

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

**BABUR-NÂME’NİN [1b-120a] VARAKLARI ARASINDAKİ
BÖLÜMDE YER ALAN ESKİ TÜRKÇE VE MOĞOLCA
KÖKENLİ KELİMELEİN AÇIKLAMALI SÖZLÜĞÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALARA KUMSAR

KOCAELİ 2021

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

**BABUR-NÂME’NİN [1b-120a] VARAKLARI ARASINDAKİ
BÖLÜMDE YER ALAN ESKİ TÜRKÇE VE MOĞOLCA
KÖKENLİ KELİMELEİN AÇIKLAMALI SÖZLÜĞÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALARA KUMSAR

DANIŞMAN

PROF. DR. MÜNEVVER TEKCAN

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu ve No:24.02.2021/6

KOCAELİ 2021

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	3
ÖZET.....	5
ABSTRACT	6
KISALTMALAR	7
1.GİRİŞ	8
1.1. BABUR	8
1.2. ESERLERİ.....	10
1.3.BABUR DEVLETİ (1526-1858)	13
1.4. BABUR-NÂME’NİN [1b-120a] VARAKLARI ARASINDAKİ BÖLÜMÜN TEMEL SÖZ VARLIĞI AÇISINDAN İNCELENMESİ	16
1.4.1. Temel Söz Varlığı (Çekirdek Sözcükler)	19
1.4.2. Temel Gereksinim Fiilleri	21
1.4.3. Akrabalık Adları	59
1.4.4. Sayı Adları.....	65
1.4.5. Organ Adları.....	75
1.4.6. Hayvan Adları.....	79
1.4.7. Bitki Adları	83
1.4.8. Renk Adları.....	85
1.4.9. İkillemeler	86
1.4.10. Atasözleri.....	88
1.4.11. Terimler.....	89
1.4.11.1. Askeri Terimler	89
1.4.11.2. Devlet ve Devlet Yönetimi ile İlgili Terimler	96
1.4.11.3. Coğrafi Terimler	101
1.4.11.4. Tıbbi Terimler	107
1.4.11.5. Mimari Terimler	108
1.4.11.6. Edebiyat ve Dil ile İlgili Terimler	111
1.4.11.7. Dini Terimler	113
1.4.11.8. Diğer Terimler.....	118
1.4.12. Deyimler	121

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	131
2. METİN	132
3.DİZİN AÇIKLAMALI SÖZLÜK.....	329
3.1. ESKİ TÜRKÇE VE MOĞOLCA KÖKENLİ KELİMELERİN DİZİNİ	1300
3.2. ÖZEL ADLAR DİZİNİ.....	1491
3.2.1. Kişi ve Boy Adları Dizini	1491
3.2.2. Yer Adları Dizini	1529
4.SONUÇ.....	1556
5. KAYNAKÇA	1558
6. EKLER.....	1565
6.1. METNİN TIPKIBASIMINDAN ÖRNEKLER	1565
6.2. BABUR’UN ŞECERESİNE DAİR TABLOLAR.....	1569
6.3. HARİTA	1573
ÖZGEÇMİŞ.....	1574

ÖN SÖZ

Güney Asya’da kendi ismiyle anılan büyük bir devlet kuran Zahirüddin Muhammed Babur¹ (1483-1530) hükümdarlığının yanı sıra sanatkâr ve fikir adamı olma yönüyle tarih ilimini ilgilendirdiği kadar dil ve edebiyat çalışmalarının da konusu olmaktadır. Babur, sadece ileri görüşlü bir devlet adamı olarak anılmakla kalmayıp entelektüel kişiliği ile on altıncı yüz yılın en güçlü isimlerinden biri olmuştur. Çağatay Edebiyatının Ali Şîr Nevayî’den (1441-1501) sonra gelen en güçlü şairi olarak kabul edilmektedir.

Yüksek lisans tezi olarak yapılan bu çalışma, Babur’un ve Doğu Türkçesinin hazinelerinden olan *Babur-nâme*’nin [1b-120a] varakları arasındaki bölümün transkripsiyonlu metninde yer alan Eski Türkçe ve Moğolca kökenli kelimelerin açıklamalı sözlüğün hazırlanması, dil özelliklerinin ortaya konulması ve Çağatay Türkçesi alanında yapılacak çalışmalara kaynak sağlaması amacıyla yapılmıştır. Bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümü, Babur’un hayatı, kişiliği, eserleri, Babur Devleti’nin (1526-1858) tarihi hakkında bilgilerden ve [1b-120a] varakları arasında yer alan bölümün temel söz varlığı açısından incelenmesinden oluşmaktadır.

İkinci bölümde, çalışmamıza konu olan eserin Haydarâbâd nüshasının transkripsiyonlu metni verilmiştir. Transkripsiyonlu metinde, Metnin daha iyi anlaşabilmesi için noktalama işaretleri kullanılmıştır.

Üçüncü bölümde, metinde geçen Eski Türkçe ve Moğolca kökenli kelimelerin açıklamalı sözlüğü hazırlanmıştır. Türkçe kelimelerin Eski Türkçedeki karşılıkları verilirken Clauson’un *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century*

---

¹ Babur’un adının Bâbü, Babür, Bâbur, Babur gibi çeşitli kullanımları mevcuttur. Biz Babur olarak kullanmayı tercih ettik.

Turkish adlı sözlüğü esas alınmıştır. Hazırladığımız sözlük, bu yönüyle karşılaştırmalı sözlük özelliği de taşımaktadır.

Son bölümde metnin [1b-120a] arasındaki varaklarının tıpkıbasımından örneklere, *Babur*'un şeceresini gösteren tablolara ve Babur Devleti'nin sınırlarını gösteren haritaya yer verilmiştir.

Çalışmam süresince desteklerini esirgemeyen aileme ve dostlarıma; bana lisans öğrenimimden beri Babur'u tanıtip sevdiren gerek konu seçiminde gerek çalışma aşamalarında yardımını ve ilgisini esirgemedi yanımda olan kıymetli hocam Prof.Dr.Münevver Tekcan'a çok teşekkür ederim.

Alara Kumsar

İstanbul 2021

ÖZET

Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma, *Babur-nâme* adlı eserin [1b-120a] arasındaki varakların transkripsiyonlu metninde yer alan Eski Türkçe ve Moğolca kökenli kelimelerin açıklamalı sözlüğünün hazırlanmasıdır. Bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Babur ve Babur Devleti hakkında temel bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde çalışmamıza konu olan eserin transkripsiyonlu metni verilmiştir. Üçüncü bölümde metnin açıklamalı sözlüğü ve dizin verilmiştir. Sözlük hazırlanırken Reşit Rahmeti Arat'ın *Kutadgu Bilig* adlı eserindeki dilbilgisi sıralaması esas alınmıştır. Dördüncü bölüm olan ekler bölümüne metnin tıpkıbasımından örnek, Babur'a dair şecere ve Babur Devleti'nin sınırlarını gösteren harita eklenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çağatay Türkçesi, Babur, Babur Devleti

ABSTRACT

This study, prepared as a master's thesis, is the preparation of an annotated dictionary of Old Turkish and Mongolian origin words in the transcribed text of the leafs between the work named *Babur-name* [1b-120a]. This study consists of four chapters. In the first chapter, basic information about Babur and Babur State is given. In the second part, the transcribed text of the work that is the subject of our study is given. In the third part, an explanatory dictionary and index of the text are given. While preparing the dictionary, the grammar order of Reşit Rahmeti Arat in *Kutadgu Bilig* was taken as a basis. In the appendix part, which is the fourth chapter, the facsimile of the text includes the genealogy of *Babur* and the map which is showing the borders of the Babur State.

Keywords: Chagatai Turkish, Babur, Babur State

KISALTMALAR

bk. : Bakınız

c. : Cilt

çev: Çeviren

ED: An Etymological Dictionary of Pre-Thirteen-Century

ET: Eski Türkçe

haz. : Hazırlayan

İA : İslam Ansiklopedisi

İSAV : İslami İlimler Araştırma Vakfı

LES. : Ferdinand D. Lessing

MK : Mahmut Kaşgarlı

Moğ. : Moğolca

s. : Sayfa

S. : Sayı

TDK : Türk Dil Kurumu

TDVİA : Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

TTK : Türk Tarih Kurumu

Yay. : Yayınları

1.GİRİŞ

1.1. BABUR

6 Muharrem 888'de (14 Şubat 1483) Fergana'da doğdu. Babası Timur'un torunlarından Fergana hâkimi Ömer Şeyh, annesi Cengiz'in torunlarından Yûnus Han'ın kızı Kutluğ Nigâr Hanım'dır. Babur'un çocukluğu hakkında fazla bilgi yoktur. Annesiyle birlikte Endican Kalesi'nde otururken babasının bir kaza sonucu ölümü üzerine 5 Ramazan 899'da (9 Haziran 1494) henüz on iki yaşında iken Fergana hükümdarı oldu. (Konukçu, 1991: s. 395)

Babur'un doğum yeri hakkında kesin bir bilgi yoktur. Kaynaklara göre Babur'un Fergana, Endican veya Ahsi şehirlerin birinde doğduğu belirtilmektedir. (Yücel, 1995)

Eğitimi saray çevresinde görmüş olan Babur'un tahta çıkışı gibi şiire başlayışı da erken olmuştur. İlk şiir denemelerine daha on altı yaşında başlamıştı. Başlangıçta çalışmaları beyit çerçevesini geçemezken iki üç sene içinde artık başlı başına gazeller ortaya koyabilecek bir seviyeye erişir. (Akün, 1991: s. 397)

Babur, üstün bir komutan, mahir bir diplomat ve büyük bir devlet kurucusu olarak, Türk ve dünya tarihinin önde gelen şahsiyetleri arasındadır. İngiliz şarkiyatçı Edward Golden, yaşadığı dönemin özelliklerini göz önünde bulundurarak onu, hükümdar ve edip sıfatıyla Sezar ile aynı safta ve fakat karakter bakımından Sezar'a göre daha çok sevilen, saygı duyulan bir şahsiyet olarak görmektedir. Şair, edebiyat nazariyatçısı, bestekar, yazı (hat) mucidi olan Babur, aynı zamanda mimarlık, peyzaj mimarisi, botanik, zooloji, astronomi, İslam fıkıhı gibi birçok konuyla ilgilenen çok yönlü bir insandır. (Yücel, 1995: s.12)

Babur kurduğu devlet ve tarihte oynadığı önemli rol bakımından Türk tarihinin önde gelen simalarından biridir. Batılı yazarlar, o devirde pek az hükümdarda görülen meziyetleri şahsında toplamış olan Babur'e hayrandırlar ve başka hiçbir kahramanın kendisini onun Bâbürnâme'sindeki kadar güzel tasvir edemediği kanaatindedirler. (Konukçu 1991: s.396)

Talihine büyük bir güveni ve yılmaz bir iradesi vardı; insan ruhuna hitap etmesini ve onları sevgi, saygı ile kendine bağlayarak idare etmesini bilmişti. Cesaretli aynı zamanda merhametli idi; saltanat ve hayatını tehlikeye düşüren birçok akraba ve rakiplerini affetmişti. Hanefî mezhebine mensub samimi bir Müslüman olmakla beraber asla müteassıp değildi.(Köprülü, 1979: s. 183)

Babur kılıç kullanmakta, ok atmakta, ata binmekte mahir olduğu kadar insan ruhunu tanımakta, fertleri ve toplumları idare etmekte de o derece mahirdi. İleri görüşlü bir devlet adamı ve soğukkanlı bir kumandandı. Maiyetine karşı merhametli ve şefkatli davranır, affına sığınan suçluları bağışlamakta tereddüt etmezdi. Gerektiğinde de en ağır cezaları uygulamaktan çekinmezdi. Spor ve avla, fikrî ve edebî meselelerle uğraşmaktan zevk alırdı. İçki ve eğlenceye düşkünlüğüne rağmen idarî ve askerî işlerde en küçük bir ihmal göstermemiştir. Daima halkının refahı için çalışmış, ülkeyi mâmur hale getirmeye gayret etmiştir. (Konukçu, 1991: s. 396)

Babur, her ne kadar sahne önünde olmak zorundaysa da aslında utangaçlığından dolayı yalnızlığı sevmekteydi. Hayatının son dönemine kadar bu özelliğinden vazgeçememiş bu yüzden en büyük sırdaşı, arkadaşı annesi olmuştur. Babur, utangaçlığının yanı sıra affediciliğiyle de bilinmekteydi. Kendisine yapılan ihanetleri, saldıranları dahi bağışlamış ve unutmaya çalışmıştır. Dönemine ve mevkisine göre Babur, diğer devlet adamlarından son derece objektif bir bakış açısına sahip olmuştur. Eserinde başarılarının yanında hatalarını ve başarısızlıklarını da kaleme alması bu durumu kanıtlamaktadır. (Roux, 2008)

1530'da hastalanan Babur, hastalığının giderek ağırlaşması üzerine bütün emîrleri huzuruna çağırarak oğlu Hümâyûn'u hükümdar ilân etti ve onlardan bağlılık yemini aldı. Üç gün sonra da 6 Cemâziyelevvel 937'de (26 Aralık 1530) Agra'da vefat etti. Naaşı Cemne nehri kenarındaki Nûr-Efşân bahçesinde toprağa verildi. Vasiyeti gereğince de altı ay sonra Kâbil'e taşınarak Bâğ-ı Bâbü'r'de yakınlarının yanına gömüldü. Şah Cihan 1646'da Bâbü'r için muhteşem bir türbe inşa ettirdi. Bâbü'r'ün on sekiz çocuğu olmuştu. Öldüğünde dört oğlu ile üç kızı hayatta idi. Bunlar Hümâyûn, Kâmrân, Askerî, Hindâl, Gülteng, Gülçehre ve Gülbeden'dir. (Konukçu, 1991: s.396)

1.2. ESERLERİ

Babur-nâme: Çağatay edebiyatının Nevâî'ninkini dahi aşan en tabii ve ileri nesir örneğini veren, önce ilim âlemince şöhret kazanıp mühim bir kaynak olarak ele alınmış olan bu eser, sadece Türk edebiyatı için değil, nevinde kendisini yabancı okuyucuya da müstesna bir hâtırat kitabı olarak kabul ettirmiştir. Babur'u unutulmazlar arasına sokan, ilmîliğe yükselen muhtevası, bir hükümdardan beklenemeyecek samimiliği etrafında hayranlık yaratan bu hâtırat çeşitli dillere tercüme edilerek birçok defa basılmıştır. (Akün, 1991: s.397)

Nevayî ile şiir alanında klasik Geklini bulan Çağatayca, *Babur'un Vekayî*'i ile nesir alanında en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Sadece Çağatayca'nın değil, bütün Türk edebiyatının en güzel mensur örnekleri arasında sayabileceğimiz bu eser, otobiyografik özelliğinin yanı sıra, on beşinci yüzyıl sonu ile on altıncı yüzyıl başlarındaki Orta-Asya, Afganistan ve Hindistan hakkında son derece önemli bilgilerin kaynağı niteliğindedir. (Yücel, 1995: 16)

Aruz Risalesi: Türkçe tecvit üzerine Türkçe yazılmış bu inceleme 1923 yılında bulunmuştur; Paris'te Milli Kütüphane'de muhafaza edilmektedir. Babur bu incelemeyi 1525 ile 1528 yılları arasında tamamlamıştır. Bu kitapta verilen bilgiler Mîr Ali Şîr Nevâî'nin eserinden daha üstün ve eksiksiz olmakta birlikte çok da özgündeğildir. (Roux, 200: 413)

Kendinden önce Ali Şîr Nevâî'nin aruz nazariye ve kaidelerine dair yazdığı eseri yeterli görmemekten gelen bir ihtiyaçla Babur'un ondan otuz beş sene kadar sonra aynı konuda meydana getirdiği bir çalışmadır. Babur, Nevâî'nin *Mîzânü'l-evzân*'ını birçok bakımdan yetersiz ve kusurlu bulduğunu açıkça söyler (Vekayî', s.186). Onun bu risâlesinin tenkit edilecek taraflarının çok olduğunu, Nevâî'nin rubâî de dahil bazı bahirlerin vezinlerinde yanıldığını belirten Babur böylece eserini kaleme almaktaki hareket noktasını açıklamış olur. *Babur-nâme*'deki kayıt ve notlarından da aruz nazariyat ve ıstılahlarına kuvvetle hâkim olduğu ayrıca belli olan Babur'un risâlesi tasnif ve tertip itibarıyla Nevâî'den pek farklı değildir. Her ikisinin

de kaynakları müşterektir. Nevâî'den ayrılan tarafı, bahisleri ondan daha tafsilâtlı ve çok daha bol örneklerle vermesidir. Bu bakımdan Nevâî'nin risâlesi Babur'un yanında biraz sönük kalır. Babur aruzun her bahri ve meselesi hakkında çağdaşı şairlerle eskilerden Farsça ve Türkçe bol örnekler getirmektedir. Bununla Babur'un Türk ve İran şiirini ne kadar iyi tanıdığı, malzemesinin ne derece zengin ve geniş bir okuma ve araştırmaya dayandığı belli olur. (Akün, 1991: s. 398)

Mübeyyen: 1521-1522 yıllarında Hanefî fikhî üzerine yazılmış bu incelemede, aynı zamanda seferinde ordularla ilgili sorunlar da tartışılmıştır. Bu eserde Babur fikh ve dinbilim konusundaki bilgilerini sergiler. Ancak sanatsalaçıdan çok ilgi çekici değildir. (Roux, 2008: s. 413)

Yazıldığı sırada on bir on iki yaşlarında bulunan oğlu Kâmran Mirza'ya öğüt olarak Hanefî fikhına dair bazı konu ve meseleleri izah gayesiyle kaleme aldığı 2000 mısralık bir mesnevidir. Aruzun hafif bahrinde “fâilâtün mefâilün fâilün” veznindeki bu küçük eser beş fasıl üzerine tertip edilmiştir. (Akün, 1991: s. 399)

Ali Fuat Bilkan'ın da bu eseri tanıtan bir yazısı vardır. (Bilkan,1999: s. 105)

Divan: Gazel, mesnevi, kıta, rubai, tuyug, muamma, müfred ve bazı Farsça manzumelerden meydana gelen bu eserde şiirler, Divan edebiyatı kurallarına uyularak klasik divanlarda olduğu gibi alfabe sırasına göre düzenlenmemiştir. Babur'un o devirde moda olan edebî sanat ve nazım oyunu göstermek amacıyla yazdığı murassa ve muammalar dışında şiirleri sade, tabîî ve samimidir. Nazım tekniğini ustalıkla kullanan Babur'un şiirlerinde tasavvuf etkisi bulunmakla beraber, günlük hayatın yankılarını bulmak da mümkündür. Bazı şiirlerinde 15. Yüzyıl Çağatay şairlerinin ve özellikle Ali Şîr Nevâî'nin etkisi görülen, fakat çoklukla kendi kişiliğini koruyabilmiş olan Babur, Çağatay edebiyatının Ali Şîr Nevâî'den sonra yetişen en önemli şairidir. Divanı'nın Rampur, Paris, Üniversite, Topkapı, Muallim Cevdet, Tahran nüshaları vardır. Eser üzerinde Dr. Bilâl YÜCEL çalışma yapmıştır. (Yücel, 1995)

Risâle-i Vâlidîyye Tercümesi: XV. asırda Timurlular çağında Mâverâünnehir ülkelerinde büyük mânevî nüfuzu olan Nakşibendî Hâce Ubeydullah Ahrâr'ın, babası Mahmud Şâşî'nin dileği dolayısıyla yazdığı için Vâlidîyye diye adlandırdığı Farsça

tasavvufî ahlâk risâlesinin manzum tercümesidir. Eser remel bahrinin “feilâtün feilâtün feilün” vezni üzerine 243 beyitlik mesnevi şekline konulmuştur. (Akün, 1991: s. 399)

Babur’ün bunlardan başka var olduğu söylenen biri mûsiki hakkında, diğeri harp sanatına dair iki eseri şimdiye kadar ele geçmemiştir. (Akün, 1991: s. 399)

1.3.BABUR DEVLETİ (1526-1858)

Hânedanın kurucusu ve ilk hükümdarı Çağatay Türkleri'nden Babur'dür. Babur Şah 1526'da Pânîpet Meydan Savaşı'nı kazanarak Lûdî Sultanlığı'nı ortadan kaldırdı ve Bâbürlü hânedanını kurdu. (Konukçu, 1991: s. 400)

Baburlu devletini Babur kurmuştur, fakat devletin adı belli değildir. Baburlulara verilen isimler şunlardır: Bazı tarihçiler “Devlet-i Küreganiye”, “Devleti Aliye-i Küreganiye” şeklini benimsemişlerdir. Fakat ne Babur'de ne de haleflerinde Küreganiyeliğin olmadığı kaynaklarda geçmektedir. Yusuf Hikmet Bayur, “Küregen” hanedanı adını “Gurkanlı” diye okumuş ve eserlerinde bu ismi kullanmıştır. Haydar Mirza Düglhat Babur'un yakın akrabasıdır. O ise Baburluları “Çağatai-Çağataylı” diye yazmıştır. Avrupalı tarihçiler, Bernier, Guerreriro, Manucci, T. Roe ve Thevenot ise “Mogol”, “Mughal”, “Mani Mogolis” adını kullanmışlardır. F. Köprülü tercüme yolu ile “Büyük Moğollar, Timurlular, Baburlular, Türk-Moğol İmparatorluğu, Hind-Türk imparatorluğu” isimlerini kullanmıştır. Zamanımızda ise Hindistan ve Pakistan'da yazılan eserlerde “Büyük Moğollar”, “Mugal” daha çok hükümdar isimleri ile “Baburlu”, “Hümayun Padişah”, “Ekber Padişah” şeklinde kullanmışlardır. Bu an en yaygını “Baburlular ve Türk-Hint imparatorluğu'dur. (Konukçu, 2001: 745)

1494 yılında Babur Fergana'da tahta çıkmıştır. 1496 yılında 14 yaşında olan padişah Babur, o sırada egemen güç durumunda olan Buhara padişahı Sultan Ali ve Hisar Şadıman padişahı Mesut Mirza ile mücadelelere başlamıştır. Bu mücadelelerin ardından 1497'de ilk olarak Semerkand'ı alır. Kısa bir zaman sonra Semerkad'ı kaybeden Babur (1500) 1501'de tekrar faaliyetlere başlayarak bölgeyi kuşatmıştır fakat başarı sağlayamamıştır. Bu arada 1504 yılında Kâbil ve Gazne'yi ele geçirmiştir. 1507'de Özbek ve Safevilere bağlı Timur prensliklerinin liderliğini üstlenir ve “padişah” ünvanını alır. (Bıyıktay, 1989: 9-10)

1508'de şimalden gelen fatihlerin karşısında başka Timürileri kayıp ederek tek başına kalan Babur, hayal kırıklığına uğramamıştır, bilakis kendi icadı olan “padişah” ünvanını almıştır. Bu ne Moğolca'dan ve ne de Türkçe'den gelmiş, aslında

eski İranca olan bu unvan imparator değil de hükümdar anlamına gelir.(Harold Lamb, 1956: s. 6.)

1507'de güçlerini artıran Özbeklere karşı destek sağlamak için Herat'ta akrabalarından yardım ister, çok fazla sıkıntılarla karşılaşır. 1511'de İran Şahı'nın desteğiyle Semerkant'ı üçüncü kez kuşatır fakat yine başarısız olur. Bu dönemde Babur'un Kuzey Hindistan'ı fethi düşüncesi şekillenmiştir. 1517'de Kuzey Hindistan'da Afgan Sultanı İbrahim Lûdî ile karşılaşır. 1520 yılında üçüncü kez Hindistan seferine çıkmış bulunmaktadır. Babur için yine o dönemde fetihler için en uygun yer konumunda bulunan Kandahar'dır. 1517'de Kandahar'a yürüyen Babur bu kaleyi fethedememiştir ancak 1522 yılında Kandahar fethedilmiştir. Bu sırada Lahor'u da ele geçirir. (Bıyıktay, 1989: 27-28)

Babur Şah 1526'da Pânîpet Meydan Savaşı'nı kazanarak Lûdî Sultanlığı'nı ortadan kaldırdı ve Baburlu hânedanını kurdu. Mart 1527'de Kânvâ'da, savaşçılıklarıyla Hindistan'da haklı bir şöhrete sahip olan Racpûtlar'ı mağlûp etti. Çitor racası Rânâ Sangâ'nın emrindeki Hindular ağır kayıplar verdiler. Bu hadise Bâbürlüler'in Hindistan'daki hâkimiyetini iyice sağlamlaştırdı. 1530'a doğru Bâbü'r'ün sağlık durumu bozulmaya başladı. Devrin ileri gelenlerini yanına çağırarak oğlu Hümâyûn'un hükümdarlığını kabul ettirdikten kısa bir süre sonra 26 Aralık 1530'da Agra'da vefat etti. (Konukçu, 1991: s. 401)

Hümâyûn Babur Devleti'nin ikinci padişahı olarak tahta oturdu. Kendi adına hutbe okuttu ve sikke kestirdi. Hümâyûn, babasının ölümüyle 30 Aralık 1530'da Delhi'de Kuzey Hindistan padişahı olarak 23 yaşında tahta çıkmıştır. Babur halefleri için muhteşem bir imparatorluğun temellerini atmıştır. (Konukçu, 1941: s. 628)

Hümâyûn'un oğlu Ekber Şah, atalığı Bayram Han'ın yardımıyla on dört yaşında iken Celâleddin unvanı ile tahta oturdu. Gerekli tedbirler alınarak iç huzur sağlandı. Afganlı Hemu 1556 yılı sonlarında mağlûp edildi. Daha sonra Bayram Han hacca gönderilmek suretiyle saraydan uzaklaştırılmak istendi. Ekber Şah bazı idarî ve sosyal değişiklikler yaptı. Bengal, Portekiz, Gucerât meselelerini isteği doğrultusunda halletti. Osmanlılar, Safevîler ve Özbekler'le iyi münasebetler kurdu. Hindistan-Türk tarihinde büyük akisler bırakan Celâleddin Ekber'in 1605'te

vefatından sonra büyük oğlunun muhalefetine rağmen Nûreddin unvanı ile tahta çıkan Cihangir, Bâbürlüler'in Ekber'den sonraki en güçlü şahsiyetidir. 1612'de Afganlılar'ın Bengal'deki tehlikeli ayaklanmasını bastırdı. Mevar Racası Amar Sing de Cihangir ile siyasî rekabete başladı. Onun saltanatı sırasında Portekiz, Hollanda, Fransa ve İngiltere Hindistan'a karşı sömürge politikalarını geliştirdiler. (Konukçu, 1991: s. 401)

Jean-Paul Roux Babur adlı kitabında devletin akıbeti hakkında şunları ekler: “1756 yılında İngiliz Doğu Hindistan Şirketi bu imparatorluğun fiili gücünü elinden alsa da 1857'deki Sepoy [Sipahi] İsyanı'na kadar kağıt üzerinde varlığını sürdürmüştür. Daha sonra görülmedik bir biçimde bu hükümdarlığın tacı 1877 yılında Kraliçe Victoria tarafından sahiplenilmiştir. Kraliçe tacı takmış ve imparatoriçe unvanıyla Babur'un halefi olmuştur. Dolayısıyla Babur'un kurduğu imparatorluk varlığını sürdürmüştür. Sadece yasal sahibi değişir; çünkü Hindistan'ın bağımsızlığının ilan edilmesinden ve toprakların paylaşımından sonra ancak 1947 yılında tam olarak yıkılmıştır.” (Roux, 2008: s. 23.)

1.4. BABUR-NÂME’NİN [1b-120a] VARAKLARI ARASINDAKİ BÖLÜMÜN TEMEL SÖZ VARLIĞI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Söz varlığı incelemelerinde ilk olarak kelimenin tanımlanma şekli büyük önem taşımaktadır. Kelimenin tanımlanmasında temel olarak iki bakış açısı vardır: Şekil açısından ve anlam açısından kelimeye yaklaşma. Şekil ve anlamı bir arada değerlendiren yaklaşımlar da mevcuttur. Otofrafik ya da imlâ bakış açısı olarak da adlandırılan şekil bağlamında kelime iki boşluk arasındaki bir dizidir.² Şekilsel bakış açısı ile eş sesli olan tüm kelimelerde ciddi bir problem yaşanır ve kelimeler birbirine karışır. gül (çiçek) ve gül (gülmek) farklı kelimeler olamaz. Sondan eklemeli bir dil olan Türkçede çekim ekleri ile değişebilen sözcükler, şekilsel açıdan birbirinden ayrı birer kelime olarak kabul edilmek durumunda kalır. Aynı kökten türeyen kelimeler çekim eki aldıklarında yapı olarak farklı gözükse de yeni bir anlam kazanmadıkları için ayrı birer kelime olarak değerlendirilmesi doğru değildir. Kelimeye sadece anlam açısından bakıldığında da eş anlamlı olup farklı seslerle yazılan kelimeler de aynı kelimemiş gibi bir algılanır. Örneğin, beyaz ve ak kelimeleri aynı anlamı ifade etmelerine karşın farklı seslerden oluşan kelimelerdir. Bu bilgilerden hareketle söz varlığı çalışması yapılırken kelimenin tanımlanmasıyla ilgili karşımıza taban kavramı çıkmaktadır.

Kurudayıoğlu ve Karadağ bu konu ile ilgili şöyle der: “Kelime hazinesi araştırmalarında kelime sınırı şu şekilde olabilir: Çekim unsurları çıkarıldığında, anlam ile biçimin kesiştiği ilk nokta. Kesişme bazen kelime kökünde, bazen kelime gövdesinde bazen de birleşik kelime tabanında gerçekleşebilmektedir. Bu açıdan kelime, anlamı veya görevi bulunan, çekim ekleri ile işlenmeye hazır tabandır. Taban, kök ya da gövde olabileceği gibi birleşik yapılar şeklinde de karşımıza çıkabilir. Taban kavramı kelimenin biçim ve anlam yapısını da birlikte ortaya koymaktadır.”³ Kelime kavramının bu şekilde sınırlandırılması söz varlığı çalışmaları için yol gösterici nitelikte olmuştur. Kelime hazinesi ise bir metinde yer alan bütün kelimeleri ifade etmektedir. Söz varlığı ise kelime hazinesinin içerisine dahil edilir.

² Bayram Baş, “Söz Varlığı ile İlgili Çalışmalarda Kullanılacak Ölçütler”, TÜBAR, 2011, s.33

³ Mehmet Kurdayıoğlu-Özay Karadağ, “Kelime Hazinesi Çalışmaları Açısından Kelime Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme”, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı 25, 2005, s. 293-307.

Doğan Aksan ise söz varlığı denilince sadece o dilin sözcüklerini değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, kalıplaşmış sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütünü anlamamızın gerekliliğine vurgu yapar. (Aksan, 2004: s.7) Söz varlığı kavramını sadece dile ait sözcüklere indirgemek o dili söz varlığı bakımından bir bütün olarak değerlendirememize yol açar. Çünkü bir dilin sözcük dağarcığını oluşturan unsurlar tek başına o dilde kullanılan sözcükler değildir. Bu sözcüklerin bir araya gelmesiyle oluşan deyimler, atasözleri, terimler, kalıplaşmış sözler dilin söz varlığı açısından incelenmesinde önemli bir role sahiptir.

Deyimler, atasözleri ve kalıplaşmış sözler bize sadece dilin söz varlığı hakkında bilgi vermekle sınırlı kalmayıp o dilin kültürünü de bizlere aktarmada büyük bir paya sahiptir. Söz varlığı araştırmalarında deyimlerin ve atasözlerinin parçalanarak ele alınması deyim ve atasözünün anlam bütünlüğünü bozacağı için incelediğimiz varaklarda kullanılan atasözleri ve deyimler bütün olarak değerlendirilmiştir.

Doğan Aksan, “Söz varlığı, sadece bir dilde birtakım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar, göstergeler olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürünün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmelidir.” der. (Aksan, 2004: s.7)

Bu durumu örneklendirmek gerekirse Türkçede akraba adı olarak elti, görümce, baldız, yenge gibi ayrı ayrı kavramlar belirlenmiştir buna karşılık Hint-Avrupa dil ailesinin Romen ve Germen kollarının her birinde bu kavramların tümü tek bir sözcükle ifade edilmektedir. Bu durumu Türk toplumundaki aile ilişkilerinin sıklığına bağlamak mümkündür.

Bir toplumun nelere eğilimi olduğu, dinsel inançları, değerleri ve yaşam biçimi söz varlığının incelenmesiyle ortaya çıkar.

Tezime konu olan *Babur-nâme* adlı eser Babur Devletinin kurucusu Babur (1483-1530) tarafından Çağatay Türkçesi ile yazılmıştır.

Çağatay dili, Türk dilleri ailesinin Orta Asya grubuna mensuptur. Bu dil 15.yüzyıl başından 20.yüzyılın başına kadar kullanılan bir edebi dildir. Günümüz Türk şiveleri arasında Özbekçe ve Yeni Uygurca, ona en yakın olanlardır.

Karahanlılar ve Hakaniler (11-13. yüzyıllar) ve Harezmi (14.yüzyıl) edebi dillerinin devamı olarak Timurlular (1405-1506) idaresi altında gelişen bu Çağatay dili, özellikle Nevayî'nin (1441-1501) eserlerinde klasik biçimini aldı. Çağatayca, yalnız Doğu Türkistan ve Orta Asya Türk devletlerinin diplomasi, edebiyat ve resmi devlet dili olarak değil, aynı zamanda 19. yüzyılın ortalarına kadar Avrupa Rusyasının Oğuz olmayan Müslüman Türklerinin de edebi dili olarak kullanılmıştır. (Eckmann, 2017: s.15)

Babur-nâme, Çağatay nesrinin ve Türk hatıra edebiyatının en önemli eserlerinden biridir. Devrin olaylarına tarihi kaynaklık etmenin yanı sıra dönemin sosyal ve kültürel hayatını ve dünya görüşünü de bu eserde görmek mümkündür. Yazıldığı dönemden büyük izler taşıyan bu eserin [1b-120a] varakları arasındaki bölümünü temel söz varlığı açısından inceleyerek hem Çağatay Türkçesinin söz varlığı hakkında bir bakış açısı kazanmak hem de Babur Devleti'nin hüküm sürdüğü topraklarda yaşayan toplumun kültürü, inançları, değerleri ve dünya görüşü ile ilgili bilgi sahibi olmak amaçlanmıştır.

1.4.1. Temel Söz Varlığı (Çekirdek Sözcükler)

Söz varlığı incelenirken ilk olarak bahsedilmesi gereken temel söz varlığı veya bir diğer adıyla çekirdek sözcükler adını verdiğimiz ögelerdir. Organ adları, temel gereksinim fiilleri, akrabalık adları, sayılar, renk adları, hayvan adları, ikilemeler, zamirler, insanın maddi ve manevi kültürü içine giren çeşitli kavramlar temel söz varlığını oluşturur. Dinle, kutsal kavram ve kişilerle, gelenek, göreneklerle ilgili sözcükler de temel söz varlığı içerisinde değerlendirilmelidir. Temel söz varlığı oluşturulurken insan odak olarak alınmıştır. Gerhard Doerfer’de temel sözcükleri bütün insanlarda ortak olan kavramları gösteren sözcükler olarak tanımlarken kültür sözcüklerini ise yalnız belli kültür çevrelerine özgü sözcükler olarak tanımlar.⁴

Temel sözcükler kendi içinde ana, ara ve yan temel sözcükler olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Bu ayrımı yaparken de sözcüklerin ödünçlenip ödünçlenmemesi konusuna değinmek doğru olacaktır. Ana temel sözcükler; ilk olarak akla gelen ve dikkat çeken sözcüklerdir. Ödünçlenmesi en az olan sözcükleri ifade etmektedir. Yan temel sözcükler; daha çok tek bir boyutu ifade etmektedir. Ya çok özel ya da çok genel kavramları karşılamaktadır. Bu durumu örnekleyecek olursak topuk genel bir kavramdır fakat kaval kemiği ona göre çok daha özel bir kavramdır. Ana temel sözcüklere göre daha az dikkat çekmektedir. Temel sözcükler içinde en sık ödünçlenendir.

Ara temel sözcükler ise ana temel sözcüklere göre daha sık, yan temel sözcüklere göre daha az ödünçlenebilen sözcüklerdir. Dil akrabalığını göstermek için ana temel sözcükler büyük bir öneme sahiptir. Ana temel sözcük grubuna dahil olan organlar görülebilen ve etkileyici bir izlenim uyandıran organlardır. Ana temel sözcükler grubuna giren organ adları (el, ayak, göz vb.) ana temel sözcük grubuna dahil olduğu için genellikle ödünçlenemez. Yani ana temel organ adları belli bir düzeyde iki dilde de aynı ise veya benzer ise incelenen iki dil arasında bir akrabalık olduğunu söylemek mümkündür.

---

⁴ Gerhard Doerfer, “Temel Sözcükler ve Altay Dilleri Sorunu”, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, 1980-81, s.1

Temel sözcükleri aşağıdaki gibi örneklendirmek mümkündür.

Ana Temel S.	Ara Temel S.	Yan Temel S.
Ağız	Diş	Azı dişi
Ayak	Parmak	Topuk

1.4.2. Temel Gereksinim Fiileri

İnsanın en doğal ihtiyaçlarını karşılamak için kullandığı fiiler temel gereksinim fiileri olarak adlandırılır. İncelediğimiz eser 16.yüzyılda yazılmış bir eserdir. Dolayısıyla dönemin temel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak temel gereksinim fiilerinin belirlenmesi daha doğru olacaktır. Temel gereksinim fiileri konusu aslında fiilerin tematik/semantik sınıflandırılması konusunun bir alt başlığı olduğu için kısaca bu konudan da bahsetmek gerekmektedir. Bu konuyla ilgili Türkiye’de yayımlanmış çok fazla bir çalışma bulunmamaktadır. Dünyada ise fiilerin tematik/semantik sınıflandırılması konusu üzerine Levin, Chafe, Cook, Longarce, Joe Wilson ve Van Valin gibi isimlerin çalışmaları bulunmaktadır. Bu sınıflandırmaların ayrıntılı anlatımı Hüseyin Yıldız’ın *Türk Dilinde Fiillerin Semantik Sınıflandırılması Problemi* adlı makalesinde ele alınmıştır.⁵ Bu alanda çalışmaları bulunan önemli bir isim ise Dixon’dur. Dixon, sözdizimsel ve anlambilimsel ilişkiye dayanarak yaptığı fiil sınıflandırmada fiileri birincil (primary) ve ikincil (secondary) olmak üzere ikiye ayırır. Birincil fiiller doğrudan iş veya duruma karşılık gelen ve tamlayıcılarıyla bir cümle kurabilen fiillerdir. Bunlar her dilde olan leksikal fiillerdir. İkincil fiiller (will, can, be going to vb.) diğer fiillerin anlamlarını etkileyen fiillerdir ve bunlar da kendi içlerinde alt sınıflara ayrılır.⁶ Fiilerin tematik/semantik sınıflandırılması problemli bir konudur. Hüseyin Yıldız gibi bu problemler üzerine inceleme yapan bir başka isim ise Mevlüt Erdem’dir. *Türkçede Fiiller ve Sınıflandırma Sorunları* adlı makalesi bu konu ile ilgili önemli bir kaynaktır.

---

⁵ Hüseyin Yıldız, Türk Dilinde Fiillerin Semantik Sınıflandırılması Problemi, Journal of Turkish Language and Literature, Sayı 3, 2017.

⁶ Mevlüt Erdem, Türkçede Fiiller ve Sınıflandırma Sorunları, Turkish Studies, Sayı 11/20, 2016.

Eserde incelediğimiz varaklar arasında yer alan temel gereksinim fiileri şunlardır:

aç- < ET aç- (ED, 18b) Açmak

a.-ğan 30b/7

a.-tılar 84a/11

a.-ğanda 69a/10, 71b/5, 75a/10,

81b/11, 85b/6, 86b/14, 87a/3, 87b/14

a.-ıp 61a/8

a.-ğandın 73b/8, 80a/2

a.-may 61a/7

a.-ğanlar 87b/10

al- < ET al- (ED, 124) almak

a.-urga 114b/14

a.-dım 20a/11, 27b/11, 50b/12

a.-ıñ 117a/2, 119b/5

a.-dı 10b/7, 11a/10, 12a/10, 20a/1,

20a/3, 22b/3, 22b/11, 27b/9, 28a/5,

31a/6, 31a/9, 44a/13, 50a/8, 50b/5,

50b/11 69a/12, 72b/3, 85b/6, 86b/1,

87b/13

a.-iptur 77b/4, 77b/10, 85a/10

a.-duk 51a/3, 56a/7 ,83b/4, 113a/8

a.-sunlar 64a/13

a.-dım 75a/10, 83b/13

a.-aman 99b/5

a.-dılar 31a/3, 54b/10, 56b/9, 59b/6

a.-saq 83a/3 , 84a/4

a.-ğaç 81a/4

a.-ur 80a/1, 83b/3, 90a/1, 90a/2,

114b/3, 118b/13

a.-ğan 65b/13, 65b/14, 79b/1, 85b/4,

106b/13

a.-ıp 61b/6, 62b/10, 63a/10, 63b/12,

65b/9, 66a/1, 67b/6, 69a/10, 69b/9,

74a/2, 76b/1, 76b/3, 78a/14, 79b/9,

80b/3, 83a/2, 90b/14, 95a/10, 100a/13,

100b/1, 101b/3, 101b/4, 106b/10,

108a/5, 108a/10, 109a/5, 110a/6,

a.-ğay 51a/10 ,64a/9, 75a/4, 75b/9,

75b/11, 83b/1, 83b/2, 92b/11, 101b/13,

114b/4, 115a/5, 115a/11, 117a/6

a.-ğaylar 82b/3

a.-ğuları 74b/14

110b/9, 114a/2, 114b/3, 119a/1,
119b/1, 119b/8

alış- < ET *al-(X)ş-* (ED, 153b)
alışmak, uyum sağlamak

a.-ıp 35b/14

a. 85a/12

a.-alıñ 113b/10

a.-ğunça 106a/8

a.-urlar 35b/5

a.-tı 70a/9

a.-tılar 39b/11, 42b/3, 92a/1

añla- < ET *añla-* (ED, 186a) anlamak

a.-ğıl 118a/3

a.-p 26a/11, 77a/5, 80b/3, 94b/11

arı- < ET *arı-* (ED, 198a) temizlenmek,
arınmak

a.-p 60b/2

as- < ET *as-* (ED, 240b) asmak

a.-ıp 31b/3, 53b/14

a.-ıptur 102b/13, 102b/14

aş- < ET *a:ş-* (ED, 255a)
aşmak, geçmek

a.-arlar 116a/14

a.-tuk 99a/3

a.-ıp 67a/11, 72a/12, 81b/7, 82b/4,
99b/2, 99b/4, 99b/9, 103b/6

at- < ET *at-* (ED, 36a) atmak

a.-adur 92a/9

a.-ar 7b/7, 13b/14, 19a/1, 31a/12,
92b/2

a.-ıp 19a/3, 83a/10, 116b/11

a.-ardın 92a/7

a.-tım 92b/6, 107a/5, 107a/13,
112a/10, 112b/12, 112b/13, 113a/3,
113a/5

a.-tı 113a/3

a.-tılar 67a/8, 107a/14

a.-salar 67a/3

a.-qunça 34b/8, 60b/5, 60b/8

a.-qanda 95a/14, 109b/6

a.-qandın 84b/11

a.-madım 115a/14

a.-madılar 67a/9

a.-maqđın 34b/10

atlan- < ET < *at-lAn-* (ED, 58a) ata
binmek, harekete geçmek

a.- dı 57a/2

a.-dılar 43a/7

a.-ıp 15b/12, 24b/13, 39a/5,40b/4,
44b/1, 55b/6, 59a/6, 59a/7, 63a/12,
67a/13, 72a/9, 73b/1, 77b/2, 78a/12,
79a/1, 83a/8, 84b/12, 88a/13, 100b/5,
102b/1, 102b/8, 104b/4, 108a/12,
111b/1, 114a/12, 117a/10, 117b/8,
118a/1, 119b/10, 119b/12, 120a/3

a.-ğanda 22a/11, 77b/9, 106b/11

a.-ğanımıznı 72b/8

a.-turup 107b/8

a.-ur 71a/7, 91b/6

a.-ıı 119b/8

a.-dım 95b/5, 106b/9

a.-urda 52b/6

a.-duk 37b/13, 72b/1, 73b/11, 95b/8,
112a/2, 105b/13, 119b/7

atqula- savaşmak

a.-dılar 93b/3

a.-p 110a/8

atqulaş- *atqula-ş* savaşmak

a.-urlar 67b/12

a.-ay 115a/10

a.-ıp 88b/4

avla- < ET *av+IA-* (ED, 10b) avlamak

a.-r édi 25b/12

a.- dılar 100b/14

ay(ı)r- < ET adır- (ED, 66b) ayırmak

a.-dılar 103b/6

a.-duk 39a/7, 66b/9, 84a/3

a.-ıp 8a/8, 29b/6, 36b/1, 74b/12

a.-ipturlar 45a/11

a.-ğan 25a/9

a.-ğay 110a/14

a.-mas 103a/14

ayrıl- < ET *ad(ı)r-(X)l-* (ED, 68b)

ayrılmak

a.-dı 23a/10

a.-dılar 55a/7, 77a/5

a.-ıp 14a/10, 33b/6, 39b/2, 39b/3,
39b/9, 42b/4, 56b/14, 64a/1, 65a/3,
81a/7, 81b/1, 103b/14, 105a/13,
110b/2, 111a/6

a.-ğanlardın 55a/7

a.-ğay 105b/3

a.-a (ayrıla tüşkende) 119a/13

a.-ğaç 77a/6

a.-ğandın 110b/1

a.-maydur 54b/1

ayt < ET *ayıt-* (ED, 268a) söylemek,
demek

a. 118a/13

a.-ur 13b/7, 15b/4, 15b/9, 15b/10,
68b/8, 75b/5, 87a/11, 94b/5, 100a/1

a.-urlar 5a/2

a.-tım 9a/5

a.-tı 41a/10, 41a/11, 80a/11, 87b/6,
106b/7, 108a/14, 111b/8, 112a/14,
112b/8, 118a/8, 118a/10, 119a/12

a.-tılar 108a/4, 115b/2, 116a/13,
117a/9, 119b/8

a.-qay 105b/3

a.-ıñ 83a/14

a.-a (ayta bolğay) 102a/3

a.-a (ayta kirıştiler) 115b/6, 115b/7,
115b/10

a.-adur 113b/9, 118a/3, 118a/4

a.-adurlar 117b/13

a.-ıp 16b/10, 24b/1, 55a/3, 75b/6,
86a/3, 87a/2, 87a/8, 87a/12, 87b/2,
99a/12, 99b/14, 107a/3, 117a/13

a.-ıpdur 53b/8

a.-ıpturlar 5a/2

a.-qaç 102a/6, 102a/10

a.-qan 16b/3, 109a/8

a.-qanda 105b/3

a.-qanıdın 108b/5

a.-qandın 26a/7, 103b/3

b.-sam 113b/14

a.-madı 78b/13

b.-a (baqa aldurman) 115a/4

a.-mağan 26a/7

b.-a (baqa almas) 75b/8

a.-maydur 114b/5

b.-a (baqa kũçe dék éki tarafdın) 67a/4

bağla- < ET *ba:ğla-* (ED, 314b)

b.-a (baqa yandı) 66a/7, 71a/6

bağlamak

b.-a (baqa yürüdüm) 115a/3

b.-p 87a/8, 94b/6, 100a/11, 100a/12,
106b/9, 116b/13, 119a/11

b.-a (baqa yürüdük) 81b/2

b.-ptur 46b/9, 46b/11, 46b/12

b.-a 33a/5, 47a/1

b.-ğan 100a/14, 100b/1

b.-ıp 31b/6, 55b/13, 59a/1, 83b/8,
84b/2, 92a/6, 111b/12, 100b/2

b.- ğanı 46b/14

b.-qalı 108b/13

b.-ğanlarını 119b/8

b.-madı 114b/6

b.-ğuça 106b/9

b.-may 19b/3, 72a/13, 98a/3, 99b/1,
104b/10, 106a/4

b.-ğandın 7a/2

b.-maydurlar 46b/10

bar- < ET *bar-* (ED, 354a) varmak,
gitmek

b.-maydur édi 98a/8

baq- < ET *baq-* (ED, 311a) bakmak

b. 63a/4, 63a/5, 64b/9, 68b/5, 70b/11,
73a/3, 73b/6, 73b/10, 74a/9, 75b/1,
75b/11, 76a/10, 76a/10, 76a/11, 76b/8,
76b/8, 77a/11, 78b/1, 79b/7, 80a/3,
81a/2, 82a/13, 82b/10, 83a/5, 85a/12,
87b/2, 88a/1, 88a/13, 90b/4, 94a/4,

b.-qaylar 18b/8

b.-ar 95b/4

b.-tı 73b/3

97a/7, 97a/7, 97a/9, 99a/7, 99b/14,
100b/9, 101b/5, 101b/11, 102a/13,
102b/3, 103a/13, 104a/7, 104b/3,
106a/11, 106a/13, 106b/3, 107a/11,
110b/13, 112a/5, 112a/11, 112b/4,
113b/1, 113b/4 113b/10, 113b/14,
114b/5, 115a/8, 115a/10, 115a/13,
115b/14, 116b/7, 117a/6, 117b/14,
117b/7, 118a/8, 119b/3, 120a/1

b.-a (bara almadı) 115b/10

b.-a (bara almas) 115a/4

b.-adur 60b/13, 97b/3, 97b/8, 108a/5,
113a/4, 113a/6, 115a/1, 115b/8,
117a/1, 117a/12, 117b/2, 117b/4

b.-adur édi 26b/4

b.-adurğan 8a/7

b.-adurğanda 108a/13

b.-alıñ 99b/6, 116b/6, 119b/8

b.-asız 115b/3, 115b/11

b.-ay 115a/2, 115a/9, 116a/1, 116b/8,
118a/10

b.-dı 9a/1, 11a/9, 11a/12,
12a/7, 13a/14, 14a/10, 14b/2, 15b/3,

17b/2, 20a/6, 20a/12, 22a/12, 22b/2,
22b/14, 23a/2, 27a/5, 27b/12, 29a/11,
29b/9, 30a/2, 33b/4, 35b/2, 37a/3,
37b/2, 37b/3, 37b/5, 37b/6, 38b/2,
38b/2, 39b/9, 39b/13, 44a/5, 44a/12,
51b/14, 56b/4, 56b/14, 58a/9, 58b/7,
60a/11, 63a/9, 64a/1, 65a/2, 65a/3,
65b/12, 67b/10, 69a/10, 80a/7, 80b/6,
81b/1, 81b/2, 84b/6, 86b/7, 90b/12,
90b/14, 92b/7, 93a/12, 101a/8, 101a/9,
101b/6, 104b/14, 109b/9, 110b/9,
111a/10, 112b/6, 113a/5, 113b/4,
116b/10, 117b/13

b.-dılar 10b/14, 11a/5, 12b/3, 17a/13,
36b/9, 38a/8, 38b/11, 40a/5, 41a/5,
51b/9, 74a/1, 78a/8, 79b/1, 86b/10,
101a/7, 101a/11, 106a/9

b.-dim 38a/5, 56a/1, 99b/14, 108b/6,
112a/7, 115b/9, 118a/1, 118b/1

b.-duk 60a/6, 107b/9, 110b/8

b.-ğan 51b/5, 52a/5, 52b/8, 58a/3,
66a/10, 66a/14, 82b/4, 101a/9, 104b/6,
113b/4, 113b/4, 119b/4, 120a/1

b.-ğanda 20a/11, 102a/1

b.-ğandur 44b/8

b.-ğanlarnı 51b/3

b.-ğay 16a/2, 16a/4

b.-ğusıdur 73a/1

b.-ıp 8b/1, 10a/5, 10a/14, 12a/4, 13a/4, 13b/3, 14a/7, 17b/9, 22b/11, 25a/5, 26a/14, 31a/8, 31b/11, 32a/12, 43b/4, 44a/3, 52a/3, 52b/5, 53b/6, 53b/8, 54b/7, 57a/7, 57a/9, 57b/3, 59a/13, 59b/4, 60a/4, 62a/2, 63a/10, 63b/5, 63b/6, 63b/7, 65b/14, 66b/12, 68a/2, 71a/13, 73a/6, 73a/10, 73b/14, 77a/1, 77b/7, 79a/3, 79b/5, 80b/13, 81a/7, 82a/2, 83b/14, 84a/6, 88b/4, 93a/7, 93a/9, 96a/9, 96b/6, 96b/8, 96b/13, 97a/9, 98b/9, 102b/5, 103b/10, 104b/3, 105a/3, 105a/6, 106b/14, 108b/2, 108b/5, 109b/10, 109b/11, 110a/1, 110b/10, 116a/12, 116b/2, 117b/8, 119b/1, 119b/3, 119b/5, 119b/6, 119b/9

b.-iptur 9b/2, 13b/5, 78b/4, 118b/5

b.-ipturlar 105a/11

b.-madı 33a/12

b.-maq 14a/9

b.-maqı 33a/10

b.-maqqa 60a/4

b.-mas édi 20b/4

b.-may 116a/5

b.-mış 66b/8

b.-sam 101a/13, 101b/13

b.-sañız 116a/5

b.-saq 106b/1, 109b/2, 118a/1, 119a/1

b.-sun 65a/8, 110b/3

b.-ur 2a/3, 3a/1, 48a/11, 4b/1, 4b/4, 60a/6, 60a/9, 101a/14, 112b/13, 119a/2, 68a/4, 71b/10, 75a/12, 76a/8, 81a/8, 97b/4

b.-urda 95b/2, 96a/9

b.-urğa 76a/11

b.-urlar 36b/11, 66b/10

b.-urnı 70b/7

bas- < ET **bas-** (ED, 370b) baskın yapmak

b.-ar 42b/10, 42b/11

b.-tı 7a/13, 10b/1, 14a/7, 41b/6, 69a/3

b.-tılar 38b/9

b.-ip 8a/8, 9a/13, 11b/11, 12a/6,
14b/9, 20b/10, 29b/8, 30a/8,
34a/1, 35b/1, 71a/11, 78b/4, 89b/10,
100a/13, 100a/14, 106a/9

b.-qan 22b/10

b.-qanda 9a/2

b.-qandın 42a/3

b.-sa 90a/1

b.-maq 101a/10

b.-maydur 101b/9

başla < ET *baş+IA-* (ED, 381b)
başlamak

b.-r 71a/11

b.-dı 75a/2, 103b/7, 110a/14, 114b/12,
115a/2

b.-dılar 62a/4, 62b/6, 86a/5, 111a/1,
116b/1

b.-η 116a/1, 116a/8, 116b/5

b.-sa 81a/3

b.-p 38b/5, 65a/8, 65a/10, 93b/4

bér- < ET *bé:r-* (ED, 354b) vermek

b.-e (bére almadı) 112b/5

b.-ür 24a/1, 40b/4, 79a/1, 98b/6,
109a/1, 109a/2

b.-ürler 46a/12, 49a/13, 93b/9,
93b/11, 106a/14

b.-dim 14a/14, 79a/14, 115a/13,
115b/8, 118b/3

b.-di 6a/5, (dest bérđi) 6a/14, 8a/5,
8b/3, 12a/9, 13b/2, 14b/7, 24b/2,
32b/13, 36a/5, 39a/12, 42a/1, 50a/6,
53b/10, 56b/6, 57a/2, 57a/14, 57b/7,
58b/11, 69a/10, 72a/4, 74b/10, 74b/12,
78b/6, 79b/12, 80b/1, 80b/12, 83b/12,
85a/9, 87a/5, 106a/8, 112b/14, 113a/3,
114b/8, 114b/12, 117b/3, 117b/4,
119a/9

b.-diler 12a/5, 15a/11, 17b/1, 27b/1,
34a/2, 40a/8, 53b/5, 62b/4, 104b/10,
108a/4, 112a/8

b.-dük 54a/12, 114a/12, 114b/1,
119b/10

b.-gey 35a/13, 59a/5, 80a/1, 80a/2

b.-geyler 40a/6, 51b/2, 96b/14,
108a/10

b.-se 7a/2

b.-seler 16a/2

b.-ip 6b/9, 6b/13, 8a/8, 8a/10, 8a/12,
8b/14, 11a/6, 12b/14, 13b/3, 17a/3,
19b/5, 19b/8, 21a/1, 21a/8, 21a/9,
22b/8, 24b/4, 26b/2, 29b/14, 30a/10,
30a/10, 36a/4, 41a/4, 42a/6, 50a/5,
50a/8, 50b/6, 57b/5, 60b/7, 63b/11,
74b/3, 82b/12, 107a/2, 116a/7, 117a/2

b.-iptür 53b/4

b.-mey 30a/3, 32b/6, 44a/4, 69b/6,
112a/8

b.-meydürler 50a/4

b.-geç 113a/2

b.-gengeç 99b/12

b.-gendin 79b/7

b.-gen 29b/6

b.-gendür 6b/12

b.-gende (dest bérge) 15b/10,
17b/11

b.-mes 36b/12

b.-medi 34b/8, 97a/1

b.-medim 115b/5

b.-megeyler 52a/14

b.-mekke 41a/7

b.-mekte 32a/11

berkit- < ET *berk+(X)t-* (ED)
sağlamlaştırmak

b.-tiler 33b/5, 40b/13, 54b/9, 66a/8,
86a/8

b.-ip 63a/6, 67a/1, 81b/10, 81b/13,
84b/12, 104a/12, 108b/2, 109b/14

b.-ürniñ 56a/12

b.-ken 34b/1, 63a/11

b.-kenni 63a/7

bil < ET *bil-* (ED, 330b) bilmek

b.-sün 58b/10

b.-ür 85a/11

b.-dim 87a/14

b.-sek 114a/14

b.-ip 63a/5, 72b/8, 118a/4

b.-gen 85b/1

b.-günçe 101b/3

b.-men 97a/1, 98a/14, 111b/13

b.-ip 54b/1

b.-medi 98b/13

b.-medim 76a/7, 119a/4

b.-medük 117a/7

b.-mey 60a/7

b.-mes 47b/4, 88a/7

b.-ür édi 21b/9, 23b/6, 25b/6, 40a/1,
40a/2

b.-ürler érđi 26a/4

b.-mey 102b/1, 104b/9

b.-meydür 96a/2

b.-meydür éđim 54b/2

bışür- < *bış-(X)r* ET bışur (ED,383b)
pişirmek

b.-üp 101a/5

bit- < ET bit- < büt- (ED, 298b)
yazmak

b.-ir 68b/7

b.-irler 99a/10

b.-iptür 110b/12

b.-ip 80b/8, 87a/2

biti- < ET biti- (ED, 299a) yazmak

b.-rler 1b/5, 4b/8, 6a/5, 6a/5, 45a/8,
48a/7

b.-ptür 46b/7

b.-ptürler 5b/3, 45b/10, 46b/11

b.-r édi 15b/4

b.-rler édi 26b/1

b.-mekniñ 46b/6

bulan- < ET bulan- (ED, 343a) kalmak

b.+dı 119b/14

buyur- < ET buyur- (ED, 387b)
buyurmak, emretmek

b.-dum 44b/12

b.-dı 32b/6, 37a/6, 37a/8

b.-duk 43a/6

b.-dılar 20b/7

b.-up 26a/2

b.-upturlar 18b/7

büt- < ET büt- (ED, 298b) inanmak

b.-ken 41b/11

b.-ti 109a/7

çap- < ET çap- (ED, 394a) dört nala gitmek; vurmak; akın etmek

ç.-ar 65b/7, 65b/9, 66b/12

ç.-tı 38b/9, 42b/4, 98a/3, 107a/14

ç.-tılar 40a/12, 40b/1, 109b/10, 109b/11

ç.-adur 13a/9

ç.-adurlar 100b/5

ç.-a (çapa atlandıq) 98a/4

ç.-a (çapa kéldim) 118a/7

ç.-ıp 8a/7, 10a/13, 14a/8, 43a/11, 51a/6, 57a/9, 57a/11, 84a/11, 98a/12, 111b/7

ç.-qalı 57a/9, 66b/9

ç.-qan 14a/7, 55b/11

ç.-qanda 13a/4, 14a/13

çapqula- vuruşmak, dövüşmek

ç.-p 62b/8, 65a/13, 84a/10

çapqulaş- < *çapqula-ş-* vuruşmak

ç.-urlar 65a/12, 65a/14, 65b/5, 110a/12, 110a/13, 112b/9

ç.+tı 14a/8, 40a/12, 70a/10, 70a/11, 92a/5

ç.+tılar 40a/11, 73b/14

ç.-a (çapqulaşa çapqulaşa) 93a/11

çarla- < ET çarla- (ED, 429b) çağırmaq, davet ve teklif etmək

ç.-r 98b/5

ç.-dılar 117a/13

ç.-ı 117a/12

ç.-ydu 113b/14

ç.-p 91a/11, 117a/2

çek- < ET çek- (ED, 413b) çekmek, uzatmak

ç.-ip 91b/4

çiq- < MK çık < ET taşı- (ED, 562) çıkmak

ç.-a (çıqa atlanıp) 63a/12

ç.-a (çıqa algay) 92b/10, 115a/5

ç.-a (çıqa kırıstiler) 91b/8, 114b/4

ç.-ar 47a/5, 47b/13, 48a/13

ç.-mış 54a/12, 83b/6

ç.-tım 8b/13, 83b/10, 88a/12, 95a/10,
120a/3

ç.-tı 20a/7, 32b/12, 44b/12, 65a/10,
69a/2, 70a/5, 80a/10, 86a/14, 95a/11,
104b/9, 106b/8, 108b/8

ç.-ar 47a/5, 47b/13, 48a/13

ç.-tık 53a/14, 89a/14, 102a/12

ç.-tılar 34b/3, 37b/7, 38b/12, 42b/14,
43a/6, 61b/12, 65b/2, 66a/4, 67b/3,
86a/6, 91a/2, 91b/12, 109b/12,
114a/11

ç.-ıp 8a/13, 12b/2, 14b/9, 17a/8,
30b/3, 32a/5, 32b/1, 32b/3, 34b/4,
34b/13, 35a/9, 36b/7, 36b/8, 37a/3,
37b/10, 40a/3, 40b/10, 48a/8, 56a/5,
57b/2, 58a/8, 59a/9, 63b/1, 67a/10,
69b/3, 72a/5, 79b/3, 84a/4, 84b/6,
91b/13, 92a/5, 92b/14, 93a/10, 93b/4,
96b/12, 103a/1, 110a/6, 110a/12,
110b/8, 112b/1, 113b/5, 114a/10,

116b/1, 116b/13, 116b/14, 117a/11,
118a/4

ç.-ıptur 53b/3, 106a/3, 113a/11

ç.-qaç 44b/1

ç.-qay 100b/13

ç.-may 11a/8

ç.-qan 34a/2, 80a/12, 107b/9

ç.-qanda 59b/1, 85a/2, 95a/12, 98a/1,
117a/8, 119a/13

ç.-qandın 86b/2

ç.-qanını 80a/9

ç.-qanıdın 80b/2

ç.-qanımızğa 64b/5

ç.-mas 2a/11, 72b/13

ç.-mas édiler 24a/3

ç.-madı 77a/4

ç.-madılar 35a/2

ç.-mağanlar 35a/9

ç.-maqları 43b/3

ç.-maydur 77b/8, 107b/11

ç.-sam 102a/1

ç.-sa 109a/1

çıqar < ET **çiq-ar-** (ED, 410b)
çıkarmak

ç. 61b/7, 68a/1, 112b/7

ç.-ay 77b/8, 77b/8

ç.-lar 67b/14, 91b/5

ç. érdi 6a/3, 19a/7

ç. ékendür 36b/7

ç.-ur 36b/2, 110a/8

ç.-dı 80b/7

ç.-dılar 12b/5, 26b/6, 37a/13, 43a/3,
94a/14, 111a/2

ç.-ğay 52a/14

ç.-ıp 12a/1, 19b/11, 23b/2, 27a/10,
30a/8, 37a/8, 37a/14, 40b/7, 61b/7,
67a/7, 74b/5, 74b/8, 91a/7, 108b/3,
112a/8

ç.-ıpturlar 84a/6, 85a/1, 113a/11

ç.-ğalı 65a/14

ç.-ğandın 30a/11, 74a/12

ç.-may 106b/8

ç.-mağı 110a/10

dé- < ET **té-** (ED, 433b) demek,
söylemek

d.-r 94b/5, 99a/13, 105b/7, 103a/12,
108b/14, 109a/4

d.-rlər 3a/14, 3b/2, 3b/10, 4a/5, 4a/8,
4a/12, 4b/5, 4b/7, 4b/9, 5a/3, 5b/5,
8a/14, 9a/9, 11b/5, 11b/9, 11b/10,
11b/11, 12a/10, 18b/5, 18b/14, 19a/5,
22b/11, 28a/5, 40a/13, 44b/6, 44b/7,
44b/10, 45a/2, 45a/10, 45a/10, 45a/11,
46a/3, 46b/1, 46b/2, 46b/10, 47a/4,
47a/13, 47b/1, 47b/3, 48a/1, 48a/4,
48a/6, 48b/4, 48b/12, 49a/5, 49a/6,
49a/13, 49b/3, 49b/4, 49b/7, 49b/8,
52b/3, 56a/8, 64b/7, 70b/14, 73b/4

d.-di 41a/7, 41a/10, 83b/3, 87b/5,
97b/6, 109a/7, 112b/7, 113a/14,
113b/5, 113b/11, 114a/2, 114b/3,
115a/3, 116b/2, 116b/3, 116b/7,
117b/7, 117b/11, 118a/4, 118a/5,
119a/1, 119b/6

d.-dim 83a/14, 83b/8, 97b/4, 101b/2,
105a/9, 108b/3, 111a/9, 111b/8,

112b/4, 115a/2, 115b/13, 116a/5,
116a/6, 116a/10, 116a/13, 116b/5,
117a/12, 117b/10, 118a/3, 118a/7,
118a/9, 118a/13, 118b/2, 118b/12,
119a/9, 119a/12, 119b/3

d.-diler 14b/14, 40b/3, 42a/11, 43b/1,
68b/4, 72b/14, 78b/9, 83b/1, 83b/3,
83b/12, 88b/7, 105a/1, 105b/11,
108a/9, 111a/7, 115b/11, 116a/3,
116a/11, 116a/14, 116b/7, 118b/7,
118b/7, 119a/14, 119b/4, 119b/5,
119b/8

d.-dük 72b/11

d.-se 15a/1, 22b/12

d.-sem 87b/4

d.-p 29b/1, 29b/8, 31b/13, 34a/5,
34b/7, 36b/12, 54b/9, 69b/3, 73a/1,
73b/11, 75a/6, 77b/8, 83a/9, 87a/13,
100b/1, 105b/6, 106b/7, 107a/2,
108b/9, 109b/4, 110b/12, 113a/2,
117b/3, 120a/2

d.-geç 118a/12

d.-gen 67b/7, 67b/8, 69b/9, 96b/6,
98b/7, 102a/13, 107a/2, 113b/14,
119b/1

d.-genlerdin 85b/14

d.-ptür 53b/6

d.-ptürler 5a/12, 89b/8, 94a/6, 101b/9,
110b/3, 114b/2

d.-y 4b/6, 4b/6, 11b/12, 11b/12

d.-ydürler 11a/13

d.-r émiş 21a/4

d.-r édiler 15b/6, 40b/9

d.-r ékendür 15b/2, 15b/3

d.-p érdiler 7a/9

d.-rler édi 19b/10, 20a/1, 20b/1

d.-mes 75b/4

dég- < ET teg- (ED, 476a) değmek,
ulaşmak

d.-en 8a/1, 8a/9, 13a/6, 26a/13, 54a/13

d.-endür 49b/12, 49b/13

égil- < ET ég-(X)/- (ED, 106a)
eğilmek

é.-ip 113a/7

éligle- < ET eligle- (ED, 144b) tutmak,
kavramak

é. 111a/8

é.-diler 59b/5

é.-geyler 59a/14

é.-se bol- 53a/1

é.-p 84a/5, 116b/6

é.-gendin 83a/6

élt- < ET élt- (ED, 130a) ulaştırmak;
göndermek

é.-er 23b/14

é.-erler 5b/2, 48a/2, 49a/1, 49a/5

é.-ti 6b/11

é.-tim 107a/5

é.-mes 117b/7, 118a/1

é.-tiler 43a/2

é.-ken 45b/9

éndür < ET éndür- (ED, 180b)
indirmek

é.-mey 17b/6

éřit- < ET éřid- (ED, 257b) işitmek,
duymak

é.-ür 31b/12

é.-se 58b/9

é.-ip 53b/13, 58b/9, 80a/13, 80b/9,
105a/14, 116b/4, 118b/12

é.-keç 26b/6, 119a/3

é.-mes 75b/4

é.-türdiler 96a/14, 96b/1

évrül- < ET *ev(i)r-(X)l-* (ED, 14b)
çevirmek, döndürmek

é.-üp 48a/12, 69b/9, 93b/13, 103a/3

é.-ür 92a/11

é.-ürler 92a/13, 92b/1

é.-düm 115b/9

é.-gey 103b/10

é.-gen 90a/3

é.-günçe 92b/1

iç- < ET iç- (ED, 19a) içmek

i.+kende 49a/3

i.-er édim 49a/3

i.-er édi 7b/9, 20b/3

i.-er érđi 19a/7, 19a/9, 25b/12

i.-mek 41b/10

i.-mes 19a/9, 68b/5

i.-mes édi 19a/8

i.-tim 117b/10

i.-ti 118a/14

inan- inanmak

i.-a al- (inana almaduk) 117a/4

i.-adur 118a/14

i.-mağıl 78b/1

iste- < ET iste- (ED, 243a) istemek

i.-r 119b/7

kéç- < ET ké:ç- (ED, 694a) geçmek

k. 72b/14, 95b/7, 83b/2, 106a/12

k.-ip 8a/7, 16b/14, 33a/13, 38a/7,
39b/9, 61b/4, 83a/11, 98a/3, 103b/14,
107b/6, 109a/13, 116b/6

k.-iptür 15b/14

k.-ken 33a/9, 33a/11

k.-ti 25b/2, 114a/14

k.-tiler 111a/3

k.-tük 82b/2, 90b/4

k.-ürdiler 62b/3

k.-ürgen 85a/13

k.-keç 107b/7

k.-ken 62b/4, 102b/9

k.-mey 111a/2

kél < ET kel- (ED, 715b) gelmek

k. 21a/5, 113b/11

k.-e 57b/6

k.-e (kéle almadı) 66a/4

k.-e (kéle almas) 91b/6

k.-e (kéle barın kıldılar) 71b/14

k.-e (kéle başladı) 103b/7

k.-e (kéle başladılar) 62a/4, 56b/9,
57b/6

k.-e (kéle biz) 119b/7

k.-e al- (kéle alur) 118b/13

k.-e alma- 1b/9, 42b/2

k.-edür 47b/14

k.-edür 72b/8, 102a/9, 103a/2,
112b/12, 113b/13, 116b/10, 118a/3,
118b/4

k.-edür édi 58a/3

k.-edürgen 106b/10

k.-edürgende 7a/12, 14b/8

k.-edürgende 112b/9

k.-edürler 90a/7, 115b/1

k.-esiz 119a/12

k.-ey 116b/3

k.-eydür 118a/4

k.-di 63a/11, 63b/6, 66a/3, 66b/7,
67a/12, 69a/2, 69b/3, 69b/4, 70b/5,
72a/9, 72a/10, 72b/6, 76a/2, 77b/3,
78b/3, 78b/3, 79b/2, 79b/9, 79b/12,
80a/13, 84b/1, 84b/11, 85a/3, 85b/6,
87a/5, 88b/5, 88b/9, 93b/5, 94a/14,
98b/7, 99b/10, 100a/8, 102a/9, 103a/1,
103a/4, 103a/10, 104b/14, 106a/2,
107a/6, 107b/11, 110b/11, 111a/4,
111a/6, 111a/6, 111a/7, 112a/14,
112b/2, 113b/7, 116b/3, 116b/11,
117a/13, 118a/4, 118b/14, 120a/1,
9b/1, 10a/7, 10b/6, 12a/13, 14a/12,

15b/12, 20a/5, 21a/14, 24a/11, 25a/7,
26b/2, 26b/7, 29a/10, 30b/2, 32b/8,
33a/1, 33b/1, 34b/14, 35b/8, 37b/12,
38a/1, 38a/6, 38b/13, 38b/13, 41a/6,
41b/3, 42a/4, 44a/12, 44b/1, 53a/2,
54a/14, 55b/1

k.-diler 10b/12, 17b/14, 26b/9, 28a/12,
29b/8, 34a/6, 34a/7, 34a/10, 36a/14,
41a/5, 41b/1, 44b/2, 54b/9, 55b/7,
57a/11, 58a/1, 58b/5, 59b/11, 61b/10,
62a/14, 66b/13, 73a/11, 79a/10, 82b/6,
86a/9, 86b/10, 92a/5, 92b/8, 96b/10,
98a/2, 98b/10, 99b/13, 101a/4,
101a/11, 104b/13, 105a/8, 105a/11,
107b/5, 111b/3, 111b/6, 115a/7,
118b/7, 119a/7

k.-dim 32a/5, 38a/8, 40b/5, 53a/11,
55b/2, 55b/10, 55b/12, 59a/8, 61a/6,
63a/12, 78a/13, 90b/5, 92b/4, 94b/12,
99a/2, 103b/2, 106a/2, 108a/3, 108b/7,
108b/13, 112a/5, 117b/9, 118a/7,
119a/13

k.-dük 9a/4, 32b/9, 39b/3, 43b/12,
56a/13, 58b/14, 102b/8, 104b/5,
105b/9, 107b/7, 116a/4, 116b/1, 61a/2,
71b/9, 73b/12, 78b/5, 78b/13, 81b/8,

82b/4, 82b/8, 83a/11, 95b/13, 98a/11,
99b/2, 99b/4

k.-geç 33a/9, 54b/2, 63b/7, 65a/6,
74b/4, 77b/10, 98b/2, 98a/3, 100a/8,
105b/13

k.-gen 20b/6, 21a/12, 24a/13,
60b/3, 63b/11, 69a/11, 73a/2, 79a/6,
89b/7, 92a/5, 99b/3, 105a/13, 109b/5,
116a/3, 119b/9

k.-gen ékendür 22a/7, 24b/1

k.-gen ékendürler 39b/4

k.-gençe 59a/5

k.-gende 10b/12, 11a/9, 13b/1, 14b/1,
20a/4, 22a/9, 27b/5, 27b/9, 28a/12,
30a/2, 31b/10, 51a/4, 66a/5, 82a/1,
85b/13, 90a/2

k.-gendin 74b/8, 79b/11

k.-gendür 16a/6, 64b/11

k.-gendürler 54a/3

k.-genimizni 43a/5

k.-genimni 53b/13

k.-genler 62b/3, 105b/11

k.-genni 61b/13, 110a/12

k.-geyde 29b/5

k.-geykeç 117b/2

k.-günçe 87a/2, 113b/4

k.-güsidür 11b/13, 12a/2, 16a/7, 29a/6

k.-iñ 40b/4, 56b/1

k.-ip 29b/7, 31b/3, 31b/9, 31b/10,
31b/13, 33a/2, 33b/7, 34a/11, 34a/14,
35a/11, 35a/14, 35b/3, 35b/9, 35b/13,
36a/2, 36a/13, 38a/3, 38a/11, 38b/5,
38b/6, 39a/4, 39b/1, 41b/9, 42b/4,
43a/4, 44a/2, 44b/3, 52b/6, 52b/8,
52b/13, 53a/8, 53a/13, 54b/6, 55b/11,
56a/4, 56a/5, 56a/14, 57a/5, 57a/12,
57b/2, 57b/5, 58a/3, 58a/7, 58a/12,
61b/9, 61b/14, 62a/13, 64b/10, 65a/10,
66a/1, 67a/1, 67b/6, 68a/3, 69b/5,
69b/8, 69b/10, 71a/2, 72a/4, 72a/8,
72a/12, 73a/7, 73a/10, 73b/12, 74b/1,
75a/9, 75b/12, 77a/2, 77b/2, 77b/3,
77b/9, 78a/9, 78a/11, 78b/6, 78b/7,
78b/8, 79a/7, 80a/4, 81b/12, 82b/1,
82b/6, 83b/6, 83b/14, 84a/4, 84a/7,
84b/7, 84b/9, 85a/3, 85a/5, 85a/6,
85a/8, 85b/13, 86a/13, 86b/1, 86b/3,

87a/1, 87b/5, 87b/10, 87b/13, 88a/4,
88a/6, 88b/1, 88b/4, 88b/10, 88b/14,
89b/12, 90a/4, 90b/4, 90b/14, 91b/3,
91b/5, 93a/1, 93b/14, 94a/1, 94b/11,
95b/9, 96b/12, 98a/14, 98b/6, 99a/11,
99a/14, 100b/14, 102a/10, 102b/7,
103a/3, 103a/4, 103a/7, 103a/10,
103b/4, 104a/4, 105a/14, 105b/14,
106b/2, 106b/5, 106b/11, 107b/10,
107b/14, 108a/13, 109a/12, 109b/9,
111a/12, 111b/5, 112a/6, 113b/5,
118a/3, 119a/7, 119b/11, 119b/13

k.-iptür 48a/12, 55b/8, 61a/4, 72b/12,
96a/12, 103b/8, 116b/3

k.-iptürler 39b/5, 119a/14

k.-medi 57b/6, 82a/4, 88a/8, 88a/8,
94b/8, 95a/7, 95b/6, 101a/9

k.-mediler 62a/1, 115b/1

k.-mekdin 16b/12, 38b/1

k.-mesek 116a/4

k.-mey 60b/12, 83a/9, 93b/12

k.-meydür 84a/12, 85b/9, 116b/10

k.-miş 83b/8

k.-mişler 83b/5

k.-se 3a/7, 16a/1

k.-sün 113a/12, 117b/8

k.-sünler 79a/1

k.-ür 4b/5, 5a/10, 5a/10, 14b/14,
21a/3, 47b/4, 66a/13, 71b/10, 75b/7,
78a/14, 94a/8, 97b/13, 99a/2, 101b/1,
106b/3, 116b/2, 118b/14

k.-ür édi 52b/12

k.-ürde 28b/6

k.-ürler 105b/6

kéltür- < ET *kel-tür-* (ED, 716b)
getirmek

k.-di 5b/14, 24a/12, 43a/12, 53b/2,
58a/10, 65a/2, 71a/12, 72b/12, 78b/14,
81a/14, 83b/4, 85b/3, 85b/13, 91b/11,
92b/3, 107b/6, 108b/10, 116b/12,
117b/9, 117b/10

k.-diler 10a/2, 36b/1, 37a/5, 39a/10,
39b/6, 43a/8, 43a/10, 43a/11, 43a/14,
70a/12, 92a/2, 92b/7, 115b/3, 119a/11

k.-dük 67a/2, 86b/4, 87a/7

k.-e (keltüre almay) 70a/11

k.-e alma- 40b/14

k.-edürgende 78b/2

k.-ey 116b/9

k.-gende 5b/14, 6a/3

k.-gandin 47a/14

k.-gey 61b/2, 117b/1

k.-medi 116b/12

k.-mey 104a/11

k.-se 72b/13, 83b/1

k.-üp 7b/2, 17b/14, 20a/11, 25b/14,
30a/13, 34b/3, 36a/13, 37a/1, 52b/5,
53a/8, 67a/5, 68a/5, 84b/10, 100a/13,
110b/8, 118b/9

k.-üptür 47b/2, 108a/6

k.-üptürler 47a/13

k.-ür 42b/12, 58b/5

k.-ürler 43b/4

kés- < ET kes- (ED, 748b) kesmek

k.-er 103a/14

k.-ip 35b/2, 57b/2, 71a/12, 90a/14,
93b/5, 110a/8

k.-medi 107b/1

két- < ET két- (ED, 701a) gitmek

k.-er 35a/4

k.-er 65b/10

k.-er bol- 43b/9

k.-eri 43b/9

k.-iptür 113b/5

k.-ken 85a/8

k.-kenidin 72b/10, 75b/10

k.-men 66a/11

k.-sem 101b/4

k.-tiler 105a/2

kéy- < ET ke:d (ED, 700b) giymek

k.-dim 117b/9

k.-er 7a/1, 7a/5

k.-er érdi 29b/11

k.-genniğizni 97b/9

k.-ip 64a/8, 69b/11, 112b/11

k.-meki 29a/14

k.-mekte 7a/3

kir- < ET kir- (ED, 735) girmek

k.-di 36b/4, 57b/3, 62a/6, 69b/10, 85a/9, 86a/14, 87b/11, 91a/4, 95a/1, 109a/9, 111a/12

k.-diler 36b/5, 41a/1, 62a/3, 63b/5, 73a/6, 86a/7, 104a/5, 104a/8, 104a/9, 104a/10, 104b/1, 110a/2, 119a/5

k.-dim 84a/12

k.-dini 88b/9

k.-dük 44a/1, 90a/11, 114a/9

k.-e (kire almay) 63b/6

k.-e (kire başladılar) 62b/6

k.-e alma- 56b/13

k.-er 2a/11, 43b/5, 101b/2, 106b/2

k.-geç 23b/6, 32a/1, 63b/3, 104a/4, 111a/13, 112b/13

k.-gen 33b/11, 36b/5, 39b/5, 51a/6, 73b/12, 86b/5, 90a/10, 108b/1, 110b/13

k.-gende 15b/1, 110a/7, 97a/8

k.-gengin 61a/12

k.-genleri 86a/11

k.-ip 10a/12, 14b/7, 15b/6, 17b/1, 19a/2, 30b/13, 39a/9, 40b/12, 42a/5, 43b/11, 51a/5, 58a/11, 66b/10, 73b/8, 73b/9, 77b/7, 79b/4, 80b/7, 81b/2, 84a/14, 84b/7, 90b/5, 98a/9, 106a/14, 107a/10, 108b/2, 112b/12, 117a/5, 117b/12, 119b/13

k.-iptür 88b/7, 109b/3

k.-meydür 72a/2

k.-miş 63b/7

k.-se 64a/11

k.-ti 74b/10, 89b/12, 95a/3

k.-tiler 74a/5, 89b/14, 90a/4, 91b/9, 91b/10, 93b/8, 94b/10, 105b/11, 115b/6, 115b/7, 115b/11

köç- < ET köç- (ED, 694a) göçmek

k.-ken 35b/4

k.-ti 33a/5, 69b/7, 86a/12

k.-tiler 16b/10, 63a/2

k.-tüm 98b/5

k.-üp 35a/10, 39b/2, 39b/9, 40a/8, 40b/14, 43a/2, 43a/4, 43b/10, 64b/7, 71a/1, 78b/13, 93b/13, 98b/3

kör- < ET kör- (ED, 736a) görmek

k. 79b/6

k.-di 17b/10, 44a/14

k.-di 82b/6, 85a/4, 108b/4

k.-diler 100a/9, 103b/7, 105a/5

k.-düm 38a/9, 38a/10, 54b/7, 83b/5,
96b/13, 108a/3, 108b/6, 112b/11,
119a/14

k.-dür 118b/5

k.-e (köre baradurganda) 108a/13

k.-e alma- 54b/3

k.-e kél- 60a/8

k.-eliñ 111b/9

k.-er 83b/5

k.-erge 31b/12

k.-erler 36b/10

k.-eyem 118b/13

k.-geli 96b/5, 96b/8

k.-gen 46a/3, 50a/3, 85a/13, 85b/8,
89b/5, 91b/9, 101b/13, 108a/3, 117b/3,
120a/1

k.-gende 31a/8

k.-gendin 61a/8

k.-genler 42a/11

k.-medi 80a/8

k.-mediler 70b/1

k.-megen 91b/8

k.-mey 58a/14, 70b/8, 79b/10

k.-meydür 96b/3

k.-meydür édim 56a/1

k.-sem 101b/14, 119a/6

k.-üp 9a/2, 20a/11, 38b/10, 43b/10,
55b/7, 58a/6, 63a/13, 77a/3, 84b/10,
85a/6, 85b/7, 86a/11, 91a/5, 112a/12,
117a/13, 119b/2

k.-üptür 82a/10

körset- < **kör-(X)g+sA-t-* göstermek

k.-güçi 80a/3

k.-ip 53a/9, 53b/5

k.-ti 82a/8

k.-tiler 32a/3

körüş- < ET *kör-(X)ş-* (ED, 748a)

görüşmek

k.-kende 39a/3, 108b/6

k.-kendin 38a/11, 80a/8

k.-keyler 102b/4, 102b/6

k.-mekke 38a/4

k.-ti 103a/4, 80a/10

k.-tiler 103a/5

k.-tüm 34a/8, 102b/5, 111a/6, 96a/12

k.-üp 17a/8, 32a/2, 38a/8, 102b/8,
108b/7, 108b/9

k.-ür 103a/4

köter- < ET *kötür-* (ED, 706a)

götürmek; yükseltmek

k.-diler 10b/8, 24a/7, 83b/11

k.-gen 69b/12

k.-iñ 118b/10

k.-ip 32b/10, 36a/13, 37a/11, 112a/6

k.-ür 115b/12

k.-ürler 118a/9

min- < ET *bin-* (ED, 348a) binmek

m.-di 114b/8, 114b/13

m.-dim 112a/11, 112a/13, 114b/8,
114b/13

m.-er 21b/1

m.-gen 114b/7, 114b/12

m.-ip 64a/8, 118b/6

oltur- < ET *olur-* (ED, 150a) oturmak;
tahta çıkmak

o.-a (oltura almay) 63a/1, 110b/12

o.-a (oltura tağqa yavuş yettim) 115b/2

o.-dı 10a/9, 23a/13, 33a/2, 50b/4,
50b/8, 103a/2

o.-dılar 83b/6, 103a/7

o.-duk 109b/9

o.-dum 84b/8, 91b/1

o.-ğaç 50b/13

o.-ğan 18b/8, 19a/8, 39a/6, 68b/13,
82a/14, 86a/11

o.-ğanda 48b/4, 84a/14

o.-ğay 56b/1, 59a/1

o.-maqda 76a/10

o.-sa 37a/11

o.-up 32a/1, 48b/5, 49a/10, 55b/13,
57b/14, 59a/5, 64a/14, 66a/6, 82b/9,
82b/14, 83a/14, 96b/12, 102b/3,
102b/9, 102b/9, 104a/12, 109a/13,
111b/6, 119b/12

o.-uptur 18b/7, 81b/10

o.-upturlar 81b/13

o.-ur 34a/7, 37a/11, 49a/8, 49a/11,
60b/3, 65b/8, 108b/10, 108b/11

o.-ur érdi 19a/8

o.-urlar 48a/8

oqu- < ET okı- (ED, 79a) okumak

o.-dum 118b/4

o.-ğan émes édi 18b/9

o.-p 30b/13, 60a/10

o.-p érdi 7a/10

o.-r édi 7a/11, 7b/11

o.-sa bol- 45b/11

öt- < ET öt- (ED, 39a) geçmek

ö.-e (öte almadılar) 92a/10

ö.-e (öte almay) 62b/5

ö.-e (öte bérgeç) 113a/2, 113b/14

ö.-e (öte çıqmaydur) 107b/11

ö.-e (öte çıktı) 106b/8

ö.-e alma- 33a/4, 56a/5

ö.-edür 83a/14

ö.-er 59a/1, 60a/1, 68b/6, 72a/6

ö.-er édi 18b/4

ö.-keç 65a/12, 82a/12, 90a/14, 97a/3,
113a/1, 114a/3

ö.-ken 41b/12, 95b/6, 102b/9, 119b/14

ö.-kende 66b/7

ö.-kenidin 117b/6

ö.-se 89a/4

ö.-ti 41a/9, 59b/10, 89b/9, 91b/7,
95b/3, 111b/9, 112a/2, 113b/5

ö.-tük 72b/6, 78b/7, 81a/10, 90a/13,
98a/10

ö.-üp 62a/5, 62b/8, 65b/8, 69a/1,
73b/6, 78a/12, 81a/11, 81b/6, 82a/14,
82b/3, 88a/14, 92a/8, 95a/14, 96a/9,

98a/11, 99b/13, 101a/4, 103b/9,
104a/1, 106b/2, 106b/5, 110a/1,
111a/12, 112b/5, 113a/9, 113a/13,
113b/7, 116b/4, 117b/2, 2a/1, 2a/3,
32b/4, 33a/8, 3a/1, 44a/12, 48a/11,
56b/14, 58b/6, 59a/8

ötker- < ET öt-g(X)r- (ED, 52b)
geçirmek

ö. 107a/13

ö.-di 87a/8, 87b/2

ö.-diler 10a/5, 33a/3, 96b/11

ö.-ip 4a/1, 24a/5, 61a/11, 81a/9,
100a/2

ö.-ür 87a/7

qaç- < ET kaç- (ED, 589a) kaçmak

q.-a 52a/12

q.-a bér- (qaça bérđi) 106a/8, 112b/14,
113a/3

q.-a bér- (qaça bérđiler) 104b/10,
112a/8

q.-a bér- (qaça bérđip érđi) 119a/11

q.-a kırış- (qaça kırışti) 95a/3

q.-a kırış- (qaça kırıştiler) 94b/10,
105b/11

q.-arda 42a/1

q.-arıdın 25a/11

q.-ay 107a/2

q.-ip 12a/7, 14b/8, 26b/9, 34b/3,
37b/2, 38b/2, 51b/3, 51b/9, 51b/14,
52a/5, 56b/9, 56b/9, 56b/13, 58b/6,
62a/4, 62a/12, 63a/10, 76b/14, 78b/3,
79a/3, 79b/5, 81b/1, 84b/6, 95a/4,
99b/12, 101a/7, 109a/9, 109b/3,
109b/9, 111a/6, 113a/4, 113a/6,
113a/8, 119a/13

q.-ıptur 36b/10

q.-maqqa 51a/11

q.-may 107a/2

q.-qan 113a/6, 114b/1

q.-qanlar 92a/6

q.-tı 51a/12, 51a/14, 58a/5, 70a/11

q.-tılar 51a/13, 90b/11

q.-urup 112a/8

q.-ılar 77a/8

qal- < ET ƙal- (ED, 615b) kalmak

q.-adur 114b/11

q.-dı 30b/7, 53a/10, 72b/11, 78a/7, 81b/3, 89b/6, 107a/8, 113a/5, 114b/10, 114b/12, 114b/13, 115a/5, 116b/10

q.-dılar 64a/2, 70a/7, 92a/3, 98b/6, 105a/10

q.-dım 107b/3, 114b/14, 115a/6

q.-ğan 66b/2, 98a/1

q.-ğanda 77b/9

q.-ğanını 95b/3

q.-ıp 41b/9, 61b/12, 89b/11, 90a/9, 93a/8, 93b/1, 96a/11, 98a/1, 101a/12, 107a/3, 113b/6, 114a/5, 114b/9

q.-ıp édi 8b/4, 11a/8, 52a/4, 59b/1

q.-ıp édiler 55a/5

q.-iptur 61a/2, 86a/3

q.-madı 69a/11, 75a/3, 75a/12, 78a/2, 89b/6, 95a/5

q.-mas 102a/1

q.-maydur 1b/6, 46a/4, 70b/7, 115a/1, 115a/13

q.-mış 116a/13

q.-ur 30a/5

qop- < ET ƙop- (ED, 580a) kalkmak

q.-ar 98a/5

q.-arıp 67a/5

q.-ğanda 80a/11

q.-may 80a/10

q.-qaç 106b/9, 111a/1

q.-qandın 18b/7

q.-tı 27b/4, 64b/4, 80a/11, 83b/12

q.-tılar 32a/1, 83b/10, 110b/13

q.-tum 118b/1

q.-uñ 106b/7

q.-up 34a/8, 35b/12, 43b/8, 69b/4, 95b/5, 103a/5, 108b/12, 110a/7, 112a/10

qoş- < ET ƙoř- (ED, 670b) katmak

q.-ğandın 72b/13

q.-qaylar 103b/9

q.-sak 117b/5

q.-tılar 52a/5, 103b/13

q.-up 76b/11, 109a/11, 110a/4, 61a/14,
23a/9, 42b/1, 57a/6, 58b/12

q.-uptur 72a/12

qoy- < ET qo:q- (ED, 595b) bırakmak,
koymak

q.-a (qoya bérðiler) 62b/4

q.-a (qoya kırıştı) 89b/12

q.-a (qoya kırıştiler) 90a/4

q.-a bér- 7a/2, 34a/2

q.-alıñ 117a/10

q.-ar 66b/10, 82b/5, 109a/2, 37a/12

q.-ar édi 18b/2

q.-arlar 105b/2, 105b/8, 25a/10

q.-dı 42a/6, 75a/1

q.-dılar 51a/12, 104b/12

q.-duk 64a/4, 83a/2, 91a/12, 105a/4,
117a/4, 117a/11

q.-ğan 19b/2, 20a/13, 100b/6,
110b/14, 111b/7

q.-ğaylar 37a/7, 74a/12

q.-madı 109a/3

q.-madılar 61b/13

q.-maduk 111a/11

q.-mağaylar 17a/6

q.-maqqa 30b/5

q.-mas 21a/5, 65a/14

q.-maslar 110a/12

q.-sa 37a/12

q.-up 61a/5, 63a/3, 66b/14, 72a/3,
72b/5, 73a/12, 78b/7, 81b/13, 83a/4,
84a/4, 84a/6, 88b/11, 89b/13, 90a/7,
92b/13, 96b/7, 99b/2, 103b/10,
104b/13, 105a/7, 106b/13, 110a/6,
112a/6, 114a/8, 118b/4, 16a/11,
16a/13, 20a/4, 22a/12, 23b/2, 25b/10,
32b/4, 34b/3, 38a/4, 38a/14, 42a/4,
43b/11, 56a/5, 56a/6, 59a/9, 59b/14

q.-uptur 47a/11

sağla- < ET saqla- (ED, 810a)
korumak; tutmak

s. almay 39a/11

s.-dı 30a/3

s.-ğan 109b/12

s.-ğanı 39b/4

s.-ğaylar 67b/4

s.-maq 35a/6

s.-maqlıgını 26a/3

s.-maslıgını 26a/4

s.-may 40a/6

s.-p 63b/4, 98b/1, 98b/12, 118a/7,
7b/1, 9a/11, 21a/14, 58b/1

s.-r 13b/10, 14b/10, 22a/1, 29b/2

s.-r édi 25b/13

s.-rlar 32a/9

s.-sa 5b/8

s.-y alma- 37a/2

sal- < ET sal- (ED, 824b) inşa etmek;
gündeme getirmek

s. 103b/14, 118b/2

s.-a (sala kırıstiler) 74a/5

s.-adurğan 31a/3

s.-adurlar 100b/4

s.-alıñ 105a/10

s.-dı 4b/14, 17b/3, 29a/12, 34a/13,
38a/4, 92a/1, 95a/7

s.-dılar 47b/5, 93b/14

s.-dım 2b/13, 101b/7, 109a/6

s.-duk 71a/2, 101a/5, 105a/10

s.-ğan 30b/6, 31b/13, 31b/14, 34a/13,
37a/9, 56b/12, 92b/13

s.-ğandur 107b/5

s.-ğaylar 31a/14

s.-ğuça 107a/6

s.-ıñ 97b/4

s.-ıp 8b/12, 17b/5, 17b/8, 17b/11,
32b/12, 34a/14, 35a/6, 35b/8, 3b/2,
41a/1, 54b/14, 58b/3, 67a/1, 68a/9,
69b/12, 71a/8, 71a/8, 86a/6, 88b/11,
89a/7, 94a/2, 100b/5, 100b/14,
104b/13, 111a/5, 116a/4, 116b/12

s.-iptur 2b/11, 45b/6, 45b/8, 45b/12,
46a/3, 46a/8, 46a/13, 46b/1, 47a/2,
47a/10, 47b/1, 47b/8

s.-ipturlar 46b/2

s.-madı 34b/11	t.-a (tapa almaslar) 104b/2,104a/4
s.-madılar 34b/9	t.-a (tapa almay) 80a/10, 81a/9
s.-maduq 109b/7	t.-a almay (tapa almay) 4b/6
s.-maq 34a/11, 34b/10, 43b/8	t.-argə 119a/5
s.-may 74a/8, 115b/8	t.-arlar 65a/14
s.-mişlar 83b/7	t.-ip 7a/14, 10a/12, 16a/7, 17a/3, 24b/14, 25a/7, 25a/9, 32b/3, 33b/10, 39a/6, 39a/8, 44a/11, 54a/5, 55b/11, 62b/2, 72b/7, 77b/9, 80a/9, 84a/9, 85a/2, 86a/13, 90b/13, 117b/9, 118a/12, 119b/11
s.-sak 110b/6	
s.-ur 95a/8	
s.-ur édi 21b/10	
s.-ur érdi 19a/4	
sor < ET so:r- (ED, 843b) sormak, incelemek	t.-ip édiler (şikəst tapıp édiler) 17a/2
s.-ar 49a/10	t.-iptur 2b/4, 119b/9
s.-dı 37a/5	t.-ipturlar 98b/12
s.-duk 117b/3	t.-madı 117a/10
s.-dum 96a/12	t.-madım 100a/3, 101a/2
s.-up 117a/13, 63a/13	t.-mağan 44b/7
s.-uptur 103b/3	t.-mağandın 102a/7
tap- < ET tap- (ED, 435a) bulmak, elde etmək	t.-mağığa 22a/5
	t.-mas 116a/1
	t.-mas édi (qarār tapmas édi) 16b/9

t.-may 33b/3, 56a/12, 73a/7, 73a/8,
77b/11

t.-maydur 117a/3

t.-qan 97a/7

t.-qanda 22b/1, 28a/11

t.-qandın 74a/13

t.-qay (şikest tapqay) 41b/11

t.-qay (dest tapqay) 41b/12

t.-qay 119b/6

t.-qusıdır 16b/7

t.-tı (qarār taptı) 18a/3, 25a/4, 43b/6,
60b/14

t.-tı (ri‘āyet taptı) 21a/14

t.-tı (şikest taptı) 5b/10, 8b/2, 37b/8

t.-tı 65a/9, 72a/7, 103b/9

t.-tılar 17a/5, 34a/14, 79a/4

t.-tıñız 119a/12

t.-tuk 95b/13, 95b/14, 119b/8

tart- < ET tart- (ED, 534b) çekmek

t.-ar 52a/1, 69a/10

t.-asız 94b/6

t.-ıp 7a/1, 10a/14, 23b/14, 30b/2,
33a/1, 35a/7, 37b/5, 38b/12, 52a/7,
54b/5, 56a/14, 57b/5, 57b/10, 58a/1,
63b/3, 69a/1, 77a/12, 96b/4, 99b/10,
102a/5, 106a/13

t.-mağığa 29b/3

t.-maqda 60a/3

t.-maqlardın 17a/6

t.-may 62b/4

t.-mış 66b/6

t.-qan 119a/6, 51a/7

t.-qanda 14b/7, 103a/6

t.-qaylar 37a/9

t.-qunça 43b/8

t.-tı 5b/10, 31b/2, 33b/4, 41a/3, 42a/8,
42b/7, 44a/5, 44a/8, 44a/9, 56b/13,
63a/8, 94b/7, 99b/9, 112a/11, 112a/13,
114b/14

t.-tılar 6a/14, 17b/4, 17b/13, 33b/9,
37a/14, 41a/14, 51a/10, 103b/5

t.-tuk 90a/10

tile- < ET *til+e-* (ED, 492a) dilemek

t.-di 71b/2, 79a/13, 110a/14, 110b/8

t.-diler 23a/8, 34b/7, 97b/7

t.-dim 111b/5

t.-er édiler 52a/6

t.-ey 78a/3

t.-eydür 102a/7, 118b/5

t.-gende 11a/1

t.-gendin 116a/2

t.-geyler 53a/13

t.-p 10b/3, 11a/11, 20a/11, 32a/2, 43b/5, 51b/12, 51b/12, 52a/5, 53b/10, 55b/4, 58a/10, 7b/2, 62a/10, 62b/7, 63b/9, 67b/3, 68a/5, 77a/2, 101a/8, 110b/11

t.-pdür 43b/14

t.-ptürler 77a/12

t.-r 61a/12, 75a/5, 104a/3, 104b/1

t.-seler 40b/11

t.-y 55b/14

tur- < ET *tur-* (ED, 529b) durmak, kalmak

t. 90a/1, 90b/7, 96a/8, 100b/8, 101b/9, 113b/10

t.-a almay 6a/2, 32b/12, 58a/12

t.-ar 81a/8, 92a/6, 100b/7, 107b/3, 60a/9

t.-ar édi 51b/1

t.-ardın 92a/8, 113b/5

t.-argâ 76a/11

t.-arımıznı 60a/6

t.-arlar 84a/9, 100b/8

t.-arnıñ 56a/12

t.-dı 44a/2

t.-dı 91a/8, 100a/13

t.-dılar 38b/6, 103a/6

t.-duk 116b/9

t.-dum 100a/14

t.-ğan 100b/3, 111b/14, 119a/10

t.-ğanda 113b/2

t.-ğanlar 36b/10, 100b/2

t.-ğay 53a/13, 100b/13

t.-ğunça 78a/4

t.-madı 9b/1, 85a/5

t.-map 105b/8

t.-maqnuñ 33b/2

t.-maqqa 60a/5

t.-mas 14b/10

t.-maslar 8b/1

t.-may 58a/8, 72b/2

t.-qandur 28a/3

t.-uñ 116b/2

t.-up 17b/1, 36b/4, 51b/12, 60b/13, 91a/6, 61a/7, 61a/8, 63b/10, 66b/2, 104b/7, 105a/9, 105a/10, 105a/10, 107b/8, 113a/12

t.-uptur 89b/9, 107a/1, 107a/2, 107a/3

tut- < ET tut- (ED, 451a) tutmak

t.-ar 77a/4, 94a/10

t.-qalı 119a/2

t.-qan 64a/3, 64a/5, 98b/11

t.-salar 64a/12

t.-sun 110b/4

t.-tı 111b/14

t.-tılar 65a/9

t.-tınıñ 79b/7

t.-tuk 70b/4

t.-up 39b/6, 50b/10, 58b/3, 62b/7, 68a/8, 69b/5, 70a/6, 73a/5, 73a/13, 83b/11, 86a/8, 108b/8, 109b/9, 111a/2, 115b/3, 118b/12, 119a/10, 119a/11

t.-uptur 100a/11

t.-ursak 64a/6

tüş- < ET түş- (ED, 560a) bir yerde, birinin yanında bulunmak; düşmek

t.-eliñ 106a/13

t.-er 80b/5

t.-ey 115a/10

t.-ken 34b/5, 35b/14, 41b/6, 65b/3, 66a/5, 70b/6, 85b/4

t.-kende 34b/12, 39b/5, 54b/6, 77a/6, 78b/7, 81a/6, 81a/14, 91a/8, 102b/2, 119a/13

t.-kenler 30b/6

t.-künçe 48a/12, 108b/6

t.-medi 39b/12, 70b/2

t.-mes 45b/4

t.-mey 16a/3, 66b/12, 73a/6, 106b/4

t.-se 118b/9

t.-ti 8a/4, 11a/2, 16b/2, 20a/3, 21b/4, 34a/11, 35a/11, 37a/4, 37b/4, 37b/9, 41b/4, 42a/3, 43b/5, 44a/14, 57b/6, ti 66a/2, 67b/8, 69b/8, 72a/7, 74a/3, 75b/13, 76a/13, 79b/6, 80a/5, 83b/10, 88b/2, 91b/3, 94b/11, 95a/12, 96a/11, 100a/10, 107b/13, 108a/1, 108a/2, 113b/1

t.-tiler 28a/11, 61b/9, 62b/5, 65b/3, 95a/4, 102b/1, 107b/13, 107b/14, 115b/10

t.-tük 31a/1, 39a/14, 39b/10, 69b/8, 70b/2, 72b/2, 74a/2, 77b/2, 78a/9, 79a/4, 82b/1, 88a/14, 95b/9, 97a/6, 98b/7

t.-tüm 16a/10, 44b/3, 85a/6, 97a/6, 102b/4, 110b/10

t.-üp 8b/13, 9a/12, 9a/14, 10b/11, 12b/1, 20b/11, 30b/5, 34a/8, 35b/14,

51a/4, üp 67b/5, 71a/11, 75b/2, 92a/3, 95b/7, 97b/3, 102b/3, 102b/6, 103a/4, 111b/5, 112a/11, 112a/13, 114b/7, 114b/12, 115b/7, 117a/8, 117a/9, 117a/10, 117a/11, 118a/2, 118a/6, 119b/11

t.-üptür 2b/10, 3a/2, 3a/4, 3b/10, 4a/8, 4b/3, 5a/1, 5a/9, 45a/9, 49a/4, 50a/1, 50a/3, 81b/8, 84b/14, 88b/13, 89a/1, 97a/3, 99a/4, 107b/4

uruş- < ET *ur-(u)ş-* (ED, 239b)
vuruşmak, savaşmak

u. 67a/1, 67b/1, 67b/2, 67b/11, 68a/3, 70a/12, 70b/2, 88b/5, 88b/11, 89a/4, 89a/7, 91b/11, 92b/3, 92b/3, 92b/13, 93a/6, 94b/1, 94b/2, 104a/13, 109b/7, 109b/7, 111b/2, 114b/5, 118a/9

u.-a al- (uruşa almadılar) 62b/6

u.-a al- (uruşa almaslar) 77a/8

u.-adurlar 84b/12

u.-mağularıdur 83a/6

u.-qanım 70b/3

u.-tı 7b/14, 19a/11, 26a/11, 68b/12

u.-tılar 30b/3, 33b/14, 100b/12,
109b/12

u.-tuq 88a/2, 89a/2

u.-up 8a/10, 13a/4, 14b/9, 21b/4,
22b/10, 59b/5, 69a/2, 69a/5

u.-ur 53b/10, 114a/14

u.-urğa 89b/13

u.-urlar 88b/4

yat- < ET yat (ED, 884a) yatmak

y.-ıp 106b/6

y.-qan 110a/5

yé- < ET yé- (ED, 869b) yemek

y.-dim 119b/12

y.-geli 109a/2

y.-mek 29a/14

y.-mekte 7a/3

y.-menjiz 118b/7

y.-meydür 119b/11

y.-p 64a/8

y.-y 93b/8

y.-yip 2b/2

yét- < ET yét- (ED, 884b) yetişmek

y.-e (cölgesi yete) 103b/5

y.-edür 118a/8, 119b/4

y.-er 11b/4, 16a/5, 54a/3, 77a/8,
106a/10, 115a/14, 117a/6

y.-erler 33b/11

y.-ip 22a/1, 22b/9, 26b/5, 28b/9,
30b/12, 32a/4, 33b/14, 35b/5, 62a/14,
63b/13, 84a/3, 85a/3, 119a/7, 80b/4,
93a/11, 105a/3, 105a/3, 106b/7,
106b/13, 108b/6, 108b/9, 109b/2,
110a/5, 112a/4, 112a/7, 112b/2,
113b/7, 115b/2

y.-iptür 105b/12

y.-keç 23a/12, 31b/8, 89b/3, 63b/9,
103a/3, 103a/5, 106a/8, 110b/12,
112a/7

y.-ken 15b/13, 16a/10, 17b/9, 31a/2,
37b/6, 39a/8, 59a/7, 66b/4, 68a/5,
70a/8, 84a/11, 85a/9, 90a/11, 109a/14,
109b/3

y.-kençe 101b/4

y.-kende 17a/14, 18a/8, 32b/5, 33b/2,
36a/3 39a/6, 54b/12, 60b/10, 63a/6,
72b/6, 81a/13, 82a/4, 105a/9, 106a/10

y.-kendin 115a/11

y.-kenimizdin 72b/11

y.-keninin 102a/10

y.-key 67a/3, 68a/7

y.-medi 70a/12

y.-mes 36a/1, 45b/2

y.-miş 18b/13

y.-ti 16b/4, 31b/11, 43b/3, 61b/14,
89b/7, 93b/7, 104b/2, 106b/7, 113b/8,
115a/11

y.-tiler 62b/2, 115a/14

y.-tim 53b/1, 101b/2, 115b/2, 115b/9

y.-tük 39a/11, 81b/4, 83a/8, 116a/10,
116a/12, 116b/2, 106b/12, 106b/14

yétkür- < ET *yét-k(X)r-* (ED, 892b)
vardırmak, iletirmek

y.-di 7b/5, 24b/4, 31a/4, 31a/5, 31a/5
40a/14, 40b/1, 65a/3, 97b/8, 113a/1

y.-diler 37a/8, 56a/10, 60b/10, 65a/7,
106a/12, 109b/1

y.-e (yétküre algay) 117a/6

y.-e alma- 51a/11

y.-gen 31a/7

y.-gey 32a/12

y.-mey 63b/14

y.-meydür 63a/10

y.-üp 12b/9, 118b/8

y.-üpdür 29a/7

y.-üptür 114a/1

y.-üptürler 67a/5

y.-ür 33b/12, 112a/9

yiber- < ET *ı:d-* (ED, 37b) göndermek

y.-di 62b/2, 63a/6, 80b/10, 91a/7,
94a/13, 110a/8, 113b/2, 6b/13, 21a/9,
33a/3, 33a/7, 33a/14, 33b/1, 33b/11,
33b/14, 42b/1, 56a/14, 57a/7, 57a/9,
57a/14

y.-diler 17a/7, 52b/4, 55a/2, 55b/3,
59b/10, 63b/5, 74b/8, 86b/13, 109a/11,
118b/7

y.-dim 87a/12, 97b/9, 117a/14,
117b/11, 118a/12

y.-dük 51a/14

y.-e (yibere başladı) 110a/13

y.-geli 70b/1

y.-gen 119a/3

y.-gende 10b/4, 27b/5

y.-gey 71b/14

y.-geyler 51b/3, 84a/5

y.-iñ 97b/9

y.-ip 73b/2, 73b/3, 77a/1, 77a/12,
77b/1, 77b/7, 78b/11, 78a/3, 82a/4,
82b/7, 84a/13, 85b/2, 86b/3, 87a/1,
87a/2, 98b/2, 104a/7, 108b/2, 110b/10,
7a/14, 13a/1, 13a/12, 16a/9, 30a/12,
34b/12, 35a/13, 40b/3, 43b/13, 47b/1,
54b/4, 55b/4, 57a/4

y.-iptür 60a/13, 108b/13, 119a/2

y.-iptürler 109b/14

y.-medi 78b/12, 88a/9

y.-mey 94a/12

y.-mişler 117b/12

y.-señiz 97b/10

y.-ür 75a/14, 79b/14, 110a/5

y.-ürler 25a/8

yürü- < ET yori- (ED, 957a) yürümek

y. 115a/2

y.-düm 84b/7, 102b/2, 104b/11,
107a/7, 115a/3, 115b/5, 116a/9

y.-gen 14a/14

y.-gey 74a/14

y.-geyler 64a/8

y.-liñ 56b/1

y.-megen 55b/13

y.-mekni 54b/5

y.-mey 39a/3

y.-ñ 114b/4, 115a/4, 119b/8

y.-gandin 97b/1

y.-mekke 77a/14, 99b/6

y.-mekte 76a/9

y.-se 92a/14

y.-ür 74b/13, 78b/1, 91a/3, 93b/13,
97b/1, 108b/9

y.-ydür 117a/9

y.-dük 69b/6, 69b/13, 70a/6, 81b/2,
81b/13, 112b/14, 113b/12, 114a/4

y.-p 61b/14, 72b/12, 73a/7, 78a/12,
81a/12, 84a/5, 92b/1, 94b/6, 97a/14,
106a/1, 106b/13, 108a/9, 114a/8

y.-mek 89b/9, 99b/5, 120a/2

y.-y 97b/7, 101a/13, 110b/11, 114a/12,
114b/1, 115a/13, 115b/8, 119b/10

y.-üp 25a/10, 31a/4

y.-di 32b/11, 37b/11, 41b/6, 67a/13,
93a/12, 107a/9

İncelediğimiz varaklar arasında en sık kullanılan temel gereksinim fiili kél- fiilidir.

1.4.3. Akrabalık Adları

Kan ya da evlilik yoluyla birbine bağlı olan kişileri tanımlarken akrabalık adlarını kullanırız. Yukarıda da belirtildiği gibi akraba adları temel söz varlığı içerisinde incelenir. İncelenen varaklarda kullanılan akrabalık adları şunlardır:

abağa < Moğ. Amca

‘a.+si 22b/7

a.+sı 69a/11, 71b/12

ana < ET ana (ED, 169) anne

a.+sını 69a/14

a. 16a/5, 54a/2, 71b/5, 73b/3, 75b/2, 75b/2, 83a/2, 89b/7, 93b/7, 119b/1

Ağa < Moğ. Ağabey, efendi

a. 69b/2, 70a/2, 73b/13, 73b/14, 78a/8, 79b/13, 89a/12, 93a/5, 99b/8, 108b/3

a.+m 8b/5, 9a/10, 24b/8, 24b/10, 24b/12, 24b/12, 27b/11, 53a/11, 64b/8, 70b/5, 75a/13, 91a/5,

a.+durlar 31b/11

96a/10, 96a/12, 96b/10, 97b/14, 101b/6, 108a/1

a.+sı 6a/9, 8a/11, 12b/9, 23a/8, 24a/11, 26b/12, 39b/12, 55a/1, 55a/2, 67a/9, 70a/1, 70a/9, 71b/13, 71b/13, 110b/10

a.+mğa 102a/3

a.+sını 12b/13, 72a/7, 72b/10

a.+mmı 55b/2, 55b/2

a.+sığa 30a/2, 57a/12, 72b/8

a.+mmı 14b/12, 20a/14, 27a/6, 53a/11, 96b/9

a.+larığa 12a/3

a.+lar 35b/9

a.+sı 8b/6, 8b/7, 9a/9, 9b/9, 14b/12, 17b/13, 18a/11, 20a/9, 21b/13, 26b/14, 27a/1, 27a/2, 27a/4, 27a/6, 27b/10, 28a/3, 28a/5, 28a/13, 28b/2, 53a/11, 68a/14, 70b/4, 79b/13, 96a/14, 97a/7

‘amm < Ar. amca

‘a.+ı 11a/8

‘amm-zāde < Ar. amca oğlu

a.+sını 20a/12, 113b/9

a.+larımdın 53a/11

a.+ları 11b/3, 27b/7, 96b/2

a.+larığa 101b/6

aqa < Moğ. ağabey

a. 31a/3

ata < ET ata (ED, 40) baba

a. 54a/1, 63a/14, 69a/14, 75a/9,
102a/13

a.+durlar 31b/11

a.+m 5b/13, 39b/14, 52a/9

a.+mnı 30b/11, 32a/4, 70b/4,
96a/14, 110b/9, 111b/4

a.+nı 102a/14

a.+sı 5b/11, 8a/10, 9a/1, 15b/5, 19b/5,
22a/7, 22b/13, 25a/3, 31b/7, 33b/5,
41a/13, 41b/8, 56b/12, 58a/11, 64b/14,
65a/1, 69a/6, 69b/2, 78a/6, 79a/2,
106a/11, 113b/9

a.+ sın 41a/13, 69a/7, 80a/1

a.+sını 11a/10, 22a/7, 50a/9

a.+sıdın 22b/7, 41b/9, 69a/6

baba Baba, ata

b.+m 96b/1

birāder-zāde < Far. kardeş çocuğu,
yeğen

b.+si 20a/10, 20b/12

b.+sini 28a/4

dada Dayı

d.+mğa 81a/11, 96b/9, 101b/1,
102a/12

dede < ET dede (ED, 451) Dede

d.+m 88b/14, 96b/13, 101b/12,
102b/2, 102b/10, 103a/1, 103a/11,
103b/2, 103b/3, 107a/5

d.+mni 54b/7

d.+mnı 101a/13, 102a/11, 102a/14

d.+mdin 102a/9

d.+mge 102a/6

d.+mgi 96b/7, 101b/13, 108b/5,
119b/13, 119b/13

evlād < Ar. çocuklar; soy

e. 69a/11

e.+ı 8b/3, 19b/8, 26b/13

e.+mıñ 37b/3, 49a/14

e.+ığa 23b/11

e.+ıdın 28a/8, 37a/11, 46a/8

ferzend < Far. oğul, çocuk

f. 16b/6, 7a/9

hāla < Ar. hala, babanın kız kardeşi

h.+sı 29b/11

ibn < Ar. oğul

i. 9b/5, 9b/5, 9b/5, 9b/5, 9b/5, 9b/6,
9b/6, 9b/6, 9b/6, 9b/7, 9b/7, 9b/7

ini < ET ini (ED, 170) küçük erkek
kardeş

i. 59b/2, 99b/8, 119b/3

i.+si 13a/11, 15a/7, 19a/12, 19b/7,
20b/13, 22b/2, 29b/2, 32b/2, 33a/3,
33b/3, 35a/12, 35b/3, 38a/1, 43a/12,
50b/10, 57a/6, 58a/7, 66b/14, 67b/3,
69b/2, 72a/4, 73b/13, 73b/14, 74b/4,
76b/9, 77b/3, 77b/5, 78a/8, 82a/1,
84a/12, 84a/14, 87b/12, 88a/5, 89a/13,

90b/9, 99b/11, 105b/13, 108b/3,
109a/11, 119b/7

i.+sige 41a/7

i.+siniñ 93a/5

i.+leri 70a/2, 96b/2

i.+leriğa 101b/6

i.+leridin 65b/6

égeçi < ET eke (ED, 100) Büyük kız
kardeş, abla

é. 91a/6

é.+m 95a/12

é.+si 96b/10

é.+siñe 91a/6

ini-oğ(u)l < yeğen

i.+ıdın 59b/8

qayn ata < ET qadın ata (ED, 602)
kayınpeder

q. 5b/11, 56b/4

qız < ET qız (ED, 679) Kız, kız çocuk

q. 86b/5, 97a/11, 8b/4, 9a/6, 9a/7,
9a/8, 10b/11, 11a/3, 11a/6, 11b/7,

12b/4, 20a/1, 20a/3, 20a/7, 20a/9,
20a/11, 20b/8, 26b/13, 27a/8, 27a/13,
27b/1, 27b/4, 27b/4, 27b/10, 27b/13,
27b/14, 28a/5, 28b/2, 35b/11, 57b/5

q.+ı 9b/3, 9b/11, 10b/7, 10b/9, 11a/7,
11b/4, 11b/5, 12a/7, 12b/1, 12b/4,
18a/12, 19b/9, 20a/5, 20a/14, 27a/1,
27a/6, 27b/2, 27b/9, 28a/2, 28a/7,
29b/10

q.+ının 16a/8, 28a/13, 28b/2

q.+ını 24a/12, 35b/10, 69a/12, 75a/8

q.+ığa 20a/12, 38a/14

q.+ıdın 11b/8

q.+ların 11b/3

q.+lardın 8b/8

q.+nı 11a/7

q.+dın 11b/14

kökeldaş < Moğ. süt kardeş

k. 58b/4, 69a/4, 83b/3, 95a/11, 98a/14,
98b/8, 112b/10, 114b/4

k.+ı 20b/2

k.+ıdın 26a/2

k.+larını 26a/1

k.+nın 97b/11

k.+ını 62a/11

k.+lar 91b/13

küyev < ET küdegü (ED, 703) damat

k. qıl- 6a/12

k.+i 23b/1, 50b/4

nebire < Far. nabīra torun

n.+si 9b/11, 20b/8, 27a/4, 27a/13,
28a/4, 35b/11, 46a/6, 50b/3, 97a/12

n. 97a/11

n.+sini 97a/12

n.+leri 118b/6

oğlan < ET oğul+An oğlan

o. 8b/14, 19b/12, 25b/13, 85b/1

o.+ları 9b/9, 26a/5, 28a/9, 36a/10,
56b/8, 57b/10

o.+larının 10a/11, 25b/14, 28b/12

o.+larını 24a/3, 25b/14, 63a/13

o.+larığa 30a/10, 76b/2

o.+lardın 8b/4, 18a/11, 62b/7, 102b/7

o.+lar 11b/2

o.+lardın 26b/14

oğ(u)l < ET oğul (ED, 83) oğul

o.+ı 5b/11, 6a/8, 6b/5, 6b/6, 6b/7, 6b/8, 8b/13, 9b/4, 10a/7, 10a/9, 10b/10, 11a/7, 12a/1, 12a/5, 12a/8, 12a/14, 13a/10, 16a/4, 19b/12, 20b/9, 21b/6, 22b/7, 23a/9, 23b/1, 24a/11, 25b/3, 27a/9, 27b/5, 28a/7, 30a/9, 34a/3, 41a/13, 41b/5, 42b/7, 46a/6, 50a/6, 50a/7, 50a/8, 50b/3, 50b/6, 55b/5, 57b/4, 57b/11, 57b/14, 58a/10, 68a/12, 71b/11, 72a/10, 75b/1, 76b/12, 78a/7, 79a/7, 80a/1, 80a/12, 80b/11, 80b/13, 89a/13, 90b/9, 95b/10, 98a/12, 98a/13, 98b/4, 109b/12, 112a/14, 113b/8, 118b/6

o. 8b/3, 8b/5, 8b/7, 9b/1, 10b/11, 11b/7, 19b/9, 26b/13, 27a/1, 27a/2, 27a/3, 27a/5, 28a/13, 28b/2

o.+um 41a/7, 119b/3

o.+ı 20a/2, 21a/7

o.+mın 28a/5, 41a/13, 80a/14

o.+mı 12a/3, 42a/3, 59b/2

o.+ığa 9a/12, 27b/2

oğulluq < ET oğulluq *oğul+IXk* (ED, 86) oğulluk, evlatlık

o. 41a/12, 75a/2

o.+tın 75a/7, 79b/2

siğ(i)l < ET siğil (ED, 839) küçük kız kardeş

s. 96a/13

s.+i 27a/6

s.+leri 96b/2, 102a/11

siğli < ET siğil (ED, 839) küçük kız kardeş

s.+isi 21b/12

tağayi < ET tağay (ED, 474) dayı

t. 91a/3

t.+mın 93a/4

t.+sı 98b/9

t.+m 6a/8, 31a/8

ı.+si 21b/7

t.+lerim 16a/3

vālide < Ar. anne

yezne (TTAS, DLT) enişte

v.+m 11a/3, 95a/10

y.+si 63a/3

v.+lerimdin 52b/12

zāde < Far. oğul

v.+lerim 86b/2

z.+sini 29a/2

İncelediğimiz varaklar arasında en sık kullanılan akrablık adı oğ(u)l kelimesidir.

(92 kez)

1.4.4. Sayı Adları

Eserde incelediğimiz varaklar arasında yer alan sayı adları şunlardır:

altı < ET altı (ED, 130) altı

a. 4b/2, 10a/8, 11a/5, 24a/9, 24b/2,
25b/2, 50a/12, 62b/14, 72a/11, 82b/12,
88a/1, 88a/12, 92b/9, 97a/11, 97a/12,
98a/9, 101a/3, 105b/9, 110a/8, 119b/3

altı miñ < altı bin

a. 32a/7

a.+ge 22b/8, 28b/8

altı yüz < altı yüz

a. 33a/6

altmış < ET altmış (ED,130) Altmış

a. 97a/6

béş < ET béş (ED, 376) beş

b. 7a/6, 8b/4, 8b/9, 8b/11, 10a/8,
11a/5, 18b/3, 19b/9, 20a/4, 20b/6,
24a/9, 24a/9, 24b/2, 26b/13, 27a/13,
28a/5, 29a/1, 34a/13, 38a/6, 38a/7,
39b/7, 40b/6, 46a/4, 46b/10, 4b/2,
50a/8, 50a/12, 53a/9, 58b/2, 61a/2,
62b/14, 62b/14, 63b/8, 64b/8, 64b/12,

72a/11, 75a/11, 80b/5, 80b/6, 82b/12,
84b/4, 84b/13, 88a/1, 88a/4, 88a/12,
88b/3, 88b/14, 92b/9, 95a/1, 96a/4,
97a/12, 101b/12, 105a/5, 105b/9,
106a/5, 110a/8, 114a/12, 119a/7,
119b/3, 119b/12

b.+i 2a/5

b.+ide 15b/11

béş miñ < beş bin

b. 28a/9, 32a/7, 35a/3, 55b/5

b.+ge 22b/8, 28b/8

béş yüz < beş yüz

b. 33a/6

béşinçi < ET béşinç (ED, 383) beşinci

b. 1b/2, 27b/10, 44b/4, 85b/6, 85b/12

bir < ET bir (ED, 353) bir, bir defa

b. 2a/6, 2a/11, 2b/1, 2b/7, 2b/10,
2b/11, 2b/13, 3a/4, 3a/5, 3a/11, 3a/13,
3b/1, 3b/5, 3b/9, 3b/10, 3b/12, 3b/13,
3b/13, 3b/13, 4a/1, 4a/2, 4a/7, 4a/8,

4b/2, 4b/5, 4b/8, 4b/13, 5a/1, 5a/2,
 5a/5, 5a/8, 5a/14, 5b/4, 7b/2, 7b/6,
 7b/6, 7b/10, 8a/6, 8a/9, 8b/5, 8b/7,
 8b/9, 8b/13, 9a/1, 9a/6, 9a/6, 9a/7,
 9a/7, 9a/8, 9b/1, 9b/12, 10a/4, 10a/5,
 10b/8, 11a/7, 11a/7, 11b/2, 11b/5,
 11b/14, 12a/1, 12a/4, 12b/1, 12b/4,
 12b/4, 12b/5, 12b/5, 12b/6, 12b/7,
 12b/10, 12b/11, 12b/12, 13a/3, 13a/9,
 13b/5, 13b/7, 13b/10, 13b/10, 13b/11,
 13b/12, 14a/3, 14a/6, 14b/5, 14b/11,
 15a/4, 15a/6, 15a/6, 15a/12, 15b/5,
 16a/8, 16a/11, 16a/14, 16b/6, 17a/3,
 17a/5, 17a/7, 18b/6, 18b/8, 19a/8,
 19a/8, 19a/13, 19a/13, 19b/4, 19b/12,
 20a/5, 20a/11, 20b/1, 20b/1, 20b/5,
 20b/8, 20b/12, 21a/6, 21b/5, 21b/11,
 22a/6, 22a/12, 22b/2, 22b/6, 23a/2,
 23a/4, 23a/5, 23a/9, 23b/2, 23b/5,
 23b/11, 23b/14, 24a/2, 24a/2, 25a/8,
 25b/4, 25b/7, 25b/7, 25b/9, 26a/9,
 26a/12, 26a/13, 27a/1, 27a/2, 27a/3,
 27a/5, 27a/8, 27b/9, 27b/13, 27b/13,
 28a/5, 28a/6, 28a/13, 28a/14, 28b/2,
 28b/2, 29a/1, 29a/5, 29a/12, 29b/1,
 29b/10, 29b/10, 29b/12, 30a/6, 30b/12,
 32a/3, 32a/7, 34b/4, 34b/4, 34b/6,
 35a/1, 35a/12, 35a/14, 35b/1, 35b/1,
 35b/3, 35b/5, 35b/13, 36a/5, 36b/1,
 36b/4, 36b/10, 36b/13, 37a/2, 37a/5,
 37b/4, 37b/8, 38a/10, 39a/1, 40a/4,
 40a/7, 40a/11, 40a/13, 40a/14, 40b/5,
 40b/7, 40b/11, 40b/13, 41a/8, 41a/9,
 41b/3, 41b/3, 42b/2, 42b/3, 42b/5,
 42b/6, 42b/8, 43a/2, 43a/10, 43b/8,
 44a/8, 45a/9, 45a/11, 45a/12, 45b/6,
 45b/8, 45b/11, 46a/3, 46a/7, 46a/13,
 46b/1, 46b/11, 46b/11, 46b/13, 47a/3,
 47a/9, 47a/10, 47a/11, 47a/12, 47a/14,
 47b/2, 47b/7, 47b/11, 47b/11, 48a/1,
 48a/3, 48a/4, 48a/4, 48a/8, 48a/9,
 48a/10, 48a/12, 48a/14, 48b/2, 48b/3,
 48b/3, 48b/5, 48b/11, 49a/4, 49a/9,
 49b/5, 49b/11, 49b/12, 49b/14, 50a/1,
 50b/4, 50b/10, 51a/4, 51b/13, 52b/4,
 53a/2, 53a/10, 53b/2, 54b/9, 54b/12,
 55a/3, 55b/13, 56a/7, 56a/11, 56b/1,
 56b/2, 57a/13, 58a/8, 58b/3, 60a/1,
 60a/1, 60a/2, 60a/7, 60a/12, 60b/1,
 60b/10, 60b/11, 60b/13, 61a/9, 61b/5,
 61b/8, 61b/9, 62a/5, 62a/8, 62b/3,
 62b/9, 62b/11, 63a/9, 64a/14, 64b/3,
 65b/14, 66a/2, 66a/2, 66a/6, 66b/1,
 67a/14, 67b/9, 67b/10, 68a/1, 68a/2,

68a/11, 68b/13, 69a/5, 69a/13, 70a/4,	104a/9, 104a/13, 104b/2, 104b/3,
70b/11, 73a/8, 73a/11, 73a/12, 73b/1,	104b/4, 104b/9, 104b/13, 104b/14,
74a/1, 74a/2, 75a/12, 75a/13, 75a/14,	105a/5, 105a/12, 105b/2, 105b/3,
75b/12, 75b/12, 76b/3, 76b/4, 76b/6,	106a/8, 106b/11, 107a/1, 107a/3,
77a/5, 77a/9, 77b/12, 77b/14, 78a/8,	107a/4, 107a/5, 107a/7, 107a/9,
78a/10, 78b/1, 79a/5, 79b/2, 79b/8,	107a/11, 107b/1, 107b/3, 107b/5,
79b/11, 80a/6, 80a/10, 80b/1, 80b/12,	107b/7, 109a/4, 109a/4, 109a/4,
81a/10, 81a/14, 81a/14, 81b/8, 81b/9,	109a/9, 109b/10, 109b/11, 109b/14,
82a/4, 83a/3, 83a/11, 83b/2, 83b/11,	110a/2, 110a/4, 110a/8, 110b/6,
83b/13, 83b/14, 84a/10, 84b/1, 85b/12,	111a/5, 111b/10, 112a/2, 112a/3,
86a/3, 86b/5, 86b/7, 87a/1, 87a/1,	112a/5, 112a/5, 112a/10, 112a/11,
87a/7, 87a/8, 87a/11, 87b/2, 87b/3,	112a/12, 112b/5, 112b/14, 113a/1,
87b/10, 88b/2, 88b/5, 88b/6, 88b/8,	113a/4, 113a/6, 113a/10, 113b/13,
88b/11, 89b/14, 90a/5, 90a/6, 90a/12,	114a/1, 114a/8, 114a/9, 114a/10,
90b/7, 91a/7, 91a/8, 91b/10, 91b/14,	114a/11, 114b/7, 114b/13, 115a/8,
92b/1, 92b/2, 92b/6, 93a/2, 93a/8,	115a/8, 115a/8, 115a/12, 115b/9,
93a/9, 93a/13, 93b/3, 93b/5, 93b/13,	116a/1, 116a/3, 116a/9, 116a/9,
94a/10, 95a/7, 96a/8, 96b/7, 96b/9,	116a/12, 116b/3, 116b/5, 116b/7,
97a/6, 97a/8, 97a/10, 97a/12, 97b/2,	116b/8, 116b/9, 116b/12, 116b/13,
97b/3, 97b/3, 97b/9, 97b/10, 97b/11,	116b/14, 116b/14, 117a/1, 117a/2,
98a/7, 98a/13, 98b/6, 98b/9, 98b/11,	117a/5, 117a/6, 117a/6, 117a/11,
98b/14, 99a/4, 99a/14, 100a/7,	117b/2, 117b/4, 117b/9, 117b/10,
100a/10, 100a/10, 100a/11, 100a/13,	117b/12, 117b/12, 118a/5, 118a/6,
100a/13, 100a/14, 100b/3, 100b/4,	118b/3, 119a/11, 119b/3, 119b/11
101a/4, 101a/13, 102a/4, 102a/9,	b.+nin 23b/4
102a/10, 102a/13, 102b/3, 103a/2,	b.+ni 29a/2, 45a/2, 45a/3, 62b/7
103a/13, 103b/1, 103b/7, 103b/9,	

b.+in 10a/3, 10a/3, 19b/1

b.+i 16b/13, 19b/3, 21a/2, 37a/9,
45b/12, 51b/11

b.+iniñ 27b/14, 28a/1

b.+ini 12a/7, 12a/8, 40b/8

b.+ge 119b/14

ékki < ET éki (ED, 100) İki

é. 7a/14, 7b/2, 7b/5, 7b/10, 8b/6, 9a/1,
9a/6, 9b/1, 9b/11, 11b/3, 11b/7, 11b/7,
12a/7, 13a/3, 13b/10, 15b/1, 16a/14,
18a/6, 18a/14, 19b/9, 26a/11, 26a/12,
26a/13, 27b/12, 27b/14, 28b/2, 2a/5,
31a/14, 32a/3, 32b/8, 34b/9, 34b/9,
35a/1, 36a/2, 36b/13, 37a/5, 37b/2,
38a/4, 39a/10, 39b/7, 3a/2, 42b/2,
43a/7, 45a/2, 45a/9, 45b/3, 45b/12,
45b/13, 48a/8, 48b/2, 49a/10, 4b/13,
50b/4, 50b/10, 55b/13, 58b/14, 60b/11,
61a/10, 61a/12, 61b/9, 61b/11, 62a/5,
63a/14, 64b/7, 64b/8, 65a/13, 65b/5,
66a/2, 66b/1, 66b/14, 66b/14, 67a/4,
67b/9, 68b/12, 70b/14, 71a/6, 71a/11,
72a/9, 72b/9, 73a/14, 73b/4, 73b/8,
73b/9, 74a/7, 74a/7, 77b/2, 78a/8,
79b/2, 79b/11, 80b/11, 80b/13, 82a/8,

82b/14, 83b/13, 84b/11, 87b/10,
87b/14, 88a/5, 88b/12, 88b/13, 90a/8,
90b/4, 91b/2, 91b/14, 92b/10, 93a/1,
93a/8, 93a/13, 94a/7, 94a/7, 94a/8,
94a/8, 94a/9, 95a/9, 95a/10, 97a/11,
98a/6, 98a/6, 101a/14, 102b/7,
103a/10, 105a/5, 105a/7, 105a/14,
105b/2, 106a/8, 107a/6, 107a/8,
108a/2, 109a/11, 110a/4, 111a/12,
112a/1, 112a/2, 113a/3, 113a/9,
113a/9, 113b/4, 114b/3, 115a/6,
116a/9, 117a/9, 118a/10, 118b/4,
119b/7, 119b/10, 119b/13

i.+n 19b/1

i.+sini 23b/2

i.+sidin 28b/2

é.+de 68a/12

ékki yüz < iki yüz

é. 39a/7, 44a/8

é.+din 55a/10, 59b/12

ékkinçi İkinci

é. 64b/4, 68a/12, 85a/13, 85b/7,
85b/13, 86b/14, 5b/11, 8b/10, 9b/3,

9b/4, 10a/7, 11a/3, 20a/1, 20a/5,
22b/4, 24a/12, 27b/1

ékkirer İkişer

é. 62a/3, 75b/5, 87a/11, 94b/9, 51a/11

ékkele < her iki

é. 36b/1

é.+si 9a/9

é.+sini 36a/5

éllig < ET ellig (ED, 141) elli

é. 40a/10

miñ < ET biñ /bıñ (EDPT, 346) bin

m. 7a/13, 32a/13, 56b/6, 64b/3, 64b/8,
69a/3, 72a/11, 82b/10, 88b/12, 88b/12,
88b/14, 88b/14, 97a/5, 103b/7,
109a/11, 111a/12, 113a/9, 118b/2

m.+din 103a/10, 103a/10

m.+ge 52a/3, 64b/8

miñ bés yüz < bin beş yüz

m. 32a/13

miñ bés yüz seksen tört < bin beş yüz
seksen dört

m. 47a/1

miñçe Bin kadar

m. 109a/11

on < ET on (ED, 166) on

o. 3b/10, 9a/4, 56a/6, 66b/1, 75a/11,
75a/11, 83b/3, 83b/4, 84b/13, 84b/13,
85a/14, 85a/14, 85b/6, 86b/6, 89a/5,
89a/5, 90a/8, 90a/8, 95a/1, 95a/1,
96b/4, 96b/4, 97a/8, 98a/9, 98b/14,
102b/7, 102b/7, 106b/11, 106b/11,
119a/6, 119a/7, 119b/5

o.+ı 68a/9

on bés < on beş

o. 47a/11

on bir < on bir

o. 26b/13

on ékki < on iki

o. 1b/2, 12a/6, 13a/7

on miñ altı yüz < on bin altı yüz

o. 44b/12

on sekkiz < on sekiz

o. 10a/10, 13a/6, 30a/14, 49b/6

on sekkiz miñ < on sekiz bin

o. 52b/10

on tört < on dört

o. 47a/11, 59a/11

on üç < on üç

o. 27a/4, 59a/11

on yétti < on yedi

o. 10a/10

otuz < ET ottuz (ED, 74) otuz

o. 19a/6, 19a/7, 45a/13, 49b/12, 73a/9,
84a/13, 103b/7

ottuz miñ < otuz bin

o.+ge 35a/7

ottuz tokkuz < otuz dokuz

o. 6b/3

ottuzça otuz kadar

o. 113b/6

qırq < ET kırk (ED, 651) kırk

q. 31b/1, 40a/9, 45a/13, 61a/10,
67b/10, 71b/7, 73a/9, 75a/13, 83a/1,
83b/2, 85a/7, 86b/7, 87b/14, 97a/5

qırk miñ < kırk bin

q. 42b/9

qırq tört < kırk dört

q. 18a/9

qırq üç < kırk üç

q. 25b/2

qırqça kırk kadar

q. 84a/13

sekkiz < ET sekkiz (ED, 823) sekiz

s. 9a/8, 46b/10, 47a/12, 48a/5, 56a/1,
68a/11 85a/14, 89a/4, 89a/5, 92b/11,
107b/4, 114a/5, 114a/13

s.+ide 66b/1

sekkiz yüz < sekiz yüz

s. 55a/7

s.+çe 56a/3

sekkiz yüz altmış < sekiz yüz altmış

s.+da 6b/4

sekkiz yüz éllig béş < sekiz yüz elli beş

s.+de 18a/10

sekkiz yüz éllig yétti < sekiz yüz elli yedi

s.+de 25b/2

sekkiz yüz toqsan toqquz < sekiz yüz doksan dokuz

s.+da 1b/1, 18a/8

sekkizinçi < ET sekkizinç (ED, 823) Sekizinci

s. 114a/6

seksen < ET seksön (ED, 823) seksen

s. 57b/1, 62b/14, 67b/3, 68a/12, 82a/2, 84a/3

seksençe seksen kadar

s. 110a/6

toqsan doksan

t. 97a/11

toqquz < ET toqquz (ED, 474) dokuz

t. 2a/11, 3b/7, 4b/10, 6b/3, 32a/6, 49a/4, 81a/14, 81a/14, 85b/7, 86b/6, 100a/10, 103a/4, 103a/6

toqquz yüz iki < dokuz yüz iki

t.+de 2b/12

toqquz yüz on < dokuz yüz on

t.+da 14a/10, 27b/6

toqquz yüz on bir < dokuz yüz on bir

t.+de 11a/5

toqquz yüz sekkiz < dokuz yüz sekiz

t.+geçe 6a/6, 32b/13

tört < ET tört dört

t. 2b/1, 2b/8, 3b/12, 8b/8, 11a/11, 12b/2, 13a/9, 16b/2, 17a/2, 19a/11, 23b/1, 27a/7, 34a/12, 34b/12, 38a/2, 38a/6, 38a/7, 39b/7, 40b/6, 45b/1, 45b/7, 47a/4, 47a/5, 47a/5, 47a/7, 53a/4, 53a/9, 56a/9, 57a/4, 61a/2, 63b/8, 65b/2, 65b/11, 68a/1, 69a/3, 74a/3, 80b/5, 81b/3, 82b/10, 83b/3, 83b/4, 84b/4, 86a/12, 88a/4, 88b/3, 89a/1, 89a/5, 93a/11, 93b/11, 96a/3, 96a/7, 96b/4, 98b/3, 99b/6, 101b/12,

102b/7, 102b/12, 102b/14, 103a/1,
104b/11, 105a/2, 105a/4, 105a/5,
105a/6, 105b/12, 109a/8, 112b/11,
117a/1, 119b/14

t.+i 19b/9

t.+ide 6b/2

tört miñ < dört bin

t. 5b/7, 10a/1, 28a/9, 35a/3, 55b/5,
57a/3

tört yüz < dört yüz

t. 39b/1

törter dörder

t. 105b/10

törtünçi < ET törtünç (ED, 535)
dördüncü

t. 6b/5, 20a/7, 27b/4

üç < ET üç (ED, 18) üç

ü. 7b/14, 8b/3, 10b/9, 11a/11, 11b/8,
12b/2, 17a/2, 18a/6, 20b/9, 27a/8,
27b/12, 28a/13, 2a/10, 30b/10, 31a/14,
32a/1, 32b/8, 34b/12, 37b/2, 38a/2,
38a/2, 38a/4, 40a/9, 45b/1, 46b/6,
56a/7, 57a/4, 61a/1, 61a/12, 65a/13,

65b/1, 65b/11, 68a/1, 69a/3, 69b/10,
71a/6, 71a/11, 73a/14, 73b/8, 73b/9,
74a/3, 81b/3, 82b/10, 85b/5, 86a/12,
89a/5, 90b/7, 91b/2, 91b/14, 92b/10,
93b/11, 96a/7, 96b/4, 98a/6, 98a/6,
98b/3, 99a/6, 99b/6, 100a/11, 100a/12,
100b/4, 102b/7, 102b/12, 102b/14,
103a/1, 104b/8, 105a/1, 105a/5,
105a/6, 105a/7, 105a/7, 105b/12,
107a/3, 107a/7, 107b/4, 109a/8,
111a/12, 112b/11, 113a/9, 116b/1,
116b/12, 119b/7, 120a/1

ü.+din 11b/7

ü.+ini 39b/7

üç miñ < üç bin

ü. 5b/7, 10a/1, 57a/3

ü.+ge 22a/1, 57a/10 üç yüz < üç yüz

ü. 39a/7, 39b/1, 44a/8

ü.+din 55a/10, 59b/12

üç yüz miñ < üç yüz bin

ü.+ge 12a/11

üçele < her üç, üçü birlikte

ü. 58a/13

üçer < ET üçrer (ED, 30) Üçer

y. 115a/9

ü. 105b/10

yétti < ET yétti (ED, 886) yedi

üçünçi < ET üçünç (ED,29) Üçüncü

y. 2a/4, 3a/12, 5b/4, 44a/7, 46b/10,
47a/12, 48a/5, 49b/9, 51a/3, 53b/2,
56a/1, 85a/14, 92b/11, 107b/4

ü. 85b/1, 85b/9

yégirme < ET yégirmi (ED, 915)
yirmi

yétti yüz < yedi yüz

y. 19a/6, 19a/7, 24a/4, 61a/1, 61a/2,
75a/11, 83b/2, 84b/13, 92b/9, 92b/9,
97a/12, 97a/12, 101b/12, 101b/12,
113b/6, 114a/12, 114a/12, 119a/7

y. 22b/11, 55a/7

y.+ge 95b/5

y.+çe 56a/3

yégirme altı < yirmi altı

yétmiş < ET yétmiş (ED, 891) Yetmiş

y. 62b/14, 67b/3, 82a/2, 84a/3, 110a/6

y. 13a/9

y.+de 97a/7

yégirme beş < yirmi beş

yüz < ET yüz (ED, 982) Yüz 100

y. 13a/2, 24a/4, 48b/8, 4a/2, 4a/3,
60b/5

y. 61a/10, 64b/3, 64b/8, 65a/4, 66b/14,
66b/14, 67b/3, 68a/11, 76a/1, 78b/3,
81b/7, 82b/12, 82b/14, 84b/4, 85a/2,
85a/2, 85a/7, 86b/2, 87b/14, 88a/4,
88a/5, 88a/5, 88b/14, 92b/11, 95a/14,
97a/8, 97a/12, 104b/12, 113a/9,
113a/10, 116b/6, 118b/2, 13a/9,
17b/11, 32b/7, 53b/1, 58b/14, 58b/14

yégirme min < yirmi bin

y.+ge 28b/13, 32a/13, 35a/7

yégirme dört < yirmi dört

y. 60b/5

y.+çe 106b/14, 110a/4

yégirmiçe yirmi kadar

yüz min < yüz bin

y. 58b/8

y.+**din** 7a/10

İncelediğimiz varaklar arasında en sık kullanılan sayı adı bir (1) sayısıdır.

1.4.5. Organ Adları

Temel söz varlığının içerisine dahil olan organ adları büyük önem taşımaktadır. Bunun sebebi ise Altay dillerinin akrabalığı sorununda organ adlarının değerinin çok önemli olmasıdır. Örneğin Posch, Altay dillerinde birçok organın ortak olduğunu, bu yüzden de bu dillerin akraba olması gerektiğini ileri sürmüştür. Gerard Clauson ise Altay dillerinde hemen hemen hiçbir temel sözcüğün ortak olmadığını sürmüştür, örnek olarak da organ adlarının ortak olmamasını göstermiş ve bu dillerin akraba olmadığı görüşünü savunmuştur. Bu iki görüş birbirinin tam zıttı da olsa akrabalık sorununda her ikiside organ adlarını baz almıştır.⁷

---

⁷ Doerfer, a.g.m, s.1

Eserde incelediğimiz varaklar arasında yer alan organ adları şunlardır:

ağ(ı)z < ET. ağız (ED, 98)

a.+lar 97b/1

a. 24a/7

barmağ < parmak

a.+ımğa 53a/5

b.+ını 43a/11

a.+ığa 53b/7, 81a/14

baş < ET baş (ED, 375) baş, kafa

ayağ < ET adak (ED, 45) ayak →
ayaq

b. 17b/6, 35b/2, 37a/11, 37a/12,
65a/14, 76a/4, 93b/5, 94a/7, 94a/8,
101b/1, 101b/3, 101b/4, 102b/10,
110a/8, 118b/10

a. 47b/8

a.+ı 49b/11

b.+ı 19a/2, 49b/11, 81a/2

a.+ını 30b/7

b.+ını 57b/2, 65b/10, 65b/11, 67a/14

a.+ını 18b/7, 19a/6

b.+ığa 43a/2, 65b/8, 67a/13, 112a/12

a.+ıda 31a/1, 41a/14

b.+ıda 26a/9, 2a/8, 39b/10, 99a/5,
99a/6, 106b/6, 111a/11, 111b/1

a.+ıdın 60a/12

b.+ıdın 19a/2, 65b/9

a.+ları 18b/11

ayaq < ET adak (ED, 45) ayak →ayağ

b.+tın 103a/14, 119a/9

a. 2b/14, 63b/3, 76a/5, 97a/14, 97b/1,
101b/1, 102b/10, 109a/5, 114b/14

b.+ım 95b/4, 107a/14

a.+ığa 107b/10

b.+ımnı 118b/4

a.+ım 101b/3

b.+ımğa 97b/13, 107a/14, 107b/1

b.+ımda 107a/14	ç. 114b/2
boğuz < ET boğuz (ED, 322) boğaz	ç.+si 114a/1
b. 60b/7, 93b/8, 117a/3, 117a/10	ç.+lerni 101a/5
b.+ı 116b/11, 117a/14	çeşm < Far. Göz
b.+dın 116b/8	ç. 99a/8, 110b/14
b.+ığa 39b/11	dest < Far. el
boy(u)n < ET boyun (ED, 386) boyun	d. 41b/12, 44b/6
b.+mıñ 40b/1	éjek < ET ejek (ED, 183) yanak
b.+mı 30b/9	é.+ide 18a/14
b.+ığa 29b/9, 31b/3, 39b/13, 41b/5, 41b/6	köz < ET köz (ED, 756) göz
b.+dın 112b/12	k. 82a/11, 94a/10, 97b/4, 117a/6
b.+ı 72b/12	k.+ge 80b/2, 82a/10
b.+ığa 69a/3	k.+lerini 79b/6
b.+larığa 70a/13	k.+üm 117b/12, 118b/5
but < ET but (ED, 297) But, bacak	k.+ümüzniñ 64a/7
b. 94a/7, 94a/9	k.+ümge 95b/6
b.+umnıñ 109a/3	k.+üniz 94b/6
b.+umğa 107a/13	k.+ünizni 94b/6
çehre < Far. Çehre, yüz	k.+ige 21b/14, 29b/2
	k.+lerige 37a/8, 37a/14, 58b/3

k.+lerge 37b/1

közlüg gözlü

k. 68b/1

pā < Far. Ayak

p. 68b/10

pāy < Far. Ayak

p.+ımğa 115a/12

qulaq < ET qulqaq (ED, 621) Kulak
→ qulağ

q. 74a/8, 95a/8, 115b/8

saqal < ET saqal (ED, 808) sakal

s.+ı 18a/14, 18a/14

saqallıq < sakallı

tuş < ET tuş (ED, 558) Sine, göğüs

t. 62b/5, 84b/8, 112a/1

t.+dın 111b/14, 62b/5, 84b/8

qar(ı)n < ET qarın (ED, 661) karın

q.+ını 7a/1

qulağ < ET qulqaq (ED, 621) Kulak →

qulaq

q.+ımğa 111b/8

q.+ları 72b/4

q.+qa 54b/14

s. 6b/14, 18a/13, 25b/5

şehreg < Far. şah damar

ş.+i 40b/2

yañaq < ET yañak (ED, 948) yanak

y.+ıda 18a/14

İncelediğimiz varaklarda en sık kullanılan organ adı baş kelimesidir. Baş ana temel sözcüktür. (45 kez)

1.4.6. Hayvan Adları

Eserde incelediğimiz varaklar arasında yer alan hayvan adları şunlardır:

at < ET at (ED, 33) at	a.+ımğa 87a/8, 114b/8, 114b/13
a. 17a/1, 17a/4, 30b/6, 30b/6, 32a/13, 38a/7, 42a/9, 60b/7, 62b/3, 62b/5, 80b/6, 81a/14, 81b/3, 82a/2, 82a/4, 90a/13, 92a/1, 92a/14, 95b/3, 95b/7, 104b/7, 105a/10, 105a/10, 112a/7, 114b/4, 115a/9, 115b/10, 116b/6, 116b/11, 117a/14, 117b/1, 118b/6	a.+ımı 90a/13, 98b/11, 106b/11, 106b/14, 107b/5 a.+ımıznı 64a/7 a.+ımızğa 116b/8 a.+ımı 38b/7, 92b/6, 102b/10, 104b/14, 112a/13, 113b/1, 114b/7, 114b/12
a.+ğa 60b/7	a.+ını 72b/12, 95b/3, 119a/3
a.+ını 114b/10, 114b/14, 117a/6	a.+ları 32a/8
a.+nı 95b/8, 114b/3	a.+lar 17a/4, 103a/9, 117a/9
a.+tın 30b/4, 42b/4, 90b/3, 100a/10, 113a/7, 115b/7, 119a/7	a.+larını 117a/5 a.+larımız 117a/2
a.+ı 38b/8, 42a/1, 75b/1, 107b/7, 112a/11, 113a/13, 114b/11, 114b/11, 115a/1, 115a/6	a.+largâ 89a/7 bağrıqara < bir tür iskete kuşu, bağrıqara
a.+ım 95b/3, 112a/9, 113a/14, 114b/7, 114b/12, 115a/4, 115a/7	b. 49b/6
a.+ımnı 112a/9, 112a/12, 115a/13	bödene < TTAS. bıldırcın

b.+ni 19a/3	k. 6b/3
buçqaq hayvanın bacak derisi	kéyik < ET kéyik (ED, 755) geyik
b. 109a/3	k. 3b/3, 4a/10
buğu < geyik	k.+i 5a/7
b. 4a/10, 5a/7, 71a/3, 71a/7	kötel yedek at
but < ET but (ED, 297) But, bacak	k. 81b/4, 81b/4, 81b/5
b. 94a/7, 94a/9	k.+i 99b/9
b.+umnıj 109a/3	k.+ige 81b/4
b.+umğa 107a/13	k.+lerde 81b/3
çupçuq < serçe	k.+lerdin 81b/7
ç. 4a/12	mākiyān < Far. tavuk
eşek < ET eşek (ED, 260) Eşek	m. 29a/5
e. 93b/8	maral < Moğ. dişi geyik, meral
gāv < Far. Öküz, boğa	m. 4a/10, 5a/7
g. 97b/6	münüz < Moğ. boynuz
hamām < Ar. Güvercin, kumru	nihilam < doğan, şahin
h.+ da 111a/6	n. 25b/11
ilbasun < Moğ. ördek	qarluğaç < ET qarlığaç (ED, 659)
i.+ga 19a/1	Kırlangıç
kebüter < Far. güvercin	q. 62b/6, 62b/10

qaz < ET az (ED, 679) kaz

q.+ı 49a/2

qıravul yabani tavuk, sülün

q. 71a/4, 71a/9

q.+a 71a/8

q.+ları 71a/9

qoy < ET ko (ED, 631) koyun

q. 32a/13, 42b/9, 57a/10

q.+nı 52b/10

q.+ları 32a/9

quş < ET uş (ED, 670) kuş

q. 19a/3, 21b/9, 108a/1, 71a/8

q.+nı 21b/10

q.+qa 22b/11, 24b/14, 25b/11

q.+qına 49b/6

q.+ı 2a/14, 3b/2, 5a/6, 22b/11

q.+larga 5b/1

qutas < bit tür da öküzü

q. 32a/9

q.+ları 32a/9

şunar Şahin

ş. 96b/1

tavuş < ET taıu (ED, 468) tavuk

t.+ı 49a/1

tavuşan < ET tavişan (ED, 447)

tavşan

t. 71a/4

t.+ı 4a/11, 5a/7

tekke < ET teke (ED, 477) keçi

t. 8a/3

téve < ET teve (ED, 436) deve

t. 17a/1, 57a/10, 81b/3

t.+din 42a/9

touz < ET touz (ED, 527) domuz

t. 71a/3

topçaq < semiz at

t. 42a/1

t.+lar 21a/14, 21b/1

tülkü tilki

t.+si 71a/5

t.+sige 71a/6

y. 4a/9

yılan < ET yılan (ED, 930) yılan

But ve buçqaq sözcükleri yan temel sözcüklerdir. Diğerleri ise ana temel sözcüklerdir.

İncelediğimiz varaklarda en sık kullanılan hayvan adı attır. (93 kez)

1.4.7. Bitki Adları

Eserde incelediğimiz varaklar arasında yer alan bitki adları şunlardır:

alma < ET alma (ED, 146) Elma

b.+lar qıl- 24a/13

a. 72b/4

b.+ı 4a/14, 4b/1

a.+ça 56a/9

benefşe < Far. menekşe

ālū < Far. erik

b.+si 3a/3

ā. 48b/14

beyrūcu's şanem < yebruhu's sanem
otunun eski adı

ā.+sı 48b/13

y. 5b/3

ā.-yı Buḥārī 48b/13

anār < Far. nar ağacı ve meyvesi

çemen < Far. Çimen, yeşillik

a. 3a/13

ç. 113b/14

a.+ı 3a/13, 4a/4, 4a/5, 4a/6, 45b/2

dāne < Far. çekirdek

a.+larığa 3a/14

d.+sini 3b/1

ayıq otı < Yeti-Kent dağlarında
bulunan bir ot

dāne-kelān < bir cins nar

a. 5b/5

d. 3a/13

bādām < Far. içi ve taze iken kabuğu
dahi yenilen ve yağı çıkarılan meyve;
badem ağacı

dıraht < Far. ağaç

b. 3b/8

d.+ıdur 3b/8

d.+ān 5a/1

gül < Far. gül çiçeği

g.+ler 3a/3

o. 117b/12

qavun kavun

o.+ğa 117a/10, 117a/11

q. 108b/11

o.+ını 95b/2

q.+lar 95b/11

o.+ıda 95b/7

lāle < Far. lale

pahta < Far. pamuk

l. 3a/3

p. 53a/5, 53b/7

mihr-giyāh < Far. bir ot çeşidi

tabulğu < kızıl söğüt

m. 5b/5

t. 5a/13, 5a/14

m.+dur 5b/5

tuhm < Ar. tohum

nārven < Far. karaağaç

t. 51a/9

n.+ler 47b/9

t.+ı 56a/9

nāspātī < armut ağacı

ürük < ET erük (ED, 222) erik

n. 2a/9

ü. 3b/1

n.+sidin 2a/8

ü.+i 3a/13

ot < ET ot (ED, 34) Ot

Alma, qavun, pamuk ālū ve ürük varaklarda meyve adı olarak kullanılsa da çiçekli bitki olarak kabul edildikleri için bu sınıflandırmaya dahil edilmiştir.

İncelediğimiz varaklarda en sık kullanılan bitki adı anārdır. (nar ağacı ve meyvesi) (7 kez)

1.4.8. Renk Adları

Eserde incelediğimiz varaklar arasında yer alan renk adları şunlardır:

aq < ET aq (ED, 75) beyaz

sarığ < ET sarığ (ED, 848) sarı

a. 3a/9, 3b/2, 4a/10, 5a/6, 10b/8, 18a/8,

s. 56a/8

91b/1, 100a/11

sebz < Far. yeşil

boz < ET boz (ED, 388) Boz, gri

s. bol- 49a/6

b. 92b/6

yeşil yeşil

kırmızı < Ar. kırmızı

y. 103a/9

q. 48a/1

İncelediğimiz varaklarda en sık kullanılan renk adı aq kelimesidir. (8 kez)

1.4.9. İkilemeler

İkilemeler genellikle anlamı kuvvetlendirmek veya anlama zenginlik katmak için kullanılan söz gruplarıdır.

İncelediğimiz varaklarda yer alan ikilemeler şunlardır:

Yana bir bu kim ol fırsatta andaq at öleti boldı kim **tevile tevile** atlar yıqılıp öle kırıştı. 17a/3

tevile tevile < Ar. kervan kervan

Ähir **küze küze** su keltürüp qoyup taşqı élni naqbdın qaçurdılar. 34b/3

küze küze < Far. testi testi

Qāsım Bég siyāset üçün iki üçini **pāre pāre** qıldurdı. 39b/7

pāre pare < Far. parça parça

Ebdān ebdān béglerni ve **yaḥşı yaḥşı** yigitlerni tüşürüp keltürdiler. 43a/9

yaḥşı yaḥşı < ET. iyi iyi

Bu cihettin muqatṭa‘ dérler kim **qıṭ‘a qıṭ‘a** yığaçlarını tirāş qılıp islīmī ü Hıṭāyī naqşlar salıpturlar. 46b/2

qıṭ‘a qıṭ‘a < Ar. parça parça, bölük bölük

Yana sorun éli oturur üçün bu dīvān-ḥāneniñ her zıl‘ide **kiçik kiçik** ṭāqçeler qılıptur. 49a/12

kiçik kiçik < ET. küçük küçük

Sayğa yavuş üçün say taşlarıdın **uluq uluq** qazan dék taşlar qurğanğa çıkarıp édiler.

67a/6

uluq uluq < ET. büyük büyük

Faşıldın andaq taş urdılar kim hîç yeri yerge tégmey dürüst mu‘allaq aşıp uşandaq
bülend yerdin qurğannıñ hâkrîziniñ tüpigeçe **yumalana yumalana** keldi, velî hîç
buşmadı. **67a/12**

yumalana yumalana < yuvarlana yuvarlana

Az az kişi beridin barıp narıdın kélip ara yolda atqulaşup yanar[lar] édi. **73a/10**

az az < ET. az az

Semerqand’nıñ **maħalle maħalle kūy kūy** avbāş u yetimleri **fevc fevc** yığılıp
yetimāne şalavātlar çekip medrese eşikige kélip uruşğa çıkarlar édi. **91b/4**

maħalle maħalle < Ar. mahalle mahalle

kūy kūy < Far. köy köy, semt semt

fevc fevc < Ar. bölük bölük, takım takım

1.4.10. Atasözleri

Bir dilin söz varlığı içersinde yer alan atasözleri bir toplumun bilgeliğini, deneyimlerini, dünya görüşünü ve anlatım gücünü yansıtan, yüzyıllarca yaşayabilen sözlerdir. Atasözleri dilden dile, sözden söze ve nesilden nesile aktarılırken hiçbir değişime uğramayacağı gibi birtakım değişikliklere uğrayarak da varlığını sürdürebilmektedir. Bu durumu örneklemek gerekirse 11. Yüzyılda *Kaşgarlı Mahmud (1008-1102)* tarafından yazılan *Divanü Lügati't Türk* adlı eserde bulunan “*Tag tagka kavuşmas, kişi kişiye kavuşur.*” atasözü günümüzde “*Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur.*” şeklinde varlığını sürdürmektedir.

İncelidiğimiz varaklarda kullanılan atasözleri şunlardır:

Ol bir Türkī meşel bar kim: “İnanmağıl dostuğa, saman tıqar postuğa.” **78b/1**

Türkçede bir atasözü vardır: “İnanma dostuna, saman tıkar (doldurur) postuna”.

Bu atasözü günümüzde “*Güvenme dostuna, saman doldurur postuna.*” biçimiyle hala varlığını sürdürmektedir.

Meşel bar kim: “Qapudağını qapmasa qarığuça qayğurur.” **73a/4**

“Kapıdakini kapmasa ihtiyarlayınca pişmanlık duyar.” diye, bir atasözü vardır.

1.4.11. Terimler

Bir kelimenin bilim, sanat, edebiyat, tıp, spor, hukuk veya bazı meslekler içerisinde kazanmış olduğu anlamlara “terim anlam” denir. İncelemiş olduğumuz varaklarda bolca terim anlamlı sözcük bulunmaktadır. Kullanılan terim anlamlı sözcüklerin dahil olduğu alan bize o dönemde yaşayan halkın alışkanlıkları, kültürü ve eğilimleri hakkında da ipuçları vermektedir.

1.4.11.1. Askeri Terimler

Babur pek çok özelliği üzerinde toplamış, sıradışı bir insandır. Ancak bize göre her şeyden önce o, iyi bir askerdir. On iki yaşında tahta çıktığı günden Panipat’ta büyük imparatorluğunun temellerini attığı güne kadar savaşın her türlüsünü görmüş, mağlubiyetler ve parlak zaferler yaşamış bir komutandır. *Babur-nâme*’de anlatılan olaylarda bunun yansımalarını da fazlasıyla görürüz.

İncelediğimiz varaklarda yer alan askeri terimler şunlardır:

aşlıqçı erzak tedarikçisi , ikmal birimi

a. 67b/11

a.+nıñ 68a/2

a.+sı 67b/11

āzīn < Far. Donanma

(Lessing 1960: 350a) ordunun sağ kanadı

a. 118b/3

baranğar < Moğ. barağun ġar [< Moğ. barağun “right” (Lessing 1960: 84a) + Moğ. ġar “hand, arm, side (right or left), flank, wing (of an army)”

b. 66b/3, 69b/11, 69b/13, 70a/11, 89a/7, 89a/8, 100a/9, 100b/6, 100b/7

b.+da 100b/8

b.+ı 70a/9, 89b/1, 89b/10

b.+ının 89b/3

başlıg < ET başlıg (ED, 381) komutan,
kumandan → başlıq

b. 9a/13, 20b/10, 33a/6, 34a/9, 78a/3,
81a/5, 108a/8

b.+lar 74b/7

b.+larnı 61b/11

başlıq < ET başlıg (ED, 381) komutan,
kumandan → başlıg

b. 26b/8, 30b/6, 57b/13, 67b/3, 77b/5,
78b/8, 81a/7, 82b/2, . 108a/7, 116b/3

b.+larnı 62a/10

b.+largä 62a/4

bolcar < Moğ. Toplanma, bir araya
getirilme; askeri ictima edecek yer

b. 77b/1, 78a/11, 92b/14, 93a/6, 93a/7

b.+ı 93a/2, 93a/4, 93a/5

b.+ıda 93a/14

b.+lar 91b/2

b.+larıda 93b/2

bölük < ET bölük (ED, 339) bölüm,
kısım

b. 3b/12, 93a/2

cavanğar < Moğ. *je'ün gar* [< Moğ.
zegyn “east, eastern, oriental, left”
(Lessing 1960: 1044a) + Moğ. *ğar*
“hand, arm, side (right or left), flank,
wing (of an army)” (Lessing 1960:
350a)] ordunun sol tarafı

c. 66b/3, 69b/11, 69b/14, 70a/8, 89a/7,
89a/9, 100a/9, 100b/7, 100b/7

c.+ğa 70a/2

c.+da 100b/8

c.+ı 89b/2

c.+ımıznı 89b/10

cébe < Moğ. zırh, silah

c.+niñ 113a/3

cébelen- < Moğ.+T. *cébe+lAn* Kalkan
örtmek, silahlanmak

c.-ip 89a/7

cébelig < Moğ.+T. *cébe+lXk* Zırhlılık,
silahlılık

c. 90a/11, 90a/13

çağdavul < Moğ. *çağdagul* [< Moğ. *çağda-* “to keep watch, patrol, make one’s round, guard, police” (Lessing 1960: 159b) + Moğ. *-ğul* (Poppe 2006: 46/153)] Art emniyeti

ç. 106b/6

çapqun < akın

ç.+ığa 11a/1

çapqunçı < ET [(Uyg ve DLT) *çap-* “onomatopoeic verb with several meanings ...” (Clauson 1972: 394a) + *gXn* (Erdal 1991: 327) + *çI* (Erdal 1991: 110)] akıncı

ç.+sı 19b/1

çerig < ET *çerig* asker

ç. 5b/10, 6a/14, 10a/14, 14b/7, 16a/1, 16b/14, 17a/3, 18a/1, 19b/2, 19b/3, 22a/11, 30b/2, 30b/3, 31a/1, 32a/13, 32a/14, 33a/1, 33a/1, 33a/7, 35b/7, 37b/5, 37b/13, 38b/12, 40a/5, 40a/7, 41a/14, 44a/4, 51a/4, 51a/7, 51a/10, 51b/8, 52a/7, 52b/6, 52b/8, 54b/5, 55b/6, 56a/4, 56a/13, 57a/6, 57b/5,

57b/13, 58a/1, 58a/3, 59b/11, 62b/2, 62b/5, 66a/12, 68a/4, 69a/1, 69b/7, 70b/11, 71b/8, 72a/12, 77b/2, 77b/8, 77b/12, 78a/13, 87b/13, 88a/12, 88b/9, 89b/12, 99b/10, 99b/10, 100a/8, 100b/4, 100b/5, 103b/5, 103b/9, 103b/13, 105a/2, 106a/6, 109a/10, 109b/10

ç.+niñ 19b/1, 30b/4, 34b/14, 67b/9, 105a/13

ç.+ni 32a/11, 33a/5, 33b/13, 57a/8, 65a/8, 65a/10

ç.+ge 29a/11, 32a/12, 33a/3, 61b/7, 61b/7, 66a/13, 97a/9, 105b/2

ç.+im 38a/5

ç.+i 27b/5, 35b/4, 38a/6, 52a/2, 62b/2, 62b/5, 77a/6, 104a/11, 105b/10

ç.+ini 12a/11, 26b/4, 77a/2,

ç.+ige 57b/6

ç.+de 68a/1

ç.+imiz 44a/2

ç.+lerini 54b/8, 103b/7

ç.+ler 57b/10

ç. tart- édük 51b/6

ç.+idin 77a/5

ç.+imizniñ 72a/7

ç.+lerge 66a/10

ğanīmet < Ar. Kazanç, düşmandan
alınan kazanç

ğ. 73a/5, 109b/8

ğol < Moğ. ġōl merkez kuvvetleri

ğ. 66b/3, 69b/11, 89a/8, 100b/7,
100b/7, 106b/14

ğ.+ğa 89b/7

ğ.+da 70a/2, 89a/11

ħandeq < Ar. hendek

ħ. 2a/14, 43b/4, 67b/13, 67b/13,
67b/14, 88b/1

ħ.+niñ 2a/12, 88b/10

ħ.+din 35a/2, 35a/9

ħ.+iniñ 4b/12

ħ.+ke 88b/7

hezāre < Far. tabur, bin kişilik askeri
birlik

h.+sini 14a/13

hirāvul < Moğ. öncü, öncü bölüğü

h. 66b/3

h.+mı 69b/11

ilgar < Moğ. *ilgal* [< Moğ. *ilga*- “to
seperate, assort; to classify, analyze,
distin- guish; to discern, discriminate,
differentiate; to select the best”
(Lessing 1960: 406a) + Moğ. -/ (Poppe
2006: 47/159)] Devriye, ani müdahale
birliğı

i. 61b/11, 63b/10, 73b/13, 119b/13

irevül < Moğ. *hire’ül* [< Moğ. *ire*- “to
come arrive approach” (Lessing 1960:
413b) + Moğ. -*ğUl* (Poppe 2006:
46/153)] öncü kolu

i. 70a/3, 89a/8, 89a/11, 89b/4, 89b/10

i.+ ge 70a/12, 89a/14, 89b/5

kündeleñ < ordugah

k.+din 39a/9

möçe < Moğ. rütbe

m. 18a/5

m.+sini 21a/8

nā-serdārāne < Far. Komutansız

n. 110a/9

olca- < Moğ. Ganimet ele geçirmek
(Kúnos 1902: 150)

o. 90a/1, 90a/2

o.-gaç 76a/7

o.-madı 100a/5

ordu < ET ordu (ED, 203) ordu

o. 40a/3, 40b/10, 48a/12

o.+da 40b/11

o.+dın 23a/10

piyāde < Far. yaya olarak savaşılan
asker sınıfı

p.+ni 40b/6

p.+ler 40b/7

p.+lerni 43b/1

p.+lerni 40b/5

p.+lerdin 40b/6

piyāzī < bir tür silah

p. 19a/3, 103a/13, 113a/1

qaravul < Moğ. Koruyucu

q. 106b/5

q.+dın 106a/2

qaravulluq < *Moğ.* qaravul [< Moğ.
qara- “a look at, glance, watch,
observe to regard, consider; to look
after; to face” (Lessing 1960: 932a) +
gʻul (Poppe 2006: 46/153)] gözetleme
keşif kuvvetleri

q. 114a/10, 116b/14

qoşun < asker, ordu

q. 14a/4

serdār < Far. kumandan

s. 34b/14, 63b/7, 94a/8

serdārılıq < Far.+T. *serdār+IXg*

kumandanlık

s.+ı 21b/1

serdārılıq < Far.+T. *serdār+IXk*

kumandanlık

s.+qa 35a/9

s.+nı 70a/14

Serheng < Far. Çavuş, amir

s. 66b/5

sipāhī < Far. timar sahibi süvari askeri

s. 17a/5, 23a/13, 24b/5, 25b/10, 30a/7,
42b/13, 43a/5, 43a/12, 61b/6, 67b/14,
77b/12, 94b/9, 95a/2

s.+**nin** 24a/3

s.+**miz** 59b/12

s.+**leri** 36a/8, 36a/9

s.+**ler** 36b/14

s.+**ni** 66a/14

s.+**din** 62a/3, 82b/10

s.+**lerdin** 97b/6

sipāhīlīq < Far.+T. *sipāhī+IXk*
sipahilik

s. 42a/9, 54b/11

s.+**dın** 94b/2

şebīhūn < Far. gece baskını

ş. 29a/10

şehīd < Ar. savaşta ölen

ş. **bol-** 13a/5

ş. **qıl-** 19b/13, 23b/2, 50a/9, 53b/14

tabin < bir bölük asker (Kúnos, 1902,
179)

t. **qıl-** 15b/1

t.+**i** 15b/2, 15b/2, 15b/3

tolgama kuşatma taktiği

t. 90a/6

tolgamasız kuşatma taktiği olmaksızın

t. 90a/6

tovaçı personel sınıfı, denetleme

t.+**lar** 66a/9, 66a/11, 86b/10

tuğçı Savaşlarda padişahın tuğunu
taşıyan kişi

t. 106b/9

tümen < ET tümen (ED, 507) on bin
kişilik askerî kuvvet; on bin; ilçe

t. 8b/6, 9b/14, 10a/1, 10b/4, 12b/6,
14b/11, 32b/7, 50a/3, 56b/6

t.+**dür** 49b/14

t.+**i** 49b/10

t.+**idür** 49b/13

t.+iniñ 59a/9

104a/11, 107b/4, 112a/6, 113a/1,

t.+leri 50a/4

113a/4, 114a/10, 118a/5

t.+lerdür 49b/10

y.+nı 66b/3, 113a/8, 118a/6,

yayaq < ET yadağ (ED, 887) Yaya →

y.+ı 78b/5

yayağ

y.+qa 112b/14

Eserde bir grup askerin yaya olarak bir
yere gidişi bu kelime ile anlatılır.

y.+larnı 69b/12, 92a/4

yayaqla- Piyade gitmek

y. 66a/9, 66a/13, 70a/6, 78b/2, 90a/12,
92a/14, 92b/1, 96a/12, 97a/14,

y.-p 92a/1

İncelenen varaklar arasında en sık kullanılan askeri terim çérig kelimesidir. (115 kez)

1.4.11.2. Devlet ve Devlet Yönetimi ile İlgili Terimler

İncelediğimiz varaklarda yer alan devlet ve devlet yönetimi ile ilgili terimler şunlardır:

dārūge < Moğ. vali

é.+ler 41a/5, 86b/10, 94a/2

d. 89a/3, 118b/11

élçilik < élçi+IXk elçilik

d.+sı 39a/11, 57b/7 78b/5, 84b/5,
103b/13, 116b/7

é.+ke 11a/9, 16b/5, 41a/6, 53a/7,
55a/2, 94a/13

d.+sını 104a/8

hākān < Türk hükümdarı

d.+ları 86a/6

h. 106a/2, 106a/9, 106b/2, 106b/4,
107b/5

d.+larını 86a/7

daruğalıq < Moğ.+T. *daruğa+IXk*

h.+ğa 105b/14

Şeflik, subaşılık

hākīm < Ar. hükümdar

d. 111a/14

h.+i 12b/12, 17b/7, 21a/2, 22b/3,
26b/3, 44a/11

d.+ını 82b/11

dārūgenişin < Moğ.+Far. merkez

hʿān < Far. Hükümdar

d.+i 55b/9, 59a/9

h. 83b/7, 83b/9

élçi < ET élçi (ED, 129) elçi

han < Far. Hükümdar

é. 21a/3, 21a/3, 21a/5, 24a/11, 56a/14,
94a/12

h. 77a/1, 62a/12, 71b/10, 72a/10,
76b/12, 78b/7, 78b/13, 80b/1, 81a/11,
83a/8, 83a/9, 85a/2, 85b/8, 88b/14,
93b/12, 96b/1, 96b/7, 96b/9, 96b/13,
98b/2, 99b/5, 99b/9, 99b/12, 99b/13,

é.+niñ 24a/13

é.+ge 24b/2

100a/1, 100a/8, 100a/10, 100a/13,
100b/2, 101a/13, 101b/1, 102a/6,
102a/12, 103b/2, 107a/5, 108a/5

h.+dın 88a/3, 94b/3

h.+lar 103b/8

hān < Far. hükümdar

h. 6a/10, 10a/9, 10a/10, 10b/8, 11a/12,
12a/10, 15a/11, 15a/11, 17a/14, 17b/1,
17b/3, 31b/10, 31b/11, 31b/14, 32a/1,
32b/11, 32b/12, 39b/8, 48a/10, 48a/11,
51b/12, 51b/12, 51b/13, 54b/4, 54b/5,
54b/7, 55a/4, 55b/6, 55b/14, 75a/13,
96b/1, 96b/10

h.qıl- 10b/4

h.+nın 10b/8, 11b/1, 11b/6, 54b/9,
54b/10, 55a/1, 69a/4, 71b/11, 71b/11,
71b/13, 88a/7, 99a/2, 100a/10,
101a/10, 102b/7, 103a/3, 103a/3

h.+mı 10a/1, 10a/5, 10b/7, 19b/13,
55b/7, 71b/14, 94a/14, 108a/3

h.+ğa 17a/14, 31b/14, 51b/11, 55a/3,
100a/2

h.+dın 19b/11

h.+ı 5b/12, 6a/10, 12a/9

h.+larının 6a/7

h.+lar 28a/14

h.+larnı 9b/8, 11b/13

h.+larnı 12a/5

h.+ıdın 81a/2

h.+ımın 96a/12

h.+ımın 95a/10

h.+ımğa 96a/10, 96a/14

h.+lar 104a/12, 107b/13, 108b/3,
109a/9, 110a/11, 110b/1, 110b/3,
111a/1, 111a/2, 116a/1, 119a/13,
119b/4, 119b/14

h.+larnı 111a/3

h.+largğa 72a/2, 110b/3, 110b/12,
119b/2, 119b/10

h.+lardın 103b/14, 110a/14, 110b/1,
110b/2

h.+larığa 64b/13

hānlıg < Far.+T. *hān+IXg* hanlık,
hükümdarlık

h.+ı 6a/7

h.+a 81a/3

hükümet < Ar. bir ülkede hüküm süren
ve onu yöneten güç, devlet

h. qıl- 24a/10

h.+i 18a/2, 21b/14, 23a/2, 25a/4,
41b/12, 59b/4

h.+ini 13b/2, 20b/14, 21a/7, 50a/5

muşāhib < Ar. pādīşahların husûsî
işlerinde bulunanlardan her biri

m. 15a/10

mülk-gīrlıq < Ar.+Far.+T. *mülk-
gīr+IXk* hükümdarlık → mülk-gīrlık

m. 5b/9, 7b/8

mülk-gīrlık < Ar.+Far.+T. *mülk-
gīr+IXk* hükümdarlık → mülk-gīrlıq

m. 38a/14, 55b/12

pādşāh < Far. padişah

p. 5b/9, 19a/4, 21a/13, 30a/13, 33a/4,
36a/13, 39b/2, 41b/8, 44b/11, 57b/9,
65a/7, 69a/7, 85a/13, 94a/11, 115b/12,
118a/5, 118a/9, 119a/14

p.+dur 16a/1

p. bol- 1b/2

p. qıl- 24b/4, 50b/9, 58b/11

p.+nuḡ 53b/6, 78b/9

p.+ı 6a/9, 10a/6, 35a/7

p.+lar 8b/11

p. bol- édim 54a/14

p.+dın 88a/6

p.+ıdın 81a/3

p.+larıḡa 72a/2

pādşāhlıḡ < Far.+T. *pādşāh+IXḡ*
Padişahlık → pādşāhlıq

p.+a 81a/3

pādşāhlıq < Far.+T. *pādşāh+IXk*
padişahlık

p. 23b/3, 108b/4, 118b/8, 119b/1

p. qıl- 46a/9, 50b/5, 50b/7, 53b/1

pāyitaht < Far. başkent

p. 49b/1

p. qıl- 4b/13, 49a/7

p.+nın 15b/1	s.+ları 22a/4
p.+ıdur 2a/6	s.+larının 12a/10
p. qıl- édi 44b/10	s.+larığa 12a/8
p. qıl- émestür 44b/11	s.+larındındur 12a/5
qāđī < Ar. kadı, yargıç	s.+lar 34a/8, 38b/10
q. 54a/3	s.+larını 9a/13, 20b/10, 34a/9
qalemrev < Ar.+Far. bir padişahın hüküm sürdüğü ülke veya yer	s.+larığa 34a/4
q.+ide 25b/13	şāh < Far. şah, padişah
qaysarı İmparator, kayser	ş.+nın 11b/5
q. 97b/5	ş.+ı 11b/3
q.+ığa 61a/3	ş.+ları 11b/4
salṭanat < Ar. sultanlık, hükümdarlık	taht < Far. taht, saltanat
s. 23a/9, 55b/12	t. 10a/14, 18a/10, 37a/12, 47a/11
s. qılma- 50a/12	t.+qa 23a/12, 37a/11, 50b/4, 68b/13
Serheng < Far. Çavuş, amir	t.+ığa 30a/13, 50b/8, 50b/13
s. 66b/5	t.-ı žabṭ 15a/14
ser-kār < Far. Kahya, bakıcı	t.+ı 74a/14
s.+ıdın 76b/1	tüzük < nizam, yasa
sultān < Ar. hükümdar	t. 25b/9
	t.+i 13a/2, 13b/8, 23b/5, 25b/6, 100b/6

İncelediğimiz varaklar arasında en sık kullanılan devlet ve devlet yönetimi ile ilgili terim h n kelimesidir. (101 kez)

1.4.11.3. Coğrafi Terimler

İncelediğimiz varaklar arasında yer alan coğrafi terimler şunlardır:

āftāb < Far. Güneş

b. 35b/7

ā. 63a/12, 85a/2, 115b/2

b.+ı 2b/9, 3a/3, 49b/4

arıq < ET arık (ED, 214) su yolu

b.+lar 49a/5

a. 62b/10, 98a/7

batğaqlıq < ET batıqlık (ED, 302)

a.+nıñ 106b/4, 107b/6

bataklık

a.+dın 106b/5, 107b/5, 107b/7

b. 16b/13

a.+ı 106b/4, 107b/5

cengel < Far. orman

a.+ıdın 106b/2

c.+dür 5a/7

a.+larını 57a/14

c.+lerni 71a/7

‘arz < Ar. enlem

c.+lerde 71a/3

‘a. 44b/5

c.+lerige 71a/8

‘a.+ı 47a/12

c.+leride 71a/4

bādiye < Ar. çöl

cenüb < Ar. güney

b.+ni 4b/7

c. 26a/14, 26b/10, 2a/5, 2a/10, 3b/9,

b.+de 4b/5

48a/9, 49b/5, 60a/5, 6a/12, 61a/14,

bahār < Far. ilkbahar

70a/4, 105b/14

c.+ı 1b/4, 2a/2, 2b/7, 2b/10, 45a/8,
48b/6

c.+ıdur 49a/4

c.+ıda 46a/5, 46b/1

c.+ıdadur 3b/7

c.+ıdın 45a/12

cenübī < Ar. güneyde bulunan

c. 2a/5, 62a/1, 108a/7, 111b/6

c.+dağı 104a/5

cer < Far. uçurum, çukur

c. 4b/12, 6b/1, 6b/1, 98b/6

c.+din 6b/3, 98b/8

c.+niñ 98b/11

c.+ler 4b/14

c.+lerdür 4b/13

cölge < verimli güzel ova

c.+si 54b/6, 103b/5

c.+ge 117a/10

c.+sige 99b/10

daban < Moğ. Dağ, tepe

d. 99b/4

d.+dın 103b/6

d.+ı 99a/3

d.+nın 103b/5

d.+ıdın 81a/12, 99b/2

dālā < Ar. Sahra, ova

d.+nıda 83b/10

dere < Far. derre ırmak, çay

d. 115b/8

d.+sığa 81b/2

d.+niñ 60a/11, 116a/7

deryā < Far. derya

d. 2a/4, 4a/7, 8a/2, 45b/1, 90a/10

d.+niñ 4a/8

d.+nı 110a/1, 111a/3

d.+ğa 2a/4, 29a/11, 62b/2, 90a/9,
90a/11

d.+sı 1b/9, 4b/11

d.+sınıñ 5a/6, 8a/1, 71a/3, 101a/4

d.+dağılarını 62b/9

d.+sını 90b/4, 111a/2

deryāce < Far. küçük deniz, göl

d. 45a/11

deşt < Far. çöl

d.+tür 5a/6

d.+te 4b/3

d.+qe 76a/8

deştī < Far. çölle ilgili

d. 4b/2

ġarb < Ar. batı

ġ. 2a/2, 3b/7, 4a/2, 4b/10, 47a/2, 48b/2, 49b/9

ġ.+qa 49b/5

ġ.+ı 1b/3, 45a/7

ġ.+ıdadur 3a/12

ġarbī < Ar. batı ile ilgili

ġ. 1b/8, 48b/8

ġ.+dür 4b/4

köl < ET köl (ED, 715) Göl

k. 81b/8

k.+ni 86a/14

k.+i 81b/9

kūh-istān < Far. dağlık; dağı olan yer

k.+largā 32b/3

kūh-pāye < Far. dağlık

k. 3b/6

k.+dür 3b/12

k.+lerigā 4a/1

küz < ET küz (ED, 757) güz, sonbahar

k.+ler 2b/6, 4a/11, 83b/2

öleñ < ET öleñ (ED, 147) çayır

ö. 47b/8, 48a/3, 48a/9, 48a/14

ö.+dür 48b/6

ö.+niñ 48a/6

ö.+ni 48a/7

ö.+ge 43b/10, 48a/8, 66a/2

ö.+de 43b/12, 48b/5

ö.+din 48a/9

ö.+ıdür 48b/3

ö.+leri 48a/2

ö.+ide 80b/5

ö.+ige 81a/6

püşte < Far. tepe

p. 45a/9, . 67a/5, 76a/8, 107b/9,
116b/7

p.+lerniñ 3b/9

p.+niñ 114a/11, 116b/13

p.+ğa 105a/8, 107b/9, 114a/10,
117a/11

p.+ğaça 105a/8

p.+siğa 95b/1

p.+side 71a/5

p.+lerğa 114b/14

qış < ET kış (ED, 670) kış

q. 1b/9, 32b/9, 33a/1, 38a/11, 59a/4,
59b/5, 59b/9, 97b/6, 98a/2, 117b/9

q.+niñ 33a/3

q.+ı 45b/3

qoruğ < Sahra, yaban → qoruq

q.+nın 107b/14

q.+ıda 82b/14

qoruq < Sahra, yaban → qoruğ

q. 114a/8

q. qıl- 48a/7

qulle < Ar. dağ tepesi

q.+side 2b/11

qum < ET kum (ED, 625) kum

q.+ğa 2a/4

rūd < Far. ırmak

r. 45a/10, 45a/11

r.+niñ 3a/2

r.+ğa 3a/2

r.+ı 3a/1, 33b/3

şahrā < Ar. ova

ş.+sı 49a/6

say < ET say (ED, 858) dere

s. 5a/11, 67a/2, 67a/6, 116a/9

s.+ğa 67a/6

s.+dın 67a/3

s.+ığa 116b/1

s.+ılarda 84b/4

sāyevār < Far. Gölge

s. 68b/9

şāh-cūy < Far. büyük nehir

ş.+larığa 95a/13

ş. 3a/5, 107b/6

ş.-dın 3a/8

şarq < Ar. doğu

ş. 4b/2, 13a/6, 13a/8, 2a/1, 2b/7, 2b/10,
36b/3, 40a/9, 48a/3, 48a/9, 61b/8,
70a/3, 104a/5

ş.+qa 2b/7

ş.+ı 1b/3, 45a/7, 48b/7

ş.+ıdur 48a/10

ş.+ıda 45b/12

şarqī < Ar. doğu ile ilgili

ş. 7a/12

ş.+dür 4b/4

şimāl < Ar. kuzey

ş. 4a/7, 4a/8, 6a/13, 7b/14, 17a/9, 2a/1,
2a/5, 34b/5, 36b/3

ş.+ğa 2a/3, 48a/4, 48b/2

ş.+dağı 4a/13

ş.+ı 2a/2, 45a/7, 48b/6, 66b/6, 108a/8

ş.+idür 49b/10

ş.+ide 1b/4, 5a/8, 42b/3

ş.+idin 45a/8, 95b/1

şimālī < Ar. Kuzeyle ilgili

ş. 67a/2

tag < ET tag (ED, 463) dağ

t. 1b/7, 1b/8, 2b/10, 3a/5, 4a/8, 4a/13,
8a/2, 23a/7, 35a/12, 40b/12, 42a/1,
42b/6, 49a/4, 49b/14, 59a/8, 61a/14,
61b/4, 62a/2, 97b/2, 104a/5, 105b/9,
109b/7, 115a/7, 115a/9, 115b/5

t.+nın 2b/11, 2b/12, 3a/4, 50a/1, 97a/3

t.+da 3a/9, 4a/9, 4a/9, 57a/11

t.+dın 49a/5, 97a/3, 99b/4

t.+ı 3a/4

t.+ının 26b/10

t.+ığaça 26b/11, 28b/9

t.+ıdın 82b/4

t.+larının 81b/8

t.+ları 97a/14

t.+larığa 62a/1

t.+ları 1b/4, 32a/10

t.+larıda 5a/13, 5b/4

t.+larını 7a/13

t.+larda 5a/13, 5b/6, 32a/8, 32a/9

t.+lardadır 5b/3

tarnav < su kanalı

t. 2a/11, 40a/14

tüz < ET tüz (ED, 571) ova

t. 40b/12, 75b/8, 75b/14, 99a/3,
104a/5, 105b/9

t.+ge 105b/11, 112a/8, 114a/9

t.+de 114a/9

t.+deki 62a/3

yağın < yağış, yağmur

y.+ları 35b/7

yaylağ < ET yaylağ (ED, 981) yayla

→ yaylaq

y.+ıda 13a/6

yaylaq < ET yaylağ (ED, 981) yayla

→ yaylağ

y. 77a/6, 81b/10, 82b/8, 83a/11

y.+qa 81b/12, 82b/4

y.+tın 83a/8

y.+lar 5a/13

y.+largā 60a/6

yaz < ET yaz (ED, 882) yaz, ilkbahar

y.+ıda 70b/7

y.+ğa 83b/1

y.+ğaça 71b/1

y. 39a/4, 59b/10

y.+ığa 38b/11, 57b/11

y.+lar 7a/5, 45b/1, 45b/4

İncelediğimiz varaklar arasında en sık kullanılan coğrafi terim tağ kelimesidir.

(55 kez)

1.4.11.4. Tıbbi Terimler

İncelediğimiz varaklar arasında yer alan tıbbi terimler şunlardır:

bizgek < sıtma

fetīle < Ar. Yaralara konulan tiftik

b. 2b/6, 4a/11, 4a/12

f. 109a/3

cerāḥat < Ar. İrinli yara

ısıtma < sıtma hastalığı

c.+qa 109a/2

Kelime başındaki ı ünlüsü düşerek

cerrāḥ < Ar. yaralara bakan ve
ameliyat yapan tabip

günümüzde sıtma biçimiyle
kullanılmaktadır.

c.+nıḡ 37a/14

ı. 18a/7, 59a/7, 59a/11

c.+m 108b/14

merhem < Ar. Acıyı giderecek şey

c.+m 108b/13

m. 109a/2

c.+ları 109a/7

müdāvā < Ar. Tedavi etme

cerrāḥlıq < Ar.+ T. *cerrāḥ+IXk*

m.+dm 109a/7

Tabiplik

nişter < Far. neşter

c.+da 108b/14

n. 58b/3

dārū < Far. İlaç

teb < Far. sıtma

d. 109a/1, 109a/2, 109a/6

t. 18/a7

d.+m 109a/6

İncelediğimiz varaklar arasında en sık kullanılan tıbbi terim cerrāḥ kelimesidir.

(4 kez)

1.4.11.5. Mimari Terimler

İncelediğimiz varaklar yer alan mimari terimler şunlardır:

Çil Sütūn < Far. kırk direk anlamında büyük bina ç. 47a/3	ḥ.+din 36b/6
diz < Far. Kale, sur d. 105b/10	ḥiyābān < Far. iki tarafı ağaçlı yol, bulvar ḥ. 39b/10
eyvān < Far. kemerli salon, köşk e.+ida 111b/6 e. 47a/10 e.+dur 47a/7 e.+nıḡ 47a/10	ḥ.+da 40a/11, 40a/12, 40a/13, 40a/14 ḥiṣār < Ar. Etrafı korunaklı kale ḥ. 63b/14, 68a/12, 81a/4, 81b/2, 82a/1, 99a/11 ḥ.+ḡa 64a/1, 99b/9
eyvānlıḡ < Far.+T. kemerli salonlu e. 2b/13	ḥiṣṭ < Far. kerpiç, tuğla ḥ. 36b/6
ḥammām < Ar. hamam, banyo ḥ. 46a/13, 46a/14	kārvān < Far. kervan k.+nıḡ 7a/14 k.+nı 7a/13
ḥevīlī < Far. avlu	

k.+ı 7a/12

képe < kulübe

k. 43b/11

köşk < Far. kūşk köşk

k. 45b/6, 45b/14

k.+te 45b/14

memer < Far. Yol, geçit

m.+din 76b/4

m.+idin 114a/7

pīştāq < Far. büyük salon

p. 49a/9

p. qıl- 49a/11

qal'a < Ar. kale

q.+nın 2a/12, 2a/13, 45b/8

q.+nı 53b/10

q.+ğa 2a/13, 46a/5, 57b/2

q.+sının 46a/10, 47b/2

q.+sını 53b/4

qurğan hisar, kale

q. 61a/9, 62a/1, 62a/5, 63a/7, 66b/14,
67a/2, 67a/8, 91a/12, 92a/11, 94a/7,
94b/10, 101a/10, 104b/1, 105b/10,
106b/1, 106b/1, 109b/7, 110a/11,
112b/3

q.+da 85b/3, 85b/11, 91a/6, 91a/8,
106a/12, 110b/9, 111b/11, 113a/10

q.+dağı 111a/1

q.+dağılar 66b/11

q.+dın 67a/4, 67a/8, 91b/3, 94b/9

q.+ğa 62b/4, 67a/7, 95a/1, 104b/6,
110a/5

q.+ı 62a/9, 82a/13, 104a/6, 109b/13

q.+ıda 66b/13, 67a/8, 73a/10, 82a/12,
83a/11, 96a/10, 105b/13, 112b/2

q.+ıdın 83b/13

q.+ığa 62a/11, 73b/12, 82b/8, 83b/13,
86a/13, 104a/2, 110a/1, 110b/9

q.+ını 63a/6, 63b/9, 74a/3, 77b/4,
77b/10, 81b/10, 82b/3, 83a/4, 109b/14

q.+ının 61a/6, 82b/12, 91a/5, 110a/11

q.+lar 61b/4, 86a/5, 86a/7

q.+larda 81b/12, 110b/14	ş.+ı 3a/6
q.+lardın 86a/6, 104a/9	şatu < ET şatu (ED, 867) merdiven
q.+larga 111a/13	ş. 56a/6, 59a/9, 66b/10, 82b/5, 83a/4, 84a/4, 84a/6, 92b/9, 110a/6
q.+ları 86a/12	
q.+larında 81b/10	ş.+nın 92b/10
q.+lardın 66b/13, 109b/13	ş.+lar 92b/11
q.+larını 86a/8, 108b/2	ş.+larını 93a/1
q.+larının 86a/10	ṭāq < Far. büyük salon, divanhane
q.+nı 63b/4, 67a/1, 78b/6, 85b/12, 91a/5, 91a/11, 93b/12, 106a/13	ṭ.+ının 84b/8
q.+nın 67a/11, 83a/9, 91b/6, 93b/12, 94a/9, 110a/12	ṭ. 49a/12
şahn < Ar. avlu	ṭ.+ıdın 49a/13
	ṭāqçe < Ar.+Far. küçük salon
	ṭ.+ler qıl- 49a/12

İncelediğimiz varaklar arasında en sık kullanılan mimari terim qurğan kelimesidir.
(103 kez)

1.4.11.6. Edebiyat ve Dil ile İlgili Terimler

İncelediğimiz varaklarda yer alan edebiyat ve dil ile ilgili terimler şunlardır:

beyt < Ar. Beyit

b. 75b/5, 75b/6, 76a/2, 76a/3, 82a/10,
86a/3, 86a/3, 87a/2, 87a/11, 89a/2,
95b/13, 101a/3

b.+ni 75b/5, 99a/6

b.+i 76a/2

dāl < Ar. Arap alfabesinin sekizinci
harfi

d. 100a/6

dīvān < Ar. Şairin tüm şiirlerinin belli
bir düzen içinde bulunduğu toplu eser

d. 68b/8, 75a/1

d.+ğa 74a/12

d.+ığa 69a/8

ebyāt < Ar. beyitler

e. 7b/11, 99a/10

ğayn < Ar. Arap alfabesi gayn harfi

ğ. 100a/6

ğazel < Ar. Türk ve Fars edebiyatında
en çok kullanılan şiir türü

ğ. 87a/7, 87a/11, 101a/1, 101a/3

ğ.+leri 68b/11

ğazelī < Ar. Gazelle ilgili

ğ. 100a/2, 101a/1

hamseteyn < Ar. mesnevi eserleri

h. 7a/10

hikāyet < Ar. hikaye

h.+ini 54b/14

maẓmūn < Ar. Nükteli, sanatlı ince söz

m. 79b/14

meşel < Ar. anlamlı ve etkili söz

m.+ni 5a/1

Mesnevī < Ar. Mevlâna'nın ünlü eseri

M. 7a/10

mısrā' < Ar. Dize

m.+ınn 87b/1

q. 87a/7

naẓm < Ar. vezinli, kafiylı söz

Şahıḥ-i Buḥārī < yazılmış bir hadis kitabı

n. 50a/10

Ş. 45a/3

n.+ı 11a/14, 22a/14

Şāhnāme < Far. Firdevsī'nin ünlü destanı

qaf < Ar. Arap alfebese harfı

q. 100a/6

Ş. 7a/10

qāfiye < Ar. Beyit sonunda aynı sesi veren harflerin tekrarlanması

şî'r < Ar. şiir

q. 87b/2

ş. 26a/7

q.+de 87b/5

ş.+ga 7a/11

q.+sini 87b/1, 87b/1

ş.+i 21a/10, 26a/6

q.+side 99b/14

taḥalluř < Ar. mahlas kullanma

qaşide < Ar. En az on beş beyitlik övgü şiiri

t. 21a/9, 68b/8

İncelediğimiz varaklar arasında en sık kullanılan edebiyat terimi beyt kelimesidir.

(15 kez)

1.4.11.7. Dini Terimler

İncelediğimiz varaklarda yer alan dini terimler şunlardır:

āb-dezd < Far. āb - dest Abdest

d.+sını 71a/3, 101a/4

ā. 67b/1, 67b/2

du‘ā < Ar. dua

ā.+i 67a/3

d.-yı bediğa 24a/7

ā.+te 67a/13

e’imme < Ar. imamlar

āyet < Ar. Kur’ân-ı Kerîm’de her bir surede bulunan cümlelerden her biri

e. 44b/14, 45a/1, 45a/2

ā.+ni 45b/10

fātiha < Ar. Fatiha Suresi

bī-namāz < Far. namaz kılmayan

f. 60a/10

b. 14b/10

ferācī < Ar. Dervişlerin giydiği hırka

f. 112b/11

derviş < Far. Allah için alçakgönüllülüğü ve fıkarcılığı kabul eden veya bir tarıkata bağlı bulunan kimse

fıqh < Ar. şariat bilimi, fıkıh

f. 45a/5

d. 21b/8, 4b/5, 4b/6, 4b/6, 90a/10

fısq < Ar. doğru yoldan çıkma; dinsizlik, ahlaksızlık

d.+nı 110a/1, 111a/3

f. 41b/7

d.+ğa 62b/2, 90a/9, 90a/11

f.+nı 24a/9

d.+dağılarını 62b/9

f.+qa 23b/6, 25b/12

d.+sını 90b/4, 111a/2

f.+ta 15a/12

f.+dın 24a/6

f.+ınnı 26a/5

fıtr < Ar. oruç açan

f. 39a/13

gavl < Far. Dervişlerin kalın giysisi

g. 117b/9

gür-ḥāne < Far. türbe

g.+ni 49b/3

ḡurre < Ar. arabi ayın birinci gecesi ve günü

ḡ.+side 41b/2

ḡusl < Ar. Boy abdesti

ḡ. 98a/9

ḡ.+ḡa 98a/7

ḡünāh < Far. dini suç

g. 81a/2

g.+ım 60b/2

g.+ımnı 60a/14

g.+ı 23b/4, 23b/4, 87a/6

g.+larını 41a/1

g.+lar 60a/14

ḡāne-qāh < Far. dervişlerin evi, tekke

ḡ. 84b/7

ḡ.+da 84a/14

ḡ.+dur 46a/11

ḡ.+nnı 46a/11, 84b/7

ḡ.+ḡa 46a/12

ḡānefī < Ar. İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin mezhebinden olan, bu mezheple ilgili

ḡ. 7a/6, 18b/3

ḡetne < Ar. sünnet

ḡ. qıl- 41a/8

ḡidāyet < Ar. doğru yolu arama, doğru yola girme

h. 45a/4

h.+din 45a/5

ḡuḡbe < Ar. İslamiyette cuma ve bayram namazları sırasında hutbede imamın verdiği öğüt ve okuduğu dua

ḡ. 30b/13, 58a/14

İslām < Ar. İslamiyet, Müslümanlık

İ. 44b/14

kāfir < Ar. Tanrı tanımaz

k.+ ni 68a/6

kāfirveş < Ar.+Far. kafir gibi, kafiye
benzer

k. 14b/11, 62a/6

la'net < Ar. Allah'ın mağfiretinden
mahrumluk; fena, kötü, uğursuz

l. 29a/3, 58b/10

l.+dür 58b/8

l. qıl- 58b/9, 58b/10

medrese < Ar. mektep, eğitim kurumu

m. 46a/7, 46a/10, 46a/12, 84b/7, 91b/5

m.+niñ 46b/1, 46b/3, 91a/14

m.+dedür 46a/9

m.+de 93b/14

mescid < Ar. camiden küçük ibadet
yeri

m.+iniñ 92a/3

m.+ige 92a/4

m.+idin 92a/10

m. 3a/4, 46b/4

m.+niñ 3a/5, 45b/9, 46b/3

M.-i Cevzā 3a/5

m.-i cum'a 45b/8

M.-i Laqlaqa 47b/2

M.-i Muqatta' 46b/1

mescidī < Ar. herhangi bir mescit

m. 46b/1

mezheb < Ar. bir dinin şubelerinden
her biri; tutulan yol

m. 44b/13

m.+ide 45a/5

mezheblıq < Ar.+T. *mezheb+IXk*
mezhebe dahil olan

m. 7a/6, 18b/3

mü'min < Ar. Müslüman

m. 98a/11

Müselmān < Far. Müslüman

M.+ nı 64a/5

M. 14b/2, 21b/8, 44b/7

M.+lar 40a/4, 60a/2

müselmānlıq < Ar.+T. *müselmān*+IXk

Müslümanlık

M. 110b/13

müttaqī < Ar. Allah'tan korkan

m. 14b/2

namāz < Far. namaz

n. 32a/5, 68b/6, 72b/9, 90b/4, 118b/4

n.-ı hufTEN 106b/2

n.-ı hufTENġa 117b/1

n.-ı hufTENġaça 115b/8

namāz-gāh < Far. üstü açık mescid

n. 15b/14, 17a/8

n. qıl- édi 28b/13

n.+nı 7a/7, 18b/3, 25b/6

n.+qa 16a/9

n.+ı 18b/4

n.+ını 39a/13

n.-ı cum'a 32a/4

n.-ı dıġer 36b/2, 40a/4, 60a/11

n.-ı hoFTen 34b/6

n.-ı pıŞın 60b/6, 60b/6

qažā < Ar. vaktinde eda olunmayan
namaz ve oruç gibi ibadetlerin
sonradan yerine getirilmesi

q.+larını 7a/7

qıble < Ar. namaza başlarken
yönelinen taraf

q.+si 46b/3

q.+siniġ 46b/4, 46b/4

Ramazān < Ar. Ramazan, oruç ayı

R. 1b/1, 6b/2, 15b/11, 34a/5, 36a/7,
39a/5, 41b/2, 41b/9

R.+nı 55b/3

receb < Ar. Hicri takvime göre yılın
yedinci ayı

r. 74b/2, 53a/14

rūze < Far. oruç

r. 14b/10

şahābe < Ar. Hz. Muhammed'i görmüş
ve kendilerinin sohbetlerinde
bulunmuş olan mümin kimse

ş.+dîn 44b/8

t. 25a/14

şalavāt < Ar. Namaz

Ténri < ET Teñri (ED, 523b) tanrı

ş.+lar 91b/4

T. 9a/1, 9b/1, 11a/5, 13b/5, 14b/2, 16b/10, 20a/6, 20a/12, 22a/12, 27a/5, 29a/2, 39b/13, 43a/8, 43b/6, 44b/3, 53a/1, 57a/14, 63b/1, 70a/7, 70b/3, 72b/13, 83b/1, 83b/3, 85a/9, 85b/13, 83b/3, 86b/7, 88a/1, 107b/6

şa‘bān < Ar. Arap takviminin ikinci ayı

ş. 30b/14

şer‘ < Ar. şeriat; ilahi kanun

T.+dîn 41b/10, 52a/6

ş. 18b/11

ş. 24a/5

T.+ge 66a/14, 72a/14, 84a/1

şeyh < Ar. Yaşlı, ihtiyar; tekke lideri

T.+niñ 61a/4, 83a/6

ş. 83a/12, 83b/12, 109a/11, 110b/3, 111a/9, 111b/14, 118a/11

tevekkül < Ar. Her şeyi Tanrı’ya bırakıp kaderine razı olma

şevvāl < Ar. Arabî ayların onuncusu

t. 61a/5, 66a/14, 72a/14, 84a/1

ş. 18a/8, 31b/3, 37b/12, 37b/13

tilāvet < Ar. Kur’ân-ı Kerîm’i ahenkli ve kurallarına göre okuma

şeyhü’l-islām < Ar. İslam dünyasında din işlerine bakmakla görevli ve en üst düzeyde yetkili kimse

t. qıl-édi 7a/7

ş. 16a/6, 54a/3

vuzū < Ar. Abdest alma

teheccüd < Ar. Allah rızası için gece kılınan namaz

v. 118a/14, 118b/4

İncelediğimiz varaklar arasında en sık kullanılan dini terim Tēnri kelimesidir.

(36 kez)

1.4.11.8. Diğer Terimler

	d. 25b/7
altun < ET altun (ED, 131) altın	erba'a < Ar. dört
a. 41b/14, 101a/6	e. 58b/12
a.+ din 24a/12	fils < Far. Para birimi
aṭlas < Ar. Üstü ipekli altı pamuklu kumaş	f. 76b/4
a. 102b/11, 103a/8	fīrūze < Ar. açık mavi renkli ve değerli taş
börk < ET börk (ED, 362) başlık	f. 4a/9, 5b/6, 92a/13
b. 7a/5	gümüş < ET kümüş (ED, 723) gümüş
çīnī < Far. çini	g. 41b/14
ç. 47b/1	kümüş < ET kümüş (ED, 723) gümüş
destār-pīç < Far. bir çeşit sarık sarma biçimi	k.+ din 24a/13
d. 7a/3	kūrūh < Far. Yaklaşık iki millik bir uzaklık ölçü birimi
dīnār < Ar. eski zamanın çeyrek lirası değerinde bulunan bir nevi altın parası	k. 116a/9
	k.+ ke 115a/8

k.+ıda 104b/4, 116b/9

k.+geçe 105a/8

lülü < Ar. İnci

l. 105b/2

ma‘cūn < Ar. uyuşturucu maddelerden
süzme afyon

m. 7b/11

mīzān < Ar. terazi burcu

m.+ğa 43b/5

muḥmel < Ar. kadife

m.+dür 48a/1

naqāre < Far. davul

n. 56b/11, 60b/8

naqş < Ar. resim; süsleme sanatı

n.+lar 46b/2

nefīr < Ar. Nefesli müzik aleti

n.+lerni 100b/3

nesh-i ta‘līq < Far.+Ar. nesta'liq tâlik
yazı

n. 15b/4

nūcūmī < Ar. yıldızlarla ilgili

n. 44b/5

señtırāşlıq < Far.+T. *señtırāş+IXk*
yontma için kullanılan taş

s. qıl- 49a/5

témür < ET temir (ED, 508) demir

t. 5b/6

ṭilā < Ar. altın

ṭ. 42a/12

tuğ < ET tuğ (ED, 464) Tuğ

t. 100a/9, 100b/2, 106b/9

t.+ı 88b/7

t.+nıñ 100a/12

t.+nı 100a/10, 106b/10

t.+qa 90a/4, 100a/13

zīc < Ar. yıldız atlası

z. 46b/6, 46b/7, 46b/7

z.+dür 46b/14

z.+lerğa 47a/1

z.-i Gūrgānī 46b/7

z.-i İlhanī 46b/8

z.-i Me'mūnī 46b/11

zihgīr < Far. okçu yüzüğü

z. 11a/14

1.4.12. Deyimler

İncelediğimiz varaklar arasında yer alan deyimlere örnekler şunlardır:

intikām al-: öç almak

Méndin intikām algularıdur. **74b**

kulakka al-: kulak vermek, dinlemek

Uş mundağ maħalda muħāliflerniñ firīb-āmīz sözlerini kulakka alıp ...**54b**

dest bér-: ortaya çıkmak, meydana gelmek, zahir olmak

Bu furşatta ‘aceb ħādişe dest bérdi. **72a/4**

‘ālemdin bar-: vefat etmek

Ékki-üç yıldın soñ abla zaħmeti bile ‘ālemdin bardı. **27b**

Teñri raħmetiğa bar-: vefat etmek

Mīrzā ħayātıda on üç yaşıda Téñri raħmetiğa bardı. **27a**

él bas-: asayışı sağlamak, halkı yatıştırmak

Bu siyāsettin tamām él bas ıldılar. **16b**

yaħşı bas-: mağlup etmek

Barıp Yangıdın narı Asfarada Moğolistānda Ésen Buğa Ĥānnı yaħşı bastı. **10a**

cān bér-: can vermek

Uşal ħâlde maña andağ ħālet boldı kim güyā maña yañı baştın Ĥudāy cān bérdi. **119a**

culdu bér-: ödöl olarak vermek

Bengiş vilāyetini culdu bérdim. 14a

éligdin bér-: elden çıkarmak, kaybetmek

Andicānga bola Semerķandnı éligdin bérduk. 54a

icāzet bér-: izin vermek

Uzun Ḥasannıñ nökerini, kim ménıñ bī-ḥuzūrluğumda maņa körsetip icāzet bérdiler.

53b

istimālet bér-: avutmak, gönlünü kazanmak

Körüp sorup şefaķat sözler aytıp va'de kıılıp istimālatlar bérıp yiberdim. 117a

ķarār bér-: karar vermek

Néçe kündin soñ keñeşip sözni muña ķarār bérildi. 70b

sezā bér-: ceza vermek

Uzun Ḥasannıñ ittifāķı bile kaçķanlarnıñ ba'zısığa sezā bérgeyler. 51b

yol bér-: yol vermek

Bu cihettin Moğollar özlerige dağdağa u tevehhüm yol bérıp... 64b

éligdin çık-: elinden çıkmak, kaybetmek

Taşkend ve Şāhruḥiyye éligtin çıkıp édi. 8a

gümān élt-: zannetmek, şüphelenmek

Yakada ḥālī bağlar bar anda barsak hīç kim gümān éltmes. 118a

közge ilme-: dikkate almamak, saymamak

Şeybānī Hān bir zerre pervā hem kılmadı ğuma ğuncaçıça hem közge ilmedi. 80b

ant iç-: ant içmek

Uşbu ta'rif kılgan yosunluk barıp 'Alī Dostnıñ qaşıda ant içip aytıpdur. 53b

hātırda kal-: hatırda kalmak

Ol cümledin bir beyt hātırda kalıptur. 86a

mecāl kal-: güç kalmak

Né atta mecāl kalıptur ve né kişide. 61a

yalğuz kal-: yalnız kalmak

Mīrzā Qulı hem qaldı Mén yalğuz qaldım. 115a

ma'müre kalma-: harap olmak, yıkılmak

Moğol ve Özbek cihetidin bu tārīhde buzuluptur, aşlen ma'müre kalmaydur. 1b

mecāli kalma-: güç kalmamak

Atımnıñ ıldam qatrar mecāli kalmaydur. 115a

'ālemdin kéc-: vefat etmek

Sultān Maḥmūd Mīrzāğa qavī 'arıza yüzlenip altı künde 'ālemdin kécıti. 25b

tecrübeler kécür-: deneyim sahibi olmak

Sultān Huseyn Mīrzā köp işler körgeñ bisyār tecrübeler keçürgeñ uluq yaşlıq pādışāh édi. 85a

éligdin kél-: elinden gelmek

Tiledük kim bu kış ‘āriyyetī bergey tā anda oturup Semerķand vilāyetiga éligdin
kélgençe évrüşgey biz. **59a**

éligidin iş kél-: elinden iş gelmek

Éligidin iş kélür dediler. **14b**

hātırğa kél-: hatıra gelmek

Muhammed Şālihniñ bu beyti hātırğa kélđi. **76a**

iş kapuğa kél-: iş kapıya gelmek

İş kapuğa kél gen maħalda cidd ü ihtimāmnı taqşır kılmamaķ kérek. **109b**

öz hālimğa kél-: kendine gelmek

Néçe kündin soñ öz hālimğa kélđim. **53a**

zikri kél-: bahsi gelmek

Bu tārīhde zikri kélğüsıdür. **29a**

zuhūrğa kél-: ortaya çıkmak

Ğalebe yağılıķlar ve yamanlıķlar bu atalıķ oğulluķtın zuhūrğa kélđi. **79b**

becā kéltür-: yerine getirmek

‘Azā resmini becā kéltür üp aş u ıa‘ām fuķarā u mesākīnga tartıldı. **17b**

nazarığa kéltür-: göz önüne getirmek, hatırlamak

Her yerde müşkil iş tüşse bizni nazarığa kéltürüp yād étsün biz anda hāzır bolur biz.

118b

rāst kéltür-: rast getirmek

Bāyed u şāyed bī-minnet-i maḥlūk rāst keltürüptür. 16b

ṭāḳat keltür-: gücü yetmek

Ṭāḳat keltüre almay Hāce Ḳāḍīni arağa salıp kirdiler. 40b

tāb keltür-: güç yetirmek, tahammül etmek

Uşmunça bile tāb keltüre almay yağı kaçtı. 70a

ri'āyet kııl-: itibar etmek

Nekāhet eyyāmını ebdān r i'āyet kııla almadım, üzöldüm. 53a

kişi kır-: adam öldürmek

Ḳalın Moğol kişisi kırıldı. 30b

'aḳd-i nikāḥımğa kir-: nikahlanmak

Evvel méniḡ 'aḳd - i nikāḥımğa kirgen bu édi. 86b

sözige kir-: sözüne uymak

Ḥatun sözige kirip özini neknāmlar cergesidin çıkardı. 80b

közü kır-: gözü korkmak

Eger közüñiz kırksa közüñizni bağlap yürüb rü-be-rü bolalıñ. 94b

Téñridin kırkma-: Allah'tan korkmamak

Atasıdın imenmey Téñridin kırkmay henüz işi çağır içmek édi. 41b

çerig kır-: asker göndermek

Aḥmed Bég bile ta'yīn kıılıp bés altı miñ çerig kırşıptur. 72a

iş kır-: iş görmek

Né köp iş kör üp édim né tecrübe bolup édi. **85b**

işler kör-: işler görmek

Sultān Huseyn Mīrzā köp işler kör gen bisyār tecrübeler keçürgen uluḡ yaşıḡ pādişāh édi. **85a**

maşlaḡat kör-: uygun görmek

Ḳurḡanını maşlaḡat kör üp köçüp H̱āce Dīdārınñ alıdaḡı öleḡge tüşüldi. **43b**

tüş kör-: rüya görmek

Oşol furşatta ‘aceb tüş kördüm. **83b**

maşlaḡat körme-: uygun görmemek

Ol nevāḡīde bolmaḡnı maşlaḡat kör mey Kiş sarı a‘zīmet ḡılduk. **79b**

şalāḡ körme-: doğru bulmamak

Şabāḡ her ḡanda bolsa uçratur biz dép élig ḡoşmaḡnı şalāḡ körmeyédiler. **73a**

baş köter-: baş kaldırmak

Timur Bég evlādıdın her kim baş köterip taḡtḡa oltursa hem munda olturur. **37a**

zulmlar ötker-: zulümler etmek

Vilāyet élige bisyār zulmlar ötker ip yaman ma‘āş ḡılıp édiler. **61a**

araḡa sal-: araya koymak; ortaya atmak

Tāḡat kéltüre almay H̱āce Ḳāḡīni araḡa salıp kirdiler. **40b**

ḡulaḡ sal-: kulak asmak

Ya zahīre bolsa şulḡ sözige kim ḡulaḡ salur édi. **95a**

ķulak salma-: kulak asmamak

Bularnıñ söziġe ķulak salmay yürüy bérdim. 115b

ķāre tap-: ķare bulmak

Hĩķ ķāre tapa almay ĥāce hem ķıķtı Şeybānĩ Ĥan ķopmay oķ ķörüşti. 80a

dest tap-: ele ġeķirmek

Mundaķ bütken ķişi andaķ şikest tapķay ve bu nev' ötken élġe her kim dest tapķay.

41b

furşat tap-: fırsat bulmak

Bāķĩ Tarķan hem furşat tapıp kélip Ĥarşı ķurķanıġa kirdi. 86a

ķarār tap-: karar vermek

Ĥanlar meşveret ķılıp ra'yoları muńa ķarār taptı. 103b

ri'āyet tap-: itibar ġörmek

Méniń ķaşımda ĥaylĩ uluķ ri'āyet tapıp édi. 15b

şikest tap-: ġalıp ġelmek

Moġol üstige barıp Ĥĩr Suyı yaķasıda kim şikest taptı. 8b

maşlaķatını tapma-: uygun ġörmemek

Sultān Mes'ūd Mĩrzā Ĥişārda turmaķnıń maşlaķatını tapmay... 33b

yekdil ü yekcihet tap-: düzene sokmak

Sipāhĩ u ra'ıyyetni andaķ yekdil ü yekcihet taptılar. 17a

cān tart-: can almak

Méniñ cān tart ƙan nōkerlerim on on bēş yégirmi ƙişi bolğay yétip kéldiler. 119a

cānlar tart-: canlar almak

Aħsīdağı bégler ve yigitler yahşı cānlar tarttılar. 17b

tenķiřliķ tart-: sıkıntı çekmek

Bu cihetlerdin çerig éli köp tenķiřliķ tarttılar. 51a

teřvīř tart-: sıkıntı çekmek

Taşƙarı savuķta teřvīř tartķunça řehrniñ yavuķğıdın ƙopup bir ƙurğanda ƙıřlaķ salmaķ kérek. 43b

éligi işke tég-: eli işe değmek

Bu muħāřarada éki ƙatla ĥūblar éligi işke tégdi. 93a

érge tég-: kocaya varmak

Bu bī-devlet ĥatun, çün nāķiř-‘aql érdi, érge tégmek téger hevāsı bile oğlınıñ ĥānu-mānın berbād bérdi. 80b

kōñül toĥtama-: gönlü razı olmamak

Yana kōñül toĥtamay bularğa inana almaduk. 117a

‘azā tut-: matem tutmak

Munı éřitkeç ƙara çırmay ‘azā tutar. 134b

furşatnı ġanīmet tut-: fırsatı ganimet bilmek

Taňlağaçā furşatnı ġanīmet tutup kéçesige ĥiç yérde tüşmey barıp Arĥiyān Ƙurğanığa kirdiler. 73a

mer‘ī tut-: uymak, yerine getirmek

Cezm ü ihtiyāṭ mer'ī tut up tura yayaḡ kim tertīb kıılıp édi. **70a**

minnet tut-: minnet bilmek

Mén daḡı minnet tut tum ruḡṣat bérdim. **79a**

pesend tut-: beḡenmek

Özidin özge hīḡ kişini hīḡ işte pesend tut mas édi. **29b**

tıl tutul-: dil tutulmak

Bu nevbet asru yaman bī-ḡuzūr boldum, andaḡ kim tört kün geḡe tilim tutuldı. **53a**

eligge tüş-: eline düşmek

Āḡir Özbeg éligge tüşti közlerini kör kııldılar. **79b**

iş tüş-: iş düşmek

Her yerde müşkil iş tüşse bizni nazarıḡa kéltürüp yād étsün biz anda ḡāzır bolur biz.

118b

muḡalefet tüş-: ayrılık düşmek, ihtilaf olmak

Uşbu yıl Sulṭān 'Alī Mīrza bile Muḡammed Mazīd Tarḡannıḡ arasında muḡalefet tüşti. **76a**

münāsib tüş-: uygun düşmek

Bāburī atlık atı hem ṭavrī münāsib tüşüp édi. **75b**

ta'aşşub tüş-: ayrılık düşmek

Ḥazret-i Ḥāce 'Ubeydnıḡ evlādının arasında bu sebebdin ta'aşşub tüşti. **37b**

yırakraḡ tüş-: uzak düşmek

Maḥallātī kurgandin bir şer'ī yırakraḫ tüşüptür. **5a**

könül yak-: gönül arzu etmek

Könül yakḫu dek şāfī cevāb tapmadım. **100a**

işke yara-: işe yaramak

İki pāyitaḥtnıñ işke yarar yigitlerini ḥāşşa tabin kılıp... **15b**

ğam yéme-: endişe etmemek

Dédiler kim ğam yémeñiz Ḥāce Aḥrār ménı sizge yiberdiler. **118b**

cānğa yet-: bıkmak, canına yetmek

Āḥir mundaḫ ser-gerdānlıḫtın ve bu nev' bī-ḥānumānlıḫtın caña yettim. **101b**

ecel yet-: ecel gelmek

Çün ecel yetip édi ḫutulmadı. **80b**

éligi işke yet-: eli işe dokunmak

Egerçi hīḫ andaḫ bolmadı kim öziniñ éligi işke yétmiş. **18b**

ḥātırğa yét-: hatıra gelmek

Yana ḥātırğa yet ti kim şāyed taḡḫa yetişe algay mén **115a**

iş yürüme-: iş yürümek

Bir ḫatla iki ḫatla iş yürümegen bile baḫıp olturup bolmas. **55b**

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا (ā)	a, ā	ص	ş
ا (ā)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, ḍ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	‘
ث	ṯ	غ	ğ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	ḥ	ك	k, g, (ñ)
خ	ḫ	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	ẓ, ḏ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	’

2. METİN

Fergāna ve Māverāū'n-nehr

[1b]

- (1) Ramazān ayı tārīḥ-i sekkiz yüz toqsan toqquzda Fergāna vilāyetide
- (2) on ikki yaştā pādşāh boldum. Fergāna vilāyeti bēşinçi iqlīm-
- (3) dindür. Ma'mūreniñ kenāresi vāqı' boluptur. Şarqı Kāşğar, ġarbı
- (4) Semerqand, cenūbı Bedaḥşānnıñ serḥaddi tağları ve şimālde egerçi burun
- (5) şehirler bar ékendür, mişl-i Almalığ ve Almatu ve Yangı, kim kitābda Otrar bitirler
- (6) Moğol ve Özbek cihetidin bu tārīḥde buzuluptur, aşlen ma'mūre qalmaydur.
- (7) Muhtaşar vilāyettür. Aşlığ ve mīvesi firāvān. Girdā-girdi tağ vāqı' boluptur.
- (8) Ğarbı tarafıda, kim Semerqand ve Hocend bolğay, tağ yoqtur. Uşbu cānibtin
- (9) özge hıç cānibtin qış yağı kéle almas. Seyḥūn deryāsı, kim Hocend suyuıǵa

[2a]

- (1) meşhūrdur, şarq ve şimāl tarafıdın kélip vilāyetniñ içi bile ötüp
- (2) ġarb sarı aqar. Hocendniñ şimāl ve F<en>ākatniñ cenūbı tarafıdın kim ḥālā Şahruḥiyyeǵa
- (3) meşhūrdur, ötüp yana şimālǵa meyl qılıp Türkistān sarı barur. Türkistāndın
- (4) ḥaylī qoyıraq bu deryā tamām qumǵa siñer hıç deryāǵa qatılmas. Yétte pāre qaşaba-
- (5) sı bar, bēşi Seyḥūn suyunıñ cenūb tarafı, ékki şimāl cānibi. Cenūbı tarafıdaǵı
- (6) qaşabalar: bir Andicāndur kim vasaṭta vāqı' boluptur. Fergāna vilāyetiniñ

pāyitahtı

(7) dur. Aşlıg vāfir, mīvesi firāvān, qavun üzümü yaḥşı bolur. Qavun maḥalıda

(8) pālīz başıda qavun satmaq resm émes. Andicānnıñ nāşpātīsıdın

(9) yaḥşıraq nāşpātī bolmas. Māverāü'n-nehrde Semerqand ve Keş qurğanıdın
sonra

(10) mundın uluğraq qurğan yoqtur. Üç dervāzesi bar. Erki cenüb tarafıda

(11) vāqi' boluptur. Toqquz tarnav su kirer. Bu 'acebtür kim bir yérđin hem
çıqmas.

(12) Qal'anıñ girdā-girdi ḥandeqniñ taş yanı seḥrīzelig şāhrāh

(13) [bol]uptur. Qal'anıñ girdā-girdi tamām maḥallāttur. Bu maḥalle bile Qal'ağa
fāşıla

(14) uşbu ḥandeq yaqasıdağı şāhrāḥtur. Avı quşı dağı bolur. Qırğavulı

[2b]

(1) bī-ḥadd semiz bolur. Andaq rivāyet qıldılar kim bir qırğavulnı işkenesi bile
tört

(2) kişi yéyip tükete almaydur. Éli Türkdür. Şehrī ve bāzārīsıde Türkī

(3) kişi yoqtur. Éliniñ lafzı qalem bile rāsttur, né üçün kim Mīr 'Alī-Şīr

(4) Nevā'iniñ muşannefātı, bāvücüd kim Herīde neşv ü nemā tapıptur, bu til
biledür. Éli-

(5) niñ arasıda ḥüsn ḥaylī bardur. Ḥāce Yūsuf, kim mūsikīde meşhūrdur,

(6) Andicānīdür. Hevāsınıñ 'ufūneti bar. Küzler él bizgek köp bolur. Yana

(7) bir Oş qaşabasıdur. Andicānnıñ şarq-cenūbı tarafıdur, şarqqa māyıl.

(8) Andicāndın dört yığaç yoldur. Hevāsı ḥüb, aqar suyu firāvān-

- (9) dur. Bahārı bisyār yaḥşı bolur. Oşnıñ faẓīletide ḥaylī eḥādīs vārid-
- (10) dūr. Qurğanınıñ şarq-cenūbı cānibide bir mevzūn tağ tüşüptür, Berā Kūhğa
- (11) mevsūm. Bu tağnıñ qulleside Sulṭān Maḥmūd Ḥān bir ḥücre salıptur. Ol
- (12) ḥücreşidin qoyıraq uşbu tağnıñ tumşuqıda tārīḥ-i toqquz yüz
- (13) ékkide mén bir eyvānlıḡ ḥücre saldım. Egerçi ol ḥücre mundın mürtefi‘dūr,
velī
- (14) bu [ḥücr]e bisyār yaḥşıraq vāqi‘ boluptur, tamām şehr ve maḥallāt ayaq
astıda.

[3a]

- (1) Andicān rūdı Oşnıñ maḥallātınıñ içi bile ötüp Andicāngā barur.
- (2) Bu rūdnıñ her ikki cānibi bāḡāt tüşüptür, tamām bāḡları rūdgā müşrif.
- (3) Benefşesi bisyār laṭīf, aqar suları bar. Bahārı bisyār yaḥşı bolur. Qalın lāle ve
gül-
- (4) ler açılır. Berā Kūh tağı dāmeneside şehr bile tağnıñ arasında bir mescid tüşüp-
- (5) tür, Mescid-i Cevzā atlıḡ. Tağ tarafıdın bir uluḡ şāhcūy aqar. Uşbu mescidnıñ
- (6) taşqarı şāhnı nişībrek, se-bergelig, pürsāye, şafālıq meydān vāqi‘ boluptur.
- (7) Her müsāfir ve rehğūzar kélse, anda istirāḥat qılır. Evḃāşnıñ zērāfeti budur
kim her kim
- (8) anda uyqulasa, ol şāhcūydın su quyarlar. ‘Ömer-Şeyḡ Mīrzānıñ āḥir zamān-
- (9) larıda qızıl bile aq mevclig taş uşbu tağda peydā boldı. Bıçaq
- (10) destesi ve tekbend ve ba‘zı némeler qılurlar. Ḥaylī yaḥşı taşdur. Fergāna
vilāyeti-
- (11) de şafā ve hevāda Oş çağlıḡ qaşaba yoqtur. Yana bir Mergīnāndur. Andicān-

(12) nıñ ğarbıdadur. Andicāndın yéti yıǵaç yoldur. Yahşı qaşaba vāqi‘ bolup

(13) -tur, pür-ni‘ met. Anārı ve örüki asru ħüb bolur. Bir cins anār bolur “dāne kelān”

(14) dérler. Çüçüklükide zerdālū ve [me]yhoşluqdın andaq çāšnī bar. Semnān anār-

[3b]

(1) larıǵa tercīh qılsa bolur. Yana bir cins örük bolur kim dānesini alıp içige maǵz

(2) salıp quruturlar. “Sübḥānī” dérler. Bisyār lezīzdür. Avı quşı yahşıdur. Aq

(3) kéyik yavuuq tapılır. Éli Sarttur. Muşt-zen ve pür şerr ü şūr éldür. Cinñireliq

(4) resmi Māverāü’n-nehrde şāyi‘dür. Semerqand ve Buḥārāda nām-dār cinñireler ekşer Mergīnānī-

(5) dür. Şāḥib-i Hidāye Mergīnānnıñ Reşdān atlıq kéntidindür. Yana bir İsfara-

(6) dur. Kūh-pāye vāqi‘ boluptur. Aqar suları, şafālıq bāğçeleri bar. Mergīnān-

(7) nıñ ğarb-cenūbıdadur. Mergīnān bile İsfara arası toqquz yıǵaç yoldur.

(8) Serdiraḥtisi bisyārdur, velī bāğçeleride ekşer bādām dıraḥtıdur. Éli tamām Sart

(9) ve Fārsī-güydur. İsfaranıñ bir şer‘īside cenūb sarı püştelerniñ arasında

(10) bir pārçe taş tüşüptür, Seṇ-i Āyīne dérler. Uzunluǵı tahmīnen on qarı

(11) bolǵay, bülendlıǵı ba‘zı yéri kişi boyı, pestlıǵı ba‘zı yéri kişiniñ béliçe

(12) bolǵay. Āyīne dék her néme mün‘akis bolur. İsfara vilāyeti tórt bölük kūhpāyedür: bir

(13) İsfara, yana bir Vārūḥ, yana bir Suḥ, yana bir Hüşyār. Muḥammed Şeybānī

Ḥān Sulṭān Maḥmūd Ḥān

(14) bile Alça Ḥānǵa şikest bérıp Taşkend ve Şāhruḥiyyeni alǵan maḥalda uşbu

Suḥ

[4a]

(1) bile Hüşyār kūh-pāyeleriğa kélip bir yılga yavuq tenqışlıq bile ötkerip

(2) Kābil ‘azīmeti qıldım. Yana bir H̱ocenddür. Andicāndın ğarb sarığa yégirme
béş yıǵaç

(3) yoldur. H̱ocendtin Semerqand hem yégirme béş yıǵaçdur. Qadīm
şehrlerdindür. Şeyḥ

(4) Maşlaḥat ve H̱āce Kemāl H̱ocendtindürler. Mīvesi bisyār yaḥşı bolur. Anārı
yaḥşı-

(5) lıqqa meşhūrdur. Néçük kim sīb-i Semerqand ve anār-ı H̱ocend dérler, velī bu
tārīḥ-

(6) de Merġīnān anārı köp artuqdur. Qurġanı bülend yérde vāqi‘ bolup-

(7) tur. Seyḥūn suyu şimāl cānibidin aqar. Qurġandın deryā bir oq atımı bolġay.

(8) qurġan bile deryānıñ şimāl tarafıda bir taġ tüşüptür, Munuġıl atlıq, dérler kim

(9) bu taġda fīrūze kānı ve ba‘zı kānlar tapılır. Bu taġda bisyār yılan bar.

H̱ocend-

(10) niñ avlaġı ve quşlaġı bisyār yaḥşıdur, aq káyık buġu maral qırġavul

(11) tavuşqanı köp tapılır. Hevāsı bisyār mütē‘affindür. Küzler bizgek köp bolur.

(12) andaқ rivāyet qıldılar kim çupçuq bizgek bolġandur dérler kim hevāsı-

(13) nıñ ta‘affūni şimāldaġı taġ cihetindindür. Munıñ tevābi‘idin Kend-i Bādem-

(14) dūr. Egerçi qaşaba émes, yaḥşıġına qaşabaçadur. Bādāmı yaḥşı bolur. Bu
cihettin

[4b]

(1) bu ismğa mevsümdür. Hürmüz ve Hindistānga tamām munıñ bādāmı barur.

Hocend-

(2) din bēş-altı yıǵaç şarq tarafıdur. Hocend bile Kend-i Bādemarasıda bir deşti

(3) tüşüptür. Hā Dervişğa mevsümdür. Hemişe bu deşte yél bardur. Merǵınān-

(4) ǵa kim şarqıdır, hemişe mundın yél barur Hocendǵa kim ǵarbıdır dāyım mundın

(5) yél kélür tünd yélleri bar dérler kim bir néçe derviş bu bādiyede tünd yélge yo-

(6) luqup birbirni tapa almay, Hāy derviş hā derviş déy déy tamām helāk bolur-

(7) lar. Andın beri bu bādiyenı Hā Derviş dérler. Seyhün suyının şimālī tarafı-

(8) daǵı qaşabalar bir Ahsıdır kitābelerde Ahsıket bitirler néçük kim Eşireddin

(9) şā'irni Eşireddin Ahsıkatı dérler. Fergānada Andicāndın soñra mundın

(10) uluǵraq qaşaba yoqtur Andicāndın ǵarb sarı toqquz yıǵaç yol-

(11) dur. 'Ömer-Şeyh Mīrzā munı pāyitaht qılıp édi Seyhün deryāsı qurǵanı-

(12) niñ astıdın aqar qurǵanı bülend cer üstide vāqi' boluptur hādeqi-

(13) niñ ornıǵa 'amīq cerlerdür 'Ömer-Şeyh Mīrzā kim munı pāyitaht qıldı bir ikki

(14) mertebe taşǵarıraqdın yana cerler saldı Fergānada munça berk qurǵan yoqtur

[5a]

(1) maħallātı qurǵandın bir şer'ī yıraqlıq tüşüptür Dih kocā u dırahtān kocā?

Meşelni

(2) ğalibā Ahsı üçün aytıpturlar qavunı yaħşı bolur bir nev' qavundur kim

(3) hem mīrtimūrī dérler andaq qavun ma'lūm émes kim 'ālemde bolǵay Buħārā

- (4) qavunu meşhürdur Semerqandnı alğan maḥalda Aḥsī Buḥārādın qavun
kélürtüp
- (5) bir meclisde késtürdüm. Aḥsī qavunının hīç nisbeti yoq érdi. Avı
- (6) quşı bisyār yahşı bolur Seyḥūn deryāsının Aḥsī ṭarafı deştür aq
- (7) kéyiki bisyār bolur Andicān ṭarafı cengeldür buḡu maral qırğavul tavuşğanı
- (8) köp tapılır asru semiz bolur yana bir Kāsāndur. Aḥsīniñ şimāli-
- (9) de tüşüptür kiçikrek qaşabadur. Néçük kim Andicān suyu Oşdın
- (10) kélür Aḥsī suyu Kāsāndın kélür yahşı hevālıq yérdür. Safālıq bağçe-
- (11) leri tamām say yaqasında vāqı‘ bolğan üçün “pūstīn piş-i bereh”
- (12) déptürler. Safā ve hevāda Oş bile Kāsān éliniñ ta‘aşşubı bar. Fergāna
- (13) vilāyetiniñ girdā-girdi tağlarında yahşı yaylaqlar bar tabulḡu yığaçı bu tağlarda
- (14) bolur özge hīç yérde bolmas tabulḡu bir yığaçıdır, postı qızıl. ‘aşā
- [5b]

- (1) qılurlar qamçı destesi qılurlar, quşlarğa qafes qılurlar tirāş qılıp
- (2) tır-gez qılurlar ḡaylī yahşı yığaçdur. Teberrüklük bile yıraqlar yérlerge élderler
- (3) ba‘zı kitāblarda bitiptürler kim beyrūcu’s-şanem bu tağlardadır velī
- (4) bu müddette hīç éşitilmedi bir giyāh éşitildi kim yéti kéntniñ tağ-
- (5) larıda bolur ol. Él ayıq otı dérler mihrgiyāh ḡaşşıyyetlıq ḡālibā mihrgiyāh-
- (6) dur ol él bu at bile ayturlar bu tağlarda fīrūze kānı ve témür kānı
- (7) bolur Fergāna vilāyetiniñ ḡaşılı bile eger ‘adl qılsalar, üç-tört min
- (8) kişi saḡlasa bolur çün ‘Ömer-Şeyḡ Mīrzā bülend himmetliq ve uluq dā‘iyeliq
- (9) pādşāh érdi. Hemīşe mülk-gīrlıq daḡdaḡası bar érdi. Néçe nevbet Semerqand
- (10) üstige çerig tarttı ba‘zı maḡall şikest taptı ba‘zı maḡall bī-murād yandı néçe

(11) nevbet qayn atası Yūnus Hānnı kim Çiŋgiz Hānnıñ ikkinçi oğlu Çağatay
Hānıñ›

(12) neslidindür. Çağatay Hānnıñ yurtıda Moğol ulusınıñ hānı

(13) ol furşatta ol érdi kim ménıñ uluğ atam bolğay istid‘ā

(14) qılıp kélťürdi her qatla kélťürgende vilāyetler bérür érdi çün ‘Ömer-Şeyh

[6a]

(1) Mīrzānıñ müdde‘āsı dék bolmas érdi gāhī ‘Ömer-Şeyh Mīrzānıñ

(2) bed-ma‘āşlığdın gāhī Moğol ulusınıñ muhālefetidin, vilāyetke tura almay yana

(3) Moğolistānga çıkar érdi āhir nevbet kélťürgende kim ol furşat-

(4) ta Taşkend vilāyeti ‘Ömer-Şeyh Mīrzā taşarrufıda édi, kim kitāblarda Şāş

(5) bitirler ba‘zı Çaç bitirler kim kemān-ı çāçī andın ‘ibārettür bérdi uşal

(6) furşattın tārīh-i toqquz yüz sekkiz geçe Taşkend ve Şāhruhiyye vilāyeti Çağatay

(7) Hānlarınıñ taşarrufıda édi bu furşatta Moğol ulusınıñ Hānlığı Yūnus Hān-

(8) nıñ uluq oğlu ménıñ tağayım Sultān Maḥmūd Hānda édi ‘Ömer-Şeyh

(9) Mīrzānıñ ağası Semerqand pādşāhı Sultān Aḥmed Mīrzā Moğol ulusı-

(10) nıñ hānı Sultān Maḥmūd Hān ve çün ‘Ömer-Şeyh Mīrzānıñ bed-ma‘āşısındın

(11) mutazarrır érdiler birbirleri bile ittifāq qılıp Sultān Aḥmed Mīrzā Sultān

(12) Maḥmūd Hānnı küyev qılıp mezkūr bolğan tārīhde Hocend suyınıñ cenūb
cānibi-

(13) din Sultān Aḥmed Mīrzā ve şimāl tarafıdın Sultān Maḥmūd Hān ‘ÖmerŞeyh
Mīrzānıñ

(14) üstige çerig tarttılar bu eşnāda ġarīb vāqi‘a dest bérdi. mezkūr bolup

[6b]

(1) édi kim Aḥsī qurğanı bülend cer üstide vāqi‘ boluptur ‘imāretleri cer ya-

(2) qasıda érdi uşbu târīhde dūşenbih küni ramazān ayının tōrtide

(3) ‘Ömer-Şeyh Mīrzā cerdin kebūter ve kebūter-ḥāne bile uçup şunqār boldı.

Ottuz toqquz

(4) yaşar érdi. vilādet ve nesebi sekkiz yüz altmışda Semerqandda édi Sulṭān Ebū

Sa‘īd

(5) Mīrzānıñ tōrtünçı oğlı édi Sulṭān Aḥmed Mīrzā Sulṭān Muḥammed Mīrzā

Sulṭān Maḥmūd

(6) Mīrzādın kiçik Sulṭān Ebū Sa‘īd Mīrzā Sulṭān Muḥammed Mīrzānıñ oğlı édi

Sulṭān Muḥammed

(7) Mīrzā Mīrānşāh Mīrzānıñ oğlı édi Mīrānşāh Mīrzā Timur Bégniñ üçünçı

(8) oğlı édi ‘Ömer-Şeyh Mīrzā bile Cihāngīr Mīrzādın kiçik Şāhruḥ Mīrzādın

(9) uluq Sulṭān Ebū-Sa‘īd Mīrzā evvel Kābilni bérıp ‘Ömer-Zeyḥ Mīrzāğa Bābā

Kābilī-

(10) ni bégatake qılıp ruḥşat bérıp édi mīrzāların sūnnet qılur ṭoyı ciheti-

(11) din Dere-i Gez’ dın yandurup Semerqand éltti. ṭoydın soñra ol münāsebet

(12) bile kim Timur Bég uluq ‘Ömer-Şeyh Mīrzāğa Fergāna vilāyetini bérğendür,

Andicān

(13) vilāyetini bérıp Ḥudāberdi Tuğçı Timurtaşnı bégatake qılıp yiberdi. Şekl

(14) ü şemāili pest boyluq, tégirme saqallıq, qoba yüzlüg, tonbul kişi édi. ton-

[7a]

(1) nı bisyār tar kéyer édi andağ kim bağ bağlaturda qarnını içige tartıp bağlatur

(2) édi. bağ bağlağandın soñ özini qoya bérse bisyār bolur édi kim bağları

(3) üzülür édi kéymekte ve yémekte bī-tekellūf édi destārını destār-pīç

- (4) çırmaz édi ol zamānda destārlar tamām çār-pīç édi bī-çīn çırmaz
- (5) ‘alāqa qoyar édiler. Yazlar ġayr-i dīvānda ekşer Moġolī bōrk kéyer édi ahlāq
- (6) ve eṭvārī ḡānefī mezheblīq pākīze i‘tiqādīq kişī érdi bēş vaqt-i
- (7) namāznı terk qılmas édi. ‘Ömri qazālarını tamām qılıp édi ekşer tilāvet qılır
- (8) édi Ḥāzret-i Ḥı̄āce ‘Ubeydullāḡa irādeti bar édi. Şoḡbetleriġa bisyār müşerref
- (9) bolup édi. Ḥāzret-i Ḥı̄āce hem ferzend dép érdiler revān sevādı bar édi.
- (10) Ḥamseteyn ve Mesnevī kitāblarını ve tārīḡlarnı oqup érdi. Ekşer Şāhnāme
- (11) oqup édi. Ṭab‘-ı nazmı bar édi. Velī şī‘rġa pervā qılmas édi. ‘Adāleti bu
- meretebe-
- (12) de édi kim Ḥiṭāy kāravnı kéledürgende Andicānnıñ şarqī ṭarafıdaġı
- (13) [ta]ġlarnıñ tüpide miñ uyluq kāravnı andaq qar bastı kim
- (14) ikki kişī qutuldı ḡaber tapıp muḡaşşıllar yiberip kāravnıñ cemī‘ cihātını
- [7b]

- (1) zabṭ qıldı herçend kim vārişī ḡāzır yoq érdi bāvücūd-ı ihtiyāc saḡlap
- (2) bir yıl ikki yıldın soḡra Semerqand ve Ḥorāsāndın vārişlerini tilep kéltürüp
- (3) mālarnı sālīm tapşurdı bisyār saḡāveti bar érdi Ḥuluqı daġı saḡāvetiçe bar
- (4) érdi. Ḥoş-ḡuluq u ḡarrāf ve faşīḡ ve şīrīnzebān kişī érdi. Şocā‘ u merdāne
- (5) kişī édi ikki meretebe özi cemī‘ yigitlerdin uzup qılıç yétkürdi
- (6) bir meretebe Aḡsī eşikide yana bir meretebe Şāḡruḡiyye eşikide oqnı orta çağlıġ
- (7) atar édi bisyār ḡarb-ı muştı bar édi. anıñ muştıdın yigit yıqılmaġan
- (8) yoqtur mülk-ġırlıq daġdaġası cihetidin ḡaylī yaraşlar uruşqa ve dost-
- (9) luqlar düşmenlıqqa mübeddel bolur édi. Burunlar köp ičeş édi. Soḡra-
- (10) lar haftada bir yā ikki qatla şoḡbet tutar édi. Ḥoş şoḡbet kişī édi. Taqrīb

(11) bile hūb ebyāt oqur édi soñralar ma‘cūn köprek ihtiyār qılur édi.

(12) Ma‘cūnılıqda gele huşk bolur édi. Yetīm-şi‘ār érdi. Na‘l ve dağı bisyār

(13) érdi. Hemīşe nerd oynar érdi gāhī qumār hem qılur édi. Maşāf ve uruş-

(14) ları üç maşāf uruştı evvel Yūnus Hān bile Andicānnıñ şimāl

[8a]

(1) tarafıda Seyhūn deryāsının yaqasında Teke Sekritgü dégen yérde. Bu cihet-

(2) tin ol mevzi‘ bu ismğa mevsūmdur kim tağ dāmenesi cihetidin bu deryā

(3) andaq tar aqar kim rivāyet qılurlar kim ol yérdin tekke ségrigendür. Mağlūb

(4) bolup éligge tüşti. Yana Yūnus Hān yaşılıq qılıp vilāyetigā ruḥşat

(5) bérdi. Bu yérde uruş bolğan üçün Teke Sekritgü Uruşı ol vilāyet-

(6) te tārīḥ boluptur. Yana bir Türkistānda Urus suyu yaqasında Semerqand nevāḥī-

(7) sini çapıp baradurğan Özbek bile Urus suyunı muz bile kéçip yaḥşı

(8) basıp esīr ve mālını ayırıp tamām igelerige yandura bérıp hīç néme ṭama‘

qılmadı.

(9) Yana bir Sulṭān Aḥmed Mīrzā bile Şāhruḥiyye ve Ura Tépe arasında Havāşş

dégen

(10) kénkte uruşup mağlūb boldı. Vilāyatı atası Fergāna vilāyetini bérıp

(11) édi. Néçe maḥall Taşkend ve Sayram hem mīrzānıñ taşarrufıda édi kim ağası

Sulṭān Aḥmed Mīrzā

(12) bérıp édi Şāhruḥiyyeni firīb bile alılıp néçe maḥall mutaşarrıf édi āḥir

çağlarda

(13) Taşkend ve Şāhruḥiyye éligtin çıqıp édi Fergāna vilāyeti édi ve Hocend ve

Ura

(14) Tépe kim aşl-ı atı Usruşnadur, Usruş hem dérler Hocendni ba‘zı dāhıl

Fergāna

[8b]

(1) tutmaslar Sultān Aḥmed Mīrzā kim Taşkendke Moğol üstige barıp Çır Suyı

(2) yaqasında kim şikest taptı. Ura Tépede Hāfız Bég Dulday édi. Mīrzāğa

(3) bérđi. Andın beri Usruşna ‘Ömer-Şeyḥ Mīrzā taşarrufıda édi. Evlādı üç oğul

(4) ve bés qız qalıp édi. Barı oğlanlarıdın uluq mén Zāhīrūddīn Muḥammed Bābur

(5) édim. Anam Qutluq Nigār Ḥanım édi. Yana bir oğul Cihāngīr Mīrzā édi

méndin

(6) ikki yaş kiçik édi. Anası Moğolnıñ tümen bégleridin érđi, Fāṭıma Sultān

(7) atlıq. Yana bir oğul Nāşır Mīrzā édi. Anası Andicānlıǵ édi, ğunçaçı érđi,

(8) Ümīd atlıq. Méndin tört yaş kiçik édi. Barı qızlardın uluq Ḥān-

(9) zāde Bégim érđi, méniñ bile bir tuqqan érđi. Méndin bés yaş uluq

(10) érđi. Mén Semerqandnı ikinçi nevbet alǵanda bāvücūd kim Ser-i Pulda şikest

bolup

(11) édi, kélip bés ay qal‘adārlıq qıldım. Eṭrāf ve cevānibdaǵı pādşāh-

(12) lar ve béglerdin hīç nev‘ meded ve mu‘āvenet bolmadı. Me’yūs bolup salıp

(13) çıqtım. Ol fetrette Ḥānzāde Bégim Muḥammed Şeybānī Ḥānga tüşüp édi. Bir

oǵlı

(14) bolup édi, Ḥurrem Şāh atlıq. Maqbūl oğlan édi. Belḥ vilāyetini aña bérıp

[9a]

(1) édi. Atası ölgendin bir-ikki yıl soñra Téñri raḥmetiǵa bardı. Şāh İsmā‘ıl Özbek-

(2) ni Mervde basqanda Ḥānzāde Bégim Mervde édi. Méniñ cihetimdin yaḥşı

körüp

(3) ebdān uzattılar. Qunduzda kélip maña qatıldılar. Müfāreqat imtidādı

(4) on yıl bolup édi. Mén ve Muḥammedī Kōkeltaş ikev kældük, bégim ve
bégimniñ

(5) yavugıdağılar tanımadılar, bāvücüd kim ayttım, müddettin soñra tanıdılar.

yana

(6) bir qız Mihr Bānū Bégim érdi. Nāşır Mīrzā bile bir tuqqan érdi. Méndın ikki yaş

(7) uluq édi. Yana bir qız Şehr Bānū Bégim érdi. Bu dağı Nāşır Mīrzā bile bir
tuqqan

(8) érdi. Méndin sekkiz yaş kiçik édi. Yana bir qız Ruqiyye Sulṭān Bégim érdi.

(9) Anası Maḥdūm Sulṭān Bégim édi - Qaraköz Bégim dérler édi, ikkelesi
mīrzāniñ

(10) fevtidin soñ boldılar. Yādgār sulṭān Bégimni meniñ uluq anam Ésen

(11) Devlet Bégim saḥlap édi. Andicān Aḥsīni Şeybānī Ḥān alğanda Yādgār

(12) Sulṭān Bégim Ḥamza Sulṭānniñ ‘Abdul-Laṭīf Sulṭān atlıq oğlığa tüşüp

(13) édi. Mén Ḥamza Sulṭān başlıq sulṭānlarnı Ḥutlān vilāyetide basıp Ḥişārni

(14) alğanda maña qatıldı. Uşol fetrette Ruqiyye Sulṭān Bégim Cānī Bég Sulṭānga
tüşüp

[9b]

(1) édi. Bir iki oğul boldı turmadı. Bu fursatlarda ḥaber keldi kim Ténri

(2) raḥmetiğa barıptur. Ḥavātīn u serārī: Qutluq Nigār Ḥanım édi. Yūnus Ḥānniñ

(3) ikinci qızı Sulṭān Maḥmūd Ḥān ve Sulṭān Aḥmed Ḥānniñ égeçisi édi.

(4) Yūnus Ḥān Çingiz Ḥānniñ ikinci oğlu Çagatay Ḥān neslidindür. Yūnus Ḥān

(5) ibn Veys Hān ibn Şīr ‘Alī oğlan ibn Muḥammed Hān ibn Hıẓr H̄āce Hān ibn

(6) tuğluq Timur Hān ibn Ésen Buğa Hān ibn Duvā Hān ibn Barāq Hān ibn

(7) Yisun Teve ibn Mötügen ibn Çağatay Hān ibn Çiŋgiz Hān. Çün munça

(8) taqrīb boldı hānlarnıñ aḥvālını dağı icmāl bile zıkr qılalıñ. Yūnus Hān

(9) ve Ésen Buğa Hān Veys Hānnıñ oğlanları édi. Yūnus Hānnıñ anası

(10) Türkistānlıq Qıpçaq bégleridin Témür Bég ri‘āyet qılğan Şeyḥ Nūreddīn

Bég-

(11) niñ qızı yā nebīresi bolur. Veys Hānnıñ vaq‘asında Moğol ulusı iki

(12) ferīq bolur. Bir pāre Yūnus Hān sarı köpreki Ésen Buğa Hān sarı bolur. Bur-

(13) unraq Yūnus Hānnıñ égeçisini Uluğ Bég Mīrzā ‘Abdul-‘Azīz Mīrzāğa alıp

(14) édi. Ol münāsebet bile Érzen Barın tümen bégleridin [ve] Mīrek Türkmen,

kim Hırmas

[10a]

(1) tümen bégleridin édi, hānnı üç-tört miñ öylüg Moğol ulusı

(2) bile Uluğ Bég Mīrzāğa kélürdiler kim kömek alıp yana Moğol ulusını

(3) alğaylar. Mīrzā mürüvveti qılmadı. Ba‘zısını esīr qıldı, ba‘zılarını birin birin

(4) vilāyetqa perīşān qıldı. Erzen buzugluğı Moğol ulusıda bir tāriḥ

(5) boluptur. Hānnı ‘Irāq sarı ötkerdiler. Barıp bir yıldın artuqraq

(6) Tebrīzde boldı ol maḥalda Tebrīz pādşāhı Cihānşāh Bārānī Qaraqoyluq

(7) édi. Andın Şīrāz kélđi. Şīrāzda Şāhruḥ Mīrzānıñ ikinçi oğlu

(8) İbrāhīm Sulṭān Mīrzā édi. Béş-altı aydın soñ İbrāhīm Sulṭān Mīrzā

(9) ölüp oğlu ‘Abdullāh Mīrzānıñ yéride olturđı. ‘Abdullāh Mīrzāğa hān

(10) nöker édi, mülāzemet qılur édi. On yéti-on sekkiz yıl hān Şīrāz ve ol

(11) vilāyetlerde boldı. Uluğ Bég Mīrzānıñ ve oğlanlarınıñ ğavğā-
(12) larıda Ésen Buğa Hān fırsat tapıp kirip Fergāna vilāyetini Kend-i Bādemğa-
(13) ça çapıp kélip Andicānnı alıp élini tamām esīr qıldı. Sultān Ebū.Sa‘īd Mīrzā
(14) taht alganda çerig tartıp barıp Yangıdın narı Asparada Moğolistān-
[10b]

(1) da Ésen Buğa Hānnı yaǵşı bastı. Munıñ fitnessiniñ def‘iğa Sultān Ebū Sa‘īd
Mīrzā

(2) Yūnus Hānnı bu münāsebet bile kim ‘Abdul-‘Azīz Mīrzā alğan égeçisi
Hānımnı alıp

(3) édi, ‘Irāq ve Hōrāsāndın tilep toylar qılıp dostlar bolup Moğol

(4) ulusıda hān qılıp yibergende Sağarıçı tümen bégleri tamām ol fırsat-

(5) ta Ésen Buğa Hāndın yamanlap Moğolistānga kélip édiler. Bularnıñ arasığa

(6) keldi. Ol fırsatta Sağarıçı bégleriniñ uluğı Şīr Hācı Bég érdi.

(7) Anıñ qızı Ésen Devlet Bégimni aldı. Moğol töresi bile hānnı ve Ésen Devlet
Bégim-

(8) ni bir aq kiyiz üstige olturguzup hān köterdiler. Hānnıñ bu Ésen

(9) Devlet Bégimdin üç qızı boldı. Barıdın uluğ Mihr Nigār Hānım édi kim

(10) Sultān Ebū Sa‘īd Mīrzā uluğ oğlu Sultān Aḥmed Mīrzāğa qoyulup édi
mīrzādın

(11) hıç oğul qız bolmadı. Soñra fetrette Şeybānī Hānga tüşüp édi. Mén Kābilğa

(12) kélgende Şāh Bégim bile Semerqandın Hōrāsānga kélip Hōrāsāndın Kābilğa
keldiler.

(13) Şeybānī Hān Qandaharda Nāşır Mīrzānı qapağanda mén Lemğān ‘azīmeti

qıldım. Hân

(14) Mîrzâ ve Şâh Bégim ve Mihr Nigâr Hânım Bedaḥşân'ğa bardılar. Mîrzâ Hânı Mübârek Şâh

[11a]

(1) Qal'a-i Zâferğa tilegende Ebâ Bekir Kâşğarîniñ çapqunıǵa yoluqup Şâh Bégim ve Mihr Nigâr Hânım

(2) ve cemî' élniñ ehl ü 'iyâli esîrlıqqa tüşti. Ol zâlim bedkirdârniñ ḥabside

(3) dünyâ-yı fânîni vedâ' qıldılar. İkkinçi qız méniñ vâlidem Qutluq Nigâr Hânım édi.

(4) Ekşer qazaqlıqlarda ve fetretlerde méniñ bilen bile édiler. Kâbilni algândın

(5) beş-altı ay sonra târîḥ-i toqquz yüz on birde Ténri raḥmetiǵa bardılar.

(6) Üçünçi qız Hüb Nigâr Hânım édi. Muḥammed-Hüseyn Gûrgân Duǵlatqa bérıp édiler.

(7) bir qızı bir oǵlı bolup édi. Qızını 'Ubeyd Hân alıp édi. Mén Buḥārâ ve Semerqandnı

(8) algânda çıqmay qalıp édi. Sultân Sa'îd Hândın 'ammı Seyyid-Muḥammed Mîrzâ

(9) Semerqandǵa maña élçilikke kélgende aña qoşulup bardı. Sultân Sa'îd Hân

(10) aldı. Oǵul Ḥaydar Mîrzâ édi. Atasını Özbek öltürgendin son

(11) kélip méniñ mülâzemetimde üç-tört yıl boldı. Sonra icâzet tilep

(12) Kâşğargâ ḥân qaşıǵa bardı. Bâz gerded be aşl-i ḥod heme çîz / zer-i şâfî ü

(13) noqre ü erzîz. Bu târîḥde déydürler kim tâyib bolup yahşı tarîqa peydâ qılıp-

(14) tur. Haṭṭ u taşvîr ve oq ve peykân u zihgîr her némege éligi çespândur. Tab'-ı

naşmı

[11b]

- (1) hem bardur. Maşa ‘arzadāştı kélip édi. İnşası hem yaman émes. Hānnıñ
- (2) yana bir hatunı Şāh Bégim édi. Egerçi özge hatunları hem bar édi velī oğla-
- (3) nlar ve qızlarınñ anaları bu iki érdi. Şāh Bégim Bedaḥşān şāhı Şāh Sulṭān
- Muḥammed-
- (4) nıñ qızı édi. Bu Bedaḥşān şāhları neseblerini İskender-i Filqosqa yéter
- (5) dérler. Bu şāhnıñ yana bir qızı kim Şāh Bégimniñ égeçisi bolğay, Sulṭān
- (6) Ebū-Sa‘īd Mīrzā alıp édi. Andın Ebā Bekir Mīrzā bolup édi. Hānnıñ bu Şāh
- Bégim-
- (7) din ikki oğul ve ikki qız bolup édi. Bu üçdin uluq, mezkūr bolğan
- (8) üç qızdın kiçik Sulṭān Maḥmūd Hān édi kim Semerqandda ol nevāḥīde ba‘zı
- (9) “Ḥanīke Hān” dérler. Sulṭān Maḥmūd Hāndın kiçik Sulṭān Aḥmed Hān édi
- kim
- (10) “Alça Hān’ğa meşhūrdur. Alçanıñ vech-i tesmiyesi munı dérler kim Qalmaq
- ve Moğol tili
- (11) bile öltürgüçini “alaçı” dérler. Qalmaqnı néçe qatla basıp qalın kişisin
- (12) qırğan üçün alaçı déy déy keşret-i isti‘māl bile Alça boluptur. Bu tā[rī]h-
- (13) de ḥānlarnıñ zikri mükerreren taqrīb bile kélğüsüdür. Vakāyi‘ ve ḥālātları
- (14) anda mezkūr bolğusıdur. özgelerdin kiçik bir qızdın uluq

[12a]

- (1) Sulṭān Nigār Hānım édi kim Sulṭān Maḥmūd Mīrzāğa çıkarıp édiler. Mīrzādın
- bir oğlı

(2) bolup édi, Sulţān Veys atlıq. Zıkrı bu tārīhde kélğüsüdür. Sulţān Maḥmūd
Mırzā

(3) ölgendın soñ oğlını alıp hıçkimge ḥaber qılmay Taşkendke ağalarığa

(4) barıp édi. Bir néçe yıldın soñ Adīk Sulţānga, kim Çingiz Ḥānnıñ

(5) uluq oğlu Cuci nesli Qazaq sulţānlarıdır, bértiler. Ḥānlarnı

(6) Şeybānī Ḥān basıp Taşkend ve Şāhruḥiyyeni alğanda on ikki Moğol nökeri bile

(7) qaçıp Adīk Sulţānga bardı. Adīk Sulţāndın ikki qızı boldı, birini

(8) Şeybān sulţānlarığa, yana birini Sulţān Sa‘īd Ḥānnıñ oğlu Reşīd Sulţānga

(9) bértiler. Adīk Sulţāndın soñ Qazaq ulusınıñ ḥānı Qāsım Ḥān

(10) aldı. Dérler kim Qazaq ḥān ve sulţānlarınıñ arasında hıç kim ol

(11) ulusnı Qāsım Ḥānça zabı qılğan émistür. Çérigini üç yüz miñ-

(12) ge yavuş çınarlar édi. Qāsım Ḥān ölgendın soñ ḥanım Kāşğarğa

(13) Sulţān Sa‘īd Ḥān qaşığa kéltiler. Barıdın kiçik Devlet Sulţān Ḥanım

(14) édi, Taşkend buzıqlıǵıda Şeybānī Ḥānnıñ oğlu Timur Sulţānga

[12b]

(1) tüşüp értiler. Anıñ bir qızı bolup édi. Semerqandın méniniñ bilen

(2) bile çıqıp étiler. Üç-tört yıl Bedaḥşān vilāyetide boldılar. Andın soñra

(3) Kāşğarğa Sulţān Sa‘īd Ḥān qaşığa bardılar. ‘Ömer-Şeyḥ Mırzānıñ

ḥaremleridin

(4) yana bir Ḥāce Ḥüseyn Bégniñ qızı Ulus Ağa édi. Andın bir qız bolup

(5) édi. Kiçiklikde öldi. Bir yıl-bir yarım yıldın soñ ḥaremdin çıkar-

(6) dılar. Yana bir Fāṭıma Sulţān Ağa édi. Moğol tümen bégleridin édi. Mırzā

(7) barıdın burun bu Fāṭıma Sulţān Ağanı alıp édi(ler). Yana bir Qaraköz Bégi

érdi.

(8) Soñralar alıp édi. Haylî sévgülüg édi. Mîrzânîñ hoş-âmedigâ nesebini

(9) Sulţân Ebû-Sa‘îd Mîrzânîñ aǵası Minûçihîr Mîrzâǵa yétkürüp édi. Ğuma

(10) u ğunçaçı haylî bar édi. Bir Ümîd Aǵaçé édi. Mîrzâdın burun ölüp

(11) édi. Mîrzânîñ âhîr maǵallarıda bir Tün Sulţân édi. Moǵoldın édi. Yana

(12) bir Aǵa Sulţân édi. Ümerâsı : Hudâyberdi Timurtaş érdi. Herî ģâkimi Aq

(13) Buǵa Béǵnîñ aǵasınîñ neslidindür. Sulţân Ebû-Sa‘îd Mîrzâ Cûkî Mîrzânı

(14) Şâhruhiyyede qapqanda Fergâna vilâyetini ‘Ömer Şeyĥ Mîrzâǵa bérîp eşikni

bu Hudây-

[13a]

(1) bérdi Timurtaşqa başlatıp yiberip érdi. Ol maǵalda bu Hudâyberdi

(2) Timurtaş yégirme bés yaşta érdi. Egerçi yaşı kiçik érdi, tüzüki ve zabt

(3) u rabtî bisyâr yahşî édi. Bir-ikki yıldın soñra İbrâhîm Béǵçek Oş nevâhî-

(4) sini çapqanda Hudâyberdi Timurtaş keyniçe barıp uruşup basılıp

(5) şehîd boldı. Ol furşatta Sulţân Aĥmed Mîrzâ Ura Tepenîñ Aq Qaçǵay

(6) dégen yaylaǵıda édi kim Semerqandın on sekkiz yıǵaç şarq cānibidür.

(7) Sulţân Ebû-Sa‘îd Mîrzâ Bābā Ĥākîde érdi kim Herîdin on ikki yıǵaç

(8) şarq sarıdur. Bu ģaberni ‘Abdul-Vahhāb Şiqavuldın ‘arżadāşt qılıp mîrzâǵa

(9) çapturdılar. Bu yüz yégirme altı yıǵaç yolnı tört künde çapadur. Yana bir

Ĥāfız

(10) Muĥammed Béǵ Dulday érdi, Sulţân Melik Kāşǵarîniñ oǵlı Aĥmed Ĥācı

Béǵ-

(11) niñ inisi érdi. Hudâyberdi Béǵ ölgendin soñra munı eşik iĥtiyārı

(12) qılıp yiberip érdiler. Sultān Ebū-Sa‘īd Mīrzānıñ vāqı‘asıdın soñra

(13) Andicān bégleriniñ bile yañşı çıqışmağan cihetidin Semerqandğa Sultān

Ahmed Mīrzā

(14) mülāzemetiğa bardı. Sultān Ahmed Mīrzāğa Çır şikesti bolğanda Ura Tépede érdi.

[13b]

(1) ‘Ömer-Şeyh Mīrzā Semerqand ‘azīmeti bile Ura Tépe üstige kélgende Ura Tépeni Mīrzā mülāzımlarığa

(2) tapşurup Mīrzā mülāzemetide boldı. ‘Ömer-Şeyh Mīrzā hem Andicān hükümetini aña bérđi. Soñralar

(3) Sultān Mañmūd Hān qaşığa barıp édi. Mīrzā Hānnı tapşurup Dizaknı aña bérıp

(4) édiler. Kābilnialğandın burunraq Mekke ‘azīmeti qılıp Hind yolu bile müteveccih boldı.

(5) Yolda Téñri rañmetiğa barıptur. Faqır ve kemsuñan ve bi-ñayşıyyet kişi érdi. Yana bir H‘āce

(6) Hüseyn Bég érdi. Ādemī ve faqır kişi érdi. Ol zamān destūrı birle içkülerde

(7) qoşuqlarnı yañşı aytur ékendür. Yana bir Şeyh Mezīd Bég édi. maña evvel bég-atake

(8) anı qılıp édiler. Zabtı ve tüzüki ħaylī yañşı édi. Bābur Mīrzāğa ħidmet qılğandır.

(9) ‘Ömer-Şeyh Mīrzā qaşıda andın uluğraq bég yoq édi. Fāsiq kişi érdi. Çehre

(10) sañlar édi. Yana bir ‘Alī Mezīd Bég édi. Qoçın édi. İkki qatla yağı boldı, bir

mertebe

(11) Ahsīde yana bir mertebe Taşkəndte. Münāfıq ve fāsiq ve Һarām-nemek ve yaramas kişi érdi.

(12) Yana bir Һasan Ya‘qūb Bég édi. Kiçik könjüllüg, yahşısı Һab‘lıq, çüst u çespān

(13) kişi érdi. Bu beyt anıñdur: bāz āy, ay humāy, ki bī tūtī-yi Һaṭ-at / nazdīk şud

(14) ki zāğ barad ustahvān-i man. Merdāne kişi édi. Oqnı yahşısı atar édi. Çevgānnı

[14a]

(1) yahşısı oynar édi. Һāk-pilleni yahşısı saçarar érdi. ‘Ömer-Şeyḥ Mīrzā vāqi‘asıdın

(2) soñ ménin eşikimde şāhib-iḥtiyār ol édi. İçi tar ve kemḥavşıla

(3) ve fitne qısqaraq kişi édi. Yana bir Qāsım Bég édi. Qoçın édi. Qadīmī

(4) Andicānnıñ qoşun bégleridin édi. Һasan Bégdin soñ ménin

(5) eşikimde şāhib-iḥtiyār ol édi. Āḥir-i ‘ömriğaça iḥtiyār u i‘tibārı

(6) arttı ve öksümedi. Merdāne kişi édi. Bir mertebe Kāsān nevāḥīsini

(7) çapqan Özbekniñ kéyniçe barıp yahşısı bastı. ‘Ömer-Şeyḥ Mīrzā qaşıda

(8) qılıç çapıp édi. Yassı Keçit uruşıda hem yahşısı çapqulaştı. Qazaq-

(9) lıqlarda Mesīḥa Kūhistānıdın Sultān Maḥmūd Һān qaşığa barmaq ‘azīmeti

(10) qılğanda Qāsım Bég ayrılıp Һüsrev Şāh qaşığa bardı. Tārīḥ-i toqquz

(11) yüz onda kim Һüsrev Şāhnı alıp Kābildā Muqīmni qapadım, Qāsım Bég ol

(12) furşatta kélđi. Yana buruntağı dék oq ri‘āyet ve şefaqt qıldım. Türkmen

(13) hezāresini Dere-i Һoştā çapqanda Qāsım Bég bāvücūd-ı qarılıq yigit-

(14) lerdin yahşıraq yürügen cihetidin Bengiş vilāyetini culdu bérđim. Soñra

[14b]

(1) Kābilğa kélgende Hümāyūnğa bég-atake qıldım. Zemīn Dāvernī alğan
fursatlar-

(2) da Ténri raḥmetiğa bardı. Müselmān ve mütedeyyin ve müttaqī kişi érdi.

Şübhelıq

(3) ta‘āmdın perhīz qılur érdi. Rāy u tedbīri bisyār yaḥşı édi. Ḥaylī muṭāyebe

(4) qılur édi. Bāvücūd kim ümmī édi, ḥoştab‘-āne zerāfetler qılur édi.

(5) Yana bir Bābā-Qulı Bābā-‘Alī Bég édi. Şeyḥ ‘Alī Bahādırınñ neslidin édi.

Şeyḥ

(6) Mezīd Bég ölgendın soñ anı mañja bég-atake qıldılar. Sulṭān Aḥmed Mīrzā

(7) Andicānğa çerig tartqanda Sulṭān Aḥmed Mīrzāğa kirip Ura Tépeni bérdi.

(8) Sulṭān Maḥmūd Mīrzādın soñ Semerqandın qaçıp kéledürgende Ura Tépe-

(9) din Sulṭān ‘Alī Mīrzā çıqıp uruşup basıp öltürdi. Żabtı ve yarağı

(10) yaḥşı édi. Nökerni yaḥşı saḥlar édi. Bī-namāz édi, rūze tutmas édi.

(11) Zālīm u kāfirveş kişi édi. Yana bir ‘Alī Dost Tağayi édi. Sağarıçı tümen

(12) bégleridin édi. Méniñ anamnıñ anası Ésen Devlet Bégimge uruq bolur

(13) édi. ‘Ömer-Şeyḥ Mīrzā zamānıdın mén köprek ri‘āyet qılıp édim. Éligidin iş

(14) kélür dédiler. Bu néçe yıl kim méniñ qaşımda édi, hīç andağ işi zāhir bolmadı

[15a]

(1) kim dése bolğay. Sulṭān Ebū Sa‘īd Mīrzāğa ḥidmet qılğandır. Yada yadaçılıq

(2) da‘vāsını qılur édi. Quşçı édi. Yaramas aḥlāq u eṭvārlıq kişi

(3) érdi. Baḥıl ü fitne ve zomoḥt u münāfıq ve ḥod-pesend ve qatıq sözlüg ve

savuş

(4) yüzlög kişi édi. Yana bir Veys Lāğarī érdi. Semerqandlıq Toqçı élidin édi.

(5) ‘Ömer-Şeyh Mīrzā qaşıda soñralar haylī muqarreb bolup érdi. Méniñ bile qazaq-

(6) lıqlarda bar édi. Rāy u tedbiri haylī yahşı édi. Bir néme müftin édi. Yana bir Mīr

(7) Ğıyāş Tağayi édi. ‘Alī Dostnıñ inisi édi. Moğol mīrzādeleri arasında

(8) Sulţān Ebū-Sa‘īd Mīrzā [éşikide] mundın ilgerirek kiři yoq édi. Sulţān EbūSa‘īd

(9) Mīrzānıñ çehārsū mühri munda édi. ‘Ömer-Şeyh Mīrzānıñ āhir zamānlarında köp

(10) muqarreb bolup édi. Veys Lāğarī bile müşāhib édi. Kāsānnı, kim Sulţān Maḥmūd Hānga

(11) bértiler, andın soñ āhir-i ‘ömriğaça hān hıdmetide oq édi. Hān hem haylī ri‘āyet

(12) qılıp édi. Külegeç ve hezzāl kişi édi, fısqta bībāk édi. Yana bir ‘Alī Derviş

(13) édi. Ḥorāsānlıq édi. Sulţān Ebū-Sa‘īd Mīrzā qaşıda Ḥorāsān çehresi

(14) cérgeside hıdmet qılır édi. Ḥorāsān ve Semerqand Sulţān Ebū-Sa‘īd Mīrzānıñ taht-ı

[15b]

(1) zabtığa kirgende bu iki pāyitahtnıñ işke yarar yigitlerini hāşşa tabin

(2) qılıp Ḥorāsān çehre tabini Semerqand çehre tabini dér ékendür. Méniñ qaşımda

(3) Semerqand çehre tabini dér ékendür. Méniñ éşikide yahşılar bardı. Merdāne kişi

- (4) édi. Nesh-i ta'liq haţţını ıavrı bitir édi. Hoş-âmed aytur édi. Tab'ığa
(5) hisset gâlib édi. Yana bir Qanber-‘Alî Moğol édi. Ahtaçıdın édi. Atası vilâyet-
(6) qa kirip néçe maḥall sellâhlıq qılğan üçün Qanber-‘Alî Sellâh dér édiler.

Yûnus Hân

- (7) qaşıda âftâbeçılıq qılıp sonra bég bolup édi. Méniñ qaşımda ḥaylî uluq
(8) ri‘âyet tapıp édi. İşke téğünçe ihtimâmı yahşı édi. İşke tégilgen maḥalda qalta-
(9) ğaylığı bar édi. Pürgüy u perîşângüy édi. Muqarrerdür her kim ki köp aytur
perîşân
(10) aytur. Havşalası tar ve tîremağz kişi édi. ‘Ömer-Şeyḥ Mîrzâğa bu vâqi‘a dest
(11) bérgeñde mén Andicānda çehâr-bāğda édim. Seşenbe küni Ramazān ayınıñ
bé şi-
(12) de bu ḥaber Andicānga kélđi. İztırâb bile atlanıp qaşımdağı ḥâzır nöker-süder
bile

- (13) qurğan ‘azîmeti qıldım. Mîrzâ dervâzesiğa yétken maḥalda Şirim Tağayı
cılavum-

- (14) nı alıp namâz-gâḥ sarı tépredi. Ḥayâlîğa bu kéçiptür kim Sultān Aḥmed
Mîrzâ uluq

[16a]

- (1) pādşāhdur. Qalın çerig bile kélse bégler méni ve vilâyetni tapşurguları-
(2) dur, méni Özkend ve Él-Tağ dāmene sarı alıp bargay. Eger vilâyetni bérse-
(3) ler mén bārî éligge tüşmey, tağayilerim Alça Hānga yā Sultān Maḥmūd Hānga
(4) bargay mén. Ḥāce Mevlānā Qāḍī kim Sultān Aḥmed Qāḍiniñ oğlu ve Şeyḥ
Burhāneddīn

(5) Qılıcın neslidür, ana tarafıdın Sultān Élig Māzīgā yéter; bularnıñ hānevāde-

(6) leri ol vilāyetle merci‘ ve şeyhü’l-islām yosunluq bola kélgendür; zıkrleri

(7) munda mükerrer kélgüsüdür ve qurğan içideki bégler bu haberni tapıp H̄āce Muḥammed

(8) Derzini kim ‘Ömer-Şeyḥ Mīrzānıñ bayırısı ve bir qızınñ atakesi édi,

(9) yiberip ol dağdağaları bularnıñ hātırından ref‘ qılıp namāz-gāhqa

(10) yavuş yétken maḥalda meni alıp yandı. Kélip erkge tüşüm. H̄āce Mevlānā

(11) Qādī ve bégler meniñ qaşımnda kélip söz ve kēneş bir yerge qoyup qurğan-

(12) nıñ burc u bārūsınñ zabt u rabtığa meşgūl boldılar. Ḥasan Ya‘qūb ve Qāsim

(13) Qoçın ve ba‘zı bégler kim Mergīnān ve ol taraflarda ılğar qoyup édi-

(14) ler, bir ikki künden son kélip mülāzemet qılıp barça yekdil ü yekcihet, cidd

[16b]

(1) ü ihtimām bile Qal‘adārlıqqa meşgūl boldılar. Sultān Aḥmed Mīrzā Ura Tépe ve Ḥocend

(2) ve Mergīnānnı alıp kélip Andicānnıñ dört yığaçıda Qabāğa tüşti.

(3) Bu furşatta Dervīş Gāv atlıg Andicānnıñ erbābıdın nā-münāsib söz aytqan

(4) üçün yasaqa yétti. Bu siyāsettin tamām él basıldılar. H̄āce Qādī nı

(5) ve Uzun Ḥasan-ı H̄āce Ḥüseynni élçilikke bu maзмūn bile yiberildi kim “Bu vilāyet-

(6) te mülāzımlardın bir kişini ḥod qoyulğusıdur. Mén hem mülāzım ve hem ferzend,

(7) eger bu ḥidmetni maña ‘uhde qılsalar, yaḥşıraq ve āsānraq fayşal tapqusıdır.”

(8) Sultān Aḥmed Mīrzā kemsuḥan ve faqīr ve ādemī kişi édi. Her sözün iş küç

(9) béglersiz qarār tapmas édi. Bégler bu sözlerge mültefit bolmay, dürüştevāb-

(10) lar aytip ilgerige köçtiler. Téñri te‘ālā kim öz qudret-i kāmilesi bile

(11) her işimni her maḥalda andaq kim bāyed u şāyed bī-minnet-i maḥlūq rāst
keltürüp-

(12) tür, munda hem néçe işni bā‘iş qıldı kim alar bu kélmekdin usandılar

(13) belk bu teveccühdin peşīmān bolup bī-murād yandılar. Biri bu kim Qabānıñ
batǵaq-

(14) lıq qara suyu bar. Köprügidin özge yérdin kéçip bola almas. Qalın çerig

[17a]

(1) kélip köprügde yıqılıp qalın at ve téve bu qara suǵa yıqılıp žāyi‘ boldı.

(2) Üç-tört yıl mundın burunraq Çır Suyınıñ güzeride oq şikest

(3) tapıp édiler. Bu vāqi‘a andın yād bérıp çerig élige vehmi ġālib boldı. Yana bir
bu kim

(4) ol furşatta andaq at öleti boldı kim řevīle řevīle atlar yıqılıp öle kirişti.

(5) Yana bir bu kim bizniñ sipāhī u ra‘iyyetni andaq yekdil ü yekcihet taptılar kim
tā cān u tenleri-

(6) de ramaq u tüvān bardur, cān tartmaqlardıñ qoymaǵaylar. Bu cihetlerdin
zarūret

(7) bolup Andicānnıñ bir yıǵaçıdın Dervīş Muḥammed Tarḥannı yiberdiler.

İçkeridin

(8) [Ḥasan] Ya‘qūb namāz-ǵāh nevāḥīside çıqıp körüşüp şulḡüne qılıp yandılar.

(9) Ḥocend suynıñ şimāl cānibidin kim Sultān Maḥmūd Ḥān müteveccih édi,

kélip Aḥsī-

(10) ni qapadı. Cihāngīr Mīrzā anda édi. Béglerdin ‘Alī Dervīş Bég, Mīrzā Qulı Kōkeldaş,

(11) Muḥammed Bāqır Bég, Şeyḥ ‘Abdullāh Éşik Ağa Aḥsīde édiler. Veys Lāgarī, Mīr Ğıyāş

(12) Tağayi hem anda édi. Béglerdin tevehhüm qılıp Kāsānga, kim Veys Lāgarīniñ

(13) vilāyeti édi, bardılar. Nāşır Mīrzāğa Veys Lāgarī bég atake édi. Bu cihettin

(14) Nāşır Mīrzā Kāsānda bolur édi. Hān Aḥsī nevāḥīsiga yétkende bu bégler ḥānga

[17b]

(1) kirip Kāsānnı bėrdiler. Mīr Ğıyāş ḥān mülāzemetide turup Veys Lāgarī

(2) Nāşır Mīrzānı Sulṭān Aḥmed Mīrzāğa alıp bardı. Muḥammed Mezīd Tarḥānga tapşurdılar.

(3) Hān Aḥsī yavuğığa kėlip néçe qatla uruş saldı. Hīç iş qıla almadı.

(4) Aḥsīdağı bégler ve yigitler yahşı cānlar tarttılar. Bu eşnāda Sulṭān Maḥmūd Hānga

(5) ‘ārıza boldı. Uruş salıp hem usanıp édi. Öz vilāyetiga mūrāca‘at

(6) qıldı. Ebā Bekir Duğlat Kāşgarī, kim hīçkimge baş endürmey néçe yıl édi

(7) kim Kāşgar ve Hotan ḥākimi édi, ol dağı vilāyet dağdağası bile Özkend yavuğığa

(8) kėlip qurğan salıp vilāyetqa buzuğluq qıla kirişti. H‘āce Qāḍī

(9) ve cemī‘ bégler ta‘yīn boldı kim barıp Kāşgarīni def‘ qılğaylar. Yavuuq yétken

(10) maḥalda Kāşgarī kördi kim bu fevcniñ ḥarīfi émeştür. H‘āce Qāḍīni arağa

(11) salıp yüz mekr ü hîle bile hâlâş boldı. Mundaq uluq vaqāyi‘ rūy bérge

(12) ‘Ömer Şeyh Mîrzâdın qalğan bégler ve yigitler yahşı qatlanıp merdâne cânlar

(13) tarttlar. Ahsîdin Mîrzânın anası Sulţân Bégim ve Cihāngîr Mîrzâ ve ehl-i
harem ve bégler

(14) Andicānga kældiler. ‘Azâ resmini becâ keltürüp aş u ta‘ām fuqarâ u
mesākînga tartıldı.

[18a]

(1) Bu mühimmâtın fâriğ bolğandın soñ çerig ve vilâyetniñ tertîb ü nesaqı zabt

(2) u rabtığa iştiğâl körsetildi. Andicân hükümeti ve eşik ihtiyârı Hasan Ya‘qûbqa

(3) muqarrer boldı. Oş Qāsım Qoçingâ qarâr taptı. Ahsî ve Mergînân Uzun

Hasangâ

(4) ve ‘Alî Dost Tağayığa ta‘yîn boldı. ‘Ömer Şeyh Mîrzânın özge bégleri ve
yigitleri-

(5) ge her qaysı ferāhver-i hâlleri vilâyet ve yér ve möçe ve cerge ve vech-i
istiqlâmet muqarrer

(6) u mu‘ayyen boldı. Çün Sulţân Aḥmed Mîrzâ müraca‘at qıldı, iki-üç menzildin
soñ

(7) mizâcı i‘tidâl nehcidin münḥarif bolup muḥriq ısıtma teb tārî boldı. Ura Tépe

(8) nevāḥîsi Aq Suğa yétkende Şevvâl ayının evāsıṭıda tārîḥ-i sekkiz yüz toqsan

(9) toqquzda qırq dört yaşıda ‘âlem-i fânîni vedâ‘ qıldı. [Sulţân Aḥmed Mîrzâ]

Vilâdet ü nesebi :

(10) Vilâdeti sekkiz yüz éllig beşde Sulţân Ebū-Sa‘îd Mîrzâ taḥt alğan yıl édi.

(11) Sulţân Ebū-Sa‘îd Mîrzânın barı oğlanlaridin uluğı bu édi. Anası

(12) Ordu Buğa Tarhannın qızı Dervîş Muḥammed Tarhannın égeçisi édi.

(13) Mîrzânın i‘tibârlıq ḥatunı édi. Şekl ü şemâili : Bülend boyluq, qonqar saqal-

(14) lıq, qızıl yüzlüg, tonbul kişi érdi. Saqalı éngékide édi. İkki yangaqıda saqalı

[18b]

(1) yoq édi. Bisyâr hoş muḥâvere kişi érdi. Destârnı ol zamân destûrı bile

(2) çâr-pîç çırmay ‘alâqasını ilgerirek qaşının üstige qoyar édi. Ahlâq

(3) u eṭvârı : Ḥanefî mezhebliq, pākîze-i‘tiqâd kişi érdi. Béş vaqt-i namâznı bîterk

(4) öter édi. Şorb maḥallarıda hem namâzı terk bolmas édi. Ḥazret-i H‘âce

‘Ubeydullâhğa

(5) irâdeti bar édi. ‘Ala’l-ḥuşûş H‘âce şoḥbetide. Dérler kim hergiz H‘âce

mecliside tizi

(6) birbir tizige yavutkan émeştür. Bir nevbet Ḥazret-i H‘âce şoḥbetide ḥilâf-ı

‘âdet

(7) ayağını yavutkap olтурupur. Mîrzâ qopqandın soñ Ḥazret-i H‘âce buyurupur-

(8) lar kim Mîrzâ olтурğan yérni baqqaylar. Bir süñek bar égendür. Hîç némerse

(9) oquğan émes édi, ümmî édi. Bâvücüd kim şehrde ulğanıp édi, türk

(10) ve sâde édi. Ṭab‘dın behresi yoq édi. ‘Âdil kişi édi. Ḥazret-i H‘âcenin

(11) hem ayağları arada édi. Ekşer mühimmât şer‘ ṭarîqi bile fayşal tapar édi.

‘Ahd

(12) u qavlığa râst u [dürü]st édi. Hergiz andın ḥilâfı zâhir bolmadı. Şecâ‘at-[şi‘â]r

érdi.

(13) Egerçi hîç andaq bolmadı kim öziniñ éligi işke yétmiş [bolğay], velî

(14) dérler kim ba‘zı ma‘rekelerde andın eşer-i şecâ‘at zâhir bolur ékendür. Oqnı

bisyār

[19a]

- (1) yahşı atar érdi. İlbasunga oqı ve tır-gezi ekşer téger édi. Qabaqnı meydänniñ
- (2) ol başı bu başıdın kirip ekşer urar érdi. Āhirler tonbul bolğanlarıda qırğavul
- (3) ve bödeneni piyāzı bile atıp kem yazar érdi. Quşçı kişi érdi. Quş galebe salur
- (4) édi, yahşı salur érdi. Uluğ Bég Mīrzādın soñ ança quşçı pādşāh yoq
- (5) édi. Asru köp hayāsı bar érdi. Dérler kim halvetlerde maḥrem ve içkileridin
- (6) hem ayağını yapar ékendür. Gāhī kim içkülükke tüşer érdi, yégirme-ottuz kün
- (7) pey ā pey içer érdi. Gāhī kim çağırdın çıkar érdi, yana yégirme-ottuz kün
- (8) içmes édi. Bir olturğan bile meclisde gāhī bir kéçe kündüz oturur érdi.
- (9) Yahşı içer érdi. Çağır içmes künleri basıtnı güzere yér érdi. Tabī‘atığa
- (10) imsāk gālib érdi. Kemsuḥan u ādemī kişi érdi. İhtiyārı bégler éligide
- (11) édi. Maşāfları: Tört maşāf uruştı. Şeyḥ Cemāl Argunnıñ
- (12) inisi Ni‘metArgun bile Zāmīn nevāḥīside Aqar Tüzide gālib boldı. Yana
- (13) bir mertebe ‘Ömer Şeyḥ Mīrzā bile Havāşşta hem gālib boldı. Yana bir mertebe Taşkend nevāḥīside

- (14) Çır Suyınıñ yaqasıda Sultān Maḥmūd Hān bile, egerçi maşāf yoq

[19b]

- (1) édi, Moğolnıñ çapqunçısı birin ikin çerignıñ keynidin kélip
- (2) partalğa élig qoyğan bile munça qalın çerig uruş yoq
- (3) biribirge baqmay buzuldılar. Köprek çerig éli Çır Suyıda ğarq boldı.
- (4) Yana bir mertebe Haydar Kökeldaş bile Yār Yaylaqnıñ nevāḥīside gālib boldı.
- (5) Vilāyātı: Semerqand ve Buḥārā érdi kim atası bérıp édi, Şeyḥ Cemālını ‘AbdulQuddūs

(6) öltürgendin son Taşkend ve Şāhruhiyye ve Sayramnı alıp édi. Néçe

(7) maħall taşarrufıda édi. Sonra Taşkend bile Sayramnı inisi ‘Ömer-Şeyh

Mīrzāğa

(8) bérıp édi. Hocend ve Ura Tépe hem néçe maħall Sultān Aħmed Mīrzāda édi.

Evlādı :

(9) İkki oğul bolup édi. Kiçiklikide qalmadı. Bés qızı bar édi, törti

(10) Qutuq Bégimdin. Barıdın uluq Rābi‘a Sultān Bégim édi, Qaraköz Bégim

dérler

(11) édi. Sultān Maħmūd Hānga özi hayātıda çıkarıp édi. Hāndın

(12) bir oğlı bolup édi, Bābā Hān atlıq. Haylī maqbūlgına oğlan édi.

(13) Özbekler hānnı Hocendte şehīd qılğanda anı ve yana andaq néçe [nāra]sīdanı

(14) zāyi‘ qıldılar. Sultān Maħmūd Hānnıñ vāqi‘asıdın son Cānī Bég

[20a]

(1) Sultān aldı. İkkinçi qız Şāliha Sultān Bégim édi. Aq Bégim dérler édi. Sultān

Aħmed Mīrzā-

(2) dın sonra Sultān Maħmūd Mīrzā toylar qılıp uluq oğlı Sultān Mes’ūd Mīrzāğa

(3) aldı. Sonra Bégim Mihr Nigār Hanım bile Kāşgargā tüşti. Üçünçi qız ‘Āyişe

Sultān Bégim

(4) édi. Bés yaşında Semerqandğa kélgende Maņa qoyup édiler. Sonra qazaqlıq-

(5) larda Hocendqa keldi. Alıp édim. Semerqandnı ikkinçi nevbet algānda bir kine

qızı bolup

(6) édi. Néçe kündin son Ténri rahmetiğa bardı. Taşkend buzuğluğın buru-

(7) nraq égeçisiniñ engizi bile méndin çıqtı. Törtünçi qız Sultānım Bégim édi.

- (8) Sultān ‘Alī Mīrzā alıp édi. Andın soñ Timur-Sultān alıp édi. Andın soñ
- (9) Mehdī Sultān alıp édi. Barıdın kiçik qız Ma‘şūme Sultān Bégim édi. Anası
- (10) Argundın Sultān Argunnıñ birāder-zādesi Hābībe Sultān Bégim édi. Mén
- (11) Horāsānga barganda körüp hoşlap tilep Kābilğa keltürüp aldım. Bir qız boldı.
- (12) Uşol fursatta oq zāçe zahmeti bile Ténri rahmetiğa bardı. Qızığa anası-
- (13) nıñ atını oq qoyuldı. Havātın u serārī: Evveli Sultān Ebū-Sa‘īd Mīrzā qoyğan
- (14) Mihr Nigār Hānım édi. Yūnus Hānnıñ uluq qızı, méniñ anamnıñ tuqqan
- égeçi-

[20b]

- (1) si édi. Yana bir Tarhanlardın édi, Tarhan Bégim dérler édi. Yana bir Qutuq
- Bégim
- (2) édi. Uşbu Tarhan Bégimniñ kökeltaşı édi. Sultān Aḥmed Mīrzā ‘āşılıqlar
- (3) bile alıp édi. Asru köp sévgülüğ édi ve köp musallaḥ édi. Cağır içer édi.
- (4) Anıñ tiriglikide Sultān Aḥmed Mīrzā özge ḥaremğa barmas édi. Āḥir öltürdi
- (5) ve bednāmlığdın ḥalāş boldı. Yana bir Hānzāde Bégim édi. Tirmiz
- hānzādeleridin
- (6) édi. Mén Semerqandğa bés yaşımnda Sultān Aḥmed Mīrzā qaşığa kélgen
- fursat-
- (7) ta alıp édi. Henüz yüz yapuğı bar édi. Türkāna resm bile Maḡa buyurdılar, mén
- (8) yüzini açtım. Yana bir Aḥmed Hācı Bégniñ qız nebīresi édi, Laṭīf Bégim atlıq.
- (9) Mīrzādın soñ Ḥamza-Sultān alıp édi. Ḥamza Sultāndın üç oğlu
- (10) bolup édi. Mén Ḥamza-Sultān ve Timur-Sultān başlığ sultānlarnı basıp
- (11) Hışārnı alganda bu sultānzādelar ve yana néçe sultānzāde tüşüp édi.

(12) Barını āzād qıldım. Yana bir Hābibe Sultān Bégim édi, Sultān Argunnıñ birāder-zāde

(13) si édi. Ümerāsı: Cānī Bég Dulday édi, Sultān Melik Kāşğarınıñ inisi

(14) édi. Sultān Ebū-Sa‘īd Mīrzā Semerqand hükümetini ve Sultān Aḥmed Mīrzā öz eşikiniñ

[21a]

(1) ihtiyārını muña bérıp édi. Ğarīb ahlāq u eṭvārlıq kişi ékendür. Andın

(2) ğarīb némeler ḡaylī rivāyet qılurlar. Ol cümledin biri budur kim Semerqand ḡākimi

(3) éken fırsatlar Özbekdin élçi kélür. Özbek ulusıda bu élçi zorga

(4) meşhūr ékendür. Özbek zor kişini böke dér émiş. Cānī Bég dér kim “Böke

(5) mu sēn? Böke bolsañ, kél, güreşeliñ.” Bu élçi her néçe müzāyaqa qılur, qoymas. Gür-

(6) eşürler. Cānī Bég yıqar. Merdāne kişi érdi. Yana bir Aḥmed Hācı Bég édi. Sultān

(7) Melik Kāşğarınıñ oğlu édi. Herī hükümetini Sultān Ebū-Sa‘īd Mīrzā néçe maḡall

(8) aña bérıp édi. Abağası Cānī Bég ölgendin soñ anıñ möçesini

(9) bérıp Semerqandğa yiberdi. Ḥoş-tab‘ u merdāne kişi édi. Vefā’ıyı taḡalluş qılur

(10) édi. Şāḡib-dīvān érdi. Şi‘ri yaman émes édi. Bu beyt anıñdur

(11) kim: Mestem, ey muḡtesib. Imrüz zi men dest bidār / İhtisābem be-kon ānrüz

(12) ki yābī huşyār. Mīr ‘Alī-Şir Nevā’ī Herīdin Semerqandğa kélgen fırsatlar

Ahmed

(13) Hacı Bég bile bolur édi. Sultān Hüseyn Mīrzā pādšāh bolğandın soñra

(14) [Her]ige keldi. Asru uluğ ri‘āyet tapdı. Ahmed Hacı Bég yañşı topçaqlar sañlap

[21b]

(1) miner édi. Bu topçaqlar ekşer hūne-zādı édi. Egerçi merdāne kişi édi, serdār-

(2) lıgı merdānelıgı dék émes édi. Bī-pervā kişi édi. İş-küçini nöker

(3) süderi ser ü sāmān qılur édi. Baysunğur Mīrzā Sultān ‘Alī Mīrzā bile Buñārā-

(4) da uruşup mağlūb bolğanda éligge tüşti. Dervīş Muñammed Tarñannıñ qanı-

(5) nıñ töhmeti bile bī‘izzetāne öltürdiler. Yana bir Dervīş Muñammed Tarñan édi, Ordu

(6) Buğa Tarñannıñ oğlı. Sultān Ahmed Mīrzā Sultān Mañmūd Mīrzānıñ tuqqan

(7) Tağayisi édi. Mīrzā qaşıda barça béglerdin uluğraq ve mu‘teberrağ

(8) bu édi. Müselmān u ādemī u dervīş kişi édi. Hemīşe muşñaf kitābet qılur édi.

(9) Şağrancnı bisyār oynar édi. Yañşı oynar édi. Quş ‘ilmini hūb bilür édi.

(10) Quşnı hūb salur édi. Āñir Baysunğur Mīrzā bile Sultān –‘Alī Mīrzānıñ ğavğā-

(11) sıda uluğluğ zamānıda bednāmlıq bile öldi. Yana bir ‘Abdul-‘Alī Tarñan édi,

(12) Dervīş Muñammed Tarñan [bile] yavuq uruq bolur édi. Sıñlisi hem munda édi,

(13) Bāqī Tarñannıñ anası bolğay. Gerçi Dervīş Muñammed Tarñan töre ve [mō]çe bile

(14) mundın uluğ édi, velī bu Fir‘avn anı közige ilmes édi. Néçe yıl Buñārā

hükümeti

[22a]

- (1) munda édi. Nökeri üç minçe yétip édi. Nökerni yahşı ve pürşaq q saqlar
(2) édi. Bahşış ü porsiş ve dīvān u dest-gāh ve şılan u meclisi pādşāhāne
(3) édi. Zābiṭ u zālīm u fāsiq u müdemmağ kişi édi. Şeybānī Hān, gerçi nökeri
(4) émes édi, velī néçe maḥall munıñ bile bolur édi. Kiçik-kirim sultānları
(5) ḥod ekşer nöker bolup édiler. Şeybānī Hānnıñ munça teraqqī tapmağığa ve
munça

(6) qadīm ḥānevādalar buzulmağığa ‘Abdul-‘Alī Tarḥan sebeb boldı. Yana bir
Seyyid-Yūsuf

- (7) Oğlaqçı édi. Uluğ atası Moğoldın kélgen ékendür. Atasını Uluğ Bég
(8) [Mīrzā ri]‘āyet qılıp édi. Rāy u tedbiri ḥaylī yahşı édi. Merdānelığı hem bar
(9) édi. Qopuznı yahşı çalır édi. Mén evvel Kābilğa kélgende méniñ qaşımda
(10) édi. Uluğ ri‘āyet qılıp édim. Fi-l-vāqı ri‘āyet erzendesı hem bar édi.

(11) Evvelgi yıl Hindistān ‘azīmeti bile çerig atlanganda Seyyid-Yūsuf Bégni
Kābil-

- (12) de qoyup édim. Uşol fursatta Téñri raḥmetiğa bardı. Yana bir Derviş Bég édi,
(13) Timur Bég ri‘āyet qılğan İkü Timur Bégniñ neslidindür. Ḥazret-i Ḥ‘āceğa
(14) [irāde]ti bar édi. Mūsıqī ‘ilmidin bāḥaber édi. Sāz hem çalır édi. Ṭab‘-ı
naẓmı

[22b]

- (1) bar édi. Sultān Aḥmed Mīrzā Çır Suyı yaqasında şikest tapqanda Çır Suyığa
(2) bardı. Yana bir Muḥammed Mezīd Tarḥan édi, Derviş Muḥammed Tarḥannıñ

tuqqan inisi

(3) édi. Néçe yıl Türkistān hākimi édi. Şeybānī Hān Türkistānnı mundın aldı. Rāy

(4) u tedbīri yahşısı édi. Bībāk u fāsıq édi. Semerqandnı ikinçi nevbetde üçünçi

(5) nevbet alganda méniñ qaşımğa kélip édi. Mén dağı yahşısı ri‘āyet qılıp

(6) édim. Köl-i Melik uruşıda öldi. Yana bir Bāqī Tarḥan édi. ‘Abdul-‘Alī

Tarḥannıñ

(7) oğlu ve Sulṭān Aḥmed Mīrzā ‘amm-zādesi édi. Atasıdın soñra Buḥārānı

(8) muña bérıp édiler. Sulṭān ‘Alī Mīrzā zamānıda köp ulğayıp édi, nökeri bés-altı

(9) miñge yétip édi. Sulṭān ‘Alī Mīrzāğa ḥaylī muṭī‘ u münqād émes édi. Şeybānī

Hān

(10) bile Qal‘a-ı Debūsīde uruşup basturdı. Uşol basqan bile Şeybānī Hān

(11) barıp Buḥārānı aldı. Quşqa köp meyli bar édi. Dérler kim yétti yüz quşı bar

ékendür.

(12) Andaq ahlāq u eṭvārı yoq édi kim dése bolğay. Mīrzādelıqda ve devlet-

(13) te ulğayıp édi. Atası Şeybānī Hānğa yahşılıqlar qılğan cihetidin Şeybānī Hān

(14) qaşığa bardı. Ol haqqnāşinās bī-mürüvvet ol yahşılıqlarnıñ muqābele-

[23a]

(1) side hıç nev‘ ri‘āyet u şefaqt qılmadı. Hıārlıq ve zārlıq bile Aḥsī vilāyeti-

(2) de ‘ālemdin bardı. Yana bir Sulṭān Hüseyn Argun édi, néçe maḥall Qara Köl

ḥükümeti

(3) anda üçün Sulṭān Hüseyn Qara Kölğa meşhūr édi. Rāy u tedbīri ḥaylī yahşısı

édi.

(4) Méniñ qaşımda hem ḥaylī bolup édi. Yana bir Qulı-Muḥammed Buğdā[dī] édi,

Qoçın édi.

(5) Merdānelığı bar ékendür. Yana bir ‘Abdul-Kerīm Eşrit édi. Uyğur édi. Sultān

(6) Aḥmed Mīrzā qaşıda eşik-ağa édi. Saḥī u merdāne kişi édi. Sultān Aḥmed
Mīrzā

(7) vāqi‘asıdın soñ bégler ittifāq qılıp tağ yolu bile Sultān Maḥmūd Mīrzāğa

(8) kişi [çap]turup tilediler. Sultān Ebū-Sa‘īd Mīrzānıñ ağası Minūçihir Mīrzānıñ

(9) oğlu Melik Muḥammed Mīrzā salṭanat dağdağası bile bir néçe levend u evbāşnı
özige qoşup

(10) ordudın ayrıldı. Semerqandğa kélip hīç iş hem qıla almadı. Öziniñ

(11) ve yana néçe bī-günāh pādşāhzādelerniñ ölmekige sebep boldı. Sultān
Maḥmūd Mīrzāğa

(12) bu ḥ[aber] yétkeç oq bī-tevaqquf Semerqandğa kélip bī-zaḥmet [ü] bīmeşaqqat
tahtqa

(13) olturdı. Sultān Maḥmūd Mīrzānıñ néçe işleridin vażī‘ ü şerīf ve sipāhī

(14) [ü] ra‘iyyet müteneffir u gürizān boldılar. Evvel bu kim mezkūr bolğan
Melik Muḥammed Mīrzānı kim

[23b]

(1) abağasınıñ oğlu ve öziniñ küyevi édi, yana tört mīrzānı Kōk Serāyğa

(2) çıkarıp édi. İkkisini qoyup Melik-Muḥammed Mīrzānı ve yana bir mīrzānı şehīd
qıldı.

(3) Bularnıñ ba‘zısığa ḥod pādşāhlıq hem tégmes édi. Bu dağdağaları hem

(4) aşlen yoq édi. Egerçi Melik-Muḥammed Mīrzāda andaq günāhı bar édi, yana
birniñ hīç günāhı

(5) yoq édi. Yana bir bu kim egerçi zabṭ u tüzüki ḥaylī yaḥşı édi, dīvān-şi‘ār

(6) érdi, siyāq ‘ilmini bilür édi, velī ṭab‘ı zūlm u fīsqqa māyil édi. Semerqandğa kirgeç

(7) özgeçe tertīb ü nesaq ve ḥarc u taḥmīl bünyād qıla başladı. Ḥazret-i Ḥ‘āce ‘Ubeydullāh-

(8) nıñ müte‘allıqleriğa kim burun ḥarc u taḥmīllerde köp faqīr u miskīn alarnıñ ḥimāyeti

(9) bile zūlm u ta‘addīdin ḥalāş bolurlar édi, né cā-yi ol kim alarğa mundaq

(10) teklīfler bolğay? Köp ta‘addī u teşeddüd qıla başladılar, belk bu ta‘addī u teşeddüd

(11) ḥ‘ācenıñ evlādığa dağı sirāyet qıldı. Yana bir bu kim özi kim néçük zālīm

(12) u fāsiq édi, Bég u bégçe ve nöker-süderi tamām zālīm u fāsiq édiler kim Ḥişār éli,

(13) ‘ala’l-ḥuşūş Ḥüsrev Şāhğa ta‘alluq ehl, hemīşe şorb u zināğa meşğül édiler.

Bu mertebede kim

(14) Ḥüsrev Şāhnıñ nökerleridin birev bir kişiniñ ḥatunını tartıp élter. Bu ḥatun

[24a]

(1) nıñ éri Ḥüsrev Şāhğa kélip dād-ḥ‘āhlıq qılır. Cevāb bérür kim “Néçe yıl sėniñ

(2) bile édi, bir néçe kün anıñ bile bolsun.” Yana bir bu kim şehrī u bāzārī belk

Türk

(3) ü sipāhīniñ emred oğlanlarını çehre qılır qorquncıdın öydin çıqmas

(4) édiler. Semerqand ehli kim yégirme-yégirme bés yıl Sulṭān Aḥmed Mīrzāniñ zamānıda refāhiyyet

(5) u ferāğat bile ötkerip édiler, ekşer mu‘āmele ḥazret-i ḥ‘āce cihetidin ‘adl u şer‘

(6) ʃarīqi bile édi, bu nev‘ ẓulm u fısqđın be cān u dil āzürde ü rencīde boldılar.

Vaẓī‘

(7) ü ʃerīf, faqīr u miskīn nefrīn u du‘ā-yı badıǵa aǵız açıp qol köterdiler.

(8) Hezar kon zi derd-i derūnhā-yı rīʃ / ki rīʃ-i derūn ‘āqibet ser kend. Be hem bar
makun tā tüvānī dili /

(9) ki āhī cihānī be hem bar kend. Lā-cerem ẓulm u fısqnıñ ʃeāmetidin

Semerqandta bés altı ay bés

(10) hükümet qılmadı. Maña Sultān Maḥmūd Mīrzādın ‘Abdul-Quddūs Bég

(11) atlıq élçi kélđi. Uluǵ oǵlı Sultān Mes‘ūd Mīrzāǵa aǵası Sultān Aḥmed
Mīrzānıñ

(12) Aq Bégim atlıq ikkinçi qızını ʃoy u āyīn bile alǵan saçıqını kéltürdi. Altundın

(13) ve kümüşdin bādāmlar ve pisteler qılıp édiler. Bu kélgen élçiniñ Ḥasan
Ya‘qūbqa

(14) [uru]qluǵı bar ékendür. Ḥasan Ya‘qūbnı va‘deler bile mīrzāǵa baqturǵalı

[24b]

(1) kélgen ékendür. Nerm cevāb aytıp belk ol sarı bolǵan dék qılıp

(2) élçige ruḥşat bérđi. Bés-altı aydın soñ Ḥasan Ya‘qūbnıñ mizācı

(3) münḥarif bolup ménıñ yavuǵumdaǵı kişi-qara bile yaman ma‘āş qıla kirişti.

(4) İşni muña yétkürdi kim maña ruḥşat bérıp Cihāngīr Mīrzānı pādşāh

(5) qılǵay. Ḥasan Ya‘qūbnıñ iḥtilātı sāyir-i ümerā u sipāhī bile daǵı yaḥşı

(6) émes édi. Anıñ bu fikridin barı él vāqıf bolup édiler. Ḥ‘āce

(7) Qādī ve Qāsım Qoçın ve ‘Alī Dost Taǵayı ve Uzun Ḥasan ve yana ba‘zı

devlet-ḥ‘āh-

- (8) lar méniñ uluğ anam Ésen Devlet Bégimniñ qaşıda yığılıp sözni
- (9) bu yérge qoyuldı kim Hāsan Ya‘qūbnı ma‘zūl qılıp fitnesiğa teskīn bérilgey.
- (10) Hātunlar arasında rāy u tedbīrde méniñ uluğ anam Ésen Devlet Bégimçe kem bolğay
- (11) édi. Bisyār ‘āqile u müdeb bire édi. Köprek iş-küç alarnıñ meşvereti bile
- (12) bolur édi. Hāsan Ya‘qūb erkte édi. Méniñ anam ve uluğ anam Ésen Devlet Bégim
- (13) taş qurğanda çaqarda édiler. Bu ‘azīmet bile atlanıp erkge müteveccih boldum.
- (14) Hāsan Ya‘qūb quşqa atlangan ékendür. Haber tapıp uş andın oq Semerqand [25a]
- (1) sarı müteveccih boldı. Anıñ bile bar kişi bar bégleri tutturuldı. Tutunğan
- (2) bégler Muḥammed Bāqır Bég édi; Sulṭān Maḥmūd Dulday, Sulṭān Muḥammed Duldaynıñ
- (3) atası, édi; yana ba‘zılar hem bar édi. Ba‘zısığa Semerqand sarı ruḥşat
- (4) bérildi. Éşik ihtiyārı ve Andicān ḥükūmeti Qāsım Qoçınğa qarār taptı.
- (5) Hāsan Ya‘qūb kim Semerqand ‘azīmeti bile Kend-i Bādemğaça barıp édi, néçe kündin
- (6) soñ fāsīd endīşe bile Aḥsī ‘azīmeti qılıp Hūqān Orçın nevāḥīsığa
- (7) kélđi. Haber tapıp ba‘zı bégler bile yigitlerni anıñ üstige yiberildi. İlğar
- (8) bégleri özleridin ilgerirek bir pāre yigitlerni qaravul yiberürler.
- (9) Hāsan Ya‘qūb haber tapıp kéçe bile bu qaravul ayırğan yigitlerniñ üstige
- (10) yürüp Uy Müngüzi qapap şıbe qoyarlar. Qarañgu kéçede öz éliniñ

- (11) oqı oq H̄asan Ya‘qūbnıñ qaçarıǵa tégip qaçarídın burunraq
(12) öz ‘amelıǵa giriftār boldı. Cu bad kardı, mabāş ayman zi āfāt / ki vācib şud
(13) şabı‘atrā mükāfāt. Uşbu yıl şübhelıq şa‘āmdın perhız qıla başladım.
(14) Bıçaq u qaşuq u destār ħ‘āngāça ihtiyāt qılur édi(m). Teheccüd hem kemraq
terk

[25b]

- (1) bolur édi. Rebı‘ü’l-āħır ayıda Sulţān Maħmūd Mırzāǵa qavı ‘arıza yüzlenip
(2) altı künde ‘ālemdin kéçti. Qırq üç yaşar édi. Vilādet ü nesebi: sekkiz
(3) yüz éllig yétide édi. Sulţān Ebū-Sa‘ıd Mırzānıñ üçünçi oǵlı édi.
(4) Sulţān Aħmed Mırzā bile bir tuqqan édi. Şekl ü şemāili: Pest boyluq, soyuq
(5) saqallıq, tonbul u sınçısızraq kişi édi. Aħlāq u eřvārı: Yaħşı édi.
(6) Namāznı terk qılmas édi. Tüzüki ve şabtı bisyār yaħşı édi. Siyāq ‘ilmini ħūb
(7) bilür édi. Vilāyātıdın bir direm ve bir dīnār anıñ bı-vuqūfı ħarc bolmas
(8) édi. Nökeriniñ aşlen ‘alūfesi münkir bolmas édi. Meclis ü baħşış ü şılan
(9) u dīvānı bisyār yaħşı édi. Barçası qā‘ide u tüzük bile édi. Bir nev‘
(10) tertīb ü nesaqı kim qoyup édi sipāhı u ra‘ıyyet aşlen andın tecāvüz qıla almas
(11) édi. Burun quşqa ħaylı qatrar ékendür. Sonralar nihilam avını qalın
(12) avlar édi. Zūlm u fısqqā köp meşğūf édi. Muttasıl çağır içer érdi. Çehre
(13) qalın saħlar édi. Qalemrevide çıraylıq emred oǵlan bolsa her nev‘ bile
(14) kéltürüp çehre qılur édi. Bégleriniñ oǵlanlarını ve oǵlanları-

[26a]

- (1) nıñ béglerini belk kökeldaşlarını çehre qılıp édi belk özini
(2) kökeldaşıdın tuqqanǵa daǵı bu ħidmetni buyurup érdi. Bu şüm fi‘l

- (3) anıñ zamānıda andağ şāyi‘ édi kim çehresiz kişi aşlen yoq édi. Çehre saħla-
- (4) maqlıǵnı hūner bilürler érdi. Çehre saħlamaslıǵnı ‘ayb qılurlar édi. Zūlm
- (5) u fısqınıñ şeāmatidin oǵlanları tamām civān merk boldılar. Țab‘-ı nazmı
- (6) bar édi. Dīvān tertīb qılıp édi, velī şı‘ri bisyār sust u bī-meze
- (7) édi. Andaq şı‘r aytqandın aytmāǵan yaħşıraq. Bed i‘tiqād kişi édi. Hāzret-i
- (8) H̄āce ‘Ubeydullāhğa istiḥfāf qılur édi. Yüreksiz kişi édi. Hāyāsı
- (9) kemraq édi. Bir néçe maşhara u bībāk tégreside bar érdi. Dīvān başıda
- (10) ve ḥalayıq qaşıda zışt u şenī‘ ḥareketler qılurlar édi. Bed kelām édi. Sözinı
- (11) fī‘l-ḥāl anlap bolmas édi. Maşāfları: İkki qatla maşāf uruştı,
- (12) her ikki qatla Sulṭān Hüseyn Mīrzā bile. Bir mertebe Astarābādta maǵlūb
- boldı. Yana
- (13) bir qatla Endehod nevāḥīside Çekmen dégen yerde hem maǵlūb boldı. İkki
- qatla

(14) Bedaḥşannıñ cenūb cānibi Kāfiristānğa barıp ğazāt qıldı. Bu cihettin

[26b]

- (1) ferāmīniniñ tuǵrasıda “Sulṭān Maḥmūd Ğāzī” bitirler édi. Vilāyātı. Sulṭān
- (2) Ebū-Sa‘īd Mīrzā Astarābādnı bérıp édi. ‘Irāq vāqi‘asında Hōrāsānğa keldi.
- (3) Ol furşat Qanber-‘Alī Bég Hışār ḥākimi Sulṭān Ebū-Sa‘īd Mīrzānıñ ḥükmi
- bile Hindistān
- (4) çerigini çeriglep ‘Irāqqa mīrzānıñ soñıça baradur édi. Hōrāsānğa
- (5) yétip édi. Sulṭān Maḥmūd Mīrzāğa mulḥaq boldı. Sulṭān Hüseyn Mīrzānıñ
- āvāzesini
- (6) eşitkeç Hōrāsān éli hücūm qılıp Sulṭān Maḥmūd Mīrzānı Hōrāsāndın çıkar-

(7) dılar. Semerqandğa Sultān Aḥmed Mīrzānıñ qaşığa kélđi. Néçe aydın soñ

(8) Aḥmed Muştāq başlıq Seyyid Bedr ve Hüsrev Şāh ve yana ba‘zı yigitler

Sultān Maḥmūd

(9) Mīrzānı alıp qaçıp Hışārga Qanber-‘Alī Bég qaşığa kéldiler. Andın beri

(10) Quhqqa bile Kühten tağının cenüb tarafıdağı vilāyāt mişl-i Tirmiz ve

Çağāniyān

(11) ve Hışār ve Hutlān ve Qunduz ve Bedaḥşān Hindūkuş tağığaça Sultān

Maḥmūd Mīrzā-

(12) nıñ taşarrufıda édi. Ağası Sultān Aḥmed Mīrzā ölgendin soñ anıñ

(13) vilāyātı dağı munıñ taşarrufıda boldı. Evlādı: Bés oğul, on bir qız

(14) édi. Barı oğlanlardın uluğ Sultān Mes‘ūd Mīrzā édi, anası

[27a]

(1) Mīr Büzürg Tirmizīnıñ qızı édi. Yana bir oğul Baysunğur Mīrzā édi, anası

(2) Peşe Bégim édi. Yana bir oğul Sultān ‘Alī Mīrzā édi, anası Zühre Bégi Ağa

(3) édi, Özbek édi, guma édi. Yana bir oğul Sultān Hüseyn Mīrzā édi,

(4) anası H‘ānzāde Bégim Mīr Büzürgnıñ nebiresi édi. Mīrzā ḥayātıda on

(5) üç yaşıda Téñri raḥmetiğa bardı. Yana bir oğul Sultān Veys Mīrzā

(6) édi, anası Yūnus H‘ānnıñ qızı ménıñ anamnıñ sıñlı Sultān

(7) Nigār H‘ānım édi. Bu tört mīrzānıñ ḥālātı bu tārīḥde yıl vaqāyi‘i-

(8) de mezkūr bolğusıdur. Üç qız Baysunğur Mīrzā bile bir tuqqan édi.

(9) Uluğrağın Sultān Maḥmūd Mīrzā abağası Minūçıhr Mīrzānıñ oğlı

(10) Melik-Muḥammed Mīrzāğa çıkarıp édi.

(13) Yana bés qız Mīr Büzürgnıñ nebiresi H‘ānzāde Bégim-

(14) din édi. Uluğını Sultān Maḥmūd Mīrzānın sonra Ebā Bekir Kāşğarīğa

[27b]

(1) bér diler. İkkinçi qız Bike Bégim édi. Sultān Hüseyn Mīrzā Hışārını muḥāşara

(2) qılğanda Ḥaydar Mīrzā atlıq oğlığa kim Sultān Ebū-Sa‘īd Mīrzānıñ qızı

(3) Pāyende Sultān Bégimdin tuqqandur, alıp yaraşıp Hışārınıñ üstidin

(4) qoptı. Üçünçi qız Aq Bégim édi. Törtünçi qız Sultān Hüseyn Mīrzā Qunduz

üstige

(5) kélgende ‘Ömer-Şeyḥ Mīrzā oğlı Cihāngīr Mīrzānı Andicān çerigi bile kömek

yiber-

(6) gende Cihāngīr Mīrzāğa nām-zed bolup édi. Tārīḥ toqquz yüz onda Amu

Deryāsı

(7) yaqasında Bāqī Cağāniyānī maña kélip kim mülāzemet qıldı. Bu bégimler

anaları bile

(8) Tirmizta édiler. Bular hem Bāqī Cağāniyānnıñ köçi bile kélip qoşuldılar.

(9) Kahmerdqa kélgende Cihāngīr Mīrzā aldı. Bir kine qızı boldı. Bu tārīḥde uluq

(10) anası H‘ānzāde Bégim bile Bedaḥşān vilāyetidedür. Béşinçi qız Zeyneb

Sultān Bégim

(11) édi. Kābilni alğanda anam Qutluq Nigār Ḥanımnıñ sa‘yı bile aldım. Ḥaylī

sāzvār-

(12) lıq bolmadı. İkki-üç yıldın soñ abla zaḥmeti bile ‘ālemdin bardı. Yana

(13) bir qız Maḥdūme Sultān Bégim édi. Sultān ‘Alī Mīrzānıñ bir tuqqan égeçisi-

(14) dür. Ḥālā Bedaḥşān vilāyetidedür. Yana ikki qız ğunçaçıldın bolup édi. Biri-

[28a]

(1) niñ atı Receb Sultān, yana biriniñ Muḥibb Sultāndur. Ḥavātīn u serārī: Uluq ḥatunı

(2) Mīr Büzürg Tirmizīniñ qızı Ḥānzāde Bégim édi. Mīrzā bisyār séver édi.
Sultān Mes‘ūd

(3) Mīrzāniñ anası édi. Ol ölgende mīrzā bisyār qatıq ta‘ziyet tutqandur.

(4) Andın soñ Mīr Büzürgniñ nebīresi bu Ḥānzāde Bégimniñ birāder-zādesini

(5) aldı. Anı hem Ḥānzāde Bégim dérler édi. Bés qız bir oğlınıñ anası édi. Yana

(6) bir Peşe Bégim édi. Qaraqoyluq Bahārlu aymağı Türkmen bégleridin ‘Alī Şükr Bég-

(7) niñ qızı édi. Cihānşāh Mīrzā Bārānī Qaraqoyluqnıñ oğlu Muḥammedī Mīrzā

(8) alıp édi. Azərbāycān ve ‘Irāqnı bu Cihānşāh evlādıdın Aqqoyluq

(9) Uzun Ḥasan algānda ‘Alī Şükr Bégniñ oğlanları tórt bés miñ öylüg

(10) Qaraqoyluq Türkmenler bile Sultān Ebū-Sa‘īd Mīrzā mülāzemetiğa kélip
édiler.

(11) Sultān Ebū-Sa‘īd Mīrzā şikest tapqanda bu vilāyetlerğa tüştiler. Sultān
Maḥmūd Mīrzā

(12) Semerqanddın Ḥişār kélgende Sultān Maḥmūd Mīrzā mülāzemetiğa kéldiler.
Bu Peşe Bégimni

(13) Mīrzā ol maḥalda alıp édi. Bir oğul üç qızınıñ anası édi. Yana

(14) bir Sultān Nigār Ḥanım édi. Nesebi ḥānlar vaqāyi‘ide meşrūḥ mezkūr
boluptur. ğuma

[28b]

- (1) ve ğunçaçısı ğaylī bar édi. Mu‘teber ğuması Zühre Béği Aĝa édi. Özbekdin édi.
- (2) Bir oĝul bir qızının anası édi. Ğunçaçı ğaylī bar édi. İkkisidin ikki qız
- (3) bolup édi kim mezkūr boldı. Ümerāsi: Hüsrev Şāh édi, Türkistānlıq Qıpçaqdın-
- (4) dur. Kiçiklikide Tarĝan béglerige yavuq ğidmet qılur édi, belk andın
- (5) soĝ Mezīd Béĝ Arĝunĝa nōker boldı. Fi-l-cümle ri‘āyet qılıp édi. ‘Irāq
- (6) buzuĝluĝıda Sultān Maĝmūd Mīrzāĝa qoşulup yolda kélürde şāyeste ğidmet-
- (7) ler qılĝan üçün Sultān Maĝmūd Mīrzā ri‘āyet qılıp édi. Soĝralar asru köp
- (8) ulĝayıp édi. Sultān Maĝmūd Mīrzānıĝ zamānıda oq nōkeri bés-altı
- (9) miĝge yétip édi. Amū Deryāsıdın Hindūkuş taĝıĝaça vilāyāt, ĝayr-i Bedaĝşān,
- (10) tamām muĝa ta‘alluq édi. Der-best yér édi. Şılanı yaĝşı édi ve saĝāveti bāvücūd-i
- (11) türklük muĝkem peydā konende édi. Néçük kim peydā qılur édi, yaĝşı hem ĝarc qılur
- (12) édi. Sultān Maĝmūd Mīrzādın soĝ oĝlanlarınıĝ zamānıda ĝod asru köp
- (13) ulĝayıp édi. Nōkeri yégirme miĝge yavuşup édi. Egerçi namāz qılur édi
- (14) ve ta‘āmda perhīz qılur édi, velī tīre ü fāsiq édi. Kevden u bī-fehm u bī-vefā

[29a]

- (1) u ĝarāmnekem kişi édi. Bés kün öter dünyā üçün bir özi üstüvār [qıl]ĝan veliyy-i ni‘met
- (2) zādesini kūr qıldı, yana birni öltürdi. Ténri qaşıda ‘āşī ve ĝalq qaşıda

(3) merdūd bolupdur. Dāmen-i qiyāmetqaça la‘net ü nefrīn sezāvārı boldı. Bu öter

(4) dünyā üçün mundaq yaman işler qıldı ve mundaq bisyār ma‘mūr vilāyet ü
munça

(5) qalın yaraqlıq nöker bile bir mākiyān bile hem tutışmadı. Bu tārīhde zıkrı

(6) kélğüsüdür. Yana Pīr Muḥammed Élçi Buğa édi, Qoçın édi. Belḥ eşikide
Hezāraspī

(7) uruşıda Sulṭān Ebū-Sa‘īd Mīrzā aldıda da‘vā bile muşt yétkürüpdür. Merdāne

(8) kişi édi. Mīrzāğa dāyim mülāzemet qılur édi. Mīrzā rāyı bile ‘amel qılur édi.

(9) Sulṭān Ḥüseyn Mīrzā Qunduznı qapağanda Ḥüsrev Şāhnıñ ta‘aşşubığa az kişi

(10) bile yaraqsız bī-ḥasīb şebīḥün kélđi. İş hem qıla almadı. Andaq qalın

(11) çerigge né işqıla algay édi? Sonıça qavğunçı bardı. Özin deryāğa

(12) saldı, ğarq boldı. Yana bir Eyyüb édi. Sulṭān Ebū-Sa‘īd Mīrzā qaşıda
Ḥorāsān

(13) çehresi cérgeside ḥidmet qılur édi. Merdāne kişi édi. Baysunğur Mīrzānıñ bég

(14) atakesi édi. Yémek ve kéymeki şerfe bile édi. Hezzāl u ḥarrāf édi. Sulṭān
Maḥmūd Mīrzā

[29b]

(1) bī-ḥayā dép muḥāṭab qılur ékendür. Yana bir Velī édi. Ḥüsrev Şāhnıñ tuqqan

(2) inisi édi. Nökerini yahşı saḥlar édi. Sulṭān Mes‘ūd Mīrzānıñ közige mīl

(3) tartmağığa ve Baysunğur Mīrzānıñ öltürmekige bā‘iş ol édi. Cemī‘ élni ‘ayb

(4) qılur édi. Bedzebān u fuḥşğūy u ḥod-pesend u tīremağz merdek édi. Özi-

(5) din özge hīç kişini hīç işte pesend tutmas édi. Qunduz vilāyetidin kélgeyde

(6) ve Duşī nevāḥīside Ḥüsrev Şāhnı nöker-süderidin ayırıp ruḥşat bérgeñ

- (7) fursatta ol dağı Özbekniñ qorquncıdın Enderāb u Sīrābğa kélip édi.
- (8) Ol nevāhīdağı aymaqları [a]nı basıp talap bizni dép Kābil kélidi-
- (9) ler. Velī Muḥammed Şeybānī qaşığa bardı. Semerqand şehrde boynığa urdurdı. Yana
- (10) bir Şeyḥ ‘Abdullāh Barlas édi. Şāh Sulṭān Muḥammedniñ bir qızı munda édi kim
- (11) Ebā Bekir Mīrzā bile Sulṭān Maḥmūd Ḥānnıñ ḥālası bolğay. Tonrı pūrşaq q u tar kéyer
- (12) érdi. Ādemī u aşıł kişi édi. Yana bir Maḥmūd Barlas édi. Navandāklıq Barlas-
- (13) lardındur. Sulṭān Ebū-Sa‘īd Mīrzā qaşıda hem bég édi. Sulṭān Ebū-Sa‘īd Mīrzāğa
- (14) ‘Irāq vilāyātı musahḥar bolğanda Kirmānnı Maḥmūd Barlas[qa] bérıp édi. Ebā Bekir Mīrzāğa

[30a]

- (1) Mezīd Bég Arğun ve Qaraqoyluq Türkmen bégleri qoşulup Sulṭān Maḥmūd Mīrzānıñ
- (2) üstige Ḥişārda kélgende Sulṭān Maḥmūd Mīrzā ağasığa Semerqandğa bardı. Maḥmūd Barlas
- (3) Ḥişārnı bérmeı yaḥşı saḥladı. Şā‘ir édi, dīvān tertīb qılıp édi.
- (4) Sulṭān Maḥmūd Mīrzānıñ fevtidin soñra Ḥüsrev Şāh bu vāqi‘anı éldin yaşurup
- (5) ḥazīne[ğa] dest-endāzlıq qıldı. Mundaq ḥaber néçük yaşurun qalır? Fi-l-ḥāl
- (6) barı şehr élige bu ḥaber yayıldı. Semerqand ehliğa ol kün bir uluq ‘īd édi.

- (7) Sipāhī ü ra'yyet Hüsrev Şāhnıñ üstige hücüm qılmaq maqāmıda boldılar.
- (8) Aḥmed Hācī Bég ve Tarḥan bégleri ğavġanı basıp Hüsrev Şāhnı çıqarıp
- (9) Hıṣār uzattılar. Sulṭān Maḥmūd Mīrzā ḥayātıda uluq oġlı Sulṭān Mes'ūd Mīrzāğa
- (10) Hıṣārı bérıp Baysunġur Mīrzāğa Buḥārānı bérıp oġlanlarıġa ruḥṣat bérıp édi.
- (11) Bu vāqı'ada hıç qaysı ḥāzır émes édi. Hüsrev Şāhnı çıqarġandın soñ
- (12) Semerqand ve Hıṣār bégleri ittifāq bile Buḥārāğa Baysunġur Mīrzāğa kişi yiberip
- (13) kéltürüp Semerqand taḥtıġa olturġuzdılar. Baysunġur Mīrzā pādşāh bolġanda
- (14) on sekkiz yaşar érdi. Uşol furşatta Sulṭān Maḥmūd Hān Sulṭān Cüneyd
- [30b]

- (1) Barlasnıñ ve Semerqandnıñ ba'zı ekābiriniñ sözi bile Semerqand dā'iyesi
- (2) bile çerig tartıp Kenbāy nevāḥīsıġa kélđi. Semerqanddın hem Baysunġur Mīrzā qalın

- (3) ve küçüm ve yaraqlıq çerig bile çıqıp Kenbāy nevāḥīsıde maşāf uruştı-
- (4) lar. Ḥaydar Kökeltaş, kim Moġol çerignıñ rükn-i a'zam édi, ér evvel édi.
- Tamām at-

- (5) tın tüşüp şıbe qoymaqqa meşġül boldı. Qalın atlıq ta'aşsubluq Semerqand
- (6) u Hıṣār yigitleri at salġan bile Ḥaydar Bég başlıq tüşkenler tamām at
- (7) ayaġınıñ astıġa oq qaldı. Munı aldurġan bile uruşa hem almadılar,
- (8) basturdılar. Qalın Moġol kişisi qırıldı. Baysunġur Mīrzā öz alıda hem qalın
- (9) kişiniñ boynını urdurıptur. Andaq kim ölüġniñ keşretidin
- (10) üç yérde ḥar-ġāhnı yavuñapturlar. Bu furşatta İbrāḥīm Saru-kim

- (11) Mañlıǵ élidin édi, anamnıñ alıda kiçikdin hıdmetler qılıp béglik
(12) mertebesigá yétip édi, bir cerıme cihetidin soñralar mardüd édi- İsfara
(13) qurǵanıǵa kirip Baysungur Mırzānıñ atıǵa hıtbе оqup muhālefet maqāmı-
(14) da boldı. Şa‘bān ayı İbrāhīm Sarunıñ fitnessi anıñ def‘igá ‘azīmet qılıp
[31a]

- (1) çerig atlanıldı. Uşbu aynıñ ayaǵıda İsfaranı qapap tüşük. Ol
(2) küni yigitler şūhluq qılıp yétken bile oq qurǵanınıñ taşıda yañı
(3) tām qoparıp saladurǵan qurǵanını aldılar. Seyyid-Qāsım Éşik Aqa bu kün
(4) barçadın yañşıraq yürüp uzup qılıç yétkürdi. Sultān Aḥmed Tenbel hem qılıç
(5) yétkürdi. Muḥammed Dost Taǵayı hem qılıç yétkürdi, velī bahādır ülüşini
Seyyid Qāsım
(6) aldı. Bahādırılıq ülüşі Moǵolda qadīmī resmdür. Her toy ve aş bolǵanda
(7) her kim ki éldin uzup qılıç yétkürgen bolsa ol ülüşni ol alur.
(8) Şāhruḥiyyede barıp taǵayım Sultān Maḥmūd Hānnı körge[n]de bahādırılıq
ülüşini
(9) Seyyid Qāsım aldı. Evvelǵı kün uruşda Hudāyberdi atakemge teḥş oqı
(10) tégip öldi. Çün yaraqsız uruş salılıp édi, ba‘zı yigit yelen
(11) zāyi‘ bolup ḥaylī kişi yaralıq boldı. İbrāhīm Sarunıñ qaşıda teḥşendāz
(12) bar édi: bisyār yaḥşı atar édi. Ança teḥşendāz körülmeydür érди. Ekşer élni
(13) ol yaralıq qıldı. Qurǵan fethidın soñ ménıñ qaşımда bolur érди. Muḥāşara
(14) mümtedd boldı. Buyuruldı kim ikki-üç yerde serküblar yasap naqlar salgay-
[31b]

- (1) lar, qal‘agirliq esbābıǵa bi-cidd meşǵul bolǵaylar. Muḥāşara imtidādı qırq

künge

(2) tarttı. Āhîr İbrāhîm Saru ‘âciz bolup H‘âce Mevlânâ-yı Qāḍîniñ tavassuṭı bile

(3) qulluqnı ihtiyār qılıp Şevvāl ayıda qılıç sağdağını boynığa asıp kélip

(4) mülâzemet qılıp qurğannı tapşurdı. Hocend hem müddet-i medîd édi kim

‘Ömer-Şeyh

(5) Mîrzâ dîvânığa ta‘alluq édi. Bu fetrette ol serkârda fütür bolğan üçün

(6) Sulṭân Aḥmed Mîrzâğa baqıp érdi. Çün munça taqrîb boldı anıñ üstige

(7) hem barıldı. Hocend içide Mîr Moğolnıñ atası ‘Abdul-Vahhâb Şîğavul érdi.

(8) Yétkeç oq qurğannı bî-müzāyaqa tapşurdı. Bu furşatta Sulṭân Maḥmûd Hân

(9) Şāhruḥiyyeğa kélip édi. Mundın burunraq Sulṭân Aḥmed Mîrzâ Andicân

nevāhî-

(10) siğa kélgende hân hem kélip Aḥsînı qapap édi, néçük kim mezkûr boldı.

(11) Hâtırğa yétti kim “Ara munça yavuq bolğanda hân çün ata-ağadurlar, barıp

mülâzemet

(12) qılsam, ötken küdüretler ref‘ bolsa, yıraқта yavuқта eşitür körerge

(13) yahşı bolğay” dép kélip Şāhruḥiyyedin taşqarı Ḥaydar Bég salğan bağ-

(14) da hânğa mülâzemet qıldım. Hân bâğnıñ ortasında salğan uluq çârdere

[32a]

(1) öyde oturup édiler. Öydin kirgeç üç yükündüm. Hân hem ta‘zîm qılıp qoptı-

(2) lar. Körüşüp yanıp yüküngendin soñ yanlarığa tilep qalın şefaqt u mihrbānlıq-

(3) lar körsettiler. Bir-ikki kündin soñ Kendirlik Dabanı bile Aḥsî ve Andicân sarı

(4) ‘azîmet qıldım. Aḥsîğa yétip atamnıñ mezârını tavâf qıldım. Aḥsîdin namâz-ı

cum‘a

(5) vaqtı çıqıp Bend-i Sālār yolu bile namāz-ı şām bile namāz-ı hoften arası
Andicānga keldim.

(6) Bu yol kim Bend-i Sālār yolu bolğay, toqquz yığaç yoldur. Andicān vilāyetiniñ
(7) şahrā-nişinleridin bir Çegreg élidür. Qalın éldür. Bés-altı miñ öylüg
(8) él bardur. Fergāna bile Kāşğar arasıdağı tağlarda bolurlar. Atları köp
(9) ve qoyları qalındur. Ol tağlarda uy ornığa qutas saqlarlar. Qu-
(10) tasları hem bisyār bolur. Çün tağları berk ve serħaddte vāqi‘ boluptur-
(11) lar, māl bérmeğe rāyic émostürler. Çérigni Qāsım Bégge başlatıp Çegreg-
(12) ke yiberildi kim Çegregdin māl alıp çerigge néme yétkürgey. Qāsım Bég
barıp
(13) yégirme miñge yavuq qoy ve miñ-miñ bés yüz at alıp çerig éli-
(14) ge üleşti. Çerig Çegregdin yangandin soñ Ura Tépeniñ üstige kim
[32b]

(1) müddetler ‘Ömer-Şeyh Mīrzā taşarrufıda édi, mīrzā öler yılı éligdin çıqıp édi,
(2) bu furşatta Baysunğur Mīrzā cānibidin inisi Sultān ‘Alī Mīrzā anda édi.
‘azīmet

(3) qıldı. Sultān ‘Alī Mīrzā haber tapıp özi Pulğur ve Mesīha kūhistānlarğa çıqıp
(4) atakesi Şeyh Zünnūnnı Ura Tépede qoyup édi. Hocenddin ötüp
(5) ara yolğa yétkende Halīfeni Şayh Zünnūnga risālet tarīqi bile yiberildi,
(6) ol bī-hōş mardak cevāb-ı şāfī bérmeý Halīfeni tutturup ölümge buyurdı.
(7) Çün h‘āst yoq ékendür, Halīfe halāş bolup yüz tümen meşaqat u ‘azāb-
(8) lar bile ikki-üç kündin soñ yayaq ve yalañaç keldi. Ura Tépeniñ
(9) nevāhīsiga keldük. Çün qış yavuq bolup édi, él aşlıq tölükini

(10) tamām köterip édiler. Bu cihetlerdin néçe kündin soñ Andicān sarı mūrāca‘at

(11) qılıldı. Biz yangandın soñ hān kişisi Ura Tépe üstige yürüdi.

(12) Ura Tépe kişisi tura almay salıp çıqtı. Hān Ura Tépeni Muḥammed Hüseyn
Gürgān-

(13) ge bérdi. Uşol tārīhdin beri toqquz yüz sekkiz geçe Ura Tépe Muḥammed
Hüseyn Gürgānda

(14) édi. Vaqayi’-i sene-i iḥdā ve tis’a-mie Sulṭān Hüseyn Mīrzā Ḥorāsāndın
Hişār

[33a]

(1) üstige çerig tartıp qış Tirmiz toğrısı kélđi. Sulṭān Mes‘ūd Mīrzā hem çerig

(2) yığıp Tirmizqa muqābelede kélip olturdı. Hüsrev Şāh özi Qunduznı muḥkem

(3) qılıp inisi Velī‘ni çerigge yiberdi. Qışnıñ ekşerini su yaqasında ötkerdi-

(4) ler, öte almadılar Sulṭān Hüseyn Mīrzā kār-dān u şāhib-tecribe pādşāh

(5) édi. Qunduz sarı su yoqqarı baqa köçti. Utrudağı çerigni ġāfil

(6) qılıp ‘Abdul-Laṭīf Baḥşı başlıġ bés-altı yüz ebdān kişini Kilif güzeri-

(7) ge yiberdi. Ol çerig vāqıf bolġunça ‘Abdul-Laṭīf Baḥşı ta‘ayyün bolġan

(8) él bile Kilif güzeridin ötüp su yaqasını mazbūṭ qıldı. Bu ḥaber Sulṭān

(9) Mes‘ūd Mīrzāğa kélgeç Velī Hüsrev Şāh, kim bu kéçken kişiniñ üstige

(10) barmaqı her néçe sa‘y qıldı, Sulṭān Mes‘ūd Mīrzā bīdillıġıdın yā Bāqī

(11) Çaġāniyāniniñ, kim Velīniñ zıddı édi, sa‘yıdın bu kéçken kişiniñ

(12) üstige barmadı. Buzulġan yosunluq Hişār sarı yandılar. Sulṭān

(13) Hüseyn Mīrzā su kéçip Bedī‘üzzamān Mīrzānı ve İbrāhīm Hüseyn Mīrzā ve
Muḥammed Velī Bég

(14) ve Zünnün Arğunnı Hüsrev Şāh üstige ılğar yiberdi. Muẓaffer Mīrzā

[33b]

(1) ve Muḥammed Burunduq Barlasnı Hutlān üstige yiberdi. Özi Hışār üstige kélđi.

(2) Yavuq yétkende haber-dār boldılar. Sulṭān Mes‘ūd Mīrzā Hışārda turmaqñı

(3) maşlaḥatını tapmay Kemrūd rūdı yoqqarı Sipre Tağ Yolu bile inisi Baysunğur

(4) Mīrzā qaşığa Semerqandğa bardı. Velī hem Hutlān sarı tarttı. Hışār qurğanını

(5) Bāqī Çağāniyānī ve Maḥmūd Barlas ve Sulṭān Aḥmed Qoç Bégñiñ atası berkitti-

(6) ler. Ḥamza Sulṭān ve Mehdī Sulṭān néçe yıl édi kim Şeybānī Ḥāndın ayrılıp

(7) kélip Sulṭān Maḥmūd Mīrzā mülāzemetide édiler. Cemī‘ Özbekleri bile Muḥammed

(8) Duğlat, Sulṭān Ḥüseyn Duğlat cemī‘ Hışār vilāyeti olturuşluq Moğol-

(9) lar bile bu buzuğluqta Qara Tigin sarı tarttılar. Sulṭān Ḥüseyn Mīrzā bu haber-

(10) lerni tapıp Ebū’l Muḥsin Mīrzānı ve ba‘zı yigitlerni Kemrūd Deresi yoqqa[r]ı

(11) Sulṭān Mes‘ūd Mīrzā kéynige yiberdi. Teñige kirgen maḥalda kéynidin yéterler,

(12) ança iş qıla almaslar. Mīrzā Bég Firengībāz anda qılıç yétkürür. İbrāhīm Tarḥan

(13) ve Ya‘qūb Eyyūb ve yana ba‘zı çérigni Ḥamza Sulṭānnıñ ve Moğollarñıñ üstige

(14) Qara Tiginge yiberdi. Qara Tiginde kéyindin yétip uruştılar. Sulṭān Ḥüseyn Mīrzā-

[34a]

- (1) nıñ ılğarını basıp bu béglerniñ ekşerini tüşürüp yana
- (2) qoya bérđiler. Uşol çıqqan bile Ҳамза Султān ve Mehdī Султān ve Ҳамза Султān
- (3) nıñ oğı Mamaq Султān ve Muḥammed Duğlat, kim soñralar Muḥammed Ҳишārīğa meşhūr
- (4) bolup édi, Султān Ҳüseyn Duğlat ve bu султānlarğa ta‘alluq Özbekler [ve] Ҳишār
- (5) vilāyeti olturuşluq Султān Маḥmūd Mīrzā nökeri Moğollar bizni dép Ramažān ayı
- (6) Andicānga kældiler. Ol furşatlar Timuriyye salāṭīni destūrı bile töşek üstide
- (7) oturur édim. Ҳамза Султān bile Mehdī Султān ve Mamaq Султān kim kældiler,
- (8) bu salāṭīnnıñ ta‘zīmiqa qopup töşekdin tüşüp bu султānlar bile körüşтüm.
- (9) Султānlarını оң qolda bağışda olturğuzdum. Muḥammed Ҳишārī başlıғ
- (10) barça Moğollar kældiler. Barça mülāzemetni ihtiyār qıldılar. Султān Ҳüseyn Mīrzā
- (11) kélip Ҳишār qurğanını qapap tüşti. Naqb salmaq ve qurğan almaq ve taş
- (12) urmaq ve qazannıñ iş küçide kéçe vü күndüz ārām u qarārı yoq édi. Tört
- (13) bёş yérde naqb saldı. Şehr sarı dervāzede salğan naqb ḥaylī ilgeri
- (14) kélip qurğān éli dağı naqb salıp bu naqbnı taptılar. Qurğān éli

[34b]

- (1) yoqqarıdın bularğa dūd qıldılar. Alar tüşükni berkitken bile tütүн

- (2) yoqqarı qurğan élige oq yanıp qurğan éli ölüm içi bolup
- (3) qaçıp çıqtılar. Āhır kûze kûze su kêltürüp qoyup taşqı élni naqbdın
- (4) qaçurdılar. Yana bir nevbet bir pāre celd yigitler çıqıp naqb üstideki yigit-
- (5) lerni qaçurdılar. Yana mīrzā tüşken şimāl tarafıdın qazan qurup qalın
- (6) taş urup bir burcnı kevek qılıp édiler. Namāz-ı hoften burc uçtı. Ba‘zı
- (7) yigitler tızlık qılıp uruşğa ruşsat tilediler. “Kéçedür” dép Mīrzā
- (8) ruşsat bérmedi. Tañ atqunça hod qurğan éli burcnı tamām qoparıp
- (9) édiler. Tañlası uruş hem salmadılar. Bu iki ay ikki yarım ayda ğayr
- (10) az siyāset ve naqb salmaq serküb qoparmaq ve taş atmaqđın özge yahşı
- (11) uruş salmadı. Bedī‘üzzamān Mīrzā ve ol cemā‘atnı kim Hüsrev Şāh üstige
- (12) yiberip édi, Qunduzdın üç tört yıǵaç qoyıraq tüşkende Hüsrev Şāh
- (13) bolğan kişisi bile yasatıp Qunduzdın çıqıp ara qonup Bedī‘üzzamān Mīrzā
- (14) ve bu çerignıñ üstige yasap keldi. Bular munça mīrzālar ve munça serdār bégler

[35a]

- (1) bāvücüd kim kişileri iki Hüsrev Şāhnıñ kişisiçe bolmasa, bir yarım ançada hod né
- (2) söz? Cezm ri‘āyet qılıp ħandeqđin çıqmadılar. Hüsrev Şāhnıñ yahşı yaman uluq
- (3) kiçik nökeri tört-béş miñ bolǵay édi. Hüsrev Şāh bu öter dünyā-yı bī-beqā
- (4) üçün ve kéter nöker-i bīvefā üçün munça yamanlıq ve bednāmlıqnı iħtiyār qılıp
- (5) ve munça zılm u bī-dād qılmaqñı özige şı‘ār qılıp munça uluq vilāyetler alıp

(6) munça qalın nöker u süder sahlamaq tarhın salıp belk soñralar nöker ü çākeri

(7) yégirme-ottuz miñge tartıp vilāyāt u parganātı öz pādşāhı ve mīrzālarındın

(8) artıp ‘ömride qılğan işi uşbu boldı. Uş munça bile Hüsrev Şāh ve tevābi‘i[niñ
atı]

(9) serdārlıqqa çıqıp merdāne boldılar. Hāndeqdin çıqmağanlar qorqaq-

(10) lıqqa atıqıp bīdillik bile efsāne boldılar. Bedī‘üzzamān andın köçüp

(11) néçe köç bile Tālıqānnıñ Alğu Tağığa kélip tüşti. Hüsrev Şāh Qunduz
qurğanda

(12) édi. İnisi Velīni bir pāre ebdān yigitler bile İşkemiş ve Fülül ve ol tağ

(13) dāmeneleriğa yiberip édi kim yana taşqarındın hedük u teşvīş bérgey. Yana

(14) Muḥibb ‘Alī Qorçı bir pāre ebdān yigitlerni alıp kélip Hutlān suynıñ

[35b]

(1) yaqasıda bularnıñ kişisige uçrap basıp bir pāre kişi tüşürüp bir néçe

(2) baş késip bardı. Soñğı nevbet munıñ ta‘aşsubığa Seydim ‘Alī Derbān

(3) ve inisi Qulı Bég ve Behlül-i Eyyüb bir pāre ebdān yigitler bile kélip ‘Anber
Kūh

(4) dāmeneside H̄āce Çangāl nevāḥīside H̄orāsān çerigi köçken maḥalda

(5) élig alışurlar. Qalın kişi yétip Seydim ‘Alī ve Qul Bābānı ve yana bir pāre
ebdān

(6) yigitlerni tamām tüşürdiler. Bu ḥaber Sulṭān H̄üseyn Mīrzāğa yétişti. Dağı
Hişār-

(7) nıñ bahār yağınları cihetidin hem çerig ḥālī az teşvīş émes érdi.

(8) Yaraş tarhın arağa salıp içkeridin Maḥmūd Barlas kélidi. Taşqarındın

(9) Hācı Pīr Bekāvul ve uluq ağalar ve né kim bolğan sāzende u h̄ānende kélip

(10) Sulṭān Maḥmūd Mīrzānıñ H̄ānzāde Bégimdin bolğan uluq qızını Ḥaydar Mīrzāğa,

(11) kim Pāyende Sulṭān Bégimdin bolup édi, Sulṭān Ebū Sa‘īd Mīrzānıñ qız nebīresi

(12) édi, alıp Ḥiṣār üstidin qopup Qunduz sarı yüzlendi. Qunduzğa

(13) kélip hem bir pāre siyāset qılıp muḥāşara maqāmıda boldı. Āḥir Bedī‘üzzamān

(14) Mīrzā arāğa tüşüp yaraşıp içkeri taşqarı tüşken yigitlerni alışıp

[36a]

(1) yandılar. Hüsrev Şāhnıñ munça ulğaymağığa munça ḥaddi yétmes işlerni

(2) qılmağığa Sulṭān Ḥüseyn Mīrzānıñ ikki qatla kélip anı ala almay yanmağı

(3) sebeb boldı. Sulṭān Ḥüseyn Mīrzā Belḡa yétkende Māverāü’n-nehr vilāyeti maşlaḥatı üçün Belḡ-

(4) ni Bedī‘üzzamān Mīrzāğa bérıp anıñ vilāyeti Astarābādñı Muḥaffer Ḥüseyn Mīrzāğa

(5) bérdi. Her ikkelesini Belḡa ve Astarābādqa bir mecliste yükündürdi. Bu cihet-

(6) din Bedī‘üzzamān Mīrzā tar boldı. Munça yıl yağılıqlar ve fitnelerniñ sebebi ol

(7) édi. Uşbu Ramazān ayı Semerqandda Tarḡanīlerniñ fitnesi édi. Şerḥi

(8) budur kim Baysunğur Mīrzā ol miqdār kim Ḥiṣār bégleri ve sipāhīleri bile iḥtilāt

- (9) u āmīziş qılur édi, Semerqand bégleri ve sipāhīleri bile ança qılmas édi.
- (10) Şeyh ‘Abdullah Barlas uluq ihtiyâr bég(i) édi. Oğlanları andaş muqarreb
- (11) ve içki édiler kim ‘aşıqlıq bile ma‘şūqluqqa nisbet qılurlar édi. Tarhan
- (12) bégleri ve ba‘zı Semerqand bégleri bu cihetlerdin tar boldılar ve Dervīş
Muhammed Tarhan
- (13) Buḥār[ā]dın kélip Sulṭān ‘Alī Mīrzānı Qarşıdın keltürüp pādşāh köterip
- (14) Bāğ-ı Nevğa keldiler. Baysunğur Mīrzā Bāğ-ı Nevde édi. Baysunğur Mīrzānı
tutqun yosun-

[36b]

- (1) luq qılıp nöker süderidin ayırıp erkge keltürdiler. İkkele mīrzānı bir yérde
- (2) olturguzdılar. Kéç namāz-i dīger Baysunğur Mīrzānı Kök Serāyğa çıkarur
ḥayāl qıldılar.
- (3) Baysunğur Mīrzā ṭahāret qılmaq bahānesi bile Bostān Sarāynıñ şarq şimāl
ṭarafıdağı
- (4) ‘imāretlerdin bir öyge kirdi. Éşikde Tarhanīler turup édiler. Mīrzā bile
- (5) Muhammed Qulı Qoçın Ḥasan Şerbetçi bile kirdiler. El-qazā, mīrzā ṭahāretqa
kirgen öy-
- (6) niñ arqa ṭarafıda ḥişt bile tığa qopargan eşiki bar ékendür. Kim ḥevīlī-
- (7) din taşqarı çıkar ékendür. Fi-l-ḥāl bu tığanı yıqıp çıqıp erkniñ
- (8) Ğātfer ṭarafıdağı faşıldın beridin āb murı bile çıqıp du-tohī faşıldın
- (9) taşlap Ḥ‘āce Kefşirge Ḥ‘āceke Ḥ‘ācenıñ öyige bardılar. Ābhānenıñ eşiki-
- (10) de turğanlar bir zamāndın soñ mülāḥaza qılurlar körerler kim mīrzā qaçıp-
- (11) tur. Tanlası Tarhanīler yığılıp Ḥ‘āceke Ḥ‘ācenıñ eşikige barurlar. Ḥ‘āce

yoqtur

(12) dép bérnes. Bular hem zor bile ala almaslar. H̱ācelerniñ cenābı andın ‘ālī

(13) édi kim zor qıla alğaylar édi. Bir ikki kündin soñ H̱āce Ebū’l Mekārim ve
Aḥmed

(14) H̱ācı Bég ve yana ba‘zı bég u bégāt ve sipāhīler u cemī‘ šehr éli hücüm-ı
‘āmm qılıp

[37a]

(1) H̱ācenīñ öyidin mīrzānı kéltürüp Sulṭān ‘Alī Mīrzānı ve Tarḥanīlerni

(2) erkte qapadılar. Erkni bir kün hīç saḥlay almadılar. Muḥammed Mezīd Tarḥan
Çehārraha

(3) Dervāzesi bile çıqıp Buḥārā bardı. Sulṭān ‘Alī Mīrzā bile Dervīş Muḥammed
Tarḥan

(4) éligge tüşti. Baysunğur Mīrzā, Aḥmed H̱ācı Bégniñ öyide édi kim Dervīş
Muḥammed

(5) Tarḥannı kéltürdiler. Bir iki söz sordı. Yaḥşı cevāb bére almadı. Andaq

(6) iş qılmaydur édi kim cevāb bére alğay. Ölümge buyurdı. Dervīş Muḥammed
Tarḥan

(7) bī-ṭāqatlıqtın sūtūnga yapıştı. Sūtūnga yapışqan bile qoyğaylar mu? Siyāsetqa

(8) yétkürdiler. Sulṭān ‘Alī Mīrzānı buyurdı kim Kōk Serāyğa çıkarıp kōzlerige

(9) mīl tartqaylar. Timur Bég salğan ‘ālī ‘imāretlerdin biri Kōk Serāydur kim

(10) Semerqandnıñ erkide vāqı‘ boluptur. ‘Aceb ḥāşşıyyetlıq ‘imārettür. Timur
Bég

(11) evlādıdın her kim baş köterip taḥtqa oltursa hem munda olturur. Her kim

(12) taht dā‘iyesi bile baş qoysa hem munda qoyar hattā kim kināyeti bolup édi
kim

(13) “Filān pādšāhzādeni Kōk Serāyğa çıqardılar,” ya‘nī öltürdiler. Sultān ‘Alī

(14) Mīrzānı Kōk Serāyğa çıkarıp közlerige mīl tarttılar. Cerrāhnıñ ihtiyārı

[37b]

(1) bile yā behvāst, mīldin Sultān ‘Alī Mīrzānıñ közlerge āsībi yétmedi. Fi‘l hāl

(2) ızhār qılmay H̱āce Yaḥyānıñ öyige bardı. İkki üç kündin soñ qaçıp

(3) Buḥārāğa Tarḥanlarğa bardı. Ḥazret-i H̱āce ‘Ubeydnıñ evlādınñ arasında

(4) bu sebebdin ta‘aşşub tüşti, uluḡı uluḡığa mürebbī boldı, kiçiki kiçik[ig]e
muqavvī. Bir néçe

(5) kündin soñ H̱āce Yaḥyā hem Buḥārāğa bardı. Baysunḡur Mīrzā çerig tartıp
Buḥār[ā]ğa

(6) Sultān ‘Alī Mīrzānıñ üstige bardı. Buḥār[ā]ğa yavuq yétken bile Sultān ‘Alī

(7) Mīrzā ve Tarḥan bégleri yasap çıqtılar. Azaḡlaq uruş boldı. Fetih Sultān

(8) ‘Alī Mīrzā sarı bolup Baysunḡur Mīrzā şikest taptı. Aḡmed Ḥacı Bég ü yana
bir pāre

(9) ebdān yigitler éligge tüşti. Ekşerni öltürdiler. Aḡmed Ḥacı Bégni

(10) Dervīş Muḡammed Tarḥan’nıñ qanının töhmeti bile qul u dādeki çıqıp
bī‘izzetāne

(11) öltürdiler. Sultān ‘Alī Mīrzā Baysunḡur Mīrzānıñ kéyniçe oq Semerqandğa
yürüdi.

(12) Bu ḡaber Şevvāl ayı Andicānda bizge kélđi. Biz hem Semerqand dā‘iyesi bile
uşol

(13) Şevvāl ayı oq çérig atlanduk. Hışār [ve] Qunduzdın Sultān Hüseyn Mīrzā
yanıp

(14) édi. Sultān Mes‘ūd Mīrzānıñ ve Hüsrev Şāhnıñ hātırı cem‘ bolup édi. Sultān
[38a]

(1) Mes‘ūd Mīrzā hem Semerqand dağdağası bile Şehr-i Sebz üstige kélđi. Hüsrev
Şāh inisi Velīni

(2) mīrzāğa qaptı. Üç tört ay bu üç tarafıdın Semerqandnı muhāşara qılduk.

(3) H‘āce Yahyā Sultān ‘Alī Mīrzā qaşıdın kélip ittifāq [u] yekcihetlıq sözini
arağa

(4) saldı. Sözni körüşmekke qoyup Semerqanddın ikki-üç şer‘ī qoyı-

(5) raq Soğd tarafıdın mén çérigim bile bardım. Ol tarafıdın Sultān ‘Alī Mīrzā

(6) çérigi bile kélđi. Narıdın tört bēş kişi bile Sultān ‘Alī Mīrzā, béridin

(7) tört bēş kişi bile mén Kuhek Suyınıñ aralıǵıǵa kéçip at üstide

(8) oq körüşüp soruşup alar ol taraf bardılar, mén bu taraf kélđim.

(9) Mollā Bināni ve Muḥammed Şāliḥni anda h‘āce ḥidmetide kördüm.

Muḥammed Şāliḥni uşol

(10) bir qatla oq kördüm. Mollā Bināi ḥod soñralar ḥaylī ménin ḥidmetimde boldı.

(11) Sultān ‘Alī Mīrzā bile körüşkendin soñ, çün qış yavuş kélip édi,

(12) Semerqand élinin hem ḥaylī tenqışlıqı yoq édi, mén Andicānga Sultān ‘Alī

(13) Mīrzā Buḥārāğa mūrāca‘at qılduk. Sultān Mes‘ūd Mīrzā Şeyḥ ‘Abdullāh
Barlasnıñ

(14) qızıǵa bisyār māyıl édi. Anı alıp mülk-gırlik dağdağasını qoyup Hışārğa

[38b]

(1) yandı. Belk bu kélmekdin ğaraž uşbu ékendür. Şîrâz ve Kenbây nevâhîsidin

Mehdî

(2) Sulţân qaçıp Semerqand bardı. Ħamza Sulţân Zâmîndin icâzet bile Semerqand bardı.

(3) Uşbu qışlıqta Baysunğur Mîrzânıñ işi fi-l-cümle

(4) teraqqîde édi. ‘Abdül Kerîm Eşrit, kim Sulţân ‘Alî Mîrzâ cānibidin Küfin ve ol nevâhîğa

(5) kélip édi, Semerqanddın Mehdî Sulţân Baysunğur Mîrzânıñ ılğarını başlap

(6) kélip bularnıñ üstige turdılar. ‘Abdül Kerîm Eşrit bile Mehdî Sulţân

(7) oq rüberü boldı. ‘Abdül Kerîmniñ atını Mehdî Sulţân çerkesî qılıç bile

(8) sançqaç oq atı yıqılay özi qopar ħalette Mehdî Sulţân éligini

(9) bendidin tüşüre çaptı. Anı alıp ol ılğarını yaħşısı bastılar. Bu

(10) sulţānlar Semerqand işini ve mîrzālarınñ eşikini müzebzeb körüp érte

(11) yazığa Şeybānî Ħān qaşığı bardılar. Uş munça bile Semerqand kişisi omaq-

(12) lanıp Sulţân ‘Alî Mîrzānıñ rüberüyığa çerig tartıp çıqtılar. Baysunğur

(13) Mîrzā Serpül kélđi. Sulţân ‘Alî Mîrzā Ħ̣āce Kāzrūn kélđi. Uşbu furşat-

(14) ta Ħ̣āce Münîr Uşîniñ engîzi bile Ħ̣āce Ebū’l Mekārim ve Andicān bégleridin

[39a]

(1) Veys Lāğarî ve Muħammed Bāqır ve yana Qāsım Dulday ve Baysunğur Mîrzānıñ bir pāre içki-

(2) leridin Buħār[ā] üstige ılğadılar yavuqıta Buħār[ā]dağılar ħaber-dār boldı-

(3) lar. Bularnıñ işi yürümey yandılar. Sulţān ‘Alī Mīrzā bile körüşkende andağ

(4) muqarrer bolup édi kim yaz alar Buḥā[ā]dın, mén Andicāndın kélip

Semerqandnı muḥāşara

(5) qılğay biz. Uşol mī‘ād bile Ramazān ayı Andicāndın atlanıp Yār Yaylaq

(6) nevāḥīsıǵa yétkende mīrzālarınıñ rüberü olturğan haberini tapıp Tolun

(7) H̱āce Moǵolnı ikki üç yüz qazaq yigitler bile ılǵar ayırdı. Bular

(8) yavuq yétken maḥalda Baysunǵur Mīrzā bizniñ haberimizni tapıp buzulğan

yosunluq

(9) yanar. Bu yigitler uşol kéçe kündeleñdin kirip qalın kişini oqlap

(10) alıp qalın olça keltürdiler. Biz ikki künden soñ Şīrāz qurǵanıǵa

(11) yéttük. Şīrāz Qāsım Duldayda édi. Dārūgesi Şīrāznı saḥla almay

(12) qurǵannı bérdi. Şīrāz qurǵanı İbrāhīm Saruǵa ‘uhde boldı. Tañlası

(13) ‘İd-i fıtr namāzını anda qılıp Semerqand üstige müteveccih bolup İpar

Qoruǵıǵa

(14) tüştük. Uşbu kün Qāsım Dulday, Veys Lāǵarī, Ḥasan Nebīre-i Sulţān

Muḥammed Sīǵal,

[39b]

(1) Sulţān Muḥammed Veys üç tört yüz kişi bile kélip mülāzemet qıldılar. Sözlari

(2) bu édi kim “Baysunǵur Mīrzā köçüp yangaç biz ayrılıp pādşāh qulluǵıǵa

(3) keldük.” Āḥir ma‘lūm boldı kim bular da‘vā bile Baysunǵur Mīrzādın ayrılıp

(4) Şīrāznı saḥlağanı kélgen ékendürler. Şīrāz işi mundaq bolğaç

(5) bīçāre bolup kéliptürler. Qara Bulaqqa tüşkende ba‘zı kirgen ként-kése-

(6) ke başsızlıq qılğan Moǵollarnı tutup keltürdiler. Qāsım Bég siyāset

- (7) üçün ikki üçini päre päre qıldurdı. Tört bés yıldın soñra qazaq-
- (8) lıqlarda Mesîḥadın ḥān qaşığa müteveccih bolğanda päre Qāsım Bég uşbu cihettin
- (9) bizdin ayrılıp Ḥişārga bardı. Qara Bulaqdın köçüp su kéçip Yam
- (10) toğrısıda tüştük. Uşbu kün ba‘zı içki bégler ḥıyābān başıda Baysungur
- (11) Mīrzānıñ kişisi bile élig alıstılar. Sulṭān Aḥmed Tenbelniñ boğzığa nayzalap
- (12) tıqtılar, velī tüşmedi. Ḥı‘ācekī Mollā Şadr, kim Ḥı‘āce Kelānnıñ uluq ağası
- (13) édi, boğan boynığa oq tégdi. Uşol zamān Ténrî raḥmetiğa bardı. Ḥaylî
- (14) yahşî yigit édi. Atam hem ri‘āyet qılıp mühr-dār qılıp édi. Ṭālib ‘ilm-
- [40a]

- (1) lıgı bar édi. Luğatnı ḥaylî bilür édi. İnşāsı
- (2) hem yahşî édi. Quşçılığnı ve yadaçılığnı hem bilür édi. Yam nevāḥîside ékende
- (3) şehrdin qalın él bāzārî u ğayr-i bāzārî çıqıp Ordu Bāzārda bolup
- (4) sūd u sevdā qılurlar édi. Bir namāz-ı dīger be-yek bār ğavġā-yı ‘āmmî bolup bu müselmān-
- (5) lar tamām tālānğa bardılar. Çérig zabṭı bu mertebede édi kim fermān boldı kim
- (6) cemî‘ élniñ cihātın hıçkim saḥlamay tamām yandura bérgeyler. Tañlası
- (7) bir behre bolmaydur édi kim ip ucı, igne sınıġıça néme çérig élide
- (8) qalmadı. Barçasını igelerige yandura bérdirler. Andın köçüp Semerqandnıñ
- (9) şarq tarafı Ḥān Yurtığa tüşüldi. Semerqanddın üç kuroh bolğay qırq
- (10) éllig kün bu yurtta olturuldı. Bu yurtta ékende néçe nevbet taşqarıdın

- (11) içkeridin könüllüg yigitler hıyābānda yaḥşılar çapqulaştılar. Bir
- (12) mertebe hıyābānda İbrāhīm Bégçik çapqulaştı. Yüziğe çaptılar. Mundın son
- (13) “İbrāhīm Çapuq” dërler édi. Yana bir nevbet hem hıyābānda Pul-i Meğākta
Ebū’l Qāsım
- (14) Kūhber sāzı yétkürdi. Yana bir qatla hem hıyābānda tarnav nevāḥīside
çapqulaş

[40b]

- (1) boldı. Mırşāh Qoçın sāzı yétkürdi. Mırşāh Qoçınnı andaç çaptılar kim boynı-
- (2) nıñ yarımığa yavuq çapılıp édi ġāyataş, şehregi késilmeydür édi. Hān Yurtı-
- (3) da ékende qurgandağılar firīb bile kişi yiberip dédiler kim “Kéçe bile Ġār-ı
- (4) ‘Āşıqān tarafiga kéliñ kim qurgannı bérür biz.” Bu ḥayāl bile kéçe atlanıp
- (5) Pul-i Meğākke kélđim. Bir pāre ebdān yigitlerni ve piyādelerni mī‘ād yéri-
- (6) ge yiberildi. İçkeridin bizniñ piyādelerdin tört bés piyādeni
- (7) çıkarıp édiler kim vāqıf boldılar. Ḥaylī celd piyādeler édiler. Bir kişiniñ
- (8) atı Hācı édi. Maña kiçiktin ḥidmet qılıp édi. Yana birini Maḥmūd Köndür-
- (9) señ dër édiler. Barçasını öltürdiler. Bu yurtta ékende Semerqanddın
- (10) şehri ü bāzār ol miqdār çıqıp édi kim ordu şehri bolup édi.
- (11) Her né şehirlerde tileseler orduda tapılır édi. Bu müddette bir Semerqanddın
- (12) özge tamām qurğanlar ve tağ ve tüz kirip édi. Şāhdār Tağınıñ dāmenesi-
- (13) de Özket atlıq qurgannı bir cemā‘at berkittiler. Żarūret bolup bu yurt-
- (14) dın köçüp Özket üstige barıldı. Tāqat kéltüre almay H‘āce Qāđını

[41a]

- (1) arağa salıp kirdiler. Biz dağı günāhlarını ‘afv qılduk. Yana Semerqand

muḥāşarasığa

(2) yanduk. Uşbu yıl Sulṭān Hüseyn Mīrzā bile Bedī‘ūzzamān Mīrzā arasındağı

(3) niqārlar uruşqa tarttı. Tafşılı budur kim ötken yıl Belhni ve Astarābādı

(4) Bedī‘ūzzamān Mīrzāğa ve Muẓaffer Mīrzāğa bérıp yükündürüp édiler, néçük

(5) mezkūr boldı. Uşol müddettin bu müddetqaça ğalebe élçiler bardılar ve kældiler.

(6) Āḫir ‘Alī Şīr Bég hem élçilikke keldi. Herçend sa‘y qıldılar, Astarābādı

(7) inisige bérmeke rızā bolmadı. Dédi kim “Méniñ oğlum Muḥammed Mü’min Mīrzāı

(8) ḥatna qılğanda Mīrzā aña bağışlaptur.” Bir kün ‘Alī Şīr Bég bile Mīrzāı

(9) arasında bir şoḥbeti ötti kim Mīrzāıñ tız fehmlıǵığa ve ‘Alī Şīr Bégni rıqqat-i qalbiğa

(10) dālıdur. ‘Alī Şīr Bég sırrı sözlerni Mīrzāğa küşegi ğalebe ayttı. Dağı dédi kim

(11) “Bu sözlerni unutıñ.” Mīrzā fi-l-ḥāl ayttı kim “Qaysı sözlerni?” ‘Alī Şīr Bég

(12) bisyār müteeşşir bolup köp yıǵladı. Āḫir atalıq oğulluq arasında bu güft u güy-

(13) lar aña müncerr boldı kim atası atasıñ üstige ve oğlı oğlıñ

(14) üstige Belh ü Astarābādqa çerig tarttılar. Gerzevānıñ ayaǵıda

[41b]

(1) [Yek]Çırāğ Öleñige qoyıdın Sulṭān Hüseyn Mīrzā, yoqqarıdın Bedī‘ūzzamān Mīrzā kældiler.

(2) Çeharşenbe kün[i] Ramaẓān ayıñ ğurreside Ebū’l Muḥsin Mīrzā Sulṭān Hüseyn Mīrzāıñ

(3) bir néçe bégleri ve bir pāre ılǵarı bile élger[ir]ek keldi. Andaq uruş hem

bolmadı,

(4) basıldı qalın ebdān yigitleri éligge tüşti. Sultān Hüseyn Mīrzā barçası-

(5) nıñ boynıǵa u[r]durdı. Né yalguz munda émes édi. Qaçan her oǵlı kim yaǵılıǵı

(6) yürüdi bastı éligge tüşken nökerlerinin tamām boynıǵa urdurdı. Né

(7) qılsun? Haqq anıñ tarafı ékendür. Bu Mīrzālar andaq ifrāt bile fısq u ‘ayşǵa

(8) meşǵul édiler kim atası dék kār-dīde vü kār-gerde pādşāh tüşçilig yol

(9) kélip Ramažān dék müteberrik ü ‘azīz ayǵa kéçelik furşat qalıp atasıdın imen-

(10) mey Téñridin qorqmay henüz işi çağır içmek édi. Neşāt bile ve meclis-ārālıq

(11) édi. İnbisāt bile muqarrerdür kim mundaq bütken kişi andaq şikest tapqay ve bu nev‘

(12) ötken élge her kim dest tapqay. Néçe yıl kim Astarābād hūkūmeti

Bedī‘üzzamān Mīrzā-

(13) da édi. Havālī u havāşisi ve yigit yeleñi bisyār pürşaq q u pürzīb bolup édi.

(14) Altun u gümüş ālāt u edevātı bisyār bolup édi ve qumāş-püş yigiti

[42a]

(1) ve topçaq atı bī-şümār bolup édi. Barçasını munda bay bérđi. Qaçarda taǵ

(2) yolıǵa uçrap éniş ve uçma yérge yoluqup özi teşvīş bile bu uçma-

(3) dın tüşti, köp éli bu uçmada žāyi‘ boldı. Sultān Hüseyn Mīrzā oǵlını basqan-

(4) dın soñ Belhqa kélđi. Bedī‘üzzamān Mīrzā Belhta Şeyh ‘Alī Taǵayini qoyup

(5) édi. Čäre qıla almay kirip Belhni tapşurđı. Sultān Hüseyn Mīrzā Belhni

(6) İbrāhīm Hüseyn Mīrzāǵa bérıp Muḥammed Velī Bég ve Şāh Hüseyn Čehreni anıñ bile qoydı.

(7) Özi H̱orāsānğa mürāca‘at qıldı. Bedī‘ūzzamān Mīrzā űikestdin soñ talatıp

(8) aldurup yigit yeleni ve yayaq yalañı bile Qunduzğa H̱üsrev Şāhğa tarttı.

H̱üsrev Şāh

(9) hem yahşı ẖidmetler qıldı. At ve tévedin ve ẖayme u ẖar-gāhdın belk cemī‘
sipāhī-

(10) lıq yarağıdın Mīrzāğa ve Mīrzā bile bolğanlarığa ol miqdār ẖidmet u
ādemīgīr-

(11) lik qıldı kim kōrgenler dēdiler kim burunğı yarağ bile bu yarağnıñ

(12) arasında tefāvūt meger ʈilā ālāt ve nuqre ālāt bolğay édi. Sulṭān Mes‘ud

(13) Mīrzā bile H̱üsrev Şāhnıñ arasında anıñ bī-i‘tidālılığarındın ve munıñ

(14) ulğaymaqlarındın niqārlar kūdūretler bolup édi. Velīni ve Bāqīni

[42b]

(1) Bedī‘ūzzamān Mīrzāğa qoşup Sulṭān Mes‘ud Mīrzānıñ üstige H̱işārga yiberdi.

(2) Qurğanğa yaqın hem kéle almadılar. Eṭrāf u nevāhīde bir ikki qatla ol ʈaraf-

(3) dın bu ʈarafdın qılıç alıştılar. Bir nevbet H̱işārınñ şimāl[ide] Quşhānede

Muḥibb ‘Alī

(4) Qorçı éldin ayrılıp kélip yahşı ʈaptı. Attın yıqılıp alur maḥalda yana ol

(5) ʈarafdın zorlap ḥalāş qıldılar. Bir néçe künden sonra gurg-āştıraç qılıp

(6) yandılar. Bir néçe künden soñ Bedī‘ūzzamān Mīrzā tağ yol bile Qandahār u
Zemīn

(7) Dāverğa ve Zūnnūn Arğun ve oğlı Şāh-Şucā‘ Arğunğa özini tarttı. Zūnnūn

(8) Arğun bāvücūd-i ḥisset u baḥıllıq yahşı ẖidmetler qıldı. Bir pīşkeş qılğanda

(9) qırk miñ qoy pīşkeş qıldı. Bu ğarāib-i vāqı‘āttındur kim uşol

(10) çehârşenbe küni kim Sulţân Hüseyn Mîrzâ Bedî‘üzzamân Mîrzânı basar, uşol

(11) küni Astarâbâdta Muẓaffer Mîrzâ Muḥammed Mümin Mîrzânı basar. Yana

bu ‘acebraq kim

(12) Çârşenbe atlıq kişi Muḥammed Mümin Mîrzânı tüşürüp keltürür.

(13) Bağ-ı Meydänniñ arqası Qulbe Ölenige tüşüldi. Semerqand éli sipāhî u şehrî

(14) Pul-ı Muḥammed Çeb nevāhîsiğa qalın çıqtılar. Çün biziñ él tayyār émes

édiler,

[43a]

(1) yigitler müsta‘idd bolğunça Sulţân Qulı ve Bābā Qulını tüşürüp qurğangā

(2) élttiler. Bir néçe kündin soñ köçüp Kuhekniñ arqası Qulbeniñ başığa

(3) tüşüldi. Seyyid-Yūsuf Bégni uşbu kün Semerqanddın çıqardılar. Uşbu

(4) yurtta kélip mülāzemet qıldı. Semerqanddağılar ol yurttın köçüp bu yurt-

(5) qa kélgenimizni yandı, taşavvur qılıp kömekî, sipāhî vü şehrî Mîrzâ Köprügi-

(6) geçe Şeyḫzāde Dervāzesidin Muḥammed-Çeb Köprügigeçe çıqtılar. Buyurduk

kim

(7) bolğan yigitler yaraqlanıp atlandılar. İkki tarafdın Pul-ı Mîrzādın

(8) ve Pul-ı Muḥammed Çebdin zor keltürdiler. Téñri rāst keltürdi, yağı

(9) basıldı. Ebdān ebdān béglerni ve yaḫşî yaḫşî yigitlerni tüşürüp

(10) keltürdiler. Ol cümledin bir Muḥammed Miskîn-i Hāfız Dulday édi: Şahādet

(11) barmağını tüşüre çapıp alıp keltürdiler. Yana Muḥammed Qāsım

(12) Nebîreni inisi Ḥasan Nebîre[ni] tüşürüp keltürdi. Mundaq sipāhî

(13) ve él tanığu dék yigitlerdin ḫaylî bar érdi. Yana şehr yetimlerin

(14) Dīvāne Cāmebāfnı ve Kel Qaşuqnı keltürdiler, kim ceng-i señde ve yetim-

[43b]

- (1) liklerde hire u serāmed dēdiler. Ğār-ı ‘Āşıqānda ölgen piyādelerniñ qışaşığa
(2) buyuruldı kim ‘azāblar bile öltürdiler. Semerqand élige bu küllī şikest édi.
(3) Mundın sonra qurgandın çıqmaqları ber-ťaraf boldı. İş anıa yétti kim
(4) bizniñ él ħandeq yaqasığaça barıp qul ve dādek kéltürürler édi. Āftāb
(5) mīzānga taħvīl qıldı. Savuq tüşti. Barı kéneşke kirer bégleri tilep
(6) kéneşip söz muña qarār taptı kim “Şehr kişisi munça ‘aciz boluptur. Téñri
(7) ‘ināyeti bile bu kün hem bolsa alur biz. Tañla hem bolsa alur biz. Taşqarı
savuqta
(8) teşvīş tartqunça şehriñ yavuqğıdın qopup bir qurganda qışlaq salmaq
(9) kérek. Kéteri hem bolsa ol maħalda bī-tereddüdraq kéter bolur.” Qışlaq[qa]
H̱āce Dīdār
(10) Qurganıñ maşlarıat körüp köçüp H̱āce Dīdārniñ alıdağı öleñge tüşüldi.
(11) Qurganğa kirip öy ve képe yerlerini ta‘yīn qılıp ustākār u muħaşşıl qoyup
(12) yurtqa kēldük. Néçe kün qışlaqı öyler tayyār bolğunça öleñde oltur-
(13) uldı. Bu müddette Baysunğur Mīrzā Türkistānga Şeybānī H̱ānga mutavātir
kişiler yiberip
(14) Şeybānī H̱ānnı kömek tilepdür. Qışlaq öyleri tayyār bolup qurganğa

[44a]

- (1) kirdük. Şeybānī H̱ān Türkistāndın ılğap uşol seherī bizniñ yurtumuz
(2) üstige kēlip turdı. Bizniñ çerigimiz yaqın émes édi. Qışlaq maşlaħatığa
(3) ba‘zı rabāť ẖāceğa ba‘zı Kābudğa ba‘zı Şīrāzğa barıp édiler. Bāvücüd
(4) ħāzır çerig kişisi bile yasap çıqıldı. Şeybānī H̱ān turuş bėrmey

(5) Semerqand sarı özini tarttı, Semerqand nevāhisiğa bardı. Çün Baysunğur

Mīrzā-

(6) nıñ müdde‘ası dék bolmadı, yahşı ihtilāf qılmadı. Néçe kündin son

(7) hıç iş qıla almay me’yūs Türkistānga mūrāca‘at qıldı. Baysunğur Mīrzā yéti

ay

(8) qabal tarttı. Bir ümīdvārılıǵı mundın édi. Mundın hem nevmīd boldı. İki

(9) üç yüz aç uruǵı bile Qunduzğa Hüsrev Şāhğa özini tarttı. Tirmiz nevāhī-

(10) sidin Amūnı kéçedürgen maħalda Seyyid Hüseyn Ekber, kim Sultān Mes‘ūd

Mīrzānıñ

(11) hem uruǵı hem mu‘teber kişisi édi, Tirmiz hākimi édi, haber tapıp Baysunğur

Mīrzānıñ

(12) üstige keldi. Mīrzā sudın ötüp édi. Mīrim Tarhan anda suğa bardı.

(13) Kéyin qalğan kişi qara partal martalını aldı. Baysunğur Mīrzānıñ Tāhir

Muhammed atlıq

(14) çehresi daǵı éligge tüşti. Baysunğur Mīrzānı Hüsrev Şāh daǵı yahşı kördi.

[44b]

(1) Baysunğur Mīrzā çıqqaç bizge haber keldi. H‘āce Dīdārdın atlanıp

Semerqandğa müteveccih

(2) bolduk. Yolda ekābir ve bégler yigitler müte‘āqıb istiqbālğa keldiler.

Rebī‘ü’lEvvel

(3) ayınıñ evāhiride kélip erkte Bostān Sarāyğa tüštüm. Ténri Te‘ālā ‘ināyeti bile

(4) Semerqand şehr ü vilāyeti müyesser u musahhar boldı. Rub‘-i meskūnda

Semerqandça laţif şehr kemraqdur. Béşinçi

(5) iqlīmdindür. Tūlı Žı [99] remz-i nücūmī nev derece u daqīqadur. ‘Arz u derece

u daqīqa-

(6) dur. Şehrī Semerqanddur. Vilāyeti Māverāü'n-nehr dەرler. Hıç yağı qahr u
ğalebe bile muña dest

(7) tapmağan üçün “belde-i maḥfūze” dەرler. Semerqand Ḥazret-i Emīrū'l-Mümīn
‘Osmān zamānıda müselmān

(8) bolğandur. Şahābedin Qusem ibn-i ‘Abbās anda bargandur. Qabri Āhenīn
Dervāzesiniñ

(9) taşıdadur. Ḥālā Mezār-ı Şāhqa meşhūrdur. Semerqandnı İskender binā
qılğandur. Moğol ve Türk

(10) ulusı “Semiz-Kend” dەرler. Timur Bég pāyitaht qılıp édi. Timur Bégdin
burun Timur Bég

(11) dék uluq pādşāh Semerqandnı pāyitaht qılğan émeştür. Qurğanını faşılñıñ

(12) üstidin buyurdum kim qadem urdılar. On miñ altı yüz qadem çıqtı. Anıñ

(13) éli tamām sünnī u pāk mezheb ü müteşerri‘ ü mütedeyyin éldür. Ḥazret-i
risālet zamānıdın

(14) beri ol miqdār e'imme İslām kim Māverāü'n-nehrdin peydā boluptur, hıç
vilāyettin ma'lūm

[45a]

(1) émes kim munça peydā bolmış bolğay. Şeyḥ Ebū Manşūr, kim e'imme
kelāmdındur, Semerqand-

(2) nıñ Mātūrīd atlıq maḥallesidindür. E'imme kelām ikki fırqadur. Birni
Mātūrīdiyye dەرler,

(3) birni Eş'ariye. Mātūrīdiyye bu Şeyḥ Ebū Manşūrğa mensūbdur. Yana şāḥib-i

Şahīḥ-i Buḥārī

(4) H̱āce İsmā‘īl xxx hem Māverāü’n-nehrdindür. Yana şāḥib-i Hidāyet, kim
İmām Ebū Hanīfe

(5) mezḥebide Hidāyetdin mu‘teberraḡ kitāb-ı fıḡḡ kem bolḡay, Fergānanıñ
Merḡīnān

(6) atlıḡ vilāyetidindür. Ol hem dāḡil-i Māverāü’n-nehrdür. Ma‘mūreniñ
kenāreside vāqı‘

(7) boluptur. Şarḡı Fergāna ve Kāşḡar; ġarḡı Buḡārā ve H̱ārezm; şimāli Taşkend
ve Şāḡruḡıyye, kim

(8) Şāş ve Benāket bitirler; cenūbı Belḡ ve Tirmiz. Kuhek Suyı şimālidin aḡar.
Semerḡand-

(9) dın ikki kuroḡ bolḡay. Bu su bile Semerḡand arasında bir pūşte tūşuptür. Kuhek

(10) dёрler. Bu rūd munıñ tūpidin aḡar üḡün Kuhek Suyı dёрler. Bu sudın

(11) bir uluḡ rūd ayırıpturlar belk deryācedür, Derḡam Suyı dёрler. Semerḡand-

(12) nıñ cenūbıdın aḡar; Semerḡanddın bir şer‘ī bolḡay. Semerḡandnıñ bāḡāt u
maḡallātı

(13) ve yana néḡe tūmenātı bu su bile ma‘mūrdur. Buḡārā ve Qara Kölḡeḡe, kim
ottuz-qırḡ

(14) yıḡaḡ yolḡa yavuḡlaşur, Kuhek Suyı bile ma‘mūr u meZRÜ‘dur. Mundaḡ uluḡ

[45b]

(1) deryā aşlen zirā‘attın ve ‘imārettin artmas belk yazlar üḡ tört ay Buḡārāḡa

(2) su yётmes. Üzümi ve qavunı ve elması ve anārı belki cemī‘ mīvesi ḡūb bolur,

(3) velī ikki mīve Semerḡanddın meşḡūrdur sīb-i Semerḡand u şāḡibī-i Semerḡand.

Qışı muhkem

(4) savuqtur, qarı egerçi Kābil qarıça tüşmes. Yazlar yahşı hevāsı bar, egerçi

(5) Kābilçe yoqtur. Timur Bégniñ ve Uluğ Bég Mīrzāniñ ‘imārāt u bāğatı

Semerqand

(6) u maħallātıda köptür. Semerqandniñ erkide Timur Bég bir uluq köşk salıptur,

(7) tört āşiyānlıq. Kök Serāyğa meşhūrdur. Bisyār ‘ālī ‘imārettür. Yana Āhenīn

Dervāze-

(8) siğa yavuq qal‘anıñ içide bir mescid-i cum‘a salıptur. Señin ekşer Hindistān-

(9) din éltken señtirāşlar anda iş qılıpturlar. Mescidniñ kitābeside

(10) bu āyetni “ve iz yerfe‘u İbrāhīmü’l qavā‘ide” ilā āhiriñ anda q uluq haṭṭ bile

bitip-

(11) türler kim bir kuroh yavuq yérdin oqusa bolur. Bu hem bisyār ‘ālī ‘imāret-

(12) tür. Semerqandniñ şarqıda iki bāğ salıptur. Biri, kim yıraqlıqtur, Bāğ-ı

(13) Dilgüşādur. Dilgüşādın Pīrūze Dervāzesiğaça hıyābān qılıp iki tarafıda

(14) [tīrak] yığaçı éktürüptür. Dilgüşāda hem uluq köşk saldurıptur. Ol köşk-

[46a]

(1) te Timur Bégniñ Hindistān uruşını taşvīr qılıpturlar. Yana Puşte-i Kuhek-

(2) niñ dāmeneside Kān-i Gilniñ qara suynıñ üstide, kim bu sunı

(3) Āb-ı Raḥmet hem dérler, bir bāğ salıptur, Naqş-i Cihānga mevsūm. Mén

körgeñ maħalda

(4) bu bāğ buzulup érdi. Atı bés qalmaydur édi. Yana Semerqandniñ

(5) Cenūbıda Bāğ-ı Çınārdur qal‘ağa yavuqtur. Yana Semerqandniñ qoyı yanında

Bāğ-ı

- (6) Şimāl u Bāğ-ı Behiştur. Timur Bégniñ nebiresi Cihāngīr Mīrzānıñ oğlu
(7) Muḥammed Sulṭān Mīrzā Semerqandnıñ taş qurğanıda çaqarda bir medrese
(8) salıptur. Timur Bégniñ qabri ve evlādıdın her kim ki Semerqandta
(9) pādşāhlıq qılıptur, alarnıñ qabri ol medresededür. Uluğ Bég
(10) Mīrzānıñ ‘imāretleridin Semerqandnıñ qal‘asınıñ içide medrese
(11) ü ḥāne-qāhdur. Ḥāne-qāhnıñ künbedi bisyār uluq künbeddür. ‘Ālemda ança
(12) uluq künbed kem nişān bérürler. Yana uşbu medrese ü ḥāne-qāhğa yavuş
(13) bir yaḥşı ḥammām salıptur. Mīrzā Ḥamāmığa meşhūrdur. Her nev‘ taşlarnıñ
(14) ferşler qılıptur. Ḥorāsān ve Semerqandta ança ḥammām ma‘lūm émes kim
bolğay. Yana

[46b]

- (1) medreseniñ cenūbıda bir mescidī salıptur, Mescid-i Muqatṭa‘ dérler. Bu
cihettin muqatṭa‘
(2) dérler kim qıṭ‘a qıṭ‘a yıǵaqlarnı tırāş qılıp islīmī ü Ḥıṭāyī naqşlar salıpturlar.
(3) Tamām-ı dīvārları ve saqfı uşbu yosunluqtur. Bu mescidniñ qiblesi bile
medrese-
(4) niñ qiblesiniñ arasıda bisyār tefāvüttür ġālibā bu mescid qiblesiniñ semtini
(5) müneccim ṭarīqi bile ‘amel qılıpturlar. Yana ‘ālī ‘imāreti Puşte-i Kuhek
dāmeneside raşaddur kim
(6) zīc bitimekniñ āletidür. Üç āşiyānlıqdur. Uluğ Bég Mīrzā bu raşad bile
(7) Zīc-i Gūrgānīni bitiptür kim ‘ālemda ḥālā bu zīc müsta‘meldür. Özge zīc bile
kem
(8) ‘amel qılurlar. Mundın burun Zīc-i İlḥanī müsta‘mel édi kim Ḥ‘āce Naşır Ṭūsī

(9) Hülāgū Hān zamānıda Merāğada raşad bağlaptur. Hülāgū Hāndur kim İlhan

(10) hem dérler. Ġālibā ‘ālemde yéti sekkiz raşad bés bağlamaydurlar. Ol cümledin

(11) bir Me’mūn Hālīfe raşad bağlaptur kim Zīc-i Me’mūnīni andın bitiptürler.

Bir Baṭlamyūs hem

(12) raşad bağlaptur. Yana Hindistānda Rāca Biker Mācīt Hindū zamānıda Ucīn

(13) ve Dehārda, kim Mālva mülkidür hālā Mandūga meşhūrdur yana bir raşad

qılıpturlar kim

(14) hālā Hindūların müsta‘mel Hindistānda ol zīcdür. Bu raşadnı bağlağanı

[47a]

(1) miñ bés yüz séksen tört yıldur. Bu ol zīclerğa baqa nāqış

(2) nāqışraqdur. Yana Puşte-i Kuhekniñ dāmeneside ġarb sarı bāġī salıp-

(3) tur. Bāġ-ı Méydānga mevsūm. Bu bāġniñ ortasında bir ‘ālī ‘imāret qılıptur, Çil

(4) Sütūn dérler, du-āşiyāne, sütūnları tamām taşdın. Bu ‘imāretniñ dört burcıda

(5) dört manār dék burclar qoparıpturlar kim yoqqarığı çıkar yollar bu dört

(6) burcdındur. Özge tamām yerlerde taşdın sütūnlardur, ba‘zını mārpiç hıyāre

(7) qılıpturlar. Yoqqarığı āşiyānınıñ dört tarafı eyvāndur, sütūnları

(8) taşdın. Ortası çārdere öydür. Bu ‘imāret kürsīsini tamām taş-

(9) dın ferş qılıpturlar. Bu ‘imārettin Puşte-i Kuhek sarı dāmenede yana bir bāġçe

(10) salıptur. Anda bir uluq eyvān ‘imāret qılıptur. Eyvānnıñ içide

(11) bir uluq taş taht qoyuptur, ṭulı taḥmīnen on dört – on bés qarı bolġay,

(12) [‘ar]zı yétti-sekkiz qarı, ‘umqı bir qarı. Mundaq uluq taşnı ḥaylī yıraq

(13) yoldın kéltürüptürler. Ortasında derz boluptur: dérler kim uşbu yerde

(14) kélürgendin soñ bu derz bolġandur. Uşbu bāġçede yana bir çārdere

[47b]

- (1) salıptur, ızāresi tamām çīnī. Çīnīhāne dērler. Hiṭāydın kişi yiberip
- (2) keltürüptür. Semerqandnıñ qal‘asınıñ içide yana bir qadīmī ‘imārettür, Mescidi
- (3) Laqlaqa dērler. Ol künbedniñ ortasında yérge tépseler, tamām künbeddin “laqlaq”
- (4) ün kélür. Ğarīb emrīdür. Hīç kim munıñ sırrını bilmes. Sultān Aḥmed Mīrzā-
- (5) nıñ zamānıda hem bég-bégāt qalın bāğ u bāğçe saldılar. Ol cümledin Dervīş
- (6) Muḥammed Tarḥannıñ çārbāğıça şafālıq ve hevālıq ve medd-i nazarlıq çārbāğ
kem bolğay.
- (7) Bāğ-ı Méydāndın qoyıraq, bülendīniñ üstide Qulbe Ölenjige müşrif bir çārbāğ
- (8) salıptur. Tamām bu ölenj ayağ astıdadur. Çārbāğda hem mertebe mertebe
yérlerni
- (9) siyāq bile tüzetip yaḥşı nārvenler ve serv [ve] safedār tikiptürler. Ḥaylī
serāmed menzilid-
- (10) ür, ‘aybı budur kim uluq suyı yoqtur. Semerqand şehri ‘aceb ārāste şehridür.
Bu şehir-
- (11) de bir ḥuşūşıyyeti bar kim özge kem şehirde andağ bolğay. Her ḥirfagarnıñ bir
başqa
- (12) bāzārı bar, birbirlerige maḥlūt éməstür. Ṭavr resmīdür. Ḥūb nānvālıqları
- (13) ve āşpezlıqları bardur. ‘Ālemde yaḥşı kāğaz Semerqanddın çıkar. Cüvāz-ı
kāğaz
- (14) suyı tamām Kān-ı Gildin kéledür. Kān-ı Gil Siyāh Āb yaqasıdadur kim

[48a]

- (1) bu qara sunı Āb-ı Raḥmet hem dērler. Semerqandnıñ yana bir metā‘ı qırmızı

muḥmel-

(2) dūr kim eṭrāf u cevānibqa élderler. Girdā-girdide yaḥşı öleñleri

(3) bar. Bir meşhūr öleñ Kān-ı Gil Öleñidür. Semerqand şehridin şarq tarafıdur.

(4) Bir néme şimālğa māyıl bir şer‘ī bolğay. Qara Su, kim Āb-ı Raḥmet hem dērler, Kān-ı Gil-

(5) niñ ortasıdın aqar yétte-sekkiz tégirmen suyu bolğay. Bu sunıñ

(6) eṭrāfı tamām ābgīrdür. Ba‘zı dērler kim bu öleñniñ aşl-ı atı Kān-ı Ābgır

(7) ékendür, velī tāriḥlerde tamām Kān-ı Gil bitirler. Ḥaylī yaḥşı öleñni qoruk

(8) qılurlar. Her yıl bu öleñge çıqıp bir ay ikki ay oltururlar.

(9) bu öleñdin yoqqarıraq şarq cenūb sarı yana bir öleñ vāqi‘

(10) boluptur. Ḥān yurtıǵa mevsūm. Semerqandnıñ şarqıdur Semerqanddın bir yıǵaç

(11) bolğay. Bu qara su anıñ arası bile ötüp Kān-ı Gil barur. Ḥān yurtıda

(12) bu kara su andağ toqay évrülüp kéliptür kim içide bir ordu tüşkünçe

(13) yér bolğay. Çıqar yér ḥaylī tar vāqi‘ boluptur. Bu yérniñ şerfesini közlep

(14) Semerqand muḥāşarasıda néçe maḥall munda olturulup édi. yana bir öleñ

[48b]

(1) Büdene Qoruǵıdur. Dilgüşā Bāǵı bile Semerqand arasında vāqi‘ boluptur. Yana Kōl Moǵāk

(2) Öleñidür. Semerqanddın iki şer‘īǵa yavuşqay ġarb sarıdur, bir néme şimālğa

(3) māyıl. Bu hem ṭavr öleñgidür. Bir yanıda bir uluq kōl vāqi‘ boluptur. Bu cihettin

(4) Kōl Moǵāk Öleñi dērler. Semerqand muḥāşarasıda mén Ḥān Yurtıda

olturğanda

(5) bu öleñde Sulţān ‘Alī Mīrzā oturup édi. Yana bir Qulbe Öleñidür. Bu muhtaşarraq

(6) öleñdür. Şimāli Qulbe kēnti ve Kuhek Deryāsı, cenūbı Bāğ-ı Méydān ve Dervīş Muḥammed Tarḥan-

(7) nın çārbāğı, şarqı Puşte-i Kuhek. Yaḥşı vilāyātı ve tümenātı bar. Uluq vilāyeti kim

(8) Semerqand qarīnesidür, Buḥārādur. Semerqandnıñ ġarbı tarafı yégirme bés yığaç yol-

(9) dur. Buḥārānıñ hem néçe tümenātı bar. Tavr şehri vāqi‘ boluptur. Mīvesi köp

(10) bolur ve ḥūb bolur. Qavunı bisyār yaḥşı bolur. Māverāü’n-nehrde Buḥārā qavunıça köp ve ḥūb

(11) qavun bolmas. Egerçi Fergāna vilāyetidin Aḥsīnıñ bir nev‘ qavunı kim Mīrtīmūrī

(12) dérler munıñ qavunıdın çüçükrek ve nāzükraq bolur, velī Buḥārāda her cins

(13) qavundın köp bolur, yaḥşı bolur. Yana ālū-yı Buḥārī meşhūrdur. Buḥārā ālūsı dék

(14) ālū hīç yérde bolmas. Térésini soyup qurutup teberrüklükler bile vilāyet-

[49a]

(1) tin vilāyetqa élderler. Telyīn üçün bisyār yaḥşı tedāvīdür. Pervārī tavuğı

(2) ve qazı bisyār bolur. Māverāü’n-nehrde Buḥārā çağırlandıñ tündraq çağır bolmas.

(3) Mén Semerqandta evvel içkende Buḥārā çağırlandıñ içer édim. Yana Keş

vilāyetidür. Semerqand-

(4) niñ cenūbıdur. Toqquz yıǵaç yoldur. Semerqand bile Keş arasında bir tağ
tüşüptür,

(5) İtmek Dabanı dërler. Señtırāşlıq qılur taşlarını tamām bu tağdın élderler. Bahār-

(6) lar şahrāsı ve şehri ve bāmı u tāmı hūb sebz bolur üçün Şehr-i Sebz hem
dërler.

(7) Timür Bégniñ zād u būdı Keşdin üçün şehir ü pāyitaht qılurıǵa köp

(8) sa'y u ihtimāmlar qıldı. 'Ālī 'imāretler Keşde binā qıldı. Özige dīvān olturur

(9) üçün bir uluq pīştāq ve yana oñ yanında ve sol yanında nevāhī bég-

(10) leri bile dīvān bégleri olturur dīvān sorar üçün ikki kiçik-

(11) rek pīştāq qılıptur. Yana sorun éli olturur üçün bu dīvān-hāne-

(12) niñ her zil'ide kiçik kiçik t̄aqçeler qılıptur. Munça 'ālī t̄aq 'ālemde

(13) kem nişān bérürler. Dërler kim Kistrā t̄aqıdın bu beyikrektür. Yana Keş-

(14) te medrese ü maqbere qılıptur. Cihāngīr Mīrzā ve yana ba'zı evlādının

maqābir

[49b]

(1) andadur. Çün Keşniñ qābiliyyeti şehir bolmaqqa Semerqandça émes édi, āhīr
pāyitaht

(2) üçün Timur Bég Semerqandnı oq ihtiyār qıldı. Yana Qarşı vilāyetidür kim

(3) Nesef ve Naḥşeb hem dërler. Qarşı Moğolça attur. Gūr-hāneni Moğolī til bile
qarşı

(4) dërler, ġālibā bu at Çingiz Hān tasalluıdın soñ bolǵandur. Kemābraq yérdür.

Bahārı

(5) hūb bolur. Ekini ve qavunu yaḥşı bolur. Semerqandın cenūb sarıdur, bir néme ğarbqa

(6) māyıl. On sekkiz yıǵaç yoldur. Baǵrıqara yosunluq quşqına bolur kim qılquyruq

(7) dérler. Qarşı vilāyetide bī-ḥadd u bī-nihāyet bolur üçün ol nevāḥīde “murğek-ı qarşı”

(8) dérler. Yana Ḥazān vilāyetidür. Yana Kermīne vilāyetidür, Semerqand bile Buḥārā arasıdadur. Yana

(9) Qara Köl vilāyetidür, barçadın pāyān-ı ābraqdur, Buḥārādın yéti yıǵaç ğarb

(10) şimālidür. Yaḥşı tümenātı bar. Ol cümledin Soǵd tümeni ve Soǵdğa peyvest tümenler-

(11) dür. Başı Yār Yaylaq, ayağı Buḥārā, bir yıǵaç yol yoqtur kim ként ve ma‘müre bolmaǵay.

(12) Andaq meşhūrdur kim Timur Béğ dégendür kim “Méniñ bir bāǵım bar kim ṭūlı ottuz

(13) yıǵaçdur.” Bu tümenātnı dégendür. Yana Şāvdār tümenidür. Şehr ü maḥallātqa

(14) peyvesttür. Ḥaylī yaḥşı tümendür. Bir tarafı Semerqand bile Şehr-i Sebz arasıdağı tağ

[50a]

(1) vāqi‘ boluptur. Kéntleri ekşer bu taǵnıñ dāmeneside tüşüptür. Yana bir tarafı

(2) Kuhek Deryāsıdur, ḥoş hevā u pür şafā, suyu firāvān, ni‘meti erzān, ḥaylī yaḥşı

(3) tümen tüşüptür. Mışr u Şām körgen revendeler munça çağlıq yér nişān

(4) bérmeýdürler. Egerçi yana tümenleri hem bar, bu mezkûr bolğanlarça émes.

Uş munça

(5) bile iktifā qılıldı. Timur Bég Semerqandnıñ hükümetini Cihāngır Mīrzāğa bérıp édi.

(6) Cihāngır Mīrzānıñ fevtidin soñ uluq oğlı Muḥammed Sulṭān ı Cihāngırğa bérđi.

(7) Şāhruḥ Mīrzā cemī‘Māverāü’n-nehr vilāyātını uluq oğlı Uluğ Bég Mīrzāğa

(8) bérıp édi. Uluğ Bég Mīrzādın oğlı ‘Abdul Laṭīf Mīrzā aldı. Bu bés kün-

(9) lük öter dünyā üçün andağ dāniş-mend ve qārı atasını şehīd qıldı. Uluğ Bég

(10) Mīrzānıñ fevtiniñ tārīḥi ṭavrī vāqi‘ boluptur. Naẓm: Uluğ Bég baḥr-i ‘ulūm u ḥırad

(11) ki dünyā u dīnrā azū būd puşt, zi ‘Abbās şehd-i şehādet çeşīd şud aş

(12) ḥarf-i tārīḥ ‘Abbās kuşt. Egerçi özi hem bés-altı beşş salṭanat qılmağı,

(13) bu beyt meşhūrdur kim (beyt): Pidarkuş pādişahīrā neşāyed, eger şayed bacuz şış mah napāyed

(14) Anıñ tārīḥ[i] hem ṭavrī vāqi‘ boluptur: ‘Abdul Laṭīf ḥüsrev-i Cemşīdfar ki būd

[50b]

(1) der silk-i bendegāneş Ferīdūn u Zerdehuşt. Bābā Ḥüseyn kuşt şeb-i cum‘a aş ba tır

(2) tārīḥaş ın nivīs ki Bābā Ḥüseyn kuşt. ‘Abdul Laṭīf Mīrzādın soñra Şāhruḥ

(3) Mīrzānıñ nebīresi İbrāhīm Sulṭān Mīrzānıñ oğlı ‘Abdullāh Mīrzā, kim Uluğ Bég

- (4) Mīrzānıñ küyevi édi, tahtqa olturdı. Bir yarım yıl, ikki yılğa yavuşqğa
- (5) pādşāhlıq qıldı. Andın soñra Sultān Ebū Sa‘īd Mīrzā aldı. Öz hayātıda uluq
- (6) oğlı Sultān Aḥmed Mīrzāğa bérıp édi. Sultān Ebū Sa‘īd Mīrzādın soñ
- (7) Sultān Aḥmed Mīrzā pādşāhlıq qıldı. Sultān Aḥmed Mīrzānıñ fevtidin soñ
- (8) Sultān Maḥmūd Mīrzā Semerqand tahtıǵa olturdı. Sultān Maḥmūd Mīrzādın soñ
- (9) Baysunğur Mīrzānı pādşāh qıldılar. Tarḥannıñ ğavğâsıda Baysunğur
- (10) Mīrzānı tutup inisi Sultān ‘Alī Mīrzānı bir-ikki kün olturguzdılar. Yana
- (11) Baysunğur Mīrzā oq aldı, néçük kim bu tārīḥde mezkūr boldı. Baysunğur Mīrzā-
- (12) dın mén aldım. Mundın soñǵı vaqāyi‘de özge keyfiyyetler ma‘lūm bolǵu-
- (13) sıdur. Semerqand tahtıǵa olturğaç Semerqand béglerini burunǵı dék oq
- (14) ri‘āyet ü ‘ināyet qıldım. Bizniñ bile bolǵan béglerini hem ferāḥver-i ḥāllerıǵa
- [51a]

- (1) yaraşa terbiyet ü şefaqt qıldım. Sultān Aḥmed Tenbelniñ bāresiǵa ri‘āyet
- (2) köprek vāqi‘ boldı. İçki bégler çergeside édi, uluq bégler çergeside
- (3) ri‘āyet qıldım. Semerqandnı kim yéti ay muḥāşara qılıp teşvīşler bile alduk,
- (4) evvel kélgende çerig élige olça molça dék néme tüşüp édi. Bir Semerqand-
- (5) dın özge cemī‘ vilāyāt maña kirip édi yā Sultān ‘Alī Mīrzāğa
- (6) Bu kirgen vilāyetlerni چاپ bolmas édi. Munça tālān ve tārāc
- (7) tartqan vilāyetlerdin néme almaq ḥod néçük müyesser bolğay? Çerig éliniñ
- (8) olçası tükendi. Semerqandnı alǵanda Semerqand andaq ḥarāb édi kim
- (9) meded u tuḥm u taqāvvīǵa iḥtiyācı bar édi çi cāy-i ol kim kişi andın

- (10) néme ala algay? Bu cihetlerdin çérig éli köp tenqışlıq tarttılar. Biz hem
- (11) élge néme yétküre almaduk. Öylerini hem sağındılar, birer ikkirer qaçmaqqa
- (12) yüz qoydılar. Evvel kişi kim qaçtı Hān Qulı Beyan Qulı édi, yana
- (13) İbrāhīm Bégçik édi. Moğollar tamām qaçtılar. Sonra Sultān Aḥmed Tenbel
- (14) hem qaçtı. Bu fitneniñ teskīni üçün H̱āce Qāḍini yiberdük kim Uzun Ḥasan
- [51b]

- (1) ḥ̱āceğa özini ḥaylī muḥliş ü mu'teqid tutar édi. Uzun Ḥasannıñ ittifāqı
- (2) bile qaçqanların ba'zısığa sezā bergeyler, ba'zısını biziñ qaşımızğa
- (3) yibergeyler. Bu fitnelerni engiz qılguçı mundın qaçıp barganların
- (4) yamanlıqqa tiz qılguçı ḥod Uzun Ḥasan ḥarām-nemek ékendür. Barçası
- (5) Sultān Aḥmed Tenbel bargan bile zāhir ü āşkārā yamanlıq maqāmıda boldılar.
- (6) Semerqandnı almaq dā'iyesi bile néce yıl kim bicidd çérig tartar édük. Sultān
- (7) Maḥmūd Ḥāndın egerçi mu'taddun-bihi meded ve kömek bolmas édi, velī
- Semerqand
- (8) fethidin soñ Andicānnı ṭama' qılurlar édi. Bu fursatta kim ekşer çérig
- (9) éli ve Moğollar tamām qaçıp Andicān Aḥsīğa bardılar, Uzun Ḥasan ve Tenbel
- (10) ol vilāyetlerni Cihāngīr Mīrzāğa ṭama' qıldılar. Néce cihetdin mümkün émes
- (11) édi kim alarğa bérilgey. Biri ol kim egerçi ḥānga bu vilāyetlerni va'de
- (12) qılmaydur édi, velī ḥān tilep édi. Ḥān tilep turup Cihāngīr Mīrzāğa
- (13) bérilse ḥān bile tamām yekrū bolmaq kérek édi. Yana bir bu kim mundaq
- maḥalda
- (14) kim él qaçıp ol vilāyetqa bardı, taḥakküm ṭarīqi bile ṭama' qıladur. Eger
- burunraq

[52a]

- (1) bu söz arada bolsa édi, fi-l-cümle vechi bar érdi. Alarnıñ taħakkümini kim tartar?
- (2) Bolğan Moğol ve Andicān çerigi ve ba‘zı béglerdin içkilerdin hem Andicānga
- (3) barıp édiler, méniñ bile Semerqandta bég ü beyik yaħşı u yaman minge yavuq-
- (4) ça kişi qalıp édi. Alarnıñ istid‘āsı dék çün müyesser bolmadı,
- (5) qaçıp bargan tevehhümluq éllerni tamām tilep özlerige qoştılar. Tevehhüm-
- (6) luq éller ħod mundaq vāqi‘anı öz qorquñdın Téñridin tiler édiler.
- (7) Aħsīdin Andicān üstige çerig tartıp yamanlıq ve yağılıqnı şarīħ
- (8) ü āşkārā qıldılar. Tolun Ĥ‘āce atlıq Barınnıñ merdāne ü serāmed u qazaq
- (9) yigitleridin édi. Atam ‘Ömer Şeyħ Mīrzā ri‘āyet qılıp édi ve henüz ri‘āyet
- (10) qılmaқта édi. Mén ħod terbiyet qılıp bég qılıp édim. ‘Aceb merdāne ve qazaq
- (11) yigit édi. Ri‘āyet erzendesı édi. Moğollar içide ri‘āyet qılğan
- (12) i‘timādlıq kişimiz Tolun Ĥ‘āce üçün Semerqanddın Moğol ulusı qaça kir-
- (13) işkende Tolun Ĥ‘ācenı yiberilip édi kim élge naşīħat qılıp tevehhümni
- (14) ħātırlarındın çıqarğay tā él qorquñtın ser be-bād bérmegeyler. Élni

[52b]

- (1) ħod bu müftinler bile ħarām nemekler andaq qılıp édiler kim va‘de ü va‘īd
- (2) ve naşīħat u tehdīd hīç fāyide qılmas édi. Tolun Ĥ‘ācenıñ köçi İki
- (3) Su Arasında édi kim bu İki Su arasını Ribāħak Orçını dérler. Uzun
- (4) Ĥasan bile Sulţān Aħmed Tenbel bir pāre ılğar Tolun Ĥ‘ācenıñ üstige yiber-
- (5) diler. Barıp ġāfillıqta alıp keltürüp öltürdiler. Uzun Ĥasan
- (6) ve Tenbel Cihāngīrni alıp kélip Andicānnı muħāşara qıldılar. Çerig atlanurda

(7) Andicānda ‘Alī Dost Tağayini ve Aḥsīde Uzun Ḥasannı qoyulup
(8) édi. Sonra Ḥāce Qāḍī hem kélip édi. Semerqandın bargan çérig
(9) élidin hem ḥaylī yigitler bar édi. Ḥāce Qāḍī evvel qal‘adārılıqta méniñ
(10) devlethāhlıgım üçün on sekkiz miñ qoynı qurgandağı yigitlerge
(11) ve biziñ bile bolğan yigitlerniñ köçlerige üleşti. Muḥāşara müddeti-
(12) de méniñ vālidelerimdin ve Ḥāce Qāḍīdin muttaşıl bu maзмūn bile ḥaṭṭlar
kélür

(13) édi kim “Bizlerni mundaq muḥāşara qılıpturlar. Eger kélip feryādımızğa
yétme-

(14) sengiz, iş uşal bolğusıdur. Semerqand Andicān quvveti bile alılıp édi.

[53a]

(1) Eger Andicān éligte bolsa yana Ténri rāst kéltürse, Semerqandnı élig-
(2) lese bolur.” Müte‘āqıb bu maзмūn bile ḥaṭṭlar kélidi. Ol furşatta bir mertebe
(3) bī-ḥuzūr bolup yaḥşı bolup édim. Neqāhet eyyāminı ebdān ri‘āyet qıla
almadım,
(4) üzöldüm. Bu nevbet asru yaman bī-ḥuzūr boldum, andaq kim tört kün geçe
(5) tilim tutuldı. Ağzımğa paḥta bile su tamızurlar érdi. Méniñ bile qalğan bég
(6) ü bégāt u yigit yelenj méniñ tirilmekimdin me’yūs bolup her kim öz
(7) fikride boldılar. Uş mundaq maḥalda Uzun Ḥasannıñ nökerini, kim élçilik-
(8) ke kélip perīşān sözler kéltürüp édi, bégler rāyda ğalaṭ qılıp
(9) körsetip ruḥşat bértiler. Tört beş kündin soñ ol ḥāldin
(10) bir néme yaḥşıraq boldum, velī tilimde kelālet qaldı. Néçe kündin soñ
(11) öz ḥālimğa kélidim. Çün analarımdın, kim anam ve anamnıñ anası Ésen

Devlet Bégim

(12) bolğay, yana üstād ü pīrimdin, kim H̱āce Mevlānā Qāḍī bolğay, bu nev‘

(13) [ḥaṭṭ]lar kélip mundaq ihtimāmlar bile tilegeyler, né köñül bile kişi turgay?

(14) Receb ayı şenbe küni Andicān ‘azīmeti bile Semerqanddın çıqtuk. Bu nevbet

[53b]

(1) Semerqand şehrde yüz kün pādşāhlıq qıldım. Yana şenbe édi kim Hocendğa yéttim.

(2) Uşol küni Andicāndın bir kişi bu ḥaberni keltürdi kim yéti kün mundın

(3) burun uşol şenbe kim biz Semerqanddın çıqıptur biz, uşol şenbe ‘Alī-Dost

(4) Tağayi Andicān qal‘asını muḥāliflerğa bériptür. Tafşīli budur kim Uzun

(5) Ḥasanın nōkerini, kim ménin bī-ḥuzūrluğumda maña körsetip icāzet bértiler,

(6) muḥālifler Andicān qurğanını qapağanda barıp déptür kim pādşāhnın

(7) tili tutulup édi, ağzığa paḥta bile su tamızadurlar édi. Uşbu ta‘rīf

(8) qılğan yosunluq barıp ‘Alī Dostnıñ qaşıda ant içip ayıp-

(9) dur. Ḥākān Dervāzeside ‘Alī Dost édi. Bu sözdin bī-pāy bolup

(10) muḥāliflerni tilep ‘ahd u şart qılıp qal‘anı bérđi. Zāḥīredin uruşur

(11) kişidin qurğanda hīç kemlik yoq édi. Ğāyataş ol münāfıq nemekḥarām

(12) merdekniñ nā-merdlıǵı édi. Bu mezkūr bolğan sözlerni özige bahāne rāst

(13) qıldı. Andicānnı alğandın soñ ménin Hocend kélgenimni eşitip H̱āce

(14) Mevlānā Qāḍīni erk dervāzeside bī‘izzetāne asıp şehīd qıldılar. H̱āce

[54a]

(1) Mevlānā Qāḍīniñ atı ‘Abdullāhdur. Bu at bile meşhūr bolup édi. Ata tarafıdın

(2) nesebi Şeyḥ Burhāneddīn Qılıçqa müntehī bolur. Ana tarafıdın Sulṭān Élig

Māzīgā

(3) yéter. Fergāna vilāyetide bu ʔabaqa muqtedā ve şeyhū'l-islām ve qādī bola kélgendürler.

(4) H̱āce Qādī H̱azret-i H̱āce 'Ubeydullāhnıñ mürīdi édi. Alardın terbiyet

(5) tapıp édi. H̱āce Qādīnıñ velīlīgıda ménıñ ẖıç şekkim yoqtur. Qaysı

(6) iş velāyetqa mundın yahşıra q delīldür kim alarğa qaşd qılğanlardın az

(7) furşatta āşār u 'alāmet qalmaqđı? H̱āce Qādī 'aceb kişi édi. Qor[q]maq anda aşle[n]

(8) yoq érđi. Ança dilir kişi körülgen émes. Bu şıfat hem velāyet delīlidür.

(9) Sāyir-i él her néce bahādır bolsa anda q dağdağası ve tevehhümi bolur. H̱ācede aşlen

(10) dağdağa u tevehhüm yoq édi. H̱ācenıñ vāqi'asıdın soñ ẖāceğa mensüb

(11) éller mişl-i nöker ü çāker ve aymaq u aḡşāmı tamām tutturup talattılar.

Andicānga

(12) bola Semerqandnı éligdin bérđük. Andicān hem éligdin çıqmış. Biz

(13) ġāfil az ĩncā rānde ü az āncā mānde dégen dék boldı. Bisyār şāqq u düşvār

(14) kélđi né üçün kim tā pādşāh bolup édim bu nev' nökerdin ve vilāyet-

[54b]

(1) tin ayrılmaydur édim. Tā özümni bilip édim bu yosunluq renc ü meşaqqatnı

(2) bilmeydür édim. H̱ocendqa kélgeç ba'zı münāfıq-şīve éller H̱alīfeni ménıñ éşikimde

(3) köre almadılar. Muḡammed H̱üseyn Mīrzānı ve ba'zılarnı berīn qıldılar

H̱alīfeğa Taşkend

- (4) sarı ruḥṣat bérildi. Qāsım Bégni Taşkendke ḥān qaşığa yiberip
- (5) Andicān üstige yürümekni istid‘ā qılıldı. Ḥān hem çerig tartıp
- (6) Āhengerān cölgesi bile kélip Kendirlik Dabanının tüpige tüşkende mén
- (7) Ḥocenddin barıp ḥān dedemni kördüm. Kendirlik Dabanını aşıp Aḥsīni[η]
- (8) tarafığa tüşüldi. Ol tarafdın muḥālifler hem bolğan çeriglerini yığıp
- (9) Aḥsī kældiler. Bu fursatta Bāb Qurğanını ménı dép berkittiler. Ḥānnıñ bir néme
- (10) ḥiyel yürüşidin muḥālifler Bāb Qurğanını zorlap aldılar. Ḥānnıñ egerçi
- (11) özge aḥlāq u eṭvārı ḥüb érdi, velī sipāhılıq bile serdārılıqdın
- (12) bisyār bī-behre édi. İş bu yérge yétkende kim eger yana bir köç yürülse édi köpreki
- (13) bu édi kim uruşsız oq vilāyet müyesser bolğay édi. Uş mundaq maḥalda muḥālif-
- (14) lerniñ firīb-āmīz sözlerini qulaqqa alıp ıslāḥ ḥikāyetini arağa salıp

[55a]

- (1) Ḥ‘āce Ebū’l Mekārim bile Tenbel ağası Bég Tilbeni, kim ol maḥalda ḥānnıñ
- (2) eşik ağası édi, élçilikke yiberdiler. Ol cem‘ özleriniñ ḥalāş-
- (3) lığı üçün bir néçe çın ve yalğan sözler aytıp ḥānğa yā aradağılargā pāre ve
- (4) rişve qabūl qıldılar. Ḥān uş munça bile mūrāca‘at qıldı. Bégler ve içkiler ve yigit-
- (5) ler kim méniñ bile qalıp édiler ekşeriniñ köçleri Andicānda édi. Çün
- (6) Andicān almaqtın me’yūs boldılar, bég ü bégātdın ve yigit yelenđin
- (7) yétte sekkiz yüz kişi méndin tamām ayrıldılar. Ayrılğandın béglerdin ‘Alī

(8) Derviş Bég, ‘Alî Mezîd Qoçın, Muḥammed Bâqır Bég, Şeyḥ ‘Abdullāh ÉşikAğa, Mîrim

(9) Lāğarî. Méniñ bile qalğanlar ğurbet bile miḥnetni iḥtiyār qılğanlar yahşı

(10) yaman taḥmînen iki yüzdin köprek, üç yüzdin azraq bolğay édi. Bégler-

(11) din Qāsım Qoçın Bég, Veys Lāğarî Bég, İbrāhîm Saru Minglıg Bég,

(12) Şirim Tağayi, Sîdî Qara Bég. İçkilerdin Mîrşāh Qoçın, Seyyid-Qāsım

(13) Éşik-Ağa Celāyir, Qāsım ‘Aceb, Muḥammed Dost-ı ‘Alî Dost Tağayi,

Muḥammed ‘Alî Mübeşşir,

(14) Hudāberdi Tuğçı Moğol, Yārek Tağayi, Sulṭān Qulı-ı Bābā Qulı, Pîr Veys,

Şeyḥ,

[55b]

(1) Yār ‘Alî Bilāl, Qāsım Mîrāḥur, Ḥaydar Rikābdār. Maña bisyār düşvār kélđi.

Bî-iḥtiyār

(2) ğalebe yıǵladım. Andın Ḥocendqa kélđim. Méniñ anamnı ve uluq anamnı

ba‘zı méniñ

(3) bile qalğanların köçleri bile Ḥocendqa méniñ qaşımğa yiberdiler. Ol

Ramazānnı

(4) Ḥocendqa ötkerildi. Sulṭān Maḥmūd Ḥānğa kişi yiberip kömek tilep

Semerqand

(5) üstige atlanıldı. Oǵlı Sulṭān Muḥammed Ḥānîkeni ve Aḥmed Bégni tört bés

miñ

(6) çerig bile Semerqand üstige ta‘yîn qılıp ḥān hem atlanıp Ura Tépe

(7) geçe kélđiler. Anda ḥānnı körüp Semerqand üstige Yār Yaylaq bile

müteveccih boldum.

(8) Sultān Muḥammed Sultān ve Aḥmed Bég özge yol bile ilgerirek Yār Yaylaq kélip-

(9) tür. Mén Bürke Yaylaqı bile Senzārga, kim Yār Yaylaqnıñ dārūge-

(10) nişini ol qurgandur, keldim. Sultān Muḥammed Sultān ve Aḥmed Bég Şeybānī Hān-

(11) nıñ kélip Şīrāz ve ol nevāhīni çapqan ḥaberini tapıp yanıpturlar.

(12) Żarūr[et] boldı. Mén hem yanıp Hocendğa keldim. Çün salṭanat dağdağası ve mülk-gır-

(13) lik dā‘ıyesi bar, bir qatla iki qatla iş yürümegen bile baqıp oturup

(14) bolmas. Andicānğa yürüşmek ḥayāli bile kömek tiley Taşkendke ḥān qaşığa

[56a]

(1) bardım. Şāh Bégimni ve uruq qayaşnı hem yétti sekkiz yıl bar édi körmeydür

(2) édim. Bu bahāne bile alarnı hem körüldi. Néçe kündin soñ Seyyid Muḥammed Mīrzā

(3) Duğlatnı ve Eyyüb Bégçik ve Cān Ḥasan Barınnı yétti sekkiz yüzçe

(4) çerig bile kömek ta‘yın qıldılar. Bu kömekni alıp kélip Hocendte tevaqquf

(5) qılmay öte çıqıp ılğap Kend-i Bādem[ni] sol qolda qoyup kélip kéçe bile

(6) şatu qoyup Nesūḥ Qurğanını kim Hocendtin on yığaç yoldur, Kend-i Bādem-

(7) din üç yığaç oğurlap alduk. Qavun bışığı édi. Nesūḥda bir nev‘

(8) qavun bolur kim İsmā‘īl Şeyḥī dérler. Térésı sarıg kīmoḥtluq āsūde

(9) qavun bolur. Tuḥmı almaça, gūştı tört élig, ‘aceb lezīz qavundur. Ança

(10) qavun ol nevāḥīde bolmas. Tanlasığa Moğol Bégleri ‘arzğa yétkür-

(11) diler kim “Kişimiz az. Bu bir qurğannı alğan bile né iş açılğay?” Fi‘l vāqi‘

(12) andaq édi. Anda turarnıñ yā qurğannı berkitürniñ maşlaḫatını tapmay

(13) yanıp yana Ḥocendğa kældük. Uşbu yıl Ḥüsrev Şāh Baysunğur Mīrzā bile
çérig

(14) tartıp Çagāniyān kélip mekr ü firīb bile Sulṭān Mes‘ūd Mīrzā[ğa] élçi yiberdi
kim

[56b]

(1) “Kéliñ, Semerqand üstige yürüliñ. Semerqand müyesser bolsa bir mīrzā
Semerqandta olturğay,

(2) yana bir mīrzā Ḥişārda.” Sulṭān Mes‘ūd Mīrzāniñ Bég ve içkisi ve yigit yeleni

(3) āzürde bolup édiler bu cihettin kim Şeyḥ ‘Abdullāh Barlas Baysunğur Mīrzā
qaşıdın

(4) Sulṭān Mes‘ūd Mīrzā qaşığa kim bardı, çün mīrzāğa qayn ata édi, asru

(5) uluğ ri‘āyet taptı. Bāvücüd kim Ḥişār vilāyeti muḫaqqar u muḫtaşar vilāyetdür,
‘alūfe-

(6) sini miñ tümen fülüs qılıp Ḥutlān vilāyetini der-best bérdi. Ḥutlān vilāyeti-

(7) de Sulṭān Mes‘ūd Mīrzāniñ ḥaylī Bégleriniñ ve içkiler[i]niñ teni bar érdi.

(8) Barçanı mutaşarrıf boldı. Özi ve oğlanları küllī ü cüz’-i eşik ihtiyārını

(9) aldılar. Āzürde bolğanlar qaçıp qaçıp Baysunğur Mīrzāğa kéle başladılar.

(10) Firīb-āmīz sözler bile Sulṭān Mes‘ūd Mīrzāni ġāfil qılıp Çagāniyāndın ılğap

(11) naqāre vaqtıda Ḥişār qurğannı qapay aldılar. Sulṭān Mes‘ūd Mīrzā qurğandın

(12) taşqarı maḥallātta atası salğan Devletserā atlıq ‘imārette érdi. Qurğanga

(13) kire almay qaçıp Şeyḥ ‘Abdullāh Barlas bile Ḥutlān sarı tarttı. Arada Şeyḥ
‘Abdullāh

(14) Barlasdın ayrılıp Uyaç Güzarı bile ötüp Sultān Hüseyn Mīrzāğa bardı.

[57a]

(1) Hışār vilāyeti müyesser bolğaç Baysungur Mīrzānı Hışārda olturguzup

Hutlānnı

(2) Velīğa bérđi. Néçe kündin soñ Belhni qapamaq dā‘ıyesi bile atlandı. Özi-

(3) din ilgerirek Nazar Bahādır atlıq uluq nökerini üç tört miñ kişi bile

(4) Belh nevāhisiğa yiberip üç tört kündin soñ Baysungur Mīrzānı alıp

(5) kélip Belhni muḥāşara qıldı. Belhte İbrāhīm Hüseyn Mīrzā édi. Yana Sultān
Hüseyn Mīrzā-

(6) nıñ bégleridin hem ḥaylī bar érđi. İnisi Velīğa qalın çerig qoşup Şaburgān-

(7) nı qapamaqqa ve ol nevāhini tālān u tārāc qılmaqqa yiberdi. Velī barıp

(8) Şaburgānnı yavuqdın hem qapay almadı. Bolğan çerigni Zerdek Çöli-

(9) dağı él ve ulusnı çapqalı yiberdi. Barıp Zerdek Çölini çapıp

(10) yüz miñdin artuqraq qoy ve üç miñge yavuq téve alıp

(11) kældiler. Velī andın Sān u Çārik vilāyetini çapıp talap tağda ba‘zı

(12) berkilgen éllerni alıp kélip Belhte ağasığa mülḥaq boldı. Hüsrev Şāh

(13) Belhni muḥāşara qılğan furşatta bir kün mezkūr bolğan Nazar Bahādır atlıq
nökerini

(14) Belhniñ arıqlarını yıqqalı yiberdi. İçkeridin Ténri bérđi.

[57b]

(1) Samançı kim Sultān Hüseyn Mīrzānıñ ri‘āyet qılğan bégi édi. Yétmiş seksen
yigit

- (2) bile çıqıp kélip Naẓar Bahādır bile rūberū bolup yıqıtıp başını késip alıp
qal‘ağa
- (3) kirdi. Bisyār merdāne barıp nümāyān iş qıldı. Hem uşbu yıl Sultān Hüseyn
Mīrzā
- (4) Zünnūn Argunnıñ ve oğlu Şāh-Şucā‘nıñ, kim Bedī‘üzzamān Mīrzāğa nöker
bolup
- (5) qız bérıp fitne ü fesād maqāmıda édiler. Def‘ığa çerig tartıp kélip Büstqa
- (6) tüşti. Çerigige hıç tarafdın aşlıq kélmedi. Aqlıqdın [ba]-tañ kéle yavuşup
- (7) édiler kim Büst dārūgesi Büstniñ qurğanını bérdi. Büstniñ zahīresi-
- (8) niñ mededi bile Horāsānga mürāca‘at qıldı. Sultān Hüseyn Mīrzā dék uluq
- (9) pādşāh munça esbāb u tımıturāq bile néçe nevbet Qunduz u Hışār u Qandahār
üstige
- (10) çerigler tartıp ala almadı. Yangan üçün oğlanları ve yigitleri munça
- (11) dilır bolup yağılıqlar ve fitneler qıldılar. Yazığa Sultān Hüseyn Mīrzā oğlu
- (12) Muḥammed Hüseyn Mīrzānıñ def‘-i zararığa kim Astarābādqa musallaḥ
bolup yamanlıq maqāmıda
- (13) édi, Muḥammed Velī Bég başlıq Béglerni qalın çerig bile ılğar yiberip özi
Nişin
- (14) Öleñide oturup édi kim Bedī‘üzzamān Mīrzā ve Zünnünnıñ oğlu Şāh Bég
[58a]
- (1) ġāfillıqta çerig tartıp mīrzānıñ üstige keldiler. İttifāqāt-ı
- (2) ḥasenedin Sultān Mes‘ūd Mīrzā, kim Hışārı aldurup Sultān Hüseyn Mīrzāğa
- (3) kéledür édi, uşbu kün yétişti. Astarābādqa bargan çerig hem kélip

- (4) uşbu kün mīrzāğa mülhaq boldı. Rūberū bolğaç oq uruşa hem almadı.
- (5) Bedī‘ūzzamān Mīrzā bile Şāh Bég qaçtı. Sultān Hüseyn Mīrzā Sultān Mes‘ūd Mīrzānı
- (6) yahşı körüp küyevlükke yükündürüp ‘ināyet ü şefaqt maqāmıda édi kim
- (7) Hüsrev Şāhnıñ inisi Bāqī Çağāniyānī, kim mundın burunraq kélip Sultān Hüseyn Mīrzā
- (8) mülāzemetide bolur édi, engīzi bile Horāsānda turmay bir bahāne bile çıqıp
- (9) Sultān Hüseyn Mīrzādın bī-ruḥşat Hüsrev Şāhğa bardı. Hüsrev Şāh Hışārdın
- (10) Baysunğur Mīrzānı tilep keltürdi. Uşbu furşatta Uluğ Bég Mīrzānıñ oğlu
- (11) Mīrānşā[h] Mīrzā atası bile yağıqıp Hezāreğa kirip Hezārede hem bī-i‘tidāl-
- (12) lıqlar qılıp Hezārede tura almay ol hem Hüsrev Şāh qaşığa kélip édi.
- (13) Ba‘zı kūteh-endişler ḥod berīn éd[i]ler kim üçele pādşāhzādeni öltürüp
- (14) Hüsrev Şāh atığa ḥuṭbe oqutqaylar. Ol şıqqnı maşlaḥat körmey Sultān Mes‘ūd

[58b]

- (1) Mīrzānı, kim kiçiklikidin beri saḥlap ulğatıp édi, Bég atakesi édi,
- (2) bu bés künlük dünyā maşlaḥatı cihetidin, kim né aña vefā qıldı ve né hıçkimge vefā
- (3) qılğusıdur, tutup bu kūrnek merdek közlerige nişter salıp kūr qıldı. Bir néçe
- (4) kökeldaş, imeldaş ve bayırısı Sultān Mes‘ūd Mīrzānı alıp Semerqandğa Sultān
- (5) ‘Alī Mīrzā qaşığa keltürür ḥayālī bile Keşqa keldiler. Ol cemā‘at hem qaşd
- (6) maqāmıda boldılar. Keşdin qaçıp Čārcū Güzarı bile ötüp Sultān Hüseyn Mīrzā
- (7) qaşığa bardı. Her kim ki mundaq şenī‘ ḥareketke iqdām qılğay ve ol kişige kim

(8) bu nev‘ işke ihtimām qılğay yüz miñ la‘netdür. Dāmen-i qıyāmetqaça kim

(9) Hüsrev Şāhnıñ bu ef‘ālını eşitse la‘net qılsun. Bu ef‘ālını eşitip

(10) la‘net qılmağannı hem sezāvār-ı la‘net bilsün. Bu şenī‘ harekettin soñ

(11) Baysungur Mīrzānı pādşāh qılıp Hışārga ruḥşat bérdi. Mīrānşāh Mīrzāğa

(12) Seyyid Kābilni kömek qoşup Bāmyān sarı yiberdi. Vaqāyi‘-i sene erba’a ve
tis’a-mie

(13) Semerqand ve Andicānga mükerreren yürüşüp hīç iş açılmay yana yanıp

Hocendğa

(14) kældük. Hocend muḥaqqar yéridür. Yüz ikki yüz nökerlig kişiniñ evqātı teşvīş

[59a]

(1) bile öter. Dā‘iyeliq kişi néçük baqıp olturğay? Muḥammed Hüseyn Gūrgān

Duğlat, kim

(2) Ura Tépede édi, Semerqandğa yürüşmek dā‘iyesi bile aña kişiler yiberip

(3) sözleşip Yār Yaylaq kəntleridin Peşāğarnı, kim Hāzret-i H’ācenin mülk

(4) kəntleridindür, bu feterātta aña ta‘alluq bolup édi, tiledük kim bu qış

(5) ‘āriyyetī bérgey tā anda oturup Semerqand vilāyetiga éligdin kélgençe

évrüşgey

(6) biz. Muḥammed Hüseyn Mīrzā hem rāzı boldı. Hocendtin atlanıp Peşāğarga

müteveccih boldum.

(7) Zāmīnga yétken furşatta ısıttım. Bāvücūd-ı ısıtma Zāmīndin atlanıp ılğar

(8) qılıp tağ yolu bile ötüp Ribāt-ı H’ācenin üstige kældim kim ġāfillıqta

(9) şatu qoyup çıqıp Ribāt-ı H’āce Qurğanını, kim Şāvdār tümeniniñ dārūğenişini

(10) oldur, alılğay. Şubḥ vaqtı yétildi. Éli ḥaber-dār boldılar. Yana yanıp hīç yérde

(11) tevaqquf qılmay Peşāgarğa kélildi. Bāvücūd-ı ısıtma on üç on dört yığaç yolını

(12) şu‘ūbet u meşaqqat bile qat‘ qıldım. Néçe künden soñ İbrāhīm Sarunı ve Veys

Lāğarīni

(13) ve Şirim Tağayini içki Bégler ve yigitler bile ılğar ta‘yın qılduk kim barıp

(14) Yār Yaylaq qurğanlarını söz bile yā zor bile éliglegeyler. Ol furşatta

[59b]

(1) Yār Yaylaq Seyyid Yūsuf Bégde édi. Mén Semerqanddın çıqqanda qalıp édi.

(2) Sulţān ‘Alī Mīrzā hem ri‘āyet qılıp édi. Seyyid Yūsuf Bég ini oğlını Yār

Yaylaq

(3) qurğanlarının zabţ u rabţıǵa yiberip édi. Aḥmed Yūsuf, kim bu bu tārīḥde

Siyāl-

(4) Kut ḥükümeti andadur, ol qurğanlarda édi. Bizniñ bégler ve yigitler hem barıp

(5) tamām qış ba‘zı qurğannı şulḥ bile éliglediler, ba‘zını uruşup zor bile

(6) aldılar, ba‘zını ‘ayyārlıq ve incgelik bile oğurlap mutaşarrıf boldılar. Ol

vilāyet-

(7) lerde Moğol ve Özbek cihetidin hīç ként yoqtur kim anıñ qurğanı bolmağay.

(8) Uşbu furşatlarda bizniñ cihetimizdin Seyyid Yūsuf Bég ve ini-oğlı-

(9) dın bedgümān bolup Ḥorāsānǵa ruḥşat bérđiler. Bu qış bu nev‘ telāş

(10) ve tartış bile ötti. Yaz bola şulḥ üçün Ḥāce Yaḥyānı yiberdiler. Özleri

(11) hem çerig engīzi bile Şīrāz ve Kābud nevāḥīsıǵa keldiler. Bizniñ bolğan

(12) sipāḥımız iki yüzdin köprek ve üç yüzdin azraq bolğay édi, her taraf-

(13) da küçlüg ğanīmler. Andicānǵa évrüşüp ṭālī‘ hīç meded qılmağı.

Semerqandǵa

(14) élig qoyup hîç iş açılmadı. Zārürettin şulhgüne qılıp Peşāğardın

[60a]

(1) mürāca‘at qılıldı. Hocend bir muhaqqar yér, bir bégniñ evqātı anda teşvîş bile öter.

(2) Bir yarım yılga yavuş ehl ü ‘iyāl bile anda édük. Ol müselmānlar hem bu müddette

(3) imkānı barıça harc tartmaqda ve hıdmet qılmaqta taqşır qılmadılar. Yana né yüz

(4) bile Hocendğa barılğay? Hocendğa barıp hem kişi né qılğay? Barmaqqa né meskenī

(5) turmaqqa né, me’menī. Āhır uşbu tereddüd u tefriqa bile Ura Tépeniñ cenüb tarafıdağı

(6) yaylaqlarğa barduk. Néçe kün ol nevāhıde öz işimizge hayrān barur turarımız-

(7) nı bilmey sergerdān ötkerildi. Bir kün uşbu yérde ékende H̱āce

(8) Ebū’l Mekārim, kim bizniñ dék celā-yı vaṭan bolup sergerdān édi, méni köre

(9) kélđi. Barur turar yérimizdin ve qılur qılmas işimizdin isti‘lām

(10) u istifsār qılıp müteeşşir bolup bizniñ hālimizğa rıqqat qılıp fātiḥa oqup

(11) bardı. Maña hem bisyār teşir qıldı. Rıqqat qıldım. Uşbu kün kéç namāz-ı dīger dere-

(12) niñ ayağıdın bir atlıq kişi peydā boldı. Bu ḥod ‘Alī Dost Ṭağayiniñ

(13) nökeri ékendür, Yulçuq atlıq. Bu mazmūn bile yiberiptür kim “Egerçi méndin

(14) ‘azīm günāhlar şadır boldı, velī ümīdim bar kim ‘ināyet qılıp günāhımnı

bağıslap

[60b]

(1) bérige müteveccih bolsalar, Merğīnānnı tapşurup bir nev‘ qulluq ve

hidmetkârlıq

(2) qılğay mén. Günāhım arıp hicābım ref‘ bolğay.” Mundaq mütehayyirliq ve

sergerdānlıqda

(3) bu haber kélgen bile hīç endīşe ü tevaqquf qılmay, uşol zamān oq kim āftāb

olturur

(4) çağ édi, Merğīnānğa ılğar țarīqa[sı] bile müteveccih boldum. Bu yér bile

Merğīnān arası

(5) taħmīnen yégirme tórt yégirme bés yığaç bolğay édi. Ol kéçe tañ atqunça ol

(6) küni namāz-ı pīşīn geçe hīç yérde tevaqquf qılmay yürüldi. Namāz-ı pīşīn

Hocendniñ

(7) Tenük Āb atlıq kéntige tüşüldi. At savutup atğa boğuz bérıp tün

(8) yarımı naqāre vaqtıda Tenük Ābdın atlanıldı. Ol kéçe tañ atqunça

(9) ve ol küni āftāb batqunça ve yana kéçesi tañdın burunraq Merğīnānnıñ

(10) bir yığaçığa yétkende Veys Bég ve ba‘zı tereddüt qılıp ‘arzğa yétkürdiler kim

(11) “ ‘Alī Dost né nev‘ yamanlıq qılğan kişidür? Arada bir nevbet iki nevbet

(12) kişi barmay kélmey güft ü gū ve ‘ahd u şart bolmay né i‘timād bile

(13) baradur biz?” Fi-l-vāqı‘ tereddüdleriniñ vechi bar érdi. Bir zamān turup

(14) kéneş qılduk. Āhır muña qarār taptı kim bu tereddüdlerniñ egerçi vechi bar,

velī

[61a]

- (1) mundın burunraq kérek érdi. Üç kéçe kündüz tınmay tevaqquf qılmay yégirme
(2) tört yégirme bés yıgaç yolını kældük. Né atta mecāl qalıptur ve né kişi-
(3) de. Bu yerdin né nev‘ yanılğay? Yanıp hem qaysarığa çıkılğay? Çün munça
(4) kéliptürbiz, barmaq kérek. Hıç néme téjriniñ ḥãstıdın özge bolmas.
(5) Sözni muña qoyup tevekkül qılıp tépredük. Sünnet vaqtı édi kim Margīnān
(6) Qurğanı’nıñ eşikige kældim. ‘Alī Dost Tağayī Dervāze’niñ arqasında
(7) turup Dervāze’ni açmay ‘ahd-ı iltimās qıldı. ‘Ahd u şart qılğandın soñ
(8) Dervāze’ni açıp Dervāze arasında mülāzemet qıldı. ‘Alī Dost’Dost’nı körgendin
(9) soñ qurğan içide bir münāsib havılīde tüşüldi. Méniñ bile bolğan kişi
(10) uluq ve kiçig ékki yüz qırq kişi édi. Uzun Hasan ve Sulṭān Aḥmed Tenbel
(11) vilāyet élige bisyār ṭulmlar ötkerip yaman ma‘āş qılıp édiler. Vilāyet
(12) éli tamām méni tiler édiler. Margīnān’ğa kirgendin ékki üç kün[din] soñ Qāsım
Bég-
(13) ge Peşağarı’dın ve yañı nöker bolğanlardan ve ‘Alī Dost Bég’niñ nökerleridin
(14) yüzdin köprek kişi qoşup Andicān’niñ cenūb tarafıdağı tağ él-

[61b]

- (1) lerige meşel Aşpāriyān ve Turuq-Şarān ve Çegrek ve ol nevāhīlerğa
(2) yiberildi kim istimālet bile yā zor [bile] bu éllerni kêtürgey. İbrāhīm Saru’nı
(3) ve Veys Lāğarī’ni ve Seydī Qara’nı, Aḥsī tarafığa yüzge yavuq kişi bile yiberildi
(4) kim Hocend Suyı’nı kécip ol yüzdegi qurğanlar bile tağ éllerini
(5) her ṭavr qılıp bizge baqturğaylar. Bir néçe kündin soñ Uzun Hasan
(6) ve Sulṭān Aḥmed Tenbel, Cihāngir Mīrzā’nı alıp né kim bolğan sipāhī ve

Moğul'nı

(7) yığıp Andicān [ve] Aḥsī'nin çerigge çıxar kişisini çerigge çıxarıp

(8) Mārgīnānnı qapamaq dā'iyesi bile Mārgīnān'nın bir şer'iside şarq

(9) sarı Sipān atlıq kēntke kēlip tüştiler. Bir éki künden son yasap

(10) yarağlanıp Mārgīnān'nın maḥallātuğa kēldiler. Bā-vücūd kim Qāsım Bég'ni ve İbrāhīm

(11) Saru ve Veys Lāğarī başlıqlarını ékki tərəfığa ılğar yiberilip édi, ménin

(12) bile ma'dūdī qalıp édi. Bolğan yigitler yasanıp çıqtılar, maḥalāttın

(13) ilgeri kēlgeni qoymadılar. Ol kün Ḥalīl Çehre Destār-pīç yaḥşı

(14) yürüp éligi işke yétte. Kēlip hīç iş qıla almadılar. Yana ékkiley

[62a]

(1) qurğan yavuğığa kēlmediler. Qāsım Bég, kim Andicān'nın cenūbī tağlarığa

(2) barıp édi, Aşpāriyān ve Turuqşārān ve Çegrek ve ol nevāḥīdağı tağ

(3) u tüzdegi ra'yyet ü aymaq tamām kirdiler. Sipāhīdin hem birer ékirer bizge

(4) qaçıp kēle başladılar. İbrāhīm Saru ve Veys Lāğarī başlıqlarğa kim

(5) Aḥsī tərəfığa sudın ötüp édiler, Bāp Qurğanı ve yana bir ékki qurğan

(6) kirdi. Uzun Ḥasan ve Tenbel zālīm ü fāsiq u kāfirveş éller edi. Ra'yyet

(7) ü vilāyet élleri bulardın bisyār ağrıp édiler. Aḥsī uluqlarının

(8) Ḥasan Dégçe cemā'atı bile ve yana Aḥsī'nin bir pāre levend u evbāşını barın qılıp

(9) qara tayaq qılıp Aḥsī'nin taş qurğanıdağılarını zārb-ı rāst erkeke

(10) tıqıp İbrāhīm Saru ve Veys Lāğarī ve Seydī Qara başlıqlarını tilep Aḥsī'nin

(11) taş qurğanığa kivürdiler. Sulṭān Maḥmūd Ḥan Bende, 'Alī Ḥaydar Kōkeldaş'nı

(12) ve Ḥacī Ġazī Mangıt'nı, kim uşol furşatta Şeybānī Ḥan'dın qaçıp ḥan

(13) kaşığa kélip édi, yana Bārīn Tümeni'ni bégleri bile bizge kömek ta'yın qılıp

(14) édi. Uşbu maḥalda kældiler. Bu ḥaber Uzun Ḥasan'ğa yétip bī-pāy bolup ri'āyet

[62b]

(1) qılğan nokerlerini ve abdān yigitlerini Aḥsī'nin erkige kömek ta'yın qılıp

(2) yiberdi. Seḥer vaqtı deryā yaqasığa yéttiler. Bizin çerig ve Moğul çerigi ḥaber tapıp

(3) bir pāre kişini at yalañaçlapturup sudın kécürdiler. Kömek kélgenler

(4) aldarap kémeni yuqqarı tartmay kéçken yerdin oq qoya bértiler. Qurğan'ğa

(5) öte almay qoyı tüşti[ler]. Bizin çerig ve Moğul çerigi tuş tuşdın at

(6) yalañaçlap kire başladılar. Kemedekiler hīç uruşa almadılar. Qarluğaç

(7) Baḥşı Moğul Bég oğlanlaridin birni tilep éligini tutup

(8) çapqulap öltürdi. Né fāyide? Kim iş andın ötüp édi. Ekser kemedekilernin

(9) ölümge barmağığa bu ḥareket sebeb boldı. Bir zamānda deryādağılarını

(10) arıq alıp barını qırdılar. Uzun Ḥasan'nın mu'teber kişileridin Qarluğaç

(11) Baḥşı édi, Ḥalīl Divāne édi, Qādī Ğulām édi, bulardın bir Qādī Ğulām

(12) qulluq bahānesi bile ḥalāş boldı. Yana mu'teber yigitleridin

(13) Seyyid 'Alī, kim [hālā] ménin qaşımında mu'teberdür, yana Ḥaydar Qulı yana Qulıga Kāşgarī.

(14) Yétmiş séksen abdān yigitdin uşbu bés altı ma'dūdī pış ḥalāş

[63a]

(1) bolmadı. Bu ḥaberlerni işitip Margīnān nevāḥīside oltura almay Andicān

(2) sarığa buzulğan yosunluq [aytıp] köçtiler. Andicān'da Nāşır Bég'ni

- (3) qoyup édiler, kim Uzun Ҳasan'nın yeznesi édi. Eger şānīsi bolmasa
  - (4) şālişi Ҳodnı söz édi kim bar édi? Şāhib-i tecrūbe kişi édi, merdāneliği
  - (5) hem bar édi. Bu keyfiyyetlerni bilip alarnıñ bī-bünyādlığını ma'lūm qılıp
  - (6) Andicān qurğanını bérkitip maña kişi yiberdi. Bular Andicān'ğa yétkende
  - (7) qurğan bérkitkenni ma'lūm qılıp sözləri birbirige qavuşmay buzulup
  - (8) Uzun Ҳasan köçige Aḥsī sarı tarttı. Sultān Aḥmed Tenbel öz vilāyetiga, Oş'ğa
  - (9) bardı. Cihāngir Mīrzā'nı bir néçe içkileri ve yigitleri Uzun Ҳasan'dın
  - (10) alıp qaçıp Tenbel'ğa, kim henüz Oş'ğa yetmeydür édi, barıp qoşuldılar.
  - (11) Andicānnıñ bérkitgen Ҳaber maña kélđi. Hīç tevaqquf qılmaı Margīnān'dın
  - (12) āftāb çıqa atlanıp tüş qaytıp édi kim Andicān'ğa kélđim. Nāşır Bég'ni
  - (13) ve oğlanlarını, kim Dost Bég ve Mīrim Bég bolğay, körüp sorup 'ināyet
  - (14) ü şefqattın ümīd-vār ve ser-efrāz qıldım. Ata vilāyeti, kim éki yılga yavuqlaşıp
- [63b]

- (1) édi kim éligdın çıqıp édi, ténri 'ināyeti bile zī'lqa'de ayıda sene-i [904]
- (2) de yana müyesser ü musahḥar boldı. Sultān Aḥmed Tenbel, kim Cihāngir Mīrzā
- bile qatılıp Oş sarı
- (3) tartıp édi, Oş'qa kirgeç Oş'da hem qızıl ayaq qara tayaq qılıp żarb-ı rāst
- (4) ura ura Oş'dın qavlap qurğannı biziñ üçün saḥlap bizge kişi
- (5) yiberdiler. Cihāngir Mīrzā ve Tenbel ma'dūdī bile serāsīmevār barıp Özkend'ge
- kirdiler.
- (6) Uzun Ҳasan kim Andicān'ğa kire almay Aḥsī tarafıga barıp édi, Ҳaber kélđi
- (7) kim barıp Aḥsīniñ erkiğa kirmiş. Çün serdār u ser-fitne bu édi, bu Ҳaber kélgeç
- (8) Andicān'da tört bés kündin artuq tevaqquf qılmaı Aḥsī 'azīmeti qılduk.

- (9) Aḥsī'ğa yétkeç çäre qıla almay 'ahd u amān tilep qurğanını tapşurdı. Bir néçe
- (10) kün Aḥsīde turup Aḥsī ve Kāsān ve ol yüzniñ iş küçini zabt u ser-encām qılıp ılğar
- (11) kélgen Moğul béglerige ruḥşat bérıp Uzun Ḥasan'ını köç ve müte'allıqları
- (12) bile alıp Andicān'ğa kélildi. Aḥsīde Qāsım 'Aceb'ni, kim içki çergeside édi,
- (13) imdi béglik mertebesiga yétip édi, 'āriyeti qoyuldı. Çün 'ahd
- (14) qılılıp édi, cān ve mālīga zarar-u noksān yétkürmey Qara Tékin yolu bile [Ḥişār] sarığa

[64a]

- (1) icāzet bérildi. Ma'dūdī bile Ḥişār'ğa bardı. Özge tamām nökerleri ayrılıp
- (2) qaldılar. Bu fetretlerde bizge ta'alluq él künni ve Ḥ'āce Qāḍī ve müte'allıqlarını
- (3) tutqan talağan bular édiler. Ba'zı bégler bile ittifāq qılıp sözni muña
- (4) qoyduk kim "Munça çoğulluq ve buzuqçılıq qılğan ve munça bizge ta'alluq mü'min
- (5) ü Müselmānnı tutqan talağan bu cemā'at édiler. Özleriniñ béglerige
- (6) né vefā qıldılar kim bizge vefā qılğaylar? Bularnı tuttursak [ve talatsak], né 'ayb
- (7) bolğay? Bī-taḥşīş bizniñ közümiñniñ utrusıda bizniñ atımıznı
- (8) minip biziñ tonumızniñ kėyip biziñ qoyumızniñ yép yürügeyler. Muña
- (9) ḥod kim taḥammül qıla alğay? Eger teraḥḥum qılıp tutturulmasa ya talatılmasa biziñ
- (10) bile qazaqlıqlarda ve miḥnetlerde bolğan cemā'atnıñ ḥāzır tanığan
- (11) māllarığa bārī fermān bolsa kim éliglerige kirse uşmunça bile qutulsalar,
- (12) minnetler tutsalar kérek. Fi'l-vāqı' ma'qūl köründi. Fermān boldı kim

(13) biziñ bile bolğanlar tanığan némelerini alsunlar. Egerçi ma‘qūl u müvecceh édi,

(14) bir néme şitāb bolmış. Cihāngīr Mīrzā dék mevzī yanımızda oturup élni

[64b]

(1) mundaq hürkütmek hīç ma‘nāsı yoq édi. Mülkgīrlikte ve memleketdārılıqta

(2) egerçi ba‘zı işler t̄āhirde ma‘qūl u müvecceh körünür, velī her işniñ

(3) zımnıda yüz miñ mülāḥaṭa vācib ü lāzımdur. Uşbu bir bī-mūāḥaza ḥūkm

(4) qılğanımızdın né miqdār şor ve fitneler qoptı! Āḥır Andicān’dın ékinçi

(5) nevbet çıqqanımızğa sebeb uşbu bī-ta‘ammul ḥūkm qılğanımız boldı. Bu cihettin

(6) Moğullar özlerige dağdağa ü tevehhüm yol bérıp Ribāṭek Orçını’dın,

(7) kim éki su arası hem dérler, Özkend tarafığa köçüp Tenbel’ğa kişi

(8) yiberdiler. Méniñ anam qaşıda miñ bés yüz ékki miñge yavuq

(9) Moğul ulusıdın bar édi. Yana Hışārdın Ḥamza Sultān ve Mehdī Sultān

(10) ve Muḥammed Duğlat, alar bile uşmunça çağlıq Moğul kélip édi. Hemīşe

(11) yamanlıq u buzuqçılıq Moğul ulusıdın bola kélgendür. Uşbu tārīḥqaça

(12) bés nevbet méniñ bile yağıqtılar. Andaq émes kim méniñ bile bī-münāsebetlıq

(13) cihetidin yağıqmış bolğaylar mundaq ḥareketlerni öz ḥanlarığa

(14) muqarrer qıldılar. Bu ḥaberni Sultān Qulı Çanāq, kim atası Ḥudāy Bérđi

Buqaq’nı

[65a]

(1) Moğullar arasında ri‘ayet qılıp édim, atası burunraq ölüp

(2) édi, özi Moğullar bile bolur édi, keltürdi. Yahşı bardı. Öz él

(3) ve ulusıdın ayrılıp bu ḥaberni yétkürdi. Egerçi munda yahşı bardı, velī

- (4) sonra andaq qabāhatlar qıldı kim yüz munıñ dék hızmet bolsa
- (5) yapqay, néçük kim mezkūr bolğusıdur. Sonğı qabāhatları hem Moğullıq’nıñ
- (6) netīcesidin édi. Bizge haber kélgeç bégleriñi yığıp meşveret qılıldı. Bégler
- (7) ‘arzğa yétkürdiler kim cüzvī işdür. Pādşāh atlanmaq né
- (8) ihtiyāç? Qāsım Bég cemī‘ bégleriñi ve çerigni başlap barsun.” Söz muña
- (9) qarār taptı. Sehl tuttılar. Bu re’y gālať ékendür. Bu küni Qāsım Bég bégleriñi
- (10) ve çerigni başlap çıqtı. Aralağunça Tenbel hōd kélip Moğullarğa qoşulğan
- (11) ékendür. Tañlası érte bile İlāmiş Deryāsı’nıñ Yassı Keçit atlıq
- (12) güzlerini ötkēç oq rū-be-rū bolurlar. Yağşı çapqulaşurlar. Qāsım Bég
- (13) özi Sultān Muḥammed Argun bile rū-be-rū bolup ékki üç nevbet çapqulap
- (14) baş çıqargalı qoymas. Galebe yigitler çapqulaşurlar. Āhır şikest taparlar.

[65b]

- (1) Qāsım Bég, ‘Alī Dost Tağayi, İbrāhīm Saru, Veys Lāğarī, Seydī Qara yana üç
- (2) tört bégdin ve içkidin çıqtılar. Özge ekşer bégler ve içkiler éligge
- (3) tüştiler. Éligge tüşken béglerdin ve içkilerdin ‘Alī Derviş Bég,
- (4) Mīrim Lāğarī, Tuqa Bég, Tağayi Bég Muḥammed Dost, ‘Alī Dost, Mir Şāh
- Qoçın, Mīrim Dīvān.
- (5) Bu uruşda ékki yigit tavrī çapqulaşurlar. Bizin sarıdın
- (6) İbrāhīm Saru’nıñ inileridin Şamed atlıq, alar sarıdın Hışārī Moğullardın
- (7) Şahsuvār atlıq rū-be-rū bolurlar. Şahsuvār andaq çapar kim dulğadın
- (8) ötüp Şamed’nıñ başığa qılıç ḥaylī olturur. Bā-vücūd bu zaḥm Şamed andaq
- (9) çapar kim Şahsuvār’nıñ başıdın kef-i destçe pārçe süñekni qılıçı alıp
- (10) kéter. Şahsuvār’nıñ dulğası yoq ékendür. Şahsuvār’nıñ başını oydılar,

- (11) yahşı boldı. Şamed'niñ başını oyar kişi yoq édi. Üç tört kündin
 (12) soñ uşol zaħm bile oq bardı. Qazaqlıqlardın ve felâketlerdin
 (13) ħalâş bolup yañla vilâyet alğan maħalda 'aceb bī-vaqt şikest édi. Qanber 'Alī
 (14) Moğul, kim bir rükn-i a'zam ol édi, Andicān'nı alğan çağda vilâyetigä barıp
 [66a]

- (1) édi, yoq édi. Uşmunça bile Tenbel Cihāngīr'ni alıp kélip Andicān'nıñ
 (2) bir şer'īsi Puşte'-i Ays'niñ allıdağı öleñge tüşti. Bir ékki qatla Çihil Duħterān
 (3) bile yasap Puşte-i 'Ays'niñ dāmenesigä kélđi. Bizniñ yigitler maħallāt
 (4) u Bāğāttın taşqarı oq yasap çıqtılar. İlgeri kéle almadı. Dāmenedin
 (5) oq narı yandı. Uşbu nevāhīgä kélgende tüşken béglerdin
 (6) Mīrim Lāğarī'ni ve Tuqanı öltürdi. Bir ayğa yavuq bu tégrede olturup
 (7) hīç iş qıla almadı. Oş sarığa baqa yandı. Oşnı İbrāhīm Saruğa
 (8) bérilip édi. Anıñ kişisi anda édi. Oşnı bérkittiler. Veqāyi'-i sene-i
 (9) ħams ve-tis'mi'a Vilâyet'niñ atlıq yayaq çeriglerige qadağa bile tovaçılar
 (10) ve muħaşşıllar yiberildi. Qanber 'Alī'ğa ve yana her né vilâyetlerge bargan
 çeriglerge

- (11) ihtimām bile tovaçılar çapturup tura ve kétmen ve baltu ve né kim bolğan
 (12) çerig meşālih ü esbābigä ihtimāmlıq muħaşşıllar ta'yīn qılıldı. Vilâyetin
 (13) çerigge kélür atlıq yayaq[nı] sürüp ol ħaraf bu ħaraf iş küçke
 (14) bargan nöker ve sipāhīni yığışturup téñrige tevekkül qılıp muħarrem ayı-
 [66b]

- (1) niñ on sekkizide Ĥāfız Bég'niñ çārbāğigä sefer qıldım. Bir ékki kün çārbāğ-
 (2) da turup qalğan esbāb u ālātnı ħayar u mükemmel qılıp Oş sarı

- (3) muhāliflerniñ üstige baranğar ve cavanğar ve ğol ve hirāvul ve atlıq yayaqnı
  - (4) yasap yasal bile oq müteveccih bolduk. Oş'qa yaqın yétken maħalda
  - (5) haber tapıldı kim muhālifler Oş nevāhīsıde tura almadı. Ribāt-ı Serheng
  - (6) Orçını sarığa, kim Oş'nıñ şimālیدür, tartmış. Ol aħşam Lātkénd'te
  - (7) tüşüldi. Tanlası yasap Oş'dın ötkende haber kıldı kim muhālifler
  - (8) Andicān sarı barmış. Biz hem Özkend üstige müteveccih bolduk. Özümüzdin
  - (9) ilgerirek Özkend nevāhīsini çapqalı çapqunçı ayırduk. Muhālifler kim
  - (10) Andicān'ğa barurlar, kéçe bile ħandaqqa kirip faşılğa şatu qoyar çağ-
  - (11) da qurğandağılar tuyarlar. Hıç iş qıla almay yandılar. Bizin çapqunçı
  - (12) hem barıp Özkend nevāhīsini kim çapar ança néme éliglerige tüşmey yanıp
  - (13) kıldiler. Oş qurğanlarıdın Māzū qurğanıda, kim ol arada rastluq bile
  - (14) meşhūr qurğandır, Tenbel inisi Ĥalīlni ékki yüz éki yüz éllig kişi bile qoyup
- [67a]

- (1) ol qurğannı bérkitip édi. Yanıp kélip Māzū qurğanığa uruş salıp
- (2) zor keltürdük. Māzū Qurğanı ħaylī rast qurğandır. Şimālī sarı kim saydur, ħaylī
- (3) bülend vākı' boluptur. Eger saydın oq atsalar şāyed kim faşılğa yétkey. Āb-dezdi
- (4) uşbu ħaraf vāqı' boluptur. Qurğandın qoyığa baqa kūçe dék éki ħaraf-
- (5) dın faşıl qoparıp keltürüp suğa yétkürüptürler. Puşte ħarafları ħandek
- (6) dür. Sayğa yavuş üçün say taşlarıdın uluq uluq qazan
- (7) dék taşlar qurğanğa çıkarıp édiler. Ol mikdār uluq taşlar kim
- (8) Māzū Qurğanı'da attılar, Uşmunça qurğan uruşı bolup hıç qurğandın
- (9) mundaq taşlar atmadılar. 'Abdulquddūs Kuhber Kette Bég'niñ ağası faşıl
- (10) tüpige çıqıp édi. Faşıldın andaq taş urdılar kim hıç yeri

(11) yerge tégmey dürüst mu‘allaq aşıp uşandaq bülend yerdin qurgannın

(12) ḥākrīziniñ tüpigeçe yumalana yumalana kélđi, velī hīç buşmadı. Uşol

(13) zamān oq atlanıp yürüdi. Du-tahī āb-dezdte Yār ‘Alī Bilāl’niñ başıǵa

(14) bir żarb taş urdılar. Başını āhır oydılar. Qalın kişi taş bile

[67b]

(1) żayī‘ boldı. Şabāḥī kim uruş salıldı, çāştgāhdın burunraq āb-dezd

(2) allıldı. Aḥşamǵaça uruş édi. Āb-dezd kim allıldı, boldura [a]lmay tañlasıǵa

(3) amān tilep çıqtılar. Tenbelniñ inisi Ḥalāl başlıq yétmiş séksen yüz [ābdān] kişini

(4) bend qılıp Andicān’ǵa yiberildi kim ihtiyāt bile saḥlaǵaylar. Bizniñ hem

(5) béglerimiz ve içkilerimiz ve abdān kişilerimiz alarnıñ bendiǵa tüşüp édi.

(6) Bu iş ṭavrī vāqı‘ boldı. Māzūnı alıp kélip Oş’niñ kéntleridin

(7) Üñütöpe dégen kéntte tüşüldi. Ol ṭarafdın Tenbel, Andicān’dın

(8) yanıp Ribāt-ı Serheng Orçı’nı kéntleridin Āb-ı Ḥān dégen yerge tüşti.

(9) Bu éki çerigniñ arası bir yıǵaç [yol] bolǵay édi. Bu furşatta Qanber ‘Alī

(10) bī-ḥuzūrluq cihetidin Oş’qa bardı. Bir ay qırq küngeçe olturuldı.

(11) Uruş bolmadı, velī her künde biziñ aşıqqı ve alarnıñ aşıqqısı

(12) atqulaşu[r]lar édi. Bu müddette kéçeler ordu girdini muḥkem ihtiyāt qılılır

(13) édi. Ḥandek qazılır édi. Ḥandek bolmaǵan yerde şāḥ tutulur édi.

(14) Bolǵan sipāḥī tamām yaraǵlanıp ḥandek yaqasıǵa çıkarlar édi. Bā-vücüd

[68a]

(1) munça ihtiyāt, her üç tört künde kéçe bile çerigde bir ğavǵa ve sürān çıkar

(2) édi. Bir kün aşıqqınıñ allıǵa Seydī Bég Ṭaǵayī barıp édi.

(3) Ğanīmniñ kişisi zorraq kélip biyikbār uruş eşnāsıda Seydī Bég’ni

- (4) aldılar. Uşbu yıl Hüsrevşāh Belḡ üstige çerig barur ḡayālı bile Baysunḡur
- (5) Mīrzānı tilep Qunduz'ḡa kēltürüp Belḡ üstige atlandı. Ubāçqa yétken
- (6) çağda Hüsrevşāh bed-baḡt kāfirni ni‘met-i salṡanat daḡdaḡası bile kim salṡanat
andaq
- (7) nākes bī-hünerlerḡa né nev‘ yétkey? Né aşl né neseb né hüner né ḡesāb né
- (8) tedbīr né şecā‘at né inşāf né ‘adālet! Baysunḡur Mīrzā’nı bēḡleri bile tutup
- (9) Baysunḡur Mīrzā’ḡa kiriş salıp muḡarrem ayınıḡ onı édi kim mundaq ḡoş-ṡab‘
- (10) u pūrfaẓīlet ve ḡesāb u neseb bile ārāsta pādşāhzādeni şehīd qıldı. Bēḡleri
- (11) ve içkileridin hem bir néçeni öltürdi. Vilādet ü nesebi: Vilādeti sékiz yüz
- (12) séksen ékkide Ḥişār vilāyetide édi. Sulṡān Maḡmūd Mīrzā’nıḡ ékinçi oḡlı
- (13) dur, Sulṡān Mes‘ūd Mīrzā’dın kiçik, Sulṡān ‘Alī Mīrzā ve Sulṡān Ḥüseyn ve
Sulṡān
- (14) Veys Mīrzā, kim: “Ḥān Mīrzā” bile meşhūrdur, uluq. Anası Paşa Bēḡim édi.

Şekl

[68b]

- (1) ü şamāyili: Uluq közlüḡ, qaba yüzlüḡ, orta boyluq, Türkmen çehrelig, melāḡatlıq
- (2) yigit édi. Ahlāq u eṡvārı: ‘Adāletpīşe ve ādemī u ḡuṡṡab‘ u faẓīletlıq
- (3) pādşāhzāde édi. Üstādı Seyyid Maḡmūd şī‘ī ékendür. Bu cihettin
- (4) Baysunḡur Mīrzā hem maṡ‘ūn édi. Soḡra dēdiler kim Semerqand’ta ol yamān
‘aqidedin
- (5) yanıp pāk-i‘tiqād boluptur. Ḥaylī çağırḡa ḡırşı bar érdi. Çaḡır içmes
- (6) maḡalda namāz öter édi. Seḡāveti vü baḡşışı i‘tidāl bile édi. Naşṡte‘līq ḡattını
- (7) ḡaylī ḡūb bitir édi. Naqqāşlıqda hem éligi yamān émes édi. Şi‘rni

- (8) hem ʃavrī aytur édi. ‘Ādilī taḥallūš qılur édi. Şi‘ri dīvān tertīb
- (9) qılğunça bolmaydur édi. Bu maṭla‘ anıñdur kim: Sāyevār ez nā-tüvānī cābecā
- (10) mīūftem. Ger nagīram rū-yı dīvārı, zi pā mīūftem. Semerqand’ta Baysunğur Mīrzā’nıñ
- (11) ğazelleri ança şāyi‘dür kim kem üy bolğay édi kim mīrzānıñ
- (12) eş‘arı ol üyde bolmağay édi. Maşāfları: Ékki maşāf uruştı,
- (13) bir qatla Sulṭān Maḥmūd Ḥan bile. Evvel taḥtqa olturğanıda Sulṭān Maḥmūd Ḥan,
- (14) Sulṭān Cüneyd Barlas ve ba‘zınıñ iğvā vü engīzi cihetidin Semerqand almaq
[69a]
- (1) dā‘iyesi bile çerig tartıp Aqkotal’dın ötüp Ribāṭ-ı Soğd ve Kenbāy
- (2) nevāḥīsiğa kélđi. Baysunğur Mīrzā Semerqand’dın çıqtı. Kenbāy’da uruşup
- (3) yaḥşı bastı. Üç tört miñ Moğul’nıñ boynığa urdurdı. Ḥaydar
- (4) Kōkeldaş, kim ḥannıñ ḥal u ‘aqdı édi, bu uruşda öldi. Yana
- (5) bir mertebe Buḥārāda Sulṭān ‘Alī Mīrzā bile uruşup mağlūb boldı.
- (6) Vilāyeti: Atası Sulṭān Maḥmūd Mīrzā, Buḥārā’nı bérıp édi. Atasıdın
- (7) soñ atasınıñ bégleri yıgılıp ittifāq bile Semerqand’ta pādşāh
- (8) qıldılar. Buḥārā hem néçe maḥalğaça munıñ dīvānığa dāḥil édi. Tarḥanlar
- (9) yağılığıdın soñ anıñ taşarrufıdın çıqdı. Mén Semerqand’nı
- (10) alganda Ḥüsrevşāh’ğa tartar bardı. Ḥüsrevşāh Ḥişār’nı alıp bérđi. Andın
- (11) hīç evlād qalmadı. Ḥüsrevşāh’ğa kélgen maḥalda abağası
- (12) Sulṭān Ḥalīl Mīrzā’nıñ qızını aldı. Özge ḥatun u ğuması yoq
- (13) édi. Andaq istiklāl bile salṭanat qılmadı kim bir kişini öz allıdın

(14) ulğaytıp mu‘teber bég qılmış bolğay. Bégleri ata abağasının

[69b]

(1) oq bégleri édi. Baysunğur Mīrzā’nıñ vāqı‘asıdın soñ Sultān

(2) Aḥmed Qaravul, Qoç Bégniñ atası, ağa inisi ve köç ve müte‘allıqları bile Qara

(3) Tékin vilāyetidin çıqıp bizni dép kélđi. Qanber ‘Alī, kim Oş’da bī-ḥuzūr

(4) édi, bī-ḥuzūrluqdın qopup ol hem kélđi. Mundaq maḥalda ğayb kömeki

(5) Sultān Aḥmed Qaravul cemā‘atı bile kélip qatılğannı şügün tutup

(6) şabāḥī oq ğanīm üstige yasap yürüdük. Āb-ı Ḥān’da turuş bérme

(7) yurtıdın köçti. Ba‘zı çader ve kilīm u partal dék némeleri çerig

(8) élige tüşti. Kélip anıñ yurtıǵa tüştük. Uşbu aḥşamı Tenbel Cihāngīr’ni

(9) alıp oñ yanımızdın évrülüp Ḥübān dégen kéntke, kim Andicān

(10) sarı yanımızda bizdin üç yığaç bolğay édi, kélip kirdi. Értesige

(11) biz hem baranğar cavanğar ğol hirāvulnı tertīb qılıp kéyim kéyip

(12) yarağlanıp yasal yasap tura kötergen yayağlarını alımızǵa salıp

(13) ğanīm üstige yürüdük. Bizniñ barānğār ‘Alī Dost Tağayī édi tavābi‘i

(14) bile, cavanğar İbrāhīm Saru ve Veys Lāğarī, Seydī Qara, Muḥammed ‘Alī

Mübeşşir, Ḥāce

[70a]

(1) Kelān Bég’niñ aǵası Kiçik Bég, yana ba‘zı içkiler. Sultān Aḥmed Qaravul’nı

(2) ve Qoç Bég’ni ağa inileri bile cavanğarǵa bitildi. Qāsım Bég ğolda méniñ

(3) qaşımda édi. İrevül Qanber ‘Alī ve yana ba‘zı içkiler. Ḥübān’nıñ şarq

(4) cenūb tarafıdın Saqā atlıq kéntke, kim Ḥübān’dın bir şer‘ī bolğay, yétişip

(5) édük kim ğanīm kişisi Ḥübān kéntidin yasap çıqtı. Biz hem ıldamraq

- (6) oq yürüd[ü]k. Cezm ü ihtiyātnı mer‘ī tutup tura yayaq kim tertīb
 (7) qılıp édi, muqābele bolur maħalda kéyin oq qaldılar. ténri ‘ināyeti
 (8) bile alarğa hīç ihtiyāç bolmadı. Yétken bile burunraq biziñ cavanğar
 (9) kişisi anıñ baranğarı bile élig alıştı. H̄āce Kelān’nıñ ağası
 (10) Kiçik Bég anda yahşı çapqulaştı. Muħammed ‘Alī Mübeşşir hem Kiçik Bég’din
 sonra

- (11) çapqulaştı. Uşmunça bile tāb kélture [a]lmay yağı qaçtı. Baranğar bile
 (12) irevülge pīşepīş uruş yétmedi. Qalın yigitlerni kéltürdiler.
 (13) Boyunlarığa buyurduk kim urdılar. Biziñ bégler Qāsım Bég ve ‘Alī Dost
 (14) Bég köpreki ‘Alī Dost cezm ü serdārılığını ri‘āyet qılıp qavğunçı-
 [70b]

- (1) nı yıraq yibergeli maşlaħat körmediler. Bu cihetidin qalın kişisi éligge
 (2) tüşmedi. H̄ubān kéntige oq tüştük. Méniñ evvel maşāf uruşı
 (3) uruşqanıñ uşbu édi. ténri ta‘ālā öz fażl u keremi bile fetħ
 (4) ü zafer ruzī qıldı. Şügün tuttuk. Tañlasığa oq atamnıñ anası,
 (5) méniñ uluğ anam Şāh Sultān Bégim, Andicān’dın kélđi bu ħayāl bile kim
 (6) Cihāngīr eger éligge tüşken bolsa dérh̄ast qılğay. Çün qış yavuqlaşıp
 (7) édi, yazıda aşıq tölük qalmaydur édi. Özkend üstige barurnı
 (8) maşlaħat körmey Andicān’ğa mürāca‘at qılıldı. Néçe kündin soñ kéñe-
 (9) şip sözni muña qarār bérildi kim Andicān’da qışlamaqdın ħanīm
 (10) kişisige hīç zarar u āsībī yétmes, belk[i] oğurluq ve qazaqlıq bile
 (11) küçletmekiniñ ihtimālı bardur. Bir yerde qışlamaq kérek kim çerig
 (12) éli aşıqsızlıqtın ‘āciz bolmağay ve ħanīm kişisige hem qabal

(13) yosunluq ‘ācizlığı bolğay. Bu maşlaḥat üçün Ribāṭek Orçını’da kim

(14) bu Ribāṭek Orçını’nı Éki Su Arası hem dérler, Ermiyān ve Nūṣāb nevāḥī-

[71a]

(1) side qışlamaq ḥayālī bile Andicān’dın köçüp mezkūr bolğan kéntrlerniñ

(2) nevāḥīsığa kélip qışlaq salduk. Bu nevāḥī yahşı avlaq yerler bolur.

(3) İlāmiş Deryāsı’nıñ yaqınıdağı qalın cengellerde buğı maral u toñuz

(4) köp bolur. Uşaq uşaq cengelleride qırğavul u tavuşqan qalın bolur.

(5) puşteside tülküsi bisyār bolur ve rengīn bolur. Tülküsi özge yerniñ

(6) tülküsiğe baqa yügürük bolur. Bu qışlaqda ékende her éki üç künde

(7) avğa atlanur édim. Uluq cengellerni örtep buğı, maral avlar édük.

(8) Uşaq cengellerige çerşe salıp qırğavulğa Qoş salıp gezler édük.

(9) Qırğavulları bī-ḥadd sémiz bolur. Tā ol qışlaqta édük, qırğavul eti firāvān édi.

(10) Uşbu qışlaqta ékende Ḥudāy Bérđi Tuğçı, kim yañı ri‘āyet qılıp bég

(11) qılıp édim, éki üç qatla tüşüp Tenbel’niñ qazağını basıp başlar

(12) késip kéltürdi. Andicān ve Oş nevāḥīsidin hem qazaq yigitler ‘eyyār-

(13) lıq bile tınmay barıp ılqıların sürüp [kişilerin öltürüp] bisyār ‘āciz qıldılar. Eger ol

(14) kişni uşol qışlaqta ötkerilse édi, köprek ihtimālī bu édi kim

[71b]

(1) yazğaça uruşsız oq buzulğaylar édi. Uşmundaq qanīmni zebūn

(2) u ‘āciz qılğan maḥalda Qanber ‘Alī vilāyetığa barmaqqa icāzet tiledi. Her néçe bu ḥesāblarnı

(3) ḥāṭır-niṣān qılıp men‘ qılıldı, köprek cehl qıldı. ‘Aceb yeñil ve bī-māsike

- (4) merdek édi! Z̧aruret boldı. Vilāyetığa icāzet bérildi. Burun vilāyeti
- (5) Ḩocend édi. Bu nevbet Andicān'nı alganda Esfera ve Kend-i Bādem'ni hem aña bérildi.
- (6) Bizin bégler arasında qalın vilāyetlıq ve köp nökerlik Qanber 'Alī édi.
- (7) Ḩiç kimniñ nökeri ve vilāyeti ança émes édi. Qırq éllig kün ol qışlaqta
- (8) édük. Qanber 'Alī'niñ taqrībi bile ba'zı çerig élige hem ruşsat bérildi.
- (9) Özümüz hem Andicān'ğa kældük. Bu müddette kim qışlaqta ve Andicān'da édük,
- (10) Tenbel'niñ kişisi tınmay Ḩan qaşığa Taşkend'ge barur édi ve kélür édi.
- (11) Aḥmed Bég, kim Ḩan'niñ oğlu Sulṭān Muḥammed Sulṭān'niñ bégatekəsi ve ḥannıñ
- (12) uluq ri'āyet qılğan bégi édi, Tenbel'niñ tuğqan a[ba]ğası édi. Bég
- (13) Tilbe, kim Ḩan'niñ eşik ağası édi. Tenbel'niñ tuğqan a[ba]ğası édi. Bara
- (14) kéle Ḩan'nı barın qıldılar kim Tenbelğa kömek yibergey. Kömekdin burunraq Bég

[72a]

- (1) Tilbe, kim tā tuğup édi Moğulistān'da édi, Moğul arasında ulğayıp édi,
- (2) vilāyetqa kirmeydür édi, vilāyet pādşāhlarığa hızmet qılmaydur édi, ḥanlarğa
- (3) oq hızmet qılıp édi, köç ve ehl-i 'iyālını Taşkend'te qoyup özi
- (4) kélip inisi Tenbel'ğa qoşuldı. Bu fursatta 'aceb ḥādişe dest bérdi. Qāsım
- (5) 'Aceb'ni, kim Aḥsīde 'āriyeti qoyulup édi, azağlaq qazaq keyniçe çıqıp
- (6) qavlap Bīçrātā bile Ḩocend SuyıWdın öter. Tenbel'niñ qalın kişisige uçrap
- (7) élige tüşti. Tenbel çün çerigimizniñ tarqağan ḥaberini tapdı ve ağasının
- (8) Tilbe Ḩan bile sözleşip kélip édi, kömek kélmekke müte'ayyin [ü] müteyaqqın

édi,

(9) Özkend'tin atlanıp Éki Su Arası'ğa kélđi. Uşbu eşnāda Kāsān'dın

(10) taḥqīq ḥaber kélđi kim ḥan Tembél'niñ kömekige oğlu Sulṭān Muḥammed
Ḥātīke'ni,

(11) kim Sulṭānımğa meşhūr édi, Aḥmed Bég bile ta'yīn qılıp bés altı miñ

(12) çerig qoşuptur. Arçaként yolu bile aşıp kélip Kāsān'nı

(13) qapadılar. Bizdeğı yıraqdağı kişimizge baqmay ḥāzır kişimiz bile bī-tevaqquf

(14) qışnıñ zarb-ı savuğıda ténrige tevekkül qılıp Andicān'dın Bend-

[72b]

(1) Sālār yolu bile Sulṭānım bile Aḥmed Bég'niñ üstige atlanduk. Kéçesi hīç yerde

(2) turmay tün qatıp şabāḥī Āḥsī'ğa tüştük. Ol aḥşam muḥkem qatıq savuq

(3) édi, andağ kim ba'zınıñ élig ayağın savuq aldı. Köp kişiniñ

(4) qulağları alma dék qabarçuğlanıp édi. Āḥsī'de tevaqquf

(5) qılmağ Qāsım 'Acebniñ ornığa Yāraq Tağayī'ni hem 'āriyeti qoyup Kāsān

(6) üstige öttük. Kāsān'ğa bir şer'ī yétkende ḥaber kélđi kim Aḥmed Bég

(7) ḥaber tapıp Sulṭānım bile buzulğan yosunluq ıldam yandı. Tembél bizniñ

(8) atlanganımıznı bilip ağasığa kömek ılğap kéledür ékendür. Kün

(9) éki namāz arası bolğay édi kim Tembél'niñ qarası Nevkend sarıdın peydā boldı.

(10) Ağasınıñ mundağ yéñil kétkenidin ve bizniñ mundağ ıldam

(11) yétkenimizdin deng ü müteḥḥayyir bolup tura qaldı. Dédük kim “Ḥudāy munı

(12) mundağ kéltürdi. Atınıñ boynı qatıp kéliptür. Yürüp élig

(13) qoşğandın kéyin kéyin ténri rāst kéltürse birisi çıqmas.” Veys Lāğarī

(14) ve yana ba'zılar dédiler kim: “Kün kéç boluptur. Bu kün bolmasa tañla qa-

[73a]

- (1) yanğa bargusıdur? Şabāḥ her qanda bolsa uçratur biz dép fi'l-ḥāl
- (2) élig qoşmaqnı şalāḥ körmediler. Uşmundaq qapu[da] kélgen ġanīm
- (3) hīç nev‘ mutazarrır bolmay uçraştı. Meşel bar kim: “Qapudağını qapmasa
- (4) qarıġuça qayġurur.” Beyt: Kārḥārā bevaqt bāyed çüst kār-ı bi-vaqt
- (5) süst bāşed süst. Tañlaġaça fırsatnı ġanīmet tutup kéçesige
- (6) hīç yerde tüşmey barıp Arḥıyān Qurġanı’ğa kirdiler. Értesige
- (7) ġanīmniñ üstige yürüp tapmay soñınça kélip Arḥıyān Qurġanı-
- (8) nı yavuq qapamaqnıñ şalāḥın tapmay bir şer‘īside Ġazne
- (9) Nemengān’ğa tüşüldi. Ottuz qırq kün biz bu yurtta édük. Tenbel Arḥıyān-
- (10) nıñ Qurġanı’da édi. Az az kişi beridin barıp narıdın kélip ara
- (11) yolda atqulaşup yanar[lar] édi. Bir kéçe şebḥūn kældiler. Ordunıñ
- (12) taşqarısın bir pāre oq qoyup yandılar. Ordu girdini
- (13) ḥandek qılıp şāḥ tutup ihtiyātlar qılılıp édi. Hīç iş
- (14) qıla almadılar. Uşbu yurtta ékende Qanber ‘Alī ékki üç qatla

[73b]

- (1) yamanlap vilāyetiga barmaqçı boldı. Bir qatla ḥod atlanıp téprep édi.
- (2) Ba‘zı bégleri yiberip teşvīşler bile yandurduk. Bu eşnāda Seyyid
- (3) Yūsuf Mecemī, Sulṭān Aḥmed Tenbel’ğa kişi yiberip aña baqtı. Andicān kūhpāye-
- (4) leridin Uyġur Mecem dérler. Éki kūh-pāyedür. Seyyid Yūsuf Mecem’nıñ uluġı
- (5) édi. Soñralar eşikde tanıman bolup édi. İşi uluġluqtın
- (6) ötüp édi, béglik da‘vāsı bar édi, egerçi hīç kim bég qılmaydur

- (7) édi. ‘Aceb münāfıq u bī-pāşina merdek édi. Mén uşbu nevbet Andicān’rı
- (8) alğandın uşbu tāriḥqaça şāyed kim éki üç qatla maña kirip Tenbel’ğa
- (9) yağıqtı éken, yana éki üç qatla Tenbel’ğa kirip maña yağıqtı éken. Āḥır yağı
- (10) bolğanı uşbu édi. Anıñ bile él ü ulus u aymaq ḥaylī bar édi. Tenbel’ğa
- (11) qoşulmasun dép aralay atlanduk. Ara qonup Bişḥārān nevāḥīsiga
- (12) kældük. Bişḥārān Qurğanı’ğa Tenbel’niñ kişisi kélip kirgen ékendür.
- (13) Bizniñ ılğar bégleri ‘Alī Derviş Bég ve Qoç Bég ağa inisi bile
- (14) Bişḥārān eşikige barıp yaḥşılar çapqulaştılar. Qoç Bég ağa inisi bile

[74a]

- (1) yaḥşılar bardılar. Éligleri ekser işke tégdi. Bişḥārān’nıñ bir şer‘īside
- (2) bir bülendī üstide tüştük. Tenbel Cihāngīr’ni alıp Bişḥārān
- (3) qurğanını arqayı tüşti. Üç tört kündin soñ bizniñ
- (4) muḥālif bégler, kim ‘Alī Dost ve Qanber ‘Alī Sallaḥ tavābi‘ ü lavāḥıqı bile
- bolğay
- (5) lar, yaraş sözini arağa sala kiriştiler. Méniñ [ve méniñ] devleth‘āh-
- (6) larımniñ bu yaraşdın aşlā ‘ilm ü ḥaberleri yoq édi ve bizler
- (7) bu şüretqa aşlā rızā érmes érdük. Çün éki uluq bég bu éki
- (8) merdek édi, eger bularnıñ söziqe qulaq salmay şulḥ balmasa
- (9) özge iḥtimālları hem bar édi. Zarūret boldı. Bu yosunluq
- (10) şulḥ boldı kim Ḥocend Suyı’nıñ Aḥsī tarafı vilāyetler Cihāngīr’ğa ta‘alluq
- (11) bolğay. Andicān tarafı vilāyetler maña ta‘alluq bolğay. Özkend’ni hem köçlerini
- (12) çıqargandın soñ bizniñ dīvānğa qoyğaylar. Vilāyetler qarār
- (13) tapqandın kéyin mén ve Cihāngīr Mīrzā ittifāq qılıp Semerqand üstige

(14) yürügebiz. Semerqand tahtı müyesser ü musahhar bolğa Andicān' nı Cihāngīr Mīrzā' ğa

[74b]

(1) bérilgey. Sözni muña qarār bérildi. Cihāngīr Mīrzā ve Tenbel tañlasıǵa kélip

(2) Receb ayınıñ avāhırde mülāzemet qıldılar. Uşbu muqarrer bolğan yosunluq

(3) 'ahd u şartlar boldı. Cihāngīr Mīrzā' ğa Ahsī sarı ruḥṣat bérıp özüm

(4) Andicānǵa mūrāca'at qıldım. Andicān' ğa kélgeç Tenbel' niñ inisi Ḥalīl ve cem' i kim

(5) bendte édiler, benddin çıkarıp hil' atlar kéydürüp ruḥṣat bérildi.

(6) Alardaǵı benddaǵı béglerni ve içkilerni kim Taǵayī Bég ve Muḥammed Dost ve Mīr Şāh

(7) Qoçın ve Seydī Bég ve Qāsım ' Aceb ve Pīr Veys ve Mīrim Dīvān başlıǵlar

(8) bolǵay, benddin çıkarıp yiberdiler. Andicān' ğa kélgendin soñ ' Alī Dost' nıñ

(9) eṭvārı tamām özgeçe boldı. Méniñ bile qazaqlıqlarda ve miḥnetlerde

(10) bolğan kişiler bile yaman ma' aş qıla kirişti. Evvel Ḥalīfe' ğa ruḥṣat bérdi.

(11) Andın soñ İbrāhīm Saru' nı ve Veys Lāǵarī' ni bī-günāḥ bī-cihet tuturup

(12) talatıp vilāyetleridin ayırıp ruḥṣat bérdi. Qāsım Bég bile çıрмаşıp

(13) yürür édi. Tāhirde munı sened qıldı kim Ḥalīfe ve İbrāhīm Ḥ' āce Qāḍī' niñ

(14) hevādārlarıdur. Méndin intiqām algularıdur. Oǵlı Muḥammed Dost ḥod pādşāhāne

[75a]

(1) bünyādlar qoydı. Şoḥbet şılan u dīvān u destǵāh barçanı selāṭīn

(2) destûrı bile [qıla] başladı. Bu atalıq oğulluq Tenbel'ğa arqalanıp mundaq
(3) hareketler bünyā[d] qıldılar. Ménde hem ança ihtiyār u iqtidār qalmadı kim bu
nev‘

(4) nāme‘gül hareketlerdin bularnı men‘ qıla alğaymén, né cihettin kim
(5) Tenbel dék düşman munıñ arqa ve himāyeti her né köñülleri tiler édi
(6) andaq qılurlar édi. ‘Aceb nāzik maḥallī édi. Hīç néme dép bolmas
(7) édi. Bu atalıq oğulluqtın ol müddette ğalebe ḥ‘ārılıqlar tartıldı.
(8) Sultān Aḥmed Mīrzā’nıñ ‘Āyişe Sultān Bégim atlıq qızını, kim
(9) ata abağa tiriğ ékende maña qalınlıq qılıp édiler, Hocendde kélip
(10) édi. Şa‘bān ayıda aldım. Evvel alğanda egerçi mihrim yaman émes édi, velī
(11) evvel kedḥudālīg édi. Ḥayā vü ḥicāb cihetidin her on on bés yégirme künde
(12) bir nevbet barur édim. Soñralar ḥod ol mihr hem qalmadı, velī ḥicāb
(13) henüz köprek boldı. Bir ayda ve qırq künde anam ḥanım muḥaşşılıqlar
(14) bile süre süre teşvīşler bile yiberür édi. Bu furşatlarda bir

[75b]

(1) ordu bāzārınıñ oğlı bar édi, Bāburī atlıq Atı hem ṭavrī münāsib
(2) tüşüp édi. “Mén aña ğarīb meyl peydā qıldım, belkim aña özni zār u
(3) şeydā qıldım.”Andın burun hīç kişige māyıl bolğan émes édim,
(4) belk[i] mihr ü muḥabbet ğüft ü şunūdın eşitmes édim, démes [é]dim. Ol
(5) maḥallar birer beyt ékkirer beyt Fārsīdin aytur édim. Bu beytni
(6) anda aytıp édim: (Beyt) Hīçkés çün mén ḥarāb u ‘āşiq u rüsivā mebd
(7) Hīç maḥbūbī çü tu bī-raḥm u bī-pervā mebd. Aḥyānen Bāburī méniñ qaşımğa
kélür

- (8) édi, velī mén hayā vü hicāb cihetidin Bāburī sarı tüz baqa almas
- (9) édim né cāy ol kim ihtilāt u hikāyet qıla algaymén? Ve neş'e ve ıztırāb
- (10) sebebiddin şükr qıla almas édim né imkân ol kim kêtkenidin şikāyet
- (11) qıla algaymén? Mülāzemet teklīfi qılmaqlıqqa hōd kimge t̄aqat bar édi?
- (12) Bir kün uşol mihr ü muḥabbet avānıda cem'ī hem-rāh édi. Bir kūçede kéledür
- (13) édim. Biyikbār Bāburī rû-be-rû uçray tüşti. Méne infi'āldın anda q hāl
- (14) boldı kim yaqın édi kim érigeymén. Tüz baqmaqlıq yā söz qatmaqlıq-

[76a]

- (1) nıñ hōd imkânı yoq édi. Yüz hicāb u teşvīş bile ötüldi. Muḥammed Şālih'niñ
- (2) bu beyti ḥātırğa kélđi: (Beyt) Şavam şermende her-gāh yār-ı ḥ'odrā der naṭar
bīnam
- (3) Refīqān sū-yı man bīnand u men sū-yı diger bīnam Bu beyt 'aceb ḥasb-ı hāl
- (4) vāqı' boldı. 'İşq u muḥabbet tuğyānıdın şebāb u cünün ğalabātıdın baş
- (5) yalañ ayaq yalañ kūy u kūçede ve bāğ u bāğçede seyr qılur
- (6) édim, né iltifāt-ı āşnā u bī-ğāne ve né pervā-yı öz ü ğayr qılur édim.
- (7) (Beyt) 'Āşıq olğaç bī-hōd u divāne boldum, bilmedim Kim perī ruḥsāreler 'ısqığa
- (8) bu érmiş ḥavāş. Gāhī tilbeler dék yalguz puşte vü deştqa barur
- (9) édim, ğāhī bāğāt u maḥallātın kūçe-be-kūçe aḥtarur édim, né yürümekte
- (10) ihtiyārım bar édi né olturmaqta, né barmaqta qarārım bar édi né
- (11) turmaqta. (Şi'r) Né barurğa quvvetim bar, né turarga t̄akatım; Bizni bu ḥalatqa
- (12) sēn qıldıñ giriftār ey köñül. Uşbu yıl Sulṭān 'Alī Mīrzā
- (13) bile Muḥammed Mezīd Tarḥan'niñ arasında muḥalefet tüşti. Sebebi bu édi kim
- (14) tarḥanīler asru köp i'tibār u ihtiyār bolup édiler. Buḥārā'nı derbest

[76b]

(1) bāqī alıp édi. Buḥārā serkārıdın deñi kişige bérmes édi. Muḥammed Mezīd Tarḥan

(2) hem Semerqand'ta şāḥib ihtiyār tamām vilāyetni oğlanlarığa ve tavābi' u lavāhiqığa

(3) alıp édi. Şehrdin bir néme rāṭibe kim ta'yīn qılıp édiler andın özge

(4) bir fils hīç memerdin Sulṭān 'Alī Mīrzā'ğa tégmes édi. Sulṭān 'Alī Mīrzā

(5) uluğ yigit bolup édi. Bularnıñ mundaq ma'āşığa néçe taḥammül qılsun?

(6) Bir néçe içkiler bile Muḥammed Mezīd Tarḥan'nıñ qaşdı maqāmıda boldı.

(7) Muḥammed Mezīd Tarḥan tuyup nöker süderi ve tavābi' u lavāhiqı bile yana anıñ

(8) bile bar kişi bar bégler bile meşel Sulṭān Hüseyn Arğun, Pīr Aḥmed-i Hāce Hüseyn,

(9) Uzun Ḥasan'nıñ inisi Qara Barlas, Şāliḥ Muḥammed, yana bā'zı bégler ve yigit-

(10) ler bile şehrdin çıqtı. Ol fırsatlarda Mīrzā'ğa Ḥān Muḥammed Hüseyn

(11) Duğlat'nı ve Aḥmed Bég'ni ve yana qalın Moğul béglerini qoşup Semerqand

(12) üstige ta'yīn qılıp édi. Hāfız Bég Dulday ve oğlu Tāhir Bég ḥod Ḥān

(13) Mīrzā'nıñ bég atekesi édiler. Ḥasan Nebīre ve Hindū Bég ve bā'zı yigitler

(14) Hāfız Bég ve Tāhir Bég münāsebeti cihetidin Sulṭān 'Alī Mīrzā'dın qaçıp

[77a]

(1) Mīrzā Ḥān qaşığa barıp édiler. Muḥammed Mezīd Tarḥan, kişiler yiberip Ḥān

(2) Mīrzānı ve Moğul çerigini tilep Şāvdār nevāḥiside kélip Mīrzā Ḥān[nı]

(3) körüp né Moğul bégleri bile mülāqāt qıldı. Moğul béglerinin Muḥammed Mezīd

Bég

(4) alar bile yaḥşığa iḥtilāṭı çıqmadı, belk[i] Muḥammed Mezīd Tarḥan' nı tutar
ḥayālı hem

(5) qılğandurlar. Bu bégler anlap Moğul çerigidin bir bahāne bile ayrıldılar.

(6) Bular ayrılğaç Moğul çerigi hem tura almadı. Yanıp Yār Yaylaq tüşkende Sulṭān

(7) 'Alī Mīrzā az kişi bile Semerqand'dın ılğap Ḥān Mīrzā bile Moğul çerigi[niñ]
üstige

(8) yéter. Uruşa hem almaslar; buzulup qaçarlar. Āḥır çağda Sulṭān 'Alī

(9) Mīrzā'nıñ bir yaḥşığına işi bu boldı. Muḥammed Mezīd Tarḥan [ve] alar bu
mīrzālardin

(10) mey'ūs bolup Moğul 'Abdolvahhāb' nı kim mundın burunraq hem méniñ
qaşımda

(11) bar édi, Andicān qabalıda hem Ḥ~āce Qāḍī bile yaḥşı yek cihetlıqlar qılıp

(12) cānlar tartıp édi maña yiberip méni tilepdürler. Biz ḥod ḥarāb-ı

(13) bu mu'āmele édük. Uşbu maşlaḥat üçün şulḥ qılıp Semerqand üstige

(14) yürümekke cāzim édük. Fi'l- ḥāl Mīr Moğul' nı Aḥsīğa Cihāngīr Mīrzā qaşığa
[77b]

(1) bolcar bile yiberip Semerqand üstige atlanmaq bolduk. Zī'l-qa'de ayıda

(2) Semerqand üstige çerig atlanıp ara ékki qonup Qabā'ğa kélip tüştük.

(3) Namāz-ı dīgeri ḥaber kélđi kim Sulṭān Aḥmed Tenbel' niñ inisi Ḥalīl kélip Oş

(4) Qurğanı' nı uğurlap alıptur. Tafşīli budur kim şulḥ bolğanda Tenbel' niñ

(5) inisi Ḥalīl başlıq bendīlerni qoyulup édi, néçük kim mezkūr

(6) boldı. Tenbel Ḥalīl' ni Özkend'deki köç ve uruqnı çıqarmaq üçün

- (7) yiberip édi. Köç çıxarmaq bahānesi bile barıp Özkend'ge kirip
(8) bu kün çıqay, tañla çıqay dép ħiyel qılıp çıqmaydur édi. Biz çerig
(9) atlanganda fursat tapıp Oş ħālī qalganda kéçe bile kélip Oş
(10) Qurganı'nı uğurlap alıptur. Bu ħaber bizge kélgeç turmaqniñ ve yana
(11) bular bile çıрмаşmaqniñ maşlaħatını néçe cihettin tapmay Semerqand sarı
(12) oq müteveccih bolduk. Bir bu kim biziñ sipāhī atağlıq tamām çerig yarağı-
(13) nı qılmaq üçün üylüg üyge her sarığa tarqap édi. Şulħqa i'timād
(14) qılıp bularnıñ bu mekr ü ħadrıdın bī-ħaber ü ħāfil édük. Yana bir bu kim 'Alī

Dost

[78a]

- (1) ve Qanber 'Alī dék uluq béglerimizdin néçe nevbet ħareketler zāhir boldı kim
(2) alarğa i'timād qalmadı, néçük kim mezkūr boldı. Yana bu kim cemī' Muħammed
Mezīd Tarħan
(3) başlıq Semerqand bégleri ménı tiley Mīr Moğul'nı yiberip édiler. Semerqand
(4) dék pāy-i taħt turgunça né girāy ol qılğay kim Andicān dék yer üçün
(5) kişi evqāt zāyi' qılğay? Qabā'dın Margīnān'ğa kélildi. Qoç Bég'niñ
(6) atası Sulṭān Aħmed Bég'ge Margīnān'nı bérilip édi. 'Alāyıq u 'avāyıq
(7) cihetidin ménıñ bile érgese almadı. Margīnān'da qaldı. Oğlı Qoç Bég
(8) bir ékki ağa inisi bile ménıñ bile bardılar. Esfera yolığa bolduk. Esfera-
(9) 'nıñ tavābi'i Miħan atlıq kéntke kélip tüştük. İttifāqāt-ı ħasanedin Qāsım Bég
(10) cemā'atı bile 'Alī Dost cemā'atı bile Seyyid Qāsım yana bir pāre qalın yigit-
(11) ler bile uşbu aħşam Miħan'da ékende bolcar qılğan dék barça kélip qatıldılar.
(12) Andın atlanıp Deşt-i Ĥaşbān bile yürüp Çoban Köprüki'din ötüp

(13) Ura Tepe keldim. Qanber ‘Alī öz vilāyeti H̱ocend’din Tenbel’ğa i’timād qılıp
çerig

(14) maslaḥatını sözleşse Aḥsi’ğa kélür. Bu vāqı’a bolğaç Tenbel anı bend qılıp alıp
[78b]

(1) vilāyetlerinin üstige yürür. Ol bir Türkī meşel bar kim: “İnanmağıl

(2) Dostuñğa, saman tıqar postuñğa.” Yolda keltüredürgende yayaq

(3) qaçıp yüz teşvīşler bile Ura Tepe ékende keldi. Ura Tepede ékende ḥaber keldi

(4) kim Şeybānī H̱ān Qal’a-ı Debūsī’de Bākī Tarḥan[nı] basıp Buḥārā üstige barıp-

(5) tur. Ura Tepe’din Börk’ke Yaylağı yolu bile Sengzārğa keldük. Sengzār daruğası

(6) qurgannı bérdi. Qanber ‘Alī çün tutturup aldurup kélip édi,

(7) anı Sengzār’da qoyup öttük. Kélip H̱an yurtıga tüşkende Muḥammed Mezīd

Tarḥan

(8) başlıq Semerqand bégleri kélip mülāzemet qıldılar. Semerqand teşḥīrinin

(9) keyfiyyetini bular bile meşveret qılıldı. Dédiler kim “H̱āce Yaḥyā hem

pādşāhnın

(10) ḥāhānidur. Eger ḥāce barın bolsa Semerqand bī-ceng ü cidāl āsānlıq [bile]

(11) müyesser bolur.” Bu cihettin néçe nevbet H̱āce Yaḥyā kişiler yiberip sözleşildi.

(12) H̱āce Yaḥyā Semerqand’ğa kivürmekni cezm étip yibermedi, velī me’yūs bolgu
dék

(13) söz hem aytmadı. H̱an yurtıdın köçüp Dergam yaqasığa keldük. Dergam

(14) yaqasıdın H̱āce Yaḥyā’ğa H̱āce Muḥammed ‘Alī Kitābdār’ı yiberildi. Ḥaber
keltürdi

[79a]

- (1) kim “Kélsünler. Şehrni bérürbiz.” Dergam’dın kéçege yavuq atlanıp şehrğa
  - (2) müteveccih bolduk. Sulţān Maḥmūd Dulday, Sulţān Maḥmūd Dulday’nın atası,
  - (3) yurttın oq qaçıp barıp bu ittifāqdın alarnı ḥaberdār qılıptur. Çün
  - (4) ḥaber taptılar ol qılğan ḥayāl müyesser bolmadı. Yanıp Dergam yaqasığa tüştük.
  - (5) İbrāhīm Saru Manglıg kim ménin bir yahşı ri‘āyet qılğan bégim édi,
  - (6) ‘Alī Dost tutturup qavlatıp édi. Mén Yār Yaylaq’qa kélgen
  - (7) furşatta Seyyid Yūsuf Bég’nin uluq oğlu Muḥammed Yūsuf bile kélip
  - (8) mülāzemet qıldı. Biziñ bayırı béglerimiz ve içkilerimiz kim ‘Alī Dost-
  - (9) ‘nın zıdı édiler, bularnın bā‘zısını qavlap ba‘zısını
  - (10) talap bā‘zısını tutturup édi. Birer birer yığılıp kéldiler.
  - (11) ‘Alī Dost za‘īf bolup édi né üçün kim Tenbel’ni arqalanıp maña
  - (12) ve ménin devletḥāhlarımğa cefā vü azāblar qılır édi, ménin hem ṭab‘ım bu
- merdek
- (13) bile yaman édi. Hem infi‘āldın ve hem tevehhümdin tura almadı. Ruḥşat tiledi.
  - (14) Mén dağı minnet tuttum, ruḥşat bérdim. ‘Alī Dost ve Muḥammed Dost uşol

[79b]

- (1) ruḥşat alğan bile Tenbel qaşığa bardılar. Tenbel’ğa muqarreb bolup galebe
- (2) yağılıqlar ve yamanlıqlar bu atalıq oğulluqtın ṭuhūrğa kélđi. Bir éki
- (3) yıldın soñ ‘Alī Dost’nın éligige qart çıqıp öldi. Muḥammed Dost
- (4) Özbek’ke kirip édi. Fi’l-cümle yaman émes édi. Andın hem körnemeklik
- (5) qılıp qaçıp Andicān’nın kūh-pāyeleriğa barıp yağılıqlar ve fitneler
- (6) engiz qıldı. Āḥır Özbek éligige tüşti. Közlerini kör qıldılar. “Közlerini

- (7) tuz tuttı”nın bu ma‘nāsı bar érmış. Bularğa ruḥṣat bérğendin soñ
- (8) Ğūrī Barlasnı bir néçe yigitler bile ḥaber üçün Buḥār[ā] sarı yiberilip édi.
- (9) Ḥaber kéldi kim Şeybānī Ḥan Buḥārā’nı alıp Semerqand üstige müteveccih boldı.
- (10) Ol nevāḥīde bolmaqñı maşlaḥat körmey Keş sarı a‘zīmet qılduk. Bu Semerqand
- (11) béglerinin ekşer köçleri hem Keşde édi. Keşke kélğendin bir ékki haftadın
- (12) soñ ḥaber kéldi kim Sulṭān ‘Alī Mīrzā, Semerqand’nı Şeybānī Ḥan’ğa bérđi.
- (13) Tafşīli budur kim Sulṭān ‘Alī Mīrzā’nın anası Zühre Bégi Ağa bilmesligi
- (14) ve bī‘aqlılığın maḥfī Şeybānī Ḥan’ğa kişi yiberür bu maзмün bile kim
- Şeybānī Ḥan

[80a]

- (1) anı alur bolsa, oğlı Şeybānī Ḥan’ğa Semerqand’nı bérgey. Atası’nın vilāyetini
- (2) alğandın soñ Sulṭān ‘Alī Mīrzā’ğa bérgey. Bu rāydın Ebū Yūsuf Argun-
- (3) nın ḥaberi bar ékendür, belk[i] bu rāynı körsetgüçi uşol ğaddār ékendür.
- (4) Veqāyi‘-i sene-i sitt va-tis‘ mi‘a Şeybānī Ḥan uşol ḥatunnın va‘desi bile kélip
- Bağ-ı
- (5) Meydān’ğa tüşti. Tüş vaqtıda Sulṭān ‘Alī Mīrzā[nın] bég ü bégatıga yigit
- yelenige
- (6) hīç kimge ḥaber qılmay hīç kim bile kéñeşmey bir néçe yavugıdağı kiçik kirim
- (7) bile Çārreh Dervāzesi’din Bağ-ı Meydān’ğa Şeybānī Ḥan qaşığa bardı.
- (8) Şeybānī Ḥan ḥaylī yaḥşı hem körmedi. Körüşkendin soñ qoyı yanında
- (9) olturguzdı. Ḥāce Yaḥyā, Mīrzā’nın çıqqanını ḥaber tapıp ıztırābta boldı.
- (10) Hīç çäre tapa almay Ḥāce hem çıqtı. Şeybānī Ḥan qopmay oq körüşti. Bir pāre
- (11) şikāyetāmīz sözler ayttı. Ḥāce Yaḥyā qopğanda Şeybānī Ḥan ta‘zīm qılıp qoptı.

- (12) Cān ‘Alī, H̱āce ‘Alī Bay’nın oğlu, Ribāṭ-ı H̱āce’de édi. Mīrzāsı’nın çıqqan
 (13) haberini eşitip ol hem Şeybānī Hān qaşığa keldi. Bu bī-devlet ḥatun,
 (14) çün nāqış-‘aql érdi, érge tégmek téger hevāsı bile oğlının ḥānu-mānın

[80b]

- (1) berbād bérđi. Şeybānī Hān bir zerre pervā hem qılmağı, belk[i] ğuma ğunçaçıça
 (2) hem közge ılmağı. Sulṭān ‘Alī Mīrzā hem öz işke ḥayrān u çıqqanıdın bī-ḥad
 (3) peşīmān édi. Bā‘zı yavuqları keyfiyyetni anlap Mīrzā’nı alıp qaçmaq ḥayālī
 (4) qıldılar. Sulṭān ‘Alī Mīrzā rızā bolmağı. Çün ecel yétip édi, qutulmağı.
 (5) Témür Sulṭān bile tüşer édi. Tört bés kündin soṅ Qulbe Öleṅi’de
 (6) öltürdiler. Bu bés künlüg öler cān üçün yaman at bile bardı.
 (7) Ḥatun söziġe kirip özini néknāmlar çerġesidin çıqardı. Mundaq
 (8) kişiniṅ vaqāyi’in mundın artuq bitip bolmas. Bu yosunluq
 (9) şenī‘ ḥarekātını mundın artuq eşitip bolmas. Sulṭān ‘Alī Mīrzā’nı
 (10) öltürgendin soṅ Cāṅ ‘Alī’ni hem Mīrzā’sı qaşığa yiberdi.
 (11) H̱āce Yaḥyā’dın çün Şeybānī Hān mütevehhim édi, ékki oğlu H̱āce
 Muḥammed

Zekeriyā

- (12) ve H̱āce Bāqī bile Ḥorāsān sarı ruḥşat bérđi. Keyin[din] bir néçe Özbek
 (13) barıp Ḥazret-i H̱āce’ni ékki yigit oğlu bile H̱āce, Kārdzen nevāḥīside
 (14) şehīd qıldılar. Şeybānī Hān’nın sözi bu ékendür kim “H̱āce’nin işi

[81a]

- (1) méndin émes édi. Qanber Bey ve Kepek Bey qıldılar.” Bu andın yamanraq meşel
 (2) bar kim “uzr-eş” beter ez ğünāḥ. Mundaq işlerni bégler öz başı bile ḥanıdın

(3) pādšāhıdın bī-vuqūf qıla başlasa, pes hanlığa ve pādšāhlığa
(4) né i‘tibār? Semerqand’nı Özbek alğaç Keş’din Hışār sarı müteveccih bolduk.
(5) Muḥammed Mezīd Tarḥan başlığ Semerqand bégleri köç ve ehl-i ‘iyālları bile
(6) biziñ bile tépr[e]diler. Çağānyān’nıñ Çeltū Öleñi’ge tüşkende Muḥammed Mezīd
Tarḥan

(7) başlıq Semerqand Bégleri ayrılıp barıp Hüsrevşāh’ğa nöker boldılar. Biz
(8) şehir ü vilāyetin maḥrūm, barur turar yerimiz nāma‘lūm. Bā-vücūd kim
Hüsrevşāh né

(9) miqdār bizniñ ḥāne-i vā‘değa ḥayflar ötkerip édi, çāre tapa almay
(10) zarūrettin anıñ vilāyetiniñ içi bile oq öttük. Bir ḥayāl qılılıp
(11) édi kim Qara Tékin ve Alay bile ötüp kiçik ḥan dadamğa, kim Alaca Ḥan
bolğay,
(12) barılğay. Ol müyesser bolmadı. Kemrūd yuqqarı yürüp Sarataq Dabanı’dın
(13) aşmaq bolduk. Nevendāk nevāsiğa yétkende Hüsrevşāh’nıñ nökeri
(14) bir toqquz at ve bir toqquz parça keltürdi. Kemrūd ağızğa tüşkende Şir ‘Alī
[81b]

(1) Çehre qaçıp Velī Hüsrevşāh qaşığa bardı. Tañlasığa Qoç Bég ayrılıp
(2) Hışār bardı. Kemrūd Derasi’ğa kirip yuqqarı baqa yürüdük. Tengı ve uçma
(3) yollarda ve tünd ü tız kötellerde qalın at ve teve qaldı. Üç tört ara
(4) qonup Sarataq Kötelige yéttük. Kötel, ve né nev‘ kötel! Hergiz mundaq bülend ü
teng
(5) kötel körülgen émes. Hıç vaqt mundaq tengi ve uçma yollar bile yürülgen
(6) émes. Köp teşvīş ü şu‘übet bile muḥāṭara tengi ve uçmalardın ötüp

- (7) yüz renc ü meşaqat bile muhlik bülend ü tañ kötellerdin aşıp Fān nevāhisiga
- (8) kældük. Fān tağlarının arasında bir uluq köl tüşüptür. Muḥīṭi taḥmīnen
- (9) bir şer‘ī [bolğay] ṭavr kölidür. Ğarābettin ḥālī émes. Ḥaber tapıldı kim İbrāhīm
- (10) Tarḥan, Şīrāz qurğanını bérkitip olturuptur. Yār Yaylaq qurğanlarında
- (11) hem Qanber ‘Alī ve Ebū‘l Qāsım Kūhber kim Ḥāce Dīdār’da édi, Özbek
- Semerqand’nı alganda
- (12) Ḥāce Dīdār’da tura almay Yār Yaylaq’qa kélip qoyıǵı qurğanlarda édi
- (13) bérkitip olturupturlar. Fānnı oñ qolda qoyup Keştūd sarı yürüdük.
- (14) Fān meliki kim kerem ü seḥāvet ve ḥızmet-qārlıq u insāniyyet bile meşhūr u
- ma‘rūf

[82a]

- (1) édi, Sulṭān Mes‘ūd Mīrzā, Sulṭān Ḥüseyn Mīrzā Ḥişār üstige kélgende, inisi
- (2) Baysunğur Mīrzā’ğa Semerqand’ğa bu yol bile barıp édi. Fān meliki yétmiş
- séksen at
- (3) pīşkeş qıldı. Özge ḥızmetkārılıqlarını hem uşbu yosunluq qıldı. Maḥa
- (4) bir firūdraq at yiberip özi hem kélmedi. Bizge yétkende seḥāvet bile meşhūr
- (5) bolğan él ḥasīs bolur, mürüvvet bile mezkūr bolğan élniñ mürüvveti unutulur.
- Ḥüsrevşāh,
- (6) kim seḥāvet ü kerem bile ma‘rūf u meşhūr édi, Bedī‘üzzamān Mīrzā’ğa né nev‘
- ḥızmet-kārılıqlar
- (7) qılğanı mezkūr boldı. Yana Bāqī Tarḥan’ğa ve özge béglerge asru köp
- (8) insāniyyet ü baḥşişler körsetti. Ékki nevbet vilāyetidin ‘ubūrumız vāqı’
- (9) boldı: biziñ ebnā-yı cinsimiz démey ki ednā nökerimizge qılğan insāniyyetni

(10) bizge qılmadı, belk[i] nökerimizçe bizni közge ılmadı. Beyt: Kim körüptür,

(11) ay köñül, ehl-i cihāndın yaḥşılıq. Kim ki andın yaḥşı yoq, köz tutma

(12) andın yaḥşılıq. Fāndın ötkaç Keştūd qurğanıda Özbek kişisi

(13) bar ḥayāl qılıp Keştūd üstige ılğaduk. Keştūd qurğanı ḥod buzug

(14) ékendür. Bu müddette anda kişi olturğan émes ékendür. Andın ötüp

[82b]

(1) Kühek Suyı'nın yaqasığa kélip tüştük. Yārīnıñ toğrısın Kühek

(2) Suyı'nın köprüg bile keçtük. Qāsım Bég başlıq bégleriñ yiberildi

(3) kim Ribāt-ı Ḥāce Qurğanı'nı oğurluq bile alğaylar. Yārīdin ötüp

(4) Şunqarḥāne Tağı'dın aşıp Yār Yaylaq'qa kældük. Ribāt-ı Ḥāce'ğa bargan

(5) bégler şatu qoyar maḥalda tuyupturlar yā tuydurupturlar. Ala almay

(6) yanıp kældiler. Qanber 'Alī Sengzār'da édi. Kélip kördi. Ebū'l Qāsım Kūhber

(7) ve İbrāhīm Tarḥan abdān kişilerini mülāzemetqa yiberip qulluq ve iḥlāş

(8) ızḥārını qıldılar. Yār Yaylaq kəntleridin Esfidek Qurğanı'ğa kældük.

(9) Ol furşatta Şeybānī Ḥan, Ḥāce Dīdār nevāḥīside olturup édi.

(10) Üç tört miñ Özbeki bar érdi. Yana yerlig sipāhīdin hem munça

(11) çağlıq kişi yığılıp édi. Semerqand daruğalığını Cān Vefā Mīrzā'ğa

(12) bérıp édi. Bés altı yüz kişi bile Semerqand qurğanının içide édi.

(13) Ḥamza Sulṭān bile Mehdī Sulṭān tavābi' u lavāḥıqı bile Semerqand'nın

yavuğıda

(14) Būdene Qoruğı'da olturup édi. Bizin kişimiz yaḥşı vü yaman ékki yüz

[83a]

(1) qırq kişi édi. Barı bégler vü yigit yélen bile sözleşip sözni

- (2) muña qoyduk kim Şeybānī Hān Semerqand'ın yaqında alıp henüz él aña ve ol
- (3) élge köñül tohtamaydurlar. Uşbu furşatta bir iş qıla alsaq, hōd qılğay-
- (4) biz. Eger Semerqand qurğannı şatu qoyup oğurluq bile alsaq, Semerqand éli hōd
- (5) biziñdür. Né çāresi bar? Eger bizge meded qılmasalar, Özbek üçün hōd
- (6) uruşmağularıdur. Semerqand'ın éliglegendin soñ her né ténriniñ
- (7) h̄āstı bolsa ol bolğusıdur. Bu qarār bile namāz-ı peşīndin soñ
- (8) Yār Yaylaq'tın atlanıp kéçe tün qatıp yarım kéçe Hān yurtığa yéttük.
- (9) Ol aḥşam él ḥāberdār boluptur dép qurğannıñ yavuuqığa kélmey Hān
- (10) Yurtıdın oq yanıldı. Tañ atıp édi kim Ribāṭ-ı H̄āce'din qoyıraq
- (11) Kühek Suyı'nı kéçip yana Yār Yaylaq kéldük. Bir kün Esfidek Qurğanı'da
- (12) cem'ī içkiler meşel Dost Nāşır, Noyan Kökeldaş, [Qasım Kökeldaş] Hān Qulı
Kerīmdād, Şeyḥ
- (13) Derviş, Hüsrev Kökeldaş Mīrim Nāşır barı ḥāzır édiler. Méniñ qaşımda
- (14) oturup édiler. Her ṭarafdın söz ötedür édi. [Dédim] kim “Kéliniñ aytıñ, kim
[83b]

- (1) ténri rāst kéltürse Semerqand'ın qaçan alğaybiz?” Bā'zı dédiler kim “Yazğa
- (2) alğaybiz.” Ol maḥal kéç küz édi. Bā'zı bir ay, bā'zı qırq kün, bā'zı yégirme kün
- (3) dédiler. Noyan Kökeldaş dédi kim “On tört künde alur-biz.” ténri rāst
- (4) kéltürdi. Rāst on tört künde oq Semerqand'ın alduk. Uşol furşatta
- (5) ‘aceb tüş kördüm. Tüş körer-mén kim Ḥāzret-i H̄āce ‘Ubeydullāh kélmışler.
Mén
- (6) istikbāllarığa çıqmışmén. H̄āce kélip olturdılar. H̄āce'niñ allığa
- (7) ḡālibā bī-tekellüfraḡ destār-ı h̄ān salmışlar. Bu cihettin Ḥāzret-i [H̄āce'niñ]

hātırına

(8) néme kélmiş. Mollā Baba méniñ sarı baqıp işāret qıladur. Mén hem ĩmā bile dédim

(9) kim “Méndin émostür. Destār-ı h̃ān salğuçı taqşır qılıptur.” H̃āce fehm qılıp

(10) bu ‘uzr masmū’ tüştı. Qoptılar. Uzata çıqtım. Uşbu üyniñ dālānıda oñ

(11) qolumdın yā sol qolumdın tutup andağ köterdiler kim bir ayağım yerdin

(12) qoptı. Türkī dédiler kim “Şeyh Maşlaḥat bérđi.” Uşol néçe künde oq

Semerqand’nı

(13) aldım. Bir ékki kündin soñ Esfidek Qurğanı’dın Vesmend Qurğanı’ğa kélildi.

(14) Bā-vücūd kim bir qatla Semerqand nevāḥīsiğa barıp tuydurup kélip édük,

[84a]

(1) yana ténrige tevekkül qılıp uşol ḥayāl bile Vesmenddin namāz-ı peşindin soñ Semerqand

(2) üstige ılğaduk. H̃āce Ebū’lmekārim hem hem-rāh édi. Yarım kéçe Hıyābān’nıñ

(3) Pul-ı Meğakığa yétip yétmiş séksen abdān yigitlerni ilgeri ayırduk

(4) kim Ğār-ı ‘Āşıqān toğrusıdın şatu qoyup çıqıp kélip Fīrūze Dervāzesi’ degılerniñ

(5) üstige yürüp Dervāze’ni éliglep bizge kişi yiber-

(6) geyler. Bu yigitler barıp Ğār-ı ‘Āşıqān toğrusıdın şatu qoyup çıqıpturlar.

(7) Hıç kim tuymaydur. Andın Fīrūze Dervāz[e]si’ğa kélip Fāzıl Tarḥan ol kim Tarḥanlardın

(8) émes, Türkistānī sevdā-ger tarḥanlarıdın bolur, Şeybānī Ḥaṅğa Türkistān’da

(9) hıżmet qılıp ri’āyet tapıp édi üstige turarlar. Fāzıl Tarḥan’nı

(10) bir néçe nökeri bile çapqulap öltürüp Dervāze’niñ quflını baltu bile

- (11) چاپی Dervāze'ni açılar. Uşbu fursatta mén yétken bile oq
- (12) Fīrūze Dervāzesi'din kirdim. Ebū'l Qāsım Kūhber özi kélmeýdür édi. İnisi Aḥmed Qāsım'nı
- (13) ottuz qırqça nökeri bile yiberip édi. İbrāhīm Tarḥan'nı kişisi
- (14) ḥod yoq édi. Şehrge kirip ḥāneqāhda olturganda Aḥmed Tarḥan atlıq inisi
- [84b]

- (1) bir néçe nöker bile kélđi. Şehri éli henüz uyqud[a] érdiler. Dükkāndārlar dükkānlardın
- (2) baqıp tanıp du'ā qılurlar édi. Andaq fursattın soñ şehr éli ḥaberdār boldılar.
- (3) Bizin élge ve şehr élige ġarīb beşāşet u neş'e édi. Tilbe itler dék Özbeklerni
- (4) kūçe sayılarda taş bile tayaq bile öltürdiler. Taḥmīnen tört beş yüz Özbekni
- (5) uşbu destūr bile öltürdiler érken. Şehr daruġası Cān Vefā, Ḥāce Yaḥyā'nın
- (6) üyleride édi. Qaçıp çıqıp Şaybaq Ḥan qaşıġa bardı. Dervāze'din
- (7) kirip medrese ü ḥānqāh sarı oq yürüdüm. Kélip ḥānqāhnın
- (8) řāqının üstide olturdum. Tañ atġunça tuş tuşdın süren
- (9) édi ve ġavġā édi. Bā'zı ḥaberdār bolġan erbāb u dükkāndārlar kélip
- (10) neş'e vü beşāşetler bile körüp māḥazarī kélürüp du'ālar qıldılar. Tañ
- (11) atqandın soñ ḥaber kélđi kim Āhanīn Dervāzesi'de ékki Dervāze'nin
- (12) arasını Özbekler bérkitip uruşadurlar. Fi'l-ḥāl atlanıp Āhanīn Dervāzesi'ġa
- (13) müteveccih boldum. Ménin bile on on beş yégirme kişi bolġay édi.
- (14) Él qallāş yañı şehr élige tüşüptür, her kim kūnçkāvluqqa bir ġüşe-
- [85a]

- (1) de meşġul. Mén yétkünçe Āhanīn Dervāzesi'din Özbeklerni çıkarıpturlar. Şaybaq

- (2) Hān bu ḥaberni tapıp ıztırāb bile āftāb çıqanda yüz yüz éllig kişi bile Āhanīn
- (3) Dervāzesi'ğa yétip kélđi. Ġarīb qapuda kélip éđi, velī méniñ bile kişi
- (4) köp az éđi, néçük kim mezkūr boldı. Şaybaq Hān kördi kim hīç iş qıla
- (5) almas. Turmadı. Bat oq yandı. Andın yanıp kélip erkte Büstān Serāğa
- (6) tüştüm. Ekābir ü eşrāf şehir uluğları méni kélip körüp mübārekbādliq-
- (7) lar qıldılar. Yüz qırq yılğa yavuq Semerqand pāy-i tahtı biziñ ḥāne-i vā' değa éđi.
- (8) Qandağı yat yağı Özbek kélip muṭasarıf bolup éđi. Éligdin kétken mülkni
- (9) yana téñri bérđi. Ġāret ü tārāc yétken mülkni yana vilāyet taşarrufumızğa kirdi.
- (10) Sultān Hüseyn Mīrzā hem Herātnı uşbu yosunluq ġāfillıqta alıptur, velī il
- (11) bilür kişi allıda rüşen, ve inşāflıq él qaşıda mübeyyendür kim bu iş bile [ol iş
- arasıda tefāvütlerdür ve ol iş bile]
- (12) bu alış arasında köp farq bardur. Evvel bu kim Sultān Hüseyn Mīrzā köp işler
- (13) körgen, bisyār tecrübeler keçürgen, uluq yaşlıq pādşāh éđi. Ékkinçi
- (14) bu ġanīmi Yādgār Muḥammed Nāşır Mīrzā éđi. On yétti on sekkiz yaşlıq
- bītecrübe

[85b]

- (1) oğlan [kişi] éđi. Üçünçi bu kim ġanīmniñ içidin keyfiyyāt u ḥālātnı bilgen
- (2) kişi Mīr 'Alī Mīrāḥūr, Mīrzā'ğa kişiler yiberip ġāfillıqta ġanīm üstige
- (3) keltürdi. Törtünçi bu kim ġanīmi qurganda émes éđi Bāğ-ı Zāğān'da éđi. Sultān
- (4) Hüseyn Mīrzā alğan maḥalda Yādgār Muḥammed Mīrzā ve tavābi'i andağ
- içkülüğe tüşken ékendürler
- (5) kim ol kéçe Yādgār Muḥammed Mīrzā'nıñ eşikide üç kişi ékendür, alar hem
- mest,
- (6) [özi hem mest] beşinçi bu kim ol mertebe ġāfillıqta oq kélđi ve aldı. Mén

Semerqand alganda on

- (7) tokkuz yaşta édim. Né köp iş körüp édim, né tecrübe bolup édi. Ékkinçi
(8) bu kim méniñ ğanı̄mim Şaybaq Ҳан dék pürtecrübe ve köp iş körgen ve uluq
(9) yaşlıq kişi édi. Üçünçi bu kim bizge Semerqand'dın hıç kişi kélmeýdür édi.
(10) Egerçi şehr éli maña köñüllüg édi, velī Şaybaq Ҳан'nıñ qorgunçıdın
(11) hıç kişi bu hayālını qıla almas édi. Törtünçi bu kim méniñ ğanı̄mim qurganda
(12) édi. Hem qurgannı alıldı, hem ğanı̄mni qaçuruldı. Béşinçi bu kim bir mertebe
(13) Semerqand qaşdıǵa kélip ğanı̄mǵa tuydurup ékinçi mertebe kélgende téñri rāst
keltürdi
(14) Semerqand feth boldı. Bu dégenlerdin ğaraž, élge sañ kem urmaq émes.

[86a]

- (1) Beyān-ı vāqı'ı bu édi kim mezkūr boldı. Bu bitilgenlerdin maqşūd özini
(2) artturmaq émes. Rāstī bu édi kim meşūr boldı. Bu fethde şu'arā tāriḥler
(3) aytıp édiler. Ol cümledin bir beyt ḥāṭırda qalıptur beyt: Bāz küften
(4) ḥired ki tāriḥeş 'Feth-i Bābur Bahādur est, bedān. Semerqand fethidin soñ Şāvdār
(5) u Soǵd u tümenāt yavuǵı qurǵanlar birer birer maña rücū' qıla başladılar.
(6) Bā'zı qurǵanlardın Özbek daruǵaları tevehhüm qılıp salıp çıqtılar. Bā'zı
(7) qurǵanlar Özbek kişisini qavlap bizge kirdiler. Bāzı daruǵalarını
(8) tutup qurǵanlarını bérkittiler. Uşbu furşatta Şaybaq Ҳан'nıñ
(9) ve Özbekleriniñ köç ü uruqları Türkistāndın keldiler. Şaybaq Ҳан
(10) Ҳ'āce Dīdār ve 'Alīābād nevāḥīside édi. Qurǵanlarınıñ mundaq kirgen-
(11) lerini ve élniñ bu nev' rücū'ını körüp olturǵan yerdin Buḥārā sarı
(12) köçti. téñri 'ināyeti bile Soǵd u Miyān Kāl qurǵanları üç tört ayda

(13) ekşer bizge rücū‘ qıldılar. Bāqī Tarḥan hem fursat tapıp kélip Qarşı qurğanığa
(14) kirdi. Huzzār ve Qarşı hem Özbek tasarrufıdın çıqtı. Qara Köl’ni hem Merv’din
Ebū‘l Muḥsin

[86b]

- (1) Mīrzā’nıñ kişisi kélip aldı. İşimiz bisyār tarağı üstide boldı. Méniñ
(2) vālidelerim ve köç ve uruqlarım, mén Andicān’dın çıqqandın soñra, yüz
(3) teşvīş ü meşaqatlar bile Ura Tepe kélip édiler. Kişi yiberip Semerqand’ğa
(4) keltürdük. Uşol néçe künde Sultān Aḥmed Mīrzā’nıñ qızı ‘Āyişa Sultān
Bégim’din,
(5) kim evvel méniñ ‘aqd-i nikāḥımğa kirgen bu édi, bir qız boldı. Faḥrunnisā’ğa
(6) mevsūm boldı. Méniñ tun[ğuc] farzandım bu édi. Ol tārīḥde mén on toqquz
(7) yaşta édim. Uşol bir ay qırq künde oq ténri raḥmetiğa bardı.
(8) Semerqand fethidin soñ kerrāt u merrāt eṭrāf u cevānibdaqı ḥavānīn
(9) ü selāṭīn ü ümerā‘ vü serḥad-nişinlerğa istimdād u isti‘ānat üçün mütevātir
(10) ü müte‘āqib élçiler ve tovaçılar bardılar ve kældiler. Bā‘zı bā-vücūd-ı tecrübeler
sehlingārılıq
(11) qıldılar. Bā‘zıdın kim nisbet bu ṭabaqağa bī-ādāblıqlar u naḥoşluqlar
(12) vāqı‘ bolup édi, öz tevehhümleridin tegāfül qıldılar. Bā‘zılar kim
(13) kömek yiberdiler, mu‘tad bihi kömek émes édi, néçük kim her qaysı öz yeride
(14) meşrūḥ mezkūr bolğusıdur. Bu ékinçi nevbet Semerqand’nı alğanda ‘Alī Şīr
Bég

[87a]

(1) tirig édi. Bir nevbet maḡa kitābeti hem kélip édi. Mén hem bir kitābet yiberip

(2) édim. Arqasında Türkī beyt ayıp bitip yiberip édim. Cevāb kélgünçe

(3) tefrīqa ve ḡavḡā boldı. Şaybaḡ Ḥan Semerqand'nı alḡanda Mollā Binā'ī'ni
mülāzım

(4) qılıp édi. Şaybaḡ Ḥan bile édi. Semerqand fethidin néçe kündin soḡra
Semerqand'ḡa

(5) kélđi. Qāsım Bég andın bedḡümān bolup Şehr-i Sebz sarı ruḡşat bérđi. Néçe

(6) kündin soḡ çün faẓīletlıq kişi édi, ḡünāhı şādır bolmaydur édi,

(7) Semerqand'ḡa kéltürđük. Dāyım qaşīde vü ḡazel ötkerür édi. Nevāda bir ‘amel

(8) ménin atımḡa baḡlap ötkerđi. Uşol eşnāda bir rubā'ī ayıp ötkerđi. Rubā'ī: Né
ḡalle marā

(9) kazū tüvānem nūşīđ. Né mühmel-i ḡalle tā tüvānem pūşīđ. Ānrā ki na

(10) ḡurdenest u né pūşīđün der ‘ilm ü hüner kücā tevāned ḡuşīđ? Ol furşatlarda

(11) birer ékkirer beyt aytur édim, velī ḡazel tüketmeydür édim. Birḡine

(12) Türkī rubā'ī ayıp yiberdim: Rubā'ī işler barı köñlünđeki dék bolḡusıdur.

(13) İn‘ām u vazīfe barı buyrulḡusıdur. Ol ḡalle u muhmel ki dép érđin

(14) bildim muhmelḡa bŷy u ḡalledin ŷy tolḡusıdur. Mollā Binā'ī bu rubā'īnin

[87b]

(1) evvelki mışrā'ının qāfiyesini redīf qılıp özge qāfiyesini redīf qılıp

(2) özge qāfiye bile yana bir rubā'ī ayıp ötkerđi: Rubā'ī: Mīrzām ki şah-ı baḡr u ber

(3) bolḡusıdur, ‘ālemde hüner birle semer bolḡusıdur. Bir muhmel ŷçün munça

(4) ‘ināyet boldı ma‘qŷl eger dēsem néler bolḡusıdur? Ol furşatta Ḥāce

- (5) Ebū'lberke Firāqī Şehr-i Sebz'din Semerqand'ğa kélip édi. Dédi kim uşol qāfiyede
- (6) aytnaq kérek édi. Bu rubā'īni H̄āce Ebū'lberke ayttı: Rubā'ī Bu cevri ki qıldı
- (7) devr sorulğusıdır. Sultān-ı kerem bu 'uzrını qolğusıdır. Tökülgen egerçi
- (8) tolmasa, ey sâqī, tökülgenimiz bu devrde tolğusıdır. Bu qışlıqta işimiz
- (9) bisyār teraqqīde édi. Şaybaq Han'nın işi tenezzülde édi. Bu eşnāda
- (10) bir ékki iş yaramasraq boldı. Merv'din kélip Qara Köl'ni alğanlar tohtay
- (11) almadılar. Qara Köl yana Özbekler taşarrufığa kirdi. Qal'a-ı Debūsī'de
- (12) İbrāhīm Tarhan'nın Aḥmed Tarhan atlıq inisi édi. Şaybaq Han
- (13) kélip qapadı. Biz çerig yığıp isti'dād tayar qılğunça zorlap aldı. Élini
- (14) tamām qatli'ām qıldı. Mén Semerqand'nı alganda sanağlıq ékki yüz kırk kişim

[88a]

- (1) bar édi. Béş altı aynın arasında tēnri ta'ālānın 'ināyeti bile ança
- (2) boldı kim Şaybaq Han dék kişi bile Serpül'de maşāf uruştuk,
- (3) néçük kim mezkūr bolğusıdır. Eṭrāf [u] cavānibdaqlardın ḥandın
- (4) Eyyub Bégçik ve Qaşqa Maḥmūd ve Bārīnlar dört bés yüz kişi kömekke kélip
- (5) édi. Cihāngīr Mīrzā'dın Tenbel'nin inisi Ḥalīl yüz ékki yüz kişi bile kömekke
- (6) kélip édi. Sultān Ḥüseyn Mīrzā dék şāhib tecrübeliq pādşāhdın,
- (7) kim Şaybaq Han'nın ef'āl u eṭvārını mīrzādın yaḥşıraq kişi bilmes édi,
- (8) hīç kişi kömekke kélmedi. Bedī'üzzamān Mīrzā'dın hem kişi kélmedi. Ḥüsrevşāh
- (9) ḥod öziniñ tevehhümidin kişi yibermedi. Çün né miqdār yamanlıqlar andın nisbet
- (10) bu ḥāne-i vā'değa vāqı' bolup édi, néçük kim maqşūd mezkūr boldı, bizdin qorgunçı

- (11) köprek édi. Şevvāl ayıda Şeybānī Hān bile uruşmaq dā'iyesi bile sefer
 (12) qılıp Bāğ-ı Nev'ğa çıqtım. Bêş altı kün Bāğ-ı Nev'de çerig yığılmaq ve isti'dād
 (13) tayar bolmaq maşlahatı üçün olturuldı. Bāğ-ı Nev'din atlanıp küç-ber-küç
 (14) müteveccih bolduk. Serpül'din ötüp tüştük. Ordu girdini tamām şāh

[88b]

- (1) [u] hādek bile ihtiyāt qılıp mazbūt qılduk. Şaybaq Hān narıdın kélip
 (2) H'āce Kārdzen nevāhīsiğa tüşti. Ara taḥmīnen bir yığaç bolğay édi.
 (3) Tört bês kün bu yurttā olturuldı. Bizniñ kişimiz ve yağı kişisi
 (4) künde narıdın kélip barıdın barıp atqulaşıp uruşurlar
 (5) édi. Bir kün gānīm kişisi köprek keldi. Hāylī uruş boldı. Hīç tarafdın
 (6) artuqsılıq bolmadı. Bizniñ bir tuğluq kişi yēñilrek yanıp
 (7) hādekke kırıptür. Bā'zı "Seydī Qara Bēg'niñ tuğı édi." dēdiler. Seydī
 (8) Qara egerçi sözige uz édi, qılıçığa hūlya édi. Uşbu evqāttā bir kéçe
 (9) Şaybaq Hān şeb-hūn keldi. Çerig girdini şāh u hādek bile müstāhkem u mazbūt
 (10) qılılıp édi. Kélip hīç iş qıla almadı. Hēdeq'niñ taşıdın
 (11) süren salıp bir pāre oq qoyup yandılar. Uruş işige mén
 (12) sa'y u ihtimām qıldım. Qanber 'Alī hem sā'ī édi. Bāqī Tarḥan miñ ékki miñ
 (13) yarağlıq kişi bile Keş'ke tüşüptür. Éki künde bizge qoşulur. Seyyid Muḥammed
 (14) Mīrzā Duğlat hem ḥān dadam qaşıdın kömek kélip miñ miñ bês yüz kişi

[89a]

- (1) bile Diyūl tüşüptür. Ara dört yığaç yoldur. Şabāhığa bizge qoşulur. Uşmundaq
 (2) maḥalda ta'cīl qılduk. Uruştuq. Beyt: Ba tündī sabuk dest burdan ba tıg

- (3) ba dandān ğazad puşt-i dest-i daruğ. Méniñ ihtimāmnıñ ciheti bu édi kim
- (4) uruş küni Sekkiz Yulduz aralıqta édi. Eger ol künden ölse
- (5) on üç on dört küngeçe Sekkiz Yulduz ğanım arqası sarı bolur
- (6) édi. Ol mülāhaṭalar hıç ékendür. Bī-taqrīb ta‘cīl qılıpturbiz. Şabāhī
- (7) uruş dā‘ıyesi bile cébelenip atlarğa kim kéçim salıp baranğar cavanğar
- (8) ğol irevül yasal yasap müteveccih bolduk. Baranğar: İbrāhīm Saru, İbrāhīm Cānī,
- (9) Ebū‘l Qāsım Kūhber, yana ba‘zı bégler édi; cavanğar: Muḥammed Mezīd
- [Tar]ḥan, İbrāhīm Tarḥan, yana
- (10) Semerqand bégleri Sultān Hüseyn Arğun, Qara Barlas, Pīr Aḥmed, Ḥāce
- Hüseyn éd[i];
- (11) ğolda Qāsım Bég ve yana ba‘zı yavuq içkiler édi; irevül: Qanber ‘Alī Sellāh,
- (12) Bende ‘Alī, Ḥāce ‘Alī, Mīr Şāh Qoçın, Seyyid Qāsım Eşik Ağa, Ḥaldār Bende
- ‘Alī’niñ
- (13) inisi, Qoç Bég, Ḥaydar Qāsım Bégniñ oğlu. Bolğan abdān yigitlerni
- (14) ve içkilerni tamām irevülge bitilip édi. Biz kim yasap çıqtuk, ğanım hem utrudın
- [89b]
- (1) yasap peydā boldı. Baranğarı Maḥmūd Sultān, Cānī Bég Sultān, Témür Sultān;
- (2) cavanğarı Ḥamza Sultān, Mehdī Sultān, yana ba‘zı sultānlar édi. Yasallar
- (3) yavuq yétkeç ğanımniñ baranğarınıñ uçı bizniñ arqamız sarı
- (4) yürüldi. Mén hem yüzümni alar sarı qıldım. Bizniñ irevül kim né kim
- (5) bolğan iş körgen qılıç çapqan yigitlerni tamām irevülge bitilip
- (6) édi; oñ qol sarı qaldı. Alımızda hıç kişi qalmadı. Bā-vücūd kim
- (7) ilgeri kélgen kişilerni urup yandurup ğolığa tikdük. Aña yétti

- (8) kim Şaybaq Ҳан'нинг ба'зи қару улуқлари Шайбақ Ҳан'га дэптүрлер
- (9) kim [Şaybaq] “Yürümek kérek. Turmaq'dın iş ötti.” Özi tohtap turuptur.
- (10) Ғанімнинг баранғару cavанғарımıznu basıp arqağa yürüldi. İrevül
- (11) hem oñ qol sarı qalıp alımız yalañ boldı. Keyindin ve ilgeridin
- (12) ғанім кісісі zorlap oq qoya kırıştı. Моғул [çerigi], kim kömekke kélip édi,
- (13) uruşurğa һод ғәқатları yoq édi. Uruşmaqnu qoyup bizniñ
- (14) élini oq ғalap éttin түşүre kırıştılar. Bir bu émes hemіşe bedbaht Moғul-
- [90a]

- (1) -niñ ‘ādeti uşmundaqtur. Bassa hem olca alur; bastursa hem öz élini
- (2) ғalap түşүрүp olca alur. Allımızdağılarınu néçe nevbet zorlap kélgende
- (3) urup yandurduk. İlgerimiz hem zorladı. Kéyin évrülgen kişi
- (4) hem kélip bizniñ tuғqa oq qoya kırıştılar. İlgeridin kéyindin zor-
- (5) ladılar. Bizniñ élini téprettılar. Özbek'niñ uruşta bir uluq
- (6) һünéri uşbu tolgamadur. Hıç uruşı tolgamasız bolmas. Yana bir bu[dur] kim
- (7) ilgeri ve kéyin бэг ü nöker tamām oq qoyup cilavluq kéledürler.
- (8) Yanganda hem perişān yanmay cilavluq yanadurlar. Méniñ bile on on бés
- (9) kişi qalıp édi. Kühek Deryāsı yaqın édi. Baranғarınıñ ucı deryāğa
- (10) toqunup édi. Deryā sarı oq tarttuk. Kühek Deryāsı'nıñ kirgen
- (11) mağallı édi. Deryā'ğa yétken bile cébelig kiçimlig oq suğa kirdük. Yarımı-
- (12) dın köprek yayap oq kélildi. Andın soñra üzdürme édi. Bir
- (13) tır gez atımı bir cébelig kiçimlig at üzdürüp öttük. Sudın
- (14) ötkеç kiçimni kesip taşladuk. Sudın şimāl sarıға kim ötüldi, yağı-

[90b]

- (1) -din uçaştuk, velī yeke yarımını [tāleb] tüşürgüçi yalañaçlağuçı tamām bu şüm
- (2) Moğul édi. İbrāhīm Tarhan'ını ve yana haylī abdān abdān yigitlerni Moğul
- (3) talap attın tüşürüp zāyi' qıldılar. Kühek Deryāsı'nın şimāl tarafı
- (4) bile kélip Qulbe nevāhīsi'din Kühek Deryāsı'nı kéçtük. Ékki namāz arası bar édi kim
- (5) Şeyhzāde Dervāzesi'din kirip erkke kélidim. Uluq uluq bégler
- (6) ve yaḥşı yaḥşı yigitler [ve] qalın kişi bu uruşta telef boldı: İbrāhīm Tarhan [ve]
- (7) İbrāhīm Saru [ve] İbrāhīm Cānī. Bu ġarībtür kim bir uruşta üç İbrāhīm
- (8) atlıq uluq bég telef boldı. Yana Ebū'l Qāsım Kūhber, Ḥaydar Qāsım Bég-
- (9) nin uluq oğlu, Ḥudāy Bérđi Tuğçı, Sulṭān Aḥmed Tenbel[nin] inisi Ḥalīl, kim
- (10) burunraq néçe qatla mezkūr bolup édi, bu uruşta telef boldılar. Yana
- (11) ba'zılar her sarığa qaçtılar. Ol cümledin Muḥammed Mezīd Tarhan, Ḥüsrevşāh'ğa Ḥişār
- (12) ve Qunduz sarı bardı. Yana Qanber 'Alī Sellāḥ Moğul, kim uluq ri'āyet qılğan
- (13) bégimiz ol édi, munça ri'āyet tapıp édi, mundaq maḥalda hem cihetlıq
- (14) qılmay kélip Semerqand'dın köçini alıp bu hem Ḥüsrevşāh'ğa bardı. Yana ba'zı

[91a]

- (1) içkiler ve yigitler meşel Kerīmdād, Ḥudāydād Türkmen ve Cānike Kōkeldaş ve Molla
- (2) Baba Peşāğarī Ura Tepe sarı çıqtılar. Ol furşatta Mollā Baba nöker émes édi,
- (3) mihmān yosunluq yürür édi. Yana ba'zılar meşel Şīrīm Ṭağayī cemā'atı bile bāvucūd kim
- (4) biziñ bile Semerqand'ğa kirdi, meşveret qılıp ölüg tirigni Semerqand

- (5) qurğanınıñ içide körüp qurğannı bérkitmek bolduk, ménin anam
 (6) égeçisiñe qurğanda turup bolğan köç ve uruq ve kişi qarasını
 (7) Ura Tepege çıxarıp yiberdi özi bir néçe kişi qarası bile cerīde
 (8) qurğanda turdı. Bir bu émes: dāyim mundaq qatıq işler tüşkende
 (9) mundaq yupqalıq ve nā-hem cihetlıqlar andın şādır bolğandır. Tanlasığa
 (10) H̱āce Ebūʿlmekārim ve Qāsım Bég ve cemīʿ bégler ve içkiler ve söz téger
 yigitlerni

- (11) çarlap meşveret qılıp sözni qurğannı bérkitmekke ve ölüg
 (12) tirigni qurğan içide körmekke qoyduk. Mén ve Qāsım Bég ve yavuğum-
 (13) dağı içkiler ve yigitler bile kömek bolduk. Bu maşlaḥat üçün şehrin
 (14) ortasında Uluğ Bég Mīrzāʿnıñ medresesiniñ tamınıñ üstide

[91b]

- (1) aq üy tikip olturdum. Özge béglerge ve yigitlerge Dervāzelerde
 (2) ve girdāgird-i qalʿanın [faşīli]de bolcarlar üleşildi. Ékki üç kündin soñ
 (3) Şaybaq H̱an kélip qurğandın yıraqlıq tüşti. Semerqandʿnıñ maḥalle maḥalle
 (4) kūy kūy avbāş u yetimleri fevc fevc yığılıp yetimāne şalavātlar çekip
 (5) medrese éşikige kélip uruşğa çıxarlar édi. Şaybaq H̱an uruşqa
 (6) kim atlanur édi, qurğannıñ yavuqığa hem kéle almas édi. Néçe kün
 (7) bu vetīre bile ötti. Oq ve qılıç zaḥm [u] zərbını ve maşaf u meydān qıtāl u ḥarbını
 (8) körmegen avbāş u aytām bu muʿāmeledin dilir bolup yırag çıqa
 (9) kiriştiler. İş körgen yigitler mundaq bī-şarfe çıqışlardın menʿ
 (10) qılsalar taʿn qıla kiriştiler. Bir kün Şaybaq H̱an Āhanīn Dervāzesi
 (11) sarı uruş keltürdi. Yetimler çün dilir bolup érdiler, dāyimgi

- (12) dék dilir ve yıraq çıqtılar. Bularnıñ arqasığa ba‘zı yigitlerni atlıq
(13) çıkarıldı. Üştürger’din tarafıda kökeldaşlar ve yavuq içkiler çıqıp érdi,
(14) meşel Noyan Kökeldaş, Qul Nazar Tağayī ve Mezīd ve ba‘zılar. Andın bir éki
üç Özbek

[92a]

- (1) bularğa at saldı. Qul-Nazar bile qılıç alıştı[lar. Bolğan Öz]bekler yayaqlap
(2) zor keltürdiler. Şehr yetimlerini tépret[tiler. Āhanīn De]rvāzesi’ğa yıqtı-
(3) lar. Qoç Bég ve Mīr Şāh Qoçın, H̄‘āce Hızr Mescid[i]niñ yanında tüşüp qaldılar.
(4) Yayaqlarnı tépr[e]tken bile ilgerigi atlıqları H̄‘āce Hızr’nıñ mescidige yığılıp
(5) keldiler. Qoç Bég çıqıp uşbu ilgeri kélgen Özbekler bile yahşı çapqulaştı.
(6) Nümāyān iş qıldı. Barı él baqıp turar édi. Qoyıǵı qaçqanlar
(7) hód qaçmaqları bile oq bolup édiler. Oq atardın ve uruşqa
(8) turardın iş ötüp édi. Mén Dervāze’niñ üstidin nāvek
(9) atadur édim. Yana ba‘zı yavuǵumdaǵılar oq atadur édiler. Yuqqarıqı
(10) oqnıñ zarbıdın H̄‘āce Hızr Mescīdi’din ilgeri öte almadılar. Uşandın
(11) oq yandılar. Muḥāşara avānıda qurǵan faşīliniñ üstidin her kéçe évrülür
(12) édük. Gāhī mén, gāhī Qāsım Bég, gāhī yana béglerdin ve içki-
(13) lerdin évrülürler édi. Fīruze Dervāzesi’din Şeyḫzāde Dervāzesi’ğaça
(14) faşīl üstidin at bile yürüse bolur édi. Özge yerlerde yayaq

[92b]

- (1) yürülür édi. Ba‘zılar kim yayaq yürüp évrülürler édi, bir évrülgünçe
(2) tañ atar édi. Bir kün Şaybaq Han Āhanīn Dervāzesi bile Şeyḫzāde
(3) Dervāzesi arasında uruş keltürdi. Mén kim kömek édim, uruş

- (4) munda bolğaç munda kældim. Gāzüristān Dervāzesi bile Sūzengerān Dervāzesi
- (5) tarafıdın pervā qılmaduk. Ol küni Şeyhzāde Dervāzesi'niñ üstidin
- (6) oq uçıda bir boz atlıqnıñ atını nāvek oqı bile yaḥşı attım. Oq bile
- (7) oq bardı. Bu aralıqta ança zor keltürdiler kim Üştürger'din nevāhiside
- (8) faşılınıñ tüpigeçe kældiler. Biz munda ḥarb u zarbqa meşgūl
- (9) ol tarafıdın tamām ġāfil. Yégirme béş yégirme altı şatu şayar qılğan ékendürler
- (10) kim her şatunıñ kénliki ança kim üç kişi éki kişi yandaşa çıqa
- (11) alğay. Yétti sekkiz yüz abdān yigitni bu şatular bile Gāzüristān
- (12) Dervāzesi'niñ bile Sūzengerān Dervāzesi'niñ aralıǵı toǵrısı busaǵa
- (13) qoyup özi ol tarafdın uruş salğan ékendür. Tamām bu taraf
- (14) uruşqa meşgūl bolup bolcar ḥālī bolğan maḥalda busqan yerdin çıqıp

[93a]

- (1) ıldam kélip bu şatularnı éki Dervāze'niñ aralıǵı Muḥammed Mezīd Tarḥan'niñ
- (2) ḥavīlīsiniñ [toǵrısıdın bir yolı oq faşılǵa koyarlar Qoç Bégi'niñ] Muḥammed
- Qulı Qoçı'niñ yana bir bölek yigitlerniñ bolcarı bu yer édi.
- (3) Bu yigitler Muḥammed Mezīd Tarḥan ḥavīlīside bolurlar édi. Sūzengerān
- Dervāzesi
- (4) Qara Barlas'niñ bolcarı édi. Gāzüristān Dervāzesi Şīrīm Taǵayī'niñ
- (5) ve aǵa inisiniñ ve Qılsağ ve Qutlıq H̄āce Kōkeldaş'niñ bolcarı édi.
- (6) Uruş ol taraf bolğan üçün bolcar éli ġāfil bolup qul ve qulluqçı
- (7) iş küç üçün üyge ve bāzārga barıp tarqaşıp édiler. Bolcar bégleri
- (8) bir éki yetīm yesīr bile qalıp édiler. Qoç Bég, Muḥammed Qulı
- (9) Qoçın, Şāh Şūfī, yana bir yigit yaḥşılar barıp merdānelıqlar qıldılar.

- (10) Faşıl üstige yağı kişisi ba'zısı çıqıp édiler. Ba'zı çıqmaqta édiler.
- (11) Bu mezkûr bolğan tört kişi yügürüp yétip çapqulaşa çapqulaşa zarb-ı rāst
- (12) ura yür[ü]di. Tüşürüp qaçurdılar. Barıdın Qoç Bég yahşıraq bardı.
- (13) Qoç Bég'niñ bir pesendide vü nümāyān işi bu édi. Bu muḥāşarada ékki qatla
- (14) hūblar éligi işke tégdi. Qara Barlas hem Sūzengerān Dervāzesi bolcarıda

[93b]

- (1) yalğuz qalıp édi. Ol hem yahşı tohtadı. Qutlıq H̱āce Kōkeldaş ve Qul-Naṭar Mīrzā
- (2) bolcarlarıda Gāzūristān Dervāzesi'de édiler. Alar hem az kişi
- (3) bile yahşı tohtap kündelendin yahşılar atquladılar. Yana bir nevbet Qāsım Bég
- (4) yigitlerni başlap Sūzengerān Dervāzesi'din çıqıp Özbeklerni
- (5) H̱āce Kefşir geçe qavlap bir néce kişi tüşürüp baş kēsip kélđi. Aşlıq
- (6) imdi pısqan çağ édi. Hīç kim yañı aşlıq kivirmeydür édi. Muḥāşara
- (7) eyyāmı mūmted boldı. Élge bisyār tanqışlıq boldı. Aña yétti kim faqīr u miskīn
- (8) [it] éti eşek éti yéy kiriştiler. Atqa boğuz kim kemyāft boldı, dırahtlarınñ
- (9) bergini atqa bérürler édi. Anda tecrübe boldı. Barı yafraqlardıñ tūt yafraqı
- (10) ve qara yıgaç yafraqı atqa sāzvārraq émiş. Ba'zı quruğ yıgaçlarnı rende
- (11) qılıp terāşesini suğa ibitip atqa bérürler édi. Üç tört ayğa-
- (12) ça Şıbak H̱an qurğannıñ yavuqığa kélmey yıraqlardıñ qurğannı
- (13) évrülüp köçüp yürür édi. Bir aḥşam él ġāfil yarım kéçege yavuq
- (14) Fīruza Dervāzesi ṭarafıda kélip neqqār[e]ler çalıp süren saldılar. Mén medrese

[94a]

(1) de édim. Bisyār tereddüd ü dağdağa boldı. Mundın soñ her kéçe kélip naqqāre

(2) çalıp süren salıp ğavġā qılurlar édi. Her néçe eṭrāf u cavānibqa élçiler

(3) ve kişiler yiberildi, hıç kimdin kömek ü mededī yetişmedi. Ol maḥalda kim

(4) zor u quvvetimiz bar édi, hıç nev‘ şikést ü noqsānı bolmaydur édi, kömek

(5) ü meded qılmadılar. Mundaq maḥalda ḥod né ḥisāb bile meded qılğaylar?

Bularnıñ

(6) ümīdi bile qabaldārılıq qabal qılmaq[lıq] bī-taqrīb ékendür. Burunġılar déptürler

(7) kim qurġan bérkitmeklikke baş kérek, ékki qol kérek, ékki but

(8) kérek. Baş serdār bolğay, ékki qol ékki ṭarafdın kélür kömek ü meded bolğay,

(9) ékki but qurġannıñ suyu bile zaḥīresi bolğay. Biz bu eṭrāf u cavānibdaġıldın

(10) kömek ü meded köz tutarbız. Bular ḥod her qaysı bir özge ḥayālda.

(11) Sulṭān Ḥüseyn Mīrzā dék merdāne vü şāḥib tecrübe pādşāh bizge meded qılmay

bizge

(12) köñül kömekler bérıp élçi yibermey, Şaybaq Ḥaṅğa Kemāleddīn Ḥüseyn

Gāzurgahī’ni

(13) muḥāşara zamanıda élçilikke yiberdi. Tenbel Andicān’dın Bīş-Ként nevāḥīsiġa

(14) kélđi. Ḥannı hem Aḥmed Bég ve cem‘ī Tenbel’niñ muqābelesiġa çıqardılar.

Leklekān

[94b]

(1) ve Türeġ Çarbāġı nevāḥīside rū-be-rū boldılar. Uruş bolmay uçaştılar.

(2) Sulṭān Maḥmūd Ḥan uruş kişisi émes édi. Sipāhīlıqdın

(3) bisyār ‘ārī édi. Tenbel bile utru bolġan çağ ḥandın bī-dilāne aqvāl u af‘āl

- (4) zāhir bolur. Aḥmed Bég Türk kişi édi, velī merdāne vü devletḥāh édi. Ğarīb
- (5) duruṣt aytur. Dér kim “Bu Tenbel né miqdār kişidür kim munça dağdağa vü tereddüd
- (6) tartasız? Eger közüñiz qorqsa köz[ü]ñizni bağlap yürüp rü-be-rü bolalıñ.”
- (7) Veqāyi‘-i sene-i seb‘ ü tis‘mi‘a. Muḥāşara imtidādı uzaqqa tarttı.
- (8) Zāḥire vü azuq hıç tarafdın kélmedi. Kömek ü meded hıç cānibdin
- (9) yetişmedi. Sipāhī u ra‘iyyet nevmīd bolup birer ékkirer qurğandın
- (10) taşlap qaça kiriştiler. Şaybaq Ḥan qurğan éliniñ ‘ācızlıǵını
- (11) aṅlap kélip Ğār-ı ‘Āşiqān nevāḥīside tüşti. Mén hem Şaybaq Ḥan’nıñ
- (12) rü-be-rüyıǵa Kūy-ı Pāyān[da] Mālik Muḥammed Mīrzā’nıñ üylerige kélдим.
- (13) Uşbu künlerde Uzun Ḥasan Ḥāce Ḥüseyn, kim Cihāngīr Mīrzā’nıñ yaǵılıǵıǵa
- (14) ve Semerqand’dın çıqmaqımızǵa ol bā‘is bolup édi, [yana né miqdār fitne vü fesād andın zāhir bolup édi.] néçük kim burun

[95a]

- (1) mezkūr boldı, on on bés nökeri bile qurğangā kirdi. Bu kirişi
- (2) ḥaylī merdāne kiriş édi. Sipāhī ve şehirǵa ‘usret ü tanqış[lıǵ] köprek boldı.
- (3) Yavuq kişiler ve mu‘teber kişiler [özini] faşīldin taşlap qaça kirişti. Bég ataǵlıǵ-
- (4) dın Pīr Veys Şeyḥ [ve] Veys Lāğarī bayırı édiler. Qaçıp tüşti. Eṭrāf
- (5) u cevānibtin bi’l-kul me‘yūs bolduk. Hıç tarafdın ümid-vārlıq qalmadı.
- (6) Azıq u zāḥire kim édi. Bolǵanı hem tükendi. Hıç tarafdın azuq u zāḥire
- (7) kélmedi. Bu maḥalda Şaybaq Ḥan şulḥ sözini araǵa saldı. Eger bir tarafdın
- (8) ümīd-vārlıq bolsa édi, yā zāḥire bolsa, şulḥ sözige kim qulaq salur édi?
- (9) Żarūret boldı. Şulḥgüne qılıp kéçedin éki pehar bola yavuşup édi kim

(10) Şeyhzāde Dervāzesi'din çıqıldı. Vālidem Һanımnı alıp çıqtım. Yana ékki Һatun

(11) kişi çıqtı, biri Bıçkā Һalīfe édi, yana biri Minglig Kökeldaş édi. Méniñ

(12) égeçim Һanzāde Bégim uşbu çıqqanda Şaybaq Һan'nıñ éligige tüşti.

(13) Soğdnıñ uluq şāhcūylarığa qarangı kécende urunup yol éttürüp

(14) yüz teşvīş bile tañ atqanda Һı́ace Dīdār'dın ötüp sünnet vaqtıda

[95b]

(1) Qarbuğ Puşteti'ğa yarmaştuk. Qarbuğ Puşteti'niñ şimālıdın Cūdek

(2) kéntiniñ ayağı bile İlan Otını tuşlap tépredük. Yolda barurda Qanber 'Alī

(3) ve Qāsım Bég bile at tartıştuk. Méniñ atım ötti. Anıñ atınıñ qalğanını

(4) baqar Һayāl qılıp qay[ta]rıldım. Teng buşup ékendür. Éger évrüldi. Başım

(5) bile yerge yıqıldım. Egerçi uşol zamān qopup atlandım, velī 'aqlım aḥşāmğaça

(6) qarārığa kélmedi. Bu 'ālemde ötken vaqāyi' tüş ve Һayāl dék közümgə

(7) ve köñlümge körünür ve kéçer édi. Kéç namāz-ı dīğər İlan Otıda tüşüp at

(8) öltürüp étini şişlep kebāb qılıp atnı laḥza [t]indürüp atlanduk.

(9) Tañdın burunraq Һalīliyye kéntige kélip tüştük. Һalīliyyedin

(10) Dizək kélildi. Ol furşatta Dizək'te Һāfız Muḥammed Bég Dulday'nıñ oğlu

(11) Tāhir Dulday édi. Sémiz etler ve meyde etmekler erzān, çüçük qavunlar

(12) ve yaḥşı üzümmler ferāvān, andaq 'usrettin mundaq erzānlıq[qa] ve andaq

(13) beliyettin mundaq amānlıqqa kældük. (Beyt): Vehm ü 'usrattın amānī taptuk

(14) Yañı cān tāze cihānī taptuk. Ölüm dağdağası Һāṭirdin ref' bolup açlıq

[96a]

(1) şiddeti éldin def' boldı. 'Umrumuzda munça ferāğat qılmaydur édük. Müddetü'l-

'umramānlıq

- (2) u erzānlıq qadrını munça bilmeydür éduk. ‘İşret ‘usrattın
- (3) soñ, ferāğat meşāqqattın kényin lezzatlıqraq ve yañsıraq körünür. Tört
- (4) bēş nevbet uşmundaq şiddettin rāhatqa ve meşaqqattın ferāğatqa
- (5) müntaqıl boluptur. Evvelki nevbet bu édi. Mundaq düşman belāsıdın ve açlıq
- (6) ibtilā‘sıdın ħalāş bolup amānlıq rāhatıǵa ve erzānlıq ferāğatıǵa
- (7) yetiştük. Üç tört kün Dizək’te istirāhat qıldıq. Andın soñ
- (8) Ura Tepe sarı ‘azīmet qıldıq. Peşāǵar bir néme yoldın qaqaşraqtur. Çün
- (9) müddetī anda bolup édim ötüp barurda barıp anı seyr qıldım. Peşāǵar’nıñ
- (10) qurǵanıda Atun kim müddet-i medīd édi méniñ anam ħanıǵa mülāzemet qılır
- (11) édi, bu nevbet ulaqsızlıqtın Semerqand’ta qalıp édi, uçray tüşti.
- (12) Körüştüm, sordum; Semerqand’dın bu yerge yayaq kéliptür. Méniñ anam
- ħanımnıñ
- (13) siñil Ĥüb Nigār Ĥanım ‘ālem-i fānīni vedā‘ qılǵan ékendür. Ura Teped[e]
- (14) ħanıǵa ve maña eşittürdiler. Méniñ atamnıñ anası hem Andicānda fevt
- [96b]
- (1) qılǵan ékendür. Anı hem munda eşittürdiler. Ĥanım, ħan babam şunqar bolǵalı
- (2) anaları inileri siñilleri né kim Şāh Bégim ve Sultān Maǵmūd Ĥan ve Sultān
- (3) Nigār Ĥanım ve Devlet Sultān Ĥanım bolǵaylar körmeydürler édi. Mufāreqat
- (4) imtidādı on üç on tört yılga tartıp édi. Bu tuqqan[lar]nı
- (5) körgeli Taşkend’ge müteveccih boldılar. Mén Muḥāmməd Ĥüseyn Mīrzā bile
- sözleşip Ura Tepe
- (6) [ként]leridin Dıḥket dégen yerde qışlamaq boldum. Barıp uruq-
- (7) nı Dıḥket’te qoyup bir néçe kündin soñ Şāh Bégim’ni ve ħan dadamnı

(8) ve uruq qayaşnı körgeli mén hem Taşkend ‘azîmeti qıldım. Barıp Şāh Bégim ve
(9) Һan dadamğa mülāzemet qılıp bir néçe kün anda boldum. Méniñ anamnıñ
(10) tuqqan égeçisi Mihr Nigār Һanım hem Semerqand’dın kældiler. Méniñ anam
Һanım

(11) bī-Һuzūr boldılar. Һaylī yaman bī-Һuzūrluq édi. Muħkem muħāṭara ötkerdiler.
Һazret-i

(12) Һ̄āceke Һ̄āce Semerqand’dın çıqıp kélip Farkatta oturup édiler. Farqatqa

(13) barıp Һ̄ācenı kördüm. Ümīd-vār édim kim Һan dadam ri‘āyet ü ‘ināyet

(14) maqāmıda bolup vilāyet ü Fergāna bérgeyler. Ura Tepeni va‘de qıldılar.

Muħammed Һüseyn Mīrzā

[97a]

(1) bérmedi. Bilmen özlükidin bérmedi mü, yā yuqqarıdın işāret boldı

(2) mı néçe kündin kéyin Dıħket [ke kældim Dıħket] Ura Tepe’niñ küh-pāye

kéntleridindür, uluq

(3) tağnıñ tüpide tüşüptür. Bu tağdın ötkеç Masiħā bolur. Éli, egerçi

(4) Şart ve diħnişındür, velī etrāk dék gele ve ramalıq éllerdür. Dıħket’niñ

(5) qoyını qırq miñ çınarlar édi. Bu kénkte re‘āyānıñ üylerige

(6) tüştük. Mén bir kalāntarīniñ üyige tüştüm. Qarı kişi édi. Altmış

(7) yetmişde bar édi, velī anası henüz bar édi. Һaylī ‘umr tapqan Һatun édi.

(8) [Yüz] on bir yaşta édi. Témür Bég Hindūstan’ğa kirgende bu Һatunnıñ

(9) uruq qayaşdın biri ol çerigge barıp ékendür. Ol Һāṭırıda bar édi.

(10) Һikāyet qılur édi. Bir Dıħket’te uşbu Һatunnıñ özidin tuqqan ve

(11) nebīre ve qız nebīre ve nebīre-i nebīre toqsan altı kişi Һāzır édi. Ölgenleri bile

éki

(12) yüz hisāb qılurlar édi. Nebīresiniñ nebīresi bir yigit yégirme bés yégirme altı

(13) yaşar qapqara saqallıq yigit édi. Dıhket'te ékende Dıhket'niñ gird

(14) ü nevāhīsidağı tağlarnı hemīşe yayaq yürüp seyr qılur édim. Ekşer yalañ ayaq

[97b]

(1) yürür édim. Yalañ ayaq köp yürügendin ayaqlar andağ bolup édi

(2) kim tağ u taş tefāvüd qılmas édi. Uşol seyr eşnāsıda bir kün namāz-ı dīger bile

(3) namāz-ı şām arasıda bir inçke nāmuşahhaş yol bile bir uy tüşüp baradur édi.

(4) Mén dédim kim “Bu yol qayağa barur éken? Uyğa köz salıñ. Uynı éttürmēñ

(5) tā yolınıñ qaysarı çīqārı ma'lūm bolğay.” H'āce Esadullāh zirāfetī qıldı,

(6) dédi kim “Gāv gum şavad, çi kār kunīm?” Uşbu qış sipāhīlerdin ba'zısı biziñ

(7) bile qazaqlıqlarda yürüy almay Andicān'ğa barmaqqa ruḥşat tilediler. Qāsım Bég

(8) mübālağalar bile 'arzğa yétkürdi kim “Çün bu kişi baradur, Cihāngīr Mīrzā'ğa

maḥşūşāne

(9) öz kéygeniñizni yiberiñ.” Bir as bōrkümni yiberdim. Qāsım Bég yana mübālağa

(10) qıldı kim “Tenbel'ğa hem bir néme yiberseñiz né bolğay?” Egerçi rāzī émes

édim,

(11) Qāsım Bég'niñ mübālağası cihetidin Noyan Kōkeldaş'nıñ bir uluq yassı

(12) qılıçını kim Semerqand'ta özi üçün yasatıp édi, Tenbel'ğa yiberildi.

(13) Méniñ başımğa téggen qılıç uşbu qılıç oq édi, néçük kim kélür yılınıñ

(14) veqāyi'ide mezkūr bolğusıdur. Néçe kündin soñ méniñ uluğ anam Ésen Devlet

[98a]

(1) Bégim, kim mén Semerqand'dın çıqqanda qalıp édiler, Semerqand'ta qalğan köç

uruq u aç

(2) u aruq bile kældiler. Uşbu qış ortasında Şaybaq Han, Hocend Suyı'nı muz bile

(3) kéçip Şāhruhiyye ve Bīş-Ként nevāhīsini çaptı. Haber kélgeç kişimizniñ azlıqıǵa baqmay

(4) çapa atlanduq. Hocendniñ qoyıǵı kéntleri Heşt Yek toǵrısı bile müteveccih bolduk. Muħkem

(5) żarb savuq édi. Bu nevāhīde Hā-Derwiş yeli öksümes, hemīşe tund qopar. Ol

(6) mertebede savuq édük kim uşol ékki üç künd[e] ékki üç kişi bu arada savuqnıñ

(7) şiddetidin ölüp édi. Maña ğuslǵa ihtiyāc édi. Bir arıq suyıda kim yaqaları

(8) t[amā]m muz toñup édi, ortası sunıñ tezliki cihetidin yaħ bağlamaydur édi,

(9) bu suǵa kirip ğusl qıldım. On altı qatla suǵa çomdum. Sunıñ savuqluǵı haylī te'şīr

(10) qıldı. Tañlası Hocend Suyı'nı Hāşlar toǵrısın muz üstidin öttük. Sudın

(11) ötüp tün qatıp Bīş-Ként'ke kældük. Şaybaq Han ğod Şāhruhiyye nevāhīsini

(12) oq çapıp yangandur. Ol furşatta Bīş-Ként Mollā Haydar'nıñ oǵlı 'Abdul Mennān'da édi.

(13) 'Abdul Mennān'dın kiçikrek mü'min atlıq bir yaramas ve perīşān oǵlı mén Semerqand'ta ékende

(14) méniñ qaşımǵa kélip édi. Fi'l-cümle ri'āyet qılıp édim. Bilmen Noya[n] Kökeldaş Semerqand-

[98b]

(1) -ta anıñ bile né ħavr yaman ma'āş qılur. Bu kūn bérġüçikīne saħlap ékendür.

(2) Özbek çapġunçısıniñ yanılğan ħaberi kélgeç ħan qaşımǵa kişi yiberip Bīş-Ként'tin

- (3) köçüp Āhengerān kəntleride üç tört kün tevaqquf qılduk. Semerqand'dağı
- (4) āşnālıq bile Mollā Ḥaydar'nın oğlu mü'min Noyan Kōkeldaş'nı ve Aḥmed Qāsım'nı
- (5) yana ba'zıların ağızlağalı çarlar. Mén kim Bīş-Ként'tin köçtüm, bu cem' BīşKént'te
- (6) qaldılar. Bu cemā'atqa bir cer yaqasıda şöḥbet bérür. Biz kélip Āhengerān kəntleridin
- (7) Sām Sīrek dégen kəntke tüştük. Tañlası ḥaber kəldi kim Noyan
- (8) Kōkeldaş cardın mestlıqda yıqılıp ölüptür. Ḥaq Nazar'nı, kim Noyan'nın tuqqan
- (9) Tağayī'si édi, yana bir cem' bile yiberildi. Barıp Noyan'nın yıqılğan yerlerni
- (10) ihtiyāť qılıp Noyan'nı Bīş-Ként'te tofraqqa tapşurup kəldiler. Bular
- (11) şöḥbet tutqan yerdin bir oq atımı bülend cernin astıda Noyan'nın
- (12) ölügini tapıpturlar. Ba'zığa gümān boldı kim Semerqand'dağı kīneni saḥlab
- (13) Mu'min Noyan'ğa qaşd qıldı. Taḥqīqini kişi bilmedi. Maña ġarīb te'sīr qıldı.
- (14) Kem kişinin fevtiğa munça müte'essir bolup édim. Bir hafta on küngeçe hemīşe
- [99a]

- (1) yığlar édim. Fevtnin tārīhi “ fevt şod Noyan” tapıldı. Néçe kündin soñ yanıp Dıḥket'ke
- (2) kəldim. Yaz bola Şaybaq Ḥan'nın Ura Tepe üstige kélür ḥaberi boldı. Dıḥket
- (3) tüz yer üçün Āb-Bürden dabarı bile Masiḥā Kūhistān'ığa aştuk. Masiḥā'nın
- (4) qoyıǵı kənti Āb-Bürden"dür. Bu Āb-Bürden'din qoyıraq bir çeşme tüşüptür. Bu çeşme
- (5) başıda mezārīdür. Uşbu çeşmedin yuqqarı Masiḥā dāḥilīdür. Qoyı Pelğar'ğa ta'alluq

(6) tur. Uşbu çeşme başıda çeşme yaqasıdağı taşıda qazıp bu üç beytni şebt éttim:

(7) Şunūdam ki Cemşīd-i ferruḥ-sirişt be serçeşme-ī bar be sengi niyişt:

(8) “Barın çeşme çūn mā besī dem zadand bireftend tā çeşm berhem zedend.

(9) Giriftim ‘ālem be merdī vū zor velīkin naburdīm be ḥod be gor.”

(10) Ol Kūhistān’da bu resmdür kim taşqa qazıp ebyāt u nēmeler bitirler. Uşbu
Masiḥā

(11) ékende Mollā Hicrī şā‘ir, Ḥişār tarafıdın kélip mülāzemet qıldı. Bu maṭla‘nı

(12) uşol eyyāmda aytıp édim: Tekellūf her néçe şūret[te] bolsa andın artuq sēn

(13) sēni cān dērler, ammā bī-tekellūf cāndın artuq sēn. Şaybaq Ḥan Ura Tepe’nin

(14) gird ü nevāḥīsiğa kélip bir pāre buzuqçılıq qılıp yandı. Şaybaq Ḥan Ura
Tepe’nin

[99b]

(1) üstide ékende kişimizniñ azlığığa ve yaraqsızlığığa baqmay Masiḥā’da uruqnı

(2) qoyup Āb-Bürden dabanıdın aşıp Dıḥket nevāḥīsiğa kældük kim kéçe érte

(3) yavuş sığınıp qapuğa kélgen işni taqşır qılmağaybiz. Şaybaq Ḥan bat oq yandı.

(4) Yana daban aşıp Masiḥā’ğa kældük. Ḥātırğa kéçti kim “Mundaq tağdın tağqa
alaḥan

(5) ve alaman vilāyetimiz yoq yerimiz yoq yürümek bī-taqrībdür. Ḥan qaşığa
Taşkend’e oq

(6) baralıñ.” Qāsım Bég bu yürümekke rızā bolmadı. Qara Bulaq’ta üç tört Moğul’nı

(7) zabt u siyāset üçün öltürüp édi, néçük kim mezkūr boldı ġālibā uşol cihetidin

(8) barmaqqa tereddüd qıldı. Her néçe mübālağa qılduk, bolmadı. Ağa ini ve tavābi‘
ü lavāḥiqı bile

(9) Hışār'ğa tarttı. Biz Āb-Bürden köteli bile aşır Hān qaşığa Taşkend'ge müteveccih bolduk.

(10) Uşbu eyyāmda Tenbel çerig tartıp Āhengerān cölgesige kēldi. Çerig üstide Muḥammed Duġlat,

(11) kim Muḥammed Hışārī'ğa meşhūr édi, yana inisi Sultān Hüseyn Duġlat Qanber 'Alī Sallāh müttefik bolup

(12) Tenbel'ğa qaşd qılurlar. Bu mühimni Tenbel ser bérgegeç tura almadılar. Hān qaşığa qaçıp

(13) kēldiler. Bizge qurbān édi Şāhruḥiyye'de boldı. Bī-tevaqquf ötüp Hān qaşığa Taşkend'ke

(14) bardım. Bu rubā'ī[ni] ayıp édim. Ma'mūl qāfiyeside tereddüdüm bar édi. Ol maḥalda şi'r

[100a]

(1) muşṭalaḥātıġa munça tebebbu' qılmaydur édim. Hān hoş-ṭab' kişi édi. Şi'r aytur édi, egerçi ser [ü

(2) se]mānlıġ ġazalī kemraq édi. Bu rubā'īni Hān'ğa ötkerip tereddüdümni 'arz qıldım. Köñül yaqqu dék

(3) şāfī cevāb tapmadım. Gālibā şi'r muşṭalaḥātıġa kemraq tebebbu' qılğandurlar. Ol bu durur:

(4) Yād étmes émiş kişini miḥnette kişi. Şād etmes émiş köñülni ġurbette kişi.

(5) Köñlüm bu ġarībıqda şād olmadı hıç. Ġurbette sévünmes érmiş elbette kişi.

(6) Soñra ma'lūm boldı kim Türkī lafzıda maḥal iqtizāsı bile tā ve dāl yana ġayn ve qaf ve qaf

(7) birbirleri bile mübeddel bolurlar émiş. Bir néçe kündin soñ Tenbel Ura Tepe'niñ üstige

(8) kélidi. Bu haber kélgeç Ҳан Таşkend'din çerig atlandı. Bīş-Ként bile Sām Sīrek'niñ

(9) arasında baranğar u cavanğar yasal yasap dīm kördile[r]. Moğul destūr bile tuğçadı-

(10) lar. Ҳан attın tüşti. Toqquz tuğnı Ҳан'niñ allıda turğuzup bir Moğul bir uynıñ

(11) orta éligige bir uzun aq bözni bağlap éligige tutuptur. Yana üç parça

(12) uzun bözni üç tuğnıñ qotasıdın qoyıraq bağlap tuğnıñ yığaçınıñ

(13) astıdın alıp keltürüp bir bözniñ ucını Ҳан basıp turdı. Yana bir tuğqa

(14) bağlağan bözniñ uçını mén basıp turdum. Yana bir bözniñ uçını Sulṭān

Muḥammed Ḥātīke.

[100b]

(1) Ol Moğul böz bağlağan uynıñ orta éligini éligige alıp Moğulça némeler dép

(2) tuqqa baqıp işāret qıladur. Ҳан ve tamām turğanlar tuğ sarığa qımızlar saçadurlar.

(3) Tamām nefīrlerni ve naqqārelerni bir yolu çaladurlar. Bolğan yasalda turğan

(4) çerig éli bir yolu süren saladurlar. Üç nevbet Uşmundaq qıladurlar. Andın

(5) soñ atlanıp süren salıp Uşmunça çerig devrin çapadurlar. Moğul arasında

(6) Çengiz Ҳан'niñ tüzüki ḥālāğaça Çengiz Ҳан yasap qoyğan dék oqtur: baranğar

(7) baranğar, cavanğar cavanğar, gol gol, ebā 'anced yerlig yeride oq turar. Baranğar

(8) bile cavanğarda her kimniñ i'tibārı köprektür, uç sarıraq turarlar. Baranğarda

(9) Çıras bile Bégçik uruğınıñ hemīşe uçqa çıqmaq telāşları bar. Ol furşatta

(10) Çıras'niñ tümen bégisi Qaşqa Maḥmūd édi. Ḥaylī merdāne yigit édi. Bégçik

tümeninin,

(11) kim “tümen”ge oq meşhürdur, tümen bégisi Eyyüb Ya‘qub édi. Uçqa çıqmaq

(12) üçün uruştılar. Birbirlerige qılıçlar suğuruştılar. Āhir gālibā mundaq qarār taptı

(13) kim çergede birisi yuqqa[rı] turğay yasalda yana biri uçqa çıqqay. Tañlasığa

(14) Sām Sīrek nevāhīsini çerge salıp avladılar. Kélip Türek Çarbāğı’ğa tüşüldi.

[101a]

(1) Evvel gāzelī kim tükettim uşbu kün uşbu yurtta tükettim. Ol tükengen gāzel budur:

(2) Cānımdın özge yār-ı vefādār tapmadım. Köñlümdin özge maḥrem-i esrār tapmadım.

(3) Altı beytdür. Mundın soñ her gāzel kim tükendi uşol tertīb bile oq bitildi. Mundın

(4) küç-ber-küç Hocend Deryāsı’nın yaqasığa kældiler. Bir kün seyr tārīqı bile sudın ötüp aş

(5) bişürüp yigitlerni ve çehrelerini şūḥluqqa salduk. Uşbu kün ménin tekbandimnin

(6) altun qullābını uğurladılar. Tañlası’ğa oq Hān Qulı Beyān Qulı bile Sulṭān

Muḥammed Veys

(7) qaçıp Tenbel’ğa bardılar. Barçağa gümā[n] boldı kim bu ḥareket bulardın şādır boluptur, egerçi

(8) taḥqīq bolmadı. Aḥmed Qāsım Kūhber hem icāzet tilep Ura Tepe’ge bardı. Ol hem uşbu

(9) barğan bile kélmedi. Tenbel’ğa bardı. [Vaqāyi’-i sene-i şimān u tis’a-mie]

(10) Ḥannın bu yürüşü bī-fāyideraq yürüş édi. Qurğan almaq ve yağı basmaq yoq

(11) bardılar kældiler. Bu müddette kim Taşkend’de édim ḥaylī qallāşlıq ve ḥ’ārlıq

tartıldı. Vilāyet

(12) yoq, vilāyet ümīd-vārıqı yoq. Nöker ekşer tarqadı. Ma‘dūdī kim qalıp édi
qallāşlıqtın

(13) méniñ bile yürüy almas édiler. Hān dadamnıñ éşkige barsam gāhī bir kişi bile

(14) gāhī ékki kişi bile barur édim, velī yaḥşılıqı bu édi kim yat émes édiler, tuqqan
édiler.

[101b]

(1) Hān dadamğa kör[ü]niş qılıp Şāh Bégim qaşığa kélür édim. Öz üyim dék baş
yalañ ayaq

(2) yalañ kirer édim. Āhır mundaq ser-gerdānlıqtın ve bu nev‘ bī-hānumānlıqtın
canga yéttim. Dédim kim “Mundaq

(3) duşvārıq bile tirilgünçe baş alıp étsem yaḥşı, bu nev‘ ḥ̣ārıq u zārıq bile él
bilgünçe ayaqım

(4) yétkençe kétsem yaḥşı.” Hıṭāy’ğa barmaqı cizm qılıp baş alıp kétmekke ‘azm
qıldım. Kiçiklikdin

(5) beri Hıṭāy sarığa hevesim bar édi, velī salṭanat u ‘alāyıq cihetidin müyesser
bolmas édi. Salṭanat ḥod

(6) bardı. Anam [hem] analarığa inileriğa qoşuldılar. Seyr mevāni‘i ref‘ boldı. Ol
dağadağalar def‘ boldı.

(7) Ḥāce Ebū‘lmeḳārim’niñ tavassuṭı bile bu sözni arağa saldım kim Şaybaq Hān
dék ḡanīm peydā

(8) boluptur. Munıñ zararı Türk’ke ve Moğul’ğa müsāvīdür. Munıñ fikrini ḥālālıqta

kim ulusnı

(9) henüz yahşı basmaydur ve köp ulğaymaydur qılmaqlıq vācibtür, néçük kim déptürler:

(10) İmrüz bikuş çü mitüvān guşt. Āteş çü bülend şod cihān soht.

(11) Mekzār ki zih kuned gümān rā. Düşmen çu [ba] tır mitüvān doht.

(12) Kiçik Hān dadam hem yégirme tört yégirme bés yıldur kim mülāqāt qılmaydurlar. Mén hem

(13) alarnı körgen émesmén. Bola alğay mu kim mén barsam hem Kiçik Hān dadamni

(14) körsem hem mülāqāt qılmaqqa vāsıta vü sâ'î bolsam? Ğarazım bu édi kim bu bahāne bile bu aradın

[102a]

(1) çıqsam, Moğulistān ve Tūrfān'ğa bargānda hōd hīç māna'î u dağdağa qalmas. Öz cilavım özümniñ

(2) éligide bolur. Bu hayālımdın hīç kişi şāhib vuqūf émes édi. Kişini şāhib vuqūf hem qılıp

(3) bolmas édi né cihettin kim anamğa hōd mümkin émes édi kim mundaq sözlerni ayta

(4) bolğay. Yana bir néçe uluğ kiçik kim gird u gūşāmda bolurlar édi, özge ümīdvārlıqlar [bile] meñe érişip

(5) ser-gerdānlıq tartıp yürürler. Alarğa hem mundaq sözlerni aytmāqnıñ hīç luţfı

(6) yoq édi. H̱āce Ebu'lmeķārim Şāh Bégim'ge ve hān dadamğa bu sözni aytqaç alardın

(7) rızānı fehm bolur. Yana hātırlarığa kéçer kim ri'āyet tapmağandın meger ruhsat

tileydürmən.

(8) Bu cihettin nāmūs qılıp ruḥşatta andaq te‘emmül qıldılar. Uşbu fursatta kiçik

(9) [Han] dadamdın bir kişi kélđi kim taḥqīq Kiçik Han kéledür. Bu ḥayāl hem bolmadı. Yana

(10) bir kişi kélip Kiçik Han“nın yaqın yétkeniniñ haberini aytqaç Şāh Bégim ve Kiçik Han

(11) dadamnıñ sıñılleri Sulṭān Nigār Hanım ve Devlet Sulṭān Hanım ve mén ve Sulṭān

(12) Muḥammed Ḥātīke ve Mīrzā Han barça Kiçik Han dadamğa utru çıqtuk. Taşkend bile Sayrām-

(13) nıñ arasında Yağa dégen ként ve yana bir néçe kéntkineler bar. İbrāhim Ata ve İshāq

(14) Ata’nıñ qabrı andadur. Bu kéntlergeçe barıldı. Kiçik Han dadamnıñ bu zamān kélürini

[102b]

(1) taḥqīq bilmey ḥālī zıhn sur‘at bile atlanıp édim. Biyıkbar Han uçray oq tüştiler.

(2) İlgeri yürüdüm. Mén tüşkende oq Kiçik Han dadam vāqıf boldı. Ḥaylī ıztırābta

(3) boldı ġālibā andaq ḥayāl bar ékendür kim bir yerde tüşüp oturup ménin bile ta‘zīm

(4) bile körüşkeyler. Yavuq yetişip tüştüm. Maḥal ol ṭāqat qılmadı. Yükingüçe fırsat hem

(5) bolmadı. Yükünüp barıp körüştüm. İztırāb u infi‘ālda bolup fi‘l-ḥāl Sulṭān

(6) Sa‘īd Han bile Baba Han Sulṭān’nı buyurdılar kim tüşüp ménin bile yükünüp

körüşkeyler.

(7) Hänniñ oğlanlarındın uşbu ékki sultān oq kélip édi. On üç on dört

(8) yaşta bolğaylar édi. Bu sultānlar bile körüşüp atlanıp Şāh Bégim qaşığığa kældük.[

Kiçik Han dadam, Şāh Bégim’ni ve hanımlarnı körüp körüşüp]

(9) oturup ötken kéçken keyfiyyet ü hālāttın yarım kéçegeçe oturup aytıstılar.

Taqlası

(10) Kiçik Han dadam maña Moğulça resmlıq baş ayaq ve qorını ve égerlig hāşşa atını ‘ināyet

(11) qıldı. Meftülluq Moğulı börk ve sançma tikken Hıṭāyī atlas ton ve Hıṭāyī qor burunqı

(12) resmlıq taş qantayı bile. Çantaynı sol sarı yana üç dört néme hatun kişiniñ

(13) yaqasığa asar ‘anbardān ve harīṭası dék némeler asıpturlar. Oñ sarı hem

(14) uşmundaq üç dört néme asıpturlar. Ol yerdin Taşkend sarı müteveccih boldılar.

[103a]

(1) Uluğ Han dadam hem Taşkend’din üç dört yığaç yol utru çıqıp kélđi.

(2) Bir yerde şāmīyāneler tikip Uluğ Han olturđı. Kiçik Han rû-be-rûdın kéledür

(3) édi. Yavuq yétkeç hänniñ sol qolı bile keyindin évrülüp kélip hänniñ

(4) allıda tüşüp kélđi. Körüşür yerge yetişip toqquz qatla yükünüp kélip körüşti.

(5) Uluğ Han hem Kiçik Han yaqın yétkeç qopup körüştiler. Ğalebe quçuşup

(6) turdılar. Yanganda hem Kiçik Han toqquz qatla yükündi. Tartıq tartqanda hem qalın

(7) yükündi. Andın soñ kélip olturdılar. Kiçik Han’nıñ kişileri tamām

(8) Moğulça yasatıp édiler. Moğulça börkler, Hıṭāyī atlas ve sançma tikken tonlar ve

(9) Moğulça yeşil sağırlıq saqdaqlar ve égerler ve Moğulī atlar ve ʔavrī ġayr-ı
muqarrer zīb

(10) bile kélđi. Kiçik ʔan azraq kişi bile kélip éđi, miñdin köprek, ékki miñdin

(11) azraq bolğay éđi. Kiçik ʔan dadam ġarīb eṭvā[r]lıq kişi éđi. Qılıçıġa muħkem

(12) érklig ve merdāne kişi éđi. Bu esliħadın qılıçqa köprek mü‘taqid éđi. Dér éđi

(13) kim şeşper ve piyāzī ve kīstan ve teberzīn ve baltu kim bar tégse bir yeri
kārgerdür. Qılıç eger tégse

(14) baştın ayaġı kārgerdür. Késer qılıçını hergiz özidin ayırmas éđi, yā belide éđi
[103b]

(1) ya éligige. Yaqa yerde ulğayġan üçün bir néme rūstā’īraq duruštġūyraq éđi.

(2) Uşbu Moğulça zīb bile kim mezkūr boldı. Kiçik ʔan dadam bile kélđim. ʔāce
Ebū’lmeķārim

(3) Uluġ ʔan dadam bile éđi. Méni tanımaydur. Soruptur kim “Bular qaysı
sulṭāndur?” Aytqandın

(4) soñ tanıptur. Taşkend’ge kélip bat oq Sulṭān Aħmed Tenbel’niñ üstige
Andicān’ġa

(5) çerig tarttılar. Kendīrlīk dabanınıñ yolu bile müteveccih boldılar. Āhengerān
cölgesi yéte

(6) Kiçik ʔan’nı ve méni ilgerirek ayırdılar. Daban’dın aşıp Zeberqān Kernān
nevāħīside [éki ʔan qatıldılar Kernān nevāħīside]

(7) bir kūn dīm kördiler. Çeriglerini ottuz miñ kişi çınadılar. İlgeridin ġaber kéle
başladı

(8) kim Tenbel hem çerigini yıġıp Aħsī’ġa kéliptür. ʔanla[r] meşveret qılıp rā’yları

muña

(9) qarār taptı kim maña bir pāre çerig qoşqaylar. Hucend Suyı'nı ötüp Oş ve Özkend

(10) sarı barıp arqasığa évrülgeymén. Sözni muña qoyup Eyyüb Bégçik'ni

(11) tümeni bile, Cān Hāsan Bārīn'nı, Bārīnları bile, Muḥammed Hışārī Duğlat'nı,
Sultān Hüseyn Duğlat'nı,

(12) Sultān Aḥmed Mīrzā-yı Duğlat'nı, özilerini Duğlat tümeni bularda émes édi

(13) Qanber 'Alī'ni, Sarıbaş Mīrzā İtārcīni çerig daruğası qılıp maña qoştılar.

Kernān'dın

(14) ḥanlardın ayrılıp Sekān (?) nevāḥīsidin Hucend Suyı'nı sal bile kéçip Hūqān
[104a]

(1) Orçını bile ötüp Qabā'nı basturup Alayluq Orçı'nı bile Oş üstige ılğaduk.

(2) Seḥer vaqtı Oş Qurğanı'ğa ġāfillıqta yetiştük. Oş éli çāre qıla almadılar. Oş'nı

(3) tapşurdılar. Bi'l-ṭab' vilāyet éli bizni köp tiler érdiler. Tenbel'niñ qo[r]quncıdın

(4) ve biziñ yıraqlıqımızdın çārelerin tapa almaslar édi. Oş'qa kélip kirgeç

(5) Andicān'niñ şarq u cenūbıdağı tağ u tüz él ü ulusları tamām kirdiler.

(6) Özkend'niñ, kim burun Fergāna'niñ pāy-i taḥtı ol ékendür, yahşı qurğanı

(7) bar. Serḥad'ta vāqı' boluptur. Éli biziñ qulluğumızni qabūl qılıp kişi yiberip

(8) maña kirdiler. Néçe kündin soñ Margīnānlıq hem daruğasını urup qavlap

(9) maña kirdiler. Hucend Suyı'nıñ Andicān şarafıdağı qurğanlardın, bir Andicān-

(10) dın özge, tamām kirdiler. Bu eyyāmda, bā-vucūd kim mundaq [qurğanlar bizge
kirdi ve vilayette nundaq] şūr u fitne qāyım boldı,

(11) Tenbel henüz özige kéltürmey Aḥsī bile Kernān aralığda atlıq yayaq çerigi bile

(12) ḥanlar bile rū-be-rū bolup özini şāḥ u ḥandek bile bérkitip olturup édi.

(13) Bir néçe nevbet ol tarafdın [ve bu tarafdın] azağlaq uruş muruş bolur, velī hīç cānibdin

(14) ġālībiyyet ve mağlūbiyyet muşahhaş u ma‘lūm bolmas. Çün Andicān tarafıdağı él ü ulus

[104b]

(1) ve qurğan u vilāyet ekşer maña kirdiler, Andicān’nın éli hem bi’l-ṭab‘ ménı tiler édiler,

(2) velī çārelerin tapa almaslar édi. Hātırğa yétti kim bir kéçe Andicān’nın yavuğığa

(3) barıp kişi kivürüp ḥāce vü erbābları bile sözleşsek, ihtimālī bar kim bizni

(4) bir tarafdın kivürgeyler. Bu hayāl bile Oş’dın atlanıp yarım kéçe Andicān’nın bir kürohıda

(5) Çihil Duhterān rû-be-rüyığa keldük. Qanber ‘Alī Bég ve yana ba‘zı béglerini ilgerirek yiberildi

(6) kim inçkelik bile qurğanğa kişi kivürüp ḥāce vü erbāb bile sözleşgeyler. Biz bu bargan

(7) béglerin intitārıda at üstide oq turup édük ba‘zı örgüdemekte,

(8) ba‘zı ḥābālūd. Kéçenin üç peheri bolğay édi. Bıkbār ṭabl-i bāz üni ve süren

(9) çıqtı. Yağının köpini azını bilmey ġāfil ve uyquluq él bir yolī oq birbirge

(10) baqmay devrlep qaça bédiler. Mén élni téğünçe fırsat hem bolmadı. Yağı sarı oq

(11) yürüdüm. Mīr Şāh Qoçın, Baba Şīrzād, Dost Nāşır ménin bile oq téprediler. Biz tört

(12) kişidin özge cemī‘ qaçmaqqa öz oq yüz qoydılar. Azraqça yanıp édım kim

(13) bu durmağanlar oq qoyup süren salıp yetişip kældiler. Bir qaşğa atlıq

(14) kişi maña yaqın sığınıp keldi. Atını oqladım. Yumalanıp bardı. Bir néme yanılğan dék

[105a]

(1) boldılar. Méniñ bile bolğan üç kişi dédiler kim “Qarangı kέçe yağıniñ kέpi azı ma‘lūm

(2) u muşahhaş émes. Bolğan çerig éli tamām kéttiler. Biz tört kişidin né miqdār mutažarrır

(3) bolğaylar? Barıp bu durmağan élge yétip uruşmaq kerek.” Qatrap élge yétip urup

(4) qamçılap her-çend qılıp él yığılmadı. Yana bu tört kişi bile yanıp oq qoyduk.

Azraqça

(5) tohtadılar. Çün bir ékki nevbet kördiler, biz üç tört kişi bés émesbiz, yana élni qavlaqqa

(6) ve tüşürmekke meşğül boldılar. Uşbu destūr bile üç tört qatla barıp élni tıydım.

(7) Él tıyılmağaç yana uşbu üç kişi bile yanıp oq qoyup ğanīmni yandurdum. Ékki üç

(8) kürühgeçe élni Harābūk ve Bīšāmūn’nıñ rū-be-rūyıdağı puşteğaça qavlay kældiler. puşteğa

(9) yétkende Muhammed ‘Alī Mübeşşir uçradı. Mén dédim kim “ Bu az kişidür.

Turup

(10) at salalıñ.” Turup at salduk. Érişe turup qaldılar. Perīşān bolğan él, ol tarafdın yığılıp

(11) kældiler. Ba‘zı abdān abdān yigitler uşbu darıtğan bile rāst Oş’qa barıpturlar.

(12) Bu keyfiyyet mundaq ékendür kim Eyyūb Bégçik’niñ tümenidin bir néçe Moğul

Oş'dın

(13) bizdin ayrılıp qaralıqqa Andicān'nın girdiğa kélgen ékendürler. Bizin çerignin

(14) ğavgāsın eşitip inçkelik bile ilerirek kélip ura[n]daşurlar. Bu uran ékki nev'
bolur

[105b]

(1) her qavm qavmnın néçük kim ba'zı qavmnın uranı dürdānedür, ve ba,,zının
toqqay, ba'zının

(2) lülü, yana bir tamām çerigge iş maħalıda éki lafın uran qoyarlar kim iş vaqtıda
uçraşqanda

(3) biribir lafın aytqanda yana biri ol ma'hūd lafzın aytqay tā bu țarīq bile él
yağıdın ayrılğay

(4) ve özini kişini yatdın farq qılğay. Ol yürüşte ma'hūd uran elfāzı "Taşkend" bile

(5) "Sayrām" édi. "Taşkend" dese "Sayrām" déyilgey, "Sayrām" dese "Taşkend". Bu
urandaşurda Ḥāce Muħammed 'Alī

(6) ilerirek ékendür. Moğullar "Taşkend Taşkend" dép kélürler. Ḥāce Muħammed
'Alī sert kişi ıztırābta

(7) bolur. Muqābeleda ol hem "Taşkend Taşkend" dér. Moğullar yağı kişisi hayāl
qılıp süren

(8) tabl-i bāz çalıp oq qoyarlar. Uşbu țarīq ğalať ğavgā bile turmap perīşān bolduk.

(9) Ol qılğan hayāl bolmadı. Yana yanıp Oş'qa keldük. Bés altı künden soñ tağ u tüz
ve

(10) diz ü qurğan maña rücū' qılğanıdın Tenbel ve tavābi'i bī-dil ü bī-pāy bolup
çerigi ve éli üçer törter

(11) tağqa ve tüzge qaça kırıştılar. Ba‘zı anıñ içidin kélgenler dédiler kim

“Tenbel’niñ

(12) işi buz[u]lmaqqa yétiptür. Uşbu üç tört künde taḥqīq buzulup yangusıdur.”

(13) Bu ḥaberler kélgeç Andicān üstige atlandıq. Andicān qurğanıda Tenbel’niñ
kiçik inisi

(14) Sultān Muḥammed Kelpük édi. Tutluq yolu bile kélip Andicān’niñ cenūb
ṭarafıǵa Ḥākān’ǵa

[106a]

(1) namāz-ı peşīnde çapqun qoyıldı. Özüm hem çapğunçınıñ kéyniçe yürüp Puşte-i
‘Ayşınıñ

(2) Ḥākān ṭarafıdaǵı dāmanasıǵa keldim. Qaravul’dın ḥaber keldi kim Sultān
Muḥammed Kelpük bolǵan

(3) kişisi bile maḥalle ü bāǵāttın taşqarı Puşte-i ‘Ayş’niñ dāmanasıǵa çıqıptur.
Çapğunçı

(4) henüz yığılmaydur édi. Çapğunçı’niñ yığılurıǵa baqmay bī-tevaqquf yaǵı sarı tez
oq

(5) tépredim. Kelpük’niñ kişisi bés yüzdin köprek bolǵay édi. Egerçi biziñ kişimiz
andın

(6) köprek édi, velī çerig éli çapqunǵa tarqap édi. Rū-be-rū bolǵan maḥalda Uşmunça

(7) oq bolǵay édük. Yasal u tertībni mülāḥaṭa qılmaı cilav-rīz oq ǵanīm sarı
müteveccih

(8) bolduk. Yavuuq yétkeç toḥtay almadı. Bir ékki qılıç alışǵunça hem bolmadı. Qaça
bérdi.

(9) Kişisini Hākān Dervāzesi’niñ yavuqığaça tüşüre [tüşüre] bardılar. Yağını basıp maħallenin

(10) yaqası H̄āce Ketta’ğa yétkende namāz-ı şām bolup édi. Tīz oq Dervāze’ğa yéter hayālın

(11) bar édi. Uluğ qarı tecrübeliq bégler Nāşır Bég, Dost Bég’niñ atası, Qanber ‘Alī Bég

(12) ‘arzğa yétkürdiler kim “Kéç boluptur. Qarangı’da qurğanğa yaqın sığınıp barmaq bī-

(13) şavābdur. Kéyinrek tartıp tüşeliñ. Tañla né çäreleri bardur? Qurğanı

(14) bérürler.” Bu tecrübeliq béglerniñ sözige kirip maħallātınñ yaqasından

[106b]

(1) oq yanduq. Eger qurğan eşikige barsaq ékendür, bī-şek ü şübhe qurğan éligge

(2) kirer ékendür. Namāz-ı huften édi. Kélip Hākān arıqıdın ötüp Ribāṭ-ı Zevraq kéntiniñ

(3) yanığa tüşüldi. Bā-vücūd kim Tenbel’niñ buzulup yanıp Andicān’ğa kélür ħaberi bar édi,

(4) bī-tecrübeliqdın ğafletī boldı. Hākān arıǵı dék bérk arıǵnıñ yaqası bérkilip tüşmey

(5) arıǵdın ötüp kélip Ribāṭ-ı Zevraq kéntiniñ yanığa tüptüz yerge tüşüldi. Qaravul

(6) yoq, çañdavul yoq, ğāfil yatılıp édi. Tañ başıda él çüçük uyquda édi kim

(7) Qanber ‘Alī Bég qatrap yétip qıçqırıp ayttı kim “Yaǵı yétti. Qopuñ!” Uşmunça dép laħta tevaqquf

(8) qılmay öte çıqtı, yanmadı. Mén hemişe amānlıqda hem ton oq ve oq çıqarmay oq

tekye qılur édim.

(9) Qopqaç oq qılıç sağdaqnı bağlap fi'l-ḥāl atlandım. Tuğçı tuğ bağlağuça fırsat

(10) bolmadı. Tuğnı éligige alıp oq atlandı. Yağı kéledürgen sarı oq müteveccih

(11) bolduk. Ol atlanganda on on bés kişi hem-rāh édi. Bir oq atımı kélip édük

(12) kim yağının çapqunçısığa yéttük. Bu ḥālette méniñ bile onça kişi bolğay édi.

(13) Ildam yürüp yétip oq qoyup ilgeriki kişisini alğan bile tépredük. Yana oq

(14) atımı qavlap barıp édük kim ğolığa yéttük. Sulṭān Aḥmed Tenbel yüzçe çağlıg

kişi bile

[107a]

(1) tohtap turuptur. Tenbel özi yana bir kişibile yasalıdın éşiklig törlüg ilgerirek

(2) “Ur! Ur!” dép turuptur, velī éli ekşer yanlarını bérıp qaçay qaçmay dégen dék

(3) ayıp turupturlar. Uşbu zamānda méniñ bile üç kişi qalıp édi bir Dost Nāşır,

(4) yana Mīrzā Qulı Kōkeldaş, yana Kerīmdād Ḥudāydād Türkmen. Bir oq kim

şestimde édi Tenbel’niñ

(5) dulğasığa oq attım. Yana sağdaqqa élig élttim. Ḥan dadam bir ser-sebz gūşe-gīr

(6) bérıp édi. Ol çıqdı. Taşlağalı ḥayfım kélđi. Yana sağdaqqa salğuça éki oq

(7) atqunça fırsat boldı éken. Yana bir oqnı hūnilep ilgerirek yürüdüm. Bu üç

(8) kişi hem kéyinrek qaldı. Utrumdaqı éki kişidin biri kim Tenbel ékendür, ol hem

(9) ilgerirek yürüdi. Arada bir şāhrāh édi, mén bu sarıdın evvel ol sarıdın

(10) yolğa kirip yolda rū-be-rū bolduk andaq kim méniñ oñ qolum yağı sarı,

Tenbel’niñ

(11) oñ qolı biziñ sarı boldı. Tenbel’niñ bir keçimdin özge barça yarağı bar édi.

(12) Méniñ sağdaq qılıçdın özge hīç yarağım yoq édi. Éligimdağı oq bile qalqan[ını]

(13) ğarбіçısıġa kükley attım. Uşbu hālette oñ [bu]tumġa şibe oqı bile ötker[e]

(14) attılar. Başımda dulġa börki édi. Tenbel başımġa çaptı. Başım qılıç zərbıdın
gūruht

[107b]

(1) boldı. Bā-vücūd kim dulġa börkiniñ bir tārı késilmedi, başımġa ħaylī yara boldı.

Qılıçnı

(2) baldaġlamaydur édim, qınıda édi. Qılıç suġurġuça fırsat bolmadı. Qalın düşmen
içide yeqe

(3) vü yalguz qaldım. Turar maħal émes édi. Cila[v]nı yandurdum. Yana bir qılıç
hem oqlarımġa

(4) tüşüptür. Yétti sekkiz qadem yanıp édim kim yayaq üç kişi maña qatıldı. Méndin
sonra

(5) Tenbel Dost Nāşır'ġa hem qılıç salġandur. Bir nişānġa atımı keynimizçe kældiler.
Hākān arıqı uluġ

(6) şāhcūydur, ve çuqur aqar. Her yeridin kéçip bolmas. ténri rāst keltürdi, bu arıġ-

(7) nıñ bir güzeriġa toptoġrı oq kældük. Arıqdın kéçkeç Dost Nāşır'niñ atı

(8) za'īfrağ édi, yıqıldı. Tur[u]p anı atlanturup Hırābūk bile Fergāna'nıñ

(9) aralıqıdağı puşte bile Oş sarı barduk. Bu puşteġa çıqqan maħalda

(10) Mezīd Taġayī kélip qatıldı. Anıñ hem oñ ayaqıġa tizidin qoyırağ oq tégiptür.

(11) Egerçi öte çıqmaydur édi, velī Oş'qa bisyār teşvīş bile kélđi. Méniñ ābādān
kişilerimni

(12) tüşürdiler. Nāşır Bég, Muħammed 'Alī Mübeşşir, H'āce Muħammed 'Alī,
Hüsrev Kökeldaş, Nu'mān Çehre

(13) munda tüştiler, yana hem yigit yelenđin ħaylī kişi tüşti. Ħanlar Tenbel’niñ
[soñıça]

(14) oq kélip Andicān’niñ nevāĥīsiğa tüştiler. Uluğ Ħan qoruğniñ yanıd[a],
[108a]

(1) méniñ uluğ anam Ésen Devlet Béğim’niñ bāğığa, kim Qoş Tegirmen’ge
mevsümdur, tüşti.

(2) Kiçik Ħan, Baba Tevekkel Lengeri’niñ yavuqığa tüşti. Ékki kündin soñ Oş’dın

(3) kélidim. Uluğ Ħan’nı Qoş Tegirmen’de kördüm. Ħannı körgen zamān oq

(4) maña kergen yerlerni Kiçik Ħan’ğa bérđiler. Maña mundaq ‘uzr ayttılar kim
Şaybaq

(5) Ħan dék ġanīm Semerqand dék şehrnı alıp ulğayıp baradur. Uşbu maşlaĥat üçün

(6) Kiçik Ħan’nı né yerdin kéltürüptürler. Munda yeri yoq, ol vilāyetleri

(7) yıraq. Ħocend Deryāsı’niñ cenūbı Andicān başlıq vilāyetlerni Kiçik [Ħan’ğa]
bérmek kérek

(8) kim anda yurtlangay. Ħocend Deryāsı’niñ şimālı Aĥsī başlıq vilāyetlerni maña
va‘de

(9) qıldılar. Dédiler kim munda toĥtağandın soñ yürüp Semerqand vilāyetini

(10) alıp maña bergeyler. Andın soñ Fergāna tamām Kiçik Ħan’ğa bolğay. Ġālibā
maña

(11) bu sözler firīb ékendür. Müyesser bolğandın son vuqū‘ı ma‘lūm émes édi. Çäre
yoq

(12) édi. Ĥāĥī, nā-ĥāĥī, rāzī boldum. Uluğ Ħan’nıñ qaşıda biz atlanıp Kiçik Ħan’nı

(13) köre baradurganda Qanber ‘Alī Béğ, kim Sellāĥ’qa meşhūr édi, maña yandaşıp

kélip ayttı

(14) kim “Kördüniz mü?” Fi’l-hāl bolğan vilāyetlerni aldılar. Sizge bulardın iş açılmas.

[108b]

(1) Hālā kim Oş ve Margīnān ve Özkend ve kirgen vilāyet ü él ü ulus éligiñizdedür, fi’l-hāl

(2) barıp Oş’qa kirip qurğanlarını bérkitip Sulţān Aḥmed Tenbel’ğa kişi yiberip yaraşıp Moğul-

(3) nı urup çıkarıp vilāyetlerni ağa ini ḥişşa qılıñ.” Mén dédim kim “Revā [bo]lğay [mu]? Hanlar

(4) tuqqanlarım. Bularğa nökerlik qılğanım Tenbel’ğa pādşāhlıq qılğandın artuqraqtur.” Kördi

(5) kim sözi te’şīr qılmağı. Aytqanıdın peşīmān bolup yandı. Mén barıp Kiçik Han dadamnı

(6) kördüm. Burun körüşkende bī-hāber yétip bardım. Kiçik Han tüşkünçe fırsat bolmağı.

(7) Bī-ta’zīmraq körüşüp édi. Bu nevbet yavuqraq kéldim érse, çadırınıñ

(8) ṭanābınıñ uçığa yügürüp çıqtı. Ayağımda oq yarası cihetidin ‘aşā tutup

(9) teşvīş bile yürür édim. Yétip körüşüp “İnim bahādır émişsiz.” dép éligimdin qoldap

(10) çadırğa kéltürdi. Kiçikrek çadır tikiptürler. Yaqa yerde ulğayğan üçün çadır ve olturur

(11) yeri bī-tekellüfāne ve qazaqāne qavun ve üzüm ve rikābhāne eşyāsı tamām özi

olturur

(12) ve çadırdı oq. Kiçik Hān'nıñ qaşıdın qopup özümniñ [o]rd[usıǵa]

(13) keldim. Yaramnı baqqalı Ateke Baḥşı atlıq Moǵul cerrāḥnı yiberiptür., [Moǵul]

(14) éli cerrāḥnı hem baḥşı dér. Cerrāḥlıqda bisyār ḥāzık édi. Kişiniñ maǵzı

[109a]

(1) çıqsa dārū bérür édi. İldizdin her törlüg yara bolsa édi, āsān mu'ālaca qılur édi.

(2) Ba'zı cerāḥatqa merhem dék dārū qoyar édi. Ba'zıǵa yégeli dārū bérür édi. Méniñ

(3) butumnıñ yarasıǵa puçqaq yaqmaqı buyurdı. Fetīle qoymadı. İldiz dék némeni

(4) hem bir qatla yedürdi. Özi dér érdi kim “Bir evniñ inçke pāyçesi sınıp bir tutamça

(5) yeri rīze rīze bolup édi. Étini yarıp ayaq süñeklerni tamām alıp süñek

(6) ornıǵa dārūnı un qılıp saldım. Ol dārū süñek ornıǵa süñek dék

(7) bütiti.” Mundaq ‘acīb u ġarīb néme ḥaylī dédi kim vilāyet cerrāḥları andaq

mudāvādın

(8) ‘acīzdürler. Üç tört kündin kéyinQanber ‘Alī aytqan sözleridin mütevehhim

bolup

(9) qaçıp Andicān'ǵa kirdi. Bir néçe kündin soñ ḥanlar ittifāq qılıp Eyyüb Bégçik'ni

(10) tümen bile Cān Ḥasan Bārīn tümeni bile Sarıǵ Baş Mīrzānı çerig bégi qılıp

(11) miñ éki miñçe kişi maña qoşup Aḥsī taraflıǵa yiberdiler. Aḥsīde Tenbel'niñ inisi

[Şeyḥ]

(12) Bāyezīd édi. Kāsān'da Şahbāz Qarlıq édi. Ol furşatta Şahbāz kélip Nevkend'niñ

(13) [qur]ǵanınıñ allıda olturup édi. Ḥocend Deryāsı'dın Bīçrātā'niñ allıdın kéçip

Nevkend'ke Şah-

(14) bāznıñ üstige ılgaduk. Tañdın burunraq Nevkend'ge yavuq yétken

[109b]

(1) maħalda bégler ‘arzğa yétkürdiler kim “Bu kişi ħod cezm tuyuptur. Yasalrı buzmay

(2) yaruqta oq yétip barsaq münāsibdür.” Āhistaraq yürüldi. Şahbāz ħod ġāfil

(3) ékendür. Biz Nevkend yaqınıġa yétken maħalda tuyup taşqarıdın qaçıp kırıptür.

Uşbu

(4) yosunluq bisyār vāqı‘ boluptur: ġanīmni tuyuptur dép sehliġğarlıq qılıptur,

(5) iş maħallī fevt boluptur. Tecrübe uşmundaq némelerdür ġaraż kim iş qapuġa kélgen

(6) maħalda cidd ü ihtimāmını taqşır qılmamaq kérek. Sonra peşīmānlıq bīfāyīded[ü]r. Tañ atqanda

(7) qurġan girdide azaġlaq uruş boldı. Bī-cidd uruş salmaduk. Nevkend’ din taġ

(8) sarı Bişhārān tarafıġa çapqun maşlaħatıġa barıldı. Şahbāz Qarlıġ fursatnı ġanīmet

(9) tutup Nevkend’ni taşlap qaçıp Kāsān’ġa bardı. Biz yanıp kélip Nevkend’te olturduk.

(10) Bu eyyāmda eṭrāf u cevānibni néçe qatla [biziñ] çerig barıp çaptılar. Bir nevbet Aḡsī’niñ

(11) kéntlerini çaptılar. Yana bir qatla barıp Kāsān’nı çaptılar. Şahbāz bile Uzu[n] Ḥasan-

(12) niñ Mīrim atlıq saħlaġan oġlı uruşıġa çıqtılar, uruştılar, basıldılar. [Mīrim]

(13) anda öldi. Aḡsī’niñ bérk qurġanlarıdın biri Bāp Qurġanı’dur. Bāplıġ Pā[p]

(14) Qurġanı’nı bérkitip bizge kişi yiberiptürler. Seyyid Qāsım’nı bir néçe yigitler bile yiberildi.

[110a]

- (1) Aḥsī'niñ yuqqarıǵı kéntleri toǵrısın deryānı ötüp barıp Bāp Qurǵanı'ǵa
(2) kirdiler. Bir néçe kündin kéyin ğarīb emrī vāqı' boldı. Ol maḥal İbrāhīm Çapuq
(3) Taǵayı, Aḥmed Qāsım Kūhber, Qāsım Hātıke Argun, Şeyḥ Bāyezīd bile Aḥsī'de
édiler. Bu mezkūr
(4) bolǵanlarǵa éki yüzçe abdān yigitlerni qoşup ğāfillıqta bir kéçe Bāp Qurǵanı'nıñ
(5) üstige yiberür. Seyyid Qāsım ihtiyāť qılmay ğāfil yatqan ékendür. Qurǵan'ǵa
yétip
(6) şatu qoyup çıqıp Dervāze'ni alıp pul-i revān salıp yétmiş séksençe abdān
(7) yaraqlıq yigitler kirgende Seyyid Qāsım'ǵa ḥaber bolur. Uyquluq köñlek çān (?)
qoyup
(8) bēş altı kişi bile atqulap ura ura bularnı çıkarur. Bir néçe baş kēsip yiberdi.
(9) Egerçi mundaq gaflēt bile yatmaqlıǵı köp nā-serdārāne édi, velī az kişi bile
mundaq
(10) yaraqlıq ābādān qalın yigitlerni zarb-ı rāst urup çıkarmaǵı ḥaylī merdāne édi.
(11) Bu müddette ḥanlar Andicān qurǵanınıñ muḥāşarasıǵa meşǵūl édiler. Qurǵan éli
(12) qurǵannıñ yaqınıǵa kélgeni qoymaslar édi. Yigitler atlıq çıqıp taşqarı [çap-]
(13) qulaşurlar édi. Aḥsī'din Şeyḥ Bāyezīd devleth'ahlıq izḥār qılıp kişi yibere
(14) başladı. Bizni bī-cidd tiledi. Bu tilemekini ğaraźı bu édi kim her ḥıle bile méni
ḥanlardın ayırǵay.

[110b]

- (1) Mén ḥanlardın ayrılǵandın soñ ḥanlar tura almaslar édi. Bu tilemeki aqası
Tenbel'niñ

(2) ittifāqı bile ékendür. Һанлардын ayrılıp bular bile ittifāq qılmaqlıq bizniñ qaşımızda muḥāl érdi.

(3) Munıñ tilerini Һанларға ĩmā qılduk. Һанлар déptürler kim “Barsun. Her ƣavr qılıp Şeyh

(4) Bāyezīd’ni tutsun.” Bu makr u firīb bizniñ dāb u ƣarīqımız émes édi, ‘alā’l ḥuṣūş kim arada

(5) ‘ahd bolğay. Bu nev‘ bad‘ ahdliq ḥod néçük bolğay? Һāṭırıǵa bu kéçti kim her ƣavr qılıp özümüzni

(6) Aḥsī’ǵa salsak yā Şeyh Bāyezīd, Tenbel’din qaṭ‘ qılıp bizniñ sarı bolğay, yā bir

(7) naqşī évrülgey kim münāsib-i devlet bolğay. Biz hem kişi yiberdük. ‘Ahd u ƣarṭ qılıp

(8) bizni Aḥsī’ǵa tiledi. Barduk. Utru çıqıp inim Nāşır Mīrzā’nı hem kéltürüp bizni Aḥsī

(9) qurğanıǵa alıp bardı. Taş qurğanda atamnıñ ‘imaretleride maṇa yurt u maqām ta‘yīn

(10) qılıptur. Barıp anda tüştüm. Tenbel, Şaybaq Һан’ǵa aǵası Bég Tilbe’ni yiberip itā‘at

(11) itḥārı qılıp tilep édi. Bu furşatta Şaybaq Һан’nıñ nişānları kélđi. “Yürü[r]mén”

(12) dép bitiptür. Bu ḥaber Һанларǵa yétkeç bī-pāy bolup oltura almay Andicān üstidin

(13) qoptılar. Kiçik Һан’nıñ ‘adl u Müselmānlıq bile şöhreti bar édi. Oş ve Margīnān [ve] bu kirgen

(14) qurğanlarda qoyǵan Moǵulları élniñ çeşmdestiniñ ḥilāfı zulm u badma‘ āşlıq

qıla

[111a]

(1) başladılar. Һанлар Andicān’dın qopqaç Oş ve Margīnān éli hücüm qılıp qurgandağı

(2) Moğullarnı tutup talap urup qavlap çıqardılar. Һанлар Һocend Deryāsı’nı keçmey

(3) Margīnān ve Kend-i Bādem bile yanıp Һocend’din deryānı kéçtiler. Tenbel, Һanların keyniçe Margīnān-

(4) ğa kélđi. Biz bu Һālāтта mütereddid édük. Turmaqqa bularğa Һaylī i‘timād yoq édi. Bī-cihet

(5) salıp çıqmaq Һoş baqmaydur édi. Bir şabāhī Margīnān’dın Cihāngīr Mīrzā, Tenbel’din

(6) ayrılıp qaçıp kélđi. Mén Һamāmda édim kim Mīrzā kélđi, körüşüm. Uşbu zamān

(7) Şeyh Bāyezīd hem ıztırāb bile kélđi, aldaraptur. Mīrzā ve İbrāhīm Bégalar dédiler kim

(8) “Şeyh Bāyezīd”ni tutmaq kérek. Erkni éliglemek kérek.” Fi’l-vāqı’ işni

(9) Һisābı bu édi. Mén dédim kim “ ‘Ahd qılıptur. Biz néçük naqz-i ‘ahd qılğay biz?’ Şeyh

(10) Bāyezīd erkke bardı. Köprügge kişi qoymaq kérek édi. Köprügge hem kişi

(11) qoymaduk. Bī-tecrübelıqdın mundaq uşollar boldı. Tañ başıda Tenbel

(12) éki üç miñ yarağlıq kişi bile kélip köprügdin ötüp erkke kirdi.

(13) Méniñ aşlda kişim azraq édi. Ahsī’ğa kirgeç yana ba‘zını qurğanlarğa ve ba‘zını

(14) daruğalıq ve taşşılğa her taraf her taraf yiberilip édi. Méniñ bile Ahsī’de

[111b]

- (1) yüzdin köprek kişi bolğay édi. Bolğan kişi bile atlanıp kũçe kũçeniñ başıda
- (2) yigitlerni ta‘yĩn qılmaqqa ve uruş yarağıda édük kim Şeyh Bāyezīd ve Qanber ‘Alī ve
- (3) Muḥammed Dost Tenbel qaşıdın ıslāḥ üçün qatrap kældiler. Uruşqa ta‘yĩn
- (4) bolğanlarını yerlig yerige turğurup meşveret qılmaqqa atamnıñ gūr-hānesiğa
- (5) kélip tüşüp Cihāngīr Mīrzā’nı hem tiledim. Muḥammed Dost yandı. Şeyh Bāyezīd bile
- (6) Qanber ‘Alī Bég kældiler. Maqbereniñ cenubi eyvānıda oturup meşveret qılmaқта édük
- (7) kim Cihāngīr Mīrzā, İbrāhīm Çapıq bile sözni bularnı tutmaqqa qoyğan ékendürler,
- (8) Cihāngīr Mīrzā meniñ qulağımgā ayttı kim “Bularnı tutmaq kérek.” Mén dédim kim
- (9) “İzтіrāb qılmañ. Hālā iş tutmaqđın ötti. Köreliñ, şāyed kim ıslāḥ bile
- (10) iş bir némege oḥşağay né üçün kim alar asru qalın, biz köp az, özge
- (11) bu qavīlıq bile alar erkte ve bu za‘īflıq bile biz taş qurganda.” Şeyh Bāyezīd ve
- (12) Qanber ‘Alī hem bu kénjeşte ḥāzır édiler. Cihāngīr Mīrzā, İbrāhīm Bég sarı baqıp
- (13) bu işdin mén‘ qıla işāret qıldı. Bilmen ‘aks fehmledi mü, yā ḥod tegāfūl qılıp
- (14) bu ḥareketni qıldı mu. Fi’l-ḥāl Şeyh Bāyezīd’ni tuttı. Turğan yigitler tuş

[112a]

- (1) tuşdın yapışıp bu éki kişini tart part qıldılar. İş şulḥ u ıslāḥdın

(2) ötti. Bu ékki kişini tapşurup uruşqa atland[u]k. Şehrniñ bir tarafını Cihāngīr
Mīrzā'nıñ

(3) 'uhdasıǵa qılıldı. Mīrzā'nıñ kişisi az édi. Bir pāre öz kişimdin hem

(4) Mīrzā'ǵa kömek ta'yın qıldım. Evvel anda yétip her yerde uruşqa élni ta'yın qılıp
yana

(5) bir tarafqa kéldim. Şehrniñ ortasında tüzrek yer bar édi. Anda bir pāre yigitlerni

(6) qoyup barılıp édi. Bu cemā'atnı qalın atlıq yayaq kélip ol yerdin köterip kūçege

(7) yıqıpturlar. Uşbu hālette mén yétip bardım. Yétkeç oq at yügürüttüm.

(8) Turuş bérmezdür kevreb qaça bértiler. Kūcedin qaçurup tüzge çıkarıp

(9) qılıç yétkürür maǵalda atımniñ ayaǵıǵa oqladılar. Atım bükülüp yaǵınıñ

(10) ortası[da] méni yerge urdı. Çüst qopup bir oq attım. Şāhib-i qadem Kāhil'nin

(11) bir zebūñına atı bar édi, tüşüp maña tarttı, mindim. Munda kişi ta'yın qılıp
yana

(12) bir kūçe başıǵa müteveccih boldum. Sulţān Muḥammed Veys atımniñ
zebūnluǵını körüp

(13) tüşüp atını maña tarttı. Ol atqa mindim. Uşbu furşatta Qanber 'Alī Bég, Qāsım
Bég'nin

(14) oǵlı yaralıq Cihāngīr Mīrzā qaşıdın keldi. Ayttı kim müddetī boldı kim Cihāngīr
[112b]

(1) Mīrzānı zorlap tépretiler. Cihāngīr Mīrzā çıqıp ketti. Biz müteḥayyir bolduk.
Uşbu furşatta

(2) Seyyid Qāsım, kim Bāp Qurganı'da édi, yétip keldi. 'Aceb bī-maǵal keliş édi!
Mundaq

(3) maḥalda andaḡ bérk qurḡan éligte bolsa édi, ṭavrī édi. Mén İbrāhīm Bég’ge

(4) dédim kim “Né qılmaq kérek?” Azraq yarası bar édi. Andın mu édi, yā

aldaraḡanıdın

(5) mu édi, ābādān cevāb béré almadı. Bir ḡayāl qıldım kim köprüḡdın ötüp

(6) köprüḡni buzup Andicān sarı müteveccih bolḡaybiz. Baba Şīrzād and[a] ḡaylī
yaḡşı bardı.

(7) Dédi kim “Dervāze’din oq zorlap çıkar biz.” Baba Şīrzād’nın sözi bile Dervāze

(8) sarı oq müteveccih bolduk. H̄āce Mīr Mīrān hem ol ḡālda merdāne sözler ayttı.

Kūçe

(9) arasında kéledürgende Seyyid Qāsım, Dost Nāşır, Bāqī H̄iz bile çapqulaşurlar.

Mén

(10) ve İbrāhīm Bég ve Mīrzā Qulı Kökeldaş ilgerirek édük. Dervāze’ḡa rū-be-rū
bolḡaç

(11) oq kördüm kim Şeyḡ Bāyezīd köñlek üstide ferācī kéyip üç tört atlıq bile

(12) Dervāze’din kirip kéledür. Şastımdaḡı oqnı toldurup attım. Boynıdın yazdım.

(13) ḡaylī yaḡşı attım. İzṭırāb bile Dervāze’din kirgeç oḡ qol sarı barur kūçe bile

(14) qaça bérđi. Biz hem anıḡ keyniçe yürüdük. Mīrzā Qulı Kökeldaş bir yayaqqa

[113a]

(1) piyāzī yétkürdi. Yana bir yayaq Mīrzā Qulı ötkēç İbrāhīm Bégge oq toldurđı.

İbrāhīm Bég

(2) “hay hay” dép öte bergeç eşiglig törlüg yerdin méniḡ qoltuḡumḡa

(3) oq attı. Qalmaḡı cébeniḡ ékki qāt yafr[a]ḡını késiptür. Qaça bérđi. Arqasıḡa
attım.

(4) Uşbu hālette bir yayaq faşīl üstidin qaçıp baradur. Börkini faşīlniñ küngüresige

(5) kükley attım. Börki kügürege qada oq ‘alīq qaldı. Destārı éligige çoqulup bardı.

(6) Yana bir atlıg méniñ yanımdın Şeyh Bāyezīd qaçqan kūçe sarı qaçıp baradur.

Qılıç bile

(7) çoqusıǵa sançtım. Attın égilip édi kim kūça tamıǵa tayandı. Yıqılmadı. Teşvīş

(8) bile qaçıp qutuldı. Dervāze’de bolǵan atlıq yayaqnı qavlap Dervāze’ni alduk.

(9) İş tedbīrdin ötüp édi, néçük kim éki üç miñ yaraqlıq kişi erkte, biz yüz éki

(10) yüz kişi taş qurǵanda. Yana Cihāngīr Mīrzā’nı bir sūt bişimi burunraq qavlap

(11) çıkarıpturlar. Kişimizniñ yarımı anıñ bile çıqıptur. Bā-vücūd-ı bu hāl, bītecrübelıq-

(12) dın Dervāze’de turup Cihāngīr Mīrzā’ǵa kişi yiberildi kim “Yavuq bolsa kélsün;

(13) yana zorlalıñ!” İş andın ötüp édi. İbrāhīm Bégniñ atı za‘īf édi

(14) mü, yā yaralıq mu édi, maña dédi kim “Atım ħarābtur.” Muḥammed ‘Alī

Mübeşşir’niñ Süleymān atlıq

[113b]

(1) nökeri bar édi. Uşbu hālette hīç kişi teklīf qılmay tüşti. Atını İbrāhīm Bégge

(2) yiberdi. Ḥaylī merdāne iş qıldı. Uşol Dervāzede turǵanda Kiçik ‘Alī, kim Kūl şıqqdārı

(3) dur, merdānelıq iṭhārı qıldı. Ol maḥalda Sulṭān Muḥammed Veys nökeri édi.

Oş’da

(4) ékki bār hem yaḥşı bardı. Mīrzāǵa barǵan kişi kélgünçe Dervāze[de] direng qılduk.

Barǵan

(5) kişi kélip dédi kim müddetīdür kim Cihāngīr Mīrzā çıqıp kétiptür. Turardın ötti.

Biz hem

(6) tépredük. Munça hem kim turuldı bī-ḥiṣāb édi. Yégirme ottuzça kişi biziñ bile qalıp

(7) édi. Biz tépregeç qalın upçınılıq kişi yétip oq kélđi. Biz pul-ı revāndın ötüp

(8) édük kim pul-ı revānnıñ şehr tarafiga yağı kişisi yétti. Qāsım Bég’niñ oğlu Hāma’niñ

(9) anasınıñ atası Bende ‘Alī Bég, İbrāhīm Bég’ge qıçqırıp aytadır kim “Dāyim

(10) ta’aşşub u lāfıñ bar érđi. Tur! Qılıç alısalıñ! ” İbrāhīm Bég meniñ yanımda édi.

(11) Dédi kim “Kél, né māni’dür? ” Bī-hūş kişi mundaq şikést maḥallıda ta’aşşub qıladur. Bī-maḥal

(12) ta’aşşubdur. Direng u tevaqquf çağı émes érđi. İldam oq yürüdük. Yağı kişi-

(13) si biziñ soñımızça cilav-rīz kişimizni [tüşür]e kéledür. Aḥsī’niñ bir şer’işiğa Kūnbed-i

(14) Çemen dégen yer bar. Kūnbed-i Çemen’din öte İbrāhīm Bég meni çarlaydur.

Kéyin baqşam

[114a]

(1) Şeyḥ Bāyezīd’niñ bir çehresi İbrāhīm Bég’ge yétkürüptür. Cilavımnı yandurdum.

(2) Hān Qulı Beyān Qulı meniñ yanımda édi. “Bī-maḥal yanmaqdur.” dédi.

Cilavımnı alıp tépredi.

(3) Sengge yétkünçe ekşer kişimizni tüşürdiler. Seng Aḥsīdin ékki şer’idür. Sengdin ötkaç

(4) kéynimizde yağı kişisi körünmey Seng Suyı yuqqarı oq yürüdük. Uşbu

(5) ḥālette sekkiz kişi qalıp édük, Dost Nāşır, Qanber ‘Alī Qāsım Bég, Hān Qulı

Buyan Qulı,

(6) Mīrzā Qulı Kōkeldaş, Şāhım Nāşır, ‘Abdulquddūs Seydī Qara, H̱āce H̱üsey’nī, sekkizinçi mén édim.

(7) Bu su yuqqarı tavr yolğına uçradı. Qolnıñ içi kişi memeridin yıraq ẖalvet

(8) yol qol yuqqarı oq yürüp sunı oñ qolğa qoyup yana bir qoruq qolğa

(9) kirdük. Érte namāz-ı dīger bar édi kim quldın tüzge çıqıldı. Tüzde yıraqdın bir qara

(10) köründi. Élni penāhda turğurup özüm yayaq bir puşteğa çıqıp qaravulluq qılatur

(11) édim kim qalın atlıq arqamızdın bir puštenıñ üstige qatrap çıqtılar. Köp

(12) ve azını taḥqīq qılğunça bolmadı. Atlanıp yürüy bérduk. Qavğunçı, yégirme yégirme bés

(13) kişi ékendür. Biz sekkiz kişi éd[ü]k, néçük kim mezkūr boldı. Eger ol vahlada munça

(14) kişi ékenini taḥqīq bilsek édi, yaḥşı uruşur édük. Ḥayālımğa kéçti kim qavğunçı

[114b]

(1) bularnıñ kéynide peyvest bolğusıdur. Bu cihettin yürüy bérduk. Qaçqan yağı

(2) köp bolsa, hem az qav[ğu]nçı bile çehre bola almas, néçük kim déptürler: Şaf-ı mağlūbrā ẖulī basadanst.

(3) Ḥan Qulı dédi kim “Mundaq bile bolmas. Barçamızın alur. Éki yaḥşı atnı bu aradın alıp

(4) siz ve Mīrzā Qulı Kōkeldaş at qoşlap ıldam yürün. Şāyed çıqa alğaysız.” Yaman

(5) aytmaydur édi. Çün uruş işi bolmadı, bu bolsa imkân-ı ḥalāşlıq bar érdi.

(6) Fi’l-ẖāl birevni yağı arasında tüşürüp qoymağlıq ḥuş baqmadı. Āḥır ḥod

(7) birer birer tamām qıldılar. Bu miñen atım bir nême sustrak édi. H̡an Qulı tüşüp atını

(8) bérdi. Üstidin oq saçrap mindim. H̡an Qulı méniñ atımğa mindi. Uşbu

(9) h̡alette Şāhım Nāşır bile ‘Abdulquddūs Seydī Qaranı, kim kényin qalıp édiler, tüşürdiler.

(10) H̡an Qulı hem qaldı. Maḡal-ı ḡimāyet ü meded émes édi. Atnıñ zoriğa oq bildürüp

(11) barıladur édi. Atı bar[a]mağan qaladur édi. Dost Bég’niñ atı hem boldurdı

(12) qaldı. Bu miñen atım hem sustlıq qıla başladı. Qanber ‘Alī tüşüp atını bérdi.

(13) mindim. Qanber ‘Alī hem atımğa mindi ve qaldı. H̡āce H̡üsey’nī bir leng kişi édi.

(14) Puşteler[ğa] özini tarttı. Mén qaldım ve Mīrzā Qulı Kōkeldaş. Atnıñ qoş ayaq alurğa maqdūrı

[115a]

(1) qalmaydur édi. Qatrap oq baradur érdük. Mīrzā Qulı’nıñ atı hem sustlıq

(2) qıla başladı. Mén dédim kim “ Sēni taşlap qayan baray? Yürü! Ölüğ tirig

(3) bile oq bolalı.” Néçe nevbet Mīrzā Qulı’ğa baqa yürüdüm. Āḡır Mīrzā Qulı dédi

(4) kim “Méniñ atım bolduruptur, bara almas. Siz maña baqa aldurmañ, yürün!

(5) Şāyed çıqa algaysız.” Maña ḡarīb ḡāletī boldı. Mīrzā Qulı hem qaldı. Mén

(6) yalḡuz qaldım. Yaḡıdın éki kişi peydā boldı biriniñ atı Baba Sayrāmī,

(7) yana biri Bende ‘Alī. Maña yavuqraq kēldiler. Atım boldurup édi ve taḡ

(8) hem bir kūrūhke yavuq bar édi. Bir sengtüde uçradı. Bir ḡayāl qıldım

(9) kim at harıptur ve tağ hem yıraqraq. Qayan baray? Sağdağında hem yégirmiçe

(10) oq bar édi. Tüşey bu sangtuda oqum barıça atqulaşay. Yana

(11) hāṭırğa yétti kim şāyed tağqa yétişe alğaymén. Tağqa yétkendin sonra

(12) bir pāre oqnı belimge sançıp tağqa yarmaşay. Żarb-ı pāyımğa haylī i‘timādım

(13) bar édi. Bu hayāl bile yürüy bérdim. Atımın ıldam qatrar mecāl qalmaydur

(14) édi. Bular hem oq yéter yerge yéttiler. Mén hem oqumnı ayap atmadım.

[115b]

(1) Bular hem ihtirāz qılıp yavuqraq kélmediler. Uşol destūr bile érişip kéledürler

(2) édi. Āftāb oltura tağqa yavuş yéttim. Ber-dest ayttılar: “Mundaq yétip qayan

(3) barasız? Cihāngīr Mīrzā’nı tutup kéltdürdiler. Nāşır Mīrzā ḥod alarnıñ éligide édi.”

(4) Maña bu sözleridin haylī dağdağa boldı bu cihetdin kim barçamız anıñ éligide

(5) bolsak ḥaṭr ihtimāl köptür. Cevāb bérmedim. Tağ sarı yürüdüm. Yana haylī yol

(6) barılıp édi kim yana söz ayta kırıştılar. Bu yol nevbet-i evvelğıdın mulāyimraq

(7) ḥikāyet qıldılar. Atdın tüşüp söz ayta kırıştılar. Bularnıñ sözige

(8) qulaq salmay yürüy bérdim. Dara yuqqarı oq baradurmén. Namāz-ı ḥuftengāça

(9) bardım. Āhır bir üyçe taşqa yéttim. Taşdın évrüldüm. Segirtçeler boldı.

(10) At bara almadı. Alar hem tüştılar. Ḥürmet ü ta‘zīm bile henüz mulāyimraq ayta

(11) kırıştılar. Dédiler kim “Mundaq étip qarangu kéçe yol yoq qayangā barasız?”

(12) Antlar içedürler kim “Sizni Sulṭān Aḥmed Bég pādşāh köterür.” Mén

(13) dédim kim “Méniñ köñlüm toḥtamaydur. Anda barmaq ḥod mümkün émes.

Eger

(14) sizlerniñ ba-cāğāḥ ḥızmet qılır ḥayālınız bardur, ḥod mundaq ḥızmet

[116a]

(1) qapusu yıllarda tapılmas. Méni bir yolğa başlañ kim hanlar qaşığa baray. Sizlerge

(2) köñülleriniz tilegendin artuqraq ri‘āyet ü şefaqtat qılay. Yoq eger muni

(3) qılmasañız, kélgen yolunuz bile yanıñ. Méniñ alım atıgım. Bu hem bir yahşı

hızmetidür.” Dédiler

(4) kim “Kāşkī [kélme]sek édi. Çün keldük sizni mundaq salıp né tavr yanalıñ? Çün

(5) barmaysız, her qayan barsañız hızmette bolğumuzdur.” Mén dédim. “Pes şıd-q-i

quluñızğa

(6) ‘ahd qılıñ!” Muşhaf u muğalaza bile ‘ahd qıldılar. Maña fi’l-cümle itmīnānī

boldı. Dédim

(7) kim “Uşbu daranıñ yaqınıda Keñ Qul yolını nişān bérıp édiler. Uşol

(8) yolğa başlañ.” Egerçi ‘ahd qıldılar, velī itmīnān tamām bolmaydur édi. Alarnı

(9) ilgeri yür[ü]tüp kéyinleriçe yürüdüm. Bir éki kürüh yol barılıp édi. Bir say

(10) suyığa yéttük. Dédim kim: “Keñ Qul yolu uşbu bolmağay.” Bular istib‘ād

qıldılar,

(11) dédiler kim “ Ol yol haylī ilgeridür.” Keñ Qul yolu hod uşol ékendür. Bular

(12) ğadr maqāmıda bolup yaşırupturlar. Yarım kéçegeçe barıp yana bir suğa

yéttük.

(13) Bular bu zamān ayttılar kim “Ġāfil bolupturbiz. Keñ Qul yolu kéyinqalmış.”

Dédim kim

(14) “Pes, ne qılmaq kérek?” Dédiler kim “Allımızda Ġavānī yolu yaqındur. Ol yol

bile Ferket’qa aşarlar.”

[116b]

(1) Ol yolğa başladılar. Üç pāsığaça yol kældük. Kernān sayığa kim Ğavānīdın çıqıp

(2) kélür yéttük. Baba Sayrāmī dédi kim “Siz munda turuñ. Mén barıp Ğavānī yolını
ihtiyāt qılıp

(3) kéley.” Müddetīdin soñra keldi. Dédi kim: “Börk başlıq bir néçe kişi bu yolğa
kéliptür.

(4) Mundın ötüp bolmas.” Bu sözni eşitip müteħayyir boldum. Vilāyet arası tañ

(5) yavuq ve maqşad yıraq. Mén dédim kim “Bir yerge başlañ kim kündüz anda
buqup kéçe

(6) bolğaç at mat éliglep Hocend Suyı’nı kéçip ol yüz bile Hocend sarı baralıñ.”

(7) Dédiler kim: “[A]nda bir puşte bardur. Anda buqsa bolur.” Kernān daruğası
Bende ‘Alī édi. Dédi

(8) kim “Atımızğa ve özümüzge boğuzdın güzer yoqtur. Mén Kernān’ğa baray bir
néme müyesser bolsa

(9) keltürey.” Ol yerdin yanıp Kernān’ğa yüzlendük. Kernān’nıñ bir kürühıda turduk.

(10) Bende ‘Alī bardı. Müddet-i medīd qaldı. Şubh uzalap kéledür. Bu hıç
kélmezdür. Haylī

(11) ıztırāb boldı. Tañ atıp édi kim Bende ‘Alī qatrap keldi. At boğzı

(12) keltürmedi. Üç nān keltürdi. Her birimiz bir nānı qoyunğa salıp ıztırāb bile

(13) yanıp yuqarı puşteniñ üstige çıqıp bir qulda atlarnı bağlap her qaysımız

(14) her tarafğa bir bülendiğa çıqıp qaravulluq qılıp oturduk. Tüşke yavuşup édi

[117a]

(1) kim Aħmed Qoşçı tört atlıq bile Ğavānīd’ın Āħsī sarığa baradur. Bir hayāl qıldım

kim Aḥmed Qoşçı'nı

(2) çarlap va'de vü istimālet béríp atlarını alalıñ kim atlarımız bir kéçe kündüz
ḥarb u zarbda

(3) édi. Boğuz hem tapmaydur édi. Ḥarāb bolup édi. Yana köñül tohtamay bularğa

(4) inana almaduk. Qaşımdağılar bile sözni muña qoyd[u]k kim bular bu aḥşam
Kernān'da bolğularıdur,

(5) kéçe inçkelik bile kirip atlarını çıkarılıñ kim özümüzni bir yerge

(6) yétküre alğaybiz. Kün tüş bar édi kim köz yéter yerde bir atnıñ üstide bir néme

(7) ıltriap körünedür. Hıç bilmedük kim né némedür. Bu ḥod Muḥammed Bāqır Bég
ékendür. Aḥsī'de

(8) bizniñ bile édi. Aḥsīdin çıqqanda bir kim her taraf tüşüp édi. Muḥammed Bāqır
Bég bu sarı

(9) tüşüp yaşunup yürüydür ékendür. Bende 'Alī bile Baba Sayrāmī ayttılar kim
“Atlar éki kündür

(10) kim boğuz [ta]pmadı. Cölgege tüşüp atlarını otğa qoyalıñ.” Ol yerdin atlanıp
cölgege

(11) tüşüp atlarını otğa qoyduk. Namāz-ı dīger édi kim bir atlıq kişi biz buqqan
puşteğa çıqıp

(12) baradur. Tanıdım Ğavānī'nıñ uluğı Qādirbérdi. Bularğa dedim kim
“Qādirbérdi'ni çarlañ!”

(13) Çarladılar. Kéldi. Körüp sorup 'ināyet [ü] şefaqať sözler aytıp va'deler qılıp
istimālet lar

(14) béríp yiberdim kim arğamçı ve orğaq ve baltu ve su kéçmek esbābı ve at boğzı

ve yegülük

[117b]

(1) ve, eger müyesser bolsa, at hem keltürgey. Namāz-ı huftanğa mī‘ād qılduk kim uşbu yerde

(2) oq kélgey. Kéç namāz-ı şām édi kim bir atlıq Kernān tarafıdın Ğavānī sarı ötüp baradur.

(3) “Kimsén?” dép sorduk. Cevāb bérdi. Bu ħod Muḥammed Bāqır Bég ékendür.

Baya kün tüşte körgen

(4) yerdin yana bir yerge yaşunğalı baradur ékendür. Andaq ünini tağayyür bérdi kim, bā-vucūd kim

(5) yıllar méniñ bile édi, aşlen tanıy almadım. Eger anı tanıp özimizge qoşsak, ħüb édi.

(6) Munıñ ötkenidin ħaylī dağdağa boldı. Qādirbérdi, Ğavānī’ğa qılğan mī‘adqa tura almaduk.

(7) Bende ‘Alī dédi kim “Kernān’nıñ maḥallātıda ħalvet bāğçeler bar kim anda ħiç kişi gümān éltmes.

(8) Anda barıp Qādirbérdi’ge kişi yiberiliñ anda kélsün.” Bu ħayāl bile atlanıp Kernān’nıñ

(9) maḥallātığa kéldim. Qış édi. Ħaylī savuq édi. Bir eski gavl postın tapıp keltürdi. Kéydim.

(10) Bir ayağ yemden āşnı [tapıp] keltürdi. İçtim. ‘Aceb ħuzūr qıldım. Bende ‘Alīğa dédim kim “Qādirbérdi’ğa kişi

(11) yiberdiñ mü?” Dédi kim “Yiberdim.” Bu bî-sa‘âdet rûstâ’î merdekler h d bu kişini ittif q

(12) bile A s ’  Tenbel qaş  a yibermişler. Bir tam  yge kirip ot yaq p bir zam n k z m

(13) uyquğa bardı. Bu merdekler p rk rl q qılıp yana ma a aytadurlar kim
“Q dirb rdi’ n

(14) h ber almağunça h d bu yerdin t prep bolmas. Bu yer ma all t  aras dur.

Yaqada h l  b  lar bar. Anda

[118a]

(1) barsaq, h   kim g m n  ltmes.” Yarım köşede atlanıp yaqa b  qa bardım. Baba Sayr m , tam üstidin

(2) ol sarı bu sarı qaralaydur  di. K n t şke yavuq tamdın tüşüp m ni  q ş mda

(3) k lip aytadur kim “Y suf Daruğa k led r.” Ma a  ar b dağdağa boldı. D dim kim “A la  l kim

(4) m ni bilip k leyd r.”  ı p s zleş p kıldı. D di kim “Y suf Daruğa aytadur A s 

(5) Derv zesi’de bir yayaq u rad . D di kim p dş h Kern n’da fil n yerded r. M n

(6) kişige bildürmey bu yayaq n  Vel  Hızını bile, kim uruşta ma a tüşüp  di, bir yerde

(7) sa lap  z m sizge çapa kıldım. Böler’ni  bu işdin h beri yoqtur.” D dim

(8) kim “S ni  h  ıri  a n  y ted r?” Ayt  kim “Barça n kerleri zd r. N    releri bar?

(9) Barmaq k erek. Sizni p dş h k ter rl r.” D dim kim “Munça  av  a v  uruş bolup n 

(10) i‘timād bile baray?” Uşbu mukālemede édük kim Yūsuf ékki tizi bile allımda
yükünüp ayttı kim “Né

(11) yaşūray? Sultān Aḥmed Bég’niñ ḥaberi yoqtur. Şeyḥ Bāyezīd Bég sizniñ
ḥaberiñizni

(12) tapıp ménı yiberdi.” Munı dégeç maña ġarīb ḥāletī boldı. ‘Ālemde cān
vehmidin

(13) yamanraq néme bolmas émiş. [Mén] dédim kim “ Rāstlıǵını ayt! Eger iş
özgeçerek

(14) bolǵu déktür, ḥod vuzū qılay.” Yūsuf antlar içti, velī anıñ antıǵa kim inanadur?
[118b]

(1) Özümde bī-tāqatlıqı fehm qıldım. Qoptum. Baǵ kūşesiǵa bardım. Özüm bile
endīşe qıldım.

(2) Dédim kim kişi eger yüz [ü] eger miñ yaşasa, āḥır ölmek kérek. Eger şad sāl
[mānī] var yekī ruz

(3) bebāyed reft ezīn kāḥ-ı dil-efrüz. Özümni ölümge qarār bérdim. Uşol baǵda bir
su aqıp

(4) kéledür édi. Vuzū qıldım. Ékki rek‘at namāz oqudum. Başımnı münācātqa qoyup
tilek

(5) tileydür édim kim közüm uyqıǵa barıptur. Köredürmén kim Ḥ‘āce Ya‘qūb, Ḥ‘āce

(6) Yaḥyā’nıñ oǵlı, Ḥazret-i Ḥ‘āce ‘Ubeydullāh’nıñ nebīreleri, rû-be-rüyımǵa ablaq
at minip köp cemā‘at

(7) ablaq süvārlar bilen kældiler. Dédiler kim “Ġam yémeñiz. Ḥ‘āce Aḥrār ménı sizge
yiberdiler. Dédiler

(8) kim “Biz alarǵa isti‘ānat yétkürüp pādşāhlıq mesnedıǵa olturǵuzupbiz. Her

yerd[e] müşkil

(9) iş tüşse, bizni naʔarığa keltürüp yād étsün: biz anda ʔāzır bolurbiz. ʔālā uşbu
sā‘at

(10) feth ü nuşret sizniñ sarıdur. Baş köteriñ oyğanıñ!” Uşol ʔālda ʔoş-ʔāl bolup

(11) uyğandım kim Yūsuf Daruğa ve hem-rāhları birbirige maşlaʔat qıladurlar kim
bahāne qılıp ʔiyel

(12) qıladur: “Tutup baĝlamaq kérek.” Bu sözni mén eşitip dédim kim “Sizler bu
yosunluq

(13) sözlersiz. Ammā köreyem kim qaysıñız méniñ qaşımğa kéle alur?” Uşbu sözniñ
üstide

(14) édim kim bāĝniñ dīvārıdın taşqarı qalın atlıqniñ kélür āvāzı kélđi.

[119a]

(1) Yūsuf Daruğa dédi kim “[Biz] eger sizni alıp Tenbel qaşıĝa barsaq édi, bizniñ
işimiz ilgeri

(2) barur édi. ʔālā yana köp kişi yiberiptür. Sizni tutqalı ol yaqın qıldı kim bu āvāz

(3) Tenbel’niñ yibergen kişileriniñ atınıñ tavuşı bolĝay.” Bu sözni eşitkeç maña

(4) ıztırāb köpraĝ bolup qılur işimni bilmedim. Uşol ʔında bu atlıqlar bāĝniñ

(5) eşikini taparĝa furşat qılmay dīvārı kim éski bolĝan yerdin raĝne qılıp kirdiler.

(6) Körsem kim Qutluq Muĝammed Barlas ve Baba-ī Perĝarī kim méniñ cān tartqan
nökerlerim on

(7) on bés yégirme kişi bolĝay yétip kélđiler. Bular yavuq kélip attın özlerini

(8) taşlap yıraqdın yükünüp ta‘zīm qılıp méniñ ayaĝımğa yıqıldılar. Uşol ʔālda maña

(9) andaq ʔālet boldı kim ĝüyā maña yañı baştın ʔudāy cān Bérđi. Mén dédim kim

(10) “Evvel Yūsuf Daruğa’nı ve bu turğan mezdür merdeklerini tutup bağlañ!” Uşol

(11) merdekler qaça bérıp érdi kim bir yerde birevni tutup bağlap kéltdürdiler. Mén

(12) dédim kim “Sizler qaydın kélesiz? Néçük haber taptıñız?” Qutlıq Muḥammed

Barlas ayttı kim “Aḥsī’din

(13) qaçıp çıqqanda sizdin ayrıla tüşkende Andicān kélđim kim ḥanlar hem Andicān

(14) kéliptürler. Mén tüş kördüm kim Ḥ~āce ‘Ubeydullāh dédiler kim: “Babur

pādşāh, Kernān

[119b]

(1) dégen kénťtedür. Barıp anı alıp keliñ kim pādşāhlıq mesnedi aña ta‘alluq boluptur.”

(2) Mén bu tüşni körüp hoş-ḥāl bolup Uluğ Ḥan Kiçik Ḥan’ğa ‘arz qıldım. Ḥanlarğa

(3) dédim kim: “Méniñ bés altı ini oğlum bar. Yana bir néçe yigit qoşuñız. Kernān tarafıdın barıp

(4) haber alayın.” Ḥanlar dédiler kim ‘ Bizniñ ḥātırımızğa hem yétedür kim Uşol yolğa bargan bolğay.”

(5) On kişi ta’yın qıldılar. Dédiler kim ‘Uşol sarı barıp ḥüb taḥqıq qılıp haber alıñ. Barı

(6) kim zāhiren haber tapqaysız.” Uşol sözde édük kim Baba-yı Perğarī dédi kim ‘Mén hem barıp

(7) istermén.” Ol hem ékki yigit inisi bilen ittifāq qılıp atlanduk. Bu kün üç kündür kim yol kéle biz.

(8) Elḥamdulillāh sizni taptuk.” dédiler. Ayttılar kim “Yürün, atlanıñ! Bu bağlağanlarını hem alıp baralıñ!

(9) Munda olturmaq yaḥşı éməstür. Tenbel sizni munda kélgen ḥaberiñizni tapıptur.

Her ʔavr qılıp barıp

(10) ḥanlarğa qoşulalıñ.” Uşol zamān atlanıp Andicān ʔarafıǵa yürüy bérduk. Ékki kün bolup

(11) érdi kim hīç ʔa‘ām yémeydür édim. Namāz-ı peşīn bolup édi kim [bir] qoyun tapıp kélip bir yerde tüşüp

(12) oturup kebāb qıldılar. Uşol kebābdın toyǵunça yédim. Andın soñra atlanıp bés künlüg

(13) yolı ékki kéçe ve kündüz ılǵar qılıp kélip Andicān’ǵa kirip Uluǵ Ḥan dadamnı ve Kiçik Ḥan dadamnı

(14) körüniş qıldım ve ötken künlerni tamām beyān qıldım. Ḥanlar bilen tört ay birge bulandı. Her yerge

[120a]

(1) bargan körgen nökerlerim yıǵıldılar. Üç yüzdin köprek kişi bar édi. Ḥātırımǵa kélđi

(2) kim: Tā ki bu Fergāna vilāyetide ser-gerdān bolup yürümek kérek. Her ʔarafǵa ʔalap qıla mén.” dép

(3) muḥarrem ayıda Fergāna vilāyetidin Ḥorāsān ʔalapiǵa atlanıp çıqdım.

3.DİZİN AÇIKLAMALI SÖZLÜK

A

abağa < Moğ. abağ+a (Les, 4a) amca

a.+sı 69a/11, 71b/12

(...) Hüsrevşāh'ğa kélgen maḥalda abağası Sultān Ḥalīl Mīrzā'nın kızını aldı. (...)

(...) Hüsrev Şah'a geldiği zamanda amcası Sultan Halil Mirza'nın kızını aldı. (...)

a.+sını 69a/14

(...) Bégləri ata abağasınıñ oq bégləri édi.(...)

(...) Beyleri babasının ve amcasının beyleri idi.(...)

abla < ET aba (ED, 5a) çiçek hastalığı

a. 27b/12

(...) İkki-üç yıldın soñ abla zağmeti bile 'ālemdin bardı. (...)

(...) İki üç yıldan sonra çiçek hastalığından vefat etti.(...)

aç < ET aç a:ç (ED, 17a) aç, doymamış

a. 44a/9, 98a/1

(...) İki üç yüz aç uruğı bile Qunduzğa Hüsrev Şāhğa özini tarttı.(...)

(...) İki üç yüz (kadar) aç adamı ile Kunduz'a Hüsrev Şah'ın yanına gitti.(...)

aç- < ET aç- (ED, 18b) açmak

a.-tılar 84a/11

(...) Dervāze'ni açtılar. (...)

(...) Kapı'yı açtılar. (...)

a.-ip 61a/8

(...) Dervāze'ni açıp Dervāze arasında mülāzemet qıldı.(...)

(...) Kapıyı açıp Kapı arasında meşgul oldu. (...)

a.-may 61a/7

(...) 'Alī Dost Țağayī Dervāze'niñ arqasında turup Dervāze'ni açmay 'ahd-ı iltimās qıldı. (...)

(...) Ali Dost Tagayi, Kapı'nın arkasında durup Kapı'yı açmadan söz istedi. (...)

açıl- < ET aç-(X)l- (ED, 26b) açılmak

a.-mas 108a/14

(...) Sizge bulardın iş açılmas. (...)

(...) Size bunlardan iş açılmaz. (...)

a.-ğay 56a/11

(...) Bu bir qurgannı alğan bile né iş açılğay? (...)

(...) Bu bir kurganı ele geçirmekle ne iş açılacak? (...)

a.-madı 59b/14

(...) Élig qoyup hīç iş açılmadı. (...)

(...) El koyup hiçbir iş olmadı. (...)

açlıq < ET aç-l(X)q a:çlık (ED, 26a) açlık

a. 95b/14, 96a/5

(...) Ölüm dağdağası hâtırdın ref‘ bolup açlıq şiddeti éldin def‘ boldı. (...)

(...) Ölüm korkusu gönülden çıkıp açlık şiddeti halktan def oldu. (...)

ağa < Moğ. agä (Les, 19b) ağabey, efendi

a. 69b/2, 70a/2, 73b/13, 73b/14, 78a/8, 79b/13, 89a/12, 93a/5, 99b/8, 108b/3

(...) Sultān Aḥmed Qaravul’nı ve Qoç Bég’ni ağa inileri bile cavanğargā bitildi. (...)

(...) Sultan Ahmed Karavul ve Koç Bey’in büyük ve küçük kardeşleri ile (ordunun) sol koluna yazıldılar. (...)

a.+sı 67a/9, 70a/1, 70a/9, 71b/13, 71b/13, 110b/10

(...) Kelān Bég’niñ ağası Kïçik Bég, yana ba’zı içkiler. (...)

(...) Kelan Bey’in ağabeyi Kïçik Bey ve diğer bazı beyler. (...)

a.+sını 72a/7, 72b/10

(...) Tenbel çün çerigimizniñ tarqağan haberini taptı ve ağasının Tilbe Hān bile sözleşip kélip édi. (...)

(...) Çünkü Tenbel bizim askerin dağılmış olduğu haberini aldı ve büyük kardeşi Tilbe Han ile sözleşip gelmişti. (...)

a.+sığa 72b/8

(...) Tenbel bizniñ atlanganımıznı bilip ağasığa kömek ılğap kéledür ékendür. (...)

(...) Tenbel bizim hareket ettiğimizi bilip ağabeyine yardım için hızla geliyormuş.

(...)

ağ(1)z < ET ağız (ED, 98a) ağız

a. 24a/7

(...) Şerîf, faqîr u miskîn nefrîn u du‘â-yı badîğa ağız açıp qol köterdiler. (...)

(...) *Küçük, fakir ve yoksul lanet beddua için iftar edip dua ettiler. (...)*

a.+ımgâ 53a/5

(...) Ağzımğa pahta bile su tamızurlar érdi. (...)

(...) *Ağzıma pamuk ile su damlatıyorlardı. (...)*

a.+ıgâ 53b/7, 81a/14

(...) Ağzığa pahta bile su tamızadurlar édi. (...)

(...) *Ağzına pamuk ile su damlatıyorlardı. (...)*

ağrı- < ET ağrı- (ED, 91a) ağrımak

a.-ıp 62a/7

(...) Ra’iyyet ü vilâyet élleri bulardın bisyâr ağrıp édiler. (...)

(...) *Halk ve vilayet halkı bunlardan pek çok zulüm görmüşüler. (...)*

ağırla- < ET *agır+IA-* (ED, 94a) ağırlamak

a.-ğalı 98b/5

(...) Mollâ Haydar’nın oğlu Mü’min Noyan Kökeldaş’nı ve Aḥmed Qāsım’nı yana ba’zılarını ağırlağalı çarlar. (...)

(...) *Molla Haydar’ın oğlu Mümin Noyan Kökeltaş ile Ahmed Kasım’ı ve yine diğer bazılarını ağırlamak için davet eder. (...)*

aq < ET a:q (ED, 75a) ak, beyaz

a. 3a/9, 3b/2, 4a/10, 5a/6, 10b/8, 18a/8, 91b/1, 100a/11

(...) ‘Ömer-Şeyh Mîrzânın âhîr zamânlarında qızıl bile aq mevclig taş uşbu tağda peydâ boldı. (...)

(...) Ömer Şeyh Mirza'nın son zamanlarında, bu dağda kırmızı ve ak (beyaz) dalgalı bir taş ortaya çıktı. (...)

aq- < ET aq- (ED, 77b) akmak

a.-ar 2a/2, 2b/8, 3a/3, 3a/5, 3b/6,4a/7, 4b/12, 8a/3, 45a/8, 45a/10,45a/12, 48a/5,107b/6

(...) Şarq ve şimâl tarafıdın kélip vilâyetniñ içi bile ötüp ğarb sarı aqar. (...)

(...) Ülkenin doğu ve kuzeyinden gelip vilayetin içinden geçip batıya doğru akar. (...)

a.-ıp 118b/3

(...) Uşol bağda bir su aqıp kéledür édi. (...)

(...) Bu bahçeden bir su akıyordu. (...)

al- < ET al- (ED, 124b) almak

a.-dım 20a/11, 27b/11, 50b/12

(...) Ğorāsānga barganda körüp hoşlap tilep Kābilğa kéltürüp aldım. (...)

(...) Horosana gittiğimde görüp, hoşlanıp, söyleyip Kabil'e getirtip evlendim. (...)

a.-dı 10b/7, 11a/10, 12a/10, 20a/1, 20a/3, 22b/3, 22b/11, 27b/9, 28a/5, 31a/6, 31a/9, 44a/13, 50a/8, 50b/5, 50b/11 69a/12, 72b/3, 85b/6, 86b/1, 87b/13

(...) Anıñ qızı Ésen Devlet Béğimni aldı. (...)

(...) Onun kızı İsen Devlet Begim'i aldı. (...)

a.-dım 75a/10, 83b/13

(...) Şa'bān ayında aldım. (...)

(...) *Şaban (Arabi ayların recep ile ramazan arasında kalan sekizincisi) ayında evlendim. (...)*

a.-dılar 31a/3, 54b/10, 56b/9, 59b/6

(...) Özi ve oğlanları küllī ü cüz' -i eşik ihtiyārını aldılar. (...)

(...) *Kendisi ve oğulları bütün özgürlüğünün baş parçasının bir kısmını aldılar. (...)*

a.-dılar (qapay aldılar) 56b/11

a.-ğaç 81a/4

(...) Semerqand'nı Özbek alğaç Keş'din Hışār sarı müteveccih bolduk. (...)

(...) *Semerkind'i Özbek aldığında Keş'ten Hisar'a doğru gittik. (...)*

a.-ğan 65b/13, 65b/14, 79b/1, 85b/4, 106b/13

(...) 'Alī Dost ve Muhammed Dost uşol ruḥşat alğan bile Tenbel qaşığa bardılar.

(...)

(...) *Ali Dost ve Muhammed Dost bu izni alınca Tenbel'in yanına gittiler. (...)*

a.-ğay 51a/10 ,64a/9, 75a/4, 75b/9, 75b/11, 83b/1, 83b/2, 92b/11, 101b/13, 114b/4, 115a/5, 115a/11, 117a/6

(...) Nēme ala alğay? (...)

(...) *Nasıl bir şey alacak? (...)*

a.-ğaylar 82b/3

(...) Ribāṭ-ı H̱āce Qurganı'nı oğurluq bile alğaylar. (...)

(...) Ribat Hoca Kurganı'nın mezarını baskınla alacaklar. (...)

a.-ğuları 74b/14

(...) Méndin intiqām algularıdır. (...)

(...) Benden intikam almak istediler. (...)

a.-ğan 30b/7

(...) Munı aldurğan bile uruşa hem almadılar, basturdılar.

(...) Bunların yenilgisi üzerine savaşamadılar, yenildiler. (...)

a.-ğanda 69a/10, 71b/5, 75a/10, 81b/11, 85b/6, 86b/14, 87a/3, 87b/14

(...) Mén Semerqand'nı alganda Hüsrevşāh'ğa tartar bardı. (...)

(...) Ben Semerkand'ı aldığımda Hüsrev Şah'a göç etti. (yanına gitti.) (...)

a.-ğandın 73b/8, 80a/2

(...) Atası'nın vilāyetini algandın soñ Sultān 'Alī Mīrzā'ğa bergey. (...)

(...) Babası'nın vilayetini aldıktan sonra Sultan Ali Mirza'ya verecektir. (...)

a.-ğanlar 87b/10

(...) Merv'din kélip Qara Köl'ni alğanlar tohtay almadılar. (...)

(...) Merv'den gelip Kara Köl'ü alanlar direnmediler. (...)

a.-urga 114b/14

(...) Atnıñ qoş ayaq alurğa maqdūrı qalmaydur édi. (...)

(...) Atın dört nala koşmaya gücü kalmamıştı. (...)

a.-ıñ 117a/2, 119b/5

(...) Dédiler kim “Uşol sarı barıp hūb taḥqīq qılıp ḥaber alıñ.” (...)

(...) Dediler ki “O tarafa gidip iyice soruşturup haber alın.” (...)

a.-ıptur 77b/4, 77b/10, 85a/10

(...) Namāz-ı dīgeri ḥaber keldi kim Sultān Aḥmed Tenbel’niñ inisi Ḥalīl kélip Oş Qurganı’nı uğurlap alıptur. (...)

(...) İkinci namazı vaktinde Sultan Ahmed Tenbel’in küçük kardeşi Halil’in, Uş Kurganı’nı basıp, zaptettiği haberi geldi. (...)

a.-duk 51a/3, 56a/7, 83b/4, 113a/8

(...) Semerqandnı kim yéti ay muḥāşara qılıp teşvīşler bile alduk. (...)

(...) Semerkand’ı, yedi ay kuşatıp büyük zorluklarla aldık. (...)

a.-sunlar 64a/13

(...) Fermān boldı kim biziñ bile bolğanlar tanığan némelerini alsunlar. (...)

(...) Bizim ile olanların kendilerine ait eşyalarını almaları emredildi. (...)

a.-aman 99b/5

(...) Mundaq taḡdın taḡqa alaḥan ve alaman vilāyetimiz yoq yerimiz yoq yürümek bi-taqrībdür. (...)

(...) Böyle daḡdan daḡa, işsiz güçsüz, vilayetsiz ve yersiz yürümek faydasızdır (...)

a.-saq 83a/3, 84a/4

(...) Uşbu furşatta bir iş qıla alsaq, ḥod qılḡay-biz. (...)

(...) Bir iş yapmak istersek tam bu sırada yapabiliriz. (...)

a.-ur 80a/1, 83b/3, 90a/1, 90a/2, 114b/3, 118b/13

(...) Bassa hem olca alur. (...)

(...) *Galip gelse de ganimeti alır. (...)*

a.-a al- 82b/5

(...) Ala almay yanıp kældiler. (...)

(...) *Alamadan dönüp geldiler. (...)*

a.-a (haber ala) 119b/4

(...) Kernān tarafıdın barıp haber alayın. (...)

(...) *Kernan tarafından gelip haber getirin. (...)*

a.-ıp 61b/6, 62b/10, 63a/10, 63b/12, 65b/9, 66a/1, 67b/6, 69a/10, 69b/9, 74a/2, 76b/1, 76b/3, 78a/14, 79b/9, 80b/3, 83a/2, 90b/14, 95a/10, 100a/13, 100b/1, 101b/3, 101b/4, 106b/10, 108a/5, 108a/10, 109a/5, 110a/6, 110b/9, 114a/2, 114b/3, 119a/1, 119b/1, 119b/8

(...) Tenbel Cihāngīr’ni alıp Bişhārān qurğanını arqayı tüşti. (...)

(...) *Tenbel, Cihangir’i yanına alıp Bişharan kurganının arkasına indi. (...)*

almak (II) -abilmek

a.-madı (ala almadı) 57b/10

(...) Sulṭān Hüseyn Mīrzā dék uluq pādşāh munça esbāb u ʔumṭurāq bile néçe nevbet Qunduz u Hışār u Qandahār üstige çerigler tartıp ala almadı. (...)

(...) *Sultan Hüseyin Mirza gibi büyük bir padişah bu kadar koruma eşyası ve debdebe ile Kunduz, Hisar ve Kandahar üstüne askerler gönderip alamadı. (...)*

a.-madı (bara almadı) 115b/10

(...) At bara almadı. (...)

(...) At varamadı. (...)

a.-madı (bére almadı) 112b/5

(...) Ābādān cevāb bére almadı. (...)

(...) Mutlu bir cevap veremedi. (...)

a.-madı (érgese almadı) 78a/7

(...) ‘Alāyıq u ‘avāyıq cihetidin ménin bile érgese almadı. (...)

(...) Bazı bağlar ve engeller yüzünden benimle hareket edemedi. (...)

a.-madı (kéle almadı) 66a/4

(...) İlgeri kéle almadı. (...)

(...) İleri gidemediler. (...)

a.-madı (qapay almadı) 57a/8

(...)Velī barıp Şaburgānnı yavuqdın hem qapay almadı. (...)

(...)Veli, Şaburgan’ı yakından da kuşatamadı. (...)

a.-madı (qıla almadı) 66a/7, 88b/10

(...) Bir ayğa yavuş bu tégrede oturup hīç iş qıla almadı. (...)

(...) Bir aya yakın bu civarda oturup hiçbir iş yapamadı. (...)

a.-madı (tohtay almadı) 106a/8

(...) Yavuş yétkeç tohtay almadı. (...)

(...) Yaklaşınca direnemedi. (...)

a.-madı (tura almadı) 66b/5, 77a/6, 79a/13

(...) Hem infi‘āldın ve hem tevehhümdin tura almadı. (...)

(...) Hem öfkeden ve hem de korkudan duramadı. (...)

a.-madılar (kéle almadılar) 42b/2

(...) Qurganga yaqın hem kéle almadılar. (...)

(...) Kurgan’a yaqın da gelediler. (...)

a.-madılar (köre almadılar) 54b/3

(...) Hocendqa kélgeç ba‘zı münāfıq-şīve éller Halīfeni méniñ eşikimde köre almadılar. (...)

(...) Hocend’e gelince bazı inançsız kimseler Halife’yi benim eşğimde göremediler. (görmeye tahammül edemediler.) (...)

a.-madılar (qıla almadılar) 61b/14, 73a/14, 104a/2

(...) Hīç iş qıla almadılar. (...)

(...) Hiçbir iş yapamadılar. (...)

a.-madılar (öte almadılar) 33a/4, 92a/10

(...) Qışnıñ ekşerini su yaqasında ötkerdiler, öte almadılar. (...)

(...) Kışın büyük bir kısmını su kenarında geçirdiler ve (sudan) geçemediler. (...)

a.-madılar (saḥlay almadılar) 37a/2

(...) Erkni bir kün hīç saḥlay almadılar. (...)

(...) İktidarı bir gün bile savunmadılar. (...)

a.-madılar (tohtay almadılar) 87b/11

(...) Merv'din kélip Qara Köl'ni alğanlar tohtay almadılar. (...)

(...) Merv'den gelip Kara Köl'ü alanlar direnemediler. (...)

a.-madılar (tura almadılar) 99b/12

(...) Bu mühimni Tenbel ser bérgegeç tura almadılar. (...)

(...) Bu işi Tenbel duyunca orada duramadılar. (...)

a.-madılar (uruşa almadılar) 62b/6

(...) Kémedekiler hīç uruşa almadılar. (...)

(...) Gemidekiler hiç savaşamadılar. (...)

a.-maduk (yétküre almaduk) 51a/11

(...) Biz hem élge néme yétküre almaduk. (...)

(...) Biz de onlara bir şey veremedik. (...)

a.-mağunça (haber almağunça) 117b/14

(...) Qādirbérđi' in haber almağunça ħod bu yerdin téprep bolmas. (...)

(...) Kadirberdi'den haber almadan bur yerden hareket edemeyiz. (...)

a.-mas (bola almas) 114b/2, 16b/14

(...) Qaçqan yağı köp bolsa, hem az qav[gu]nçı bile çehre bola almas. (...)

(...) Kaçan düşman çok olsa da az takipçiye karşı koyamaz. (...)

a.-mas (baqa almas) 75b/8

(...) Aḥyānen Bāburī ménin qaşımğa kélür édi, velī mén ḥayā vü ḥicāb cihetidin Bāburī sarı tüz baqa almas édim né cāy ol kim iḥtilāt u ḥikāyet qıla alğaymén? (...)

(...) *Baburi bazen benim yanıma gelirdi fakat ben utancımdan yüzüne doğru bakamazdım, nerede kaldı ki onunla konuşup görüşebileyim? (...)*

a.-mas (bara almas) 115a/4

(...) Āḥır Mīrzā Qulı dēdi kim “Ménin atım bolduruptur, bara almas. (...)

(...) *Sonunda Mirza Kulu: “Benim atım kesilmiştir, yürüyemez.” dedi. (...)*

a.-mas (kéle almas) 1b/9, 91b/6

(...) Şaybaq Ḥan uruşqa kim atlanur édi, qurgannın yavuşıǵa hem kéle almas édi.

(...)

(...) *Şaybak Han savaşa karşı hareketlenirdi, kurgan’ın yakınına da gelemezdi. (...)*

a.-mas (qıla almas) 85a/5, 85b/11

(...) Şaybaq Ḥan kördi kim hīç iş qıla almas. (...)

(...) *Şaybak Han gördü ki hiç iş yapamaz. (...)*

a.-mas (şükr qıla almas) 75b/10

(...) Neş’e ve ıztırāb sebebidin şükr qıla almas édim (...)

(...) *Neşe ve heyecan sebebinden geldiğine teşekkür edemezdim. (...)*

a.-mas (yürüy almas) 101a/13

(...) Ma’dūdī kim qalıp édi qallāşlıqtın ménin bile yürüy almas édiler. (...)

(...) *Adamlarımın çoğu dağılmıştı, dōneklikten benim ile yürüyemezdiler. (...)*

a.-maslar (tapa almaslar) 104a/4, 104b/2

(...) Tenbel'niñ qo[r]qunçıdın ve biziñ yıraqlıqımızdın çärelerin tapa almaslar édi.

(...)

(...) Tenbel'in korkusundan ve bizim uzaklığımızdan çaresini bulamazlardı. (...)

a.-maslar 36b/12

(...) Bular hem zor bile ala almaslar. (...)

(...) Bunlar da zorla alamazlar. (...)

a.-may (ala almay) 36a/2, 82b/5, 119b/4

(...) Hüsrev Şahnıñ munça ulğaymağığa munça ħaddi yétmes işlerni qılmağığa Sultān Hüseyn Mirzānıñ iki qatla kélip anı ala almay yanmağı sebeb boldı. (...)

(...) Husrev Şah'ın bu kadar büyümesinin ve bu derece haddi olmayan işleri yapmasına Sultan Hüseyin Mirza'nın iki defa gelip Hisar'ı alamadan dönmesi sebep oldu. (...)

a.-may (boldura almay) 67b/2

(...) Āb-dezd kim allıldı, boldura [a]lmay tañlasığa amān tilep çıqtılar. (...)

(...) Su yolu alındı, bir şey yapamadan ertesi sabah aman dileyip çıktılar. (...)

a.-may (kéltüre almay) 40b/14, 70a/11

(...) Tāqat kéltüre almay H̱āce Qāḍīni arağa salıp kirdiler. (...)

(...) Karşı koyamayarak Hoca Kadı'yı araya koyup girdiler. (...)

a.-may (kire almay) 63b/6

(...) Uzun Hasan kim Andicān'ğa kire almay Aḥsī tarafığa barıp édi. (...)

(...) Uzun Hasan Andican'a giremeyince Ahsi tarafına gitmişti. (...)

a.-may (oltura almay) 63a/1, 110b/12

(...) Bu haberlerni işitip Margīnān nevāhīside oltura almay Andicān sarığa buzulğan yosunluq [aytıp] köçtiler. (...)

(...) Bu haberi duyup Merginan civarında kalamayıp Andican'a doğru ve bozgun bir halde göç etti. (...)

a.-may (öte almay) 62b/5

(...) Qurğan'ğa öte almay qoyı tüşti[ler]. (...)

(...) Kurgan'a geçmeden aşağıya gittiler. (...)

a.-may (qıla almay) 66b/11

(...) Hīç iş qıla almay yandılar. (...)

(...) Hiçbir iş yapamadan döndüler. (...)

a.-may (saħla almay) 39a/11

(...) Dārūgesi Şīrāznı saħla almay qurğannı bérđi. (...)

(...) Valisi, Şiraz'ı savunamayarak kurganı verdi. (...)

a.-may (tapa almay) 80a/10, 81a/9

(...) Hīç çāre tapa almay H̱āce hem çıqtı. (...)

(...) Hiç çare bulamadan Hoca da çıktı. (...)

a.-may (tura almay) 6a/2, 32b/12, 58a/12, 81b/12

(...) Ura Tépe kişisi tura almay salıp çıqtı. (...)

(...) Ura Tepeliler duramadan şehri bırakıp çıktı. (...)

a.-may (yürüy almay) 97b/7

(...) Uşbu qış sipāhīlerdin ba‘zısı biziñ bile qazaqlıqlarda yürüy almay Andicān’ğa barmaqqa ruḥşat tilediler. (...)

(...) Bu kış sipahilerden bazısı bizimle kazaklıklarda yürüyemedən Andican’a gitmeye izin istediler. (...)

a.-maydur (tükete almaydur) 2b/2

(...) Bir qırğavulnı işkenesi bile dört kişi yéyip tükete almaydur. (...)

(...) Bir tavuğun budunu dört kişi yiyip tüketemezmiş. (...)

al/all < ET al (ED, 121a) ön

a.+ıda 85a/11, 100a/10, 103a/4, 109a/13

(...) Toqquz tuğnı Țan’nıñ allıda turğuzup bir Moğul bir uynıñ orta éligige bir uzun aq bözni bağlap éligige tutuptur. (...)

(...) Bir moğul dokuz tuğu Han’ın önünde dikip, bir öküzün ön bacak kemiğine bir uzun ak bez bağlayarak elinde tutmuştur. (...)

a.+ıdağı 66a/2

(...) Puşte’-i Ays’nıñ allıdağı öleñge tüşti. (...)

(...) Ays tepesinin önündeki çayıra geldi. (...)

a.+ıdın 69a/13, 109a/13

(...) Andaq istiklāl bile salṭanat qılmağı kim bir kişini öz allıdın ulğaytıp mu’teber bég qılmıñ bolğay. (...)

(...) Kendisi yalnız başına saltanat sürmediği için, hiç kimseyi kendi eli ile yetiştirip (öncü olup) büyütüp saygın bir bey yapamadı. (...)

a.+ıga 68a/2, 83b/6

(...) Bir kün aşlıqçının allıga Seydī Bég Tağayī barıp édi. (...)

(...) Bir gün erzakçıların başında Şeydi Bey Tagayi gitmişti. (...)

a.+ım 116a/3

(...) Yoq eger munı qılmasanız, kélgen yolunuz bile yanıq. Méniq alım atıqım. (...)

(...) Eğer bunu yapmazsanız, geldiğiniz yola dönün. Bana ne olursa olsun. (...)

a.+ımda 118a/10

(...) Uşbu mukâlemede édük kim Yūsuf éki tizi bile allımda yükünüp ayttı. (...)

(...) Böyle konuşuyorduk ki Yusuf gelip önümde iki dizi üzerine çöküp söyledi. (...)

a.+ımız 89b/11

(...) İrevül hem oñ qol sarı qalıp alımız yalañ boldı. (...)

(...) İleri birlik de sağ tarafımızda kalınca önümüz açıkta kaldı. (...)

a.+ımızda 89b/6, 116a/14

(...) Allımızda Ğavānī yolu yaqındur. (...)

(...) Önümüzde Gava yolu yakındır. (...)

a.+ımızdağlarını 90a/2

(...) Allımızdağlarını néçe nevbet zorlap kélgende urup yandurduk. (...)

(...) Önümüzdekiler kaç defa şiddetle geldiğinde vurup döndürdük. (...)

a.+mızğa 69b/12

(...) Kötergen yayağlarını alımızğa salıp ğanīm üstige yürüdük. (...)

(...) Yayaları önümüze koyup düşmanın üstüne yürüdük. (...)

alar < ET olar onlar

a. 64b/10, 65b/6, 77a/4, 77a/9, 85b/5, 89b/4, 93b/2, 111b/10, 111b/11, 115b/10

(...) Alar bile uşmunça çağlıq Moğul kélip édi. (...)

(...) Onlar bu zamanda daima Moğul (ulusundan) gelmişti. (...)

a.+dağı 74b/6

(...) Alardağı benddağı béglerini ve içkilerni kim Tağayī Bég ve Muḥammed Dost ve Mīr Şāh Qoçın ve Seydī Bég ve Qāsım ‘Aceb ve Pīr Veys ve Mīrim Dīvān başlıqlar bolğay, benddin çıkarıp yiberdiler. (...)

(...) Onlar da kendi taraflarında hapsedilmiş bey ve içkileri, Tagayi Bey, Muhammed Dost, Mirşah Koçın, Seydi Bey, Kasım Aceb, Mir Veys ve Mirim Divan başta olmak üzere, serbest bırakıp gönderdiler. (...)

a.+dın 102a/6

(...) H̄‘āce Ebu’lmekārim Şāh Bégim’ge ve ḥan dadamğa bu sözni aytqaç alardın rızānı fehm bolur. (...)

(...) Hoca Ebülmekarim, Şah Begim’e ve Han dayıma bu sözü söyleyince onlar razı olur. (...)

a.+ğa 70a/8, 78a/2, 102a/5, 118b/8

(...) Ténri ‘ināyeti bile alarğa hīç ihtiyāç bolmadı. (...)

(...) Tanrının ihsanı lütfu ile onlara hiç ihtiyaç olmadı. (...)

a.+nı 79a/3, 116a/8

(...) Sultān Maḥmūd Dulday, Sultān Maḥmūd Dulday'nın atası, yurttan oq qaçıp barıp bu ittifāqdın alarnı ḥaberdār qılıptur. (...)

(...) Sultan Mahmud Dulday, Sultan Mahmut Dulday'ın babası, yurttan qaçıp, gidip bu anlaşımadan onları haberdar etmiştir. (...)

a.+nıñ 63a/5, 67b/5, 67b/11, 101b/13, 115b/3

(...) Bizin hem béglerimiz ve içkilerimiz ve abdān kişilerimiz alarnıñ bendiğa tüşüp édi. (...)

(...) Bizim de beylerimiz, içkilerimiz ve iyi adamlarımız onların eline düşmüştü. (...)

ald < ET al (ED, 121a) karşı, ön

a+ıda 29a/7

(...) Sultān Ebū-Sa'īd Mīrzā aldıda da'vā bile muşt yétkürüpdür. (...)

(...) Sultan Ebu Said Mirza'nın önünde bir dava ile yumruk atmıştır. (...)

aldara- < Moğ. aldah (Les, 47a) kahkahaya boğulmak, çok sevinmek

a.-ptur 111a/7

(...) Uşbu zamān Şeyḥ Bāyezīd hem ıztırāb bile kélđi, aldaraptur. (...)

(...) O anda Şeyh Bayezid de heyecanla içeri girdi, sevinmiştir. (...)

aldur- < ET *al-tUr-* (ED, 133b) aldirmek

a.-man 115a/4

(...) Siz maña baqa aldurmañ, yürün! (...)

(...) Siz bana bakıp aldırmayın, yürüyün! (...)

a.-up 42a/8, 58a/2, 78b/6

(...) Bedī‘üzzamān Mīrzā şikestdin sonj talatıp aldurup yigit yeleni ve yayaq yalanı bile Qunduzğa Hüsrev Şāhğa tarttı. (...)

(...) Bediüzzaman Mirza, yenidikten sonra yağma edilip etrafındaki yiğitleri, yaya ve çıplak adamları ile Kunduz’a, Husrev Şah’a gitti. (...)

alıl- < ET *al-(X)l-* (ED, 145b) alınmak, ele geçirmek

a.-dı 67b/2, 85b/12

(...) Āb-dezd kim allıldı, boldura [a]lmay tañlasığa amān tilep çıqtılar. (...)

(...) Su yolu alınınca bir şey yapamadılar; ertesi sabah aman dileyip, çıktılar. (...)

alış- < ET *al-(X)ş-* (ED, 153b) alışmak, uyum sağlamak

a.-ıp 35b/14

(...) Mīrzā arağa tüşüp yaraşıp içkeri taşqarı tüşken yigitlerni alışıp yandılar. (...)

(...) Mirza’nın araya girip, barışıp esir düşenleri değıştirip döndüler. (...)

a. 85a/12

(...) Bu alış arasında köp fark bardur. (...)

(...) Bu fetih arasında büyük bir fark vardır. (...)

a.-alıñ 113b/10

(...) Tur! Qılıç alışalıñ! (...)

(...) Dur! Kılıç oynayalım! (...)

a.-ğunça 106a/8

(...) Bir ékki qılıç alışğunça hem bolmadı, qaça bérđi. (...)

(...) Bir iki kılıç sallayınca da olmadı, kaçıverdi. (...)

a.-urlar 35b/5

(...) H̱āce Çangāl nevāẖīside H̱orāsān çerigi köçken maħalda élig alışurlar. (...)

(...) Hoca Çengal yakınında, Horasan askerlerinin göçtüğü yerde çarpıştılar. (...)

a.-tı 70a/9

(...) Yétken bile burunraq biziñ cavanğar kişisi anıñ baranğarı bile élig alıştı. (...)

(...) Ordular karşılaşınca ilk önce bizim sol birlik adamları onun sağ birliği ile çarpıştılar. (...)

a.-tılar 39b/11, 42b/3, 92a/1

(...) Qul-Nazar bile qılıç alıştı[lar. Bolğan Öz]bekler yayaqlap zor kéltürdiler. (...)

(...) Kul-Nazar ile kılıç kılıca geldiler. Özbekler attan inip zorladılar. (...)

alma < ET alma (ED, 146a) elma

a. 72b/4

(...) Köp kişiniñ qulağları alma dék qabarçuğlanıp édi. (...)

(...) Birçok kişinin kulakları elma gibi kabarcıklanmıştı. (...)

a.+ça 56a/9

(...) Tuħmı almaça, gūştı tört élig, ‘aceb lezīz qavundur. (...)

(...) *Çekirdeği, elma çekirdeği (kadar olur), içi dört parmak (kadardır) ve gayet lezzetlidir. (...)*

altı < ET altı (ED, 130b) altı

a. 4b/2, 10a/8, 11a/5, 24a/9, 62b/14, 72a/11, 82b/12, 88a/1, 88a/12, 92b/9, 97a/11, 97a/12, 98a/9, 101a/3, 105b/9, 110a/8, 119b/3 24b/2, 25b/2, 50a/12

(...) Hocend'din beş-altı yıgaç şarq tarafıdur. (...)

(...) *Hocend'den beş-altı uzaklık doğudadır. (...)*

altı miñ < altı bin

a. 32a/7

(...) Beş-altı miñ öylüg él bardur. (...)

(...) *Beş-altı bin aileli il vardır. (...)*

a.+ge 22b/8, 28b/8

(...) Sultān 'Alī Mīrzā zamānıda köp ulğayıp édi, nökeri beş-altı miñge yétip édi.

(...)

(...) *Sultan Ali Mirza zamanında çok yükselmişti, adamı beş altı bine yaklaşmıştı.*

(...)

altı yüz < altı yüz

a. 33a/6

(...) 'Abdul-Laṭīf Bahşı başlıg beş-altı yüz ebdān kişini Kilif güzerige yiberdi. (...)

(...) *Abdüllatif Bahşı kumandasında beş altı yüz kadar seçme adamını Kilif geçidine gönderdi. (...)*

altmış < ET altmış (ED,130b) altmış

a. 97a/6

(...) Altmış yetmişde bar édi. (...)

(...) *Altmış yetmiş (yaşında) var idi. (...)*

altun < ET altun (ED, 131a) altın

a. 41b/14, 101a/6

(...) Altun u gümüş ālāt u edevātı bisyār bolup édi. (...)

(...) *Altın ve gümüş alet ve erdevatı çok güzel olmuştu. (...)*

a.+dm 24a/12

(...) Altundın ve kümüşdin bādāmlar ve pisteler qılıp édiler. (...)

(...) *Altın ve gümüşten badem ve fıstıklar yapmıştılar. (...)*

ana < ET ana (ED, 169b) anne

a. 16a/5, 54a/2, 71b/5, 73b/3, 75b/2, 83a/2, 89b/7, 93b/7, 119b/1

(...) Ana ıarafıdın Sultān Élig Māzīgā yéter. (...)

(...) *Ana tarafından Sultan Ilig (Sencer) Mazi'ye dayanır. (...)*

a.+m 8b/5, 9a/10, 24b/8, 24b/10, 24b/12, 24b/12, 27b/11, 53a/11, 64b/8, 70b/5,
75a/13, 91a/5, 96a/10, 96a/12, 96b/10, 97b/14, 101b/6, 108a/1

(...) Anam Qutluq Nigār Hanım édi. (...)

(...) *Annem Kutluk Nigar Hanım idi. (...)*

a.+mga 102a/3

(...) Né cihettin kim anamğa həd mümkün émes édi. (...)

(...) Bu yüzden ki anneme (böyle sözleri söylemek) mümkün olmazdı. (...)

a.+mnı 55b/2

(...) Méniñ anamnı ve uluq anamnı ba'zı méniñ bile qalğanların köçleri bile Hocendqa méniñ qaşımğa yiberdiler. (...)

(...) Annem ile büyük annemi, diğer benim ile kalanlardan bazılarının göçleri ile birlikte, Hocend'e benim yanıma gönderdiler. (...)

a.+mnıñ 14b/12, 20a/14, 27a/6, 53a/11, 96b/9

(...) Méniñ anamnıñ anası Ésen Devlet Béğimge uruq bolur édi. (...)

(...) Benim annemin annesi İsen Devlet Begim'e akraba olurdu. (...)

a.+sı 8b/6, 8b/7, 9a/9, 9b/9, 14b/12, 17b/13, 18a/11, 20a/9, 21b/13, 26b/14, 27a/1, 27a/2, 27a/4, 27a/6, 27b/10, 28a/3, 28a/5, 28a/13, 28b/2, 53a/11, 68a/14, 70b/4, 79b/13, 96a/14, 97a/7

(...) Anası Moğolnıñ tümen bégleridin érdi, Fātıma Sulţān atlıq. (...)

(...) Annesi Fatıma Sultan adlı Moğul'un tümen beylerindendir. (...)

a.+sınıñ 20a/12, 113b/9

(...) Qızığa anasınıñ atını oq qoyuldı. (...)

(...) Kızına annesinin adı konuldu. (...)

a.+ları 11b/3, 27b/7, 96b/2

(...) Egerçi özge hatunları hem bar édi velī oğlanlar ve qızların anaları bu iki érdi.

(...)

(...) Eğer başka kadınları var ise de oğlanlar ve kızların anneleri bu ikisi idi. (...)

a.+larığa 101b/6

(...) Anam [hem] analarığa inileriğa qoşuldılar. (...)

(...) Hem annem hem de annelerine ve küçük kardeşlerine kavuştular. (...)

a.+larımdın 53a/11

(...) Çün analarımdın, kim anam ve anamnıñ anası Ésen Devlet Béğim bolğay. (...)

(...) Annelerim - yani annem ve annemin annesi isen Devlet Begim- (...)

ança < ET ança (ED, 172b) öyle, o şekilde, öylece

a. 66b/12, 68b/11, 71b/7, 75a/3, 88a/1, 92b/7, 92b/10

(...) Bizin çapqunçı hem barıp Özkend nevāhīsini kim çapar ança néme éliglerige tüşmey yanıp kældiler. (...)

(...) Bizim akıncılarımız da varıp Özkend civarını yağma etti ancak fazla bir şey ele geçirmeden dönüp geldiler. (...)

anda < ET anta (ED, 176b) orada, o zamanda

a. 66a/8, 70a/10, 75b/6, 82a/14, 93b/9, 96a/9, 96b/9, 102a/14, 108a/8, 109b/13, 110b/10, 112a/4, 112a/5, 112b/6, 115b/13, 116b/5, 116b/7, 116b/7, 117b/7, 117b/8, 117b/14, 118b/9

(...) Anıñ kişisi anda édi. (...)

(...) Onun kişisi burada idi. (...)

andaq < ET *anda+ok ~ *anı+teg (ED,177a) öyle, o şekilde

a. 64b/12, 65a/4, 65b/7, 65b/8, 67a/10, 68a/6, 69a/13, 72b/3, 75a/6, 75b/13, 83b/11, 84b/2 85b/4, 95b/12, 95b/12, 97b/1, 102a/8, 102b/3, 107a/10, 109a/7, 112b/3, 117b/4, 119a/9

(...) Andaq émes kim méniñ bile bī-münāsebetlīq cihetidin yağıqmış bolğaylar mundaq hareketlerni öz hanlarığa muqarrer qıldılar. (...)

(...) Düşman olmalarının sebebi benimle anlaşımadıkları için değildi. Kendi hanlarına karşı da birkaç defa bu şekilde hareket ettiler. (...)

andın < ET andın (ED, 177b) Ondan

a. 62b/8, 69a/10, 74b/11, 76b/3, 78a/12, 79b/4, 81a/1, 82a/11, 82a/12, 82a/14, 84a/7, 85a/5, 87a/5, 88a/9, 90a/12, 91a/9, 91b/14, 96a/7, 99a/12, 100b/4, 103a/7, 106a/5, 108a/10, 112b/4, 113a/13, 119b/12

(...) Bu andın yamanraq meşel bar kim “uzr-eş” beter ez günāh. (...)

(...) Bu ondan daha kötü (olan) bir atasözü vardır: “özü kabahatinden büyük”. (...)

anı onu

a. 78a/14, 78b/7, 80a/1, 96a/9, 96b/1, 107b/8, 117b/5, 119b/1

(...) Bu vāqı’a bolğaç Tenbel anı bend qılıp alıp vilāyetlerinin üstige yürür. (...)

(...) Bu olay olunca Tenbel onu bağlatıp, alıp vilayetlerinin üstüne yürür. (...)

anıñ < ET anın (ED, 187a) onun

a. 66a/8, 68b/9, 69a/9, 69b/8, 70a/9, 73b/4, 73b/10, 76b/7, 81a/10, 95b/3, 98b/1, 105b/11, 107b/10, 112b/14, 113a/11, 115b/4, 118a/14

(...) Bilmen Noya[n] Kökeldaş Semerqandta anıñ bile né tavır yaman ma’āş qılır.

(...)

(...) *Noyan Kökeltaş Semerkand’da ona karşı ne şekilde kötü muamele eder, bilmiyorum. (...)*

aṅla- < ET aṅla- (ED, 186a) anlamak

a.-ḡıl 118a/3

(...) “Aṅlaḡıl kim méni bilip kéleydür.” (...)

(...) *“Anla ki beni bilip geliyor.” (...)*

a.-p 26a/11, 77a/5, 80b/3, 94b/11

(...) Bā’zı yavuçları keyfiyyetni aṅlap Mīrzā’nı alıp qaçmaq ḡayālī qıldılar. (...)

(...) *Bazı yakınları durumu kavrayıp Mirza’yı götürüp kaçmak istediler. (...)*

ant < ET and (ED, 176a) yemin

a.+ıḡa 118a/14

(...) Yūsuf antlar içti, velī anıḡ antıḡa kim inanadur? (...)

(...) *Yusuf yemin etti fakat onun yeminine kim inanır? (...)*

a.+lar 115b/12, 118a/14

(...) Yūsuf antlar içti, velī anıḡ antıḡa kim inanadur? (...)

(...) *Yusuf yemin etti fakat onun yeminine kim inanır. (...)*

a.iç- 53b/8

(...) ‘Alī Dostnıḡ qaşıda ant içip aytıpdur. (...)

(...) *Ali Dost’un önünde yemin edip söylemiştir. (...)*

ara < ET a:ra (ED, 196a) ara, aralık, mesafe

a. 31b/11, 32b/5, 34b/13, 73a/10, 73b/11, 77b/2, 81b/3, 88b/2, 89a/1

(...) Ara tört yıgaç yoldur. (...)

(...) Mesafe dört yıgaç yoldur. (...)

a.+ga 17b/10, 35b/8, 35b/14, 38a/3, 41a/1, 54b/14, 74a/5, 95a/7, 101b/7

(...) Hıce Qadıni arağa salıp kirdiler. (...)

(...) Hoca Kadı'yı araya koyup girdiler. (...)

a.+da 18b/11, 52a/1, 56b/13, 60b/1, 66b/13, 98a/6, 107a/9, 110b/4

(...) Eger burunraq bu söz arada bolsa di, fi'l-cümle vechi bar rdi. (...)

(...) Eğer daha önce bu söz arada olsa idi, belki olabilirdi. (...)

a.+dın 101b/14, 114b/3

(...) kki yahşı atnı bu aradın alıp siz ve Mırzā Qulı Kökeldaş at qoşlap ıldam yrn.

(...)

(...) İki iyi atı bu aradan seçip siz ve Mirza Kulı Kökeltaş, at değiştirmek suretiyle hızlıca yürüyün. (...)

a.+sı 32a/5, 3b/7, 48a/11, 60b/4, 64b/7, 67b/9, 70b/14, 72b/9, 90b/4, 116b/4

(...) Bend-i Sālār yolu bile namāz-ı şām bile namāz-ı hoften arası Andicānga kēldim.

(...)

(...) Bend Salar yolu ile akşam namazı ile yatsı namazı arası Andican'a geldim. (...)

a.+sıdur 117b/14

(...) Bu yer maħallātı arasıdur. (...)

(...) Bu yer mahalle arasıdır. (...)

a.+sını 52b/3, 84b/12

(...) Tolun H̄āceniñ köçi İki Su Arasında édi kim bu İki Su arasını Ribāṭak Orçını dërler. (...)

(...) Tolun Hoca'nın göçü Ribatek-Urçını dedikleri, İki-Su arasında bulunuyordu. (...)

a.+sığa 10b/5, 72a/9

(...) Bularnıñ arasığa kélidi. (...)

(...) Bunların arasına geldi. (...)

a.+sıda 2b/5, 3a/4, 3b/9, 4b/2, 8a/9, 12a/10, 15a/7, 24b/10, 37b/3, 41a/9, 41a/12, 42a/12, 42a/13, 45a/9, 46b/4, 48b/1, 49a/4, 52b/3, 61a/8, 65a/1, 71b/6, 72a/1, 76a/13, 81b/8, 85a/12, 88a/1, 92b/3, 97b/3, 100a/9, 100b/5, 102a/13, 112b/9, 114b/6

(...) Éliniñ arasıda ḥüsn ḥaylī bardur. (...)

(...) Halkı arasında güzeller fazlasıyla vardır. (...)

a.+sidadur 49b/8

(...) Semerqand bile Buḥārā arasidadur. (...)

(...) Semerkand ile Buhara arasındadır. (...)

a.+sındağı 41a/2

(...) Uşbu yıl Sulṭān Ḥüseyñ Mīrzā bile Bedī'üzzamāñ Mīrzā arasındağı niqārlar uruşqa tarttı. (...)

(...) Bu yıl Sultan Hüseyin Mirza ile Bediüzzaman Mirza arasındaki anlaşmazlıklar bunları savaşa sürükledi. (...)

a.+sıdağı 32a/8, 49b/14

(...) Fergāna bile Kāşgar arasıdağı tağlarda bolurlar. (...)

(...) Fergana ile Kâşgar arasındaki dağlarda olurlar. (...)

a.+dağılarga 55a/3

(...) Ol cem‘ özlerinin halāşlığı üçün bir néçe çın ve yalğan sözler aytıp hānga yā aradağılarga pāre ve rişve qabūl qıldılar. (...)

(...) Onlar kendilerini kurtarmak için, birkaç doğru ve yalan sözler söyleyip, Han’a ve oradakilere para ve rüşvet kabul ettirdiler. (...)

arala- < ET ara:la:- ara+IA- (ED, 231a) aralık etmek

a.-y 73b/11

(...) Tenbel’ğa qoşulmasun dép aralay atlanduk. (...)

(...) Tenbel’e katılmasın deyip, aralayıp harekete geçtik. (...)

a.-ğunça 65a/10

(...) Aralağunça Tenbel hōd kélip Moğullarga qoşulğan ékendür. (...)

(...) Gidinceye kadar Tenbel gelip Moğullara katılmıştır. (...)

aralığ < ET ara+l(X)q (ED, 230b) boşluk, aralık

a.+ta 89a/4, 92b/7

(...) Uruş küni Sekkiz Yulduz aralıqta édi. (...)

(...) Savaş günü Zühre yıldızı aralıkta idi. (...)

a.+tı 92b/12, 93a/1

(...) Gāzüristān Dervazesi'niñ bile Sūzengerān Dervazesi'niñ aralığı toğrısı busağa qoyup özi ol tarafdın uruş salğan ékendür. (...)

(...) Gazüristan Kapısı'nın ile Suzengeran Kapısı'nın aralığı karşısında pusuya yatıp kendisi diğer taraftan hücum etmiştir. (...)

a.+ıda 104a/11

(...) Tenbel henüz özige kéltürmey Ah̄sī bile Kernān aralığıda atlıq yayaq çerigi bile hanlar bile rū-be-rū bolup özini şāḥ u ḥandek bile bérkitip oturup édi. (...)

(...) Tenbel henüz kendine aldırmadan Ah̄si ile Kernan aralığında atlı yaya asker ile hanlarla yüz yüze olup yerini hendekler ile yerini sağlamlaştırıp oturmuştu. (...)

a.+ıdaqı 107b/9

(...) Arada bir şāhrāḥ édi. (...)

a.+ığa 38a/7

(...) Sulṭān 'Alī Mīrzā, béridin dört beş kişi bile mén Kuhek Suyınıñ aralığığa kéçip at üstide oq körüşüp soruşup alar ol taraf bardılar. (...)

(...) Sultan Ali Mirza, buradan da dört beş kişi ile ben Kuhek Suyu'nun aralığına geçip at üstünde görüşüp, konuşup onlar o tarafa döndüler. (...)

arğamçı < Moğ. argamj (Les, 83b) ip, urgan

a. 117a/14

(...) Arğamçı ve orğaq ve baltu ve su kéçmek esbābı ve at boğzı ve yegülük ve, eger müyesser bolsa, at hem kéltürgey ve, eger müyesser bolsa, at hem kéltürgey. (...)

(...) *İp, orak, balta ve suyu geçmek için gerekli olan malzemeler ile birlikte atlara yem ve kendimize yiyecek ve eğer mümkün ise at da getirmesini söyleyip gönderdik.*
(...)

arı- < ET arı- (ED, 198a) temizlenmek, arınmak

a.-p 60b/2

(...) *Günāhım arıp hicābım ref‘ bolğay.* (...)

(...) *Günahım temizlenip üzüntüp ortadan kalkacak.* (...)

arıq < ET arıq (ED, 214a) su yolu

a. 62b/10, 98a/7

(...) *Bir zamānda deryādağılarını arıq alıp barını qırdılar.* (...)

(...) *Bir zamanda denizdekilerinin su yolunu hepsini alıp kestiler.* (...)

a.+nıı 106b/4, 107b/6

(...) *Hākān arıǵı dék bérk arıǵnıı yaqası bérkilip tüşmey arıǵdın ötüp kélip Ribāt-ı Zevraq kéntiniı yanıǵa tüptüz yerge tüşüldi.* (...)

(...) *Hakan su yolu gibi sağlam bir suyun kenarına inmeden, sudan geçip, gelip Ribat-ı Ruzak köyünün yanına dümdüz bir yere inildi.* (...)

a.+dın 106b/5, 107b/5, 107b/7

(...) *Hākān arıǵı dék bérk arıǵnıı yaqası bérkilip tüşmey arıǵdın ötüp kélip Ribāt-ı Zevraq kéntiniı yanıǵa tüptüz yerge tüşüldi.* (...)

(...) *Hakan su yolu gibi sağlam bir suyun kenarına inmeden, sudan geçip, gelip Ribat-ı Ruzak köyünün yanına dümdüz bir yere inildi.* (...)

a.+ı 106b/4, 107b/5

(...) Hākān arıqı uluğ şāhcūydu, ve çuqur aqar. (...)

(...) *Hakan'(ın) su yolu büyük bir nehirdir ve çukur akar. (derindir.) (...)*

a.+ıdın 106b/2

(...) Hākān arıqdın ötüp Ribāt-ı Zevraq kəntiniñ yanığa tüşüldi. (...)

(...) *Hakan su yolundan geçip Ribat-ı Ruzak köyünün yanına inildi. (...)*

a.+larını 57a/14

(...) Belhniñ arıqlarını yıqqalı yiberdi. (...)

(...) *Belh'in su yollarını kesmek (için) gönderdi. (...)*

arqa < ET arqa (ED, 215b) geri taraf, arka

a. 36b/6, 75a/5

(...) El-qazā, mīrzā ṭahāretqa kirgen öyniñ arqa ṭarafıda ḥişt bile tığa qopargan eşiki bar ékendür. (...)

(...) *Tesadüfen Mirza'nın abdest için girdiği evin arka tarafında, tuğla ile örülmüş, bir kapısı varmış. (...)*

a.+ğa 89b/10

(...) Ğanīmniñ baranğarı cavanğarımıznı basıp arqağa yürüldi. (...)

(...) *Düşmanın sağ kolu, bizim sol kolumuzu yenip arkamıza yürüdü. (...)*

a.+yı 74a/3

(...) Tenbel Cihāngīr'ni alıp Bişhārān qurğanını arqayı tüşti. (...)

(...) Tenbel, Cihangir'i alıp Bişharan kurganının arkasına indi. (...)

a.+mız 89b/3

(...) Yasallar yavuq yétkeç ğanīmniñ baranğarınıñ uçı bizniñ arqamız sarı yürüldi.

(...)

(...) Saflar yaklaşınca, düşmanın sağ kolunun başı bizim arkamıza doğru yürüdü.

(...)

a.+mızdın 114a/11

(...) Qalın atlıq arqamızdın bir puštenin üstige qatrap çıqtılar. (...)

(...) Birçok atlı arkamızdan bir tepenin üstüne hızla çıktılar. (...)

a.+sı 42b/13, 43a/2, 89a/5

(...) Bağ-ı Meydānnın arqası Qulbe Öleñige tüşüldi. (...)

(...) Bağ-ı Meydan'nın arkasında, Kulbe Çayırı'na inildi. (...)

a.+sığa 91b/12, 103b/10, 113a/3

(...) Bularnıñ arqasığa bazı yigitlerni atlıq çıkarıldı. (...)

(...) Onların arkasından bazı yiğitleri savaşa çıkarıldı. (...)

a.+sıda 61a/6, 87a/2

(...) 'Alī Dost Tağayī Dervāze'niñ arqasında turup Dervāze'ni açmay 'ahd-ı iltimās qıldı. (...)

(...) Ali Dost Tagayi, Kapı'nın arkasında durup Kapı'yı açmadan, söz istedi. (...)

arqalan- < ET *arqa+lan-* (ED, 220a) himaye bulmak, desteklenmek

a.-ıp 75a/2, 79a/11

(...) Bu atalıq oğulluq Tenbel'ğa arqalanıp mundaq Һareketler bünyā[d] qıldılar. (...)

(...) *Bunlar babalı oğullu, Tenbel'e dayanıp böyle hareketler yaptılar. (...)*

art- < ET art- (ED, 200a) artmak, fazlalaşmak

a.-ıp 35a/8

(...) Vilāyāt u parganātı öz pādşāhı ve mīrzālarındın artıp 'ömrinde qılğan işi uşbu boldı. (...)

(...) *Vilayetleri kendi padişah ve mirzalarından fazla olup ömründe yaptığı işi bu oldu. (...)*

a.-tı 14a/6

(...) Āhīr-i 'ömrığaça ihtiyār u i'tibārı arttı ve öksümedi. (...)

(...) *Ömrünün sonuna kadar kudret ve itibarı arttı, eksilmedi. (...)*

a.-mas 45b/1

(...) Mundaq uluq deryā aşlen zirā'attın ve 'imārettin artmas belki yazlar üç tört ay Buḥārāğa su yétmes. (...)

(...) *Bu kadar büyük bir nehir olduğu halde, suyu tarım ve imar yeterli gelmez hatta yazları üç dört ay Buhara'ya su yetmez. (...)*

artturmaq *art-tUr-maq* arttırmak

a. 86a/2

(...) Bu bitilgenlerdin maqşūd özini artturmaq émes. (...)

(...) *Bunu yazmaktan amaç kendimi yükseltmek değildir. (...)*

artuq < ET artuq (ED, 204b) artık, fazla

a. 63b/8, 80b/8, 80b/9, 99a/12, 99a/13

(...) Andicān'da tört bés kündin artuq tevaqquf qılmay Aḥsī 'azīmeti qılduk. (...)

(...) Andican'da dört beş günden fazla kalmayarak Ahsi'ye hareket ettik. (...)

a.+dur 4a/6

(...) Bu tārīḥde Mergīnān anāri köp artuqdur. (...)

(...) Bu tarihte Merginan'nın narı daha fazladır. (...)

a.+raq 10a/5, 57a/10

(...) Bir yıldın artuqraq Tebrīzde boldı. (...)

(...) Bir yıldan fazla Tebriz'de kaldı. (...)

artuqraq < *artuq +rAk* daha fazla

a. 108b/4, 116a/2

(...) Bularğa nökerlik qılğanım Tenbel'ğa pādşāhlıq qılğandın artuqraqtur. (...)

(...) Bunlara hizmet etmek Tenbel'e padişahlık etmekten daha iyidir. (...)

artuqsılıq < *art-uq+sI+l(X)q* ziyadelik, fazlalık

a. 88b/6

(...) Hīç tarafdın artuqsılıq bolmadı. (...)

(...) Hiçbir taraftan fazla bir şey kazanamadı. (...)

as < ET a:s (ED, 240a) akıl, idrak

a. 97b/9

(...) Bir as bōrkümni yiberdim. (...)

(...) Bir akıl gönderdim. (...)

as- < ET as- (ED, 240b) asmak

a.-ıp 31b/3, 53b/14

(...) Şevvāl ayında kılıç sağdağını boynığa asıp kélip mülāzemet qılıp qurgannı tapşurdı. (...)

(...) Şevval ayında kılıç ve ok kılıfını boynuna asıp, gelip, hizmetimize girip kurganı teslim etti. (...)

a.-ıptur 102b/13, 102b/14

(...) Üç tört néme asıpturlar. (...)

(...) Buna benzer üç dört şey asmıştılar. (...)

asru < ET asru (ED, 250a) çok

a. 3a/13, 5a/8, 19a/5, 20b/3, 21a/14, 28b/7, 28b/12, 53a/4, 56b/4, 76a/14, 82a/7, 111b/10

(...) Asru uluğ ri‘āyet taptı. (...)

(...) Çok büyük saygı gördü. (...)

ast < ET ast (ED, 242a) alt

a. 86a/4

(...) Bāz küften ħired ki tāriḥeş ‘Feth-i Bābur Bahādur est, bedān. (...)

(...) Akıl tarihini yeniden söyledi; bil o Feth-i Babur Bahadır’dır.

a.+da 84b/8, 98b/11

(...) Bular şöhet tutqan yerdin bir oq atımı bülend cerniñ astıda Noyan'nıñ ölüğini tapıpturlar. (...)

(...) Bunlar Noyan'ın ölüsünü sohbet yapılan yerden bir ok atımı kadar yüksek bir uçurumun altında bulmuştlar. (...)

a.+ıdın 100a/13

(...) Tuğnıñ yığaçınıñ astıdın alıp keltürüp bir böznıñ ucını han basıp turdı. (...)

(...) Tuğ direğinin altından geçip, getirip bir bezin ucuna Han basıp durdu. (...)

a.+ığa 30b/7

(...) Haydar Bég başlıq tüşkenler tamām at ayağınıñ astığa oq qaldı. (...)

(...) Haydar Bey kumandasında bulunanların hepsi bu atların ayakları altında kaldı.

(...)

a.+ıda 2b/14

(...) Tamām şehr ve maħallāt ayaq astıda. (...)

(...) Bütün şehir ve mahalleler ayak altındadır. (...)

a.+ıdadur 47b/8

(...) Tamām bu öleñ ayağ astıdadur. (...)

(...) Bütün çayır ayak altındadır. (...)

a.+ıdın 4b/12

(...) Seyhün deryası qurğanınıñ astıdın aqar. (...)

(...) Seyhun nehri kurganın altından akar. (...)

aş < ET a:ş (ED, 253b) yiyecek, azık

a. 17b/14, 31a/6, 101a/4

(...) ‘Azā resmini becā keltürüp aş u ʔa‘ām fuqarā u mesākīŋa tartıldı. (...)

(...) Yas töreni yerine getirilip fakir ve yoksullara yiyecekler dağıtıldı. (...)

a.+nı 117b/10

(...) Bir ayağ yemden āşnı [tapıp] keltürdi. (...)

(...) Bir çanak yemden aşı yapıp getirdiler. (...)

aş- < ET a:ş- (ED, 255a) aşmak, geçmek

a.-arlar 116a/14

(...) Ol yol bile Ferket’qa aşarlar. (...)

(...) O yol ile Ferket’e geçerler. (...)

a.-tuk 99a/3

(...) Dıhket tüz yer üçün Āb-Bürden dabanı bile Masiḥā Kūhistān’ığa aştuk. (...)

(...) Dıhket düz yerde olduğu için Ab-Bürden geçidi ile Mesiha dağlarına çıktık. (...)

a.-ıp 67a/11, 72a/12, 81b/7, 82b/4, 99b/2, 99b/4, 99b/9, 103b/6

(...) Arçaként yolu bile aşıp kélip Kāsān’nı qapadılar. (...)

(...) Arçakent yolu ile aşıp, gelip Kasan’ı kuşattılar. (...)

aşlıg < ET aş+I(X)k (ED, 261b) erzak

a. 1b/7, 2a/7

(...) Aşlıg ve mīvesi firāvān. (...)

(...) Erzak ve meyvesi boldur. (...)

aşlıq < ET *aş+l(X)k* (ED, 261b) erzak

a. 32b/9, 57b/6, 70b/7, 93b/5, 93b/6, 110b/14

(...) Çün qış yavuş bolup édi, él aşlıq tölükini tamām köterip édiler. (...)

(...) Çünkü kış yaklamıştı, halk kırdaki ürünlerini tamamen toplamıştı. (...)

aşlıqçı *aş+l(X)q+çI* erzak tedarikçisi

a. 67b/11

(...) Velī her künde bizim aşlıqçı ve alarnıñ aşlıqçısı atqulaşu[r]lar édi. (...)

(...) Yalnız, bizim erzakçılar ve onların erzakçıları tartışırlardı. (...)

a.+nın 68a/2

(...) Bir kün aşlıqçının allığa Seydī Bég Tağayī barıp édi. (...)

(...) Bir gün erzakçıların başında Şeydi Bey Tagayi gitmişti. (...)

a.+sı 67b/11

(...) Velī her künde bizim aşlıqçı ve alarnıñ aşlıqçısı atqulaşu[r]lar édi. (...)

(...) Yalnız, bizim erzakçılarla ve onların erzakçıları tartışırlardı. (...)

aşlıqsızlıq *aş+l(X)q+s(X)z+l(X)q* erzak tedarikçisinden yoksunluk

a.+tın 70b/12

(...) Bir yerde qışlamaq kérek kim çerig éli aşlıqsızlıqtın ‘áciz bolmağay ve gānīm kişisige hem qabal yosunluq ‘ácizlığı bolğay. (...)

(...) Öyle bir yerde kışlamalı ki hem asker erzaksızlıktan sıkıntıya düşmeyecek ve düşman kişisi de kuşatılmış gibi rahatsız edilebilecek. (...)

aşmaq *aş-maḵ* aşmak, geçmek

a. 81a/13

(...) Kemrūd yuqqarı yürüp Sarataq Dabanı'dın aşmaq bolduk. (...)

(...) Kemrud'dan yukarıya doğru yürüyüp Sere Tağ tepesinden aşmaya karar verdik.

(...)

at < ET at (ED, 33a) at

a. 17a/1, 17a/4, 30b/6, 30b/6, 32a/13, 38a/7, 42a/9, 60b/7, 62b/3, 62b/5, 80b/6, 81a/14, 81b/3, 82a/2, 82a/4, 90a/13, 92a/1, 92a/14, 95b/3, 95b/7, 104b/7, 105a/10, 105a/10, 112a/7, 114b/4, 115a/9, 115b/10, 116b/6, 116b/11, 117a/14, 117b/1, 118b/6

(...) Qalın çerig kélip köprügde yıqılıp qalın at ve téve bu qara suğa yıqılıp žāyi' boldı. (...)

(...) Çok asker gelip köprüde toplanıp çok at ve deve bu kara suya düşüp boğuldu.

(...)

a.+qa 93b/8, 93b/9, 93b/10, 93b/11, 112a/13

(...) Atqa boğuz kim kemyāft boldı. (...)

(...) Ata ağaç yapraklan veriyorlardı. (...)

a.+ta 61a/2

(...) Né atta mecāl qalıptur ve né kişide. (...)

(...) Ne atlarda ne de adamlarda hal kalmıştır. (...)

a.+nıñ 114b/10, 114b/14, 117a/6

(...) Atnıñ qoş ayaq alurğa maqdūrı qalmaydur édi. (...)

(...) Atın dört nala koşmaya gücü kalmıyordu. (...)

a.+ını 72b/12, 95b/3, 119a/3

(...) Atının boynı qatıp kéliptür. (...)

(...) Atın boynu çok yorulmuştur. (...)

a.+ını 92b/6, 102b/10, 104b/14, 112a/13, 113b/1, 114b/7, 114b/12

(...) Atını oqladım. (...)

(...) Atını ok ile vurdum. (...)

a.+larını 117a/5

(...) Kéçe inçkelik bile kirip atlarını çıkarılıñ kim özümüzni bir yerge yétküre alğaybiz. (...)

(...) Geceleyin gizlice girip atlarım çıkaralım ki kendimizi bir yere kadar götürebilelim. (...)

a.+larımız 117a/2

(...) Atlarımız bir kéçe kündüz harb u zarbda édi. (...)

(...) Atlarımız bütün gece ve gündüz harp ve darpta idi. (...)

a.+ını 95b/8, 114b/3

(...) Kéç namāz-ı dīger İlan Otıda tüşüp at öltürüp étini şişlep kebāb qılıp édi. (...)

(...) Akşam, ikindi namazı vaktinde, İlan Otı'nda inip bir at kesip etini şişleyip kebab yapmıştı. (...)

a.+tın 30b/4, 42b/4, 90b/3, 100a/10, 113a/7, 115b/7, 119a/7

(...) Tamām attın tüşüp şībe qoymaqa meşgūl boldı. (...)

(...) Hepsı atlarından inmiş olup ok atmakla meşgul oldu. (...)

a.+ı 38b/8, 42a/1, 75b/1, 107b/7, 112a/11, 113a/13, 114b/11, 114b/11, 115a/1, 115a/6

(...) Qumāş-pūş yigiti ve topçaq atı bī-şümār bolup édi. (...)

(...) Süslü giydirilmiş yiğitleri ve cins atları sayısız olmuştu. (...)

a.+ımnıñ 112a/9, 112a/12, 115a/13

(...) Kūçedin qaçurup tüzge çıkarıp qılıç yétkürür maħalda atımnıñ ayağığa oqladılar.

(...)

(...) Sokaktan kovup, düz yere çıkarıp kılıç ile hücum ederken atımın ayağına ok attılar. (...)

a.+ımğa 114b/8, 114b/13

(...) Qanber ‘Alī hem atımğa mindi ve qaldı. (...)

(...) Kanber Ali de atıma bindi ve kaldı. (...)

a.+ımı 90a/13, 98b/11, 106b/11, 106b/14, 107b/5

(...) Bir tır gez atımı bir cébelig kiçimlig at üzdürüp öttük. (...)

(...) Bir ok atımı kadar yeri zırlı bir halde at ile yüzdürüp geçtik. (...)

a.+ımıznı 64a/7

(...) Bī-taḥşīş bizniñ közüimizniñ utrusıda bizniñ atımıznı minip bizniñ tonumıznı kéyip bizniñ qoyumıznı yép yürügeyler. Muña ħod kim taḥammül qıla alğay? (...)

(...) Bunların bizim gözümüzün önünde, bizim atımıza binip, bizim giyeceğimizi giyip ve bizim ekmeğimizi yiyip durmalarına kim tahammül edebilecek? (...)

a.+ımızğa 116b/8

(...) Atımızğa ve özümüzge boğuzdın güzer yoqtur. (...)

(...) Atlarımızın ve kendimizin boğazını düşünmemek olmaz. (...)

a.+ını 38b/7

(...) ‘Abdül Kerîmnîñ atını Mehdî Sultân çerkesî kılıç bile sançqaç oq atı. (...)

(...) Mehdi Sultan Abdülkerim’in atına çerkes kılıcı ile vurunca, at yıkıldı. (...)

a.+ları 32a/8

(...) Atları köp ve qoyları qalındur. (...)

(...) At ve koyunları çoktur. (...)

a.+lar 17a/4, 103a/9, 117a/9

(...) Atlar éki kündür kim boğuz [ta]pmadı. (...)

(...) Atlar iki gündür hiç yem bulamadılar. (...)

a.+larını 116b/13, 117a/2, 117a/10, 117a/11

(...) Atlarnı bağlap her qaysımız her tarafğa bir bülendiğa çıqıp qaravulluq qılıp oturduk. (...)

(...) Atları bağlayıp her birimiz bir tarafa, bir yüksek yere çıkıp, gözetleyip oturduk.

(...)

a.+largğa 89a/7

(...) Atlarğa kim kéçim salıp baranğar cavanğar göl irevül yasal yasap müteveccih bolduk. (...)

(...) Atlara zırh takıp sağ kol merkez ve ileri kol saflarını düzenleyip harekete geçtik.

(...)

at < ET a:t (ED, 32b) isim

a. 5b/6, 49b/4, 54a/1

(...) Bu at bile ayturlar. (...)

(...) Bu ad ile söylerler. (...)

a.+tur 49b/3

(...) Qarşı Moğolça attur. (...)

(...) Karşı Moğulca isimdir. (...)

a.+ğa 30b/13, 58a/14

(...) İsfara qurğanığa kirip Baysunğur Mīrzānıñ atığa hūṭbe oqup muḥālefet maqāmıda boldı. (...)

(...) İsfara kurganına girip Baysungur Mirza'nın adına hutbe okutup bana karşı geldi. (...)

a.+ı 8a/14, 28a/1, 35a/8, 40b/8, 46a/4, 48a/6, 54a/1

(...) Hucend ve Ura Tépe kim aşı-ı atı Usruşnadur. (...)

(...) Hocend ve Ura Tepe asıl adı Usruşnadır. (...)

a.+ını 20a/13

(...) Qızığa anasının atını oq qoyuldu. (...)

(...) Kızına annesinin adı konuldu. (...)

a.+ımğa 87a/8

(...) Nevāda bir ‘amel méniñ atımğa bağlap ötkerdi. (...)

(...) Neva faslında bestelenmiş bir gazeli benim adıma ithaf edip söyledi. (...)

at- < ET at- (ED, 36a) atmak

a.-adur 92a/9

(...) Mén Dervāze’niñ üstidin nāvek atadur édim. (...)

(...) Ben Kapı’nın üstünden ok atıyordum. (...)

a.-ar 7b/7, 13b/14, 19a/1, 31a/12, 92b/2

(...) Şāhruhiyye eşikide oqnı orta çağlığ atar édi. (...)

(...) Şahruhiye kapısında oku daha iyi atardı. (...)

a.-ıp 19a/3, 83a/10, 116b/11

(...) Āhırler tonbul bolğanlarıda qırğavul ve bödeneni piyāzī bile atıp kem yazar érdi.

(...)

(...) Sonraları şişmanlayınca sülün ve bıldırcını piyazı ile vururdu. (...)

a.-ardın 92a/7

(...) Oq atardın ve uruşqa turardın iş ötüp édi. (...)

(...) Ok atmak ve direnme zamanı geçmişti. (...)

a.-tım 92b/6, 107a/5, 107a/13, 112a/10, 112b/12, 112b/13, 113a/3, 113a/5

(...) Ol küni Şeyhzāde Dervāzesi’niñ üstidin oq uçıda bir boz atlıqnıñ atını nāvek oqı bile yahşısı attım. (...)

(...) O gün Şehzade Kapısı’nın üstünden bir yüz başının atını ok ile iyice vurdum.

(...)

a.-tı 113a/3

(...) İbrāhīm Bég “hay hay” dép öte bergeç eşiglig törlüg yerdin ménin qoltuğumğa oq attı. (...)

(...) İbrahim Bey “hey hey” diye geçiverince çok yakın bir yerden benim koltuğuma bir ok attı. (...)

a.-tılar 67a/8, 107a/14

(...) Ol mikdār uluq taşlar kim Māzū Qurğanı’da attılar. (...)

(...) O kadar büyük taşlar ki Mazu Kurganı’ndan attılar. (...)

a.-salar 67a/3

(...) Eger saydın oq atsalar şāyed kim faşılğa yétkey. (...)

(...) Nehirden ok atılırsa belki de duvarına varmaz. (...)

a.-qunça 34b/8, 60b/5, 60b/8

(...) Tañ atqunça ħod qurğan éli burcnı tamām qoparıp édiler. (...)

(...) Güneş doğunca da kurgandakiler burcu(duvarın yüksek yerinin) tamamen tamir etmiştiler. (...)

a.-qanda 95a/14, 109b/6

(...) Yüz teşvīş bile tañ atqanda H̱āce Dīdār’dın ötüp sūnnet vaqtıda Qarbuğ Puştesi’ğa yarmaştuk. (...)

(...) Bir sürü zorlukla sabahleyin Hoca Didar’dan geçip sūnnet vaktinde Karbug Dağı’na tırmandık. (...)

a.-qandın 84b/11

(...) Tañ atqandın soñ haber keldi. (...)

(...) Güneş doğduktan sonra haber geldi. (...)

a.-madım 115a/14

(...) Mén hem oqumnı ayap atmadım. (...)

(...) Ben de okumu kıyamayıp atmadım. (...)

a.-madılar 67a/9

(...) Hıç qurğandın mundaq taşlar atmadılar. (...)

(...) Hiçbir kurgandan böyle taşlar atmadılar. (...)

a.-maqđın 34b/10

(...) Taş atmaqđın özge yahşı uruş salmadı. (...)

(...) Taş atmaktan başka esaslı bir savaş olmadı. (...)

ata < ET ata (ED, 40a) (YS, 107) baba

a. 54a/1, 63a/14, 69a/14, 75a/9, 102a/13

(...) Ata tarafıdın nesebi Şeyh Burhāneddīn Qılıçqa mūntehī bolur. Ana tarafıdın Sultān Élig Māzīğa yéter.. (...)

(...) Soyu babası tarafından Şeyh Burhaneddin Kılıç'a ulaşır. Ana tarafından Sultan Ilig Mazi'ye dayanır. (...)

a.+durlar 31b/11

(...) Ara munça yavuuq bolğanda hān çün ata-ağadurlar, barıp mülāzemet qılsam.

(...)

(...) Arada mesafe bu kadar yakındır ve Han da babamın ve ağabeyimin yerindedir, gidip ayrılmasam. (...)

a.+m 5b/13, 39b/14, 52a/9

(...) Méniñ uluğ atam bolğay istid‘ā qılıp keltürdi. (...)

(...) Benim büyük babamı rica edip getirirdi. (...)

a.+mnıñ 30b/11, 32a/4, 70b/4, 96a/14, 110b/9, 111b/4

(...) Aḥsīğa yétip atamnıñ mezārını ṭavāf qıldım. (...)

(...) Aḥsī’ye gelip babamın mezarını ziyaret ettim. (...)

a.+nıñ 102a/14

(...) İbrāhim Ata ve İshāq Ata’nıñ qabrı andadur. (...)

(...) İbrahim Ata ve İshak Ata’nın kabirleri oradadır. (...)

a.+sı 5b/11, 8a/10, 9a/1, 15b/5, 19b/5, 22a/7, 22b/13, 25a/3, 31b/7, 33b/5, 41a/13, 41b/8, 56b/12, 58a/11, 64b/14, 65a/1, 69a/6, 69b/2, 78a/6, 79a/2, 106a/11, 113b/9

(...) Qayn atası Yūnus Ḥān’nı kim Çiñgiz Ḥān’nıñ ikinci oğlu Çağatay Ḥān’nıñ neslidindür. (...)

(...) Kayınpederi Yunus Han, Cengiz Han’ın ikinci oğlu Çağatay Han’ın soyundandır. (...)

a.+ sınıñ 41a/13, 69a/7, 80a/1

(...) Atası’nıñ vilāyetini algandın soñ Sultān ‘Alī Mīrzā’ğa bérgey. (...)

(...) Babasının vilayetini aldıktan sonra Sultan Ali Mirza’ya verecektir. (...)

a.+sını 11a/10, 22a/7, 50a/9

(...) Atasını Özbek öltürgendin soñ kélip méniñ mülāzemetimde üç tört yıl boldı.

(...)

(...) Babası Özbekler tarafından öldürüldükten sonra gelip üç dört sene benim hizmetimde bulundu. (...)

a.+sıdın 22b/7, 41b/9, 69a/6

(...) Atasıdın soñra Buḡārānı muña bérıp édiler. (...)

(...) Babasından sonra Buhara'yı ona vermiştiler. (...)

atağlıq *atağ+ l(X)q* atalık, babalık

a. 75a/2, 75a/7, 77b/12, 79b/2

(...) Bu atalıq oğulluq Tenbel'ğa arqalanıp mundaq ḡareketler bünyā[d] qıldılar.

(...)

(...) Bunlar babalı oğullu, Tenbel'e dayanıp böyle hareket ettiler. (...)

a.+dın 95a/3

(...) Béğ atağlığdın Pīr Veys Şeyḡ [ve] Veys Lāğarī bayırnı édiler. (...)

(...) Bey atalarımızdan ve eski emektarlarımızdan Pir Veys Şeyḡ ile Veys Lagarı vardı. (...)

atake < ata+eke atalık, babalık

a.+mge 31a/9

(...) Evvelgi kūn uruşda Ḥudāyberdi atakemge teḡş oqı tégip öldi. (...)

(...) Önceki gün savaşta Hodayberdi atama zemberek oku isabet edip ölmüştü. (...)

a.+si 16a/8, 29a/14, 32b/4, 58b/1, 71b/11, 76b/13

(...) H̄āce Muḥammed Derzīni kim ‘Ömer-Şeyḥ Mīrzānıñ bayırısı ve bir qızınıñ atakesi édi, yiberip ol. (...)

(...) *Ömer Şeyh Mirza’nın emektar adamı ve bir kızının atası olan Hoca Muhammed Derzi’yi gönderdiler. (...)*

atıq- < ET atıq- (ED, 47b) kötü ünle anılmak

a.-ıp 35a/10

(...) H̄andeqdin çıqmağanlar qorqaqlıqqa atıqıp bīdillik bile efsāne boldılar. (...)

(...) *Siperden çıkmayanlar korkaklıkla şöhet bulup cesaretsizlikleri ile efsane oldular. (...)*

atım < ET < at-(I)+m atım (ED, 59b) atılan bir şeyin gidebildiği uzaklık

a.+ı 4a/7

(...) Qurğandın deryā bir oq atımı bolğay. (...)

(...) *Kurgandan deniz bir ok atımı kadar olacak. (...)*

atlan- < ET < at-IAn- (ED, 58a) ata binmek, harekete geçmek

a.-dı 57a/2

(...) Néçe kündin soñ Belḥni qapamaq dā‘ıyesi bile atlandı. (...)

(...) *Nice günden sonra Belh’i kuşatmak amcaıyla harekete geçti. (...)*

a.-dılar 43a/7

(...). Buyurduk kim bolğan yigitler yaraqlanıp atlandılar. (...)

(...) *Emrettik ki mevcut yiğitler silahlanıp harekete geçtiler. (...)*

a.-ıp 15b/12, 24b/13, 39a/5, 40b/4, 44b/1, 55b/6, 59a/6, 59a/7, 63a/12, 67a/13, 72a/9, 73b/1, 77b/2, 78a/12, 79a/1, 83a/8, 84b/12, 88a/13, 100b/5, 102b/1, 102b/8, 104b/4, 108a/12, 111b/1, 114a/12, 117a/10, 117b/8, 118a/1, 119b/10, 119b/12, 120a/3

(...) Dergam'dın kéçege yavuq atlanıp şehrga müteveccih bolduk. (...)

(...) Biz akşama doğru Dergam'dan kalkıp şehre doğru hareket ettik. (...)

a.-ğanda 22a/11, 77b/9, 106b/11

(...) Evvelgi yıl Hindistān 'azīmeti bile çerig atlanganda Seyyid-Yūsuf Bégni Kābilde qoyup édim. (...)

(...) Geçen yıl Hindistan yenilgisi ile asker gönderdiğinde Seyid Yusuf Bey'i Kabil'de bırakmıştım. (...)

a.-ğanımıznı 72b/8

(...) Tenbel bizniñ atlanganımıznı bilip ağasığa kömek ılğap kéledür ékendür. (...)

(...) Bu esnada Tenbel de bizim hareket ettiğimizi duyup ağabeyine yardım için hızla geliyormuş. (...)

a.-turup 107b/8

(...) Tur[u]p anı atlanturup Hırābūk bile Fergāna'nın aralıqıdaki puşte bile Oş sarı barduk. (...)

(...) Durup onu ata bindirip Hırabuk ile Fergana'nın arasındaki tepe (üstünden) Uş'a doğru vardık. (...)

a.-ur 71a/7, 91b/6

(...) Bu qışlaqda ékende her ékki üç künde avğa atlanur édim. (...)

(...) Bu kışlakta iken her iki üç günde bir ava çıkardım. (...)

a.-ıñ 119b/8

(...) Ayttılar kim “Yürün, atlanıñ!” Bu bağlağanlarını hem alıp baralıñ! (...)

(...) Dediler ki: “Yürüyün, harekete geçin!” Bu bağlananları da alıp gidelim! (...)

a.-dım 95b/5, 106b/9

(...) Egerçi uşol zamān qopup atlandım, velī ‘aqlım aḥşāmğaça qararığa kélmedi.

(...)

(...) Gerçi derhal kalkıp ata bindim fakat akşama kadar kendime gelemedim. (...)

a.-urda 52b/6

(...) Çerig atlanurda Andicānda ‘Alī Dost Tagayini ve Aḥsīde Uzun Ḥasannı qoyulup édi. (...)

(...) Asker atlandığında Andican’da Ali Dost Tagayi ve Ahsi’de Uzun Hasan bırakılmıştı. (...)

a.-duk 37b/13, 72b/1, 73b/11, 95b/8, 112a/2, 105b/13, 119b/7

(...) Şevvāl ayı oq çerig atlanduk. (...)

(...) Şevval ayında asker harekete geçti. (...)

atlanıl < ET *at+IAn-(X)l-* harekete geçirilmek

a.+dı 31a/1, 55b/5, 60b/8

(...) Şa‘bān ayı İbrāhīm Sarunıñ fitnesi anıñ def‘iğa ‘azīmet qılıp çerig atlanıldı. (...)

(...) Şaban ayında, İbrahim Saru’nun fesatlığını yok etmek niyeti ile asker harekete geçirildi. (...)

atlanmaq *at+IAn-mAq* ata binmek, sefere çıkmak

a. 65a/7

(...) Pādšāh atlanmaq né ihtiyāç? (...)

(...) Padişahın sefere çıkmasına ne ihtiyaç (var) ? (...)

a.+ta 77b/1

(...) Semerqand üstige atlanmaq bolduk. (...)

(...) Semerkand üstüne yürüyecek olduk. (...)

atlıġ < ET a:tlıġ (adlıġ) *at+IXg* (ED, 54b) adlı → atlıq

a. 3a/5, 16b/3

(...) Mescid-i Cevzā atlıġ. (...)

(...) Cevza adlı bir cami (bulunmaktadır). (...)

atlıq < ET a:tlıġ (adlıġ) *at+IXk* (ED, 54b) adlı → atlıġ

a. 8b/7, 8b/8, 8b/14, 9a/12, 12a/2, 19b/12, 20b/8, 24a/11, 24a/12, 27b/2, 30b/5, 3b/5, 40b/13, 42b/12, 44a/13, 45a/2, 45a/6, 4a/8, 52a/8, 56b/12, 57a/3, 57a/13, 60a/12, 60a/13, 60b/7, 61b/9, 65a/11, 65b/6, 65b/7, 66a/9, 66a/13, 66b/3, 70a/4, 75a/8, 75b/1, 78a/9, 84a/14, 87b/12, 90b/8, 91b/12, 98a/13, 104a/11, 104b/13, 108b/13, 109b/12, 110a/12, 112a/6, 112b/11, 113a/6, 113a/8, 113a/14, 114a/11, 117a/1, 117a/11, 117b/2

(...) Anası Moġolnıñ tümen bégleridin érdi, Fātıma Sulţān atlıq. (...)

(...) Annesi Fatıma Sultan adlı Moġul'un tümen beylerindendir. (...)

a.+nıñ 92b/6, 118b/14

(...) Ol künü Şeyhzāde Dervāzesi'niñ üstidin oq uçıda bir boz atlıqnıñ atını nāvek oqı bile yahşı attım. (...)

(...) O gün Şehzade Kapısı'nın üstünden bir yüz başının (yüz atlık) atını navek oku ile iyice vurdum. (...)

a.+ları 92a/4

(...) Yayaqlarını tépr[e]tken bile ilgerigi atlıqları Ḥāce Hızır'nıñ mescidige yığılıp kéldiler. (...)

(...)Yayaları kovduktan sonra düşmanın ilerideki atlıları Hoca Hızır'ın mescidine toplanıp geldiler. (...)

atqula- savaşmak

a.-dılar 93b/3

(...) Alar hem az kişi bile yahşı tohtap kündelendin yahşılar atquladılar. (...)

(...) Onlar da az adamları ile iyi dayanarak mazgaldan iyi ok attılar. (...)

a.-p 110a/8

(...) Bêş altı kişi bile atqulap ura ura bularnı çıkarur. (...)

(...) Beş altı adam ile ok atıp vura vura bunları çıkarır. (...)

atqulaş- *atqula-ş* savaşmak

a.-urlar 67b/12

(...) Velī her künde biziñ aşlıqçı ve alarnıñ aşlıqçısı atqulaşu[r]lar édi. (...)

(...) Yalnız her günde bizim erzakçılarla ve onların erzakçıları tartışırlardı. (...)

a.-ay 115a/10

(...) Bu sangtuda oqum barıça atqulaşay. (...)

(...) Bu taş yığnında okum bitinceye kadar vuruşayım. (...)

a.-ıp 88b/4

(...) Bizin kişimiz ve yağı kişisi künde narıdın kélip barıdın barıp atqulaşıp uruşurlar édi. (...)

(...) Bizim adamlarımız ve düşmanın adamları her gün oradan buradan gelip, okla vuruşurlardı. (...)

av < ET a:v (ED, 3b) vurma yahut yakalama yoluyla yakalanan hayvan

a.+ı 2a/14, 3b/2, 5a/5

(...) Avı quşı dağı bolur. (...)

(...) Avı ve kuşu da çoktur. (...)

a.+ım 25b/11

(...) Sonralar nihilam avını qalın avlar édi. (...)

(...) Sonraları doğan ile çok av yapardı. (...)

a.+ğa 71a/7

(...) Bu qışlaqda ékende her ékki üç künde avğa atlanur édim. (...)

(...) Bu kışlakta iken her iki üç günde bir ava çıkardım. (...)

a.+lar 71a/7

(...) Uluq cengellerni örtep buğu, maral avlar édük. (...)

(...) Büyük fundalıklarda dolaşıp, geyik avlardık. (...)

avla- < ET *av+IA-* (ED, 10b) avlamak

a.-r édi 25b/12

(...) Sonralar nihilam avını qalın avlar édi. (...)

(...) *Sonraları doğan ile çok av yapardı. (...)*

a.- dılar 100b/14

(...) Sām Sîrek nevāhîsini çerger salıp avladılar. (...)

(...) *Sam Sîrek civarında kuşatıp avladılar. (...)*

avlağ < *av+lağ* vurma yahut yakalama yoluyla yakalanan hayvan; avlanacak yer

a. 71a/2

(...) Bu nevāhî yahşî avlaq yerler bolur. (...)

(...) *Buralarda iyi av yerleri olur. (...)*

a.+ı 4a/10

(...) Hocendniñ avlağı ve quşlağı bisyār yahşıdır. (...)

(...) *Hocend'in av ve kuş avlayacak yerleri çok iyidir. (...)*

ay < ET ay (ED, 265b) ay, otuz gün

a. 8b/11, 11a/5, 24a/9, 34b/9, 38a/2, 44a/7, 45b/1, 48a/8, 48a/8, 51a/3, 67b/10, 76a/12, 82a/11, 83b/2, 86b/7, 119b/14

(...) Ser-i Pulda şikest bolup édi, kélip beş ay qal'adārlıq qıldım. (...)

(...) *Ser-i Pul'da yenilmişti, beş ay kale savunuculuğu yaptım. (...)*

a.+nıñ 31a/1, 88a/1

(...) Uşbu aynın ayağında İsfaranı qapap tüştü. (...)

(...) Bu ayın sonlarında İsfara'yı kuşatmaya başladık. (...)

a.+ğa 41b/9, 66a/6

(...) Ramazān dēk müteberrik ü 'azīz ayğa kéçelik fursat qalıp atasıdın imenmey.
Ténridin qorqmay henüz işi çağır içmek édi. (...)

(...) Ramazan gibi, mübarek ve aziz aya girmek için bir gece kaldığı halde, onlar babalarından çekinmeden ve Tanrıdan korkmadan yalnız şarap içmiştiler. (...)

a.+da 34b/9, 75a/13, 86a/12

(...) Bu iki ay iki yarım ayda ğayr az siyāset ve naqb salmaq serküb qoparmaq ve taş atmaqđın özge yahşı uruş salmadı. (...)

(...) Bu iki iki buçuk ayda bütün iş delik açmak, kalecikler kurmak ve taş atmaktan başka sağlam bir çarpışma olmadı. (...)

a.+ğaça 93b/11

(...) Üç tört ayğaça Şıbak Hān qurğannın yavuşığa kélmey yıraqraqđın qurğannı évrülüp köçüp yürür édi. (...)

(...) Üç dört ay kadar Şaybak Han kurgana yaklaşmadan uzaktan etrafında dolaştı durdu. (...)

a.+dın 10a/8, 24b/2, 26b/7

(...) Béş altı aydın son İbrāhīm Sulţān Mīrzā ölüp oğlu 'Abdullāh Mīrzānın yéride olturdı. (...)

(...) Beş altı aydan sonra İbrahim Mirza vefat edip yerine Abdullah Mirza oturdu. (...)

a.+ı 1b/1, 30b/14, 34a/5, 36a/7, 37b/12, 37b/13, 39a/5, 53a/14

(...) Ramazān ayı tārīḥ-i sekkiz yüz toqsan toquzda Fergāna vilāyetide on iki yaşta pādšāh boldum. (...)

(...) Ramazan ayında tarih 899'da Fergana vilayetinde on iki yaşında padişah oldum. (...)

a.+ıııı 6b/2, 15b/11, 18a/8, 41b/2, 44b/3, 66a/14, 68a/9, 74b/2

(...) Uşbu tārīḥde düşenbih küni ramazān ayının törtide ‘Ömer-Şeyḥ Mīrzā cerdin kebüter ve kebüter-ḥāne bile uçup şunqār boldı. (...)

(...) Bu tarihte ramazan ayının dördüncü pazartesi günü , Ömer Şeyh Mirza bu uçurumdan güvercin ve güvercinhane ile düşüp öldü. (...)

a.+ııııı 25b/1, 31b/3, 63b/1, 75a/10, 77b/1, 88a/11, 120a/3

(...) Rebī‘ü’l-āḥir ayıda Sultān Maḥmūd Mīrzāğa qavī ‘arıza yüzlenip altı künde ‘ālemdin kéçti. (...)

(...) Rebiülahır ayında Sultan Mahmud Mirza, ağır hastalığa tutulup altı gün içinde vefat etti. (...)

ayağ < ET aḍaḵ (ED, 45a) ayak → ayaq

a. 47b/8, 117b/10

(...) Tamām bu öleḡ ayağ astıdadur. (...)

(...) Bütün çayır ayak altındadır. (...)

a.+ı 49b/11, 95b/2, 103a/14

(...) Başı Yār Yaylaq, ayağı Buḥārā, bir yığaç yol yoqtur kim ként ve ma‘müre bolmağay. (...)

(...) Yar Yaylak'tan başlayarak Buhara'ya kadar, köy ve şehir olmayan bir yığaç mesafe yoktur. (...)

a.+ığa 112a/9

(...) Kūçedin qaçurup tüzge çıkarıp qılıç yétkürür maḥalda atımnıñ ayağığa oqladılar. (...)

(...) Sokaktan kovup, düz yere çıkarıp, kılıç ile hücum ettiğim zamanda atımın ayağına ok attılar. (...)

a.+ım 83b/11

(...) Uşbu üyniñ dālānıda oñ qolumdın yā sol qolumdın tutup andaq köterdiler kim bir ayağım yerdin qoptı. (...)

(...) Bu evin avlusunda, sağ veya sol kolumdan tutup, beni öyle yukarı kaldırdı ki bir ayağım yerden kalktı. (...)

a.+ımga 119a/8

(...) Bular yavuq kélip attın özlerini taşlap yiraqdın yükünüp ta'ṭīm qılıp ménin ayağımga yıqıldılar. (...)

(...) Bunlar yaklaşınca gelip attan kendilerini yere atıp uzaktan hürmetle eğilip benim ayağıma düştüler. (...)

a.+ımda 108b/8

(...) Ayağımda oq yarası cihetidin 'aşā tutup teşvīş bile yürür édim. (...)

(...) Ayağımdaki ok yarası yüzünden deǵneǵe dayanıp zorlukla yürürdüm. (...)

a.+ım 72b/3

(...) Ol ahşam muhkem qatıq savuq édi, andaq kim ba'zının élig ayağın savuq aldı.

(...)

(...) O akşam çok şiddetli soğuk idi, bazı adamların el ve ayakları dondu. (...)

a.+mıñ 30b/7

(...) Hıydar Bég başlıq tüşkenler tamām at ayağının astığa oq qaldı. (...)

(...) Haydar Bey kumandasında bulunanların hepsi bu atların ayakları altında kaldı.

(...)

a.+mı 18b/7, 19a/6

(...) Bir nevbet Hızret-i Hı'āce şohbetide hilāf-ı 'ādet ayağını yavutkap olturuptur.

(...)

(...) Bir defa Hoca hazretlerinin sohbetinde, adetlerin tersine ayağını değıştirip oturmuştur. (...)

a.+ıda 31a/1, 41a/14

(...) Uşbu aynın ayağıda İsfaranı qapap tüştüğ. (...)

(...) Bu ayın sonlarında İsfara'yı kuşatmaya başladık. (...)

a.+ıdın 60a/12

(...) Uşbu kün kéç namāz-ı dığer derenin ayağıdın bir atlıq kişi peydā boldı. (...)

(...) Sabah namazı vaktinde diğér derenin sonunda bir atlı ortaya çıktı. (...)

a.+ları 18b/11

(...) Hızret-i Hı'ācenin hem ayağları arada édi. (...)

(...) Hoca hazretlerinin de her işte (eli) ayakları vardı. (...)

ayaq < ET aḏaq (ED, 45a) ayak → ayağ

a. 2b/14, 63b/3, 76a/5, 97a/14, 97b/1, 101b/1, 102b/10, 109a/5, 114b/14

(...) Tamām şehir ve mahallāt ayaq astıda. (...)

(...) *Bütün şehir ve mahalleler ayak altındadır. (...)*

a.+ığa 107b/10

(...) Anıñ hem oñ ayaqığa tizidin qoyıraq oq tégiptür. (...)

(...) *Onun da sağ ayağına dizinden biraz aşağı, bir ok isabet etmişti. (...)*

a.+ım 101b/3

(...) Bu nev' h̄ārıq u zārıq bile él bilgünçe ayaqım yétkençe kétsem yahşı. (...)

(...) *Böyle sefalet ve şikayet ile aleme karşı dolaşmaktan ise, ayağımın götüreceği yere kadar gitsem daha iyi. (...)*

a.+lar 97b/1

(...) Yalañ ayaq köp yürügendin ayaqlar andağ bolup édi. (...)

(...) *Yalın ayak gezmekten ayaklarım o hale gelmişti. (...)*

ayıq otı < Yeti Kent dağlarında bulunan bir ot

a. 5b/5

(...) Él ayıq otı dérler mihrgiyāh h̄āşsiyyetlıq ġālibā mihrgiyāhdur (...)

(...) *Yalnız Yeti Kent'in dağlarında, halkın ayık otu dediği, mihr-giyahın sahip olduğu, bir otun bulunduğu işitildi. (...)*

ay(ı)r- < ET adır- (ED, 66b) ayırmak

a.-dılar 103b/6

(...) Kiçik Țan'nı ve méni ilgerirek ayırdılar. (...)

(...) Küçük Han'nı ve beni daha ileri ayırdılar. (...)

a.-duk 39a/7, 66b/9, 84a/3

(...) Țıāce Moğolnı iki üç yüz qazaq yigitler bile ılğar ayırduk. (...)

(...) Hoca Moğul'u, iki üç yüz kazak yigitle, akıncı ayırdık. (...)

a.-ıp 8a/8, 29b/6, 36b/1, 74b/12

(...) Baysunğur Mīrzānı tutqun yosunluq qılıp nöker süderidin ayırıp erkge keltürdiler. (...)

(...) Baysungur Mirza esir gibi adamlarından ve uşaklarından ayırıp erke getirdiler. (...)

a.-ıpturlar 45a/11

(...) Bu sudın bir uluq rūd ayırıpturlar. (...)

(...) Bu sudan büyük bir kol ayrılmıştır. (...)

a.-ğan 25a/9

(...) Țasan Ya'qūb ĥaber tapıp kéçe bile bu qaravul ayırğan yigitlerniñ üstige yürüp Uy Müngüzi qapap şıbe qoyarlar. (...)

(...) Hasan Yakup, bunu haber alıp geceleyin öncü olarak gönderilen yigitlerin üstüne yürüyüp, kuşatıp ok yağmuruna tutar. (...)

a.-ğay 110a/14

(...) Bu tilemekini ġaraızı bu édi kim her ĥıle bile méni ĥanlardın ayırğay. (...)

(...) *Bu istemenin sebebi, beni her türlü hile ile hanlardan ayıracak. (...)*

a.-mas 103a/14

(...) Késer qılıcını hergiz özidin ayırmaz édi. (...)

(...) *Keskin kılıcını hiçbir zaman yanından ayırmazdı. (...)*

aymaq oymak

a. 62a/3, 73b/10

(...) Anıñ bile él ü ulus u aymaq haylī bar édi. (...)

(...) *Yanında epeyce il, ulus ve oymak vardı. (...)*

ayrıl- < ET *ad(ı)r-(X)l-* (ED, 68b) ayrılmak

a.- dı 23a/10

(...) Melik Muḥammed Mīrzā saltanat dağdağası bile bir néçe levend u evbāşnı özige qoşup ordudın ayrıldı. (...)

(...) *Melik Muhammed Mirza, saltanat iddiası ile birkaç serseriye peşine takarak ordudan ayrıldı. (...)*

a.-dılar 55a/7, 77a/5

(...) Bég ü bégātdın ve yigit yeleñdin yétte sekkiz yüz kişi méndin tamām ayrıldılar.
(...)

(...) *Bey ve yiğitlerden yedi sekiz yüz kişi benden tamamen ayrıldılar. (...)*

a.-ıp 14a/10, 33b/6, 39b/2, 39b/3, 39b/9, 42b/4, 56b/14, 64a/1, 65a/3, 81a/7, 81b/1, 103b/14, 105a/13, 110b/2, 111a/6

(...) Özge tamām nökerleri ayrılıp kaldılar. (...)

(...) Diğər bütün adamları, kendisinden ayrılıp (yanımızda) kaldılar. (...)

a.-ğanlardın 55a/7

(...) Ayrılganlardın béglerdin ‘Alī Dervīş Bég, ‘Alī Mezīd Qoçın, Muḥammed Bāqır Bég, Şeyḥ ‘Abdullāh Éşik Ağa, Mīrim Lāğarī. (...)

(...) Ayrılan beylerden Ali Derviş Bey, Ali Mezid Koçın Muhammed Bakır Bey, Şeyh Abdullah Eşik Ağa ve Mirim Lagari. (...)

a.-ğay 105b/3

(...) Biribir laftını aytqanda yana biri ol ma’hūd lafzını aytqay. (...)

(...) Biri bir kelimayı söylediğinde diğeri de onun karşılığı olan kelime ile cevap verecek. (...)

a.-a (ayrıla tüşkende) 119a/13

(...) ‘Aḥsī’din qaçıp çıqqanda sizdin ayrıla tüşkende Andicān keldim. (...)

(...) Ahsi’den kaçıp çıkarken sizden ayrıldıktan sonra Andican’a geldim. (...)

a.-ğaç 77a/6

(...) Bular ayrılğaç Moğul çerigi hem tura almadı. (...)

(...) Bunlar Moğul askerinden ayrıldılar. (...)

a.-ğandın 110b/1

(...) Mén ḥanlardın ayrılgandın soñ ḥanlar tura almaslar édi. (...)

(...) Ben hanlardan ayrıldıktan sonra hanlar duramazlardı. (...)

a.- maydur 54b/1

(...) Bu nev‘ nökerdin ve vilāyettin ayrılmaydur édim. (...)

(...) Adamlarımdan ve vilayetten böyle ayrılmamıştım. (...)

ayt < ET ayıt- (ED, 268a) söylemek, demek

a. 118a/13

(...) Kün tüşke yavuq tamdın tüşüp ménin qaşımnda kélip aytadur kim “Yūsuf Daruğa kéledür.” (...)

(...) Öğle vaktine yakın duvardan inip benim yanıma gelip: “Yusuf Daruga geliyor” dedi. (...)

a.-ur 13b/7, 15b/4, 15b/9, 15b/10, 68b/8, 75b/5, 87a/11, 94b/5, 100a/1

(...) Ol zamān destūrı birle içkülerde qoşuqlarını yahşı aytur ékendür. (...)

(...) O zamanın geleneğine göre içki meclislerinde iyi koşuk söylemiş. (...)

a.-urlar 5a/2

(...) Ahşī üçün aytıpturlar. (...)

(...) Ahşi için söylemişlerdir. (...)

a.-tım 9a/5

(...) Bégim ve bégimniñ yavuğıdağılar tanımadılar, bāvücüd kim ayttım, müddettin sonra tanıdılar. (...)

(...) Begim ve Begim’in yanındakiler (beni) tanımadılar ancak ismimi söyledim, sonra tanıdılar. (...)

a.-tı 41a/10, 41a/11, 80a/11, 87b/6, 106b/7, 108a/14, 111b/8, 112a/14, 112b/8, 118a/8, 118a/10, 119a/12

(...) ‘Alī Şır Bég sırrı sözlerini Mīrzāğa küşegi galebe ayttı. (...)

(...) Ali Şir Bey gizli sözleri Mirza'ya alçak sesle söyledi. (...)

a.-tılar 108a/4, 115b/2, 116a/13, 117a/9, 119b/8

(...) Maņa mundaq ‘uzr ayttılar kim Şaybaq Han d k  an m Semerqand d k Şehrni alıp ulğayıp baradur. (...)

(...) Bahane olarak bana dediler ki: “ aybak Han gibi bir düşman, Semerkand gibi şehri alıp büyümektedir. (...)

a.-qay 105b/3

(...) Biribir laftını aytqanda yana biri ol ma’h d lafzını aytqay. (...)

(...) Biri bir kelimeyi söylediğinde diğeri de onun karşılığı olan kelime ile cevap verecek. (...)

a.-   83a/14

(...) [D dim] kim “K li  ayt , kim t  ri r st k lt rse Semerqand’nı qa an alğaybiz? (...)

(...) “Gelin söyleyin, eğer Tanrı izin verirse Semerkand’ı ne zaman alırsız?” dedim. (...)

a.-a (ayta bolğay) 102a/3

(...) Anam a  od mümkün  mes  di kim mundaq sözlerni ayta bolğay. (...)

(...) Annem ile böyle sözleri konuşmanın hiç imkan yoktu. (...)

a.-a (ayta kiriştiler) 115b/6, 115b/7, 115b/10

(...) Yana  ayl  yol barılıp  di kim yana söz ayta kiriştiler. (...)

(...) Bu sözlerden ben hayli endişeye düştüm. (...)

a.-adur 113b/9, 118a/3, 118a/4

(...) 'Alī Bég, İbrāhīm Bég'ge qıçqırıp aytadur. (...)

(...) Ali Bey, İbrahim Bey'e bağırıp söyledi. (...)

a.-adurlar 117b/13

(...) Bu merdekler pürkârlıq qılıp yana maña aytadurlar. (...)

(...) Bu herifler işgüzarlık edip bana tekrar söylediler. (...)

a.-ıp 16b/10, 24b/1, 55a/3, 75b/6, 86a/3, 87a/2, 87a/8, 87a/12, 87b/2, 99a/12, 99b/14, 107a/3, 117a/13

(...) Bégler bu sözlerge mültefit bolmay, dürüşť cevāblar aytıp ilgerige köçtiler. (...)

(...) Beyler benim sözümü dinlemediler, kaba cevaplar söyleyip ileriye göçtüler. (...)

a.-ıpdur 53b/8

(...) 'Alī Dostnıñ qaşıda ant içip aytıpdur. (...)

(...) Ali Dost'un önünde yemin edip söylemiştir. (...)

a.-ıpturlar 5a/2

(...) Ahsī üçün aytıpturlar qavunı yahşı bolur. (...)

(...) Ahsi için söylemişler, kavunu iyi olur. (...)

a.-qaç 102a/6, 102a/10

(...) H'āce Ebu'lmeķārim Şāh Bégim'ge ve ħan dadamğa bu sözni aytqaç alardın rızānı fehm bolur. (...)

(...) Hoca Ebülmekarim, Şah Begim ile Han dayıma bu sözü söyleyince onlar razı olurlar. (...)

a.-qan 16b/3, 109a/8

(...) Bu fursatta Dervīş Gāv atlıg Andicānnıñ erbābıdın nā-münāsib söz aytqan üçün yasaqa yétti. (...)

(...) Bu sırada Andican'ın ileri gelenlerinden Derviş Gav adlı biri, uygunsuz söz söylediği için, öldürüldü. (...)

a.-qanda 105b/3

(...) Biribir laftnı aytqanda yana biri ol ma'hūd lafzı aytqay. (...)

(...) Biri bir kelimeyi söylediğinde diğeri de onun karşılığı olan kelime ile cevap verecek. (...)

a.-qanıdın 108b/5

(...) Aytqanıdın peşimān bolup yandı. (...)

(...) Söylediklerinden pişman olup döndü. (...)

a.-qandın 26a/7, 103b/3

(...) Andaq şi'r aytqandın aytmağan yahşıraq. (...)

(...) Öyle şiir söylemektense söylememek daha iyidir. (...)

a.-madı 78b/13

(...) Velī me'yūs bolğu dék söz hem aytmadı. (...)

(...) Ümitsizliğe sevkedecek söz de söylemedi. (...)

a.-mağan 26a/7

(...) Andaq şi'r aytqandın aytmağan yahşıraq. (...)

(...) Öyle şiir söylemektense söylememek daha iyidir. (...)

a.-maydur 114b/5

(...) Yaman aytmaydur édi. (...)

(...) *Söylediği kötü değildi. (...)*

aytmaq *ayt-maq* söylemek

a. 87b/6

(...) Dédi kim uşol qāfiyede aytmaq kérek édi. (...)

(...) *Dedi ki şu kafiye de söylemek gerekirdi. (...)*

a.+nın 102a/5

(...) Alarğa hem mundaq sözlerni aytmaqınñ hîç luţfı yoq édi. (...)

(...) *Böyle sözler söylemenin hiçbir hoş tarafı yoktu. (...)*

aytış- *ayt-(X)ş-* (ED,268b) konuşmak, sözleşmek

a.-tılar 102b/9

(...) Yarım kéçegeçe oturup aytıştılar. (...)

(...) *Gece yarısına kadar oturup konuştular. (...)*

az < ET a:z (ED, 277a)

a. 29a/9, 34b/10, 35b/7, 54a/6, 54a/13, 54a/13, 56a/11, 68b/9, 73a/10, 73a/10, 77a/7,
81a/2, 85a/4, 93b/2, 105a/9, 110a/9, 111b/10, 112a/3, 114b/2

(...) Mîrzâ'nın kişisi az édi. (...)

(...) *Mirza'nın adamı azdı. (...)*

a.+ı 105a/1

(...) Qaranğu kéçe yağının köpi azı ma'lūm u muşahhaş émes. (...)

(...) Karanlık gecede düşmanın az veya çok olduğu belli değildir. (...)

a.+mı 104b/9, 114a/12

(...) Yağının köpini azını bilmey ġāfil ve uyquluq él bir yolī oq birbirge baqmay devrlep qaça bérðiler. (...)

(...) Düşmanın az veya çok olduğunu bilmeden gafil ve uyuklayan asker, bir defa bile birbirine bakmadan birden kaçiverdi. (...)

azlıġ < ET *az+l(X)q* azlıq (ED, 286a) Azlık → azlıq

a.+ıġa 99b/1

(...) Şaybaq Hān Ura Tepe'nin üstide ékende kişimizniñ azlıġıġa ve yaraqsızlıġıġa baqmay uruştu. (...)

(...) Şaybak Han Ura Tepe'nin üstünde iken adamlarımızın az ve silahsız olmalarına bakmayarak savaştı. (...)

azlıq < ET *az+l(X)q* azlıq (ED, 286) azlık → azlıġ

a.+ıġa 98a/3

(...) Hāber kélgeç kişimizniñ azlıqıġa baqmay çapa atlanduq. (...)

(...) Haber alınca adamlarımızın azlıġına bakmayarak harekete geçtik. (...)

azraq < *az+rAk* daha az

a. 103a/10, 103a/11, 111a/13, 112b/4

(...) Kişik Hān azraq kişi bile kélip édi. (...)

(...) Küçük Han' az kişi ile gelmişti. (...)

azraqça < *az+rAk+çA* Daha az

a. 104b/12, 105a/4

(...) Azraqça yanıp édim kim bu durmağanlar oq qoyup süren salıp yetişip kældiler.

(...)

(...) Biraz dönmüştüm ki bunlar ok atıp, bağıırıp, yetişip geldiler. (...)

B

baba (TDAD, 107) baba, ata

b.+m 96b/1

(...) Hānım, hān babam şunqar bolğalı anaları inileri siñilleri né kim Şāh Bégim ve Sulţān Maḥmūd Hān ve Sulţān Nigār Hānım ve Devlet Sulţān Hānım bolğaylar körmeýdürler édi. (...)

(...) Hanım, Han dayımın vefatından beri anneleri, küçük erkek ve kız kardeşleri olan Şah Begim, Sultan Mahmud Han, Sultan Nigar Hanım ve Devlet Sultan Hanımları görmüyorlardı. (...)

bağış < ET ba:ğış (ED, 321a) iyilik, lütuf

b.+da 34a/9

(...) Sulţānlarını oñ qolda bağışda olturğuzdum. (...)

(...) Sultanları sağ tarafta iyilik ile oturtum. (...)

bağışla- < ET *bağış+IA-* (ED, 321b) suç ve cezayı affetmek

b.-p 60a/14

(...) Ümīdim bar kim ‘ināyet qılıp günāhımnı bağışlap bérige müteveccih bolsalar.

(...)

(...) Ümit ettiğim gibi lutfedip günahımı bağışlayıp buraya gelseler. (...)

b.-ptur 41a/8

(...) Dédi kim “Méniñ oğlum Muḥammed Mü’min Mīrzānı ḥatna qılğanda Mīrzā aña bağışlaptur.” (...)

(...) “Benim oğlum Muhammed Mü’min Mirza sünnet olduğunda Sultan Hüseyin Mirza (orayı) ona bağışlamıştır.” dedi. (...)

bağla- < ET *ba:ğla-* (ED, 314b) bağlamak

b.-p 87a/8, 94b/6, 100a/11, 100a/12, 106b/9, 116b/13, 119a/11

(...) Nevāda bir ‘amel méniñ atımğa bağlap ötkerdi. (...)

(...) Neva faslında bestelenmiş bir gazeli benim (için) yazıp söyledi. (...)

b.-ptur 46b/9, 46b/11, 46b/12

(...) Hülāgū Ḥān zamānıda Merāğada raşad bağlaptur. (...)

(...) Hülagu Han zamanında, Meraga’da gözetlemiştir. (...)

b.-ğan 100a/14, 100b/1

(...) Yana bir tuğqa bağlağan bözniñ uçını mén basıp turdum. (...)

(...) Bir tuğa bağlanan bezin ucunu da ben basıp durdum. (...)

b.-ğanı 46b/14

(...) Bu raşadnı bağlağanı miñ bés yüz séksen tört yıldur. (...)

(...) Bu gözetlemenin kaydından beri 1584 sene geçmiştir. (...)

b.-ğanlarnı 119b/8

(...) Bu bağlağanlarnı hem alıp baralıñ! (...)

(...) Bu bağlananları da alıp gidelim! (...)

b.-ğuça 106b/9

(...) Qopqaç oq qılıç sağdaqnı bağlap fi'l-ḥāl atlandım. (...)

(...) Kalkar kalkmaz kılıç ve ok kılıfını bağlayıp hemen ata bindim. (...)

b.-ğandın 7a/2

(...) Bağ bağlağandın soñ özini qoya bérse bisyār bolur édi. (...)

(...) Kuşak bağlandıktan sonra kendini (göbeğini) içeri çekerse iyi olurdu. (...)

b.-maydurlar 46b/10

(...) Ğālibā ‘ālemde yéti sekiz raşad bés bağlamaydurlar. (...)

(...) Galiba dünyada yedi sekizden fazla gözetleme zaptedilmiştir (kaydedilmiştir).

(...)

b.-maydur édi 98a/8

(...) Ortası sunıñ tezliki cihetidin yaḥ bağlamaydur édi. (...)

(...) Suyun ortası hızı yüzünden donmuyordu. (...)

bağlamaq bağla-mAq bağlamak

b. 118b/12

(...) Tutup bağlamaq kérek. (...)

(...) Tutup bağlamak gerek. (...)

bağlat- < ET *bağla-t-* (ED, 315a) bağlatmak

b.-ur 7a/1

(...) Bağ bağlaturda qarnını içige tartıp bağlatur édi. (...)

(...) Kuşak bağlatırken karnını içine çekip bağlatırdı. (...)

b.-urda 7a/1

(...) Bağ bağlaturda qarnını içige tartıp bağlatur édi. (...)

(...) Kuşak bağlatırken karnını içine çekip bağlatırdı. (...)

baq- < ET *baq-* (ED, 311a) bakmak

b.-qaylar 18b/8

(...) Hâzret-i H̱âce buyurupturlar kim Mîrzâ olturğan yérni baqqaylar. (...)

(...) Hoca hazretlerinin emri ile, Mirza'nın oturduğu yere bakacaklar. (...)

b.-ar 95b/4

(...) Anıñ atınıñ qalğanını baqar hayâl qılıp qay[ta]rıldım. (...)

(...) Onun ne kadar geride kaldığını görmek niyeti ile geriye baktım. (...)

b.-tı 73b/3

(...) Yūsuf Mecemî, Sultān Aḥmed Tenbel'ğa kişi yiberip aña baqtı. (...)

(...) Yusuf Mecemi, Sultan Ahmed Tenbel'e adam gönderip ona geçti. (...)

b.-sam 113b/14

(...) Kéyin baqşam Şeyḥ Bāyezīd'niñ bir çehresi İbrāhīm Bég'ge yétkürüptür. (...)

(...) Geriye baksam Şeyh Bayezid'in bir çehresi İbrahim Bey'e isabet ettirmiş. (...)

b.-a (baqa aldurmaŋ) 115a/4

(...) Siz maŋa baqa aldurmaŋ, yürüŋ! (...)

(...) Siz bana bakmayın, yürüyün! (...)

b.-a (baqa almas) 75b/8

(...) Bāburī sarı tüz baqa almas édim (...)

(...) Baburi'(ye) doğru bakmaz idim. (...)

b.-a (baqa kūçe dék éki tarafdın) 67a/4

(...) Qurğandın qoyığa baqa kūçe dék ékki tarafdın faşıl qoparıp kél türüp suğa yétkürüptürler. (...)

(...) Kurgandan aşağıya doğru sokak gibi iki taraftan duvar yapıp suya getirmişler.

(...)

b.-a (baqa yandı) 66a/7, 71a/6

(...) Oş sarığa baqa yandı. (...)

(...) Uş tarafına döndü. (...)

b.-a (baqa yürüdüm) 115a/3

(...) Néçe nevbet Mīrzā Qulı'ğa baqa yürüdüm. (...)

(...) Bir süre Mirza Kuli'na bakarak yürüdüm. (...)

b.-a (baqa yürüdük) 81b/2

(...) Kemrüd Derasi'ğa kirip yuqqarı baqa yürüdük. (...)

(...) Kemrud Deresi'nden girip yukarıya doğru yürüdük. (...)

b.-a 33a/5, 47a/1

(...) Bu ol zīclerğa baqa nāqış nāqışraqdur. (...)

(...) Bu diğər cetvellere göre daha eksiktir. (...)

b.-ıp 31b/6, 55b/13, 59a/1, 83b/8, 84b/2, 92a/6, 111b/12, 100b/2

(...) Dā‘iyeliq kişi néçük baqıp olturğay? (...)

(...) Davası olan bir adam nasıl bakıp oturacak? (...)

b.-qalı 108b/13

(...) Yaramnı baqqalı Ateke Bahşı atlıq Moğul cerrāhını yiberiptür. (...)

(...) Yarama bakmak için Ateke Bahşı adlı bir Moğul cerrahını göndermiştir. (...)

b.-madı 114b/6

(...) Fi'l-hāl birevni yağı arasında tüşürüp qoymağlıq huş baqmadı. (...)

(...) Fakat içlerinden birini düşman içinde atsız bırakıp koyma (fikrine) hoş bakmadı. (...)

b.-may 19b/3, 72a/13, 98a/3, 99b/1, 104b/10, 106a/4

(...) Şaybaq Hān Ura Tepe’nin üstide ékende kişimizniñ azlığığa ve yaraqsızlığığa baqmay. (...)

(...) Şaybak Han Ura Tepe’nin üstünde iken adamlarımızın azlığına ve silahsızlığına bakmayacak. (...)

baqmaqlıq *baq-mAq+lıq* bakmak eylemi

b. 75b/14

(...) Tüz baqmaqlıq yā söz qatmaqlıqnıñ hōd imkānı yoq édi. (...)

(...) Benim için ona doğru bakmak veya hitap etmek imkanı hiç yoktu. (...)

baqtur- < *baq-tUr* - baktırmak

b.-ğalı 24a/14

(...) Hasan Ya‘qūbnı va‘deler bile mīrzāğa baqturğalı kélgen ékendür. (...)

(...) Hasan Yakub’u vaadler ile Mirza tarafına baktırmak için gelmiştir. (...)

b.-ğaylar 61b/5

(...) Aḥsī tarafığa yüzge yavuq kişi bile yiberildi kim Hocend Suyı’nı kéçip ol yüzdegi qurğınlar bile tağ éllerini her tavr qılıp bizge baqturğaylar. (...)

(...) Hocend Suyu’nu geçip o taraftaki kurganlarla dağ halklarını, ne şekilde olursa olsun, bize bağı kılmaları için Ahsi tarafına yüze yakın kişi ile gönderildi. (...)

baltu < ET baltu (ED, 333b) balta

b. 66a/11, 84a/10, 103a/13, 117a/14

(...) Tura ve kétmen ve baltu ve né kim bolğan çerig meşālih ü esbābığa ihtimāmlıq muḥaṣṣıllar ta’yın qılıldı. (...)

(...) Kalkan, kazma, balta ve askerin silahlandırılmasına lazım olan diğer şeyler için dikkatli memurlar görevlendirildi. (...)

bar < ET ba:r (ED, 353a) var, mevcut

b. 2a/5, 2a/10, 2b/6, 5a/12, 5a/13, 5b/9, 7a/8, 7a/9, 7a/11, 7b/3, 7b/3, 7b/7, 11b/2, 12b/10, 15a/6, 15b/9, 16b/14, 18b/5, 19a/5, 19b/9, 20b/7, 22a/8, 22a/10, 22a/14, 22b/1, 22b/11, 23b/4, 25a/1, 25a/1, 25a/3, 26a/6, 28b/1, 28b/2, 31a/12, 3a/3, 3a/14, 3b/6, 40a/1, 43a/13, 45b/4, 47b/11, 47b/12, 48a/3, 48b/7, 48b/9, 49b/10, 49b/12, 4a/9, 4b/5, 50a/4, 51a/9, 52b/9, 55b/13, 56a/1, 56b/7, 57a/6, 60a/14, 60b/13, 60b/14

(...) Yéti pāre qaşabası bar. (...)

(...) Yedi kasabası vardır. (...)

b.+dur 11b/1, 17a/6, 2b/5, 32a/8, 47b/13, 4b/3

(...) T̤ab‘-ı nazmı hem bardur. (...)

(...) Şiir yeteneği de vardır. (...)

b. ékendür 1b/5, 18b/8, 22b/11, 23a/5, 24a/14, 36b/6

(...) Bir sünek bar égendür. (...)

(...) Bir kemik varmış. (...)

b. érđi 26a/9, 52a/1

(...) Eger burunraq bu söz arada bolsa édi, fi-l-cümle vechi bar érđi. (...)

(...) Eğer daha önce bu söz arada olsa idi, belki olurdu. (...)

b.+ı 8b/4, 8b/8, 18a/11, 24b/6, 26b/14, 30a/6, 43b/5

(...) Barı oğlanlarıdın uluq mén Z̤ah̤irüdd̤in Muḥammed Bābur édim. (...)

(...) Bütün oğullarının en büyüğü, ben Zahirüddin Muhammed Babur idim. (...)

b.+ım 20b/12

(...) Barını āzād qıldım. (...)

(...) Hepsini serbest bıraktım. (...)

b.+ıdın 10b/9, 12a/13, 12b/7, 19b/10, 20a/9

(...) Barıdın kiçik Devlet Sultān H̤anım édi. (...)

(...) Hepsinden küçük Devlet Sultan Hanım idi. (...)

b.+ıça 60a/3

(...) Ol müselmānlar hem bu müddette imkānı barıça harc tartmaqda ve hıdmet qılmaqta taqşır qılmadılar. (...)

(...) O Müslümanlar da bu sürede, imkan dahilinde, haraç vermekte ve hizmette kusur etmediler. (...)

bar- < ET bar- (ED, 354a) varmak, gitmek

b. 63a/4, 63a/5, 64b/9, 68b/5, 70b/11, 73a/3, 73b/6, 73b/10, 74a/9, 75b/1, 75b/11, 76a/10, 76a/10, 76a/11, 76b/8, 76b/8, 77a/11, 78b/1, 79b/7, 80a/3, 81a/2, 82a/13, 82b/10, 83a/5, 85a/12, 87b/2, 88a/1, 88a/13, 90b/4, 94a/4, 97a/7, 97a/7, 97a/9, 99a/7, 99b/14, 100b/9, 101b/5, 101b/11, 102a/13, 102b/3, 103a/13, 104a/7, 104b/3, 106a/11, 106a/13, 106b/3, 107a/11, 110b/13, 112a/5, 112a/11, 112b/4, 113b/1, 113b/4 113b/10, 113b/14, 114b/5, 115a/8, 115a/10, 115a/13, 115b/14, 116b/7, 117a/6, 117b/14, 117b/7, 118a/8, 119b/3, 120a/1

(...) Mén Semerqand'nı alganda sanağlıq ékki yüz qırq kişim bar édi.

(...) Benim Semerkand'ı aldığımda yanımda tecrübeli iki yüz kırk adamım vardı.
(...)

b.-a (bara almadı) 115b/10

(...) At bara almadı. (...)

(...) At yürüyemedi. (...)

b.-a (bara almas) 115a/4

(...) Méniñ atım bolduruptur, bara almas. (...)

(...) Benim atım kesilmiştir, yürüyemez. (...)

b.-adur 60b/13, 97b/3, 97b/8, 108a/5, 113a/4, 113a/6, 115a/1, 115b/8, 117a/1, 117a/12, 117b/2, 117b/4

(...) Arada bir nevbet iki nevbet kişi barmay k lmey g ft   g  ve ‘ahd u şart bolmay n  i‘tim d bile baradur biz? (...)

(...) Arada bir iki defa elçi gidip gelmeden konuşma, ahd ve şart yapılmadan, ona nasıl bir güvenle gidiyoruz ? (...)

b.-adur  di 26b/4

(...) ‘Ir qqa m rz n ı son  a baradur  di. (...)

(...) Irak’a Mirza’nın arkasından giderdi. (...)

b.-adurğan 8a/7

(...) Semerqand nev   sini çapıp baradur an  zbek bile bolgan uruştur. (...)

(...) Semerkand civarını yağma etmekte olan Özbekler ile yapılan muharebedir. (...)

b.-adurğanda 108a/13

(...) Uluğ  an’n ı qasıda biz atlanıp Kiçik  an’n  k re baradur anda Qanber ‘Al  B g, kim Sell  ’qa meş r  di. (...)

(...) Büyük Han’ın huzurunda biz atlanıp Küçük Han’  görmeye gittiğimde Kanber Ali Bey, Sellah (diye)  nl  idi. (...)

b.-alçı 99b/6, 116b/6, 119b/8

(...)  an qası a Taşkend’ge oq baral ı. (...)

(...) Han katında, Taşkend’e gidelim. (...)

b.-asız 115b/3, 115b/11

(...) Ber-dest ayttılar: “Mundaq yétip qayan barasız? Cihāngīr Mīrzā’nı tutup kéltyrdiler. “ (...)

(...) *Birdenbire dediler ki: “Böyle nereye gidiyorsunuz? Cihangir Mirza’yı ele geçirdiler.” (...)*

b.-ay 115a/2, 115a/9, 116a/1, 116b/8, 118a/10

(...) Méni bir yolğa başlañ kim ħanlar qaşığa baray. (...)

(...) *Beni bir yola götürün ki hanlar yanına varayım. (...)*

b.-dı 9a/1, 11a/9, 11a/12, 12a/7, 13a/14, 14a/10, 14b/2, 15b/3, 17b/2, 20a/6, 20a/12, 22a/12, 22b/2, 22b/14, 23a/2, 27a/5, 27b/12, 29a/11, 29b/9, 30a/2, 33b/4, 35b/2, 37a/3, 37b/2, 37b/3, 37b/5, 37b/6, 38b/2, 38b/2, 39b/9, 39b/13, 44a/5, 44a/12, 51b/14, 56b/4, 56b/14, 58a/9, 58b/7, 60a/11, 63a/9, 64a/1, 65a/2, 65a/3, 65b/12, 67b/10, 69a/10, 80a/7, 80b/6, 81b/1, 81b/2, 84b/6, 86b/7, 90b/12, 90b/14, 92b/7, 93a/12, 101a/8, 101a/9, 101b/6, 104b/14, 109b/9, 110b/9, 111a/10, 112b/6, 113a/5, 113b/4, 116b/10, 117b/13

(...) Atası ölgendin bir- ékki yıl sonra Ténri rahmetiğa bardı. (...)

(...) *Babası öldükten bir iki yıl sonra (o da)Tanrı rahmetine vardı. (...)*

b.-dılar 10b/14, 11a/5, 12b/3, 17a/13, 36b/9, 38a/8, 38b/11, 40a/5, 41a/5, 51b/9, 74a/1, 78a/8, 79b/1, 86b/10, 101a/7, 101a/11, 106a/9

(...) Mīrzā ve Şāh Bégim ve Mihr Nigār Ħanım Bedaĥşān’ğa bardılar. (...)

(...) *Han Mirza, Şah Begim ve Mihr Nigar Hanım Bedaĥşan’a gittiler. (...)*

b.-dım 38a/5, 56a/1, 99b/14, 108b/6, 112a/7, 115b/9, 118a/1, 118b/1

(...) Taşkendke ħān qaşığa bardım. (...)

(...) Taşkend'e hanın yanına vardım. (...)

b.-duk 60a/6, 107b/9, 110b/8

(...) Ura Tépeniñ cenüb tarafıdağı yaylaqlarğa barduk. (...)

(...) Ura Tepe'nin güney tarafındaki yaylalara vardık. (...)

b.-ğan 51b/5, 52a/5, 52b/8, 58a/3, 66a/10, 66a/14, 82b/4, 101a/9, 104b/6, 113b/4, 113b/4, 119b/4, 120a/1

(...) Sultān Aḥmed Tenbel bargan bile zāhir ü āşkārā yamanlıq maqāmıda boldılar.

(...)

(...) Sultan Ahmed Tenbel'in varması ile hepsi fenalıklarını açığa vurdular. (...)

b.-ğanda 20a/11, 102a/1

(...) Moğulistān ve Turfān'ğa bargānda ḥod hīç māna'ī u dağdağa qalmas. (...)

(...) Moğolistan ve Turfan'a gitmeme hiçbir engel ve korku kalmaz. (...)

b.-ğandur 44b/8

(...) Şaḥābedin Qusem ibn-i 'Abbās anda bargandur. (...)

(...) Sahabeden Kuşem İbn-i Abbas buraya gelmiştir. (...)

b.-ğanlarını 51b/3

(...) Bu fitnelerni engiz qılğuçı mundın qaçıp barganlarını yamanlıqqa tiz qılğuçı ḥod Uzun Hasan ḥarām-nemek ekendür. (...)

(...) Bu kargaşalığa neden olan ve buradan kaçıp gidenleri kötülüğe sevkeden nankör Uzun Hasan'ın imiş. (...)

b.-ğay 16a/2, 16a/4

(...) Méni Özkend ve Él-Tağ dāmene sarı alıp bargay. (...)

(...) *Beni Özgend ve Ala Tağ eteğine doğru alıp götürsün. (...)*

b.-ğusıdur 73a/1

(...) Bu kün bolmasa tañla qayangā bargusıdur? (...)

(...) *Bugün olmasa bile sabah nereye gider? (...)*

b.-ıp 8b/1, 10a/5, 10a/14, 12a/4, 13a/4, 13b/3, 14a/7, 17b/9, 22b/11, 25a/5, 26a/14, 31a/8, 31b/11, 32a/12, 43b/4, 44a/3, 52a/3, 52b/5, 53b/6, 53b/8, 54b/7, 57a/7, 57a/9, 57b/3, 59a/13, 59b/4, 60a/4, 62a/2, 63a/10, 63b/5, 63b/6, 63b/7, 65b/14, 66b/12, 68a/2, 71a/13, 73a/6, 73a/10, 73b/14, 77a/1, 77b/7, 79a/3, 79b/5, 80b/13, 81a/7, 82a/2, 83b/14, 84a/6, 88b/4, 93a/7, 93a/9, 96a/9, 96b/6, 96b/8, 96b/13, 97a/9, 98b/9, 102b/5, 103b/10, 104b/3, 105a/3, 105a/6, 106b/14, 108b/2, 108b/5, 109b/10, 109b/11, 110a/1, 110b/10, 116a/12, 116b/2, 117b/8, 119b/1, 119b/3, 119b/5, 119b/6, 119b/9

(...) Sulṭān Aḥmed Mīrzā kim Taşkendke Moğol üstige barıp Çir Suyı yaqasında kim şikest taptı. (...)

(...) *Sultan Ahmed Mirza, Taşkend'e Moğul üstüne varıp Çir Suyu yakasında yenildi. (...)*

b.-ıptur 9b/2, 13b/5, 78b/4, 118b/5

(...) Bu fırsatlarda haber keldi kim Ténri rahmetiğa barıptur. (...)

(...) *Bu sıralarda (kendisinin de) Tanrı rahmetine kavuştuğu haberi geldi. (...)*

b.-ıpturlar 105a/11

(...) Ba'zı abdān abdān yigitler uşbu darıttığan bile rāst Oş'qa barıpturlar. (...)

(...) Bazı iyi yiğitler bu dağılma ile doğru Uş'a gitmiştiler. (...)

b.-madı 33a/12

(...) Sa'yıdın bu kéçken kişiniñ üstige barmadı. (...)

(...) Bu suyu geçen adamların üstüne yürümedi. (...)

b.-maq 14a/9

(...) Qazaqlıqlarda Mesīha Kūhistānıdın Sultān Maḥmūd Hān qaşığa barmaq 'azīmeti qılğanda Qāsım Bég ayrılıp Hüsrev Şāh qaşığa bardı. (...)

(...) Kazaklıklarda Mesiha Dağı'ndan Sultan Mahmud Han'ın yanına gitmeğe karar veren Kaim Bey (bizden) ayrılıp Hüsrev Şah'ın yanına gitti. (...)

b.-maqı 33a/10

(...) Bu haber Sultān Mes'ūd Mīrzāğa kélgeç Velī Hüsrev Şāh, kim bu kéçken kişiniñ üstige barmaqı her néçe sa'y qıldı. (...)

(...) Sultan Mes'ud Mirza bunu haber alınca, Husrev Şah ile Veli hemen bunların üstüne yürümenin gerekliliğinde ısrar etti. (...)

b.-maqqa 60a/4

(...) Barmaqqa né meskenī turmaqqa né, me'menī. (...)

(...) Ne gidecek müsait bir yer ne de kalacak devamlı bir devlet. (...)

b.-mas édi 20b/4

(...) Anıñ tiriglikide Sultān Aḥmed Mīrzā özge ḥaremğa barmas édi. (...)

(...) Onun sağılığında Sultan Ahmed Mirza başka kadına gitmezdi. (...)

b.-may 116a/5

(...) Çün barmaysiz, her qayan barsañız hızmette bolğumuzdur. (...)

(...) *Mademki gelmiyorsunuz, nereye gitseniz, hizmetinizde olacağız. (...)*

b.-mış 66b/8

(...) Andicān sarı barmış. (...)

(...) *Andican tarafına gitmiş. (...)*

b.-sam 101a/13, 101b/13

(...) Hān dadamnıñ eşkige barsam gāhī bir kişi bile gāhī éki kişi bile barur édim. (...)

(...) *Han dayımın kapısına gittiğim zaman bazen bir bazen de iki adam ile giderdim.*

(...)

b.-sañız 116a/5

(...) Çün barmaysiz, her qayan barsañız hızmette bolğumuzdur. (...)

(...) *Mademki gelmiyorsunuz, nereye gitseniz, hizmetinizde olacağız. (...)*

b.-saq 106b/1, 109b/2, 118a/1, 119a/1

(...) Eger qurğān eşikige barsaq ékendür, bī-şek ü şübhe qurğān éligge kirer ékendür.

(...)

(...) *Eğer kapıya kadar gitmiş olsaydık hiç şüphesiz ki kurgan ele geçecekmiş. (...)*

b.-sun 65a/8, 110b/3

(...) Hānlar déptürler kim “Barsun. Her ıavr qılıp Şeyh Bāyezīd’ni tutsun.” (...)

(...) *Hanlar “Varsın. Bir şekilde Şeyh Bayezid’i tutsun.” demiştiler. (...)*

b.-ur 2a/3, 3a/1, 48a/11, 4b/1, 4b/4, 60a/6, 60a/9, 101a/14, 112b/13, 119a/2, 68a/4, 71b/10, 75a/12, 76a/8, 81a/8, 97b/4

(...) Andicān rūdı Oşnıñ maħallātınıñ içi bile ötüp Andicānğa barur. (...)

(...) Andican suyu, Uş'un yakınlarının içerisinde geçip Andican'a gider. (...)

b.-urda 95b/2, 96a/9

(...) Yolda barurda Qanber 'Alī ve Qāsım Bég bile at tartıştuk. (...)

(...) Yolda giderken Kanber Ali ve Kasım Bey ile at yarıştırdık. (...)

b.-urğa 76a/11

(...) Né barurğa quvvetim bar, né turarga ƣakatım; Bizni bu ƣalatqa sén qıldıñ giriftār ey köñül. (...)

(...) Ne gitmeye kuvvetim, ne de kalmaya takatim var; ey gönül bizi bu hale sen düşürdün. (...)

b.-urlar 36b/11, 66b/10

(...) Tanlası Tarħanīler yığılıp H̡āceke H̡ācenıñ eşikige barurlar. (...)

(...) Ertesi sabah Tarhanlar toplanıp Hocake Hoca'nın kapısına gelirler. (...)

b.-urnı 70b/7

(...) Özkend üstige barurnı maşlaħat körmey Andicān'ğa mūrāca'at qılıldı. (...)

(...) Özkend üstüne yürümeyi uygun görmeyerek Andican'a dönüldü. (...)

baranğar < Moğ. barün (Les,133b) ordunun sağ tarafı

b. 66b/3, 69b/11, 69b/13, 70a/11, 89a/7, 89a/8, 100a/9, 100b/6, 100b/7

(...) Oş sarı muħāliflernıñ üstige baranğar ve cavanğar ve ğol ve hirāvul ve atlıq yayaqnı yasap yasal bile oq müteveccih bolduk. (...)

(...) Atlı ve yaya askerin sağ kol, sol kol, merkez ve öncü kısımlarını düzenleyip saf halinde, Uş tarafına düşmanların üzerine yürüdük.

b.+da 100b/8

(...) Baraŋar bile cavaŋarda her kimniŋ i‘tibarı köprektür, uç sarıraq turarlar. (...)

(...) Sağ ve sol kollarda kimin saygınlığı fazla ise (onlar) baş tarafta durular. (...)

b.+ı 70a/9, 89b/1, 89b/10

(...) Baraŋarı Maḥmūd Sulṭān, Cānī Bég Sulṭān, Témür Sulṭān; cavaŋarı Ḥamza Sulṭān, Mehdī Sulṭān, yana ba’zı sulṭānlar édi. (...)

(...) Sağ kolunda Mahmud Sultan, Cani Bey Sultan ve Timur Sultan; sol kolunda Hamza Sultan, Mehdi Sultan ve diğər bazı sultanlar (var) idi. (...)

b.+ınıŋ 89b/3

(...) Yasallar yavıq yétkeç ğanımnıŋ baraŋarınıŋ uçı bizniŋ arqamız sarı yürüldi. (...)

(...) Saflar sıklaşınca, düşmanın sağ kolunun başı bizim arkamıza doğru yürüdü. (...)

barça < ET barça < *ba.r+ça* (ED,356b) bütün, hepsi

b. 16a/14, 21b/7, 34a/10, 34a/10, 78a/11, 102a/12, 107a/11, 118a/8

(...) Mīrzā qaşıda barça béglerdin uluğraq ve mu‘teberraq bu édi. (...)

(...) Mirza huzurunda bütün beylerin en büyüğü ve itibarlısı bu idi. (...)

b.+mı 56b/8, 75a/1

(...) Şoḥbet şılan u dīvān u destġāḥ barçanı selāṭīn destūrı bile [qıla] başladı. (...)

(...) Sohbet, ziyafet, divan ve ihtişamında hep sultanlar gibi hareket etmeye başladı.

(...)

b.+ğa 101a/7

(...) Barçağa gümə[n] boldı kim bu hareket bulardın şadır boluptur, egerçi taḥqīq bolmadı. (...)

(...) Herkes bu hareketin onlar tarafından yapıldığını düşünmüştü fakat tespit edilemedi. (...)

b.+mız 115b/4

(...) Maḡa bu sözleridin ḡaylī daḡdaḡa boldı bu cihetdin kim barçamız anıḡ éligide bolsak ḡaṭr ihtimālī köptür. (...)

(...) Bana bu sözlerinden sonra ḡayli telaş oldu bu yüzden hepimiz onun elinde bulunursak tehlike ihtimali çoktur. (...)

b.+mıznı 114b/3

(...) Ḥan Qulı dédi kim “Mundaḡ bile bolmas. Barçamıznı alur. (...)

(...) Han Kulu dedi ki: “Böylelikle olmaz. Hepimizi ele geçirir.” (...)

b.+dın 31a/4, 49b/9

(...) Seyyid-Qāsım Éşik Aḡa bu kün barçadın yaḡşıraq yürüp uzup qılıç yétkürdi. (...)

(...) Seyid Kasım Eşik Aḡa o gün herkesten daha iyi yürüyüp kılıç kullandı. (...)

b.+sı 25b/9, 51b/4

(...) Barçası qā‘ide u tüzük bile édi. (...)

(...) Hepsı de kural ve düzen ile idi. (...)

b.+sını 41b/4

(...) Sultān Hüseyin Mīrzā barçasınıñ boynığa u[r]durdı. (...)

(...) Sultan Hüseyin Mirza hepsinin başını kestirdi. (...)

b.+sını 40a/8, 40b/9, 42a/1

(...) Barçasını munda bay bérđi. (...)

(...) Burada hepsini kaybetti. (...)

barı bütün hepsi

b. 83a/1, 83a/13, 87a/12, 87a/13, 92a/6, 93b/9, 119b/5

(...) Barı bégler vü yigit yelen bile sözleşip sözni muña qoyduk. (...)

(...) Bütün beylerle görüşüp şuna karar verdik. (...)

b.+dın 88b/4, 93a/12

(...) Barıdın Qoç Bég yahşıraq bardı. (...)

(...) Hepsinden iyi Koç Bey vardı. (...)

barıl- < ET *bar-ıl-* (ED, 365b) varılmak

b.-dı 102a/14, 109b/8

(...) Bu kéntlergeçe barıldı. (...)

(...) Bu köylere kadar gidildi. (...)

b.-ğay 81a/12

(...) Qara Tékin ve Alay bile ötüp kiçik Һan dadamğa, kim Alaca Һan bolğay, barılğay. (...)

(...) Kara Tigin vilayetinden geçip küçük Han dayım (olan) Alaca Han'a gidecek, varılacak. (...)

b.-adur 114b/11

(...) Atnıñ zorığa oq bildürüp barıladur édi. (...)

(...) Atı yürümeyen geride kalıyordu. (...)

b.-ıp 112a/6, 115b/6, 116a/9

(...) Anda bir päre yigitlerni qoyup barılıp édi. (...)

(...) Orada bir miktar yiğit koyup bırakılmıştı. (...)

barın hepsi

b. 62a/8, 71b/14, 78b/10, 99a/8

(...) Bara kéle Һan'ını barın qıldılar kim Tenbelğa kömek yibergey. (...)

(...) Sonunda Tenbel'e yardım göndermesi için, Han'ı hepsi ikna ettiler. (...)

b.+ı 62b/10

(...) Bir zamānda deryādağılarını arıq alıp barını qırdılar. (...)

(...) Bir zamanda denizdekilerin hepsini alıp kestiler. (...)

barmaq bakmak

b. 61a/4, 106a/12, 115b/13, 118a/9

(...) Qarangı'da qurgangı yaqın sığınıp barmaq bī-şavābdur. (...)

(...) Karanlıkta kurgana yakın gitmek yanlışdır. (...)

b.+nı 101b/4

(...) Hıṭāy'ğa barmaqñı cezm qılıp baş alıp kétmekke 'azm qıldım. (...)

(...) Hıtay'a gitmeye karar verip başımı alıp çıkmaya karar verdim. (...)

b.+qa 71b/2, 97b/7, 99b/8

(...) Uşmundaq qanīmni zebūn u 'āciz qılğan maḥalda Qanber 'Alī vilāyetiğa barmaqqa icāzet tiledi. (...)

(...) Bu şekilde düşmanın kuvvetini kırıp aciz bıraktığımız bir sırada, Kanber Ali, vilayetine gitmek için izin istedi. (...)

b.+çı 73b/1

(...) Qanber 'Alī éki üç qatla yamanlap vilāyetiğa barmaqçı boldı. (...)

(...) Kanber Ali iki üç defa gücenip vilayetine gitmek istedi. (...)

b.+ta 76a/10

(...) Né barmaqta qarārım bar édi né turmaqta. (...)

(...) Ne gitmeğe kuvvetim, ne de kalmağa halim var. (...)

b.+ığa 62b/9

(...) Ekşer kémedekilerniñ ölümge barmağığa bu hareket sebep boldı. (...)

(...) Çoğunlukla gemidekilerin ölümüne varmasına bu hareket sebep oldu. (...)

b.-maydur 111a/5

(...) Bī-cihet salıp çıqmaq hoş baqmaydur édi. (...)

(...) *Bırakıp çıkmak da iyi görünmezdi. (...)*

bas- < ET bas- (ED, 370b) baskın yapmak

b.-ar 42b/10, 42b/11

(...) Bu ġarāib-i vāqı‘attındur kim uşol çehārşenbe küni kim Sultān Hüseyn Mīrzā Bedī‘üzzamān Mīrzānı basar. (...)

(...) *Garip bir tesadüftür ki, Sultan Hüseyin Mirza Bediüzzaman Mirza’ya o çarşamba günü baskın yapar. (...)*

b.-tı 7a/13, 10b/1, 14a/7, 41b/6, 69a/3

(...) Andicānnıñ şarqī tarafıdağı [ta]ğlarınıñ tüpide miñ uyluq kār vānnı andaq qar bastı. (...)

(...) *Andican’ın batı tarafındaki dağların altında, kar altında kalmış. (...)*

b.-tılar 38b/9

(...) Anı alıp ol ılğarını yaḡşı bastılar. (...)

(...) *Onu alıp o akıncıyı iyi bastılar. (...)*

b.-ıp 8a/8, 9a/13, 11b/11, 12a/6, 14b/9, 20b/10, 29b/8, 30a/8, 34a/1, 35b/1, 71a/11, 78b/4, 89b/10, 100a/13, 100a/14, 106a/9

(...) Muḡibb ‘Alī Qorçı bir pāre ebdān yiğitlerni alıp kélip Hutlān suynıñ yaqasında bularnıñ kişisige uçrap basıp bir pāre kişi tüşürüp bir néçe baş késip bardı. (...)

(...) *Muhib Ali Kurçı bir kısım iyi yiğitlerini alıp, gelip Hutlan suyunun kenarında bunların adamları ile karşılaşp, bir parça kişi düşürüp, birçok baş kesip vardı. (...)*

b.-qan 22b/10

(...) Uşol basqan bile Şeybānī Hān barıp Buḥārānı aldı.. (...)

(...) O Baskın ile Şeybani Han varıp Buhara'yı aldı. (...)

b.-qanda 9a/2

(...) Şāh İsmā'īl Özbekni Mervde basqanda Hānzāde Bégim Mervde édi. (...)

(...) Şah İsmail, Özbek'i Merv'de bastığında Hanzade Begim Merv'de idi. (...)

b.-qandın 42a/3

(...) Sultān Hüseyn Mīrzā oğlını basqandın soñ Belḥqa kélđi. (...)

(...) Sultan Hüseyin Mirza, oğlunu mağlup ettikten sonra Belh'e geldi. (...)

b.-sa 90a/1

(...) Bassa hem olca alur; bastursa hem öz élini talap tüşürüp olca alur. (...)

(...) Galip gelse de ganimet alır, mağlup olsa da kendi adamlarını yağma edip, ganimet alır. (...)

b.-maq 101a/10

(...) Qurğan almaq ve yağı basmaq yoq bardılar keldiler. (...)

(...) Kurgan almak ve düşmana saldırmadan gittiler, geldiler. (...)

b.-maydur 101b/9

(...) Munıñ fikrini ḥālālıqta kim ulusnı henüz yahşı basmaydur ve köp ulğaymaydur qılmaqlıq vācihtür. (...)

(...) Henüz halka tamamen hükmetmeden ve çok büyümeden bunun icabına bakmak lazımdır. (...)

basıl- < *bas-(X)l-* baskına uğramak

b.-dı 41b/4, 43a/9

(...) Andaq uruş hem bolmadı, basıldı qalın ebdān yigitleri éligge tüşti. (...)

(...) Savaş yapılmadı, baskına uğrayınca birçok iyi yiğitleri esir düştü. (...)

b.-dılar 16b/4, 109b/12

(...) Bu siyāsettin tamām él basıldılar. (...)

(...) Bu şiddetli hareketten sonra bütün halk yatıştırıldı. (...)

b.-ıp 13a/4

(...) Bir- ékki yıldın sonra İbrāhīm Bégçek Oş nevāhīsini çapqanda Hūdāybérđi Timurtaş keyniçe barıp uruşup basılıp şehīd boldı. (...)

(...) Bir iki sene sonra, İbrahim Begçik Uş nevahisine akın ettiğinde Hudaiberdi Timurtaş onu arkasından izleyip, dövüşüp, yenilip şehit oldu. (...)

basmaq *bas-mAq* baskın yapmak

b. 101a/10

(...) Qurğan almaq ve yağı basmaq yoq bardılar kældiler. (...)

(...) Kurgan almak ve düşmana baskın yapmadan gittiler, geldiler. (...)

bastur- < ET *bas-tUr-* (ED, 372b) bastırmak

b.-dı 22b/10

(...) Şeybānī Hān bile Qal'a-ı Debūsīde uruşup basturđı. (...)

(...) Şeybani Han ile Kal'a-i Debusi'de vuruşup mağlup oldu. (...)

b.-dılar 30b/8

(...) Munı aldurğan bile uruşa hem almadılar, basturdılar. (...)

(...) Bunların mağlubiyeti ile savaş da yapmadılar, mağlup oldular. (...)

b.-sa 90a/1

(...) Bassa hem olca alur; bastursa hem öz élini talap tüşürüp olca alur. (...)

(...) Galip gelse de ganimet alır, mağlup olsa da kendi adamlarını yağma edip ganimet alır. (...)

b.-up 104a/1

(...) Qabā'nı basturup Alayluq Orçı'nı bile Oş üstige ilğaduk. (...)

(...) Kaba (Kabal)'yı bastırıp Alayluk (Almalık) urçını ile Uş üstüne hızla yürüdük. (...)

baş < ET ba:ş (ED, 375a) baş, kafa

b. 17b/6, 35b/2, 37a/11, 37a/12, 65a/14, 76a/4, 93b/5, 94a/7, 94a/8, 101b/1, 101b/3, 101b/4, 102b/10, 110a/8, 118b/10

(...) Ebā Bekir Duğlat Kāşgarī, kim hıçkimge baş éndürmey néçe yıl édi kim Kāşgar ve Hotan hākimi édi. (...)

(...) Eba Bekir Duglat Kaşgari, hiç kimseye baş eğmeden kaç senedir Kaşgar ve Hoten hakimi idi. (...)

b.+ı 19a/2, 49b/11, 81a/2

(...) Mundaq işlerni bégler öz başı bile hanıdın pādşāhıdın bī-vuqūf qıla başlasa, pes hanlığa ve pādşāhlığa né i'tibār? (...)

(...) Böyle işleri beyler, han ve padişahlarının haberi olmadan, kendiliğinden yapılmaya başlarnırsa hanlığın ve padişahlığın ne itibarı kalır? (...)

b.+ııı 57b/2, 65b/10, 65b/11, 67a/14

(...)Yétmiş seksen yigit bile çıqıp kélip Nazar Bahadır bile rüberü bolup yıqıtıp başını késip alıp qal‘ağa kirdi. (...)

(...) Yetmiş seksen yiğitle çıkıp, gelip Nazar Bahadır ile karşılaşp, başını kesip kaleye döndü. (...)

b.+ığa 43a/2, 65b/8, 67a/13, 112a/12

(...) Bir néçe kündin soñ köçüp Kuhekniñ arqası Qulbeniñ başığa tüşüldi. (...)

(...) Birkaç günden sonra kalkıp Kühek’in arkasındaki Kulbe’nin başına inildi. (...)

b.+tın 103a/14, 119a/9

(...) Qılıç eger tégse baştın ayağı kârgerdür. (...)

(...) Kılıç eğer isabet ederse baştan ayağa kadar keser. (...)

b.+ııı 95b/4, 107a/14

(...) Başımda dulğa börki édi. (...)

(...) Başımda tolga vardı. (...)

b.+ııııı 118b/4

(...) Başımını münacâtqa qoyup tilek tileydür édim kim közüm uyqığa barıptur. (...)

(...) Başımı münacata koyup dilek diliyordum ki gözüm uykuya dalmıştır. (...)

b.+ımğa 97b/13, 107a/14, 107b/1

(...) Tenbel başımğa çaptı. (...)

(...) Tenbel başıma vurdu. (...)

b.+ımda 107a/14

(...) Başım qılıç zərbədən gürəlt boldı. (...)

(...) Başım, kılıç darbesindən sersem oldu. (...)

b.+ıda 26a/9, 2a/8, 39b/10

(...) Qavun məhəllədə pālız başıda qavun satmaq resm əməs. (...)

(...) Kavun zamanında tarla başından kavun satmaq adət dəğildir.

b.+ıdın 19a/2, 99a/5, 99a/6, 106b/6, 111a/11, 111b/1

(...) Qabaqni meydānnın ol başı bu başıdan kirip ekşer urar ərđi. (...)

(...) Kabağı meydanın o başı bu başından girip özəlliklə vururdu. (...)

başla < ET *baş+la*- (ED, 381b) başlamak

b.-r 71a/11

(...) Tenbel'niñ qazağını basıp başlar kəsip kəltürdi. (...)

(...) Tenbel'in çapulcularını yenip başlarını kəsip getirdi. (...)

b.-dı 75a/2, 103b/7, 110a/14, 114b/12, 115a/2

(...) Şoħbet şılan u dīvān u destgāh barçanı selāṭīn destūrı bile [qıla] başladı. (...)

(...) Sohbet, ziyafet, divan ve ihtişamında tamamen sultanlar gibi hareket etməye başladı. (...)

b.-dılar 62a/4, 62b/6, 86a/5, 111a/1, 116b/1

(...) Ol yolğa başladılar. (...)

(...) O yola girdiler. (...)

b.-ŋ 116a/1, 116a/8, 116b/5

(...) Méni bir yolğa başlaŋ kim Һanlar qaşığa baray. (...)

(...) Beni bir yola götürün ki hanların yanına varayım. (...)

b.-sa 81a/3

(...) Mundaq işlerni bégler öz başı bile Һanıdın pādšāhıdın bī-vuqūf qıla başlasa, pes Һanlığa ve pādšāhlığa né i'tibār? (...)

(...) Böyle işleri beyler, han ve padişahın haberi olmadan kendiliğinden yapılmaya başlanırsa, hanlığın ve padişahlığın ne itibarı kalır? (...)

b.-p 38b/5, 65a/8, 65a/10, 93b/4

(...) Bu küni Qāsım Bég béglerni ve çerigni başlap çıqtı. (...)

(...) Bu gün Kasım Bey, beyleri ve askeri alıp çıktı. (...)

başlat < ET *başla-t-* (ED, 382b) bir şeyin başlamasına yol açmak

b.-ıp 13a/1, 32a/11

(...) Һudāybérdi Timurtaşqa başlatıp yiberip érdi. (...)

(...) Hodayberdi Timurtaş'a tayin edip göndermişti. (...)

başlıq < ET başlıq (ED, 381b) komutan, kumandan → başlıq

b. 9a/13, 20b/10, 33a/6, 34a/9, 78a/3, 81a/5, 108a/8

(...) Mén Һamza Sultān başlıq sultānlarnı Һutlān vilāyetide basıp Һişārnı alganda maŋa qatıldı. (...)

(...) Ben, Hamza Sultan kumandasındaki sultanları Hutlan vilayetinde yenip Hisar'ı aldığımnda bana katıldı. (...)

b.+lar 74b/7

(...) Qoçın ve Seydī Bég ve Qāsım ‘Aceb ve Pīr Veys ve Mīrim Dīvān başlıqlar bolğay, benddin çıxarıp yiberdiler. (...)

(...) Koçın, Seydi Bey, Kasım Aceb, Pir Veys ve Mirim Divan başta olmak üzere serbest bırakıp gönderdiler. (...)

b.+larnı 61b/11

(...) Saru ve Veys Lāğarī başlıqlarnı ékki tarafiga ılğar yiberilip édi, méniñ bile ma’dūdī qalıp édi. (...)

(...) Saru ve Veys Lagari Kumandasında bulunan kuvvetler iki tarafa gönderilmişti, benim ile (olan) çok az kuvvet kalmıştı. (...)

başlıq < ET başlıq (ED, 381b) komutan, kumandan → başlıq

b. 26b/8, 30b/6, 57b/13, 67b/3, 77b/5, 78b/8, 81a/7, 82b/2, 108a/7, 116b/3

(...) Qāsım Bég başlıq béglerini yiberildi kim Ribāt-ı H`āce Qurğanı’nı oğurluq bile alğaylar. (...)

(...) Kasım Bey kumandasındaki beyler, Ribat Hoca kurganını baskınla ele geçirmeleri için, gönderildiler. (...)

b.+larnı 62a/10

(...) İbrāhīm Saru ve Veys Lāğarī ve Seydī Qara başlıqlarnı tilep Ah̡sī’niñ taş qurğanığa kivürdiler. (...)

(...) İbrahim Saru, Veys Lagari ve Seydi Kara kumandasında bulunan kuvvetleri çağırıp Ahsi’nin dış kurganına soktular. (...)

b.+largā 62a/4

(...) İbrāhīm Saru ve Veys Lāgarī başlıqlarğa kim Ahsī tarafıǵa sudın ötüp édiler.

(...)

(...) İbrahim Sara ve Veys Lagar, kumandasında bulunanlar, Ahsi tarafına gidip nehrin karşı kıyısına geçmiştiler. (...)

başqa < diğər, gayrı

b. 47b/11

(...) Her hırfagarnıñ bir başqa bāzārı bar, birbirlerige maħlūt éməstür. (...)

(...) Burada her esnafın ayrı birer pazarı olup birbirleri ile karışık değildir. (...)

başsızlıq < baş+sız+lıq başı boşluk, dik kafalılık

b. 39b/6

(...) Qara Bulaqqa tüşkende ba‘zı kirgen kənt-késekke başsızlıq qılğan Moğollarnı tutup kəltürdiler. (...)

(...) Kara Bulak’a indiğimiz zaman bizim tarafa geçen bazı köylerde dik kafalılık eden Moğulları tutup getirdiler. (...)

bat- < ET bat- (ED, 298a) (güneş) batmak

b. 85a/5, 99b/3, 103b/4

(...) Taşkənd’ge kəlip bat oq Sultān Aħmed Tenbel’niñ üstige Andicān’ğa çerig tarttılar. (...)

(...) Taşkənd’e gelir gelmez Sultan Ahmed Tenbel üstüne Andican’a asker sevkettiler. (...)

b.-qunça 60b/9

(...) Ol kéçe tañ atqunça ve ol küni āftāb batqunça ve yana kéçesi tañdın (...)

(...) O gece sabaha ve ertesi günü güneş batıncaya kadar ve tekrar takip ettiği gece yol gittik. (...)

batğaqlıq < ET batıqlıq (ED, 302a) bataklık

b. 16b/13

(...) Biri bu kim Qabānıñ batğaqlıq qara suyu bar. (...)

(...) Kaba'nın bataklık (gibi) bir kara suyu vardır. (...)

bég < ET be:g (ED, 322b) sözü geçen adam, bey

b. 13b/9, 15b/7, 23b/12, 29a/13, 29b/13, 36b/14, 47b/5, 52a/3, 53a/5, 55a/6, 56b/2, 58b/1, 69a/14, 70a/14, 71a/10, 71b/11, 71b/12, 71b/14, 73b/6, 74a/7, 76b/13, 80a/5, 90a/7, 90b/8, 91a/14, 95a/3, 106a/12, 113b/10, 113b/14, 118a/11

(...) Sultān Mes'ūd Mīrzānıñ Bég ve içkisi ve yigit yeleñi āzürde bolup édiler. (...)

(...) Sultan Mes'ud Mirza'nın bey, içki ve yiğitleri (arasında) kırınlık olmuştu.. (...)

b. qıl- 52a/10

(...) Mén ħod terbiyet qılıp bég qılıp édim. (...)

(...) Ben de yetiştirip bey yapmıştım. (...)

b.+niñ 60a/1

(...) Ħocend bir muħaqqar yér, bir bégniñ evqātı anda teşvīş bile öter. (...)

(...) Hocend, küçük bir yerdir, bir beyin hayatı orada sıkıntı ile geçer. (...)

b.+din 65b/2

(...) Qāsım Bég, ‘Alī Dost Tağayi, İbrāhīm Saru, Veys Lāğarī, Seydī Qara yana üç tört bégdin ve içkidin çıqtılar. (...)

(...) *Kasım Bey, Ali Dost Tagayi, İbrahim Sarı, Veys Lagari ve Seydi Kara üç dört beyden ve içkiden kurtuldular. (...)*

b.+çe 23b/12

(...) Bég u bégçe ve nöker-süderi tamām zālīm u fāsiq édiler. (...)

(...) *Beyleri ve adamları da hep zalim ve günahkar idiler. (...)*

b.+i 36a/10, 57b/1, 71b/12, 109a/10

(...) Samançı kim Sultān Hüseyn Mīrzānıñ ri‘āyet qılğan bégi édi. (...)

(...) *Sultan Hüseyin Mirza’nın güvendiği beyi Samançı idi. (...)*

b.+im 79a/5, 98a/1

(...) İbrāhīm Saru Manglıg kim méniñ bir yahşı ri‘āyet qılğan bégim édi. (...)

(...) *İbrahim Saru Minglig benim saygı duyduğum beylerimden idi. (...)*

b.+imiz 90b/13

(...) Yana Qanber ‘Alī Sellāh Moğul, kim uluq ri‘āyet qılğan bégimiz ol édi. (...)

(...) *Kanber Ali Sellah Moğul, çok güvendiğimiz beylerimizden idi. (...)*

b.+imniñ 108a/1

(...) Uluğ Hān qoruğnıñ yanıd[a], méniñ uluğ anam Ésen Devlet Bégim’niñ bāğığa, kim Qoş Tegirmen’ge mevsümdur, tüşti. (...)

(...) *Büyük Han korunun yanında, benim büyük annem İsen Devlet Begim’in Koş-Tegirmen adlı bahçesine indiler. (...)*

b.+isi 100b/10, 100b/11

(...) Ol fursatta Çıras'nın tümen bégisi Qaşqa Maḥmūd édi. (...)

(...) O zaman Çıras'ın tümen beyi Kaşka Mahmud idi. (...)

b.+leri 10b/4, 18a/4, 25a/8, 30a/1, 30a/8, 30a/12, 36a/8, 36a/9, 36a/12, 36a/12, 37b/7, 41b/3, 49a/9, 49a/10, 56a/10

(...) Mezīd Bég Argun ve Qaraqoyluq Türkmen bégleri qoşulup Sultān Maḥmūd Mīrzānıñ üstige Hışārda kélgende Sultān Maḥmūd Mīrzā ağasığa Semerqandğa bardı. (...)

(...) Mezid Bey Argun ve Karakoyunlu Türkmen beyleri ile birleşip Sultan Mahmud Mirza'nın üstüne Hisar'a geldiklerinde Sultan Mahmud Mirza, Semerkand'a büyük kardeşinin yanına gitti. (...)

b.+lerinin 10b/6, 13a/13, 25b/14, 56b/7, 77a/3, 79b/11

(...) Ol fursatta Sağarıçı béglerinin uluğı Şır Hācı Bég érdi. (...)

(...) O zaman Sagarıçı beylerinin büyüğü Şır Hacı Bey idi. (...)

b.+lerini 26a/1, 50b/13, 65a/9, 76b/11

(...) Béglerinin oğlanlarını ve oğlanlarının béglerini belk kökeldaşlarını çehre qılıp édi. (...)

(...) Beylerin oğullarını ve oğullarının beylerini hatta süt kardeşlerini çehre yapmıştı. (...)

b.+lerige 28b/4, 63b/11, 64a/5

(...) Kiçiklikide Tarhan béglerige yavuq ḥidmet qılur édi. (...)

(...) Gençliğinde Tarhan beylerine yakın hizmetlerde bulunurdu. (...)

b.+leridin 8b/6, 9b/10, 9b/14, 10a/1, 12b/6, 14a/4, 14b/12, 28a/6, 38b/14, 57a/6

(...) Türkistānlıq Qıpçaq bégleridin Témür Bég ri‘āyet qılğan Şeyh Nüreddīn Bégniñ qızı yā nebīresi bolur. (...)

(...) Türkistanlı Kıpçak beylerinden ve Timur Bey’in güvendiği Şeyh Nureddin Bey’in kızı veya torunu olur. (...)

b.+āt 36b/14, 47b/5, 53a/6

(...) Sulţān Aḥmed Mīrzāniñ zamānında hem bég-bégāt qalın bāğ u bāğçe saldılar. (...)

(...) Sultan Ahmed Mirza’nın zamanında da beyler birçok bağ ve bahçe yaptılar. (...)

b.+ātdın 55a/6

(...) Çün Andicān almaqtın me’yūs boldılar, bég ü bégātdın ve yigit yeleñdin yétti sekkiz yüz kişi méndin tamām ayrıldılar. (...)

(...) Çünkü Andican’ı almaktan ümitlerini kestikler, bey ve yiğitlerden yedi sekiz yüz kişi benden tamamen ayrıldılar. (...)

b.+ler 16a/1, 16a/7, 16a/11, 16a/13, 16b/9, 17a/14, 17b/4, 17b/9, 17b/12, 17b/13, 19a/10, 23a/7, 25a/2, 25a/7, 34b/14, 39b/10, 44b/2, 51a/2, 51a/2, 53a/8, 55a/4, 59a/13, 59b/4, 64a/3, 65a/6, 65b/2, 70a/13, 71b/6, 74a/4, 76b/8, 76b/9, 77a/5, 81a/2, 82b/5, 83a/1, 89a/9, 90b/5, 91a/10, 106a/11, 109b/

(...) Qalın çerig bile kélse bégler méni ve vilāyetni tapşurgularıdur. (...)

(...) Eğer çok asker ile gelse beyler beni ve vilayeti ona teslim edeceklerdir. (...)

b.+leri 62a/13, 68a/10, 69a/7, 69a/14, 69b/1, 73b/13, 77a/3, 78a/3, 78b/8, 81a/7, 89a/10, 93a/7

(...) Bégleri ata abağasının oq bégleri édi. (...)

(...) Beyleri babasının yakın beyleri idi. (...)

b.+lerimiz 67b/5, 79a/8

(...) Bizin hem béglerimiz ve içkilerimiz ve abdān kişilerimiz alarnın bendiğa tüşüp édi. (...)

(...) Bizim hem beylerimiz hem de içkilerimiz ve iyi adamlarımız onların eline düşmüştü. (...)

b.+lerimizdin 78a/1

(...) Yana bir bu kim ‘Alī Dost ve Qanber ‘Alī dék uluq béglerimizdin néçe nevbet hareketler zāhir boldı kim alarğa i’timād qalmadı. (...)

(...) Bir de Ali Dost ve Kanber Ali gibi büyük beylerimizden kaç defa böyle hareketler görüldü ki onlara güven kalmadı. (...)

b.+lernin 34a/1, 104b/7, 106a/14, 118a/7

(...) Sultān Hüseyn Mīrzānıñ ılğarını basıp bu béglerin ekşerini tüşürüp yana qoya bértiler. (...)

(...) Sultan Hüseyn Mirza’nın akıncılarını yenip beylerin çoğunu düşürüp ele geçirdiler. (...)

b.+lerni 25a/1, 43a/9, 43b/5, 50b/14, 57b/13, 65a/6, 65a/8, 73b/2, 74b/6, 82b/2, 104b/5

(...) Anın bile bar kişi bar bégleri tutturıldı. (...)

(...) Onun ile var olan kişi var olan beyler tutturuldu. (...)

b.+lerdin 8b/12, 17a/10, 17a/12, 21b/7, 52a/2, 55a/7, 55a/10, 65b/3, 66a/5, 92a/12

(...) Eṭrāf ve cevānibdağı pādšāhlar ve béglerdin hīç nev‘ meded ve mu‘āvenet bolmadı. (...)

(...) Etraf ve civardaki padişahlar ve beylerden hiçbir çeşit yardım görmedim. (...)

b.+lersiz 16b/9

(...) Her sözün iş küç béglersiz qarār tapmas édi. (...)

(...) Her sözü(ne) iş güc(üne) beylersiz karar vermezdi. (...)

bég-atake < atabey, padişahın lalası

b. 13b/7, 17a/13

(...) Maṇa evvel bég-atake anı qılıp édiler. (...)

(...) Bana önce bey-ateke olarak tayin etmiştiler. (...)

b. qıl- 6b/10, 6b/13, 14b/1, 14b/6

(...) Kābilğa kélgende Hümāyūnga bég-atake qıldım. (...)

(...) Kabil’e geldiğinde Humayun’a bey-ateke tayin ettim. (...)

bégim < Özb. hanım, hanımefendi

b. 9a/4

(...) Bégim ve bégimniṇ yavuğıdağılar tanımadılar. (...)

(...) Begim ve Begim’in yanındakiler (beni) tanımadılar. (...)

b.+niṇ 9a/4

(...) Bégim ve bégimniṇ yavuğıdağılar tanımadılar. (...)

(...) Begim ve Begim’in yanındakiler (beni) tanımadılar. (...)

b.+ler 27b/7

(...) Bu bégimler anaları bile Tirmizta édiler. (...)

(...) Bu begimler, anneleri ile Termiz'de idiler. (...)

béglik < ET *beg+l(X)k* (ED, 326a) beylik

b. 63b/13, 73b/6

(...) İmdi béglik mertebesiga yétip édi, ‘āriyeti qoyuldı. (...)

(...) Şimdi beylik derecesine yüksemiş, geçici olarak bırakıldı. (...)

bél < ET *bé:l* (ED, 330b) bel

b.+içe 3b/11

(...) Pestlığı ba‘zı yeri kişiniñ béliçe bolğay. (...)

(...) Alçak kısmı, bazı yer(lerinde bir insan) beline gelir. (...)

bér- < ET *bé:r-* (ED, 354b) vermek

b.-e (bére almadı) 112b/5

(...) Ābādān cevāb bére almadı. (...)

(...) Mutlu bir cevap veremedi. (...)

b.-ür 24a/1, 40b/4, 79a/1, 98b/6, 109a/1, 109a/2

(...) Cevāb bérür kim “Néçe yıl sēniñ bile édi, bir néçe kün anıñ bile bolsun.” (...)

(...) Cevap vermiş: “Kaç senedir seninle idi, birkaç gün de onunla olsun”. (...)

b.-ürler 46a/12, 49a/13, 93b/9, 93b/11, 106a/14

(...) Munça ‘ālī ṭāq ‘ālemde kem nişān bérürler. (...)

(...) Bu kadar büyük tak cihanda az bulunur. (...)

b.-dim 14a/14, 79a/14, 115a/13, 115b/8, 118b/3

(...) Bengiş vilāyetini culdu bérdim. (...)

(...) Bengiş vilayetini hediye (olarak) verdim. (...)

b.-di 6a/5, (dest bérdi) 6a/14, 8a/5, 8b/3, 12a/9, 13b/2, 14b/7, 24b/2, 32b/13, 36a/5, 39a/12, 42a/1, 50a/6, 53b/10, 56b/6, 57a/2, 57a/14, 57b/7, 58b/11, 69a/10, 72a/4, 74b/10, 74b/12, 78b/6, 79b/12, 80b/1, 80b/12, 83b/12, 85a/9, 87a/5, 106a/8, 112b/14, 113a/3, 114b/8, 114b/12, 117b/3, 117b/4, 119a/9

(...) ‘Ömer-Şeyh Mīrzā hem Andicān hükümetini aña bérdi. (...)

(...) Ömer Şeyh Mirza da ona Andican’ın idaresini ona verdi. (...)

b.-diler 12a/5, 15a/11, 17b/1, 27b/1, 34a/2, 40a/8, 53b/5, 62b/4, 104b/10, 108a/4, 112a/8

(...) Hān Ahsī nevāhīsiga yétkende bu bégler hānga kirip Kāsānnı bértiler. (...)

(...) Han Ahsi civarına gelince bu beyler Han tarafına geçip Kasan’ı teslim ettiler.

(...)

b.-dük 54a/12, 114a/12, 114b/1, 119b/10

(...) Andicānga bola Semerqandnı éligdin bérduk. (...)

(...) Andican derken Semerkand’ı elden çıkardık. (...)

b.-gey 35a/13, 59a/5, 80a/1, 80a/2

(...) İnisi Velīni bir pāre ebdān yigitler bile İşkemiş ve Fülül ve ol tağ dāmeneleriğa yiberip édi kim yana taşqarıdın hedük u teşvış bergey. (...)

(...) K       kardeşi Veli'yi bir miktar iyi yi  tle, dışarıda karışıklık çıkarmak için       , F  l  l ve civar dağların eteklerine gönderecek. (...)

b.-geyler 40a/6, 51b/2, 96b/14, 108a/10

(...) Uzun  asann n ittif aq  bile qa qanların n ba'zısığa sez  b rgeyler, ba'zısını bizim qaşımızğa yibergeyler. (...)

(...) Uzun Hasan yandaşları ile bu qa anların bazısına ceza verecekler, bazısını da bizim yanımıza gönderecekler. (...)

b.-se 7a/2

(...) Ba  bağlağandın sonı özini qoya b rse bisy r bolur  di. (...)

(...) Kemer ba landıktan sonra kendini koyverse çok iyi olurdu. (...)

b.-seler 16a/2

(...) Eger vil yetni b rseler m n b r   ligge t  m y,  a ayilerim Alça   n a y  Sult n Ma m d   n a bar ay m n. (...)

(...) Eğer vilayeti teslim etseler bari ben ele geçmeden dayılarım Al a Han'a veya Sultan Mahmud Han'a gideyim. (...)

b.-ip 6b/9, 6b/13, 8a/8, 8a/10, 8a/12, 8b/14, 11a/6, 12b/14, 13b/3, 17a/3, 19b/5, 19b/8, 21a/1, 21a/8, 21a/9, 22b/8, 24b/4, 26b/2, 29b/14, 30a/10, 30a/10, 36a/4, 41a/4, 42a/6, 50a/5, 50a/8, 50b/6, 57b/5, 60b/7, 63b/11, 74b/3, 82b/12, 107a/2, 116a/7, 117a/2

(...) Sult n Eb -Sa' d M rz  Sem rqand   k metini ve Sult n A med M rz   z   ikini n i tiy rını mu a b rip  di. (...)

(...) Sultan Ebu Said Mirza Semerkand'ın idaresini ve Sultan Ahmed Mirza kendi   ik i tiyarını buna vermişti. (...)

b.-iptür 53b/4

(...) Uşol şenbe ‘Alī-Dost Tagayi Andicān qal’asını muhāliflerğa bériptür. (...)

(...) Cumartesi günü Ali Dost Tagayi Andican kalesini muhaliflere teslim etmiştir.

(...)

b.-mey 30a/3, 32b/6, 44a/4, 69b/6, 112a/8

(...) Maḥmūd Barlas Hışārnı bərmey yaḥşı saḥladı. (...)

(...) Mahmud Barlas Hisar’ı teslim etmeyerek iyi savundu. (...)

b.-meydürler 50a/4

(...) Mısr u Şām körgen revendeler munça çağlıq yér nişān bərmeydürler. (...)

(...) Mısır ve Şam’ı gören seyyahlar buna benzer başka bir yer görmediklerini söylerler. (...)

b.-geç 113a/2

(...) İbrāhīm Bég “hay hay” dép öte bergeç eşiglig törlüg yerdin ménin qoltuğumğa oq attı. (...)

(...) İbrahim Bey “hey hey” diye geçiverince çok yakın bir yerden benim koltuğuma ok attı. (...)

b.-gengeç 99b/12

(...) Bu mühimni Tenbel ser bərgengeç tura almadılar. Han qaşığa qaçıp kəldiler.

(...)

(...) Bu işi Tenbel duyunca orada kalamayarak kaçıp Han yanına kaçıp geldiler. (...)

b.-gendin 79b/7

(...) Bularğa ruḥṣat bérğendin soñ Ğūrī Barlasnı bir néçe yigitler bile ḥaber üçün Buḥār[ā] sarı yiberilip édi. (...)

(...) Bunların gitmelerine müsaade edildikten sonra Guri Barlas'ı birkaç yiğitle haber almak için Buhara'ya doğru gönderilmişti. (...)

b.-gen 29b/6

(...) Qunduz vilāyetidin kélgeyde ve Duṣī nevāḥīside Ḥüsrev Şāhnı nöker-süderidin ayırıp ruḥṣat bérğen fursatta ol dağı Özbekniñ qorquñıdın Enderāb u Sīrābğa kélip édi. (...)

(...) Kunduz vilayetinden gelerek Duşi civarında Husrev Şah'ı adamlarından ayırıp izin verdiğim zaman o da Özbek'in tehlikesinden Enderab ve Sirab'a gelmişti. (...)

b.-gendür 6b/12

(...) Timur Bég uluq 'Ömer-Şeyḥ Mīrzāğa Fergāna vilāyetini bérğendür. (...)

(...) Timur Bey büyük Ömer Şeyh Mirza'ya Fergana vilayetini vermiştir. (...)

b.-gende (dest bérğende) 15b/10, 17b/11

(...) 'Ömer-Şeyḥ Mīrzāğa bu vāqı'a dest bérğende mén Andicānda çehār-bāğda édim. (...)

(...) Ömer Şeyh Mirza bu olayda ortaya çıktığında ben Andican'da, Çehar Bağ'da idim. (...)

b.-mes 36b/12

(...) Ḥ'āce yoqtur dép bérmes. (...)

(...) Hoca yoktur diyip vermez. (...)

b.-medi 34b/8, 97a/1

(...) Muḥāmmēd Hüseyn Mīrzā bérmedi. (...)

(...) Muhammed Hüseyin Mirza vermedi. (...)

b.-medim 115b/5

(...) Cevāb bérmedim. (...)

(...) Cevap vermedim. (...)

b.-meğeyler 52a/14

(...) Tolun H̄āceni yiberilip édi kim élge naşṭhat qılıp tevehhümni ḥāṭırlarından
çıqarğay tā él qorquñtın serbe-bād bérmeğeyler. (...)

*(...) Tolun Hoca askere nasihat edip derdi gönüllerinden çıkarması ve askerin
korkudan kendilerini tehlikeye atmaması için gönderilmiş . (...)*

b.-mekke 41a/7

(...) Astarābādın inisige bérmeğe rızā bolmadı. (...)

(...) Astarabad'ı küçük kardeşine vermeye razı olmadı. (...)

b.-mekte 32a/11

(...) Çün tağları berk ve serḥaddte vāqi' bolupturlar, māl bérmeğe rāyic émeştürler.

(...)

*(...) Dağları sarp ve hudutta ortaya çıkmıştır, (bu yüzden) vergi vermekte pek istekli
değildirler. (...)*

beri < ET berü (ED, 355b) -den bu yana

b. 4b/7, 8b/3, 26b/9, 32b/13, 44b/14, 58b/1, 101b/5

(...) Andın beri bu bādiyeni Hā Dervīş dérler. (...)

(...) O zamandan beri bu çöle Ha Derviş derler. (...)

b.+din 36b/8, 38a/6, 73a/10

(...) Ğātfer tarafıdağı faşıldin beridin āb murı bile çıqıp du-tohī faşıldin taşlap H̱āce Kefşirge H̱āceke H̱āceniñ öyige bardılar. (...)

(...) Gatfer tarafındaki kaleden bu yana su yolunu takiben çıkıp, dutehi duvarından kendini atıp, Hoca Kefşir'e Hocake Hoca'nın evine vardılar. (...)

béril- < ET *bér-(X)l-* (ED, 365) verilmek

b.-di 64a/1, 70b/9, 71b/4, 71b/5, 71b/8, 74b/1, 74b/5

(...) Qara Tékin yolu bile [Hişār] sarığa icāzet bérildi. (...)

(...) Kara Tigin yolu ile Hisar tarafına gitmesine izin verildi. (...)

b.-ip 64b/6, 66a/8, 69a/6, 78a/6, 94a/12, 107a/6, 117a/14, 119a/11

(...) Oşnı İbrāhīm Saruğa bérilip édi. (...)

(...) Uş'u İbrahim Saru'ya verilmişti. (...)

b.-gey 24b/9, 51b/11, 74b/1

(...) Semerqand tahtı müyesser ü musahhar bolğaç Andicān'nı Cihāngīr Mīrzā'ğa bérilgey. (...)

(...) Semerkand tahtı elde edilince Andican Cihangir Mirza'ya verilecek. (...)

b.-se 51b/13

(...) Hān tilep turup Cihāngīr Mīrzāğa bérilse hān bile tamām yekrū bolmaq kérek édi. (...)

(...) Han dileyip durup Cihangir Mirza'ya verilirse Han ile iyice bozuşmak gerekirdi.

(...)

bérki < ET bérk (ED, 361) sağlam

b. 106b/4, 109b/13, 112b/3, 4b/14, 32a/10

(...) 'Aceb bī-maḥal kéliş édi! Mundaq maḥalda andaq bérk qurḡan éligte bolsa édi, ṭavrī édi. (...)

(...) Bu çok zamansız bir geliş idi! Böyle bir zamanda öyle sağlam bir kurganın elde bulunması iyi idi. (...)

b.+gen 63a/11

(...) Andicānnıñ bérkitgen ḥaber maṇa kélđi. (...)

(...) Andican'ın sağlamlaştığı haberi bana geldí. (...)

b.+genni 63a/7

(...) Bular Andicān'ğa yétkende qurḡan bérkitkenni ma'lūm qılıp sözleri birbirige qavuşmay buzulup Uzun Ḥasan köçige Aḥsī sarı tarttı. (...)

(...) Bunlar Andican'a geldiğinde kurganın kapandığını öğrenip sözleri birbirine uymayınca, bozulup Uzun Hasan göçüne Ahsi tarafına çekildi. (...)

berkil- < *berk+(X)l-* sağlamlaştırılmak

b.-gen 57a/12

(...) Velī andın Sān u Çārik vilāyetini çapıp talap taḡda ba'zı berkilgen éllerni alıp kélip Belḥte aḡasıḡa mülḥaq boldı. (...)

(...) Veli ondan sonra San Çarik vilayetine akın ve yağma edip daḡda bazı sağlam yerleri ele geçirip, gelip, Belh'te büyük kardeşine katıldı. (...)

b.-ip 106b/4

(...) Hākān arıǵı dék bérk arıǵnıñ yaqaşı bérkilip tüşmey arıǵdın ötüp kélip Ribāt-ı Zevraq kéntiniñ yanıǵa tüptüz yerge tüşüldi. (...)

(...) Hakan arıǵı gibi sağlam bir arıǵın kenarına inmeden arıktan geçip Ribat-ı Zevrak köyünün yanına dümdüz bir yere inildi. (...)

berkit- < ET *berk*+(X)*t*- (ED) sağlamlaştırmak

b.-tiler 33b/5, 40b/13, 54b/9, 66a/8, 86a/8

(...) Bāqī Çaǵāniyānī ve Maǵmūd Barlas ve Sultān Aǵmed Qoç Béǵniñ atası berkittiler. (...)

(...) Baki Çağanyanı, Mahmud Barlas ve Sultan Ahmed Koç Bey'in babası sağlamlaştırdılar. (...)

b.-ip 63a/6, 67a/1, 81b/10, 81b/13, 84b/12, 104a/12, 108b/2, 109b/14

(...) Tenbel inisi Hālīlni ékki yüz ékki yüz éllig kişi bile qoyup ol qurǵannı bérkitip édi. (...)

(...) Tenbel küçük kardeşi Halil'i iki yüz iki yüz elli adamla bırakıp o kurganı sağlamlaştırmıştı. (...)

b.-ürniñ 56a/12

(...) Anda turarnıñ yā qurǵannı berkitürniñ maşlaǵatını tapmay yanıp yana Hocendǵa kéldük. (...)

(...) Orada kalıp kurganı sağlamlaştırmannın imkanı bulamayarak dönüp tekrar Hocend'e geldik. (...)

b.-ken 34b/1, 63a/11

(...) Alar tüşükni berkitken bile tütün yoqqarı qurğan élige oq yanıp qurğan éli ölüm içi bolup qaçıp çıqtılar. (...)

(...) *Kurgan içerisinde bulunanlar da delik açıp, bu deliği buldular ve yukarıdan bunlara duman salıverdiler. (...)*

b.-kenni 63a/7

(...) Bular Andicān'ğa yétkende qurğan bérkitkenni ma'lüm qılıp sözleri birbirige qavuşmay buzulup Uzun Hasan köçige Ahsī sarı tarttı. (...)

(...) *Bunlar Andican'a geldiğinde kurganın kapandığını öğrenip, sözleri birbirine uymayınca, bozulup Uzun Hasan göçüne Ahsi tarafına çekildi. (...)*

bérkitmek *berk+(X)t-mEk* sağlamlaştırmak

b. 91a/5

(...) Semerqand qurğanının içide körüp qurğannı bérkitmek bolduk. (...)

(...) *Semerkind kurganının içinde görüp, kurganı sağlamlaştırmaya karar verdik.*

(...)

b.+ke 91a/11

(...) Qurğannı bérkitmekke ve ölüg tirigni qurğan içide körmekke qoyduk. (...)

(...) *Kurgan'ı sağlamlaştırmak hayat ve ölümü Kurgan içinde görmeye karar verdik.*

(...)

bérkitmeklik *berk+(X)t-mEk+l(X)k* sağlamlaştırmak eylemi

b.+ke 94a/7

(...) Burungılar déptürler kim qurğan bérkitmeklikke baş kérek, ékki qol kérek, ékki but kérek. (...)

(...) Öncekiler de ki bir kurganı sağlamlaştırmak için, bir baş, iki kol ve iki ayak lazımdır. (...)

bérmek *bér-mEk* vermek

b. 108a/7

(...) Hocend Deryası'nın cenūbı Andicān başlıq vilāyetlerni Kiçik [Han'ğa] bérmek kérek kim anda yurtlangay. (...)

(...) Hocend Suyu'nun güneyi Andican başlı vilayetleri küçük Han'a vermek gerekir ki, orada yurlansın. (...)

béş < ET bé:ş (ED, 376a) beş

b. 7a/6, 8b/4, 8b/9, 8b/11, 10a/8, 11a/5, 18b/3, 19b/9, 20a/4, 20b/6, 24a/9, 24a/9, 24b/2, 26b/13, 27a/13, 28a/5, 29a/1, 34a/13, 38a/6, 38a/7, 39b/7, 40b/6, 46a/4, 46b/10, 4b/2, 50a/8, 50a/12, 53a/9, 58b/2, 106b/11, 61a/2, 62b/14, 62b/14, 63b/8, 64b/8, 64b/12, 72a/11, 75a/11, 80b/5, 80b/6, 82b/12, 84b/4, 84b/13, 88a/1, 88a/4, 88a/12, 88b/3, 88b/14, 92b/9, 95a/1, 96a/4, 97a/12, 101b/12, 105a/5, 105b/9, 106a/5, 110a/8, 114a/12, 119a/7, 119b/3, 119b/12

(...) Evlād ı üç oğul ve béş qız qalıp édi. (...)

(...) Mirza'nın üç oğlu ile beş kızı kalmıştı. (...)

b.+i 2a/5

(...) Yéti pāre qaşabası bar, béşi Seyhūn suyunın cenūb tarafı, iki şimāl cānibi. (...)

(...) Beşi Seyhun nehrinin güneyinde ve ikisi kuzeyinde olmak üzere, yedi kasabası vardır. (...)

b.+ide 15b/11

(...) Seşenbe küni Ramažān ayının béşide bu haber Andicānga kélđi. (...)

(...) Ramazan ayının beşinde, salı günü bu haber Andican'a geldi. (...)

béş miñ < beş bin

b. 28a/9, 32a/7, 35a/3, 55b/5

(...) Hüsrev Şāhnıñ yahşı yaman uluq kiçik nökeri tört-béş miñ bolğay édi. (...)

(...) Husrev Şah'ın askeri iyi, kötü, büyük ve küçük dört beş bin olacaktı. (...)

b.+ge 22b/8, 28b/8

(...) Sultān 'Alī Mīrzā zamānıda köp ulğayıp édi, nökeri béş-altı miñge yétip édi.

(...)

(...) Sultan Ali Mirza zamanında çok yükselmişti, adamı beş altı bine varmıştı. (...)

béş yüz < beş yüz

b. 33a/6

(...) 'Abdul-Laṭīf Bahşı başlıg béş-altı yüz ebdān kişini Kilif güzerige yiberdi. (...)

(...) Abdüllatif Bahşı kumandasında beş altı yüz kadar seçme adamını Kilif geçidine gönderdi. (...)

béşinçi < ET béşinç (ED, 383a) beşinci

b. 1b/2, 27b/10, 44b/4, 85b/6, 85b/12

(...) Fergāna vilāyeti béşinçi iqlīmdindür. (...)

(...) Fergana vilayeti beşinci iklimdendir. (...)

bıçaq < ET bıçak (ED, 293b) bıçak

b. 25a/14, 3a/9

(...) Bıçak u qaşuq u destār ḥāngaça ihtiyāt qılur édi(m). (...)

(...) *Bıçak, kaşık ve masa örtüsüne kadar özenle kullanırdım. (...)*

bış < ET bış- (ED, 376b) pişmek

b.-qan 93b/6

(...) Aşlıq imdi pışqan çağ édi. (...)

(...) *Yemek şimdi pişmiş idi. (...)*

bışığ < ET *bış-ıg* (ED, 378b) olgunlaşmış

b.+ı 56a/7

(...) Qavun bışığı édi. (...)

(...) *Kavun olgunlaşmış idi. (...)*

bil < ET bil- (ED, 330b) bilmek

b.-sün 58b/10

(...) Bu ef‘ālımı eşitip la‘net qılmağannı hem sezāvār-ı la‘net bilsün. (...)

(...) *Bunu duyup da lanet etmeyenler de laneti hak etsin. (...)*

b.-ür 85a/11

(...) Velī il bilür kişi allıda rüşen, ve inşāflıq él qaşıda mübeyyendür kim bu iş bile [ol iş arasında tefāvütlerdür ve ol iş bile] bu alış arasında köp farq bardur.

(...) *Fakat iş bilenler nazarında, anlayan ve tarafsız kimseler önünde, bu işle bu fetih arasında çok fark vardır. (...)*

b.-dim 87a/14

(...) Ol ǵalle u muhmel ki dép érdiñ bildim muhmelǵa bũy u ǵalledin üy tolgusıdur.

(...)

(...) O söylediğın ürün ve mühmeli sana verdim; vücudun mühmele girecek, evin ürün ile dolacaktır. (...)

b.-sek 114a/14

(...) Eger ol vahlada munça kişi ékenini taḥqıq bilsek édi, yahşı uruşur édük. (...)

(...) Eğer o esnada bunda adamdan ibaret olduğunu kesin olarak bilseydik, iyice vuruşurduk. (...)

b.-ip 63a/5, 72b/8, 118a/4

(...) Bu keyfiyyetlerni bilip alarnıñ bī-bünyādlığını ma'lūm qılıp Andicān qurǵanını bérkitip maña kişi yiberdi. (...)

(...) Bu işleri öğrenip onların Andican kurganını sağlamlaştırıp, onların harap olmaya yüz tuttuklarını bildirerek, bana adam gönderdi. (...)

b.-gen 85b/1

(...) Üçünçi bu kim ǵanīmniñ içidin keyfiyyāt u ḥālātını bilgen kişi Mīr ‘Alī Mīrāḥūr, Mīrzā’ǵa kişiler yiberip ǵafīllıqta ǵanīm üstige keltürdi. (...)

(...) Üçüncüsü, düşmanın içinde bulunan ve vaziyeti bilen Mir Ali Mirahur, Mirza’ya adamlar gönderip, boş bulunduğu bir anda, düşman üstüne getirdi. (...)

b.-günçe 101b/3

(...) Dédim kim “Mundaq duşvārlıq bile tirilgünçe baş alıp étsem yahşı, bu nev’ ḥǵārlıq u zārlıq bile él bilgünçe ayaqım yétkençe kétsem yahşı.” (...)

(...) “Böyle zorluk içinde yaşamaktansa başımı alıp gitmek daha iyi, böyle sefalet ve şikayet ile aleme karşı dolaşmaktan ise ayağımın götüreceği yere kadar gitsem daha iyi.” dedim. (...)

b.-men 97a/1, 98a/14, 111b/13

(...) Bilmen özlükidin bérmedi mü, yā yuqqarının işāret boldı mı. (...)

(...) Kendiliğinden mi vermedi, yoksa yukardan işaret mi oldu, anlamadım. (...)

b.-ip 54b/1

(...) Tā özümni bilip édim bu yosunluq renc ü meşaqqatnı bilmeydür édim. (...)

(...) Kendimi bildiğimden beri bu kadar ıstırap ve zorluk çekmemiştim. (...)

b.-medi 98b/13

(...) Taḥqīqini kişi bilmedi. (...)

(...) Doğrusunu bilen olmadı. (...)

b.-medim 76a/7, 119a/4

(...) Bu sözni eşitkeç maña ıztırāb köprağ bolup qılur işimni bilmedim. (...)

(...) Bu sözü duyunca telaşım arttı ve ne yapacağımı bilemedim. (...)

b.-medük 117a/7

(...) Hīç bilmedük kim né némedür. (...)

(...) Ne olduğunu bir türlü bilemedik. (...)

b.-mey 60a/7

(...) Néçe kün ol nevāḥīde öz işimizge ḥayrān barur turarımıznı bilmey sergerdān ötkerildi. (...)

(...) Kendi halimize şaşmış bir durumda, gidecek ve kalacak bir yer bilmeyerek, birkaç günü bomboş o civarda geçirdik. (...)

b.-mes 47b/4, 88a/7

(...) Hîç kim munıñ sırrını bilmes. (...)

(...) Bunun sırrını hiç kimse bilmez. (...)

b.-ür édi 21b/9, 23b/6, 25b/6, 40a/1, 40a/2

(...) Luğatnı haylî bilür édi. (...)

(...) Dili çok (iyi) bilirdi. (...)

b.-ürler érđi 26a/4

(...) Çehre sahlamaqlıǵnı hüner bilürler érđi. (...)

(...) Çehre beslemeǵı bir marifer bilirdi. (...)

b.-mey 102b/1, 104b/9

(...) Kiçik Han dadamnıñ bu zamān kélürini taḥqıq bilmey ḥālî zıhn sur'at bile atlanıp édim. (...)

(...) Küçük Han dayımın ne zaman geleceǵını, kesin olarak bilmediǵımızden, hızla ata binip gitmiştım. (...)

b.-meydür 96a/2

(...) 'Umrumuzda munça ferāǵat qılmaydur édük. Müddetü'l- 'umramānlıq u erzānlıq qadrını munça bilmeydür édük. (...)

(...) Hayatımızda bu kadar istirahat etmemiştik. Rahat ve bolluǵun kıymetini bu kadar bilmemiştik. (...)

b.-meydür édim 54b/2

(...) Tā özümni bilip édim bu yosunluq renc ü meşaqqatnı bilmeydür édim. (...)

(...) Kendimi bildiğimden beri bu kadar ıstırap ve zorluk çekmemiştim. (...)

bildür- *bil-d(X)r-* bildirmek

b.-üp 114b/10

(...) Atnıñ zoriğa oq bildürüp barıladur édi. (...)

(...) Atı yürümeyen geride kalıyordu. (...)

b.-mey 118a/6

(...) Mén kişige bildürmey bu yayaqnı Velī Hazānçı bile, kim uruşta maña tüşüp édi, bir yerde sahlap özüm sizge çapa kélđim. (...)

(...) Ben başkalarına duyurmadan, bu yayayı, savaştā elime düşen Veli Hazançı ile birlikte, bir yere gizleyip kendim size koştım.

bile < ET birle < *bir+IA* (ED, 364b) ile, birlikte → birle

b. 2a/1, 2a/13, 2b/1, 2b/3, 3a/1, 3a/4, 3a/9, 3b/7, 3b/14, 4a/1, 4a/8, 4b/2, 5a/12, 5b/2, 5b/6, 5b/7, 6a/11, 6b/3, 6b/8, 6b/12, 7b/11, 7b/14, 8a/7, 8a/9, 8a/12, 8b/9, 9a/6, 9a/7, 9b/8, 9b/14, 10a/2, 10b/2, 10b/7, 10b/12, 11a/4, 11b/11, 11b/12, 11b/13, 12a/6, 12b/2, 13a/13, 13b/1, 13b/4, 15a/5, 15a/10, 15b/12, 16a/1, 16b/1, 16b/5, 16b/10, 17b/7, 17b/11, 18b/1, 18b/11, 19a/3, 19a/8, 19a/12, 19a/13, 19a/14, 19b/2, 19b/4, 19b/7, 20a/3, 20a/7, 20a/12, 20b/3, 20b/7, 21a/13, 21b/3, 21b/5, 21b/10, 21b/11, 21b/13, 22a/4, 22a/11, 22b/10, 22b/10, 23a/1, 23a/7, 23a/9, 23b/9, 24a/2, 24a/5, 24a/6, 24a/12, 24a/14, 24b/3, 24b/5, 24b/11, 24b/13, 25a/1, 25a/5, 25a/6, 25a/7, 25a/9, 25b/4, 25b/9, 25b/13, 26a/12, 26b/3, 26b/10, 27a/8, 27b/5, 27b/7, 27b/8, 27b/10, 27b/11, 27b/12, 28a/10, 29a/5, 29a/7, 29a/8, 29a/10, 29a/14, 29b/11, 30a/12, 30b/1,

30b/2, 30b/3, 30b/6, 30b/7, 31a/2, 31b/2, 32a/3, 32a/5, 32a/8, 32b/5, 32b/8, 33a/8, 33b/3, 33b/7, 33b/9, 34a/2, 34a/6, 34a/7, 34a/8, 34b/1, 34b/13, 35a/8, 35a/10, 35a/11, 35a/12, 35b/3, 36a/8, 36a/9, 36a/11, 36b/3, 36b/4, 36b/5, 36b/6, 36b/8, 36b/12, 37a/3, 37a/3, 37a/7, 37a/12, 37b/1, 37b/6, 37b/10, 37b/12, 38a/1, 38a/5, 38a/6, 38a/7, 38a/11, 38b/2, 38b/6, 38b/7, 38b/11, 38b/14, 39a/3, 39a/5, 39a/7, 39b/1, 39b/3, 39b/11, 40b/3, 40b/4, 41a/2, 41a/8, 41b/3, 41b/7, 41b/10, 41b/11, 42a/2, 42a/6, 42a/8, 42a/10, 42a/11, 42a/13, 42b/6, 43b/2, 43b/7, 44a/4, 44a/9, 44b/3, 44b/6, 45a/9, 45a/13, 45a/14, 45b/10, 46b/3, 46b/5, 46b/6, 46b/7, 47b/9, 48a/11, 48b/1, 48b/14, 49a/4, 49a/10, 49b/3, 49b/8, 49b/14, 50a/5, 50b/14, 51a/3, 51b/2, 51b/5, 51b/6, 51b/13, 51b/14, 52a/3, 52b/1, 52b/4, 52b/11, 52b/12, 52b/14, 53a/2, 53a/5, 53a/5, 53a/13, 53a/14, 53b/7, 54a/1, 54b/6, 54b/11, 55a/1, 55a/4, 55a/5, 55a/9, 55a/9, 55b/3, 55b/6, 55b/7, 55b/8, 55b/9, 55b/13, 55b/14, 56a/2, 56a/4, 56a/5, 56a/11, 56a/13, 56a/14, 56b/10, 56b/13, 56b/14, 57a/2, 57a/3, 57b/2, 57b/8, 57b/9, 57b/13, 58a/5, 58a/8, 58a/11, 58b/5, 58b/6, 59a/1, 59a/2, 59a/8, 59a/12, 59a/13, 59a/14, 59a/14, 59b/5, 59b/5, 59b/6, 59b/10, 59b/11, 60a/1, 60a/2, 60a/4, 60a/5, 60a/13, 60b/3, 60b/4, 60b/12, 61a/9, 61b/2, 61b/3, 61b/4, 61b/8, 61b/12, 62a/8, 62a/13, 62b/12, 63b/1, 63b/2, 63b/5, 63b/12, 63b/14, 64a/1, 64a/3, 64a/10, 64a/11, 64a/13, 64b/10, 64b/12, 64b/12, 65a/2, 65a/11, 65a/13, 65b/1, 66a/1, 66a/3, 66a/9, 66a/11, 66b/4, 66b/10, 66b/13, 66b/14, 67a/14, 67b/4, 68a/1, 68a/4, 68a/6, 68a/8, 68a/10, 68a/14, 68b/6, 68b/13, 69a/1, 69a/5, 69a/7, 69a/13, 69b/2, 69b/5, 69b/14, 70a/2, 70a/8, 70a/8, 70a/9, 70a/11, 70a/11, 70b/3, 70b/5, 70b/10, 71a/1, 71a/13, 71b/8, 72a/6, 72a/8, 72a/11, 72a/12, 72a/13, 72b/1, 72b/1, 72b/7, 73b/2, 73b/10, 73b/13, 73b/14, 74a/4, 74b/9, 74b/10, 74b/12, 75a/2, 75a/14, 75a/14, 76a/1, 76a/13, 76b/6, 76b/7, 76b/8, 76b/8, 76b/10, 77a/3, 77a/4, 77a/5, 77a/7, 77a/7, 77a/11, 77b/1, 77b/7, 77b/9, 77b/11, 78a/7, 78a/8, 78a/8, 78a/10, 78a/10, 78a/11, 78a/12, 78b/3, 78b/5, 78b/9, 79a/7, 79a/13, 79b/1, 79b/8, 79b/14, 80a/4, 80a/6, 80a/7, 80a/14, 80b/5, 80b/6, 80b/12, 80b/13, 81a/2, 81a/5, 81a/6, 81a/10, 81a/11, 81b/5, 81b/6, 81b/7, 81b/14,

82a/2, 82a/4, 82a/5, 82a/6, 82b/2, 82b/3, 82b/12, 82b/13, 82b/13, 83a/1, 83a/4, 83a/7, 83b/8, 84a/1, 84a/10, 84a/10, 84a/11, 84a/13, 84b/1, 84b/4, 84b/4, 84b/5, 84b/10, 84b/13, 85a/2, 85a/2, 85a/3, 85a/11, 86a/12, 86b/3, 87a/4, 87b/2, 88a/1, 88a/2, 88a/5, 88a/11, 88a/11, 88b/1, 88b/9, 88b/13, 89a/1, 89a/7, 90a/8, 90a/11, 90b/4, 91a/3, 91a/4, 91a/4, 91a/7, 91a/13, 91b/7, 92a/1, 92a/4, 92a/5, 92a/7, 92a/14, 92b/2, 92b/4, 92b/6, 92b/6, 92b/11, 92b/12, 93a/8, 93b/3, 94a/5, 94a/6, 94a/9, 94b/3, 95a/1, 95a/14, 95b/2, 95b/3, 95b/5, 96b/5, 97a/11, 97b/2, 97b/3, 97b/7, 97b/8, 98a/2, 98a/2, 98a/4, 98b/1, 98b/4, 98b/9, 99a/3, 99b/8, 99b/9, 100a/6, 100a/7, 100a/8, 100a/9, 100b/8, 100b/9, 101a/3, 101a/4, 101a/6, 101a/9, 101a/13, 101a/13, 101a/14, 101b/3, 101b/3, 101b/7, 101b/14, 102a/4, 102a/12, 102b/1, 102b/3, 102b/4, 102b/6, 102b/6, 102b/8, 102b/12, 103a/3, 103a/10, 103a/10, 103b/2, 103b/2, 103b/3, 103b/5, 103b/11, 103b/11, 103b/14, 104a/1, 104a/1, 104a/11, 104a/11, 104a/12, 104a/12, 104b/3, 104b/4, 104b/6, 104b/6, 104b/11, 105a/1, 105a/4, 105a/6, 105a/7, 105a/11, 105a/14, 105b/3, 105b/4, 105b/8, 105b/14, 106a/3, 106b/12, 106b/13, 106b/14, 107a/3, 107a/12, 107a/13, 107b/8, 107b/9, 107b/9, 107b/11, 108b/9, 109a/10, 109a/10, 109b/11, 109b/14, 110a/3, 110a/8, 110a/9, 110a/9, 110a/14, 110b/2, 110b/2, 110b/13, 111a/3, 111a/7, 111a/12, 111a/14, 111b/5, 111b/7, 111b/9, 111b/11, 111b/11, 112b/7, 112b/9, 112b/11, 112b/13, 112b/13, 113a/6, 113a/8, 113a/11, 113b/6, 114b/2, 114b/3, 114b/9, 115a/3, 115a/13, 115b/1, 115b/10, 116a/3, 116a/6, 116a/14, 116b/6, 116b/12, 117a/1, 117a/4, 117a/5, 117a/8, 117a/9, 117b/5, 117b/8, 117b/12, 118a/6, 118a/10, 118a/10, 118b/1

(...) Şarq ve şimāl tarafıdın kélip vilāyetniñ içi bile ötüp ğarb sarı aqar. (...)

(...) Doğu ve kuzey tarafından gelip vilâyetin içinden geçip batıya doğru akar. (...)

bilen ile, birlikte

b. 118b/7, 119b/7, 119b/14

(...)Yahyā'nın oğlu, H̄azret-i H̄'āce 'Ubeydullāh'nın nebīreleri, rū-be-rūyımğa ablaq at minip köp cemā'at ablaq sūvārlar bilen kēldiler. (...)

(...) *Hoca Yahya'nın oğlu Hoca Ubeydullah hazretlerinin torunu olan Hoca Yakub, ak ve kara nişanlı ata binip, kalabalık bir cemaatle karşıma çıktılar. (...)*

bilmeslig *bil-mes+l(X)g* bilmezlik

b.+i 79b/13

(...) Tafşīli budur kim Sultān 'Alī Mīrzā'nın anası Zühre Bégi Ağa bilmesligi ve bī'aqlılığının mahfī Şeybānī Han'ğa kişi yiberür (...)

(...) *Açıklaması şudur: Sultan Ali Mirza'nın anası Zühre Bigi Ağa, cahilliği ve ahmaklığı yüzünden gizlice Şaybak Han'a bir adam gönderir. (...)*

bir < ET bi:r (ED, 353b) bir, bir defa

b. 2a/6, 2a/11, 2b/1, 2b/7, 2b/10,2b/11, 2b/13, 3a/4, 3a/5, 3a/11, 3a/13, 3b/1, 3b/5, 3b/9, 3b/10, 3b/12, 3b/13, 3b/13, 3b/13, 4a/1, 4a/2, 4a/7, 4a/8, 4b/2, 4b/5, 4b/8, 4b/13, 5a/1, 5a/2, 5a/5, 5a/8, 5a/14, 5b/4, 7b/2, 7b/6, 7b/6, 7b/10, 8a/6, 8a/9, 8b/5, 8b/7, 8b/9, 8b/13, 9a/1, 9a/6, 9a/6, 9a/7, 9a/7, 9a/8, 9b/1, 9b/12,10a/4, 10a/5, 10b/8, 11a/7, 11a/7, 11b/2, 11b/5, 11b/14, 12a/1, 12a/4, 12b/1, 12b/4, 12b/4, 12b/5, 12b/5, 12b/6, 12b/7, 12b/10, 12b/11, 12b/12, 13a/3, 13a/9, 13b/5, 13b/7, 13b/10, 13b/10, 13b/11, 13b/12, 14a/3, 14a/6, 14b/5, 14b/11, 15a/4, 15a/6, 15a/6, 15a/12, 15b/5, 16a/8, 16a/11, 16a/14, 16b/6, 17a/3, 17a/5, 17a/7, 18b/6, 18b/8, 19a/8, 19a/8, 19a/13, 19a/13, 19b/4, 19b/12, 20a/5, 20a/11, 20b/1, 20b/1, 20b/5, 20b/8, 20b/12, 21a/6, 21b/5, 21b/11, 22a/6, 22a/12, 22b/2, 22b/6, 23a/2, 23a/4, 23a/5, 23a/9, 23b/2, 23b/5, 23b/11, 23b/14, 24a/2, 24a/2, 25a/8, 25b/4, 25b/7, 25b/7, 25b/9, 26a/9, 26a/12, 26a/13, 27a/1, 27a/2, 27a/3, 27a/5, 27a/8, 27b/9, 27b/13, 27b/13, 28a/5, 28a/6, 28a/13, 28a/14, 28b/2, 28b/2, 29a/1, 29a/5, 29a/12, 29b/1, 29b/10, 29b/10, 29b/12, 30a/6, 30b/12, 32a/3, 32a/7, 34b/4, 34b/4, 34b/6, 35a/1, 35a/12, 35a/14, 35b/1, 35b/1,

35b/3, 35b/5, 35b/13, 36a/5, 36b/1, 36b/4, 36b/10, 36b/13, 37a/2, 37a/5, 37b/4, 37b/8, 38a/10, 39a/1, 40a/4, 40a/7, 40a/11, 40a/13, 40a/14, 40b/5, 40b/7, 40b/11, 40b/13, 41a/8, 41a/9, 41b/3, 41b/3, 42b/2, 42b/3, 42b/5, 42b/6, 42b/8, 43a/2, 43a/10, 43b/8, 44a/8, 45a/9, 45a/11, 45a/12, 45b/6, 45b/8, 45b/11, 46a/3, 46a/7, 46a/13, 46b/1, 46b/11, 46b/11, 46b/13, 47a/3, 47a/9, 47a/10, 47a/11, 47a/12, 47a/14, 47b/2, 47b/7, 47b/11, 47b/11, 48a/1, 48a/3, 48a/4, 48a/4, 48a/8, 48a/9, 48a/10, 48a/12, 48a/14, 48b/2, 48b/3, 48b/3, 48b/5, 48b/11, 49a/4, 49a/9, 49b/5, 49b/11, 49b/12, 49b/14, 50a/1, 50b/4, 50b/10, 51a/4, 51b/13, 52b/4, 53a/2, 53a/10, 53b/2, 54b/9, 54b/12, 55a/3, 55b/13, 56a/7, 56a/11, 56b/1, 56b/2, 57a/13, 58a/8, 58b/3, 60a/1, 60a/1, 60a/2, 60a/7, 60a/12, 60b/1, 60b/10, 60b/11, 60b/13, 61a/9, 61b/5, 61b/8, 61b/9, 62a/5, 62a/8, 62b/3, 62b/9, 62b/11, 63a/9, 64a/14, 64b/3, 65b/14, 66a/2, 66a/2, 66a/6, 66b/1, 67a/14, 67b/9, 67b/10, 68a/1, 68a/2, 68a/11, 68b/13, 69a/5, 69a/13, 70a/4, 70b/11, 73a/8, 73a/11, 73a/12, 73b/1, 74a/1, 74a/2, 75a/12, 75a/13, 75a/14, 75b/12, 75b/12, 76b/3, 76b/4, 76b/6, 77a/5, 77a/9, 77b/12, 77b/14, 78a/8, 78a/10, 78b/1, 79a/5, 79b/2, 79b/8, 79b/11, 80a/6, 80a/10, 80b/1, 80b/12, 81a/10, 81a/14, 81a/14, 81b/8, 81b/9, 82a/4, 83a/3, 83a/11, 83b/2, 83b/11, 83b/13, 83b/14, 84a/10, 84b/1, 85b/12, 86a/3, 86b/5, 86b/7, 87a/1, 87a/1, 87a/7, 87a/8, 87a/11, 87b/2, 87b/3, 87b/10, 88b/2, 88b/5, 88b/6, 88b/8, 88b/11, 89b/14, 90a/5, 90a/6, 90a/12, 90b/7, 91a/7, 91a/8, 91b/10, 91b/14, 92b/1, 92b/2, 92b/6, 93a/2, 93a/8, 93a/9, 93a/13, 93b/3, 93b/5, 93b/13, 94a/10, 95a/7, 96a/8, 96b/7, 96b/9, 97a/6, 97a/8, 97a/10, 97a/12, 97b/2, 97b/3, 97b/3, 97b/9, 97b/10, 97b/11, 98a/7, 98a/13, 98b/6, 98b/9, 98b/11, 98b/14, 99a/4, 99a/14, 100a/7, 100a/10, 100a/10, 100a/11, 100a/13, 100a/13, 100a/14, 100b/3, 100b/4, 101a/4, 101a/13, 102a/4, 102a/9, 102a/10, 102a/13, 102b/3, 103a/2, 103a/13, 103b/1, 103b/7, 103b/9, 104a/9, 104a/13, 104b/2, 104b/3, 104b/4, 104b/9, 104b/13, 104b/14, 105a/5, 105a/12, 105b/2, 105b/3, 106a/8, 106b/11, 107a/1, 107a/3, 107a/4, 107a/5

(...) Qırğavulı bī-ḥadd semiz bolur. (...)

(...) *Sülünü pek besili olur. (...)*

b.+niñ 23b/4

(...) Egerçi Melik-Muhammed Mîrzâda andaq günâhı bar édi, yana birniñ hîç günâhı yoq édi. (...)

(...) *Gerçi Melik Muhammed Mirza'da bir az suç vardı fakat diğerlerinin hiçbir hataları yoktu. (...)*

b.+ni 29a/2, 45a/2, 45a/3, 62b/7

(...) Bêş kün öter dünyâ üçün bir özi üstüvâr [qıl]ğan veliyy-i ni'met zâdesini kûr qıldı, yana birni öltürdi. (...)

(...) *Beş günlük geçici dünya için kendinin büyüttüğü, veli nimetinin oğullarından birini kör etti ve birini öldürdü. (...)*

b.+in 10a/3, 10a/3, 19b/1

(...) Ba'zısını esîr qıldı, ba'zılarını birin birin vilâyetqa perîşân qıldı. (...)

(...) *Bazısını esir etti, bazılarını da ayrı ayrı vilayetlere dağıttı. (...)*

b.+i 16b/13, 19b/3, 21a/2, 37a/9, 45b/12, 51b/11

(...) Biri bu kim Qabânıñ batğaqlıq qara suyu bar. (...)

(...) *Bunlardan biri şu: Kaba'nın bataklık (gibi) kara suyu vardır. (...)*

b.+iniñ 27b/14, 28a/1

(...) Biriniñ atı Receb Sultân, yana biriniñ Muhibb Sultândur. (...)

(...) *Birinin adı Receb Sultan, diğerinin Muhibb Sultandır. (...)*

b.+ini 12a/7, 12a/8, 40b/8

(...) Adīk Sultān dīn iki qızı boldı, birini Şeybān sultānlarığa, yana birini Sultān Sa‘īd Hānnıñ oğlu Reşīd Sultānğa bérđi. (...)

(...) Adik Sultan’dan iki kızı oldu, birini Şeyban sultanlarına, birini Sultan Said Han’ın oğlu Reşid Sultan’a verdiler. (...)

b.+ge 119b/14

(...) Hānlar bilen tört ay birge bulandı. (...)

(...) Hanlarla ile dört ay beraber bulunuldu. (...)

birbir < her biri, bir bir

b. 18b/6

(...) Dérler kim hergiz H̡āce mecliside tizi birbir tizige yavutkan é mestür. (...)

(...) Dediklerine göre, Hoca’nın meclisinde hiçbir zaman dizi (diğer) dizi ile yakın değildir. (...)

b.+ge 104b/9

(...) Yağının köpini azını bilmey ġāfil ve uyquluq él bir yolī oq birbirge baqmay devrlep qaça bérđiler. (...)

(...) Düşmanın az veya çok olduğunu bilmeden, gafil ve uyuklayan asker, bir defa bile birbirine bakmadan birden kaçırverdi. (...)

b.+ige 63a/7, 118b/11

(...) Bular Andicān’ğa yétkende qurğan bérkitkenni ma’lūm qılıp sözleri birbirige qavuşmay buzulup Uzun Hāsan köçige Ahśī sarı tarttı. (...)

(...) Bunlar Andican’a geldiğinde kurganın kapandığını öğrenip, sözleri birbirine uymayınca, bozuşup Uzun Hasan göçüne Ahsi tarafına çekildi. (...)

b.+leri 100a/7

(...) Sonra ma'lûm boldı kim Türkî lafıda maḥal iqtizāsı bile tā ve dāl yana ğayn ve qaf ve qaf birbirleri bile mübeddel bolurlar émiş. (...)

(...) Sonra malum oldu ki Türk dilinde, yerine göre, t - d, g, k ve (g) -k birbirinin yerine geçermiş. (...)

b.+ni 4b/6

(...) Néçe dervîş bu bâdiyede tünd yélge yoluqup birbirni tapa almay, Hāy dervîş hā dervîş déy déy tamām helāk bolurlar. (...)

(...) Rivayete göre, birkaç derviş bu çölde kasırgaya tutulup, birbirlerini bulamadan, "ha derviş, ha derviş!" diyerek, ölmüşlerdir. (...)

b.+leri 6a/11

(...) Sulṭān Maḥmūd Hān ve çün 'Ömer-Şeyḥ Mîrzānıñ bed-ma'āşısın mutazarrır érdiler birbirleri bile ittifāq qılıptur. (...)

(...) Sultan Mahmud Han, Ömer Şeyh Mirza'nın kötü hareketinden rencide oldukları için birbirleri ile birlik oldular. (...)

b.+lerige 47b/12, 100b/12

(...) Her ḥırfagarnıñ bir başqa bāzārı bar, birbirlerige maḥlûṭ émeştür. (...)

(...) Burada her esnafın ayrı birer pazarı var, birbirleri ile karışık değildir. (...)

birer < ET birer (ED) tek tek

b. 51a/11, 62a/3, 75b/5, 79a/10, 86a/5, 86a/5, 87a/11, 94b/9, 114b/7

(...) Sipāhīdin hem birer ékkirer bizge qaçıp kéle başladılar. (...)

(...) Sipahiden de birer ikişer bize kaçıp gelmeye başladılar. (...)

birev < *bir+ev* ET biregü (ED?, 364) birisi

b. 23b/14

(...) Hüsrev Şāhnın nökerleridin birev bir kişinin hatunını tartıp élder. (...)

(...) Husrev Şah'ın adamlarından biri, bir adamın karısını alıp götürmüş. (...)

b.+ni 114b/6, 119a/11

(...) Fi'l-hāl birevni yağı arasında düşürüp qoymağlıq huş baqmadı. (...)

(...) Fakat birini düşman arasında düşürüp atsız bırakmaya hoş bakmadı. (...)

biribir < birbiri

b.+ge 19b/3

(...) Moğolnın çapqunçısı birin ikin çérignin keynidin kélip partalğa élig qoyğan bile munça qalın çérig uruş yoq biribirge baqmay buzuldılar. (...)

(...) Moğul akıncıları birer ikişer askerin arkasından gelip, askerin ufak tefek eşyasını ele geçirmeleri ile, bu kadar çok asker, hiçbir çarpışma olmadığı halde birbirine bakmadan bozuldular. (...)

biri biri

b. 95a/11, 97a/9, 100b/13, 105b/3, 107a/8, 109b/13, 115a/7

(...) Āhır ġālibā mundaq qarār taptı kim çergede birisi yuqqa[rı] turğay yasalda yana biri uçqa çıqqay. (...)

(...) Sonunda şuna karar verildi: biri kuşatma avında başta duracak ve diğeri de safta başa geçecek. (...)

b.+niŋ 115a/6

(...) Biriniŋ atı Baba Sayrāmī, yana biri Bende ‘Alī. (...)

(...) Birinin adı, Baba Sayramı ve diğerinin Bende Ali, idi. (...)

b.+imiz 116b/12

(...) Her birimiz bir nānı qoyunğa salıp ıztırāb bile yanıp yuqarı puštenıŋ üstige çıqıp bir qulda atlarını bağlap her qaysımız her tarafğa bir bülendiğa çıqıp qaravulluq qılıp oturduk. (...)

(...) Her birimiz bir ekmeği koynumuza koyup, telaşla dönüp tepenin üstüne çıkıp bir derede atları bağlayıp her birimiz bir tarafa yüksek bir yere çıkıp, gözetleyip oturduk. (...)

b.+si 72b/13, 100b/13

(...) Āhır ġālibā mundaq qarār taptı kim çergede birisi yuqqa[rı] turğay yasalda yana biri uçqa çıqqay. (...)

(...) Sonunda şuna karar verildi: Biri kuşatma avında başta duracak ve diğeri de safta başa geçecek. (...)

birle < ET birle < *bir+la* (ED,364b) ile, birlikte, beraber → bile

b. 13b/6, 87b/3

(...) Ol zamān destūrı birle içkülerde qoşuqlarını yaǵşı aytur ékendür. (...)

(...) O zamanın adeti ile içki meclislerinde iyi koşma (koşuk) söylemiş. (...)

bişür- < *biş-(X)r* ET bışur (ED,383b) pişirmek

b.-üp 101a/5

(...) Bir kün seyr ʔarīqı bile sudın ötüp aş bişürüp yigitlerni ve ʔehreleri şūhluqqa salduk. (...)

(...) *Bir gün, gezmek niyeti ile sudan geçip yemek pişirip yiğit ve ʔehreleri keyiflerine bıraktık. (...)*

bit- < ET bit- < büt- (ED, 298b) yazmak

b.-ir 68b/7

(...) Nashte’līq hattınıhaylī hūb bitir édi. (...)

(...) *Nesih ve talik yazısını çok iyi yazardı. (...)*

b.-irler 99a/10

(...) Ol Kūhistān’da bu resmdür kim taşqa qazıp ebyāt u némeler bitirler. (...)

(...) *O Dağ’da taşqa kazıyıp beyit ve diğer şeylerin yazılması adettir. (...)*

b.-iptür 110b/12

(...) Bu fırsatda Şaybaq Hān’nıñ nişānları kélđi. “Yürü[r]mén” dép bitiptür. (...)

(...) *Bu sırada Şaybak Han’ın “Yürürüm.” diyip yazmış olduğı mektubun haberi geldi. (...)*

b.-ip 80b/8, 87a/2

(...) Mundaq kişiniñ vaqāyi’in mundın artuq bitip bolmas. (...)

(...) *Böyle bir adamın vakayisini bundan fazla yazmak doğru olmaz. (...)*

biti- < ET biti- (ED, 299a) yazmak

b.-rler 1b/5, 4b/8, 6a/5, 6a/5, 45a/8, 48a/7

(...) Seyhūn suynıñ şimālī tarafıdağı qaşabalar bir Aḥsīdūr kitābelerde Aḥsīket bitirler néçük kim Eṣīreddīn şā‘irni Eṣīreddīn Aḥsīkatī dérler. (...)

(...) Seyhun nehrinin kuzey tarafındaki kasabalardan bir Ahsidir, kitaplarda Ahsiket yazarlar, Nitekim şair Esireddin’e Esireddin Ahsiketi derler. (...)

b.-ptür 46b/7

(...) Uluğ Bég Mīrzā bu raşad bile Zīc-i Gūrgānīni bitiptür kim ‘ālemda ḥālā bu zīc müsta‘meldür. (...)

(...) Uluğ Bey Mirza bu gözlem ile Zic-i Gurgani’yi yazmıştır ki, dünyada hala bu zic, diğerlerinden daha fazla kullanılmaktadır. (...)

b.-ptürler 5b/3, 45b/10, 46b/11

(...) Mescidniñ kitābeside bu āyetni “ ve iz yerfe‘u İbr āhīmū’l qavā‘ide” ilā āḥirih andağ uluq ḥaṭṭ bile bitiptürler kim bir kuroh yavuq yérdin oqusa bolur. (...)

(...) Camiin kitabesinde: “Ve iz yerfeu ibrahimu’l - havâide” ayetini öyle büyük harfler ile yazmışlardır ki bir uzak mesafeden okumak mümkündür. (...)

b.-r édi 15b/4

(...) Nesh-i ta‘liq ḥaṭṭını ṭavrī bitir édi. (...)

(...) Nesih ve talik yazılarını iyi yazardı. (...)

b.-rler édi 26b/1

(...) Bu cihettin ferāmīniniñ tuğrasıda “Sultān Maḥmūd Ğāzī” bitirler édi. (...)

(...) Bunun için fermanlarının tuğrasında “Sultan Mahmud Gazi” yazarlardı. (...)

b.-mekniñ 46b/6

(...) Yana ‘ālī ‘imāreti Pušte-i Kuhek dāmeneside raşaddur kim zīc bitimeknin aletidür. Üç āşiyānlıqdur. (...)

(...) *Yaptırdığı diğer büyük binalardan biri de, Kuhek tepesinin eteğinde bulunan ve içerisinde zīc yazma aleti olan, üç katlı rasathanedir. (...)*

bitil- *bit-(X)l-* yazılmak

b.-di 70a/2, 101a/3

(...) Sultān Aḥmed Qaravul’nı ve Qoç Bég’ni aḡa inileri bile cavangarga bitildi. (...)

(...) *Sultan Ahmed Karavul ve Koç Bey, büyük ve küçük kardeşleri ile birlikte, sol kola yazıldılar. (...)*

b.-ip 89a/14, 89b/5

(...) Bolḡan abdān yigitlerni ve içkilerni tamām irevülge bitilip édi. (...)

(...) *Diğer mevcut iyi yiğit ve içkilerin hepsi ileri kola bağlanmıştı. (...)*

b.-genlerdin 86a/1

(...) Bu bitilgenlerdin maqşūd özini artturmaq émes. (...)

(...) *Bunu yazmaktaki amaç kendimi yükseltmek değildir. (...)*

biz < ET biz (ED, 388a) biz

b. 32b/11, 37b/12, 39a/5, 39a/10, 39b/2, 40b/4, 41a/1, 43b/7, 51a/10, 53b/3, 54a/12, 59a/6, 60b/13, 61a/4, 66b/8, 69b/11, 70a/5, 73a/1, 73a/9, 74a/14, 77a/12, 77b/8, 79a/1, 81a/7, 83a/4, 83b/1, 83b/2, 83b/3, 87b/13, 89a/6, 89a/14, 90a/13, 92b/8, 94a/9, 94a/10, 98b/6, 99b/3, 99b/9, 104b/6, 104b/11, 105a/2, 105a/5, 108a/12, 109b/3, 109b/9, 110b/7, 111a/4, 111a/9, 111b/10, 111b/11, 112b/1, 112b/6, 112b/7, 112b/14, 113a/9, 113b/5, 113b/7, 114a/13, 116a/13, 117a/6, 117a/11, 118b/8, 118b/9, 119b/7

(...) Biz dağı günāhlarını ‘afv qılduk. (...)

(...) Biz de hatalarını affettik. (...)

b.+iñ 42b/14, 51b/2, 52b/11, 62b/2, 62b/5, 63b/4, 64a/7, 64a/8, 64a/9, 64a/13, 65b/5, 66a/3, 66b/11, 67b/4, 67b/11, 69b/13, 70a/8, 70a/13, 71b/6, 72b/7, 72b/10, 73b/13, 74a/3, 74a/12, 77b/12, 79a/8, 81a/6, 82a/9, 82b/14, 83a/5, 84b/3, 85a/7, 88b/3, 91a/4, 97b/6, 104a/4, 104a/7, 105a/13, 106a/5, 107a/11, 110b/4, 110b/6, 113b/6, 119b/4

(...) Biziñ çerig ve Moğul çerigi haber tapıp bir pāre kişini at yalañaçlapturup sudın kéçürdiler. (...)

(...) Bizim asker ve Moğul askeri bunu haber alıp bir kısım adamları yalın atla sudan geçirdiler. (...)

b.+niñ 17a/5, 39a/8, 40b/6, 43b/4, 44a/1, 44a/2, 50b/14, 59b/4, 59b/8, 59b/11, 60a/8, 60a/10, 81a/9, 88b/6, 89b/3, 89b/4, 89b/13, 90a/4, 90a/5, 110b/2, 113b/13, 117a/8, 119a/1

(...) Şeybānī Hān Türkistāndın ılğap uşol seheri bizniñ yurtumuz üstige kélip turdı. (...)

(...) Şeybanı Han, Türkistan’dan hücum edip o gece bizim yurdumuzun üstüne gelip durdu. (...)

b.+ni 29b/8, 34a/5, 69b/3, 76a/11, 82a/10, 104a/3, 110a/14, 110b/8, 118b/9

(...) Ol nevāhīdağı aymaqları [a]nı basıp talap bizni dép Kābil kældiler. (...)

(...) O civardaki aymakları yağmalayıp bize katılıp Kabil’e geldi. (...)

b.+ge 37b/12, 44b/1, 61b/5, 62a/3, 62a/13, 63b/4, 64a/2, 64a/4, 64a/6, 65a/6, 77b/10, 82a/4, 82a/10, 83a/5, 84a/5, 85b/9, 86a/7, 86a/13, 88b/13, 89a/1, 94a/11, 99b/13, 109b/14

(...) Baysunğur Mīrzā çıqqaç bizge haber keldi. (...)

(...) Baysungur Mirza çıkınca bize haber geldi. (...)

b.+din 39b/9, 69b/10, 88a/10, 105a/13

(...) Néçe Moğul Oş'dın bizdin ayrılıp qaralıqqa Andicān'nın girdiğa kélgen ékendürler. (...)

(...) Birkaç moğul, Uş'ta bizden ayrılıp, yağmacılık yapmak için, Andican civarına gelmişler. (...)

b.+lerni 52b/13

(...) Bizlerni mundaq muhāşara qılıpturlar. (...)

(...) Bizleri öyle kuşatmıştılar. (...)

b.+deği 72a/13

(...) Bizdeği yıraqdağı kişimizge baqmay hāzır kişimiz bile bī-tevaqquf qışnıñ zarb-ı savuğıda téñrige tevekkül qılıp Andicān'dın Bend- Sālār yolu bile Sulţānım bile Aḥmed Bég'niñ üstige atlanduk. (...)

(...) Biz de uzaktaki adamlarımızı beklemeden, mevcut adamlarımız ile kışın şiddetli soğuşunda, Tanrıya tevekkül edip Andican'dan Bend-Salar yolu ile Sultanım ile Ahmed Bey üstüne hareket ettik. (...)

b.+ler 74a/6

(...) Méniñ [ve méniñ] devleth̃āhlarımniñ bu yaraşdın aşlā ‘ilm ü ħaberleri yoq édi ve bizler bu şūretqa aşlā rızā érmes érdük. (...)

(...) Benim ve bana gönülden bağı adamların bu barıştan hiç haberleri yoktu ve bizler bu şekilde hiç razı değildik. (...)

boğan < ET boğay (ED, 322a) kısa, düşük

b. 39b/13

(...) H̃āce Kelānniñ uluq ağısı édi, boğan boynığa oq tégdi. (...)

(...) Hoca Kelan'ın büyük ağabeyi idi, boynuna ok isabet etti. (...)

boğuz < ET boğuz (ED, 322a) boğaz

b. 60b/7, 93b/8, 117a/3, 117a/10

(...) Bende ‘Alī bile Baba Sayrāmī ayttılar kim “Atlar ékki kündür kim boğuz [ta]pmadı. (...)

(...) Bende Ali ile Sayrami söylediler: “Atlar, iki gündür, hiç yem bulamadılar.” (...)

b.+ı 116b/11, 117a/14

(...) At boğzı kéltürmedi. (...)

(...) At(lara) yemi getirmedi. (...)

b.+dın 116b/8

(...) Atımızğa ve özümüzge boğuzdın güzer yoqtur. (...)

(...) Atlarımızın ve kendimizin yemeğini düşünmemek olmaz. (...)

bol- < ET bol- (ED, 331a) olmak

b.-ur 2a/14, 3a/13, 3b/1, 5a/14, 5b/5, 5b/7, 5b/8, 7a/2, 7b/12, 9b/11, 31a/13, 48b/12, 49b/6, 54a/9, 56a/8, 56a/9

(...) Yana bir cins örük bolur kim dānesini alıp içige mağz salıp quruturlar. “Sübḥānī” dērler. Bisyār lezīzdür. (...)

(...) *Çekirdeğini çıkardıktan sonra içine çekirdeğin içini koyup kuruttukları ve seyhânî (sübḥânî) dedikleri bir cins eriği de çok lezzetlidir. (...)*

b.-dı 9b/1, 10a/6, 10a/11, 10b/9, 11a/11, 12a/7, 13b/2, 13b/10, 17a/4, 18a/6, 20a/11, 27b/9, 28b/5, 30b/14, 35a/8, 40a/5, 54a/13

(...) Bir iki oğul boldı turmadı. (...)

(...) *Bir iki oğlu oldu durmadı. (...)*

b.-ğay 1b/8, 3b/11, 3b/12, 4a/7, 5a/3, 5b/13, 11b/5, 15a/1, 21b/13, 22b/12, 23b/10, 24b/10, 29b/11, 32a/6, 35a/3, 40a/9, 42a/12, 45a/5, 45a/9, 45a/12, 46a/14, 47a/11, 47b/6, 47b/11, 48a/4, 48a/5, 48a/11, 48a/13, 53a/12, 53a/12, 55a/10, 59b/12

(...) Bu néçe yıl kim ménin qaşımnda édi, hīç andaq işi zāhir bolmadı kim dese bolğay. (...)

(...) *Bu kadar sene benim yanımda kaldı, dikkate değer hiçbir işi görülmedi dese (doğru) olacak. (...)*

b.-dılar 9a/10, 12b/2, 24a/6

(...) Üç-tört yıl Bedaḥşān vilāyetide boldılar. (...)

(...) *Üç dört sene Bedaḥşān vilāyetinde bulundular. (...)*

b.-urlar 32a/8

(...) Fergāna bile Kāşgar arasıdağı tağlarda bolurlar. (...)

(...) Fergana ile Kaşgar arasındaki dağlarda olurlar. (...)

b.-sa 25b/13, 31a/7, 43b/7, 43b/7, 43b/9, 52a/1, 53a/1, 54a/9

(...) Eger burunraq bu söz arada bolsa édi, fi-l-cümle vechi bar érdi. (...)

(...) Eğer daha önce bu söz olsa idi, belki olabilirdi. (...)

b.-sañ 21a/5

(...) “Böke mu sén? Böke bolsañ, kél, güreşeliñ.” (...)

(...) “Bükemisin? Büke isen, gel güreşelim.” (...)

b.-sun 24a/2

(...) Cevāb bérür kim “Néçe yıl séniñ bile édi, bir néçe kün anıñ bile bolsun.” (...)

(...) Cevap verir: “Kaç senedir senin ile idi, birkaç gün onun ile olsun”. (...)

b.-a 16a/6, 54a/3, 54a/12, 59b/10

(...) Sultān Élig Māzīgā yéter; bularnıñ hānevādeleri ol vilāyette merci‘ ve şeyhü’l-islām yosunluq bola kélgendür; (...)

(...) Sultan Elig Mazi’ya gider: Bunların aileleri o vilayette müftü ve şeyhülislam olagelmışlerdir. (...)

b.-up 8b/10, 8b/14, 9a/4, 10b/3, 11a/7, 11b/6, 11b/7, 12a/2, 12b/1, 12b/4, 15b/7, 19b/9, 19b/12, 20a/5, 20b/10, 22a/5, 23a/4, 27b/14, 28b/3, 35b/11, 39b/5, 40a/3, 41b/14

(...) Bir oğlı bolup édi, Hurrem Şāh atlıq. (...)

(...) Hurrem Şah adlı bir oğlu olmuştu. (...)

b.-ğan 8a/5, 24b/1, 34b/13, 35b/9, 35b/10, 43a/7, 50b/14, 52a/2, 52b/11, 54b/8, 57a/8, 59b/11

(...) Nerm cevāb aytip belk ol sarı bolğan dék qılıp élçige ruḥşat bérdi. (...)

(...) Tatlılık ile cevap verip ve hatta o taraflı gibi görünüp elçiye izin verdi. (...)

b.-ğandur 4a/12, 44b/7, 47a/14, 49b/4

(...) Andaq rivāyet qıldılar kim çupçuq bizgek bolğandur dérler kim hevāsının ta‘affüni şimāldağı tağ cihetidindür. (...)

(...) Rivayete göre, serçeyi bile sıtma tutarmış, havasının fenalığına sebep kuzeydeki dağlar olduğunu söylerler. (...)

b.-ğanda 13a/14, 30a/13, 31a/6, 31b/11

(...) Sulṭān Aḥmed Mīrzāğa Çir şikesti bolğanda Ura Tépede érdi. (...)

(...) Sultan Ahmed Mirza Çir’de yenildiğinde Ura Tepe’de idi. (...)

b.-ğanlarığa 42a/10

(...) At ve tévedin ve ḥayme u ḥar-gāhdın belk cemī‘ sipāhīlıq yarağıdın Mīrzāğa ve Mīrzā bile bolğanlarığa ol miqdār ḥidmet u ādemīgīrlık qıldı kim körgenler dediler. (...)

(...) At ve deveden, küçük ve büyük çadırlardan ve sipahilere lazım olan teçhizattan vererek gerek Mirza’nın kendisine ve gerek onun ile beraber bulunanlara, o kadar iyi muamele ve insaniyet gösterdi ki. (...)

b.-ğanlarıda 19a/2

(...) Āḥirler tonbul bolğanlarıda qırğavul ve bödeneni piyāzī bile atıp kem yazar érdi. (...)

(...) Sonraları şişmanlayınca, sülün ve bıldırcını piyazı ile vurup ve pek azı isabet etmezdi. (...)

b.-ğanlar 56b/9

(...) Āzürde bolğanlar qaçıp qaçıp Baysungur Mīrzāğa kéle başladılar. (...)

(...) Kırılanlar kaçıp kaçıp Baysungur Mirza'ya gelmeye başladılar. (...)

b.-ğaç 39b/4, 58a/4

(...) Şīrāz işi mundaq bolğaç bīçāre bolup kéliptürler. (...)

(...) Şīraz işi böyle olunca çaresiz kalıp bize gelmişirler. (...)

b.-gay édi 60b/5, 42a/12

(...) Bu yer bile Mergīnān arası tahmīnen yégirme tört yégirme beş yıgaç bolgay édi.

(...)

(...) Burası ile Merginan arası tahminen yirmi dört yirmi beş yıgaç olacak idi. (...)

b.-madı 10b/11, 18b/13, 27b/12, 41b/3, 44a/6

(...) Andaq uruş hem bolmadı, basıldı qalın ebdān yigitleri éligge tüşti. (...)

(...) Esaslı bir savaşı da olmadı, birçok iyi yiğitleri eline esir düştü. (...)

b.-mas 2a/9, 5a/14, 48b/11, 48b/14, 49a/2, 55b/14, 56a/10

(...) Andicānnın nāşpātīsidin yaşıraş nāşpātī bolmas. (...)

(...) Andican'nın armutundan daha iyi armut olmaz. (...)

b.-mağay 49b/11, 59b/7

(...) Başı Yār Yaylaq, ayağı Buḥārā, bir yıgaç yol yoqtur kim ként ve ma'müre bolmağay. (...)

(...) Başı Yar Yaylak, ayağı Buhara'ya kadar, köy ve şehir olmayan bir yığaç mesafe yoktur. (...)

b.-masa 35a/1

(...) Bular munça mīrzālar ve munça serdār bégler bāvücūd kim kişileri iki Hüsrev Şāhnın kişisiçe bolmasa, bir yarım ançada ħod né söz? (...)

(...) Bunlar bu kadar mirzalar, serdar beyler ve adamları Hüsrev Şah'ın adamlarının iki misli değilse de, bir buçuk misli olduğu halde, fazla tedbir göstererek, siperden çıkmadılar. (...)

b.-mas érđi 6a/1

(...) Mīrzānın müdde'ası dék bolmas érđi. (...)

(...) Mirza'nın istediği gibi olmazdı. (...)

b.-uptur 8a/6, 10a/5, 11b/12, 2a/13, 47a/13

(...) Bu yerde uruş bolğan üçün Teke Sekritgü Uruşı ol vilâyette târīĥ boluptur. (...)

(...) Bu yerde savaş olduğu için Teke-Sekritgü savaşı bu vilayette bir tarih olmuştur. (...)

b.-ur éđi 17a/14, 21a/13, 22a/4, 24b/12

(...) Bu cihettin Nāşır Mīrzā Kāsānda bolur éđi. (...)

(...) Bu sebepten Nasır Mirza Kasan'da bulunuyordu. (...)

b.-mas éđi 26a/11, 51a/6

(...) Bu kirgen vilāyetlerni çapıp bolmas éđi. (...)

(...) Bu bağlanmış vilayetleri yağma olmazdı. (...)

bol- < ET (ED, 331) olmak

b.-ur (bile bolur) 65a/2

(...) Özi Moğullar bile bolur édi, kéltürdi. (...)

(...) Kendisi Moğullar ile olurdu, (haber) getirdi. (...)

b.-ur (bisyār bolur) 5a/7, 32a/10, 49a/2, 71a/5, 109b/4

(...) Pervārī tavuğı ve qazı bisyār bolur. (...)

(...) Pervari tavuğu ve kazı çok olur. (...)

b.-ur (bī-ğadd bolur) 49b/7

(...) Qarşı vilāyetide bī-ğadd u bī-nihāyet bolur üçün ol nevāhīde “murğek-ı qarşı” dërler. (...)

(...) Karşı vilayetinde pek çok olduğu için o nevahide buna “murgek-i karşı” derler. (...)

b.-ur (bī-nihāyet bolur) 49b/7

(...) Qarşı vilāyetide bī-ğadd u bī-nihāyet bolur üçün ol nevāhīde “murğek-ı qarşı” dërler. (...)

(...) Karşı vilayetinde pek çok olduğu için o nevahide buna “murgek-i karşı” derler. (...)

b.-ur (buqsa bolur) 116b/7

(...) Dédiler kim: “[A]nda bir puşte bardur. Anda buqsa bolur.” (...)

(...) “Şurada bir tepe vardır. Orada gizlenmek mümkündür.” dediler. (...)

b.-ur (iztırābta bolur) 105b/7

(...) H̡āce Muḥammed ‘Alī sert kişi ıztırābta bolur. (...)

(...) Hoca Muhammed Ali sert kişi eziyette olur. (...)

b.-ur (éliglese bolur) 53a/1, 102a/2

(...) Eger Andicān éligte bolsa yana Ténri rāst kéltürse, Semerqandnı éliglese bolur.

(...)

(...) Eğer Andican elde olursa ve Tanrı izin verirse Semerkand'ı ele geçirmek mümkün olur. (...)

b.-ur (fehm bolur) 102a/7

(...) H̡āce Ebu‘Imekārim Şāh Bégim’ge ve ḥan dadamğa bu sözni aytqaç alardın rızānı fehm bolur. (...)

(...) Hoca Ebülmekarim, Şah Begim’e ve Han dayıma bu sözü söyleyince onlardan rızayı alır. (...)

b.-ur (ferīq bolur) 9b/12

(...) Veys H̡ānnıñ vaq‘asında Moğol ulusu iki ferīq bolur. (...)

(...) Veys Han’nın olayında Moğul ulusu iki fırka (eskiden fırka kumandanlarına verilen unvan.) olur. (...)

b.-ur (ḥaber bolur) 110a/7

(...) Qurğan’ğa yétip şatu qoyup çıqıp Dervāze’ni alıp pul-i revān salıp yétmiş séksençe abdān yaraqlıq yigitler kirkende Seyyid Qāsım’ğa ḥaber bolur. (...)

(...) Kurgan’a varıp, merdiven koyup, çıkıp, Kapı’yı alıp, hendek köprüsünü indirip, yetmiş seksen kadar iyi silahlı yiğitler (kurgan’a) girdiğinde Seyyid Kasım’a haber gelir. (...)

b.-ur (ḥasis bolur) 82a/5

(...) Bizge yétkende seḥāvet bile meṣḥūr bolğan él ḥasīs bolur, mürüvvet bile mezḳūr bolğan élniñ mürüvveti unutulur. (...)

(...) Bize gelince cömertliḡi ile tanınan kimseler cimri olur, yiḡitliḡi insanlıḡı ile anılan kimselerin yiḡitliḡi insanlıḡı unutulur. (...)

b.-ur (ḥāzır bolur) 118b/9

(...) Her yerd[e] müşkil iş tüşse, bizni naẓarıḡa kéltürüp yād étsün: biz anda ḥāzır bolurbiz. (...)

(...) Her yerde zor iş düşse bizi göz önüne getirip ansın, biz orada hazır oluruz. (...)

b.-ur (ḥūb bolur) 3a/13, 45b/2, 48b/10, 49b/5

(...) Üzümi ve qavunı ve elması ve anārı belki cemī‘ mīvesi ḥūb bolur. (...)

(...) Üzüümü, kavunu, elması, narı ve diḡer bütün meyveleri çok iyi olur. (...)

b.-ur (köp bolur) 2b/6, 4a/11, 48b/9, 48b/13

(...) Mīvesi köp bolur ve ḥūb bolur. (...)

(...) Meyvesi çok olur ve iyi olur. (...)

b.-ur (Masiḥā bolur) 97a/3

(...) Bu taḡdın ötkēç Masiḥā bolur. (...)

(...) Bu daḡdan ötesinde Masiha olur. (...)

b.-ur (muqābele bolur) 70a/7

(...) Cezm ü ihtiyātnı mer‘ī tutup tura yayaq kim tertīb qılılıp édi, muqābele bolur maḥalda kéyin oq qaldılar. (...)

(...) Her ihtimale karşı kalkanlı yayalar da düzenlemişti, savaş olan yerde çok geride kaldılar. (...)

b.-ur (mün‘akis bolur) 3b/12

(...) Āyīne dēk her nēme mün‘akis bolur. (...)

(...) Ayna gibi her şeyi yansıtır. (...)

b.-ur (müntehī bolur) 54a/2

(...) Ata tarafıdın nesebi Şeyh Burhāneddīn Qılıçqa müntehī bolur. (...)

(...) Baba tarafından soyu Şeyh Burhaneddin Kılıç’a ulaşır. (...)

b.-ur (müyesser bolur) 78b/11

(...) Eger h̄‘āce barın bolsa Semerqand bī-ceng ü cidāl āsānlıq [bile] müyesser bolur.

(...)

(...) Eğer Hoca elde edilirse Semerkand harpsiz ile kolayca olur. (alınır.) (...)

b.-ur (qalın bolur) 71a/4

(...) İlämiş Deryāsı’nın yaqınıdağı qalın cengellerde buğu maral u toñuz köp bolur.

(...)

(...) İlämiş Nehri’nin yakınındaki sık ormanlarda geyik ve domuz çok olur. (...)

b.-ur (oqusa bolur) 45b/11

(...) Mescidniñ kitābeside bu āyetni “ ve iz yerfe‘u İbr āhīmü’l qavā‘ide” ilā ā ħirih andağ uluq ħaṭṭ bile bitiptürler kim bir kuroh yavuş yérđin oqusa bolur. (...)

(...) Mescidin kitabesinde “Ve iz yerfeu ibrahimu’l - havâide” ayetini öyle büyük harfler ile yazmıştırlar ki bir küruh yakın yerden okusa olur. (...)

b.-ur (rengin bolur) 71a/5

(...) Puşteside tülküsi bisyār bolur ve rengin bolur. (...)

(...) Tepeli yerlerinde tilkisi çoktur ve parlak renkli olur. (...)

b.-ur (sarı bolur) 9b/12, 89a/5

(...) Eger ol künden ölse on üç on dört küngeçe Sekiz Yulduz ğanīm arqası sarı bolur édi. (...)

(...) Eğer o günden geçse on üç ond ört gün kadar Zühre yıldızı düşmanın arkasın(a) doğru bulunurdu. (...)

b.-ur (sebz bolur) 49a/6

(...) Bahārlar şahrāsı ve şehri ve bāmı u tāmı hūb sebz bolur üçün Şehr-i Sebz hem dérler. (...)

(...) Baharları ova ve şehrin her yeri yeşillik içinde güzel olduğu için buna Şehr-i Sebz de derler. (...)

b.-ur (semiz bolur) 2b/1, 5a/8, 71a/9

(...) Qırğavulı bī-ḥadd semiz bolur. (...)

(...) Sülünü pek besili olur. (...)

b.-ur (tercig qılsa bolur) 3b/1

(...) Semnān anārlarığa tercih qılsa bolur. (...)

(...) Semnan narlarına tercih etse olur. (...)

b.-ur (tarhanlarıdın bolur) 84a/8

(...) Türkistānī sevdā-ger tarhanlarıdın bolur. (...)

(...) Türkistan'ın tüccar tarhanlarından olur. (...)

b.-ur (uruş muruş bolur) 104a/13

(...) Bir néçe nevbet ol tarafdın [ve bu tarafdın] azağlaq uruş muruş bolur. (...)

(...) Birkaç defa o taraftan (ve bu taraftan) biraz çarpışma olur. (...)

b.-ur (yahşısı bolur) 2a/7, 2b/9, 3a/3, 4a/4, 4a/14, 5a/2, 5a/6, 48b/10, 48b/13, 49b/5

(...) Bahārı bisyār yahşısı bolur. (...)

(...) Baharı çok iyi olur. (...)

b.-ur (yerler bolur) 71a/2

(...) Bu nevāhī yahşısı avlaq yerler bolur. (...)

(...) Bu civarda iyi avlama yerleri olur. (...)

b.-ur (yürüse bolur) 92a/14

(...) Fīruze Dervāzesi'din Şeyhzāde Dervāzesi'ğaça faşıl üstidin at bile yürüse bolur édi. (...)

(...) Firuze Kapısı'ndan Şehzade Kapısı'na kadar duvar üstünden at ile yürüse olurdu. (...)

b.-ur (zāhir bolur) 94b/4

(...) Tenbel bile utru bolğan çağ handın bī-dilāne aqvāl u af'āl zāhir bolur. (...)

(...) Tenbel ile karşılaştığı zaman Han'dan korkakça sözler ve hareketler görülür. (...)

b.-urlar (havīlīside bolurlar) 93a/3

(...) Bu yigitler Muḥammed Mezīd Tarḥan havīlīside bolurlar édi. (...)

(...) Bu yiğitler Muhammed Mezid Tarhan avlusunda bulunuyorlardı. (...)

b.-urlar (helāk bolurlar) 4b/6

(...) Hāy dervīş hā dervīş déy déy tamām helāk bolurlar. (...)

(...) Ha dervīş, ha dervīş! diyip hepsi ölmüşlerdir. (...)

b.-urlar (mübeddel bolurlar) 100a/7

(...) Sonra ma‘lūm boldı kim Türkī lafzıda maḥal iqtizāsı bile tā ve dāl yana ğayn ve qaf ve qaf birbirleri bile mübeddel bolurlar émiş. (...)

(...) Sonra malum oldu ki Türk dilinde yerine göre, t-d, g-k ve (g)-k birbirinin yerine geçermiş. (...)

b.-urlar (rū-be-rū bolurlar) 65a/12, 65b/7

(...) Tañlası érte bile İlāmiş Deryāsı’nın Yassı Keçit atlıq güzzerini ötkēç oq rū-be-rū bolurlar. (...)

(...) Ertesi gün sabahleyin İlāmiş Nehri’nin Yassı Keçit adlı geçidini aşınca, birdenbire karşı karşıya olurlar. (...)

b.-urlar édi (ḥalāş bolurlar édi) 23b/9

(...) Hāzret-i H̄āce ‘Ubeydullāhnın müte‘allıqleriġa kim burun ḥarc u taḥmīllerde köp faqīr u miskīn alarnın ḥimāyeti bile zulm u ta‘addīdin ḥalāş bolurlar édi. (...)

(...) Fakir ve yoksullar Hoca Ubeydullah hazretlerinin adamlarının himayesine girip zulüm ve tecavüzden kurtulurlardı. (...)

b.-dum (bī-ġuzūr boldum) 53a/4

(...) Bu nevbet asru yaman bī-ḥuzūr boldum, andağ kim tört kün geçe tilim tutuldu.

(...)

(...) Bu defa çok fena bir şekilde hastalandım ve öyle oldu ki dört gün kadar dilim tutuldu. (...)

b.-dum (divâne boldum) 76a/7

(...) (Beyt) ‘Āşîq olğaç bî-ḥod u divâne boldum, bilmedim Kim perî ruḥsâreler ‘ısqığa bu érmiş havâş. (...)

(...) (Beyit) Aşık olunca, kendimi kaybettim ve deli oldum, bilmedim ki peri yanaklılara aşık olmanın hali bu imiş. (...)

b.-dum (kün anda boldum) 96b/9

(...) Barıp Şâh Bégim ve ḥan dadamğa mülâzemet qılıp bir néçe kün anda boldum. (...)

(...) Gidip Şah Begim ve Han dayım ile görüşüp birkaç gün orada kaldım. (...)

b.-dum (müteḥayyir boldum) 116b/4

(...) Bu sözni eşitip müteḥayyir boldum. (...)

(...) Bu sözü işitip şaşırdım. (...)

b.-dum (müteveccih boldum) 24b/13, 55b/7, 59a/6, 60b/4, 84b/13, 112a/12

(...) Bu ‘azîmet bile atlanıp erkge müteveccih boldum. (...)

(...) Bu karar ile atlanıp devlete yöneldim. (...)

b.-dum (qışlamaq boldum) 96b/6

(...) Mén Muḥammed Ḥüseyn Mîrzâ bile sözleşip Ura Tepe [kênt]leridin Dîḥket dégen yerde qışlamaq boldum. (...)

(...) Ben Muhammed Hüseyn Mirza ile konuşup Ura Tepe köylerinden Dıhket denilen yerde kışlamaya karar verdim. (...)

b.-dum (pādšāh boldum) 1b/2

(...) Ramazān ayı tārīḥ-i sekkiz yüz toqsan toqquzda Fergāna vilāyetide on iki yaşta pādšāh boldum. (...)

(...) Salı günü, ramazan ayı 899 (10 haziran 1494) da, Fergana vilayetinde, on iki yaşında padişah oldum. (...)

b.-dum (rāzī boldum) 108a/12

(...) Ḥāhī, nā-ḥāhī, rāzī boldum. (...)

(...) İster istemez razı oldum. (...)

b.-dum (yaḥşıraq boldum) 53a/10

(...) Tört beş künden soñ ol ḥāldin bir néme yaḥşıraq boldum, velī tilimde kelālet qaldı. (...)

(...) Dört beş günden sonra o halden biraz daha iyi oldum fakat dilimde ağırlık kaldı. (...)

b.-dı (barmaqçı boldı) 73b/1

(...) Uşbu yurtta ékende Qanber ‘Alī ékki üç qatla yamanlap vilāyetiga barmaqçı boldı. (...)

(...) Bu yurttaykende Kanber Ali iki üç defa gücenip vilayetine gitmek istedi. (...)

b.-dı (ber-ṭaraf boldı) 43b/3

(...) Mundın soñra qurgandın çıqmaqları ber-ṭaraf boldı. (...)

(...) Bundan sonra kurgandan çıkmaları ortadan kaldırıldı. (...)

b.-dı (dağdağa boldı) 94a/1, 115b/4, 117b/6, 118a/3

(...) Bisyār tereddüd ü dağdağa boldı. (...)

(...) Çok telaş ve karışıklık oldu. (...)

b.-dı (éldin boldı) 96a/1

(...) Ölüm dağdağası hāṭirdin ref‘ bolup açlıq şiddeti éldin def‘ boldı. (...)

(...) Ölüm korkusu gönülden çıkıp açlık şiddeti halktan def oldu. (...)

b.-dı (elef boldı) 90b/8, 93b/7

(...) Bu ġarībtür kim bir uruşta üç İbrāhīm atlıq uluq bég telef boldı. (...)

(...) Şurası ġariptir ki bu savaştā İbrahim adlı üç büyük bey telef oldu. (...)

b.-dı (emrī boldı) 110a/2

(...) Bir néçe kündin kéyin ġarīb emrī vāqı‘ boldı. (...)

(...) Birkaç günden sonra ġarip bir olay oldu. (...)

b.-dı (fermān boldı) 64a/12

(...) Fermān boldı kim biziñ bile bolğanlar tanığan némelerini alsunlar. (...)

(...) Bizim ile bulunanların kendilerine ait eşyalarını almaları emredildi. (...)

b.-dı (fetḥ boldı) 85b/14

(...) Béşinçi bu kim bir mertebe Semerqand qaşdığa kélip ġanīmğa tuydurup ékkinçi mertebe kélgende tēñri rāst keltürdi Semerqand fetḥ boldı. (...)

(...) Beşinci bir defa Semerkand üzerine gelip düşmana haber edip ikinci defa geldiğimizde Tanrı izin getirdi ve Semerkand ele geçirildi. (...)

b.-d1 (ğafletī boldı) 106b/4

(...) Bā-vücūd kim Tenbel'niñ buzulup yanıp Andicān'ğa kélür haberi bar édi, bī-tecrübelıqdın ğafletī boldı. (...)

(...) Tenbel'in, bozguna uğrayıp, dönüp, Andican'a gitmekte olduğu haberi vardı, tecrübesizlikten dolayı gaflet edildi.

b.-d1 (ğālib boldı) 17a/3, 19a/12, 19a/13, 19b/4

(...) Bu vāqi'a andın yād bérıp çérig élige vehmi ġālib boldı. (...)

(...) Bu defa ondan hatırlayıp asker eline kuruntu galip oldu. (...)

b.-d1 (ğarq boldı) 19b/3, 29a/12

(...) Köprek çérig éli Çır Suyda ġarq boldı. (...)

(...) Birçok asker Çır Suyu'nda boğuldu. (...)

b.-d1 (ğavğā boldı) 87a/3, 87b/4

(...) Cevāb kélgünçe tefrīqa ve ġavğā boldı. (...)

(...) Cevap gelince anlaşmazlık ve kavga oldu. (...)

b.-d1 (giriftār boldı) 25a/12

(...) Qaranġu kéçede öz éliniñ oqı oq Hasan Ya'qūbnıñ qaçarıġa tégip qaçarıdın burunraq öz 'amelıġa giriftār boldı. (...)

(...) Karanlık gecede kendi adamlarının oku HasanYakub'un arkasına saplanıp kaçamadan yaptığının cezasını çeker. (...)

b.-dı (gümān boldı) 98b/12, 101a/7, 101b/6

(...) Ba‘zığa gümān boldı kim Semerqand’dağı kīneni saħlab Mu‘min Noyan’ğa qaşd qıldı. (...)

(...) Bazısı Mümin’in, Semerkand’daki kinini unutmayıp Noyan’a kastettiğinden şüphelendi. (...)

b.-dı (ħaberi boldı) 99a/2

(...) Yaz bola Şaybaq Ĥan’nıñ Ura Tepe üstige kélür ĥaberi boldı. (...)

(...) Yazın gelmesi ile Şaybak Han’ın Ura Tepe üstüne yürüdüğü haberi alındı. (...)

b.-dı (ħalāş boldı) 17b/11, 20b/5, 62b/12

(...) Āħir öltürdi ve bednāmlıǵdın ĥalāş boldı. (...)

(...) Sonra öldürdü ve kötü adlılıktan kurtuldu. (...)

b.-dı (ħālet boldı) 119a/9

(...) Uşol ĥalda maña andağ ĥālet boldı kim gūyā maña yañı baştın Ĥudāy cān bérđi. (...)

(...) O halde bana garip bir hal oldu sanki Tanrı bana yeniden bir can verdi. (...)

b.-dı (ħāletī boldı) 115a/5, 118a/12

(...) Munı dégeç maña ġarīb ĥāletī boldı. (...)

(...) Böyle deyince bana garip bir hal oldu. (...)

b.-dı (ħidmetimde boldı) 38a/10

(...) Mollā Bināi ĥod soñralar ĥaylī ménin ĥidmetimde boldı. (...)

(...) Molla Binai de sonraları benim hizmetimde epeyce bulundu. (...)

b.-dı (ıztırāb boldı) 116b/11

(...) Hıylı ıztırāb boldı. (...)

(...) *Epeyce acı çekti. (...)*

b.-dı (işāret boldı) 97a/1

(...) Bilmen özlükidin bérmedi mü, yā yuqqarının işāret boldı mı? (...)

(...) *Kendiliğinden mi vermedi, yoksa yukarıdan işaret mi oldu? (...)*

b.-dı (iş bu boldı) 77a/9, 77b/6

(...) Āhır çağda Sultān ‘Alī Mīrzā’nın bir yahşığına iş bu boldı. (...)

(...) *Son zamanlarda Sultan Ali Mirza’nın oldukça iyi bir işi bu oldu. (...)*

b.-dı (itmīnānī boldı) 116a/6

(...) Maņa fi’l-cümle itmīnānī boldı. (...)

(...) *Bana sonunda emniyet geldi. (...)*

b.-dı (kamyāft boldı) 93b/8

(...) Atqa boğuz kim kemyāft boldı, dırahtlarının bergini atqa bérürler édi. (...)

(...) *Ata yem de kalmadı, ağaçların yapraklarını ata verirlerdi. (...)*

b.-dı (köprek boldı) 75a/13, 75b/14, 76a/4, 95a/2, 95a/9

(...) Sipāhī ve şehriğa ‘usret ü tanqış[lığ] köprek boldı. (...)

(...) *Asker ve şehir halkının sıkıntı ve darlığı çok oldu. (...)*

b.-dı (qāyim boldı) 104a/10

(...) Bu eyyāmda, bā-vucūd kim mundaq [qurğanlar bizge kirdi ve vilayette nundaq] şūr u fitne qāyim boldı. (...)

(...) Bu günlerde, bununle beraber [kurganlar bize girdi ve vilayette .....] karışıklık oldu. (...)

b.-d1 (qılğanımız boldı) 64b/5

(...) Āhır Andicān'dın ékkinçi nevbet çıqqanımızğa sebep uşbu bī-ta‘ammul hüküm qılğanımız boldı. (...)

(...) Sonunda Andican'dan ikinci defa çıkmamıza bu düşünmeden verdiğimiz karar sebep oldu. (...)

b.-d1 (qız boldı) 86b/5

(...) Uşol néçe künde Sulţān Aḥmed Mīrzā'nıñ qızı ‘Āyişa Sulţān Bégim'din, kim evvel ménin ‘aqd-i nikāhımğa kirgen bu édi, bir qız boldı. (...)

(...) Şu birkaç günde Sultan Ahmed Mirza'nın benimle evli olan kızı Ayşe Sultan Begim'in bir kızı dünyaya geldi. (...)

b.-d1 (mağlūb boldı) 8a/10, 26a/12, 26a/13, 69a/5

(...) Bir mertebe Astarābādta mağlūb boldı. (...)

(...) Bir miktar Astarabadta yenildi. (...)

b.-d1 (ma‘lūm boldı) 39b/3

(...) Āhır ma‘lūm boldı kim bular da‘vā bile Baysunğur Mīrzādın ayrılıp Şīrāznı saḥlağanı kélgen ékendürler. (...)

(...) Sonra anlaşıldı ki bunlar Şiraz'ı savunmak amacıyla Baysungur Mirza'dan ayrılıp gelmiştirler. (...)

b.-dı (maqāmıda boldı) 35b/13, 76b/6

(...) Qunduzğa kélip hem bir pāre siyāset qılıp muḥāşara maqāmıda boldı. (...)

(...) Kunduz’a gelip, biraz siyaset kullanıp, kuşatma oldu. (...)

b.-dı (meştūr boldı) 86a/2

(...) Rāstī bu édi kim meştūr boldı. (...)

(...) Doğrusu bu idi ki gizli oldu. (...)

b.-dı (meşğūl boldı) 30b/5

(...) Tamām attın tüşüp şībe qoymaqqa meşğūl boldı. (...)

(...) Hepsi attan inip ok atmakla meşgul oldu. (...)

b.-dı (mevsūm boldı) 86b/6

(...) Faḥrunnisā’ğa mevsūm boldı. (...)

(...) Fahrünnisa’ya mevsim oldu. (...)

b.-dı (mezḳūr boldı) 28b/3, 31b/10, 41a/5, 50b/11, 78a/2, 82a/7, 82a/9, 85/a4, 86a/1, 88a/10, 95a/1, 99b/7, 103b/2, 114a/13

(...) Beyān-ı vāqı’ı bu édi kim mezḳūr boldı. (...)

(...) Olan bu idi ki yukarıda söylendi. (...)

b.-dı (muqarrer boldı) 18a/3, 18a/5

(...) Andicān ḥükümeti ve eşik ihtiyārı Ḥasan Ya’qūbqa muqarrer boldı. (...)

(...) Andican hükümeti ve idaresi(nin) Hasan Yakub’a (verilmesine) karar verdi. (...)

b.-dı (musahḥar boldı) 63b/2

(...) Ata vilāyeti, kim éki yılga yavuqlaşıp édi kim éligdin çıqıp édi, téñri ‘ināyeti bile zī‘lqa‘de ayıda sene-i [904] de yana müyesser ü musahhar boldı. (...)

(...) Baba vilayeti elden çıkalı iki yıla yaklaşmıştı, 904 (1498) senesinin Zilkade (Arabi ayların şevval ile zilhicce arasında kalan on birincisi) ayında, Tanrının lütfu ile tekrar ele geçirildi. (...)

b.-dı (müddetī boldı) 112a/14

(...) Ayttı kim müddetī boldı kim Cihāngīr Mīrzānı zorlap tépretiler. (...)

(...) Bir müddet oldu ki Cihangir Mirza’yı zorlayıp çıkardılar, dedi. (...)

b.-dı (müebbī boldı) 37b/4

(...) Hāzret-i H̱āce ‘Ubeydniñ evlādınıñ arasıda bu sebebdin ta‘aşsub tüşti, uluğı uluğığa müebbī boldı, kiçiki kiçik[ig]e muqavvī. (...)

(...) Hazreti Hoca Ubeyd’in evlatları arasında bu sebepten aşırı bağlılık oldu, büyüğü büyüğüne eğitici oldu, küçüğü küçüğüne (takviye edici oldu.) (...)

b.-dı (musahhar boldı) 44b/4

(...) Téñri Te‘ālā ‘ināyeti bile Semerqand şehr ü vilāyeti müyesser u musahhar boldı. (...)

(...) Tanrının lütfu ile Semerkand şehri ve vilayeti kolaylıkla ele geçti. (...)

b.-dı (mutaşarrıf boldı) 56b/8

(...) Barçanı mutaşarrıf boldı. (...)

(...) Hepsini elde etti. (...)

b.-dı (mülğaq boldı) 26b/5, 57a/12, 58a/4

(...) Velī andın Sān u Çārik vilāyetini çapıp talap tağda ba‘zı berkilgen éllerni alıp kélip Belhte ağasığa mülhaq boldı. (...)

(...) Veli ondan sonra San Çarık vilayetine akın edip dağda bazı sağlam (yerleri) ele geçirip, gelip, Belh'te büyük kardeşine katıldı. (...)

b.-dı (mümtedd boldı) 31a/14

(...) Muḥāşara mümtedd boldı. (...)

(...) Kuşatma uzadı. (...)

b.-dı (müncerr boldı) 41a/13

(...) Āḥir atalıq oğulluq arasında bu güft u güylar aña müncerr boldı kim atası atasının üstige ve oğlu oğlının üstige Belḥ ü Astarābādqa çerig tarttılar. (...)

(...) Sonunda baba ile oğul arasındaki bu dedikodular şuna sürüklendi ki babası, babasının ve oğlu, oğlunun üstüne Belh ve Asterabad'a asker gönderdiler. (...)

b.-dı (mütevcecih boldı) 13b/4, 25a/1, 79b/9, 80a/9

(...) Ḥaber tapıp uş andın oq Semerqand sarı mütevcecih boldı. (...)

(...) Haber alıp oradan Semerkand tarafına yöneldi. (...)

b.-dı (müyesser boldı) 44b/4

(...) Téñri Te‘ālā ‘ināyeti bile Semerqand şehr ü vilāyeti müyesser u musahḥar boldı.

(...)

(...) Tanrının lütfu ile Semerkand şehri ve vilayeti kolaylıkla ele geçti. (...)

b.-dı (nevmīd boldı) 44a/8

(...) Mundın hem nevmīd boldı. (...)

(...) *Bundan da ümitsiz oldu. (...)*

b.-d1 (özgeçe boldı) 74b/9

(...) Andicān'ğa kélgendin soñ 'Alī Dost'nıñ eṭvārı tamām özgeçe boldı. (...)

(...) *Andican'a geldikten sonra Ali Dost'un tavrı tamamen deǵıştı. (...)*

b.-d1 (peydā boldı) 3a/9, 60a/12, 72b/9, 89b/1, 115a/6

(...) Biz kim yasap çıqtuk, ğanīm hem utrudın yasap peydā boldı. (...)

(...) *Biz saf halinde harekete geçtik, düşman da o taraftan saf halinde karşıma çıktı. (...)*

b.-d1 (rāzı boldı) 59a/6

(...) Muḥammed Hüseyn Mīrzā hem rāzı boldı. (...)

(...) *Muhammed Hüseyin Mirza da razı oldu. (...)*

b.-d1 (rüberü boldı) 38b/7

(...) 'Abdül Kerīm Eşrit bile Mehdī Sulṭān oq rüberü boldı. (...)

(...) *Abdülkerim Eşrit ile Mehdi Sultan yüz yüze oldu. (...)*

b.-d1 (sarı boldı) 107a/11

(...) Tenbel'nıñ oñ qolı biziñ sarı boldı. (...)

(...) *Tenbel'in sağ tarafı bizim yön oldu. (...)*

b.-d1 (sebeb boldı) 22a/6, 23a/11, 36a/3, 62b/9

(...) Şeybānī Hānnıñ munça teraqquī tapmaǵıǵa ve munça qadīm ḥānevādalar buzulmaǵıǵa 'Abdul-'Alī Tarḥan sebeb boldı. (...)

(...) Şeybani Han'ın bu derece gelişmesine ve eski sülalelerin batmasına Abdülali Tarhan sebep oldu. (...)

b.-d1 (segirtçeler boldı) 115b/9

(...) Segirtçeler boldı. (...)

(...) Uçurumlar oldu. (...)

b.-d1 (seyr boldı) 101b/6

(...) Seyr mevāni'ı ref' boldı. (...)

(...) Seyahat engelleri kalktı. (...)

b.-d1 (sezāvārı boldı) 29a/3

(...) Dāmen-i qıyāmetqaça la'net ü nefrīn sezāvārı boldı. (...)

(...) Kıyametın sonuna kadar lanet ve nefrete layik oldu. (...)

b.-d1 (Şāh Ruḥiyyede boldı) 99b/13

(...) Bizge qurbān édi Şāhruḥiyye'de boldı. (...)

(...) Biz Şahruhiyye'ye geldiğimizde kurban ayı idi. (...)

b.-d1 (şartlar boldı) 74b/3

(...) Uşbu muqarrer bolğan yosunluq 'ahd u şartlar boldı. (...)

(...) Bu karar üzerine ahd ve şartlar yapıldı. (...)

b.-d1 (şehīd boldı) 13a/5

(...) Bir iki yıldın soñra İbrāhīm Bégçek Oş nevāḥīsini çapqanda Hudāybérđi Timurtaş keyniçe barıp uruşup basılıp şehīd boldı. (...)

(...) Bir iki yıldan sonra İbrahim Begçik Oş nevahisine akın ettiğinde Hudayberdi Timurtaş onu arkasından takip edip, vuruşup, yenilip, şehit oldu. (...)

b.-dı (şunqar boldı) 6b/3

(...) Uşbu tārīhde düşenbih küni ramazān ayının törtide ‘Ömer-Şeyh Mīrzā cerdin kebüter ve kebüter-hāne bile uçup şunqār boldı. (...)

(...) Bu tarihte ramazan ayının dördünde , Ömer Şeyh Mirza bu uçurumdan güvercin ve güvercinhane ile düşüp öldü. (...)

b.-dı (tādir boldı) 60a/14

(...) Egerçi méndin ‘azīm günāhlar şādır boldı. (...)

(...) Gerçi benden çok büyük günahlar ortaya çıktı. (...)

b.-dı (taqrīb boldı) 9b/8, 31b/6

(...) Çün munça taqrīb boldı anıñ üstige hem barıldı. (...)

(...) Çünkü bu kadar yakınında bulunduğumuz için onun üstüne de yüründü. (...)

b.-dı (tanqışlıq boldı) 93b/7

(...) Élge bisyār tanqışlıq boldı. (...)

(...) Halk çok sıkıntı çekti. (...)

b.-dı (tar boldı) 36a/6

(...) Bu cihetdin Bedī‘üzzamān Mīrzā tar boldı. (...)

(...) Bu yüzden Bediüzzaman Mirza karanlık oldu. (...)

b.-dı (tārī boldı) 18a/7

(...) Çün Sultān Aḥmed Mīrzā mūrāca‘at qıldı, iki üç menzildin soñ mizācı i‘tidāl nehcidin münḥarif bolup muḥriq ısıtma teb ṭārī boldı. (...)

(...) Sultan Ahmed Mirza geri dönerken, iki üç menzilden sonra hastalanıp, ölçülü yoldan sapıp yakıcı sıtmaya birdenbire tutuldu. (...)

b.-d1 (taşarrufıda boldı) 26b/13

(...) Ağası Sultān Aḥmed Mīrzā ölgendin soñ anıñ vilāyātı dağı munıñ taşarrufıda boldı. (...)

(...) Ağabeyisi Sultan Ahmed Mirza öldükten sonra onun vilayeti de bunun eline geçti. (...)

b.-d1 (ta‘yīn boldı) 17b/9, 18a/4

(...) Aḥsī ve Mergīnān Uzun Ḥasaṅa ve ‘Alī Dost Ṭağayığa ta‘yīn boldı. (...)

(...) Ahsi ile Merginan Uzun Hasan’a ve Ali Dost Tagayi’ye atandı. (...)

b.-d1 (ṭavrī boldı) 67b/6

(...) Bu iş ṭavrī vāqı‘ boldı. (...)

(...) Bu davranış meydana geldi. (...)

b.-d1 (tecrübe boldı) 93b/9

(...) Anda tecrübe boldı. (...)

(...) Onda tecrübe oldu. (...)

b.-d1 (telef boldı) 90b/6

(...) Uluq uluq bégler ve yaḥşı yaḥşı yigitler [ve] qalın kişi bu uruşta telef boldı. (...)

(...) Büyük büyük beyler, iyi iyi yiğitler ve birçok adam bu savaşta öldü. (...)

b.-dı ('uhde boldı) 39a/12

(...) Şīrāz qurğanı İbrāhīm Saruğa 'uhde boldı. (...)

(...) *Şiraz kurganı İbrahim Saru'nun sorumluluğuna verildi. (...)*

b.-dı (uruş boldı) 37b/7, 88b/5, 109b/7

(...) Azağlaq uruş boldı. (...)

(...) *Küçük bir çatışma oldu. (...)*

b.-dı (uşollar boldı) 111a/11

(...) Bī-tecrübelıqdın mundaq uşollar boldı. (...)

(...) *Tecrübesizlikten böyle şeyler oldu. (...)*

b.-dı (vāqi' boldı) 51a/2

(...) Sultān Aḥmed Tenbelniñ bāresiğa ri'āyet köprek vāqi' boldı. (...)

(...) *Sultan Ahmed Tenbel'in atına daha çok güvenildi. (...)*

b.-dı (vāqıf boldı) 102b/2, 102b/3

(...) Mén tüşkende oq Kiçik Han dadam vāqıf boldı. (...)

(...) *Ben düştüğümde Küçük Han dayım öğrendi. (...)*

b.-dı (yaḥşı boldı) 65b/11

(...) Şahsuvār'nıñ başını oydılar, yaḥşı boldı. (...)

(...) *Şahsuvar'ın başını oydular, iyi oldu. (...)*

b.-dı (yalañ boldı) 89b/11

(...) İrevül hem oñ qol sarı qalıp alımız yalañ boldı. (...)

(...) İleri kol da sağ tarafımızda kalıp önümüz açık kaldı. (...)

b.-dı (yara boldı) 107b/1

(...) Başımğa hayl̄ yara boldı. (...)

(...) Başıma epeyce yara oldu. (...)

b.-dı (yaramasraq boldı) 87b/10

(...) Bu esnada bir ékki iş yaramasraq boldı. (...)

(...) Bu esnada bir iki iş yararsız oldu. (...)

b.-dı (yaralıq boldı) 31a/11

(...) Çün yaraqsız uruş salılıp édi, ba‘zı yigit yeleñ žāyi‘ bolup hayl̄ kişi yaralıq boldı. (...)

(...) Çünkü silahsız savaşılmıştı, bazı yiğitler ölüp bir çok kişi yaralandılar. (...)

b.-dı (zāhir boldı) 78a/1

(...) Yana bir bu kim ‘Alī Dost ve Qanber ‘Alī dék uluq béglerimizdin néçe nevbet hareketler zāhir boldı kim alarga i‘timād qalmadı, néçük kim mezkūr boldı. (...)

(...) Bir de Ali Dost ve Kanber Ali gibi büyük beylerimizden kaç defa böyle hareketler görüldü, onlara güveni kalmadı, nedeni söylendi. (...)

b.-dı (zarūret boldı) 55b/12, 71b/4, 74a/9, 74a/10

(...) Žaruret boldı. (...)

(...) Zorunluluk oldu. (...)

b.-dı (žāyi‘ boldı) 17a/1, 42a/3, 67b/1

(...) Qalın çérig kélip köprügde yıqılıp qalın at ve téve bu qara suğa yıqılıp žāyi‘ boldı. (...)

(...) Çok asker gelip bu köprüde toplandığınan, çok at ve deve, bu kara suya düşüp boğuldu. (...)

b.-duk (aşmaq bolduk) 81a/13, 88a/14

(...) Kemrüd yuqqarı yürüp Sarataq Dabanı’dın aşmaq bolduk. (...)

(...) Kemrud’(dan) yukarı yürüyüp Saratak Tepesi’nden aştık. (...)

b.-duk (atlanmaqta bolduk) 77b/1

(...) Fi’l- hāl Mīr Moğul’nı Ahsīğa Cihāngīr Mīrzā qaşığa bolcar bile yiberip Semerqand üstige atlanmaq bolduk. (...)

(...) Hemen Mir Moğul’u Ahsi’ye, Cihangir Mirza’(nın) yanına ordu ile gönderip Semerkand üstüne yürüyecek olduk. (...)

b.-duk (me’yūs bolduk) 95a/5

(...) Eṭrāf u cevānibtin bi’l-kul me’yūs bolduk. (...)

(...) Yanımdakiler, hepimiz ümitsizliğe düştük. (...)

b.-duk (kömek bolduk) 91a/13

(...) Mén ve Qāsım Bég ve yavuğumdağı içkiler ve yigitler bile kömek bolduk. (...)

(...) Ben ve Kasım Bey ile yakınımıdaki içkiler ve yigitler ile yardımlaştık. (...)

b.-duk (müteveccih bolduk) 44b/1, 66b/4, 66b/8, 77b/12, 79a/2, 81a/4, 88a/14, 89a/8, 91a/5, 99b/9, 98a/4, 106a/8, 106b/11, 112b/8

(...) H̱āce Dīdārdın atlanıp Semerqandğa müteveccih bolduk. (...)

(...) Hoca Didar'dan hareket edip Semerkand'a yöneldik. (...)

b.-duk (perişān bolduk) 105b/8

(...) Uşbu tārīq ġalaṭ ġavġā bile turmap perişān bolduk. (...)

(...) Böyle bir yanlışlık ve kavga ile perişan olduk. (...)

b.-duk (rū-be-rū bolduk) 107a/10

(...) Arada bir şāhrāh édi, mén bu sarıdın evvel ol sarıdın yolġa kirip yolda rū-be-rū bolduk andaq kim ménin oñ qolum yaġı sarı, Tenbel'nin oñ qolı biziñ sarı boldı. (...)

(...) Arada bir yol idi, ben bu taraftan önce o taraftan yola girip yolda karşılaştık, öyle ki benim sağ tarafım düşmana ve Tenbel'in sağ tarafı bizim yöne çevrilmiş idi. (...)

b.-duk (yolıġa bolduk) 78a/8

(...) Esfera yolıġa bolduk. (...)

(...) Esfere yoluna geldik. (...)

b.-dılar (bī-ḥuzūr boldılar) 96b/11

(...) Ménin anam hanım bī-ḥuzūr boldılar. (...)

(...) Benim annem hanım huzursuz oldular. (...)

b.-dılar (dék boldılar) 105a/1

(...) Bir néme yanılġan dék boldılar. (...)

(...) Bir parça geri çekilmiş gibi oldular. (...)

b.-dılar (efsāne boldılar) 35a/10

(...) Hādeqdin çıqmaġanlar qorqaqlıqqa atıqıp bīdillik bile efsāne boldılar. (...)

(...) Siperden çıkmayanlar korkaklıkla ünlenip cesaretsizlikleri ile efsane oldular.

(...)

b.-dılar (fikride boldılar) 53a/7, 58b/6

(...) Méniñ bile qalğan bég ü bégāt u yigit yeleni méniñ tirilmekimdin me'yūs bolup her kim öz fikride boldılar. (...)

(...) Benim ile kalan bey ve yiğitler iyileşmemden ümitlerini kesip herkes kendi düşüncesinde oldu. (...)

b.-dılar (gürizān boldılar) 23a/14

(...) Sultān Maḥmūd Mīrzāniñ néçe işleridin vazī' ü şerīf ve sipāhī [ü] ra'yyet müteneffir u gürizān boldılar. (...)

(...) Sultan Mahmud Mirza'nın yaptığı birçok işlerden dolayı, aşağı ve yüksek tabakaya mensup asker ve halkın bir çoğu nefret ile kaçtılar. (...)

b.-dılar (haber-dār boldılar) 33b/2, 39a/2, 59a/10, 84b/2

(...) Yavuş yétkende haber-dār boldılar. (...)

(...) Yaklaştığında haberdar oldular. (...)

b.-dılar (maqāmıda boldılar) 30a/7, 51b/5

(...) Barçası Sultān Aḥmed Tenbel bargān bile zāhir ü āşkārā yamanlıq maqāmıda boldılar. (...)

(...) Hepsi Sultan Ahmed Tenbel'in oraya gitmesi ile kötülüklerini açığa vurdular. (...)

b.-dılar (merdāne boldılar) 35a/9

(...) Uş munça bile Hüsrev Şāh ve tevābi‘i[niñ atı] serdārıqqa çıqıp merdāne boldılar. (...)

(...) *Bununla Hüsrev Şah ve ona bağlı olanların (atı) serdarlığa çıkıp mert oldular.*
(...)

b.-dılar (merk boldılar) 26a/5

(...) Zūlm u fısqınıñ şeāmatidin oğlanları tamām civān merk boldılar. (...)

(...) *Eziyet ve fenaliğın uğursuzluğundan bütün çocukları genç yaşta öldüler.* (...)

b.-dılar (meşgūl boldılar) 16a/12, 16b/1, 105a/6

(...) H̄āce Mevlānā Qāḏī ve bégler ménin qaşımnda kélip söz ve kēneş bir yerge qoyup qurğannıñ burc u bārūsınıñ zabt u rabtığa meşgūl boldılar. (...)

(...) *Hoca Mevlana Kadı ve beyler benim yanımda gelip sözleri bir yere koyup Kurgan'ın burç ve duvarlarının düzenine meşgul oldular.* (...)

b.-dılar (meyūs boldılar) 55a/6

(...) Çün Andicān almaqtın me'yūs boldılar, bég ü bégātdın ve yigit yeleñdin yétte sekkiz yüz kişi méndin tamām ayrıldılar. (...)

(...) *Çünkü Andican'ı almaktan ümitlerini kestiler, bey ve yiğitlerden yedi sekiz yüz kişi benden tamamen ayrıldılar.* (...)

b.-dılar (mutaşarrıf boldılar) 59b/6

(...) Ba‘zını ‘ayyārlıq ve incelik bile oğurlap mutaşarrıf boldılar. (...)

(...) *Bazısını hile ve kurnazlıkla ellerine geçirip hakim oldular.* (...)

b.-dılar (müteneffir boldılar) 23a/14

(...) Sultān Maḥmūd Mīrzānıñ néçe işleridin vażı‘ ü şerīf ve sipāhī [ü] ra‘ıyyet müteneffir u gürizān boldılar. (...)

(...) *Sultan Mahmud Mirza’nın yaptığı birçok işlerden dolayı, aşağı ve yüksek tabakaya mensup asker ve halkın bir çoğu nefret ile kaçtılar. (...)*

b.-dılar (müteveccih boldılar) 96b/5, 102b/14, 103b/5

(...) Ol yerdin Taşkend sarı müteveccih boldılar. (...)

(...) *O yerden Taşkend’e doğru hareket ettiler. (...)*

b.-dılar (nöker boldılar) 81a/7

(...) Çağānyān’nıñ Çeltü Öleñi’ge tüşkende Muḥammed Mezīd Tarḥan başlıq Semerqand Bégleri ayrılıp barıp Hüsrevşāh’ğa nöker boldılar. (...)

(...) *Çaganyan’ın Çeltü Çayırı’na indiğimizde Muhammed Mezid Tarhan kumandasında bulunan Semerkand beyleri, ayrılıp, gidip Hüsrev Şah’ın hizmetine girdiler. (...)*

b.-dılar (rū-be-rū boldılar) 94b/1

(...) Leklekān ve Türek Çārbāğı nevāḥīside rū-be-rū boldılar. (...)

(...) *Leklekan ve Türek Çarbak’ı civarında karşılaştılar. (...)*

b.-dılar (rencīde boldılar) 24a/6

(...) Ekşer mu‘āmele ḥazret-i ḥ‘āce cihetidin ‘adl u şer‘ tarīqi bile édi, bu nev‘ zulm u fışqdın be cān u dil āzürde ü rencīde boldılar. (...)

(...) *İşlerin çoğu Hoca hazretleri tarafından doğrulukla ve şeriate uygun olarak halledilirdi, bu çeşit eziyet ve fesattan can ve gönülden rencide oldular. (...)*

b.-dılar (tar boldılar) 36a/12

(...) Tarḥan bégleri ve ba‘zı Semerqand bégleri bu cihetlerdin tar boldılar. (...)

(...) Tarhan beyleri ile bazı Semerkand beyleri bu yüzden gücendiler. (...)

b.-dılar (telef boldılar) 90b/10

(...) Yana Ebū‘l Qāsım Kūhber, Ḥaydar Qāsım Bégniḡ uluq oğlu, Ḥudāy Bérđi Tuğçı, Sulṭān Aḥmed Tenbel[nin] inisi Ḥalīl, kim burunraq néçe qatla mezkūr bolup édi, bu uruşta telef boldılar. (...)

(...) Ebülkasım Kuhber, Kasım Bey’in büyük oğlu Hodayberdi Tugçı ve önceden de birkaç defa bahsedilen Sultan Ahmed Tenbel’in küçük kardeşi Halil bu savaşta telef oldular. (...)

b.-dılar (vāqıf boldılar) 40b/7

(...) İçkeridin bizniḡ piyādelerdin tōrt bēş piyādeni çıkarıp édiler kim vāqıf boldılar.
(...)

(...) İçeriden bizim piyadelerden dört beş tanesini çıkarmıştılar, öğrendiler. (...)

b.-ğay (Alaça Ḥan bolğay) 81a/11

(...) Bir ḥayāl qılılıp édi kim Qara Tékin ve Alay bile ötüp kiçik ḥan dadamğa, kim Alaca Ḥan bolğay, barılğay. (...)

(...) Kara Tigin ve Alay ile geçip küçük Han dayıma Alça Han’a gitmek aklımızdan geçmişti. (...)

b.-ğay (ayb bolğay) 64a/7, 110b/5

(...) Bularnı tuttursak [ve talatsak], né ‘ayb bolğay? (...)

(...) Bunları tuttursak ve yağmalarsak, ne ayıp olacak? (...)

b.-ğay (ayta bolğay) 102a/4

(...) Kişini şāhib vuqūf hem qılıp bolmas édi né cihettin kim anamğa ḥod mümkin émes édi kim mundaq sözlerni ayta bolğay. (...)

(...) Bu niyetime hiç kimse öğrenmedi, kimseye de öğretmezdim çünkü annem ile böyle sözleri konuşmanın hiç imkan yoktu. (...)

b.-ğay (azraq bolğay) 103a/11

(...) Kiçik Ḥan azraq kişi bile kélip édi, miñdin köprek, ékki miñdin azraq bolğay édi. (...)

(...) Küçük Han'ın az kişi ile gelmişti, binden fazla ve iki binden az olacaktı. (...)

b.-ğay (başlıqlar bolğay) 74b/8

(...) Alardığı benddağı béglerni ve içkilerni kim Ṭağayī Bég ve Muḥammed Dost ve Mīr Şāh Qoçın ve Seydī Bég ve Qāsım ‘Aceb ve Pīr Veys ve Mīrim Dīvān başlıqlar bolğay, benddin çıkarıp yiberdiler. (...)

(...) Onlardaki bendeki beyleri ve içkilerini Tagayi Bey, Muhammed Dost, Mir Şah Koçın, Seydi Bey, Kasım Aceb, Mir Veys ve Mirim Divan başta olacak (şekilde) serbest bırakıp, gönderdiler. (...)

b.-ğay (bir bolğay) 70a/4

(...) Ḥübān'nıñ şarq cenūb tarafıdın Saqā atlıq kéntke, kim Ḥübān'dın bir şer'ī bolğay, yétişip édük kim ġanīm kişisi Ḥübān kéntidin yasap çıktı. (...)

(...) Huban'ın güney tarafından ve Huban'dan bir şer'i uzaklıta olan Saka adlı kente varmıştı; düşman kişisi Huban kentinden karşı çıktı. (...)

b.-ğay (bir yığaç bolğay) 88b/2

(...) Ara tahmīnen bir yığaç bolğay édi. (...)

(...) Ara tahminen bir yıgaç olacaktı. (...)

b.-ğay (devlet bolğay) 110b/7

(...) Hâtırığa bu kéçti kim her tavr qılıp özümüzni Ah̡sī'ğa salsak yā Şeyh Bāyezīd, Tenbel'din qat' qılıp biziñ sarı bolğay, yā bir naqşī évrülgey kim münāsib-i devlet bolğay. (...)

(...) Hatıra şu geldi ki herhangi bir şekilde kendimizi Ah̡si'ye sokabilsek ya Şeyh Bayezid Tenbel ile iletişimini kesip bizim tarafımıza geçecek ya da tamamen çevirilecek ve bize de uygun bir devlet düşecek. (...)

b.-ğay (éki namāz arası bolğay) 72b/9

(...) Kün ékki namāz arası bolğay édi kim Tenbel'niñ qarası Nevkend sarıdın peydā boldı. (...)

(...) Kün iki namaz arası olacaktı ki Tenbel'in karaltısı Nevkend tarafında ortaya çıktı. (...)

b.-ğay (hōd néçük bolğay) 110b/5

(...) Bu nev' bad' ahdlıq hōd néçük bolğay? (...)

(...) Bu çeşit ahdı bozmak nasıl olacak? (...)

b.-ğay(Kiçik Hanga bolğay) 108a/10

(...) Andın soñ Fergāna tamām Kiçik Han'ğa bolğay. (...)

(...) Ondan sonra Fergana tamamen Küçük Han'ın olacak. (...)

b.-ğay (köprek bolğay) 106a/5, 111b/1

(...) Méniñ bile Ah̡sī'de yüzdin köprek kişi bolğay édi. (...)

(...) Benim ile Ahsi'de bu yüzden çok kişi kalacaktı. (...)

b.-ğay (maņa bolğay) 74a/11

(...) Andicān tarafı vilāyetler maņa ta'alluq bolğay. (...)

(...) Andican tarafındaki vilayetler bana ait olacak. (...)

b.-ğay (meded bolğay) 94a/8

(...) Baş serdār bolğay, ékki qol ékki tarafdın kélür kömek ü meded bolğay, ékki but qurgannıñ suyu bile zaḥīresi bolğay. (...)

(...) Baş kumandan olacak, iki kol iki taraftan gelecek, yardım olacak, iki ayak kurganın suyu ile erzak olacak. (...)

b.-ğay (Mīrim Bég bolğay) 63a/13

(...) Nāşır Bég'ni ve oğlanlarını, kim Dost Bég ve Mīrim Bég bolğay, körüp sorup 'ināyet ü şefqattın ümīd-vār ve ser-efrāz qıldım. (...)

(...) Nasır Bey'i ve oğullarını Dost Bey ve Mirim Bey'leri görüp, sorup kendilerine iyilik ve şefkatten ümitli (konuştum) ve yücelttim. (...)

b.-ğay (müteveccih bolğay) 112b/6

(...) Bir ḥayāl qıldım kim köprügdin ötüp köprügni buzup Andicān sarı müteveccih bolğaybiz. (...)

(...) Köprüden geçip, köprüyü bozup Andican'a doğru gideriz diye düşündüm. (...)

b.-ğay (müyesser bolğay) 51a/7

(...) Munça tālān ve tārāc tartqan vilāyetlerdin néme almaq ḥod néçük müyesser bolğay? (...)

(...) Bu kadar yağmaya uğrayan vilayetlerden bir şey almak nasıl olacak? (...)

b.-ğay (né bolğay) 97b/10

(...) Tenbel'ğa hem bir néme yiberseniz né bolğay? (...)

(...) Tenbel'e de bir şeyler gönderseniz ne olacak? (...)

b.-ğay (on bés yégirmi kişi bolğay) 84b/13, 119a/7

(...) Méniñ bile on on bés yégirme kişi bolğay édi. (...)

(...) Benim ile on on beş yirmi kişi olacaktı. (...)

b.-ğay (onça kişi bolğay) 106b/12

(...) Bu hālette méniñ bile onça kişi bolğay édi. (...)

(...) Bu halde benim ile ona yakın kişi olacaktı. (...)

b.-ğay (oq bolğay) 106a/7

(...) Rū-be-rū bolğan maħalda uşmunça oq bolğay édük. (...)

(...) Karşılaştığımız yerde biz de o kadar olacaktık. (...)

b.-ğay (qılmış bolğay) 69a/14

(...) Andaq istiklāl bile saltanat qılmağı kim bir kişini öz allıdın ulğaytıp mu'teber bég qılmış bolğay. (...)

(...) Kendisi bağımsızlık ile saltanat sürmedi, hiç kimseyi kendi eli ile yetiştirip, büyütüp, saygın bir bey yapamadı. (...)

b.-ğay (ref' bolğay) 60b/2

(...) Günāhım arıp hicābım ref' bolğay. (...)

(...) Günahım temizlenip utancım ortadan kalkacak. (...)

b.-ğay (revā bolğay) 108b/3

(...) Mén dédim kim “Revā [bo]lğay [mu]?” (...)

(...) Ben “Uygun olacak mı? dedim. (...)

b.-ğay (sarı bolğay) 110b/6

(...) Hâtırığa bu kécıti kim her tavr qılıp özümüzni Ahısî’ğa salsak yâ Şeyh Bâyezîd, Tenbel’din qatı‘ qılıp biziñ sarı bolğay, yâ bir naqşî évrülgey kim münâsib-i devlet bolğay. (...)

(...) Hatıra şu geçti ki herhangi bir şekilde kendimizi Ahısî’ye sokabilsek ya Şeyh Bayezid Tenbel ile iletişimini kesip bizim tarafımıza geçecek ya tamamen çevirilecek ve bize de uygun bir devlet düşecek. (...)

b.-ğay (serdâr bolğay) 94a/8

(...) Baş serdâr bolğay, ékki qol ékki tarafđın kélür kömek ü meded bolğay, ékki but qurgannıñ suyu bile zañîresi bolğay. (...)

(...) Baş kumandan olacak, iki kol iki taraftan gelecek olan imdat ve yardım olacak, ve iki ayak kurganın suyu ile erzağı olacak. (...)

b.-ğay (ta’alluq bolğay) 74a/11

(...) Hocend Suyı’nıñ Ahısî tarafı vilâyetler Cihāngîr’ğa ta’alluq bolğay. (...)

(...) Hocend Suyu’nun Ahısî tarafındaki vilayetler Cihangir’e bağılı olacak. (...)

b.-ğay (tavuşı bolğay) 119a/3

(...) Sizni tutqalı ol yaqın qıldı kim bu âvâz Tenbel’niñ yiberen kişilerinin atınıñ tavuşı bolğay. (...)

(...) Sizi yakalamak için bu kadar adam gönderdi, bu sesin Tenbel'in gönderdiği adamların sesi olduğunu tahmin etti. (...)

b.-ğay (üç peheri bolğay) 104b/8

(...) Kéçeniñ üç peheri bolğay édi. (...)

(...) Gecenin üç pehri olacaktı. (...)

b.-ğay (üç yıgaç bolğay) 69b/10

(...) Uşbu aḥşamı Tenbel Cihāngīr'ni alıp oñ yanımızdın évrülüp Hübān dégen kéntke, kim Andicān sarı yanımızda bizdin üç yıgaç bolğay édi, kélip kirdi. (...)

(...) O akşam Tenbel, Cihangir'i alıp sağ tarafımızdan ayrılıp, Andican tarafında ve bizden üç yıgaç mesafede olacaktı, Huban denen köye gelip girdi. (...)

b.-ğay (üy bolğay) 68b/11

(...) Semerqand'ta Baysungur Mīrzā'nın ğazelleri ança şāyi'dür kim kem üy bolğay édi kim mīrzānıñ eş'arı ol üyde bolmağay édi. (...)

(...) Semerkand'da Baysungur Mirza'nın gazelleri o kadar yayılmıştı ki, Mirza'nın şiirleri bulunmayan ev olmayacaktı. (...)

b.-ğay (yahşı bolğay) 31b/13

(...) Hātırğa yétti kim “Ara munça yavuq bolğanda ḥān çün ata-ağadurlar, barıp mülāzemet qılsam, ötken küdürerler ref' bolsa, yıraқта yavuqta eşitür körerge yahşı bolğay” dép kélip Şāhruḥiyyedin taşqarı Hāydar Bég salğan bāğda ḥānga mülāzemet qıldım. (...)

(...) Arada mesafe bu kadar yakın ve Han da babamın ve ağabeyimin yerindedir, gidip bağlansam, geçmişteki kırgınlıklar ortadan kalksa, uzakta ve yakında bunu

işiten ve görenler için de iyi olacak.” diye düşünüp, gelip Şahruhiye’nin dışında Haydar Bey yaptırdığı bağda kendisine bağlandım. (...)

b.-ğay (yol bolğay) 67b/9

(...) Bu ékki çerignin arası bir yığaç [yol] bolğay édi. (...)

(...) Bu iki ordunun arası bir yığaç yol olacaktı. (...)

b.-ğay (yosunluq bolğay) 70b/13

(...) Bir yerde qışlamaq kérek kim çerig éli aşıqsızlıqtın ‘āciz bolmağay ve ğanīm kişisige hem qabal yosunluq ‘ācizlığı bolğay. (...)

(...) Öyle bir yerde kışlamalı ki hem asker erzaksızlıktan sıkıntıya düşmeyecek hem de düşman kişisine taciz edilebilecek. (...)

b.-ğay (zaḥîresi bolğay) 94a/9

(...) Baş serdār bolğay, ékki qol ékki tarafdın kélür kömek ü meded bolğay, ékki but qurgannın suyu bile zaḥîresi bolğay. (...)

(...) Baş kumandan olacak, iki kol iki taraftan gelecek olan imdat ve yardım olacak, ve iki ayak kurganın suyu ile erzağı olacak. (...)

b.-ğaylar (bile bolğaylar) 74a/4

(...) Üç tört kündin soñ biziñ muḥālif bégler, kim ‘Alī Dost ve Qanber ‘Alī Sallah tavābi‘ ü lavāḥıqı bile bolğaylar, yaraş sözini arağa sala kırıştılar. (...)

(...) Üç dört gün sonra bize muhalif beyler Ali Dost, Kanber Ali Sellah ve onlara bağlı birlikte bulunanlar barış sözünü araya koymaya başladılar. (...)

b.-ğaylar (Devlet Sulṭān Hānım bolğaylar) 96b/3

(...) Hānım, hān babam şunqar bolğalı anaları inileri sıñılları né kim Şāh Bégim ve Sultān Maḥmūd Hān ve Sultān Nigār Hānım ve Devlet Sultān Hānım bolğaylar körmeydürler édi. (...)

(...) Hanım, Han dayımın vefatından beri anneleri, küçük erkek ve kız kardeşleri olan Şah Begim, Sultan Mahmud Han, Sultan Nigar Hanım ve Devlet Sultan Hanımları görmemişlerdi. (...)

b.-ğaylar (on tört yaşta bolğaylar) 102b/8

(...) On üç on tört yaşta bolğaylar édi. (...)

(...) On üç on dört yaşlarında vardılar. (...)

b.-ğaylar (meşğül bolğaylar) 31b/1

(...) Buyuruldı kim ékki üç yérde serkūblar yasap naqlar salgaylar, qal‘agirliq esbābıǵa bi-cidd meşğül bolğaylar. (...)

(...) Kuşatma uzayınca, kalecikler yapıp delikler açılması ve kalenin zaptı için lazım gelen işler ile ciddi bir şekilde meşgul olunmasıyla ilgili emirler verildi. (...)

b.-ğaylar (yağıqmış bolğaylar) 64b/13

(...) Andaq émes kim méniñ bile bī-münāsebetliq cihetidin yağıqmış bolğaylar mundaq hāreketlerni öz hānlarıǵa muqarrer qıldılar. (...)

(...) Düşman olmalarının sebebi benimle anlaşılmadıklarından dolayı değildi, kendi hanlarına karşı da birkaç defa bu şekilde hareket ettiler. (...)

b.-ğaylar (mutazarrır bolğaylar) 105a/3

(...) Biz tört kişidin né miqdār mutazarrır bolğaylar? (...)

(...) Biz dört kişiden ne kadar zarar görebiliriz? (...)

b.-ğusıdur (iş uşal bolğusıdur) 52b/14

(...) Eger kélip feryādımızğa yétmesengiz, iş uşal bolğusıdur. (...)

(...) Eğer gelip çıǵlıǵımızğa yetişmezseniz, iş fena olacaktır. (...)

b.-ğusıdur (köñlündeki dék bolğusıdur) 87a/12

(...) Birgine Türkī rubā‘ī aytıp yiberdim: Rubā‘ī işler barı köñlündeki dék bolğusıdur. (...)

(...) Bir Türkçe ruba‘i söyleyiverdim: İşlerinin hepsi, gönlündeki gibi olacaktır. (...)

b.-ğusıdur (ma‘lūm bolğusıdur) 50b/12

(...) Mundın soñǵı vaqāyi‘de özge keyfiyyetler ma‘lūm bolğusıdur. (...)

(...) Diğer keyfiyyetler ise bundan sonraki olaylarda bildirilecektir. (...)

b.-ğusıdur (mezkūr bolğusıdur) 11b/14, 27a/8, 65a/5, 86b/14, 88a/3, 97b/14

(...) Béş altı aynıñ arasında téñri ta‘ālānıñ ‘ināyeti bile ança boldı kim Şaybaq Hān dék kişi bile Serpül’de maşāf uruştuk, néçük kim mezkūr bolğusıdur. (...)

(...) Beş altı ay içinde, yüce Tanrının yardımı ile o kadar arttı ki Şaybak Han gibi bir adamla, ileride söyleneceği gibi Serpül’de bir meydan savaşı yaptık. (...)

b.-ğusıdur (neler bolğusıdur) 87b/4

(...) Bir muhmel üçün munça ‘ināyet boldı ma‘qūl eger désem néler bolğusıdur?

(...)

(...) Bir ihmāl için bu kadar ihsan oldu, uygun desem neler olacaktır? (...)

b.-ğusıdur (ol bolğusıdur) 83a/7

(...) Semerqand’nı éliglegendin soñ her né téñriniñ h‘āstı bolsa ol bolğusıdur. (...)

(...) Semerkand'ı ele geçirdikten sonra Tanrı ne dilerse o olacaktır. (...)

b.-ğusıdur (peyvest bolğusıdur) 114b/1

(...) Hayālimga kéçti kim qavğunçı bularnıñ kéynide peyvest bolğusıdur. (...)

(...) Onların arkasından gelenlerin olacağını düşündük. (...)

b.-ğusıdur (samar bolğusıdur) 87b/3

(...) Rubā'ī: Mīrzām ki şah-ı baħr u ber bolğusıdur, 'ālemde hūner birle semer bolğusıdur. Bir muħmel üçün munça 'ināyet boldı ma'qūl eger désem néler bolğusıdur? (...)

(...) Mirzam kara ve denizin şahı olacaktır,

Hūneri ile cihanda dikkat çekecektir.

Bir ihtimal için bu kadar iyilik oldu,

Uygun desem neler olacaktır? (...)

b.-ğusıdur (şah-ı baħr u bar bolğusıdur) 87b/3

(...) Rubā'ī: Mīrzām ki şah-ı baħr u ber bolğusıdur, 'ālemde hūner birle semer bolğusıdur. Bir muħmel üçün munça 'ināyet boldı ma'qūl eger désem néler bolğusıdur? (...)

(...) Mirzam kara ve denizin şahı olacaktır,

Hūneri ile cihanda dikkat çekecektir.

Bir ihtimal için bu kadar iyilik oldu

Uygun desem neler olacaktır? (...)

b.-mış (şitāb bolmuş) 64a/14

(...) Egerçi ma‘qūl u müvecceh édi, bir néme şitāb bolmış. (...)

(...) Gerçi bu karar uygun idi ,biraz acele olmuş. (...)

b.-sa (anı alur bolsa) 80a/1

(...) Tafşīli budur kim Sultān ‘Alī Mīrzā’nın anası Zühre Bégi Ağa bilmesligi ve bī‘aqlılığın mahfī Şeybānī Han’ğa kişi yiberür bu maзмūn bile kim Şeybānī Han anı alur bolsa, oğlu Şeybānī Han’ğa Semerqand’ı bérgey. (...)

(...) Açıklaması şudur ki Sultan Ali Mirza’nın anası Zühre Bigi Ağa, cahilliği ve ahmaklığı yüzünden gizlice Şaybak Han’a şu haberle bir adam gönderir: “Eğer Şeybani Han kendisi ile evlenecek olursa, oğlu Şeybani Han’a Semerkand’ı verecek.” (...)

b.-sa (barın bolsa) 78b/10

(...) Dédiler kim “H̱āce Yahyā hem pādşāhnın ẖāhānidur. Eger ẖāce barın bolsa Semerqand bī-ceng ü cidāl āsānlıq [bile] müyesser bolur.” (...)

(...) Hoca Yahya da padişaha candan bağlıdır. Eğer Hoca elde edilirse Semerkand harpsiz ve kolaylıkla nasip olur.” (...)

b.-sa (bu bolsa) 114b/5

(...) Çün uruş işi bolmadı, bu bolsa imkān-ı hālāşlıq bar érdi. (...)

(...) Çünkü savaş işi olmadı, bu olsa kurtulmak mümkün olurdu. (...)

b.-sa (éligte bolsa) 112b/3

(...) Mundaq maḥalda andaq bérk qurğan éligte bolsa édi, ṭavrī édi. (...)

(...) Böyle bir zamanda öyle sağlam bir kurganın elde olsaydı, iyi idi. (...)

b.-sa (fermān bolsa) 64a/11

(...) Eger terahhüm qılıp tutturulmasa ya talatılmasa biziñ bile qazaqlıqlarda ve miñnetlerde bolğan cemāʿatnıñ hāzır tanığan mällarığa bārī fermān bolsa kim éliglerige kirse uşmunça bile qutulsalar, minnetler tutsalar kérek. (...)

(...) Eğer kendilerine merhamet edip, onları tevkif etmeden ve mallarını zaptettirmeden, yalnız zorluklarda bizimle beraber bulunanların mallarını geri almalarına izin verilirse bu kadarla kurtulabildiklerine şükretmeleri gerek. (...)

b.-sa (ḥāstı bolsa) 83a/7

(...) Semerqandʼnı éliglegendin soñ her né ténriniñ ḥāstı bolsa ol bolğusıdur. (...)

(...) Semerkandʼı ele geçirdikten sonra Tanrı ne dilerse o olacaktır. (...)

b.-sa (hıdmet bolsa) 65a/4

(...) Egerçi munda yañşı bardı, velī soñra andağ qabāhatlar qıldı kim yüz munıñ dék hızmetsa yapqay, néçük kim mezkūr bolğusıdur. (...)

(...) Gerçi bu defa iyi hareket etti fakat sonra öyle hatalar yaptı ki bunun gibi yüz bin hizmet daha yapsa söylendiği gibi kaybolacaktır. (...)

b.-sa (köp bolsa) 114b/2

(...) Qaçqan yağı köp bolsa, hem az qav[gu]nçı bile çehre bola almas. (...)

(...) Kaçan düşman çok olsa da az takipçiye karşı koyamaz. (...)

b.-sa (müyesser bolsa) 56b/1, 116b/8, 117b/1

(...) “Atımızğa ve özümüzge boğuzdın güzér yoqtur. Mén Kernānʼğa baray bir néme müyesser bolsa kéltürey.” (...)

(...) “Atlarımızın ve kendimizin boğazını düşünmemek olmaz. Ben Kernanʼa gidip ne bulabilirsem getireyim.” dedi. (...)

b.-sa (qanda bolsa) 73a/1

(...) Şabāḥ her qanda bolsa uçratur biz dép fi'l-ḥāl élig qoşmaqñı şalāḥ körmediler.

(...)

(...) Sabah her nerede ise buluruz deyip hemen hücum etmeyi uygun görmediler.

(...)

b.-sa (ref' bolsa) 31b/12

(...) Hāṭırğa yétti kim “Ara munça yavuq bolğanda ḥān çün ata-ağadurlar, barıp mülāzemet qılsam, ötken küdürerler ref' bolsa, yıraқта yavuqta éşitür körerge yahşı bolğay” dép kélip Şāhruḥiyyedin taşqarı Ḥaydar Bég salğan bağda ḥānga mülāzemet qıldım. (...)

(...) Arada mesafe bu kadar yakın ve Han da babamın ve ağabeyimin yerindedir, gidip bağlansam, geçmişteki kırgınlıklar ortadan kalksa, uzakta ve yakında bunu işiten ve görenler için de iyi olacak.” diye düşünüp, gelip Şahruhiye'nin dışında Haydar Bey yaptırdığı bağda kendisine bağlandım. (...)

b.-sa (tüşken bolsa) 70b/6

(...) Tañlasığa oq atamnıñ anası, méniñ uluğ anam Şāh Sulṭān Bégim, Andicān'dın kélđi bu ḥayāl bile kim Cihāngīr eger éligge tüşken bolsa dérh'ast qılğay. (...)

(...) Ertesi gün sabah olur olmaz, benim büyük annem Şah Sultan Begim Andican'dan geldi, bu niyeti eğer Cihangir ele düştü ise, rica edip, kurtarmak idi.
(...)

b.-sa (ümīdvārlıq bolsa) 95a/8

(...) Eger bir ṭarafdın ümīd-vārlıq bolsa édi, yā zāḥīre bolsa, şulḥ söziğe kim qulaq salur édi? (...)

(...) Eğer bir taraftan ümit olsa idi, veya erzak olsa barış sözüne kim kulak asardı?

(...)

b.-sa (yavuq bolsa) 113a/12

(...) Bā-vücūd-ı bu hāl, bī- tecrübelıqdın Dervāze’de turup Cihāngīr Mīrzā’ğa kişi yiberildi kim “Yavuq bolsa kēlsün yana zorlalıñ!” (...)

(...) Tecrübesizlikten bu hale düşmemize rağmen Kapı’da durup: “Yakında ise, gelse yürüyelim!” (...)

b.-sa (zaḥīre bolsa) 95a/8

(...) Eğer bir tarafdın ümīd-vārlıq bolsa édi, yā zaḥīre bolsa, şulḥ söziğe kim qulaq salur édi? (...)

(...) Eğer bir taraftan ümit olsa idi, veya erzak olsa barış sözüne kim kulak asardı?

(...)

b.-sak (éligide bolsak) 115b/5

(...) Maña bu sözleridin ḥaylī dağdağa boldı bu cihetdin kim barçamız anıñ éligide bolsak ḥaṭr ihtimālı köptür. (...)

(...) Bana bu sözlerindenden hayli telaşa düştüm, bu yüzden hepimiz onun elinde bulunursak tehlike ihtimali çoktur. (...)

b.-sam (vāsıṭa u sā’ī bolsam) 101b/14

(...) Bola alğay mu kim mén barsam hem Kiçik Hān dadamni körsem hem mülāqāt qılmaḡqa vāsıṭa vü sā’ī bolsam? (...)

(...) Acaba benim gitsem küçük Han dayımı görsem de buraya gelmesine gayret etsem? (...)

b.-salar (müteveccih bolsalar) 60b/1

(...) Bu maзмün bile yiberiptür kim “Egerçi méndin ‘azım günāhlar şadır boldı, veli ümīdim bar kim ‘ināyet qılıp günāhımın bağışlap bérige müteveccih bolsalar, Merğīnānnı tapşurup bir nev‘ qulluq ve hıdmetkārlıq qılğay mén. Günāhım arıp hıcābım ref‘ bolğay.” (...)

(...) Bu haberle gönderilmişti: “Gerçi benim tarafımdan çok büyük günahlar ortaya çıktı fakat ümit ettiğim gibi lütfedip günahlarımı bağışlayıp buraya yönelseler Merginan’ı teslim edip öyle bir kulluk ve hizmetkarlık yapacağım ki günahım temizlenip, üzüntüm ortadan kalkacak.” (...)

b.-a (peher bola) 95a/9

(...) Şulhgüne qılıp kéçedin éki pehar bola yavuşup édi kim Şeyhzāde Dervāzesi’din çıqıldı. (...)

(...) Barışa benzer bir şey yapıp gece yarısı Şeyhzade Kapısı’ndan çıkıldı. (...)

b.-a (yaz bola) 99a/2

(...) Yaz bola Şaybaq Han’nın Ura Tepe üstige kélür haberi boldı. (...)

(...) Yaz olsa Şaybak Han’ın Ura Tepe üstüne yürüdüğü haberi alındı. (...)

b.-a (bola alğay) 101b/13

(...) Bola alğay mu kim mén barsam hem Kiçik Han dadamni körsem hem mülāqāt qılmaqqa vāsıta vü sā‘ī bolsam? (...)

(...) Acaba benim gıtsem küçük Han dayımı görsem de buraya gelmesine gayret etsem? (...)

b.-a (bola kelkendür) 64b/11

(...) Hemîşe yamanlıq u buzuqçılıq Moğul ulusıdın bola kélgendür. (...)

(...) Kötülük ve bozgunluk her zaman Moğul ulusundan çıkagelmiştir. (...)

b.-alı (oq bolalı) 115a/3

(...) Mén dédim kim “ Sêni taşlap qayan baray? Yürü! Ölüg tirig bile oq bolalı.” (...)

(...) “Siz bana bakıp da yakalanmayın? Yürü! Ölü diri belki kurtulabilirsiniz.” dedim. (...)

b.-up (andaq bolup) 97b/1

(...) Yalañ ayaq köp yürügendin ayaqlar andaq bolup édi kim tağ u taş tefävüd qılmas édi. (...)

(...)Yalın ayak gzymekten ayaklarım o hale gelmişti ki dağ ve taşı fark etmezdi. (...)

b.-up (bā’is bolup) 94b/14

(...) Uşbu künlerde Uzun Ḥasan Ḥ’āce Ḥüseyn, kim Cihāngīr Mīrzā’nıñ yağılığığa ve Semerqand’dın çıqmaqımızğa ol bā’is bolup édi. (...)

(...) O günlerde Uzun Hasan, Hoca Hüseyin, adamlarıyla Semerkand’dan çıkmamıza sebep olmuştu. (...)

b.-up (bedgümān bolup) 59b/9, 87a/5

(...) Qāsım Bég andın bedgümān bolup Şehr-i Sebz sarı ruḥşat bérđi. (...)

(...) Kasım Bey ondan şüphelenip Şehr-i Sebz tarafına gitmesine izin verdi. (...)

b.-up (bī-ğuzūr bolup) 53a/3

(...) Ol furşatta bir mertebe bī-ğuzūr bolup yaḥşı bolup édim. (...)

(...) O vakitler biraz huzursuz olup iyi olmuşum. (...)

b.-up (bī-pāy bolup) 53b/9, 62a/14, 105b/10, 110b/12

(...) Bu sözdin bī-pāy bolup muhāliflerni tilep ‘ahd u şart qılıp qal‘anı bérdi. (...)

(...) Bu sözden fenalaşıp muhalifleri davet edip yemin ve şartlar ile kaleyi teslim etti. (...)

b.-up (ékki kün bolup) 119b/10

(...) Ékki kün bolup érdi kim hīç ta‘ām yémeydür édim. (...)

(...) İki gün olmuştu ki hiç yemek yemiyordum. (...)

b.-up (dilir bolup) 91b/8, 91b/11

(...) Oq ve qılıç zaḥm [u] zarbını ve maşaf u meydān qıtāl u ḥarbını körmegen avbāş u aytām bu mu‘āmeledin dilir bolup yırag çıqa kırıstiler. (...)

(...) Ok ve kılıç yarasını görmeyen ve meydan savaşının ne olduğunu bilmeyen bu ayak takımı, bundan cesaret alıp uzağa giriştiler. (...)

b.-up (ğāfil bolup) 93a/6

(...) Uruş ol taraf bolğan üçün bolcar éli ġāfil bolup qul ve qulluqçı iş küç üçün üyge ve bāzārga barıp tarqaşıp édiler. (...)

(...) Savaş o tarafta çıktığı ettiği için, karargahtakiler bu işten habersiz olup adamları, işleri güçleri için evlerine veya pazara dağılmışlardı. (...)

b.-up (ḥalāş bolup) 32b/7, 65b/13, 96a/6

(...) Mundaq düşman belāsıdın ve açlıq ibtilā‘sıdın ḥalāş bolup amānlıq rāḥatığa ve erzānlıq ferāğatığa yetiştük. (...)

(...) Böylece düşman belasından ve açlık afetinden kurtulup rahata ve kolaylığa eriştik. (...)

b.-up (ḥarāb bolup) 117a/3

(...) Ḥarāb bolup édi. (...)

(...) Perişan olmuştı. (...)

b.-up (hoş-ḥāl bolup) 118b/10, 119b/2

(...) Mén bu tüşni körüp hoş-ḥāl bolup Uluğ Ḥan Kiçik Ḥan'ğa 'arz qıldım. (...)

(...) Ben bu rüyayı görüp, sevinip Büyük Han ve Küçük Han'a arz ettim (...)

b.-up (ıztırāb u infi'ālda bolup) 102b/5

(...) İztırāb u infi'ālda bolup fi'l-ḥāl Sultān Sa'īd Ḥan bile Baba Ḥan Sultān'nı buyurdılar kim tüşüp méniñ bile yükünüp körüşkeyler. (...)

(...) Canı sıkılıp, öfkelenip hemen Sultan Said Han ile Baba Han Sultan'ı buyurdular ki benim ile hürmetle eğilip görüşecekler. (...)

b.-up (ihtiyār bolup) 76a/14

(...) Sebebi bu édi kim tarḥanīler asru köp i'tibār u ihtiyār bolup édiler. (...)

(...) Sebebi bu idi: Tarhanlar pek çok değer ve kuvvet bulmuşlardı. (...)

b.-up (köprağ bolup) 119a/4

(...) Bu sözni eşitkeç maña ıztırāb köprağ bolup qılur işimni bilmedim. (...)

(...) Bu sözü duyunca acım artıp ne yaparım işimi bilmedim. (...)

b.-up (mağlūb bolup) 8a/3

(...) Bu cihettin ol mevzi' bu ismğa mevsūmdur kim tağ dāmenesi cihetidin bu deryā andaq tar aqar kim rivāyet qılurlar kim ol yérdin tekke ségrigendür. (...)

(...) Bu nehir dağ eteğinde olup çok dardır, rivayete göre buradan teke atlamış ve bu isim bunun için verilmiştir. (...)

b.-up (maqāmıda bolup) 96b/14, 116a/12

(...) Ümīd-vār édim kim han dadam ri‘āyet ü ‘ināyet maqāmıda bolup vilāyet ü Fergāna bergeyler. (...)

(...) Han dayım(in bana) uyup ve iyilik edip bir Fergana vilayetini ümit ediyordum. (...)

b.-up (me’yūs bolup) 8b/12, 53a/6, 77a/10

(...) Me’yūs bolup salıp çıktım. (...)

(...) Ümitsiz olup bırakıp çıktım. (...)

b.-up (meşgūl bolup) 92b/14

(...) Tamām bu taraf uruşqa meşgūl bolup bolcar hālī bolğan maḥalda busqan yerdin çıqıp ıldam kélip bu şatularnı éki Dervāze’niñ aralığı Muḥammed Mezīd Tarḥan’nıñ ḥavīlīsiniñ [toğrısın bir yolu oq faşīlğa koyarlar Qoç Bégi’nin] Muḥammed Qulı Qoçı’nıñ yana bir bölek yigitlernin bolcarı bu yer édi. (...)

(...) Askerin hepsi bu tarafta savaşıla meşgul olup bu karargah boş kaldığı bir sırada pusuda bulunanlar saklandıkları yerden çıkıp, koşarak gelip bu merdivenleri iki Kapı’nın arasındaki ve Muhammed Mezid Tarhan’ın avlusunun [karşısındaki duvara koyarlar Koçi Beyi’nin] Muhammen Kulı Koçi’nin ile diğer askerlerinin karargahı bu yerdi. (...)

b.-up (mezkūr bolup) 90b/10

(...) Yana Ebū‘l Qāsım Kūhber, Ḥaydar Qāsım Bégniñ uluq oğlu, Ḥudāy Bérđi Tuğçı, Sulṭān Aḥmed Tenbel[nin] inisi Ḥalīl, kim burunraq néçe qatla mezkūr bolup édi, bu uruşta telef boldılar. (...)

(...) Ebülkasım Kuhber, Kasım Bey’in büyük oğlu Hoday Berdi Tugçı ve önceden de birkaç defa söz edilmişti, Sultan Ahmed Tenbel’in küçük kardeşi Halil bu savaşta öldüler. (...)

b.-up (muqarreb bolup) 79b/1

(...) Tenbel’ğa muqarreb bolup ğalebe yağılıqlar ve yamanlıqlar bu atalıq oğulluqtın zuhūrğa keldi. (...)

(...) Tenbel’in yakınlarından kabul olan bu baba ile oğuldan birçok düşmanlık ve kötülükler meydana geldi. (...)

b.-up (musallaṭ bolup) 57b/12

(...) Yazığa Sulṭān Ḥüseyn Mīrzā oğlu Muḥammed Ḥüseyn Mīrzāniñ def‘-i zararığa kim Astarābādqa musallaṭ bolup yamanlıq maqāmıda édi, Muḥammed Velī Bég başlıq Béglerni qalın çerig bile ılğar yiberip özi Nişin Ölenjide oturup édi (...)

(...) Ovaya Sultan Hüseyin Mirza, Astarabad’a bela olup kötülükte bulunan oğlu Muhammed Hüseyin Mirza’nın öldürülmesi için Muhammed Veli kumandasındaki bazı Beyleri, birçok askerle akıncı gönderip kendisi Nişin Çayırı’nda oturmuştu. (...)

b.-up (muṭasarıf bolup) 85a/8

(...) Qandağı yat yağı Özbek kélip muṭasarıf bolup édi. (...)

(...) Yabancı ve düşman Özbek gelip onu ele geçirmişti. (...)

b.-up (müddetī anda bolup) 96a/9

(...) Çün müddetī anda bolup édim ötüp barurda barıp anı seyr qıldım. (...)

(...) Çünkü bir müddet orada bulunmuştum, geçerken uğrayıp onu seyrettim. (...)

b.-up (münharif bolup) 18a/7, 24b/3

(...) Beş-altı aydın son Hasan Ya‘qūbnıñ mizācı münharif bolup méniñ yavuşumdağı kişi-qara bile yaman ma‘āş qıla kirişti. (...)

(...) Beş altı aydan sonra Hasan Yakub’un tavrı değişmiş olup benim etrafımdakilere ve diğer adamlara karşı kötü davranmaya başladı. (...)

b.-up (müte’essir bolup) 41a/12, 60a/10, 98b/14

(...) ‘Alī Şīr Bég bisyār müteessir bolup köp yıǵladı. (...)

(...) Ali Şir Bey çok üzülüp çok ağladı. (...)

b.-up (müteveccih bolup) 39a/13

(...) Tañlası ‘īd-i fıtr namāzını anda qılıp Semerqand üstige müteveccih bolup İpar Qoruǵıǵa tüştü. (...)

(...) Ertesi gün Ramazan Bayramı namazını orada kılıp Semerkand üstüne yürüyüp Aybar Korusu’na geldik. (...)

b.-up (müteḥḥayyir bolup) 72b/11

(...) Ağasının mundaq yéñil kétkenidin ve biziñ mundaq ıldam yétkenimizdin deng ü müteḥḥayyir bolup tura qaldı. (...)

(...) Ağabeyinin böyle kolayca gitmesinden ve bizim de bu şekilde çabuk gelmemizden şaşırıp kaldı. (...)

b.-up (mütevehhim bolup) 109a/8

(...) Üç dört kündin kéyin Qanber ‘Alī aytqan sözleridin mütevehhim bolup qaçıp Andicān’ğa kirdi. (...)

(...) Üç dört günden sonra Kanber Ali, söylenen sözlerden kuşkulanıp, kaçıp Andican'a girdi. (...)

b.-up (müttefik bolup) 99b/11

(...) Çerig üstide Muḥammed Duġlat, kim Muḥammed Ḥiṣārī'ğa meşhūr édi, yana inisi Sultān Hüseyn Duġlat Qanber 'Alī Sallāḥ müttefik bolup Tenbel'ğa qaşd qılurlar. (...)

(...) Asker arasında Muhammed Hisarı diye ünlenen Muhammed Duglat, küçük kardeşi Sultan Hüseyin Duglat ve Kanber Ali Sellah ittifak edip, Tenbel'e kastederler. (...)

b.-up (namāz-ı peşîn bolup) 119b/11

(...) Namāz-ı peşîn bolup édi kim [bir] qoyun tapıp kélip bir yerde tüşüp oturup kebāb qıldılar. (...)

(...) Namazı kılmıştı, bir koyun bulup, gelip bir yerde inip, kebab yaptılar. (...)

b.-up (namāz-ı şām) 106a/10

(...) Yaġını basıp maḥalleniñ yaqası H'āce Ketta'ğa yétkende namāz-ı şām bolup édi. (...)

(...) Düşmanı yenip mahallenin kenarı olan Hoca Kette'ye varıldığında akşam namazı olmuştu. (...)

b.-up (nevmid bolup) 94b/9

(...) Sipāhī u ra'yyet nevmīd bolup birer ékkirer qurğandın taşlap qaça kiriştiler. (...)

(...) Asker ve halk ümitsizliğe düşüp birer ikişer kurganı bırakıp, kaçmaya başladılar. (...)

b.-up (nöker bolup) 57b/4

(...) Hem uşbu yıl Sultān Hüseyin Mīrzā Zünnūn Argunnıñ ve oğlu Şāh-Şucā'nıñ, kim Bedī'üzzamān Mīrzāğa nöker bolup qız bérıp fitne ü fesād maqāmıda édiler. Def'ığa çerig tartıp kélip Büstqa tüşti. (...)

(...) Aynı senede Sultan Hüseyin Mirza, Bediüzzaman Mirza hizmetine girip, kendisine kızını verip, fitne ve fesatla uğraşan Zünnun Argun'un oğlu Şah Şuca'nın ölümü için asker sevkedip Büst'e indi. (...)

b.-up (oq bolup) 92a/7

(...) Qoyıǵı qaçqanlar ħod qaçmaqları bile oq bolup édiler. (...)

(...) Kaçanlar kaçmakta devam ediyorlardı. (...)

b.-up (peşīmān bolup) 16b/13, 108b/5

(...) Aytqanıdın peşīmān bolup yandı. (...)

(...) Söylediğinden pişman olup döndü. (...)

b.-up (ref' bolup) 95b/14

(...) Ölüm daǵdaǵası ħařirdin ref' bolup açlıq şiddeti éldin def' boldı. (...)

(...) Ölüm korkusu gönülden çıkıp açlık şiddeti halktan def oldu. (...)

b.-up (rū-be-rū bolup) 65a/13, 104a/12, 57b/2

(...) Yétmiş seksen yiğit bile çıqıp kélip Nazar Bahādır bile rūberū bolup yıqıtıp başını késip alıp qal'ağa kirdi. (...)

(...) Yetmiş seksen yiğitle çıkıp, kelip Nazar Bahadır ile karşılaşıp, başını kesip, kaleye döndü. (...)

b.-up (sarı bolup) 37b/8

(...) Fetih Sultān ‘Alī Mīrzā sarı bolup Baysungur Mīrzā şikest taptı. (...)

(...) Üstünlük Sultan Ali Mirza tarafında kalıp Baysungur Mirza mağlup edildi. (...)

b.-up (sergerdān bolup) 120a/2

(...) Hātırımğa kēldi kim: Tā ki bu Fergāna vilāyetide ser-gerdān bolup yürümek kérek. Her tarafğa talap qıla mén. (...)

(...) Mademki bu Fergana vilayetinde sersem olup yaşamak gerek başka bir tarafa başımı alıp gideyim.” diye düşündüm. (...)

b.-up (şikest bolup) 8b/10

(...) Mén Semerqandnı ékkinçi nevbet algānda bāvücūd kim Ser-i Pulda şikest bolup édi, kēlip bēş ay qal‘adārlıq qıldım. (...)

(...) Ben Semerkand’ı ikinci defa aldığımda Ser-i Pul’da yenilmişti, gelip beş ay kaleyi savundum. (...)

b.-up (tanıman bolup) 73b/5

(...) Sonralar eşikde tanıman bolup édi. (...)

(...) Sonraları kapıda tanıman olmuştu. (...)

b.-up (tecrübe bolup) 85b/7

(...) Né köp iş körüp édim, né tecrübe bolup édi. (...)

(...) Ne çok işler görmüştüm ne tecrübe edinmiştim. (...)

b.-up (tāyib bolup) 11a/13

(...) Bu tārīhde déydürler kim tāyib bolup yahşı tārīqa peydā qılıptur. (...)

(...) Bu tarihte diyolar ki şimdi ayıplamış iyi tarafı ortaya çıkmıştır. (...)

b.-up (tayyār bolup) 43b/14

(...) Qışlaq öyleri tayyār bolup qurğanga kirdük. (...)

(...) Kışlak evleri hazır olup kurgana girdik. (...)

b.-up (uruş bolup) 118a/9

(...) Dédim kim “Munça ğavġā vü uruş bolup né i‘timād bile baray?” (...)

(...) “Bu kadar kavga ve savaş yapıp ne gibi bir emniyet ile gideyim?” dedim. (...)

b.-up (uruş bolup) 67a/8

(...) Ol mikdār uluq taşlar kim Māzū Qurġanı’da attılar, Uşmunça qurġan uruşı bolup hīç qurġandın mundaq taşlar atmadılar. (...)

(...) Mazu Kurganı’ndan o kadar büyük taşlar attılar ki bu kadar kurgan savaşı olup hiçbir kurgandan böyle taşlar atmadılar. (...)

b.-up (vāqı’ bolup) 86b/12, 88a/10

(...) Bā‘zıdın kim nisbet bu řabaqaġa bī-ādāblıqlar u naşoşluqlar vāqı’ bolup édi, öz tevehhümleridin teġāfūl qıldılar. (...)

(...) Bazısından bize karşı edepsizlikleri ve fena hareketleri görülmüştü, kendi şüphelerinden anlamamazlıktan geldiler. (...)

b.-up (yigit bolup) 76b/5

(...) Sulţān ‘Alī Mīrzā uluġ yigit bolup édi. (...)

(...) Sultan Ali Mirza büyük yiġit olmuştı. (...)

b.-up (za’īf bolup) 79a/11

(...) ‘Alī Dost za‘īf bolup édi né üçün kim Tenbel’ni arqalanıp maña ve méniñ devlethāhlarımğa cefā vü azāblar qılur édi, méniñ hem řab‘ım bu merdek bile yaman édi. (...)

(...) Ali Dost’un güçsüz olmuştu çünkü Tenbel’e dayanıp bana ve benim taraftarlarıma cefa ve eziyet ederdi, benim de halkım bu alçak adam ile kötüydü. (...)

b.-up (žarūret bolup) 17a/6, 40b/13

(...) Žarūret bolup bu yurtdın köçüp Özbek üstige barıldı. (...)

(...) Zorunlu olup bu yurttan göçüp Özbek üstüne varıldı. (...)

b.-up (žāyi‘bolup) 31a/11

(...) Čün yaraqsız uruş salılıp édi, ba‘zı yigit yeleñ žāyi‘ bolup ħaylī kiři yaralıq boldı. (...)

(...) Silahsız savaş yapılmıştı, bazı yiğitler ölüp birçoğı da yaralandılar. (...)

b.-updur (merdūd bolupdur) 29a/3

(...) Téñri qaşıda ‘āšī ve ħalq qaşıda merdūd bolupdur. (...)

(...) Tanrı nezdinde asi ve halkın gözünde kovulmuş oldu. (...)

b.-mış (řitāb bolmış) 64a/14

(...) Egerči ma‘qūl u müvecceh édi, bir néme řitāb bolmıř. (...)

(...) Gerči bu karar uygun ve doğru idi, biraz acele verilmiş. (...)

b.-uptur (fevt boluptur) 109b/5

(...) Uşbu yosunluq bisyār vāqı‘ boluptur: ġanīmni tuyuptur dēp sehliŋġarlıq qılıptur, iş maħallī fevt boluptur. (...)

(...) Buna benzer şeyler çok görülmüştür: düşmanı duymuştur diyip düşünölmüştür, fırsat kaçmıştır. (...)

b.-uptur (ġāfil boluptur) 116a/13

(...) Bular bu zamān ayttılar kim “Ġāfil bolupturbiz. Keŋ Qul yolu kéyinqalmış.”
(...)

*(...) O zaman onlar: “Biz dalgınlık etmişiz; Ken Kul yolu geride kalmış.” dediler.
(...)*

b.-uptur (ħaberdār boluptur) 83a/9

(...) Ol aħşam él ħaberdār boluptur dēp qurġannıŋ yavuqıġa kélmey Ĥan Yurtıdın oq yanıldı. (...)

(...) O akşam halk haberdar olmuştur diyip kurganın yakınına gitmeden doğru Han Yurdu’ndan geri dönüldü. (...)

b.-uptur (kéç boluptur) 72b/14, 106a/12

(...) Kün kéç boluptur. (...)

(...) Gün geç olmuştur. (...)

b.-uptur (mezķūr boluptur) 28a/14

(...) Nesebi ĥānlar vaqāyi‘ide meşrūħ mezķūr boluptur. (...)

(...) Soyu hanlar eserinde açıklanmış, söylenmiştir. (...)

b.-uptur (pāk- i’tiqād boluptur) 68b/5

(...) Sonra dediler kim Semerqand'ta ol yamān 'aqidedin yanıp pāk-i'tiqād boluptur.

(...)

(...) Sonra dediler ki Semerkand'da bu kötü inancı bırakıp temiz inançlı olmuştur.

(...)

b.-uptur (peydā boluptur) 44b/14, 101b/8

(...) Hāzret-i risālet zamānıdın beri ol miqdār e'imme İslām kim Māverāū'n-nehrdın peydā boluptur. (...)

(...) Hazret-i Peygamber zamanından beri, Maveraünnehir'de o kadar çok İslam imamları yetişmiştir. (...)

b.-uptur (şādır boluptur) 101a/7

(...) Barçağa gümā[n] boldı kim bu hareket bulardın şādır boluptur, egerçi tahqīq bolmadı. (...)

(...) Herkes şüphelendi ki bu hareket bunlardan ortaya çıkmıştır gerçi araştırılmadı.

(...)

b.-uptur (vāqi' boluptur) 1b/3, 1b/7, 2a/6, 2a/11, 2b/14, 3a/6, 3a/12, 67a/3, 67a/4, 104a/7, 3b/6, 4a/6, 4b/12, 6b/1, 37a/10, 45a/6, 48a/9, 48a/13, 48b/1, 48b/3, 48b/9, 50a/1, 50a/10, 50a/14

(...) Dilgüşā Bāğı bile Semerqand arasında vāqi' boluptur. (...)

(...) Dilgüşa Bahçesi ile Semerkand arasında ortaya çıkmıştır. (...)

b.-upturlar (vāqi' bolupturlar) 32a/10

(...) Çün tağları berk ve serḥaddte vāqi' bolupturlar, māl bérmede rāyic émeştürler.

(...)

(...) Çünkü dağları sarp ve sınırdaki ortaya çıkmıştır, vergi vermekte pek istekli değildirler. (...)

b.-ğunça (müsta‘idd bolğunça) 43a/1

(...) Çün bizim el tayyār emes ediler, yigitler müsta‘idd bolğunça Sultān Qulı ve Bābā Qulını tüşürüp qurganğa eltiler. (...)

(...) Bizim asker savaşa hazır değiller, yiğitler yetenekli olmayınca Sultan Kulı ile Baba Kulı’yı ele geçirip kurgana götürdüler. (...)

b.-ğunça (tayyār bolğunça) 43b/12

(...) Nêçe kün qışlağı öyler tayyār bolğunça ölenge oturuldu. (...)

(...) Kışlalar hazır oluncaya kadar birkaç gün çayırda oturuldu. (...)

b.-ğunça (vāqıf bolğunça) 33a/7

(...) Ol çerig vāqıf bolğunça ‘Abdul-Laṭıf Baḥşı ta‘ayyün bolğan el bile Kilif güzzeridin ötüp su yaqasını mażbūṭ qıldı. (...)

(...) O askerler bu işten haber alınca Abdülatif Baḥşı adamları ile meydana çıkıp Kilif Geçidi’ni geçip su kenarını ele geçirdi. (...)

b.-ur édi (mübeddel bolur édi) 7b/9

(...) Anıñ muştıdın yigit yıqılmağan yoqtur mülk-gırlıq dağdağası cihetidin ḥaylī yaraşlar uruşqa ve dostluqlar düşmenlıqqa mübeddel bolur édi. (...)

(...) Onun yumruğundan devrilmeyen yoktur, memleketini genişletmek hırsı yüzünden pek çok barışlar savaşa ve dostluklar da düşmanlığa dönerdi. (...)

b.-ur édi (mülāzemetide bolur édi) 58a/8

(...) Hüsrev Şāhnın inisi Bāqī Çağāniyānī, kim mundın burunraq kélip Sultān Hüseyn Mīrzā mülāzemetide bolur édi. (...)

(...) Husrev Şah'ın küçük kardeşi Baki Çağanyani, bundan biraz önce gelip Sultan Hüseyn Mirza'nın hizmetinde bulunurdu. (...)

b.-ur édi (terk bolur édi) 25a/14

(...) Teheccüd hem kemraq terk bolur édi. (...)

(...) Teheccüd namazını (yatsı namazından sonra bir miktar uyuduktan sonra kalkıp gece kılınan namaz) az daha terk ediyordum. (...)

b.-ur édi (uruq bolur édi) 14b/12,21b/12

(...) Dervīş Muḥammed Tarḥan [bile] yavuq uruq bolur édi. (...)

(...) Derviş Muhammed Tarhan (ile) yakın akraba olurdu. (...)

b.-ur ékendür (zāhir bolur ékendür) 18b/14

(...) Egerçi hīç andaq bolmadı kim öziniñ éligi işke yétmiş [bolğay], velī dérler kim ba'zı ma'rekelerde andın eşer-i şecā'at zāhir bolur ékendür. (...)

(...) Gerçi kendi eli ile bir iş görmek fırsatını bulamadı fakat bazı savaşlarda cesaret gösterdiği söylenilmektedir. (...)

b.-up édim (pādşāh bolup édim) 54a/14

(...) Bisyār şāqq u düşvār kélđi né üçün kim tā pādşāh bolup édim bu nev' nökerdin ve vilāyettin ayrılmaydur édim. (...)

(...) Bu çok sıkıntılı ve zor geldi çünkü padişah olduğumdan beri bu şekilde adamlarımdan ve vilayetten böyle ayrılmamıştım. (...)

b.-up édim (yahşı bolup édim) 53a/3

(...) Ol fursatta bir mertebe bī-ḥuzūr bolup yaḥşı bolup édim. (...)

(...) O vakitler bir derece huzursuz olup iyi olmuşum. (...)

b.-up édi (bī-şümār bolup édi) 42a/1

(...) Altun u gümüş ālāt u edevātı bisyār bolup édi ve qumāş-püş yigiti ve topçaq atı bī-şümār bolup édi. (...)

(...) Altın ve gümüş eşyaları çoğalmıştı ve süslü giydirilmiş yiğitleri ve cins atları sayısız olmuştu. (...)

b.-up édi (cem‘ bolup édi) 37b/14

(...) Sultān Mes‘ūd Mīrzānıñ ve Hüsrev Şāhnıñ ḥatırı cem‘ bolup édi. (...)

(...) Sultan Mesud Mirza ile Husrev Şah’ın da içleri rahat etmişti. (...)

b.-up édi (kināyeti bolup édi) 37a/12

(...) Her kim taht dā‘ıyesi bile baş qoysa hem munda qoyar ḥattā kim kināyeti bolup édi kim “Filān pādşāhzādeni Kōk Serāyğa çıkardılar,” ya‘nī öltürdiler. (...)

(...) Her kim taht kavgası yüzünden başını kaybederse burada kaybeder hatta “Filan şehzadeyi Göksaray’a çıkardılar.” sözü, onun öldürüldüğüne kinaye olmuştu. (...)

b.-up édi (küdūretler bolup édi) 42a/14

(...) Sultān Mes‘ud Mīrzā bile Hüsrev Şāhnıñ arasında anıñ bī-i‘tidālǵıların ve munıñ ulǵaymaqların niqārlar küdūretler bolup édi. (...)

(...) Sultan Mesud Mirza ile Husrev Şah’ın arasında birinin ölçüsüzlüğünden ve diğərinin de kendisini büyük görmesinden kaygılar olmuştu. (...)

b.-up édi (meşhūr bolup édi) 34a/3, 54a/1

(...) Uşol çıqqan bile Ҳамза Султан ve Mehdī Султан ve Ҳамза Султан'ının oğlu Mamaq Султан ve Muḥammed Duğlat, kim sonralar Muḥammed Ҳişārīğa meşhūr bolup édi. (...)

(...) Bunun üzerine, Hamza Sultan, Mehdi Sultan, Hamza Sultan'ın oğlu Mamak Sultan, sonraları Muhammed Hisari meşhur olmuştu. (...)

b.-up édi (mezkūr bolup édi) 6a/14

(...) Mezkūr bolup édi kim Ah̄sī qurğanı bülend cer üstide vāqī' boluptur 'imāretleri cer yaqasında érdi uşbu tārīḥde düşenbih künü ramazān ayının törtide 'Ömer-Şeyḥ Mīrzā cerdin kebüter ve kebüter-ḥāne bile uçup şunqār boldı. (...)

(...) Bahsedilmiş ki Ah̄si hisarı yüksek bir uçurum üzerine kurulmuş olup, binaları bu uçurumun kenarında idi, bu tarihte ramazan ayının dördüncü pazartesi günü Ömer Şeyh Mirza bu uçurumdan güvercin ve güvercihane ile düşüp öldü. (...)

b.-up édi (muqarreb bolup édi) 15a/10

(...) 'Ömer-Şeyḥ Mīrzānıñ āḥir zamānlarıda köp muqarreb bolup édi. (...)

(...) Ömer Şeyh Mirza'nın son zamanlarında çok yakınlarından olmuştu. (...)

b.-up édi (muqarrer bolup édi) 39a/4

(...) Султан 'Alī Mīrzā bile körüşkende andaq muqarrer bolup édi kim yaz alar Buḥā[ā]dın, mén Andicāndın kélip Semerqandnı muḥāşara qılğay biz. (...)

(...) Sultan Ali Mirza ile görüştüğümüzde ilkbaharda onların Buhara'dan ve benim de Andican'dan gelip Semerkand'ı kuşatacağımız kararlaştırılmıştı. (...)

b.-up édi (müşerref bolup édi) 7a/8

(...) Şoḥbetleriğa bisyār müşerref bolup édi. (...)

(...) Sohbetlerine çok şeref kazanmıştı. (...)

b.-up édi (nām-zed bolup édi) 27b/6

(...) Törtünçi qız Sultān Hüseyn Mīrzā Qunduz üstige kélgende ‘Ömer-Şeyh Mīrzā oğlu Cihāngīr Mīrzānı Andicān çerigi bile kömek yibergende Cihāngīr Mīrzāğa nām-zed bolup édi. (...)

(...) Dördüncü kızı Sultan Hüseyin Mirza Kunduz üstüne geldiğinde Ömer Şeyh Mirza’nın oğlu Cihangir Mirza’yı, Andican askeri ile yardım için gönderdiğinde Cihangir Mirza ile nişanlanmıştı. (...)

b.-up édi (pürşaq q bolup édi) 41b/13

(...) Hāvālī u hāvāşisi ve yigit yeleni bisyār pürşaq q u pürzīb bolup édi. (...)

(...) Etrafında bulunanlar ve yiğitleri çokça zevke düşkün ve süslü olmuştu. (...)

b.-up édi (pürzīb bolup édi) 41b/13

(...) Hāvālī u hāvāşisi ve yigit yeleni bisyār pürşaq q u pürzīb bolup édi. (...)

(...) Etrafında bulunanlar ve yiğitleri çokça zevke düşkün ve süslü olmuştu. (...)

b.-up édi (şehrī bolup édi) 40b/10

(...) Bu yurtta ékende Semerqanddın şehrī ü bāzārī ol miqdār çıqıp édi kim ordu şehri bolup édi. (...)

(...) Bu yurttayken Semarkand’ın şehir halkından ve esnaftan o kadar çok adam çıkmıştı ki ordu bir şehir olmuştu. (...)

b.-up édi (ta‘alluq bolup édi) 59a/4

(...) Bu feterātta aña ta‘alluq bolup édi. (...)

(...) Bu karışıldıkta ona ait olmuştu. (...)

b.-up édi (yavuq bolup édi) 32b/9

(...) Çün qış yavuq bolup édi, él aşlıq tölükini tamām köterip édiler. (...)

(...) Çünkü kış yaklaşmıştı, halk kırdaki mahsulleri tamamen toplamıştı. (...)

b.-up édiler (āzurde bolup édiler) 56b/3, 57b/11

(...) Sultān Mes‘ūd Mīrzānıñ Bég ve içkisi ve yigit yeleñi āzurde bolup édiler. (...)

(...) Sultan Mesud Mirza'nın Bey, içki ve yiğitleri arasında kırgınlık olmuştu. (...)

b.-up édiler (vāqıf bolup édiler) 24b/6

(...) Anıñ bu fikridin barı él vāqıf bolup édiler. (...)

(...) Onun bu fikrinden herkes haberdar olmuştu. (...)

b.-up érdi (muqarreb bolup érdi) 15a/5

(...) ‘Ömer-Şeyh Mīrzā qaşıda sonralar haylī muqarreb bolup érdi. (...)

(...) Ömer Şeyh Mirza nezdinde sonraları çok yakınlarından olmuştu. (...)

b.-ğan (bile bolğan) 61a/9

(...) Méniñ bile bolğan kişi uluq ve kiçig éki yüz kırq kişi édi. (...)

(...) Benim ile olan kişi büyük ve küçük iki yüz kırk kişi idi. (...)

b.-ğan (bolğan abdān) 89a/13

(...) Bolğan abdān yigitlerni ve içkilerni tamām irevülge bitilip édi. (...)

(...) Olan mevcut iyi yiğit ve içkilerin hepsi ileri kola yazılmıştı. (...)

b.-ğan (bolğan Özbegler) 92a/1

(...) Qul-Nařar bile qılıç alıştı[lar. Bolğan Öz]bekler yayaqlap zor kélťürdiler. (...)

(...) Kul Nazar ile kılıç kılıca geldi[ler. Olan Öz]bekler attan inip zor getirdiler. (...)

b.-ğan (bolğan sipāhī) 67b/14

(...) Bolğan sipāhī tamām yarağlanıp ĥandek yaqasığa ıqarlar édi. (...)

(...) Var olan sipahi tamamen silahlanıp hendek kenarına çıkarlardı. (...)

b.-ğan (bolğan yasalda) 100b/3

(...) Bolğan yasalda turğan erig éli bir yolu süren saladurlar. (...)

(...) Var olan safta duran asker, hep birden harp çığlığı koparıyorlar. (...)

b.-ğan (bolğan yigitler) 61b/12

(...) Bolğan yigitler yasanıp çıqtılar, maĥalāttın ilgeri kélgeni qoymadılar. (...)

(...) Var olan yiğitler düzenlenip çıktılar, (düşmanı) mahallelerden daha ileriye bırakmadılar. (...)

b.-ğan (Dervāzeğa bolğan) 113a/8

(...) Dervāze’de bolğan atlıq yayaqnı qavlap Dervāze’ni alduk. (...)

(...) Kapı’da olan atlı ve yayaları kovalayıp Kapı’yı aldık. (...)

b.-ğan (eski bolğan) 119a/5

(...) Uşol ĥında bu atlıqlar bāğnıñ éřikini taparğa fırsat qılmay dīvārnı kim éski bolğan yerdin raĥne qılıp kirdiler. (...)

(...) O anda bu atlılar bahçenin kapısını aramaya vakit bulmadan eski olan yerden bir delik açıp içeri girdiler. (...)

b.-ğan (fi’l-ĥāl bolğan) 108a/14

(...) Fi'l-hāl bolğan vilāyetlerni aldılar. (...)

(...) Mevcut olan vilayetleri aldılar. (...)

b.-ğan (fütür bolğan) 31b/5

(...) Bu fetrette ol serkārda fütür bolğan üçün Sultān Aḥmed Mīrzāğa baqıp érdi.

(...)

(...) Bu kargaşalıklar o makamda ümitsizliğe düştüğü için Sultan Ahmed Mirza'ya geçmişti. (...)

b.-ğan (ḥaberdār bolğan) 84b/9

(...) Bā'zı ḥaberdār bolğan erbāb u dükkāndārlar kélip neş'e vü beşāšetler bile körüp māḥazarī keltürüp du'ālar qıldılar. (...)

(...) Haberdar olan bazı esnaf ve dükkān sahipleri sevinç ve neşe ile gelip ellerinde ne varsa getirip dua ettiler. (...)

b.-ğan (ḥālī bolğan) 92b/14

(...) Tamām bu taraf uruşqa meşgūl bolup bolcar ḥālī bolğan maḥalda busqan yerdin çıqıp ıldam kélip bu şatularnı ékki Dervāze'nin aralığı Muḥammed Mezīd Tarḥan'nın ḥavīlīsini [toğrısın bir yolu oq faşīlğa koyarlar Qoç Bégi'nin] Muḥammed Qulı Qoçı'nın yana bir bölek yigitlernin bolcarı bu yer édi. (...)

(...) Askerin hepsi bu tarafta savaş ile meşgul olup bu karargah boş olduğu bir sırada pustuklaro yerden çıkıp, gelip bu merdivenleri iki Kapı'nın arasındaki ve Muhammed Mezid Tarhan'ın avlusu karşısındaki duvara koymuşlar. Muhammed Kulı Koçı'nın ile diğer bir kısım beylerin karargahı burası idi. (...)

b.-ğan (kim bolğan) 61b/6, 66a/11, 89b/5

(...) Bizniñ irevül kim né kim bolğan iş körgeñ qılıç çapqan yigitlerni tamām irevülge bitilip édi; oñ qol sarı qaldı. (...)

(...) Bizim ileri kolumu bütün tecrübeli ve iyi kılıç kullanan yiğitlerimiz tamamen ileri kola yazılmıştı, sağ tarafımızda kaldı. (...)

b.-ğan (kişi bolğay édi) 111b/1

(...) Méniñ bile Aḥsī’de yüzdin köprek kişi bolğay édi. (...)

(...) Benim ile Aḥsi’de yüzden fazla kişi olacaktı. (...)

b.-ğan (māyil bolğan) 75b/3

(...) Andın burun ḥıç kişige māyil bolğan émes édim, belk[i] mihr ü muḥabbet ğüft ü şunūdın eşitmes édim, démes [é]dim. (...)

(...) Ondan önce hiç kimseye karşı ilgi göstermiş değildim, belki sevgi ve muhabbet hakkında söylenenleri bile dinlemez, konuşmazdım. (...)

b.-ğan (meşhūr bolğan) 82a/5

(...) Bizge yétkende seḥāvet bile meşhūr bolğan él ḥasīs bolur, mürüvvet bile mezkūr bolğan élniñ mürüvveti unutulur. (...)

(...) Bize geldiğinde cömertliği ile meşhur olan kimseler cimri olur, cömertliği ile anılan kimselerin iyiliği unutulur. (...)

b.-ğan (mezkūr bolğan) 6a/12, 11b/7, 23a/14, 53b/12, 57a/13, 71a/1, 93a/11

(...) Sultān Maḥmūd Mīrzāniñ néçe işleridin vaṣī’ ü şerīf ve sipāhī [ü] ra‘iyyet müteneffir u gürizān boldılar. (...)

(...) Sultan Mahmud Mirza’nın yaptığı birçok işlerden (dolayı) aşağı ve yüksek tabakaya mensup asker ve halkın bir çoğu iğrenip dağılıp kaçtılar. (...)

b.-ğan (miñnetlerde bolğan) 64a/10, 74b/10

(...) Méniñ bile qazaqlıqlarda ve miñnetlerde bolğan kişiler bile yaman ma‘āş qıla kirişti. (...)

(...) Benimle kazaklıklarda ve zorluklarda bulunan kişiler ile kötü davranmaya başladı. (...)

b.-ğan (mutazarrir bolğan) 105a/2

(...) Biz dört kişidin né miqdār mutazarrir bolğaylar? (...)

(...) Biz dört kişiden ne kadar zarar görebilir? (...)

b.-ğan (muqarrer bolğan) 74b/2

(...) Uşbu muqarrer bolğan yosunluq ‘ahd u şartlar boldı. (...)

(...) Bu karar üzerine yemin ve şartlar yapıldı. (...)

b.-ğan (perişān bolğan) 105a/10

(...) Perişān bolğan él, ol tarafdın yığılıp kældiler. (...)

(...) Perişān olan asker o taraftan toplanıp geldiler. (...)

b.-ğan (rū-be-rū bolğan) 106a/6

(...) Rū-be-rū bolğan maħalda uşmunça oq bolğay édük. (...)

(...) Karşılaştığımız zamanda biz de o kadardık. (...)

b.-ğan (Sultān Muħammed Kelpük bolğan) 106a/2

(...) Qaravul’dın haber keldi kim Sultān Muħammed Kelpük bolğan kişisi bile maħalle ü bāğāttın taşqarı Puşte-i ‘Ays’nıñ dāmanasığa çıqıptur. (...)

(...) Gözcüden Sultan Muhammed Kelpük'ün, mevcut adamları ile mahalle ve bahçelerden dışarı, Püšte-Ayş'ın eteğine çıktığı haber geldi. (...)

b.-ğan (şer'î bolğan) 81b/9

(...) Muḥīṭi tahmīnen bir şer'î [bolğay] tavr kölidür. (...)

(...) Etrafı tahminen bir şeri olan güzel bir göldür. (...)

b.-ğan (ta'ayyün bolğan) 33a/7

(...) Ol çerig vāqıf bolğunça 'Abdul-Laṭīf Bahşı ta'ayyün bolğan él bile Kilif güzëridin ötüp su yaqasını maẓbūṭ qıldı. (...)

(...) O askerler bu işten haber alınca Abdüllatīf Bahşı, ortaya çıkan adamları ile Kilif Geçidi'ni geçip su kenarını ele geçirdi. (...)

b.-ğan (taraf bolğan) 93a/6

(...) Uruş ol taraf bolğan üçün bolcar éli ġāfil bolup qul ve qulluqçı iş küç üçün üyge ve bāzārga barıp tarqaşıp édiler. (...)

(...) Savaş o tarafta olduğu için karargahtakiler bu işten habersiz olduklarından, adamları, işleri güçleri için evlerine veya pazara dağılmışlardı. (...)

b.-ğan (turup bolğan) 91a/6

(...) Méniñ anam égeçisiñe qurganda turup bolğan köç ve uruq ve kişi qarasını Ura Tepege çıkarıp yiberdi özi bir néçe kişi qarası bile cerīde qurganda turdı. (...)

(...) Annem ile büyük ve küçük kız kardeşlerim kurganda olduklarında aile ve adamlarını şehirden çıkarıp, Ura Tepe'ye gönderdi, kendisi yalnız birkaç adamı ile kurganda durdu. (...)

b.-ğan (uşol bolğan) 119b/4

(...) Bizin h atırımızğa hem y eted r kim U ol yolğa bargan bolğay. (...)

(...) Biz de onun o tarafa g tmi  olacağını düşünüyoruz. (...)

b.-ğan (utru bolğan) 94b/3

(...) Tenbel bile utru bolğan  ağ  andın b -dil ne aqv l u af  l z ahir bolur. (...)

(...) Tenbel ile karşılaştığı zaman Han’dan korkakça sözler ve hareketler görülür.

(...)

b.-ğan (v qi’ bolğan) 5a/11

(...) Saf lıq b   eleri tam m say yaqasında v qi’ bolğan    n “ p   n pi -i bereh ”d   rler. (...)

(...) Eğlenceli bahçeleri vardır ve bunların hepsi dere kenarında olduğu için “    süslü elbise” demi tiler. (...)

b.-ğandur ( adır bolğandur) 91a/9

(...) Bir bu  mes: d  yim mundaq qatıq işler tüşkende mundaq yupqalıq ve n -hem cihethıqlar andın   adır bolğandur. (...)

(...) Yalnız bu defa değil, böyle zor durumlarda daima böyle hafiflik ve sadakatsizlikler ondan ortaya çıkmıştır. (...)

b.- anda (mağl b bolğanda) 21b/4

(...) Baysunėur M rz  Sult n ‘Al  M rz  bile Bu  r da uruşup mağl b bolğanda  eligge tüşti. (...)

(...) Baysunğur Mirza, Sultan Ali Mirza ile Buhara’da vuruşup yenildiğinde eline düştü. (...)

b.- anda (musah ar bolğanda) 29b/14

(...) Sulṭān Ebū-Sa‘īd Mīrzāğa ‘Irāq vilāyātı musahḥar bolğanda Kirmānnı Maḥmūd Barlas[qa] bérıp édi. (...)

(...) Sultan Ebu Said Mirza, Irak vilayetini ele geçirdikten sonra, Kirman’ı Mahmud Barlas’a vermişti. (...)

b.-ğanda (müteveccih bolğanda) 39b/8

(...) Tört béş yıldın soñra qazaqlıqlarda Mesīḥadın ḥān qaşığa müteveccih bolğanda pāre Qāsım Bég uşbu cihettin bizdin ayrılıp Ḥişārğa bardı. (...)

(...) Dört beş yıldan sonra kazaklıklarda Mesiha’dan Han huzuruna gittiğimizde Kasım Bey bu yüzden bizden ayrılıp Hisar’a gitti. (...)

b.-ğanda (şulḥ bolğanda) 77b/4

(...) Tafşīli budur kim şulḥ bolğanda Tenbel’niñ inisi Ḥalīl başlıq bendīlerni qoyulup édi, néçük kim mezkūr boldı. (...)

(...) Açıklaması şudur ki önceden söylendiği gibi barış yapıldığında başlarında Tenbel’in küçük kardeşi Halil olmak üzere, esirler serbest bırakılmıştı. (...)

b.-ğandın (fāriğ bolğandın) 18a/1

(...) Bu mühimmāttın fāriğ bolğandın soñ çerig ve vilāyetniñ tertīb ü nesaqı zabt u rabtığa iştiğāl körsetildi. (...)

(...) Bu ağır ve önemli işlerden kurtulduktan sonra, asker ve vilayetin düzeni ile meşguliyet gösterildi. (...)

b.-ğandın (müyesser bolğandın) 108a/11

(...) Müyesser bolğandın son vuqū‘ı ma‘lūm émes édi. (...)

(...) Bu işler olduktan sonra ne olacağı belli olmaz idi. (...)

b.-ğanlarça (mezķūr bolğanlarça émes) 50a/4

(...) Egerçi yana tümenleri hem bar, bu mezķūr bolğanlarça émes. (...)

(...) Gerçi başka tümenleri de var, bu yukarıda söylenenlerce kadar değildir. (...)

b.-ğanlarnı (ta'yın bolğanlarnı) 111b/4

(...) Uruşqa ta'yın bolğanlarnı yerlig yerige turğurup meşveret qılmaqqa atamnıñ gürhānesiğa kélip tüşüp Cihāngīr Mīrzā'nı hem tiledim. (...)

(...) Savaş için görevlendirilen yiğitleri yerlerinde bırakıp konuşmak için babamın türbesine gelip Cihangir Mirza'yı da (oraya) çağırttım. (...)

b.-ğanlarğa (Pap Qurğanınıñ bolğanlarğa) 110a/4

(...) Bu mezķūr bolğanlarğa éki yüzçe abdān yigitlerni qoşup ġāfillıqta bir kéçe Bāp Qurğanı'nıñ üstige yiberür. (...)

(...) Tenbel, bu söz edilenlere iki yüz kadar iyi yiğitlerini katıp bir gece ansızın Bap Kurganı'nın üstüne gönderir. (...)

b.-ğanlardan (nöker bolğanlardan) 61a/13

(...) Marġīnān'ğa kirgendin ékki üç kün[din] soñ Qāsım Bégge Peşaġarı'dın ve yañı nöker bolğanlardan ve 'Alī Dost Bég'niñ nökerleridin yüzdin köprek kişi qoşup Andicān'nıñ cenüb tarafıdağı tağ éllerige meşel Aşpāriyān ve Turuq-Şarān ve Çegrek ve ol nevāhīlerğa yiberildi. (...)

(...) Merginan'a girdiğimizden iki üç günden sonra Kasım Bey'e Peşagari'dan, yeni hizmetkar olanlardan ve Ali Dost Bey'in adamlarından yüzden fazla kimse ile koşup Andican'ın güney tarafındaki dağ kabilelerinden Aşpariyan, Turuk-Şaran, Çegrek ve o civarlara gönderildi. (...)

b.-ġalı (bolġalı anaları) 96b/1

(...) Hānım, hān babam şunqar bolğalı anaları inileri siñilleri né kim Şāh Bégim ve Sulţān Maḥmūd Hān ve Sulţān Nigār Hānım ve Devlet Sulţān Hānım bolğaylar kōrmezdürler édi. (...)

(...) Hanım, Han dayımın vefatından beri, anneleri, küçük erkek ve kız kardeşleri olan Şah Begim, Sultan Mahmud Han, Sultan Nigar Hanım ve Devlet Sultan Hanımları görmemişlerdi. (...)

b.-ğaç (müyesser bolğaç) 57a/1

(...) Hışār vilāyeti müyesser bolğaç Baysunğur Mīrzānı Hışārda olturguzup Hutlānı Velīğa bérdi. (...)

(...) Hisar vilayeti alındıktan sonra Husrev Şah, Baysungur Mirza'yı Hisar'da bırakıp Hutlan'ı Veli'ye verdi. (...)

b.-ğaç (müyesser ü musaḥḥar bolğaç) 74a/14

(...) Semerqand taḥtı müyesser ü musaḥḥar bolğaç Andicān'nı Cihāngīr Mīrzā'ğa bérilgey. (...)

(...) Semerkand tahtı elde edilince Andican Cihangir Mirza'ya verilecek. (...)

b.-ğaç (vāqı'a bolğaç) 78a/14

(...) Bu vāqı'a bolğaç Tenbel anı bend qılıp alıp vilāyetlerinin üstige yürür. (...)

(...) Bu ortaya çıkınca Tenbel onu bağlatıp yanına alıp vilayetlerinin üstüne yürür.
(...)

b.-ğaç (uruş munda bolğaç) 92b/4

(...) Mén kim kōmek édim, uruş munda bolğaç munda kélđim. (...)

(...) Ben güvende idim, savaş burada olunca buraya geldim. (...)

b.-ğaç (rū-be-rū bolğaç) 112b/10

(...) Dervāze'ğa rū-be-rū bolğaç oq kördüm kim Şeyh Bāyezīd köñlek üstide ferācī kēyip üç tört atlıq bile Dervāze'din kirip kéledür. (...)

(...) Kapı'ya yüz yüze geldiğinde Şeyh Bayezid'in, gömlek üstünde hırka giymiş olduğu halde, üç dört atlı adam ile kapıdan girip gelmektedir. (...)

b.-ğaç (kéçe bolğaç) 116b/6

(...) Mén dédim kim “Bir yerge başlañ kim kündüz anda buqup kéçe bolğaç at mat éliglep Hocend Suyı'nı kéçip ol yüz bile Hocend sarı baralıñ.” (...)

(...) Ben: “Bir yere götürün ki gündüzün orada gizlenip gece olunca atlar ile Hocend Suyu'nu geçip o taraftan Hocend'e doğru gidelim.” dedim. (...)

b.-ğay édi (müyesser bolğay édi) 54b/13

(...) İş bu yérge yétkende kim eger yana bir köç yürülse édi köpreki bu édi kim uruşsız oq vilāyet müyesser bolğay édi. (...)

(...) İş bu dereceye geldiğinde eğer en çok bir menzil daha yürünse idi, savaşmadan da vilayet bizim olacaktı. (...)

b.-a alma- (bola almas) 16b/14

(...) Köprügidin özge yérdin kéçip bola almas. (...)

(...) Köprüden başka yerden geçilemez. (...)

b.-may (mutazarrır bolmay) 73a/3

(...) Uşmundaq qapu[da] kélgen ğanīm hīç nev' mutazarrır bolmay uçraştı. (...)

(...) Böylece kapıya gelen düşman hiçbir çeşit zarara uğramadan kurtuldu. (...)

b.-may (mültefit bolmay) 16b/9

(...) Bégler bu sözlere mültefit bolmay, dürüş cevāblar ayıp ilgerige köçtiler. (...)

(...) Beyler bu sözlere dikkate almadan kaba cevaplar verip ileriye göçtüler. (...)

b.-may (şart bolmay) 60b/12

(...) Arada bir nevbet iki nevbet kişi barmay kélmey güft ü gü ve ‘ahd u şart bolmay né i‘timād bile baradur biz? (...)

(...) Arada bir iki kişi gidip gelmeden konuşma, yemin ve şartlar yapılmadan ona nasıl bir güvenle gidiyoruz? ” dediler. (...)

b.-may (uruş bolmay) 94b/1

(...) Uruş bolmay uçaştılar. (...)

(...) Savaş yapmadan uzaklaştılar. (...)

b.-maydur édi (qılğunça bolmaydur édi) 68b/9

(...) Şi‘ri dīvān tertīb qılğunça bolmaydur édi. (...)

(...) Şiiri divan düzenleyecek kadar değildi. (...)

b.-maydur édi (şādır bolmaydur édi) 87a/6

(...) Néçe künden son çün fażīletlıq kişi édi, günāhı şādır bolmaydur édi, Semerqand’ğa kéltürdük. (...)

(...) Nice günden sonra çok erdemli adam olduğu ve hiçbir günahı görülmediği için Semerkand’a getirttik. (...)

b.-maydur édi (şikést u noqsānī bolmaydur édi) 94a/4

(...) Ol maħalda kim zor u quvvetimiz bar édi, hīç nev‘ şikést ü noqsānı bolmaydur édi, kömek ü meded qılmadılar. (...)

(...) O zamanlarda kuvvetimiz vardı, hiçbir çeşit eksliğimiz yoktu, yardım etmediler. (...)

b.-maydur édi (tamām bolmaydur édi) 116a/8

(...) Egerçi ‘ahd qıldılar, velī iṭmīnān tamām bolmaydur édi. (...)

(...) Gerçi yemin etmişler fakat güvenim tam değildi. (...)

b.-madı (alışunça hem bolmadı) 106a/8

(...) Bir ékki qılıç alışğunça hem bolmadı. (...)

(...) Bir iki kılıç sallanınca da olmadı. (...)

b.-madı (artuqsılıq bolmadı) 88b/6

(...) Hīç tarafdın artuqsılıq bolmadı. (...)

(...) Hiçbir taraf fazla bir şey kazanamadı. (...)

b.-madı (fırşat bolmadı) 102b/5, 104b/10, 106b/10, 107b/2, 108b/6

(...) Qılıç suğurğuça fırşat bolmadı. (...)

(...) Kılıç çıkarmaya fırsat olmadı. (...)

b.-madı (ħalāş bolmadı) 63a/1

(...)Yétmiş séksen abdān yigitdin uşbu bés altı ma‘dūdī pīş ħalāş bolmadı. (...)

(...)Yetmiş seksen iyi yiğitlerinin beş altısından başkası kurtulamadı. (...)

b.-madı (ħayāl bolmadı) 102a/9, 105b/9

(...) Bu Һayāl hem bolmadı. (...)

(...) *Bu düşüñce de olmadı. (...)*

b.-madı (ihtiyāç bolmadı) 70a/8

(...) Ténri ‘ināyeti bile alargā hīç ihtiyāç bolmadı. (...)

(...) *Tanrı lütfu ile onlara hiç ihtiyaç olmadı. (...)*

b.-madı (müyesser bolmadı) 79a/4, 81a/12

(...) Çün Һaber taptılar ol qılğan Һayāl müyesser bolmadı. (...)

(...) *Haber aldıkları için yapılan plan nasip olmadı. (...)*

b.-madı (mübālağa bolmadı) 99b/8

(...) Her néçe mübālağa qılduk, bolmadı. (...)

(...) *Çokça abarttık, olmadı. (...)*

b.-madı (rızā bolmadı) 80b/4, 99b/6

(...) Sultān ‘Alī Mīrzā rızā bolmadı. (...)

(...) *Sultan Ali Mirza hoşnut olmadı. (...)*

b.-madı (taḥqīq bolmadı) 101a/8

(...) Barçağa gümā[n] boldı kim bu Һareket bulardın şādır boluptur, egerçi taḥqīq bolmadı. (...)

(...) *Herkes bu hareketin onlar tarafından yapıldığını düşündü, gerçi araştırmadı.*

(...)

b.-madı (taḥqīq qılğunça bolmadı) 114a/12

(...) Küp ve azını taḥqıq qılġun a bolmadı. (...)

(...)  ok ve azını araştırma olmadı. (...)

b.-madı (uruş bolmadı) 67b/11

(...) Uruş bolmadı. (...)

(...) Savaş olmadı. (...)

b.-madı (uruş işi bolmadı) 114b/5

(...)   n uruş işi bolmadı. (...)

(...)   nk  savaş işi olmadı. (...)

b.-maġan ( endeک bolmaġan) 67b/13

(...)  andek bolmaġan yerde ř ḥ tutulur  di. (...)

(...) Hendek olmayan yerde dal konulur idi. (...)

b.-maġay (' ciz bolmaġay) 70b/12

(...) Bir yerde qışlamaq kürek kim  erig  eli aşlıqsızlıqtın ' ciz bolmaġay ve ġan m kişisige hem qabal yosunluq ' cizlıġı bolġay. (...)

(...)  yle bir yerde kışlamak gerek ki hem asker erzaksızlıktan sıkıntıya düşmeyecek ve düşman kuşatılmış gibi taciz edilebilecek. (...)

b.-maġay (eş' rı ol  yde bolmaġay  di) 68b/12

(...) Semerqand'ta Baysunġur M rz 'nın ġazelleri ança ş yi'd r kim kem  y bolġay  di kim m rz nıġ eş' rı ol  yde bolmaġay  di. (...)

(...) Semerkand'da Baysungur Mirza'nın ġazelleri o kadar yayılmıştı ki Mirza'nın şiirleri bulunmayan ev o yerde çok azdı. (...)

b.-mağay (yolu uşbu bolmağay) 116a/10

(...) Dédim kim: “Keñ Qul yolu uşbu bolmağay.” (...)

(...) *“Geniş dere yolu bu olmasın.” dedim. (...)*

b.-mas (bitip bolmas) 80b/8

(...) Mundaq kişiniñ vaqāyi‘in mundın artuq bitip bolmas. (...)

(...) *Böyle bir adamın hikayesini bundan fazla yazmak olmaz. (...)*

b.-mas (dép bolmas) 75a/6

(...) Hīç néme dép bolmas édi. (...)

(...) *Hiçbir şey söylemek olmazdı. (...)*

b.-mas (éşitip bolmas) 80b/9

(...) Bu yosunluq şenī‘ harekātın mundın artuq eşitip bolmas. (...)

(...) *Böyle alçakça hareketleri bundan fazla işitmek olmaz. (...)*

b.-mas (kéçip bolmas) 107b/6

(...) Her yeridin kéçip bolmas. (...)

(...) *Her yerinden geçip olmaz. (...)*

b.-mas (hūb qavun bolmas) 48b/10

(...) Māverāü’n-nehrde Buḥārā qavuniça köp ve hūb qavun bolmas. (...)

(...) *Maveraünnehir’de Buhara’da olduğu kadar bol ve iyi kavun olmaz. (...)*

b.-mas (köp bolmas) 48b/10

(...) Māverāü’n-nehrde Buḥārā qavuniça köp ve hūb qavun bolmas. (...)

(...) Maverāünnehir’de Buhara’da olduğu kadar bol ve iyi kavun olmaz. (...)

b.-mas (malūm bolmas) 104a/14

(...) Bir néçe nevbet ol tərəfdın [ve bu tərəfdın] azağlaq uruş muruş bolur, velī hīç cānibdin ġālibiyyet ve mağlūbiyyet muşahhəş u ma‘lūm bolmas. (...)

(...) Birkaç defa o tarafta biraz çarpışma olur fakat hiç bir tarafın galip veya mağlup olduğu anlaşılmaz. (...)

b.-mas (mundaq bile bolmas) 114b/3

(...) Mundaq bile bolmas. (...)

(...) Böylelikle olmaz. (...)

b.-mas (müyesser bolmas) 101b/5

(...) Kiçiklikdin beri Hıfāy sarığa hevesim bar édi, velī saltanat u ‘alāyıq cihetidin müyesser bolmas édi. (...)

(...) Küçüklükten beri Hıtay tarafına gitmeye hevesim vardı fakat saltanat ve akrabalarım yüzünden kısmet olmazdı. (...)

b.-mas (néme bolmas) 118a/13

(...) ‘Ālemde cān vehmidin yamanraq néme bolmas émiş. (...)

(...) Dünyada can korkusundan daha kötü bir şey yokmuş. (...)

b.-mas (ötüp bolmas) 116b/4

(...) Mundın ötüp bolmas. (...)

(...) Bundan geçip olmaz. (...)

b.-mas (özge bolmas) 61a/4

(...) Hīç néme téñriniñ h̡āstıdın özge bolmas. (...)

(...) Hiçbir şey Tanrının takdirinden başka türlü olmaz. (...)

b.-mas (qılıp bolmas) 102a/3

(...) Kişini şāhib vuqūf hem qılıp bolmas édi né cihettin kim anamğa h̡od mümkün émes édi kim mundaq sözlerni ayta bolğay. (...)

(...) Bu niyetime hiç kimse vakıf olmazdı bu yüzden annem ile böyle sözleri konuşmanın hiç imkan yoktu. (...)

b.-mas (téprep bolmas) 117b/14

(...) Bu merdekler pürkārlıq qılıp yana maña aytadurlar kim “Qādirbérđi”din h̡aber almağunça h̡od bu yerdin téprep bolmas.” (...)

(...) Bu herifler işgüzarlık edip bana tekrar: “Kadirberdi”den haber almadan hareket edemeyiz.” dediler. (...)

b.-mas (tolğamasız bolmas) 90a/6

(...) Hīç uruşı tolğamasız bolmas. (...)

(...) Hiçbir savaşı çevirmesiz olmaz. (...)

b.-masa (bu kün bolmasa) 72b/14

(...) Bu kün bolmasa tañla qayangā bargusıdur? (...)

(...) Bugün olmasa bile sabah nereye gider? (...)

b.-masa (şānīsi bolmasa) 63a/3

(...) Eger şānīsi bolmasa şālışı h̡odnı söz édi kim bar édi? (...)

(...) Eğer ikinci olmasa üçüncü kendi sözü olan kim vardı? (...)

b.-mas édi (kömek bolmas édi) 51b/7

(...) Sultān Maḥmūd Hāndın egerçi mu‘taddun-bihi meded ve kömek bolmas édi, velī Semerqand fethidin soñ Andicānnı ʔama‘ qılurlar édi. (...)

(...) Gerçi Sultan Mahmud Han’ın her zaman olduğu gibi hiç bir yardımı dokunmadı fakat buna rağmen Semerkand’ın fethinden sonra Andican’ı istiyordu. (...)

b.-mas édi (meded bolmas édi) 51b/7

(...) Sultān Maḥmūd Hāndın egerçi mu‘taddun-bihi meded ve kömek bolmas édi, velī Semerqand fethidin soñ Andicānnı ʔama‘ qılurlar édi. (...)

(...) Gerçi Sultan Mahmud Han’ın her zaman olduğu gibi hiç bir yardımı dokunmadı fakat buna rağmen Semerkand’ın fethinden sonra Andican’ı istiyordu. (...)

b.-mas édi (münkir bolmas édi) 25b/8

(...) Nökeriniñ aşlen ‘alūfesi münkir bolmas édi. (...)

(...) Adamlarının yiyeceği hiçbir zaman eksik olmazdı. (...)

b.-mas édi (terk bolmas édi) 18b/4

(...) Şorb maḥallarıda hem namāzı terk bolmas édi. (...)

(...) İçtiği zamanlarda da namazı terk etmezdi. (...)

b.-madı (meded bolmadı) 8b/12

(...) Eṭrāf ve cevānibdağı pādşāhlar ve béglerdin hīç nev‘ meded ve mu‘āvenet bolmadı. (...)

(...) Etraf ve civardaki padişahlar ve beylerden hiçbir çeşit yardım olmadı. (...)

b.-madı (rıżā bolmadı) 41a/7

(...) Astarābādın inisiğe bérmeğe rızā bolmadı. (...)

(...) Astarabad'ı küçük kardeşine vermeye razı olmadı. (...)

b.-madı (zāhir bolmadı) 14b/14, 18b/12

(...) Bu néçe yıl kim méniñ qaşımda édi, hīç andaq işi zāhir bolmadı kim dése bolğay. (...)

(...) Bu kadar yıl benim yanımda idi, dikkate değer hiçbir işi görülmedi dese olacak. (...)

b.-maq (yekrū bolmaq) 51b/13

(...) Hān tilep turup Cihāngīr Mīrzāğa bérilse hān bile tamām yekrū bolmaq kérek édi. (...)

bolcar < Moğ. bolzor (Les, 191a) toplanma, bir araya getirilme; askeri ictima edecek yer

b. 77b/1, 78a/11, 92b/14, 93a/6, 93a/7

(...) Fi'l- hāl Mīr Moğul'nı Aḥsīğa Cihāngīr Mīrzā qaşığa bolcar bile yiberip Semerqand üstige atlanmaq bolduk. (...)

(...) Hemen Mir Moğul'u Ahsi'ye, Cihangir Mirza'nın yanına, ordunun toplanacağı yeri (bildirmek için) gönderip Semerkand üstüne yürüyecek olduk. (...)

b.+ı 93a/2, 93a/4, 93a/5

(...) Sūzengerān Dervāzesi Qara Barlas'nıñ bolcarı édi. (...)

(...) Suzengeran Kapı'sı Kara Barlas'ın toplandığı yer idi. (...)

b.+ıda 93a/14

(...) Qara Barlas hem Sūzengerān Dervāzesi bolcarıda yalguz qalıp édi. (...)

(...) Kara Barlas da Suzengeran Kapı'sı toplanma yerinde yalnız kalmıştı. (...)

b.+lar 91b/2

(...) Özge béglerge ve yigitlerge Dervāzelerde ve girdāgird-i qal'anın [faşīli]de bolcarlar üleşildi. (...)

(...) Diğer beylere ve yiğitlere Kapı'larda ve etrafındaki kale duvarlarında yerler bölüştürüldü. (...)

b.+larında 93b/2

(...) Qutlıq H̱āce Kōkeldaş ve Qul-Naşar Mīrzā bolcarlarıda Gāzūristān Dervāzesi'de édiler. (...)

(...) Kutluk Hoca Kōkeltaş ve Kul-Nazar Mirza'lar da toplanma yerleri olan Gazūristan Kapısı'nda idiler. (...)

boldur- *bol-d(X)r-* oldurmak

b.-uptur 115a/4

(...) Āhır Mīrzā Qulı dédi kim “Méniñ atım bolduruptur, bara almas. Siz maña baqa aldurmañ, yürün! (...)

(...) Sonunda Mirza Kuli dedi ki: “Benim atım kesilmiştir, yürüyemez. Siz bana bakıp da yakalanmayın, yürüyün!” dedi. (...)

b.-dı 114b/11

(...) Dost Bég'niñ atı hem boldurdı qaldı. (...)

(...) Dost Bey'in atı da kesildi ve kaldı. (...)

b.-a al- 67b/2

(...) Āb-dezd kim allıldı, boldura [a]lmay tañlasıǵa amān tilep çıqtılar. (...)

(...) *Artık su yolu alınınca bir şey yapamadılar; ertesi sabah aman dileyip çıktılar.*

(...)

b.-up 115a/7

(...) Atım boldurup édi ve taǵ hem bir kürühke yavuq bar édi. (...)

(...) *At yorulmuştur, daǵ da biraz uzak, nereye gideyim.* (...)

bolmaq *bol-maq* olmak

b. (ṭayar bolmaq) 88a/13

(...) Beş altı kün Bāǵ-ı Nev’de çerig yığılmaq ve isti’dād ṭayar bolmaq maşlahatı üçün oluruldı. (...)

(...) *Asker toplamak ve hazırlık yapmak için, Baǵ-ı Nev’de beş altı gün oturuldu.*

(...)

b.+nı (nevāḥīde bolmaqı) 79b/10

(...) Ol nevāḥīde bolmaqı maşlahat körmey Keş sarı a’zīmet qılduk. (...)

(...) *O civarda bulunmayı uygun görmeyerek Keş tarafına (gitmeye) karar verdik.*

(...)

boy < ET bo:d (ED, 296b) boy

b.+ı 3b/11, 87a/14

(...) Uzunluǵı tahmīnen on qarı bolǵay, bülendlıǵı ba‘zı yeri kişi boyı, pestlıǵı ba‘zı yeri kişiniñ béliçe bolǵay. (...)

(...) Uzunluğu bazı yerlerinde bir insan boyu kadardır; alçak kısmı ise bazı yerlerinde bir insan beline gelir. (...)

boyluq < ET bo:dluğ (ED, 305a) boylu

b. 6b/14, 18a/13, 25b/4, 68b/11

(...) Şekl ü şemâili pest boyluq, tégirme saqallıq, qoba yüzlüg, tonbul kişi édi. (...)

(...) Şekil ve huyu: Kısa boylu, değirmi sakallı, şişman yüzlü ve tombul bir adamdı.
(...)

boy(u)n < ET boyun (ED, 386b) boyun

b.+dın 112b/12

(...) Boynıdın yazdım. (...)

(...) Boynundan yaraladım. (...)

b.+ı 72b/12

(...) Atının boynı qatıp kéliptür. (...)

(...) Atının boynu katıp gelmiştir. (...)

b.+ığa 69a/3

(...) Üç tört miñ Moğul'nın boynığa urdurdı. (...)

(...) Üç dört bin Moğul'un boynunu kestirdi. (...)

b.+larığa 70a/13

(...) Boyunlarığa buyurduk kim urdılar. (...)

(...) Boyunlarının kesilmesi emredildi. (...)

b.+ıııı 40b/1

(...) Mırşāh Qoçını andaq çaptılar kim boynını yarımığa yavuş çapılıp édi ġāyataş, şehregi késilmeýdür édi. (...)

(...) Mirşah Koçın'nın da öyle vurdular ki boynunun yarısına kadar kesilmiş ve yalnız büyük şah damarı kalmıştı. (...)

b.+ııı 30b/9

(...) Baysungur Mırzā öz alıda hem qalın kişini boynını urdurur. (...)

(...) Baysungur Mirza da kendi önündeki birçok adamın boynunu kestirmişti. (...)

b.+ıııı 29b/9, 31b/3, 39b/13, 41b/5, 41b/6

(...) Şevvāl ayıda qılıç sağdağını boynığa asıp kélip mülāzemet qılıp qurgannı tapşurdı. (...)

(...) Şevval ayında kılıç ve ok kılıfını boynuna asıp, gelip hizmetimize girdi. (...)

boz < ET bo:z (ED, 388b) boz, gri

b. 92b/6

(...) Ol küni Şeyhzāde Dervāzesi'niñ üstidin oq uçıda bir boz atlıqnı atını nāvek oqı bile yahşı attım. (...)

(...) O gün Şehzade Kapısı'nın üstünden bir yüz başının (yüz atlık) atını navek oku ile iyice vurdum. (...)

böke < Moğ. böh (Les, 202b) güçlü, kuvvetli, bünyesi sağlam

b. 21a/4, 21a/5

(...) Özbek zor kişini böke dér émiş. (...)

(...) *Özbekler kuvvetli (adama) böke derlermiş. (...)*

bölek < ET bölük (ED, 339b) bölüm, kısım

b. 3b/12, 93a/2

(...) *İsfara vilāyeti dört bölük kūh-pāyedür. (...)*

(...) *İsfara vilayetini dört dağ eteğidir. (...)*

börk < ET börk (ED, 362) başlık

b. 7a/5, 102b/11, 116b/3

(...) *Yazlar ğayr-i dīvānda ekşer Moğolī börk kéyer édi. (...)*

(...) *Yazın divan dışında, çoğunlukla Moğul biçimi başlık giyerdi. (...)*

b.+i 107a/14, 113a/5

(...) *Başımda dulğa börki édi. (...)*

(...) *Başımda tolga başlığı vardı. (...)*

b.+ini 113a/4

(...) *Börkini faşılın küngüresige kükley attım. (...)*

(...) *Başlığını duvarın kenarına atıp mıhladım. (...)*

b.+iniñ 107b/1

(...) *Bā-vücūd kim dulğa börkiniñ bir tārı késilmedi, başımğa haylī yara boldı. (...)*

(...) *Tolganın başının bir teli bile kopmadı fakat başımda epeyce bir yara açıldı. (...)*

b.+mni 97b/9

(...) *Bir as börkümni yiberdim. (...)*

(...) *Kendi elbiselerinizden bir şey gönderin. (...)*

b.+ler 103a/8

(...) Moğulça börkler, Hıṭāyī atlas ve sançma tikken tonlar ve Moğulça yeşil sağırlıq saqdaqlar ve égerler ve Moğulī atlar ve ṭavrī ğayr-ı muqarrer zīb bile kıldı. (...)

(...) *Moğul biçimi börkleri, çin atlasından işlemeli elbiseleri, moğul biçimi yeşil dana derisinden ok kılıfları, eğerleri, moğul atları ile, görülmemiş bir şekilde, süslenmiş olarak geldi. (...)*

böz bez, kumaş

b. 100b/1

(...) Ol Moğul böz bağlağan uynıñ orta éligini éligige alıp Moğulça némeler dép tuqqa baqıp işāret qıladur. (...)

(...) *O Moğul, bu bağlanmış olan öküzün ön bacak kemiğini eline alıp, Moğulca bir şeyler söyleyip, tuğa bakıp işaret ediyor. (...)*

b.+niñ 100a/13, 100a/14

(...) Yana bir bözniñ uçını Sulṭān Muḥammed Ḥātīke. (...)

(...) *Bir bezin ucuna da Sultan Muhammed Hatike bastı. (...)*

b.+ni 100a/11, 100a/12

(...) Toqquz ṭuğnı Ḥan'nıñ allıda turguzup bir Moğul bir uynıñ orta éligige bir uzun aq bözni bağlap éligige tutuptur. (...)

(...) *Bir Moğul dokuz tuğu Han'ın önünde dikip, bir öküzün ön bacak kemiğine bir uzun ak bez bağlayıp elinde tutmuştur. (...)*

bu < ET bu (ED, 291b) bu

b. 2a/4, 2a/11, 2a/13, 2b/4, 2b/11, 2b/14, 4a/5, 4a/9, 4a/14, 4b/1, 4b/3, 4b/5, 4b/7,
 5a/13, 5b/3, 5b/4, 5b/6, 6a/7, 6a/14, 7a/11, 8a/1, 8a/2, 8a/5, 9a/7, 9b/1, 10b/2, 10b/8,
 11a/13, 11b/3, 11b/4, 11b/5, 11b/6, 11b/7, 11b/12, 12a/2, 12b/7, 12b/14, 13a/1,
 13a/8, 13a/9, 13b/13, 14b/14, 15b/1, 15b/10, 15b/12, 15b/14, 16a/7, 16b/3, 16b/4,
 16b/5, 16b/5, 16b/7, 16b/9, 16b/12, 16b/13, 17a/1, 17a/3, 17a/5, 17a/6, 17a/13,
 17a/14, 17b/4, 17b/10, 18a/1, 18a/11, 19a/2, 1b/6, 20b/11, 21a/3, 21a/5, 21a/10,
 21b/1, 21b/8, 21b/14, 23a/12, 23a/14, 23b/3, 23b/5, 23b/10, 23b/11, 23b/13, 23b/14,
 24a/2, 24a/6, 24a/13, 24b/6, 24b/9, 24b/13, 25a/9, 26a/2, 26a/14, 27a/7, 27b/7, 27b/9,
 28a/4, 28a/8, 28a/11, 28a/12, 29a/3, 29a/5, 30a/4, 30a/6, 30a/11, 30b/10, 31a/3,
 31b/5, 31b/8, 32a/6, 32b/2, 32b/10, 33a/8, 33a/9, 33a/11, 33b/9, 34a/1, 34a/4, 34a/8,
 34a/14, 34b/9, 34b/14, 35a/3, 35b/6, 36a/5, 36a/12, 36b/7, 37b/4, 37b/12, 38a/2,
 38a/8, 38b/1, 38b/9, 39a/9, 39b/2, 3a/2, 40a/4, 40a/5, 40a/10, 40b/4, 40b/9, 40b/11,
 40b/13, 41a/5, 41a/11, 41a/12, 41b/7, 41b/11, 42a/2, 42a/3, 42a/11, 42b/3, 42b/9,
 42b/11, 43a/4, 43b/2, 43b/7, 43b/13, 45a/3, 45a/9, 45a/10, 45a/13, 45b/10, 45b/11,
 46a/2, 46a/4, 46b/1, 46b/3, 46b/4, 46b/6, 46b/7, 46b/14, 47a/1, 47a/3, 47a/4, 47a/5,
 47a/8, 47a/9, 47a/14, 47b/8, 47b/10, 48a/1, 48a/5, 48a/6, 48a/8, 48a/9, 48a/11,
 48a/12, 48a/13, 48b/3, 48b/3, 48b/5, 49a/5, 49a/11, 49a/13, 49b/4, 49b/13, 50a/1,
 50a/4, 50a/8, 50a/13, 50b/11, 51a/6, 51a/10, 51a/14, 51b/3, 51b/8, 51b/11, 51b/13,
 52a/1, 52b/1, 52b/3, 52b/12, 53a/2, 53a/4, 53a/12, 53a/14, 53b/2, 53b/9, 53b/12,
 54a/1, 54a/3, 54a/8, 54a/14, 54b/1, 54b/9, 54b/12, 54b/13, 56a/2, 56a/4,
 56a/11, 56b/3, 58b/2, 58b/3, 58b/8, 58b/9, 58b/9, 58b/10, 59a/4, 59b/3, 59b/3, 59b/9,
 60a/2, 60a/12, 60a/13, 60b/3, 60b/4, 60b/14, 61a/3, 61b/2, 62a/14, 62b/9, 63a/1,
 63a/5, 63b/7, 64a/2, 64a/5, 64b/5, 64b/14, 65a/3, 65a/9, 65b/5, 65b/8, 66a/6, 66a/13,
 67b/6, 67b/9, 67b/12, 68b/3, 68b/9, 69a/4, 70b/1, 70b/5, 70b/13, 70b/14, 71a/2,
 71a/6, 71a/14, 71b/2, 71b/5, 71b/9, 72a/4, 72b/14, 73a/9, 73b/2, 74a/6, 74a/7, 74a/9,
 75a/2, 75a/3, 75a/7, 75a/14, 75b/5, 76a/2, 76a/3, 76a/8, 76a/11, 76a/13, 77a/5, 77a/9,
 77a/13, 77b/4, 77b/8, 77b/10, 77b/12, 77b/14, 78a/2, 78a/14, 78b/11, 79a/3, 79a/12,

79b/2, 79b/7, 79b/10, 79b/13, 79b/14, 80a/2, 80a/3, 80a/13, 80b/6, 80b/8, 80b/14, 81a/1, 82a/2, 82a/14, 83a/7, 83b/7, 83b/10, 84a/6, 85a/2, 85a/11, 85a/12, 85a/14, 85b/1, 85b/3, 85b/6, 85b/8, 85b/9, 85b/11, 85b/12, 85b/14, 86a/1, 86a/1, 86a/2, 86a/11, 86b/5, 86b/6, 86b/11, 86b/14, 87a/14, 87b/6, 87b/7, 87b/8, 87b/9, 88a/10, 88b/3, 89a/3, 89b/14, 90a/6, 90b/1, 90b/6, 90b/7, 90b/10, 90b/14, 91a/8, 91a/13, 91b/7, 91b/8, 92b/7, 92b/11, 92b/13, 93a/1, 93a/2, 93a/3, 93a/11, 93a/13, 94a/9, 94b/5, 95a/1, 95a/7, 95b/6, 96a/5, 96a/11, 96a/12, 97a/3, 97a/5, 97a/8, 97b/4, 97b/8, 98a/5, 98a/6, 98a/9, 98b/1, 98b/5, 98b/6, 99a/4, 99a/6, 99a/10, 99a/11, 99b/6, 99b/12, 99b/14, 100a/2, 100a/3, 100a/5, 100a/8, 101a/1, 101a/7, 101a/10, 101a/11, 101a/14, 101b/2, 101b/3, 101b/7, 101b/14, 102a/2, 102a/6, 102a/8, 102a/9, 102a/14, 102b/8, 103a/12, 104a/10, 104b/4, 104b/6, 104b/13, 105a/3, 105a/4, 105a/9, 105a/12, 105a/14, 105b/3, 105b/5, 105b/13, 106a/14, 106b/12, 107a/7, 107a/9, 107b/6, 107b/9, 108a/11, 108b/7, 109b/1, 109b/10, 110a/3, 110a/11, 110a/14, 110b/1, 110b/4, 110b/5, 110b/11, 110b/12, 110b/13, 111a/4, 111a/9, 111b/11, 111b/12, 111b/13, 111b/14, 112a/1, 112a/2, 112a/6, 113a/11, 114a/7, 114b/1, 114b/3, 114b/5, 114b/7, 114b/12, 115a/10, 115a/13, 115b/4, 115b/6, 116a/3, 116b/3, 116b/4, 116b/10, 117a/4, 117a/7, 117a/8, 117b/3, 117b/8, 117b/11, 117b/13, 117b/14, 118a/2, 118a/6, 118a/7, 118b/12, 119a/2, 119a/3, 119a/4, 119a/10, 119b/2, 119b/7, 119b/8, 120a/2

(...) Mîr ‘Alî-Şîr Nevâ’îniñ muşannefâtı, bâvücüd kim Herîde neşv ü nemâ tapıptur, bu til biledür. (...)

(...) Nitekim Mir Ali Şir Nevai’nin eserleri, Herat’ta neşv-ü nema bulduğu halde, bu dil ile yazılmıştır. (...)

b.+dur 21a/2, 36a/8, 3a/7, 41a/3, 47b/10, 53b/4

(...) Ol cümledin biri budur kim Semerqand hâkimi éken furşatlar Özbekdin élçi kélür. (...)

(...) O rivayetlerden biri şudur ki: Semerkand hakimi iken Özbeklerden bir elçi gelir. (...)

buçqaq hayvanın bacak derisi

b. 109a/3

(...) Méniñ butumnıñ yarasıǵa puçqaq yaqmaqñı buyurdı. Fetile qoymadı. (...)

(...) Benim budumun yarasına buçkak sürmemi söyledi. Fitol koymadı. (...)

buğu Moğ. bugah (Les, 210a) erkek geyik

b. 71a/3, 71a/7

(...) İlâmiş Deryâsı'nıñ yaqınıdağı qalın cengellerde buğu maral u toñuz köp bolur.

(...)

(...) Aylamış nehri yaqınındaki sık ormanlarda geyik ve domuz çok olur. (...)

buq- parçalamak, taksim etmek

b.-up 116b/5

(...) Mén dedim kim “Bir yerge başlañ kim kündüz anda buqup kéçe bolǵaç at mat éliglep Hocend Suyı’nı kéçip ol yüz bile Hocend sarı baralıñ.”

(...) Ben dedim ki: “Bir yere götürün ki gündüzün orada gizlenip, gece olunca atlar ile Hocend suyunu geçip o taraftan Hocend’e doğru gidelim.” (...)

b.-sa 116b/7

(...) Dédiler kim: “[A]nda bir puşte bardur. Anda buqsa bolur.” (...)

(...) Dediler ki: “Şurada bir tepe vardır; orada gizlenmek mümkündür. (...)

b.-qan 117a/11

(...) Namāz-ı dīger édi kim bir atlıq kişi biz buqqan puşteğa çıqıp baradur. (...)

(...) İkinci namazı vaktinde, bir atlı adam bizim saklandığımız tepeye çıkıyordu. (...)

bul- < ET bul- (ED, 294?) bulmak

b.-uptur 96a/5

(...) Tört beş nevbet uşmundaq şiddettin rāhatqa ve meşaqqattın ferāgatqa mūntaqıl boluptur. (...)

(...) Dört beş defa böylece sıkıntıdan rahata ve meşakkatten huzura kavuşmuşuzdur.
(...)

bulan- < ET bulan- (ED, 343a) kalmak

b.+dı 119b/14

(...) Hanlar bilen dört ay birge bulandı. (...)

(...) Hanlarla dört ay beraber bulunuldu. (...)

bular < *bu+lar* bunlar

b. 27b/8, 34b/14, 36b/12, 39a/7, 39b/3, 63a/6, 64a/3, 77a/6, 77b/11, 78b/9, 94a/10, 98b/10, 103b/3, 110b/2, 115a/14, 115b/1, 116a/10, 116a/11, 116a/13, 117a/4, 119a/7

(...) Bular hem Bāqī Cağāniyānnıñ köçi bile kélip qoşuldılar. (...)

(...) Bunlar da Baki Çaganyani'nin göçü gelip yerleştiler. (...)

b.+nın 10b/5, 16a/5, 16a/9, 23b/3, 35b/1, 38b/6, 39a/3, 74a/8, 76b/5, 77b/14, 79a/9, 91b/12, 94a/5, 114b/1, 115b/7

(...) Bularnıñ arasığa kélidi. (...)

(...) Bunların arasına geldi. (...)

b.+m 64a/6, 75a/4, 110a/8, 111b/7, 111b/8

(...) Bularnı tuttursak [ve talatsak], né ‘ayb bolğay? (...)

(...) Bunları uygun durumu getirerek, mallarını zaptettirirsek, ne olacak? (...)

b.+ğa 34b/1, 79b/7, 92a/1, 108b/4, 111a/4, 117a/3, 117a/12

(...) Qurğan éli yoqqarıdın bularga dūd qıldılar. (...)

(...) Kurgan içerisinde bulunanlar da delik açıp bu deliği buldular. (...)

b.+da 103b/12

(...) Sultān Aḥmed Mīrzā-yı Duğlat’nı, özilerini Duğlat tümeni bularda émes édi.

(...)

(...) Sultan Ahmed Mirza Duglat’ın kendilerini Duglat tümeni bunlarda değildi. (...)

b.+dm 62a/7, 62b/11, 62b/12, 101a/7, 108a/14

(...) Ra’iyyet ü vilāyet élleri bulardın bisyār ağrıp édiler. (...)

(...) Vilayet halkı bunlardan çok eziyet gördüler. (...)

burun < ET burun (ED, 366a) önce

b. 1b/4, 12b/7, 12b/10, 23b/8, 25b/11, 44b/10, 46b/8, 53b/3, 71b/4, 75b/3, 94b/14, 104a/6, 108b/6

(...) Şarqı Kāşğar, ğarbı Semerqand, cenūbı Bedaḥşānnıñ serḥaddi tağları ve şimālide egerçi burun şehirler bar ékendür. (...)

(...) Doğusu Kaşgar, batısı Semerkand ve güneyi Bedaḥşān’ın sınırı olan dağları ve kuzeyde ise önce(den) şehirler varmış. (...)

b.+lar 7b/9

(...) Burunlar köp içeri édi. (...)

(...) Önceleri çok içerdî. (...)

burunğı < *burun+ki* önceki

b. 42a/11, 50b/13, 94a/6

(...) Semerqand tahtığa olturğaç Semerqand béglerini burunğı dék oq ri‘āyet ü ‘ināyet qıldım. (...)

(...) *Semerkand tahtına oturduktan sonra Semerkand beylerine önceki gibi bağı kaldım. (...)*

burunqı < *burun+ki* önceki →burunğı

b. 102b/11

(...) Meftūlluq Moğulī börk ve sançma tikken Hıṭāyī aṭlas ton ve Hıṭāyī qor burunqı resmliq taşı çantayı bile. (...)

(...) *Serpuş sırmalı Moğul börkü, elbise işlemeli çin atlasından ve kuşak da çin kemer olup, eski biçimde donatılmıştı. (...)*

burunraq < *burun+rA*k daha önce

b. 9b/12, 13b/4, 17a/2, 20a/6, 25a/11, 31b/9, 51b/14, 58a/7, 60b/9, 61a/1, 65a/1, 67b/1, 70a/8, 71b/14, 77a/10, 90b/10, 95b/9, 109a/14, 113a/10

(...) Burunraq Yūnus Ḥānnıñ égeçisini Uluğ Bég Mīrzā ‘Abdul-‘Azīz Mīrzāğa alıp édi. (...)

(...) *Daha önce Uluğ Bey Mirza, Yunus Han’ın ablasını Abdülaziz Mirza’ya almıştı. (...)*

bus- < ET bus- (ED, 371a) pusmak

b.-qan 92b/14

(...) Tamām bu taraf uruşqa meşgūl bolup bolcar hālī bolğan maḥalda busqan yerdin çıqıp ıldam kélip bu şatularnı éki Dervāze’niñ aralığı Muḥammed Mezīd Tarḥan’nıñ ḥavīlisiniñ [toğrısın bir yolu oq faşılğa koyarlar Qoç Bégi’niñ]. (...)

(...) Bu karargah boş kaldığı bir sırada, pusuda bulunanlar saklandıkları yerden çıkıp, koşup, bu merdivenleri iki Kapı’nın arasındaki ve Muhammed Mezid Tarhan’m avlusu karşısındaki duvara koymuşlar. (...)

busağa eşik, kapı

b. 92b/12

(...) Gāzüristān Dervazesı’ niñ bile Sūzengerān Dervazesı’niñ aralığı toğrısı busağa qoyup özi ol tarafdın uruş salğan ékendür. (...)

(...) Gazüristan Kapısı ile Suzengeran Kapısı’nın arası karşısında pusuya koymuş ve kendisi diğer taraftan hücum etmiş. (...)

buş- < ET buş- (ED, 377a) batmak

b.-up 95b/4

(...) Teng buşup ékendür. (...)

(...) Kolan batmış. (...)

b.-madı 67a/12

(...) Qurgannıñ ḥākrīziniñ tüpigeçe yumalana yumalana kélidi, velī hīç buşmadı. (...)

(...) Kurgan bayırının dibine kadar yuvarlana yuvarlana geldi fakat hiçbir şey olmadı. (...)

but < ET bu:t (ED, 297b) but, bacak

b. 94a/7, 94a/9

(...) Burunğılar déptürler kim qurğan bérkitmeklikke baş kérek, ékki qol kérek, ékki but kérek. (...)

(...) Bir atasözü vardır: Bir kurganı sağlamlaştırmak için, bir baş, iki kol ve iki ayak lazımdır. (...)

b.+umnıñ 109a/3

(...) Méniñ butumnıñ yarasıǵa puçqaq yaqmaqñı buyurdı. Fetile qoymadı. (...)

(...) Benim budumun yarasına buçkak sürmemi söyledi. Fitol koymadı. (...)

b.+umğa 107a/13

(...) Uşbu hālette oñ [bu]tumğa şibe oqı bile ötker[e] attılar. (...)

(...) Bu durumda iken sağ buduma şibe oku atarak isabet ettirdiler. (...)

buyur- < ET buyur- (ED, 387b) buyurmak, emretmek

b.-dum 44b/12

(...) Qurğanını faşılñıñ üstidin buyurdum kim qadem urdılar. (...)

(...) Sur üzerinden kurganın uzunluğunun ölçülmesini emrettim. (...)

b.-dı 32b/6, 37a/6, 37a/8

(...) Halifenı tutturup ölümge buyurdı. (...)

(...) Halife'yi hapsedip öldürülmesini emretti. (...)

b.-duk 43a/6

(...) Buyurduk kim bolğan yigitler yaraqlanıp atlandılar. (...)

(...) Mevcut yiğitlerin silahlanıp atlara binmelerini emrettik. (...)

b.-dılar 20b/7

(...) Türkāna resm bile Maņa buyurdılar, mén yüzini açtım. (...)

(...) Türk adetince, açmamı buyurdular ve ben yüzünü açtım. (...)

b.-up 26a/2

(...) Özini kökeldaşdın tuqqanğa dağı bu hüdmetni buyurup érdi. (...)

(...) Kendi süt kardeşinin çocuğunu bile bu yolda kullanmıştı. (...)

b.-upturlar 18b/7

(...) Mīrzā qopqandın son Ҳазret-i Ҳāce buyurupturlar kim Mīrzā olturğan yérni baqqaylar. (...)

(...) Mirza kalktıktan sonra Hoca hazretlerinin emri ile Mirza'nın oturduğu yere bakmışlar. (...)

buy(u)rul- *buyur-(X)l-* buyurulmak, emredilmek

b.-ğusıdur 87a/13

(...) İn'ām u vaṭīfe barı buyrulğusıdur. (...)

(...) İhsan ve maaş, hepsi sana gelecektir. (...)

b.-dı 109a/3, 31a/14, 43b/2

(...) Buyuruldı kim ékki-üç yérde serküblar yasap naqblar salğaylar, qal'agirliq esbābıǵa bi-cidd meşğül bolğaylar. (...)

(...) Savaş uzayınca, kalecikler yapıp delikler açılması ve kalenin zaptı için lazım gelen işler ile ciddi bir şekilde meşgul olunmasına emirler verildi. (...)

b.-duk 70a/13

(...) Boyunlarığa buyurduk kim urdılar. (...)

(...) Boyunlarına kesilmesi emredildi. (...)

b.-dılar 102b/6

(...) Sultān Sa'īd Han bile Baba Han Sultān'nı buyurdılar kim tüşüp méniñ bile yükünüp körüşkeyler. (...)

(...) Sultan Said Han ile Baba Han Sultan'a, attan inip benimle hürmetle eğilip görüşmelerini emretti. (...)

buz- < ET bu:z- (ED, 389b) bozmak

b.-up 112b/6

(...) Bir hayāl qıldım kim köprügdin ötüp köprügni buzup Andicān sarı müteveccih bolğaybiz. (...)

(...) Bir an köprüden geçip köprüyü bozup Andican'a doğru gideriz diye düşündüm. (...)

b.-may 109b/1

(...) Yasalrı buzmay yaruqta oq yétip barsaq münāsibdür. (...)

(...) Safları bozmadan aydınlıkta gitmemiz uygundur. (...)

buzuq < ET buzuq (ED, 390b) bozuk

b. 82a/13

(...) Keştüd qurğanı ħod buzuğ ékendür. (...)

(...) Keştud kurganı da harap durumdaymış. (...)

buzul- < ET *buz-(X)*- (ED, 391b) bozulmak

b.-dılar 19b/3

(...) Moğolnın çapqunçısı birin ékkin çérignin keynidin kélip partalğa élig qoyğan bile munça qalın çérig uruş yoq biribirge baqmay buzuldılar. (...)

(...) Moğul akıncıları birer ikişer askerin arkasından gelip, askerin ufak tefek eşyasını ele geçirmeleri ile bu kadar çok asker birbirleri ile karşılaşmadan bozuldular. (...)

b.-up 46a/4, 63a/7, 77a/8, 105b/12, 106b/3

(...) Mén körgen maħalda bu bāğ buzulup érdi. (...)

(...) Benim gördüğüm zaman bu bahçe artık bozulmuştu. (...)

b.-uptur 1b/6

(...) Moğol ve Özbek cihetidin bu tārīhde buzuluptur, aşlen ma‘müre qalmaydur. (...)

(...) Moğul ve Özbekler tarafından bozulmuş ve hiçbir şehir kalmamıştır. (...)

b.-ğan 33a/12, 39a/8, 63a/2, 72b/7

(...) Buzulğan yosunluq Hışār sarı yandılar. (...)

(...) Bozguna uğramış gibi Hisar tarafına döndüler. (...)

b.-mağığa 22a/6

(...) Şeybānī Hānnın munça teraqqī tapmağığa ve munça qadīm hānevādalar buzulmağığa ‘Abdul-‘Alī Tarħan sebep boldı. (...)

(...) Şeybanî Han'ın bu derece açılmasına ve eski sülalelerin bozulmasına Abdül Ali Tarhan sebep oldu. (...)

b.-ğaylar 71b/1

(...) Yazğaça uruşsız oq buzulğaylar édi. (...)

(...) Yaza kadar savaş yapılmadan bozulacağı belliydi. (...)

b.+qa 105b/12

(...) Ba'zı anıñ içidin kélgenler dédiler kim “Tenbel’niñ işi buz[u]lmaqqa yéiptür.

(...)

(...) Onların içinden gelen bazıları dedi ki: “Tenbel’in işi bozulmaya başlamıştır.”

(...)

buzuqçılıq < ET *buzuk+çI+IXk* (ED,390b) bozgunculuk,kargaşa

b. 64a/4, 64b/11, 99a/14

(...) Munça çoğulluq ve buzuqçılıq qılğan ve munça bizge ta'alluq mü'min ü Müselmännı tutqan talağan bu cemā'at édiler. (...)

(...) Bu kadar fesat ve bozgunluk yapan ve bize bağılı olan bu kadar mümin ve müslümanı tutup soyan bunlardı. (...)

buzuğluğ < ET *buzuk+IXg* (ED, 390b) bozgun → buzuğluk

b.+ı 10a/4

(...) Erzen buzuğluğı Moğol ulusıda bir tārīh boluptur. (...)

(...) Erzen bozgunu Moğul ulusunda bir tarih olmuştur. (...)

b.+ıda 12a/14, 28b/6

(...) Taşkend buzuğluğında Şeybānī Hānnın oğlu Timur Sultānğa tüşüp érdi. (...)

(...) Taşkend bozgununda Şeybani Han'ın oğlu Timur Sultan'a düşmüş. (...)

b.+ıdın 20a/6

(...) Taşkend buzuğluğın burunraq égeçisiniñ engizi bile méndin çıqtı. (...)

(...) Taşkend bozgunundan önce ablasının teşviki ile benden ayrıldı. (...)

buzuğluq < ET *buzuk* +*LXk* (ED, 390b) kargaşa, bozgun → buzuğluğ

b. 17b/8

(...) Özkend yavuğığa kélip qurğan salıp vilāyetqa buzuğluq qıla kirişti. (...)

(...) Özkend yakınlarına gelip kurgan kurup vilayette karışıklık çıkarmaya başladı.

(...)

b.+ta 33b/9

(...) Sultān Hüseyn Duğlat cemī‘ Hışār vilāyeti olturuşluq Moğollar bile bu buzuğluqta Qara Tigin sarı tarttılar. (...)

(...) Sultan Hüseyin Duglat, Hisar vilayetinde oturan bütün Moğollarla bu bozgunda Kara Tigin'e doğru çekildiler. (...)

bükül- < ET *bük-(X)l-* (ED, 326b) bükülmek

b.-üp 112a/9

(...) Atım bükülüp yağının ortası[da] méni yerge urdı. (...)

(...) Atım eğilip beni, tam düşmanın ortasında yere attı. (...)

büt- < ET *büt-* (ED, 298b) inanmak

b.-ken 41b/11

(...) İnbisāt bile muqarrerdür kim mundaq bütken kişi andaş şikest tapqay ve bu nev‘
ötken élge her kim dest tapqay. (...)

*(...) Şüphesiz, böyle inanan adamlar böyle yenilirler ve böyle insanların herkes
hakkından gelebilir. (...)*

b.-ti 109a/7

(...) Ol dārū sūnek ornıǵa sūnek dēk bütti. (...)

(...) O ilaç kemik yerine geçmiştir. (...)

C

cébe < Moğ. zev (Les, 1610a) zırh, silah, mızrak ucu

c.+niñ 113a/3

(...) Qalmaqı cébeniñ ékki qāt yafr[a]ǵını késiptür. (...)

(...) Kalmak zırhının iki yaprağını kesmiştir. (...)

cébelen- < Moğ.+T. *cébe+IA-n-* (Les, 1610b) donatmak, silahlanmak

c.-ip 89a/7

(...) Şabāhī uruş dā’iyesi bile cébelenip atlarǵa kim kéçim salıp baranǵar cavanǵar
ǵol irevül yasal yasap müteveccih bolduk. (...)

*(...) Bir sabah, savaş niyeti ile silahlanıp atlara zırh takıp sağ sol kol merkez ve ileri
kol saflarını düzenleyip harekete geçtik. (...)*

cébelig < Moğ.+T. *cébe+IXk* (Les, 1610a) zırhlılık, silahlılık

c. 90a/11, 90a/13

(...) Bir tīr gez atımı bir cébelig kiçimlig at üzdürüp öttük. (...)

(...) Bir ok atımı kadar yeri, zırhlı bir halde, at ile yüzdürüp geçtik. (...)

cilav < Moğ. Dizgin

c.+m 107b/3

(...) Cila[v]nı yandurdum. (...)

(...) Dizgini çevirdim. (...)

c.+m 102a/1

(...) Öz cilavım özümniñ éligide bolur. (...)

(...) Kendi dizginim kendi elimde olurdu. (...)

c.+mm 114a/1, 114a/2

(...) Cilavımnı yandurdum. (...)

(...) Dizginimi çevirdim. (...)

cilavluq < Moğ.+T. *cilav+IXk* Daha ileri, daha hızlı

c. 90a/7, 90a/8

(...) Yana bir bu[dur] kim ilgeri ve kéyin bég ü nöker tamām oq qoyup cilavluq kéledürler. (...)

(...) Yine biri şudur ki, ileride ve arkada, bey ve neferlerin hepsi ok atıp dolu dizgin gelirler. (...)

cilav-rız < Moğ.+Far. İleri döken, ileri saçan

c. 106a/7, 113b/13

(...) Yasal u tertībni mülāḥaṭa qılmay cilav-rız oq ğanīm sarı müteveccih bolduk. (...)

(...) *Saf ve düzeni düşünmeden dolu dizgin düşmana doğru yürüdük. (...)*

Ç

çağ < ET ça:ğ/çağ (ED, 403b) vakit

ç. 60b/4, 93b/6, 94b/3

(...) Tenbel bile utru bolğan çağ Һanın bī-dilāne aqvāl u af'āl zāhir bolur. (...)

(...) *Tenbel ile karşılaştığı zaman Han'dan korkakça sözler ve hareketler görülür.*

(...)

ç.+larda 8a/12

(...) Āhir çağlarda Taşkend ve Şāhruhiyye éligtin çıqıp édi. (...)

(...) *Son zamanlarda Taşkend ve Şahruhiye elinden çıkmıştı. (...)*

ç.+da 65b/14, 66b/10, 68a/6, 77a/8

(...) Andicān'nı alğan çağda vilāyetiga barıp édi, yoq édi. (...)

(...) *Andican'ı aldığı zamanda vilayetine gitmişti, (burada) yoktu. (...)*

ç.+ı 113b/12

(...) Direng u tevaqquf çağı émes érdi. (...)

(...) *Durmak ve beklemek zamanı değildi. (...)*

çağır < ET çağır (ED, 409b) şarap

ç. 19a/9, 20b/3, 25b/12, 41b/10, 68b/5

(...) Çağır içer édi. (...)

(...) *Şarap içerdı. (...)*

ç.+ğa 68b/5

(...) *Haylī çağırğa hırşı bar érđı. (...)*

(...) *Şaraba çok düşkündü. (...)*

ç.+dın 19a/7

(...) *Gāhī kim çağırdın çıkar érđı, yana yégirme-ottuz kün içmes éđı. (...)*

(...) *İçmeğe başladığı vakit, yirmi-otuz gün arka arkaya içer ve içmediği zamanlarda da yirmi-otuz gün içmezdi. (...)*

ç.+larını 49a/3

(...) *Mén Semerqandta evvel içkende Buḥārā çağırılarını içer éđim. (...)*

(...) *Ben Semerkand'da ilk içki kullandığım sıralarda Buhara şaraplarını içerdim. (...)*

ç.+larıdın 49a/2

(...) *Māverāü'n-nehrde Buḥārā çağırılarının tündraq çağır bolmas. (...)*

(...) *Maveraünnehir'de Buhara şaraplarından daha kuvvetli şarap olmaz. (...)*

çağlığ < gibi → çağlıq

ç. 3a/11, 7b/6

(...) *Fergāna vilāyetide şafā ve hevāda Oş çağlığ qaşaba yoqtur. (...)*

(...) *Fergana vilayetinde Uş gibi safalı ve havadar bir kasaba yoktur. (...)*

çağlıq < gibi → çağlığ

ç. 50a/3, 64b/10, 82b/11, 106b/14

(...) Mısr u Şām körge revendeler munça çağlıq yér nişān bérmeýdürler. (...)

(...) Mısır ve Şam'ı gören seyyahlar bunun gibi başka bir yer görmediklerini söylerler. (...)

çal- < ET çal- (ED, 417b) bir müziği dinlemeyi sağlayan aleti çalıştırmak, çalmak

ç.-ur édi 22a/9, 22a/14

(...) Qopuznı yahşı çalur édi. (...)

(...) Kopuzunu iyi çalardı. (...)

ç.-adurlar 100b/3

(...) Tamām nefīrlerni ve naqqāreleri bir yolu çaladurlar. (...)

(...) Bütün nefirleri ve davulları birden çalıyorlar. (...)

ç.-ıp 94a/2, 105b/8, 93b/14

(...) Mundın soñ her kéçe kélip naqqāre çalıp süren salıp ğavġā qılurlar édi. (...)

(...) Bundan sonra her gece gelip, davullar çalıp, harp naraları atıp, gürültü ederlerdi.

(...)

çaṇdavul < Moğ. artçı

ç. 106b/6

(...) Qaravul yoq, çaṇdavul yoq, ġāfil yatılıp édi. (...)

(...) Karavul yok, artçı yok, gafil avlandı. (...)

çap- < ET çap- (ED, 394a) dört nala gitmek; vurmak; akın etmek

ç.-ar 65b/7, 65b/9, 66b/12

(...) Şahsuvār andaç çapar kim dulğadın ötüp Şamed'niñ başığa qılıç haylī olturur.

(...)

(...) Şahsuvar öyle bir vuruş vurur ki kılıç miğferi yarıp Samed'in başına iyice geçer.

(...)

ç.-tı 38b/9, 42b/4, 98a/3, 107a/14

(...) Qorçı éldin ayrılıp kélip yahşı çaptı. (...)

(...) Esir ve akıncılarını iyice mağlup ettiler. (...)

ç.-tılar 40a/12, 40b/1, 109b/10, 109b/11

(...) Yüzige çaptılar. (...)

(...) Yüzüne vurdular. (...)

ç.-adur 13a/9

(...) Bu yüz yégirme altı yıgaç yolını tört künde çapadur. (...)

(...) Bu yüz yığirmi altı yıgaç yolu dört günde katetti. (...)

ç.-adurlar 100b/5

(...) Andın soñ atlanıp süren salıp Uşmunça çerig devrin çapadurlar. (...)

(...) Sonra atlara binip, harp narası koparıp, böylece askerin etrafını dolaşıyorlar.

(...)

ç.-a (çapa atlanduq) 98a/4

(...) Haber kélgeç kişimizniñ azlıqığa baqmay çapa atlanduq. (...)

(...) Haber gelince adamlarımızın azlığına bakmayarak onlara karşı harekete geçtik.

(...)

ç.-a (çapa keldim) 118a/7

(...) Velī Hazānçı bile kim uruşta maña tüşüp édi, bir yerde sahlap özüm sizge çapa keldim. (...)

(...) Veli Hazançı ile savaşıta bana düşmüştü, bir yere gizleyip kendim size geldim.

(...)

ç.-ıp 8a/7, 10a/13, 14a/8, 43a/11, 51a/6, 57a/9, 57a/11, 84a/11, 98a/12, 111b/7

(...) Fergāna vilāyetini Kend-i Bādemğaça çapıp kélip Andicānnı alıp élini tamām esīr qıldı. (...)

(...) Fergana vilayetini Kend-Badem'e akın edip, gelip Andican'ı alıp halkı tamamen esir etti. (...)

ç.-qalı 57a/9, 66b/9

(...) Bolğan çerigni Zerdek Çölidağı él ve ulusnı çapqalı yiberdi. (...)

(...) Mevcut kuvvetlerini Zerdek Çölü'ndeki halka akın etmeye gönderdi. (...)

ç.-qan 14a/7, 55b/11

(...) Bir mertebe Kāsān nevāhīsini çapqan Özbekniñ kéyniçe barıp yaḥşı bastı. (...)

(...) Bir defa Kasan nevahisini yağma eden Özbekleri takip edip iyice mağlup etti.

(...)

ç.-qanda 13a/4, 14a/13

(...) Bir-ékki yıldın soñra İbrāhīm Bégçek Oş nevāhīsini çapqanda Hūdāybérđi Timurtaş keyniçe barıp uruşup basılıp şehīd boldı. (...)

(...) Bir iki yıldan sonra İbrahim Begçik Uş nevahisine akın ettiğinde Hodaybirdi Timurtaş onu arkasından takip edip, vuruşup şehit oldu. (...)

çapıl- < ET çap-ıl- (ED, 397a) vurulmak

ç.- 1p 40b/2

(...) Mîrşāh Qoçinnı andaq çaptılar kim boynının yarımığa yavuq çapılıp édi ġāyataş, şehregi késilmezdür édi. (...)

(...) Mîrşah Koçın'ı da öyle vurdular ki boynu yarısına kadar kesilmişti, yalnız büyük şah damarı kalmıştı. (...)

çapqula- vuruşmak, dövüşmek

ç.-p 62b/8, 65a/13, 84a/10

(...) Qāsim Bég özi Sulţān Muḥammed Arġun bile rû-be-rû bolup ékki üç nevbet çapqulap baş çıqarġalı qoymas. (...)

(...) Kasım Bey, Sultan Muhammed Argun ile bizzat karşılaşıp iki üç kere kılıçla vuruştığı halde başa çıkamaz. (...)

çapqulaş- < çapqula-ş- vuruşmak

ç.-urlar 65a/12, 65a/14, 65b/5, 110a/12, 110a/13, 112b/9

(...) Ğalebe yigitler çapqulaşurlar. (...)

(...) Birçok yiğitler kılıçla vuruşurlar. (...)

ç.+tı 14a/8, 40a/12, 70a/10, 70a/11, 92a/5

(...) ‘Ömer-Şeyḫ Mîrzā qaşıda qılıç çapıp édi. (...)

(...) Ömer Şeyḫ Mirza beraberliğinde kılıç kullanmıştı. (...)

ç.+tılar 40a/11, 73b/14

(...) Bu yurtta ékende néçe nevbet taşqarıdın içkeridin köñüllüg yigitler hıyābānda yahşılar çapqulaştılar. (...)

(...) Bu yuratta iken her iki taraftan gönüllü yiğitler hıyabanda birkaç defa iyice çarpıştılar. (...)

ç.-a (çapqulaşa çapqulaşa) 93a/11

(...) Bu mezkūr bolğan dört kişi yügürüp yétip çapqulaşa çapqulaşa zarb-ı rāst ura yür[ü]di. (...)

(...) Bu bahsedilen dört kişi koşup, yetişip, vuruşa vuruşa düşmanı duvardan aşağı düşürüp yürüdü. (...)

çapqun < akın

ç. 106a/1, 109b/8

(...) Tutluq yolu bile kélip Andicān'ın cenūb tarafıǵa Hākān'ǵa namāz-ı peşīnde çapqun qoyuldı. (...)

(...) Tutluk yolu ile gelip, Andican'ın güney tarafına, Hakan'a öğle namazı vaktinde akıncı gönderildi. (...)

ç.+ıǵa 11a/1

(...) Qal'a-i Zāferǵa tilegende Ebā Bekir Kāşǵarīniñ çapqunıǵa yoluqup Şāh Bégim ve Mihr Nigār Hānım ve cemī' élniñ ehl ü 'iyāli esīrlıqqa tüşti. (...)

(...) Kal'a-i Zafer'e çağırdığında Eba Bekir Kaşgari'nin akıncılarına rast gelip Şah Begim ile Mihr Nigar ve bütün onlar ile beraber bulunanların aileleri esir düştü. (...)

çapqunçı < çapqun+çI akıncı

ç.+sı 19b/1

(...) Moğolnın çapqunçısı birin ékkin çerignin keynidin kélip partalğa élig qoyğan bile munça qalın çerig uruş yoq biribirge baqmay buzuldılar. (...)

(...) Moğul akıncıları birer ikişer askerin arkasından gelip askerin ufak tefek eşyasını ele geçirmeleri ile bu kadar çok asker birbine bakmadan bozuldular. (...)

ç. 66b/9, 66b/11, 106a/3

(...) Çapqunçı henüz yığılmaydur édi. (...)

(...) Akıncılar henüz toplanmamıştı. (...)

ç.+nın 106a/1, 106a/4

(...) Çapqunçı'nın yığılurığa baqmay bī-tevaqquf yağı sarı tez oq tépredim. (...)

(...) Akıncıların toplanmamasına bakmadan hemen düşman tarafına hareket ettim.
(...)

ç.+ğa 106a/6

(...) Egerçi biziñ kişimiz andın köprek édi, velī çerig éli çapqunğa tarqap édi. (...)

(...) Gerçi bizim adamlarımız ondan daha fazla idi fakat asker akına dağılmıştı. (...)

ç.+sının 98b/2

(...) Özbek çapqunçısının yanılğan haberi kélgeç han qaşığa kişi yiberip Bīş-Ként'tin köçüp Āhengerān kéntleride üç tört kün tevaqquf qılduk. (...)

(...) Özbek akıncılarının döndüğü haberi gelince Han yanına adam gönderip Biş Kent'ten kalkıp Ahengeran köylerinde üç dört gün kaldık. (...)

ç.+sığa 106b/12

(...) Bir oq atımı kélip édük kim yağının çapqunçısığa yéttük. (...)

(...) *Tekrar bir ok atımı yer kadar takip ettikten sonra merkezine vardık. (...)*

çaptur- < ET çaptur- (ED, 395b) dört nala gitmek

ç.-dılar 13a/9

(...) Bu haberni ‘Abdul-Vahhāb Şiqavuldın ‘arzadāşt qılıp mīrzāğa çapturdılar. (...)

(...) *Bu haberi Abdülvahhab Şikavul’dan muhtıra kılıp Mirza’ya gönderdiler. (...)*

ç.-up 66a/11

(...) Qanber ‘Alī’ğa ve yana her né vilāyetlerğa bargan çeriglerge ihtimām bile tovaçılar çapturup tura ve kétmen ve baltu ve né kim bolğan çerig meşālih ü esbābığa ihtimāmlıq muhaşşılar ta’yīn qılıldı. (...)

(...) *Kanber Ali’ye ve her çeşit vilayetlerine gitmiş olan askerlere de ihtimamla haberciler çağrılıp, kalkan, kazma, balta ve askere lazım olan diğer şeyler için tedbirli tahsildarlar tayin edildi. (...)*

çarla- < ET çarla- (ED, 429b) çağırmaq, davet ve teklif etmek

ç.-r 98b/5

(...) Mollā Haydar’nın oğlu Mü’min Noyan Kökeldaş’nı ve Aḥmed Qāsım’nı yana ba’zılarını ağızlağalı çarlar. (...)

(...) *Molla Haydar’ın oğlu Mü’min Noyan Kökeltaş’ı ve Ahmed Kasım’ı, diğer bazılarını ziyafete davet eder. (...)*

ç.-dılar 117a/13

(...) Bularğa dédim kim “Qādirbérđi”ni çarlañ!” Çarladılar. (...)

(...) Bunlara “Kadirbirdi’yi çağırın!” dedim. Çağırdılar. (...)

ç.-η 117a/12

(...) Bularğa dédim kim “Qādirbérđi”ni çarlañ!” Çarladılar. (...)

(...) Bunlara “Kadirbirdi’yi çağırın” dedim. Çağırdılar. (...)

ç.-yður 113b/14

(...) Künbed-i Çemen’ din öte İbrāhīm Bég méni çarlaydur. (...)

(...) Künbed-i Çemen’den geçerken İbrahim Bey beni çağırıyordur. (...)

ç.-p 91a/11, 117a/2

(...) Aḥmed Qoşçı’nı çarlap va’de vü istimālet bérıp atlarını alalıñ. (...)

(...) Ahmed Kuşçı’yı çağırıp vaadlerle verip atlarını alalım. (...)

çek- < ET çek- (ED, 413b) çekmek, uzatmak

ç.-ip 91b/4

(...) Semerqand’ıñ maḥalle maḥalle kūy kūy avbāş u yetimleri fevc fevc yığılıp yetimāne şalavātlar çekip medrese eşikige kélip uruşğa çıkarlar édi. (...)

(...) Semerkand’ın mahalle mahalle, köy köy ayak takımı ve yetimleri fevc fevc toplanıp, salavat getirip, medrese kapısına gelip savaşmaya çıkarlardı. (...)

çerge < Moğ.(Les, 277b) küçük kara kıl çadır ,at bağlamak için kaba, basit kazık

ç. 71a/8,100b/14

(...) Tañlasığa Sām Sīrek nevāḥīsini çerge salıp avladılar. (...)

(...) Sabah Sam Sirek civarında kuşatma ayı yaptılar. (...)

ç.+de 100b/13

(...) Āhīr ġālibā mundaq qarār tapdı kim çerģede birisi yuqqa[rı] turğay yasalda yana biri uçqa çıqqay. (...)

(...) Sonunda şuna karar verildi: biri kuşatma avında başta duracak ve diğeri de safta başa geçecek. (...)

ç.+side 63b/12

(...) Ahsīde Qāsım ‘Aceb’ni, kim içki çerģesinde édi, imdi béglik mertebesiga yétip édi, ‘āriyeti qoyuldı. (...)

(...) Ahsi’de, geçici olarak, evvelce içki derecesinde olan ve sonra benim yanımda beylik derecesine yükselmiş bulunan Kasım Aceb bırakıldı. (...)

ç.+sıdin 80b/7

(...) Hıatun söziğe kirip özini néknāmlar çerģesidin çıkardı. (...)

(...) Kadın sözüne kanıp, kendini iyi adlılar zümresinden çıkardı. (...)

çérig < ET çerig (ED) asker

ç. 5b/10, 6a/14, 10a/14, 14b/7, 16a/1, 16b/14, 17a/3, 18a/1, 19b/2, 19b/3, 22a/11, 30b/2, 30b/3, 31a/1, 32a/13, 32a/14, 33a/1, 33a/1, 33a/7, 35b/7, 37b/5, 37b/13, 38b/12, 40a/5, 40a/7, 41a/14, 44a/4, 51a/4, 51a/7, 51a/10, 51b/8, 52a/7, 52b/6, 52b/8, 54b/5, 55b/6, 56a/4, 56a/13, 57a/6, 57b/5, 57b/13, 58a/1, 58a/3, 59b/11, 62b/2, 62b/5, 66a/12, 68a/4, 69a/1, 69b/7, 70b/11, 71b/8, 72a/12, 77b/2, 77b/8, 77b/12, 78a/13, 87b/13, 88a/12, 88b/9, 89b/12, 99b/10, 99b/10, 100a/8, 100b/4, 100b/5, 103b/5, 103b/9, 103b/13, 105a/2, 106a/6, 109a/10, 109b/10

(...) Sultān Maḥmūd Hān ‘Ömer Şeyḥ Mīrzānıñ üstige çérig tarttılar. (...)

(...) Sultan Mahmud Han, Ömer Şeyh Mirza’nın üstüne asker gönderdiler. (...)

ç.+niñ 19b/1, 30b/4, 34b/14, 67b/9, 105a/13

(...) Moğolnıñ çapqunçısı birin ékkin çerignıñ keynidin kélip partalğa élig qoyğan bile munça qalın çerig uruş yoq biribirge baqmay buzuldılar. (...)

(...) Moğul akıncıları birer ikişer askerin arkasından gelip, askerin ufak tefek eşyasını ele geçirmeleri ile, bu kadar çok asker birbirleri ile karşılaşmadıkları halde bozuldular. (...)

ç.+ni 32a/11, 33a/5, 33b/13, 57a/8, 65a/8, 65a/10

(...) Utrudağı çerigni ğāfil qılıp ‘Abdul-Laṭīf Bahşı başlıĝ beş-altı yüz ebdān kişini Kilif güzerige yiberdi. (...)

(...) Karşısındaki askeri gafil avlayıp Abdüllatif Bahşı kumandasında beş altı yüz kadar seçme adamını Kilif geçidine gönderdi. (...)

ç.+ge 29a/11, 32a/12, 33a/3, 61b/7, 61b/7, 66a/13, 97a/9, 105b/2

(...) Hüsrev Şāh özi Qunduznı muḥkem qılıp inisi Velī<ni> çerigge yiberdi. (...)

(...) Husrev Şah kendisi Kunduz’u tahkim ile küçük kardeşi Veli’yi askere gönderdi. (...)

ç.+de 68a/1

(...) Bā-vücūd munça ihtiyāt, her üç dört künde kéçe bile çerigde bir ğavĝa ve sürān çıqar édi. (...)

(...) Bu kadar tedbirli davrandığımız halde her üç dört günde bir geceleri asker silah başına çağılıyordu. (...)

ç.+im 38a/5

(...) Soĝd tarafıdn mén çerigim bile bardım. (...)

(...) Soğd tarafından ben askerim ile gittim. (...)

ç.+i 27b/5, 35b/4, 38a/6, 52a/2, 62b/2, 62b/5, 77a/6, 104a/11, 105b/10

(...) ‘Ömer-Şeyh Mīrzā oğlu Cihāngīr Mīrzānı Andicān çerigi bile kömek yibergende Cihāngīr Mīrzāğa nām-zed bolup édi. (...)

(...) Ömer Şeyh Mirza’nın oğlu Cihangir Mirza’yı, Andican askeri ile yardım gönderdiğinde Cihangir Mirza’ya nişanlanmıştı. (...)

ç.+iniñ 77a/7

(...) Hān Mīrzā bile Moğul çerigi[niñ] üstige yéter. (...)

(...) Han Mirza ile Moğul askerinin üstüne gelir. (...)

ç.+ini 12a/11, 26b/4, 77a/2

(...) Ol fursat Qanber-‘Alī Bég Hışār hākimi Sultān Ebū-Sa‘īd Mīrzānıñ hūkmi bile Hindistān çerigini çeriglep ‘Irāqqa mīrzānıñ soñıça baradur édi. (...)

(...) O sıralarda Kanber Ali Bey, Hisar hakimi Sultan Ebu Said Mirza’nın emri ile Hindistan askerini alıp Mirza’nın arkasından Irak’a gitmekte idi. (...)

ç.+idin 77a/5

(...) Bu bégler anlap Moğul çerigidin bir bahāne bile ayrıldılar. (...)

(...) Bu beyler (bunu) anlayıp Moğul askerinden bir bahene ile ayrıldılar. (...)

ç.+imizniñ 72a/7

(...) Tenbel çün çerigimizniñ tarqağan haberini taptı. (...)

(...) Tenbel askerimizin dağılmış olduğı haberini aldı. (...)

ç.+ige 57b/6

(...) Çérigige hıç ʃarafdın aʃlıq kélmedi. (...)

(...) Askerine hiçbir taraftan erzak gelmedi. (...)

ç.+imiz 44a/2

(...) Bizniñ çérigimiz yaqın émes édi. (...)

(...) Bizim askerimiz yanımızda değıldi. (...)

ç.+lerini 54b/8

(...) Ol ʃarafdın muhālifler hem bolğan çériglerini yığıp Ahsī kældiler. (...)

(...) O taraftan muhalifler de mevcut askerlerini toplayıp Ahsi (üzerine)geldiler.

(...)

ç.+ler 57b/10

(...) Qunduz u Hıʃār u Qandahār üstige çérigler tartıp ala almadı. (...)

(...) Kunduz, Hisar ve Kandahar üstüne askerler sevkettiğı (halde) haber alamadı.

(...)

ç.+lerge 66a/10

(...) Qanber ‘Alī’ğa ve yana her né vilāyetlerğa bargan çeriglerge ihtimām bile tovaçılar çapturup tura ve kétmen ve baltu ve né kim bolğan çerig meşālih ü esbābığa ihtimāmlıq muhaşşıllar ta’yın qılıldı. (...)

(...) Kanber Ali’ye ve kendi vilayetlerine gitmiş olan askerlere özenle haberciler çağırılıp, kalkan, kazma, balta ve askere lazım olan diğer şeyler için, tedbirli memurlar tayin edildi. (...)

ç.+lerini 103b/7

(...) Çeriglerini ottuz min kişi çınadılar. (...)

(...) Askerlerini otuz bin kişi tahmin ettiler. (...)

ç.+lerige 66a/9

(...) Vilāyet'nin atlıq yayaq çeriglerige qadağa bile tovaçılar ve muhaşşılar yiberildi.

(...)

(...) Vilayet'in atlı ve yaya askerlerine acele ile haberciler (tavaçı) ve memurlar gönderildi. (...)

ç. tart- édük 51b/6

(...) Semerqandnı almaq dā'iyesi bile néçe yıl kim bicidd çérig tartar édük. (...)

(...) Semerkand'ı ele geçirmek amacı ile kaç senedir durmadan asker sevk ediyorduk.

(...)

çın < ET çın (ED, 424) doğru, gerçek

ç. 55a/3

(...) Ol cem' özlerinin halāşlığı üçün bir néçe çın ve yalğan sözler ayıp hānga yā aradağılarga pāre ve rişve qabūl qıldılar. (...)

(...) Onlar kendilerini kurtarmak için birkaç doğru ve yalan söz söyleyip, Han'a ve oradakilere para ve rüşvet kabul ettirdiler. (...)

çına- < tahmin etmek

ç.-rlar 12a/12

(...) Çérigini üç yüz minge yavuq çınarlar édi. (...)

(...) Askerini üç yüz bin kadar tahmin ederlerdi. (...)

ç1q- < MK çık < ET taşı- (ED, 562?) çıkmak

ç.-a (ç1qa atlanıp) 63a/12

(...) Margīnān'dın āftāb ç1qa atlanıp tüş qaytıp édi kim Andicān'ğa kéldim. (...)

(...) Merginan'dan güneş doğarken hareket edip öğle vakti idi ki Andican'a geldim.

(...)

ç.-a (ç1qa algay) 92b/10, 115a/5

(...) Yégirme béş yégirme altı şatu şayar qılğan ékendürler kim her şatunıñ kénliki ança kim üç kişi ékki kişi yandaşa ç1qa algay. (...)

(...) Düşman yirmi beş-yirmi altı merdiven hazırlamış ve her merdivenin genişliği iki-üç kişi yan yana çıkabilecek kadarmış. (...)

ç.-a (ç1qa kırıştılar) 91b/8, 114b/4

(...) Oq ve qılıç zaħm [u] żarbını ve maşaf u meydān qıtāl u ħarbını körmegen avbāş u aytām bu mu'āmeledin dilir bolup yırag ç1qa kırıştılar. (...)

(...) Ok ve kılıç yarasını görmeyen ve muntazam meydan savaşı ve kavganın ne olduğunu bilmeyen bu ayak takımı, bundan cesaret alıp daha uzaklara kadar çıkmaya başladılar. (...)

ç.-ar 47a/5, 47b/13, 48a/13

(...) Bu 'imāretniñ tört burcıda tört manār dék burclar qoparıpturlar kim yoqqarığı ç1qar yollar bu tört burcdındur. (...)

(...) Bu binanın dört köşesinde dört tane, minareye benzer, burç konulmuştur ki üst kata bu kulelerden çıkılır. (...)

ç.-mış 54a/12, 83b/6

(...) Andicān hem éligdin çıqmış. (...)

(...) Andican da elden çıkmış. (...)

ç.-tim 8b/13, 83b/10, 88a/12, 95a/10, 120a/3

(...) Me'yūs bolup salıp çıqtım. (...)

(...) Ümitsiz olup bırakıp çıktım. (...)

ç.-tı 20a/7, 32b/12, 44b/12, 65a/10, 69a/2, 70a/5, 80a/10, 86a/14, 95a/11, 104b/9, 106b/8, 108b/8

(...) Taşkend buzuglğıdın burunraq égeçisiniñ engīzi bile méndin çıktı. (...)

(...) Taşkend bozgunundan az önce ablasının teşviki ile benden ayrıldı. (...)

ç.-ar 47a/5, 47b/13, 48a/13

(...) 'Älemde yahşı kâğaz Semerqanddın çıkar. (...)

(...) Dünyada en iyi kağıt Semerkand'dan çıkar. (...)

ç.-tuk 53a/14, 89a/14, 102a/12

(...) Receb ayı şenbe küni Andicān 'azīmeti bile Semerqanddın çıktuk. (...)

(...) Recep ayının cumartesi günü, Andican'a (gitmek) kararı ile Semerkand'dan çıktık. (...)

ç.-tılar 34b/3, 37b/7, 38b/12, 42b/14, 43a/6, 61b/12, 65b/2, 66a/4, 67b/3, 86a/6, 91a/2, 91b/12, 109b/12, 114a/11

(...) Qurğan éli ölüm içi bolup qaçıp çıktılar. (...)

(...).Kurgan muhafızları ölüm tehlikesine düşüp çıktılar. (...)

ç.-ıp 8a/13, 12b/2, 14b/9, 17a/8, 30b/3, 32a/5, 32b/1, 32b/3, 34b/4, 34b/13, 35a/9, 36b/7, 36b/8, 37a/3, 37b/10, 40a/3, 40b/10, 48a/8, 56a/5, 57b/2, 58a/8, 59a/9, 63b/1, 67a/10, 69b/3, 72a/5, 79b/3, 84a/4, 84b/6, 91b/13, 92a/5, 92b/14, 93a/10, 93b/4, 96b/12, 103a/1, 110a/6, 110a/12, 110b/8, 112b/1, 113b/5, 114a/10, 116b/1, 116b/13, 116b/14, 117a/11, 118a/4

(...) Taşkend ve Şāhruhiyye éligtin çıqıp édi. (...)

(...) Taşkend ve Şahruhiye elinden çıkmıştı. (...)

ç.-ıptur 53b/3, 106a/3, 113a/11

(...) Uşol küni Andicāndın bir kişi bu haberni kéltürdi kim yétti kün mundın burun uşol şenbe kim biz Semerqanddın çıqıptur biz. (...)

(...) O gün Andican'dan bir kişi bu haberi getirdi, bundan yedi gün önce biz Semerkand'dan çıkmıştık. (...)

ç.-qaç 44b/1

(...) Baysungur Mīrzā çıqqaç bizge haber kéldi. (...)

(...) Baysungur Mirza çıkınca bize haber geldi. (...)

ç.-qay 100b/13

(...) Āhīr ġālibā mundaq qarār taptı kim çergede birisi yuqqa[rı] turğay yasalda yana biri uçqa çıqqay. (...)

(...) Sonunda şuna karar verildi: Biri kuşatma avında başta duracak ve diğeri de safta başa geçecek. (...)

ç.-may 11a/8

(...) Mén Buḡārā ve Semerqandnı alğanda çıqmay qalıp édi. (...)

(...) Ben Buhara ve Semerkand'ı aldığım da çıkmayıp kalmıştı. (...)

ç.-qan 34a/2, 80a/12, 107b/9

(...) Hamza Sultān ve Mehdī Sultān ve Hamza Sultānnın oğlu Mamaq Sultān ve Muḥammed Duġlat, kim sonralar Muḥammed Hīṣārīğa meşhūr bolup édi. (...)

(...) Hamza Sultan, Mehdi Sultan, Hamza Sultan'ın oğlu Mamak Sultan, ve Muhammed Duġlat, sonraları Muhammed Hisari diye tanındı. (...)

ç.-qanda 59b/1, 85a/2, 95a/12, 98a/1, 117a/8, 119a/13

(...) Mén Semerqanddın çıqqanda qalıp édi. (...)

(...) Ben Semerkand'dan çıktığım da (o) kalmıştı. (...)

ç.-qandın 86b/2

(...) Méniñ vālidelerim ve köç ve uruqlarım, mén Andicān'dın çıqqandın sonra, yüz teşvīş ü meşaqatlar bile Ura Tepe kélip édiler. (...)

(...) Benim validelerim, göç ve akrabalarım, ben Andican'dan çıktıktan sonra bin türlü zorluk ve güçlükle Ura Tepe'ye gelmiştiler. (...)

ç.-qanını 80a/9

(...) H̄āce Yaḥyā, Mīrzā'nın çıqqanını haber tapıp ıztırābta boldı. (...)

(...) Hoca Yahya, Mirza'nın çıktığı haberini alıp üzüldü. (...)

ç.-qanıdın 80b/2

(...) Sultān 'Alī Mīrzā hem öz işke ḥayrān u çıqqanıdın bī-ḥad peşīmān édi. (...)

(...) Sultan Ali Mirza yaptığı işe hayran ve çıktığından dolayı çok pişmandı. (...)

ç.-qanımızğa 64b/5

(...) Āhır Andicān'dın ékkinçi nevbet çıqqanımızğa sebeb uşbu bī-ta'ammul hüküm qılğanımız boldı. (...)

(...) Sonunda Andican'dan ikinci defa çıkmamıza bu düşünmeden verdiğimiz karar sebep oldu. (...)

ç.-mas 2a/11, 72b/13

(...) Bu 'acebtür kim bir yérdin hem çıqmas. (...)

(...) Su girdiği halde hiçbir yerden de çıkmaz. (...)

ç.-mas édiler 24a/3

(...) Yana bir bu kim şehri u bāzārī belk Türk ü sipāhīniñ emred oğlanlarını çehre qılur qorquñıdın öydin çıqmas édiler. (...)

(...) Şehir halkının, esnafın ve askerlerin bile çocukları, götürülüp çehre yapılır korkusu ile, evden çıkmazlardı. (...)

ç.-madı 77a/4

(...) Moğul béglerinin Muḥammed Mezīd Bég alar bile yaḥşığa iḥtilātı çıqmadı. (...)

(...) Moğul beylerinin, Muhammed Mezid Bey onlar ile iyice karşılaşıp çıkmadı. (...)

ç.-madılar 35a/2

(...) Cezm ri'āyet qılıp ḥandeqdin çıqmadılar. (...)

(...) Fazla önem gösterip siperden çıkmadılar. (...)

ç.-mağanlar 35a/9

(...) Ḥandeqdin çıqmağanlar qorqaqlıqqa atıqıp bīdillik bile efsāne boldılar. (...)

(...) Siperden çıkmayanlar korkaklıkla ünlenip cesaretsizlikleri ile efsane oldular.

(...)

ç.-maqları 43b/3

(...) Mundın sonra qurğandın çıqmaqları ber-ṭaraf boldı. (...)

(...) Bundan sonra kurgandan çıkmaları bertaraf edildi. (...)

ç.-maydur 77b/8, 107b/11

(...) Köç çıqarmaq bahānesi bile barıp Özkend'ge kirip bu kün çıqay, taṇla çıqay déṗ ḥiyel qılıp çıqmaydur édi. (...)

(...) Göçünü çıkarmak bahanesi ile varıp Özgend'e girip bugün yarın diye hile ile çıkmıyordu. (...)

ç.-sam 102a/1

(...) Ğaraṣım bu édi kim bu bahāne bile bu aradın çıqsam. (...)

(...) Arzum bu idi ki bu bahane ile buradan çıksam. (...)

ç.-sa 109a/1

(...) Kişinin mağzı çıqsa dārū bérür édi. (...)

(...) İnsanın beyni çıksa tedavi ederdı. (...)

çıqar çıkış

ç.+1 97b/5

(...) Uynı éttürmēṇ tā yolnıṇ qaysarı çīqārı ma'lūm bolğay. (...)

(...) Yolun nereye çıkacağı belli oluncaya kadar yürü. (...)

çıqar < ET çıq-ar- (ED, 410b) çıkarmak

ç. 61b/7, 68a/1, 112b/7

(...) Bā-vücūd munça ihtiyāf, her üç dört künde kéçe bile çerigde bir gāvğa ve sürān çıkar édi. (...)

(...) Bu kadar özenli davrandığımız halde, her üç-dört günde bir, geceleri asker silah başına çağılıyordu. (...)

ç.-ay 77b/8, 77b/8

(...) Köç çıkarmak bahānesi bile barıp Özkend'ge kirip bu kün çıkay, tañla çıkay dép hiyel qılıp çıqmaydur édi. (...)

(...) Göçünü çıkarmak bahanesi ile varıp Özgend'e girip bugün yarın diyip hile ile çıkmıyordu. (...)

ç.-lar 67b/14, 91b/5

(...) Bolğan sipāhī tamām yarağlanıp hādek yaqasığa çıkarlar édi. (...)

(...) Mevcut sipahi tamamen silahlanıp hendek kenarına çıkarlardı. (...)

ç. érđi 6a/3, 19a/7

(...) Moğolistānga çıkar érđi. (...)

(...) Moğulistan'a çıkardı. (...)

ç. ékendür 36b/7

(...) Kim hevīlīdin taşqarı çıkar ékendür. (...)

(...) Avludan dışarı çıkıyormuş. (...)

ç.-ur 36b/2, 110a/8

(...) Kéç namāz-i dīger Baysunğur Mīrzānı Kōk Serāyğa çıkarur hayāl qıldılar. (...)

(...) İkinci namazına doğru Baysungur Mirza'yı Göksaray'a çıkarmayı düşündüler.

(...)

ç.-dı 80b/7

(...) Hatun söziğe kirip özini néknâmlar çerGESİDİN çıkardı. (...)

(...) Kadın sözüne kanıp kendini iyi adlılar zümresinden çıkardı. (...)

ç.-dılar 12b/5, 26b/6, 37a/13, 43a/3, 94a/14, 111a/2

(...) Bir yıl-bir yarım yıldın son haremDİN çıkardılar. (...)

(...) Bir bir buçuk sene sonra haremDİN çıkardılar. (...)

ç.-ğay 52a/14

(...) Tolun H̄ācenî yiberilip édi kim élge naşīhat qılıp tevehhümni h̄ātırlarDİN çıkargay tā él qorquñtın ser be-bād bérmeğeyler. (...)

(...) Tolun Hoca gönderilmişti fakat bu fitneci ve nankörler askeri o dereceye getirmişlerdi ki vaad, nasihat ve tehdit hiçbir fayda vermiyordu. (...)

ç.-ıp 12a/1, 19b/11, 23b/2, 27a/10, 30a/8, 37a/8, 37a/14, 40b/7, 61b/7, 67a/7, 74b/5, 74b/8, 91a/7, 108b/3, 112a/8

(...) Sultān Maḥmūd Mīrzāğa çıkarıp édiler. (...)

(...) Sultan Mahmud Mirza'ya çıkarmıştılar. (...)

ç.-ıpturlar 84a/6, 85a/1, 113a/11

(...) Mén yétkünçe Āhanīn Dervāzesi'din Özbeklerni çıkarıpturlar. (...)

(...) Ben yetişinceye kadar Özbekleri Ahenin Kapısı'ndan çıkarmıştırlar. (...)

ç.-ğalı 65a/14

(...) Qāsım Bég özi Sultān Muḥammed Argun bile rū-be-rū bolup ékki üç nevbet çapqulap baş çiqarğalı qoymas. (...)

(...) Kasım Bey, Sultan Muhammed Argun ile kendisi karşılaşp iki üç kere kılıçla vuruşup başa çıkamaz. (...)

ç.-ğandın 30a/11, 74a/12

(...) Hüsrev Şāhnı çiqarğandın soñ Semerqand ve Hışār bégleri ittifāq bile Buḥārāğa Baysungur Mīrzāğa kişi yiberip kēltürüp Semerqand taḥtığa olurguzdılar. (...)

(...) Hüsrev Şah'ı çıkardıktan sonra Semerkand ve Hisar beyleri ittifakla Buhara'da bulunan Baysungur Mirza'ya adam gönderip, getirip Semerkand tahtına oturtular. (...)

ç.-may 106b/8

(...) Mén hemīşe amānlıqda hem ton oq ve oq çiqarmay oq tekye qılır édim. (...)

(...) Ben emin zamanlarda da daima elbiselerimi çıkarmadan yatarım. (...)

ç.-mağı 110a/10

(...) Velī az kişi bile mundaq yaraqlıq ābādān qalın yigitlerni zarb-ı rāst urup çiqarmağı ḥaylī merdāne édi. (...)

(...) Fakat az adam ile böyle silahlı birçok yığidi, başarıyla vurup, çıkarması da büyük bir cesaretti. (...)

çiqarıl- çiq-Ar-(X)- çıkarılmak

ç.-dı 91b/13

(...) Bularnıñ arqasığa ba'zı yigitlerni atlıq çiqarıldı. (...)

(...) Onların arkasından bazı yigitlerle süvari bölüğü çıkarıldı. (...)

ç.-ıñ 117a/5

(...) Kéçe inçkelik bile kirip atlarını çıkarılıñ kim özümüzni bir yerge yétküre alğaybiz. (...)

(...) Geceleyin gizlice girip, atlarım çıkaralım ki kendimizi bir yere kadar götürebilelim. (...)

çıqarmaq *çiq-Ar-mAq* çıkarmak

ç. 77b/7

(...) Köç çıqarmaq bahānesi bile barıp Özkend’ge kirip bu kün çıqay, tañla çıqay dép hıyel qılıp çıqmaydur édi. (...)

(...) Köçünü çıkarmak bahanesi ile varıp, Özgend’e girip bugün yarın diyip hile ile çıkmıyordu. (...)

çıqmaq *çiq-mAk* çıkmak

ç. 77b/6, 100b/9, 100b/11, 111a/5

(...) Tenbel Hālīl’ni Özkend’deki köç ve uruqnı çıqarmaq üçün yiberip édi. (...)

(...) Tenbel, Halil’i, Özgend’deki göç ve akrabalarını çıkarmak için oraya göndermişti. (...)

ç.+ta 93a/10

(...) Ba’zı çıqmaqta édiler. (...)

(...) Diğerleri de çıkmakta idi. (...)

ç.+ımızğa 94b/14

(...) Semerqand’dın çıqmaqımızğa ol bā’is bolup édi. (...)

(...) Semerkand'dan çıkmamıza da sebep olmuştu. (...)

çiqıl < *çık*-(X)I- çıkılmak

ç.-dı 44a/4, 114a/9, 95a/10

(...) Bāvücūd hāzır çérig kişisi bile yasap çiqıldı. (...)

(...) Buna rağmen mevcut asker ile düzenleyip karşı çikıldı. (...)

ç.-ğay 61a/3

(...) Yanıp hem qaysarığa çikılğay? (...)

(...) Dönülse de ne çıkacak? (...)

çiqış < *çık*-(X)Ş- çıkışmak

ç.-mağan 13a/13

(...) Andicān béglerinin bile yahşı çiqışmağan cihetidin Semerqandğa Sultān Ahmed Mīrzā mülāzemetiğa bardı. (...)

(...) Andican beylerinin (kendisi) ile iyi anlaşımadıkları için Semerkand'a, Sultan Ahmed Mirza'ya katıldı. (...)

çına- karar vermek

ç.-dılar 97a/5, 103b/7

(...) Dıhket'niñ qoyını qırq miñ çınarlar édi. (...)

(...) Dıhket'in koyunlarını kırk bin kadar tahmin ederler. (...)

çırma- < ET çerme- (ED, 430a) sarmak

ç.-r 7a/4

(...) Destārını destār-piç çırmār édi ol zamānda destārlar tamām çār-piç édi bī-çīn çırmāp ‘alāqa qoyar édiler. (...)

(...) Sarığım destar-piç sarardı, o zamanda sarıklar tamamen çar-piç idi, sade sarıp, kuyruk koyarlardı. (...)

ç.-p 7a/4, 18b/2

(...) Destārını destār-piç çırmār édi ol zamānda destārlar tamām çār-piç édi bī-çīn çırmāp ‘alāqa qoyar édiler. (...)

(...) Sarığım destar-piç sarardı, O zamanda sarıklar tamamen çar-piç idi, sade sarıp, kuyruk koyarlardı. (...)

çıрмаş- dolaşmak

ç.-ıp 74b/12

(...) Qāsım Bég bile çıрмаşıp yürür édi. (...)

(...) Kasım Bey ile de dolaşıp yürüdü. (...)

çıрмаşmaq *çıрмаş-mAk* dolaşmak, sarılmak

ç.+ını 77b/11

(...) Bu haber bizge kélgeç turmaqını ve yana bular bile çıрмаşmaqını maşlaḫatını néçe cihettin tapmay Semerqand sarı oq müteveccih bolduk. (...)

(...) Bu haber bize gelince, burada kalmayı ve bunlarla dolaşmanın birkaç sebepten uygun bulmayarak Semerkand’a doğru hareketimize devam ettik. (...)

çom- < ET çom- /çöm- (ED, 422a) suya dalıp çıkmak

ç.-dum 98a/9

(...) On altı qatla suğa çomdum. (...)

(...) *On altı defa suya daldım. (...)*

çoqul- çoğalmak

ç.-up 113a/5

(...) Destârı éligige çoqulup bardı. (...)

(...) *Sarıǵı koluna dolayıp gitti. (...)*

çoq çok, fazla

ç.+usıǵa 113a/7

(...) Qılıç bile çoqusıǵa sançtım. (...)

(...) *Kılıcım ile fazlasına vurdum. (...)*

çuǵulluq *çuqul+l(X)q* bozgunculuk

ç. 64a/4

(...) Munça çoǵulluq ve buzuqçılıq qılǵan ve munça bizge ta'alluq mü'min ü Müselmānnı tutqan talaǵan bu cemā'at édiler. (...)

(...) *Bu kadar fesat ve bozgunluk yapan ve bize ilişkisi olan bu kadar mü'min ve müslümanı tutup soyan bunlardı. (...)*

çuqur < ET çuqur (ED, 409b) çukur

ç. 107b/6

(...) Hākān arıqı uluǵ şāhcüydur, ve çuqur aqar. (...)

(...) *Hakan arıǵı, büyük bir nehirdir ve çukur(dan su) akar. (...)*

çüçük tatlı,lezzetli

ç. 95b/11, 106b/6

(...) Sémiz etler ve meyde etmekler erzān, çüçük qavunlar ve yahşî üzümner ferāvān, andaq ‘usrettin mundaq erzānlıq[qa] ve andaq beliyyettin mundaq amānlıqqa kældük.

(...)

(...) Yağlı etler, has ekmekler, tatlı kavunlar ve iyi üzümner (var idi) o kadar sıkıntıdan böyle bolluğa ve o kadar felaketten böyle rahata kavuştuk. (...)

çüçüklük < çüçük+IXk ET < sü:çig (ED, 796b) tatlılık

ç.+ide 3a/14

(...) Bir cins anār bolur “dāne kelān” dērler. Çüçüklükide zerdālū ve [me]yhoşluqđın andaq çāšnī bar. Semnān anārlarığa tercīh qılsa bolur. (...)

(...) Dane-kelan dedikleri bir cins nar vardır ki tatlılık ve mayhoşlukta Semnan narlarına tercih edilse olur. (...)

çüçükrek < çüçük + rAk daha tatlı

ç. 48b/12

(...) Egerçi Fergāna vilāyetidin Ahsīniñ bir nev‘ qavunı kim Mīrtīmūrī dērler munıñ qavunıdın çüçükrek ve nāzükraq bolur. (...)

(...) Gerçi Fergana vilayetinde Ahsi’nin Mirtumiri dedikleri bir çeşit kavunu buranın kavunundan daha tatlı ve daha lezzetli olur. (...)

D

daban < Moğ. davā (Les, 336a) dağ, tepe

d. 99b/4

(...) Yana daban aşır Masiḥā'ğa kældük. (...)

(...) Tekrar tepeyi aşır Masiha'ya geldik. (...)

d.+dın 103b/6

(...) Daban'dın aşır Zeberqān Kernān nevāḥīside [ékki ḥan qatıldılar Kernān nevāḥīside] bir kün dīm kördiler. (...)

(...) Geçitten geçip, Zeberkan ve Kernan civarında (Kernan civarında iki han katıldılar) bir gün dim gördüler. (...)

d.+ı 99a/3

(...) Dıḥket tüz yer üçün Āb-Bürden dabanı bile Masiḥā Kūhistān'ığa aştuk. (...)

(...) Dıḥket düz yerde olduğu için Ab-Bürden geçidi ile Masiha Dağı'na çıktık. (...)

d.+mın 103b/5

(...) Kendīrlīk dabanının yolu bile müteveccih boldılar. (...)

(...) Kendirlik geçidi yolu ile hareket ettiler. (...)

d.+ıdın 81a/12, 99b/2

(...) Şaybaq Ḥan Ura Tepe'niñ üstide ékende kişimizniñ azlığığa ve yaraqsızlığığa baqmay Masiḥā'da uruqnı qoyup Āb-Bürden dabanıdın aşır Dıḥket nevāḥīsiga kældük. (...)

(...) Şaybak Han Ura Tepe üstünde iken ailemi Mesiha'da bırakıp, adamlarımızın. az ve silahsız olmalarına bakmayarak Ab-Bürden Geçidi'nden aşır Dıḥket civarına geldik. (...)

dağı < ET taḡı < taḡ-ı (ED, 466a) dahi

d. 7b/3, 7b/12, 9a/7, 9b/8, 17b/722b/5, 23b/11, 24b/5, 26a/2, 26b/13, 29b/7, 2a/14, 34a/14, 35b/6, 41a/1, 41a/10, 44a/14, 44a/14, 79a/14

(...) Yetīm-ši‘ār érdi. Na‘l ve dağı bisyār érdi. (...)

(...) Zengin olmakla beraber, mütevazi idi. (...)

dede < ET dede (ED, 451b) baba

d.+m 88b/14, 96b/13, 101b/12, 102b/2, 102b/10, 103a/1, 103a/11, 103b/2, 103b/3, 107a/5

(...) Seyyid Muḥammed Mīrzā Duġlat hem ḥan dadam qaşıdın kömek kélip miñ miñ beş yüz kişi bile Diyül tüşüptür. (...)

(...) Seyid Muhammed Mirza Duglat da Han dedem tarafından yardıma gelip bin bin beş yüz adamla Diyul’e inmiş. (...)

d.+mniñ 101a/13, 102a/11, 102a/14

(...) Kiçik Ḥan dadamnıñ bu zamān kélürini taḥqīq bilmey ḥālī zıhn sur’at bile atlanıp édim. (...)

(...) Küçük Han dedemin ne zaman geleceğini kesin (olarak) bilmediğimizden, düşünmeden, hızla ata binip gitmiştim. (...)

d.+mdin 102a/9

(...) Uşbu furşatta kiçik [Ḥan] dadamdın bir kişi kélđi kim taḥqīq Kiçik Ḥan kéledür. (...)

(...) Bu sıralarda küçük dedemden bir adam geldi ki kendisinin gerçekten gelmekte olduğunu bildirdi. (...)

d.+mge 102a/6

(...) H̱āce Ebu'lmeķārim Şāh Bēgim'ge ve ḥān dadamğa bu sözni aytqaç alardın rızānı fehm bolur. (...)

(...) Hoca Ebülmekarim, Şah Begim ile Han dedeme bu sözü söyleyince onlar razı olurlar. (...)

d.+mgi 96b/7, 101b/13, 108b/5, 119b/13, 119b/13

(...) Andın sonra atlanıp beş künlüg yolını ékki kéçe ve kündüz ılğar qılıp kélip Andicān'ğa kirip Uluğ Ḥān dadamnı ve Kiçik Ḥān dadamnı körüniş qıldım ve ötken künlerni tamām beyān qıldım. (...)

(...) Ondan sonra atlara binip beş günlük yolu iki gün ve gecede hızla alıp, Andican'a girip, Büyük ve Küçük Han dedemlerle görüşüm ve geçen günleri tamamen anlattım. (...)

d.+mni 54b/7

(...) Ḥocenddin barıp ḥān dedemni kördüm. (...)

(...) Hocend'den gelip Han dedemi gördüm. (...)

dé- < ET té- (ED, 433b) demek, söylemek

d.-r 94b/5, 99a/13, 105b/7, 103a/12, 108b/14, 109a/4

(...) Tekellüf her néçe şüret[te] bolsa andın artuq sēn sēni cān dērler, ammā bī-tekellüf cāndın artuq sēn. (...)

(...) Bir resim ne kadar zahmet ile yapılırsa yapılsın, sen ondan daha güzelsin; sana can derler fakat sen, şüphesiz candan daha üstünsün. (...)

d.-rler 3a/14, 3b/2, 3b/10, 4a/5, 4a/8, 4a/12, 4b/5, 4b/7, 4b/9, 5a/3, 5b/5, 8a/14, 9a/9, 11b/5, 11b/9, 11b/10, 11b/11, 12a/10, 18b/5, 18b/14, 19a/5, 22b/11, 28a/5, 40a/13, 44b/6, 44b/7, 44b/10, 45a/2, 45a/10, 45a/10, 45a/11, 46a/3, 46b/1, 46b/2, 46b/10,

47a/4, 47a/13, 47b/1, 47b/3, 48a/1, 48a/4, 48a/6, 48b/4, 48b/12, 49a/5, 49a/6, 49a/13, 49b/3, 49b/4, 49b/7, 49b/8, 52b/3, 56a/8, 64b/7, 70b/14, 73b/4

(...) “Sübḥānī” dérler. (...)

(...) “Sübḥanī” (bir çeşit erik) derler. (...)

d.-di 41a/7, 41a/10, 83b/3, 87b/5, 97b/6, 109a/7, 112b/7, 113a/14, 113b/5, 113b/11, 114a/2, 114b/3, 115a/3, 116b/2, 116b/3, 116b/7, 117b/7, 117b/11, 118a/4, 118a/5, 119a/1, 119b/6

(...) Yūsuf Daruğa dedi kim “[Biz] eger sizni alıp Tenbel qaşığa barsaq édi, bizniñ işimiz ilgeri barur édi. (...)

(...) Yusuf Daruga dedi ki: “Eğer sizi alıp Tenbel huzuruna gitseydik, bizim işimiz ilerlerdi. (...)

d.-dim 83a/14, 83b/8, 97b/4, 101b/2, 105a/9, 108b/3, 111a/9, 111b/8, 112b/4, 115a/2, 115b/13, 116a/5, 116a/6, 116a/10, 116a/13, 116b/5, 117a/12, 117b/10, 118a/3, 118a/7, 118a/9, 118a/13, 118b/2, 118b/12, 119a/9, 119a/12, 119b/3

(...) [Dédim] kim “Kélin ayıtı, kim ténri rāst kéltürse Semerqand’ını qaçan alğaybiz?” (...)

(...) Ben dedim ki: “Söyleyin bakalım, eğer Tanrı izin verirse Semerkand’ı ne zaman alırsınız?” (...)

d.-diler 14b/14, 40b/3, 42a/11, 43b/1, 68b/4, 72b/14, 78b/9, 83b/1, 83b/3, 83b/12, 88b/7, 105a/1, 105b/11, 108a/9, 111a/7, 115b/11, 116a/3, 116a/11, 116a/14, 116b/7, 118b/7, 118b/7, 119a/14, 119b/4, 119b/5, 119b/8

(...) Bā’zı dediler kim “Yazğa alğaybiz.” (...)

(...) Bazıları dediler ki: “İlkbahara alacağız.” (...)

d.-dük 72b/11

(...) Dédük kim “Hudāy muni mundaq keltürdi. (...)

(...) Dedik ki: “Bunu Tanrı böyle rast getirdi.” (...)

d.-se 15a/1, 22b/12

(...) Bu néçe yıl kim méniñ qaşımda édi, hîç andaq işi zāhir bolmadı kim dесе bolğay. (...)

(...) Bu kadar sene benim yanımda kaldığı halde dikkate değer hiç bir işi görülmedi dese olacak. (...)

d.-sem 87b/4

(...) Bir muhmel üçün munça ‘ināyet boldı ma’ qūl eger dеsem néler bolğusıdur? (...)

(...) Bir ihmal için bu kadar ihsan olursa uygun desem neler olacaktır? (...)

d.-p 29b/1, 29b/8, 31b/13, 34a/5, 34b/7, 36b/12, 54b/9, 69b/3, 73a/1, 73b/11, 75a/6, 77b/8, 83a/9, 87a/13, 100b/1, 105b/6, 106b/7, 107a/2, 108b/9, 109b/4, 110b/12, 113a/2, 117b/3, 120a/2

(...) Sultān Maḥmūd Mīrzā bī-ḥayā dép muḥāṭab qılır ékendür. (...)

(...) Sultan Mahmud Mirza kendisine utanmaz diye hitap edermiş. (...)

d.-geç 118a/12

(...) Muni dégeç maña ġarīb ḥāletī boldı. (...)

(...) Böyle deyince bana garip bir hal oldu. (...)

d.-gen 67b/7, 67b/8, 69b/9, 96b/6, 98b/7, 102a/13, 107a/2, 113b/14, 119b/1

(...) Babur pādšāh, Kernān dégen kēnttedür. (...)

(...) Babur padişah, Kernan denilen köydedir. (...)

d.-genlerdin 85b/14

(...) Bu dégenlerdin garaž, élge sañ kem urmaq émes. (...)

(...) Bunu söylemekteki amaç başkalarına taş atmak değil. (...)

d.-ptür 53b/6

(...) Andicān qurğanını qapağanda barıp déptür kim pādşāhnıñ tili tutulup édi. (...)

(...) Andican kurganını sağlamlaştırdıkları sırada gidip demiş ki: “Padişahın dili tutulmuştur.” (...)

d.-ptürler 5a/12, 89b/8, 94a/6, 101b/9, 110b/3, 114b/2

(...) Safālıq bağçeleri tamām say yaqasında vāqi‘ bolğan üçün “ püstīn piş-i bereh ” déptürler. (...)

(...) Eğlenceli bahçeleri vardır ve bunların hepsi dere kenarında olduğu için “önü süslü elbise” derler. (...)

d.-y 4b/6, 4b/6, 11b/12, 11b/12

(...) Hāy derviş hā derviş déy déy tamām helāk bolurlar. (...)

(...) “Ha derviş, ha derviş!” diyerek ölmüşlerdir. (...)

d.-ydürler 11a/13

(...) Bu tārīhde déydürler kim tayıb bolup yaḥşı ʔarīqa peydā qılıptur. (...)

(...) Dediklerine göre şimdi tövbe etmiş ve iyi yola girdiği ortaya çıkmıştır. (...)

d.-r émiş 21a/4

(...) Özbek zor kişini böke dér émiş. (...)

(...) Özbekler zor kişi için böke dermiş. (...)

d.-r édiler 15b/6, 40b/9

(...) Atası vilāyetqa kirip néçe maḥall sellāhlıq qılğan üçün Qanber-‘Alī Sellāḥ dér édiler. (...)

(...) Babası vilayete girip birkaç defa kasaplık yaptığı için Kanber Ali Sellah derlerdi. (...)

d.-r ékendür 15b/2, 15b/3

(...) Ḥorāsān çehre tabini Semerqand çehre tabini dér ékendür. (...)

(...) Horasan çehre bölüğü ve Semerkand çehre bölüğü isimlerini vermiştir. (...)

d.-p érdiler 7a/9

(...) Ḥazret-i Ḥ̣āce hem ferzend dép érdiler revān sevādı bar édi. (...)

(...) Hoca Ubeydullah hazretlerinin müridi idi ve sohbetleri ile çok şereflenmişti. (...)

d.-rler édi 19b/10, 20a/1, 20b/1

(...) Aq Bégim dérler édi. (...)

(...) Ak Begüm derlerdi. (...)

d.-mes 75b/4

(...) Andın burun ḥıç kişige māyıl bolğan émes édim, belk[i] mihr ü muḥabbet ğüft ü şunūdın éşitmes édim, démes [é]dim. (...)

(...) Ondan önce hiç kimseye karşı eğilim göstermiş değildim, belki sevgi ve muhabbet hakkında söylenenleri bile dinlemezdim, konuşmazdım. (...)

dég- < ET teg- (ED, 476a) değmek, ulaşmak

d.-en 8a/1, 8a/9, 13a/6, 26a/13, 54a/13

(...) Yūnus Hān bile Andicānnıñ şimāl tarafıda Seyhūn deryāsının yaqasında Teke Sekritgü dégen yérde. (...)

(...) Yunus Han ile Andican'ın kuzey tarafında, Seyhun nehrinin yakasında, Teke Sekritgü adlı yerde yaptığı savaştır. (...)

d.-endür 49b/12, 49b/13

(...) Andaq meşhūrdur kim Timur Bég dégendür kim “Méniñ bir bāğım bar kim tūlı ottuz yıgaçdur.” (...)

(...) Burası o kadar meşhurdur ki Timur Bey demiş ki: “Benim bir bahçem var ki uzunluğu otuz yıgaçtır.” (...)

dék < ET te:g (ED, 475a) gibi (benzetme edatı)

d. 6a/1, 14a/12, 21b/2, 24b/1, 3b/12, 41b/8, 41b/9, 43a/13, 44a/6, 44b/11, 47a/5, 48b/13, 50b/13, 51a/4, 52a/4, 54a/13, 57b/8, 60a/8, 4a/14, 65a/4, 67a/4, 67a/7, 69b/7, 72b/4, 75a/5, 76a/8, 78a/1, 78a/4, 78a/11, 78b/12, 84b/3, 85b/8, 87a/12, 88a/2, 88a/6, 91b/12, 94a/11, 95b/6, 97a/4, 100a/2, 100b/6, 101b/1, 101b/7, 102b/13, 104b/14, 106b/4, 107a/2, 108a/5, 109a/2, 109a/3, 109a/6

(...) Yana buruntağı dék oq ri‘āyet ve şefaqt qıldım. (...)

(...) Kendisine önceki (zamandaki) gibi daha çok riayet etmişimdir. (...)

d.+tür 118a/14

(...) Eger iş özgeçerek bolğu déktür, ħod vužū qılay. (...)

(...) Eğer iş biraz başka şekilde ise abdest alayım.” dedim. (...)

dulğa < Moğ. zırhlı, külah

d. 107a/14, 107b/1

(...) Bā-vücūd kim dulğa börkiniñ bir tārı késilmedi, başımğa haylī yara boldı. (...)

(...) Külahın bir teli bile kopmadı, başımda epeyce bir yara açıldı. (...)

d. +dın 65b/7

(...) Şahsuvār andaq çapar kim dulğadın ötüp Şamed’niñ başığa qılıç haylī olturur.

(...)

(...) Şahsuvar öyle bir vuruş vurur ki kılıç miğferi yarıp Samed’in başına iyice geçer.

(...)

d. +sı 65b/10

(...) Şahsuvār’nıñ dulğası yoq ékendür. (...)

(...) Şahsuvar’ın külahı yokmuş. (...)

d. +sığa 107a/5

(...) Tenbel’niñ dulğasığa oq attım. (...)

(...) Tenbel’in külahına attım. (...)

E

ekin < ET ekin (ED, 109a) ekin

e.+i 49b/5

(...) Ekini ve qavunı yaḥşı bolur. (...)

(...) Ekini ve kavunu iyi olur. (...)

elma < ET alma (ED, 146a) elma

e.+sı 45b/2

(...) Üzümi ve qavunu ve elması ve anārı belki cemī‘ mīvesi hūb bolur. (...)

(...) Üzüümü, kavunu, elması, narı ve diğer bütün meyvaları çok iyi olur. (...)

eski < ET eski (ED, 246b) eski

e. 117b/9, 119a/5

(...) Uşol hında bu atlıqlar bāğnın eşikini tapargā fırsat qılmay dīvārı kim eski bolğan yerdin raḥne qılıp kirdiler. (...)

(...) O anda bu athılar, bahçenin kapısını aramaya vakit bulmadan eski duvarın bir yerinden bir delik açıp girdiler. (...)

eşek < ET eşek (ED, 260a) eşek

e. 93b/8

(...) Aḡa yétti kim faqīr u miskīn [it] éti eşek éti yéy kırıştılar. (...)

(...) O dereceye geldi ki fakir ve yoksullar köpek ve eşek eti yemeğe başladılar. (...)

et < ET et (ED, 33b) et

e.+i 71a/9, 93b/8

(...) Aḡa yétti kim faqīr u miskīn [it] éti eşek éti yéy kırıştılar. (...)

(...) O dereceye geldi ki fakir ve yoksullar köpek ve eşek eti yemeğe başladılar. (...)

e.+ini 95b/8, 109a/5

(...) Étini yarıp ayaq süneklerni tamām alıp sünek ornıǵa dārūnı un qılıp saldım. (...)

(...) Etini yarıp kemiklerini tamamen çıkarıp yerine ilacı toz halinde koydum. (...)

e.+ler 95b/11

(...) Sémiz etler ve meyde etmekler erzân, çüçük qavunlar ve yahşı üzümler ferāvân.

(...)

(...) Yağlı etler, has ekmekler, tatlı kavunlar ve iyi üzümler boldu. (...)

ev < ET e:v (ED, 3b) ev

e.+niñ 109a/4

(...) Bir evniñ inçe pâyçesi sınıp bir tutamça yeri rîze rîze bolup édi. (...)

(...) Bir defa birinin ayağının ince kemiği kırılıp, dört parmak kadar yeri tamamen parça parça olmuştu. (...)

é- < ET er- (ED, 193b) imek; olmak → ér-

é.-miş 93b/10, 100a/4, 100a/4, 100a/7, 108b/9 118a/13

(...) Yād étmes émiş kişini miñnette kişi. Şād etmes émiş köñlünü ğurbette kişi. (...)

(...) Sıkıntıda insan insanı hatırlamazmış, ğurbette insan gönlünü şad etmezmiş. (...)

é.-miş (dér émiş) 21a/4

(...) Özbek zor kişini böke dér émiş. (...)

(...) Özbekler zor kişiye böke dermiş. (...)

é.-dim 8b/5, 15b/11, 20a/5, 22a/12, 34a/7, 54b/1, 65a/1, 71a/7, 71a/11, 75a/7, 75a/12, 75b/3, 75b/4, 75b/4, 75b/5, 75b/6, 75b/9, 75b/10, 75b/13, 76a/6, 76a/6, 76a/9, 76a/9, 85b/7, 85b/7, 86b/7, 87a/2, 87a/2, 87a/11, 87a/11, 92a/9, 92b/3, 94a/1, 96a/9, 96b/13, 97a/14, 97b/1, 97b/10, 98a/14, 98b/14, 99a/1, 99a/12, 99b/14, 100a/1,

101a/11, 101a/14, 101b/1, 101b/2, 102b/1, 104b/12, 106b/8, 107b/2, 107b/4, 108b/9, 111a/6, 114a/6, 114a/11, 118b/5, 118b/14, 119b/11

(...) Barı oğlanlarıdın uluq mén Zāhīrūddīn Muḥammed Bābur édim. (...)

(...) Bütün oğlanlardan en büyüğü ben Zahirüddin Muhammed Babur idim. (...)

é.-dim (ayrılmaydur édim) 54b/1

(...) Bisyār şāqq u düşvār kélđi né üçün kim tā pādşāh bolup édim bu nev‘ nökerdin ve vilāyettin ayrılmaydur édim. (...)

(...) Bu çok zor ve ağır geldi çünkü padişah olduğumdan beri adamlarımdan ve vilayetten ayrılmamıştım. (...)

é.-dim (bég qılıp édim) 52a/10

(...) Mén ḥod terbiyet qılıp bég qılıp édim. (...)

(...) Ben iyi yetiştirip bey yapmıştım. (...)

é.-dim (bilmeydür édim) 54b/2

(...) Tā özümni bilip édim bu yosunluq renc ü meşaqqatnı bilmeydür édim. (...)

(...) Kendimi bildiğimden beri bu kadar acı ve zorluk çekmemiştim. (...)

é.-dim (içer édim) 49a/3

(...) Mén Semerqandta evvel içkende Buḥārā çağırılarını içer édim. (...)

(...) Ben Semerkand’da ilk içtiğimde Buhara şaraplarını içerdim. (...)

é.-dim (ihtiyāt qılur édim) 25a/14

(...) Bıçaq u qaşuq u destār ḥ‘āngaça ihtiyāt qılur édi(m). (...)

(...) Bıçak, kaşık ve masa örtüsüne kadar özenle kullanıyordum. (...)

é.-dim (kõrmeydũr édim) 56a/1

(...) Şāh Bégimni ve uruq qayaşnı hem yétte sekiz yıl bar édi kõrmeydũr édim. (...)

(...) Şah Begim'i ve akrabaları da yedi sekkiz sene var idi görmüyordum. (...)

é.-dim (pādşāh bolup édim) 54a/14

(...) Né üçũn kim tā pādşāh bolup édim bu nev' nõkerdin ve vilāyettin ayrılmaydur édim. (...)

(...) Çünkü padişah olduğumdan beri adamlarımdan ve vilayetten böyle ayrılmamıştım. (...)

é.-di 6a/4, 6a/7, 6a/8, 6b/4, 6b/5,6b/6, 6b/7, 6b/8, 6b/14, 7a/1, 7a/2,7a/2, 7a/3, 7a/3, 7a/4, 7a/4, 7a/5,7a/7, 7a/8, 7a/9, 7a/11, 7a/12, 7b/5,7b/7, 7b/7, 7b/9, 7b/10, 7b/11, 7b/12,7b/13, 8a/11, 8a/11, 8a/12, 8a/12,8a/13, 8a/13, 8b/2, 8b/3, 8b/4, 8b/5,8b/5, 8b/6, 8b/7, 8b/7, 8b/8, 8b/10,8b/13, 8b/14, 8b/14, 9a/1, 9a/2, 9a/4,9a/7, 9a/8, 9a/9, 9a/9, 9a/11, 9a/13,9b/1, 9b/2, 9b/3, 9b/9, 9b/1410a/1,10a/7, 10a/8, 10a/10, 10b/3, 10b/9,10b/10, 10b/11, 11a/3, 11a/6, 11a/7,11a/7, 11a/8, 11a/10, 11b/1, 11b/2,11b/2, 11b/4, 11b/6, 11b/6, 11b/7,11b/8, 11b/9, 12a/1, 12a/2, 12a/4,12a/12, 12a/14, 12b/1, 12b/4, 12b/5,12b/6, 12b/6, 12b/8, 12b/8, 12b/9,12b/10, 12b/10, 12b/11, 12b/11,12b/11, 12b/12, 13a/3, 13a/6, 13b/3,13b/7, 13b/8, 13b/9, 13b/10, 13b/10,13b/10, 13b/12, 13b/14, 13b/14,14a/1, 14a/2, 14a/3, 14a/3, 14a/3,14a/4, 14a/5, 14a/6, 14a/8, 14b/3,14b/4, 14b/5, 14b/5, 14b/10, 14b/10,14b/10, 14b/10, 14b/11, 14b/11,14b/12, 14b/14, 15a/2, 15a/4, 15a/4,15a/6, 15a/6, 15a/6, 15a/7, 15a/7,15a/8, 15a/9, 15a/10, 15a/11, 15a/12,15a/12, 15a/13, 15a/13, 15b/4, 15b/5,15b/5, 15b/5, 15b/7, 15b/8, 15b/9,15b/9, 15b/10, 16a/8, 16b/8, 17a/9, 17a/10, 17a/12, 17a/13, 17a/13, 17b/5, 17b/6, 17b/7, 18a/10, 18a/11, 18a/12, 18a/13, 18a/14, 18b/1, 18b/4, 18b/5, 18b/9, 18b/9, 18b/10, 18b/10, 18b/10, 18b/11, 18b/12, 19a/1, 19a/5, 19a/11, 19b/1, 19b/5, 19b/6, 19b/7, 19b/8, 19b/8, 19b/9, 19b/9, 19b/10,

19b/11, 19b/12, 19b/12, 20a/1, 20a/4, 20a/6, 20a/7, 20a/8, 20a/8, 20a/9, 20a/9, 20a/10, 20a/14, 20b/1, 20b/1, 20b/2, 20b/2, 20b/3, 20b/3, 20b/3, 20b/5, 20b/6, 20b/7, 20b/7, 20b/8, 20b/9, 20b/10, 20b/11, 20b/12, 20b/13, 20b/13, 20b/14, 21a/1, 21a/6, 21a/7, 21a/8, 21a/9, 21b/1, 21b/1, 21b/1, 21b/2, 21b/5, 21b/7, 21b/8, 21b/8, 21b/9, 21b/11, 21b/12, 21b/14, 22a/1, 22a/1, 22a/3, 22a/3, 22a/7, 22a/8, 22a/9, 22a/10, 22a/10, 22a/12, 22a/14, 22a/14, 22b/1, 22b/2, 22b/3, 22b/3, 22b/4, 22b/4, 22b/5, 22b/6, 22b/7, 22b/8, 22b/9, 22b/11, 22b/12, 22b/13, 23a/2, 23a/3, 23a/3, 23a/4, 23a/4, 23a/4, 23a/5, 23a/5, 23a/6, 23a/6, 23b/1, 23b/2, 23b/4, 23b/4, 23b/5, 23b/5, 23b/6, 23b/12, 24a/2, 24a/6, 24b/11, 24b/11, 24b/12, 25a/2, 25a/3, 25a/3, 25a/5, 25b/2, 25b/3, 25b/3, 25b/4, 25b/5, 25b/5, 25b/6, 25b/9, 25b/9, 25b/10, 25b/12, 26a/3, 26a/3, 26a/6, 26a/7, 26a/7, 26a/8, 26a/9, 26a/10, 26b/2, 26b/5, 26b/12, 26b/14, 26b/14, 27a/1, 27a/1, 27a/2, 27a/2, 27a/3, 27a/3, 27a/3, 27a/3, 27a/4, 27a/6, 27a/7, 27a/8, 27a/10, 27a/14, 27b/1, 27b/4, 27b/11, 27b/13, 27b/14, 28a/2, 28a/3, 28a/5, 28a/5, 28a/6, 28a/7, 28a/8, 28a/13, 28a/13, 28a/14, 28b/1, 28b/1, 28b/1, 28b/2, 28b/2, 28b/3, 28b/3, 28b/8, 28b/9, 28b/10, 28b/10, 28b/10, 28b/11, 28b/13, 28b/13, 28b/14, 29a/1, 29a/6, 29a/6, 29a/8, 29a/11, 29a/12, 29a/13, 29a/14, 29a/14, 29a/14, 29b/1, 29b/2, 29b/2, 29b/3, 29b/4, 29b/7, 29b/10, 29b/10, 29b/12, 29b/12, 29b/13, 29b/14, 30a/3, 30a/6, 30b/4, 30b/4, 30b/11, 30b/12, 30b/12, 31a/10, 31a/12, 31a/12, 31b/4, 31b/5, 31b/9, 31b/10, 32b/1, 32b/1, 32b/2, 32b/4, 32b/14, 33a/5, 33a/11, 33b/6, 34a/12, 34b/12, 35a/3, 35a/12, 35a/13, 35b/11, 35b/12, 36a/7, 36a/7, 36a/8, 36a/10, 36a/14, 36b/13, 36b/13, 37a/4, 37a/6, 37b/14, 38a/11, 38a/12, 38a/14, 38b/4, 38b/5, 39a/11, 39b/2, 39b/13, 39b/14, 40a/1, 40a/2, 40a/5, 40a/7, 40a/13, 40b/2, 40b/8, 40b/10, 40b/11, 40b/12, 41b/5, 41b/5, 41b/10, 41b/11, 41b/13, 41b/14, 42a/5, 43a/10, 43b/2, 44a/11, 44a/11, 44a/12, 46a/4, 46b/8, 48a/14, 48b/5, 50a/5, 50a/8, 50b/4, 50b/6, 51a/2, 51a/4, 51a/5, 51a/8, 51a/9, 51a/12, 51a/13, 51b/12, 51b/13, 52a/1, 52a/4, 52a/9, 52a/11, 52a/11, 52a/13, 52b/3, 52b/8, 52b/8, 52b/9, 52b/14, 53a/8, 53b/1, 53b/7, 53b/7, 53b/9, 53b/11, 53b/12, 54a/4, 54a/5, 54a/7, 54b/12, 54b/12,

54b/13, 55a/2, 55a/5, 55a/10, 56a/1, 56a/7, 56a/12, 56b/4, 57a/5, 57b/1, 57b/13, 57b/14, 58a/6, 58a/12, 58b/1, 58b/1, 59a/2, 59b/1, 59b/1, 59b/3, 59b/4, 59b/12, 60a/8, 60b/4, 61a/5, 61a/10, 61b/11, 61b/12, 62a/2, 62a/6, 62a/13, 62a/14, 62b/8, 62b/11, 62b/11, 62b/11, 62b/12, 63a/3, 63a/4, 63a/4, 63a/4, 63a/5, 63a/10, 63a/12, 63b/1, 63b/1, 63b/3, 63b/6, 63b/7, 63b/12, 63b/13, 63b/14, 64a/13, 64b/1, 64b/9, 64b/10, 65a/2, 65a/2, 65a/6, 65b/11, 65b/13, 65b/14, 66a/1, 66a/8, 67a/1, 67a/10, 67b/2, 67b/5, 67b/9, 67b/12, 67b/13, 67b/13, 67b/13, 67b/14, 68a/2, 68a/9, 68a/12, 68a/14, 68b/2, 68b/3, 68b/4, 68b/5, 68b/6, 68b/6, 68b/7, 68b/7, 68b/8, 68b/9, 68b/11, 68b/12, 69a/4, 69a/6, 69a/8, 69a/13, 69b/1, 69b/4, 69b/10, 69b/13, 70a/3, 70a/7, 70b/3, 70b/7, 71a/9, 71a/14, 71b/1, 71b/4, 71b/5, 71b/6, 71b/7, 71b/10, 71b/12, 71b/13, 72a/1, 72a/2, 72a/3, 72a/5, 72a/8, 72a/11, 72b/3, 72b/4, 72b/9, 73a/10, 73a/11, 73a/13, 73b/1, 73b/5, 73b/6, 73b/7, 73b/10, 74a/6, 74a/8, 74a/9, 74b/13, 75a/5, 75a/6, 75a/6, 75a/10, 75a/11, 75a/14, 75b/1, 75b/2, 75b/8, 75b/11, 75b/12, 75b/14, 76a/1, 76a/10, 76a/10, 76a/13, 76b/1, 76b/3, 76b/4, 76b/5, 76b/12, 77a/11, 77a/12, 77b/5, 77b/7, 77b/8, 77b/13, 78a/6, 78b/6, 79a/5, 79a/6, 79a/10, 79a/11, 79a/12, 79a/13, 79b/4, 79b/4, 79b/8, 79b/11, 80a/12, 80b/3, 80b/4, 80b/5, 80b/11, 81a/1, 81a/9, 81a/11, 81b/11, 81b/12, 82a/1, 82a/2, 82a/6, 82b/6, 82b/9, 82b/11, 82b/12, 82b/12, 82b/14, 83a/1, 83a/10, 83a/14, 83b/2, 84a/2, 84a/9, 84a/12, 84a/13, 84a/14, 84b/2, 84b/3, 84b/6, 84b/9, 84b/9, 84b/13, 85a/3, 85a/4, 85a/7, 85a/8, 85a/13, 85a/14, 85b/1, 85b/3, 85b/3, 85b/7, 85b/9, 85b/9, 85b/10, 85b/11, 85b/12, 86a/1, 86a/2, 86a/10, 86b/5, 86b/6, 86b/12, 86b/13, 87a/1, 87a/1, 87a/4, 87a/4, 87a/6, 87a/6, 87a/7, 87b/5, 87b/6, 87b/9, 87b/9, 87b/12, 88a/1, 88a/5, 88a/6, 88a/7, 88a/10, 88a/11, 88b/2, 88b/5, 88b/7, 88b/8, 88b/8, 88b/10, 88b/12, 89a/3, 89a/4, 89a/6, 89a/9, 89a/10, 89a/11, 89a/14, 89b/2, 89b/6, 89b/12, 89b/13, 90a/9, 90a/10, 90a/11, 90a/12, 90b/2, 90b/4, 90b/10, 90b/13, 90b/13, 91a/2, 91a/3, 91b/5, 91b/6, 91b/6, 92a/6, 92a/8, 92a/13, 92a/14, 92b/1, 92b/1, 92b/2, 93a/2, 93a/3, 93a/4, 93a/5, 93a/13, 93b/1, 93b/6, 93b/6, 93b/9, 93b/11, 93b/13, 94a/2, 94a/4, 94a/4, 94b/2, 94b/3, 94b/4, 94b/4,

94b/14, 95a/2, 95a/6, 95a/8, 95a/8, 95a/9, 95a/11, 95a/11, 95b/7, 95b/11, 96a/5, 96a/10, 96a/11, 96a/11, 96b/3, 96b/4, 96b/11, 97a/5, 97a/6, 97a/7, 97a/7, 97a/7, 97a/8, 97a/9, 97a/10, 97a/11, 97a/12, 97a/13, 97b/1, 97b/2, 97b/3, 97b/12, 97b/13, 98a/5, 98a/7, 98a/7, 98a/8, 98a/8, 98a/12, 98a/14, 98b/9, 99b/7, 99b/11, 99b/14, 100a/1, 100a/1, 100a/2, 100b/10, 100b/10, 100b/11, 101a/10, 101a/12, 101a/14, 101b/5, 101b/5, 101b/14, 102a/2, 102a/3, 102a/3, 102a/4, 102a/6, 102b/7, 102b/8, 103a/3, 103a/10, 103a/11, 103a/11, 103a/12, 103a/12, 103a/12, 103a/14, 103a/14, 103b/1, 103b/3, 103b/12, 104a/4, 104a/12, 104b/2, 104b/8, 105b/5, 105b/14, 106a/4, 106a/5, 106a/6, 106a/6, 106a/10, 106a/11, 106b/2, 106b/3, 106b/6, 106b/6, 106b/11, 106b/12, 107a/3, 107a/4, 107a/6, 107a/9, 107a/11, 107a/12, 107a/14, 107b/2, 107b/3, 107b/8, 107b/11, 108a/11, 108a/12, 108a/13, 108b/7, 108b/14, 109a/1, 109a/1, 109a/1, 109a/2, 109a/2, 109a/5, 109a/12, 109a/12, 109a/13, 110a/9, 110a/10, 110a/12, 110a/13, 110a/14, 110b/1, 110b/4, 110b/11, 110b/13, 111a/4, 111a/5, 111a/9, 111a/10, 111a/13, 111a/14, 111b/1, 112a/3, 112a/5, 112a/6, 112a/11, 112b/2, 112b/2, 112b/3, 112b/3, 112b/4, 112b/4, 112b/5, 113a/7, 113a/9, 113a/13, 113a/13, 113a/14, 113b/1, 113b/3, 113b/6, 113b/7, 113b/10, 114a/2, 114a/3, 114a/9, 114a/14, 114b/5, 114b/7, 114b/10, 114b/11, 114b/11, 114b/13, 115a/1, 115a/7, 115a/8, 115a/10, 115a/13, 115a/14, 115b/2, 115b/3, 115b/6, 115b/13, 116a/4, 116a/8, 116a/9, 116b/7, 116b/11, 116b/14, 117a/3, 117a/3, 117a/3, 117a/6, 117a/8, 117a/8, 117a/11, 117b/2, 117b/5, 117b/5, 117b/9, 117b/9, 118a/2, 118a/6, 118b/4, 119a/1, 119a/2, 119b/11, 120a/1

(...) Tonni bisyār tar kéyer édi. (...)

(...) *Elbisesini çok dar giyer idi.* (...)

é.-diñ 87a/13

(...) Ol ğalle u muhmel ki dép érđiñ bildim muhmelğa bŷy u ğalledin ŷy tolgusıdır.

(...)

(...) O söyledighin gelir ve ürünü sana verdim; vücudun ürüne girecek, evin gelir ile dolacaktır. (...)

é.-di (aytur édi) 15b/4

(...) Hoş-āmed aytur édi. (...)

(...) Hoş söylerdi. (...)

é.-di (baradur édi) 26b/4

(...) Ol fırsat Qanber-‘Alī Bég Hışār hākimi Sulṭān Ebū-Sa‘īd Mīrzānıñ hūkmi bile Hindistān çerigini çeriglep ‘Irāqqa mīrzānıñ sonıça baradur édi. (...)

(...) O sıralarda Kanber Ali Bey, Hisar hakimi Sultan Ebu Said Mirza’nın emri ile Hindistan askerini alıp Mirza’nın arkasından Irak’a gitmekte idi. (...)

é.-di (barmas édi) 20b/4

(...) Anıñ tiriglikide Sulṭān Aḥmed Mīrzā özge ḥaremğa barmas édi. (...)

(...) Onun sağılığında Sultan Ahmed Mirza başka kadına gitmezdi. (...)

é.-di (bī-şümār bolup edi) 42a/1

(...) Altun u gümüş ālāt u edevātı bisyār bolup édi ve qumāş-püş yigiti ve topçaq atı bī-şümār bolup édi. (...)

(...) Altın ve gümüş alet ve erdevatı çok olmuştı ve süslü giydirilmiş yiğitleri ve cins atları sayısı olmuştı. (...)

é.-di (bilür édi) 21b/9, 23b/6, 25b/6, 40a/1, 40a/2

(...) Namāznı terk qılmas édi. (...)

(...) Namazını terk etmezdi. (...)

é.-di (bitir édi) 15b/4

(...) Nesh-i ta'liq haṭṭını ṭavrī bitir édi. (...)

(...) Nesih ve talik yazılarını iyi yazardı. (...)

é.-di (bolğay édi) 42a/12, 60b/5

(...) Bu yer bile Mergīnān arası taḥmīnen yégirme tört yégirme bés yıgaç bolğay édi.

(...)

(...) Bu yer ile Merginan arası tahminen yirmi dört yirmi beş yıgaç olacaktı. (...)

é.-di (bolmas édi) 26a/11, 51a/6

(...) Sözinī fī'l-ḥāl anlap bolmas édi. (...)

(...) Sözüni hemen anlamak olmazdı. (...)

é.-di (bolur édi) 17a/14, 21a/13, 22a/4, 24b/12

(...) Bu cihettin Nāşır Mīrzā Kāsānda bolur édi. (...)

(...) Bunun için Nasır Mirza Kasan'da bulunuyordu. (...)

é.-di (cem' bolup édi) 37b/14

(...) Sulṭān Mes'ūd Mīrzānıñ ve Hüsrev Şāhnıñ ḥaṭırı cem' bolup édi. (...)

(...) Sultan Mes'ud Mirza ile Husrev Şah'ın da içleri rahat etmişti. (...)

é.-di (çehre qılur édi) 25b/14

(...) Qalemrevide çıraylıq emred oğlan bolsa her nev' bile kéltürüp çehre qılur édi.

(...)

(...) Hükmü altında bulunan bir oğlan bulunursa getirip kendisine çehre yapardı. (...)

é.-di (çehre qılıp édi) 26a/1

(...) Béglerinin oğlanlarını ve oğlanlarının béglerini belk kökeldaşlarını çehre qılıp.

(...)

(...) Beylerin oğullarını ve oğullarının beylerini, hatta süt kardeşlerini çehre yapmıştı. (...)

é.-di (da‘vāsını qılur édi) 15a/2

(...) Yada yadaçılıq da‘vāsını qılur édi. (...)

(...) Yadacılık davasını yapardı. (...)

é.-di (dérler édi) 19b/10, 20a/1, 20b/1

(...) Aq Bégim dérler édi. (...)

(...) Ak Begim derlerdi. (...)

é.-di (fāyide qılmas édi) 52b/2

(...) Va‘de ü va‘îd ve naşîhat u tehdîd hîç fāyide qılmas édi. (...)

(...) Vaat, nasihat ve tehdit hiç bir fayda vermezdi. (...)

é.-di (ğalebe salur édi) 19a/3

(...) Quş ğalebe salur édi, yahşı salur érdi. (...)

(...) Kuş çok avlar ve iyi avlardı. (...)

é.-di (hîdmet qılıp édi) 40b/8

(...) Maña kiçiktin hîdmet qılıp édi. (...)

(...) Bana küçüklükten (beri) hizmet etmişti. (...)

é.-di (içer édi) 7b/9, 20b/3

(...) Çağır içer édi. (...)

(...) Şarap içerdi. (...)

é.-di (içmes édi) 19a/8

(...) Gāhī kim çağırdın çıkar érdi, yana yégirme otuz kün içmes édi. (...)

(...) Kah şaraptan içerdi bazen de yirmi otuz gün içmezdi. (...)

é.-di (ilmes édi) 21b/14

(...) Gerçi Dervîş Muhammed Tarhan töre ve [mö]çe bile mundın uluğ édi, velī bu Fir'avn anı közige ilmes édi. (...)

(...) Gerçi Dervîş Muhammed Tarhan, töre ve rütbe itibarı ile bundan büyüktü fakat bu firavun onu gözüne almazdı. (...)

é.-di (iş qılmaydur édi) 37a/6

(...) Andaq iş qılmaydur édi kim cevāb bére alğay. (...)

(...) Öyle bir iş yapmamıştı ki cevap verebilecek. (...)

é.-di (kéltürürler édi) 43b/4

(...) İş aña yétti kim bizniñ él ħandeq yaqasığaça barıp qul ve dādek kéltürürler édi.

(...)

(...) İş o dereceye vardı ki bizimkiler hendek kenarına kadar gidip esirler getirirlerdi.

(...)

é.-di (kéyer érdi) 29b/11

(...) Tonrı pürşaq q u tar kéyer érdi. (...)

(...) Elbisesini çok dar giyerdi. (...)

é.-di (kināyeti bolup édi) 37a/12

(...) Her kim taht dā'ıyesi bile baş qoysa hem munda qoyar hattā kim kināyeti bolup édi kim “Filān pādşāhzādeni Kōk Serāyğa çıkardılar,” ya‘nī öltürdiler. (...)

(...) Her kim taht kavgası yüzünden başını kaybeder ise burada kaybeder hatta “Filan şehzadeyi Göksaray’a çıkardılar.” sözü, onu öldürdüler (anlamına gelir.) (...)

é.-di (qılur édi) 29b/3

(...) Cemī‘ élni ‘ayb qılur édi. (...)

(...) Herkese ayıp ederdı. (...)

é.-di (mundın édi) 44a/8

(...) Bir ümīdvārlıǵı mundın édi. (...)

(...) Bir ümitliliǵı bundan idi. (...)

é.-di (istiḥfāf qılur édi) 26a/8

(...) Ḥāzret-i Ḥ̣āce ‘Ubeydullāhğa istiḥfāf qılur édi. (...)

(...) Hazreti Hoca Ubeydullah’ı küçük görürdü. (...)

é.-di (kesilmeydür édi) 40b/2

(...) Mīrşāh Qoçınnı anda qaptılar kim boynınıñ yarımıǵa yavuq çapılıp édi ġāyataş, şehregi kėsilmeydür édi. (...)

(...) Mirşah Koçın’ı da öyle vurdular ki boynu yarısına kadar kesilmiş ve yalnız büyük şah damarı kesilmemişti. (...)

é.-di (kéledür édi) 58a/3

(...) İttifāqāt-ı ḥasenedin Sulṭān Mes‘ūd Mīrzā, kim Hīṣārnı aldurup Sulṭān Hüseyn Mīrzāğa kéledür édi, uşbu kūn yétişti. (...)

(...) Sultan Mesud Mirza Hisar'ı savunup Sultan Hüseyin Mirza'ya geliyordu, bu gün yetiştı. (...)

é.-di (kélür édi) 52b/12

(...) Muḥāşara müddetide méniñ vālidelerimdin ve H̄āce Qāḍīdin muttaşıl bu maẓmūn bile ḥaṭṭlar kélür édi. (...)

(...) Savaş sırasında benim validelerimden ve Hoca Kadı'dan ve oradaki halktan her zaman yazılar gelirdi. (...)

é.-di (kitābet qılur édi) 21b/8

(...) Hemīşe muşḥaf kitābet qılur édi. (...)

(...) Her zaman Kuran yazardı. (...)

é.-di (kömek bolmas édi) 51b/7

(...) Sulṭān Maḥmūd Hāndın egerçi mu‘taddun-bihi meded ve kömek bolmas édi. (...)

(...) Gerçi Sultan Mahmud Han'ın her zaman olduğu gibi hiç bir yardımı dokunmazdı. (...)

é.-di (küdüretler bolup édi) 42a/14

(...) Sulṭān Mes‘ud Mīrzā bile Hüsrev Şāhnıñ arasında anıñ bī-i‘tidālīgıların ve munıñ ulğaymaqların niqārlar küdüretler bolup édi. (...)

(...) Sultan Mesud Mirza ile Husrev Şah'ın arasında onun ölçsüzlüğünden ve bunun da kendisini büyük görmesinden sıkıntılar olmuştu. (...)

é.-di (meded bolmas édi) 51b/7

(...) Sulṭān Maḥmūd Hāndın egerçi mu‘taddun-bihi meded ve kömek bolmas édi.

(...)

(...) Gerçi Sultan Mahmud Han'ın her zaman olduğu gibi hiç bir yardımı dokunmazdı. (...)

é.-di (meşhūr bolup édi) 34a/3, 54a/1

(...) Bu at bile meşhūr bolup édi. (...)

(...) Bu ad ile meşhur olmuştu. (...)

é.-di (muqarrer bolup édi) 39a/4

(...) Sulṭān ‘Alī Mīrzā bile körüşkende andaq muqarrer bolup édi kim yaz alar Buḥā[ā]dın, mén Andicāndın kélip Semerqandnı muḥāşara qılğay biz. (...)

(...) Sultan Ali Mirza ile görüştüğümüzde ilkbaharda onların Buhara'dan ve benim de Andican'dan gelip Semerkand'ı kuşatacağız. (...)

é.-di (muṭāyebe qılur édi) 14b/3

(...) Ḥaylī muṭāyebe qılur édi. (...)

(...) Çokça şakalaşırdı. (...)

é.-di (muṭī‘ émes édi) 22b/9

(...) Sulṭān ‘Alī Mīrzāğa ḥaylī muṭī‘ u münqād émes édi. (...)

(...) Sultan Ali Mirza'ya çok itaat etmezdi. (...)

é.-di (mübeddel bolur édi) 7b/9

(...) Anıñ muştıdın yigit yıqılmağan yoqtur mülk-gırlıq dağdağası cihetidin haylı yaraşlar uruşqa ve dostluqlar düşmenlıqqa mübeddel bolur édi. (...)

(...) Onun yumruğundan devrilmeyen yoktur, memleketini genişletmek hırsı yüzünden pek çok barışlar savaşa ve dostluklar da düşmanlığa dönerdi. (...)

é.-di (mühr-dār qılıp édi) 39b/14

(...) Atam hem ri‘āyet qılıp mühr-dār qılıp édi. (...)

(...) Babam da kendisine güvenip mühürdar yapmıştı. (...)

é.-di (mülāzemet qılur édi) 10a/10, 29a/8

(...) Mırzāğa dāyim mülāzemet qılur édi. (...)

(...) Mirza’ya her zaman bağlı olurdu. (...)

é.-di (mümkin émes édi) 51b/10

(...) Néçe cihetdin mümkin émes édi kim alarğa bérilgey. (...)

(...) Birçok sebepten onlara verilmesi mümkün olmazdı. (...)

é.-di (münkir bolmas édi) 25b/8

(...) Nökeriniñ aşlen ‘alūfesi münkir bolmas édi. (...)

(...) Adamlarının iaşesi hiçbir zaman eksik olmazdı. (...)

é.-di (müteveccih édi) 17a/9

(...) Hocend suyınıñ şimāl cānibidin kim Sultān Maḥmūd Hān müteveccih édi, kélip Aḥsīni qapadı. (...)

(...) Hocend suyunun kuzey tarafından gelen Sultan Mahmud Han, Ahsi’yi muhasara etti. (...)

é.-di (namāz qılur édi) 28b/13

(...) Egerçi namāz qılur édi. (...)

(...) Gerçi namaz kıları. (...)

é.-di (nām-zed bolup édi) 27b/6

(...) Törtünçi qız Sultān Hüseyin Mīrzā Qunduz üstige kélgende ‘Ömer-Şeyh Mīrzā oğlu Cihāngīr Mīrzānı Andicān çerigi bile kömek yibergende Cihāngīr Mīrzāğa nām-zed bolup édi. (...)

(...) Dördüncü kız Sultan Hüseyin Mirza Kunduz üstüne geldiğinde Ömer Şeyh Mirza’nın oğlu Cihangir Mirza’yı, Andican askeri ile yardım için gönderdiğinde Cihangir Mirza’ya nişanlamıştı. (...)

é.-di (nisbet qılurlar édi) 36a/11

(...) Oğlanları andağ muqarreb ve içki édiler kim ‘āşılıq bile ma‘şūqluqqa nisbet qılurlar édi. (...)

(...) Oğulları Mirza’ya o kadar yakındılar ki bunları aşık ve maşuka benzetirlerdi.

(...)

é.-di (oquğan émes édi) 18b/9

(...) Hīç némerse oquğan émes édi. (...)

(...) Hiçbir şey okumuş değildi. (...)

é.-di (oqur édi) 7a/11, 7b/11

(...) Ekşer Şāhnāme oqur édi. (...)

(...) Genellikle Şehname okurdu. (...)

é.-di (oynar édi) 7b/13, 14a/1, 21b/9, 21b/9

(...) Çevgānnı yahşı oynar édi. (...)

(...) *Çöğeni iyi oynardı. (...)*

é.-di (pāytaht qılıp édi) 4b/11, 44b/10

(...) ‘Ömer-Şeyh Mīrzā muni pāytaht qılıp édi. (...)

(...) *Ömer Şeyh Mirza bunu payitaht yapmıştı. (...)*

é.-di (perhīz qılur édi) 28b/14

(...) Ta‘āmda perhīz qılur édi. (...)

(...) *Yemekte perhiz yapardı. (...)*

é.-di (pervā qılmas édi) 7a/11

(...) Şi‘rga pervā qılmas édi. (...)

(...) *Şiire sakınmazdı. (...)*

é.-di (pesend tutmas édi) 29b/5

(...) Özidin özge hīç kişini hīç işte pesend tutmas édi. (...)

(...) *Kendinden başka hiç kimseyi hiçbir işte beğenmezdi. (...)*

é.-di (peydā qılur édi) 28b/11

(...) Nēçük kim peydā qılur édi. (...)

(...) *Nice ortaya çıkmıştı. (...)*

é.-di (qarār tapmas édi) 16b/9

(...) Her sözün iş küç beğlersiz qarār tapmas édi. (...)

(...) Her sözü, işi ve gücü(ne) beylersiz karar vermezdi. (...)

é.-di (qoyar édi) 18b/2

(...) Destârını ol zamân destûrı bile çâr-pîç çırmay ‘alâqasını ilgerirek qaşının üstige qoyar édi. (...)

(...) Sarığını o zamanın geleneğine göre, çar-piç sarar ve ucunu biraz ileriye kaşının üstüne koyardı. (...)

é.-di (ri‘āyet qılmaqta édi) 52a/9

(...) Atam ‘Ömer Şeyh Mîrzâ ri‘āyet qılıp édi ve henüz ri‘āyet qılmaqta édi. (...)

(...) Babam, Ömer Şeyh Mirza, bağlı kalmıştı ve bağlı kalmakta idi. (...)

é.-di (ri‘āyet tapıp édi) 15b/8

(...) Ménin qaşımnda haylî uluq ri‘āyet tapıp édi. (...)

(...) Benim huzurumda çok büyük saygı bulmuştu. (...)

é.-di (ruḥşat berip édi) 6b/10, 30a/10

(...) Sultân Maḥmûd Mîrzâ hayâtıda uluq oğlu Sultân Mes‘ûd Mîrzâğa Hîşârını bérıp Baysungur Mîrzâğa Buḥârânı bérıp oğlanlarığa ruḥşat bérıp édi. (...)

(...) Sultan Mahmud Mirza, hayattayken Hisar’ı büyük oğlu Sultan Mesud Mirza’ya verip Buhara’yı da Baysungur Mirza’ya verip oğlanlarına izin vermişti. (...)

é.-di (saḥlar édi) 25b/13

(...) Çehre qalın saḥlar édi. (...)

(...) Çehre çok saklardı. (...)

é.-di (salur édi) 21b/10

(...) Quşnı hûb salur édi. (...)

(...) Kuşu iyi avlardı. (...)

é.-di (sāmān qılur édi) 21b/3

(...) İş-küçini nöker süderi ser ü sāmān qılur édi. (...)

(...) İşini gücünü adamları idare ederdı. (...)

é.-di (ser qılur édi) 21b/3

(...) İş-küçini nöker süderi ser ü sāmān qılur édi. (...)

(...) İşini gücünü adamları idare ederdı. (...)

é.-di (séver édi) 28a/2

(...) Mîrzā bisyār séver édi. (...)

(...) Mirza çok severdi. (...)

é.-di (şoḥbet tutar édi) 7b/10

(...) Sonralar haftada bir yā iki qatla şoḥbet tutar édi. (...)

(...) Sonraları ancak haftada bir iki defa meclis kurardı. (...)

é.-di (sūd u sevdā qılurlar édi) 40a/4

(...) Yam nevāḥīside ékende şehrdin qalın él bāzārī u ğayr-i bāzārī çıkıp Ordu Bāzārda bolup sūd u sevdā qılurlar édi. (...)

(...) Yam civarındayken şehirden birçok tüccar ve tüccar olmayanlar çıkıp Ordu Pazarı'nda olup kazançlı (iş) yaparlardı. (...)

é.-di (şehrī bolup édi) 40b/10

(...) Bu yurttā ékēde Semerqānddın şehrī ü bāzārī ol miqdār çıqıp édi kim ordu şehri bolup édi. (...)

(...) Bu yurttayken Semarkand'dan şehir halkından ve esnaftan o kadar çok adam çıkmıştı ki ordu artık bir şehir olmuştu. (...)

é.-di (şikest édi) 43b/2

(...) Semerqand élige bu küllī şikest édi. (...)

(...) Semerkand halkına bu kesin yenilgi idi. (...)

é.-di (ta'alluq bolup édi) 59a/4

(...) Bu feterātta aña ta'alluq bolup édi. (...)

(...) Bu karışıklıkta ona ait olmuştu. (...)

é.-di (taħalluş qılur édi) 21a/9

(...) Vefā'īyi taħalluş qılur édi. (...)

(...) Vefai mahlası idi. (...)

é.-di (terk bolur édi) 25a/14

(...) Teheccüd hem kemraq terk bolur édi. (...)

(...) Gece namazlarını da daha az terk ederdim. (...)

é.-di (terk bolmas édi) 18b/4

(...) Şorb maħallarıda hem namāzı terk bolmas édi. (...)

(...) İctiği zamanlarda da namazı terk etmezdi. (...)

é.-di (terk qılmas édi) 7a/7, 25b/6

(...) Namāznı terk qılmas édi. (...)

(...) Namazını terk etmezdi. (...)

é.-di (tertīb qılıp édi) 26a/6, 30a/3

(...) Dīvān tertīb qılıp édi. (...)

(...) Divan düzenlemişti. (...)

é.-di (tégmes édi) 23b/3

(...) Bularnıñ ba‘zısığa hōd pādşāhlıq hem tégmes édi. (...)

(...) Bunların bazısına iyi padişahlık da yapamazdı. (...)

é.-di (tilāvet qılur édi) 7a/7

(...) ‘Ömri qazālarını tamām qılıp édi ekşer tilāvet qılur édi.(...)

(...) Kazaya kalanları hayattayken tamamen yapmıştı, genellikle Kur’an’ı güzel sesle okurdu. (...)

é.-di (tutar édi) 51b/1

(...) Bu fitneniñ teskīni üçün H̄‘āce Qāḍīni yiberdük kim Uzun H̄asan h̄‘āceğa özini h̄aylī muh̄liş ü mu‘teqıd tutar édi. (...)

(...) Bu kargaşalığın yatıştırılması için Hoca Kadı’yı gönderdik, Uzun Hasan’ın Hoca’ya karşı oldukça güveni vardı. (...)

é.-di (va‘de qılmaydur édi) 51b/11

(...) Biri ol kim egerçi h̄anğa bu vilāyetlerni va‘de qılmaydur édi, velī h̄ān tilep édi.

(...)

(...) Biri şu ki gerçi hana verilmiş bir söz olmamasına rağmen Han istemişti. (...)

é.-di (yahşı saqlar édi) 22a/1

(...) Nökerni yahşı ve pürşaq saqlar édi. (...)

(...) Adamlarını iyi ve sık tutardı. (...)

é.-di (yoq édi) 13b/9, 15a/8, 18b/1, 18b/10, 19a/4, 19a/14, 22b/12, 23b/4, 23b/5, 26a/3, 34a/12, 38a/12, 53b/11, 54a/10

(...) Ékki yangaqıda saqalı yoq édi. (...)

(...) İki yanağında sakalı yoktu. (...)

é.-di (zor qıla algaylar édi) 36b/13

(...) H̱ācelerniñ cenābı andın ‘ālī édi kim zor qıla algaylar édi. (...)

(...) Hocaların konumu öyle yüksekti ki nasıl zorlayacaklardı. (...)

é.-dük 60a/2, 70a/5, 71a/7, 71a/8, 71a/9, 71b/8, 71b/9, 73a/9, 77a/13, 77a/14, 77b/14, 83b/14, 92a/12, 96a/1, 96a/2, 98a/6, 104b/7, 106b/11, 106b/14, 106a/7, 111a/4, 111b/2, 111b/6, 112b/10, 113b/8, 114a/5, 114a/13, 114a/14, 118a/10, 119b/6

(...) Bir yarım yılga yavuş ehl ü ‘iyāl bile anda édük. (...)

(...) Bir buçuk senedir adamlarımız ve ailelerimiz ile orada idik. (...)

é.-dük (çérık tartar édük) 51b/6

(...) Semerqandnı almaq dā‘ıyesi bile néçe yıl kim bicidd çérig tartar édük. (...)

(...) Semerkand’ı almak amacıyla kaç senedir durmadan asker sevk ediyorduk. (...)

é.-diler 7a/5, 10b/5, 11a/4, 11a/6, 12a/1, 12b/2, 12b/7, 13b/4, 13b/8, 16a/13, 17a/3, 17a/11, 20a/4, 22a/5, 22b/8, 23b/12, 23b/13, 24a/5, 24b/13, 27b/8, 28a/10, 32a/1, 32b/10, 33b/7, 34b/9, 36a/11, 36b/4, 40b/7, 40b/7, 40b/9, 41a/4, 41b/8, 44a/3, 52a/3,

55a/5, 57b/5, 57b/7, 58a/13, 61a/11, 61a/12, 62a/5, 62a/7, 63a/3, 64a/3, 64a/5, 67a/7, 73a/2, 74b/5, 75a/9, 76a/14, 76b/3, 76b/13, 77a/1, 78a/3, 79a/9, 83a/13, 83a/14, 86a/3, 86b/3, 92a/7, 92a/9, 93a/7, 93a/8, 93a/10, 93a/10, 93b/2, 95a/4, 96b/12, 98a/, 101a/13, 101a/14, 101a/14, 103a/8, 104b/1, 110a/3, 110a/11, 111b/12, 114b/9, 116a/7

(...) Ekşer qazaqlıqlarda ve fetretlerde ménin bilen bile édiler. (...)

(...) Genellikle kazaklıklarda ve fetret (zamanlarında) benim ile beraber diler. (...)

é.-diler (āzurde bolup édiler) 56b/3

(...) Sultān Mes‘ūd Mīrzānıñ Bég ve içkisi ve yigit yeleni āzurde bolup édiler. (...)

(...) Sultan Mesud Mirza'nın Bey, içki ve yiğitleri kırılmışlardır. (...)

é.-diler (çıqmas édiler) 24a/3

(...) Yana bir bu kim şehri u bazarı belk Türk ü sipahiniñ emred oğlanlarını çehre qılır qorquncıdın öydin çıqmas édiler. (...)

(...) Şehir halkının, esnafın ve askerlerin bile çocukları götürülüp çehre yapılır korkusundan evden çıkmazlardı. (...)

é.-diler (dér édiler) 15b/6, 40b/9

(...) Atası vilāyetqa kirip néçe maħall sellāhlıq qılğan üçün Qanber-‘Alī Sellāh dér édiler. (...)

(...) Babası vilayete girip birkaç defa kasaplık yaptığı için Kanber Ali Sellah derlerdi. (...)

é.-diler (pisteler qılıp édiler) 24a/13

(...) Altundın ve kümüşdin bādāmlar ve pisteler qılıp édiler. (...)

(...) Altından ve gümüşten badem ve fıstıklar yapmıştılar. (...)

é.-diler (qoyar édiler) 7a/5

(...) Ol zamānda destārlar tamām çār-pīç édi bī-çīn çırmay ‘alāqa qoyar édiler. (...)

(...) O zamanda sarıklar çar-piç idi, sade sarıp, kuyruk koyarlardı. (...)

é.-diler (şikest tapıp édiler) 17a/2

(...) Üç-tört yıl mundın burunraq Çir Suyının güzride oq şikest tapıp édiler. (...)

(...) Bunlar üç dört sene önce Çir Suyu’nun geçidinde de bir yenilgiye uğramıştılar.

(...)

é.-diler (tiler édiler) 52a/6

(...) Tevehhümluq éller hōd mundaq vāqi‘anı öz qorquñdın Ténridin tiler édiler.

(...)

(...) Şüpheyə kapılan halk da kendi istikballerinden korktuklarından Tanrıdan diliyordular. (...)

é.-ken 21a/3, 73b/9, 73b/9, 97b/4, 107a/7

(...) Semerqand hākimi éken fırsatlar Özbekdin élçi kélür. (...)

(...) Semerkand hakimiyken Özbeklerden bir elçi gelir. (...)

é.-kendür 38b/1, 48a/7

(...) Belk bu kélmekdin ġaraž uşbu ékendür. (...)

(...) Belki de buraya gelmesinin sebebi bu olmuştur. (...)

é.-kendür (tarafı ékendür) 41b/7

(...) Hāqq anıñ tarafı ékendür. (...)

(...) Hak onun tarafındaymış. (...)

é.-kendür (aytur ékendür) 13b/7

(...) Ol zamān destūri birle içkülerde qoşuqlarını yahşı aytur ékendür. (...)

(...) O zamanın adeti üzere içki meclislerinde koşuklarını iyi söylərmiş. (...)

é.-kendür (bar ékendür) 18b/8, 1b/5, 22b/11, 23a/5, 24a/14, 36b/6

(...) Merdānelığı bar ékendür. (...)

(...) Cesareti varmış. (...)

é.-kendür (çıqar ékendür) 36b/7

(...) Kim həvīlīdin taşqarı çıqar ékendür. (...)

(...) Avludan dışarı çıkarmış. (...)

é.-kendür (dér ékendür) 15b/2, 15b/3

(...) Méniñ qaşımnda Semerqand çehre tabini dér ékendür. (...)

(...) Benim yanımda Semerkand kapısında iyi çarpıştı. (...)

é.-kendür (harām-nemek ékendür) 51b/4

(...) Bu fitnelərni engīz qılğuçı mundın qaçıp barganlarını yamanlıqqa tīz qılğuçı həd Uzun Həsən harām-nemek ékendür. (...)

(...) Bu kargaşalığa səbəbiyyət verən və buradan qaçıp gidenləri kötülüğe sevkeden meğərsə nankör Uzun Həsən'in kendisi imiş. (...)

é.-kendür (kélgen ékendür) 22a/7, 24b/1

(...) Ulug atası Moğoldın kélgen ékendür. (...)

(...) *Büyük babası Moğol'dan gelmiştir. (...)*

é.-kendür (kişi ékendür) 21a/1

(...) *Ğarīb ahlāq u eṭvārlıq kişi ékendür. (...)*

(...) *Garip ahlak ve tavırlı bir adammış. (...)*

é.-kendür (meşhūr ékendür) 21a/4

(...) *Özbek ulusıda bu élçi zorğa meşhūr ékendür. (...)*

(...) *Özbek ulusunda bu elçi gücüyle meşhurmuş. (...)*

é.-kendür (muḥāṭab qılur ékendür) 29b/1

(...) *Sultān Maḥmūd Mīrzā bī-ḥayā dép muḥāṭab qılur ékendür. (...)*

(...) *Sultan Mahmud Mirza kendisine utanmaz diyip sohbet edermiş. (...)*

é.-kendür (nōkeri ékendür) 60a/13

(...) *Bu ḥod ‘Alī Dost Ṭagayiniñ nōkeri ékendür, Yulçuq atlıq. (...)*

(...) *Bu da Ali Dost Tagayi'nin Yulçuk adlı adamı imiş. (...)*

é.-kendür (qatrar ékendür) 25b/11

(...) *Burun quşqa ḥaylī qatrar ékendür. (...)*

(...) *Önceden kuş avı ile çok katılmış. (...)*

é.-kendür (yapar ékendür) 19a/6

(...) *Dérler kim ḥalvetlerde maḥrem ve içkileridin hem ayağını yapar ékendür. (...)*

(...) *Derler ki dışarı ile teması olmayan yerlerde yakın akraba ve adamlarının önünde bile ayağını kapatmış. (...)*

é.-kendür (yoq ékendür) 32b/7

(...) Çün h̃āst yoq ékendür. (...)

(...) *Çünkü eceli yokmuş. (...)*

é.-kendürler 85b/4, 92b/9, 105a/13, 111b/7

(...) Ol kéçe Yādgār Muḥammed Mīrzā'nın eşikide üç kişi ékendür, alar hem mest, [özi hem mest]. (...)

(...) *O gece Yedigâr Muhammed Mirza'nın kapısında bulunan üç adamın üçü de sarhoşmuş. (...)*

é.-kendürler (kélgen ékendürler) 39b/4

(...) Āḥir ma'lūm boldı kim bular da'vā bile Baysungur Mīrzā'nın ayrılıp Şīrāznı saḥlağanı kélgen ékendürler. (...)

(...) *Sonrdan anlaşıldı ki bunlar Şiraz'ı savunmak amacıyla Baysungur Mirza'dan ayrılıp gelmişler. (...)*

é.-kende 40a/2, 40a/10, 40b/3, 40b/9, 60a/7, 78b/3

(...) Yam nevāḥīside ékende şehrdin qalın él bāzārī u ğayr-i bāzārī çıkıp Ordu Bāzārda bolup sūd u sevdā qılurlar édi. (...)

(...) *Yam civarındayken, şehirden birçok tüccar ve tüccar olmayanlar çıkıp Ordu Pazarı'nda kazançlı (iş) yapıyorlardı. (...)*

é.-kenini 114a/14

(...) Eger ol vahlada munça kişi ékenini taḥqīq bilsek édi, yaḥşı uruşur édük. (...)

(...) *Eğer o sırada bu kadar kişi olduğunu kesin bilseydik, iyi vuruşurduk. (...)*

é.-mes 4a/14, 41b/5, 64b/12, 68b/7, 71b/7, 75a/10, 75b/3, 79b/4, 81a/1, 81b/5, 81b/6, 81b/9, 82a/14, 84a/8, 85b/3, 85b/14, 86a/2, 86b/13, 89b/14, 91a/2, 91a/8, 94b/2, 97b/10, 101a/14, 101b/13, 102a/2, 102a/3, 103b/12, 105a/2, 105a/5, 107b/3, 108a/11, 110b/4, 113b/12, 114b/10, 115b/13

(...) Egerçi qaşaba émes, yahşığıne qaşabaçadır. (...)

(...) Eğer bir kasaba değilse de güzelce küçük bir kasabacıktır. (...)

é.-mes (körülgen émes) 54a/8

(...) Ança dilir kişi körülgen émes. (...)

(...) Onun kadar cesur adam görülmez. (...)

é.-mes (ma'lûm émes) 5a/3, 44b/14, 46a/14

(...) Hâzret-i risâlet zamânıdın beri ol miqdâr e'imme İslâm kim Mâverâü'n-nehrdin peydâ boluptur, hîç vilâyetin ma'lûm émes kim munça peydâ bolmış bolğay. (...)

(...) Hazret-i Peygamber zamanından beri Maveraünnehir'de o kadar çok İslam imamları yetişmiştir ki hiçbir vilayetten bu kadar imamın çıktığı görülmemiştir. (...)

é.-mes (mezkûr bolğanlarça émes) 50a/4

(...) Egerçi yana tümenleri hem bar, bu mezkûr bolğanlarça émes. (...)

(...) Gerçi başka tümenleri de var, onlar bahsedilenler kadar değildir. (...)

é.-mes (muṭī' émes édi) 22b/9

(...) Sultân 'Alī Mīrzāğa haylī muṭī' u münqād émes édi. (...)

(...) Sultan Ali Mirza'ya çok boyun eğen (biri) değildi. (...)

é.-mes (resm émes) 2a/8

(...) Qavun maħalıda pālız başıda qavun satmaq resm émes. (...)

(...) Kavun zamanında tarladan kavun satmak adet değildir. (...)

é.-mestür 119b/9, 83b/9

(...) Mén hem ĩmā bile dédim kim “Méndin éməstür. Destār-ı h̃ān salğucuı taqşır qılıptur. (...)

(...) Ben de ima ile dedim ki: “Benden değildir. Sofra örtüsünü koyan kusur etmiştir.” (...)

é.-mestür (bu fevcniñ ġarīfi éməstür) 17b/10

(...) Yavuq yétken maħalda Kāşġarī kōrdi kim bu fevcniñ ġarīfi éməstür. (...)

(...) Yaklaştkları zaman Kaşgari gördü ki bu bölüğün askerleri değildir. (...)

é.-mestür (maħlūt éməstür) 47b/12

(...) Her ħırfagarniñ bir başqa bāzārı bar, birbirlerige maħlūt éməstür. (...)

(...) Her esnafın bir başka pazarı var, birbirlerine karışık değildir. (...)

é.-mestür (yavutkan éməstür) 18b/6

(...) Dérler kim hergiz H̃āce mecliside tizi birbir tizige yavutkan éməstür. (...)

(...) Derler ki Hoca’nın meclisinde hiçbir zaman dizi bir dizine yakın değildir. (...)

é.-mestürler (rāyic éməstürler) 32a/11

(...) Çün taġları berk ve serħaddte vāqi‘ bolupturlar, māl bérmekte rāyic éməstürler.

(...)

(...) Daġları sarp ve sınırda olduġu için vergi vermekte pek istekli değildirler. (...)

é.-mes édi 21b/2, 49b/1

(...) Egerçi merdāne kişi édi, serdārılığı merdānelığı dék émes édi. (...)

(...) Gerçi cesur bir kişi idi, kumandanlığı cesareti gibi değildi. (...)

é.-mes édi (ğāzır émes édi) 30a/11

(...) Bu vāqi‘ada hīç qaysı hāzır émes édi. (...)

(...) Bu olayda hiç kimse hazır değildi. (...)

é.-mes édi (münqād émes édi) 22b/9

(...) Sultān ‘Alī Mīrzāğa haylī muṭī‘ u münqād émes édi. (...)

(...) Sultan Ali Mirza ‘ya çok boyun eğen (biri) değildi. (...)

é.-mes édi (mümkin émes édi) 51b/10

(...) Néçe cihetdin mümkin émes édi kim alarğa bérilgey. (...)

(...) Nice sebepten mümkün değildi ki onlara verilecek. (...)

é.-mes édi (nökeri émes édi) 22a/3

(...) Şeybānī Hān, gerçi nökeri émes édi, velī néçe maḥall munıñ bile bolur édi. (...)

(...) Şeybani Han gerçi onun adamı değildi fakat çok defa bununla olurdu. (...)

é.-mes édi (oquğan émes édi) 18b/9

(...) Hīç némerse oquğan émes édi, ümmī édi. (...)

(...) Hiçbir şey okumaz idi, okuma yazması yok idi. (...)

é.-mes édi (yahşı émes édi) 24b/5

(...) Ḥasan Ya‘qūbnıñ iḥtilāṭı sayır-i ümerā u sipāhī bile dağı yahşı émes édi. (...)

(...) Hasan Yakub’un temas ettiğı bey ve asker ile de arası iyi değildi. (...)

é.-mes édi (yaman émes édi) 21a/10

(...) Şi'ri yaman émes édi. (...)

(...) Şiiri kötü değildi. (...)

é.-mes édi (yaqın émes édi) 44a/2

(...) Bizniñ çerigimiz yaqın émes édi. (...)

(...) Bizim askerimiz yakın değildi. (...)

é.-mes érdi (teşvîş émes érdi) 35b/7

(...) Dağı Hışārniñ bahār yağınları cihetidin hem çerig hālī az teşvîş émes érdi. (...)

(...) Hisar'ın bahar yağmurları yüzünden ordu da az karışık değildi. (...)

é.-mes édiler (tayyār émes édiler) 42b/14

(...) Çün biziñ él tayyār émes édiler. (...)

(...) Çünkü bizim halk hazır değildiler. (...)

égeçi < ET eke (ED, 100b) abla

é.+si 9b/3, 10b/2, 11b/5, 18a/12, 20a/14, 96b/10

(...) Yūnus Hānnıñ ékkinçi qızı Sultān Maḥmūd Hān ve Sultān Aḥmed Hānnıñ égeçisi édi. (...)

(...) Yunus Han'ın ikinci kızı ve Sultan Mahmud Han ile Sultan Ahmed Han'ın ablası idi. (...)

é.+sidür 27b/13

(...) Sultān 'Alī Mīrzāniñ bir tuqqan égeçisidür. (...)

(...) Sultan Ali Mirza'mn öz ablası idi. (...)

é.+siniñ 20a/7

(...) Taşkend buzugluğının burunraq égeçisiniñ engīzi bile méndin çıqtı. (...)

é.+sini 9b/13

(...) Burunraq Yūnus Hānnıñ égeçisini Uluğ Bég Mīrzā ‘Abdul-‘Azīz Mīrzāğa alıp édi. (...)

(...) Daha önce Uluğ Bey Mirza, Yunus Han'ın ablasını Abdūlaziz Mirza'ya almıştı. (...)

é.+m 95a/12

(...) Méniñ égeçim Hanzāde Béğim uşbu çıqqanda Şaybaq Han'nıñ éligige tüştı. (...)

(...) Büyük kız kardeşim Hanzade Begim, bu çıkışta Şaybak Han'ın eline düştü. (...)

é.+siñe 91a/6

(...) Méniñ anam égeçisiñe qurganda turup bolğan köç ve uruq ve kişi qarasını Ura Tepege çıkarıp yiberdi. (...)

(...) Annem ile büyük ve küçük kız kardeşlerim kurganda bulundukları halde Şirin Tagayı göç, aile ve adamlarını şehirden çıkarıp, Ura-Tepe'ye gönderdi. (...)

égen iken, idi

é.-dür 65a/9, 65a/11, 65b/10, 68b/3, 72b/8, 73b/12, 80a/3, 80a/3, 80b/14, 82a/14, 82a/14, 85b/5, 89a/6, 92b/13, 94a/6, 95b/4, 96a/13, 96b/1, 97a/9, 98b/1, 102b/3, 104a/6, 105a/12, 105b/6, 106b/1, 106b/2, 107a/8, 108a/11, 109b/3, 110a/5, 110b/2, 114a/13, 116a/11, 117a/7, 117a/9, 117b/3, 117b/4

(...) Bu rāydın Ebū Yūsuf Argunnıñ haberi bar ékendür, belk[i] bu rāynı körsetgüçi uşol ğaddār ékendür. (...)

(...) Ebu Yusuf Argun bundan haberdar imiş, belki bu fikri veren de bu hain olmuştur. (...)

é.-de 71a/6, 71a/10, 73a/14, 75a/9, 78a/11, 78b/3, 97a/13, 98a/13, 99a/11, 99b/1,

(...) Uşbu Masiḥā ékende Mollā Hicrī şā'ir, Hışār tarafıdın kélip mülāzemet qıldı.
(...)

(...) Masiha'da iken şair Molla Hicri, Hisar tarafından gelip katıldı. (...)

éger eyer

é.+e 95b/4

(...) Éger évrüldi. (...)

(...) Eyer çevrildi. (...)

é.+ler 103a/9

(...) Moğulça yeşil sağırlıq saqdaqlar ve égerler ve Moğulī atlar ve tavrī ğayr-ı muqarrer zīb bile keldi. (...)

(...) Moğul biçimi yeşil dana derisinden ok kılıfları, eğerleri, moğul atları ile, görülmemiş bir şekilde süslenmiş olarak, geldiler. (...)

égerlig eyerli

é. 102b/10

(...) Tañlası Kiçik Hān dadam maña Moğulça resmlıq baş ayaq ve qorını ve égerlig ḥāşşa atını 'ināyet qıldı. (...)

(...) Ertesi sabah, küçük Han dayım bana, Moğul geleneğince tepeden tırnağa bir takım elbise ile kendi kemerini ve eğerli has atını ihsan etti. (...)

égil- < ET ég-(X)/- (ED, 106a) eğilmek

é.-ip 113a/7

(...) Attın égilip édi kim kūça tamığa tayandı. (...)

(...) Attan éğilip düşecekken, sokağın duvarına dayandı. (...)

ékki < ET ékki (ED, 100b) iki

é. 61a/10, 61a/12, 61b/9, 61b/11, 62a/5, 63a/14, 64b/7, 64b/8, 65a/13, 65b/5, 66a/2, 66b/1, 66b/14, 66b/14, 67a/4, 67b/9, 68b/12, 70b/14, 71a/6, 71a/11, 72a/9, 72b/9, 73a/14, 73b/4, 73b/8, 73b/9, 74a/7, 74a/7, 77b/2, 78a/8, 79b/2, 79b/11, 80b/11, 80b/13, 82a/8, 82b/14, 83b/13, 84b/11, 87b/10, 87b/14, 88a/5, 88b/12, 88b/13, 90a/8, 90b/4, 91b/2, 91b/14, 92b/10, 93a/1, 93a/8, 93a/13, 94a/7, 94a/7, 94a/8, 94a/8, 94a/9, 95a/9, 95a/10, 97a/11, 98a/6, 98a/6, 101a/14, 102b/7, 103a/10, 105a/5, 105a/7, 105a/14, 105b/2, 106a/8, 107a/6, 107a/8, 108a/2, 109a/11, 110a/4, 111a/12, 112a/1, 112a/2, 113a/3, 113a/9, 113a/9, 113b/4, 114b/3, 115a/6, 116a/9, 117a/9, 118a/10, 118b/4, 119b/7, 119b/10, 119b/13

(...) Zī'l-qa'de ayında Semerqand üstige çerig atlanıp ara ékki qonup Qabā'ğa kélip tüştük. (...)

(...) Zilkade ayında, Semerkand üzerine yürüyüp, iki gün konup Kaba'ya geldik. (...)

é.+de 68a/12

(...) Vilādet ü soyu: Vilādeti sékkiz yüz séksen ékkide Hışār vilāyetide édi. (...)

(...) Doğumu ve nesebi: Baysungur Mirza 882 (1477) senesinde Hisar vilayetinde doğmuştur. (...)

ékkinçi ikinci

é. 64b/4, 68a/12, 85a/13, 85b/7, 85b/13, 86b/14

(...) Sultān Maḥmūd Mīrzā'nın ékkinçi oğludur. (...)

(...) Sultan Mahmud Mirza'nın ikinci oğludur. (...)

ékkirer ikişer

é. 62a/3, 75b/5, 87a/11, 94b/9

(...) Sipāhīdin hem birer ékkirer bizge qaçıp kéle başladılar. (...)

(...) Sipahiler de birer-ikişer kaçıp bize gelmeye başladılar. (...)

éktür- < ektirmek

é.-üptür 45b/14

(...) Dilgüşādin Pīrūze Dervāzesiğaça ḥıyābān qılıp iki tarafıda [tīrak] yığaçı éktürüptür. (...)

(...) Dilgüşa bahçesinden Firuze Kapısı'na kadar bir yol yaptınp iki tarafına kavak ağacı diktirmiştir. (...)

él < ET é:l (ED, 121b) halk, insanlar

é. 5b/5, 5b/6, 16b/4, 24b/6, 2b/6, 32a/8, 32b/9, 33a/8, 40a/3, 42b/14, 43a/13, 43b/4, 51b/14, 52a/14, 54a/9, 57a/9, 64a/2, 65a/2, 73b/10, 82a/5, 83a/2, 83a/9, 84b/14, 85a/11, 92a/6, 93b/13, 101b/3, 104a/5, 104a/14, 104b/9, 105a/4, 105a/7, 105a/10, 105b/3, 106b/6 108b/1

(...) Bu siyasettin tamām el basıldılar. (...)

(...) Bütün halk tamamen yatıştırıldı. (...)

é.+dür 3b/3, 44b/13

(...) Muşt-zen ve pür şerr ü şūr éldür. (...)

(...) Yumruk güreşinde mahirdirler ve kavgacı insanlardır. (...)

é.+niñ 11a/2, 40a/6, 94b/10

(...) Şāh Bégim ve Mihr Nigār Hānım ve cemī‘ élniñ ehl ü ‘iyāli esīrlıqqa tüşti. (...)

(...) Şah Begim ile Mihr-Nigar ve bütün onlar ile beraber bulunan insanlar esir düştü.

(...)

é.+ni 29b/3, 31a/12, 34b/3, 52a/14

(...) Cemī‘ élni ‘ayb qılur édi. (...)

(...) Herkesi arkasından çekiştirirdi. (...)

é.+ge 41b/12, 51a/11, 52a/13, 83a/3, 84b/3, 85b/14, 93b/7, 105a/3

(...) İnbisāṭ bile muqarrerdür kim mundaq bütken kişi andaş şikest tapqay ve bu nev‘ ötken elge her kim dest tapqay. (...)

(...) Şüphesiz, böyle hareket eden adamlar böyle mağlubiyete yakalanmış ve böyle insanların herkes hakkından gelebilir. (...)

é.+din 30a/4, 31a/7, 42b/4, 96a/1

(...) Sultān Maḥmūd Mīrzānıñ fevtidin sonra Hüsrev Şāh bu vāqi‘anı éldin yaşurup ḥazīne[ğa] dest-endāzlıq qıldı. (...)

(...) Sultan Mahmud Mirza'nın ölümünden sonra Husrev Şah, bu olayı halktan gizleyip hazineye el uzattı. (...)

é.+i 3b/3, 3b/8, 19b/3, 23b/12, 26b/6, 2b/2, 34a/14, 34a/14, 34b/2, 34b/8, 36b/14, 42a/3, 42b/13, 44b/13, 49a/11, 51a/10, 51b/9, 59a/10

(...) Éli Sarttur. (...)

(...) Halkı Sarttır. (...)

é.+ini 5a/12, 25a/10, 2b/3, 2b/4, 38a/12, 51a/7

(...) Safā ve hevāda Oş bile Kāsān élini ta'aşşubı bar. (...)

(...) Uş ile Kasan halkı, safā ve hava bakımından kendi kasabalarının daha iyi olduğunda ısrar ederler. (...)

é.+ini 10a/13, 87b/13, 90a/1

(...) Andicānnı alıp élini tamām esīr qıldı. (...)

(...) Andican'ı alıp halkını tamamen esir etti. (...)

é.+idür 32a/7

(...) Andicān vilāyetini şahrā-nişīnleridin bir Çegreg élidür. (...)

(...) Andican vilāyetinin göçebelerinden olan Çegrek ilidir. (...)

é.+ige 17a/3, 30a/6, 32a/13, 34b/2, 43b/2, 51a/4

(...) Bu vāqi'a andın yād bérıp çerig élige vehmi gālib boldı. (...)

(...) Bir de bizim asker ve halkı da çok müttetik ve azimli buldular. (...)

é.+idin 15a/4, 30b/11, 52b/9

(...) Semerqandlıq Toqçı élidin édi. (...)

(...) Semerkand'ın Tokçu halkından idi. (...)

é.+ler 52a/6, 54a/11, 54b/2, 62a/6, 97a/4

(...) Tevehhümluq éller hód mundaq vâqi'anı öz qorqunçıdın Ténridin tiler édiler.

(...)

(...) Kuruntuya kapılan halk kendi istikballerinden korktukları için Tanrıdan diliyorlardı. (...)

é.+lerni 52a/5, 57a/12, 61b/2

(...) Alarnıñ istid'ası dék çün müyesser bolmadı, qaçıp bargan tevehhümluq éllerni tamām tilep özlerige qoştılar. (...)

(...) İstediklerini alamadıkları için qaçıp giden ve kuruntuya kapılan halkı da kendilerine kattılar. (...)

é.+leri 62a/7

(...) Ra'ıyyet ü vilāyet élleri bulardın bisyār ağrıp édiler. (...)

(...) Vilayet ahalisi bunlardan pek çok zulüm görmüştüler. (...)

é.+lerini 61b/4

(...) Ahsī tarafığa yüzge yavuq kişi bile yiberildi kim Hocend Suyı'nı kéçip ol yüzdegi qurğanlar bile tağ éllerini her tavr qılıp bizge baqturğaylar. (...)

(...) Yüz kişiye yakın bir kuvvetle Hocend suyunu geçip o taraftaki kurganlarla dağ halklarını, ne şekilde olursa olsun, bize bağı olmaları için, Ahsi tarafına gönderildiler. (...)

é.+lerige 61a/14

(...) Andicān'nın cenūb tarafıdaki tağ éllerige meşel Aşpāriyān ve Turuq-Şarān ve Çegrek ve ol nevāhīlerga yiberildi. (...)

(...) Andican'nın güney tarafındaki dağ kabilelerinden Aşpariyan, Turuk-Şaran, Çegrek ve o civara, bu halkları iyilikle veya zorla getirmeleri için, gönderildi. (...)

élçi < ET élçi (ED, 129a) elçi

é. 21a/3, 21a/3, 21a/5, 24a/11, 56a/14, 94a/12

(...) Özbek ulusıda bu élçi zorğa meşhūr ékendür. (...)

(...) Bu elçi Özbek ulusunda kuvveti ile meşhurmuş. (...)

é.+niñ 24a/13

(...) Bu kélgen élçiniñ Hasan Ya'qūbqa [uru]qluğı bar ékendür. (...)

(...) Bu gelen elçinin Hasan Yakub'a akrabalığı varmış. (...)

é.+ge 24b/2

(...) Nerm cevāb ayıtp belk ol sarı bolğan dék qılıp élçige ruḥşat bérdi. (...)

(...) Hasan Yakub tatlılık ile karşılık verdi ve hatta o taraflı görünüp elçiye izin verdi. (...)

é.+ler 41a/5, 86b/10, 94a/2

(...) Uşol müddettin bu müddetqaça ğalebe élçiler bardılar ve kældiler. (...)

(...) O zamandan bugüne kadar birçok elçiler geldiler ve gittiler. (...)

élçilik < *élçi+IXk* elçilik

é.+ke 11a/9, 16b/5, 41a/6, 53a/7, 55a/2, 94a/13

(...) H̱āce Qāḏī nı ve Uzun Hasan-ı H̱āce H̱useynni elçilikke bu mazmūn bile yiberildi. (...)

(...) *Hoca Kadı, Uzun Hasan ve Hoca H̱useyin, elçilik görevi ile gönderdi. (...)*

élig < ET elig (ED, 140b) el

é. 19b/2, 35b/5, 39b/11, 56a/9, 59b/14

(...) Moğolnıñ çapqunçısı birin ékkin çerignıñ keynidin kélip partalğa élig qoyğan bile munça qalın çerig uruş yoq birbirge baqmay buzuldılar. (...)

(...) *Moğul akıncıları birer ikişer askerin arkasından gelip, askerin ufak tefek eşyasını ele geçirmeleri ile, bu kadar çok asker birbirleri ile karşılaşmadıkları halde bozuldular. (...)*

é.+ge 8a/4, 16a/3, 21b/4, 37a/4, 37b/9, 41b/4, 41b/6, 44a/14

(...) Mağlūb bolup éligge tüşti. (...)

(...) *Mağlup olup eline düştü. (...)*

é.+ige 79b/3, 95a/12, 100a/11, 100a/11, 100b/1, 103b/1, 106b/10, 113a/5

(...) Bir ékki yıldın soñ ‘Alī Dost’nıñ éligige qart çıqıp öldi. (...)

(...) *Bir iki yıldan sonra Ali Dost’un elinde çıban çıkıp vefat etti. (...)*

é.+de 40a/7

(...) Tanlası bir behre bolmaydur édi kim ip ucu, igne sınığıça néme çerig élide qalmadı. (...)

(...) *Ertesi gün daha bir peher olmamıştı, ip ucu ve iğne kırığına kadar ufak bir parça bile asker elinde kalmadı. (...)*

é.+te 53a/1, 112b/3

(...) Eger Andicān éligte bolsa yana Ténri rāst kéltürse, Semerqandnı éliglese bolur.

(...)

(...) Eğer Andican elde bulunursa ve Tanrı izin verirse Semerkand'ı ele geçirmek her zaman mümkün olur. (...)

é.+din 32b/1, 54a/12, 54a/12, 59a/5

(...) Mīrzā öler yılı éligdin çıqıp édi. (...)

(...) Mirza'nın öleceği sene elinden çıkmıştı. (...)

é.+tin 8a/13

(...) Taşkend ve Şāhruhiyye éligtin çıqıp édi. (...)

(...) Taşkenden ve Şahruhiyye elinden çıktı. (...)

é.+i 11a/14, 18b/13

(...) Haṭṭ u taşvīr ve oq ve peykān u zihgīr her némege éligi çespāndur. (...)

(...) Elinden yazı yazmak, resim yapmak, ok, mızrak ve yay kullanmak gibi her şey gelirmiş. (...)

é.+igi 64a/14, 89b/14, 90a/5, 104b/10, 105a/5, 105a/6, 105a/8, 112a/4, 114a/10

(...) Cihāngīr Mīrzā dék mevzī yanımızda oturup élni mundaq hürkütme hīç ma'nası yoq édi. (...)

(...) Cihangir Mirza gibi bir düşman yakınımızda bulunduğu bir sırada bunları bu şekilde ürkütmenin hiç bir manası yoktu. (...)

é.+imdağı 107a/12

(...) Éligimdağı oq bile qalqan[ını] ğarbıçısığa kükley attım. (...)

(...) Elimdeki oku atıp kalkanını ok kılıfına sapladım. (...)

é.+imdin 108b/9

(...) Yétip körüşüp “İnim bahādır émişsiz.” dép éligimdin qoldap çadırğa kéltürdi.

(...)

(...) Gelip görüşüp: “Kardeşim, kahraman imişsiniz” diyip elimden tutup çadıra getirdi. (...)

é.+inginizde 108b/1

(...) Hālā kim Oş ve Margīnān ve Özkend ve kirgen vilāyet ü él ü ulus éliginizedür.

(...)

(...) Uş, Merginan, Özgend ve idarenize girmiş olan vilayet ve halk hala elinizdedir.

(...)

é.+ini 38b/8, 62b/7, 100b/1

(...) Mehdī Sultān éligini bendidin tüşüre çaptı. (...)

(...) Mehdi Sultan onun elini boğumundan kesip düşürdü. (...)

é. +ide 19a/10, 102a/2, 115b/3, 115b/4

(...) İhtiyārı bégler éligide édi. (...)

(...) İradesi beylerinin elinde idi. (...)

é.+idin 14b/13

(...) Éligidin iş kélür dédiler. (...)

(...) Elinden iş gelir dediler. (...)

é.+leri 74a/1

(...) Éligleri ekşer işke tégdi. (...)

(...) Birçok mühim işleri onlar gördüler. (...)

é.+lerige 64a/11, 66b/12

(...) Éliglerige tüşmey yanıp kældiler. (...)

(...) Ellerine geçirmeden dönüp geldiler. (...)

éligle- < ET eligle- (ED, 144b) tutmak, kavramak

é. 111a/8

(...) Erkni éliglemek kérek. (...)

(...) Erki ele geçirmek lazım. (...)

é.-diler 59b/5

(...) Bizniñ bégler ve yigitler hem barıp tamām qış ba‘zı qurgannı şulh bile éliglediler. (...)

(...) Bizim beyler ve yiğitler de gidip bütün kış uğraşıp bazı kurganları sulh yolu ile ele geçirdiler. (...)

é.-geyler 59a/14

(...) Yār Yaylaq qurganlarını söz bile yā zor bile éliglegeyler. (...)

(...) Yar Yaylak kurganlarını sözle veya zorla ele geçirecekler. (...)

é.-se bol- 53a/1

(...) Eger Andicān éligte bolsa yana Ténri rāst kéltürse, Semerqandnı éliglese bolur.

(...)

(...) Eğer Andican elde bulunursa ve Tanrı izin verirse Semerkand'ı ele geçirmek mümkün olur. (...)

é.-p 84a/5, 116b/6

(...) Fîrûze Dervāzesi' deęilerniņ üstige yürüp Dervāze'ni éliglep bizge kişi yibergeyler. (...)

(...) Firuze Kapısı'ndakilerin üstüne yürüyüp Kapı'yı ele geçirip bize adam gönderecekler. (...)

é.-gendin 83a/6

(...) Semerqand'nı éliglegendin soņ her né téņriniņ h'āstı bolsa ol bolğusıdur. (...)

(...) Semerkand'ı ele geçirdikten sonra Tanrı ne dilerse o olacaktır. (...)

éllig < ET ellig (ED, 141a) elli

é. 40a/10, 66b/14, 71b/7, 85a/2

(...) Şaybaq Han bu haberni tapıp ıztırāb bile āftāb çıqanda yüz yüz éllig kişi bile Āhanīn Dervāzesi'ğa yétip kélđi. (...)

(...) Şaybak Han bu haberi alıp çok telaşla güneş doğarken yüz yüz elli adamı ile Aha'nın Kapısı'na gelip yetiştđ. (...)

élt- < ET élt- (ED, 130a) ulaştırmak; göndermek

é.-er 23b/14

(...) Bu mertebede kim Hüsrev Şāhniņ nökerleridin birev bir kiřiniņ hatunını tartıp élter. (...)

(...) O derece ki bir gün Husrev Şah'ın adamlarından biri, bir adamın karısını alıp ulaştırır. (...)

é.-erler 5b/2, 48a/2, 49a/1, 49a/5

(...) Teberrüklük bile yıraq yérlerge élderler. (...)

(...) Hediye ile uzak yerlere ulaştırırlar. (...)

é.-ti 6b/11

(...) Dere-i Gez'din yandurup Semerqand éltti. (...)

(...) Dere-i Gez'den döndürüp Semerkand'a ulaştı. (...)

é.-tim 107a/5

(...) Yana sağdaqqa élig élttim. (...)

(...) Elimi tekrar ok kılıfına götürdüm. (...)

é.-mes 117b/7, 118a/1

(...) Anda barsaq, hıç kim gümān éltmes. (...)

(...) Oraya gidersek hiç kimse gücenmez. (...)

é.-tiler 43a/2

(...) Sultān Qulı ve Bābā Qulını tüşürüp qurganğa élttiler. (...)

(...) Sultan Kulı ile Baba Kulı'yı ele geçirip kurgana ulaştılar. (...)

é.-ken 45b/9

(...) Señin ekşer Hindistāndın éltken señtırāşlar anda iş qılıpturlar. (...)

(...) Bunun taşlarını, genellikle Hindistan'dan getirttiği taşçılar işlemiştir. (...)

éndür < ET éndür- (ED, 180b) indirmek

é.-mey 17b/6

(...) Ebā Bekir Duġlat Kāşġarī, kim hīçkimge baş éndürmey néçe yıl édi. (...)

(...) Eba Bekir Duglat Kaşgari, hiç kimseye baş eğmeden, kaç senedir Kaşgar ve Hoten hakimi bulunuyordu. (...)

ének < ET eñek (ED, 183b) yanak

é.+ide 18a/14

(...) Saqalı énekide édi. (...)

(...) İki yanağı sakalsızdı. (...)

éniş < ET éniş (ED, 191a) iniş, bayır

é. 42a/2

(...) Qaçarda taġ yolıġa uçrap éniş ve uçma yérge yoluqup özi teşvīş bile bu uçmadın tüşti. (...)

(...) Dağ yollarından kaçarken kayalık ve uçurumlara denk gelip zorlukla buralardan indi. (...)

ér < ET er (ED, 192a) erkek

é.+i 24a/1

(...) Bu ġatunnıñ éri Ĥüsrev Şāhġa kélip dād-ġāhlıq qılur. (...)

(...) Bu kadının kocası Husrev Şah'a gelip şikayet etmiş ve adalet istemiş. (...)

é.+ge 80a/14

(...) Érge tégmek téger hevāsı bile oġlınıñ ġānu-mānın berbād bérđi. (...)

(...) Kocaya varmak arzusu ile oğlunu ve yurdunu berbat etti. (...)

ér- ET ér- (ED, 194a) imek, olmak

ér.-di 5b/9, 5b/9, 5b/13, 6b/2, 6b/4, 7a/6, 7b/1, 7b/3, 7b/4, 7b/4, 7b/12, 7b/13, 7b/13, 8b/6, 8b/7, 8b/9, 8b/10, 9a/6, 9a/7, 9a/8, 10b/6, 11b/3, 12b/1, 12b/7, 12b/12, 13a/1, 13a/2, 13a/2, 13a/7, 13a/10, 13a/11, 13a/14, 13b/5, 13b/6, 13b/6, 13b/9, 13b/11, 13b/13, 14b/2, 15a/3, 15a/4, 18a/14, 18b/1, 18b/3, 18b/12, 19a/1, 19a/3, 19a/5, 19a/9, 19a/10, 19a/10, 19b/5, 21a/6, 21a/10, 23b/6, 26a/2, 30a/14, 31a/12, 31a/13, 31b/6, 31b/7, 43a/13, 46a/4, 54b/11, 56b/7, 56b/12, 57a/6, 60b/13, 61a/1, 80a/14, 82b/10, 91b/13, 109a/4, 110b/2, 113b/10, 113b/12, 114b/5, 119a/11, 119b/11

(...) ‘Ömer-Şeyh Mīrzā bülend himmetliq ve uluq dā‘iyeliq pādşāh érdi. (...)

(...) *Ömer Şeyh Mirza, yüksek himmetli ve büyük iddialı bir padişahı. (...)*

ér.-di (bar érdi) 26a/9, 52a/1

(...) Eger burunraq bu söz arada bolsa édi, fi-l-cümle vechi bar érdi. (...)

(...) *Eğer önce bu söz arada olsa idi, belki olabilirdi. (...)*

ér.-di (bérür érdi) 5b/14

(...) Her qatla keltürgende vilāyetler bérür érdi. (...)

(...) Her gelişinde ona vilayetler verirdi. (...)

ér.-di (bilürler érdi) 26a/4

(...) Çehre sahlamaqlıǵnı hüner bilürler érdi. (...)

(...) *Çehre beslemeği bir hüner bilirlerdi. (...)*

ér.-di (bolmas érdi) 6a/1

(...) Mīrzānıñ müdde‘ası dék bolmas érdi. (...)

(...) *Ömer Şeyh Mirza’nın istediği gibi olmazdı. (...)*

ér.-di (çıqar érdi) 6a/3, 19a/7

(...) Moğolistānga çıqar érdi. (...)

(...) *Moğolistan'da çıkardı. (...)*

ér.-di (içer érdi) 19a/7, 19a/9, 25b/12

(...) Muttasıl çağır içer érdi. (...)

(...) *Aralıksız içki içerdı. (...)*

ér.-di (içkülükke tüşer érdi) 19a/6

(...) Gāhī kim içkülükke tüşer érdi, yégirme-otuz kün pey ā pey içer érdi. (...)

(...) *Kah içkiye düşerdi, yirmi otuz gün aralıksız içerdı. (...)*

ér.-di (muqarreb bolup érdi) 15a/5

(...) ‘Ömer-Şeyh Mīrzā qaşıda soñralar haylī muqarreb bolup érdi. (...)

(...) *Ömer Şeyh Mirza nezdinde son zamanlarda çok yakınlarından olmuştı. (...)*

ér.-di (olturur érdi) 19a/8

(...) Bir olturğan bile meclisde gāhī bir kéçe kündüz oturur érdi. (...)

(...) *Bazen meclislerde bir gece gündüz kalkmadan otururdu. (...)*

ér.-di (oqup érdi) 7a/10

(...) Hāmseteyn ve Mesnevī kitāblarını ve tārīhlerni oqup érdi. (...)

(...) *Hamseteyn ve Mesnevi kitaplarının tarihlerini okurdu. (...)*

ér.-di (perhīz qılur érdi) 14b/3

(...) Şübhelıq ta‘āmdın perhīz qılur érdi. (...)

(...) Şüpheli yemeklerden yemezdi. (...)

ér.-di (saçarar érdi) 14a/1

(...) Hāk-pilleni yahşı saçarar érdi. (...)

(...) Birdirbirde iyi sıçrardı. (...)

ér.-di (tamızurlar érdi) 53a/5

(...) Ağzımğa pahta bile su tamızurlar érdi. (...)

(...) Ağzıma pamuk ile su damlatırlardı. (...)

ér.-di (teşvış émes érdi) 35b/7

(...) Dağı Hışārnnı bahār yağınları cihetidin hem çerig hālī az teşvış émes érdi. (...)

(...) Hisar'ın bahar yağmurları yüzünden ordu da emniyette değildi. (...)

ér.-di (tuqqan érdi) 8b/9, 9a/6, 9a/7

(...) Nāşır Mīrzā bile bir tuqqan érdi. (...)

(...) Nasır Mirza ile öz kardeş idi. (...)

ér.-di (urar érdi) 19a/2

(...) Qabaqnı meydānnı ol başı bu başıdın kirip ekşer urar érdi. (...)

(...) Kabağı meydanın o başından bu başına girip çoğunlukla vururdu. (...)

ér.-di (yahşı salur érdi) 19a/4

(...) Quş galebe salur édi, yahşı salur érdi. (...)

(...) Kuş çok avlardı, iyi avlardı. (...)

ér.-di (yazar érdi) 19a/3

(...) Āhīrlər tonbul bolğanlarıda qırğavul ve bödeneni piyāzī bile atıp kem yazar érđi.

(...)

(...) Sonraları şişmanlayınca, sülün ve bıldırcını piyazı ile vurup pek azı isabet etmezdi. (...)

ér.-di (yoq érđi) 5a/5, 7b/1, 54a/8

(...) Ahsī qavununıñ hīç nisbeti yoq érđi. (...)

(...) Ahsi kavununun hiç benzeri yoktu. (...)

é.-diler 84b/1, 91b/11, 104a/3

(...) Şehri éli henüz uyqud[a] érdiler. (...)

(...) Şehir halkı henüz uykuda idi. (...)

ér.-diler (yiberip érdiler) 13a/12

(...) Hüdāybérđi Bég ölgendin sonra muni eşik ihtiyārı qılıp yiberip érdiler. (...)

(...) Hoday Birdi Bey'in ölümünden sonra, bunu eşik ihtiyarı olarak göndermişlerdi.

(...)

é.-dük 74a/7, 115a/1

(...) Qatrap oq baradur érdük. (...)

(...) Yine hızla gidiyorduk. (...)

é.-se 108b/7

(...) Bu nevbet yavuqraq keldim érse, çadırınıñ tanābınıñ uçığa yügürüp çıqtı. (...)

(...) Bu defa biraz yaklaştımsa çadırın iplerinin yanına gelip çıktı. (...)

é.-gese 78a/7

(...) ‘Alāyiq u ‘avāyiq cihetidin ménin bile érgese almadı. (...)

(...) Bazı işler ve engellerden dolayı, benimle birlikte hareket edemedi. (...)

é.-mes 74a/7

(...) Bizler bu şüretqa ašlā rızā érmes érdük. (...)

(...) Biz bu şekle hiç razı değildik. (...)

é.-miş 76a/8, 79b/7, 100a/5

(...) Kim perī ruhsāreler ‘ısqığa bu érmiş havāş. (...)

(...) Peri yanaklılara aşık olmanın hali bu imiş. (...)

ér evvel < öncü

é. 30b/4

(...) Haydar Kökeltaş, kim Moğol çerignin rükn-i a‘zam édi, ér evvel édi. (...)

(...) Haydar Kökeltaş, öncü idi; askerinin hepsi atlarından inmiş olup, ok atmakta idiler. (...)

éri- erimek

é.-gey 75b/14

(...) Méne infi’āldın andaq hāl boldı kim yaqın édi kim érigeymén. (...)

(...) Benim için ona doğru bakmak veya hitap etmek imkanı hiç yoktu. (...)

ériş- < ET ériş- (ED, 239b) erişmek

é. e tur- (érişe turup kaldılar) 105a/10

(...) Érişe turup qaldılar. (...)

(...) Geldiklerinde durup kaldılar. (...)

é.-ip 102a/4, 115b/1

(...) Uşol destür bile érişip kéledürler édi. (...)

(...) Daha fazla yaklaşmadılar ve bu şekilde arkamdan geliyorlardı. (...)

érken < ET érken (ED,224b) erken

é. 84b/5

(...) Tahmīnen dört beş yüz Özbekni uşbu destür bile öltürdiler érken. (...)

(...) Belki dört-beş yüz Özbek'i bu şekilde öldürmüşlerdir. (...)

érklig < ET erklig (ED, 224a) güçlü

é. 103a/12

(...) Qılıçığa muhkem érklig ve merdāne kişi édi. (...)

(...) Kılıcına çok hakim ve cesurdu. (...)

érte < ET érte (ED, 202b) sabahın erken saatleri

é.+ sige 69b/10, 73a/6

*(...) Értesige biz hem baranğar cavanğar ğol hirāvulnı tertīb qılıp kéyim kéyip
yarağlanıp yasal yasap tura kötergen yayağlarını alımızğa salıp ğanīm üstige yürüdük.
(...)*

*(...) Ertesi gün biz de, sağ kol, sol kol, merkez ve öncülerimizi tayin edip, harp
elbiselerimizi giyip, saflarımızı düzenleyip, kalkanlı yayaları önümüze koyup
düşman üstüne yürüdük. (...)*

éşik < ET éşik (ED, 260a) kapı

é. 13a/11, 18a/2, 25a/4, 31a/3, 55a/2, 56b/8, 71b/13

(...) Andicān hükümeti ve eşik ihtiyārı Hasan Ya‘qūbqa muqarrer boldı. (...)

(...) Andican'ın idaresi ve kapı güvenliğinin Hasan Yakub'a verilmesi uygun görüldü. (...)

é.+ni 12b/14

(...) Şāhruhiyyede qapqanda Fergāna vilāyetini ‘Ömer Şeyh Mīrzāğa bérıp eşikni bu Hudāybérđi Timurtaşqa başlatıp yiberip érđi. (...)

(...) Şahruhiye'de kuşatma yaptığında Fergana vilayetini Ömer Şeyh Mirza'ya vermiş ve kapı ağası olarak da bu Hodaybirdi Timurtaş'ı tayin edip göndermişti. (...)

é.+de 36b/4, 73b/5

(...) Éşikde Tarhanīler turup édiler. (...)

(...) Tarhanlar kapıda durmuştlar. (...)

é.+imde 14a/2, 14a/5, 54b/2

(...) ‘Ömer-Şeyh Mīrzā vāqı‘asıdın soñ ménin eşikimde şāhib-ihtiyār ol éđi. (...)

(...) Ömer Şeyh Mirza'nın ölümünden sonra benim kapımda sahib-i ihtiyar o idi. (...)

é.+i 36b/6

(...) El-qazā, mīrzā tahāretqa kirgen öyniñ arqa tarafıda hışt bile tıga qopargan eşiki bar ékendür. (...)

(...) Tesadüfen Mirza'nın abdest için girdiği evin arka tarafında tuğla ile örülmüş bir kapısı varmış. (...)

É.+ini 20b/14

(...) Sultān Ebū-Saʿīd Mīrzā Semerqand hükümetini ve Sultān Ahmed Mīrzā öz eşikini ihtiyārını muña béríp édi. (...)

(...) Sultan Ebu Said Mirza Semerkand'ın idaresini ve Sultan Ahmed Mirza kendi kapı güvenliğini buna vermişti. (...)

É.+ini 38b/10, 119a/5

(...) Bu sultānlar Semerqand işini ve mīrzaların eşikini müzebzeb körüp érte yazığa Şeybānī Hān qaşığa bardılar. (...)

(...) Bu sultanlar, Semerkand işinin ve mirzaların kapısının karışıklık içinde olduğunu görünce, ertesi bahar Şıbani Han'ın yanına gittiler. (...)

É.+ige 36b/11, 61a/6, 73b/14, 91b/5, 101a/13, 106b/1

(...) Tanılası Tarhanīler yığılıp H̱āceke H̱ācenin eşikige barurlar. (...)

(...) Ertesi sabah Tarhanlar toplanıp Hocake Hoca'nın kapısına gelirler. (...)

É.+ide 7b/6, 7b/6, 15a/8, 15b/3, 29a/6, 36b/9, 85b/5

(...) Şāhruhiyye eşikide oqnı orta çağlıg atar édi bisyār darb-ı muştı bar édi. (...)

(...) Şahruhiye kapısında olmak üzere iki defa bütün yiğitlerden daha iyi kılıç kullandı. (...)

éşiklig < ET éşiklig (ED, 261a) kapılı

É. 107a/1, 113a/2

(...) Tenbel özi yana bir kişibile yasalıdın éşiklig törlüg ilgerirek “Ur! Ur!” dép turuptur. (...)

(...) *Tenbel'in kendisi, bir adamı ile birlikte, saftan bir az ileride: "Vur, vur" diyordu. (...)*

éşik-ağa < muhafız

é. 23a/6

(...) Sultān Aḥmed Mīrzā qaşıda éşik-ağa édi. (...)

(...) *Sultan Ahmed Mirza'nın yanında kapı ağası idi. (...)*

éşit- < ET éşid- (ED, 257b) işitmek, duymak

é.-ür 31b/12

(...) "Yıraqta yavuqta éşitür körergerge yahşı bolğay" dép. (...)

(...) *"Uzakta ve yakında bunu işiten ve görenler için de iyi olur" diye düşündüm.*

(...)

é.-se 58b/9

(...) Dāmen-i qiyāmetqaça kim Hüsrev Şāhnın bu ef'ālını éşitse la'net qılsun. (...)

(...) *Böyle çirkin hareket edenlere ve bu gibi işlerle uğraşanlara kıyamete kadar yüz bin lanet olsun. (...)*

é.-ip 53b/13, 58b/9, 80a/13, 80b/9, 105a/14, 116b/4, 118b/12

(...) Bu ef'ālını éşitip la'net qılmağannı hem sezāvār-ı la'net bilsün. (...)

(...) *Bunu duyup da lanet etmeyenler de laneti hak etsinler. (...)*

é.-keç 26b/6, 119a/3

(...) Sultān Hüseyn Mīrzānın āvāzesini éşitkeç Hōrāsān éli hücüm qılıp Sultān Maḥmūd Mīrzānı Hōrāsāndın çıqardılar. (...)

(...) Sultan Hüseyin Mirza'nın yaklaştığını duyunca Horasan halkı hücum edip Sultan Mahmud Mirza'yı Horasan'dan çıkardılar. (...)

é.-mes 75b/4

(...) Belk[i] mihr ü muḥabbet güft ü şunūdın eşitmes édim, démes [é]dim. (...)

(...) Belki sevgi ve muhabbet hakkında söylenenleri bile dinlemezdim ve o konuda konuşmazdım. (...)

é.-türdiler 96a/14, 96b/1

(...) Anı hem munda eşittürdiler. (...)

(...) Bunu da burada söylediler. (...)

éşitil- < ET *éşid-(X)I-* (ED, 258b) işitilmek

é.-di 5b/4

(...) Bir giyāh eşitildi kim yéti kéntniñ tağlarıda bolur ol. (...)

(...) Yedi Kent'in dağlarında bu otun bulunduğu işitildi. (...)

é.-medi 5b/4

(...) Beyrūcu's-šanem bu tağlardadır velī bu müddette hīç eşitilmedi. (...)

(...) Beyrucu's-sanem'in bu dağlarda bulunduğu yazılıdır fakat bu hiç duyulmadı.

(...)

ét- < ET *é:t-* (ED, 36b) etmek

é.-tim (sebtq éttim) 99a/6

(...) Uşbu çeşme başıda çeşme yaqasıdağı taşıda qazıp bu üç beytni sebt éttim: (...)

(...) Bu çeşme başında ve çeşmenin kenarındaki taşı kazıyıp şu üç beyiti yazdım:

(...)

é.-tin (talep éttin) 89b/14

(...) Uruşmaqnı qoyup bizniñ élini oq ʔalap éttin tüşüre kiriştiler. (...)

(...) Savaşı bırakıp bizim kendi askerimizi yağma edip attan düşürmeye başladılar.

(...)

é.-sün (yād étsün) 118b/9

(...) Her yerd[e] müşkil iş tüşse, bizni nazarıǵa kéltürüp yād étsün: biz anda hāzır bolurbiz. (...)

(...) Bir yerde zorluǵa uğrarsa, bizi göz önüne getirip, hatırlasın: biz orada hazır oluruz. (...)

é.-sem (baş alıp étsem) 101b/3

(...) Dédim kim “Mundaq duşvārliq bile tirilgünçe baş alıp étsem yaǵşı, bu nev’ h̡ārliq u zārliq bile él bilgünçe ayaqım yétkençe kėtsem yaǵşı. (...)

(...) Dedim ki: “Böyle zorluk içinde yaşamaktansa başımı alıp gitmek daha iyi ve böyle sefalet ve şikayet ile aleme karşı dolaşmaktan ise, ayağımın götüreceği yere kadar gidersem daha iyi” dedim. (...)

é.-ip (cezm étip) 78b/12, 115b/11

(...) H̡āce Yahyā Semerqand’ǵa kivürmekni cezm étip yibermedi. (...)

(...) Hoca Yahya bizi Semerkand’a götürmeyi kesin olarak söylemedi. (...)

é.-mes (yād étmes) 100a/4

(...) Yād étmes émiş kişini miñnette kişi. (...)

(...) Zorlukta insan insanı hatırlamazmış. (...)

éttür < ET *ét-tÜr-* (ED, 67a) ettirmek

é. mén (uynı éttirmen) 97b/4

(...) Uynı éttürmén tã yolnın qaysarı çīqārı ma'lūm bolğay. (...)

(...) Öküze bakın, ne der; yolun nereye çıkacağı malum oluncaya kadar yürü. (...)

évrül- < ET *ev(i)r-(X)l-* (ED, 14b) çevirmek, döndürmek

é.-üp 48a/12, 69b/9, 93b/13, 103a/3

(...) Üç tört ayğaça Şıbak Han qurğannıñ yavuqığa kélmey yıraqraqdın qurğannı évrülüp köçüp yürür édi. (...)

(...) Üç-dört ay kadar Şaybak Han kurganın yakınına gelmeden uzaktan etrafında dolaştı durdu. (...)

é.-ür 92a/11

(...) Muḥāşara avānıda qurğān faşīliniñ üstidin her kéçe évrülür édük. (...)

(...) Savaş süresince kurgan duvarı üstünden her gece dolaşırdık. (...)

é.-ürler 92a/13, 92b/1

(...) Ba'zılar kim yayaq yürüp évrülürler édi, bir évrülgünçe tañ atar édi. (...)

(...) Bazıları yaya dolaşırlardı ve bir defa dolaşıncaya kadar sabah olurdu. (...)

é.-düm 115b/9

(...) Taşdın évrüldüm. (...)

(...) Taşın yanından dolaştım. (...)

é.-gey 103b/10

(...) Hocend Suyı'nı ötüp Oş ve Özkend sarı barıp arqasığa évrülgeymén. (...)

(...) Hocend Suyu'nu geçip Uş ve Özgend tarafına gidip askadan çevirme hareketi yapmama karar verildi. (...)

é.-gen 90a/3

(...) Kéyin évrülgen kişi hem kélip bizniñ tuğqa oq qoya kiriştiler. (...)

(...) Önümüzdekiler kaç defa şiddetle hücum ettilerse de, her defasında püskürttük.

(...)

é.-günçe 92b/1

(...) Ba'zılar kim yayaq yürüp évrülürler édi, bir évrülgünçe tañ atar édi. (...)

(...) Bazıları yaya dolaşırlardı ve bir defa dolaşmcağa kadar sabah olurdu. (...)

évrüş- < ET evriş- (ED, 15a) sarmak, çevrelemek

é.-gey 59a/5

(...) Semerqand vilāyetiga éligdin kélgençe évrüşgey biz. (...)

(...) Semerkand vilayetine elimizden geldiğince hücum edebildik. (...)

é.-üp 59b/13

(...) Andicānga évrüşüp t̄ālī' hīç meded qılmadı. (...)

(...) Andican'a yaptığımız seferlerde şans hiç yardım etmedi. (...)

G / Ğ

ğol < Moğ. Askerde saf ve alay

ğ. 66b/3, 69b/11, 89a/8, 100b/7, 100b/7, 106b/14

(...) Yana oq atımı qavlap barıp édük kim ğolıǵa yéttük. (...)

(...) Tekrar bir ok atımı yer kadar takip edip saf(lar)ına vardık. (...)

ğ.+ğa 89b/7

(...) Bā-vücūd kim ilgeri kélgen kişilerni urup yandurup ğolıǵa tikdük. (...)

(...) Buna rağmen ileri gelen adamları vurup, döndüp alaya sıkıştırdık. (...)

ğ.+da 70a/2, 89a/11

(...) Qāsım Bég ğolda méniñ qaşımnda édi. (...)

(...) Kasım Bey safta benim yanımda idi. (...)

gümüş < ET kümüş (ED, 723b) gümüş

g. 41b/14

(...) Altun u gümüş ālāt u edevātı bisyār bolup édi ve qumāş-püş yigiti ve topçaq atı bī-şümār bolup édi. (...)

(...) Altın ve gümüş aletleri güzelce çoğalmıştı ve kendisinin süslü giydirilmiş yiğitleri ve cins atları sayısız olmuştu. (...)

güreş- < ET küreş- (ED, 747b) güreşmek

g.-eliñ 21a/5

(...) “Böke mu sēn? Böke bolsañ, kél, güreşeliñ.” (...)

(...) “Büke misin? Büke isen, gel güreşelim” (...)

g.-ürler 21a/5

(...) Güreşürler. (...)

(...) Güreşirler. (...)

H / Ḥ / Ḥ

ḥatun < Soğd. ḥwātūn < ET xa:tun (ED, 602a) kadın, hanım

ḥ.+ nıḡ 24a/1

(...) Bu ḥatunnıḡ éri Hüsrev Şāhğa kélip dād-ḥāhlıq qılur. (...)

(...) Bu kadının kocası Husrev Şah’a gelip adalet istemiş. (...)

ḥ.+ı 11b/2, 18a/13, 28a/1

(...) Uluq ḥatunı Mīr Büzürg Tirmizīniḡ qızı Hānzāde Bégim édi. (...)

(...) Büyük karısı Mīr Büzürg Tirmizi’nin kızı Hanzade Begim idi. (...)

ḥ.+ıı 23b/14

(...) Bu mertebede kim Hüsrev Şāhnıḡ nökerleridin birev bir kişiniḡ ḥatunını tartıp élder. (...)

(...) O derece ki bir gün Husrev Şah’ın adamlarından biri, bir adamın karısını alıp götürmüştü. (...)

ḥ.+ları 11b/2

(...) Egerçi özge ḥatunları hem bar édi velī oğlanlar ve kızlarınḡ anaları bu ékki érđi.

(...)

(...) Başka kadınları varsa da, çocuklarının anneleri bu ikisi idi. (...)

ḥ.+lar 24b/10

(...) Hātunlar arasında rāy u tedbīrde méniñ uluğ anam Ésen Devlet Béğimçe kem bolğay édi. (...)

(...) Kadınlar arasında, fikir ve önlem konusunda, büyük annem İsen Devlet Begim gibi bir kadın az bulunurdu. (...)

I

ıl- < ET ı:l- (ED, 125b) inmek, alçalmak

1.-madı 80b/2, 82a/10

(...) Şeybānī Han bir zerre pervā hem qılmadı, belk[i] ğuma ğunçaçıça hem közge ılmadı. (...)

(...) Şeybanī Han ona zerre kadar önem vermedi ve odalığı kadar bile saymadı. (...)

ıldam çabuk

1. 72b/7, 72b/10, 93a/1, 113b/12, 114b/4, 115a/13, 106b/13

(...) Ağasının mundaq yéñil kétkenidin ve biziñ mundaq ıldam yétkenimizdin deng ü müteħhayir bolup tura qaldı. (...)

(...) Ağabeyinin böyle kolayca gitmesinden ve bizim de bu şekilde çabuk gelmemizden şaşırıp kaldı. (...)

ıldımraq < ıldam+rAk daha çabuk, daha seri

1. 70a/5

(...) Biz hem ıldamraq oq yürüd[ü]k. (...)

(...) Biz de daha çabuk yürüdük. (...)

ıldız yıldız

1. 109a/3

(...) İldiz dék némeni hem bir qatla yedürdi. (...)

(...) Bir defa da yıldız gibi bir şey yedirdi. (...)

1.+**dın** 109a/1

(...) İldizdin her törlüg yara bolsa édi, āsān mu’ālaca qılur édi. (...)

(...) Her tür yara için, yıldızlardan hemen bir ilaç yapardı. (...)

ılğa- baskın yapmak, saldırmak

1.-**duk** 82a/13, 84a/2, 104a/1, 109a/14

(...) Fāndın ötkēç Keştūd qurğanda Özbek kişisi bar hayāl qılıp Keştūd üstige ılğaduk. (...)

(...) Fan’ı geçince Keştud kurganında Özbeklerin adamı olabileceğini düşünüp Keştud üstüne saldırdık. (...)

1.-**p** 72b/8, 77a/7

(...) Tenbel bizniñ atlanganımıznı bilip ağasığa kömek ılğap kéledür ékendür. (...)

(...) Tenbel bizim hareket ettiğimizi duyup ağabeyine yardım için hızla geliyormuş.

(...)

ılğar baskın, hücum

1. 61b/11, 63b/10, 73b/13, 119b/13

(...) Bizniñ ılğar bégleri ‘Alī Derviş Bég ve Qoç Bég ağa inisi bile Bişhārān eşikige barıp yahşılar çapqulaştılar. (...)

(...) Bizim akıncı beyleri Ali Derviş Bey ve Koç Bey, büyük ve küçük kardeşleri ile Bişharan kapısına varıp onlarla iyice dövüştüler. (...)

ııqı başı boş gezen at sürüsü

ı.+ıarın 71a/13

(...) Andicān ve Oş nevāḥīsidin hem qazaq yigitler ‘eyyārııq bile tınmay barıp ııqların sürüp [kişilerin öltürüp] bisyār ‘āciz qıldılar. (...)

(...) Andican ve Uş civarında da bizim çapulcu yiğitler kurnazlık ile durmadan düşmanın başı boş gezen atlarını sürüp, adamlarını öldürüp çok taciz ettiler. (...)

ıltıra- parlamak

ı.-p 117a/7

(...) Kün tüş bar édi kim köz yéter yerde bir atnıñ üstide bir néme ıltırap körünedür. (...)

(...) Öğle vakti gelmişti ki gözle görünür bir yerde, bir atın üstünde bir şey parlayıp görünüyordur. (...)

ı

ıç < ET iç (ED, 17a) iç

ı.+ı bol- 34b/2

(...) Alar tüşükni berkitken bile tütün yoqqarı qurğan élige oq yanıp qurğan éli ölüm içi bolup qaçıp çıqtılar. (...)

(...) Bunlar deliği kapatınca, duman yukarı, kurgan muhafızları üzerine dönüp, kaçıp çıktılar. (...)

ı.+ı 2a/1, 3a/1, 14a/2, 81a/10, 114a/7

(...) Andicān rūdı Oşnıñ maḥallātınıñ içi bile ötüp Andicānga barur. (...)

(...) *Andican suyu, Uş mahallelerinin içerisinde geçip Andican'a gider. (...)*

i.+ige 3b/1, 7a/1

(...) Yana bir cins örük bolur kim dānesini alıp içige mağz salıp quruturlar. (...)

(...) *Çekirdeğini çıkardıktan sonra, içine çekirdeğin içini koyup kuruttukları bir cins eriği de çok lezzetlidir. (...)*

i.+ide 31b/7, 45b/8, 46a/10, 47a/10, 47b/2, 48a/12, 52a/11, 61a/9, 82b/12, 91a/5, 91a/12, 107b/2

(...) Hocend içide Mīr Moğolnıñ atası ‘Abdul-Vahhāb Şığavul érdi. (...)

(...) *Hocend içinde Mir Moğul'un babası Abdülvehhab Şagavul bulunuyordu. (...)*

i.+ideki 16a/7

(...) Qurğan içideki bégler bu ḥaberni tapıp H̱āce Muḥammed Derzini kim ‘Ömer-Şeyḥ Mīrzānıñ bayırısı ve bir qızınıñ atakesi édi. (...)

(...) *Kurgan içindeki beyler bu haberi alıp Ömer Şeyh Mirza'nın emektar adamı ve bir kızının atakesi olan Hoca Muhammed Derzi'yi gönderdiler. (...)*

i.+idin 85b/1, 105b/11

(...) Üçünçi bu kim ġanīmniñ içidin keyfiyyāt u ḥālātını bilgen kişi Mīr ‘Alī Mīrāḥūr, Mīrzā'ğa kişiler yiberip ġafīllıqta ġanīm üstige keltürdi. (...)

(...) *Üçüncüsü, düşmanın içinde bulunan ve vaziyeti bilen Mir Ali Mirahur, Mirza'ya adamlar gönderip, boş bulunduğu bir anda (onu) düşman üstüne getirdi. (...)*

iç- < ET iç- (ED, 19a) içmek

i.+kende 49a/3

(...) Mén Semerqandta evvel içkende Buḥārā çağırlarını içer édim. (...)

(...) Ben Semerkand'da ilk (içki) içtiğimde Buhara şaraplarını içerdim. (...)

i.-er édim 49a/3

(...) Mén Semerqandta evvel içkende Buḥārā çağırlarını içer édim. (...)

(...) Ben Semerkand'da ilk (içki) içtiğimde Buhara şaraplarını içerdim. (...)

i.-er édi 7b/9, 20b/3

(...) Çağır içer édi. (...)

(...) Şarap içerdı. (...)

i.-er érđi 19a/7, 19a/9, 25b/12

(...) Yégirme-ottuz kün pey ā pey içer érđi. (...)

(...) Yirmi otuz gün arka arkaya içerdı.. (...)

i.-mek 41b/10

(...) Téñridin qorqmay henüz işi çağır içmek édi. (...)

(...) Tanrıdan korkmadan yalnız işi şarap içmek idi. (...)

i.-mes 19a/9, 68b/5

(...) Çağır içmes künleri başıñni güzere yér érđi. (...)

(...) Şarap içmediği günlerde neşesiz olurdu. (...)

i.-mes édi 19a/8

(...) Yégirme-ottuz kün içmes édi. (...)

(...) *Yirmi-otuz gün içmezdi. (...)*

i.-tim 117b/10

(...) Bir ayağ yemden āşnı [tapıp] keltürdi. İçtim. ‘Aceb huzūr qıldım. (...)

(...) *Bir çanak darı çorbası getirdiler. İçtim. Çok rahat ettim. (...)*

i.-ti 118a/14

(...) Yūsuf antlar içti, velī anıñ antığa kim inanadur. (...)

(...) *Yusuf yemin etti fakat onun yeminine kim inanır. (...)*

içkeri < ET içgerü (ED, 25) iç, içeri

i. 35b/14

(...) Āhır Bedī‘üzzamān Mīrzā arağa tüşüp yaraşıp içkeri taşqarı tüşken yigitlerni alışıp yandılar. (...)

(...) *Sonunda Bediüzzaman Mirza’nın araya girip, barışıp içeri be dışarıda esir düşenleri değiştirip döndü. (...)*

i.+din 17a/7, 35b/8, 40a/11, 40b/6, 57a/14

(...) Yaraş tarhın arağa salıp içkeridin Maḥmūd Barlas keldi. (...)

(...) *Uzlaşma yolunu tutup içeriden Mahmud Barlas geldi. (...)*

ige < ET idi (ED, 141?) sahip

i.+lerige 8a/8, 40a/8

(...) Barçasını igelerige yandura bértiler. (...)

(...) *Hepsi sahiplerine geri verildi. (...)*

igne < ET igne (ED, 110a) iğne

i. 40a/7

(...) Tañlası bir behre bolmaydur édi kim ip ucu, igne sınığıça néme çérig élide qalmadı. (...)

(...) Ertesi gün daha bir peher olmamıştı, ip ucu ve iğne kırığına kadar ufak bir parça bile askerde kalmadı. (...)

iki < ET ékki (ED, 100b) iki

i. 7a/14, 7b/2, 7b/5, 7b/10, 8b/6, 9a/1, 9a/6, 9b/1, 9b/11, 11b/3, 11b/7, 11b/7, 12a/7, 13a/3, 13b/10, 15b/1, 16a/14, 18a/6, 18a/14, 19b/9, 26a/11, 26a/12, 26a/13, 27b/12, 27b/14, 28b/2, 2a/5, 31a/14, 32a/3, 32b/8, 34b/9, 34b/9, 35a/1, 36a/2, 36b/13, 37a/5, 37b/2, 38a/4, 39a/10, 39b/7, 3a/2, 42b/2, 43a/7, 45a/2, 45a/9, 45b/3, 45b/12, 45b/13, 48a/8, 48b/2, 49a/10, 4b/13, 50b/4, 50b/10, 55b/13, 58b/14, 60b/11

(...) Atası ölgendin bir-ékki yıl sonra Téñri rahmetiğa bardı. (...)

(...) Babası öldükten bir iki yıl sonra o da Tanrı rahmetine kavuştu. (...)

i.+n 19b/1

(...) Moğolnıñ çapquñısı birin ékin çérigniñ keynidin kélip partalğa élig qoyğan bile munça qalın çérig uruş yoq birbirge baqmay buzuldılar. (...)

(...) Moğul akıncıları birer ikişer askerin arkasından gelip, askerin ufak tefek eşyasını ele geçirmeleri ile bu kadar çok asker, birbirleri ile karşılaşmadıkları halde bozuldular. (...)

i.+sini 23b/2

(...) Ékkisini qoyup Melik-Muhammed Mīrzānı ve yana bir mīrzānı şehīd qıldı. (...)

(...) İkisine hayatlarını bağışlayıp Melik Muhammed Mirza ile diğer bir mirzayı şehit etti. (...)

i.+sidin 28b/2

(...) Ékkisidin ékki qız bolup édi kim mezkûr boldı. (...)

(...) İkisinden yukarıda ismi geçen iki kızı olmuştu. (...)

iki yüz < iki yüz

i. 39a/7, 44a/8

(...) Tolun H̄āce Moğolnı ékki üç yüz qazaq yigitler bile ılğar ayırduk. (...)

(...) Tolun Hoca Moğul’u, iki üç yüz kazak yiğitler ile akıncı gönderdik. (...)

i.+din 55a/10, 59b/12

(...) Méniñ bile qalğanlar gurbet bile miñnetni ihtiyār qılğanlar yahşı yaman tahmīnen ékki yüzdin köprek, üç yüzdin azraq bolğay édi. (...)

(...) Benim ile beraber kalıp, gurbet ile mihneti ihtiyar edenler iyi kötü tahminen iki yüzden bir az fazla ve üç yüzden bir az eksik idi. (...)

ikiley iki defa, ikişer

i. 61b/14

(...) Yana ékkiley qurğan yavuğığa kélmediler. (...)

(...) Düşmanlar ikişer kez kurgana yaklaşmadılar. (...)

ikinçi < ET ékkinç (ED, 110a) ikinci

i. 5b/11, 8b/10, 9b/3, 9b/4, 10a/7, 11a/3, 20a/1, 20a/5, 22b/4, 24a/12, 27b/1

(...) Yūnus H̄ān Çiñgiz H̄ānnıñ ékkinçi oğlu Çağatay H̄ān neslidindür. (...)

(...) Yunus Han, Cengiz Han'ın ikinci oğlu Çağatay Han neslindendir. (...)

ikirer < ET ékkirer (ED, 115b) ikişer

i. 51a/11

(...) Öylerini hem sağındılar, birer ékkirer qaçmaqqa yüz qoydılar. (...)

(...) Evlerini de özlediler ve böylelikle birer ikişer qaçmaya başladılar. (...)

ikkele < her iki

i. 36b/1

(...) İkkele mīrzānı bir yérde olturguzdılar. (...)

(...) Her iki Mirza'yı bir yere oturtular. (...)

i.+si 9a/9

(...) İkkelesi mīrzānı fevtidin soñ boldılar. (...)

(...) Her ikisi de Mirza'nın ölümünden sonra dünyaya gelmişlerdi. (...)

i.+sini 36a/5

(...) Her ikkelesini Belhqa ve Astarābādqa bir mecliste yükündürdi. (...)

(...) Her ikisini de Belh ve Esterabad için bir mecliste yükündürdü. (...)

il vilayet

i. 85a/10

(...) Sultān Hüseyn Mīrzā hem Herātnı uşbu yosunluq ġāfillıqta alıptur, velī il bilür kişi allıda rüşen, ve inşāflıq él qaşıda mübeyyendür. (...)

(...) Sultan Hüseyin Mirza da Herat'ı bu şekilde baskınla almıştı. Fakat iş bilenler nazarında, anlayan ve tarafsız kimseler önünde, o işle bu fetih arasında büyük bir fark olduğu bellidir. (...)

ilgeri < ET ilgerü (ED, 144a) ileri

i. 34a/13, 61b/13, 66a/4, 84a/3, 89b/7, 90a/7, 92a/5, 92a/10, 102b/2, 116a/9, 116a/11, 119a/1

(...) İlgeri kéle almadı. (...)

(...) İleri gelemedi. (...)

i.+ge 16b/10

(...) Bégler bu sözlerge mültefit bolmay, dürüşť cevāblar ayıp ilgerige köçtiler. (...)

(...) Beyler benim sözümü de dinlemediler ve kaba bir şekilde karşılıkta bulunup uzaklaştılar. (...)

i.+din 89b/11, 90a/4, 103b/7

(...) İlgeridin kéyindin zorladılar. (...)

(...) İleriden geriden zorladılar. (...)

i.+miz 90a/3

(...) İlgerimiz hem zorladı. (...)

(...) İlerimiz(de) de zorladılar. (...)

i.+ki 92a/4, 106b/13

(...) Yayaqlarını tépr[e]tken bile ilgerigi atlıqları Ḥāce Ḥızr'nın mescidige yığılıp kéldiler.

(...) *Yayaları kovduktan sonra düşmanın ilerideki atlıları Hoca Hızır'ın mescidine toplanıp geldiler. (...)*

ilgerirek < *ilgeri*+*rAk* daha ileri

i. 66b/9, 103b/6, 104b/5, 105a/14, 105b/6, 107a/1, 107a/7, 107a/9, 112b/10

(...) Tenbel özi yana bir kişibile yasalıdın eşiklig törlüg ilgerirek “Ur! Ur!” dep turuptur. (...)

(...) *Tenbel'in kendisi bir adamı ile saftan bir az ileride: “Vur, vur” diyip durmuştur. (...)*

imdi < ET amtı (ED,156b) şimdi, halen

i. 93b/6

(...) Aşlıq imdi pışqan çağ édi. (...)

(...) *Ekinin yetiştiği vakit şimdi idi. (...)*

inan- inanmak

i.-a al- (**inana almaduk**) 117a/4

(...)Yana köñül tohtamay bulargä inana almaduk. (...)

(...) *Fakat gönüm razı olmayarak bunlara inanmadık. (...)*

i.-adur 118a/14

(...) Yūsuf antlar içti, velī anıñ antığa kim inanadur? (...)

(...) *Yusuf yemin etti fakat onun yeminine kim inanır. (...)*

i.-mağıl 78b/1

(...) Ol bir Türkī meşel bar kim: “İnanmağıl Dostuñğa, saman tıqar postuñğa.” (...)

(...) *Türkçede bir atasözü vardır: “İnanma dostuna, saman doldurur postuna”. (...)*

inçke < ET inçge (ED, 174a) ince

i. 109a/4, 97b/3

(...) Uşol seyr eşnāsıda bir kün namāz-ı dīger bile namāz-ı şām arasında bir inçke nāmuşahhāş yol bile bir uy tüşüp baradur édi. (...)

(...) *Böyle bir gezinti sırasında bir gün ikindi namazı ile akşam namazı arasında, dar bir yoldan bir adam bir öküzle gidiyordu. (...)*

inçkelik < ET inçg+IXk (ED, 174a) incelik

i. 104b/6, 105a/14, 117a/5

(...) Bizin çerignin gavgāsın eşitip inçkelik bile ilgerirek kélip ura[n]daşurlar. (...)

(...) *Bizim askerin gürültüsünü duyup incelik ile ileri gelip parola isterler. (...)*

ini < ET ini (ED, 170a) küçük erkek kardeş

i.+si 13a/11, 15a/7, 19a/12, 19b/7, 20b/13, 22b/2, 29b/2, 32b/2, 33a/3, 33b/3, 35a/12, 35b/3, 38a/1, 43a/12, 50b/10, 57a/6, 58a/7, 66b/14, 67b/3, 69b/2, 72a/4, 73b/13, 73b/14, 74b/4, 76b/9, 77b/3, 77b/5, 78a/8, 82a/1, 84a/12, 84a/14, 87b/12, 88a/5, 89a/13, 90b/9, 99b/11, 105b/13, 108b/3, 109a/11, 119b/7

(...) Sultān Mes’ūd Mīrzā, Sultān Hüseyn Mīrzā Hışār üstige kélgende, inisi Baysungur Mīrzā’ğa Semerqand’ğa bu yol bile barıp édi. (...)

(...) *Sultan Mes’ud Mirza, Sultan Hüseyin Mirza Hisar üstüne geldiğinde Semerkand’a, küçük kardeşi Baysungur Mirza’ya, bu yol ile varmıştı. (...)*

i.+m 108b/9, 110b/8

(...) Yétip körüşüp “İnim bahadır émişsiz.” dép éligimdin qoldap çadırğa keltürdi.

(...)

(...) Gelip görüşüp: “Kardeşim, kahraman imişsiniz” diyip elimden tuttu ve yardım edip çadıra götürdü. (...)

i.+siniñ 93a/5

(...) Gāzüristān Dervāzesi Şīrīm Tağayī’nin ve ağa inisiniñ ve Qılsağ ve Qutlıq H̱āce Kökeldaş’nın bolcarı édi. (...)

(...) Gazüristan Kapısı, Şirim Tagayi’nin ve büyük ve küçük kardeşlerinin ve Kutluk Hoca Kökeltaş’ın karargahı idi. (...)

i.+leri 70a/2, 96b/2

(...) H̱anım, ẖan babam şunqar bolğalı anaları inileri siñilleri né kim Şāh Bégim ve Sultān Maḥmūd H̱an ve Sultān Nigār H̱anım ve Devlet Sultān H̱anım bolğaylar körmeydürler édi.

(...) Hanım, Han dayımın vefatından beri, anneleri, küçük erkek ve kız kardeşleri olan Şah Begim, Sultan Mahmud Han, Sultan Nigar Hanım ve Devlet Sultan Hanımları görmemişlerdi. (...)

i.+leriğa 101b/6

(...) Anam [hem] analarığa inileriğa qoşuldılar. (...)

(...) Annem de annelerine ve küçük kardeşlerine kavuştular. (...)

i.+leridin 65b/6

(...) Bizin sarıdın İbrāhīm Saru’nın inileridin Şamed atlıq, alar sarıdın H̱ışārī Moğullardin Şahsuvār atlıq rû-be-rû bolurlar. (...)

(...) Bizim taraftan İbrahim Saru'nun küçük kardeşlerinden Samed (Hamid) adlı biri ile onlar tarafından Hisar Moğullardan, Şehsüvar adlı biri karşılaşırlar. (...)

i.+sige 41a/7

(...) Astarābādın inisige bérmeğe rızā bolmadı. (...)

(...) Astarabad'ı küçük kardeşine vermeye razı olmadı. (...)

ini-oğ(u)l < yeğen

i.+ıdın 59b/8

(...) Uşbu fırsatlarda bizniñ cihetimizdin Seyyid Yūsuf Bég ve ini-oğlının bedgümān bolup Hōrāsānga ruḥṣat bértiler. (...)

(...) O esnada, bizim yüzümüzden, Seyid Yusuf Bey ile küçük kardeşi ve yeğeninde şüphelenip bunların Horasan'a gitmelerine izin verdiler. (...)

ip < ET yıp (ED, 870b) ip

i. 40a/7

(...) Tañlası bir behre bolmaydur édi kim ip ucu, igne sınığıça néme çerig élide qalmadı. (...)

(...) Ertesi gün daha bir peher olmamıştı, ip ucu ve iğne kırığına kadar ufak bir parça bile askerde kalmadı. (...)

irevül kılavuz; ordunun önünde giden

i. 70a/3, 89a/8, 89a/11, 89b/4, 89b/10

(...) İrevül Qanber 'Alī ve yana ba'zı içkiler. (...)

(...) Öncü olarak, Kamber Ali ve diğer bazı içkiler bulunuyordu. (...)

i.+ ge 70a/12, 89a/14, 89b/5

(...) Baranğar bile irevülge pīşepīş uruş yétmedi. (...)

(...) *Sağ kol ve öncüye, karşı karşıya savaşmak sırası gelmedi. (...)*

iste- < ET iste- (ED, 243a) istemek

i.-r 119b/7

(...) Uşol sözde édük kim Baba-yı Pergarī dédi kim mén hem barıp istermén. (...)

(...) *Böyle konuştuk ki Baba-ı Pergari: “Ben de gidip arayayım” dedi. (...)*

iş < ET i:ş (ED, 254a) iş

i. 14b/13, 16b/8, 17b/3, 21b/2, 23a/10, 24b/11, 29a/10, 33b/12, 34a/12, 37a/6, 43b/3, 44a/7, 52b/14, 54a/6, 54b/12, 55b/13, 56a/11, 58b/13, 59b/14, 61b/14, 62b/8, 63b/10, 66a/7, 66a/13, 66b/11, 67b/6, 73a/13, 83a/3, 85a/4, 85a/11, 85b/7, 85b/8, 87b/10, 88b/10, 89b/5, 89b/9, 91b/9, 92a/6, 92a/8, 93a/7, 105b/2, 105b/2, 108a/14, 109b/5, 109b/5, 111b/9, 111b/10, 112a/1, 113a/9, 113a/13, 113b/2, 118a/13, 118b/9

(...) Éligidin iş kélür dédiler. (...)

(...) *Elinden iş gelir dediler. (...)*

i. qıl- 29a/11, 45b/9, 57b/3

(...) Andaq qalın çerigge né işqıla alğay édi. (...)

(...) *O kadar çok askere karşı ne iş yapacaktı. (...)*

i.+ler qıl- 29a/4

(...) Bu öter dünyā üçün mundaq yaman işler qıldı. (...)

(...) *Bu geçici dünya için böyle kötü işler yaptı. (...)*

i.+ni 16b/12, 24b/4

(...) İşni muña yétkürdi kim maña ruḥṣat bérıp Cihāngīr Mīrzānı pādşāh qılğay. (...)

(...) İşi o derece ilerletti ki bana izin verip (yerime) Cihangir Mirza'yı padişah yapmak istedi. (...)

i.+ke 15b/1, 15b/8, 15b/8, 18b/13, 58b/8, 61b/14, 74a/1, 93a/14

(...) İşke tégünçe ihtimāmı yahşı édi. (...)

(...) İşe başlayıncaya kadar dikkati iyi idi. (...)

i.+te 29b/5

(...) Özidin özge hıç kişini hıç işte pesend tutmas édi. (...)

(...) Kendinden başka hiç kimseyi hiçbir işte beğenmezdi. (...)

i.+imni 16b/11

(...) Téñri te'ālā kim öz qudret-i kāmilesi bile her işimni her maḥalda andağ kim bāyed u şāyed bī-minnet-i maḥlūq rāst keltürüptür. (...)

(...) Yüce Tanrı kendi kamil kudreti ile her işimi her zaman, kimseye minnet etmeden layık olduğu bir şekilde halletmeme izin vermiştir. (...)

i.+i 14b/14, 35a/8, 38b/3, 39a/3, 39b/4, 41b/10, 73b/5, 77a/9, 80b/14, 87b/9, 93a/13, 105b/12, 114b/5

(...) Bu néçe yıl kim méniñ qaşımda édi, hıç andağ işi zāhir bolmadı kim dése bolğay. (...)

(...) Bu kadar yıl benim yanımda idi, dikkate değer hiçbir işi olmadı dese (doğru) olacak. (...)

i.+ini 38b/10, 99b/3

(...) Bu sultānlar Semerqand işini ve mīrzāların eşikini müzebzeb körüp érte yazığa Şeybānī Hān qaşığa bardılar. (...)

(...) Bu sultanlar Semerkand işini ve mirzaların kapısının karışıklık içinde olduğunu görüp ertesi bahar Şeybani Han'ın yanına gittiler. (...)

i.+imizge 60a/6

(...) Néçe kün ol nevāhīde öz işimizge hayrān barur turarımıznı bilmey sergerdān ötkerildi. (...)

(...) Kendi işimize şaşmış bir halde gidecek ve kalacak bir yer bilmeyerek birkaç günü avere o civarda geçirildi. (...)

i.+imizdin 60a/9

(...) Barur turar yérimizdin ve qılur qılmas işimizdin isti'lām u istifsār qılıp müteessir bolup bizniñ hālimizğa rıqqat qılıp fātiha oqup bardı. (...)

(...) Nereye gideceğimizi ve ne iş yapacağımızı soruşturup, üzülüp bizim halimize acıyıp dua edip gitti. (...)

i.+lerni 36a/1, 81a/2

(...) Hüsrev Şāhnıñ munça ulğaymağığa munça haddi yétmes işlerni qılmağığa Sultān Hüseyn Mīrzānıñ ékki qatla kélip anı ala almay yanmağı sebeb boldı. (...)

(...) Husrev Şah'ın bu kadar büyümesinin ve bu derece haddi olmayan işleri yapmasına Sultan Hüseyin Mirza'nın iki defa gelip Hisar'ı alamadan dönmesi sebep oldu. (...)

i.+leridin 23a/13

(...) Sulṭān Maḥmūd Mīrzānıñ néçe işleridin vaṣı‘ ü şerīf ve sipāhī [ü] ra‘ıyyet müteneffir u gürizān boldılar. (...)

(...) *Sultan Mahmud Mirza’nın yaptığı birçok işlerden dolayı aşağı ve yüksek tabakaya mensup asker ve halkın bir çoğu nefret (ile) kaçtılar. (...)*

i.+niñ 64b/2, 111a/8

(...) Velī her işniñ zımnıda yüz miñ mülāḥaza vācib ü lāzımdur. (...)

(...) *Fakat her işin kararında yüz bin düşünce lazımdır. (...)*

i.+din 111b/13, 118a/7

(...) Cihāngīr Mīrzā, İbrāhīm Bég sarı baqıp bu işdin mén’ qıla işāret qıldı. (...)

(...) *Cihangir Mirza, İbrahim Bey tarafına bakıp bu işten men etmek (için) işaret etti.*

(...)

i.+ige 80b/2, 88b/11

(...) Sulṭān ‘Alī Mīrzā hem öz işke ḥayrān u çıqqanıdın bī-ḥad peşīmān édi. (...)

(...) *Sultan Ali Mirza da yaptığı kendi işine hayran olduğundan pişman idi. (...)*

i.+imiz 86b/1, 87b/8, 119a/1

(...) İşimiz bisyār taraqu üstide boldı. (...)

(...) *İşimiz çok iyi oldu. (...)*

i.+imni 119a/4

(...) Bu sözni eşitkeç maña ıztırāb köprağ bolup qılur işimni bilmedim. (...)

(...) *Bu sözü duyunca bana telaş çok olup ne (iş) yapacağımı bilemedim. (...)*

i.+ler 64b/2, 85a/12, 87a/12

(...) Evvel bu kim Sultān Hüseyn Mīrzā köp işler körgen, bisyār tecrübeler keçürgen, uluq yaşlıq pādşāh édi. (...)

(...) Öncelikle Sultan Hüseyin Mirza çok işler görmüş çok tecrübe geçirmiş yaşlı bir padişah idi. (...)

it köpek

i.+ler 84b/3

(...) Tilbe itler dēk Özbeklerni kūçe sayılarda taş bile tayaq bile öltürdiler. (...)

(...) Kuduz köpekler gibi Özbekleri sokaklarda taş ve dayak ile öldürdüler. (...)

K

kéç < ET ké:ç (ED, 692b) geç; ikinci

k. 36b/2, 60a/11

(...) Kéç namāz-i dīger Baysunğur Mīrzānı Kōk Serāyğa çıkarur hayāl qıldılar. (...)

(...) İkinci namazına doğru Baysungur Mirza'yı Göksaray'a çıkarmayı düşündüler. (...)

kéç- < ET ké:ç- (ED, 694a) geçmek

k. 72b/14, 95b/7, 83b/2, 106a/12

(...) Veys Lāğarī ve yana ba'zılar dēdiler kim: "Kün kéç boluptur. Bu kün bolmasa tañla qayanğa bargusıdur? (...)

(...) Veys Lagari ve diğer bazıları: "Gün geç olmuştur. Bugün olmasa bile, sabah nereye gider?" dediler. (...)

k.-ip 8a/7, 16b/14, 33a/13, 38a/7, 39b/9, 61b/4, 83a/11, 98a/3, 103b/14, 107b/6, 109a/13, 116b/6

(...) Köprügidin özge yérdin kéçip bola almas. (...)

(...) Köprüden başka yerden geçilemez. (...)

k.-iptür 15b/14

(...) Hayāliğa bu kéçiptür kim Sulṭān Aḥmed Mīrzā uluq pādşāhdur. (...)

(...) Sultan Ahmed Mirza'nın büyük bir padişah olduğu (benim) aklımdan geçmiştir. (...)

k.-ken 33a/9, 33a/11

(...) Bu ḥaber Sulṭān Mes'ūd Mīrzāğa kélgeç Velī Hüsrev Şāh, kim bu kéçken kişinin üstige barmaqı her néçe sa'y qıldı. (...)

(...) Bu haber Sultan Mesud Mirza'ya gelince Veli Hüsrev Şahi hemen bunların üstüne yürümenin gerekliliği fikrine vardı. (...)

k.-ti 25b/2, 114a/14

(...) Rebṭ'ü'l-āḥir ayıda Sulṭān Maḥmūd Mīrzāğa qavī 'ārıza yüzlenip altı künde 'ālemdin kéçti. (...)

(...) Ekim ayında Sultan Mahmud Mirza, ağır hastalığa tutulup altı günde vefat etti. (...)

k.-tiler 111a/3

(...) Ḥanlar Ḥocend Deryāsı'nı keçmey Margīnān ve Kend-i Bādem bile yanıp Ḥocend'din deryānı kéçtiler. (...)

(...) Hanlar, Hocend Suyu'nu geçmeyerek Merginan ve Kend Badem yolundan (geriye) dönüp, Hocend'den nehri geçtiler. (...)

k.-tük 82b/2, 90b/4

(...) Yārīnīñ toğrısıdın Kühek Suyı'nın köprüg bile keçtük. (...)

(...) Yarı'nın karşısından Kühek Suyu'ndan köprü ile geçtik. (...)

k.-ürdiler 62b/3

(...) Biziñ çerig ve Moğul çerigi haber tapıp bir päre kişini at yalañaçlanturup sudın kéçürdiler. (...)

(...) Bizim askerle Moğul askeri bunu haber alıp bir kısım adamları yalın atla sudan geçirdiler. (...)

k.-ürgen 85a/13

(...) Evvel bu kim Sulţān Hüseyn Mīrzā köp işler körgen, bisyār tecrübeler keçürgen, uluq yaşlıq pādşāh édi. (...)

(...) Öncelikle, Sultan Hüseyin Mirza çok işler görmüş, çok tecrübe geçirmiş, yaşlı bir padişah idi. (...)

k.-keç 107b/7

(...) Ténri rāst keltürdi, bu arıǵnıñ bir güzeriǵa toptoǵrı oq keldük. (...)

(...) Tanrı izin verdi, bu su yolunun bir geçidine dosdoğru geldik. (...)

k.-ken 62b/4, 102b/9

(...) Kömek kélgenler aldarap kémeni yuqqarı tartmay kéçken yerdin oq qoya bértiler. (...)

(...) Yardıma gelenler hile yapıp, gemiyi yukarıya doğru çekmeyip, bulundukları yerde bırakıverdiler. (...)

k.-mey 111a/2

(...) Hanlar Hocend Deryası'nı keçmey Margînân ve Kend-i Bâdem bile yanıp Hocend'din deryânı kécıtiler. (...)

(...) Hanlar, Hocend Suyunu geçmeyerek Merginan ve Kend Badem yolu ile dönüp Hocend'den nehri geçtiler. (...)

kéçe < ET kéçe (ED, 694b) gece

k. 61a/1, 66b/10, 68a/1, 73a/11, 77b/9, 83a/8, 83a/8, 84a/2, 85b/5, 88b/8, 92a/11, 94a/1, 99b/2, 105a/1, 110a/4, 115b/11, 116b/5, 117a/2, 117a/5, 119b/13, 104b/4, 40b/3, 40b/4, 56a/5, 60b/5, 60b/8, 19a/8, 25a/9, 34a/12, 39a/9

(...) Üç kéçe kúndüz tınmay tevaqquf qılmay yégirme tört yégirme bés yıgaç yolını kéldük. (...)

(...) Üç gün üç gece durup dinlenmeden yirmi dört yirmi beş yıgaç yol yürüdük. (...)

k.+de 25a/10, 95a/13, 118a/1

(...) Yarım kéçede atlanıp yaqa bâğqa bardım. (...)

(...) Gece yarısı ata binip Yekkebağ'a gittim. (...)

k.+din 95a/9

(...) Şulhgüne qılıp kéçedin éki pehar bola yavuşup édi kim Şeyhzâde Dervâzesi'din çıqıldı. (...)

(...) Ateşkese benzer bir şey yapıp gece yarısı, Şeyhzade Kapısı'ndan çıqıldı. (...)

k.+dür 34b/7

(...) “Kécedür” dép Mīrzā ruḥṣat bérmedi. (...)

(...) *Mirza “Gecedir” deyip, izin vermedi. (...)*

k.+ge 79a/1, 93b/13

(...) Dergām’dın kéçege yavuq atlanıp şehrgā müteveccih bolduk. (...)

(...) *Biz akşama doğru Dergam’dan kalkıp şehre doğru hareket ettik. (...)*

k.+geçe 116a/12

(...) Yarım keçe geçe barıp yana bir suğa yéttük. (...)

(...) *Gece yarısına kadar yürüyüp tekrar bir suya (ırmak boyuna) geldik. (...)*

k.+ler 67b/12

(...) Bu müddette kéçeler ordu girdini muḥkem iḥtiyāt qılılır édi. (...)

(...) *Bu süre içinde geceleri ordugah etrafında çok iyi önlem alınırdı. (...)*

k.+niñ 104b/8

(...) Kéçeniñ üç peheri bolğay édi. (...)

(...) *Gecenin üç pehri olmuştu. (...)*

k.+si 60b/9, 72b/1

(...) Kéçesi hīç yerde turmay tün qatıp şabāḥī Āḥsī’ğa tüştük. (...)

(...) *Gece hiç bir yerde durmadan gecesini gündüze katıp sabah vakti Ahsi’ye indik.*

(...)

k.+sige 73a/5

(...) Tañla ğaça fırsatnı ğanīmet tutup kéçesige hīç yerde tüşmey barıp Arhıyān Qurğanı'ğa kirdiler. (...)

(...) *Sabaha kadar fırsatı değerlendirip gece hiçbir yerde konaklamadan gidip (ilerleyip) Arhıyan köyüne girdi. (...)*

kéçmek *keç-mek* geçmek

k. 117a/14

(...) Orğaq ve baltu ve su kéçmek esbābı ve at boĝzı ve yegülük ve eger müyesser bolsa, at hem kéltürgey. (...)

(...) *Orak, balta ve suyu (nehri) geçmek için gerekli olan eşyayla birlikte atlara yem ve (kendimize) yiyecek mümkünse at da getirmesini söyleyip gönderdik. (...)*

kéçelik < *keçe+lik* gecelik (zaman dilimi)

k. 41b/9

(...) Ramažān dék müteberrik ü ‘azīz ayĝa kéçelik fırsat qalıp atasıdın imenmey Téñridin qorqmay henüz işi çağır içmek édi. (...)

(...) *Ramazan gibi mübarek ve aziz aya girmek için bir gecelik süre kaldığı halde, onlar babalarından çekinmeden ve Tanrıdan korkmadan, yalnız şarap içmektі. (...)*

kél < ET kel- (ED, 715b) gelmek

k. 21a/5, 113b/11

(...) Cānī Bég dér kim “Böke mü sén? Böke bolsañ, kél, güreşeliñ.” (...)

(...) *Canı Bey demiş ki: “Böke misin? Böke isen, gel güreşelim.” (...)*

k.-e 57b/6

(...) Açlıqdın [ba]-tañ kéle yavuşup édiler kim Büst dārūğası Büstniñ qurğanını bérdi.. (...)

(...) Açlıktan son noktaya geldikleri için Büst valisi kurganını teslim etti . (...)

k.-e (kéle almadı) 66a/4

(...) İlgeri kéle almadı. (...)

(...) İleri gidemediler. (...)

k.-e (kéle almas) 91b/6

(...) Şaybaq Han uruşqa kim atlanur édi, qurğanıñ yavuqıǵa hem kéle almas édi.
(...)

(...) Şaybak Han bunlara karşı harekete geçerdi fakat kurgan'ın yakınına da gelemezdi. (...)

k.-e (kéle barın kıldılar) 71b/14

(...) Bara kéle Han'ı barın kıldılar kim Tenbelǵa kömek yibergey. (...)

(...) Sonunda Tenbel'e yardım göndermesi için Han'ı ikna ettiler. (...)

k.-e (kéle başladı) 103b/7

(...) İlgeridin haber kéle başladı kim Tenbel hem çerigini yığıp Ahşī'ǵa kéliptür. (...)

(...) İleriden Tenbel'in de askerini toplayıp Ahsi'ye geldiği hakkında haberler gelmeye başladı. (...)

k.-e (kéle başladılar) 62a/4, 56b/9, 57b/6

(...) Sipāhīdin hem birer ékkirer bizge qaçıp kéle başladılar. (...)

(...) Sipahiler de birer ikişer kaçıp bize kaçıp gelmeye başladılar. (...)

k.-e (kéle biz) 119b/7

(...) Bu kün üç kündür kim yol kéle biz. (...)

(...) Bugün üçüncü gündür, yoldayız. (...)

k.-e al- (kéle alur) 118b/13

(...) Bu sözni mén eşitip dedim kim “Sizler bu yosunluq sözlersiz. Ammā köreyem kim qaysıñız ménin qasımgā kéle alur?” (...)

(...) Bu sözü işitip dedim ki: “Siz böyle konuşuyorsunuz, göreyim bakalım, hanginiz bana yaklaşabilir?” (...)

k.-e alma- 1b/9, 42b/2

(...) Qurğangā yaqın hem kéle almadılar. (...)

(...) Kurgana yakın da gelemediler. (...)

k.-edür 47b/14

(...) Cüvāz-ı kâğaz suyu tamām Kān-ı Gildin kéledür. (...)

(...) Cüvaz kağıdının bütün malzemesi Kan-ı Gil’den gelir. (...)

k.-edür 72b/8, 102a/9, 103a/2, 112b/12, 113b/13, 116b/10, 118a/3, 118b/4

(...) Uşol bağda bir su aqıp kéledür édi. (...)

(...) Bu bahçeden bir su akıp geliyordu. (...)

k.-edür édi 58a/3

(...) Sultān Hüseyn Mīrzāğa kéledür édi. (...)

(...) Sultan Hüseyin Mirza’nın yanına geliyordu. (...)

k.-edürgen 106b/10

(...) Yağı kéledürgen sarı oq müteveccih bolduk. (...)

(...) Düşmanın gelmekte olduğu tarafa gittik. (...)

k.-edürgende 7a/12, 14b/8

(...) ‘Adāleti bu mertebede édi kim Hıṭāy kārṽanı kéledürgende Andicānnıñ şarqī tarafıdağı [ta]ğlarınıñ tüpide miñ uyluq kārṽannı andaq qar bastı kim ékki kişi qutuldı. (...)

(...) Adaletinin bu derecede olduğunu şu olay bize göstermektedir: Bin kişiden birleşik olan Hitay kervanı yolda giderken Andican tarafındaki dağların altında kar altında kalmış ve ancak iki kişi kurtulabilmişti. (...)

k.-edürgende 112b/9

(...) Kūçe arasında kéledürgende Seyyid Qāsım, Dost Nāşır, Bāqī Hīz bile çapqulaşurlar. (...)

(...) Sokak arasından giderken Seyid Kasım ve Dost Nasır, Baki Hiz ile çarpışırlar.

(...)

k.-edürler 90a/7, 115b/1

(...) Bular hem ihtirāz qılıp yavuqraq kélmediler. (...)

(...) Bunlar da çekinip daha fazla gelmediler. (...)

k.-esiz 119a/12

(...) Mén dédim kim “Sizler qaydın kélesiz? Néçük haber taptınız?” (...)

(...) Ben dedim ki: “Siz nereden geliyorsunuz? Nasıl haber aldınız?” (...)

k.-ey 116b/3

(...) Baba Sayrāmī dēdi kim “Siz munda turuñ. Mén barıp Ğavānī yolını ihtiyāt qılıp kéley.” (...)

(...) Baba Sayrami dedi ki: “Siz burada bekleyin. Ben gidip Gava yoluna bakıp geleyim.” (...)

k.-eydür 118a/4

(...) Dédim kim “Anlağıl kim méni bilip kéleydür.” (...)

(...) Dedim ki: “Anla bakalım, benim burada olduğumu bilip (mi) geliyor.” (...)

k.-di 63a/11, 63b/6, 66a/3, 66b/7, 67a/12, 69a/2, 69b/3, 69b/4, 70b/5, 72a/9, 72a/10, 72b/6, 76a/2, 77b/3, 78b/3, 78b/3, 79b/2, 79b/9, 79b/12, 80a/13, 84b/1, 84b/11, 85a/3, 85b/6, 87a/5, 88b/5, 88b/9, 93b/5, 94a/14, 98b/7, 99b/10, 100a/8, 102a/9, 103a/1, 103a/4, 103a/10, 104b/14, 106a/2, 107a/6, 107b/11, 110b/11, 111a/4, 111a/6, 111a/6, 111a/7, 112a/14, 112b/2, 113b/7, 116b/3, 116b/11, 117a/13, 118a/4, 118b/14, 120a/1, 9b/1, 10a/7, 10b/6, 12a/13, 14a/12, 15b/12, 20a/5, 21a/14, 24a/11, 25a/7, 26b/2, 26b/7, 29a/10, 30b/2, 32b/8, 33a/1, 33b/1, 34b/14, 35b/8, 37b/12, 38a/1, 38a/6, 38b/13, 38b/13, 41a/6, 41b/3, 42a/4, 44a/12, 44b/1, 53a/2, 54a/14, 55b/1

(...) Bu fırsatlarda haber kēldi kim Tēñri raḥmetiğa barıptur. (...)

(...) Şu sıralarda haber geldi ki Tanrı rahmetine varmıştır. (...)

k.-diler 10b/12, 17b/14, 26b/9, 28a/12, 29b/8, 34a/6, 34a/7, 34a/10, 36a/14, 41a/5, 41b/1, 44b/2, 54b/9, 55b/7, 57a/11, 58a/1, 58b/5, 59b/11, 61b/10, 62a/14, 66b/13, 73a/11, 79a/10, 82b/6, 86a/9, 86b/10, 92a/5, 92b/8, 96b/10, 98a/2, 98b/10, 99b/13, 101a/4, 101a/11, 104b/13, 105a/8, 105a/11, 107b/5, 111b/3, 111b/6, 115a/7, 118b/7, 119a/7

(...) Mén Kābilğa kélgende Şāh Bégim bile Semerqandtın Ҳorāsānga kélip Ҳorāsāndın Kābilğa kældiler. (...)

(...) Ben Kabil'e geldiğimde Şah Begim ile Semerkand'dan Horasan'a ve oradan da Kabil'e geldiler. (...)

k.-dim 32a/5, 38a/8, 40b/5, 53a/11, 55b/2, 55b/10, 55b/12, 59a/8, 61a/6, 63a/12, 78a/13, 90b/5, 92b/4, 94b/12, 99a/2, 103b/2, 106a/2, 108a/3, 108b/7, 108b/13, 112a/5, 117b/9, 118a/7, 119a/13

(...) Aḥsīdin namāz-ı cum'a vaqtı çıqıp Bend-i Sālār yolu bile namāz-ı şām bile namāz-ı ḥoftern arası Andicānga kældim. (...)

(...) Ahsi'den cuma namazı vaktinde çıkıp Bend-Salar yolu ile akşam namazı ile yatsı namazı arasında, Andican'a geldim. (...)

k.-dük 9a/4, 32b/9, 39b/3, 43b/12, 56a/13, 58b/14, 102b/8, 104b/5, 105b/9, 107b/7, 116a/4, 116b/1, 61a/2, 71b/9, 73b/12, 78b/5, 78b/13, 81b/8, 82b/4, 82b/8, 83a/11, 95b/13, 98a/11, 99b/2, 99b/4

(...) Mén ve Muḥammedī Kōkeltaş ikev kældük. (...)

(...) Ben ve Muhammedi Kökeltaş, ikimiz geldik. (...)

k.-geç 33a/9, 54b/2, 63b/7, 65a/6, 74b/4, 77b/10, 98b/2, 98a/3, 100a/8, 105b/13

(...) Ҳocendqa kélgeç ba'zı münāfiq-şīve éller Ҳalīfeni méniņ éşikimde köre almadılar. (...)

(...) Hocend'e gelince bazı münafık kimseler, Halife'yi benim kapımda görmeye tahammül edemediler. (...)

k.-gen 20b/6, 21a/12, 24a/13, 60b/3, 63b/11, 69a/11, 73a/2, 79a/6, 89b/7, 92a/5, 99b/3, 105a/13, 109b/5, 116a/3, 119b/9

(...) Mīr ‘Alī-Şir Nevā’ī Herīdin Semerqandğa kélgen furşatlar Aḥmed Hācı Bég bile bolur édi. (...)

(...) Mir Ali Şir Nevai, Herat’tan Semerkand’a geldiği vakit Ahmed Hacı Bey ile olurdu. (...)

k.-gen ékendür 22a/7, 24b/1

(...) Ḥasan Ya‘qūbnı va‘deler bile mīrzāğa baqturğalı kélgen ékendür. (...)

(...) Hasan Yakub tatlılık ile karşılık verdi ve hatta o taraflı görünerek, elçiye izin verdi. (...)

k.-gen ékendürler 39b/4

(...) Āḥir ma‘lūm boldı kim bular da‘vā bile Baysungur Mīrzādın ayrılıp Şīrāznı saḥlağanı kélgen ékendürler. (...)

(...) Fakat sonradan anlaşıldı ki bunlar Şiraz’ı savunmak amacı ile Baysungur Mirza’dan ayrılıp Şiraz işi böyle olunca, çaresiz kalıp, bize gelmişler. (...)

k.-gençe 59a/5

(...) Kim bu qış ‘āriyyetī bérgey tā anda oturup Semerqand vilāyetiga éligdin kélgençe évrüşgey biz. Muḥammed Ḥüseyn Mīrzā hem rāzı boldı. (...)

(...) Bu kışı orada geçirip Semerkand vilayetine mümkün olduğu kadar hücum edebilmek için, geçici olarak bize vermesini Muhammed Hüseyin’den istedik. (...)

k.-gende 10b/12, 11a/9, 13b/1, 14b/1, 20a/4, 22a/9, 27b/5, 27b/9, 28a/12, 30a/2, 31b/10, 51a/4, 66a/5, 82a/1, 85b/13, 90a/2

(...) Mén Kābilğa kélgende Şāh Bégim bile Semerqandın Ḥorāsānga kélip Ḥorāsāndın Kābilğa kældiler. (...)

(...) Ben Kabil'e geldiğimde Şah Begim ile Semerkand'dan Horasan'a ve oradan da Kabil'e geldiler. (...)

k.-gendin 74b/8, 79b/11

(...) Andicān'ğa kélgendin soñ 'Alī Dost'nın eṭvārı tamām özgeçe boldı. (...)

(...) Andican'a geldikten sonra Ali Dost'un tavrı tamamen değıştı. (...)

k.-gendür 16a/6, 64b/11

(...) Hemīşe yamanlıq u buzuqçılıq Moğul ulusıdın bola kélgendür. (...)

(...) Kötülük ve bozgunluk daima Moğul ulusundan çıkagelmiştir. (...)

k.-gendürler 54a/3

(...) Fergāna vilāyetide bu ṭabaqa muqtedā ve şeyhü'l-islām ve qāḍī bola kélgendürler. (...)

(...) Fergana vilayetinde bu aileden olanlar imam, şeyhülislam ve kadı olagelmişlerdir. (...)

k.-genimizni 43a/5

(...) Semerqanddağılar ol yurttın köçüp bu yurtqa kélgenimizni yandı. (...)

(...) Semerkand'dakiler, bizim o yurttan göçüp bu yurda gelmemiz üzerine döndü.

(...)

k.-genimni 53b/13

(...) Andicānnı algandın soñ ménin Hocend kélgenimni eşitip H'āce Mevlānā Qāḍīni erk dervāzeside bī'izzetāne asıp şehīd qıldılar. (...)

(...) Andican'ı aldıktan sonra benim Hocend'e geldiğimi duyup Mevlana Kadı'yı erk kapısında, şerefsiz bir şekilde, asıp şehit ettiler. (...)

k.-genler 62b/3, 105b/11

(...) Ba'zı anıñ içidin kélgenler dédiler kim “Tenbel’niñ işi buz[u]lmaqqa yétiptür.
(...)

*(...) Onların içinden gelen bazıları dediler ki: “Tenbel’in işi bozulmaya başlamıştır.
(...)*

k.-genni 61b/13, 110a/12

(...) Qurğan éli qurğannıñ yaqınığa kélgeni qoymaslar édi. (...)

(...) Kurgan halkı onları kurganın yakınma gelmeye bırakmıyordu. (...)

k.-geyde 29b/5

(...) Qunduz vilāyetidin kélgeyde ve Duşī nevāhīside Hüsrev Şāhnı nöker-süderidin ayırıp ruhşat bérgeñ furşatta ol dağı Özbekniñ qorquñıdın Enderāb u Sīrābğa kélip édi. (...)

(...) Kunduz vilayetinden gelerek Duşi civarında, Hüsrev Şah'ı adamlarından ayırıp kendisine izin verdiğim zaman, o da Özbek tehlikesinden kaçıp, Enderab ve Sirab'a gelmişti. (...)

k.-geykeç 117b/2

(...) Namāz-ı huftağa mī‘ād qıldıuk kim uşbu yerde oq kélgey. (...)

(...) Yatsı namazı vaktinde bu yere gelmesini kararlaştırdık. (...)

k.-günçe 87a/2, 113b/4

(...) Cevāb kélgünçe tefrīqa ve gāvğā boldı. (...)

(...) Cevap gelinceye kadar ayrılık ve kavga çıktı. (...)

k.-güsidür 11b/13, 12a/2, 16a/7, 29a/6

(...) Zikri bu tārīhde kélgüsidür. (...)

(...) Lafı bu tarihte gelecektir. (...)

k.-iñ 40b/4, 56b/1

(...) Kêçe bile Ğār-ı ‘Āşıqān tarafığa kéliñ kim qurgannı bérür biz. (...)

(...) Geceleyin Gar-ı Aşıkān’a gelin ki kurganı verimiz. (...)

k.-ip 29b/7, 31b/3, 31b/9, 31b/10, 31b/13, 33a/2, 33b/7, 34a/11, 34a/14, 35a/11, 35a/14, 35b/3, 35b/9, 35b/13, 36a/2, 36a/13, 38a/3, 38a/11, 38b/5, 38b/6, 39a/4, 39b/1, 41b/9, 42b/4, 43a/4, 44a/2, 44b/3, 52b/6, 52b/8, 52b/13, 53a/8, 53a/13, 54b/6, 55b/11, 56a/4, 56a/5, 56a/14, 57a/5, 57a/12, 57b/2, 57b/5, 58a/3, 58a/7, 58a/12, 61b/9, 61b/14, 62a/13, 64b/10, 65a/10, 66a/1, 67a/1, 67b/6, 68a/3, 69b/5, 69b/8, 69b/10, 71a/2, 72a/4, 72a/8, 72a/12, 73a/7, 73a/10, 73b/12, 74b/1, 75a/9, 75b/12, 77a/2, 77b/2, 77b/3, 77b/9, 78a/9, 78a/11, 78b/6, 78b/7, 78b/8, 79a/7, 80a/4, 81b/12, 82b/1, 82b/6, 83b/6, 83b/14, 84a/4, 84a/7, 84b/7, 84b/9, 85a/3, 85a/5, 85a/6, 85a/8, 85b/13, 86a/13, 86b/1, 86b/3, 87a/1, 87b/5, 87b/10, 87b/13, 88a/4, 88a/6, 88b/1, 88b/4, 88b/10, 88b/14, 89b/12, 90a/4, 90b/4, 90b/14, 91b/3, 91b/5, 93a/1, 93b/14, 94a/1, 94b/11, 95b/9, 96b/12, 98a/14, 98b/6, 99a/11, 99a/14, 100b/14, 102a/10, 102b/7, 103a/3, 103a/4, 103a/7, 103a/10, 103b/4, 104a/4, 105a/14, 105b/14, 106b/2, 106b/5, 106b/11, 107b/10, 107b/14, 108a/13, 109a/12, 109b/9, 111a/12, 111b/5, 112a/6, 113b/5, 118a/3, 119a/7, 119b/11, 119b/13

(...) Şeybānī Hān Türkistāndın ılğap uşol seheri bizniñ yurtumuz üstige kélip turdı.

(...)

(...) Şeybanî Han, Türkistan'dan hücum edip o gece bizim yurdumuzun üstüne gelip durdu. (...)

k.-iptür 48a/12, 55b/8, 61a/4, 72b/12, 96a/12, 103b/8, 116b/3

(...) Hân yurtıda bu kara su andaq toqay évrölüp kéliptür kim içide bir ordu tüşkünçe yér bolğay. (...)

(...) Bu Kara Su, Han Yurdu'nda öyle bir şekilde kıvrılıp gelmiştir ki (meydana getirdiği bu çıkıntı içinde) bir ordu inecek kadar yer vardır. (...)

k.-iptürler 39b/5, 119a/14

(...) Şîrâz işi mundaq bolğaç bîçäre bolup kéliptürler. (...)

(...) Şîraz işi böyle olunca, çaresiz kalıp, bize gelmiştiler. (...)

k.-medi 57b/6, 82a/4, 88a/8, 88a/8, 94b/8, 95a/7, 95b/6, 101a/9

(...) Maña bir firüdraq at yiberip özi hem kélmedi. (...)

(...) Bana ise çok kötü bir at gönderdi ve kendisi de gelmedi. (...)

k.-mediler 62a/1, 115b/1

(...) Yana ékkiley qurğın yavuğığa kélmediler. (...)

(...) Bir daha kurgan yakınına gelmediler. (...)

k.-mekdin 16b/12, 38b/1

(...) Belk bu kélmekdin ğaraž uşbu ékendür. (...)

(...) Belki de buraya gelmesinin sebebi bu olmuştur. (...)

k.-mesek 116a/4

(...) Kāşkī [kélme]sek édi. (...)

(...) Keşke gelmemiş olsa idik. (...)

k.-mey 60b/12, 83a/9, 93b/12

(...) Üç dört ayğaça Şıbak Han qurğannıñ yavuqığa kelmey yıraqraqdın qurğannı évrülüp köçüp yürür édi. (...)

(...) Üç dört ay kadar Şıbak Han kurgana yanına gelmeyerek uzaktan etrafında dolaşıp durdu. (...)

k.-meydür 84a/12, 85b/9, 116b/10

(...) Ebū'l Qāsım Kūhber özi kelmeydür édi. (...)

(...) Ebu'l Kasım Kuhber kendi gelmiyordu. (...)

k.-miş 83b/8

(...) Bu cihettin Hāzret-i [H̱āce'nin] ẖatırına néme kélmiş. (...)

(...) Bu yüzden Hazretin hatırına bir şey gelmiş. (...)

k.-mişler 83b/5

(...) Tüş körer-mén kim Hāzret-i H̱āce 'Ubeydullāh kélmişler. (...)

(...) Ben düş görürken Hoca Ubeydullah hazretleri gelmişler. (...)

k.-se 3a/7, 16a/1

(...) Qalın çerig bile kélse bégler méni ve vilāyetni tapşurgularıdır. (...)

(...) Eğer çok asker ile gelirse beyler beni ve vilayeti ona teslim edeceklerdir. (...)

k.-sün 113a/12, 117b/8

(...) Yavuş bolsa kélsün; yana zorlalıñ! (...)

(...) *Yakın olsa gelsin; yürüyelim! (...)*

k.-sünler 79a/1

(...) Haber keltürdi kim “Kélsünler. Şehrni bérürbiz.” (...)

(...) *O: “Gelsinler. Şehri teslim ederiz.” haberini getirdi. (...)*

k.-ür 4b/5, 5a/10, 5a/10, 14b/14, 21a/3, 47b/4, 66a/13, 71b/10, 75b/7, 78a/14, 94a/8, 97b/13, 99a/2, 101b/1, 106b/3, 116b/2, 118b/14

(...) Néçük kim Andicān suyu Oşdıñ kélür Ahısı suyu Kāsāndın kélür yahşı hevālıq yérdür. (...)

(...) *Andican suyu Uş’tan geldiği gibi Ahsı suyu da Kasan’dan gelir, iyi ve havadar yerdir. (...)*

k.-ür édi 52b/12

(...) Muḥāşara müddetide ménin vālidelerimdin ve H̄āce Qāḍīdin muttaşıl bu maзмūn bile ḥaṭṭlar kélür édi. (...)

(...) *Savaş süresince benim validelerimden, Hoca Kadı’dan ve oradaki halktan daima yazılar gelirdi. (...)*

k.-ürde 28b/6

(...) ‘Irāq buzuğluğıda Sulṭān Maḥmūd Mīrzāğa qoşulup yolda kélürde şāyeste ḥidmetler qılğan üçün Sulṭān Maḥmūd Mīrzā ri‘āyet qılıp édi. (...)

(...) *Irak bozgununda Sultan Mahmud Mirza’ya katılıp yolda gelirken hizmetler gösterdiği için Sultan Mahmud Mirza da kendisine inanmıştı. (...)*

k.-ürler 105b/6

(...) Moğullar “Taşkend Taşkend” dép kélürler. (...)

(...) *Moğullar: “Taşkend, Taşkend” diyip gelirler. (...)*

kélil- < *kel-* (X)/ gelinmek

k.-di 59a/11 , 63b/12, 78a/5, 83b/13, 90a/12, 95b/10

(...) Bir ékki künden son Esfidek Qurganı’dın Vesmend Qurganı’ğa kélildi. (...)

(...) *Bir iki gün sonra Esfidek Kurganı’ndan Vesmend Kurganı’na gelindi. (...)*

kélişmek *kel-iş-mek* anlaşımak

k. 112b/2

(...) ‘Aceb bī-maḥal kéliş édi! (...)

(...) *Bu çok vakitsiz bir anlaşma idi! (...)*

kélmek *kel-mek* gelmek

k.+ke 72a/8

(...) Tilbe Ḥan bile sözleşip kélip édi, kömek kélmekke müte‘ayyin [ü] müteyaqqın édi, Özkend’tin atlanıp Ékki Su Arası’ğa kélidi. (...)

(...) *Tilbe Han ile sözleşip gelmişti, yardımın geleceği de meydana çıkmıştı, Özkend’den hareket edip İki Su Arası’na geldi. (...)*

kéltür- < ET *kel-tür-* (ED, 716b) getirmek

k.-di 5b/14, 24a/12, 43a/12, 53b/2, 58a/10, 65a/2, 71a/12, 72b/12, 78b/14, 81a/14, 83b/4, 85b/3, 85b/13, 91b/11, 92b/3, 107b/6, 108b/10, 116b/12, 117b/9, 117b/10

(...) Uluğ oğlu Sulṭān Mes‘ūd Mīrzāğa ağası Sulṭān Aḥmed Mīrzānıñ Aq Bégim atlıq ékkinçi qızını toy u āyın bile alğan saçıqını kéltürdi. (...)

(...) Sultan Mahmud Mirza'nın büyük oğlu Sultan Mesud Mirza ile büyük kardeşi Sultan Ahmed Mirza'nın Ak Begim adlı ikinci kızının merasimle yapılan düğününün hediyesini getirdi. (...)

k.-diler 10a/2, 36b/1, 37a/5, 39a/10, 39b/6, 43a/8, 43a/10, 43a/11, 43a/14, 70a/12, 92a/2, 92b/7, 115b/3, 119a/11

(...) Baysungur Mīrzānı tutqun yosunluq qılıp nöker süderidin ayırıp erkge keltürdiler. (...)

(...) Baysungur Mirza'yı esir edip adamlarından ve uşaklarından ayırıp erke getirdiler. (...)

k.-dük 67a/2, 86b/4, 87a/7

(...) Yanıp kélip Māzū qurğanıǵa uruş salıp zor keltürdük. (...)

(...) Biz gelip, savaşıp Mazu kurganını zor getirdik. (...)

k.-e (keltüre almay) 70a/11

(...) Uşmunça bile tāb keltüre [a]lmay yaǵı qaçtı. (...)

(...) Düşman bu kadarın yeterli bularak direnmeden kaçtı. (...)

k.-e alma- 40b/14

(...) Tāqat keltüre almay H̱āce Qāḍīni araǵa salıp kirdiler. (...)

(...) Direnemeyerek Hoca Kadı'yı araya koyup itaat ettiler. (...)

k.-edürgende 78b/2

(...) Yolda keltüredürgende yayaq qaçıp yüz teşvışler bile Ura Tepe ékende keldi.

(...)

(...) Yolda götürülürken Kanber Ali kaçıp, yaya olarak, bin zahmetle Ura Tepe'ye geldi. (...)

k.-ey 116b/9

(...) Mén Kernān'ğa baray bir nème müyesser bolsa kéltürey. (...)

(...) Ben Kernan'a gidip ne bulabilirsem getireyim. (...)

k.-gende 5b/14, 6a/3

(...) Méniñ uluğ atam bolğay istid'ā qılıp kéltürdi her qatla kéltürgende vilāyetler bérür érdi. (...)

(...) Benim büyük atam yazıyla bildirerek her gelişinde ona vilayetler verirdi. (...)

k.-gendin 47a/14

(...) Ortasında derz boluptur: dérler kim uşbu yérde kéltürgendin soñ bu derz bolğandur. (...)

(...) Ortasında bir çatlak vardır ve dediklerine göre, bu çatlak buraya getirildikten sonra meydana gelmiştir. (...)

k.-gey 61b/2, 117b/1

(...) Aşpāriyān ve Turuq-Şarān ve Çegrek ve ol nevāhīlerğa yiberildi kim istimālet bile yā zor [bile] bu éllerni kétürgey. (...)

(...) Aşpariyan, Turuk-Şaran, Çegrek ve o civara, bu halkları iyilikle veya zorla getirmeleri için gönderildi. (...)

k.-medi 116b/12

(...) Tañ atıp édi kim Bende 'Alī qatrap kélđi. At boğzı kéltürmedi. (...)

(...) Tan ağarmıştı ki Bende Ali acele geldi. At yemi getirmedi. (...)

k.-mey 104a/11

(...) Tenbel henüz özige keltürmey Ahṣī bile Kernān aralığıda atlıq yayaq çerigi bile hanlar bile rū-be-rū bolup özini şāḥ u ḥandek bile bérkitip oturup édi. (...)

(...) Tenbel henüz bunlara aldırmadan Ahṣi ile Kernan arasında, atlı ve yaya asker ile hanlara karşı ağaç engeller ve hendekler ile yerini sağlamlaştırıp karşı karşıya oturmuştu. (...)

k.-se 72b/13, 83b/1

(...) [Dédim] kim “Kélin aytıñ, kim téñri rāst keltürse Semerqand’ını qaçan alğaybiz?” (...)

(...) Ben dedim ki: “Gelin söyleyin eğer Tanrı izin verirse Semerkand’ı ne zaman alırsız?” (...)

k.-üp 7b/2, 17b/14, 20a/11, 25b/14, 30a/13, 34b/3, 36a/13, 37a/1, 52b/5, 53a/8, 67a/5, 68a/5, 84b/10, 100a/13, 110b/8, 118b/9

(...) ‘Azā resmini becā keltürüp aş u ʔa‘ām fuqarā u mesākīngā tartıldı. (...)

(...) Matem töreni yerine getirilip fakir ve yoksullara yiyecekler dağıtıldı. (...)

k.-üptür 47b/2, 108a/6

(...) ʔiḥāydın kişi yiberip keltürüptür. (...)

(...) Çin’den kişi gönderip getirtmiştir. (...)

k.-üptürler 47a/13

(...) Mundaq uluq taşnı ḥaylī yıraq yoldın keltürüptürler. (...)

(...) Bu büyük taşı epeyce uzak bir yerden getirmişlerdir. (...)

k.-ür 42b/12, 58b/5

(...) Bir néçe kökeldaş, imeldaş ve bayırısı Sulţān Mes‘ūd Mīrzānı alıp Semerqandğa Sulţān ‘Alī Mīrzā qaşığa keltürür hayāli bile Keşqa keldiler. (...)

(...) Birkaç süt kardeşi, arkadaşları ve emektar adamları Sultan Mesud Mirza'yı alıp Semerkand'a, Sultan Ali Mirza'nın yanına gitmek niyeti ile Keş'e geldiler. (...)

k.-ürler 43b/4

*(...) İş aña yétte kim bizniñ él ħandeq yaqasığaça barıp qul ve dādek keltürürler édi.
(...)*

*(...) İş o dereceye vardı ki bizimkiler hendek kenarına kadar gidip esirler getirirlerdi.
(...)*

kéltürt < kelürt - (ED, 720a) getirtmek

k.-üp 5a/4

(...) Buĥārā qavunı meşhūrdur Semerqandnı alğan maĥalda Aĥsī Buĥārādın qavun kéltürtüp bir meclisde késtürdüm. (...)

(...) Buhara kavunu da meşhurdur. Semerkand alındığı zaman, Ahsi'den ve Buhara'dan kavun getirtip, bir mecliste kestirdim. (...)

kéme < ET kemi (ED, 721b) gemi

k.+dekiler 62b/6

(...) Kemedekiler hiç uruşa almadılar. (...)

(...) Gemide olanlar vuruşamadılar. (...)

k.+dekilerin 62b/8

(...) Ekşer kémedekilerin ölümge barmağığa bu hareket sebep boldı. (...)

(...) Gemidekilerin çoğunun ölümüne onun bu hareketi sebep oldu. (...)

k.+ni 62b/4

(...) Kömek kélgenler aldarap kémeni yuqqarı tartmay kéçken yerdin oq qoya bértiler. (...)

(...) Yardıma gelenler şaşırarak, gemiyi yukarıya doğru çekmeyip, bulundukları yerde bırakıverdiler. (...)

kéneş < ET kéneş (ED, 734a) danışma, görüşme

k. 16a/11

(...) H̱āce Mevlānā Qādī ve bégler ménin qaşımnda kélip söz ve kéneş bir yérge qoyup qurğannın burc u bārūsının žabı u rabtığa meşgöl boldılar. (...)

(...) Hoca Mevlana Kadı ve beyler gelip, olayı danışıp kurganının burç ve duvarlarının tutması ve ilişkilendirilmesi ile meşgul oldular. (...)

k. qıl- 60b/14

(...) Bir zamān turup kéneş qılduk. (...)

(...) Bir zaman durup görüştük. (...)

k.+ke 43b/5, 111b/12

(...) Barı kéneşke kirer béglerini tilep kéneşip söz muña qarār tapt: (...)

(...) Fikir alışverişine katılabilecek beyleri çağırarak, görüşüp şuna karar verdik: (...)

kéneş- < ET ké:neş- (ED, 734b) danışmak, görüşmek

k.-ip 70b/8, 43b/6

(...) Néçe kündin soñ kénéşip sözni muña qarār bérildi kim Andicān'da qışlamaqdın ğanīm kişisige hīç zarar u āsībī yétmes. (...)

(...) Birkaç gün sonra, görüşülüp şuna karar verildi: Andican'da kışlamamızdan düşmana hiç bir zarar ve ziyan gelmez. (...)

k.-mey 80a/6

(...) Tüş vaqıtıda Sultān 'Alī Mīrzā[nın] bég ü bégatıǵa yigit yelenige hīç kimge haber qılmay hīç kim bile kénéşmey bir néçe yavuǵıdaǵı kiçik kırım bile Çārreh Dervāzesi'din Baǵ-ı Meydān'ǵa Şeybānī Han qaşıǵa bardı. (...)

(...) Öğle vakti, Sultan Ali Mirza, beyleri ve yiğitlerinden hiç kimseye haber vermeden ve hiç kimseye danışmadan, yakınlarından birkaç küçük kişiyle, Çarreh kapısından çıkıp, Baǵ-ı Meydan'a, Şıbani Han'ın yanına gitti. (...)

kénlik < ET kénlik (ED, 732a) genişlik

k.+i 92b/10

(...) Yégirme bés yégirme altı şatu şayar qılǵan ékendürler kim her şatunıñ kénliki ança kim üç kişi éki kişi yandaşa çıqa alǵay. (...)

(...) Yirmi beş yirmi altı merdiven hazırlamış ve her merdivenin genişliği iki üç kişi yan yana çıkabilecek kadarmış. (...)

ként < Soǵd. < ET kend (ED, 728a) kent, şehir

k. 49b/11, 59b/7, 102a/13

(...) Başı Yār Yaylaq, ayaǵı Buḥārā, bir yıǵaç yol yoqtur kim ként ve ma'müre bolmaǵay. (...)

(...) Yar Yaylak'tan başlayarak Buhara'ya kadar, şehir olmayan bir yığaç mesafe yoktur. (...)

k.+i 48b/6

(...) Bahârlar şahrâsı ve şehri ve bâmı u tāmı hūb sebz bolur üçün Şehr-i Sebz hem dërler. (...)

(...) Şehir çok güzeldir. Meyvesi bol ve güzel olduğu için bolluk şehri de denir.

k.+i 99a/4

(...) Masiḥā'nın qoyıḡı kenti Āb-Bürden'dür. (...)

(...) Mesiha'nın en aşağıdaki şehri Ab- Bürden'dir. (...)

k.+idin 70a/5

(...) Hūbān kəntidin yasap çıqtı. (...)

(...) Huban köyünden bize karşı çıktı. (...)

k.+idindür 3b/5

(...) Şāḥib-i Hidāye Mergīnānnın Reşdān atlıq kəntidindür. (...)

(...) Hidaye sahibi, Merginan'nın Reşdan adlı bir köyündendir. (...)

k.+ige 60b/7

(...) Namāz-ı pīşīn Hocendniḡ Tenük Āb atlıq kəntige tüşüldi. (...)

(...) Öğle namazı vaktinde, Hocend'in Tenük-Ab adlı şehrine inildi. (...)

k.+ige 70b/2, 95b/9

(...) Hūbān kəntige oq tüştü. (...)

(...) Huban kentine yakın düştük. (...)

k.+iniñ 95b/2, 106b/2, 106b/5

(...) Qarbuğ Puştesi'niñ şimalıdın Cūdek kentine ayağı bile Ilan Otını tuşlap tépredük. (...)

(...) Karbug Dağı'nın doğusundan, Cudek şehriniñ aşağısından, Ilan Otı'na doğru hareket ettik. (...)

k.+ke 61b/9, 69b/9, 70a/4, 78a/9, 98b/7

(...) Hübān'niñ şarq cenūb tarafıdın Saqā atlıq kente, kim Hübān'dın bir şer'ī bolğay, yétişip édük kim ğanīm kişisi Hübān kentine yasaп çıqtı. (...)

(...) Huban'ın doğusunun güneyinde ve ondan biraz mesafede bulunan Saka adlı kente varmıştık: düşman Huban köyünden bize karşı çıktı. (...)

k.+leri 50a/1, 98a/4, 110a/1

(...) Kéntleri ekşer bu tağniñ dāmeneside tüşüptür. (...)

(...) Kentleri genellikle bu dağ eteğindedir. (...)

k.+leride 98b/3

(...) Özbek çapğunçısıniñ yanılğan haberi kélgeç han qaşığa kişi yiberip Bīş-Ként'tin köçüp Āhengerān kenteride üç tört kün tevaqquf qılduk. (...)

(...) Özbek akıncılarının döndüğü haberi gelince, Han nezdine adam göndererek, Bīş-Kent'ten kalkıp, Ahengeran kentlerinde üç dört gün kaldık. (...)

k.+leridin 67b/6, 67b/8, 82b/8, 97a/2, 98b/6, 59a/3

(...) Yār Yaylaq kenteridin Peşāğarnı, kim Hāzret-i H'āceniñ mülk kenteridindür. (...)

(...) Yar-Yaylak köylerinden olan Peşagar, Hoca Hazretlerine ait olan kentlerdendir.

(...)

k.+leridindür 59a/4

(...) H̄azret-i H̄ācenī mülk kēntleridindür. (...)

(...) Hoca Hazretlerine ait olan kentlerdendir. (...)

k.+lerini 109b/11

(...) Bir nevbet Aḥsī'ni kēntlerini çaptılar. (...)

(...) Bir defa Ahsi'nin kentlerine akın ettiler. (...)

k.+lerinin 71a/1

(...) Andicān'dın köçüp mezḳūr bolḡan kēntlerinin nevāḥīsiḡa kēlip qışlaḡ salduk.

(...)

(...) Andican'dan kalkarak, bu kentlerin civarına gelip, kışla yaptık. (...)

k.+nın 5b/4

(...) Ba'zı kitāblarda bitiptürler kim beyrūcu's-šanem bu taḡlardadır velī bu müddette hīç eşitilmedi bir giyāh eşitildi kim yēti kēntniḡ taḡlarında bolur ol. (...)

(...) Bazı kitaplarda yebruh us-sanemin bu daḡlarda bulunduḡu yazılıdır. Fakat bu sırada hiç duyulmadı. Bir ot duyuldu ki Yalnız Yeti- Kent'in daḡlarında olur. (...)

k.+te 8a/10

(...) Yana bir Sulṭān Aḥmed Mīrzā bile Şāhruḡiyye ve Ura Tépe arasında H̄avāşş dégen kēntte uruşup maḡlūb boldı. (...)

(...) Sultan Ahmed Mirza ile, Şahruhiyye ve Ura Tepe arasında, Has adlı kentte yaptığı ve yenildiği savaştır. (...)

k.+te 66b/6, 67b/7, 97a/5, 119b/1

(...) Babur pādšāh, Kernān dégen kénntedür. (...)

(...) Babur padişah Kernan denilen kenttedir. (...)

kér- genişlemek, germek

k.-gen 108a/4

(...) Hānnı körgegen zamān oq maņa kérgen yerlerni Kiçik Hān'ğa bértiler. (...)

(...) Han, o zaman genişlemiş olan yerleri küçük Han'a verdiler. (...)

kérek < ET kerge:k (ED, 742a) gerek, gerekli

k. 43b/9, 51b/13, 61a/1, 61a/4, 64a/12, 70b/11, 87b/6, 89b/9, 94a/7, 94a/7, 94a/8, 105a/3, 108a/7, 109b/6, 111a/8, 111a/8, 111a/10, 111b/8, 112b/4, 116a/14, 118a/9, 118b/2, 118b/12, 120a/2

(...) Hān tilep turup Cihāngīr Mīrzāğa bérilse hān bile tamām yekrū bolmaq kérek édi. (...)

(...) Han dileyip Cihangir Mirza'ya verilse Han ile tamamen bozuşmak gerekti. (...)

kés- < ET kes- (ED, 748b) kesmek

k.-er 103a/14

(...) Késér qılıcını hergiz özidin ayırmas édi, yā belide édi ya éligige. (...)

(...) Keskin kılıcını hiçbir zaman yanından ayırmazdı; ya belinde ya elinde taşırdı.

(...)

k.-ip 35b/2, 57b/2, 71a/12, 90a/14, 93b/5, 110a/8

(...) Hūtlān suyunın yaqasında bularnıñ kişisige uçrap basıp bir pāre kişi tüşürüp bir néçe baş kėsip bardı. (...)

(...) Hutlan suyunun kenarında bunların adamları ile karşılaşıp onları yenip bir kısmını ele geçirip başını kesti. (...)

k.-medi 107b/1

(...) Bā-vücūd kim dulğa bōrkiniñ bir tārı kėsilmedi, başımğa haylī yara boldı. (...)

(...) Tolganın bir teli bile kesilmedi fakat başımda epeyce bir yara açıldı. (...)

késil- < ET *kes-il-* (ED, 750a) kesilmek

k.-meydür édi 40b/2

(...) Mīrşāh Qoçını andaq çaptılar kim boynınıñ yarımığa yavuş çapılıp édi gāyataş, şehregi kėsilmeydür édi. (...)

(...) Mīrşah Koçın'ı da öyle vurdular ki boynu yarısına kadar kesilmişti, yalnız büyük şah damarı kalmıştı. (...)

késtür- < ET *kes-tür-* (ED, 749b) kestirmek

k.-düm 5a/5

(...) Semerqandnı alğan maħalda Aħsī Buhārādın qavun kélürtüp bir meclisde késtürdüm. (...)

(...) Semerkand alındığı zamanda Ahsi'den ve Buhara'dan kavun getirtip bir mecliste kestirdim. (...)

két- < ET *két-* (ED, 701a) gitmek

k.-er 35a/4

(...) Hüsrev Şāh bu öter dünyā-yı bī-beqā üçün ve kéter nöker-i bīvefā üçün munça yamanlıq ve bednāmlıqı iḥtiyār qılıp ve munça zūlm u bī-dād qılmaqnı öziğe şi‘ār qılıp munça uluq vilāyetler alıp munça qalın nöker u süder sahlamaq tārḥın salıp belk sonralar nöker ü çākeri yégirme-otuz miñge tartıp vilāyāt u parganātı öz pādşāhı ve mīrzālarındın artıp ‘ömrde qılğan işi uşbu boldı. (...)

(...) Hüsrev Şah, bu fani dünya ve günün birinde gidecek olan vefasız asker için, bu kadar kötülük ve kötü adlılığı seçip bu kadar zulüm ve delaletsizliği kendine benimseyip, bu kadar büyük vilayetler alıp bu kadar çok adam beslemiş, sonraları adamları yaklaşık yirmi otuz bine çıkıp, vilayetleri kendi padişah ve mirzalarınkinden daha fazla olmuş, hayatında yaptığı tek iş bu oldu (...)

k.-er 65b/10

(...) Bā-vücūd bu zaḥm Şamed andaq çapar kim Şahsuvār’nıñ başıdın kefi destçe pārçe süñekni qılıçı alıp kéter. (...)

(...) Samed, yaralı olmasına rağmen Şahsuvar’ın başına öyle bir darbe indirir ki kılıç Şahsuvar’ın başından avuç kadar bir kemik parçasını alıp gider. (...)

k.-er bol- 43b/9

(...) Kéteri hem bolsa ol maḥalda bī-tereddüdraq kéter bolur. (...)

(...) Eğer gitmek gerekirse oradan tereddetsüz gidilebilir. (...)

k.-eri 43b/9

(...) Kéteri hem bolsa ol maḥalda bī-tereddüdraq kéter bolur. (...)

(...) Eğer gitmek gerekirse oradan tereddütsüz gidilebilir. (...)

k.-iptür 113b/5

(...) Bargaŋ kişi k  lip düşdi kim m  ddet  d  r kim Cih  ng  r M  rz   çıqıp k  tipt  r. (...)

(...) Giden adam gelip bir müddetten beri Cihangir'in çıkıp gitmiş olduğu haberini getirdi. (...)

k.-ken 85a/8

(...)   ligdin k  tken mülkni yana t  nri b  rdi. (...)

(...) Elden giden m  lk   Tanrı tekrar verdi. (...)

k.-kenidin 72b/10, 75b/10

(...) Ağasının mundaq y  nil k  tkenidin ve bizim mundaq ıldam y  tkenimizdin deng    m  te    ayyir bolup tura qaldı. (...)

(...) Ağabeyinin böyle kolayca gitmesinden ve bizim de bu durumda çabuk gelmemizden şaşırıp kaldı. (...)

k.-men 66a/11

(...) Qanber 'Al  'đ   ve yana her n   vil  yetlerđ   bargaŋ çeriglerge ihtim  m bile tovaçılar çapturup tura ve k  tmen ve baltu ve n   kim bolđ  n   erig meŝ  li      esb  bığ   ihtim  amlıq mu  aŝıllar ta'y  n qılıldı. (...)

(...) Kanber Ali'ye ve kendi vilayetlerine gitmiş olan askerlere de önemle haberciler koŝturulup kalkan, kazma, balta ve askere lazım olan diğer şeyler için tedbirli kaymakam derecesinde memurlar tayin edildi. (...)

k.-sem 101b/4

(...) D  dim kim "Mundaq duŝv  rlıq bile tirilg  n   baş alıp   tsem ya  ŝı, bu nev'     rlıq u z  rlıq bile   l bilg  n   ayaqım y  tken   k  tsem ya  ŝı." (...)

(...) Dedim ki: “Böyle zorluk içinde yaşamaktan ise başımı alıp gitmek daha iyi ve böyle fakirlik ve şikayet ile aleme karşı dolaşmaktan ise ayağımın götüreceği yere kadar gidersem daha iyi.” (...)

k.-tiler 105a/2

(...) Bolğan çerig éli tamām kéttiler. (...)

(...) Askerimizin hepsi gitti. (...)

kéy- < ET ke:d (ED, 700b) giymek

k.-dim 117b/9

(...) Kéydim. (...)

(...) Giydim. (...)

k.-er 7a/1, 7a/5

(...) Yazlar ğayr-i dīvānda ekşer Moğolī bōrk kéyer édi. (...)

(...) Yazın divan haricinde genellikle Moğul biçimi bōrk giyerdi. (...)

k.-er érđi 29b/11

(...) Tonrı pūrşaq u tar kéyer érđi. (...)

(...) Elbisesini çok dar giyerdi. (...)

k.-genniñizni 97b/9

(...) Cihāngīr Mīrzā’ğa maḥşūşāne öz kéygeniñizni yiberiñ. (...)

(...) Cihangir Mirza’ya özellikle kendi elbiselerinizden gönderin. (...)

k.-ip 64a/8, 69b/11, 112b/11

(...) Dervāze'ğa rû-be-rû bolğaç oq kördüm kim Şeyh Bāyezīd köñlek üstide ferācī kéyip üç tört atlıq bile Dervāze'din kirip kéledür. (...)

(...) Kapı karşısına çıkınca Şeyh Bayezid'in, gömlek üzerine hırka giyip üç dört atlı adam ile Kapı'dan girip geliyordu. (...)

k.-meki 29a/14

(...) Yemek ve kéymeki şerfe bile édi. (...)

(...) Yemesi ve giyinmesi garip idi. (...)

k.-mekte 7a/3

(...) Kéymekte ve yémekte bī-tekellūf édi. (...)

(...) Giyinme ve yeme konusunda gösterişsizdi. (...)

kéydür- *key-dür-* giydirmek

k.-üp 74b/5

(...) Andicān'ğa kélgeç Tenbel'niñ inisi Hālīl ve cem'ī kim bendte édiler, benddin çıkarıp hil'atlar kéydürüp ruḥşat bérildi. (...)

(...) Andican'a geldikten sonra Tenbel'in küçük kardeşi Halil ve diğer hapsedilmişlerin hepsi bırakılıp, kaftan giydirilip, gitmelerine izin verildi. (...)

kéyim harp kıyafetleri

k. 69b/11

(...) Értesige biz hem barangar cavanğar gól hirāvulnı tertīb qılıp kéyim kéyip yarağlanıp yasal yasap tura kötergen yayağlarını alımızğa salıp ğanīm üstige yürüdük. (...)

(...) Ertesi gün biz de, sağ kol, sol kol, merkez ve öncülerimizi tayin edip, harp elbiselerimizi giyip, saflarımızı düzenleyip, kalkanlı yayaları önümüze koyup, düşman üstüne yürüdük. (...)

kéyik < ET kéyik (ED, 755a) geyik

k. 3b/3, 4a/10

(...) Aq kéyik yavuq tapılır. (...)

(...) Ak geyik, yakınında bulunur. (...)

k.+i 5a/7

(...) Aq kéyiki bisyār bolur. (...)

(...) Ak geyiği pek çoktur. (...)

kéy(i)n < ET ké: din (ED, 704b) arka

k. 44a/13, 70a/7 ,72b/13, 74a/13, 90a/3, 90a/7, 96a/3, 97a/2, 109a/8, 110a/2, 113b/14, 114b/9, 116a/13

(...) ‘İşret ‘usrattın soñ, ferāğat meşāqqattın kéyin lezzatlıqraq ve yahşıraq körünür. (...)

(...) Sıkıntılı hayattan sonra gelen istirahat ve zorluk arkas(sından gelen huzur) daha tatlı ve daha iyi geliyormuş. (...)

k.+din 33b/14, 80b/12, 89b/11, 90a/4, 103a/3

(...) Yavuq yétkeç ħannıñ sol qolı bile keyindin évrülüp kélip ħannıñ allıda tüşüp kélidi. (...)

(...) Yaklaşarak Han’ın sol tarafı ile arkadan çevirip, gelip Han’ın önünde attan inip geldi. (...)

k.+içe 13a/4, 14a/7, 37b/11, 72a/5, 106a/1, 111a/3, 112b/14

(...) Özüm hem çapğunçının kéyniçe yürüp Puşte-i ‘Ayšnıñ Hākān tarafıdağı dāmanasığa kēldim. (...)

(...) Kendim de akıncıların arkasından yürüyüp Püšte-Ayš’ın Hakan tarafındaki eteğine geldim. (...)

k.+ide 114b/1

(...) Bularnıñ kéynide peyvest bolğusıdur. (...)

(...) Bunların arkada ulaşacaklarını düşündük. (...)

k.+idin 19b/1, 33b/11

(...) Moğolnıñ çapğunçısı birin ékkin çerignıñ keynidin kélip partalğa élig qoyğan bile munça qalın çerig uruş yoq biribirge baqmay buzuldılar. (...)

(...) Moğul akıncıları birer ikişer askerin arkasından gelip askerin ufak tefek eşyasını ele geçirmeleri bu kadar çok asker, hiçbir çarpışma olmadığı ve birbirleri ile karşılaşmadıkları halde bozuldular. (...)

k.+ige 33b/11

(...) Sultān Mes‘ūd Mīrzā kéynige yiberdi. (...)

(...) Sultan Mes’ud Mirza’nın arkasından gönderdi. (...)

k.+imizçe 107b/5

(...) Bir nişānga atımı keynimizçe kēldiler. (...)

(...) Bir ok atımı kadar arkamızdan geldiler. (...)

k.+leri 116a/9

(...) Alarnı ilgeri yür[ü]tüp kéyinleriçe yürüdüm. (...)

(...) *Onları ileriye yürütüp arkalarından yürüdüm. (...)*

kéyinrek < *kéyin+r* Ak daha arka

k. 106a/13, 107a/8

(...) Kéyinrek tartıp tüşeliñ. (...)

(...) *Daha arkaya çekilip inelim. (...)*

kiçik < ET kiçig (ED, 696a) küçük

k. 6b/6, 6b/8, 8b/6, 8b/8, 9a/8, 11b/8, 11b/9, 11b/14, 12a/13, 13a/2, 13b/12, 20a/9, 35a/3, 49a/12, 49a/12, 61a/10, 68a/13, 80a/6, 81a/11, 102a/4, 102a/8, 102a/12, 103b/2, 105b/13

(...) Kiçik Han dadam bile keldim. (...)

(...) *Küçük Han dayım ile geldim. (...)*

k.+din 30b/11

(...) Bu fırsatta İbrāhīm Saru-kim Mañlıg élidin édi, anamnıñ alıda kiçikdin ħidmetler qılıp béglik mertebesiga yétip édi. (...)

(...) *Bu sıralarda Mañlıg ilinden olan İbrahim Saru küçüklüğünden beri babamın hizmetinde bulunup beylik rütbesine kadar yükselmiş. (...)*

k.+tin 40b/8

(...) Maña kiçiktin ħidmet qılıp édi. (...)

(...) *Küçüklüğünden beri benim hizmetimde bulunmuştu. (...)*

k.+i 37b/4

(...) Uluğı uluğığa mürebbī boldı, kiçiki kiçik[ig]e muqavvī. (...)

(...) Büyüğü büyüğüne eğitici ve küçüğü küçüğüne güç kuvvet veren oldu. (...)

k.+[ig]e 37b/4

(...) Uluğı uluğığa mürebbī boldı, kiçiki kiçik[ig]e muqavvī. (...)

(...) Büyüğü büyüğüne eğitici ve küçüğü küçüğüne güç kuvvet veren oldu. (...)

kiçik-kirim < önemsiz

k. 22a/4

(...) Kiçik-kirim sultānları hod ekşer nöker bolup édiler. (...)

(...) Küçük önemsiz sultanların da çoğu onun adamı olmuşlular. (...)

kiçiklik < *kiçik+IXk* küçüklük

k. 101b/4

(...) Kiçiklikdin beri Hıṭāy sarığa hevesim bar édi. (...)

(...) Küçüklükten beri Hitay tarafına gitmeye hevesim vardı. (...)

k.+de 12b/5

(...) Kiçiklikde öldi. (...)

(...) Küçüklüğünde öldü. (...)

k.+ide 19b/9, 28b/4

(...) Kiçiklikide qalmadı. (...)

(...) Küçüklükte kalmadı. (...)

k.+idin 58b/1

(...) Sulṭān Mes‘ūd Mīrzānı kiçiklikidin beri saḥlap ulḡatıp édi. (...)

(...) *Sultan Mesud Mirza’yı küçüklükten beri büyötmüştü. (...)*

kiçikrek < *kiçik*+*rAk* daha küçük

k. 5a/9, 49a/10, 98a/13, 108b/10

(...) Aḥsīniṯ ṣimālide tüşüptür kiçikrek qaşabadur. (...)

(...) *Ahsi’nin doğusunda ve oldukça küçük bir kasabadır. (...)*

kiçim < Moğ. Ata giydirilen zırh

k.+ni 90a/14

(...) Sudın ötkēç kiçimni kesip taşladuk. (...)

(...) *Suyu geçince zırhları çıkarıp bıraktık. (...)*

kiçimlig < Moğ.+T. *kiçim*+*LXg* Zırhlı

k. 90a/11, 90a/13

(...) Bir tīr gez atımı bir cébelig kiçimlig at üzdürüp öttük. (...)

(...) *Bir ok atımı kadar yeri, zırhlı bir halde, atla yüzdürüp geçtik. (...)*

kim < ET kim (ED, 720b) kimse; kim (soru zamiri)

k. 1b/5, 1b/8, 1b/9, 2a/2, 2a/6, 2a/11, 2b/1, 2b/3, 2b/4, 2b/5, 3a/7, 3a/7, 3b/1, 4a/5, 4a/8, 4a/12, 4a/12, 4b/4, 4b/4, 4b/5, 4b/8, 4b/13, 5a/2, 5a/3, 5a/9, 5b/3, 5b/4, 5b/11, 5b/13, 6a/3, 6a/4, 6a/5, 6b/1, 6b/12, 7a/1, 7a/2, 7a/12, 7a/13, 7b/1, 8a/2, 8a/3, 8a/3, 8a/11, 8a/14, 8b/1, 8b/2, 8b/10, 9a/5, 9b/1, 9b/14, 10a/2, 10b/2, 10b/9, 11a/13, 11b/5, 11b/8, 11b/9, 11b/10, 12a/1, 12a/4, 12a/10, 12a/10, 13a/6, 13a/7, 14a/11, 14b/4, 14b/14, 15a/1, 15a/10, 15b/9, 15b/14, 16a/4, 16a/8, 16a/13, 16b/5, 16b/10, 16b/11,

16b/12, 16b/13, 17a/3, 17a/4, 17a/5, 17a/5, 17a/9, 17a/12, 17b/6, 17b/7, 17b/9, 17b/10, 18b/5, 18b/8, 18b/9, 18b/13, 18b/14, 19a/5, 19a/6, 19a/7, 19b/5, 21a/2, 21a/4, 21a/11, 22b/11, 22b/12, 23a/14, 23a/14, 23b/5, 23b/8, 23b/9, 23b/11, 23b/11, 23b/12, 23b/13, 24a/1, 24a/2, 24a/4, 24b/4, 24b/9, 25a/5, 25b/10, 26a/3, 27b/2, 27b/7, 28b/3, 28b/11, 29b/10, 30b/4, 30b/9, 30b/10, 31a/7, 31a/14, 31b/4, 31b/10, 31b/11, 32a/6, 32a/12, 32a/14, 33a/9, 33a/11, 33b/6, 34a/3, 34a/7, 34b/11, 35a/1, 35a/13, 35b/9, 35b/11, 36a/8, 36a/8, 36a/11, 36b/6, 36b/10, 36b/13, 37a/4, 37a/6, 37a/8, 37a/9, 37a/11, 37a/11, 37a/12, 37a/12, 38b/4, 39a/4, 39b/2, 39b/3, 39b/12, 40a/5, 40a/5, 40a/7, 40b/1, 40b/3, 40b/4, 40b/7, 40b/10, 41a/3, 41a/7, 41a/9, 41a/10, 41a/11, 41a/13, 41b/5, 41b/8, 41b/11, 41b/12, 41b/12, 42a/11, 42a/11, 42b/9, 42b/10, 42b/11, 43a/6, 43a/14, 43b/2, 43b/3, 43b/6, 44a/10, 44b/12, 44b/14, 45a/1, 45a/1, 45a/4, 45a/7, 45a/13, 45b/11, 45b/12, 46a/2, 46a/8, 46a/14, 46b/2, 46b/5, 46b/7, 46b/8, 46b/9, 46b/11, 46b/13, 46b/13, 47a/5, 47a/13, 47b/4, 47b/10, 47b/11, 47b/14, 48a/2, 48a/4, 48a/6, 48a/12, 48b/7, 48b/11, 49a/13, 49b/2, 49b/6, 49b/11, 49b/12, 49b/12, 49b/12, 50a/13, 50b/3, 50b/11, 51a/3, 51a/8, 51a/9, 51a/12, 51a/14, 51b/6, 51b/8, 51b/11, 51b/11, 51b/13, 51b/14, 52a/1, 52a/13, 52b/1, 52b/3, 52b/13, 53a/4, 53a/6, 53a/7, 53a/11, 53a/12, 53b/1, 53b/2, 53b/3, 53b/4, 53b/5, 53b/6, 54a/6, 54a/14, 54b/12, 54b/13, 55a/1, 55a/5, 55b/9, 56a/6, 56a/8, 56a/11, 56a/14, 56b/3, 56b/4, 56b/5, 57b/1, 57b/4, 57b/7, 57b/12, 57b/14, 58a/2, 58a/6, 58a/7, 58a/13, 58b/1, 58b/2, 58b/7, 58b/7, 58b/8, 59a/1, 59a/3, 59a/4, 59a/8, 59a/9, 59a/13, 59b/3, 59b/7, 60a/8, 60a/13, 60a/14, 60b/3, 60b/10, 60b/14, 61a/5, 61b/2, 61b/4, 61b/6, 61b/10, 62a/1, 62a/4, 62a/12, 62b/8, 62b/13, 63a/3, 63a/4, 63a/12, 63a/13, 63a/14, 63b/1, 63b/2, 63b/6, 63b/7, 63b/12, 64a/4, 64a/6, 64a/9, 64a/11, 64a/12, 64b/7, 64b/12, 64b/14, 65a/4, 65a/5, 65a/7, 65b/7, 65b/9, 65b/14, 66a/11, 66b/5, 66b/6, 66b/7, 66b/9, 66b/12, 66b/13, 67a/2, 67a/3, 67a/7, 67a/10, 67b/1, 67b/2, 67b/4, 68a/6, 68a/9, 68a/14, 68b/4, 68b/9, 68b/11, 68b/11, 69a/4, 69a/13, 69b/3, 69b/9, 70a/4, 70a/5, 70a/6, 70a/13, 70b/5, 70b/9, 70b/11, 70b/13, 71a/10, 71a/14, 71b/9, 71b/11, 71b/13,

71b/14, 72a/1, 72a/5, 72a/10, 72a/11, 72b/3, 72b/6, 72b/9, 72b/11, 72b/14, 73a/3, 73b/6, 73b/8, 74a/4, 74a/10, 74b/4, 74b/6, 74b/13, 75a/3, 75a/4, 75a/8, 75b/9, 75b/10, 75b/14, 75b/14, 76a/7, 76a/13, 76b/3, 77a/10, 77b/3, 77b/5, 77b/12, 77b/14, 78a/1, 78a/2, 78a/2, 78a/4, 78b/1, 78b/4, 78b/9, 79a/1, 79a/5, 79a/8, 79a/11, 79b/9, 79b/12, 79b/13, 79b/14, 80a/6, 80b/14, 81a/2, 81a/8, 81a/11, 81a/11, 81b/9, 81b/11, 81b/14, 82a/6, 82a/10, 82a/11, 82b/3, 83a/2, 83a/10, 83a/14, 83a/14, 83b/1, 83b/3, 83b/5, 83b/9, 83b/11, 83b/12, 83b/14, 84a/4, 84a/7, 84a/7, 84b/11, 84b/14, 85a/4, 85a/4, 85a/11, 85a/12, 85b/1, 85b/3, 85b/5, 85b/6, 85b/8, 85b/9, 85b/11, 85b/12, 86a/1, 86a/2, 86b/5, 86b/11, 86b/12, 86b/13, 87b/5, 88a/2, 88a/3, 88a/7, 88a/10, 89a/3, 89a/14, 89b/4, 89b/4, 89b/6, 89b/8, 89b/9, 89b/12, 90a/6, 90a/14, 90b/4, 90b/7, 90b/9, 90b/12, 91a/3, 91b/6, 92b/1, 92b/3, 92b/7, 92b/10, 92b/10, 93b/6, 93b/7, 93b/8, 94a/3, 94a/7, 94b/5, 94b/5, 94b/13, 94b/14, 95a/8, 95a/9, 96a/10, 96b/2, 96b/13, 97b/2, 97b/4, 97b/6, 97b/8, 97b/10, 97b/12, 97b/13, 98a/1, 98a/6, 98a/7, 98b/5, 98b/7, 98b/8, 98b/12, 99a/10, 99b/2, 99b/4, 99b/7, 99b/11, 100a/6, 100b/11, 100b/13, 101a/1, 101a/3, 101a/7, 101a/11, 101a/12, 101a/14, 101b/2, 101b/7, 101b/8, 101b/9, 101b/12, 101b/13, 101b/14, 102a/3, 102a/3, 102a/4, 102a/7, 102a/9, 102b/3, 102b/6, 103a/13, 103a/13, 103b/2, 103b/3, 103b/8, 103b/9, 104a/6, 104a/10, 104b/2, 104b/3, 104b/6, 104b/12, 105a/1, 105a/9, 105a/12, 105b/1, 105b/2, 105b/11, 106a/2, 106a/12, 106b/3, 106b/6, 106b/7, 106b/12, 106b/14, 107a/4, 107a/8, 107a/10, 107b/1, 107b/4, 108a/1, 108a/4, 108a/8, 108a/9, 108a/13, 108a/14, 108b/1, 108b/3, 108b/5, 109a/4, 109a/7, 109b/1, 109b/5, 110a/14, 110b/3, 110b/4, 110b/5, 110b/7, 111a/6, 111a/7, 111a/9, 111b/2, 111b/7, 111b/8, 111b/8, 111b/9, 111b/10, 112a/14, 112a/14, 112b/2, 112b/4, 112b/5, 112b/7, 112b/11, 113a/7, 113a/9, 113a/12, 113a/14, 113b/2, 113b/5, 113b/5, 113b/6, 113b/8, 113b/9, 113b/11, 114a/9, 114a/11, 114a/13, 114a/14, 114b/2, 114b/3, 114b/9, 115a/2, 115a/4, 115a/9, 115a/11, 115b/4, 115b/6, 115b/11, 115b/12, 115b/13, 116a/1, 116a/4, 116a/7, 116a/10, 116a/11, 116a/13, 116a/13, 116a/14, 116b/1, 116b/2, 116b/3, 116b/5,

116b/5, 116b/7, 116b/8, 116b/11, 117a/1, 117a/1, 117a/2, 117a/4, 117a/5, 117a/6, 117a/7, 117a/8, 117a/9, 117a/10, 117a/11, 117a/12, 117a/14, 117b/1, 117b/2, 117b/3, 117b/4, 117b/5, 117b/7, 117b/7, 117b/10, 117b/11, 117b/13, 118a/1, 118a/3, 118a/3, 118a/3, 118a/4, 118a/5, 118a/6, 118a/8, 118a/8, 118a/9, 118a/10, 118a/11, 118a/13, 118a/14, 118b/2, 118b/5, 118b/5, 118b/7, 118b/8, 118b/11, 118b/11, 118b/12, 118b/13, 118b/14, 119a/1, 119a/2, 119a/5, 119a/6, 119a/6, 119a/9, 119a/9, 119a/11, 119a/12, 119a/12, 119a/13, 119a/14, 119a/14, 119b/1, 119b/3, 119b/4, 119b/4, 119b/5, 119b/6, 119b/6, 119b/6, 119b/7, 119b/8, 119b/11, 119b/11, 120a/2

(...) Ékki namāz arası bar édi kim Şeyhzāde Dervāzesi'din kirip erke kéldim. (...)

(...) *İki namaz arası vardı ki Şehzade Kapısından girip erke geldim. (...)*

k.+nin 71b/7, 100b/8

(...) Baraṅar bile cavaṅarda her kimniñ i'tibāri köprektür, uç sarıraq turarlar. (...)

(...) *Sağ ve sol kollarda kimin itibarı fazla ise daha ziyade baş tarafta dururlar. (...)*

k.+din 94a/3

(...) Her néçe eṭrāf u cavānibqa elçiler ve kişiler yiberildi, hīç kimdin kömek ü mededī yetişmedi. (...)

(...) *Her ne kadar etraf ve civara elçiler ve adamlar gönderildi ise de, hiç kimseden imdat ve yardım gelmedi. (...)*

k.+ge 75b/11, 80a/6

(...) Mülāzemet teklīfi qılmaqlıqqa ḥod kimge ṭāqat bar édi? (...)

(...) *Bağlanmayı teklif edebilecek takat ise kimde vardı? (...)*

kir- < ET kir- (ED, 735) girmek

k.-di 36b/4, 57b/3, 62a/6, 69b/10, 85a/9, 86a/14, 87b/11, 91a/4, 95a/1, 109a/9, 111a/12

(...) Yana baʿzılar meşel Şīrīm Ṭāḡayī cemāʿatı bile bā-vucūd kim biziñ bile Semerqandʾğa kirdi. (...)

(...) Bazıları da bizimle Semerkand'a girdi. Bunlar arasında Şirim Tagayi ve adamları da bulunuyordu. (...)

k.-diler 36b/5, 41a/1, 62a/3, 63b/5, 73a/6, 86a/7, 104a/5, 104a/8, 104a/9, 104a/10, 104b/1, 110a/2, 119a/5

(...) Oş'qa kélip kirgeç Andicān'nıñ şarq u cenūbıdağı tağ u tüz él ü ulusları tamām kirdiler. (...)

(...) Uş'u ele geçirince Andican'ın doğu ve güneyindeki dağ ve ovaların halkı tamamen bizim tarafımıza girdiler. (...)

k.-dim 84a/12

(...) Uşbu fırsatıta mén yétken bile oq Fīrūze Dervāzesi'din kirdim. (...)

(...) O esnada ben yetişerek hemen Firuze Kapısı'ndan içeri girdim. (...)

k.-dini 88b/9

(...) Çerig kirdini şāḥ u ḥandek bile müstāḥkem u mazbūt qılılıp édi. (...)

(...) Askerlerin etrafı ağaç engel ve hendekle sağlam bir hale getirilmişti. (...)

k.-dük 44a/1, 90a/11, 114a/9

(...) Deryā'ğa yétken bile cébelig kiçimlig oq suğa kirdük. (...)

(...) Nehre varınca, zırhlı bir halde, suya girdik. (...)

k.-e (kire almay) 63b/6

(...) Uzun Hasan kim Andicān'ğa kire almay Ahsī tarafığa barıp édi. (...)

(...) Uzun Hasan, Andican'a giremeyince Ahsi tarafına gitmişti. (...)

k.-e (kire başladılar) 62b/6

(...) Bizin çerig ve Moğul çerigi tuş tuşdın at yalañaçlap kire başladılar. (...)

(...) Bizim asker ve Moğul askeri her taraftan yalın atla suya girmeye başladı. (...)

k.-e alma- 56b/13

(...) Qurğanga kire almay qaçıp Şeyh 'Abdullāh Barlas bile Hutlān sarı tarttı. (...)

(...) Kurgana giremeyerek, kaçıp, Şeyh Abdullah Barlas ile beraber Hutlan tarafına çekildi. (...)

k.-er 2a/11, 43b/5, 101b/2, 106b/2

(...) Eger qurğan eşikige barsaq ékendür, bī-şek ü şübhe qurğan éligge kirer ékendür.

(...)

(...) Eğer kapıya kadar gitmiş olsa idik, hiç şüphesiz, kurgan ele geçecekmiş. (...)

k.-geç 23b/6, 32a/1, 63b/3, 104a/4, 111a/13, 112b/13

(...) Oş'qa kélip kirgeç Andicān'nın şarq u cenūbıdağı tağ u tüz él ü ulusları tamām kirdiler. (...)

(...) Uş'u ele geçirince Andican'ın doğu ve güneyindeki dağ ve ovaların halkı tamamen bizim tarafımıza girdiler. (...)

k.-gen 33b/11, 36b/5, 39b/5, 51a/6, 73b/12, 86b/5, 90a/10, 108b/1, 110b/13

(...) Hālā kim Oş ve Margīnān ve Özkend ve kirgen vilāyet ü él ü ulus éligiñizdedür.

(...)

(...) Uş, Merginan, Özgend ve idarenize girmiş olan vilayet ve halk hala elinizdedir.

(...)

k.-gende 15b/1, 110a/7, 97a/8

(...) Témür Bég Hindūstan'ğa kirgende bu hatunnıñ uruq qayaşdın biri ol çerigge barıp ékendür. (...)

(...) Timur Bey Hindistan'a girdiğinde bu kadının akrabasından biri o sefere katılmıştır. (...)

k.-gendifin 61a/12

(...) Margīnān'ğa kirgendifin ékki üç kün[din] soñ Qāsım Bégge Peşağarı'dın ve yanı nöker bolğanlardan ve 'Alī Dost Bég'niñ nökerleridin yüzdin köprek kişi qoşup Andicān'nıñ cenūb tarafıdağı tağ éllerige meşel Aşpāriyān ve Turuq-Şarān ve Çegrek ve ol nevāhīlerğa yiberildi. (...)

(...) Merginan'a girdiğimizden iki üç gün sonra Kasım Bey, Peşagarlılar, yeni nöker olanlar ve Ali Dost Bey'in adamlarından yüzden fazla kişi ile koşup Andican'ın güney tarafındaki dağ kabilelerinden Aşpariyan, Turuk-Şaran, Çegrek ve o civara gönderildi. (...)

k.-genleri 86a/11

(...) Qurğanların mundaq kirgenlerini ve élniñ bu nev' rücū'ını körüp olturğan yerdin Buḥārā sarı köçti. (...)

(...) Kurganların bu şekilde bize geçtiğini ve halkın döndüğünü görüp bulunduğu yerden Buhara tarafına göçtü (gitti). (...)

k.-ip 10a/12, 14b/7, 15b/6, 17b/1, 19a/2, 30b/13, 39a/9, 40b/12, 42a/5, 43b/11, 51a/5, 58a/11, 66b/10, 73b/8, 73b/9, 77b/7, 79b/4, 80b/7, 81b/2, 84a/14, 84b/7, 90b/5, 98a/9, 106a/14, 107a/10, 108b/2, 112b/12, 117a/5, 117b/12, 119b/13

(...) Kemrūd Derasi'ğa kirip yuqqarı baqa yürüdük. (...)

(...) Kemrud Deresi'nden girip yukarıya doğru yürüdük. (...)

k.-iptür 88b/7, 109b/3

(...) Bizniñ bir tuğluq kişi yénjilrek yanıp hādekke kriptür. (...)

(...) Bizim bir alay kadar adamımız çabucak dönüp hendeğe girmiştir. (...)

k.-meydür 72a/2

(...) Vilāyetqa kirmeydür édi. (...)

(...) Vilayetlere girmiyordu. (...)

k.-miş 63b/7

(...) Aḥsīniñ erkığa kirmiş. (...)

(...) Ahsi erkine girmiş. (...)

k.-se 64a/11

(...) Eger teraḥḥum qılıp tutturulmasa ya talatılmasa biziñ bile qazaqlıqlarda ve miḥnetlerde bolğan cemā'atnıñ ḥāzır tanığan mällarığa bārī fermān bolsa kim éliglerige kirse uşmunça bile qutulsalar, minnetler tutsalar kérek. (...)

(...) Eğer kendilerine merhamet edip, onları uygun duruma getirmeden ve mallarını zaptettirmeden, yalnız kazaklıklarda ve mihnetlerde bizimle beraber bulunanların mallarını geri almalarına izin verilirse şükretmeleri lazımdır. (...)

kiriş- < ET *kir-(X)ş* (ED, 747a) giriş

k.+i 95a/1

(...) Bu kirişi haylī merdāne giriş édi. (...)

(...) Bu girişi, çok cesurca bir giriş idi. (...)

k.-kende 52a/12

(...) Moğollar içide ri‘āyet qılğan i‘timādlıq kişimiz Tolun H̱āce üçün Semerqandın Moğol ulusu qaça kırışkende Tolun H̱ācenı yiberilip édi kim élge naşihat qılıp tevehhümni ẖatırlarından çıqargay tā él qorqunçtın ser be-bād bérmegeyler. (...)

(...) Moğullar arasında kendisine hürmet ve itimat edilen adamımız Tolun Hoca olduğundan Semerkand’dan Moğul ulusu kaçmağa başladığında askere nasihat edip, vehmi gönüllerinden çıkarması ve askerin korkudan kendilerini tehlikeye atmaması için, Tolun Hoca gönderilmişti. (...)

kiriş- < ET *kir-iş-* (ED, 747a) girişmek

k. (kiriş salıp) 68a/9

(...) Baysunğur Mīrzā’nı bégleri bile tutup Baysunğur Mīrzā’ğa giriş salıp muharrem ayının onı édi kim mundaq hoş-‘tab‘ u pürfaẓīlet ve hesāb u neseb bile ārāsta pādşāhzādeni şehīd qıldı. (...)

(...) Baysungur Mirza’yı, beyleri ele tutup tevkif etti ve onu kırışle boğdurup, Muharrem ayının onunda, bu hoş tabiatlı, çok faziletli değerli ve asil şehzadeyi şehit etti. (...)

k. (kiriş édi) 95a/2

(...) Bu kirişi haylī merdāne giriş édi. (...)

(...) Bu girişi, çok cesurca bir giriş idi. (...)

k.-ti 74b/10, 89b/12, 95a/3

(...) Yavuq kişiler ve mu'teber kişiler [özini] faşıldin taşlap qaa kirişti. (...)

(...) Yakın ve saygı gören adamlarımız da duvardan atlayıp kaçmaya başladılar. (...)

k.-tiler 74a/5, 89b/14, 90a/4, 91b/9, 91b/10, 93b/8, 94b/10, 105b/11, 115b/6, 115b/7, 115b/11

(...) Sipāhī u ra'yyet nevmīd bolup birer ékkirer qurğandın taşlap qaa kiriştiler.

(...)

(...) Asker ve halk ümitsizliğe düşüp, birer ikişer kurganı bırakıp kaçmaya başladılar.

(...)

kişi < ET kişi (ED, 752) kişi, kimse

k. 5b/8, 60a/4, 60a/12, 60b/12, 6b/14, 7a/6, 7a/14, 7b/4, 7b/5, 7b/10, 13b/5, 13b/6, 13b/9, 13b/11, 13b/13, 13b/14, 14a/3, 14a/6, 14b/2, 14b/11, 15a/2, 15a/4, 15a/8, 15a/12, 15b/3, 15b/10, 16b/8, 18a/14, 18b/1, 18b/3, 18b/10, 19a/3, 19a/10, 21a/6, 21a/9, 21b/1, 21b/2, 21b/8, 22a/3, 23a/6, 23a/8, 24b/3, 25a/1, 25b/5, 26a/3, 26a/7, 26a/8, 29a/1, 29a/8, 29a/9, 29a/13, 29b/12, 2b/2, 2b/3, 30a/12, 31a/11, 35b/1, 35b/5, 38a/6, 38a/7, 39b/1, 3b/11, 40b/3, 41b/11, 42b/12, 44a/13, 47b/1, 51a/9, 51a/12, 52a/4, 53a/13, 53b/2, 54a/7, 54a/8, 55a/7, 55b/4, 57a/3, 59a/1, 61a/2, 61a/9, 61a/10, 61a/14, 61b/3, 63a/4, 63a/6, 63b/4, 64b/7, 65b/11, 66b/14, 67a/14, 73a/10, 73b/3, 76b/8, 77a/7, 78a/5, 79b/14, 82a/14, 82b/11, 82b/12, 83a/1, 84a/5, 84b/13, 85a/2, 85a/3, 85a/11, 85a/14, 85b/2, 85b/5, 85b/9, 85b/9, 85b/11, 86b/3, 87a/6, 88a/2, 88a/4, 88a/5, 88a/7, 88a/8, 88a/8, 88a/9, 88b/6, 88b/13, 88b/14, 89b/6, 90a/3, 90a/9, 90b/6, 91a/6, 91a/7, 92b/10, 92b/10, 93a/11, 93b/2, 93b/5, 94b/4, 94b/5, 95a/11, 97a/6, 97a/11, 97b/8, 98a/6, 98b/2, 98b/13, 100a/1, 100a/4, 100a/4, 100a/5, 101a/13,

101a/14, 102a/2, 102a/9, 102a/10, 103a/10, 103a/11, 103a/12, 103b/7, 104a/7, 104b/3, 104b/6, 104b/14, 105a/1, 105a/4, 105a/5, 105a/7, 105a/9, 105b/6, 106b/11, 106b/12, 106b/14, 107a/3, 107a/8, 107b/4, 107b/13, 108b/2, 109a/11, 109b/1, 109b/14, 110a/8, 110a/9, 110a/13, 110b/7, 111a/10, 111a/10, 111a/12, 111b/1, 111b/1, 112a/11, 113a/9, 113a/10, 113a/12, 113b/1, 113b/4, 113b/5, 113b/6, 113b/7, 113b/11, 114a/5, 114a/7, 114a/13, 114a/13, 114a/14, 114b/13, 115a/6, 116b/3, 117a/11, 117b/7, 117b/8, 117b/10, 118b/2, 119a/2, 119a/7, 119b/5, 120a/1

(...) Kéyin évrülgen kişi hem kélip bizniñ tuğqa oq qoya kiriştiler. (...)

(...) Arkamıza geçen adam(lar) da gelip bizim alaya ok atmaya başladılar. (...)

k. ékendür 21a/1

(...) Ğarīb ahlāq u eṭvārlıq kişi ékendür. (...)

(...) Garip ahlak ve tavırlı bir adammış. (...)

k.+din 53b/11, 104b/12, 105a/2, 107a/8

(...) Biz tört kişidin né miqdār mutazarrır bolğaylar? (...)

(...) Biz dört kişiden ne kadar zarar göreceğiz? (...)

k.+dür 60b/11

(...) ‘Alī Dost né nev‘ yamanlıq qılğan kişidür. (...)

(...) Ali Dost, birçok kötülükler yapmış bir adamdır. (...)

k.+ge 58b/7, 75b/3, 76b/1, 118a/6

(...) Mén kişige bildürmey bu yayaqnı Velī Hazānçı bile, kim uruşta maña tüşüp édi, bir yerde saħlap özüm sizge çapa keldim. (...)

(...) Ben başkalarına duyurmadan, bu yayayı, muharebede elime düşen Veli Hazançı ile birlikte, bir yere gizleyerek, kendim size koştum. (...)

k.+imdin 112a/3

(...) Bir pāre öz kişimdin hem Mīrzā'ğa kömek ta'yīn qıldım. (...)

(...) Kendi adamlarımdan da bir miktattan ona yardımcı tayin ettim. (...)

k.+imiz 72a/13, 82b/14, 88b/3, 106a/5, 114a/4

(...) Sengdin ötkēç kéynimizde yağı kişisi körünmey Seng Suyı yuqqarı oq yürüdük.

(...)

(...) Seng'den geçince arkamızda düşmanın adamı görünmedi ve biz Seng suyu ile yukarıya doğru yürüdük. (...)

k.+ler 43b/13, 59a/2, 74b/10, 77a/1, 78b/11, 85b/2, 94a/3, 95a/3

(...) Yavuq kişiler ve mu'teber kişiler [özini] faşıldın taşlap qaça kırıştı. (...)

(...) Yakın ve saygıdeğer adamlarımız da duvardan atlayıp kaçmaya başladılar. (...)

k.+leri 35a/1, 103a/7

(...) Kiçik Han'nın kişileri tamām Moğulça yasatıp édiler. (...)

(...) Küçük Han'ın adamları tamamen Moğul adetine göre giyinmişlerdi. (...)

k.+leridin 62b/10

(...) Uzun Hasan'nın mu'teber kişileridin. (...)

(...) Uzun Hasan'ın saygıdeğer adamlarından idi. (...)

k.+lerimiz 67b/5

(...) Bizniñ hem béglerimiz ve içkilerimiz ve abdān kişilerimiz alarnıñ bendiğa tüşüp édi. (...)

(...) Bizim de beylerimiz, içkilerimiz ve iyi adamlarımız onların eline düşmüştü. (...)

k.+lerimni 107b/11

(...) Méniñ ābādān kişilerimni tüşürdiler. (...)

(...) Benim iyi adamlarımı düşürdüler. (...)

k.+lerin 71a/13

(...) Andicān ve Oş nevāhīsidin hem qazaq yigitler ‘eyyārlıq bile tınmay barıp ılıqların sürüp [kişilerin öltürüp] bisyār ‘āciz qıldılar. (...)

(...) Andican ve Uş civarında da bizim çapulcu yiğitler kurnazlıkla durmadan hücum edip, düşmanın atlarını sürüp çok taciz ettiler. (...)

k.+lerini 82b/7

(...) Ebū’l Qāsım Kūhber ve İbrāhīm Tarḥan abdān kişilerini mülāzemetqa yiberip qulluq ve ihlāş iṭhārını qıldılar. (...)

(...) Ebū’l Kasım Kuhber ve İbrahim Tarhan, iyi adamlarını bağlılığa gönderip kulluk ve sadakat gösterdiler. (...)

k.+leriniñ 119a/3

(...) Sizni tutqalı ol yaqın qıldı kim bu āvāz Tenbel’niñ yiberen kişileriniñ atınıñ tavuşı bolğay. (...)

(...) Bu sesin, Tenbel’in gönderdiği adamların sesi olduğunu tahmin etti. (...)

k.+m 87b/14, 111a/13

(...) Mén Semerqand'ni alganda sanaqlıq ékki yüz qırq kişim bar édi. (...)

(...) Ben Semerkand'ı aldığımdayanımdaya tecrübeli iki yüz kırk adamım vardı. (...)

k.+miz 52a/12, 56a/11

(...) Kişimiz az. (...)

(...) Adamımız az. (...)

k.+mizge 72a/13

(...) Bizdegi yiraqdayi kişimizge baqmay hāzır kişimiz bile bī-tevaqquf qışnıñ zarb-ı savuğida ténrige tevekkül qılıp Andicān'dın Bendde Sālār yolu bile Sulţānım bile Aḥmed Bég'niñ üstige atlanduk. (...)

(...) Biz de uzaktaki adamlarımızı beklemeden mevcut adamlarımız ile kışın şiddetli soğuşunda Tanrıya tevekkül edip Andican'dan Bend-Salar yolu ile derhal Sultanım ile Ahmed Bey üstüne hareket ettik. (...)

k.+mizni 113b/13, 114a/3

(...) Sengge yétkünçe ekşer kişimizni tüşürdiler. (...)

(...) Seng'e varıncaya kadar adamlarımızın çoğunu düşürdüler. (...)

k.+mizniñ 98a/3, 99b/1, 113a/11

(...) Haber kélgeç kişimizniñ azlıqıǵa baqmay çapa atlanduq. (...)

(...) Haber alınca adamlarımızın azlığına bakmayarak onlara karşı harekete geçtik.

(...)

k.+ni 16b/6, 21a/4, 29b/5, 33a/6, 39a/9

(...) Özbek zor kişini böke dér émiş. (...)

(...) Özbekler kuvvetli adama büke derlermiş. (...)

k.+ni 62b/3, 67b/3, 69a/13, 89b/7, 100a/4, 102a/2, 105b/4, 112a/1, 112a/2, 117b/11

(...) Turğan yigitler tuş tuşdın yapışıp bu ékki kişini tart part qıldılar. (...)

(...) Etrafta duran yiğitler de her taraftan yetişip bu iki kişiyi yakaladılar. (...)

k.+niñ 3b/11, 23b/14, 30b/9, 33a/9, 33a/11, 40b/7, 58b/14, 72b/3, 80b/8, 98b/14, 102b/12, 108b/14

(...) Kem kişiniñ fevtiğa munça müte’essir bolup édim. (...)

(...) Az adamın ölümünden böyle üzölmüşümdür. (...)

k.+si 66a/8, 68a/3, 70a/5, 70a/9, 70b/1, 71b/10, 73b/12, 82a/12, 84a/13, 86b/1, 88b/3, 88b/5, 89b/12, 93a/10, 94b/2, 105b/7, 106a/3, 106a/5, 112a/3, 113b/8, 113b/12, 114a/4, 30b/8, 32b/11, 32b/12, 34b/13, 38b/11, 39b/11, 43b/6, 44a/4, 44a/11

(...) Sultān Maḥmūd Ḥan uruş kişisi émes édi. (...)

(...) Sultan Mahmud Han savaş adamı değildi. (...)

k.+siçe 35a/1

(...) Bular munça mīrzālar ve munça serdār bēgler bāvücūd kim kişileri iki Ḥüsrev Şāhnıñ kişisiçe bolmasa, bir yarım ançada ḥod né söz. (...)

(...) Bunlar, bu kadar mirzalar ve serdar beyler, adamları, Ḥüsrev Şah’ın adamlarının iki misli değilse de bir buçuk misli olduğu halde, fazla önemsemeyip siperden çıkmadılar. (...)

k.+sige 35b/1, 70b/10, 70b/12, 72a/6

(...) Tenbel’niñ qalın kişisige uçrap élige tüşti. (...)

(...) Tenbel'in kalabalık kişisine tesadüf edip eline düştü. (...)

k.+sin 11b/11

(...) Qalmaqnı néçe qatla basıp qalın kişisin qırğan üçün alaçı déy déy keşret-i isti'māl bile Alça boluptur. (...)

(...) Kalmakları birkaç defa yenip birçok adamlarını kestiği için, alaçı diye diye çok kullanma neticesinde alça olmuştur. (...)

k.+sini 61b/7, 86a/7, 106a/9, 106b/13

(...) İldam yürüp yétip oq qoyup ilgeriki kişisini alğan bile tépredük. (...)

(...) Çabuk yürüyüp, yetişip ve ok atıp, ileri adamını ele geçirerek yolumuza devam ettik. (...)

kivür- içeriye sokmak, koymak

k.-diler 62a/11

(...) İbrāhīm Saru ve Veys Lāgarī ve Seydī Qara başlıqlarını tilep Ah̡sī'nin taş qurğanığa kivürdiler. (...)

(...) İbrahim Saru, Veys Lagari ve Seydi Kara kumandasında bulan kuvvetleri Ah̡si'nin dış kurganına soktular. (...)

k.-geyler 104b/4

(...) H̡atırğa yétti kim bir kéçe Andicān'nın yavugığa barıp kişi kivürüp h̡āce vü erbābları bile sözleşsek, ihtimālī bar kim bizni bir tarafdın kivürgeyler. (...)

(...) Bir gece Andican'ın yakınına gidip, adam sokup, Hoca ve çevre ile konuşursak, belki bizi bir taraftan içeri sokarlar diye düşündük. (...)

k.-üp 104b/3, 104b/6

(...) Qanber ‘Alī Bég ve yana ba‘zı bégleri ilgerirek yiberildi kim inçkelik bile qurganga kişi kivürüp ẖāce vü erbāb bile sözleşeyler. (...)

(...) *Kanber Ali Bey ile diğer bazı yiğitler biraz ileri gönderilerek onlar gizlice kurgana adam sokup, Hoca ve çevre ile konuşacaklardı. (...)*

k.-meydür 93b/6

(...) Hīç kim yañı aşlıq kivirmeydür édi. (...)

(...) *Hiç kimse yeni ekini toplayamıyordu. (...)*

kivürmek *kivür-mek* koymak

k.+ni 78b/12

(...) H̱āce Yahyā Semerqand’ğa kivürmekni cezm étip yibermedi, velī me’yūs bolğu dék söz hem aytmadı. (...)

(...) *Hoca Yahya bizi Semerkand’a sokmayı kesin olarak taahhüt etmedi fakat ümitsizliğe sevkedecek söz de söylemedi. (...)*

kiyiz < ET kīdiz (ED, 707a) keçe

k. 10b/8

(...) Moğol töresi bile ẖānnı ve Ésen Devlet Bégimni bir aq kiyiz üstige olturguzup ẖān köterdiler. (...)

(...) *Mogul adetince Han ile Ísen Devlet Begim’i, beyaz bir keçe üstüne oturtup han ilan ettiler. (...)*

köç < ET köç (ED, 693a) göç

k. 35a/11, 54b/12, 63b/11, 69b/2, 72a/3, 77b/6, 77b/7, 81a/5, 86a/9, 86b/2, 91a/6, 98a/1

(...) Semerqand'ta qalğan köç uruq u aç u aruq bile kældiler. (...)

(...) Semerkand'da kalan göçü, ailesi ve adamları ile birlikte geldiler. (...)

k.+i 27b/8, 52b/2

(...) Bular hem Bāqī Cağāniyānnıñ köçi bile kélip qoşuldılar. (...)

(...) Bunlar da Baki Çaganyani'nin göçü ile gelip yerleştiler. (...)

k.+ige 63a/8

(...) Uzun Hasan köçige Ahsī sarı tarttı. (...)

(...) Uzun Hasan Ahsi tarafına göç etti. (...)

k.+ini 90b/14

(...) Semerqand'dın köçini alıp bu hem Hüsrevşāh'ğa bardı. (...)

(...) Semerkand'dan göçünü alıp Hüsrev Şah'a vardı. (...)

k.+leri 55a/5, 55b/3, 79b/11

(...) Bu Semerqand béglerinin ekşer köçleri hem Keşde édi. (...)

(...) Bu Semerkand beylerinin birçoğunun göçleri Keş'te idi. (...)

k.+lerige 52b/11

(...) H̱āce Qādī evvel qal'adārlıqta méniñ devletẖāhlıgım üçün on sekiz miñ qoynı qurgandağı yigitlerge ve biziñ bile bolğan yigitlerniñ köçlerige üleşti. (...)

(...) Hoca Kadı önce o kalenin korunmasında, bana olan hürmet ve alakası sebebiyle on sekiz bin koyununu kurgandaki yiğitlere ve bizim ile olan yiğitlerin göçlerine dağıttı. (...)

k.+lerini 74a/11

(...) Özkend'ni hem köçlerini çıqargandın soñ biziñ dīvāñğa qoyğaylar. (...)

(...) Özkend'i de göçlerini götürdükten sonra bizim divana bırakacaklardır. (...)

köç- < ET köç- (ED, 694a) göçmek

k.-ken 35b/4

(...) 'Anber Kūh dāmeneside H̱āce Çangāl nevāhīside H̱orāsān çerigi köçken maḥalda élig alışurlar. (...)

(...) Anber dağı eteğinde, Hoca Çengal civarında, Horasan askerlerinin göçtüğü yerde çarpıştılar. (...)

k.-ti 33a/5, 69b/7, 86a/12

(...) Qunduz sarı su yoqqarı baqa köçti. (...)

(...) Kunduz'a doğru suyun yukarı tarafına göçtü. (...)

k.-tiler 16b/10, 63a/2

(...) Bégler bu sözlerge mültefit bolmay, dürüşť cevāblar aytıp ilgerige köçtiler. (...)

(...) Beyler bu sözlere önem vererek dürüşť cevaplar söyleyip ileriye göçtüler. (...)

k.-tüm 98b/5

(...) Mén kim Bīş-Ként'tin köçtüm, bu cem' Bīş- Ként'te qaldılar. (...)

(...) Ben Bişkent'ten göçtüğüm vakit bunlar Bişkent'te kaldılar. (...)

k.-üp 35a/10, 39b/2, 39b/9, 40a/8, 40b/14, 43a/2, 43a/4, 43b/10, 64b/7, 71a/1, 78b/13, 93b/13, 98b/3

(...) Özbek çapğunçısının yanılğan haberi kélgeç ḥan qaşığa kişi yiberip Bīş-Ként'tin köçüp Āhengerān kéntleride üç tört kün tevaqquf qılduk. (...)

(...) Özbek akıncılarının döndüğü haberi gelince, Han huzuruna adam gönderip, Bişkent'ten göçüp Ahengeran köylerinde üç dört gün kaldık. (...)

kökeldaş < Moğ. Süt kardeş

k. 69a/4, 83b/3, 95a/11, 98a/14, 98b/8, 112b/10, 114b/4

(...) Bilmen Noya[n] Kökeldaş Semerqandta anıñ bile né tavır yaman ma'āş qılır.

(...)

(...) Noyan Kökeltaş Semerkand'da ona karşı ne şekilde fena davranmış, bilmiyorum. (...)

k.+nın 97b/11

(...) Qāsım Bég'nin mübālağası cihetidin Noyan Kökeldaş'nın bir uluq yassı qılıcını kim Semerqand'da özi üçün yasatıp édi, Tenbel'ğa yiberildi. (...)

(...) Kasım Bey'in ısrarı üzerine, Noyan Kökeltaş'ın Semerkand'da kendisi için yaptırmış olduğu büyük yassı kılıcı alıp, Tenbel'e gönderdim. (...)

k.+ını 62a/11

(...) Sulţān Maḥmūd Han , Bende 'Alī Ḥaydar Kökeldaş'nı ve Ḥācī Ġāzī Mangıt'nı, kim uşol fırsatta Şeybānī Han'dın qaçıp han kaşığa kélip édi. (...)

(...) Sultan Mahmud Han, Bende Ali, Haydar Kökeltaş ve bu sıralarda Şeybani Han'dan kaçıp hanın yanına gelmişti. (...)

k.+lar 91b/13

(...) Üştürger'din tarafıda kökeldaşlar ve yavuş içkiler çıqıp érdi, meşel Noyan Kökeldaş, Qul Naţar Tağayī ve Mezīd ve ba'zılar. (...)

(...) Üştürgerden tarafına kökeltaşlar ve yakın içkilerden Noyan Kökeltaş, Kul Nazar Tagayi, Mezid ve diğer birçokları çıkmışlardı. (...)

köl < ET köl (ED, 715b) göl

k. 48b/3, 81b/8

(...) Fān tağlarının arasında bir uluq köl tüşüptür. (...)

(...) *Fan Dağlarının arasında büyük bir göl vardır. (...)*

k.+ni 86a/14

(...) Qara Köl'ni hem Merv'din Ebū'l Muḥsin Mīrzā'nın kişisi kélip aldı. (...)

(...) *Kara Göl'ü de, Merv'den Ebūlmuhsin Mirza'nın adamları gelip aldı. (...)*

k.+i 81b/9

(...) Muḥīṭi tahmīnen bir şer'ī [bolğay] ṭavr kölidür. (...)

(...) *Yeri tahminen bir şer'i kadar tutan güzel bir göldür. (...)*

kömek yardım

k. 62a/13, 62b/1, 62b/3, 71b/14, 72a/8, 72b/8, 86b/13, 86b/13, 88b/14, 91a/13, 92b/3, 94a/3, 94a/4, 94a/8, 94a/10, 94b/8, 112a/4

(...) Her néçe eṭrāf u cavānibqa élçilerve kişiler yiberildi, hīç kimdin kömek ü mededī yetişmedi. (...)

(...) *Her ne kadar etraf ve civara elçiler ve adamlar gönderildi ise de hiç kimseden imdat ve yardım gelmedi. (...)*

k.+ke 88a/4, 88a/5, 88a/8, 89b/12

(...) Eṭrāf [u] cavānibdaqılardın ḥandın Eyyub Bégçik ve Qaşqa Maḥmūd ve Bārınlar tört beş yüz kişi kömekke kélip édi. (...)

(...) Etraf ve civardakilerden, Han'dan, Eyyub Begçik, Kaşka Mahmud ve Barınlar, dört beş yüz kadar adamla yardıma gelmişti. (...)

k.+din 71b/14

(...) Bara kéle Ḥan'nı barın qıldılar kim Tenbelğa kömek yibergey. (...)

(...) Sonunda Tenbel'e yardım göndermesi için Han'ı ikna ettiler. (...)

k.+i 69b/4

(...) Mundaq maḥalda ğayb kömeki Sulṭān Aḥmed Qaravul cemā'atı bile kélip qatılğannı şügün tutup şabāḥī oq ğanīm üstige yasap yürüdük. (...)

(...) Böyle bir zamanda beklenilmeyen bir yardım olarak, Sultan Ahmed Karavul'un, adamları ile gelip, katılmalarını uğur sayıp ertesi sabah düşman üstüne yürüdük. (...)

k.+ler 94a/12

(...) Sulṭān Ḥüseyn Mīrzā dék merdāne vü şāḥib tecrübe pādşāḥ bizge meded qılmay bizge köñül kömekler bérıp élçi yibermey. (...)

(...) Sultan Hüseyin Mirza gibi cesur ve tecrübe sahibi bir padişah da bize yardım etmeyecek ve manevî yardımlar için bir elçi bile göndermeyecek. (...)

könlek gömlek, elbise

k. 110a/7, 112b/11

(...) Uyquluq könlek çān qoyup beş altı kişi bile atqulap ura ura bularnı çıkarur. (...)

(...) Gece gömlek ile kalıp, beş altı adam ile ok atıp, vura vura bunları çıkarır. (...)

könül < ET köñül (ED, 731b) gönül

k. 53a/13

(...) Né köñül bile kişi turğay? (...)

(...) Gönül buna karşı nasıl duracak? (...)

k.+mge 95b/7

(...) Bu ‘ālemde ötken vaqāyi‘ tüş ve hayāl dék közümge ve köñlümge körünür ve kéçer édi. (...)

(...) Bu alemde olup biten olaylar gözümge ve gönümge rüya ve hayal gibi görünür ve geçerdi. (...)

k.+leri 75a/5

(...) Tenbel dék düşman munıñ arqa ve ħimāyeti her né köñülleri tiler édi andağ qılurlar édi. (...)

(...) Tenbel gibi bir düşman bunları koruduğu için gönülleri nasıl isterse öyle yaparlardı. (...)

k.+leriñiz 116a/2

(...) Sizlerge köñüllerinñiz tilegendin artuqraq ri‘āyet ü şefaqt qılay. (...)

(...) Size gönüllerinizden geçenden daha fazla bağlanır ve şefkat ederim. (...)

k.+ni 100a/4

(...) Şād etmes émiş köñülñi ğurbette kişi. (...)

(...) Ğurbette insan gönölñü sevinmezmiş. (...)

k.+üm 76a/12, 82a/11, 83a/3, 94a/12 115b/13, 100a/2, 100a/5, 117a/3

(...) Köñlüm bu ğarīblıqda şād olmadı hīç. (...)

(...) Bu gurbette gönlüm hiç sevinmedi. (...)

k.+ümdin 101a/2

(...) Köñlümdin özge mahrem-i esrār tapmadım. (...)

(...) Gönlümden başka sırlarıma mahrem bulmadım. (...)

k.+üñdeki 87a/12

(...) Rubā‘ī işler barı köñlündeki dék bolğusıdır. (...)

(...) Rubailerin hepsi gönlündeki gibi olacaktır. (...)

köñüllüg < *köñül+IXg* gönüllü

k. 13b/12, 40a/11, 85b/10

(...) Egerçi şehir eli maña köñüllüg édi, velī Şaybaq Han’nıñ qorgunçıdın hīç kişi bu hayālını qıla almas édi. (...)

(...) Şehir halkı bana gönüllü idi fakat Şaybak Han’ın korkusundan hiç kimse bir şey yapamazdı. (...)

köp < ET köp (ED, 686b) çok, bol

k. 5a/8, 7b/9, 15a/9, 15b/9, 19a/5, 20b/3, 20b/3, 22b/8, 22b/11, 23b/8, 23b/10, 25b/12, 28b/7, 28b/12, 32a/8, 41a/12, 42a/3, 49a/7, 4a/6, 4a/11, 51a/10, 71a/4, 71b/6, 72b/3, 76a/14, 81b/6, 82a/7, 85a/4, 85a/12, 85a/12, 85b/7, 85b/8, 97b/1, 101b/9, 104a/3, 110a/9, 111b/10, 114a/11, 114b/2, 118b/6, 119a/2

(...) Yalañ ayaq köp yürügendin ayaqlar andağ bolup édi kim tağ u taş tefāvüd qılmas édi. (...)

(...) Yalın ayak çok yürümekten gezmekten ayaklarım o hale gelmişti ki dağ ve taşı fark etmezdi. (...)

k.+i 105a/1

(...) Méniñ bile bolğan üç kişi dédiler kim “Qarangı kέçe yağının köpi azı ma‘lüm u muşahhaş émes. (...)

(...) Benim ile beraber bulunan üç adam dedi ki: “Karanlık gecede düşmanın az veya çok olduğu belli olmaz. (...)

k.+ini 104b/9

(...) Yağının köpini azını bilmey gāfil ve uyquluq él bir yolı oq birbirge baqmay devrlep qaça bértiler. (...)

(...) Düşmanın az veya çok olduğunu bilmeden, gafil ve uyuklayan asker, bir defa bile birbirine bakmayıp birden kaçıverdi. (...)

k.+tür 45b/6, 115b/5

(...) Maña bu sözleridin haylı dağdağa boldı bu cihetdin kim barçamız anıñ éligide bolsak haıtr ihtimālı köptür. (...)

(...) Bu sözlerden ben hayli telaşa düştüm. Çünkü hepimiz onun elinde bulunursak, tehlike ihtimali çoktur. (...)

k.bol- 2b/6, 4a/11, 48b/9, 48b/10, 48b/13

(...) Māverāü’n-nehrde Buḥārā qavunıça köp ve ḥūb qavun bolmas. (...)

(...) Maverāünnehir’de, Buhara’da olduğu kadar, bol ve iyi kavun olmaz. (...)

köprağ < köp+rAğ Daha çok → köprek

k. 119a/4

(...) Bu sözni eşitkeç maña ıztırāb köprağ bolup qılur işimni bilmedim. (...)

(...) *Bu sözü duyunca, telaşım daha çok artıp ve ne yapacağımı bilemedim. (...)*

köprek < *köp+rAk* Daha çok → köprağ

k. 61a/14, 71a/14, 71b/3, 75a/13, 88a/11, 88b/5, 90a/12, 95a/2, 100b/8, 103a/10, 103a/12, 106a/5, 106a/6, 111b/1, 120a/1

(...) Üç yüzdin köprek kişi bar édi. (...)

(...) *Üç yüzden daha çok adam vardı. (...)*

k.+i 70a/14

(...) Biziñ bégler Qāsım Bég ve ‘Alī Dost Bég köpreki ‘Alī Dost cezm ü serdārlıǵnı ri‘āyet qılıp qavğunçını yıraq yibergeli maşlaḥat körmediler. (...)

(...) *Bizim beylerden Kasım Bey ile Ali Dost, özellikle Ali Dost, fazla önem verip takip kuvvetlerinin uzağa gönderilmesini gerek görmediler. (...)*

köprüg < ET köprüg (ED, 690b) köprü

k. 82b/2

(...) Yārīniñ toǵrısıdın Kühek Suyı’nıñ köprüg bile keçtük. (...)

(...) *Yarı’nın karşısından Kuhek Suyu’ndan köprü ile geçtik. (...)*

k.+de 17a/1

(...) Qalın çerig kélip köprügde yıqılıp qalın at ve téve bu qara suǵa yıqılıp žāyi‘ boldı. (...)

(...) *Çok asker bir araya gelip bu köprüde toplandığından çok at ve deve bu kara suya düşüp boğuldu. (...)*

k.+din 111a/12, 112b/5

(...) Tan başıda Tenbel ékki üç min yarağlıq kişi bile kélip köprügdin ötüp erkke kirdi. (...)

(...) Tan ağarırken Tenbel iki üç bin silahlı adam ile gelip köprüden geçerek erke girdi. (...)

k.+ge 111a/10

(...) Köprügge kişi qoymaq kerek édi. (...)

(...) Köprüye adam koymak gerekti. (...)

k.+idin 16b/14

(...) Köprügidin özge yérdin kéçip bola almas. (...)

(...) Köprüden başka yerden geçilemez. (...)

k.+idin 78a/12

(...) Andın atlanıp Deşt-i Haşbân bile yürüp Çoban Köprüki'din ötüp Ura Tepe keldim. (...)

(...) Oradan hareket edip Deşt-i Haşban üzerinden yürüyüp Çoban Köprüsü'nden geçip Ura Tepe'ye geldim. (...)

k.+ni 112b/6

(...) Bir hayâl qıldım kim köprügdin ötüp köprügni buzup Andicân sarı müteveccih bolgaybiz. (...)

(...) Bir an: "Köprüden geçip, köprüyü bozup Andican'a doğru gideriz." diye düşündüm. (...)

kör- < ET kör- (ED, 736a) görmek

k. 79b/6

(...) Kōzlerini kör qıldılar. (...)

(...) Gözlerini kör ettiler. (...)

k.-di 17b/10, 44a/14

(...) Yavuq yétken maḥalda Kāşğarī kördi kim bu fevcniñ ḥarīfi émeştür. (...)

(...) Bunlar yaklaştığı zamanda Kaşğari gördü ki bu askere karşı duramayacaktır.

(...)

k.-di 82b/6, 85a/4, 108b/4

(...) Şaybaq Ḥan kördi kim hīç iş qıla almas. (...)

(...) Şaybak Han, hiçbir iş yapamayacağını gördü. (...)

k.-diler 100a/9, 103b/7, 105a/5

(...) Bīş-Ként bile Sām Sīrek’niñ arasında baranğār u cavanğar yasal yasap dīm kördile[r]. (...)

(...) Biş Kent ile Sam Sirek arasında sağ ve sol kol saflarını düzenleyip dīm gördüler. (...)

k.-düm 38a/9, 38a/10, 54b/7, 83b/5, 96b/13, 108a/3, 108b/6, 112b/11, 119a/14

(...) Uluğ Ḥan’nı Qoş Tegirmen’de kördüm. (...)

(...) Büyük Han’ı Koş Tegirmen’de gördüm. (...)

k.-dür 118b/5

(...) Köredürmén kim H̡āce Ya‘qūb, H̡āce Yahyā’nın oğlu, H̡azret-i H̡āce ‘Ubeydullāh’nın nebīreleri, rū-be-rūymğa ablaq at minip köp cemā‘at ablaq süvārlar bilen kældiler. (...)

(...) Rüyamda gördüm ki Hoca Yahya’nın oğlu Hoca Ubeydullah hazretlerinin torunu olan Hoca Yakub, ak ve kara nişanlı ata binip kalabalık bir cemaatle karşıma çıkıp geldiler. (...)

k.-e (köre baradurganda) 108a/13

(...) Uluğ Han’nın qaşıda biz atlanıp Kiçik Han’nı köre baradurganda Qanber ‘Alī Bég, kim Sellāh’qa meşhūr édi, maña yandaşıp kélip ayttı. (...)

(...) Büyük Han’ın huzurundan ata binip küçük Han’ı görmeye gittiğimde Sellah diye ünlü olan Kanber Ali Bey bana yanaşıp, kelip söyledi. (...)

k.-e alma- 54b/3

(...) Hocendqa kélgeç ba‘zı münāfiq-şīve éller H̡alīfeni méniñ éşikimde köre almadılar. (...)

(...) Hocend’e gelince bazı münafik kimseler, Halife’yi benim kapımda görmeye tahammül edemediler. (...)

k.-e kél- 60a/8

(...) Bir kün uşbu yérde ékende H̡āce Ebū’l Mekārim, kim bizniñ dék celā-yı vaṭan bolup sergerdān édi, méni köre kélđi. (...)

(...) Bir gün, bu yerde bizim gibi vatanından sürülerek, şaşkın bir halde olan Hoca Ebülmekarim beni görmeye geldi. (...)

k.-eliñ 111b/9

(...) Körelin, şāyed kim ıslāh bile iş bir némege oḥşağay né üçün kim alar asru qalın, biz köp az, özge bu qavılıq bile alar erkte ve bu za‘īflıq bile biz taş qurganda. (...)

(...) Bakalım, “Belki barış yolu ile işi bir şeye benzetebiliriz.” dedim. Çünkü onlar çok faz- la; biz ise, çok azdık. Bundan başka, onlar bu üstün kuvvetleri ile erkte; biz ise, bu zayıf kuvvetlerimiz ile dış kurganda bulunuyorduk. (...)

k.-er 83b/5

(...) Tüş körer-mén kim Hāzret-i H̄āce ‘Ubeydullāh kélmişler. (...)

(...) O sırada bir rüya gördüm ki Hoca Ubeydullah hazretleri gelmişler. (...)

k.-erge 31b/12

(...) Ara munça yavuş bolğanda hān çün ata-ağadurlar, barıp mülāzemet qılsam, ötken küdürerler ref‘ bolsa, yıraқта yavuşta eşitür körerger yahşı bolğay dép kélip Şāhruhiyyedin taşqarı Haydar Bég salğan bağda hānga mülāzemet qıldım. (...)

(...) Mademki aradaki mesafe bu kadar yakındır ve Han da babamın ve ağabeyimin yerindedir, gidip devam etsem ve bu durumda geçmişteki kırgınlıklar ortadan kalksa, uzakta ve yakında bunu işiten ve görenler için de iyi olacağından gelip Şahruhiye’nin dışında, Haydar Bey’in yaptırdığı bağda kendisine bağlı kaldım. (...)

k.-erler 36b/10

(...) Ābhānenin eşikide turğanlar bir zamāndın son mülāhaza qılurlar körerler kim mīrzā qaçıptur. (...)

(...) Abdesthanenin kapısında duranlar, bir süre sonra gördüler ki Mirza kaçmıştır. (...)

k.-eyem 118b/13

(...) Ammā köreyem kim qaysıñız ménin qaşımğa kéle alır? (...)

(...) Göreyim bakalım hanginiz benim yanıma yaklaşabilir? (...)

k.-geli 96b/5, 96b/8

(...) Bu tuqqan[lar]nı körgeli Taşkend'ge müteveccih boldılar. (...)

(...) Onları görmek için Taşkend'e gittiler. (...)

k.-gen 46a/3, 50a/3, 85a/13, 85b/8, 89b/5, 91b/9, 101b/13, 108a/3, 117b/3, 120a/1

(...) Hänni körgen zamān oq maña kergen yerlerni Kiçik Han'ğa bérdiler. (...)

(...) Han, o zaman benim idareme girmiş olan yerleri Küçük Han'a verdiler. (...)

k.-gende 31a/8

(...) Şāhruhiyyede barıp tağayim Sultān Maḥmūd Hänni körgen[d]e bahādırlıq ülüşini Seyyid Qāsım aldı. (...)

(...) Şahruhiye'de, dayım Sultan Mahmud Han'ı görmeye gittiğimde bahadırlık payını Seyid Kasım aldı. (...)

k.-gengin 61a/8

(...) 'Alī Dost'Dost'nı körgengin soñ qurğan içide bir münāsib ḥavīlīde tüşüldi. (...)

(...) Ali Dost'u gördükten sonra kurganın içinde uygun bir yere inildi. (...)

k.-genler 42a/11

(...) At ve tévedin ve ḥayme u ḥar-gāhdın belk cemī' sipāhīlıq yarağıdın Mīrzāğa ve Mīrzā bile bolğanlarığa ol miqdār ḥidmet u ādemīgīrlık qıldı kim körgenler dediler. (...)

(...) At ve deveden, küçük ve büyük çadırlardan ve askerlere lazım olan silahtan gerek Mirza'nın kendisine ve gerek onun ile beraber bulunanlara o kadar iyi muamele ve insaniyet gösterdi ki. (...)

k.-medi 80a/8

(...) Şeybānī Han haylī yahşı hem körmedi. (...)

(...) Şeybani Han pek iyi görmedi. (...)

k.-mediler 70b/1

(...) Bizin bégler Qāsım Bég ve ‘Alī Dost Bég köpreki ‘Alī Dost cezm ü serdārlığını ri‘āyet qılıp qavğunçını yıraq yibergeli maşlaḥat körmediler. (...)

(...) Bizim beylerden Kasım Bey ile Ali Dost, özellikle Ali Dost, fazla önem verip takip kuvvetlerinin uzağa gönderilmesini uygun görmediler. (...)

k.-megen 91b/8

(...) Oq ve qılıç zaḥm [u] zarbını ve maşaf u meydān qıtāl u ḥarbını körmegen avbāş u aytām bu mu‘āmeledin dilir bolup yırag çıqa kırıştılar. (...)

(...) Ok, kılıç yarasını görmeyen ve muntazam meydan muharebe ve savaşın ne olduğunu bilmeyen bu ayak takımı, bundan cesaret alıp daha uzaklara kadar çıkmaya başladılar. (...)

k.-mey 58a/14, 70b/8, 79b/10

(...) Özkend üstige barurnı maşlaḥat körmey Andicān'ğa mürāca‘at qılıldı. (...)

(...) Özkend üzerine yürümeyi gerek görmeyerek Andican'a dönüldü. (...)

k.-meydür 96b/3

(...) Şāh Bégim ve Sultān Maḥmūd Ḥan ve Sultān Nigār Ḥanım ve Devlet Sultān Ḥanım bolğaylar körmeydürler édi. (...)

(...) *Şah Begim, Sultan Mahmud Han, Sultan Nigar Hanım ve Devlet Sultan Hanımları görmüyolardı. (...)*

k.-meydür édim 56a/1

(...) Şāh Bégimni ve uruq qayaşnı hem yétti sekkiz yıl bar édi körmeydür édim. (...)

(...) *Şah Begim'i ve akrabaları görmeyeli sekiz sene olmuştu. (...)*

k.-sem 101b/14, 119a/6

(...) Bola alğay mu kim mén barsam hem Kiçik Ḥan dadamni körsem hem mülāqāt qılmaqqa vāsıta vü sā'ī bolsam? (...)

(...) *Acaba benim gidip Küçük Han dayımı görmeme ve onun buraya gelmesine arabulucuk ve gayret etmeme izin verirler mi? (...)*

k.-üp 9a/2, 20a/11, 38b/10, 43b/10, 55b/7, 58a/6, 63a/13, 77a/3, 84b/10, 85a/6, 85b/7, 86a/11, 91a/5, 112a/12, 117a/13, 119b/2

(...) Mén bu tüşni körüp hoş-ḥāl bolup Uluğ Ḥan Kiçik Ḥan'ğa 'arz qıldım. (...)

(...) *Ben bu rüyayı gördükten sonra sevinip Büyük ve Küçük Han'a arz ettim. (...)*

k.-üptür 82a/10

(...) Beyt: Kim körüptür, ay köñül, ehl-i cihāndın yaḥşılıq. (...)

(...) *Beyit: Ey gönül, dünya halkından kim iyilik görmüştür! (...)*

körset- < *kör-(X)g+sA-t- göstermek

k.-güçi 80a/3

(...) Bu rāydın Ebū Yūsuf Argunnın haberi bar ékendür, belk[i] bu rāynı körsetgüçi uşol ğaddār ékendür. (...)

(...) Ebu Yusuf Argun bundan haberdar imiş belki bu fikri veren de bu hain olmuştur. (...)

k.-ip 53a/9, 53b/5

(...) Uş mundaq maḥalda Uzun Ḥasannın nökerini, kim élçilikke kélip perīşān sözler kéltürüp édi, bégler rāyda ğalaṭ qılıp körsetip ruḥşat bérđiler. (...)

(...) Böyle bir zamanda, elçi sıfatı ile gelen ve ara bozucu sözler getiren, Uzun Hasan'nın adamına, beyler yanlış hareket ederek, beni gösterip, izin verdiler. (...)

k.-ti 82a/8

(...) Yana Bāqī Tarḥan'ğa ve özge béglerge asru köp insāniyyet ü bahşışler körsetti.
(...)

*(...) Sonra Baki Tarhan'a ve diğer beylere pek çok insaniyet ve cömertlik gösterdi.
(...)*

k.-tiler 32a/3

(...) Körüşüp yanıp yüküngendin soñ yanlarığa tilep qalın şefaqt u mihrbānlıqlar körsettiler. (...)

(...) Görüşüp, dönüp tekrar eğildikten sonra yanlarına çağırıp çok şefkat ve muhabbet gösterdiler. (...)

körsetil- < kör-(X)g+sA-t-(X)l gösterilmek

k.-di 18a/2

(...) Bu mühimmâtın fâriğ bolğandın soñ çerig ve vilâyetniñ tertîb ü nesaqı zabt u rabtığa iştiğâl körsetildi. (...)

(...) Bu ağır ve önemli işlerden kurtulduktan sonra asker ve vilâyetin düzen, yoluna koyma, tutma ve bağlanma ile meşgul gösterildi. (...)

körül- < ET *kör-(X)*l- (ED, 745a) görülmek

k.-di 56a/2

(...) Bu bahâne bile alarnı hem körüldi. (...)

(...) Bu bahaneyle onlar da görüldü. (...)

k.-gen 81b/5

(...) Kötel, ve né nev‘ kötel! Hergiz mundaq bülend ü teng kötel körülgen émes. (...)

(...) Geçit, ama nasıl bir geçit! Hiçbir yerde böyle yüksek ve dar bir geçit görülmemiştir. (...)

k.-gen émes 54a/8

(...) Ança dilîr kişi körülgen émes. (...)

(...) Onun kadar cesur adam görülmemiştir. (...)

k.-meydür 31a/12

(...) Ança teñşendâz körülmeydür érđi. (...)

(...) Onun kadar iyi zemberek atan görülmemiştir. (...)

körün- < ET *kör-(X)n-* (ED, 746a) görünmek

k.-ür 64b/2, 95b/7, 96a/3

(...) Mülkgīrlikte ve memleketdārılıqta egerçi ba‘zı işler t̄ahirde ma‘qūl u müvecceh körünür, velī her işniñ zımnıda yüz miñ mülāḥaṭa vācib ü lāzımdur. (...)

(...) Memleketler alma ve idarede gerçi bazı işler görünen kısmı makul ve doğru görünür fakat karar üzerine yüz bin (kez) etraflıca düşünme gereklidir. (...)

k.-di 64a/12

(...) Fi‘l-vāqı‘ ma‘qūl köründi. (...)

(...) Gerçi bu karar makul göründü. (...)

k.-edür 117a/7

(...) Kūn tūş bar édi kim köz yéter yerde bir atnıñ üstide bir néme ıltırap körünedür.

(...)

(...) Ögle vakti gelmişti ki gözle görünür bir yerde bir atın üstünde bir şey parlıyordu. (...)

k.-mey 114a/4

(...) Sengdin ötkेç kéynimizde yağı kişisi körünmey Seng Suyı yuqqarı oq yürüdük.

(...)

(...) Seng’den geçince arkamızda düşmanın adamı görünmedi ve biz Seng Suyu’ (ndan) yürüdük. (...)

körünış *kör-ün-iş* görünüş

k. 101b/1, 119b/14

(...) Ḥan dadamğa kör[ü]niş qılıp Şāh Bégim qaşığa kélür édim. (...)

(...) Han dayımına görünüp Şah Begim yanına gelirdim. (...)

körüş- < ET *kör-(X)ş-* (ED, 748a) görüşmek

k.-kende 39a/3, 108b/6

(...) Burun körüşkende bī-hāber yétip bardım. (...)

(...) *İlk görüştüğümüzde haberi olmadan gitmiştim. (...)*

k.-kendin 38a/11, 80a/8

(...) Körüşkendin soñ qoyı yanında olturğuzdı. (...)

(...) *Görüşükten sonra kendisinden aşağı bir tarafta oturttu. (...)*

k.-keyler 102b/4, 102b/6

(...) İzırāb u infī‘ālda bolup fi‘l-hāl Sulṭān Sa‘īd Han bile Baba Han Sulṭān’nı buyurdılar kim tüşüp méniñ bile yükünüp körüşkeyler. (...)

(...) *Canı sıkılıp, kızıp hemen Sultan Said Han ile Baba Han Sultan’a, attan inip, benimle hürmetle eğilip görüşmelerini emretti. (...)*

k.-mekke 38a/4

(...) Söznı körüşmekke qoyup Semerqanddın ékki-üç şer‘ī qoyıraq Soğd tarafıdın mén çerigim bile bardım. (...)

(...) *Görüşme sözü verip ben askerim ile Semerkand’dan iki üç yığaç daha aşağıda olan Soğd tarafından, kararlaştırdığımız yere gittim. (...)*

k.-ti 103a/4, 80a/10

(...) Körüşür yerge yetişip toquz qatla yükünüp kélip körüşti. (...)

(...) *Görüşecek yere yetişip, dokuz defa saygı ile eğilip, gelip görüştü. (...)*

k.-tiler 103a/5

(...) Uluğ Han hem Kïçik Han yaqın yétkeç qopup körüştiler. (...)

(...) Büyük Han da küçük Han yaklaşınca yerden kalkıp görüştüler. (...)

k.-tüm 34a/8, 102b/5, 111a/6, 96a/12

(...) Yükünüp barıp körüştüm. (...)

(...) Eğilip, gidip görüştüm. (...)

k.-üp 17a/8, 32a/2, 38a/8, 102b/8, 108b/7, 108b/9

(...) Bu sultānlar bile körüşüp atlanıp Şāh Bégim qaşığa kældük. (...)

(...) Bu sultanlar ile görüşüp, ata binip Şah Begim'in yanına geldik. (...)

k.-ür 103a/4

(...) Körüşür yerge yetişip toquz qatla yükünüp kélip körüşti. (...)

(...) Görüşecek yere yetişip dokuz defa saygı ile eğilip gelip görüştü. (...)

kötel yedek at

k. 81b/4, 81b/4, 81b/5

(...) Kötel, ve né nev' kötel! Hergiz mundaq bülend ü teng kötel körülgen émes. (...)

(...) Geçit, ama nasıl bir geçit! Hiçbir yerde böyle yüksek ve dar bir geçit görülmemiştir. (...)

k.+i 99b/9

(...) Biz Āb-Bürden köteli bile aşıp Han qaşığa Taşkend'ge müteveccih bolduk. (...)

(...) Biz Ab-Bürden geçidinden aşip Han yanına, Taşkend'e doğru yürüdük. (...)

k.+ige 81b/4

(...) Üç dört ara qonup Sarataq Kötelige yéttük. (...)

(...) Üç dört gün sonra Sere-Tağ Geçiti'ne vardık. (...)

k.+lerde 81b/3

(...) Tengi ve uçma yollarda ve tünd ü tiz kötellerde qalın at ve teve qaldı. (...)

(...) Dar ve uçurumlu yollarda, sarp geçitlerde birçok at ve deve kaldı. (...)

k.+lerdin 81b/7

(...) Köp teşvîş ü şu'übet bile muhâţara tengi ve uçmalardın ötüp yüz renc ü meşaqat bile muhlik bülend ü tañ kötellerdin aşıp Fân nevâhîsiğa kældük. (...)

(...) Çok zahmet ve zorlukla tehlikeli boğaz ve uçurumlardan geçip, bin zahmet ve zorlukla bu tehlikeli, yüksek ve dar geçitleri aşıp Fan civarına geldik. (...)

köter- < ET kötür- (ED, 706a) götürmek; yükseltmek

k.-diler 10b/8, 24a/7, 83b/11

(...) Moğol töresi bile hânını ve Ésen Devlet Béğimni bir aq kiyiz üstige olturguzup hân köterdiler. (...)

(...) Moğul adetince Han ile İsen Devlet Begim'i, beyaz bir keçe üstüne oturtup, han ilan ettiler. (...)

k.-gen 69b/12

(...) Értesiğe biz hem baranğar cavanğar gol hirāvulnı tertīb qılıp kéyim kéyip yarağlanıp yasal yasap tura kötergen yayağlarını alımızğa salıp ğanīm üstige yürüdük. (...)

(...) Ertesi gün biz de, sağ kol, sol kol, merkez ve öncülerimizi tayin edip, harp elbiselerimizi giyip, saflarımızı götürerek, kalkanlı yayaları önümüze koyup, düşmanın üzerine yürüdük. (...)

k.-iñ 118b/10

(...) Hālā uşbu sâ‘at feth ü nuşret sizniñ sarıdur. Baş köteriñ oyğanıñ! (...)

(...) Hala bu anda başarı sizin tarafınızdadır. Başınızı yükseltin, uykudan uyanın!
(...)

k.-ip 32b/10, 36a/13, 37a/11, 112a/6

(...) Bu cemā‘atnı qalın atlıq yayaq kélip ol yerdin köterip kūçege yıqıpturlar. (...)

(...) Kalabalık atlı ve yayalar gelip bunları, o yerden götürüp bir sokağa sokmuşlardı.
(...)

k.-ür 115b/12

(...) Antlar içedürler kim “Sizni Sulţān Aḥmed Bég pādşāh köterür.” (...)

(...) Ant içip diyorlar ki “Sizi Sultan Ahmed Bey padişah yapar.” (...)

k.-ürler 118a/9

(...) Sizni pādşāh köterürler. (...)

(...) Sizi padişah yapacaklar. (...)

köz < ET kö:z (ED, 756b) göz

k. 82a/11, 94a/10, 97b/4, 117a/6

(...) Kün tüş bar édi kim köz yéter yerde bir atnıñ üstide bir néme ıltrıap körünedür.
(...)

(...) Ögle vakti gelmişti ki gözle görünür bir yerde, bir atın üstünde bir şey parlıyordu. (...)

k.+ge 80b/2, 82a/10

(...) Şeybānī Han bir zerre pervā hem qılmadı, belk[i] ğuma ğunçaçıça hem közge ılmadı. (...)

(...) Şeybani Han ona zerre kadar önem vermedi ve odalığı kadar bile göze saymadı. (...)

k.+ige 21b/14, 29b/2

(...) Sulṭān Mes‘ūd Mīrzānıñ közige mīl tartmağığa ve Baysungur Mīrzānıñ öltürmekige bā‘iş ol édi. (...)

(...) Sultan Mesud Mirza’nın gözüne mil çekilmesine ve Baysungur Mirza’nın öldürülmesine sebep oldu. (...)

k.+lerge 37b/1

(...) Cerrāhıñıñ ihtiyarı bile yā behvāst, mīldin Sulṭān ‘Alī Mīrzānıñ közlerge āsībi yétmedi. (...)

(...) Cerrahın tercihi bile bile veya istemeyerek yapmıştı, Sultan Ali Mirza’nın gözlerine çekilen milin zararı dokunmadı. (...)

k.+lerige 37a/8, 37a/14, 58b/3

(...) Sulṭān ‘Alī Mīrzānı buyurdı kim Kök Serāyğa çıkarıp közlerige mīl tartqaylar. (...)

(...) Sultan Ali Mirza Kök Saray’a çıkarıp, gözlerine mil çekilmesini emretti. (...)

k.+lerini 79b/6

(...) Kōzlerini kōr kıldılar. (...)

(...) Gözlerini kōr kıldılar. (...)

k.+üm 117b/12, 118b/5

(...) Bir tam üyge kirip ot yaqıp bir zamān kōzüm uyquğa bardı. (...)

(...) Duvarla çevrilmiş bir eve girip, ateş yakıp, bir müddet gözüm uykuya daldım.

(...)

k.+ümge 95b/6

(...) Bu ‘ālemde ötken vaqāyi‘ tüş ve hayāl dék kōzümge ve köñlümge kōrünür ve kéçer édi. (...)

(...) Bu alem ve olup biten olaylar gözümə rüya ve hayal gibi görünür ve geçərdi.

(...)

k.+ümüzniñ 64a/7

(...) Bī-taḥṣīṣ bizniñ kōzümüzniñ utrusıda bizniñ atımıznı minip biziñ tonumıznı kéyip biziñ qoyumıznı yép yürügeyler. (...)

(...) Bunların bizim gözümüzün önünde, bizim atımıza binip, bizim giyeceğimizi giyip ve bizim ekmeğimizi yiyip durmalarına kim tahammül edecek. (...)

k.+üniz 94b/6

(...) Eger kōzüniz qorqsa kōz[ü]ñizni bağlap yürüp rü-be-rü bolalıñ. (...)

(...) Eğer gözünüz korkuyorsa gözünüzü bağlayıp yürüyelim ve karşılaşalım. (...)

k.+ünizni 94b/6

(...) Eger kōzüniz qorqsa kōz[ü]ñizni bağlap yürüp rü-be-rü bolalıñ. (...)

(...) Eğer gözünüz korkuyorsa gözünüzü bağlayıp yürüyelim ve karşılaşalım. (...)

közle- < ET *kö:z+le-* (ED, 760b) gözlemek

k.-p 48a/13

(...) Bu yérniň şerfesini közlep Semerqand muhāşarasıda néçe maħall munda oturulup édi. (...)

(...) Bu yerin elverişli olduğunu gözleyip Semerkand şehrinde birkaç kere burada oturmuştum. (...)

közlüg *köz+IXg* gözlü

k. 68b/1

(...) Şekl ü şamāyili: Uluq közlüg, qaba yüzlüg, orta boyluq, Türkmen çehrelig, melāhatlıq yigit édi. (...)

(...) Şekil ve şemai: Büyük gözlü, yuvarlak yüzlü, orta boylu ve Türkmen çehrelig, güzel bir yiğit idi. (...)

küç < ET *kü:ç* (ED, 693a) güç

k. 24b/11, 93a/7, 88a/13, 88a/13, 101a/4

(...) Köprek iş-küç alarnıñ meşvereti bile bolur édi. (...)

(...) İş güçlerin çoğu ona danışılarak yapıldı. (...)

k.+ini 21b/2, 63b/10, 65b/10

(...) İş-küçini nöker süderi ser ü sāmān qılur édi. (...)

(...) İşini gücünü adamları idare ederdı. (...)

k.+ke 66a/13

(...) Vilāyettin çerigge kélür atlıq yayaq[nı] sürüp ol taraf bu taraf iş küçke bargan nöker ve sipāhīni yığışturup ténrige tevekkül qılıp muharrem ayının on sekizide Hāfız Bég’niñ çārbāğığa sefer qıldım. (...)

(...) *Vilayetten asker olabilecek atlı ve yaya adamları seçip o taraf(ta) bu taraf(ta) iş ve güçte olan adam ve sipahileri toplayıp, Tanrıya tevekkül kılıp Muharrem ayının on sekizinde Hafız Bey’in çarbağına hareket ettim. (...)*

küçletmek *küç-let-mek* güçlendirmek

k.+iniñ 70b/11

(...) Néçe kündin soñ kéñeşip sözni muña qarār bérildi kim Andicān’da qışlamaqdın ğanīm kişisige hīç zarar u āsībī yétmes, belk[i] oğurluq ve qazaqlıq bile küçletmekiniñ ihtimālı bardur. (...)

(...) *Birkaç gün sonra, danışılıp, şuna karar verildi: Andican’da kışlamamızdan düşmana hiçbir zarar ve ziyan gelmez, belki de hırsızlık ve kazaklıkla ile güçlendirmeyle o bizi taciz edebilir. (...)*

küçlüg < *küç+IXg* güçlü

k. 59b/13

(...) Bizniñ bolğan sipāhımız ékki yüzdin köprek ve üç yüzdin azraq bolğay édi, her tarafda küçlüg ğanīmler. (...)

(...) *Bizim mevcut sipahimiz iki yüzden fazla ve üç yüzden az idi ve her tarafta kuvvetli düşmanlar vardı. (...)*

küçüm kuvvetli

k. 30b/3

(...) Semerqanddın hem Baysunğur Mîrzâ qalın ve küçüm ve yaraqlıq çerig bile çıkıp Kenbây nevâhîside maşâf uruştılar. (...)

(...) *Semer kand'dan da Baysungur Mirza, çok kuvvetli ve techizatlı askerle karşı çıkıp Kenbay civarında meydan muharebesi yaptılar. (...)*

kükle- çivilemek

k.-y 107a/13, 113a/5

(...) Éligimdağı oq bile qalqan[ını] ğarбіçısığa kükley attım. (...)

(...) *Elimdeki oku atıp, kalkanını ok kılıfına çivileyip sapladım. (...)*

kümüş < ET kümüş (ED, 723b) gümüş

k.+din 24a/13

(...) Altundın ve kümüşdin bādāmlar ve pisteler qılıp édiler. (...)

(...) *Altın ve gümüşten badem ve fıstıklar yapmışlardı. (...)*

kün < ET kün (ED, 725a) gün

k. 19a/6, 19a/7, 24a/2, 29a/1, 30a/6, 31a/3, 31a/9, 37a/2, 39a/14, 39b/10, 40a/10, 41a/8, 43a/3, 43b/7, 43b/12, 50b/10, 53a/4, 53b/1, 53b/2, 57a/13, 58a/3, 58a/4, 60a/6, 60a/7, 60a/11, 61a/12, 61b/9, 63b/10, 68a/2, 71b/7, 72b/8, 72b/14, 72b/14, 73a/9, 75b/12, 77b/8, 83a/11, 83b/2, 83b/2, 88a/12, 88b/3, 88b/5, 91b/6, 91b/10, 92b/2, 96a/7, 96b/9, 97b/2, 98b/3, 101a/1, 101a/4, 101a/5, 103b/7, 117a/6, 117a/9, 117b/3, 118a/2, 119b/7, 119b/7, 119b/10

(...) Bêş kün öter dünyâ üçün bir özi üstüvâr [qıl]ğan veliyy-i ni‘met zâdesini kûr qıldı, yana birni öltürdi. (...)

(...) *Beş günlük fani dünya için kendinin büyüttüğü, velinimetinin oğullarından birini kör etti; birini öldürdü. (...)*

k.+de 13a/9, 25b/2, 67b/11, 68a/1, 71a/6, 75a/11, 75a/13, 83b/3, 83b/4, 83b/12, 86b/4, 86b/7, 88b/4, 88b/13, 98a/6, 105b/12

(...) Rebī‘ü’l-āhīr ayıda Sulṭān Maḥmūd Mīrzāğa qavī ‘ārīza yüzlenip altı künde ‘ālemdin kéçti. (...)

(...) *Rebiülahir ayında Sultan Mahmud Mirza, ağır hastalığa tutulup altı günde vefat etti. (...)*

k.+din 16a/14, 20a/6, 25a/5, 32a/3, 32b/8, 32b/10, 36b/13, 37b/2, 37b/5, 39a/10, 42b/5, 42b/6, 43a/2, 44a/6, 53a/9, 53a/10, 56a/2, 57a/2, 57a/4, 59a/12, 61b/5, 61b/9, 63b/8, 65b/11, 70b/8, 74a/3, 80b/5, 83b/13, 87a/4, 87a/6, 89a/4, 91b/2, 96b/7, 97a/2, 97b/14, 99a/1, 100a/7, 104a/8, 105b/9, 108a/2, 109a/8, 109a/9, 110a/2

(...) Bir ékki kündin soñ Kendirlik Dabanı bile Aḥsī ve Andicān sarı ‘azīmet qıldım. (...)

(...) *Bir iki günden sonra Kendirlik Geçidi ile Ahsi ve Andican tarafına (hareket etmeye) karar verdim. (...)*

k.+ge 31b/1

(...) Muḥāşara imtidādı qırq küñge tarttı. (...)

(...) *Muhasara müddeti kırk gün kadar sürdü. (...)*

k.+geçe 53a/4, 67b/10, 89a/5, 98b/14

(...) Bu nevbet asru yaman bī-ḥużūr boldum, andaq kim tört küñgeçe tilim tutuldu. (...)

(...) Bu defa çok fena bir şekilde hastalandım ve öyle oldu ki dört gün kadar dilim tutuldu. (...)

k.+i 6b/2, 15b/11, 31a/2, 41b/2, 42b/10, 42b/11, 53a/14, 53b/2, 60b/6, 60b/9, 61b/13, 65a/9, 89a/4, 92b/5

(...) Ol küni yigitler şūhluq qılıp yétken bile oq qurğanının taşıda yanı tām qoparıp saladurğan qurğanını aldılar. (...)

(...) O gün yiğitler kendi başlarına hareket edip, gelir gelmez hemen kurganın dış tarafında, henüz tamamlanmakta olan bir kurganı ele geçirdiler. (...)

k.+lerde 94b/13

(...) Uşbu künlerde Uzun Hasan H̱āce H̱useyn, kim Cihāngīr Mīrzā'nın yağılığığa ve Semerqand'dın çıqmaqımızğa ol bā'is bolup édi. (...)

(...) O günlerde, Uzun Hasan, Hoca Hüseyin, Cihangir Mirza'nın düşman olmasına ve bizim Semerkand'dan çıkmamıza da sebep olmuştu. (...)

k.+lerdin 93b/3

(...) Alar hem az kişi bile yahşı tohtap kündelerdin yahşılar atquladılar. (...)

(...) Onlar da az adamları ile iyi dayanıp mazgaldan iyi ok attılar. (...)

k.+leri 19a/9

(...) Çağır içmes künleri basıtni güzere yer érdi. (...)

(...) Şarap içmediği günlerde neşesiz olurdu. (...)

k.+lerni 119b/14

(...) Ötken künlerni tamām beyān qıldım. (...)

(...) Geçen günleri tamamen anlattım. (...)

k.+ni 64a/2

(...) Bu fetretlerde bizge ta'alluq él künni ve H'āce Qādī ve müte'allıqlarını tutqan talağan bular édiler. (...)

(...) Bu karışıklıkta bizim adamlarımızı ve Hoca Kadı ile onun adamlarını tevkif eden ve soyan bunlardı. (...)

kündüz < ET küntüz (ED, 729a) gündüz

k. 19a/8, 34a/12, 61a/1, 116b/5, 117a/2, 119b/13

(...) Üç kéçe kündüz tınmay tevaqquf qılmay yégirme tört yégirme bés yıgaç yolını kéldük. (...)

(...) Üç gün üç gece, durup dinlenmeden yirmi dört yirmi beş yıgaç yolu geldik. (...)

künlük < *kün+LXk* ET künlük (ED, 732a) günlük

k. 50a/8, 58b/2, 80b/6, 119b/12

(...) Bu bés künlüg öler cān üçün yaman at bile bardı. (...)

(...) Bu beş günlük fani hayat içi kötü nam ile gitti. (...)

küy- < ET küy- (ED, 754b) bahane aramak

k. 76a/5, 91b/4, 91b/4

(...) Semerqand'nın maħalle maħalle küy küy avbāş u yetimleri fevc fevc yığılıp yetimāne şalavātlar çekip medrese eşikige kélip uruşğa çıkarlar édi. (...)

(...) Semerkan'ın mahalle mahalle, köy köy, ayak takımı akın akın toplanıp, salavatlar getirip, medrese kapısına gelip savaşa çıkarlardı. (...)

küz < ET küz (ED, 757a) güz, sonbahar

k. 83b/2

(...) Ol maḥal kéç küz édi. (...)

(...) *O zaman sonbahar idi. (...)*

M

maṇa bana

m. 63a/6, 63a/11, 73b/8, 73b/9, 74a/11, 75a/9, 75b/13, 77a/12, 79a/11, 82a/3, 85b/10, 86a/5, 87a/1, 96a/14, 98a/7, 98b/13, 102a/4, 102b/10, 103b/9, 103b/13, 104a/8, 104a/9, 104b/1, 104b/14, 105b/10, 107b/4, 108a/4, 108a/4, 108a/8, 108a/10, 108a/10, 108a/13, 109a/11, 110b/9, 112a/11, 112a/13, 113a/14, 115a/4, 115a/5, 115a/7, 115b/4, 116a/6, 117b/13, 118a/3, 118a/6, 118a/12, 119a/3, 119a/8, 119a/9

(...) Bir nevbet maṇa kitābeti hem kélip édi. (...)

(...) Bir zaman bana bir mektubu da gelmişti. (...)

maral < Moğ. (Les, 826b) bir geyik türü, ceylan

m. 71a/3, 71a/7

(...) İlāmiş Deryāsı'nın yaqınıdağı qalın cengellerde buğu maral u toñuz köp bolur.

(...)

(...) İlāmiş Nehri'nin yakınındaki sık ormanlarda dişi geyik ve domuz çok olur. (...)

mén < ET ben/men (ED, 346a) ben

m. 2b/13, 8b/4, 8b/10, 9a/4, 9a/13, 10b/11, 10b/13, 11a/7, 14b/13, 15b/11, 16a/3, 16a/4, 16b/6, 20a/10, 20b/6, 20b/7, 20b/10, 22a/9, 22b/5, 38a/5, 38a/7, 38a/8, 38a/12, 39a/4, 46a/3, 48b/4, 49a/3, 50b/12, 52a/10, 54b/6, 55b/9, 55b/12, 59b/1, 60b/2,

69a/9, 73b/7, 74a/13, 75a/4, 75b/2, 75b/6, 75b/8, 75b/9, 75b/11, 75b/14, 79a/6, 79a/14, 83b/5, 83b/5, 83b/6, 83b/8, 84a/11, 85a/1, 85b/6, 86b/2, 86b/6, 87a/1, 87b/14, 88b/11, 89b/4, 91a/12, 92a/8, 92a/12, 92b/3, 93b/14, 94b/11, 96b/5, 96b/8, 97a/6, 97b/4, 98a/1, 98a/13, 98b/5, 100a/14, 101b/12, 101b/13, 101b/13, 102a/7, 102a/11, 102b/2, 103b/10, 104b/10, 105a/9, 106b/8, 107a/9, 108b/3, 108b/5, 110b/1, 110b/11, 111a/6, 111a/9, 111b/8, 112a/7, 112b/3, 112b/9, 114a/6, 114b/14, 115a/2, 115a/5, 115a/11, 115a/14, 115b/8, 115b/12, 116a/5, 116b/2, 116b/5, 116b/8, 118a/5, 118a/13, 118b/5, 118b/12, 119a/9, 119a/11, 119a/14, 119b/2, 120a/2

(...) Mén aṇa ḡarīb meyl peydā qıldım. (...)

(...) Ben(de) ona garip bir eğilim ortaya çıktı. (...)

m.+de 75a/3

(...) Ménde hem ança ihtiyār u iqtidār qalmadı. (...)

(...) Bende de irade ve güç kalmadı. (...)

m.+din 8b/5, 8b/8, 8b/9, 9a/6, 9a/8, 20a/7, 55a/7, 60a/13, 107b/4, 74b/14, 81a/1, 83b/9

(...) Şeybāni Ḥan’ının sözi bu ékendür kim “Ḥ`āce’niñ işi méndin émes édi”. (...)

(...) Şeybani Han’ın sözü budur ki: “Hoca’nın (öldürülmesi) işi benden değildir”.

(...)

m.+i 16a/1, 16a/2, 16a/10, 54b/9, 60a/8, 103b/3, 103b/6, 104b/1, 110a/14, 112a/10, 113b/14, 116a/1, 118a/4, 118a/12, 118b/7, 61a/12, 77a/12, 78a/3, 85a/6

(...) Méni bir yolğa başlañ kim ḡanlar qaşığa baray. (...)

(...) Beni bir yola yolla ki hanların yanında varayım. (...)

m.+iñ 5b/13, 6a/8, 8b/9, 9a/2, 9a/10, 11a/3, 11a/4, 11a/11, 12b/1, 14a/2, 14a/4, 14b/12, 14b/14, 15a/5, 15b/2, 15b/3, 15b/7, 16a/11, 20a/14, 22a/9, 22b/5, 23a/4, 24b/3, 24b/8, 24b/10, 24b/12, 27a/6, 31a/13, 38a/10, 41a/7, 49b/12, 52a/3, 52b/9, 52b/12, 53a/5, 53a/6, 53b/5, 53b/13, 54a/5, 54b/2, 55a/5, 55a/9, 55b/2, 55b/2, 55b/3

(...) Semerqandtın méniñ bilen bile çıqıp édiler. (...)

(...) Semerkand'dan benim ile beraber çıkmışlardı. (...)

méniñ *men+in* benim

m. 61a/9, 61b/11, 62b/13, 64b/4, 64b/12, 64b/12, 70a/2, 70b/2, 70b/5, 74a/5, 74a/5, 74b/9, 75b/7, 77a/10, 78a/7, 78a/8, 79a/5, 79a/12, 79a/12, 83a/13, 83b/8, 84b/13, 85a/3, 85b/8, 85b/11, 86b/1, 86b/5, 86b/6, 87a/8, 89a/3, 90a/8, 91a/5, 95a/11, 95b/3, 96a/10, 96a/12, 96a/14, 96b/9, 96b/10, 97b/13, 97b/14, 98a/14, 101a/5, 101a/13, 102b/3, 102b/6, 104b/11, 105a/1, 106b/12, 107a/3, 107a/10, 107a/12, 107b/11, 108a/1, 109a/2, 111a/13, 111a/14, 111b/8, 113a/2, 113a/6, 113b/10, 114a/2, 114b/8, 115a/4, 115b/13, 116a/3, 117b/5, 118a/2, 118b/13, 119a/6, 119a/8

(...) Méniñ evvel maşāf uruşı uruşqanıñ uşbu édi. (...)

(...) Benim yaptığım ilk meydan şavaşım bu idi. (...)

min- < ET bin- (ED, 348a) binmek

m.-di 114b/8, 114b/13

(...) Ҳан Қули méniñ atımға mindi. (...)

(...) Han Kulu benim atıma bindi. (...)

m.-dim 112a/11, 112a/13, 114b/8, 114b/13

(...) Üstidin oq saçrap mindim. (...)

(...) *Üstünden sıçrayıp bindim. (...)*

m.-er 21b/1

(...) Aḥmed Ḥacı Bég yahşı topçaqlar saḥlap miner édi. (...)

(...) *Ahmed Hacı Bey güzel cins atlar besleyip binerdi. (...)*

m.-gen 114b/7, 114b/12

(...) Bu miñen atım hem sustlıq qıla başladı. (...)

(...) *Bu bindiğim atım da gevšemeye başladı. (...)*

m.-ip 64a/8, 118b/6

(...) Bĩ-taḥşĩş bizniñ közüimizniñ utrusıda bizniñ atımıznı minip biziñ tonumızın káyip biziñ qoyumızın yép yürügeyler. (...)

(...) *Bunların bizim gözümüzün önünde bizim atımıza binip, bizim giyeceğimizi giyip, bizim ekmeğimizi yiyip durmalarına kim (dayanabilir). (...)*

miñ < ET biñ /bıñ (ED, 346b) bin

m. 7a/13, 32a/13, 56b/6, 64b/3, 64b/8, 69a/3, 72a/11, 82b/10, 88b/12, 88b/12, 88b/14, 88b/14, 97a/5, 103b/7, 109a/11, 111a/12, 113a/9, 118b/2

(...) Qāsım Bég barıp yégirme miñge yavuq qoy ve miñ-miñ beş yüz at alıp çerig élige üleşti. (...)

(...) *Kasım Bey yaklaşık yirmi bine yakın koyun ve bin bin beş yüz at alıp asker(in) eline paylaştırdı. (...)*

m.+din 103a/10, 103a/10

(...) Kiçik Han azraq kişi bile kélip édi, miñdin köprek, ékki miñdin azraq bolğay édi. (...)

(...) Küçük Han az kişi gelmişti, binden fazla ve iki binden bir parça az olacaktı. (...)

m.+ge 52a/3, 64b/8

(...) Méniñ anam qaşıda miñ beş yüz ékki miñge yavuq Moğul ulusıdın bar édi. (...)

(...) Benim anamın yanında bin beş yüz iki bine yakın Moğul ulusundan (adam) vardı. (...)

miñçe bin kadar

m. 109a/11

(...) Bir néçe künden soñ hanlar ittifāq qılıp Eyyüb Bégçik’ni tümen bile Cān Hasan Bārīn tümeni bile Sarıg Baş Mīrzānı çerig bégi qılıp miñ ékki miñçe kişi maña qoşup Ahsī tarafığa yiberdiler. (...)

(...) Birkaç günden sonra, hanlar anlaşır, Eyyub Begçik’i, birliği ile, Can Hasan Barın’ı, birliği ile ve Sarı Baş Mirza’yı asker beyi yapıp, benim iki bin kadar adamımı yanıma katıp, Ahsi tarafına gönderdiler. (...)

miñ beş yüz < bin beş yüz

m. 32a/13

(...) Qāsım Bég barıp yégirme miñge yavuq qoy ve miñ-miñ beş yüz at alıp çerig élige üleşti. (...)

(...) Kasım Bey yaklaşık yirmi bine yakın koyun ve bin bin beş yüz at alıp, asker(in) eline paylaştırdı. (...)

miñ bés yüz seksen tört < bin beş yüz seksen dört

m. 47a/1

(...) Bu raşadnı bağlağanı miñ bés yüz séksen tört yıldur. (...)

(...) Bu gözetlemenin ele geçirilmesinden 1584 sene geçmiştir. (...)

Moğulça *Moğul+ça* A Moğolca

M. 100b/1, 102b/10, 103a/8, 103a/8, 103a/9, 103b/2

(...) Ol Moğul böz bağlağan uynıñ orta éligini éligige alıp Moğulça némeler dép tuqqa baqıp işāret qıladur. (...)

(...) O Moğul, bu bağlanmış olan öküzün ön bacak kemiğini eline alıp, Moğulca bir şeyler söyleyip, tuğa bakıp, işaret ediyor. (...)

mu < soru edatı

m. 101b/13, 111b/14, 112b/4, 112b/5, 113a/14

(...) İbrāhīm Bégniñ atı za‘īf édi mü, yā yaralıq mu édi, maña dédi kim “Atım ħarābtur.” (...)

(...) İbrahim Bey’in atı mı zayıf idi, yoksa yaralı mı idi, bana dedi ki: “Atımın hali haraptır.” (...)

muña buna

m. 61a/5, 64a/3, 64a/8, 65a/8, 70b/9, 74b/1, 83a/2, 103b/8, 103b/10, 117a/4

(...) Sözni muña qarār bérildi. (...)

(...) Sözü buna karar verildi. (...)

munça < ET bunça (ED, 349a) bunca, bu kadar

m. 4b/14, 9b/7, 19b/2, 22a/5, 22a/5, 29a/4, 31b/6, 31b/11, 34b/14, 34b/14, 35a/4, 35a/5, 35a/5, 35a/6, 35a/8, 36a/1, 36a/1, 36a/6, 38b/11, 43b/6, 45a/1, 49a/12, 50a/3, 50a/4, 51a/6, 55a/4, 57b/9, 57b/10, 61a/3, 64a/4, 64a/4, 68a/1, 82b/10, 87b/3, 90b/13, 94b/5, 96a/1, 96a/2, 97a/2, 98b/14, 100a/1, 113b/6, 114a/13, 118a/9

(...) Müddetü'l- 'umramānliq u erzānliq qadrını munça bilmeydür édük. (...)

(...) *Rahat ve bolluğun kıymetini bu kadar bilmiyorduk. (...)*

munda bunda

m. 65a/3, 92b/4, 92b/4, 92b/8, 96b/1, 107b/13, 108a/6, 108a/9, 112a/11, 116b/2, 119b/9, 119b/9

(...) Anı hem munda eşittürdiler. (...)

(...) *Onu da bunda söylettirdiler. (...)*

mundaq < ET buntağ (ED, 349b) bunun gibi, böyle

m. 17b/11, 23b/9, 29a/4, 29a/4, 30a/5, 39b/4, 41b/11, 43a/12, 45a/14, 47a/12, 51b/13, 52a/6, 52b/13, 53a/7, 53a/13, 54b/13, 58b/7, 60b/2, 64b/1, 64b/13, 67a/9, 68a/9, 69b/4, 71b/1, 72b/10, 72b/10, 72b/12, 73a/2, 75a/2, 76b/5, 80b/7, 81a/2, 81b/4, 81b/5, 86a/10, 89a/1, 90b/13, 91a/8, 91a/9, 91b/9, 94a/5, 95b/12, 95b/13, 96a/5, 99b/4, 100b/12, 101b/2, 101b/2, 102a/3, 102a/5, 104a/10, 105a/12, 108a/4, 109a/7, 110a/9, 110a/9, 111a/11, 112b/2, 113b/11, 114b/3, 115b/2, 115b/11, 115b/14, 116a/4

(...) Mundaq tağdın tağqa alağan ve alaman vilāyetimiz yoq yerimiz yoq yürümek bī-taqrībdür. (...)

(...) *Böyle dağdan dağa, işsiz güçsüz, vilayetsiz ve yersiz yürümek faydasızdır. (...)*

mundın bundan

m. 61a/1, 77a/10, 80b/8, 80b/9, 94a/1, 101a/3, 101a/3, 116b/4

(...) Mundin soñ her kéçe kélip naqqāre çalıp süren salıp ğavġā qılurlar édi. (...)

(...) Bundan sonra her gece gelip, davullar çalıp, (savaş bağrışları) atıp, kavga ederlerdi. (...)

muni bunu

m. 72b/11, 74b/13, 116a/2

(...) Yoq eger muni qılmasañız, kélgen yolunuz bile yanıp. (...)

(...) Yok eğer bunu yapmazsanız geldiġiniz yolunuz ile dönün. (...)

muniñ bunun

m. 65a/4, 69a/8, 75a/5, 101b/8, 101b/8, 110b/3, 117b/6

(...) Munıñ ötkenidin ħaylī daġdaġa boldı. (...)

(...) Bunun geçip ġitmesine çok üzüldük. (...)

muz buz

m. 98a/2, 98a/8, 98a/10

(...) Uşbu qış ortasıda Şaybaq Ĥan, Ĥocend Suyı'nı muz bile kéçip Şāhruġiyye ve Bīş-Ként nevāġīsini çaptı. (...)

(...) Bu kış ortasında Şaybak Han, Hocend Suyu'nu buz üzerinden geçip Şahruhiyye ve Biş Kent civarına akın etti. (...)

mü soru edatı

m. 97a/1, 108a/14, 111b/13, 113a/14, 117b/11

(...) Kördüniz mü? (...)

(...) Gördünüz mü? (...)

N

narı < ET aṇaru (ED, 190a) öte, ötede

n. 10a/14, 66a/5

(...) Sulṭān Ebū Sa‘īd Mīrzā taht alğanda çerig tartıp barıp Yangıdın narı Asparada Moğolistānda Ésen Buğa Hānnı yahşı bastı. (...)

(...) Sultan Ebu Said Mirza, tahta çıktığında asker gönderip Yangı'nın öte (tarafında olan) Aspara'da ve Moğulistan'da Esen Buga Han'ı iyice mağlup etti. (...)

n.+dın 38a/6, 73a/10, 88b/1, 88b/4

(...) Şaybaq Hān narıdın kélip H̱āce Kārdzen nevāẖisiğa tüşti. (...)

(...) Şaybak Han öteden gelip Hoca Kardzen civarına indi. (...)

né < ET ne (ED, 774a) ne

n. 23b/9, 29a/11, 2b/3, 35a/1, 35b/9, 40b/11, 41b/5, 41b/6, 53a/13, 54a/14, 56a/11, 58b/2, 58b/2, 60a/3, 60a/4, 60a/4, 60a/5, 60b/11, 60b/12, 61a/2, 61a/2, 61a/3, 61b/6, 62b/8, 64a/6, 64a/6, 64b/4, 65a/7, 66a/10, 66a/11, 68a/7, 68a/7, 68a/7, 68a/7, 68a/7, 68a/7, 68a/8, 68a/8, 68a/8, 68a/8, 75a/4, 75a/5, 75b/9, 75b/10, 76a/6, 76a/6, 76a/9, 76a/10, 76a/10, 76a/10, 76a/11, 76a/11, 77a/3, 78a/4, 79a/11, 81a/4, 81a/8, 81b/4, 82a/6, 83a/5, 83a/6, 85b/7, 85b/7, 87a/8, 87b/4, 87a/9, 87a/10, 88a/9, 89b/4, 94a/5, 94b/5, 96b/2, 97b/10, 98b/1, 102a/3, 105a/2, 106a/13, 108a/6, 111b/10, 112b/4, 113b/11, 116a/4, 117a/7, 118a/8, 118a/8, 118a/9, 118a/11

(...) Bu Tenbel né miqdār kişidür kim munça dağdağa vü tereddüd tartasız? (...)

(...) Bu Tenbel ne kadar (nasıl) bir adamdır ki bu kadar telaş ve tereddüt gösteriyorsunuz? (...)

néçe < ET ne:çe (ED, 775a) nice; nasıl; ne kadar

n. 4b/5, 5b/9, 5b/10, 8a/11, 8a/12, 11b/11, 12a/4, 14b/14, 15b/6, 16b/12, 17b/3, 17b/6, 19b/6, 19b/8, 19b/13, 20a/6, 20b/11, 21a/5, 21a/7, 21b/14, 22a/4, 22b/3, 23a/2, 23a/9, 23a/11, 23a/13, 24a/1, 24a/2, 25a/5, 26a/9, 26b/7, 32b/10, 33a/10, 33b/6, 35a/11, 35b/1, 37b/4, 40a/10, 41b/3, 41b/12, 42b/5, 42b/6, 43a/2, 43b/12, 44a/6, 45a/13, 48a/14, 48b/9, 51b/6, 51b/10, 53a/10, 54a/9, 55a/3, 56a/2, 57a/2, 57b/9, 58b/3, 59a/12, 60a/6, 61b/5, 63a/9, 63b/9, 69a/8, 70b/8, 71b/2, 76b/5, 76b/6, 77b/11, 78a/1, 78b/11, 79b/8, 80a/6, 80b/12, 83b/12, 84a/10, 84b/1, 86b/4, 87a/4, 87a/5, 90a/2, 90b/10, 91a/7, 91b/6, 93b/5, 94a/2, 96b/7, 96b/9, 97b/14, 99a/1, 99a/12, 99b/8, 100a/7, 102a/4, 102a/13, 104a/8, 104a/13, 104b/2, 105a/12, 109a/9, 109b/10, 109b/14, 110a/2, 110a/8, 115a/3, 116b/3, 119b/3

(...) Néçe künden soñ yanıp Dıhket'ke kældim. (...)

(...) *Birçok günden sonra dönüp Dıhket'e geldim. (...)*

n.+ni 68a/11

(...) Bégleri ve içkileridin hem bir néçeni öltürdi. (...)

(...) *Beyleri ve içkilerinden de birçoğunu öldürdü. (...)*

néçük < ET neçük (ED, 775b) nasıl

n. 5a/9, 4a/5, 4b/8, 23b/11, 28b/11, 30a/5, 31b/10, 41a/4, 50b/11, 51a/7, 59a/1, 65a/5, 77b/5, 78a/2, 85a/4, 86b/13, 88a/3, 88a/10, 94b/14, 97b/13, 99b/7, 101b/9, 105b/1, 110b/5, 111a/9, 113a/9, 114a/13, 114b/2, 119a/12

(...) Ğarīb qapuda kélip édi, velī méniñ bile kişi köp az édi, néçük kim mezkūr boldı.

(...)

(...) *Fırsat kapıya gelmişti fakat benim yanımda çok az adam vardı, nasıl ki bahsedildi. (...)*

néme < ET ne:me (ED, 777b) ne, nesne, şey

n. 8a/8, 15a/6, 32a/12, 3b/12, 40a/7, 48a/4, 48b/2, 49b/5, 51a/4, 51a/7, 51a/10, 51a/11, 53a/10, 54b/9, 61a/4, 64a/14, 66b/12, 75a/6, 76b/3, 83b/8, 96a/8, 97b/10, 102b/12, 102b/14, 103b/1, 104b/14, 109a/7, 114b/7, 116b/8, 117a/6, 117a/7, 118a/13

(...) Peşāgar bir néme yoldın qaçasraqtur. (...)

(...) *Peşagar, bir parça yoldan kenara düşüyordu. (...)*

n.+ge 11a/14, 111b/10

(...) Hatt u taşvîr ve oq ve peykân u zihgîr her némege éligi çespândur. (...)

(...) *Yazı yazmak, resim yapmak, ok, mızrak ve yay kullanmak gibi, her şey elinden gelirmiş. (...)*

n.+ler 3a/10, 21a/2, 100b/1, 102b/13, 109b/5

(...) Andın ġarîb némeler ġaylî rivāyet qılurlar. (...)

(...) *Ondan oldukça garip şeyleri (oldoġu) söylenmiştir. (...)*

n.+leri 69b/7

(...) Ba‘zı çader ve kilîm u partal dék némeleri çerig élige tüşti. (...)

(...) Bazı çadır, kilim ve eski eşyaları gibi şeyleri askerin eline düştü (geçti). (...)

n.+ni 109a/3

(...) İldiz dék némeni hem bir qatla yedürdi. (...)

(...) Bir defa da kök gibi bir şey yedirdi. (...)

némerse < neme erse şey, nesne

n. 18b/8

(...) Hîç némerse oquğan émes édi. (...)

(...) Hiçbir şey okumuş değildi. (...)

nöker < Moğ. nöhör (Les, 927a) hizmetçi, arkadaş, dost, yoldaş

n. 61a/13, 66a/14, 76b/7, 81a/7, 84b/1, 90a/7, 91a/2, 101a/12

(...) Şehrge kirip hāneqāhda olturganda Aḥmed Tarḥan atlıq inisi bir néçe nöker bile kéldi. (...)

(...) Şehre girip merkezde oturan Ahmet Tarhan adlı küçük kardeşi birçok yardımcısı ile geldi. (...)

n.+i 71b/7, 81a/13, 84a/10, 84a/13, 95a/1, 113b/1, 113b/3

(...) Fāzil Tarḥan'ını bir néçe nökeri bile çapqulap öltürüp Dervāze'niñ quflını baltu bile çapıp Dervāze'ni açtılar. (...)

(...) Fazıl Tarhan'ı, birçok yardımcısı ile birlikte öldürüp, kapının kilidini baltayla kırıp Kapı'yı açtılar. (...)

n.+imizçe 82a/10

(...) Biziñ ebnā-yı cinsimiz démey ki ednā nökerimizge qılğan insāniyyetni bizge qılmağı, belk[i] nökerimizçe bizni közge ılmağı. (...)

(...) Bizim hemcinsimiz demedi, en aşıağı yardımcımıza yaptığı insaniyeti bize yapmağı hatta yardımcımıza yaptığı kadar da saygı göstermedi. (...)

n.+imizge 82a/9

(...) Biziñ ebnā-yı cinsimiz démey ki ednā nökerimizge qılğan insāniyyetni bizge qılmağı, belk[i] nökerimizçe bizni közge ılmağı. (...)

(...) Bizim hemcinsimiz demedi, en aşağı yardımcımıza yaptığı insaniyeti bize yapmadı, hatta yardımcımıza yaptığı kadar da saygı göstermedi. (...)

n.+leri 64a/1

(...) Özge tamām nökerleri ayrılıp kaldılar. (...)

(...) Diğer bütün adamları, (kendisinden) ayrılarak kaldılar. (...)

n.+leridin 61a/13

(...) ‘Alī Dost Bég’niñ nökerleridin yüzdin köprek kişi qoşup Andicān’niñ cenūb tarafıdağı tağ éllerige meşel Aşpāriyān ve Turuq-Şarān ve Çegrek ve ol nevāhīlerğa yiberildi. (...)

(...) Ali Dost Bey’in yardımcılarından yüzden fazla kişi katılıp Andican’ın doğu tarafındaki dağ kabilelerinden Aşpariyan, Turuk Şaran, Çegrek ve o civarlara gönderildi. (...)

n.+lerim 119a/6, 120a/1

(...) Her yerge bargan körgeñ nökerlerim yığıldılar. (...)

(...) Her yere dağılan yardımcılarım toplandılar. (...)

n.+lerini 62b/1

(...) Bu haber Uzun Hasan’ğa yétip bī-pāy bolup ri‘āyet qılğan nökerlerini ve abdān yigitlerini Ahsī’niñ erkige kömek ta’yīn qılıp yiberdi. (...)

(...) Bu haber Uzun Hasan ulaşıp, çok fena olup ve söylenen yardımcıları ve en iyi yigitlerini, yardım için Ahsi erkine gönderdi. (...)

n.+leriñiz 118a/8

(...) Barça nökerleriñizdür. (...)

(...) Hepsi yardımcılarımızdır. (...)

nökerlik < Moğ.+T. *nöker*+*lXk* hizmetçilik, yardımcılık

n. 71b/6, 108b/4

(...) Bularğa nökerlik qılğanım Tenbel'ğa pādşāhlıq qılğandın artuqraqtur. (...)

(...) Bunlara hizmetçilik etmek Tenbel'e padişahlık etmekten daha iyidir. (...)

O

oğlan < ET oğul+An oğlan

o. 8b/14, 19b/12, 25b/13, 85b/1

(...) Maqbül oğlan édi. (...)

(...) Makbul bir oğlan idi. (...)

o.+lar 11b/2

(...) Egerçi özge hatunları hem bar édi velī oğlanlar ve kızlarının anaları bu iki érdi.

(...)

(...) Her ne kadar başka kadınları varsa da, oğlanlar(ının) ve kızlarının anneleri bu ikisi idi. (...)

o.+lardın 26b/14

(...) Barı oğlanlardın uluğ Sultān Mes'ūd Mīrzā édi. (...)

(...) Tüm oğullarından en büyüğü Sultan Mesud Mirza idi. (...)

o.+ları 9b/9, 26a/5, 28a/9, 36a/10, 56b/8, 57b/10

(...) Zūlm u fısqının şeāmatidin oğlanları tamām civān merk boldılar. (...)

(...) Eziyet ve fenalığın uğursuzluğundan bütün çocukları genç yaşta öldüler. (...)

o.+larıdın 8b/4, 18a/11, 62b/7, 102b/7

(...) Barı oğlanlarıdın uluq mén Zāhīrūddīn Muḥammed Bābur édim. (...)

(...) Bütün oğullarından en büyüğü ben Zāhireddin Muhammed Babur idim. (...)

o.+larığa 30a/10, 76b/2

(...) Sulṭān Maḥmūd Mīrzā ḥayātıda uluq oğlu Sulṭān Mes‘ūd Mīrzāğa Ḥiṣārını béríp Baysungur Mīrzāğa Buḥārānı béríp oğlanlarığa ruḥṣat béríp édi. (...)

(...) Sultan Mahmud Mirza, hayattayken büyük oğlu Sultan Mesud Mirza'ya Hisar'ı verip Baysungur Mirza'ya Buhara'yı verip oğullarına izin verdi. (...)

o.+larını 24a/3, 25b/14, 63a/13

(...) Béglerinin oğlanlarını ve oğlanlarının béglerini belk kökeldaşlarını çehre qılıp édi. (...)

(...) Beylerin oğullarını ve oğullarının beylerini, hatta süt kardeşlerini çehre yapmıştı. (...)

o.+larının 10a/11, 25b/14, 28b/12

(...) Sulṭān Maḥmūd Mīrzādın soñ oğlanlarının zamānıda ḥod asru köp ulğayıp édi. (...)

(...) Sultan Mahmud Mirza'dan sonra oğullarının zamanında da çok yükselip büyümüştü. (...)

oğ(u)l < ET oğul (ED, 83b) oğul

o. 8b/3, 8b/5, 8b/7, 9b/1, 10b/11, 11b/7, 19b/9, 26b/13, 27a/1, 27a/2, 27a/3, 27a/5, 28a/13, 28b/2

(...) Üç oğul ve bés qız qalıp édi. (...)

(...) *Üç oğlu ile beş kızı kalmıştı. (...)*

o.+1 5b/11, 6a/8, 6b/5, 6b/6, 6b/7, 6b/8, 8b/13, 9b/4, 10a/7, 10a/9, 10b/10, 11a/7, 12a/1, 12a/5, 12a/8, 12a/14, 13a/10, 16a/4, 19b/12, 20a/2, 21a/7 20b/9, 21b/6, 22b/7, 23a/9, 23b/1, 24a/11, 25b/3, 27a/9, 27b/5, 28a/7, 30a/9, 34a/3, 41a/13, 41b/5, 42b/7, 46a/6, 50a/6, 50a/7, 50a/8, 50b/3, 50b/6, 55b/5, 57b/4, 57b/11, 57b/14, 58a/10, 68a/12, 71b/11, 72a/10, 75b/1, 76b/12, 78a/7, 79a/7, 80a/1, 80a/12, 80b/11, 80b/13, 89a/13, 90b/9, 95b/10, 98a/12, 98a/13, 98b/4, 109b/12, 112a/14, 113b/8, 118b/6

(...) *Yünus Hân Çingiz Hânın ikinci oğlu Çağatay Hân neslidindür. (...)*

(...) *Yunus Han, Cengiz Han'ın ikinci oğlu Çağatay Han neslindendir. (...)*

o.+1ğa 9a/12, 27b/2

(...) *Andicān Aḥsīni Şeybānī Hân alganda Yādgar Sultān Bégim Hamza Sultānının ‘Abdullaṭīf Sultān atlıq oğlīga tüşüp édi. (...)*

(...) *Şeybani Han Andican ve Ahsi'yi aldığıında, Yadigar Sultan Begim Hamza Sultan'ın Abdullatif Sultan adlı oğluna (eline) düşmüştü. (...)*

o.+1m1 12a/3, 42a/3, 59b/2

(...) *Sultān Maḥmūd Mīrzā ölgendin son oğlını alıp hıçkimge haber qılmay Taşkendke ağalarığa barıp édi. (...)*

(...) *Sultan Mahmud Mirza öldükten sonra oğlunu alıp hiç kimseye haber vermeden Taşkend'e büyük kardeşine gitmişti. (...)*

o.+1mıı 28a/5, 41a/13, 80a/14

(...) *Béş qız bir oğlınıı anası édi. (...)*

(...) *Beş kızı ve bir oğlunun annesi idi. (...)*

o.+um 41a/7, 119b/3

(...) Méniñ oğlum Muḥammed Mü'min Mīrzānı ḥatna qılğanda Mīrzā aña bağıslaptur. (...)

(...) Benim oğlum Muhammed Mümin Mirza sünnet olduğunda Sultan Hüseyin Mirza ona hediye etmiştir. (...)

oğulluq < ET oğulluk *oğul+IXk* (ED, 86b) oğul

o. 41a/12, 75a/2

(...) Āḥir atalıq oğulluq arasında bu güft u güylar aña müncerr boldı. (...)

(...) Sonunda baba ile oğul arasındaki bu dedikodular şuna çekildi. (...)

o.+tın 75a/7, 79b/2

(...) Bu atalıq oğulluqtın ol müddette ğalebe ḥ'ārılıqlar tartıldı. (...)

(...) Bu baba ve oğulun o sırada (yaşanan) galip gelme (mücadelesinde) çok eziyet çekildi. (...)

oğurla- < ET oğurla- (ED, 94a) çalmak, gizlice almak

o.-p 56a/7, 59b/6, 70b/10, 82b/3, 83a/4

(...) Kend-i Bādemdin üç yıgaç oğurlap aldık. (...)

(...) Kend Badem'den üç ağaç boyu kadar mesafede (olan yerden) gizlice aldık. (...)

ol < ET ol (ED, 123a) o

o. 5b/5, 5b/6, 5b/13, 5b/13, 6a/3, 6b/11, 7a/4, 8a/2, 8a/3, 8a/5, 8b/13, 9b/14, 10a/6, 10a/10, 10b/4, 10b/6, 11a/2, 11b/8, 12a/10, 13a/1, 13a/5, 13b/6, 14a/2, 14a/5, 14a/11, 16a/6, 16a/9, 16a/13, 17a/4, 17b/7, 18b/1, 19a/2, 21a/2, 22b/14, 22b/14, 23b/9, 24b/1,

26b/3, 28a/3, 28a/13, 29b/3, 29b/7, 29b/8, 2b/11, 2b/13, 30a/6, 31a/1, 31a/7, 31a/7, 31a/13, 31b/5, 32a/9, 32b/6, 33a/7, 34a/6, 34b/11, 35a/12, 36a/6, 36a/8, 38a/5, 38a/8, 38b/4, 38b/9, 3a/8, 40b/10, 42a/10, 42b/2, 42b/4, 43a/4, 43a/10, 43b/9, 44b/14, 45a/6, 45b/14, 46a/9, 46b/10, 46b/14, 47a/1, 47b/3, 47b/5, 49b/7, 49b/10, 51a/9, 51b/10, 51b/11, 51b/14, 53a/2, 53a/9, 53b/11, 54b/8, 55a/1, 55a/2, 55b/3, 55b/10, 55b/11, 56a/10, 57a/7, 58a/12, 58a/14, 58b/5, 58b/7, 59a/14, 59b/4, 59b/6, 60a/2, 60a/6, 60b/5, 60b/5, 60b/8, 60b/9, 61b/1, 61b/4, 61b/13, 62a/2, 63b/10, 65b/14, 66a/13, 66b/6, 66b/13, 67a/1, 67a/7, 67b/7, 68b/4, 68b/12, 69b/4, 71a/9, 71a/13, 71b/7, 72b/2, 75a/7, 75a/12, 75b/4, 75b/9, 75b/10, 76b/10, 78a/4, 78b/1, 79a/4, 79b/10, 80a/13, 81a/12, 82b/9, 83a/2, 83a/7, 83a/9, 83b/2, 84a/7, 85b/5, 85b/6, 86a/3, 86b/6, 87a/10, 87a/13, 87b/4, 89a/4, 89a/6, 90b/11, 90b/13, 91a/2, 92b/5, 92b/9, 92b/13, 93a/6, 93b/1, 94a/3, 94b/14, 95b/10, 97a/9, 97a/9, 98a/5, 98a/12, 99a/10, 99b/14, 100a/3, 100b/1, 100b/9, 101a/1, 101a/8, 101b/6, 102b/4, 102b/14, 104a/6, 104a/13, 105a/10, 105b/3, 105b/4, 105b/7, 105b/9, 106b/11, 107a/6, 107a/8, 107a/9, 107a/9, 108a/6, 109a/6, 109a/12, 110a/2, 112a/6, 112a/13, 112b/8, 113b/3, 114a/13, 116a/11, 116a/14, 116b/1, 116b/6, 116b/9, 117a/10, 118a/2, 119a/2, 119b/7

(...) Ol maħalda bu Ĥudāyberdi Timurtaş yégirme bés yašta érđi. (...)

(...) O zamanda bu Hudaýberdi Timurtaş yirmi beş yaşında idi. (...)

o.-gaç 76a/7

(...) ‘Āşıq olğaç bī-ħod u divāne boldum, bilmedim

Kim perī ruħsāreler ‘ısqığa bu érmiş ĥavāş. (...)

(...) Aşık olunca, kendimi kaybettim ve divane oldum; bilmedim

Ki peri yanaklılara aşık olmanın hali bu imiş. (...)

o.-madı 100a/5

(...) Kõñlũm bu ġarĩblıqda řād olmadı hĩç. (...)

(...) Gõnlũm bu gurbette hiç mutlu olmadı. (...)

olca- < Moğ. (Les, 949a) ganimet ele geçirmek

o. 90a/1, 90a/2

(...) Bassa hem olca alır; bastursa hem öz élini ıalap tũşũrũp olca alır. (...)

(...) *Galip gelse de ganime alır; mağlup olsa da kendi ilini (adamlarını) yağma edip ganimet alır. (...)*

oltur- < ET olur- (ED, 150a) oturmak; tahta çıkmak

o.-a (oltura almay) 63a/1, 110b/12

(...) Bu haber hanlarğa yétkeç bĩ-pāy bolup oltura almay Andicān üstidin qoptılar.

(...)

(...) *Bu haber hanlara ulaşınca korkudan yerlerinde oturamayarak Andican üstünden ayrıldılar. (...)*

o.-a (oltura tağqa yavuq yettim) 115b/2

(...) Āftāb oltura tağqa yavuq yéttim. (...)

(...) *Güneş batarken dağā yaklaştım. (...)*

o.-dı 10a/9, 23a/13, 33a/2, 50b/4, 50b/8, 103a/2

(...) Bir yerde řāmĩyāneler tikip Uluğ Han olturdı. (...)

(...) *Bir yerde çadırlar dikip Büyük Han oturdu. (...)*

o.-dılar 83b/6, 103a/7

(...) Andın soñ kélip olturdılar. (...)

(...) Ondan sonra gelip oturdular. (...)

o.-duk 109b/9

(...) Biz yanıp kélip Nevkend'te oturduk. (...)

(...) Biz dönüp, gelip Nevkend'de oturduk (yerleştik). (...)

o.-dum 84b/8, 91b/1

(...) Bu maşlaḫat üçün şehrin ortasında Uluḡ Bég Mīrzā'nın medresesinin tamının üstide aq üy tikip oturdum. (...)

(...) Bu mesele için şehrin ortasında, Ulug Bey Mirza'nın medresesinin damının üstünde bir ak çadır dikip oturdum. (...)

o.-ğaç 50b/13

(...) Semerqand taḫtıḡa olturğaç Semerqand béglerini burunḡı dék oq ri'āyet ü 'ināyet qıldım. (...)

(...) Semerkand tahtına oturduktan sonra Semerkand beylerine tıpkı eskisi gibi saygı ve lütfettim. (...)

o.-ğan 18b/8, 19a/8, 39a/6, 68b/13, 82a/14, 86a/11

(...) Bu müddette anda kişi olturğan émes ékendür. (...)

(...) Bu zamanda orada kimse oturmuyormuş. (...)

o.-ğanda 48b/4, 84a/14

(...) Semerqand muḫāşarasıda mén Hān Yurtıda olturğanda bu öleḡde Sulṭān 'Alī Mīrzā oturup édi. (...)

(...) Semerkand kuşatmasında ben Han Yurdu'nda oturduğumda bu çayıra Sultan Ali Mirza oturmuştu. (...)

o.-ğay 56b/1, 59a/1

(...) Dā'iyeliq kişi néçük baqıp olturğay? (...)

(...) İstekli olan bir kişi nasıl bakıp oturacak? (...)

o.-maqda 76a/10

(...) Né yürümekte ihtiyārım bar édi né olurmaqta.

(...) Ne yürümeye kuvvetim vardı , ne de oturmaya. (...)

o.-sa 37a/11

(...) Timur Bég evlādıdın her kim baş köterip tahtqa oltursa hem munda oturur. (...)

(...) Timur Bey evlatarından her kim isyan ederek tahta oturursa burada (tahta) oturur. (...)

o.-up 32a/1, 48b/5, 49a/10, 55b/13, 57b/14, 59a/5, 64a/14, 66a/6, 82b/9, 82b/14, 83a/14, 96b/12, 102b/3, 102b/9, 102b/9, 104a/12, 109a/13, 111b/6, 119b/12

(...) Hān bāğnıñ ortasında salğan uluq çārdere öyde oturup édiler. (...)

(...) Han bağın ortasına kurulan büyük bir çadırdaki oturmuşlari. (...)

o.-uptur 18b/7, 81b/10

(...) Bir nevbet Hāzret-i H̱āce şoḥbetide ḥilāf-ı 'ādet ayağını yavutkap oltureptur.

(...)

(...) Bir defa Hoca Hazretlerinin sohbetinde adetlerinin tersine ayağını deḡiştirip oturmuş. (...)

o.-upturlar 81b/13

(...) Özbek Semerqand'ni alganda H'âce Dīdār'da tura almay Yār Yaylaq'qa kélip qoyıǵı qurǵanlarda édi bérkitip olturupturlar. (...)

(...) Özbekler Semerkand'ı aldıǵında Hoca Didar'da duramayarak Yar Yaylak'a gelip daha aşaǵıda bulunan kurganları kuvvetlendirip oturmuştular. (...)

o.-ur 34a/7, 37a/11, 49a/8, 49a/11, 60b/3, 65b/8, 108b/10, 108b/11

(...) Ol furşatlar Timuriyye salāṭını destūrı bile töşek üstide olturur édim. (...)

(...) O esnada Timurilerin adetince, döşek üzerinde oturuyordum. (...)

o.-ur érdi 19a/8

(...) Bir olturǵan bile meclisde gāhī bir kéçe kündüz olturur érdi. (...)

(...) Bir oturduǵu meclislerde bir gece gündüz kalkmadan otururdu. (...)

o.-urlar 48a/8

(...) Her yıl bu ölenge çıqıp bir ay ékki ay oltururlar. (...)

(...) Her sene buraya çıqıp bir iki ay otururlar. (...)

olturǵuz- < oturtmak; tahta çıkarmak

o.-dı 80a/9

(...) Körüşkendin soñ qoyı yanında olturǵuzdı. (...)

(...) Görüşükten sonra kendisinden aşaǵı bir tarafta oturttu. (...)

o.-dılar 30a/13, 36b/2, 50b/10

(...) Ékkele mīrzānı bir yérde olturǵuzdılar. (...)

(...) Her iki Mirza'yı bir yere oturtular. (...)

o.-dum 34a/9

(...) Sultānlarnı oñ qolda bağışda olturğuzdum. (...)

(...) Sultanları sağ tarafta bağdaşda oturttum. (...)

o.-up 10b/8, 57a/1, 118b/8

(...) Hişār vilāyeti müyesser bolğaç Baysunğur Mīrzānı Hişārda olturğuzup Hutlānnı Velīğa bérđi. (...)

(...) Hisar vilayeti alındıktan sonra Baysungur Mirza'yı Hisar'da oturtup Hutlan'ı Veli'ye verdi. (...)

o.-up 48a/14

(...) Bu yérniñ şerfesini közlep Semerqand muḥāşarasıda néçe maḥall munda olturulup éđi. (...)

(...) Bu yerin elverişli olduğunu gözleyip Semerkand kuşatmasında birkaç kere burada oturmuştum. (...)

olturmaq *oltur-mAk* oturmak, tahta çıkmak

o. 119b/9

(...) Munda olturmaq yahşı éməstür. (...)

(...) Burada oturmak iyi değildir. (...)

olturul- *oltur-(X)-* oturulmak

o.-dı 67b/10, 88a/13, 88b/3, 40a/10, 43b/12

(...) Néçe kün qışlaqı öyler tayyār bolğunça ölenđe olturuldı. (...)

(...) Kışlak (yeri) hazır oluncaya kadar birkaç gün çayırda oturuldu. (...)

olturuşluq < *oltur*-(X)ş-*lUq* oturan, yerleşmiş

o. 33b/8, 34a/5

(...) Cemī‘ Özbekleri bile Muḥammed Duġlat, Sulṭān Hüseyn Duġlat cemī‘ Hışār vilāyeti olturuşluq Moġollar bile bu buzugluqta Qara Tigin sarı tarttılar. (...)

(...) Bütün Özbekleri ile birlikte ve Muhammed Duġlat ile Sultan Hüseyn Duġlat, Hisar vilayetinde oturan bütün Moġollarla beraber, bu bozgunda Kara Tigin’e doğru çekildiler. (...)

omaqlan- < işe başlamak; toparlanmak

o.- ıp 38b/11

(...) Uş munça bile Semerqand kişisi omaqlanıp Sulṭān ‘Alī Mīrzānıñ rüberüyığa çérig tartıp çıqtılar. (...)

(...) Bundan Semerkandlılar işe başlayıp Sultan Ali Mirza’ya yüz yüze (karşı) asker gönderdiler. (...)

on < ET o:n (ED, 166b) on

o. 3b/10, 9a/4, 56a/6, 66b/1, 75a/11, 75a/11, 83b/3, 83b/4, 84b/13, 84b/13, 85a/14, 85a/14, 85b/6, 86b/6, 89a/5, 89a/5, 90a/8, 90a/8, 95a/1, 95a/1, 96b/4, 96b/4, 97a/8, 98a/9, 98b/14, 102b/7, 102b/7, 106b/11, 106b/11, 119a/6, 119a/7, 119b/5

(...) Müfāreqat imtidādı on yıl bolup édi. (...)

(...) Ayırılığımız uzayalı on sene olmuştu. (...)

o.+1 68a/9

(...) Baysunğur Mīrzā'nı bégleri bile tutup Baysunğur Mīrzā'ğa kiriş salıp muḥarrem ayınıñ onı édi. (...)

(...) *Baysunğur Mirza'yı beyleriyle birlikte onu kirişle boğdurduğunda muharrem ayının onu idi. (...)*

on bés < on beş

o. 47a/11

(...) Tūlı tahmīnen on dört– on bés qarı bolğay, [‘ar]zı yétti-sekkiz qarı, ‘umqı bir qarı. (...)

(...) *Uzunluğú tahminen, on dört on beş, genişliğı yedi sekiz karış ve yüksekliğı bir karıdır. (...)*

on bir < on bir

o. 26b/13

(...) Evlādı : Bés oğul, on bir qız édi. (...)

(...) *Çocukları: Beş oğlu ve on bir kızı vardı. (...)*

on éki < on iki

o. 1b/2, 12a/6, 13a/7

(...) Ramazān ayı tārīḥ-i sekkiz yüz toqsan toqquzda Fergāna vilāyetide on iki yaşta pādšāh boldum. (...)

(...) *Ramazan ayı(nda) tarih 899'da Fergana vilayetinde on iki yaşında padişah oldum. (...)*

on miñ altı yüz < on bin altı yüz

o. 44b/12

(...) On min̄ altı yüz qadem çıqtı. (...)

(...) On bin altı yüz adım çıktı. (...)

on sekkiz < on sekiz

o. 10a/10, 13a/6, 30a/14, 49b/6

(...) On sekkiz yıǵaç yoldur. (...)

(...) On sekiz ağaç boyu kadar yoldur. (...)

on sekkiz min̄ < on sekiz bin

o. 52b/10

(...) H̄āce Qādī evvel qal‘adārılıqta ménin̄ devleth̄āhlıǵım üçün on sekiz min̄ qoynı qurgandaǵı yigitlerge ve biziñ bile bolǵan yigitlernin̄ köçlerige üleşti. (...)

(...) Hoca Kadı o kalenin̄ korunmasında benim saygınlıǵım için on sekiz bin koyununu köydeki yiǵıtlere ve bizim ile olan yiǵitlerinin göçlerine dağıttı. (...)

on tört < on dört

o. 47a/11, 59a/11

(...) Bāvücūd-ı ısıtma on üç on tört yıǵaç yolnı şu‘ūbet u meşaqqat bile qat‘ qıldım.

(...)

(...) Bütün vücudum sıtmalı (olduǵu halde) on üç on dört ağaç boyu yolu güçlük ve zorlukla katettim. (...)

on üç < on üç

o. 27a/4, 59a/11

(...) Bāvücūd-ı ısıtma on üç on dört yıgaç yolnı şu‘ūbet u meşaqat bile qat‘ qıldım.

(...)

(...) *Bütün vücudum sıtmalı (olduğu halde) on üç on dört ağaç boyu yolu güçlük ve zorlukla katettim. (...)*

on yétti < on yedi

o. 10a/10

(...) On yéti-on sekiz yıl hân Şîrâz ve ol vilâyetlerde boldı. (...)

(...) *On yedi on sekiz sene Şîraz’da ve o (taraf taki) vilayetlerde bulundu. (...)*

onj < ET onj (ED, 166b) sağ, sağ taraf

o. 34a/9, 49a/9, 69b/9, 81b/13, 83b/10, 89b/6, 89b/11, 102b/13, 107a/10, 107a/11, 107a/13, 107b/10, 112b/13, 114a/8

(...) Sulţānlarnı onj qolda bağışda olturguzdum. (...)

(...) *Sultanları sağ tarafta bağdaşta oturttum. (...)*

onça onun gibi

o. 106b/12

(...) Bu hālette méniñ bile onça kişi bolğay édi. (...)

(...) *Bu durumda benim ile onca kişi vardı. (...)*

oq < ET ok (ED, 76b) kuvvetlendirme edatı

o. 14a/12, 15a/11, 17a/2, 20a/12, 20a/13, 23a/12, 24b/14, 25a/11, 28b/8, 30b/7, 31a/2, 31b/8, 34b/2, 37b/11, 37b/13, 38a/8, 38a/10, 38b/7, 38b/8, 49b/2, 50b/11, 50b/13, 54b/13, 58a/4, 60b/3

(...)Yana buruntağı dék oq ri‘āyet ve şefaqt qıldım. (...)

(...) Önceden olduğu gibi koruma ve şefkat gösterdim. (...)

o.+tur 100b/6, 106b/8

(...) Moğul arasında Çengiz Han’nın tüzüki hālāğaça Çengiz Han yasap qoyğan dék oqtur. (...)

(...) Moğul(lar) arasında Cengiz Han’ın yasası hala Cengiz Han’ın düzenleyip bıraktığı gibidir. (...)

oq < ET ok (ED, 76a) ok

o. 4a/7, 11a/14, 39b/13

(...) Qurgandın deryā bir oq atımı bolğay. (...)

(...) Köyden bir ok atımı kadar (uzakta) olacak. (...)

o.+ı 19a/1, 25a/11, 31a/9, 92b/6, 107a/13

(...) İlbasunga oqı ve tır-gezi ekşer tēger édi. (...)

(...) Oku ve tir-gezi hedefe genellikle isabet ederdi. (...)

o.+larımğa 107b/3

(...) Yana bir kılıç hem oqlarımğa tüşüptür. (...)

(...) Bir kılıç da oklarıma isabet etmiş. (...)

o.+m 7b/6, 13b/14, 18b/14, 107a/7, 112b/12, 115a/12

(...) Oqnı yahşı atar édi. (...)

(...) Oku iyi atardı. (...)

o.+nıŋ 92a/10

(...) Yuqqarıqı oqnıŋ zırbıdın H̱āce Hızır Mescīdi'din ilgeri öte almadılar. (...)

(...) Yukarıdan atılan okun çarpışından Hoca Hızır Mescidi'nden ileri gidemediler.

(...)

o.+um 115a/10

(...) Bu sangtuda oqum barıça atqulaşay. (...)

(...) Bu taş yığnında okum bitinceye kadar vuruşayım. (...)

o.+umnı 115a/14

(...) Mén hem oqumnı ayap atmadım. (...)

(...) Ben de okumu kıyamayıp atmadım. (...)

oqla- < *oq+IA-* oklamak, ok ile vurmak

o.-p 39a/9

(...) Bu yigitler uşol kéçe kündeleŋdin kirip qalın kişini oqlap alıp qalın olça kéltürdiler. (...)

(...) Bu yiğitler, o gece onların ordugahına girip, birçok adamlarını oklayıp çok ganimet getirdiler. (...)

o.-dım 104b/14

(...) Atını oqladım. (...)

(...) Atını okladım. (...)

o.-dılar 112a/9

(...) Kūçedin qaçurup tüzge çıkarıp qılıç yétkürür maḥalda atımın ayağığa oqladılar.

(...)

(...) *Sokaktan kaçırıp, düz yere çıkarıp, kılıç ile hücum ederken atımın ayağına ok attılar. (...)*

oqu- < ET okı- (ED, 79a) okumak

o.-dum 118b/4

(...) Ékki rek‘at namāz oqudum. (...)

(...) *İki rekat namaz kıldım. (...)*

o.-ğan émes édi 18b/9

(...) Hîç némerse oquğan émes édi, ümmī édi. (...)

(...) *Hiçbir şey okumuş değildi, okuma yazması yok idi. (...)*

o.-p 30b/13, 60a/10

(...) Bizniñ ḥālimizğa rıqqat qılıp fātiḥa oqup bardı. (...)

(...) *Bizim halimize acıyıp fatiha okuyup gitti. (...)*

o.-p érđi 7a/10

(...) *Ḥamseteyn ve Mesnevī kitāblarını ve tārīḥlerni oqup érđi. (...)*

(...) *Hamseteyn ve Mesnevi kitaplarını ve tarihlerini okumuştı. (...)*

o.-r édi 7a/11, 7b/11

(...) Ekşer Şāhnāme oqur édi. (...)

(...) *Genellikle Şehname okurdu. (...)*

o.-sa bol- 45b/11

(...) Bir kuroh yavuq yérdin oqusa bolur. (...)

(...) Bir küruh yakın yerden okusa olur. (...)

oqut- < ET okıt- (ED, 81b) okutmak

o.-qaylar 58a/14

(...) Ba‘zı kûteh-endîşler hûd berîn éd[i]ler kim üçele pādşāhzādeni öltürüp Hüsrev Şāh atığa hûṭbe oqutqaylar. (...)

(...) Bazı kısa (dar) görüşlüler, şehzadelerin her üçünü de öldürüp Hüsrev Şah adına hutbe okutacaklar. (...)

ordu < ET ordu (ED, 203a) ordu

o. 40a/3, 40b/10, 48a/12, 67b/12, 73a/12, 75b/1, 88a/14

(...) Ordu şehri bolup édi. (...)

(...) Ordu şehir olmuştu. (...)

o.+da 40b/11

(...) Her né şehirlerde tileseleler orduda tapılur édi. (...)

(...) Şehirlerde her ne dileseler orduda bulunurdu. (...)

o.+dın 23a/10

(...) Sultān Ebū-Sa‘īd Mīrzānıñ ağası Minūçihr Mīrzānıñ oğlu Melik Muḥammed Mīrzā saltanat dağdağası bile bir néçe levend u evbāşnı özige qoşup ordudın ayrıldı.
(...)

(...) Sultan Ebu Said Mirza'nın büyük kardeşi Minuçihr Mirza'nın oğlu Melik Muhammed Mirza, saltanat kavgası ile birkaç serseriye kendi (peşine) takip ordudan ayrıldı. (...)

o.+nıñ 73a/11

(...) Ordunıñ taşqarısın bir päre oq qoyup yandılar. (...)

(...) Ordugahın dışarısından bir miktar ok atıp geri döndüler. (...)

o.+sığa 108b/12

(...) Kiçik Han'nın qaşdın qopup özümniñ [o]rd[usığa] keldim. (...)

(...) Küçük Han'ın huzurundan çıkıp kendi orduma geldim. (...)

orğağ orak

o. 117a/14

(...) Orğağ ve baltu ve su keçmek esbâbı ve at boğzı ve yegülük ve, eger müyesser bolsa, at hem keltürgey. (...)

(...) Orak, balta ve suyu geçmek için lazım olan eşyayla birlikte atlara yem ve eğer mümkün ise at da getirecek. (...)

or(u)n < ET orun (ED, 233a) yer

o.+ığa 4b/13, 32a/9, 72b/5, 109a/6, 109a/6

(...) Ol tağlarda uy ornığa qutas sağlarlar. (...)

(...) O dağlarda öküz yerine kutas beslerler. (...)

orta < ET ortu (ED, 203b) orta

o. 68b/1, 100a/11, 100b/1, 7b/6

(...) Ol Moğul böz bağlağan uynıñ orta éligini éligige alıp Moğulça némeler dép tuqqa baqıp işāret qıladur. (...)

(...) O Moğul, bu bağlanmış olan öküzün orta bacak kemiğini eline alıp, Moğulca bir şeyler söyleyip, tuğa bakıp işaret ediyor. (...)

o.+sı 47a/8, 98a/8

(...) Ortası sunıñ tezliki cihetidin yañ bağlamaydur édi. (...)

(...) Ortası buz tutmamış olan bir arık suyu vardı. (...)

o.+sıda 31b/14, 47a/3, 47a/13, 47b/3, 91a/14, 98a/2, 112a/5

(...) Uşbu qış ortasında Şaybaq Han, Hocend Suyı'nı muz bile kéçip Şāhruhiyye ve Bīş-Ként nevāhīsini çaptı. (...)

(...) Bu kış ortasında Şaybak Han, Hocend suyunu buz ile geçip Şahruhiye ve Biş Kend civarına akın etti. (...)

o.+sıdın 48a/5

(...) Qara Su, kim Āb-ı Raḥmet hem dérler, Kān-ı Gilniñ ortasıdın aqar. (...)

(...) Ab-ı Rahmet de dedikleri Kara-Su, Kan-i Gil'in ortasından akar. (...)

o.+sığa 112a/10

(...) Atım бүкүлүп yağının ortası[da] méni yerge urdı. (...)

(...) Atım eğilip beni, tam düşmanın ortasında, yere attı. (...)

ot < ET o:d (ED, 34b) ateş

o. 117b/12

(...) Bir tam üyge kirip ot yaqıp bir zamān közüm uyquğa bardı. (...)

(...) Bir eve girip, ateş yakıp, bir müddet gözüm uykuya daldı. (...)

ot (II) < ET ot (ED, 34b) ot

o.+ğa 117a/10, 117a/11

(...) Cölgege түşüp atlarını otğa qoyalıñ. (...)

(...) Ovaya inip atları ota salalım. (...)

o.+ıda 95b/7

(...) Kéç namāz-ı dīger İlan Otıda түşüp at öltürüp étini şişlep kebāb qılıp atnı lahta [t]indürüp atlanduk. (...)

(...) Akşam, ikindi namazı vaktinde, İlan-Otında inip, bir at kesip, etini şişleyeip kebab yaptık. (...)

o.+mı 95b/2

(...) Qarbuğ Puştəsi'niñ şimālıdın Cūdek kəntiniñ ayağı bile İlan Otını tuşlap tépredük. (...)

(...) Karbug Dağı'nın kuzeyinden, Cudek köyünün aşağısından, İlan Otrı'na doğru hareket ettik. (...)

otur- oturmak

o.-duk 116b/14

(...) Her tarafğa bir bülendiğa çıqıp qaravulluq qılıp oturduk. (...)

(...) Her birimiz bir yüksek yere çıkıp, gözetleyip oturduk. (...)

ottuz < ET ottuz (ED, 74a) otuz

o. 19a/6, 19a/7, 45a/13, 49b/12, 73a/9, 84a/13, 103b/7

(...) İnisi Aḥmed Qāsım' nı ottuz qırqça nōkeri bile yiberip édi. (...)

(...) Kūçük kardeşī Ahmed Kasım' ı, otuz kırk kadar adamı ile göndermişti. (...)

ottuz miñ < otuz bin

o.+ge 35a/7

(...) Nōker ü çākeri yégirme-ottuz miñge tartıp vilāyāt u parganātı öz pādşāhı ve mīrzālarındın artıp 'ōmrīde qılğan işi uşbu boldı. (...)

(...) Hizmetçi ve kulu yirmi otuz bine çıkıp vilayetleri kendi padişah ve beylerinden artıp ömründe yaptığı tek iş bu oldu. (...)

ottuz tokuz < otuz dokuz

o. 6b/3

(...) Ottuz toquz yaşar érdi. (...)

(...) Otuz dokuz yaşında idi. (...)

ottuzça otuz kadar

o. 113b/6

(...) Yégirme ottuzça kişi biziñ bile qalıp édi. (...)

(...) Bizim ile yirmi otuz kadar kişi kadar kalmıştı. (...)

oy- oymak, kazmak

o.-ar 65b/11

(...) Şamed'niñ başını oyar kişi yoq édi. (...)

(...) Samed'in başını oyacak adam yoktu. (...)

o.-dılar 65b/10, 67a/14

(...) Şahsuvār'nın başını oydılar, yahşı boldı. (...)

(...) *Şahsuvar'ın başını oyduklar, iyi oldu. (...)*

o.-ğanıñ 118b/10

(...) Baş köteriñ oyğanıñ! (...)

(...) *Başınızı kaldırın, uyanın! (...)*

oyna- < ET oyna- (ED, 275a) oynamak

o.-r édi 7b/13, 14a/1, 21b/9, 21b/9

(...) Çevgānnı yahşı oynar édi. (...)

(...) *Çögeni (bir çeşit oyun) iyi oynardı. (...)*

Ö

öksü- < ET egsü- (ED, 117b) azalmak, eksilmek

ö.-medi 14a/6

(...) Āhir-i 'ömrığaça ihtiyār u i'tibārı arttı ve öksümedi. (...)

(...) *Ömrünün sonuna kadar güç ve saygınlığı arttı, eksilmedi. (...)*

ö.-mes 98a/5

(...) Bu nevāhīde Hā-Derviş yeli öksümes, hemīşe tund qopar. (...)

(...) *Bu civarda Ha Derviş rüzgarı eksilmez, her zaman şiddetli eser. (...)*

öl- < ET öl- (ED, 125b) ölmek

ö.-di 12b/5, 21b/11, 22b/6, 31a/10

(...) K çiklikde  ldi. (...)

(...) Küçüklüğünde öldü. (...)

 -di 69a/4, 79b/3, 109b/13

(...) H ydar Kökeldaş, kim h nnin h l u ‘aqd   di, bu uruşda öldi. (...)

(...) Haydar Kökeltaş bu savaşta öldü. (...)

 -e kiriş- 17a/4

(...) Yana bir bu kim ol fursatta andaq at  leti boldı kim  ev le  ev le atlar yq l p  le kirişti. (...)

(...) *Bir de o sıralarda öyle bir at salgını oldu ki atlar katarlarla düşüp ölmeye başladı. (...)*

 -er 32b/1, 80b/6

(...) M rz   ler yılı  ligdin çıqıp  di. (...)

(...) *Mirza’nın öleceği sene elinden çıkmıştı. (...)*

 -gen 43b/1

(...)   r-ı ‘  ıq nda  lgen piy delernin q        buyuruldu kim ‘az blar bile  lt rdiler. (...)

(...) *Gar-ı A ıkan’da ölen piyadelerin  c  alınması için işkence ile öldürdüler. (...)*

 -gende 28a/3

(...) Ol  lgende m rz  bisy r qat q ta‘ziyet tutqandur. (...)

(...) *O  ld   nde Mirza çok yas tuttu. (...)*

 -gendin 9a/1, 12a/3, 12a/12, 13a/11, 14b/6, 21a/8, 26b/12

(...) Atası ölgendin bir ékki yıl sonra Ténri rahmetiğa bardı. (...)

(...) Babası öldükten bir iki yıl sonra o da Tanrı rahmetine kavuştu. (...)

ö.-genleri 97a/11

(...) Ölgengeri bile ékki yüz hisāb qılurlar édi. (...)

(...) Ölenler ile iki yüz kişi hesap ederlerdi. (...)

ö.-mekige 23a/11

(...) Öziniñ ve yana néçe bī-günāh pādšāhzādelerniñ ölmekige sebep boldı. (...)

(...) Yalnız kendinin ve birkaç günahsız şehzadenin ölümüne sebep oldu. (...)

ö.-üp 10a/9, 12b/10, 65a/1, 71a/13, 84a/10, 95b/8, 98a/7, 99b/7

(...) Mīrzādın burun ölüp édi. (...)

(...) Mirza'dan önce ölmüştü. (...)

ö.-üptür 98b/8

(...) Tanılası haber keldi kim Noyan Kökeldaş cardın mestlıqda yıqılıp ölüptür. (...)

(...) Sabah Noyan Kökeltaş'ın uçurumdan sarhoşluk ile düşüp, öldüğü haberi geldi.

(...)

öleñ < ET öleñ (ED, 147b) çayır

ö. 47b/8, 48a/3, 48a/9, 48a/14

(...) Yana bir öleñ Būdene Qoruğıdur. (...)

(...) Diğər çayırdan biri olan Bıldırcın Korusudur. (...)

ö.+de 43b/12, 48b/5

(...) Semerqand muhāşarasıda mēn Hān Yurtıda oltuḡanda bu öleḡde Sulṭān ‘Alī Mīrzā oturup édi. (...)

(...) Semerkand savaşında, ben Han Yurdu’nda oturduğumda bu çayıra Sultan Ali Mirza yerleşmişti. (...)

ö.+din 48a/9

(...) Bu öleḡdin yoqqarıraq şarq cenūb sarı yana bir öleḡ vāqi‘ boluptur. (...)

(...) Bu çayırdan biraz yukarıda, güneydoğu tarafına doğru bir çayır meydana gelmiştir. (...)

ö.+dür 48b/6

(...) Bu muhtaşarraḡ öleḡdür. (...)

(...) Bu küçük çayırdır. (...)

ö.+ge 43b/10, 48a/8, 66a/2

(...) Her yıl bu öleḡe çıqıp bir ay ékki ay otururlar. (...)

(...) Her sene bu çayıra çıkıp bir iki ay otururlar. (...)

ö.+ide 80b/5

(...) Tört béş kündin soḡ Qulbe Öleḡi’de öltürdiler.

ö.+idür 48b/3

(...) Bu hem şavṛ öleḡidür. (...)

(...) Bu da güzel bir çayırdır. (...)

ö.+leri 48a/2

(...) Girdā-girdide yahşī öleḡleri bar. (...)

(...) Civarında iyi çayırları vardır. (...)

ö.+ni 48a/7

(...) Haylî yahşî öleḡni qoruk qılurlar. (...)

(...) Çok güzel bir çayırdır. (...)

ö.+niḡ 48a/6

(...) Ba‘zı dērler kim bu öleḡniḡ aṣl-ı atı Kān-ı Ābgīr ékendūr, velī tārīḡlerde tamām Kān-ı Gil bitirler. (...)

(...) Bazıları demiş ki bu çayırın asıl adı Kan-i Abgirdir fakat tarihte her zaman Kan-i Gil diye yazarlar. (...)

ölet < ET ölüṡ (ED, 130a) salgın

ö.+i 17a/4

(...) Yana bir bu kim ol fuṣṣatta andaḡ at öleti boldı kim ṡevīle ṡevīle atlar yıqılıp öle kiriṡti. (...)

(...) Bir de o sıralarda öyle bir at salgını oldu ki, atlar katarlarla düşüp ölmeye başladılar. (...)

ölmek *öl-mek* ölmek

ö. 118b/2

(...) Dédim kim kiṡi eger yüz [ü] eger miḡ yaşasa, āḡır ölmek kérek. (...)

(...) İnsan eḡer bin sene bile yaşasa nihayet ölecektir dedim. (...)

öltür- < ET *öl-dür-* /*ö-ltür-* (ED,133b) öldürmek

ö.-di 14b/9, 20b/4, 29a/2, 62b/8, 66a/6, 68a/11

(...) Āhır öltürdi ve bednāmlıǵdın ǵalāş boldı. (...)

(...) *Sonra öldürdü ve kötü adlılıktan kurtuldu. (...)*

ö.-diler 21b/5, 37a/13, 37b/9, 37b/11, 40b/9, 43b/2, 52b/5, 80b/6, 84b/4, 84b/5

(...) Dervīş Muḥammed Tarḥannıñ qanınıñ töhmeti bile bī‘izzetāne öltürdiler. (...)

(...) *Derviş Muhammed Tarhan’ı öldürmek ile itham edilerek, şerefsiz bir şekilde, öldürüldü. (...)*

ö.-gendin 11a/10, 19b/6, 80b/10

(...) Şeyḥ Cemālın ‘Abdul- Quddūs öltürgendin soñ Taşkend ve Şāhruḥiyye ve Sayramnı alıp édi. (...)

(...) *Şeyh Cemal, Abdülkuddüs tarafından öldürüldükten sonra, Taşkend, Şahruhiyye ve Sayram’ı almıştı. (...)*

ö.-güçini 11b/11

(...) Moǵol tili bile öltürgüçini “alaçı” dەرler. (...)

(...) *Moǵul dilinde öldürüne “alaçı” derler. (...)*

ö.-mekige 29b/3

(...) Sulṭān Mes‘ūd Mīrzānıñ közige mīl tartmaǵıǵa ve Baysunǵur Mīrzānıñ öltürmekige bā‘iş ol édi. (...)

(...) *Sultan Mesud Mirza’nın gözüne mil çekilmesine ve Baysungur Mirza’nın öldürülmesine sebep oldu. (...)*

ö.-üp 58a/13

(...) Ba‘zı kûteh-endîşler hûd berîn éd[i]ler kim üçele pādşāhzādeni öltürüp Hüsrev Şāh atığa hûṭbe oqutqaylar. (...)

(...) Bazı kısa (dar) görüşlüler, şehzadelerin her üçünü de öldürüp Hüsrev Şah adına hutbe okutacaklar. (...)

ölüg < ET *öl-üg* (ED, 142a) ölü

ö. 91a/4, 91a/11, 115a/2

(...) Yürü! Ölüg tirig bile oq bolalı. (...)

(...) Yürü! Ölüm ve dirimde beraber olalım. (...)

ö.+ini 98b/12

(...) Bular şöḡbet tutqan yerdin bir oq atımı bülend cerniḡ astıda Noyan’nıḡ ölüḡini tapıqturlar. (...)

(...) Bunlar Noyan’ın ölüsünü sohbet yapılan yerden bir ok atımı kadar yüksek bir uçurumun altında bulmuşturlar. (...)

ö.+niḡ 30b/9

(...) Andaq kim ölüḡniḡ keşretidin üç yerde ḡar-gāhnı yavunapturlar. (...)

(...) Öyle ki ölülerin çokluḡundan, üç defa çadırın yerini deḡiştirmek mecburiyetinde kalmışlar. (...)

ölüm < ET *öl-üm* (ED, 146a) ölüm

ö. 34b/2, 95b/14

(...) Alar tüşükni berkitken bile tütün yoqqarı qurḡan élige oq yanıp qurḡan éli ölüm içi bolup qaçıp çıqtılar. (...)

(...) Bunlar deliği kapatınca duman yukarı, kurgan muhafızları üzerine dönüp kurgan muhafızları ölüm tehlikesine düşüp kaçtılar. (...)

ö.+ge 32b/6, 37a/6, 62b/9, 118b/3

(...) Ölümge buyurdi. (...)

(...) Ölümüne emretti. (...)

örgüdemek < Moğ. uyuklamak

ö.+te 104b/7

(...) Biz bu bargan béglerniñ intiñarıda at üstide oq turup édük ba‘zı örgüdemekte, ba‘zı h̃ābālūd. (...)

(...) Biz, gönderilen beyleri bekleyerek at üzerinde durmuştuk bazıları uyuklamakta, bazıları da derin uykuya dalmışlardı. (...)

örte- yakmak, tutuşturmak

ö.-p 71a/7

(...) Uluq cengellerni örtep buğu, maral avlar édük. (...)

(...) Büyük fundalıklarda bugu yakıp geyik avlardık. (...)

öt- < ET öt- (ED, 39a) geçmek

ö.-e (öte almadılar) 92a/10

(...) Yuqqarıqı oqnıñ zərbıdın H̃āce Hızır Mescidi’ din ilgeri öte almadılar. (...)

(...) Yukarıdan atılan okun çarpmasından Hoca Hızır Mescidi’nden ileri geçemediler. (...)

ö.-e (öte almay) 62b/5

(...) Qurğan'ğa öte almay qoyı tüşti[ler]. (...)

(...) *Kurgan'a geçmeden aşağıya düştüler.* (...)

ö.-e (öte bérgeç) 113a/2, 113b/14

(...) İbrāhīm Bég “hay hay” dép öte bérgeç eşiglig törlüg yerdin ménin qoltuğumğa oq attı. (...)

(...) *İbrahim Bey “hey hey” diyip öteye geçip çok yakın bir yerden benim koltuğuma bir ok attı.* (...)

ö.-e (öte çıqmaydur) 107b/11

(...) Egerçi öte çıqmaydur édi. (...)

(...) *Gerçi delip geçmemişti.* (...)

ö.-e (öte çıktı) 106b/8

(...) Uşmunça dép lahta tevaqquf qılmay öte çıktı, yanmadı. (...)

(...) *Böyle dedi ve durmadan geçip gitti, dönmedi.* (...)

ö.-e alma- 33a/4, 56a/5

(...) Qışnıñ ekşerini su yaqasında ötkerdiler, öte almadılar. (...)

(...) *Kışın büyük bir kısmını su kenarında geçirdiler, (sudan) geçemediler.* (...)

ö.-edür 83a/14

(...) Her tarafdın söz ötedür édi. (...)

(...) *Her taraftan söz ediliyordu.* (...)

ö.-er 59a/1, 60a/1, 68b/6, 72a/6

(...) Yüz ékki yüz nökerlig kişiniñ evqātı teşvīş bile öter. (...)

(...) *Yüz iki yüz kadar askeri olan bir adamın vakti burada sıkıntı içinde geçer. (...)*

ö.-er édi 18b/4

(...) Bés vaqt-i namāznı bī-terk öter édi. (...)

(...) *Beş vakit namazını terk etmezdi. (...)*

ö.-keç 65a/12, 82a/12, 90a/14, 97a/3, 113a/1, 114a/3

(...) Yana bir yayaq Mīrzā Qulı ötkēç İbrāhīm Bégge oq toldurdı. (...)

(...) *Bir yaya da, Mirza Kuli geçince İbrahim Bey'e (doğru) ok doldurdu. (...)*

ö.-ken 41b/12, 95b/6, 102b/9, 119b/14

(...) Uluğ Han dadamnı ve Kiçik Han dadamnı körüniş qıldım ve ötken künlerni tamām beyān qıldım. (...)

(...) *Büyük Han dayım ve Küçük Han dayımla görüşüm ve geçen günleri tamamen anlattım. (...)*

ö.-kende 66b/7

(...) Tañlası yasap Oş'dın ötkende haber kélđi kim muḥālifler Andicān sarı barmış.

(...)

(...) *Sabahleyin askeri bir düzen ile Uş'tan geçerken karşıtların Andican tarafına gittiklerini haber aldık. (...)*

ö.-kenidin 117b/6

(...) Munıñ ötkenidin ḥaylī dağdağa boldı. (...)

(...) *Bunun geçip gitmesinden çok üzüldük. (...)*

ö.-se 89a/4

(...) Eger ol künden ötse on üç on dört küngeçe Sekiz Yulduz ğanīm arqası sarı bolur édi. (...)

(...) Eğer o gün geçirilirse on üç on dört gün kadar Zühre Yıldızı düşmanın arkasında bulunacaktı. (...)

ö.-ti 41a/9, 59b/10, 89b/9, 91b/7, 95b/3, 111b/9, 112a/2, 113b/5

(...) Yürümek kérek. Turmaq'dın iş ötti. (...)

(...)Yürümek gerek. Durmak zamanı geçti. (...)

ö.-tük 72b/6, 78b/7, 81a/10, 90a/13, 98a/10

(...) Bir tır gez atımı bir cébelig kiçimlig at üzdürüp öttük. (...)

(...) Bir ok atımı kadar yeri zırlı bir halde atla yüzdürüp geçtik. (...)

ö.-üp 62a/5, 62b/8, 65b/8, 69a/1, 73b/6, 78a/12, 81a/11, 81b/6, 82a/14, 82b/3, 88a/14, 92a/8, 95a/14, 96a/9, 98a/11, 99b/13, 101a/4, 103b/9, 104a/1, 106b/2, 106b/5, 110a/1, 111a/12, 112b/5, 113a/9, 113a/13, 113b/7, 116b/4, 117b/2, 2a/1, 2a/3, 32b/4, 33a/8, 3a/1, 44a/12, 48a/11, 56b/14, 58b/6, 59a/8

(...) Hākān arıqdın ötüp Ribāṭ-ı Zevraq kəntiniñ yanığa tüşüldi. (...)

(...) Hakan yolundan geçip, Rıbat-ı Zevrak köyünün yanına inildi. (...)

öter < geçici, fani

ö. 29a/1, 29a/3, 35a/3, 50a/9

(...) Béş kün öter dünyâ üçün bir özi üstüvār [qıl]ğan veliyy-i ni'met zādesini kūr qıldı, yana birni öltürdi. (...)

(...) Beş günlük geçici dünya için kendinin büyüttüğü, birçok şeyini ona borçlu olduğu oğullarından birini kör etti ve birini (de) öldürdü. (...)

ötken < geçen, geçmiş

ö. 31b/12, 41a/3

(...) Tafşili budur kim ötken yıl Belhni ve Astarābādnı Bedī‘üzzamān Mīrzāğa ve Muzaffer Mīrzāğa béríp yükündürüp édiler. (...)

(...) Mesele budur ki: Geçen sene Belh’i ve Esterabad’ı Bediüzzaman Mirzaya ve Muzaffer Mirza’ya verip onları secde ettirdiler. (...)

ötker- < ET öt-g(X)r- (ED, 52b) geçirmek

ö. 107a/13

(...) Uşbu hālette oñ [bu]tumğa şibe oqı bile ötker[e] attılar. (...)

(...) Bu durumda iken sağ buduma şibe oku geçirerek attılar. (...)

ö.-di 87a/8, 87b/2

(...) Nevāda bir ‘amel méniñ atımğa bağlap ötkerdi. (...)

(...) Neva faslında bestelenmiş bir gazeli benim adıma geçirdi. (...)

ö.-diler 10a/5, 33a/3, 96b/11

(...) Hānnı ‘Irāq sarı ötkerdiler. (...)

(...) Han’ı Irak tarafına gönderdiler. (...)

ö.-ip 4a/1, 24a/5, 61a/11, 81a/9, 100a/2

(...) Semerqand ehli kim yégirme-yégirme bés yıl Sulţān Aḥmed Mīrzānıñ zamānıda refāhiyyet u ferāğat bile ötkerip édiler. (...)

(...) Semerkand halkı yirmi yirmi beş sene süren Sultan Ahmet Mirza'nın saltanatı zamanında, bolluk ve rahatlıkla geçirmişlerdi. (...)

ö.-ür 87a/7

(...) Dāyim qaşīde vü ğazel ötkerür édi. (...)

(...) Her zaman kaside ve gazel yazardı. (...)

ötkeril- < *ötker-(X)l-* geçirilmek

ö.-di 55b/4, 60a/7

(...) Ol Ramazānnı Hocendqa ötkerildi. (...)

(...) O (yıl) Ramazan Hocend'de geçirildi. (...)

ö.-se 71a/14

(...) Eger ol kişni uşol qışlaqta ötkerilse édi, köprek ihtimāli bu édi. (...)

(...) Eğer bu kış o kışlakta geçirilse idi, çok ihtimali bu idi. (...)

ötül- *öt-(X)l-* geçilmek

ö.-di 76a/1, 90a/14

(...) Yüz hicāb u teşvīş bile ötüldi. (...)

(...) Yüz utanma ve karışıklık geçildi. (...)

öy < ET e:v (ED, 3b) ev

ö. 43b/11

(...) Qurganga kirip öy ve képe yérlerini ta'yīn qılıp ustākār u muḥaşşıl qoyup yurtqa kéldük. (...)

(...) Kurgana girip, ev ve kulübe yerlerini belirleyip usta adamlar ve tahsildar bırakıp yurda geldik. (...)

ö.+dür 47a/8

(...) Ortası çārdere öydür. (...)

(...) Ortası çatlak evdir. (...)

ö.+niñ 36b/5

(...) El-qazā, mīrzā ṭahāretqa kirgen öyniñ arqa ṭarafıda hışt bile tığa qopargan eşiki bar ékendür. (...)

(...) Tesadüfen Mirza'nın abdest için girdiği evin arka tarafında, tuğla ile örülen bir kapısı varmış. (...)

ö.+ge 36b/4

(...) Baysungur Mīrzā ṭahāret qılmaq bahānesi bile Bostān Sarāynıñ şarq şimāl ṭarafıdağı 'imāretlerdin bir öyge kirdi. (...)

(...) Baysungur Mirza, abdest almak bahanesi ile Bostan Saray'ın doğu tarafındaki aş evlerinden birine girdi. (...)

ö.+de 32a/1

(...) Hān bāğnıñ ortasında salğan uluq çārdere öyde oturup édiler. (...)

(...) Han bağın ortasına kurulan büyük bir çadır evde oturmuşlardı. (...)

ö.+din 24a/3, 32a/1

(...) Öydin kirgeç üç yükündüm. (...)

(...) Evden girince üç kez eğildim. (...)

ö.+ige 36b/9, 37b/2

(...) Fi'l hâl izhâr qılmay H'âce Yahyânın öyige bardı. (...)

(...) Fakat hemen belli etmeyerek Hoca Yahya'nın evine vardı. (...)

ö.+ide 37a/4

(...) Baysungur Mîrzâ, Aḥmed Hâcî Bégniñ öyide édi. (...)

(...) Baysungur Mirza, Ahmed Hacı Bey'in evinde idi. (...)

ö.+idin 37a/1

(...) H'âcenin öyidin mîrzânı keltürüp Sulṭân 'Alî Mîrzânı ve Tarḥanîlerni erkte qapadılar. (...)

(...) Hoca'nın evinden Mirzayı getirip Sultan Ali Mirzayı ve Tarhanları da erkte kuşattılar. (...)

ö.+leri 43b/14

(...) Qışlaq öyleri tayyâr bolup qurğangâ kirdük. (...)

(...) Kışlak evleri uçunca biz de kurgana girdik. (...)

ö.+lerini 51a/11

(...) Öylerini hem sağındılar, birer ikirer qaçmaqqa yüz qoydılar. (...)

(...) Evlerini de özlediler ve böylelikle birer ikişer kaçmaya başladılar. (...)

ö.+ler 43b/12

(...) Néçe kün qışlaqı öyler tayyâr bolğunça ölençe oturıldı. (...)

(...) Kışlalar hazır oluncaya kadar birkaç gün çayırda kalındı. (...)

öylüg < ET e:vlig (ED, 10a) aile

ö. 10a/1, 28a/9, 32a/7

(...) Bêş-altı miñ öylüg él bardur. (...)

(...) *Beş altı bin aile vardır. (...)*

öz < ET ö:z (ED, 278a) öz, kendi

ö. 16b/10, 17b/5, 20b/14, 25a/10, 25a/12, 30b/8, 35a/7, 50b/5, 52a/6, 53a/6, 53a/11, 60a/6, 63a/8, 64b/13, 65a/2, 69a/13, 70b/3, 76a/6, 78a/13, 80b/2, 81a/2, 86b/12, 86b/13, 90a/1, 97b/9, 101b/1, 102a/1, 104b/12, 112a/3

(...) Öz vilāyetiga mürāca‘at qıldı. (...)

(...) *Kendi vilayetine döndü. (...)*

ö.+din 97a/10, 103a/14

(...) Késer qılıçını hergiz özidin ayırmaz édi, yâ belide édi ya éligige. (...)

(...) *Keskin kılıcını hiçbir zaman yanından ayırmazdı; ya belinde ya elinde taşırdı. (...)*

ö.+i 7b/5, 19b/11, 23b/11, 29a/1, 32b/3, 33a/2, 33b/1, 38b/8, 42a/2, 42a/7, 50a/12, 56b/8, 57b/13, 65a/2, 65a/13, 72a/3, 82a/4, 84a/12, 89b/9, 91a/7, 92b/13, 97b/12, 107a/1, 108b/11, 109a/4

(...) Sultān ‘Alī Mīrzā haber tapıp özi Pulğur ve Mesīha kūhistānlarga çıkıp atakesi Şeyh Zünnūnnı Ura Tépede qoyup édi. (...)

(...) *Sultan Ali Mirza haber alıp kendi Pulgur ve Mesiha dağlarına çıkıp atakesi Şeyh Zünnun’u Ura Tepede bırakmıştı. (...)*

ö.+iniñ 88a/9

(...) Hüsrevşāh hōd öziniñ tevehhümidin kişi yibermedi. (...)

(...) *Husrev Şah ise, kendisinin şüphesinden adam göndermedi. (...)*

ö.+idin 29b/4, 57a/2

(...) Özidin özge hīç kişini hīç işte pesend tutmas édi. (...)

(...) *Kendinden başka hiç kimseyi hiçbir işte beğenmezdi. (...)*

ö.+ige 23a/9, 35a/5, 49a/8, 53b/12, 104a/11

(...) Sultān Ebū-Sa‘īd Mīrzānıñ ağası Minūçihir Mīrzānıñ oğlu Melik Muḥammed Mīrzā saltanat dağdağası bile bir néçe levend u evbāşnı özige qoşup ordudın ayrıldı.
(...)

(...) *Sultan Ebu Said Mirza'nın büyük kardeşi Minuçihir Mirza'nın oğlu Melik Muhammed Mirza, saltanat iddiası ile birkaç serseriye kendi peşine takıp ordudan ayrıldı. (...)*

ö.+ilerini 103b/12

(...) Söznı muña qoyup Eyyüb Bégçik'ni tümeni bile, Cān Ḥasan Bārīn'nı, Bārīnları bile, Muḥammed Ḥişārī Duğlat'nı, Sultān Ḥüseyn Duğlat'nı, Sultān Aḥmed Mīrzā-yı Duğlat'nı, özilerini Duğlat tümeni bularda émes édi. (...)

(...) *Bu karar üzerine Eyyub Begçik'i tümeni ile, Can Hasan Barın'ı barınları ile, Muhammed Hisarı Duğlat'ı, Sultan Hüseyin Duğlat'ı ve Sultan Ahmed Mirza Duğlat'ın kendilerini Duğlat tümeni bunlarda değildi. (...)*

ö.+in 29a/11

(...) Özin deryāğa saldı, ğarq boldı. (...)

(...) *Kendini nehre attı, boğuldu. (...)*

ö.+ini 7a/2, 26a/1, 42b/7, 44a/5, 44a/9, 51b/1, 80b/7, 86a/1, 104a/12, 105b/4, 114b/14

(...) Puşteler[ğa] özini tarttı. (...)

(...) Tepelere doğru kendini çekti. (...)

ö.+iniñ 18b/13, 23a/10, 23b/1

(...) Evvel bu kim mezkûr bolğan Melik Muhammed Mîrzânı kim abağasının oğlu ve öziniñ küyevi édi. (...)

(...) Önceden bahsedilen Melik Muhammed Mirza'nın amcasının oğlu ve kendisinin de damadı idi. (...)

ö.+leri 59b/10

(...) Özleri hem çerig engîzi bile Şîrâz ve Kâbud nevâhîsiğa kældiler. (...)

(...) Kendileri de askerî teşviki ile, Şîraz ve Kabûd civarına geldiler. (...)

ö.+leridin 25a/8

(...) İlğar bégleri özleridin ilgerirek bir pâre yigitlerni qaravul yiberürler. (...)

(...) Akıncı beyleri kendilerinden daha önce bir kısım yiğitleri öncü gönderirler. (...)

ö.+lerige 52a/5, 64b/6

(...) Alarnıñ istid'âsı dék çün müyesser bolmadı, qaçıp bargan tevehhümluq éllerni tamâm tilep özlerige qoştılar. (...)

(...) Onların istediklerini alamadıkları için, kaçıp giden ve şüpheye kapılan halkı da kendilerine kattılar. (...)

ö.+lerini 119a/7

(...) Bular yavuq kélip attın özlerini taşlap yıraqdın yükünüp ta‘tım qılıp ménin ayağımgı yıqıldılar. (...)

(...) Bunlar yakın gelip attan kendilerini yere atıp uzaktan saygıyla eğilip benim ayağıma düştüler. (...)

ö.+leriniñ 55a/2, 64a/5

(...) Ol cem‘ özleriniñ halāşlığı üçün bir néçe çın ve yalğan sözler ayıp hānga yā aradağılarğa pāre ve rişve qabül qıldılar. (...)

(...) Onlar kendilerini kurtarmak için, birkaç doğru ve yalan sözler söyleyip Han’a ve oradakilere para ve rüşvet kabül ettirdiler. (...)

ö.+ni 75b/2

(...) Mén aña ġarīb meyl peydā qıldım, belkim aña özni zār u şeydā qıldım. (...)

(...) Ben ona karşı garip bir eğilim meydana çıktı hatta ona kendimi ağlayan ve deliren kıldım. (...)

ö.+üm 74b/3, 106a/1, 114a/10, 118a/7, 118b/1

(...) Özüm bile endīşe qıldım. (...)

(...) Kendimdeki güçsüzlüğü düşündüm. (...)

ö.+ümde 118b/1

(...) Özümde bī-tāqatlıqī fehm qıldım. (...)

(...) Kendimde güçsüzlüğü anladım. (...)

ö.+ümüz 71b/9

(...) Özümüz hem Andicān’ğa kældük. (...)

(...) Kendimiz de Andican'a geldik. (...)

ö.+ümüzdin 66b/8

(...) Özümüzdin ilgerirek Özkend nevāhīsini çapqalı çapqunçı ayırduk. (...)

(...) Kendimizden önce Özkend civarının üzerine yürüyüp akıncı gönderdik. (...)

ö.+ümüzge 116b/8, 117b/5

(...) Atımızğa ve özümüzge boğuzdın güzer yoqtur. (...)

(...) Atımıza ve kendimize boğazdan geçmek yoktur. (...)

ö.+ümüzni 110b/5, 117a/5

(...) Kéçe inçkelik bile kirip atlarını çıkarılın kim özümüzni bir yerge yétküre alğaybiz. (...)

(...) Geceleyin gizlice girip atlarım çıkaralım ki kendimizi bir yere kadar götürebilelim. (...)

ö.+ümüzni 54b/1

(...) Tā özümüzni bilip édim bu yosunluq renc ü meşaqqatnı bilmeydür édim. (...)

(...) Kendimi bildiğimden beri bu kadar zorluk ve güçlük çekmemiştim. (...)

ö.+ümüzni 118b/3

(...) Özümüzni ölümge qarār bérdim. (...)

(...) Kendimin ölümüne karar verdim. (...)

ö.+ümüzni 102a/1, 108b/12

(...) Kiçik Han'nın qaşdın qopup özümüzni [o]rd[usığa] kélđim. (...)

(...) Küçük Han'ın huzurundan çıkıp kendi karargahıma geldim. (...)

özge < öz+gA başka

ö. 5a/14, 11b/2, 16b/14, 18a/4, 1b/9, 20b/4, 29b/5, 34b/10, 40b/12, 46b/7, 47a/6, 47b/11, 50b/12, 51a/5, 54b/11, 55b/8, 61a/4, 64a/1, 65b/2, 71a/5, 74a/9, 76b/3, 82a/3, 82a/7, 87b/1, 87b/2, 91b/1, 92a/14, 94a/10, 101a/2, 101a/2, 102a/4, 104a/10, 104b/12, 107a/11, 107a/12, 111b/10

(...) Egerçi özge hatunları hem bar édi velî oğlanlar ve kızlarının anaları bu ékki érdi.

(...)

(...) Başka kadınları vardı fakat oğulların ve kızların anneleri bu ikisi idi. (...)

ö.+lerdin 11b/14

(...) Özgelerdin küçük bir kızdın uluq Sultân Nigâr Hanım édi. (...)

(...) Diğerlerinden küçük ve bir kızından büyük Sultan Nigar Hanım idi. (...)

özgeçe < öz+gA+çA başkaca

ö. 23b/7, 74b/9

(...) Semerqandğa kirgeç özgeçe tertîb ü nesaq ve harc u tahmîl bünyâd qıla başladı.

(...)

(...) Semerkand'a girince başka idari birimde harcamalar ve vergilerde yeni düzenler kurmaya başladı. (...)

özgeçerek < öz+ gA+çA+rAk Daha başka

ö. 118a/13

(...) [Mén] dedim kim “ Râstlığını ayt! Eger iş özgeçerek bolğu déktür, hod vužū qılay.” (...)

(...) Ben “Doğrusunu söyle! Eğer iş biraz başka şekilde ise, abdest alayım.” dedim.

(...)

özlük < ET ö:zlük (ED, 286b) özlü, canlı

ö.+idin 97a/1

(...) Bilmen özlükidin bérmedi mü, yā yuqqarının işāret boldı mı. (...)

(...) *Kendiliğinden mi vermedi yoksa yukardan işaret mi oldu, anlamadım. (...)*

Q

qaba kaba

q. 68b/1

(...) Şekl ü şamāyili: Uluq közlüg, qaba yüzlüg, orta boyluq, Türkmen çehrelig, melāḥatlıq yigit édi. (...)

(...) *Şekil ve dış görünüşü: Büyük gözlü, kaba yüzlü, orta boylu ve Türkmen çehrelig, güzel bir yigit idi. (...)*

qabal kuşatma

q. 70b/12

(...) Bir yerde qışlamaq kérek kim çerig éli aşlıqsızlıqtın ‘āciz bolmağay ve ğanīm kişisige hem qabal yosunluq ‘ācizlığı bolğay. (...)

(...) Öyle bir yerde qışlamalı ki hem asker erzaksızlıktan sıkıntıya düşmesin hem de düşman kuşatılmış gibi güçsüz çaresiz olsun. (...)

q. qıl- 94a/6

(...) Bularnıñ ümīdi bile qabaldārlıq qabal qılmaq[lıq] bī-taqrīb ékendür. (...)

(...) Bunlardan yardım umarak, kaleyi kuşatmak imkansız imiş. (...)

q.+ıda 77a/11

(...) Andicān qabalıda hem H̱āce Qādī bile yahşı yek cihetlıqlar qılıp cānlar tartıp édi. (...)

(...) Andican kuşatmasında Hoca Kadı ile birlikte iyi işler görüşmüştü. (...)

qabaq < ET kabak (ED, 582b) kabak

q.+mı 19a/1

(...) Qabaqnı meydānnıñ ol başı bu başıdın kirip ekşer urar érdi. (...)

(...) Kabağı meydanın o başı bu başından girip birçok kez vurdu. (...)

qada- < Moğ. Batırmak, çivilemek

q. 113a/5

(...) Börki kügürece qada oq ‘alīq qaldı. (...)

(...) Börkü duvarın kenarına çivilenip kaldı. (...)

qadağ < Moğ. Dış taraf

q.+ğa 66a/9

(...) Vilāyet’niñ atlıq yayaq çeriglerige qadağa bile tovaçılar ve muḥaṣṣıllar yiberildi.
(...)

(...) Vilayetlerin atlı ve yaya askerlerine dış tarafa haberciler ve muhassiller gönderildi. (...)

qaç- < ET kaç- (ED, 589a) kaçmak

q.-a 52a/12

(...) Moğollar içide ri'āyet qılğan i'timādlıq kişimiz Tolun H̱āce üçün Semerqandın Moğol ulusu qaça kırışkende Tolun H̱ācenı yiberilip édi. (...)

(...) Moğullar arasında kendisine hürmet ve saygı duyulan adamımız Tolun Hoca için Semerkand'dan Moğul ulusu kaçmaya başladığında Tolun Hoca gönderilmişti. (...)

q.-a bér- (qaça bérđi) 106a/8, 112b/14, 113a/3

(...) İztıráb bile Dervāze'din kirgeç oñ qol sarı barur kŭçe bile qaça bérđi. (...)

(...) Azap ile Kapı'dan girer girmez sağ tarafa giden sokaktan kaçiverdi. (...)

q.-a bér- (qaça bérđiler) 104b/10, 112a/8

(...) Turuş bérmeýdür kevreb qaça bérđiler. (...)

(...) Karşı koymadan kaçiverdiler. (...)

q.-a bér- (qaça bérıp érđi) 119a/11

(...) Uşol merdekler qaça bérıp érđi kim bir yerde birevni tutup bağlap kélťürdiler. (...)

(...) Bu herifler kaçivermişlerdi ki bir yerde birini yakalayıp bağlayıp getirdiler. (...)

q.-a kırış- (qaça kırıştı) 95a/3

(...) Yavuş kişiler ve mu'teber kişiler [özini] faşıldın taşlap qaça kırıştı. (...)

(...) Yakın ve saygı gören kişilerimiz duvardan atlayıp kaçmaya başladılar. (...)

q.-a kırış- (qaça kırıştiler) 94b/10, 105b/11

(...) Sipāhī u ra'ıyyet nevmīd bolup birer ékirer qurgandın taşlap qaça kırıştiler. (...)

(...) Asker ve halk ümitsizliğe düşüp birer ikişer kurganı bırakıp kaçmaya başladılar.

(...)

q.-arda 42a/1

(...) Qaçarda tağ yolığa uçrap éniş ve uçma yerge yoluqup özi teşvîş bile bu uçmadın tüşti, köp éli bu uçmada zâyî‘ boldı. (...)

(...) Dağ yollarından kaçarken, kayalık ve uçurumlara tesadüf ederek zorlukla buralardan indi, birçok adamı da bu uçurumlarda telef oldu. (...)

q.-aridin 25a/11

(...) Qarangı kéçede öz éliniñ oqı oq Hasan Ya‘qūbnıñ qaçarığa tégip qaçarıdın burunraq öz ‘ameliğa giriftār boldı. (...)

(...) Karanlık gecede kendi adamlarının oku Hasan Yakub’un arkasına saplanır ve kaçamadan yaptığının cezasını çeker. (...)

q.-ay 107a/2

(...) Tenbel özi yana bir kişi bile yasalıdın eşiklig törlüg ilgerirek “Ur! Ur!” dép turuptur, velī éli ekşer yanlarını bérıp qaçay qaçmay dégen dék aytıp turupturlar. (...)

(...) Tenbel’in kendisi, bir adamı ile birlikte, saftan bir az ileride “Vur, Vur” diyordu, fakat adamlarının çoğu yan dönüp, “Kaçalım mı Kaçmayalım mı” der gibi duruyorlardı. (...)

q.-ıp 12a/7, 14b/8, 26b/9, 34b/3, 37b/2, 38b/2, 51b/3, 51b/9, 51b/14, 52a/5, 56b/9, 56b/9, 56b/13, 58b/6, 62a/4, 62a/12, 63a/10, 76b/14, 78b/3, 79a/3, 79b/5, 81b/1, 84b/6, 95a/4, 99b/12, 101a/7, 109a/9, 109b/3, 109b/9, 111a/6, 113a/4, 113a/6, 113a/8, 119a/13

(...) İki üç künden soñ qaçıp Buḥārāğa Tarḥanlarğa bardı. (...)

(...) İki üç gün sonra kaçıp Buhara'ya Tarhanlılara gitti. (...)

q.-ıptur 36b/10

(...) Ābhānenin eşikide turğanlar bir zamāndın son mülāhaza qılurlar körerler kim mīrzā qaçıptur. (...)

(...) Abdesthanenin kapısında duranlar bir zaman sonra görürler ki Mirza kaçmıştır. (...)

q.-maqqa 51a/11

(...) Öylerini hem sağındılar, birer ikirer qaçmaqqa yüz qoydılar. (...)

(...) Evlerini de özlediler ve böylelikle birer ikişer kaçmaya başladılar. (...)

q.-may 107a/2

(...) Tenbel özi yana bir kişi bile yasalıdın eşiklig törlüg ilgerirek “Ur! Ur!” dépturuptur, velī éli ekşer yanlarını bérıp qaçay qaçmay dégen dék aytıp turupturlar. (...)

(...) Tenbel'in kendisi bir adamı ile birlikte saftan bir az ileride: “Vur, vur” diyordu, fakat adamlarının çoğu yan dönüp, “Kaçalım mı kaçmayalım mı” der gibi duruyorlardı. (...)

q.-qan 113a/6, 114b/1

(...) Qaçqan yağı köp bolsa, hem az qav[ğu]nçı bile çehre bola almas. (...)

(...) Kaçan düşman çok olsa bile, az takipçiye karşı koyamaz. (...)

q.-qanlar 92a/6

(...) Qoyıgı kaçqanlar hōd qaçmaqları bile oq bolup édiler. (...)

(...) Kaçanlar kaçmakta devam ediyorlardı. (...)

q.-tı 51a/12, 51a/14, 58a/5, 70a/11

(...) Evvel kişi kim qaçtı Hân Qulı Beyan Qulı édi, yana İbrāhīm Bégçik édi. (...)

(...) Önce kaçan adam Han Kuli Beyan Kuli, sonra İbrahim Begçik idi. (...)

q.-tılar 51a/13, 90b/11

(...) Moğollar tamām qaçtılar. (...)

(...) Moğullar tamamen kaçtılar. (...)

q.-urup 112a/8

(...) Kūçedin qaçurup tüzge çıkarıp qılıç yétkürür maḥalda atımnıñ ayağığa oqladılar.

(...)

(...) Sokaktan kaçırıp düz yere çıkarıp kılıç ile hücum ederken atımın ayağına ok attılar. (...)

q.+lar 77a/8

(...) Uruşa hem almaslar; buzulup qaçarlar. (...)

(...) Vuruşamayarak, bozulup kaçarlar. (...)

qaçan < ET kaçan (ED, 592a) ne zaman

q. 41b/5, 83b/1

(...) [Dédim] kim “Kélin aytıñ, kim téñri rāst kéltürse Semerqand’nı qaçan alğaybiz?” (...)

(...) Dedim ki: “Gelin söyleyin, eğer Tanrı rast getirirse, Semerkand’ı ne zaman alırsınız?” (...)

qaçqan < ET kaçgın (ED, 591a) kaçan, kaçak

q.+ların 51b/2

(...) Uzun Hasannın ittifāqı bile qaçqanların ba'zısığa sezā bergeyler, ba'zısını bizim qaşımızğa yibergeyler. (...)

(...) Uzun Haşan ile birlikte bu kaçanların bazısına ceza verecek ve bazılarını da bizim yanımıza gönderecekti. (...)

qaçmaq *qaç-maq* kaçmak

q. 80b/3

(...) Bā'zı yavuqları keyfiyyetni anlap Mīrzā'nı alıp qaçmaq hayālī qıldılar. (...)

(...) Bazı yakınları durumunu anlayıp Mirza'yı götürüp kaçmak istediler. (...)

q.+qa 104b/12

(...) Biz dört kişidin özge cemī' qaçmaqqa öz oq yüz qoydılar. (...)

(...) Bizim bu dört adamımızdan başka bütün asker kaçmaya devam etti. (...)

q.+ları 92a/7

(...) Qoyıgı qaçqanlar hod qaçmaqları bile oq bolup édiler. (...)

(...) Kaçanlar kaçmakta devam ediyorlardı. (...)

qaçur- < ET *kaç-Ur-* (ED, 592b) kaçırmak

q.-dılar 34b/4, 34b/5, 93a/12

(...) Tüşürüp qaçurdılar. (...)

(...) Düşürüp kaçırdılar. (...)

qaçurul- *kaç-Ur-UI-* kaçırmak

q.-dı 85b/12

(...) Hem qurgannı alıldı, hem ğanımni qaçurıldı. (...)

(...) Hem kurgan alındı hem de düşman kaçırıldı. (...)

qal- < ET qal- (ED, 615b) kalmak

q.-adur 114b/11

(...) Atı bar[a]mağan qaladur édi. (...)

(...) Atı yürümeyen geride kalıyordu. (...)

q.-dı 30b/7, 53a/10, 72b/11, 78a/7, 81b/3, 89b/6, 107a/8, 113a/5, 114b/10, 114b/12, 114b/13, 115a/5, 116b/10

(...) Qanber ‘Alī hem atımğa mindi ve qaldı. (...)

(...) Kanber Ali de benim atıma bindi ve kaldı. (...)

q.-dılar 64a/2, 70a/7, 92a/3, 98b/6, 105a/10

(...) Érişe turup qaldılar. (...)

(...) Geldikleri gibi durup kaldılar. (...)

q.-dım 107b/3, 114b/14, 115a/6

(...) Mén qaldım ve Mīrzā Qulı Kōkeldaş. (...)

(...) Mirza Kulı Kōkeltaş ile ben kaldım. (...)

q.-ğan 66b/2, 98a/1

(...) Néçe kündin soñ méniñ uluğ anam Ésen Devlet Bégim, kim mén Semerqand’dın çıqqanda qalıp édiler. (...)

(...) Birkaç gün sonra büyük annem Esen Devlet Begim, ben Semerkand'dan çıktığımda kalmışlardı. (...)

q.-ğanda 77b/9

(...) Biz çerig atlanganda fırsat tapıp Oş hālī qalganda kéçe bile kélip Oş Qurganı'nı uğurlap alıptur. (...)

(...) Bizim sefere çıkmamız üzerine, Oş savunmasız kalınca bunu fırsat bilip Oş Kurganı'nı baskın ile ele geçirmiş. (...)

q.-ğanını 95b/3

(...) Anıñ atınıñ qalğanını baqar hayāl qılıp qay[ta]rıldım. (...)

(...) Onların atının ne kadar geride kaldığını görmek niyetiyle geriye baktım. (...)

q.-ıp 41b/9, 61b/12, 89b/11, 90a/9, 93a/8, 93b/1, 96a/11, 98a/1, 101a/12, 107a/3, 113b/6, 114a/5, 114b/9

(...) Néçe kündin soñ méniñ uluğ anam Ésen Devlet Béğim, kim mén Semerqand'dın çıqqanda qalıp édiler. (...)

(...) Birkaç gün sonra, büyük annem Esen Devlet Begim ve ben Semerkand'dan çıktığımızda orada kalmışlardı. (...)

q.-ıp édi 8b/4, 11a/8, 52a/4, 59b/1

(...) Mén Semerqanddın çıqqanda qalıp édi. (...)

(...) Ben Semerkand'dan çıktığımda (o orada) kalmıştı. (...)

q.-ıp édiler 55a/5

(...) Béğler ve içkiler ve yigitler kim méniñ bile qalıp édiler ekşeriniñ köçleri Andicānda édi. (...)

(...) *Beyler, içkiler ve yiğitlerden benim ile kalanların çoğunun göçleri Andican'da bulunuyordu. (...)*

q.-ıptur 61a/2, 86a/3

(...) *Né atta mecāl qalıptur ve né kişide. (...)*

(...) *Ne atta hal kalmıştır ne de kişide. (...)*

q.-madı 69a/11, 75a/3, 75a/12, 78a/2, 89b/6, 95a/5

(...) *Sonralar hōd ol mihr hem qalmadı, velī hicāb henüz köprek boldı. (...)*

(...) *Sonraları ise, bu sevgim kalmadı; fakat utanmam arttı. (...)*

q.-mas 102a/1

(...) *Moğulistān ve Tūrfān'ğa bargānda hōd hīç māna'ī u dağdağa qalmas. (...)*

(...) *Moğulistan ve Turfan'a gitmeme hiçbir engel ve korku kalmaz. (...)*

q.-maydur 1b/6, 46a/4, 70b/7, 115a/1, 115a/13

(...) *Atnıñ qoş ayaq alurğa maqdūrı qalmaydur édi. (...)*

(...) *Atın dört nala koşmaya kudreti kalmamıştı. (...)*

q.-mış 116a/13

(...) *Keñ Qul yolu kéyinqalmış. (...)*

(...) *Ken Kul yolu geride kalmış. (...)*

q.-ur 30a/5

(...) *Mundaq haber néçük yaşurun qalur? Fi-l-hāl barı şehr élige bu haber yayıldı.*

(...)

(...) *Böyle bir haber hiç gizli kalır mı? Hemen bütün şehir halkına yayıldı. (...)*

qalın < ET kalın (ED, 622a) çok, sayısız; yoğun

q. 11b/11, 16a/1, 16b/14, 17a/1, 19b/2, 25b/11, 25b/13, 29a/5, 29a/10, 30b/2, 30b/5, 30b/8, 30b/8, 32a/2, 32a/7, 34b/5, 35a/6, 35b/5, 39a/9, 39a/10, 3a/3, 40a/3, 41b/4, 42b/14, 47b/5, 57a/6, 57b/13, 67a/14, 70a/12, 70b/1, 71a/3, 71a/4, 71b/6, 72a/6, 76b/11, 78a/10, 81b/3, 90b/6, 103a/6, 107b/2, 110a/10, 111b/10, 112a/6, 113b/7, 114a/11, 118b/14

(...) Semerqandın hem Baysunğur Mīrzā qalın ve küçüm ve yaraqlıq çerig bile çıkıp Kenbāy nevāhīside maşāf uruştılar. (...)

(...) *Semer kand'dan da Baysungur Mirza çok kuvvetli ve techizatlı askerle çıkıp Kenbay civarında meydan savaşı yaptılar. (...)*

qalınlıq *kalın+lık* çokluk

q. 75a/9

(...) Sultān Aḥmed Mīrzā'nın 'Āyişe Sultān Bégim atlıq kızını, kim ata abāğa tirig ékende maṇa qalınlıq qılıp édiler. (...)

(...) *Sultan Ahmed Mirza'nın Ayşe Sultan Begim adlı kızını, babam ve amcam daha hayattayken benimle nişanlamışlardı. (...)*

q.+dur 32a/9

(...) Atları köp ve qoyları qalındur. (...)

(...) *At ve koyunları çoktur. (...)*

qalma- < kalmamak

q.-dı 19b/9, 40a/8, 54a/7

(...) Tañlası bir behre bolmaydur édi kim ip ucu, igne sınıǵıça néme çerig élide qalmadı. (...)

(...) Ertesi gün daha bir peher olmamıştı ki ip ucu ve iğne kırığına kadar ufak bir parça bile askerde kalmadı. (...)

qalmaq *qal-maq* kalmak

q.+ı 113a/3

(...) Qalmaqı cébeniñ éki qāt yafr[a]ǵını késiptür. (...)

(...) Kalmak zırhının iki yaprağını kesmişti. (...)

qalqan kalkan, savaş kıyafeti

q. 107a/12

(...) Éligimdaǵı oq bile qalqan[ını] ğarбіçısıǵa kükley attım. (...)

(...) Elimdeki ok ile kalkanını ok kılıfına sapladım. (...)

qamçı < ET қамçı (ED, 626a) kamçı

q. 5b/1

(...) ‘Aşā qılurlar qamçı destesi qılurlar, quşlarǵa qafes qılurlar. (...)

(...) Asa, kamçı sapı ve kuşlara kafes yapmak için kullanırlar. (...)

qamçıla- *qamçı+LA-* kamçılamak

q.-p 105a/4

(...) Qatrap élge yétip urup qamçılap her-çend qılıp él yığılmadı. (...)

(...) Ne kadar vurup kamçıladık ise ve ne yaptık ise, askeri çeviremedik. (...)

qan < ET қа:n (ED, 629b) kan

q.+mıñ 21b/4, 37b/10

(...) Baysungur Mırzā Sulṭān ‘Alī Mırzā bile Buḥārāda uruşup mağlūb bolğanda éligge tüşti. (...)

(...) Baysungur Mirza, Sultan Ali Mirza ile Buhara’da vuruşup, mağlup olduğunda esir düştü. (...)

qanda nerede

q. 73a/1

(...) Şabāḥ her qanda bolsa uçratur biz dép fi‘l-hāl élig qoşmaqñı şalāḥ körmediler. (...)

(...) Sabahleyin nerede olsa buluruz diyip ve hemen hücum etmeyi uygun görmediler. (...)

qandağ ne kadar, çok

q.+ı 85a/8

(...) Qandağı yat yağı Özbek kélip muṭasarıf bolup édi. (...)

(...) Çok düşman Özbek gelip, onu ele geçirmişti. (...)

qap- < ET қаp- (ED, 580a) kuşatmak

q.-qanda 12b/14

(...) Sulṭān Ebū-Sa‘īd Mırzā Cūkī Mırzāñı Şāhruḥiyyede qapqanda Fergāna vilāyetini ‘Ömer Şeyḥ Mırzāğa bérıp eşikni bu Hudāybérđi Timurtaşqa başlatıp yiberip érđi. (...)

(...) *Sultan Ebu Said Mirza, Cuki Mirza'yı Şahruhiye'de savaştığında Fergana vilayetini Ömer Şeyh Mirza'ya verip ve kapı ağası olarak da bu Hudayberdi Timurtaş'ı tayin edip göndermişti. (...)*

q.-tı 38a/2, 72b/12

(...) Hüsrev Şāh inisi Velīni mīrzāğa qaptı. (...)

(...) *Hüsrev Şah, küçük kardeşi Veli'yi, Mirzaya gönderdi. (...)*

qapa- kuşatmak

q.-dı 87b/13

(...) Şaybaq Hān kélip qapadı. (...)

(...) *Şaybak Han gelip kuşattı. (...)*

q.-dılar 72a/13

(...) Arçaként yolu bile aşıp kélip Kāsān'nı qapadılar. (...)

(...) *Arçakent yolu ile aşıp gelip Kasan'ı kuşattılar. (...)*

q.-masa 73a/3

(...) Meşel bar kim: “Qapudağını qapmasa qarığuça qayğurur.” (...)

(...) *“Kapıdakini kapmazsa, ihtiyarlayıncaya pişman olur.” diye, bir ata sözü vardır.*

(...)

qapamaq *qapa-mAq* kuşatmak

q. 61b/8

(...) Bir néçe kündin soñ Uzun Hāsan ve Sultān Aḥmed Tenbel, Cihāngir Mīrzā'nı alıp né kim bolğan sipāhī ve Moğul'nı yığıp Andicān [ve] Aḥsī'niñ çerigge çıqar

kişisini çerigge çıxarıp Mārgīnānnı qapamaq dā‘ıyesi bile Margīnān’ nıñ bir şer‘īside şarq sarı Sipān atlıq kéntke kélip tüştiler. (...)

(...) Birkaç gün sonra, Uzun Hasan ile Sultan Ahmed Tenbel, Cihangir Mirza’yı alıp mevcut sipahi ve Moğulları toplayıp Andican ve Ahsi’nin asker olabilecek adamlarını çıkarıp Merginan’ı kuşatmak amacıyla Merginan’ın biraz doğu tarafında bulunan Sapan adlı köye indiler. (...)

q.+nıñ 73a/8

(...) Értesiğe ğanımnıñ üstige yürüp tapmay soñınça kélip Arhıyān Qurğanını yavuq qapamaqnıñ şalāhın tapmay bir şer‘īside Ğazne Nemengān’ğa tüşüldi. (...)

(...) Ertesi gün onun üstüne yürüyüp bulamadık; arkasından gelip Arhıyan Kurganını yakından kuşatmanın uygun olduğunu görerek, biraz mesafede Gazne Nemengan’da inildi. (...)

qapqara kapkara

q. 97a/13

(...) Nebīresiniñ nebīresi bir yigit yégirme bés yégirme altı yaşar qapqara saqallıq yigit édi. (...)

(...) Torununun torunlarından biri yirmi beş yirmi altı yaşlarında ve kapkara sakallı bir yigit idi. (...)

qapu kapı, eşik

q. 73a/2

(...) Uşmundaq qapu[da] kélgen ğanıñ hīç nev‘ mutazarrır bolmay uçaştı. (...)

(...) Böylece kapıya gelen düşman, hiçbir zarara uğramadan kurtuldu. (...)

q.+da 85a/3

(...) Ğarīb qapuda kélip édi, velī méniñ bile kişi köp az édi, néçük kim mezkūr boldı.. (...)

(...) Fırsat kapıya gelmişti, fakat yukarıda adı geçtiği gibi yanımda çok az adam vardı. (...)

q.+dağını 73a/3

(...) Meşel bar kim: “Qapudağını qapmasa qarığuça qayğurur.” (...)

(...) “Kapıdakini kapmazsa, ihtiyarlayıncaya pişman olur.” diye, bir ata sözü vardır. (...)

q.+ğa 109b/5, 99b/3

(...) Tecrübe uşmundaq némelerdür ğaraž kim iş qapuğa kélgen maħalda cidd ü ihtimāmnı taqşır qılmamaq kérek. (...)

(...) Tecrübe böyle şeylerdir ki iş kapıya geldiğinde gayret ve özenmede kusur etmemek gerek. (...)

q.+sı 116a/1

(...) Eger sizlerniñ ba-cāğāh hızmet qılır hayālınız bardur, ğod mundaq hızmet qapısı yıllarda tapılmas. (...)

(...) Eğer sizlerin yerinde olan bir hizmet görmeye niyetiniz varsa, iyi bir hizmet kapısı yıllarca bulunmaz. (...)

qar < ET қа:р (ED, 641a) kar

q. 7a/13

(...) ‘Adāleti bu mertebede édi kim Hıṭāy kārṽanı kéledürgende Andicānnıñ şarqı tarafıdağı [ta]ğlarınıñ tüpide miñ uyluq kārṽannı andağ qar bastı. (...)

(...) *Adaleti bu denli yüksekte ki Hıtaý kervanı yolda giderken Andicanın doğu tarafındaki dağlarının altında kervanını kar bastı. (...)*

q.+1 45b/4

(...) Qış muhkem savuqtur, qarı egerçi Kābil qarıça tüşmes. (...)

(...) *Kış sağlam soğuk ise de Kabil kadar düşmez. (...)*

q.+1ça 45b/4

(...) Qış muhkem savuqtur, qarı egerçi Kābil qarıça tüşmes. (...)

(...) *Kış sağlam soğuk ise de Kabil kadar düşmez. (...)*

qara < ET ƣara (ED, 643b) kara, siyah

q. 16b/14, 17a/1, 24b/3, 44a/13, 46a/2, 48a/1, 48a/11, 48a/12, 62a/9, 62a/10, 63b/3, 69b/2, 86a/14, 88b/8, 93b/10, 99b/6, 114a/9

(...) Qalın çerig kélip köprügde yıqılıp qalın at ve téve bu qara suğa yıqılıp zāyi‘ boldı. (...)

(...) *Çok asker bir araya gelip bu köprüde toplanıp çok at ve deve bu kara suya düşüp boğuldu. (...)*

q.+sı 72b/9, 91a/7

(...) Ménin anam égeçisiñe qurganda turup bolğan köç ve uruq ve kişi qarasını Ura Tepege çıkarıp yiberdi özi bir néçe kişi qarası bile cerīde qurganda turdı. (...)

(...) *Benim annem ile büyük ve küçük kız kardeşlerim kurganda durup göç ve kişi karasını Ura Tepeye çıkarıp gönderdi, kendisi birkaç adamı ile kurganda kaldı. (...)*

q.+sını 91a/6

(...) Méniñ anam égeçisiñe qurganda turup bolğan köç ve uruq ve kişi qarasını Ura Tepege çıkarıp yiberdi özi bir néçe kişi qarası bile cerīde qurganda turdı. (...)

(...) Benim annem ile büyük ve küçük kız kardeşlerim kurganda durup göç ve kişi karasını Ura Tepeye çıkarıp gönderdi, kendisi birkaç adamı ile kurganda kaldı. (...)

qarala- < ET *qara:+IA:-* (ED, 659b) karalamak

q.-ydu 118a/2

(...) Baba Sayrāmī, tam üstidin ol sarı bu sarı qaralaydu édi. (...)

(...) Baba Sayrami tam duvar üstünden etrafı gözetliyordu. (...)

qaralıq *qara+hık* karalık, siyahlık

q.+qa 105a/13

(...) Bu keyfiyyet mundaq ékendür kim Eyyüb Bégçik’niñ tümenidin bir néçe Moğul Oş’dın bizdin ayrılıp qaralıqqa Andicān’nıñ girdiğa kélgen ékendürler. (...)

(...) Bu keyfiyet şöyle olmuştur ki Eyyub Begçik’in tümeninden birkaç Moğul, Oş’dan bizden ayrılıp yağmacılık yapmak için, Andican civarına gelmişler. (...)

qarañgu < ET *karañgu* (ED, 662b) karanlık

q. 25a/10, 95a/1, 105a/1, 115b/11

(...) Qarañgu kéçe yağıniñ köpi azı ma‘lūm u muşahhaş émes. (...)

(...) Karanlık gecede düşmanın az veya çok olduğu belli değildir. (...)

q.+da 106a/12

(...) Qarañguda qurganga yaqın sığınıp barmaq bī-şavābdur. (...)

(...) Karanlıkta kurgana yakın gitmek hata olur. (...)

qaraq yağma

q. 72a/5

(...) Qāsım ‘Aceb’ni, kim Ah̡sīde ‘āriyeti qoyulup édi, azağlaq qazaq keyniçe çıqıp qavlap Bīçrātā bile Hocend Suyıdın öter. (...)

(...) Kasım Aceb Ah̡si’de bırakılmıştı, bir miktar yağmacıyı takip edip onların arkalarından çıkıp Biçrata (Bihrata) üzerinden Hocend suyundan geçer. (...)

qaravul < Moğ. Koruyucu

q. 106b/5

(...) Qaravul yoq. (...)

(...) Koruyucu yok. (...)

q.+dın 106a/2

(...) Qaravul’dın haber keldi kim Sultān Muḥammed Kelpük bolğan kişisi bile maḥalle ü bāğāttın taşqarı Puşte-i ‘Ays’nıñ dāmanasığa çıqıptur. (...)

(...) Koruyucudan Sultan Muhammed Kelpük’ün mevcut adamları ile birlikte mahalle ve bahçelerden dışarı, Püšte Ays’ın eteğine çıktığı haberi gelmiştir. (...)

qaravulluq < Moğ.+T. *qaravul*+IXk koruyuculuk

q. 114a/10, 116b/14

(...) Her birimiz bir nānı qoyunğa salıp ıztırāb bile yanıp yuqarı puštenıñ üstige çıqıp bir qulda atlarını bağlap her qaysımız her tarafğa bir bülendiğa çıqıp qaravulluq qılıp oturduk. (...)

(...) Her birimiz bir ekmeği koynumuza koyup azapla dönüp tepenin üzerine çıkıp bir derede atları bağlayıp her birimiz bir tarafa bir yüksek yere çıkıp koruyuculuk yapıp oturduk. (...)

qarı < ET qarı (ED, 644b) bir uzunluk ölçü birimi, karış

q. 3b/10, 47a/11, 47a/12, 47a/12

*(...) tūlı tahmīnen on dört on beş qarı bolğay, [‘ar]zı yeti sekiz qarı, ‘umqı bir qarı.
(...)*

(...) Uzunluğu, tahminen, on dört - on beş, genişliği yedi-sekiz ve yüksekliği bir karışdır. (...)

qarı < ET qarı (ED, 644b) yaşlı

q. 50a/9, 89b/8, 97a/6, 106a/11

*(...) Bu beş künlük öter dünyā üçün andağ dāniş-mend ve qārı atasını şehīd qıldı.
(...)*

(...) Bu beş günlük fani dünya için, öyle bilgin ve ihtiyar babasını şehit etti. (...)

qarı- < ET qarı- (ED, 645b) yaşlanmak

q.-ğuça 73a/4

(...) Meşel bar kim: “Qapudağını qapmasa qarığuça qayğurur.” (...)

*(...) “Kapıdakini kapmasa, ihtiyarlayınca pişmanlık duyar.” diye, bir atasözü vardır.
(...)*

qarılıq < ET qarı+lıq (ED, 659b) yaşlılık

q. 14a/13

(...) Türkmen hezāresini Dere-i Hoşta çapqanda Qāsım Bég bāvücūd-ı qarılıq yigitlerdin yahşıraq yürügen cihetidin Bengiş vilāyetini culdu bérdim. (...)

(...) Dere-i Hoş'ta Türkmen hezaresine akın ettiğimizde Kasım Bey, ihtiyarlığına rağmen gençlerden daha iyi yürüdüğünden kendisine ödül olarak Bengiş vilayetini verdim. (...)

qar(1)n < ET qarın (ED, 661a) karın

q.+mı 7a/1

(...) Tonni bisyār tar kéyer édi andaq kim bağ bağlaturda qarnını içige tartıp bağlatur édi. (...)

(...) Kuşak bağlatırken karnını içeriye çeker ve bağladıktan sonra karnını içine çekip bağlamıştır. (...)

qarluğaç < ET qarlığaç (ED, 659b) kırlangıç

q. 62b/6, 62b/10

(...) Qarluğaç Bahşı Moğul Bég oğlanlarıdın birni tilep éligini tutup çapqulap öltürdi. (...)

(...) Kırlangıç Bahşı, Moğol Bey oğullarından birini çekip elinden tutup kılıçlayıp öldürdü. (...)

qart ET qart (ED, 647b) pir, ihtiyar

q. 79b/3

(...) Bir éki yıldın soñ ‘Alī Dost’ınñ éligige qart çıqıp öldi. (...)

(...) Bir iki sene sonra Ali Dost’un elinde çıban çıkıp öldü. (...)

qaş < ET қа:ş (ED, 669b) ön, huzur

q.+ğa 104b/13

(...) Bir qaşğa atlıq kişi maña yaqın sığınıp keldi. (...)

(...) Bir kaşka adlı kişi benim yanına sokulup geldi. (...)

q.+ıda 64b/8, 85a/11, 108a/12

(...) Uluğ Han'nın qaşıda biz atlanıp Kiçik Han'nı köre baradurganda Qanber 'Alī Bég, kim Sellāh'qa meşhūr édi. (...)

(...) Büyük Han'ın huzurundan çıkıp ata binip küçük Han'ı görmeye gittiğim sırada Sellah olarak tanınan Kanber Ali Bey bana yaklaştı. (...)

q.+ıdın 88b/14, 108b/12, 111b/3, 112a/14

(...) Uşbu furşatta Qanber 'Alī Bég, Qāsım Bég'niñ oğlu yaralıq Cihāngīr Mīrzā qaşıdın keldi. (...)

(...) Bu esnada Kasım Bey'in oğlu Kanber Ali Bey yaralı olarak Cihangir Mirza yanından geldi. (...)

q.+ığa 62b/2, 71b/10, 77a/1, 77a/14, 79b/1, 80a/7, 80a/13, 80b/10, 81b/1, 84b/6, 98b/2, 99b/5, 99b/9, 99b/12, 99b/13, 101b/1, 102b/8, 116a/1, 117b/12, 119a/1, 11a/12, 12a/13, 12b/3, 13b/3, 14a/9, 14a/10, 20b/6, 22b/14, 26b/7, 26b/9, 29b/9, 33b/4, 38b/11, 39b/8, 54b/4, 55b/14, 56b/4, 58a/12, 58b/5, 58b/7

(...) Méni bir yolğa başlañ kim hanlar qaşığa baray. (...)

(...) Bana hanların yanına gidecek yolu gösterin. (...)

q.+ımğa 98a/14, 75b/7, 118b/13

(...) Ammā köreyem kim qaysıñız méniñ qaşımğa kéle alur? (...)

(...) Göreyim bakalım hanginiz benim yanına yaklaşabilir? (...)

q.+ımda 62b/13, 70a/3, 77a/11, 83a/13, 118a/2

(...) Kün tüşke yavuq tamdın tüşüp ménin qaşımda kélip aytadır kim “Yūsuf Daruğa kéledür.” (...)

(...) Öğle vaktine yakın duvardan inip benim yanıma gelip dedi ki: “Yusuf Daruga geliyor” dedi. (...)

q.+ımdağılar 117a/4

(...) Qaşımdağılar bile sözni muña qoyd[u]k kim bular bu aḥşam Kernān'da bolğularıdır. (...)

(...) Yanımdakiler ile şuna karar verdik ki onlar bu akşam Kernan'da bulunacaklardır. (...)

q.+ımızda 110b/2

(...) Hānlardın ayrılıp bular bile ittifāq qılmaqlıq bizniñ qaşımızda muḥāl érdi. (...)

(...) Hanlardan ayrılıp bunlar ile ittifak etmek bizim yanımızda imkansızdı. (...)

q.+ıda 13b/9, 14a/7, 15a/5, 15a/13, 15b/7, 21b/7, 23a/6, 24b/8, 26a/10, 29a/2, 29a/2, 29a/12, 29b/13, 31a/11, 53b/8

(...) ‘Ömer-Şeyḥ Mīrzā qaşıda soñralar ḥaylī muqarreb bolup érdi. (...)

(...) Ömer Şeyh Mirza 'nm son zamanlarında çok yakınlarından olmuştu. (...)

q.+ıdın 38a/3, 56b/3

(...) Ḥāce Yahyā Sultān ‘Alī Mīrzā qaşıdın kélip ittifāq [u] yekcihetliq sözini arāğa saldı. (...)

(...) Hoca Yahya, Sultan Ali Mirza tarafından gelip, ittifak yapılarak, tek cephe vücuda getirilmesini sözünü teklif etti. (...)

q.+ımgā 22b/5, 55b/3

(...) Méniñ anamnı ve uluq anamnı ba‘zı méniñ bile qalğanlarınñ köçleri bile Hocendqa méniñ qaşımğa yiberdiler. (...)

(...) Benim ile kalanlardan bazılarının göçleri ile birlikte, Hocend’e benim yanıma gönderdiler. (...)

q.+ımda 14b/14, 15b/2, 15b/7, 16a/11, 22a/9, 23a/4, 31a/13

(...) Qurgan fethidin soñ méniñ qaşımda bolur érdi. (...)

(...) Kurganın fethinden sonra benim yanımda bulunurdu. (...)

q.+ımdağı 15b/12

(...) İzırāb bile atlanıp qaşımdağı hāzır nöker-süder bile qurgan ‘azīmeti qıldım.
(...)

(...) Azap ile ata binip yanımda bulunan adamlarım ile Kurgan’a hareket ettim. (...)

q.+ıııı 18b/2

(...) Destārnı ol zamān destūrı bile çār-piç çırmay ‘alāqasını ilgerirek qaşınıñ üstige qoyar édi. (...)

(...) Sarıgını, o zamanın adetine göre, çar-piç sarar ve ucunu biraz öne kaşının üstüne koyardı. (...)

q.+ıımızğa 51b/2

(...) Uzun Hāsannıñ ittifāqı bile qaçqanlarınñ ba‘zısığa sezā bergeyler, ba‘zısını biziñ qaşımızğa yibergeyler. (...)

(...) Uzun Haşan ile birlikte bu kaçanların bazısına ceza verecek ve bazılarını da bizim yanımıza gönderecekti. (...)

qaşuq < ET **kaşuq** (ED, 671b) kaşık

q. 25a/14

(...) Bıçaq u qaşuq u destār ḥāngāça ihtiyāt qılır édi(m). (...)

(...) Bıçak ve kaşıktan masa örtüsüne kadar dikkatle kullanıyordum. (...)

qat- < ET **qat-** (ED, 594b) katmak

q.-ıp 98a/11

(...) Sudın ötüp tün qatıp Bīş-Ként'ke kældük. (...)

(...) Sudan geçip gece yarısında Biş Kent'e geldik. (...)

qatıl- < ET **kat-(X)l-** (ED, 601b) katılmak

q.-dı 107b/4, 107b/10, 9a/14

(...) Yéti sekiz qadem yanıp édim kim yayaq üç kişi maña qatıldı. (...)

(...) Yedi sekiz adım geri dönmüştüm ki üç yaya adam bana katıldı. (...)

q.-dılar 9a/3, 78a/11

(...) Qunduzda kélip maña qatıldılar. (...)

(...) Kunduz'da gelip bana katıldılar. (...)

q.-ğannı 69b/5

(...) Mundaq maħalda ğayb kömeki Sulţān Aħmed Qaravul cemā'atı bile kélip qatılğannı şügün tutup şabāhī oq ğanīm üstige yasap yürüdük. (...)

(...) Böyle bir sırada beklenilmeyen bir yardım olarak Sultan Ahmed Karavul'un adamları ile birlikte, gelip katılanları uğur sayarak ertesi sabah düşman üstüne yürüdük. (...)

q.-ıp 63b/2, 72b/2, 83a/8

(...) Kéçesi hıç yerde turmay tün qatıp şabāhī Āhsī'ğa tüştük. (...)

(...) Gecesi hiçbir yerde durmadan yürüyerek dün katıp sabahleyin Ahsi'ye indik.

(...)

q.-mas 2a/4

(...) Türkistāndın haylī qoyıraq bu deryā tamām qumğa siñer hıç deryāğa qatılmas.

(...)

(...) Türkistan'dan epeyce aşağıda bu nehir büsbütün kumlar arasında kaybolur ve hiç bir nehire karışmaz. (...)

qatıq < ET katıg (ED, 597b) katı, sıkı

q. 15a/3, 28a/3, 72b/2, 91a/8

(...) Ol aḥşam muḥkem qatıq savuq édi, andaḡ kim ba'zınıñ élig ayağın savuq aldı.

(...)

(...) O akşam öyle katı soğuk vardı ki, bazı adamların el ve ayakları dondu. (...)

qatla defa, kere

q. 66a/2, 68b/13, 71a/11, 73a/14, 73b/1, 73b/8, 73b/9, 83b/14, 90b/10, 93a/13, 98a/9, 103a/4, 103a/6, 105a/6, 109a/4, 109b/10, 109b/11

(...) Bir qatla ḡod atlanıp téprep édi. (...)

(...) Bir defa kendiliğinden hareket bile etmişti. (...)

qatlan- < ET *ka:t-lan-* (ED, 602a) katlanmak

q.-ıp 17b/12

(...) Mundaq uluq vaqāyi‘ rūy bérgeñde ‘Ömer Şeyh Mīrzādın qalğan bégler ve yigitler yaḥşı qatlanıp merdāne cānlar tarttılar. (...)

(...) Böyle büyük olayların baş gösterdiği bir sırada, Ömer Şeyh Mirza’dan kalan beyler ve yigitler her şeye katlanıp cesurca hareket ettiler. (...)

qatmaqlıq *qat-mAk+lıq* katmak eylemi

q.+nın 75b/14

(...) Tüz baqmaqlıq yā söz qatmaqlıqnıñ ḥod imkānı yoq édi. (...)

(...) Düz bakmanın ya da söz katmanın imkanı yoktu. (...)

qatra- meşgul olmak, uğraşmak

q.-r 115a/13

(...) Atımnıñ ıldam qatrar mecālı qalmaydur édi. (...)

q.-p 105a/3, 106b/7, 111b/3, 114a/11, 115a/1, 116b/11

(...) Qatrap oq baradur érdük. (...)

(...) Yine hızla gidiyorduk. (...)

qavğunçı gammaz

q. 114b/2, 114a/12, 114a/14

(...) Qavğunçı, yégirme yégirme beş kişi ékendür.. (...)

(...) Gammazcılar yirmi yirmi beş adammış. (...)

qavla- kovalamak

q.-y 105a/8

(...) Éki üç kürühgeçe élni Һarābūk ve Bīṣāmūn'nın rū-be-rūyıdağı puşteğaça qavlay kældiler. (...)

(...) İki üç kişi bir küruh mesafeye kadar askeri takip ederek Harabuk (Cerabuk) ve Biṣamun (Şibamun) karşısındaki tepelere kadar kolayarak geldiler. (...)

q.-p 63b/4, 72a/6, 79a/9, 86a/7, 93b/5, 104a/8, 106b/14, 111a/2, 113a/8, 113a/10

(...) Һanlar Andicān'dın qopqaç Oş ve Margīnān éli hücum qılıp qurgandağı Moğullarnı tutup talap urup qavlap çıqardılar. (...)

(...) Hanlar Andican üzerinden kalktıktan sonra, Uş ve Merginan ahalisi hücum edip kurgandaki Moğulları tutup yağma edip, vurup ve kovup çıqardılar. (...)

qavlamaq *qavla-mAq* kovalamak

q.+qa 105a/5

(...) Çün bir éki nevbet kördiler, biz üç dört kişi bés émesbiz, yana élni qavlaqqa ve tüşürmekke meşğül boldılar. (...)

(...) Bir iki nöbet gördüler, bizim üç dört adamdan fazla olmadığımızı gördükleri için tekrar askeri takip etmeye ve düşürmeye devam ettiler. (...)

qavlat- *qavla-t-* kovalatmak

q.-ip 79a/6

(...) İbrāhīm Saru Manglıg kim ménin bir yahşı ri'āyet qılğan bégim édi, 'Alī Dost tutturup qavlatıp édi. (...)

(...) İbrahim Saru Manglıg saygı duyduğum beylerimden idi, Ali Dost onu kovalatıp sürmüştü. (...)

qavun kavun

q. 108b/11

(...) Yaqa yerde ulğayğan üçün çadır ve olturur yeri bī-tekellüfāne ve qazaqāne qavun ve üzüm ve rikābhāne eşyāsı tamām özi olturur ve çadırdā oq. (...)

(...) Taşrada büyüdüğü için çadır ve oturacak yeri teklifsiz ve Kazaklarıinki gibi idi. Kavun, üzüm ve süvari takımının hepsi oturduğu çadırdā bulunuyordu. (...)

q.+lar 95b/11

(...) Sémiz etler ve meyde etmekler erzān, çüçük qavunlar ve yahşı üzümler ferāvān, andağ ‘usrettin mundağ erzānlıq[qa] ve andağ beliyyettin mundağ amānlıqqa kældük. (...)

(...) Yağlı etler, has ekmekler, tatlı kavunlar ve iyi üzümler boldu, o kadar sıkıntıdan böyle bolluğa ve o kadar felaketten böyle rahata kavuştuk. (...)

qavuş- qaviş- (ED, 588a) kavuşmak

q.-may 63a/7

(...) Bular Andicān’ğa yétkende qurgān bérkitkenni ma‘lūm qılıp sözleri birbirige qavuşmay buzulup Uzun Hasan köçige Ahşī sarı tarttı. (...)

(...) Bunlar Andican’a geldiğinde kurganın kapandığını öğrenip (eniştesinin) sözleri ile birbirine kavuşmayıp (anlaşamayıp) onunla bozuşarak, göçünün bulunduğu Ahşi tarafına çekildi. (...)

qayan nere, nereye

q. 115a/2, 115a/9, 115b/2, 116a/5

(...) Mén dédim kim “ Sēni taşlap qayan baray? Yürü! Ölüg tirig bile oq bolalı.” (...)

(...) Ben “*Seni bırakıp nereye gideyim? Yürü! Ölüm ve dirimde beraber olalım*” dedim. (...)

q.+ğa 72b/14, 97b/4, 115b/11

(...) Dédiler kim “Mundaq étip qarangı kέçe yol yoq qayanğa barasız?” (...)

(...) “*Gece karanlık, yol yok; böyle nereye gidiyorsunuz?*” dediler. (...)

qayaş < ET kadaş (ED, 607a) akraba

q.+nı 56a/1, 96b/8

(...) Şāh Béğimni ve uruq qayaşnı hem yéti sekiz yıl bar édi körmeydür édim. (...)

(...) *Şah Begim’i ve akrabaları görmeyeli sekiz sene olmuştu.* (...)

q.+ıdın 97a/9

(...) Témür Bég Hindūstan’ğa kirgende bu hatunnıñ uruq qayaşdın biri ol çerigge barıp ékendür. (...)

(...) *Timur Bey Hindistan’a girdiğinde bu kadının akrabasından biri o sefere katılmıştır.* (...)

qaydın nereden

q. 119a/12

(...) Mén dédim kim “Sizler qaydın kélesiz? Néçük haber taptınız?” (...)

(...) Ben: “*Siz nereden geliyorsunuz ve nasıl haber aldınız?*” dedim. (...)

qayğur- < qadğur- (ED, 676a) kaygılanmak

q.-ur 73a/4

(...) Meşel bar kim: “Qapudağını qapmasa qarıguça qayğurur.” (...)

(...) “*Kapıdakini kapmazsa, ihtiyarlayınca kaygılanır.*” diye, bir atasözü vardır. (...)

qayı ne, hangi

q. 80a/8

(...) K r şkenden son qoyı yanında olturguzdı. (...)

(...) *G r şt kten sonra aŗaŗı bir tarafta oturttu.* (...)

qayn ata < ET ka ın ata (ED, 602a) kayınpeder

q. 5b/11, 56b/4

(...) Şeyh ‘Abdull h Barlas Baysungur M rz  qaŗıdın Sult n Mes’ d M rz  qaŗı a kim bardı,   n m rz  a qayn ata  di, asru ulu  ri’ yet taptı. (...)

(...) *Şeyh Abdullah Barlas, Baysungur Mirza’nın yanından ayrılıp Sultan Mes’ud Mirza’nın yanına gittiğinde Mirza’nın kayınpederi olduğu için, çok büyük saygı gördü.* (...)

qaysı < qayu+sI hangi, hangisi

q. 86b/13, 94a/10, 103b/3

(...) Soruptur kim “Bular qaysı sult ndur?” (...)

(...) “*Bu hangi sultandır?*” diye sormuŗ. (...)

q.+mız 116b/13

(...) Her birimiz bir nını qoyunğa salıp ız ır b bile yanıp yuqarı puŗtenin üstige çıqıp bir qulda atlarını ba lap her qaysımız her taraf a bir bülendiğa çıqıp qaravulluq qılıp oturduk. (...)

(...) Her birimiz bir ekmeği koynumuza koyup, telaşla dönüp, tepenin üzerine çıkıp bir derede atları bağlayıp herhangi birimiz bir tarafa, bir yüksek yere çıkıp gözetleyerek oturduk. (...)

q.+ıız 118b/13

(...) Ammā köreyem kim qaysınız méniñ qaşımğa kéle alur? (...)

(...) Göreyim bakalım hanginiz benim yanıma yaklaşabilir? (...)

qayt- <ET qayt- (ED, 675a) dönmek, dönüp gitmek

q.-ıp 63a/12

(...) Hīç tevaqquf qılmay Margīnān'dın āftāb çıqa atlanıp tüş qaytıp édi kim Andicān'ğa keldim. (...)

(...) Hiç beklemeden Merginan'dan güneş dönünce (doğarken) hemen hareket edip öğle vakti geçer geçmez, Andican'a geldim. (...)

qaytarıl- < ET *qaytar-ıl-* (ED, 676a) geri döndürülmek

q.-dım 95b/4

(...) Anıñ atınıñ qalğanını baqar hayāl qılıp qay[ta]rıldım. (...)

(...) Onun atının ne kadar geride kaldığını görmek niyeti ile geriye baktım. (...)

qaz < ET *қа:з* (ED, 679a) kaz

q.+ı 49a/2

(...) Pervārī tavuğı ve qazı bisyār bolur. (...)

(...) Kuşu, tavuğu ve kazı çoktur. (...)

qaz- < ET qaz- (ED, 680b) kazmak

q.-ıp 99a/10, 109a/5, 99a/6

(...) Ol Kūhistān'da bu resmdür kim taşqa qazıp ebyāt u némeler bitirler. (...)

(...) O dağlıkta böyle taşa kazıyıp beyit ve diğer şeylerin yazılması adettir. (...)

qazaq göçebe

q.+ını 71a/11, 71a/12

(...) Éki üç qatla tüşüp Tenbel'niñ qazağını basıp başlar késip kéltyrdi. (...)

(...) İki üç defa hücum edip, Tenbel'in göçebelerini yendi ve başlarını kesip getirdi.

(...)

qazan < ET qazğan (ED, 683a) kazan

q. 34b/5

(...) Yana mīrzā tüşken şimāl tarafıdın qazan qurup qalın taş urup bir burcnı kevek qılıp édiler. (...)

(...) Bir defa da Mirza'nın bulunduğu doğu tarafından kazan kurup, birçok taş atıp, kalenin bir burcunu tahrip etmişlerdi. (...)

q.+nıñ 34a/12

(...) Naqb salmaq ve qurğan almaq ve taş urmaq ve qazannıñ iş küçide kéçe vü kündüz ārām u qararı yoq édi. (...)

(...) Delik açmak, kurgana saldırmak, taş atmak ve kazan kurmak işleri ile gece gündüz durmadan uğraşıyordu. (...)

qazıl- < ET *qaz-ıl-* (ED, 684a) işlenmek, bir yüzey kazımak

q.-ur 67b/13

(...) Hāndek qazılur édi. (...)

(...) *Hendek kazılırdı. (...)*

qıçqır- bağırmaq, haykırmak

q.-ıp 106b/7, 113b/9

(...) Qāsım Bég’niñ oğlu Hāmza’nıñ anasınıñ atası Bende ‘Alī Bég, İbrāhīm Bég’ge qıçqırıp aytadur kim “Dāyim ta‘aşşub u lāfıñ bar érdi. Tur! Qılıç alısalıñ!” (...)

(...) *Kasım Bey’in oğlu Hamza’nın anasının babası Ben de Ali Bey, İbrahim Bey’e bağırıp: “Her zaman yüksekten atar ve inat ederdim. Dur, birkaç kılıç alıp verelim!” dedi. (...)*

qıl- < ET kıl- (ED, 616a) kılmak, yapmak

q.-a (āşlıq qıla başladılar) 110b/14

(...) Oş ve Margīnān [ve] bu kirgen qurğarlarda qoyğan Moğulları élniñ çeşmdestiniñ hılāfı tılm u badma‘ āşlıq qıla başladılar. (...)

(...) *Uş ve Merginan gibi, idareye girmiş olan kurganlarda bıraktığı Moğulları, halkı savunacak yerde, aksine zulme ve kötü muameleye başladılar. (...)*

q.-a (bī-vuqūf qıla başlasa) 81a/3

(...) Mundaq işlerni bégler öz başı bile hanıdın pādşāhıdın bī-vuqūf qıla başlasa, pes hanlığa ve pādşāhlığa né i‘tibār? (...)

(...) *Böyle işleri beyler, han ve padişahlarının haberi olmadan, kendiliklerinden yapmaya başarlarsa, hanlığın ve padişahlığın ne itibarı kalır? (...)*

q.-a (iş qıla) 29a/11

(...) Andaq qalın çerigge né işqıla alğay édi? (...)

(...) O kadar çok askere karşı ne yapabilirdi? (...)

q.-a (ma'āş qıla kırıştı) 74b/10

(...) Méniñ bile qazaqlıqlarda ve miñnetlerde bolğan kişiler bile yaman ma'āş qıla kırıştı. (...)

(...) Benimle kazaklıklarda ve mihnetlerde bulunan adamlara kötü muamele etmeye başladı. (...)

q.-a (mén' qıla işāret) 111b/13

(...) Cihāngīr Mīrzā, İbrāhīm Bég sarı baqıp bu işdin mén' qıla işāret qıldı. (...)

(...) Cihangir Mirza, İbrahim Bey tarafına bakıp bu işe engel olmak için, işaret etti. (...)

q.-a (rücū'qıla başladılar) 86a/5

(...) Semerqand fethidin soñ Şāvdār u Soğd u tümenāt yavuşı qurğanlar birer birer maña rücū' qıla başladılar. (...)

(...) Semerkand alındıktan sonra, Şavdar, Soğd ve tümenlerin yakınındaki kurganlar birer birer bana katılmaya başladılar. (...)

q.-a (talap qıla mén) 120a/2

(...) “Her tarafğa talap qıla mén.” dep muharrem ayda Fergāna vilāyetidin Hōrāsān talapığa atlanıp çıqdım. (...)

(...) “Her tarafa dağılmış adamlarım toplandılar.” Diyip Muharrem ayında Fergana vilayetinden, Horasan'a gitmek niyeti ile, yola çıktım. (...)

q.-a (sustlıq qıla başladı) 114b/12, 115a/2

(...) Mīrzā Qulı'nın atı hem sustlıq qıla başladı. (...)

(...) Mirza Kulı'nın atı da gevşemeye başladı. (...)

q.-a al- (çäre qıla almadılar) 104a/2

(...) Oş éli çäre qıla almadılar. (...)

(...) Uş halkı direnmeden şehri teslim etti. (...)

q.-a al- (hikāyet qıla algay) 75b/9

(...) Ahyānen Bāburī ménin qaşımğa kélür édi, velī mén hayā vü hicāb cihetidin Bāburī sarı tüz baqa almas édim né cāy ol kim ihtilāt u hikāyet qıla algaymén? (...)

q.-a al- (hayālnı qıla almas) 85b/11

(...) Egerçi şehir éli maña köñüllüg édi, velī Şaybaq Han'nın qorgunçıdın hıç kişi bu hayālnı qıla almas édi. (...)

q.-a al- (iş qıla almadı) 66a/7, 88b/10

(...) Kélip hıç iş qıla almadı. (...)

(...) Gelip hiç bir iş yapamadı. (...)

q.-a al- (iş qıla almadılar) 61b/14, 73a/14

(...) Hıç iş qıla almadılar. (...)

(...) Hiçbir iş yapmadılar. (...)

q.-a al- (iş qıla almay) 66b/11

(...) Hıç iş qıla almay yandılar. (...)

(...) Hiçbir iş yapamadan geri dönerler. (...)

q.-a al- (iş qıla alsaq) 83a/3

(...) Uşbu fursāтта bir iş qıla alsaq, hoş qılğaybiz. (...)

(...) *Bir iş yapmak istersek, tam bu sırada yapabiliriz. (...)*

q.-a al- (men' qıla alğay) 75a/4

(...) Ménde hem ança ihtiyār u iqtidār qalmadı kim bu nev' nāme'gūl hareketlerdin bularnı men' qıla alğaymén. (...)

(...) *Bende de, onları bu tür uygun olmayan hareketlerden engelleyebileceğim kadar güç kalmamıştı. (...)*

q.-a al- (qıla almas) 75b/10

(...) Neş'e ve ıztırāb sebebidin şükr qıla almas édim né imkân ol kim kêtkenidin şikāyet qıla alğaymén? (...)

(...) *Neşe ve heyecanımdan, geldiğine şükredemezdim nerde imkan var ki uzaklaşmasından şikayet edebileyim? (...)*

q.-a al- (şikāyet qıla alğay) 75b/11

(...) Neş'e ve ıztırāb sebebidin şükr qıla almas édim né imkân ol kim kêtkenidin şikāyet qıla alğaymén? (...)

(...) *Neşe ve heyecanımdan, geldiğine şükredemezdim nerde imkan var ki uzaklaşmasından şikayet edebileyim? (...)*

q.-a al- (qıla almas) 85a/4

(...) Şaybaq Han kördi kim hıç iş qıla almas. (...)

(...) *Şaybak Han gördü ki hiçbir iş yapamaz. (...)*

q.-a al- (taḥammül qıla alğay) 64a/9

(...) Muña  od kim ta amm l qıla al ay? (...)

(...) *Buna kim tahammül edecek? (...)*

q.-a al-  di (zor qıla alğaylar  di) 36b/13

(...) H  celernin cen b  andın ‘ l   di kim zor qıla alğaylar  di. (...)

(...) *Hocaların yeri öyle yüksek ki nasıl zorlayabileceklerdi. (...)*

q.-a alma- (i  hem qıla almadı) 23a/10, 29a/10

(...) Semerqand a k lip h   i  hem qıla almadı. (...)

(...) *Semerkand’da gelip hiçbir i  yapmadı. (...)*

q.-a alma- (i  qıla almadı) 17b/3

(...) H   i  qıla almadı. (...)

(...) *Hiçbir i  yapmadı. (...)*

q.-a alma- (ri’ yet qıla almadım) 53a/3

(...) Neq het eyy m n  ebd n ri’ yet qıla almadım,  z ld m. (...)

(...) *Zayıflık günlerinde vücuduma iyice dikkat etmedim,  z ld m (hastalığım nüksetti). (...)*

q.-a almas  di (tec v z qıla alma   di) 25b/10

(...) Bir nev’ tert b   nesaqı kim qoyup  di sip h  u ra’iyyet a len andın tec v z qıla almas  di. (...)

(...) *Bir tür tert p ve düzen koymuştu ki asker ve halk bunları hiçbir zaman tecavüz edemezdi ( i neyemezdi). (...)*

q.-a almaslar (i  qıla almaslar) 33b/12

(...) Teñige kirgen maħalda kéynidin yéterler, ança iş qıla almaslar. (...)

(...) Boğaza girdiği sırada ona yetişirler fakat hiçbir şey yapamazlar. (...)

q.-a almay (çāre qıla almay) 42a/5

(...) Çāre qıla almay kirip Belhni tapşurdı. (...)

(...) O da çara bulamayarak girip Belh'i teslim etti. (...)

q.-a almay (iş qıla almay) 44a/7

(...) Néçe kündin soñ hıç iş qıla almay me'yūs Türkistānga mūrāca'at qıldı. (...)

(...) Birkaç gün sonra hiçbir iş yapamadan ve ümitsiz (bir şekilde) Türkistan'a döndü. (...)

q.-a başla- (bünyād qıla başladı) 23b/7

(...) Semerqandğa kirgeç özgeçe tertīb ü nesaq ve ħarc u taħmıl bünyād qıla başladı.
(...)

(...) Semerkand'a girince başkaca düzen ve vergilerde (yeni düzenler) kurmaya başladı. (...)

q.-a başla- (köp ta'addī u taşaddud qıla başladılar) 23b/10

(...) Köp ta'addī u teşeddüd qıla başladılar, belk bu ta'addī u teşeddüd ħ'ācenin evlādığa dağı sirāyet qıldı. (...)

(...) Şimdi (sadece) onların haklarına giren kimselere (değil) kendilerine karşı da tecavüz ve şiddet göstermeye başladılar, hatta (bu tecavüz ve şiddet) Hoca'nın evlatlarına da yapıldı. (...)

q.-a başla- (perhīz qıla başladım) 25a/13

(...) Uşbu yıl şübhelıq ta‘āmdın perhîz qıla başladım. (...)

(...) Bu yıl şüpheli yemeklerden kaçınmaya başladım. (...)

q.-a kiriş- (buzuğluq qıla kirişti) 17b/8

(...) Ol dağı vilāyet dağdağası bile Özkend yavuğığa kélip qurğan salıp vilāyetqa buzuguqluq qıla kirişti. (...)

(...) O da vilayet almak iddiası ile Özkent yakınlarına gelip, kurgan kurup vilayette karışıklık çıkarmaya başladı. (...)

q.-a kiriş- (ma‘āş qıla kirişti) 24b/3

(...) Bés-altı aydın sonı Hasan Ya‘qūbnıñ mizācı münharif bolup ménıñ yavuğumdağı kişi-qara bile yaman ma‘āş qıla kirişti. (...)

(...) Beş altı ay sonra Hasan Yakub'un tavrı değışti ve benim yanımdaki adamlara karşı kötü muamele etmeye başladı. (...)

q.-adur (hiyel qıladur) 118b/12

(...) Uşol hālda hoş-hāl bolup uyğandım kim Yūsuf Daruğa ve hem-rāhları birbirige maşlaḥat qıladurlar kim bahāne qılıp hiyel qıladur: “Tutup bağlamaq kerek.” (...)

(...) Bu halde sevinçle uyandım, Yusuf Daruga ve yanında olanlar diyor ki “Bahane edip, hile yapıyorlar: “Tutup bağlamak gerek.” diye birbirleri ile görüşüyorlardı. (...)

q.-adur (işāret qıladur) 83b/8, 100b/2

(...) Ol Moğul böz bağlağan uynıñ orta éligini éligige alıp Moğulça némeler dép tuqqa baqıp işāret qıladur. (...)

(...) O Moğul, bu bağlanmış olan öküzün ön bacak kemiğini eline alıp Moğulca bir şeyler söyleyip tuğa bakıp, işaret ediyor. (...)

q.-adur (qaravulluq qıladur) 114a/10

(...) Élni penāhda turğurup özüm yayaq bir puşteğa çıqıp qaravulluq qıladur édim kim qalın atlıq arqamızdın bir puštenin üstige qatrap çıqtılar. (...)

(...) Yanımdakileri bir sığınakta bırakıp kendim yayan bir tepeye çıkıp gözetliyordum; birçok atlı arkamızdan bir tepenin üzerine hızla çıktılar. (...)

q.-adur (ta'aşşub qıladur) 113b/11

(...) Bī-hūş kişi mundaq şikést maħallıda ta'aşşub qıladur. (...)

(...) Akılsız adam böyle yenilgi zamanında inat ediyordu. (...)

q.-adur (tama' qıladur) 51b/14

(...) Yana bir bu kim mundaq maħalda kim él qaçıp ol vilāyetqa bardı, taħakküm tārīqi bile tama' qıladur. (...)

(...) Bunların orasını askerin kaçarak o vilayete gittiği bir sırada ve baskı yolu ile aç gözlülük ile istemeleri idi. (...)

q.-adurlar (maşlaħat qıladurlar) 118b/11

(...) Uşol hālda hoş-hāl bolup uyğandım kim Yūsuf Daruğa ve hem-rāhları birbirige maşlaħat qıladurlar kim bahāne qılıp ħiyel qıladur: "Tutup bağlamaq kérek." (...)

(...) Bu halde sevinçle uyandım, Yusuf Daruga ve yanında olanlar diyor ki "Bahane edip, hile yapıyorlar: "Tutup bağlamak gerek." diye birbirleri ile görüşüyorlardı. (...)

q.-adurlar (Uşmundaq qıladurlar) 100b/4

(...) Üç nevbet Uşmundaq qıladurlar. (...)

(...) Üç defa böyle yapıyorlar. (...)

q.-alıñ (zıkr qılalıñ) 9b/8

(...) Çün munça taqrıb boldı hānlarnıñ aḥvālını dağı icmāl bile zıkr qılalıñ. (...)

(...) Sırası geldiği için, hanların durumunu da kısaca söyleyelim. (...)

q.-ay (şefqat qılay) 116a/2, 118a/14

(...) Sizlerge köñülleriniz tilegendin artuqraq ri‘āyet ü şefaqt qılay. (...)

(...) Sizlere istediğinizden daha fazla saygı duyar ve şefkat ederim. (...)

q.-dı (‘ināyet qıldı) 102b/11

(...) Tañlası Kiçik Hān dadam maña Moğulça resmlıq baş ayaq ve qorını ve égerlig ḥāşşa atını ‘ināyet qıldı. (...)

(...) Ertesi sabah, küçük Han dayım bana Moğul adetince tepeden tırnağa bir takım elbise ile kendi kemerini ve eğerli has atını ihsan etti. (...)

q.-dı (‘ahd-ı iltimās qıldı) 61a/7

(...) ‘Alī Dost Tağayī Dervāze’niñ arqasında turup Dervāze’ni açmay ‘ahd-ı iltimās qıldı. (...)

(...) Ali Dost Tagayi, Kapı’nın arkasında durup ve Kapı’yı açmadan, ahd istedi. (...)

q.-dı (‘azīmet qıldı) 32b/2

(...) Bu fursatta Baysungur Mīrzā cānibidin inisi Sultān ‘Alī Mīrzā anda édi, ‘azīmet qıldı. (...)

(...) Bu fırsatta orada Baysungur Mirza namına küçük kardeşi Sultan Ali Mirza bulunuyordu. (...)

q.-dı (bā‘ış qıldı) 16b/12

(...) Munda hem néçe işni bā'ış qıldı kim alar bu kélmekdin usandılar belk bu teveccühdin peşimān bolup bī-murād yandılar. (...)

(...) Onlar da bundan usandılar; pişman olup istediklerini bulamayarak geri döndüler.
(...)

q.-dı (binā qıldı) 49a/8

(...) Timür Bégniñ zād u būdı Keşdin üçün şehir ü pāyitaht qılurıǵa köp sa'y u ihtimāmlar qıldı. (...)

(...) Timur Bey Keş'te doğduğu için bu şehri payitaht yapmaya çok uğraştı. (...)

q.-dı (cehl qıldı) 71b/3

(...) Her néçe bu hesāblarnı hātır-nişān qılıp men' qılıldı, köprek cehl qıldı. (...)

(...) Her türlü şey göz önünde tutularak, her ne kadar engel olmaya uğraştıksa da, daha ziyade cehalet gösterdi. (...)

q.-dı (cevr ki qıldı) 87b/6

(...) Bu rubā'īni H'āce Ebū'lberke ayttı: Rubā'ī Bu cevr ki qıldı devr sorulǵusıdur.
(...)

(...) Bu rubaiyi Hoca Ebulbekereye söyletti: Devrin ettiği cefa ondan sorulacaktır.
(...)

q.-dı (dest-endāzlıq qıldı) 30a/5

(...) Sultān Maḥmūd Mīrzānıñ fevtidin sonra Hüsrev Şāh bu vāqi'anı éldin yaşurup ḥazīne[ǵa] dest-endāzlıq qıldı. (...)

(...) Sultan Mahmud Mirza'nın ölümünden sonra Hüsrev Şah bu olayı halktan gizleyip hazineye el uzattı. (...)

q.-dı (engiz qıldı) 79b/6

(...) Andın hem körnemeklik qılıp qaçıp Andicān'nıñ küh-pāyeleriğa barıp yağılıqlar ve fitneler engiz qıldı. (...)

(...) Oradan da nankörlük edip kaçıp Andican'nın dağı eteklerine gidip düşmanlık ve fitne çıkardı. (...)

q.-dı (esir qıldı) 10a/3, 10a/13

(...) Ba'zısını esir qıldı, ba'zılarını birin birin vilāyetqa perīşān qıldı. (...)

(...) Bazısını esir etti, diğerlerini de ayrı ayrı vilayetlere dağıttı. (...)

q.-dı (harekatnı qıldı) 111b/14

(...) Bilmen 'aks fehmedli mü, yā hōd tegāfūl qılıp bu harekatnı qıldı mu. (...)

(...) Yanlış anladığı için mi, yoksa bilmezlikten geldiği için mi bu hareketi yaptı, bilmiyorum. (...)

q.-dı (hidmet qıldı) 42a/10

(...) At ve tévedin ve hayme u har-gāhdın belk cemī' sipāhīlıq yarağıdın Mīrzāğa ve Mīrzā bile bolğanlarığa ol miqdār hidmet u ādemīgīrlık qıldı. (...)

(...) At ve deveden küçük ve büyük çadırlardan ve sipahilere lazım olan teçhizattan vererek gerek Mirza'nın kendisine ve gerek onun ile beraber bulunanlara iyi muamele ve insaniyet gösterdi. (...)

q.-dı (hidmetler qıldı) 42a/9, 42b/8

(...) Hüsrev Şāh hem yahşı hidmetler qıldı. (...)

(...)Hüsrev Şah ona iyi muamele etti. (...)

q.-dı (ihtimāmlar qıldı) 49a/8

(...) Timür Bégniñ zād u būdı Keşdin üçün şehr ü pāyitaht qılurıǵa köp sa'y u ihtimāmlar qıldı. (...)

(...)Timur Bey Keş'te doğduǵu için bu şehri payitaht yapmaǵa çok uğraştı. (...)

q.-dı (ihtiyār qıldı) 49b/2

(...) Çün Keşniñ qābiliyyeti şehr bolmaqqa Semerqandça émes édi, āhir pāyitaht üçün Timur Bég Semerqandnı oq ihtiyār qıldı. (...)

(...) Keş'in, şehir olarak meydana çıkışı Semerkand kadar olmadı, Timur Bey payitaht olarak nihayet Semerkand'ı seçti. (...)

q.-dı (iş qıldı) 113b/2, 57b/3, 92a/6

(...) Haylī merdāne iş qıldı. (...)

(...) Çok cesur iş yaptı. (...)

q.-dı (işāret qıldı) 111b/13

(...) Cihāngīr Mīrzā, İbrāhīm Bég sarı baqıp bu işdin mén' qıla işāret qıldı. (...)

(...) Cihangir Mirza, İbrahim Bey tarafına bakıp buna engel olmak için işaret etti.

(...)

q.-dı (işler qıldı) 29a/4

(...) Bu öter dünyā üçün mundaq yaman işler qıldı. (...)

(...) Bu geçici dünya için böyle kötü işler yaptı. (...)

q.-dı (iṭhārı qıldı) 113b/3

(...) Uşol Dervāzede turganda Kiçik ‘Alī, kim Kūl şıqqdārıdur, merdānelıq iţhārı qıldı. (...)

(...) Bu Kapıda dururken Kul şıkdarı olan Kiçik Ali çok cesaret gösterdi. (...)

q.-dı (kūr qıldı) 29a/2, 58b/3

(...) Béş kün öter dünyā üçün bir özi üstüvār [qıl]ğan veliyy-i ni‘met zādesini kūr qıldı, yana birni öltürdi. (...)

(...) Beş günlük geçici dünya için kendisinin büyüüttüğü veli- nimetinin oğullarından birini kör etti ve diğerini de öldürdü. (...)

q.-dı (mażbūt qıldı) 33a/8

(...) Ol çerig vāqıf bolğunça ‘Abdul-Laţif Bahşı ta‘ayyün bolğan él bile Kilif güzeridin ötüp su yaqasını mażbūt qıldı. (...)

(...) O askerler bu işten haber alıncaya kadar Abdüllatif Bahşı adamları ile birlikte Kilif geçidini geçip su kenarını zaptetti. (...)

q.-dı (muḥāşara qıldı) 57a/5

(...) Özidin ilgerirek Nazar Bahādır atlıq uluq nökerini üç dört miñ kişi bile Belḥ nevāḥīsığa yiberip üç dört kündin soñ Baysungur Mīrzānı alıp kélip Belḥni muḥāşara qıldı. (...)

(...) Hareketinden biraz önce Nazar Bahadır büyük bir adamını üç dört bin askerle Belh civarına gönderip üç dört gün sonra Baysungur Mirza’yı da yanına alıp Belh’i kuşattı. (...)

q.-dı (mübālağa qıldı) 97b/10

(...) Qāsım Bég yana mübālağa qıldı. (...)

(...) Kasım Bey abarttı. (...)

q.-dı (mülāqāt qıldı) 77a/3

(...) Muḥammed Mezīd Tarḥan, kişiler yiberip Hān Mīrzānı ve Moğul çerigini tilep Şāvdār nevāḥiside kélip Mīrzā Hān[nı] körtüp né Moğul bégleri bile mülāqāt qıldı. (...)

(...) Muhammed Mezid Tarhan, adamlar gönderip Han Mirza'yı ve Moğul askerini isteyip Şavdar civarına gelip ve Mirza Han ile görüşüp Moğul beyleri ile görüşmeler yaptı. (...)

q.-dı (mülāzemet qıldı) 27b/7, 43a/4, 61a/8, 79a/8, 99a/11

(...) Uşbu yurttā kélip mülāzemet qıldı. (...)

(...) Bu yurda gelip ayrılmadı. (...)

q.-dı (mürāca'at qıldı) 17b/5, 18a/6, 42a/7, 44a/7, 55a/4, 57b/8

(...) Néçe kündin soñ hīç iş qıla almay me'yūs Türkistānga mürāca'at qıldı. (...)

(...) Birkaç gün sonra hiçbir iş yapamadan ve ümitsiz bir şekilde Türkistan'a döndü. (...)

q.-dı (pādşāhlıq qıldı) 50b/5, 50b/7

(...) Bir yarım yıl, iki yılga yavuşğa pādşāhlıq qıldı. (...)

(...) Bir buçuk iki sene kadar padişahlık etti. (...)

q.-dı (pāyitaht qıldı) 4b/13

(...) 'Ömer-Şeyḥ Mīrzā kim munı pāyitaht qıldı bir iki mertebe taşğarıraqdın yana cerler saldı Fergānada munça berk qurğan yoqtur. (...)

(...) Bunu merkez yapan Ömer Şeyh Mirza, bir iki kademe dışardan tekrar çukurlar kazdırdı, Fergana'da bunun kadar sağlam başka bir kurgan yoktur. (...)

q.-dı (perīṣān qıldı) 10a/4

(...) Ba'zısını esir qıldı, ba'zılarını birin birin vilāyetqa perīṣān qıldı. (...)

(...) Bazısını kısmını esir etti, diğerlerini de ayrı ayrı vilayetlere dağıttı. (...)

q.-dı (peşkeş qıldı) 82a/3

(...) Fān meliki yétmiş séksen at pīškeş qıldı. (...)

(...) Fan hakimi ona yetmiş seksen at hediye etti. (...)

q.-dı (pīškeş qıldı) 42b/9

(...) Bir pīškeş qılğanda kırk miñ qoy pīškeş qıldı. (...)

(...) Bir defada kırk bin koyun hediye etti. (...)

q.-dı (qabāḥatler qıldı) 65a/4

(...) Egerçi munda yaḥşı bardı, velī sonra andaq qabāḥatlar qıldı kim yüz munıñ dék hıżmet bolsa yapqay, néçük kim mezkūr bolğusıdur. (...)

(...) Gerçi bu defa iyi hareket etti, fakat sonra öyle hatalar yaptı ki bunun gibi yüz bin hizmet daha yapsa kaybolacaktır, bu konudan ileride söz edilecektir. (...)

q.-dı (qaşd qıldı) 98b/13

(...) Ba'zığa gümān boldı kim Semerqand'dağı kīneni saḥlab Mu'min Noyan'ğa qaşd qıldı. (...)

(...) Bazı kimseler Mümin'in Semerkand'daki kinini unutmayarak şüphe etti, Noyan'a kastettiğini düşündüler. (...)

q.-dı (qatl-i'ām qıldı) 87b/14

(...) Élini tamām qatl-i'ām qıldı. (...)

(...) Halkını tamamen kılıçtan geçirdi. (...)

q.-dı (rāst qıldı) 53b/12

(...) Bu mezkūr bolğan sözlerni özige bahāne rāst qıldı. (...)

(...) Bu söylenen sözleri bahane etti. (...)

q.-dı (rūzī qıldı) 70b/4

(...) Tēnri ta'ālā öz faẓl u keremi bile feth ü ẓafer rūzī qıldı. (...)

(...) Tanrı kendi üstün ve keremi ile bize zafer nasip ettti. (...)

q.-dı (sa'y qıldı) 33a/10, 49a/8

(...) Bu haber Sulṭān Mes'ūd Mīrzāğa kélgeç Velī Hüsrev Şāh, kim bu kéçken kişiniñ üstige barmaqñı her néçe sa'y qıldı. (...)

(...) Sultan Mesud Mirza bunu haber alınca Hüsrev Şah ile Veli hemen bunların üstüne yürümenin gereğinde üzerine ısrar ettiler. (...)

q.-dı (sadaq qıldı) 74b/13

(...) Zāhirde munı sened qıldı kim Ḥalīfe ve İbrāhīm Ḥ'āce Qāḍī'niñ hevādārlarıdur.

(...)

(...) Görünen bu ki Halife ve İbrahim Hoca Kadı'nın taraftarlarıdır. (...)

q.-dı (sirāyet qıldı) 23b/11

(...) Bu ta'addī u teşeddüd ḥ'ācenin evlādığa dağı sirāyet qıldı. (...)

(...) Bu tecavüz ve şiddet Hoca'nın kendi evlatlarına da etki etti. (...)

q.-dı (şāhīd qıldı) 68a/10

(...) Baysungur Mīrzā'nı bégleri bile tutup Baysungur Mīrzā'ğa kiriş salıp muḥarrem ayının onı édi kim mundaq ḥoş-ṭab' u pürfażilet ve ḥesāb u neseb bile ārāsta pādşāhzādeni şehīd qıldı. (...)

(...) Baysungur Mirza'yı beyleri ile birlikte tutup onu kirişle boğdurduğunda Muharrem ayının onu idi ki bu hoş tabiatlı, çok faziletli değerli ve asil şehzadeyi şehit etti. (...)

q.-dı (şehīd qıldı) 23b/2, 50a/9

(...) İkisini qoyup Melik-Muḥammed Mīrzānı ve yana bir mīrzānı şehīd qıldı. (...)

(...) İkisine hayatlarını bağışlayıp, Melik Muhammed Mirza ile diğer bir Mirzayı şehit etti. (...)

q.-dı (taḥvīl qıldı) 43b/5

(...) Āftāb mīzānga taḥvīl qıldı. (...)

(...) Güneş Mizan burcuna girdi. (...)

q.-dı (te'sīr qıldı) 98a/10, 98b/13

(...) Sunıḡ savuqluḡı ḥaylī te'sīr qıldı. (...)

(...) Suyun soğukluğu fazlaca tesir etti. (...)

q.-dı (tereddüd qıldı) 99b/8

(...) Qara Bulaq'ta üç tört Moḡul'nı zabṭ u siyāset üçün öltürüp édi, néçük kim mezkūr boldı ḡālibā uşol cihetidin barmaqqa tereddüd qıldı. (...)

(...) Kara Bulak'ta üç dört Moğulu, öldürmüştü, galiba bu yüzden oraya gitmeye tereddüt etti. (...)

q.-dı (teşîr qıldı) 60a/11

(...) Maņa hem bisyār teşîr qıldı. (...)

(...) Bana da çok tesir etti. (...)

q.-dı (tırāfetî qıldı) 97b/5

(...) ” H̄āce Esadullāh zirāfetî qıldı, dédi kim “Gāv gum şavad, çi kār kunīm?” (...)

(...) Hoca Esedullah: “Eğer öküz yatarsa, ne yaparız?” diye şaka etti. (...)

q.-dı (vedā‘ qıldı) 18a/9

(...) Ura Tépe nevāhîsi Aq Suğa yétkende Şevvāl ayının evāsıtda tārîh-i sekiz yüz toqsan toquzda qırq dört yaşıda ‘ālem-i fānîni vedā‘ qıldı. (...)

(...) Ura-Tepe nevahisinde, Aksu’ya geldiğinde 899 senesi Şevval ayının ortalarında, kırk dört yaşında, fani dünyaya veda etti. (...)

q.-dı (vefā qıldı) 58b/2

(...) Bu bés künlük dünyā maşlahatı cihetidin, kim né aña vefā qıldı ve né hîçkimge vefā qılğusıdur, tutup bu kūrnekem merdek közlerige nişter salıp kūr qıldı. (...)

(...) Bu beş günlük dünya için ki ona vefa kılmadığı gibi kimseye de vefası olmaz gözlerine mil çekerek kör etti. (...)

q.-dı (yaqîn qıldı) 119a/2

(...) Sizni tutqalı ol yaqın qıldı kim bu āvāz Tenbel’niñ yiberen kişilerinin atının tavuşı bolğay. (...)

(...) Sizi yakalamak için bu kadar adam göndermiş, bu sesin, Tenbel’in gönderdiği adamların sesi olduğunu tahmin etti. (...)

q.-dı (yaralıq qıldı) 31a/13

(...) Ekşer élni ol yaralıq qıldı. (...)

(...) *Halkın çoğunu o yaraladı. (...)*

q.-dı (yosunluq qıldı) 82a/3

(...) Özge hizmetkârlıqlarını hem uşbu yosunluq qıldı. (...)

(...) *Diğer hizmetlerinide buna benzer şekilde yaptı. (...)*

q.-dı (zabt qıldı) 7b/1

(...) İki kişi qutuldı haber tapıp muhaşşılar yiberip kârvänniñ cemī‘ cihâtını zabt qıldı. (...)

(...) *İki kişi kurtuldu, bunu haber alıp memurlar gönderip kervanın bütün malını zaptettirdi. (...)*

q.-dılar (vefâ qıldılar) 64a/6

(...) Özlerinin beglerine né vefâ qıldılar kim bizge vefâ qılğaylar? (...)

(...) *Kendi beylerine ne vefa ettiler ki bize sadakat gösterversinler? (...)*

q.-dılar (‘âciz qıldılar) 71a/13

(...) Andicân ve Oş nevâh̄isidin hem qazaq yigitler ‘eyyârlıq bile tınmay barıp ılqıların sürüp [kişilerin öltürüp] bisyâr ‘âciz qıldılar. (...)

(...) *Andican ve Uş civarında da bizim çapulcu yiğitler kurnazlıkla durmadan hücum edip düşmanın atlarını sürerek ve adamlarını öldürüp çok taciz ettiler. (...)*

q.-dılar (‘ahd qıldılar) 116a/6, 116a/8

(...) Muşhaf u muğalağa bile ‘ahd qıldılar. (...)

(...) Kur'an ile büyük yemin ettiler. (...)

q.-dılar (barın qıldılar) 71b/14

(...) Bara kéle Han'ı barın qıldılar kim Tenbelğa kömek yibergey. (...)

(...) Nihayet Tenbel'e yardım göndermesi için, Han'ı ikna ettiler. (...)

q.-dılar (béğ-atake qıldılar) 14b/6

(...) Şeyh Mezīd Béğ ölgendin soñ anı maña béğ-atake qıldılar. (...)

(...) Şeyh Mezid Bey öldükten sonra onu bana bey-ateke tayin ettiler. (...)

q.-dılar (berīn qıldılar) 54b/3

(...) Muḥammed Hüseyn Mīrzānı ve ba'zılarını berīn qıldılar Halīfega Taşkend sarı ruḥşat bérildi. (...)

(...) Muhammed Hüseyn Mirza ve bazıları o derece uğraştılar ki Halife'nin Taşkend'e gitmesine izin verildi. (...)

q.-dılar (bünyād qıldılar) 75a/3

(...) Bu atalıq oğulluq Tenbel'ğa arqalanıp mundaq hareketler bünyā[d] qıldılar. (...)

(...) Bunlar babalı oğullu, Tenbel'e dayanarak böyle hareketler yaptılar. (...)

q.-dılar (du'ālar qıldılar) 84b/10

(...) Bā'zı haberdār bolğan erbāb u dükkāndārlar kélip neş'e vü beşāşetler bile körüp māḥazarī keltürüp du'ālar qıldılar. (...)

(...) Haberdar olan bazı esnaf ve dükkān sahipleri sevinç ve neşe ile geldiler ve ellerinde ne varsa, getirip dua ettiler. (...)

q.-dılar (dūd qıldılar) 34b/1

(...) Qurğan éli yoqqarıdın bularğa dūd qıldılar. (...)

(...) Kurgan içerisinde bulunanlara duman saldılar. (...)

q.-dılar (fitneler qıldılar) 57b/11

(...) Yangan üçün oğlanları ve yigitleri munça dilir bolup yağılıqlar ve fitneler qıldılar. (...)

(...) Geri döndüğü için oğulları ve beyleri bundan cesaret alıp düşmanlık ve fitne çıkardılar. (...)

q.-dılar (hikāyet qıldılar) 115b/7

(...) Bu yol nevbet-i evvelğıdın mulāyimraq hikāyet qıldılar. (...)

(...) Bu defa öncesinkinden daha yumuşak konuştular. (...)

q.-dılar (halāş qıldılar) 42b/5

(...) Attın yıqılıp alur maḥalda yana ol ṭarafdın zorlap ḥalāş qıldılar. (...)

(...) Attan düşüp ele geçirileceği bir sırada tekrar arkadaşları tarafından zorla kurtardılar. (...)

q.-dılar (ḥayāl qıldılar) 36b/2, 80b/4

(...) Kéç namāz-i diğer Baysungur Mīrzānı Kōk Serāyğa çıkarur ḥayāl qıldılar. (...)

(...) İkinci namazına doğru Baysungur Mirza'yı Göksaray'a çıkarmayı düşündüler.

(...)

q.-dılar (ihtiyār qıldılar) 34a/10

(...) Barça mülāzemetni ihtiyār qıldılar. (...)

(...) Hepsi de hizmetimde bulunmak istediler. (...)

q.-dılar (istib'ād qıldılar) 116a/10

(...) Bular istib'ād qıldılar. (...)

(...) Bunlar ihtimal vermediler. (...)

q.-dılar (iṭhārını qıldılar) 82b/8

(...) Ebū'l Qāsım Kūhber ve İbrāhīm Tarḥan abdān kişilerini mülāzemetqa yiberip qulluq ve iḥlāṣ izhārını qıldılar. (...)

(...) Ebülkasım Kuhber ve İbrahim Tarhan iyi adamlarını mülazemete gönderip kulluk ve sadakat gösterdiler. (...)

q.-dılar (kebāb qıldılar) 119b/12

(...) Namāz-ı peşīn bolup édi kim [bir] qoyun tapıp kélip bir yerde tüşüp oturup kebāb qıldılar. (...)

(...) Öğle namazı vaktinde bir koyun bulup gelip bir yerde inip oturup kebab yaptılar. (...)

q.-dılar (Köpek Bey qıldılar) 81a/1

(...) Qanber Bey ve Kepek Bey qıldılar. (...)

(...) Kanber Bey ile Köpek Bey olduğunu söylemiş. (...)

q.-dılar (kör qıldılar) 79b/6

(...) Kōzlerini kör qıldılar. (...)

(...) Gözlerini kör ettiler. (...)

q.-dılar (merdānelıqlar qıldılar) 93a/9

(...) Qoç Bég, Muḥammed Qulı Qoçın, Şāh Şūfī, yana bir yigit yaḥşılar barıp merdānelıqlar qıldılar. (...)

(...) Koç Bey, Muhammed Kulu Koçın, Şah Sufi ve diğer bir iyi yiğit onlara karşı çıkıp yiğitlik gösterdiler. (...)

q.-dılar (muḥāşara qıldılar) 52b/6

(...) Uzun Ḥasan ve Tenbel Cihāngīrni alıp kélip Andicānnı muḥāşara qıldılar. (...)

(...) Uzun Haşan ve Tenbel, Cihangir'i yanlarına alıp gelip Andican'ı kuşattılar. (...)

q.-dılar (muqarrer qıldılar) 64b/14

(...) Andaq émes kim méniñ bile bī-münāsebetlıq cihetidin yağıqmış bolğaylar mundaq ḥareketlerni öz ḥanlarığa muqarrer qıldılar. (...)

(...) Düşman olmalarının sebebi benimle anlaşımadıklarından dolayı değildi, kendi hanlarına karşı da birkaç defa bu şekilde hareket ettiler. (...)

q.-dılar (mübārekbādlıqlar qıldılar) 85a/7

(...) Ekābir ü eşrāf şehr uluğları méni kélip körüp mübārekbādlıqlar qıldılar. (...)

(...) İleri gelenler, eşraf ve şehrin büyükleri gelerekip beni görüp, tebrik ettiler. (...)

q.-dılar (mülāzemet qıldılar) 39b/1, 74b/2, 78b/8

(...) Uşbu kün Qāsım Dulday, Veys Lāğarī, Ḥasan Nebīre-i Sulṭān Muḥammed Sīğal, Sulṭān Muḥammed Veys üç dört yüz kişi bile kélip mülāzemet qıldılar. (...)

(...) O gün Kasım Dulday, Veys Lagari, Hasan Nebire, Sultan Muhammed Sıgal ve Sultan Muhammed Veys, üç dört yüz kişi ile gelerek ilgilendiler. (...)

q.-dılar (pādşāh qıldılar) 50b/9, 69a/8

(...) Sulṭān Maḥmūd Mīrzādın soñ Baysungur Mīrzānı pādşāh qıldılar. (...)

(...) *Sultan Mahmud Mirza'dan sonra Baysungur Mirza'yı padişah yaptılar. (...)*

q.-dılar (part qıldılar) 112a/1

(...) Turğan yigitler tuş tuşdın yapışıp bu éki kişini tart part qıldılar. (...)

(...) *Etrafta duran yiğitler de her taraftan yetişip bu ikisini yakaladılar. (...)*

q.-dılar (qabūl qıldılar) 55a/4

(...) Ol cem‘ özlerinin ḥalāşlıǵı üçün bir néçe çın ve yalğan sözler ayıp ḥānga yā aradaǵılargā pāre ve rişve qabūl qıldılar. (...)

(...) *Onlar kendilerini kurtarmak için birkaç doğru ve yalan sözler söyleyip Han'a ve oradakilere para ve rüşvet kabul ettirdiler. (...)*

q.-dılar (rivāyet qıldılar) 2b/1, 4a/12

(...) Andaq rivāyet qıldılar kim çupçuq bizgek bolğandur dérler kim hevāsının ta‘affüni şimāldaǵı tağ cihetidindür. (...)

(...) *Rivayete göre, serçeyi bile sıtma tutarmış, havasının fenaliğine sebep, kuzeydeki dağlar olduğunu söylerler. (...)*

q.-dılar (rücū' qıldılar) 86a/13

(...) Téñri ‘ināyeti bile Soǵd u Miyān Kāl qurğanları üç tört ayda ekşer bizge rücū' qıldılar. (...)

(...) *Tanrı yardımıyla Soğd ve Miyan Kal kurganlarının çoğu üç dört ay içinde tekrar bize geçti. (...)*

q.-dılar (sa'y qıldılar) 41a/6

(...) Herçend sa'y qıldılar, Astarābādın inisiğe bérmeğe rızā bolmadı. (...)

(...) Her ne kadar uğraştılar ise de, Esterabad'ı küçük kardeşine vermeye razı olmadı.

(...)

q.-dılar (şarīḥ qıldılar) 52a/7

(...) Aḥsīdin Andicān üstige çérig tartıp yamanlıq ve yağılıqnı şarīḥ ü āşkārā qıldılar. (...)

(...) Ahsi'den Andican üzerine asker sevkedip kötülük ve düşmanlıklarını açığa vurdular. (...)

q.-dılar (sehlingārlıq qıldılar) 86b/11

(...) Bā'zı bā-vücūd-ı tecrübeler sehlingārlıq qıldılar. (...)

(...) Bazıları tecrübeli olmalarına rağmen dileklerimi kolayca kabul etmemek hafifliğinde bulundular. (...)

q.-dılar (şehīd qıldılar) 53b/14

(...) Andicānnı alğandın soñ mēniñ Hocend kélgenimni eşitip H'āce Mevlānā Qāḍīni erk dervāzeside bī'izzetāne asıp şehīd qıldılar. (...)

(...) Andican'ı aldıktan sonra benim Hocend'e geldiğimi duyup Mevlana Kadı'yı erk kapısında şerefsiz bir şekilde, asıp şehit ettiler. (...)

q.-dılar (ta'ammül qıldılar) 102a/8

(...) Bu cihettin nāmūs qılıp ruhşatta andaq te'emmül qıldılar. (...)

(...) Bunu namus meselesi yapıp, izin vermemekte biraz ağır davrandılar. (...)

q.-dılar (ta'yīn qıldılar) 119b/5, 56a/4

(...) On kişi ta'yın qıldılar. (...)

(...) *On kişi görevlendirdiler. (...)*

q.-dılar (tama' qıldılar) 51b/10

(...) Uzun Hasan ve Tenbel ol vilāyetlerni Cihāngīr Mīrzāğa tama' qıldılar. (...)

(...) *Uzun Hasan ile Tenbel de o vilayetlerin Cihangir Mirza'ya verilmesini istediler.*

(...)

q.-dılar (tamām qıldılar) 114b/7

(...) Āhır hōd birer birer tamām qıldılar. (...)

(...) *En sonunda kendi birer birer bitti. (...)*

q.-dılar (teğāfūl qıldılar) 86b/12

(...) Bā'zıdın kim nisbet bu t̄abaqāğa bī-ādāblıqlar u naḥoşluqlar vāqı' bolup édi, öz tevehhümleridin teğāfūl qıldılar. (...)

(...) *Bazılarının bize karşı edepsizlikleri ve kötü hareketleri görülmüştü, kendi kuruntularından görmezden geldiler. (...)*

q.-dılar (va'de qıldılar) 108a/9, 96b/14

(...) Hōcend Deryāsi'nın şimālī Ahsī başlıg vilāyetlerni maḥa va'de qıldılar. (...)

(...) *Başta Ahsi olmak üzere, Hocend suyunun kuzey tarafındaki vilayetleri bana vermeyi vaadtiler. (...)*

q.-dılar (vedā' qıldılar) 11a/3

(...) Ol zālīm bedkirdārın ıḥabside dūnyā-yı fānīni vedā' qıldılar. (...)

(...) *O merhametsizin esaretinde fani dünyaya veda ettiler. (...)*

q.-dılar (yağılıqlar qıldılar) 57b/11

(...)Yanğan üçün oğlanları ve yigitleri munça dilır bolup yağılıqlar ve fitneler qıldılar. (...)

(...) Döndüğü için oğulları ve beyleri bundan cesaret alıp düşmanlık ve fitne çıkardılar. (...)

q.-dılar (žāyi‘qıldılar) 19b/14

(...) Özbekler hānnı Hocendte şehid qılğanda anı ve yana andağ néçe [nāra]sīdanı žāyi‘ qıldılar. (...)

(...) Özbekler, Hocend’de Han’ı şehid ettikleri vakit onu ve onun gibi birkaç küçüğü öldürdüler. (...)

q.-dılar (zāyi’ qıldılar) 90b/3

(...) İbrāhīm Tarhan’nı ve yana haylī abdān abdān yigitlerni Moğul talap attın tüşürüp zāyi‘ qıldılar. (...)

(...) İbrahim Tarhan’ı ve diğer birçok iyi yiğitleri Moğullar yağma edip attan düşürdüler ve telef ettiler. (...)

q.-dım (arz qıldım) 100a/2, 119b/2

(...) Bu rubā‘īni Han’ğa ötkerip tereddüdümni ‘arz qıldım. (...)

(...) Bu rubaiyi Han’a söyleyip şüphemi sundum. (...)

q.-dım (azm qıldım) 101b/4

(...) Hıṭāy’ğa barmaqni cezm qılıp baş alıp kétmekke ‘azm qıldım. (...)

(...) Hıṭay’a gitmeye niyetlenip başımı alıp çıkmaya karar verdim. (...)

q.-dım ('azīmet qıldım) 32a/4, 4a/2, 10b/13

(...) Bir-iki kündin soñ Kendirlik Dabanı bile Ahsī ve Andicān sarı 'azīmet qıldım.

(...)

(...) Bir iki gün sonra Kendirlik Geçidi üzerinden, Ahsi ve Andican tarafına hareket ettim. (...)

q.-dım ('ināyet qıldım) 50b/14

(...) Semerqand tahtığa olturğaç Semerqand béglerini burunğı dék oq ri'āyet ü 'ināyet qıldım. (...)

(...) Semerkand tahtına oturduktan sonra, Semerkand beylerine, tıpkı eskisi gibi, saygu duydum ve uydum. (...)

q.-dım (āzād qıldım) 20b/12

(...) Barını āzād qıldım. (...)

(...) Hepsini serbest bıraktım. (...)

q.-dım (āzīmeti qıldım) 96b/8

(...) Barıp uruqnı Dıhket'te qoyup bir néçe kündin soñ Şāh Bégim'ni ve ḥan dadamnı ve uruq qayaşnı körgeli mén hem Taşkend 'āzīmeti qıldım. (...)

(...) Eşyaları Dıhket'te bırakıp birkaç gün sonra Şah Begim ile Han dayımı ve diğer akrabalarımı görmek için, ben de Taşkend'e hareket ettim. (...)

q.-dım (bég-atake qıldım) 14b/1

(...) Soñra Kābilğa kélgende Hümāyūnga bég-atake qıldım. (...)

(...) Sonra Kabil'e gelince, Humayun'a bey-ateke tayin ettim. (...)

q.-dım (beyān qıldım) 119b/14

(...) Andın sonra atlanıp bēş künlüg yolnı éki kéçe ve kündüz ılğar qılıp kélip Andicān'ğa kirip Uluğ Han dadamnı ve Kiçik Han dadamnı körüniş qıldım ve ötken künlerni tamām beyān qıldım. (...)

(...) Ondan sonra atlara binip beş günlük yolu iki gün ve gecede hızla alıp Andican'a girdik; orada büyük ve küçük han dayılarımla görüşüm. (...)

q.-dım (endīşe qıldım) 118b/1

(...) Özüm bile endīşe qıldım. (...)

(...) Kendim kaygılandım. (...)

q.-dım (fehm qıldım) 118b/1

(...) Özümde bī-tāqatlıqī fehm qıldım. (...)

(...) Kendimdeki takatsizliği düşündüm. (...)

q.-dım (huzūr qıldım) 117b/10

(...) 'Aceb huzūr qıldım. (...)

(...) Çok rahat ettim. (...)

q.-dım (hayāl qıldım) 112b/5, 115a/8, 117a/1

(...) Bir hayāl qıldım kim Aḥmed Qoşçı'nı çarlap vade vü istimālet bérıp atlarını alalıñ kim atlarımız bir kéçe kündüz ḥarb u ḡarbda édi. (...)

(...) Bir an için, Ahmed Kuşçı'yı çağırıp, vaadlerle avutup atlarını almayı düşündüm ki gece ve gündüz harp ve darpta idi. (...)

q.-dım (ihtimām qıldım) 88b/12

(...) Uruş işige mén sa'y u ihtimām qıldım. (...)

(...) Savaş işine ben önem verdim. (...)

q.-dım (körüniş qıldım) 119b/14

(...) Andın sonra atlanıp bés künlüg yolını éki kéçe ve kündüz ılğar qılıp kélip Andicān'ğa kirip Uluğ Han dadamnı ve Kiçik Han dadamnı körüniş qıldım ve ötken künlerni tamām beyān qıldım. (...)

(...) Ondan sonra atlara binip beş günlük yolu iki gün ve gecede hızla alıp Andican'a girdik; orada büyük ve küçük han dayılarımla görüştüm. (...)

q.-dım (mülāzemet qıldım) 31b/14

(...) Şāhruhiyyedin taşqarı Haydar Bég salğan bağda hānga mülāzemet qıldım. (...)

*(...) Şahruhiye'nin dışında Haydar Bey'in yaptırdığı bağda kendisine bağlandım.
(...)*

q.-dım (mürācaat qıldım) 74b/4

(...) Cihāngīr Mīrzā'ğa Ahsī sarı ruhşat bérıp özüm Andicānga mürāca'at qıldım.
(...)

(...) Cihangir Mirza'nın, Ahsi tarafına gitmesine izin verip kendim Andican'a döndüm. (...)

q.-dım (pādşāhlıq qıldım) 53b/1

(...) Bu nevbet Semerqand şehrیده yüz kün pādşāhlıq qıldım. (...)

(...) Bu defa Semerkand şehrinde yüz gün padişahlık ettim. (...)

q.-dım (peydā qıldım) 75b/2

(...) Mén aña ġarīb meyl peydā qıldım, belkim aña özni zār u şeydā qıldım. (...)

(...) Ben de ona karşı garip bir meyl ortaya çıktı, hatta ona kendimi tutkun buldum.

(...)

q.-dım (qal‘adārlıq qıldım) 8b/11

(...) Mén Semerqandnı ikinci nevbet alğanda bāvücūd kim Ser-i Pulda şikest bolup édi, kélip bés ay qal‘adārlıq qıldım. (...)

(...) Ben Semerkand’ı ikinci defa aldığımda Ser Pul’da yenilmeme rağmen, gelip beş ay kaleyi korudum. (...)

q.-dım (qaṭ‘ qıldım) 59a/12

(...) Bāvücūd-ı ısıtma on üç on dört yığaç yolnı şu‘ūbet u meşaqqat bile qaṭ‘ qıldım.

(...)

(...) Sıtmalı olduğum halde on üç on dört yığaç yolu güçlük ve zorlukla katettim.

(...)

q.-dım (ri‘āyet qıldım) 14a/12, 50b/14, 51a/3

(...) İçki bégler çergeside édi, uluq bégler çergeside ri‘āyet qıldım. (...)

(...) İç beyleri zümresinden iken, büyük beyler arasına alındı. (...)

q.-dım (riqqat qıldım) 60a/11

(...) Riqqat qıldım. (...)

(...) Merhamet ettim. (...)

q.-dım (sarı qıldım) 89b/4

(...) Mén hem yüzümni alar sarı qıldım. (...)

(...) Ben de yüzümü onlara doğru çevirdim. (...)

q.-dım (sefer qıldım) 66b/1

(...) Vilāyettin çerigge kélür atlıq yayaq[nı] sürüp ol taraf bu taraf iş küçke bargan nöker ve sipāhīni yığışturup ténrige tevekkül qılıp muḥarrem ayınıñ on sekizide Hāfız Bég’niñ çārbāğığa sefer qıldım. (...)

(...) Vilayetten asker olabilecek atlı ve yaya adamları ve her tarafa görev ile gitmiş olan adam ve sipahileri toplayıp Tanrıya tevekkülle Muharrem ayının on sekizinde Hafız Bey’in çarbağına hareket ettim. (...)

q.-dım (ser-efrāz qıldım) 63a/14

(...) Nāşır Bég’ni ve oğlanlarını, kim Dost Bég ve Mīrim Bég bolğay, körüp sorup ‘ināyet ü şefqattın ümīd-vār ve ser-efrāz qıldım. (...)

(...) Nasır Bey’i ve oğullarını Dost Bey ile Mirim Bey’leri gördüm, hatırlarını sordum ve kendilerine iyilik ve şefkat gösterdim. (...)

q.-dım (seyr qıldım) 96a/9

(...) Çün müddetī anda bolup édim ötüp barurda barıp anı seyr qıldım. (...)

(...) Bir müddet orada bulunduğum için geçerken uğrayıp onu seyrettim. (...)

q.-dım (şefaqt qıldım) 14a/12, 51a/1

(...) Bizniñ bile bolğan bégleri hem ferāḥver-i ḥālleriğa yaraşa terbiyet ü şefaqt qıldım. (...)

(...) Bizim ile olan beylere de görev ve liyakatlerine göre ihsan ve şefkat gösterdim. (...)

q.-dım (şeydā qıldım) 75b/3

(...) Mén aña ġarīb meyl peydā qıldım, belkim aña özni zār u şeydā qıldım. (...)

(...) Bende ona karşı ġarip bir meyl ortaya çıktı, hatta ona kendimi deli ettim. (...)

q.-dım (tavāf qıldım) 32a/4

(...) Aħsīğa yétip atamnıñ mezārını tavāf qıldım. (...)

(...) Aħsi'ye ġelip babamnın mezarını ziyaret ettim. (...)

q.-dım (tayīn qıldım) 112a/4

(...) Bir pāre öz kişimdın hem Mīrzā'ğa kömek ta'yīn qıldım. (...)

(...) Bir miktar kendi adamlarımdan da Mirza'ya yardım gönderdim. (...)

q.-dım (vužū qıldım) 118b/4

(...) Uşol bağda bir su aqıp kéledür édi. Vužū qıldım. (...)

(...) Bu bahçeden bir su akıyordu. Abdest aldım. (...)

q.-dım 15b/13

(...) İzīrāb bile atlanıp qaşımdağı hāzır nöker-süder bile qurğan 'azīmeti qıldım.

(...)

(...) Azap ile atlanıp yanımda bulunan adamlarım ile Kurgan'a hareket ettim. (...)

q.-dırlar (şahīd qıldırlar) 80b/14

(...) Keyin[din] bir néçe Özbek barıp Hāzret-i H'āce'ni éki yigit oğlu bile H'āce, Kārdzen nevāhīsīde şehīd qıldılar. (...)

(...) Birkaç Özbek arkalarından gidip Hoca Kardzen civarında Hoca hazretlerini, iki yigit oğlu ile birlikte şehit ettiler. (...)

q.-duk ('azīmet qılduk) 63b/8, 79b/10

(...) Ol nevāhīde bolmaqñı maşlaḥat körmey Keş sarı a‘zīmet qılduk. (...)

(...) O civarda bulunmayı uygun görmeyerek Keş tarafına gittik. (...)

q.-duk (direñ qılduk) 113b/4

(...) Mīrzāğa bargan kişi kélgünçe Dervāze[de] direng qılduk. (...)

(...) Mirza’ya giden adam geri dönünceye kadar kapıda kaldık. (...)

q.-duk (īmā qılduk) 110b/3

(...) Munıñ tilerini ḥanlarğa īmā qılduk. (...)

(...) Onun arzusunu hanlara belli ettik. (...)

q.-duk (istirāḥat qılduk) 96a/7

(...) Üç tört kün Dizek’te istirāḥat qılduk. (...)

(...) Üç dört gün Dizek’te istirahat ettik. (...)

q.-duk (mazbūṭ qılduk) 88b/1

(...) Ordu girdini tamām şāḥ [u] ḥandek bile ihtiyāṭ qılıp mazbūṭ qılduk. (...)

(...) Ordugah etrafını, baştan başa kazık ve hendeklerle kuşatıp düzgün bir hale getirdik. (...)

q.-duk (mī‘ād qılduk) 117b/1

(...) Namāz-ı ḥuftanğa mī‘ād qılduk kim uşbu yerde oq kélgey. (...)

(...) Yatsı namazı vaktinde bu yere gelmesini kararlaştırdık. (...)

q.-duk (mübālağa qılduk) 99b/8

(...) Her néçe mübālağa qılduk, bolmadı. (...)

(...) Bir parça ısrar ettik, olmadı. (...)

q.-duk (te'cıl qılduk) 89a/2

(...) Uşmundaq maħalda ta'cıl qılduk. (...)

(...) Böyle bir durumda hızlandırdık. (...)

q.-duk (tevaqquf qılduk) 98b/3

(...) Özbek çapğunçısının yanılğan haberi kélgeç han qaşığa kişi yiberip Bış-Ként'tin köçüp Āhengerān kéntleride üç tört kün tevaqquf qılduk. (...)

(...) Özbek akıncılarının döndüğü haberi gelince Han yanına adam gönderip Biş Kend'den kalkıp Ahengeran köylerinde üç dört gün kaldık. (...)

q.-duq (kéneş qılduk) 60b/14

(...) Bir zamān turup kéneş qılduk. (...)

(...) Bir zaman durup (...)

q.-duq (muḥāşara qılduk) 38a/2

(...) Üç tört ay bu üç tarafıdın Semerqandnı muḥāşara qılduk. (...)

(...) Üç dört ay bu şekilde üç taraftan Semerkand'ı kuşattık. (...)

q.-duq (mürāca'at qılduk) 38a/13

(...) Mén Andicānga Sultān 'Alī Mīrzā Buḥārāğa mürāca'at qılduk. (...)

(...) Ben Andican'a Sultan Ali Mirza da Buhara'ya gitti. (...)

q.-duq (ta'yīn qılduk) 59a/13

(...) Néçe kündin soñ İbrāhīm Sarunı ve Veys Lāğarīni ve Şirim Tağayini içki Bégler ve yigitler bile ılğar ta'yīn qılduk. (...)

(...) Birkaç gün sonra İbrahim Saru, Veys Lagari ve Şirim Tagayi'yi, bir kısmı içki beyler ve yiğitlerle, akıncı gönderdik. (...)

q.-ğan ('āciz qılğan) 71b/2

(...) Uşmundaq qanīmni zebūn u 'āciz qılğan maḥalda Qanber 'Alī vilāyetiga barmaqqa icāzet tiledi. (...)

(...) Bu şekilde düşmanın kuvvetini kırıp aciz bıraktığımız bir sırada Kanber Ali, vilayetine gitmek için izin istedi. (...)

q.-ğan (bolcar qılğan) 78a/11

(...) İttifāqāt-ı ḥasanedin Qāsım Bég cemā'atı bile 'Alī Dost cemā'atı bile Seyyid Qāsım yana bir pāre qalın yigitler bile uşbu aḥşam Miḥan'da ékende bolcar qılğan dék barça kélip qatıldılar. (...)

(...) İyi bir tesadüf eseri olarak Kasım Bey ve Ali Dost adamları ile ve Seyyid Kasım, birçok yiğitleri ile o gece önceden kararlaştırılmış gibi gelip bize katıldılar. (...)

q.-ğan (buzuqçılıq qılğan) 64a/4

(...) Munça çoğulluq ve buzuqçılıq qılğan ve munça bizge ta'alluq mü'min ü Müselmānnı tutqan talağan bu cemā'at édiler. (...)

(...) Bu kadar fesat ve bozgunluk yapan ve bize bağlı olan bu kadar mümin ve Müslümanı tutup soyan bunlardı. (...)

q.-ğan (fevt qılğan) 96b/1

(...) Méniñ atamnıñ anası hem Andicānda fevt qılğan ékendür. (...)

(...) Benim babamın annesi de Andican'da vefat etmiş. (...)

q.-ğan (nökerimizge qılğan) 82a/9

(...) Bizin ebnā-yı cinsimiz démey ki ednā nökerimizge qılğan insāniyyetni bizge qılmağı, belk[i] nökerimizçe bizni közge ılmağı. (...)

(...) Bizim hemcinsimiz demedi, en aşığı adamımıza yaptığı insaniyeti bize yapmağı, hatta adamımıza yaptığı kadar da bize saygı duymadı. (...)

q.-ğan (ol qılğan) 79a/4, 105b/9

(...) Çün haber taptılar ol qılğan hayāl müyesser bolmağı. (...)

(...) Haber aldıkları için, tasarlanan plan gerçekleşmedi. (...)

q.-ğan (Qādirberdi Ğavānīğa qılğan) 117b/6

(...) Qādirbérđi, Ğavānī'ğa qılğan mī'adqa tura almaduk. (...)

(...) Kadir-Birdi Gavani'ye vaadettiğimiz yerde kalamadık. (...)

q.-ğan (tayar qılğan) 92b/9

(...) Yégirme beş yégirme altı şatu tayar qılğan ékendürler kim her şatunın kénliki ança kim üç kişi éki kişi yandaşa çıqa alğay. (...)

(...) Düşman yirmi beş yirmi altı merdiven hazırlamış ve her merdivenin genişliği iki üç kişi yan yana çıkabilecek kadarmış. (...)

q.-ğan (vedā' qılğan) 96a/13

(...) Méniñ anam hanımınñ siñil Hüb Nigār Hanım 'ālem-i fānīni vedā' qılğan ékendür. (...)

(...) Benim annem hanım'ın küçük kız kardeşi, Hub Nigar Hanım fani dünyaya veda etmiş. (...)

q.-ğan ('ömrde qılğan işi) 35a/8

(...) Nöker ü çākeri yégirme-otuz minge tartıp vilāyāt u parganātı öz pādşāhı ve mīrzālarındın artıp 'ömrde qılğan işi uşbu boldı. (...)

(...) Adamları yaklaşık yirmi otuz bine çıkmış, vilayetleri kendi padişah ve mirzalarınkinden daha fazla olup hayatında yaptığı yegane iş bu oldu. (...)

q.-ğan (başsızlıq qılğan) 39b/6

(...) Qara Bulaqqa tüşkende ba'zı kirgen ként-késekke başsızlıq qılğan Moğollarnı tutup keltürdiler. (...)

(...) Kara Bulak'a indiğimizde bizim tarafa geçen bazı köylerde dik kafalılık eden Moğulları tutup getirdiler. (...)

q.-ğan (hidmetler qılğan) 28b/6

(...) 'Irāq buzuğluğında Sultān Maḥmūd Mīrzāğa qoşulup yolda kélürde şāyeste hidmetler qılğan üçün Sultān Maḥmūd Mīrzā ri'āyet qılıp édi. (...)

(...) Irak bozgununda Sultan Mahmud Mirza'ya katılıp yolda gelirken yararlıklar gösterdiği için, Sultan Mahmud Mirza da kendisine bağlı kalmıştı. (...)

q.-ğan (muḥāşara qılğan) 57a/13

(...) Hüsrev Şāh Belhni muḥāşara qılğan furşatta bir kün mezkūr bolğan Nazar Bahādır atlıq nökerini Belhniñ arıqlarını yıqqalı yiberdi. (...)

(...) Hüsrev Şah, Belh'i kuşattığında bir gün, yukarıda söz edilen Nazar Bahadır adlı adamım, Belh'in su yollarını kesmek için gönderdi. (...)

q.-ğan (ri'āyet qılğan) 62b/1, 71b/12, 79a/5, 90b/12, 9b/10, 22a/13, 52a/11, 57b/1

(...) Samançı kim Sultān Hüseyn Mīrzāniñ ri'āyet qılğan bēgi édi. (...)

(...) Samançı Bey, yetmiş seksen yiğitle çıkıp Nazar Bahadır ile karşılaştı. (...)

q.-ğan (sellāhlıq qılğan) 15b/6

(...) Atası vilāyetqa kirip néçe maḥall sellāhlıq qılğan üçün Qanber-‘Alī Sellāḥ dér édiler. (...)

(...) Babası vilayete girip birkaç defa kasaplık yaptığı için Kanber Ali Sellah derlerdi. (...)

q.-ğan (ta‘rīf qılğan) 53b/7

(...) Uşbu ta‘rīf qılğan yosunluq barıp ‘Alī Dostnıñ qaşıda ant içip aytıpdur. (...)

(...) Bunu Ali Dost’un yanında yemin edip söylemiştir. (...)

q.-ğan (yamanlıq qılğan) 60b/11

(...) ‘Alī Dost né nev‘ yamanlıq qılğan kişidür. (...)

(...) Ali Dost, birçok kötülükler yapmış bir adamdır. (...)

q.-ğan éməstür (pāytaḥt qılğan éməstür) 44b/11

(...) Timur Bégdin burun Timur Bég dék uluq pādşāḥ Semerqandnı pāytaḥt qılğan éməstür. (...)

(...) Timur Bey’den önce ve onun gibi büyük bir padişah Semerkand’ı payitaht yapmış değildir. (...)

q.-ğan éməstür (zabṭ qılğan éməstür) 12a/11

(...) Dérler kim Qazaq ḥān ve sulṭānlarınıñ arasında hīç kim ol ulusnı Qāsım Ḥānça zabṭ qılğan éməstür. (...)

(...) Kazak Han ve sultanların arasında hiç kimse o ulusu, Kasım Han gibi hakimiyeti altına almış değil derler. (...)

q.-ğanda (‘azīmeti qılğanda) 14a/9

(...) Qazaqlıqlarda Mesīḥa Kūhistānıdın Sultān Maḥmūd Hān qaşığa barmaq ‘azīmeti qılğanda Qāsım Bég ayrılıp Hüsrev Şāh qaşığa bardı. (...)

(...) Kazaklıklarda Mesiha Dağlarından Sultan Mahmud Han’ın yanına gitmeye karar verdiğinde Kasım Bey’den ayrılıp Hüsrev Şah’ın yanına gitti. (...)

q.-ğanda (hetne qılğanda) 41a/8

(...) Dédi kim “Méniñ oğlum Muḥammed Mü’min Mīrzānı ḥatna qılğanda Mīrzā aña bağıslaptur.” (...)

(...) “Benim oğlum Muhammed Mümin Mirza sünnet olduğu vakit, Sultan Hüseyin Mirza orayı ona hediye etmiştir.” dedi.

q.-ğanda (muḥāşara qılğanda) 27b/1

(...) Sultān Hüseyn Mīrzā Hışārnı muḥāşara qılğanda Haydar Mīrzā atlıq oğlığa kim Sultān Ebū-Sa‘īd Mīrzānıñ qızı Pāyende Sultān Bégimdın tuqqandur, alıp yaraşıp Hışārnıñ üstidin qoptı. (...)

(...) Sultan Hüseyin Mirza, Hisar’ı kuşattığında bunu Sultan Ebu Said Mirza’nın kızı Payende Sultan Begim’den olan Haydar Mirza adlı oğluna almış ve sulh yaparak, Hisar’dan çekilmişti. (...)

q.-ğanda (pīşkeş qılğanda) 42b/8

(...) Bir pīşkeş qılğanda ırk miñ qoy pīşkeş qıldı. (...)

(...) Bir defada kırk bin koyun hediye etti. (...)

q.-ğanda (şehīd qılğanda) 19b/13

(...) Özbekler hānnı Hocendte şehīd qılğanda anı ve yana andaq néçe [nāra]sīdanı žāyi‘ qıldılar. (...)

(...) Özbekler, Hocend’de Han’ı şehid ettikleri vakit onu ve onun gibi birkaç küçüğü öldürdüler. (...)

q.-ğandın (ahd-ı iltimās qıldı) 61a/7

(...) ‘Alī Dost Tağayī Dervāze’niñ arqasında turup Dervāze’ni açmay ‘ahd-ı iltimās qıldı. (...)

(...) Ali Dost Tagayi, kapının arkasında durup ve kapıyı açmadan yemin istedi. (...)

q.-ğandın (pādşāhlıq qılğandın) 108b/4

(...) Bularğa nökerlik qılğanım Tenbel’ğa pādşāhlıq qılğandın artuqraqtur. (...)

(...) Bunlara hizmet etmek, Tenbel’e padişahlık etmekten daha iyidir. (...)

q.-ğandur (binā qılğandur) 44b/9

(...) Semerqandnı İskender binā qılğandur. (...)

(...) Semerkand’ı İskender kurmuştur. (...)

q.-ğandur (hıdmet qılğandur) 13b/8, 15a/1

(...) Sultān Ebū Sa‘īd Mīrzāğa hıdmet qılğandur. (...)

(...) Sultan Ebû Said Mirza’ya hizmet eder. (...)

q.-ğandurlar (hayāli hem qılğandurlar) 77a/5

(...) Moğul béglerinin Muḥammed Mezīd Bég alar bile yaḥşığa iḥtilāṭı çıqmadı, belk[i] Muḥammed Mezīd Tarḥan' nı tutar ḥayālı hem qılğandurlar. (...)

(...) Moğul beyleri Muhammed Mezid ile iyice anlaşımadılar, hatta Muhammed Mezid Tarhan'ı ele geçirmeyi de düşünmüş olmalıdır. (...)

q.-ğandurlar (tebebbu' qılğandurlar) 100a/3

(...) Gālibā ṣi'r muṣṭalaḥātığa kemraq tebebbu' qılğandurlar. (...)

(...) Herhalde şiir sanatını az incelemişlerdir. (...)

q.-ğanı (hizmetkârlıqlar qılğanı) 82a/7

(...) Bedī'üz zamān Mīrzā'ğa né nev' hizmet-kârlıqlar qılğanı mezkūr boldı. (...)

(...) Bediüzzaman Mirza'ya ne gibi yardımlarda bulunduğu söylendi. (...)

q.-ğanıdın (rücū' qılğanıdın) 105b/10

(...) Bés altı künden soñ tağ u tüz ve diz ü qurğan maña rücū' qılğanıdın Tenbel ve tavābi'i bī-dil ü bī-pāy bolup çerigi ve éli üçer törter tağqa ve tüzge qaça kiriştiler. (...)

(...) Beş altı günden sonra, dağ, ova ve kurganlar tekrar benim elime geçtiklerinden Tenbel ve arkadaşları bozguna uğrayıp askerleri üçer dörder kaçmaya başladılar. (...)

q.-ğanım (nökerlik qılğanım) 108b/4

(...) Bularğa nökerlik qılğanım Tenbel'ğa pādşāhlıq qılğandın artuqraqtur. (...)

(...) Bunlara hizmet etmek, Tenbel'e padişahlık etmekten daha iyidir. (...)

q.-ğanımız (hüküm qılğanımız boldı) 64b/5

(...) Āhır Andicān'dın ékinçi nevbet çıqqanımızğa sebep uşbu bī-ta‘ammul hūkm qılğanımız boldı. (...)

(...) Sonunda Andican'dan ikinci defa çıkmamıza bu, düşünmeden verdiğimiz karar sebep oldu. (...)

q.-ğanımızdın (hūkm qılğanımızdın) 64b/4

(...) Uşbu bir bī-müāḥaṭa hūkm qılğanımızdın né miqdār şor ve fitneler qoptı. (...)

(...) Bu verdiğimiz karar kendi aralarında karışıklık ve korkuya yol açtı. (...)

q.-ğanlar (ihtiyār qılğanlar) 55a/9

(...) Méniñ bile qalğanlar ğurbet bile miḥnetni ihtiyār qılğanlar yaḥşı yaman tahmīnen iki yüzdin köprek, üç yüzdin azraq bolğay édi. (...)

(...) Benim ile beraber kalıp gurbet ile zorluğu kabul edenler iyi kötü tahminen iki yüzden biraz fazla ve üç yüzden bir az eksik idi. (...)

q.-ğanlardın (qaşd qılğanlardın) 54a/6

(...) Alarğa qaşd qılğanlardın az furşatta āşār u ‘alāmet qalmadı? (...)

(...) Onlara kasdedenlerden az bir zamanda hiç bir eser ve belirti kalmadı. (...)

q.-ğay (‘ahd qılğay) 111a/9

(...) Mén dédim kim “ ‘Ahd qılıptur. Biz néçük naqt-i ‘ahd qılğay biz?” (...)

(...) Ben: “Ahd yaptık. Biz bunu nasıl bozarız.” dedim. (...)

q.-ğay (dérḥast qılğay) 70b/6

(...) Tañlasığa oq atamnıñ anası, méniñ uluğ anam Şāh Sultān Bégim, Andicān'dın kéldi bu ḥayāl bile kim Cihāngīr eger éligge tüşken bolsa dérḥast qılğay. (...)

(...) Ertesi gün sabah olur olmaz benim büyük annem Şah Sultan Begim Andican'dan geldi, hayali eğer Cihangir ele düştü ise rica edip kurtarmak idi. (...)

q.-ğay (farq qılğay) 105b/4

(...) Ol ma'hūd lafzı aytqay tā bu ʔarīq bile él yağıdın ayrılğay ve özini kişini yatdın farq qılğay. (...)

(...) Bu şekilde dost düşmandan ayrılır ve kendi adamı yabancından ayırt edilir. (...)

q.-ğay (girāy ol qılğay) 78a/4

(...) Semerqand dēk pāy-i taht turğunça né girāy ol qılğay kim Andicān dēk yer üçün kişi evqāt zāyi' qılğay? (...)

(...) Semerkand gibi bir payitaht varken, niçin Andican gibi bir yer için adam ve vakit kaybetsin? (...)

q.-ğay (hıdmetkārlıq qılğay mén) 60b/2

(...) Mergīnānnı tapşurup bir nev' qulluq ve hıdmetkārlıq qılğay mén. (...)

(...) Merginan'ı teslim edip bir çeşit kulluk ve hizmetkarlık yapacağım. (...)

q.-ğay (Hocendqa barıp hem kişi né qılğay?) 60a/4

(...) Hocendqa barıp hem kişi né qılğay? (...)

(...) Hocende varıp kişi ne yapacak? (...)

q.-ğay (hōd qılğay) 83a/3

(...) Uşbu fursāтта bir iş qıla alsaq, hōd qılğaybiz. (...)

(...) Bir iş yapmak istersek, tam bu sırada yapabiliriz. (...)

q.-ğay (ihtimām qılğay) 58b/8

(...) Her kim ki mundaq şenī‘ hareketke iqdām qılğay ve ol kişige kim bu nev‘ işke ihtimām qılğay yüz miñ la‘netdür. (...)

(...) Böyle çirkin hareket edenlere ve bu tür işlerle uğraşanlara kıyamete kadar yüz bin lanet olsun. (...)

q.-ğay (iqdām qılğay) 58b/7

(...) Her kim ki mundaq şenī‘ hareketke iqdām qılğay ve ol kişige kim bu nev‘ işke ihtimām qılğay yüz miñ la‘netdür. (...)

(...) Böyle çirkin hareket edenlere ve bu tür işlerle uğraşanlara kıyamete kadar yüz bin lanet olsun. (...)

q.-ğay (muḥāşara qılğay) 39a/4

(...) Sultān ‘Alī Mīrzā bile körüşkende andaq muqarrer bolup édi kim yaz alar Buḥā[ā]dın, mén Andicāndın kélip Semerqandnı muḥāşara qılğay biz. (...)

(...) Sultan Ali Mirza ile görüştüğümüz vakit, ilkbaharda onların Buhara’dan ve benim de Andican’dan gelip Semerkand’ı muhasara edeceğimiz kararlaştırılmıştı. (...)

q.-ğay (pādşāh qılğay) 24b/4

(...) İşni muña yétkürdi kim maña ruḥşat bérıp Cihāngīr Mīrzānı pādşāh qılğay. (...)

(...) İşi o derece ilerletti ki bana izin verip yerime Cihangir Mirza’yı padişah yapmak istedi. (...)

q.-ğay (žāyi‘ qılğay) 78a/5

(...) Semerqand dék pāy-i taḥt turgunça né girāy ol qılğay kim Andicān dék yer üçün kişi evqāt žāyi‘ qılğay? (...)

(...) Semerkand gibi bir payitaht varken, niçin Andican gibi bir yer için adam ve vakit kaybetsin. (...)

q.-ğaylar (def‘ qılğaylar) 17b/9

(...) H‘āce Qāḍī ve cemī‘ bégler ta‘yīn boldı kim barıp Kāşğarīni def‘ qılğaylar. (...)

(...) Hoca Kadı ve diğer bütün beyler, Kaşğari’yi def etmeye gönderildiler. (...)

q.-ğaylar (meded qılğaylar) 94a/5

(...) Mundaq maḥalda ḥod né ḥisāb bile meded qılğaylar? (...)

(...) Böyle yerde dahi niçin yardım ecekler? (...)

q.-ğaylar (vefā qılğaylar) 64a/6

(...) Özlerinin béglerine né vefā qıldılar kim bizge vefā qılğaylar? (...)

(...) Kendi beylerine ne vefa ettiler ki bize vefa gösterecekler? (...)

q.-ğuçı (bu fitnelerni engīz qılğuçı) 51b/3

(...) Bu fitnelerni engīz qılğuçı mundın qaçıp barğanlarını yamanlıqqa tīz qılğuçı ḥod Uzun Ḥasan ḥarām-nemek ékendür. (...)

(...) Bu kargaşalığa sebebiyet veren ve buradan kaçıp gidenleri kötülüğe sevkeden meğerse nankör Uzun Hasan’nın kendisi imiş. (...)

q.-ğuçı (yamanlıqqa téz qılğuçı) 51b/4

(...) Bu fitnelerni engīz qılğuçı mundın qaçıp barğanlarını yamanlıqqa tīz qılğuçı ḥod Uzun Ḥasan ḥarām-nemek ékendür. (...)

(...) Bu kargaşalığa sebebiyet veren ve buradan kaçıp gidenleri kötülüğe sevkeden meğerse nankör Uzun Hasan’nın kendisi imiş. (...)

q.-ğunça (tayar qılğunça) 87b/13

(...) Biz çerig yığıp isti‘dād tayar qılğunça zorlap aldı. (...)

(...) Biz asker toplayıp hazırlık yapıncaya kadar zorla aldı. (...)

q.-ğunça (taḥqīq qılğunça) 114a/12

(...) Köp ve azını taḥqīq qılğunça bolmadı. (...)

(...) Çok veya az olduklarını araştıramayız. (...)

q.-ğunça (tertīb qılğunça) 68b/9

(...) Şi‘ri dīvān tertīb qılğunça bolmaydur édi. (...)

(...) Şiiri divan düzenleyecek kadar değildi. (...)

q.-ğusıdır (vefā qılğusıdur) 58b/2

(...) Bu beş künlük dünyā maşlahatı cihetidin, kim né aña vefā qıldı ve né hīçkimge vefā qılğusıdur, tutup bu kūrnek merdek közlerige nişter salıp kūr qıldı. (...)

(...) Bu beş günlük dünya için ona vefa kılmadığı gibi ve kimseye de vefası yoktur, gözlerine mil çekerek, kör etti. (...)

q.-ıḡ 108b/3, 116a/6

(...) Fi‘l-ḫāl barıp Oş’qa kirip qurğanlarını bérkitip Sulṭān Aḡmed Tenbel’ğa kişi yiberip yaraşıp Moğulnı urup çıkarıp vilāyetlerini ağa ini ḫışsa qılıḡ. (...)

(...) Derhal gidip Uş’a girip kurganları sağlamlaştırıp Sultan Ahmed, Tenbel’e adam gönderip barışıp, Moğulu vurup çıkarıp, vilayetleri iki kardeş paylaşın. (...)

q.-ıp (‘ahd u şart qılıp) 110b/7

(...) ‘Ahd u şart qılıp bizni Aḡsī’ğa tiledi. (...)

(...) Yemin ve şart yapıp bizim Ahsi'ye gelmemizi istedi. (...)

q.-ıp ('azīmet qılıp) 30b/14

(...) Şa'bān ayı İbrāhīm Sarunın fitnesi anın def'iğa 'azīmet qılıp çérig atlandı. (...)

(...) Şaban ayında, İbrahim Saru'nun kötülüğünü defetmek niyeti ile asker harekete geçirildi. (...)

q.-ıp ('azīmeti qılıp) 13b/4, 25a/6

(...) Hasan Ya'qūb kim Semerqand 'azīmeti bile Kend-i Bādemğaça barıp édi, néçe künden son fāsīd endīşe bile Ahīsī 'azīmeti qılıp Hūqān Orçın nevāhīsiga keldi. (...)

(...) Hasan Yakub Semerkand yolunda Kend-Badam'a kadar varmıştı, birkaç gün sonra fena düşüncelerle Ahsi'ye hareket edip Hukan Orçın civarına geldi. (...)

q.-ıp ('ināyet qılıp) 60a/14

(...) Egerçi méndin 'azīm günāhlar şādır boldı, velī ümīdim bar kim 'ināyet qılıp günāhımın bağışlap bérige müteveccih bolsalar. (...)

(...) Gerçi benim tarafımdan çok büyük günahlar oldu fakat ümit ettiğim gibi lütfedip günahlarımı bağışlayıp buraya gelseler. (...)

q.-ıp (bahāne qılıp) 118b/11

(...) Uşol hālda hoş-hāl bolup uyğandım kim Yūsuf Daruğa ve hem-rāhları birbirige maşlaḥat qıladurlar kim bahāne qılıp ḥiyel qıladur. (...)

(...) Bu durumda sevinçle uyandım ki Yusuf Daruğa ve yanında olanlar birbirleri ile görüşüyorlar, hile yapıyorlar. (...)

q.-ıp (barīn qılıp) 62a/8

(...) Aḥsī uluqlarından Ḥasan Dégçe cemā'atı bile ve yana Aḥsī'nin bir pāre levend u evbāşını barın qılıp qara tayaq qılıp Aḥsī'nin taş qurğandağılarını zarb-ı rāst erkke tıqıp İbrāhīm Saru ve Veys Lāğarī ve Seydī Qara başlıqlarını tilep Aḥsī'nin taş qurğanığa kivürdiler. (...)

(...) Ahsi'nin büyüklerinden olan Hasan Dikçe ile adamları, burasının bir kısım ayak takımını ayaklandırıp, Ahsi'nin dış kurganında olanları erke kapattılar ve İbrahim Saru, Veys Lagari ve Seydi Kara kumandasında bulunan kuvvetleri çağırıp Ahsi'nin dış kurganına soktular. (...)

q.-ıp (bég qılıp édim) 52a/10

(...) Mén ḥod terbiyet qılıp bég qılıp édim. (...)

(...) Ben de yetiştirip bey yapmıştım. (...)

q.-ıp (bég qılıp) 71a/11

(...) Uşbu qışlaqta ékende Ḥudāy Bérđi Tuğçı, kim yañı ri'āyet qılıp bég qılıp édim, éki üç qatla tüşüp Tenbel'nin qazağını basıp başlar késip kéltyrdi. (...)

(...) Bu kışlakta bulunduğumuz vakit daha yeni riayet edip bey yapmış olduğum Huday - Birdi Tuğçı, iki üç defa hücum edip Tenbel'in çapulcularını yenildi ve başlarını kesip getirdi. (...)

q.-ıp (bég-atake qılıp) 6b/10, 6b/13

(...) Andicān vilāyetini bérıp Ḥudāberdi Tuğçı Timurtaşnı bégatake qılıp yiberdi.
(...)

(...) Andican vilayetini verip, Huday Birdi Tuğçı Timurtaş'ı bey-ateke tayin edip oraya gönderdi. (...)

q.-ıp (bend qılıp) 67b/4, 78a/14

(...) Qanber ‘Alī öz vilāyeti H̱ocend’din Tenbel’ğa i‘timād qılıp çerig maslaḥatını sözleşe Aḥsi’ğa kélür. (...)

(...) Kanber Ali, Tenbel’e güvenerek kendi vilayeti olan Hocend’den asker meseleleri hakkında konuşmak üzere, Ahsi’ye gelir. (...)

q.-ıp (bī-i‘tidālīq qılıp) 58a/11

(...) Uşbu fursatta Uluğ Bég Mīrzānıñ oğlu Mīrānşā[h] Mīrzā atası bile yağıqıp Hezāreğa kirip Hezārede hem bī-i‘tidālīqlar qılıp Hezārede tura almay ol hem Hüsrev Şāh qaşığa kélip édi. (...)

(...) Bu sırada Miranşah Mirza, babası Uluğ Bey Mirza ile düşman olup Hezare’ye girip fakat ölçüsüzlüğ yüzünden, burada kalamayarak o da Hüsrev Şah’ın yanına gelmişti. (...)

q.-ıp (buzuqçılıq qılıp) 99a/14

(...) Şaybaq H̱an Ura Tepe’niñ gird ü nevāḥīsiğa kélip bir pāre buzuqçılıq qılıp yandı. (...)

(...) Şaybak Han, Ura Tepe’nin etraf ve civarına gelip biraz ortalığı karıştırıp geri döndü. (...)

q.-ıp (cezm qılıp) 101b/4

(...) H̱ıṭāy’ğa barmaqñı cezm qılıp baş alıp kétmekke ‘azm qıldım. (...)

(...) Hıtay’a gitmeğe karar verip başımı alıp gitmeye karar verdim. (...)

q.-ıp (cihatlıqlar qılıp) 77a/11

(...) Andicān qabalıda hem H̱āce Qāḍī bile yaḥşı yek cihatlıqlar qılıp cānlar tartıp édi. (...)

(...) Andican savaşında Hoca Kadı ile birlikte iyi işler görmüştü. (...)

q.-ıp (çehre qılıp édi) 26a/1

(...) Béglerinin oğlanlarını ve oğlanlarının béglerini belk kökeldaşlarını çehre qılıp édi. (...)

(...) Beylerin oğullarını ve oğullarının beylerini, hatta süt kardeşlerini çehre yapmıştı. (...)

q.-ıp (çerig bégi qılıp) 109a/10

(...) Bir néçe künden sonı hanlar ittifāq qılıp Eyyüb Bégçik'ni tümen bile Cān Hasan Bārīn tümeni bile Sarıg Baş Mīrzānı çerig bégi qılıp miñ éki miñçe kişi maña qoşup Ahsī tarafığa yiberdiler. (...)

(...) Birkaç gün sonra hanlar ittifak edip Eyyub Begçik'i tümeni ile Can Haaan Barın'ı, barın tümeni ile ve Sarıbaş Mirza'yı asker beyi yapıp benim iki bin kadar adamımı yanıma katıp Ahsi tarafına gönderdiler. (...)

q.-ıp (daruğası qılıp) 103b/13

(...) Qanber 'Alī'ni, Sarıgbaş Mīrzā İtārcını çerig daruğası qılıp maña qoştılar. (...)

(...) Kanber Ali ve Sarıkbaş Mirza İterçi'yi de askerın darugası yapıp, bana katıldılar. (...)

q.-ıp (dārūnū qılıp) 109a/6

(...) Étini yarıp ayaq süneklerni tamām alıp sünek ornığa dārūnı un qılıp saldım. (...)

(...) Etini yarıp kemiklerini tamamen çıkarıp yerine ilacı toz halinde koymuş ve o ilaç kemik yerine geçmiş. (...)

q.-ıp (éşik ihtiyārı qılıp) 13a/12

(...) Һудāybērди Бэг өлгөдін соңра мунı eşik ihtiyārı qılıp yiberip érdiler. (...)

(...) Hoday Birdi Bey'in ölümünden sonra bunu eşik ihtiyarı olarak göndermişlerdi.

(...)

q.-ıp (fehm qılıp) 83b/9

(...) Һ̣āce fehm qılıp bu ‘uzr masmū‘ tüşti. (...)

(...) Hoca anladı ve bu mazeretimi kabul etti. (...)

q.-ıp (fırşat qılmay) 119a/5

(...) Uşol Һ̣ında bu atlıqlar bağnıң eşikini taparğa fırşat qılmay dīvārnı kim éski bolğan yerdin raһne qılıp kirdiler. (...)

(...) O anda bu atlılar, bahçenin kapısını aramaya vakit bulmadan eski duvarın bir yerinden bir delik açıp içeri girdiler. (...)

q.-ıp (fülüs qılıp) 56b/6

(...) Bāvücüd kim Һ̣ışār vilāyeti muһaqqar u muһtaşar vilāyetdür, ‘alūfesini miң түmen fülüs qılıp Һ̣utlān vilāyetini der-best bérди. (...)

(...) Hisar vilayetinin küçük bir vilayet olmasına rağmen, maaşını bin tümen para gönderip, Hutlan vilayetini ona verdi. (...)

q.-ıp (ğāfil qılıp) 33a/5, 56b/10

(...) Firīb-āmız sözler bile Sultān Mes‘ūd Mīrzānı ğāfil qılıp Çağāniyāndın ılğap naqāre vaqtıда Һ̣ışār qurğanını qapay aldılar. (...)

(...) Hile ile karışık sözlerle Sultan Mes'ud Mirza'yı hazırlıksız yakalayıp Çağaniyan'dan yürüyerek sabahleyin erkenden Hisar kurganını kuşatmada başarılı oldular. (...)

q.-ıp (ğalaṭ qılıp) 53a/8

(...) Uş mundaq maḥalda Uzun Ḥasannıñ nökerini, kim elçilikke kélip perīşān sözler kélitürüp édi, bégler rāyda ğalaṭ qılıp körsetip ruḥşat bértiler. (...)

(...) Böyle bir zamanda Uzun Hasan'ın adamına elçi sıfatı ile gelip ve fesat sözler getirmiş, beyler yanlış hareket edip, beni gösterip, izin verdiler. (...)

q.-ıp (ḥiyel qılıp) 77b/8

(...) Köç çıkarmaq bahānesi bile barıp Özkend'ge kirip bu kün çıqay, tañla çıqay dép ḥiyel qılıp çıqmaydur édi. (...)

(...) Göç çıkarmak bahanesi ile, Özkend'e girip bugün yarın diyip hile yapıp çıkmıyordu. (...)

q.-ıp (gūna qılıp) 95a/9

(...) Şulḡüne qılıp kéçedin éki pehar bola yavuşup édi kim Şeyḫzāde Dervāzesi'din çıqıldı. (...)

(...) Barışa benzer bir şey yapıp gece yarısı Şeyhzade kapısından çıkıldı. (...)

q.-ıp (ḥān qılıp) 10b/4

(...) Moğol ulusida ḥān qılıp yibergende Sağarıçı tümen bégleri tamām ol furşatta Ésen Buğa Ḥāndın yamanlap Moğolistānga kélip édiler. (...)

(...) Moğul ulusunda han olmaya gönderdiğinde Sagarıçı tümen beyleri tam bu sırada Esen Buga Han'dan şikayetle Moğulistan'a gelmişlerdi. (...)

q.-ıp (ḥandaq qılıp) 73a/13

(...) Ordu girdini ḥandek qılıp şāḥ tutup iḥtiyātlar qılılıp édi. (...)

(...) Ordugah etrafında hendek kazmak ve şah tutup askeri önlemler alınmıştı. (...)

q.-ıp (hâtır-nişân qılıp) 71b/3

(...) Her néçe bu hesâblarnı hâtır-nişân qılıp men‘ qılıldı, köprek cehl qıldı. (...)

(...) Her ne kadar bu unutulmayan hesaplarına engel olunduysa da cehalet gösterdi.

(...)

q.-ıp (hayâl qılıp) 82a/13, 95b/4, 105b/7

(...) Fândın ötkaç Keştūd qurğamda Özbek kişisi bar hayâl qılıp Keştūd üstige ılğaduk. (...)

(...) Fan’dan geçince Keştud kurganında Özbeklerin adamı olabileceğini düşünüp Keştud üzerine akın ettik. (...)

q.-ıp (her-çend qılıp) 105a/4

(...) Qatrap élge yétip urup qamçılup her-çend qılıp él yığılmadı. (...)

(...) Fakat ne kadar vurup kamçılıyıp ne yaptık ise askeri çeviremedik. (...)

q.-ıp (hidmet qılıp édi) 40b/8

(...) Maña kiçiktin hidmet qılıp édi. (...)

(...) Küçüklükten beri benim hizmetimde bulunuyordu. (...)

q.-ıp (hidmet qılıp) 72a/3, 84a/9

(...) Şeybānī Haŋa Türkistān’da hı̄zmet qılıp ri‘āyet tapıp édi üstige turarlar. (...)

(...) Şeybani Han’a Türkistan’da hizmet edip saygı görmüştü. (...)

q.-ıp (hidmetler qılıp) 30b/11

(...) Bu fırsatta İbrāhīm Saru-kim Maŋlığ élidin édi, anamnıñ alıda kiçikdin hidmetler qılıp béglik mertebesiga yétip édi. (...)

(...) Bu sıralarda Manglıg ilinden olan İbrahim Saru küçüklüğünden beri babamın hizmetinde bulunup beylik rütbesine kadar yükselmiş. (...)

q.-ıp (hücüm qılıp) 111a/1, 26b/6

(...) Sultān Hüseyin Mīrzānıñ āvāzesini eşitkeç Horāsān éli hücüm qılıp Sultān Maḥmūd Mīrzānı Horāsāndın çıqardılar. (...)

(...) Sultan Hüseyin Mirza'nın yaklaştığını duyunca Horasan halkı hücum edip Sultan Mahmud Mirza'yı Horasan'dan çıkardılar. (...)

q.-ıp (ılğar qılıp) 59a/7, 119b/13

(...) Bāvücūd-ı ısıtma Zāmīndin atlanıp ılğar qılıp tağ yolu bile ötüp Ribāt-ı H̱ācenin üstige keldim. (...)

(...) Tüm vücudumdaki sıtmaya rağmen Zamin'den atla hücüm edip dağ yolundan Ribat Hoca üstüne geldim. (...)

q.-ıp (i'timād qılıp) 77b/14, 78a/13

(...) Qanber 'Alī öz vilāyeti Hocend'din Tenbel'ğa i'timād qılıp çerig maslahatını sözleş Aḥsi'ğa kélür. (...)

(...) Kanber Ali, Tenbel'e güvenip kendi vilayeti olan Hocend'den asker meseleleri hakkında konuşmak üzere, Ahsi'ye gelir. (...)

q.-ıp (ihtirāz qılıp) 115b/1

(...) Bular hem ihtirāz qılıp yavuqraq kélmediler. (...)

(...) Bunlar da çekinip daha fazla yaklaşmadılar. (...)

q.-ıp (ihtiyāt qılıp) 88b/1, 98b/10, 116b/2

(...) Ordu girdini tamām şāḥ [u] ḥandek bile ihtiyāt qılıp mazbūt qılduk. (...)

(...) Ordugah etrafını tamamen kazık ve hendeklerle kuşatıp düzenli bir hale getirdik. (...)

q.-ıp (ihtiyār qılıp) 31b/3, 35a/4

(...) Āhir İbrāhīm Saru ‘āciz bolup H̄‘āce Mevlānā-yı Qāḍīniñ tavassuṭı bile qulluqnı ihtiyār qılıp Şevvāl ayıda qılıç sağdağını boynığa asıp kélip mülāzemet qılıp qurgannı tapşurdı. (...)

(...) Sonunda İbrahim Saru aciz kaıp, Hoca Mevlana Kadı’nın arabuluculuğu ile kulluğu kabul edip Şevval ayında kılıç ve ok kılıfını boynuna asarak gelip, hizmetimize girdi ve kurganı teslim etti. (...)

q.-ıp (isti‘lām qılıp) 60a/9

(...) Barur turar yérimizdin ve qılur qılmas işimizdin isti‘lām u istifsār qılıp müteeşşir bolup bizniñ hālimizğa riqqat qılıp fātiha oqup bardı. (...)

(...) Nereye gideceğimizi ve ne yapacağımızı soruşturup, üzülüp ve halimize acıyarak fatiha okuyup gitti. (...)

q.-ıp (istid‘ā qılıp) 5b/13

(...) Çağatay Hānnıñ yurtıda Moğol ulusınıñ hānı ol furşatta ol érdi kim méniñ uluğ atam bolğay istid‘ā qılıp kéltürdi. (...)

(....) Çağatay Han’ın yurdunda, Moğul ulusunun o zamanda o idi ki benim büyük babam birçok kere rica ile getirirdi. (...)

q.-ıp (istifsār qılıp) 60a/10

(...) Barur turar yérimizdin ve qılur qılmas işimizdin isti‘lām u istifsār qılıp müteeşşir bolup bizniñ hālimizğa riqqat qılıp fātiha oqup bardı. (...)

(...) Nereye gideceğimizi ve ne yapacağımızı soruşturup, üzölüp ve halimize acıyarak fatiha okuyup gitti. (...)

q.-ıp (işāret qıldı) 111b/13

(...) Cihāngīr Mīrzā, İbrāhīm Bég sarı baqıp bu işdin mén‘ qıla işāret qıldı. (...)

(...) Cihangir Mirza, İbrahim Bey tarafına bakıp bu işe engel olmak için işaret etti.

(...)

q.-ıp (izhār qılıp) 110a/13

(....) Ahīsī‘din Şeyh Bāyezīd devleti‘ahlıq izhār qılıp kişi yibere başladı. (...)

(...) Ahsi‘den Şeyh Bayezid, bize taraftarlık gösterip adam göndermeye başladı. (...)

q.-ıp (izhārı qılıp) 110b/11

(...) Tenbel, Şaybaq Han‘ğa ağası Bég Tilbe‘ni yiberip itā‘at izhārı qılıp tilep édi.

(...)

(...) Tenbel, Şaybak Han‘a ağabeyi Beg Tilbe‘yi gönderip bağlılığını gösterip onun gelmesini dilemişti. (...)

q.-ıp (ittifāq qılıp) 119b/7

(...) Ol hem éki yigit inisi bilen ittifāq qılıp atlanduk. (...)

(...) O da iki yiğit küçük kardeşi ile birlik olup hareket ettik. (...)

q.-ıp (ittifāq qılıp) 64a/3, 74a/13, 109a/9

(...) Ba‘zı bégler bile ittifāq qılıp sözni muña qoyduk kim “Munça çoğulluq ve buzuqçılıq qılğan ve munça bizge ta‘alluq mü‘min ü Müselmānnı tutqan talağan bu cemā‘at édiler. (...)

(...) Bazı beylerle fikir birliğine varıp şu sözü söyledik: “Bu kadar fesat ve bozgunluk yapan ve bize bağı olan bu kadar mümin ve müslümanı tutup soyan bunlardı.” (...)

q.-ıp (ittifāq qılıp) 6a/11, 23a/7

(...) Sultān Aḥmed Mīrzā vāqi‘asından soñ bégler ittifāq qılıp tağ yolu bile Sultān Maḥmūd Mīrzāğa kişi [çap]turup tilediler. (...)

(...) Sultan Ahmed Mirza’nın ölümünden sonra beyler birlik olup dağ yolu ile Sultan Mahmud Mirza’ya adam gönderip onu istediler. (...)

q.-ıp (kebāb qılıp) 95b/8

(...) Kéç namāz-ı dīger İlan Otıda tüşüp at öltürüp étini şişlep kebāb qılıp atnı laḥta [t]indürüp atlanduk. (...)

(...) Akşam, ikindi namazı vaktinde, İlan Otı’nda inip, bir at kesip, etini şişleyip kebab yapıp atı bir parça dinlendirip hareket ettik. (...)

q.-ıp (körnemeklik qılıp) 79b/5

(...) Andın hem körnemeklik qılıp qaçıp Andicān’nın kūh-pāyeleriğa barıp yağlıqlar ve fitneler engīz qıldı. (...)

(...) Oradan da nankörlük edip kaçıp Andican dağı eteklerine gidip, düşmanlık ve fitne çıkardı. (...)

q.-ıp (körüniş qılıp) 101b/1

(...) Han dadamğa kör[ü]niş qılıp Şāh Bégim qaşığa kélür édim. (...)

(...) Han dayımın huzurundan Şah Begim yanına gelirdim. (...)

q.-ıp (küyev qılıp) 6a/12

(...) Sulṭān Aḥmed Mīrzā Sulṭān Maḥmūd Ḥānnı küyev qılıp mezkūr bolğan tāriḥde Ḥocend suyunıñ cenūb cānibidin Sulṭān Aḥmed Mīrzā ve şimāl tarafıdın Sulṭān Maḥmūd Ḥān ‘Ömer- Şeyḥ Mīrzānıñ üstige çerig tarttılar. (...)

(...) Sultan Ahmed Mirza, Sultan Mahmud Han’ı damat edinip söz edilen tarihte Sultan Ahmed Mirza Hocend suyunun güneyinden ve Sultan Mahmud Han kuzey tarafından, Ömer Şeyh Mirza’nın üstüne asker yolladılar. (...)

q.-ıp (ma’zül qılıp) 24b/9

(...) Ḥı̇āce Qāḏī ve Qāsım Qoçın ve ‘Alī Dost Tağayı ve Uzun Ḥasan ve yana ba’zı devlet-ḥı̇āhlar ménıñ uluğ anam Ésen Devlet Béğimniñ qaşıda yığılıp sözni bu yerge qoyuldı kim Ḥasan Ya’qūbnı ma’zül qılıp fitnesiğa teskīn bérilgey. (...)

(...) Hoca Kadi, Kasım Koçın, Ali Dost Tagayı, Uzun Hasan ve diğer bazı benim tarafımı tercih edenler, büyük annem Esen Devlet Begim’in yanında toplanıp meydana getirdiği karışıklığa son vermesi için, Haşan Yakub’u uzaklaştırmaya karar verme sözünü söylediler. (...)

q.-ıp (ma’āş qılıp) 61a/11

(...) Uzun Ḥasan ve Sulṭān Aḥmed Tenbel vilāyet élige bisyār tımlar ötkerip yaman ma’āş qılıp édiler. (...)

(...) Uzun Haşan ve Sultan Ahmed Tenbel, vilayet halkına pek çok zulüm yapıp, kötü muamele etmişlerdi. (...)

q.-ıp (ma’lūm qılıp) 63a/5, 63a/7

(...) Bu keyfiyyetlerni bilip alarnıñ bī-bünyādılığını ma’lūm qılıp Andicān qurğanını bérkitip maña kişi yiberdi. (...)

(...) Bu durumlarını bilip onların harap olmaya yüz tuttuklarını bildirip Andican kurganını sağlamlaştırıp bana adam gönderdi. (...)

q.-ıp (meşveret qılıp) 91a/4, 91a/11, 103b/8

(...) Tanılasığa H̄āce Ebū‘lmekārim ve Qāsım Bég ve cemī‘ bégler ve içkiler ve söz téger yigitlerni çarlap meşveret qılıp sözni qurgannı bérkitmekke ve ölüg tirigni qurğan içide körmekke qoyduk. (...)

(...) Ertesi sabah Hoca Ebūlmekarim’i, Kasım Bey’i, bütün beyler ve içkileri ve toplantıya değer yiğitleri davet edip, görüşüp, Kurgan’ı sağlamlaştırmak, hayat ve ölümü Kurgan içinde görmeye karar verdik. (...)

q.-ıp (meyl qılıp) 2a/3

(...) Hocendniñ şimāli ve F̄enākatnıñ cenūbı tarafıdın kim hālā Şahruhiyyeğa meşhürdur, ötüp yana şimālğa meyl qılıp Türkistān sarı barur. (...)

(...) Hocend’in kuzeyi ve Fenaket’in güneyinden geçip tekrar kuzeye dönüp Türkistan tarafına doğru gider. (...)

q.-ıp (muḥāşara qılıp) 51a/3

(...) Semerqandnı kim yéti ay muḥāşara qılıp teşvīşler bile aldık. (...)

(...) Semerkand’ı, yedi ay kuşatıp büyük zorluklarla aldık. (...)

q.-ıp (muḥkem qılıp) 33a/2

(...) Hüsrev Şāh özi Qunduznı muḥkem qılıp inisi Velī‘ni çérigge yiberdi. (...)

(...) Hüsrev Şah bizzat Kunduz’u sağlamlaştırıp küçük kardeşi Veli’yi askerın başına gönderdi. (...)

q.-ıp (mükemmel qılıp) 66b/2

(...) Bir éki kün çarbāğda turup qalğan esbāb u ālātnı ʔayar u mükemmel qılıp Oş sarı muhāliflerniñ üstige baranğar ve cavanğar ve gól ve hirāvul ve atlıq yayaqnı yasap yasal bile oq müteveccih bolduk. (...)

(...) Bir iki gün çarbağda kalıp eksik kalan eşyayı hazırladıktan ve tamamladıktan sonra, atlı ve yaya askerin sağ kol, sol kol, merkez ve öncü kısımlarını düzenleyip saf halinde, Uş tarafına, karşı tarafın üzerine yürüdük. (...)

q.-ıp (mülāzemet qılıp) 16a/14, 31b/4, 96b/9

(...) Āhir İbrāhīm Saru ‘āciz bolup H̄āce Mevlānā-yı Qāḏīniñ tavassuʔı bile qulluqnı iħtiyār qılıp Şevvāl ayıda qılıç sağdağını boynığa asıp kélip mülāzemet qılıp qurğannı tapşurdı. (...)

(...) Sonunda İbrahim Saru aciz kalıp Hoca Mevlana Kadı'nın arabuluculuğu ile kulluğunu kabul edip Şevval ayında kılıç ve ok kılıfını boynuna asarak gelip, hizmetimize girip kurganı teslim etti. (...)

q.-ıp (mülāzım qılıp) 87a/4

(...) Şaybağ Hān Semerqand'nı alganda Mollā Binā'ī'ni mülāzım qılıp édi. (...)

(...) Şaybak Han, Semerkand'ı aldığıında Molla Binai'yi işe almıştı. (...)

q.-ıp (namāzını qılıp) 39a/13

(...) Tañlası 'īd-i fıtr namāzını anda qılıp Semerqand üstige müteveccih bolup İpar Qoruğığa tüştük. (...)

(...) Ertesi gün, ramazan bayramı namazını orada kılıp Semerkand üstüne yürüyüp İpar Korusu'na geldik. (...)

q.-ıp (nāmūs qılıp) 102a/8

(...) Bu cihettin nāmūs qılıp ruħşatta andağ te'emmül qıldılar. (...)

(...) Bunu namus meselesi yapıp izin vermekte biraz ağır davrandılar. (...)

q.-ıp (naşṭhat qılıp) 52a/13

(...) Moğollar içide ri‘āyet qılğan i‘timādliq kişimiz Tolun H̱āce üçün Semerqandın Moğol ulusu qaça kirişkende Tolun H̱ācenı yiberilip édi kim élge naşṭhat qılıp tevehhümni ẖātırlarındın çıqarğay tā él qorqunçtın ser be-bād bérmegeyler. (...)

(...) Moğullar arasında kendisine hürmet ve saygı duyulan adamımız Tolun Hoca olduğundan, Semerkand’dan Moğul ulusu kaçmaya başladığında, askere öğüt verip kederi gönüllerinden çıkarması ve askerin korkudan kendilerini tehlikeye atmaması için, Tolun Hoca gönderilmişti. (...)

q.-ıp (pādşāh qılıp) 58b/11

(...) Bu şenī‘ harekettin soñ Baysungur Mīrzānı pādşāh qılıp H̱ışārga ruḥşat bérdi. (...)

(...) Bu çirkin hareketten sonra Baysungur Mirza’yı Padişah yapıp. Hisar’a gitmesine izin verdi. (...)

q.-ıp (pürkārliq qılıp) 117b/13

(...) Bu merdekler pürkārliq qılıp yana maña aytadurlar kim “Qādirbérđi’din ḥaber almağunça ḥod bu yerdin téprep bolmas.” (...)

(...) Bu herifler işgüzarlık edip bana dönüp: “Kadiberdi’den haber almadan, hareket edemeyiz.” dediler. (...)

q.-ıp (qabül qılıp) 104a/7

(...) Éli biziñ qulluğumıznı qabül qılıp kişi yiberip maña kirdiler. (...)

(...) Halkı bize bağılı olmayı kabul edip adam gönderip idaremize girdiler. (...)

q.-ıp (qalınlıq qılıp édiler) 75a/9

(...) Sultān Aḥmed Mīrzā'nın 'Āyişe Sultān Bégim atlıq kızını, kim ata abağa tirig ékende maña qalınlıq qılıp édiler. (...)

(...) Sultan Ahmed Mirza'nın Ayşe Sultan Begim adlı kızını, babam ve amcam daha hayatta iken, benimle nişanlamışlardı. (...)

q.-ıp (qaravulluq qılıp) 116b/14

(...) Her birimiz bir nānı qoyunga salıp ıztırāb bile yanıp yuqarı puštenin üstige çıqıp bir qulda atlarını bağlap her qaysımız her tarafğa bir bülendiğa çıqıp qaravulluq qılıp oturduk. (...)

(...) Her birimiz bir ekmeği koynumuza koyup telaşla dönüp tepenin üzerine çıkıp bir derede atları bağlayıp, her birimiz bir tarafa, bir yüksek yere çıkıp, gözetleyip oturduk. (...)

q.-ıp (qaṭ' qılıp) 110b/6

(...) Hātırığa bu kéçti kim her ṭavr qılıp özümüzni Aḥsī'ğa salsak yā Şeyh Bāyezīd, Tenbel'din qaṭ' qılıp biziñ sarı bolğay, yā bir naqşī évrülgey kim münāsib-i devlet bolğay. (...)

(...) Hatıra bu geldi ki herhangi bir şekilde kendimizi Ahsi'ye sokabilse idik, ya Şeyh Bayezid, Tenbel ile iletişimini kesip bizim tarafımıza geçer yahut tamamen çevirilir ve bize de uygun bir devlet düşer. (...)

q.-ıp (redīf qılıp) 87b/1

(...) Mollā Binā'ī bu rubā'īnin evvelki mısrā'ının qāfiyesini redīf qılıp özge qāfiyesini redīf qılıp özge qāfiye bile yana bir rubā'ī aytıp ötkerdi. (...)

(...) Molla Binai bu ruba`inin sonuncu mısrasının kafiyesini redif yapıp başka bir kafiye ile tekrar bir ruba`i söyledi. (...)

q.-ıp (ref‘ qılıp) 16a/9

(...) Qurğan içideki bégler bu haberni tapıp H̄`ace Muḥammed Derzīni kim ‘Ömer-Şeyḫ Mīrzānıñ bayırısı ve bir qızınıñ atakesi édi. (...)

(...) Kurgan içindeki beyler bu haberi alıp Ömer Şeyh Mirza`nın emektar adamı ve bir kızının atakesi olan Hoca Muhammed Derzi`yi gönderdiler. (...)

q.-ıp (rende qılıp) 93b/11

(...) Ba`zı quruğ yığaçlarını rende qılıp terāşesini suğa ibitip atqa bérürler édi. (...)

(...) Bazı kuru ağaçları doğrayıp talaşını suda ıslatıp atlara verirlerdi. (...)

q.-ıp (ri‘āyet qılıp) 35a/2, 39b/14

(...) Cezm ri‘āyet qılıp ḥandeqdin çıqmadılar. (...)

(...) Fazla önem verip siperden çıkmadılar. (...)

q.-ıp (ri‘āyet qılıp édim) 98a/14

(...) Fi`l-cümle ri‘āyet qılıp édim. (...)

(...) Çok saygı gösterdim. (...)

q.-ıp (ri‘āyet qılıp) 70a/14, 71a/10, 65a/1

(...) Bu haberni Sultān Qulı Çanāq, kim atası H̄udāy Bérđi Buqaq`nı Moğullar arasında ri‘āyet qılıp édim. (...)

(...) Bu haberi bana Sultan Kulı Çanak, Hudaı Berdi Bukak`a, Moğullar arasında saygı gösterdim. (...)

q.-ıp (riqqat qılıp) 60a/10

(...) Barur turar yérimizdin ve qılur qılmas işimizdin isti'lām u istifsār qılıp müteeşşir bolup bizniñ hālimizğa riqqat qılıp fātiha oqup bardı. (...)

(...) Nereye gideceğimizi ve ne yapacağımızı soruşturup, üzülüp ve durumumuza acıyıp fatiha okuyup gitti. (...)

q.-ıp (sarı bolğan dék qılıp) 24b/1

(...) Nerm cevāb ayıp belk ol sarı bolğan dék qılıp élçiye ruḥşat bérđi. (...)

(...) Yumuşak cevap verip hatta o taraflı olup elçiye izin verdi. (...)

q.-ıp (tavır qılıp) 110b/3, 110b/5, 119b/9, 61b/5

(...) İbrāhīm Saru'nı ve Veys Lāğarī'ni ve Seydī Qara'nı, Aḥsī tarafığa yüzge yavuq kişi bile yiberildi kim Hocend Suyı'nı kēçip ol yüzdegi qurğanlar bile tağ éllerini her tavır qılıp bizge baqturğaylar. (...)

(...) Yüz kişiye yakın bir kuvvetle de İbrahim Sara, Veys Lagari ve Seydi Kara, Hocend suyunu geçip o taraftaki kurganlarla dağ halklarını, ne şekilde olursa olsun, bize bağlı için, Ahsi tarafına gönderildiler. (...)

q.-ıp (sefer qılıp) 88a/12

(...) Şevvāl ayıda Şeybānī Ḥan bile uruşmaq dā'ıyesi bile sefer qılıp Bāğ-ı Nev'ğa çıqtım. (...)

(...) Şevval ayında, Şeybani Han ile vuruşmak niyeti ile, hareket edip Bağ-ı Nev'e çıktım. (...)

q.-ıp (ser-encām qılıp) 63b/10

(...) Bir néçe kün Ahsīde turup Ahsī ve Kāsān ve ol yüzniñ iş küçini zabt u ser-
encām qılıp ılğar kélgen Moğul béglerige ruḥṣat bérıp Uzun Ḥasan'ını köç ve
müte'allıqları bile alıp Andicān'ğa kélildi. (...)

*(...) Birkaç gün Ahsi'de durup Ahsi, Kasan ve o yurdun işlerini düzenleyip yardıma
gelen Moğul beylerine izin verip Uzun Hasan'ı, göç ve adamları ile birlikte alıp
Andican'a geldik. (...)*

q.-ıp (siyāset qılıp) 35b/13

(...) Qunduzğa kélip hem bir pāre siyāset qılıp muḥāşara maqāmıda boldı. (...)

(...) Kunduz'a gelince, biraz siyaset kullanıp burasını kuşatmaya uğraştı. (...)

q.-ıp (şoylar qılıp) 10b/3, 20a/2

(...) Sultān Aḥmed Mīrzādın sonra Sultān Maḥmūd Mīrzā toylar qılıp uluq oğlu
Sultān Mes'ūd Mīrzāğa aldı. (...)

*(...) Sultan Ahmed Mirza'dan sonra Sultan Mahmud Mirza, düğünler yapıp büyük
oğlu Sultan Mesud Mirza'ya aldı. (...)*

q.-ıp (şulḥ qılıp) 77a/13

(...) Uşbu maşlaḥat üçün şulḥ qılıp Semerqand üstige yürümekke cāzim édük. (...)

(...) Onun için barışıp Semerkand üstüne yürümeye kesin kararımızı vermiştik. (...)

q.-ıp (şulḥgüne qılıp) 17a/8, 59b/14

(...) İçkeridin [Ḥasan] Ya'qūb namāz-gāḥ nevāḥīside çıqıp körüşüp şulḥgüne qılıp
yandılar. (...)

*(...) İçeriden Hasan Yakub namazgah civarında çıkıp görüşüp barışa benzer bir şey
yapıp döndüler. (...)*

q.-ıp (şart qılıp) 53b/10

(...) Bu sözün bī-pāy bolup muhāliflerni tilep ‘ahd u şart qılıp qal‘anı bérdi. (...)

(...) Bu sözden fenalaşıp karşıtları dileyip ahd ve şart ile kaleyi teslim etti. (...)

q.-ıp (şi‘ār qılıp) 35a/5

(...) Hüsrev Şāh bu öter dünyā-yı bī-beqā üçün ve kéter nöker-i bīvefā üçün munça yamanlıq ve bednamlıqnı ihtiyār qılıp ve munça zulm u bī-dād qılmaqnı özige şi‘ār qılıp munça uluq vilāyetler alıp munça qalın nöker u süder sahlamaq tarhın salıp belk sonralar nöker ü çākeri yégirme-otuz miñge tartıp vilāyāt u parganātı öz pādşāhı ve mīrzālarındın artıp ‘ömride qılğan işi uşbu boldı. (...)

(...) Hüsrev Şah, bu geçici dünya ve günün birinde gidecek olan vefasız asker için, bu kadar kötülük ve adı kötüyü çıkmış olan ihtiyar ederek, bu kadar zulüm yapıp kendisine işaret etmiş ve bu kadar büyük vilayetler alıp bu kadar çok adam beslemek yoluna gitmiş, sonraları adamları yakalaşıp yirmi otuz bine çıkmış, vilayetleri kendi padişah ve Mirzalarınkinden daha fazla idi, hayatında tek iş buydu. (...)

q.-ıp (şūhluq qılıp) 31a/2

(...) Ol küni yigitler şūhluq qılıp yétken bile oq qurğanınıñ taşıda yanı tām qoparıp saladurğan qurğanını aldılar. (...)

(...) O gün yiğitler kendi başlarına hareket edip gelir gelmez hemen kurganın dış tarafında henüz tamamlanmakta olan bir kurganı ele geçirdiler. (...)

q.-ıp (ta‘yīn qılıp) 43b/11, 55b/6

(...) Qurğanga kirip öy ve képe yerlerini ta‘yīn qılıp ustākār u muhaşşıl qoyup yurtqa kéldük. (...)

(...) Kurgana girip, ev ve kulübe yerlerini tayin edip bunları yapacak adamlar ile tahsildarlar bırakıp yurda döndük. (...)

q.-ıp (ta'zīm qılıp) 32a/1

(...) Hān hem ta'zīm qılıp qoptılar. (...)

(...) Han da saygıyla yerlerinden kalktılar. (...)

q.-ıp (ta'zīm qılıp) 119a/8

(...) Bular yavuq kélip attın özlerini taşlap yıraqdın yükünüp ta'zīm qılıp ménin ayağımgı yıqıldılar. (...)

(...) Bunlar yaklaşıncı, kendilerini attan yere attılar ve uzaktan saygıyla eğilerek benim ayağıma düştüler. (...)

q.-ıp (ta'zīm qılıp) 80a/11

(...) Hāce Yahyā qopğanda Şeybānī Hān ta'zīm qılıp qoptı. (...)

(...) Hoca Yahya yerinden kalktığında Şeybani Han da saygıyla eğilip yerinden kalktı. (...)

q.-ıp (ta'yīn qılıp édi) 62a/13, 76b/3, 76b/12

(...) Sultān Maḥmūd Hān Bende, 'Alī Haydar Kökeldaş'ını ve Hācī Ġāzī Mangıt'ını, kim uşol fırsatı Şeybānī Hān'dın qaçıp han kaşığa kélip édi, yana Bārīn Tümeni'ni bégleri bile bizge kömek ta'yīn qılıp édi. (...)

(...) Sultan Mahmud Han, Bende Ali, Haydar Kökeltaş ve bu sıralarda Şeybani Han'dan kaçıp, Han'ın yanına gelmiş olan Hacı Gazi Mangıt'ı, Barın tümen beyleri ile birlikte, bize yardımcı olarak görevlendirmişlerdi. (...)

q.-ıp (ta'yīn qılıp) 62b/1, 72a/11, 112a/4, 112a/11

(...) Bu haber Uzun Hasan'ğa yétip bî-pāy bolup ri'āyet qılğan nökerlerini ve abdān yigitlerini Aḥsî'nin erkige kömek ta'yîn qılıp yiberdi. (...)

(...) Uzun Hasan bundan haberdar olunca, çok fena oldu ve saygı duyduğu kulları ile en iyi yiğitlerini, yardım etmekle görevlendirip Ahsi erkine gönderdi. (...)

q.-ıp (tabin qılıp) 15b/1

(...) Ḥorāsān ve Semerqand Sulṭān Ebū-Sa'īd Mīrzānıñ taḥt-ı zabṭığa kirgende bu iki pāyitaḥtnıñ işke yarar yigitlerini ḥāşşa tabin qılıp Ḥorāsān çehre tabini Semerqand çehre tabini dēr ékendür. (...)

(...) Horasan ve Semerkand Sultan Ebu Said Mirza'nın idaresine geçtiğinde bu iki payitahtın işe yarar yigitlerini hassa bölüklerine ayırarak, Horasan çehre bölümü ve Semerkand çehre bölümü isimlerini vermiştir. (...)

q.-ıp (taḥammül qıla) 64a/9

(...) Eger teraḥḥum qılıp tutturulmasa ya talatılmasa biziñ bile qazaqlıqlarda ve miḥnetlerde bolğan cemā'atnıñ ḥāzır tanığan mällarığa bārī fermān bolsa kim éliglerige kirse uşmunça bile qutulsalar, minnetler tutsalar kérek. (...)

(...) Eğer kendilerine merhamet edip, onları uygun duruma getirmeden ve mallarını zaptettirmeden, yalnız kazaklıklarda ve zorluklarla bizimle beraber bulunanların mallarını geri almalarına izin verilse, bu kadarla kurtulabildiklerine şükretmeleri gerekir. (...)

q.-ıp (taḥqīq qılıp) 119b/5

(...) Dédiler kim “Uşol sarı barıp ḥüb taḥqīq qılıp haber alın.” (...)

(...) “O tarafa gidip, iyice araştırıp bir haber alın.” dediler. (...)

q.-ıp (tirāş qılıp) 5b/1

(...) ‘Aşā qılurlar qamçı destesi qılurlar, quşlarğa qafes qılurlar tirāş qılıp tūr-gez qılurlar haylī yahşı yığaçdur. (...)

(...) *Asa, kamçı sapı ve kuşlara kafes yapmak için kullanırlar, yontup, ok yaparlar, oldukça iyi bir ağaçtır. (...)*

q.-ıp (taşavvu qılıp) 43a/5

(...) Semerqanddağılar ol yurttın köçüp bu yurtqa kélgenimizni yandı, taşavvur qılıp kömekī, sipāhī vü şehir Mīrzā Köprügeçe Şeyhzāde Dervāzesidin Muḥammed-Çeb Köprügeçe çıqtılar. (...)

(...) *Semer kand’dakiler, o yurttan göçüp bu yurda gelmemiz üzerine geri döndü, yardımcı, sipahi ve şehirliler Mirza Köprüsüne ve Şehzade Kapısı’ndan da Muhammed Çeb köprüsüne kadar çıktılar. (...)*

q.-ıp (tayaq qılıp) 62a/9, 63b/3

(...) Aḥsī uluqlarının Ḥasan Dégçe cemā‘atı bile ve yana Aḥsī’nin bir pāre levend u evbāşını barın qılıp qara tayaq qılıp Aḥsī’nin taş qurğandağılarını zarb-ı rāst erкке tıqıp İbrāhīm Saru ve Veys Lāğarī ve Seydī Qara başlıqlarını tilep Aḥsī’nin taş qurğanıǵa kivürdiler. (...)

(...) *Ahsi’nin büyüklerinden olan Hasan Dikçe ile adamları, Ahsi’nin bir kısım ayak takımını ayaklandırıp, şehrin dış kurganında olanları erke kapatıp, İbrahim Saru, Veys Lagari ve Seydi Kara kumandasında bulunan kuvvetleri çağırıp Ahsi’nin dış kurganına soktular. (...)*

q.-ıp (terbiyet qılıp) 52a/10

(...) Mén ḥod terbiyet qılıp bég qılıp édim. (...)

(...) *Ben kendim terbiye verip bey yapmıştım. (...)*

q.-ıp (tereddüt qılıp) 60b/10

(...) Veys Bég ve ba‘zı tereddüt qılıp ‘arzğa yétkürdiler kim “ ‘Alī Dost né nev‘ yamanlıq qılğan kişidür?” (...)

(...) Veys Bey ve diğer bazıları şüphe ettiler: “Ali Dost, birçok kötülükler yapmış bir adamdır.” dediler. (...)

q.-ıp (tertīb qılıp) 69b/11

(...) Értesiğe biz hem baranğar cavanğar ğol hirāvulnı tertīb qılıp kéyim kéyip yarağlanıp yasal yasap tura kötergen yayağlarını alımızğa salıp ğanīm üstige yürüdük. (...)

(...) Ertesi gün biz de sağ kol, sol kol, merkez ve öncülerimizi düzenleyip harp elbiselerimizi giyip, saflarımızı belirleyip kalkanlı yayaları önümüze koyup, düşmanın üstüne yürüdük. (...)

q.-ıp (tevehhüm qılıp) 17a/12, 86a/6

(...) Béglerdin tevehhüm qılıp Kāsānga, kim Veys Lāğarīniñ vilāyeti édi, bardılar. (...)

(...) Beylerden kuşkulanıp Veys Lagari’nin vilayeti olan Kasan’a gittiler. (...)

q.-ıp (tevekkül qılıp) 61a/5, 66a/14, 72a/14, 84a/1

(...) Bā-vücūd kim bir qatla Semerqand nevāhīsiğa barıp tuydurup kélip édük, yana ténrige tevekkül qılıp uşol hayāl bile Vesmenddin namāz-ı peşīndin soñ Semerqand üstige ılğaduk. (...)

(...) Tanrıya güvenip aynı niyetle ve Vesmend’den, öğle namazından sonra, Semerkand üzerine hızla hareket ettik. (...)

q.-ıp (tüzlik qılıp) 34b/7

(...) Ba‘zı yigitler tizlik qılıp uruşğa ruḥṣat tilediler. (...)

(...) Bazı yiğitler, acele edip savaşa izin istediler. (...)

q.-ıp (va‘delar qılıp) 117a/13

(...) Körüp sorup ‘ināyet [ü] şefaḳat sözler aytıp va‘deler qılıp istimāletlar bérıp yiberdim kim argamçı ve orḡaq ve baltu ve su kéçmek esbābı ve at boḡzı ve yegülük ve, eger müyesser bolsa, at hem kéltürgey. (...)

(...) Görüşüp soruşturduktan sonra, lütuf ve şefkat sözleri söyleyip, vaatlerde bulunup avutarak, urgan, orak, balta ve suyu geçmek için gerekli olan eşyayla birlikte atlara yem ve kendimize yiyecekve eğer mümkün ise, at da getirmesini söyleyip gönderdik. (...)

q.-ıp (vuḳūf hem qılıp) 102a/2

(...) Kişini şāḥib vuḳūf hem qılıp bolmas édi né cihettin kim anamḡa ḥod mümkün émes édi kim mundaq sözlerni ayta bolḡay. (...)

(...) Bu niyetimi hiç kimse bilmezdi ve kimseyi vakıf da edemezdim. Çünkü annem ile böyle sözleri konuşmanın hiç imkan yoktu. (...)

q.-ıp (yaḥşılıq qılıp) 8a/4

(...)Yana Yūnus Ḥān yaḥşılıq qılıp vilāyetigā ruḥṣat bérđi. (...)

(...) Fakat Yunus Han iyilik edip vilayetine gitmesine izin verdi. (...)

q.-ıp (yosunluq qılıp) 36a/14

(...) Baysunḡur Mīrzānı tutqun yosunluq qılıp nöker süderidin ayırıp erkge kéltürdiler. (...)

(...) Baysungur Mirza burada bulunduğunda kendisini esir gibi adamlarından ve uşaklarından ayırıp erke getirdiler. (...)

q.-ıp édi ('ömri qazālarını tamam qılıp édi) 7a/7

(...) 'Ömri qazālarını tamām qılıp édi ekşer tilāvet qılur édi. (...)

(...) Kazaya kalanları da hayatta iken tamamen yapmıştır. (...)

q.-ıp édi (mühr-dār qılıp édi) 39b/14

(...) Atam hem ri'āyet qılıp mühr-dār qılıp édi. (...)

(...) Babam da kendisine güvenip mühürdar yapmıştı. (...)

q.-ıp édi (pāyitaht qılıp édi) 4b/11, 44b/10

(...) Timur Bég pāyitaht qılıp édi. (...)

(...) Timur Bey burasını payitaht yapmıştı. (...)

q.-ıp édi (ri'āyet qılıp édi) 15a/11, 28b/5, 28b/7, 52a/9, 59b/2

(...) Sultān 'Alī Mīrzā hem ri'āyet qılıp édi. (...)

(...) Sultan Ali Mirza da ona bağı kalmıştı. (...)

q.-ıp édi (tertīb qılıp édi) 26a/6, 30a/3

(...) Şā'ir édi, dīvān tertīb qılıp édi. (...)

(...) Şairdi, divan düzenlemişti. (...)

q.-ıp édiler (ḫarāmnekler andaq qılıp édiler) 52b/1

(...) Élni ḫod bu müftinler bile ḫarāmnekler andaq qılıp édiler kim va'de ü va'ıd ve naşīhat u tehdīd hīç fāyide qılmas édi. (...)

(...) Fakat bu fitneci ve nankörler askeri o dereceye getirmişlerdi ki, vaad, nasihat ve tehdit hiç bir fayda vermiyordu. (...)

q.-ıp édiler (maña evvel bég-atake anı qılıp édiler) 13b/8

(...) Maña evvel bég-atake anı qılıp édiler. (...)

(...) Bana önceden bey-ateke olarak seçilmişti. (...)

q.-ıp édiler (pisteler qılıp édiler) 24a/13

(...) Altundın ve kümüşdin bādāmlar ve pisteler qılıp édiler. (...)

(...) Altın ve gümüşten badem ve fıstıklar yapmışlardı. (...)

q.-ıp édim (ri‘āyet qılıp édim) 14b/13, 22a/10, 22b/5

(...) Mén dağı yahşı ri‘āyet qılıp édim. (...)

(...) Ben de kendisine çok bağı kalmıştım. (...)

q.-ıptur (‘ālī ‘imāret qılıptur) 47a/3

(...) Bu bāğnın ortasında bir ‘ālī ‘imāret qılıptur, Çil Sütün dérler, du-āşiyāne, sütünları tamām taşdın. (...)

(...) Bu bahçenin ortasında, Çil Sütun dedikleri iki katlı ve sütunları tamamen taştan olan bir bina yaptırmıştır. (...)

q.-ıptur (eyvān ‘imāret qılıptur) 47a/10

(...) Anda bir uluq eyvān ‘imāret qılıptur. (...)

(...) Burada da büyük bir saray inşa ettirmiş. (...)

q.-ıptur (ferşler qılıptur) 46a/14

(...) Her nev‘ taşlardın ferşler qılıptur. (...)

(...) Her çeşit taşlardan döşenmiştir. (...)

q.-ıptur (haber dār qılıptur) 79a/3

(...) Sultān Maḥmūd Dulday, Sultān Maḥmūd Dulday'nın atası, yurttın oq qaçıp barıp bu ittifāqdın alarnı haber dār qılıptur. (...)

(...) Sultan Mahmud Dulday ve Sultan Muhammed Dulday'ın babası oradan kaçıp, gidip bu anlaşmadan onları haberdar etmiş. (...)

q.-ıptur (maqbere qılıptur) 49a/14

(...) Yana Keşte medrese ü maqbere qılıptur. (...)

(...) Keş'te medrese ve mezarlık yaptırmıştır. (...)

q.-ıptur (pādşāhlıq qılıptur) 46a/9

(...) Timur Bégniñ qabri ve evlādıdın her kim ki Semerqandta pādşāhlıq qılıptur, alarnıñ qabri ol medresededür. (...)

(...) Timur Bey'in ve Semerkand'da padişahlık eden evlatlarının hepsinin kabri bu medresededir. (...)

q.-ıptur (peydā qılıptur) 11a/13

(...) Bu tārīhde déydürler kim tayıb bolup yahşı tarīqa peydā qılıptur. (...)

q.-ıptur (pīşşāq qılıptur) 49a/11

(...) Özige dīvān oturur üçün bir uluq pīşşāq ve yana oñ yanında ve sol yanında nevāhī bégleri bile dīvān bégleri oturup dīvān sorar üçün iki kiçikrek pīşşāq qılıptur. (...)

(...) Kendisine divan kurmak için, büyük bir tak (divanhane), sağ ve sol tarafına nevahi beyleri ile divan beylerinin oturup divan yapmaları için, bir az küçük, iki tak yaptırmıştır. (...)

q.-ıptur (sehliṅḡārlıq qılıptur) 109b/4

(...) Uşbu yosunluq bisyār vāqı‘ boluptur: ḡanīmni tuyuptur dép sehliṅḡārlıq qılıptur, iş maḡallī fevt boluptur. (...)

(...) Buna benzer şeyler çok meydana gelmiştir, düşman haberdar olmuştur diye düşünülmüştür, fırsat kaçırılır. İşte tecrübe böyle şeylerdir. (...)

q.-ıptur (ṭāqçeler qılıptur) 49a/12

(...) Bu dīvān-ḡāneniṅ her zıl‘ide kiçik kiçik ṭāqçeler qılıptur. (...)

(...) Bu divanhanenin her tarafına küçük daireler inşa ettirmiştir. (...)

q.-ıptur (taqşır qılıptur) 83b/9

(...) Destār-ı ḡān salḡuçı taqşır qılıptur. (...)

(...) Sofra örtüsünü koyan kusur etmiştir. (...)

q.-ıptur (tecīl qılıptur) 89a/6

(...) Bī-taqrīb ta‘cīl qılıpturbiz. (...)

(...) Gereksiz acele etmişizdir. (...)

q.-ıpturlar (ba‘zını mārṭiç ḡiyāra qılıpturlar) 47a/7

(...) Özge tamām yerlerde taşdın sütünlardur, ba‘zını mārṭiç ḡiyāre qılıpturlar. (...)

(...) Bütün diğer yerlerde taşdan sütunlardır, bazıları bükümlü, bazıları oluklu yapılmıştır. (...)

q.-ıpturlar (iş qılıpturlar) 45b/9

(...) Seṅīn ekşer Hindistāndın éltken seṅtirāşlar anda iş qılıpturlar. (...)

(...) Bunun taşlarını genellikle Hindistan’dan getirttiği taşçılar işlemiştir. (...)

q.-ıpturlar (muḥāşara qılıpturlar) 52b/13

(...) Bizlerni mundaq muḥāşara qılıpturlar. (...)

(...) Bizi öyle kuşatmışlardır. (...)

q.-ıpturlar (raşad qılıpturlar) 46b/13

(...) Yana Hindistānda Rāca Biker Mācīt Hindū zamānıda Ucīn ve Dehārda, kim Mālva mülkidür ḥālā Mandūğa meşhūrdur yana bir raşad qılıpturlar kim ḥālā Hindūlarınḡ müsta‘mel Hindistānda ol zīcdür. (...)

(...) Hindistan’da, Raca Biker Macit Hindu zamanında, bugün Malva devletindeki Ucin ve Dehar’da, bir rasat zaptetmişlerdir ki Hinduların Hindistan’da bugün kullandıkları zic budur. (...)

q.-ıpturlar (taşvīr qılıpturlar) 46a/1

(...) Ol köşkte Timur Bégniḡ Hindistān uruşını taşvīr qılıpturlar. (...)

(...) O köşkte Timur Bey’in Hindistan savaşlarını tasvir etmişlerdir. (...)

q.-ıpturlar (taşdın ferş qılıpturlar) 47a/9

(...) Bu ‘imāret kürsisini tamām taşdın ferş qılıpturlar. (...)

(...) Bu yeri tamamen taşdan döşemiştir. (...)

q.-madı (bizge qılmadı) 82a/10

(...) Bizni ebnā-yı cinsimiz démey ki ednā nökerimizge qılğan insāniyyetni bizge qılmadı, belk[i] nökerimizçe bizni közge ılmadı. (...)

(...) Hemcinsimiz demedi, en aşağı adamımıza yaptığı insaniyeti bize yapmadı, hatta adamımıza yaptığı kadar da güvenmedi. (...)

q.-madı (hükümet qılmadı) 24a/10

(...) Lā-cerem zulm u fısqnıñ şēāmetidin Semerqandta bēş altı ay bēş hükümet qılmadı. (...)

(...) Bu zulüm ve fesat yüzünden, Semerkand'da beş altı aydan fazla hüküm sürmedi. (...)

q.-madı (ihtilāt qılmadı) 44a/6

(...) Çün Baysungur Mīrzānıñ müdde'ası dék bolmadı, yahşı ihtilāt qılmadı. (...)

(...) Baysungur Mirza'nın dediği gibi olmadığı için, iyice anlaşılmadılar. (...)

q.-madı (meded qılmadı) 59b/13

(...) Andicānga évrüşüp t̄ālī' hīç meded qılmadı. (...)

(...) Andican'a yaptığımız sefelerde de talih hiç yardım etmedi. (...)

q.-madı (mürüvveti qılmadı) 10a/3

(...) Mīrzā mürüvveti qılmadı. (...)

(...) Mirza insaniyet göstermedi. (...)

q.-madı (pervā hem qılmadı) 80b/1

(...) Şeybānī Han bir zerre pervā hem qılmadı, belk[i] ğuma ğunçaçıça hem közge ılmadı. (...)

(...) Şeybani Han ona zerre kadar önem vermedi ve odalığı kadar bile saymadı. (...)

q.-madı (ri'āyet qılmadı) 23a/1

(...) Ol haqqnāşinās bī-mürüvvet ol yahşılıqlarınñ muqābeleside hīç nev' ri'āyet u şefaqtat qılmadı. (...)

(...) Bu hak tanımayan ve insaniyetsiz adam, bu iyilikler karşılığında hiç bağlılık ve şefkat göstermedi. (...)

q.-madı (saltanat qılmadı) 69a/13, 50a/12

(...) Andaq istiklāl bile saltanat qılmadı kim bir kişini öz allıdın ulğaytıp mu‘teber bég qılmış bolğay. (...)

(...) Kendisi yalnız başına saltanat sürmediği için, hiç kimseyi kendi eli ile yetiştirip büyüterek, saygı bir bey yapamadı. (...)

q.-madı (şefaqt qılmadı) 23a/1

(...) Ol haqqnāşinās bī-mürüvvet ol yahşılıqların muqābeleside hīç nev‘ ri‘āyet u şefaqt qılmadı. (...)

(...) Bu hak tanımayan ve insaniyetsiz adam, bu iyilikler karşılığında hiç bağlılık ve şefkat göstermedi. (...)

q.-madı (tama‘ qılmadı) 8a/8

(...) Urus suyunı muz bile kéçip yahşı basıp esir ve mālını ayırıp tamām igelerige yandura bérıp hīç néme tama‘ qılmadı. (...)

(...) Aras suyunu buz üzerinden geçip, onları iyice yenip, esir ve mallarını alıp, hepsini sahiplerine iade edip, kendisi hiçbir şeye aç gözlülük etmedi. (...)

q.-madı (taqt qılmadı) 102b/4

(...) Maḥal ol taqt qılmadı. (...)

(...) O zaman gücü kalmadı. (...)

q.-madı (te’şir qılmadı) 108b/5

(...) Kördi kim sözi te’şir qılmadı. (...)

(...) Sözü'nün etki etmediğini gördü. (...)

q.-madılar (kömek ü meded qılmadılar) 94a/5

(...) Ol maḥalda kim zor u quvvetimiz bar édi, hīç nev‘ şikést ü noqsānı bolmaydur édi, kömek ü meded qılmadılar. (...)

(...) Kuvvetli olduğumuz ve hiç bir eksiğimizin olmadığı zamanlarda yardım etmemiş olanlar, böyle bir zamanda niçin yardım eceklerdi. (...)

q.-madılar (taqşır qılmadılar) 60a/3

(...) Ol müselmānlar hem bu müddette imkānı barıça ḥarc tartmaqda ve ḥidmet qılmaqta taqşır qılmadılar. (...)

(...) Bu süre zarfında oradaki Müslümanlar, imkan dahilinde, haraç vermekte ve hizmette kusur etmediler. (...)

q.-maduk (pervā qılmaduk) 92b/5

(...) Gāzüristān Dervāzesi bile Sūzengerān Dervāzesi tarafıdın pervā qılmaduk. (...)

(...) Gazüristan kapısı ile Sūzengeran kapısı tarafından korkmadık. (...)

q.-mağannı (la‘net qılmağannı) 58b/10

(...) Bu ef‘ālını eşitip la‘net qılmağannı hem sezāvār-ı la‘net bilsün. (...)

(...) Bu işlerle uğraşanlara kıyamete kadar yüz bin lanet olsun. (...)

q.-mağay (taqşır qılmağay) 99b/3

(...) Şaybaq Ḥan Ura Tepe’nin üstide ékende kişimizniñ azlığığa ve yaraqsızlığığa baqmay Masiḥā’da uruqnı qoyup Āb-Bürden dabanıdın aşıp Dıḥket nevāḥīsiga kéldük kim kéçe érte yavuq sığınıp qapuğa kélgen işni taqşır qılmağaybiz.. (...)

(...) Şaybak Han Ura Tepe üzerinde iken, ailemi Mesiha'da bırakıp, adamlarımızın az ve silahsız olmalarına bakmayıp Ab-Bürden Geçid'inden aşp, sabah akşam yakında bulunup, fırsatı kaçırmayalım diye, Dıhket civarına vardık. (...)

q.-mağığa (haddi yétmes işlerni qılmağığa) 36a/2

(...) Hüsrev Şahnın munça ulğaymağığa munça haddi yétmes işlerni qılmağığa Sultān Hüseyn Mīrzānın iki qatla kélip anı ala almay yanmağı sebeb boldı. (...)

(...) Hüsrev Şah'ın bu kadar büyümesinin ve bu derece haddi olmayan işleri yapmasının sebebi, Sultan Hüseyn Mirza'nın iki defa gelip, (Hisar'ı) alamadan dönmesi idi. (...)

q.-mamaq (taqşır qılmamaq) 109b/6

(...) Tecrübe uşmundaq némelerdür ğaraž kim iş qapuğa kélgen maħalda cidd ü ihtimāmnı taqşır qılmamaq kérek. (...)

(...) İşte tecrübe böyle şeylerdir, derler ki iş kapıya geldiği zaman, gayret ve önem vermede kusur etmemek gerek. (...)

q.-mañ 111b/9

(...) İztırāb qılmañ. (...)

(...) Acı çekin. (...)

q.-maq (hücüm qılmaq) 30a/7

(...) Sipāhī ü ra'yyet Hüsrev Şahnın üstige hücum qılmaq maqāmıda boldılar. (...)

(...) Asker ve halk Husrev Şah'ın üstüne hücum etmek istediler. (...)

q.-maq (tahāret qılmaq) 36b/3

(...) Baysungur Mīrzā ṭahāret qılmaq bahānesi bile Bostān Sarāynıñ şarq şimāl tarafıdağı ‘imāretlerdin bir öyge kirdi. (...)

(...) Baysungur Mirza, abdest almak bahanesi ile Bostan Saray’ın kuzey tarafındaki imaretlerden bir eve girdi. (...)

q.-maqñı (bī-dād qılmaqñı) 35a/5

(...) Hüsrev Şāh bu öter dünyā-yı bī-beqā üçün ve kéter nöker-i bīvefā üçün munça yamanlıq ve bednāmlıqñı ihtiyār qılıp ve munça zulm u bī-dād qılmaqñı özige şı‘ār qılıp munça uluq vilāyetler alıp munça qalın nöker u süder sahlamaq ṭarhın salıp belk sonralar nöker ü çākeri yégirme-otuz miñge tartıp vilāyāt u parganātı öz pādşāhı ve mīrzālarındın artıp ‘ömride qılğan işi uşbu boldı. (...)

(...) Hüsrev Şah, bu geçici dünya ve günün birinde gidecek olan vefasız asker için, bu kadar kötülük ve adı kötüye çıkmışlığa razı olup, bu kadar zulüm, adaletsizliği ve belirsizliği benimseyip, bu kadar büyük vilayetler alıp, bu kadar çok adam besleyip, sonraları adamları yaklaşık yirmi otuz bine çıkmış vilayetleri kendi padişah ve mirzalarınkinden daha fazla idi. (...)

q.-maqñı (zulm qılmaqñı) 35a/5

(...) Hüsrev Şāh bu öter dünyā-yı bī-beqā üçün ve kéter nöker-i bīvefā üçün munça yamanlıq ve bednāmlıqñı ihtiyār qılıp ve munça zulm u bī-dād qılmaqñı özige şı‘ār qılıp munça uluq vilāyetler alıp munça qalın nöker u süder sahlamaq ṭarhın salıp belk sonralar nöker ü çākeri yégirme-otuz miñge tartıp vilāyāt u parganātı öz pādşāhı ve mīrzālarındın artıp ‘ömride qılğan işi uşbu boldı. (...)

(...) Hüsrev Şah, bu geçici dünya ve günün birinde gidecek olan vefasız asker için, bu kadar kötülük ve adı kötüye çıkmışlığı razı olup, bu kadar zulüm, adaletsizliği ve belirsizliği benimseyip, bu kadar büyük vilayetler alıp, bu kadar çok adam beslemek

yoluna gitmiş, sonraları adamları yaklaşık yirmi otuz bine çıkmış vilayetleri kendi padişah ve mirzalarınkinden daha fazla idi. (...)

q.-maqqa (tālān qılmaqqa) 57a/7

(...) İnisi Velīğa qalın çérig qoşup Şaburgānnı qapamaqqa ve ol nevāhīni tālān u tārāc qılmaqqa yiberdi. (...)

(...) Küçük kardeşi Veli'yi, birçok askerle, Şaburgan'ı kuşatmak ve civarını yağma etmek için, gönderdi. (...)

q.-maqqa(tārāc qılmaqqa) 57a/7

(...) İnisi Velīğa qalın çérig qoşup Şaburgānnı qapamaqqa ve ol nevāhīni tālān u tārāc qılmaqqa yiberdi. (...)

(...) Küçük kardeşi Veli'yi, birçok askerle, Şaburgan'ı kuşatmak ve civarını yağma etmek için, gönderdi. (...)

q.-maqta (hıdmet qılmaqta) 60a/3

(...) Ol müselmānlar hem bu müddette imkānı bariça harc tartmaqda ve hıdmet qılmaqta taqşır qılmadılar. (...)

(...) Bu süre zarfında oradaki Müslümanlar, imkan dahilinde, haraç vermekte ve hizmet etmekte kusur etmediler. (...)

q.-maqta édi (ri'āyet qılmaqta édi) 52a/9

(...) Atam 'Ömer Şeyh Mīrzā ri'āyet qılıp édi ve henüz ri'āyet qılmaqta édi. (...)

(...) Babam, Ömer Şeyh Mirza, ona bağlı kalmıştı ve hala bağlı kalmakta idi. (...)

q.-mas 60a/9, 97b/2, 100b/2

(...) Yalan ayaq köp yürügendin ayaqlar andaq bolup édi kim tağ u taş tefāvüd qılmas édi. (...)

(...) Yalın ayak gezmekten ayaklarım o hale gelmişti ki dağ ve taşı fark etmezdi. (...)

q.-mas édi (fāyide qılmas édi) 52b/2

(...) Élni ħod bu müftinler bile ħarāmnekler andaq qılıp édiler kim va‘de ü va‘ıd ve naşīħat u tehdīd hīç fāyide qılmas édi. (...)

(...) Fakat bu fitneci ve nankörler askeri o dereceye getirmişlerdi ki, vaad, öğüt ve tehdit hiçbir fayda vermiyordu. (...)

q.-mas édi (pervā qılmas édi) 7a/11

(...) Velī şī‘rga pervā qılmas édi. (...)

(...) Fakat şiire önem vermezdi. (...)

q.-mas édi (sipāhīleri bile anca qılmas édi) 36a/9

(...) Semerqand bégleri ve sipāhīleri bile ança qılmas édi. (...)

(...) Semerkand beyleri ve sipahileri ile böyle değildi. (...)

q.-mas édi (terk qılmas édi) 7a/7, 25b/6

(...) Ahlāq ve eṭvārı ħanefī mezhebliq pākīze i‘tiqādliq kişi érdi bés vaqt-i namāznı terk qılmas édi. (...)

(...) Ahlak ve darvanışı Hanefi mezhebli, temiz ve inançlı kişiydi, beş vakit namazını bırakmazdı. (...)

q.-masalar 83a/5

(...) Né çāresi bar? Eger bizge meded qılmasalar, Özbek üçün hōd uruşmağularıdur.

(...)

(...) Ne çaresi var? Eğer bize yardım etmeseler bile, Özbek için kendilerinin vuruşma şansı da yoktur. (...)

q.-masañız 116a/3

(...) Yoq eger munı qılmasañız, kélgen yoluñız bile yanıñ. (...)

(...) Yok eğer bunu yapmazsanız, geldiğiniz yola dönün. (...)

q.-may (cihatlıq qılmay) 90b/14

(...) Mundaq mağalda hem cihatlıq qılmay kélip Semerqand’dın köçini alıp bu hem Hüsrevşāh’ğa bardı. (...)

(...) Böyle bir zamanda sadık kalmayıp, Semerkand’dan göçünü alıp, Hüsrev Şah’ın yanına gitti. (...)

q.-may (çāre qılmay) 63b/9

(...) Ahsī’ğa yétkeç çāre qıla almay ‘ahd u amān tilep qurğanını tapşurdı. (...)

(...) Ahsi’ye hareket ettik, çare bulamayıp, ahd ve aman dileyip, kurganı teslim etti.

(...)

q.-may (endīşe qılmay) 60b/3

(...) Mundaq mütehayyirliq ve sergerdānlıqda bu haber kélgen bile hīç endīşe ü tevaqquf qılmay, uşol zamān oq kim āftāb olturur çağ édi, Mergīnānga ılğar țarīqa[sı] bile müteveccih boldum. (...)

(...) Böyle şaşkın bir halde bulunduğum bir sırada, bu haberin gelmesi üzerine, hiç endişe duymadan ve beklemeden, gün batarken, hızlıca Merginan’a doğru hareket ettim. (...)

q.-may (fırsat qılmay) 119a/5

(...) Uşol h nda bu atlıqlar b ğnin  şikini taparęa fırsat qılmay d v rn  kim  ski bolęan yerdin raĥne qılıp kirdiler. (...)

(...) O anda bu atlılar, bahçenin kapısını aramaya vakit bulamayıp, eski duvarın bir yerinden bir delik a ıp içeri girdiler. (...)

q.-may ( aber qılmay) 12a/3

(...) Sult n Maĥm d M rz   lgendin son  ğl n  alıp hi kimge  aber qılmay Taşkendke ağalarığa barıp  di. (...)

(...) Sultan Mahmud Mirza öldükten sonra,  ğl n  alıp, hiç kimseye haber vermeden, Taşkend’e büyük kardeşine gitmişti. (...)

q.-may ( aber qılmay) 80a/6

(...) T ş vaqtıda Sult n ‘Al  M rz [n n] b g   b ğatığa yigit yeleniğe hiç kimge  aber qılmay hiç kim bile k neşmey bir n e yavuğıdağı kiçik kirim bile   rreh Derv zesi’din Bağ-ı Meyd n’ęa şeyb n  H n qaşığa bardı. (...)

(...)  ğle vakti, Sultan Ali Mirza, beyleri ve yiğitlerinden hiç kimseye haber vermeden ve hiç kimseye danışmadan, yakınlarından birkaç küçük kişiyle,   rreh Kapısı’ndan çıkıp, Bağ-ı Meydan’a, şeybani Han’ın yanına gitti. (...)

q.-may (i tiy t qılmay) 110a/5

(...) Seyyid Q sım i tiy t qılmay ę fil yatqan  kend r. (...)

(...) Seyyid Kasım önemsemeyip, gereken önlemleri almamış. (...)

q.-may (izhār qılmay) 37b/2

(...) Fi'l hāl izhār qılmay H̱āce Yahyānıñ öyige bardı. (...)

(...) Fakat Sultan Ali Mirza bunu hemen belli etmeyerek, Hoca Yahya'nın evine vardı. (...)

q.-may (meded qılmay) 94a/11

(...) Sultān H̱useyn M̱rżā dēk merdāne vü şāhib tecrübe pādşāh bizge meded qılmay bizge köñül kömekler bėrip      yibermey, Şaybaq H̱a  a Kem  ledd  n H̱useyn G  zurgah  'ni mu    ara zamanıda     likke yiberdi. (...)

(...) Sultan Hüseyin Mirza gibi cesur ve tecrübe sahibi bir padişah da bize yardım etmediği ,bir      bile göndermediği halde, kuşatma zamanında,   aybak Han'a,      olarak, Kemaleddin Hüseyin Gazürgehi'yi gönderdi. (...)

q.-may (m  l    a qılmay) 106a/7

(...) Yasal u tert  bn   m  l    a qılmay cilav-r  z oq     m sarı müteveccih bolduk. (...)

(...) Saf ve intizamı düşünmeden, dolu- dizgin düşmana doğru yürüdük. (...)

q.-may (tekl  f qılmay) 113b/1

(...) Uşbu h  lette hiç kişi tekl  f qılmay tüşti. (...)

(...) Bu halde hiç kimse teklif etmeden indi. (...)

q.-may (tevaqquf qılmay) 56a/4, 59a/11, 60b/3, 60b/6, 61a/1, 63a/11, 63b/8, 72b/5, 106b/8

(...) Yana yanıp hiç y  rde teveqquf qılmay Pe    ar  a k  lildi. (...)

(...) Biz de tekrar dönüp, hiçbir yerde beklemeden doğru Pe    ar'a geldik. (...)

q.-maydur (tebebbu' qılmaydur) 100a/1

(...) Ol maħalda ši'r muştalaħātıǵa munça tebebbu' qılmaydur édim. (...)

(...) O zaman şiir sanatını o kadar incelemiyordum. (...)

q.-maydur édi (iş qılmaydur édi) 37a/6

(...) Andaq iş qılmaydur édi kim cevāb bére alǵay. (...)

(...) Öyle bir iş yapmamıştı ki, cevap verebilsin. (...)

q.-maydur édi (bég qılmaydur édi) 73b/6

(...) İşi uluǵluqtın ötüp édi, béglik da'vāsı bar édi, egerçi hıç kim bég qılmaydur édi.

(...)

(...) İşi büyüklükten geçmişti ve beylik davasında idi, fakat hiç kimse onu bey yapmıyordu. (...)

q.-maydur édi (hıdmet qılmaydur édi) 72a/2

(...) Vilāyetqa kirmeydür édi, vilāyet pādşāhlarıǵa hıdmet qılmaydur édi. (...)

(...) Vilayetlere girmiyordu, vilayetlerin padişahlarına hizmet etmiyordu. (...)

q.-maydur édi (va'de qılmaydur édi) 51b/11

(...) Néçe cihetdin mümkin émes édi kim alarǵa bérilgey. (...)

(...) Birçok sebeplerden, bu vilayetlerin onlara verilmesine imkan yoktu. (...)

q.-maydur édük (ferāǵat qılmaydur édük) 96a/1

(...)‘Umrumızda munça ferāǵat qılmaydur édük. (...)

(...) Hayatımızda bu kadar dinlenmemiştik. (...)

q.-maydurlar (mülāqāt qılmaydurlar) 101b/12

(...) Kiçik Han dadam hem yégirme tört yégirme bés yıldur kim mülāqāt qılmaydurlar. (...)

(...) Büyük Han dayım ile Küçük Han dayım yirmi dört - yirmi beş yıl oluyor, birbirini görmediler. (...)

q.-mış (mu'teber bég qılmış) 69a/14

(...) Andaq istiklāl bile salṭanat qılmağı kim bir kişini öz allıdın ulğaytıp mu'teber bég qılmış bolğay. (...)

(...) Kendisi saltanat sürmediğı için, hiç kimseyi kendi eli ile yetiştirip büyüterek, saygın bir bey yapamadı. (...)

q.-sa bol- (tercīḥ qılsa bolur) 3b/1

(...) Semnān anārlarığa tercīḥ qılsa bolur. (...)

(...) Semnan narlarına tercih edilse olur. (...)

q.-salar ('uhde qılsalar) 16b/7

(...) Mén hem mülāzım ve hem ferzend, eger bu ḥidmetni maña 'uhde qılsalar, yaḥşıraq ve āsānraq fayşal tapqusıdır. (...)

(...) Ben onun hem adamı hem de evladıyım, eğer bu işi bana bırakırlar ise, konu daha iyi ve daha kolay halledilecektir. (...)

q.-salar (men' qılsalar) 91b/10

(...) İş körgen yigitler mundaq bī-şarfe çıqışlardın men' qılsalar ṭa'n qıla kiriştiler. (...)

(...) Tecrübeli yiğitler onları böyle faydasız çıkışlardan engellemek istedikleri vakit, ayıplamaya başladılar. (...)

q.-sam (mülâzemet qılsam) 31b/11

(...) Hâtırğa yétti kim “Ara munça yavuq bolğanda hân çün ata-ağadurlar, barıp mülâzemet qılsam, ötken küdüröterler ref‘ bolsa, yıraқта yavuқта eşitür körerge yahşı bolğay.” (...)

(...) Mademki arada mesafe bu kadar yakındır ve Han da babamın ve ağabeyimin yerindedir, gidip mülâzemet etsem ve bu şekilde geçmişteki kırgınlıklar ortadan kalksa, uzakta ve yakında bunu işiten ve görenler için de iyi olur.” diye düşündüm. (...)

q.-saq 93a/5

(...) Gâzüristân Dervâzesi Şîrîm Tagayî’nin ve ağa inisinin ve Qılsağ ve Qutlıq Hâce Kökeldaş’nın bolcarı édi. (...)

(...) Gazüristan Kapısı, Şirim Tagayı’nin büyük ve küçük kardeşlerinin ve Kutluk Hoca Kökeltaş’m karargahı idi. (...)

q.-sın (néçe tahammül qılsın) 76b/5

(...) Bularnıñ mundaq ma‘âşığa néçe tahammül qılsun? (...)

(...) Bunların böyle hareketlerine nasıl tahammül edebilirdi? (...)

q.-sun (né qılsun?) 41b/7

(...) Né qılsun? (...)

(...) Ne yapsın? (...)

q.-sun (la‘net qılsun) 58b/9

(...) Dāmen-i qiyāmetqaça kim Hüsrev Şāhnın bu ef‘ālını eşitse la‘net qılsun. (...)

(...) Hüsrev Şah’ın bu hareketinden haberdar olanlar, ona lanet etsinler. (...)

q.-ur (iẖtilāt qılur) 36a/8

(...) Şerhi budur kim Baysungur Mīrzā ol miqdār kim Hışār bégleri ve sipāhīleri bile iẖtilāt u āmīziş qılur édi, Semerqand bégleri ve sipāhīleri bile ança qılmas édi. (...)

(...) Sebebi de şu idi: Baysungur Mirza, Hisar beyleri ve sipahileri ile o kadar samimi ve beraber olduğu halde, Semerkand beyleri ve sipahileri ile böyle değildi.

(...)

q.-ur édi (istiḥfāf qılur édi) 26a/8

(...) Hāzret-i H̱‘āce ‘Ubeydullāhğa istiḥfāf qılur édi. (...)

(...) Hoca Ubeydullah hazretlerini küçümserdi. (...)

q.-ur (azāblar qılur édi) 79a/12

(...) ‘Alī Dost za‘īf bolup édi né üçün kim Tenbel’ni arqalanıp maña ve ménin devletẖāhlarımğa cefā vü azāblar qılur édi. (...)

(...) Ali Dost’un zayıflamıştı, çünkü Tenbel’e dayanıp bana ve benim taraftarlarıma cefa ve eziyet ediyordu. (...)

q.-ur (çehre qılur) 24a/3

(...) Yana bir bu kim şehri u bāzārī belk Türk ü sipāhīniñ emred oğlanlarını çehre qılur qorqunçdın öydin çıqmas édiler. (...)

(...) Şehir halkının, esnafın ve askerlerin bile çocukları, götürülüp çehre yapılır korkusu ile, evden çıkmazlardı. (...)

q.-ur (dādẖāhlıq qılur) 24a/1

(...) Bu ɣatunnıñ éri ɤüsrev Şāhğa kélip dād-ɣāhlıq qılur. (...)

(...) Bu kadının kocası Husrev Şah'a gelip şikayet etmiş ve adalet istemiş. (...)

q.-ur (ɣikāyet qılur édi) 97a/10

(...) ɤikāyet qılur édi. (...)

(...) Anlatırdı. (...)

q.-ur (ɣidmet qılur) 115b/14

(...) Eger sizlerniñ ba-cāğāh ɣızmet qılur ɣayālınız bardur, ɣod mundaq ɣızmet qapısı yıllarda tapılmas. (...)

(...) Eğer sizin yerinde olan bir hizmet görmeye niyetiniz varsa yıllarca arayıp bulamayacağınız bir hizmet kapısı şudur. (...)

q.-ur (istirāhat qılur) 3a/7

(...) Her müsāfir ve rehğūzar kélse, anda istirāhat qılur. (...)

(...) Her gelen misafir ve yolcu burada dinlenir. (...)

q.-ur (köprağ bolup qılur) 119a/4

(...) Bu sözni eşitkeç maña ıztırāb köprağ bolup qılur işimni bilmedim. (...)

(...) Bu sözü duyunca acım arttı ve ne yapacağımı bilemedim. (...)

q.-ur (maāş qılur) 98b/1

(...) Bilmen Noya[n] Kökeldaş Semerqandta anıñ bile né ıavr yaman ma'āş qılur.

(...)

(...) Noyan Kökeltaş Semerkand'da ona karşı ne şekilde kötü muamele etmiş, bilmiyorum. (...)

q.-ur (muālacā qılır édi) 109a/1

(...) İldizdin her törlüg yara bolsa édi, āsān mu‘ālacā qılır édi. (...)

(...) İnsanın beyni çıksa, tedavi eder; her nevi yara için, köklerden hemen bir ilaç yapardı. (...)

q.-ur (mülāzemet qılır édi) 96a/10

(...) Peşāgar’nıñ qurğanıda Atun kim müddet-i medīd édi méniñ anam hanımğa mülāzemet qılır édi. (...)

(...) Peşagar kurganında, uzun müddet annem Hanım’m hizmetinde bulunan Atun’a tesadüf ettim. (...)

q.-ur (müzāyaqa qılır) 21a/5

(...) Bu élçi her néçe müzāyaqa qılır, qoymas. Güreşürler. Cānī Bég yıqar. (...)

(...) Bu elçi her ne kadar sıkıtnı çekmiş ise de, Cani Bey bırakmamış. (...)

q.-ur (señtırāşlıq qılır) 49a/5

(...) Señtırāşlıq qılır taşları tamām bu tağdın élderler. (...)

(...)Yontma için kullanılan taşları hep bu dağdan getirirler. (...)

q.-ur (seyr qılır édim) 76a/5, 97a/14

(...) Dıhket’te ékende Dıhket’niñ gird ü nevāhīsidağı tağlarını hemīşe yayaq yürüp seyr qılır édim. (...)

(...) Dıhket’te bulunduğum zaman, Dıhket’in civar ve etrafındaki dağları her zaman yaya yürüyüp seyredirdim. (...)

q.-ur (sünnet qılır toyı) 6b/10

(...) Mīrzāların sūnnet qılur ʔoyı cihetidin Dere-i Gez'din yandurup Semerqand éltti.

(...)

(...) Mirzaların sūnnet düğünü sebebiyle Dere-i Gez'den döndürüp Semerkand'a getirtti. (...)

q.-ur (taḥalluṣ qılur édi) 68b/8

(...) 'Ādilī taḥallüṣ qılur édi. (...)

(...) Takma adı Adil idi. (...)

q.-ur (takya qılur édim) 106b/8

(...) Mén hemīṣe amānlıqda hem ton oq ve oq çıqarmay oq tekye qılur édim. (...)

(...) Ben emin zamanlarda da her zaman elbiselerimi çıkarmadan yatardım. (...)

q.-ur 60a/9

(...) Barur turar yérimizdin ve qılur qılmas işimizdin isti'lām u istifsār qılıp müteeṣṣir bolup bizniñ ḥālimizğa rıqqat qılıp fātiḥa oqup bardı. (...)

(...) Nereye gideceğimizi ve ne yapacağımızı soruşturup işimizden bilhi isteyip ve durumumuza acıyıp fatiha okuyup gitti. (...)

q.-ur édi (çehre qılur édi) 25b/14

(...) Qalemrevide çiraylıq emred oğlan bolsa her nev' bile kéltürüp çehre qılur édi.

(...)

(...) Devletin hükmettiği yerde tüysüz güzel bir genç bulursa her ne şekilde olursa, getirtip, kendisine çehre yapardı. (...)

q.-ur édi (da'vāsını qılur édi) 15a/2

(...) Yada yadaçılıq da‘vāsını qılur édi. (...)

(...) Yadacılık davası güderdi. (...)

q.-ur édi (hidmet qılur édi) 15a/14, 28b/4, 29a/13

(...) Kiçiklikide Tarhan béglerige yavuq hidmet qılur édi, belk andın soñ Mezīd Bég Argunğa nöker boldı. (...)

(...) Gençliğinde Tarhan beylerine yakın hizmetlerde bulunmuştu, belki ondan sonra sonra Mezid Bey Argun'un hizmetine girdi. (...)

q.-ur édi (ihtiyār qılur édi) 7b/11

(...) Taqrīb bile hūb ebyāt oqur édi soñralar ma‘cūn köprek ihtiyār qılur édi. (...)

(...) Yerinde ve güzel beyitler okurdu, sonraları daha çok macun kullanmaya başlamıştı. (...)

q.-ur édi (kitābet qılur édi) 21b/8

(...) Hemīşe muşhaf kitābet qılur édi. (...)

(...) Her zaman Kur'an yazardı. (...)

q.-ur édi (muşāyebe qılur édi) 14b/3

(...) Şübhelıq ta‘āmdın perhīz qılur érđi. (...)

(...) Şüpheli yemekleri yemezdi. (...)

q.-ur édi (mülāzemet qılur édi) 10a/10, 29a/8

(...) Mīrzāğa dāyım mülāzemet qılur édi. (...)

(...) Mirza'ya her zaman bağlı kalırdı. (...)

q.-ur édi (namāz qılur édi) 28b/13

(...) Egerçi namāz qılur édi ve ta‘āmda perhīz qılur édi, velī tīre ü fāsiq édi. (...)

(...) Namaz kılardı ve haram yemezdi fakat karanlık ve günah işleyen biriydi. (...)

q.-ur édi (nisbet qılurlar édi) 36a/11

(...) Oğlanları anda q muqarreb ve içki édiler kim ‘āşılıq bile ma‘şūqluqqa nisbet qılurlar édi. (...)

(...) Oğulları (Mirza’ya) o derece yakın ve candan arkadaşılardı ki, bunları aşık ve maşuka benzetirlerdi. (...)

q.-ur édi (perhīz qılur édi) 28b/14

(...) Egerçi namāz qılur édi ve ta‘āmda perhīz qılur édi, velī tīre ü fāsiq édi. (...)

(...) Namaz kılardı ve haram yemezdi fakat karanlık ve günah işleyen biriydi. (...)

q.-ur édi (qumār hem qılur édi) 7b/13

(...) Hemīşe nerd oynar érdi gāhī qumār hem qılur édi. (...)

(...) Her zaman tavla ve bazen de kumar oynardı. (...)

q.-ur édi (sāmān qılur édi) 21b/3

(...) İş-küçini nöker süderi ser ü sāmān qılur édi. (...)

(...) İşini gücünü adamları idare ederdi ve yükseltirdi. (...)

q.-ur édi (ser qılur édi) 21b/3

(...) İş-küçini nöker süderi ser ü sāmān qılur édi. (...)

(...) İşini gücünü adamları idare ederdi ve yükseltirdi. (...)

q.-ur édi (taḥalluṣ qılur édi) 21a/9

(...) Vefā'ıyı taħalluş qılur édi. (...)

(...) *Takma adı Vefai idi. (...)*

q.-ur édi (tilāvet qılur édi) 7a/7

(...) ‘Ömri qazālarını tamām qılıp édi ekşer tilāvet qılur édi Hāzret-i H'āce ‘Ubeydullāhğa irādeti bar édi. (...)

(...) *Kazaya kalanları da, hayatta iken, tamamen yapmıştır, çok defa yüksek ses ile Kur'an okurdu, Hoca Ubeydullah hazretlerinin müridi idi. (...)*

q.-ur édi (zerāfetler qılur édi) 14b/4

(...) Bāvücüd kim ümmī édi, hoştab'-āne zerāfetler qılur édi. (...)

(...) *Kendisi okuma yazması olmadığı halde çok hoş nükteler söylerdi. (...)*

q.-ur édim (ihtiyāṭ qılur édim) 25a/14

(...) Bıçaq u qaşuq u destār h'āngāça ihtiyāṭ qılur édi(m). (...)

(...) *Bıçak ve kaşıktan masa örtüsüne kadar tedbirle kullanırdım. (...)*

q.-ur ékendür (muḥāṭab qılur ékendür) 29b/1

(...) Sulṭān Maḥmūd Mīrzā bī-ḥayā dép muḥāṭab qılur ékendür. (...)

(...) *Sultan Mahmud Mirza kendisine utanmaz diye hitap edermiş. (...)*

q.-ur érđi (perhīz qılur érđi) 14b/3

(...) Şübhelıq ta'āmdın perhīz qılur érđi. (...)

(...) *Şüpheli yemekleri yemezdi. (...)*

q.-urığa (pāyitaḥt qılurığa) 49a/7

(...) Timür Bégniñ zād u būdı Keşdin üçün şehr ü pāyitaht qılurıǵa köp sa'y u ihtimāmlar qıldı. (...)

(...) Timur Bey'in doğumu Keş'te olduğu için bu şehri payitaht yapmaya çok uğraştı, büyük binalar yaptırdı. (...)

q.-urlar ('aṭā qılurlar) 5a/14

(...) Fergāna vilāyetiniñ girdā-girdi tağlarıda yaḥşı yaylaqlar bar tabulǵu yığaçı bu tağlarda bolur özge hıç yerde bolmas tabulǵu bir yığaçıdır, postı qızıl. (...)

(...) Fergana vilayetinin etrafındaki dağlarda güzel yaylalar var, kızıl söğüt ağacı yalnız bu dağlarda bulunur, diğer yerlerde tesadüf edilmez. (...)

q.-urlar (ba'zı némeler qılurlar) 3a/10

(...) Bıçaq destesi ve tekband ve ba'zı némeler qılurlar. (...)

(...) Bıçak sapı, kemer ve diğer bazı şeylerin yapımı için kullanılır. (...)

q.-urlar (duā qılurlar édi) 84b/2

(...) Dükkāndārlar dükkānlardıñ baqıp tanıp du'ā qılurlar édi. (...)

(...) Dükkan sahipleri, dükkanlarından bakıp, beni tanıyıp dua ederlerdi. (...)

q.-urlar (ǵavǵā qılurlar édi) 94a/2

(...) Mundın soñ her kéçe kélip naqqāre çalıp süren salıp ǵavǵā qılurlar édi. (...)

(...) Bundan sonra her gece gelip, davullar çalıp, harp bağırımları atıp gürültü ederlerdi. (...)

q.-urlar (ḥisāb qılurlar édi) 97a/12

(...) Ölgenleri bile éki yüz ḥisāb qılurlar édi. (...)

(...) Ölenler ile birlikte, iki yüz kişi ederlerdi. (...)

q.-urlar (mülâhaza qılurlar) 36b/10

(...) Ābhānenin eşikide turğanlar bir zamāndın son mülâhaza qılurlar körerler kim Mīrzā qaçıptur. (...)

(...) Abdesthanenin kapısında duranlar, bir zamandan sonra dikkatli bakarlar ki Mirza kaçmıştır. (...)

q.-urlar (qamçı destesi qılurlar) 5b/1

(...) ‘aşā qılurlar qamçı destesi qılurlar, quşlarğa qafes qılurlar tirāş qılıp tūr-gez qılurlar haylī yahşı yığaçdur. (...)

(...) Asa, kamçı sapı ve kuşlara kafes yapmak için kullanırlar, yontup, ok yaparlar, oldukça iyi bir ağaçtır. (...)

q.-urlar (qaşd qılurlar) 99b/12

(...) Çerig üstide Muḥammed Duġlat, kim Muḥammed Ḥiṣārī’ğa meşhūr édi, yana inisi Sulṭān Ḥüseyn Duġlat Qanber ‘Alī Sallāh müttefik bolup Tenbel’ğa qaşd qılurlar. (...)

(...) Asker arasında Muhammed Hisarı diye meşhur olan Muhammed Duglat, küçük kardeşi Sultan Hüseyin Duglat ve Kanber Ali Sellah anlaşip Tenbel’e kastederler. (...)

q.-urlar (qoruk qılurlar) 48a/7

(...) Haylī yahşı öleṇni qoruk qılurlar. (...)

(...) Çok güzel bir çayırdır. (...)

q.-urlar (quşlarğa qafes qılurlar) 5b/1

(...) ‘aşā qılurlar qamçı destesi qılurlar, quşlarga qafes qılurlar tirāş qılıp tır-gez qılurlar haylī yahşı yığaçdur. (...)

(...) *Asa, kamçı sapı ve kuşlara kafes yapmak için kullanırlar, yontup, ok yaparlar, oldukça iyi bir ağaçtır. (...)*

q.-urlar (rivāyet qılurlar) 8a/3, 21a/2

(...) Andın ğarīb nēmeler haylī rivāyet qılurlar. (...)

(...) *Garip ahlak ve tavırlı bir adammış. (...)*

q.-urlar (tır-gez qılurlar) 5b/2

(...) ‘aşā qılurlar qamçı destesi qılurlar, quşlarga qafes qılurlar tirāş qılıp tır-gez qılurlar haylī yahşı yığaçdur. (...)

(...) *Asa, kamçı sapı ve kuşlara kafes yapmak için kullanırlar, yontup, ok yaparlar, oldukça iyi bir ağaçtır. (...)*

q.-urlar édi (‘ayb qılurlar édi) 26a/4

(...) Çehre sahlamaslıĝnı ‘ayb qılurlar édi. (...)

(...) *Çehresi olmayanı ayıplarlardı. (...)*

q.-urlar édi (hareketler qılurlar édi) 26a/10

(...) Dīvān başıda ve ğalayıq qaşıda zişt u şenī‘ hareketler qılurlar édi. (...)

(...) *Divan başında ve halk önünde çirkin ve alçakça hareketlerde bulunurdu. (...)*

q.-urlar édi (sūd u sevdā qılurlar édi) 40a/4

(...) Yam nevāhīside ékende şehrdin qalın él bāzārī u ğayr-i bāzārī çıqıp Ordu Bāzārda bolup sūd u sevdā qılurlar édi. (...)

(...) *Yam civarında iken, şehirden birçok tüccar ve tüccar olmayanlar çıkıp, ordu pazarında alışveriş yapıyorlardı. (...)*

q.-urlar édi (tama‘ qılurlar édi) 51b/8

(...) Sultān Maḥmūd Hāndın egerçi mu‘taddun-bihi meded ve kömek bolmas édi, velī Semerqand fethidin son Andicānnı tama‘ qılurlar édi. (...)

(...) *Gerçi Sultan Mahmud Han'ın, her zaman olduğu gibi hiç bir yardımı dokunmadı, buna rağmen Semerkand'm fethinden sonra Andican'ı istiyordu. (...)*

qıldur- < ET *qıl-tUr-* (ED, 619b) yaptırmak

q.-dı (pāre pāre qıldurdı) 39b/7

(...) Qāsım Bég siyāset üçün iki üçini pāre pāre qıldurdı. (...)

(...) *Kasım Bey, düzenlemek için bunlardan iki üç adamı parçalattı. (...)*

qılıç < ET *kılıç* (ED, 618a) kılıç

q. 7b/5, 14a/8, 31a/4, 31a/4, 31a/5, 31a/7, 31b/3, 33b/12, 38b/7, 42b/3, 65b/8, 89b/5, 91b/7, 92a/1, 97b/13, 97b/13, 103a/13, 106a/8, 106b/9, 107a/14, 107b/2, 107b/3, 107b/5, 112a/9, 113a/6, 113b/10

(...) Eṭrāf u nevāḥīde bir iki qatla ol ṭarafdın bu ṭarafdın qılıç alıştılar. (...)

(...) *Etraf ve civarda bir iki kere her iki taraftan kılıç kullandı. (...)*

q.+dın 107a/12

(...) Méniṭ saḡdaq qılıçdın özge hīç yaraḡım yoq édi. (...)

(...) *Benim ise, ok kılıfı ile kılıcımdan başka hiçbir silahım yoktu. (...)*

q.+ı 65b/9

(...) Bā-vücūd bu zaḥm Şamed andaq çapar kim Şahsuvār'nın başdın keŧ-i destçe pârçe sünekni qılıçı alıp kéter. (...)

(...) Samed, yaralı olmasına rağmen Şahsuvar'ın başına öyle bir darbe indirir ki, kılıcı Şahsuvar'ın başından avuç kadar bir kemik parçasını alıp götürür. (...)

q.+ığa 88b/8, 103a/11

(...) Seydī Qara egerçi sözige uz édi, qılıçığa ḥulya édi. (...)

(...) Seydi Kara gerçi sözünün eri idi, fakat kılıcına biraz zayıf idi. (...)

q.+ımı 97b/12, 103a/1

(...) Qāsım Bég'nin mübālağası cihetidin Noyan Kōkeldaş'nın bir uluq yassı qılıçını kim Semerqand'ta özi üçün yasatıp édi, Tenbel'ğa yiberildi. (...)

(...) Kasım Bey'in abartısı üzerine, Noyan Kōkeltaş'ın Semerkand'da kendisi için yaptırmış olduğu büyük yassı kılıcı alıp, Tenbel'e gönderdim. (...)

q.+lar 100b/12

(...) Birbirlerige qılıçlar suğuruştılar. (...)

(...) Birbirlerine karşı kılıçlar salladılar. (...)

q.+mı 107b/1

(...) Qılıçnı baldağlamaydur édim, qınıda édi. (...)

(...) Kılıcı kullanıyordum, kınında idi. (...)

q.+qa 103a/12

(...) Bu esliḥadın qılıçqa köprek mü'taqid édi. (...)

(...) Bu silahlardan en çok kılıca güvenirdi. (...)

qılıl- < ET *qıl-/ (X)l-* (ED, 621b) yapılmak

q.-dı (iktifā qılıldı) 50a/5

(...) Uş munça bile iktifā qılıldı. (...)

(...) Bu kadar ile yetindi. (...)

q.-dı (istid‘ā qılıldı) 54b/5

(...) Qāsım Bégni Taşkendke hân qaşığa yiberip Andicān üstige yürümekni istid‘ā qılıldı. (...)

(...) Kasım Bey'i Taşkend'e, Han yanına gönderip, Andican üzerine yürümesi rica edildi. (...)

q.-dı (mürāca‘at qılıldı) 32b/10, 60a/1

(...) Żarürettin şulhgüne qılıp Peşāğardın mürāca‘at qılıldı. (...)

(...) Zorunluluktan barışa benzer bir şey yapılp Peşagar'dan geri dönüldü. (...)

q.-dı 65a/6, 66a/12, 70b/8, 71b/3, 78b/9, 112a/3

(...) Her néçe bu hesāblarnı hâtır-nişān qılıp men‘ qılıldı, köprek cehl qıldı. (...)

(...) Her ne kadar engel olmaya uğraştıysak da, daha çok cehalet gösterdi. (...)

q.-ıp 63b/14, 70a/7, 73a/13, 81a/10, 88b/10

(...) Cezm ü ihtiyātnı mer‘ī tutup tura yayaq kim tertīb qılılp édi, muqābele bolur maḥalda kéyin oq qaldılar. (...)

(...) Her ihtimale karşı kalkanlı yayalar da düzenlenmişti, onlar düşmanla karşılaştığımız zaman, çok geride kalmışlardı. (...)

q.-ur 67b/12

(...) Bu müddette kéçeler ordu girdini muhkem ihtiyāt qılılır édi. (...)

(...) Bu sürede geceleri ordugah etrafında çok iyi savaşa hazır birlik bulunurdu. (...)

qılmaq *qıl+mAk* kılmak, yapmak

q. (né qılmaq) 112b/4

(...) Né qılmaq kérek? (...)

(...) Ne yapmak gerek? (...)

q. (qabal qılmaq) 94a/6

(...) Bularnıñ ümīdi bile qabaldārlıq qabal qılmaq[lıq] bī-taqrīb ékendür. (...)

(...) Bunlardan yardım umarak, kaleyi savunmak imkansızmış. (...)

q. (yarağnı qılmaq) 77b/13

(...) Bizin sipāhī atağlıq tamām çerig yarağnı qılmaq üçün üylüg üyge her sarığa tarqap édi. (...)

(...) Bizim sipahilerimizin hepsi silahlarını tamamlamak için, evli evine, her tarafa dağılmıştı. (...)

q. 116a/14

(...) Dédim kim “Pes, ne qılmaq kérek?” (...)

(...) “Öyle ise ne yapmak gerek?” dedim. (...)

q.+qa (meşveret qılmaqqa édük) 111b/6

(...) Maqbereniñ cenübī eyvānıda oturup meşveret qılmaqta édük. (...)

(...) Türbenin güney tarafındaki binada fikir alışverişindeydik. (...)

q.+qa (mülāqāt qılmaqqa) 101b/14

(...) Bola alğay mu kim mēn barsam hem Kiçik Hān dadamni körsem hem mülāqāt qılmaqqa vāsıta vü sā‘ī bolsam? (...)

(...) Acaba benim gitsem küçük Han dayımı görsem ve onunla konuşup (gelmesine) ara buluculuk ve çaba göstermeme izin verirler mi? (...)

q.+qa (ta’yīn qılmaqqa) 111b/2

(...) Bolğan kişi bile atlanıp kūçe kūçeniñ başıda yigitlerni ta’yīn qılmaqqa ve uruş yarağıda édük kim Şeyh Bāyezīd ve Qanber ‘Alī ve Muḥammed Dost Tenbel qaşıdın ıslāḥ üçün qatrap kældiler. (...)

(...) Var olan adam ile ata binip, sokak başlarında yiğitleri görevlendirmek ve savaş hazırlığını yapmak ile meşgul olurken, Şeyh Bayezid, Kanber Ali ve Muhammed Dost, Tenbel tarafından, barış hakkında konuşmak için acele geldiler. (...)

qılmaqlıq qıl-mAk+lıq kılmak eylemi

q. 101b/9, 110b/2

(...) Hānlardın ayrılıp bular bile ittifāq qılmaqlıq bizniñ qaşımızda muḥāl érdi. (...)

(...) Hanlardan ayrılıp, bunlar ile anlaşmak bizim tarafımızda imkansızdı. (...)

q.+qa 75b/11

(...) Mülāzemet teklīfi qılmaqlıqqa ḥod kimge ṭāqat bar édi? (...)

(...) Devamlılığı teklif edebilecek güç ise, kimde vardı? (...)

qımız < ET qımız (ED, 629b) kımız

q.+lar 100b/2

(...) Һан ve tamām turğanlar ƭuğ sarığa qımızlar saçadurlar. (...)

(...) *Han ve diğer bütün etrafta duranlar tuğa kımızlar saçıyorlar. (...)*

qımı kenar, kıyı

q.+da 107b/2

(...) Qılıçnı baldağlamaydur édim, qınıda édi. (...)

(...) *Kılıcı kullanıyordum, kınında idi. (...)*

qır- < ET kır - (ED, 643a) kesmek

q.-dılar 62b/10

(...) Bir zamānda deryādağılarını arıq alıp barını qırdılar. (...)

(...) *Bir zamanda suda bulunanların hepsini alıp kestiler. (...)*

q.-ğan 11b/12

(...) Qalmaqnı néçe qatla basıp qalın kişisin qırğan üçün alaçı déy déy keşret-i isti‘māl bile Alça boluptur. (...)

(...) *Kalmakları birkaç defa basıp, birçok adamlarını kestiği için, alaçı demişler, çok kullanma neticesinde, Alça olmuştur. (...)*

qırğavul yabani tavuk, sülün

q. 71a/4, 71a/9

(...) Uşaq uşaq cengelleride qırğavul u tavuşqan qalın bolur. (...)

(...) *Fundalıklarda sülün ve tavşan çok boldur. (...)*

q.+ğa 71a/8

(...) Uşaq cengellerige çerge salıp qırğavulğa Qoş salıp gezler édük. (...)

(...) *Küçük fundalıklarda halka teşkil edip kuş ve okla sülün avlardık. (...)*

q.+ları 71a/9

(...) Qırğavulları bī-ḥadd sémiz bolur. (...)

(...) *Sülünleri pek besili olur. (...)*

qırıl- < ET *qır-(X)l-* (ED, 658b) telef olmak

q.-dı 30b/8

(...) Qalın Moğol kişisi qırıldı. (...)

(...) *Çok Mogol kişisi telef oldu. (...)*

qırq < ET kırk (ED, 651a) kırk

q. 31b/1, 40a/9, 45a/13, 61a/10, 67b/10, 71b/7, 73a/9, 75a/13, 83a/1, 83b/2, 85a/7, 86b/7, 87b/14, 97a/5

(...) Muḥāşara imtidādı qırq künge tarttı. (...)

(...) *Savaş süresi kırk gün kadar sürdü. (...)*

qırk min < kırk bin

q. 42b/9

(...) Bir pīşkeş qılğanda qırk min qoy pīşkeş qıldı. (...)

(...) *Bir defada kırk bin koyun hediye etti. (...)*

qırq tört < kırk dört

q. 18a/9

(...) Ura Tépe nevāhīsi Aq Suğa yétkende Şevvāl ayının evāsııda tārīh-i sekiz yüz toqsan toquzda qırq dört yaşıda ‘ālem-i fānīni vedā‘ qıldı. (...)

(...) *Ura Tepe civarında, Aksu’ya geldiğinde 899 senesi Şevval ayının ortalarında (Temmuz 1494), kırk dört yaşında, fani dünyaya veda etti. (...)*

qırq üç < kırk üç

q. 25b/2

(...) Qırq üç yaşar édi. (...)

(...) *Kırk üç yaşında idi. (...)*

qırqça kırk kadar

q. 84a/13

(...) İnişi Aḥmed Qāsim’ını otuz qırqça nökeri bile yiberip édi. (...)

(...) *Küçük kardeşi Ahmed Kasım’ı, otuz kırk kadar adamı ile, göndermişti. (...)*

qısqaraq < ET *qısqaqısqa+rAk* (ED, 667a) dar görüşlü

q. 14a/3

(...) İçi tar ve kemḥavşıla ve fitne qısqaraq kişi édi. (...)

(...) *Dar görüşlü, az kavrayışlı ve fitneci bir adamdı. (...)*

qış < ET *qış* (ED, 670a) kış

q. 1b/9, 32b/9, 33a/1, 38a/11, 59a/4, 59b/5, 59b/9, 97b/6, 98a/2, 117b/9

(...) Uşbu cānibtin özge hīç cānibtin qış yağı kéle almas. (...)

(...) *Kışın, bu yönden başka, hiç bir yerden düşman gelemes. (...)*

q.+nıŋ 33a/3

(...) Qışnıŋ ekşerini su yaqasında ötkerdiler, öte almadılar. (...)

(...) Kışın büyük bir kısmını su kenarında geçirdiler ve öte geçmediler. (...)

q.+ı 45b/3

(...) Qışı muhkem savuqtur, qarı egerçi Kābil qarıça tüşmes. (...)

(...) Kışı çok soğuktur, gerçi karı Kabil’de olduğu kadar düşmez. (...)

qışlamaq *qış+IA-mAq* kışlamak, kışı geçirmek

q. 70b/11, 71a/1, 96b/6

(...) Bir yerde qışlamaq kérek kim çerig éli aşıqsızlıqtın ‘āciz bolmağay ve ğanīm kişisige hem qabal yosunluq ‘ācizlığı bolğay. (...)

(...) Öyle bir yerde kışlamak gerek ki hem asker erzaksızlıktan sıkıntıya düşmesin, hem de düşman, kuşatılmış gibi, rahatsız edilebilsin. (...)

q.+dın 70b/9

(...) Néçe kündin soŋ kéneşip sözni muña qarār bérildi kim Andicān’da qışlamaqdın ğanīm kişisige hıç zarar u āsībī yétmes, belk[i] oğurluq ve qazaqlıq bile küçletmekiniŋ ihtimālı bardur. (...)

(...) Birkaç günden sonra görüşülüp, şuna karar verildi: Andican’da kışlamaktan düşmana hiç bir zarar ve ziyan gelmez, belki de hırsızlık ve kazaklıkla onun bizi rahatsız etme ihtimali vardır. (...)

qışlaq < ET kışla:ğ (ED, 672b) kışla, kışın sığınılacak yer

q. 43b/8, 43b/14, 44a/2, 71a/2

(...) Ermiyān ve Nūṣāb nevāḥīside qışlamaq ḥayālī bile Andicān'dın köçüp mezkūr bolğan kəntlerniñ nevāḥīsiga kélip qışlaq salduk. (...)

(...) Ermiyan ve Nuşab civarında kışlamak niyeti ile, Andican'dan göçüp bu kentlerin civarına gelip kışın sığınılacak yer yaptık. (...)

q.+[qa] 43b/9

(...) Qışlaq[qa] H̄'āce Dīdār Qurganını maşlaıat körüp köçüp H̄'āce Dīdārınñ alıdağı öleñge tüşüldi. (...)

(...) Kışlak için Hoca-Didar kurganını uygunu görüp, kalkıp, Hoca Didar'ın önündeki çayıra inildi. (...)

q.+ı 43b/12

(...) Néçe kün qışlaqı öyler tayyār bolğunça öleñde olturuldı. (...)

(...) Kışlalar hazır oluncaya kadar, birkaç gün çayırda kalındı. (...)

q.+ta 71a/9, 71a/6, 71a/10, 71a/14, 71b/7, 71b/9, 38b/3

(...) Uşbu qışlıqta Baysunğur Mīrzānıñ işi fi-l-cümle teraqqıde édi. (...)

(...) Bu kışlakta Baysungur Mirza'nın işi her yönden iyi gitti. (...)

qışlıq < ET *qış+lıg* (ED, 672b) kışlık

q.+ta 87b/8

(...) Bu qışlıqta işimiz bisyār teraqqıde édi. (...)

(...) Bu kışlakta Baysungur Mirza'nın işi her yönden iyi gitti. (...)

qız < ET *kı:z* (ED, 679b) kız

q. 8b/4, 9a/6, 9a/7, 9a/8, 10b/11, 11a/3, 11a/6, 11b/7, 12b/4, 20a/1, 20a/3, 20a/7, 20a/9, 20a/11, 20b/8, 26b/13, 27a/8, 27a/13, 27b/1, 27b/4, 27b/4, 27b/10, 27b/13, 27b/14, 28a/5, 28b/2, 35b/11, 57b/5, 86b/5, 97a/11

(...) Uşol néçe künde Sulţān Aḥmed Mīrzā'nıñ qızı 'Āyışa Sulţān Bégim'din, kim evvel méniñ 'aqd-i nikāḥımğa kirgen bu édi, bir qız boldı. (...)

(...) Şu birkaç günde, Sultan Ahmed Mirza'nın benimle evli olan kızı Ayşe Sultan Begim'in bir kızı dünyaya geldi. (...)

q.+dın 11b/14

(...) Özgelerdin kiçik bir qızdın uluq Sulţān Nigār Ҳanım édi. (...)

(...) Sultan Nigar Hanım diğerlerinden küçük ve bir kızından büyük idi. (...)

q.+ı 9b/3, 9b/11, 10b/7, 10b/9, 11a/7, 11b/4, 11b/5, 12a/7, 12b/1, 12b/4, 18a/12, 19b/9, 20a/5, 20a/14, 27a/1, 27a/6, 27b/2, 27b/9, 28a/2, 28a/7, 29b/10

(...) Şāh Bégim Bedaḥşān şāhı Şāh Sulţān Muḥammedniñ qızı édi. (...)

(...) Şah Begim Bedaḥşan şahı Şah Sultan Muhammed'in kızı idi. (...)

q.+ınnı 16a/8, 28a/13, 28b/2

(...) Bir oğul bir qızın anası édi. (...)

(...) Bir oğul ve bir kızın annesi idi. (...)

q.+ımı 24a/12, 35b/10, 69a/12, 75a/8

(...) Uluğ oğlı Sulţān Mes'ūd Mīrzāğa aǵası Sulţān Aḥmed Mīrzānıñ Aq Bégim atlıq ikinçi qızını toy u āyın bile alǵan saçıqını keltürdi. (...)

(...) Sultan Mahmud Mirza'nın büyük oğlu Sultan Mes'ud Mirza ile büyük kardeşi Sultan Ahmed Mirza'nın Ak Begim adlı ikinci kızının törenle yapılan düğününün hediyesini getirdi. (...)

q.+ığa 20a/12, 38a/14

(...) Qızığa anasının atını oq qoyuldu. (...)

(...) Kızına annesinin adı koyuldu. (...)

q.+ıdın 11b/8

(...) Bu üçdin uluq, mezkūr bolğan üç qızıdın kiçik Sultān Maḥmūd Hān édi. (...)

(...) Sultan Mahmud Han, bu üçünden büyük ve sözü geçen üç kızdan küçüktü. (...)

q.+larnı 11b/3

(...) Egerçi özge ḥatunları hem bar édi velī oğlanlar ve qızlarnı anaları bu iki érdi.

(...)

(...) Eğer başka kadınları varsa da, oğlanlar ve kızlarının anneleri bu ikisi idi. (...)

q.+lardın 8b/8

(...) Barı qızlardın uluq Hānzāde Bégim érdi, ménıñ bile bir tuqqan érdi. (...)

q.+nı 11a/7

(...) Qızını 'Ubeyd Hān alıp édi. (...)

(...) Kızını Ubeyd Han almıştı. (...)

qızıl < ET kızıl (ED, 683a) kızıl

q. 3a/9, 5a/14, 18a/14, 63b/3

(...) Şekl ü şemâili : Bülend boyluq, qonqar saqallıq, qızıl yüzlüg, tonbul kişi érdi.

(...)

(...) *Şekil ve tipi: Uzun boylu, koyu sakallı, kızıl yüzlü ve şişman bir adamdı. (...)*

qoba < ET kaba (ED, 580b) kaba, şişman

q. 6b/14

(...) Şekl ü şemâili pest boyluq, tégirme saqallıq, qoba yüzlüg, tonbul kişi édi. (...)

(...) *Şekil ve tipi: Kısa boylu, değirmi sakallı, şişman yüzlü ve tombul bir adamdı.*

(...)

qol < ET qo:l (ED, 614b) el, taraf

q. 24a/7, 89b/6, 89b/11, 94a/7, 94a/8, 112b/13

(...) Vazî' ü şerîf, faqîr u miskîn nefrîn u du'â-yı badığa ağız açıp qol köterdiler.

(...)

(...) *Büyük ve küçük, fakir ve miskin lanet ve beddua için ağız açıp, el kaldırdılar.*

(...)

q.+da 34a/9, 56a/5

(...) Sultānlarnı oñ qolda bağışda olturguzdum. (...)

(...) *Sultanlara sağ tarafımda bağdaşta oturttum. (...)*

q.+ı 103a/3, 107a/11

(...) Yavuq yétkeç ħannıñ sol qolı bile keyindin évrülüp kélip ħannıñ allıda tüşüp

kéldi. (...)

(...) Yaklaşınca, Han'ın sol tarafı ile arkadan çevirip gelip, Han'ın önünde attan inip geldi. (...)

q.+um 107a/10

(...) Arada bir şāhrāh édi, mén bu sarıdın evvel ol sarıdın yolğa kirip yolda rū-be-rū bolduk andaq kim méniñ oñ qolum yağı sarı, Tenbel'niñ oñ qolı biziñ sarı boldı. (...)

(...) Ben bu taraftan o, o taraftan yola girip yol üzerinde karşılaştık, öyle ki, benim sağ tarafım düşmana ve Tenbel'in sağ tarafı bize çevrilmiş idi. (...)

q.+umdın 83b/11, 83b/11

(...) Uşbu üyniñ dālānıda oñ qolumdın yā sol qolumdın tutup andaq köterdiler kim bir ayağım yerden qoptı. (...)

(...) Bu evin avlusunda, sağ veya sol tarafımdan tutup, beni öyle yukarı kaldırdı ki, bir ayağım yerden kalktı. (...)

qol- < ET qol- (ED, 616b) istemek, rica etmek

q.-ğusıdur 87b/7, 114a/8

(...) Sulţān-ı kerem bu 'uzrnı qolğusıdur. (...)

(...) Yüksek ruhlu sultan bu kabahati affettirecektir. (...)

qolda- himaye etmek

q. 81b/13

(...) Fānnı oñ qolda qoyup Keştūd sarı yürüdük. (...)

(...) Fan'ı sağ tarafta himaye edip, Keştud tarafına yürüdük. (...)

q.-p 108b/9

(...) Yétip körüşüp “İnim bahadır émişsiz.” dép éligimdin qoldap çadırğa keltürdi.

(...)

(...) *Gelip görüşüp: “Kardeşim, kahraman imişsiniz” diyip elimden tutup (himaye edip) çadıra götürdü. (...)*

qoltuğ koltuk

q.+umğa 113a/2

(...) İbrāhīm Bég “hay hay” dép öte bergeç eşiglig törlüg yerdin ménin qoltuğumğa oq attı. (...)

(...) *İbrahim Bey “hey hey” diye geçiverince, çok yakın bir mesafeden, benim koltuğuma bir ok attı. (...)*

qon- < ET **qon-** (ED, 632a) gecelelemek, durmak

q.-up 34b/13, 73b/11, 77b/2, 81b/4

(...) Üç tört ara qonup Sarataq Kötelige yéttük. (...)

(...) *Üç dört gün geceleyip Saratak Geçidine vardık. (...)*

qonqar < ET **qonjur** (ED, 639b) koyu kestane rengi

q. 18a/13

(...) Şekl ü şem āili : Bülend boyluq, qonqar saqallıq, qızıl yüzlüg, tonbul kişi érdi.

(...)

(...) *Şekil ve tipi: Uzun boylu, koyu sakallı, kızıl yüzlü ve şişman bir adamdı. (...)*

qop- < ET **qop-** (ED, 580a) kalkmak

q.-ar 98a/5

(...) Bu nevāhīde Hā-Derviş yeli öksümes, hemîşe tund qopar. (...)

(...) Bu civarda Ha-Derviş rüzgarı eksik olmaz, her zaman şiddetli eser. (...)

q.-arıp 67a/5

(...) Qurgandın qoyığa baqa kūçe dék éki tarafđın faşıl qoparıp kéltürüp suğa yétkürüptürler. (...)

(...) Kurgandan aşağıya doğru, sokak şeklinde, iki tarafında duvar kaldırıp suya kadar getirmişler. (...)

q.-ğanda 80a/11

(...) H̱āce Yahyā qopğanda Şeybānī Han ta‘zīm qılıp qoptı. (...)

(...) Hoca Yahya yerinden kalktığında Şeyban, Han da saygı gösterip kalktı. (...)

q.-may 80a/10

(...) Şeybānī Han qopmay oq körüşti. (...)

(...) Şeybani Han, kalkmadan görüştü. (...)

q.-qaç 106b/9, 111a/1

(...) Qopqaç oq qılıç sağdaqnı bağlap fi’l-ḥāl atlandım. (...)

(...) Kalkar kalkmaz kılıç ve ok kılıfını bağlayıp, hemen ata bindim. (...)

q.-qandın 18b/7

(...) Mīrzā qopqandın sonj Ḥazret-i H̱āce buyurupturlar kim Mīrzā olturğan yérni baqqaylar. (...)

(...) Mirza kalktıktan sonra, Hoca hazretlerinin emri ile, Mirza’nın oturduğu yere bakmışlar. (...)

q.-tı 27b/4, 64b/4, 80a/11, 83b/12

(...) Uşbu üyniñ dālānıda oñ qolumdın yā sol qolumdın tutup andaq köterdiler kim bir ayağım yerdin qoptı. (...)

(...) Bu evin avlusunda, sağ veya sol kolumdan tutup, beni öyle yukarı kaldırdı ki, bir ayağım yerden kalktı. (...)

q.-tılar 32a/1, 83b/10, 110b/13

(...) Hān hem ta‘zīm qılıp qoptılar. (...)

(...) Han da saygı gösterip kalktılar. (...)

q.-tum 118b/1

(...) Qoptum. (...)

(...) Kalktım. (...)

q.-uñ 106b/7

(...) Tañ başıda él çüçük uyquda édi kim Qanber ‘Alī Bég qatrap yétip qıçqırıp ayttı kim “Yağı yétti. Qopuñ!” (...)

(...) Gün aғarırken, asker tatlı uykuda idi, Kanber Ali hızla gelip: “Düşman geldi, kalkın” diye bağırdı. (...)

q.-up 34a/8, 35b/12, 43b/8, 69b/4, 95b/5, 103a/5, 108b/12, 110a/7, 112a/10

(...) Uluğ Hān hem Kiçik Hān yaqın yétkeç qopup körüştiler. (...)

(...) Büyük Han da Küçük Han yaklaşınca, yerden kalkıp, görüştiler. (...)

qopar- < ET *kop-(X)r-* (ED, 586a) kalkmak, inşa etmek

q. 38b/8

(...) ‘Abdül Kerîmniñ atını Mehdî Sulţān çerkesî qılıç bile sançqaç oq atı yıqılay özi qopar hâlette Mehdî Sulţān éligini bendidin tüşüre çaptı. (...)

(...) Mehdi Sultan Abdülkerim’in atına çerkes kılıcı ile vurup, at yıkılınca kendisi kalkmak üzere iken, Mehdi Sultan onun elini parmağından kesip düşürdü. (...)

q.-ıp 31a/3, 34b/8

(...) Ol küni yigitler şūhluq qılıp yétken bile oq qurğanınıñ taşıda yañı tām qoparıp saladurğan qurğanını aldılar. (...)

(...) O gün yiğitler kendi başlarına hareket edip, gelir gelmez hemen kurganın dış tarafında, henüz tamamlanmakta olan bir kurganı ele geçirdiler. (...)

q.-ıpturlar 47a/5

(...) Bu ‘imāretniñ dört burcıda dört manār dék burclar qoparıpturlar kim yoqqarığı çıkar yollar bu dört burcdındur. (...)

(...) Bu binanın dört köşesinde dört tane, minareye benzer, burç konulmuştur, üst kata bu kulelerden çıkılır. (...)

q.-ğan 36b/6

(...) El-qazā, mīrzā tahāretqa kirgen öyniñ arqa tarafıda hışt bile tığa qoparğan eşiki bar ékendür. (...)

(...) Tesadüfen Mirza’nın abdest için girdiği evin arka tarafında, tuğla ile örülmüş, bir kapısı varmış. (...)

q.-maq 34b/10

(...) Bu iki ay iki yarım ayda ğayr az siyāset ve naqb salmaq serküb qoparmaq ve taş atmaq dın özge yahşı uruş salmadı. (...)

(...) Bu iki iki buçuk ayda bütün iş delik açmak, kalecikler kurmak ve taş atmaktan ibaret kaldı, sağlam bir savaş olmadı. (...)

qopuz < ET **qopuz** (ED, 588a) **kopuz**

q.+nı 22a/9

(...) Qopuznı yahşı çalır édi. (...)

(...) Kopuzunu iyi çalardı. (...)

qor[q]- < ET **qorq-** (ED, 651b) **korkmak**

q.-maq 41b/10

(...) Bu Mîrzâlar andaq ifrâṭ bile fısq u ‘ayşğa meşğûl édiler kim atası dék kâr-dîde vü kâr-gerde pâdşâh tüşçilig yol kélip Ramazân dék müteberrik ü ‘azîz ayğa kéçelik fırsat qalıp atasıdın imenmey Téñridin qorqmay henüz işi çağır içmek édi. (...)

(...) Bu mirzalar o derece zevk ve sefa ile meşguldüler ki babaları gibi, tecrübeli ve akıllı bir padişah onlara yarım günlük bir mesafeye kadar yaklaştığı ve ramazan gibi, mübarek ve aziz aya girmek için bir gece kaldığı halde, onlar babalarından çekinmeden ve Tanrıdan korkmadan, yalnız şarap içmek, zevk ve sefa sürmek ile meşgul idiler. (...)

q.-maq 54a/7

(...) Qor[q]maq anda aşle[n] yoq érdi. (...)

(...) Korkmak onda aslen yoktu. (...)

qorqaqlıq < *qorqaq+IXk* **korkaklık**

q.+qa 35a/9

(...) Hândeqdin çıqmağanlar qorqaqlıqqa atıqıp bîdillik bile efsâne boldılar. (...)

(...) Siperden çıkmayanlar korkaklıkla şöhrət bulup cesaretsizlikləri ilə efsane oldular. (...)

qorqunç < ET *kork-ınç/kork-unç* (ED, 654b) korkunç olan şey

q.+ı 88a/10

(...) Çün né miqdār yamanlıqlar andın nisbet bu hāne-i vā‘değə vāqı‘ bolup édi, néçük kim maqşūd mezkūr boldı, bizdin qorğunçı köprek édi. (...)

(...) Çünkü, yukarıda söylendiği gibi, ondan bu aileye pek çok kötülük gelmişti ve bizden fazla korkuyordu. (...)

q.+ıdın 24a/3, 29b/7, 52a/6, 85b/10, 104a/3

(...) Yana bir bu kim şehri u bazarı belk Türk ü sipahinin emred oğlanlarını çehre qılır qorğunçının öydin çıqmas édiler. (...)

(...) Şehir halkının, esnafın ve askerlerin bile çocukları, götürülüp çehre yapılır korkusu ile, evden çıkmazlardı. (...)

q.+tın 52a/14

(...) Moğollar içide ri‘āyet qılğan i‘timādlıq kişimiz Tolun Hāce üçün Semerqandın Moğol ulusu qaça kırışkənde Tolun Hācenı yiberilip édi kim élge naşihat qılıp tevehhümnı hātırlarının çıqargay tā él qorğunçın ser be-bād bérmegeyler. (...)

(...) Moğullar arasında kendisine saygı ve güven duyulan adamımız Tolun Hoca, Semerkand’dan Moğul ulusu kaçımaya başladığında askere nasihat edip, acıyı gönüllerinden çıkarması ve askerın korkudan kendilerini tehlikeye atmaması için, Tolun Hoca gönderilmişti. (...)

qorın < ET qorın (ED, 661b) kuşak, kemer

q.+ı 102b/10

(...) Tanılası Kiçik Han dadam maña Moğulça resmlıq baş ayaq ve qorını ve égerlig
hāşşa atını ‘ināyet qıldı. (...)

*(...) Ertesi sabah, Küçük Han dayım bana, Moğul geleneğince tepeden tırnağa birt
akım elbise ile, kendi kemerini ve eğerli has atını hediye etti. (...)*

qorq- < ET qork- (ED, 651b) korkmak

q.-sa 94b/6

(...) Eger közüñiz qorqsa köz[ü]ñizni bağlap yürüp rü-be-rü bolalıñ. (...)

(...) Eğer gözünüz korkuyorsa, gözünüzü bağlayıp yürüyelim ve karşılaşalım. (...)

qoruğ < sahra, yaban → qoruq

q.+nın 107b/14

(...) Uluğ Han qoruğnıñ yanıd[a], méniñ uluğ anam Ésen Devlet Béğim’niñ bāğığa,
kim Qoş Tegirmen’ge mevsümdur, tüşti. (...)

*(...) Büyük Han korunun yanında, büyük annem Esen-Devlet Begim’in Koş-
Tigirmen adlı bahçesine indiler. (...)*

q.+ıda 82b/14

(...) Hamza Sultān bile Mehdī Sultān tavābi‘ u lavāhıqı bile Semerqand’nıñ
yavugıda Büdene Qoruğı’da olturup édi. (...)

*(...) Hamza Sultan ile Mehdi Sultan, adamları ile, Semerkand yakınında, Büdene
Korusu’na yerleşmişlerdi. (...)*

qoruq < sahra, yaban → qoruğ

q. 114a/8

(...) Qolnıñ içi kişi memeridin yıraq ǵalvet yol qol yuqqarı oq yürüp sunı oñ qolǵa qoyup yana bir qoruq qolǵa kirdük. (...)

(...) Bu dereden yukarıya doğru yürüyerek, suyu saǵ tarafa bırakıp, tekrar bir kuru dereye girdik. (...)

qoş- < ET қош- (ED, 670b) katmak

q.-ǵandın 72b/13

(...) Yürüp élig qoşǵandın kéyin kéyin ténri rāst keltürse birisi çıqmas. (...)

(...) Şimdi üzerine yürürsek, Tanrı rast getirirse, hiçbir kurtulmaz. (...)

q.-qaylar 103b/9

(...) Ǵanla[r] meşveret qılıp rā'yları muña qarār taptı kim maña bir pāre çerig qoşqaylar. (...)

(...) Hanlar fikir alışverişi yapıp bana bir miktar asker katacaklar. (...)

q.-sak 117b/5

(...) Eger anı tanıp özimizge qoşsak, ǵüb édi. (...)

(...) Eğer onu tanıyıp, kendimize katsaydık, iyiydi. (...)

q.-tılar 52a/5, 103b/13

(...) Alarnıñ istid'ası dék çün müyesser bolmadı, qaçıp bargan tevehhümluq éllerni tamām tilep özlerige qoştılar. (...)

(...) Onların istediklerini alamadıkları için, kaçıp giden ve kedere kapılan halkı da kendilerine kattılar. (...)

q.-up 76b/11, 109a/11, 110a/4, 61a/14, 23a/9, 42b/1, 57a/6, 58b/12

(...) Velîni ve Bâqîni Bedi'üzzamân Mîrzâğa qoşup Sultân Mes'ud Mîrzânın üstige Hişârga yiberdi. (...)

(...) Veli ve Baki'yi Bediüzzaman Mirzaya katıp Sultan Mes'ud Mirza üstüne Hisar'a gönderdi. (...)

q.-uptur 72a/12

(...) Sultân Muhammed Hâtîke'ni, kim Sultânımğa meşhûr édi, Ahmed Bég bile ta'yîn qılıp beş altı miñ çerig qoşuptur. (...)

(...) Sultanıma diye ünlü olan oğlu Sultan Muhammed Hatike'yi, Ahmed Bey ile birlikte, görevlendirmiş ve onlara beş altı bin asker katmıştır. (...)

qoşla- beraberine almak

q.-p 114b/4

(...) Éki yahşî atnı bu aradın alıp siz ve Mîrzâ Qulı Kökeldaş at qoşlap ıldam yürün.
(...)

(...) Bu atlar arasından iki iyi at alıp, siz ve Mirza Kulu Kökeltaş, atları beraberine alıp çabuk yürüyün. (...)

qoşmaq qoş+mAk koşmak

q.+nı 73a/2

(...) Şabâh her qanda bolsa uçratur biz dép fi'l-ḥâl élig qoşmaqı şalâh körmediler.
(...)

(...) Sabah her nerede ise buluruz diyip ve tamamen koşmayı uygun görmediler. (...)

qoşul < ET *koş-ul-* (ED, 673a) katılmak

q.-alıñ 119b/10

(...) Her ʃavır qılıp barıp ʃanlarǵa qoşulalıñ. (...)

(...) Ne yapıp edelin varıp hanlara katılalım. (...)

q.-dı 72a/4

(...) Köç ve ehl-i ‘iyālını Taşkend’te qoyup özi kélip inisi Tenbel’ǵa qoşıldı. (...)

(...) Göç ve ailesini Taşkend’de bırakıp, kendisi gelip, küçük kardeşi Tenbel’e katıldı. (...)

q.-dılar 27b/8, 63a/10, 101b/6

(...) Bular hem Bāqī Çaǵāniyānnıñ köçi bile kélip qoşıldılar. (...)

(...) Bunlar da Baki Çaǵanyani’nin göçü ile gelip katıldılar. (...)

q.-ǵan 65a/10

(...) Aralaǵunça Tenbel ʃod kélip Moǵullarǵa qoşulǵan ékendür. (...)

(...) Bunlar gidinceye kadar Tenbel de gelip, moǵullara katılmıştır. (...)

q.-masun 73b/11

(...) Tenbel’ǵa qoşulmasun dép aralay atlanduk. (...)

(...) Tenbel’e katılmasın diye, yolda yakalamak için, harekete geçtik. (...)

q.-up 11a/9, 28b/6, 30a/1

(...) Ebā Bekir Mīrzāǵa Mezīd Bég Argun ve Qaraqoyluq Türkmen bégleri qoşulup Sultān Maǵmūd Mīrzānıñ üstige Hışārda kélgende Sultān Maǵmūd Mīrzā aǵasıǵa Semerqandǵa bardı. (...)

(...) *Eba Bekir Mirza, Mezid Bey Argun ve Karakoyunlu Türkmen beyleri ile birleşip, Sultan Mahmud Mirza'nın üstüne Hisar'a geldiklerinde, Sultan Mahmud Mirza, Semerkand'a büyük kardeşinin yanına gitti. (...)*

q.-ur 88b/13, 89a/1

(...) Şabāhığa bizge qoşulur. (...)

(...) *Sabahına bize kılır. (...)*

qoşuq < ET qoşuğ (ED, 671b) koşma

q.+larmı 13b/7

(...) Ol zamān destūrı birle içkülerde qoşuqlarını yahşı aytur ékendür. (...)

(...) *O zamanın geleneği üzere, içki meclislerinde iyi koşma (koşuk) söylemiş. (...)*

qoşun ordu, alay

q.+ıñız 119b/3

(...) Yana bir néçe yigit qoşuñız. (...)

(...) *Bunlara birkaç yiğit katınız. (...)*

qota < Moğ. Uç

q.+sıdın 100a/12

(...) Yana üç parça uzun bözni üç tuğnıñ qotasıdın qoyıraq bağlap tuğnıñ yığaçınıñ astıdın alıp keltürüp bir bözniñ ucını han basıp turdı. (...)

(...) *Üç parça uzun bezi üç tuğun kuyruğundan az aşağı bağlayıp, tuğ direğinin altından geçirip, getirip bir bezin ucuna Han ayakları ile bastı. (...)*

qoy < ET ko:ñ (ED, 631a) koyun

q. 32a/13, 42b/9, 57a/10

(...) Qāsım Bég barıp yégirme miñge yavuq qoy ve miñ-miñ bés yüz at alıp çerig élige üleşti. (...)

(...) Kasım Bey varıp yirmi bine yakın koyun ve bin bin beş yüz at alıp, askere paylaştırdı. (...)

q.+ları 32a/9

(...) Atları köp ve qoyları qalındur. (...)

(...) Atları ve koyunları çoktur. (...)

q.+mı 52b/10

(...) H̱āce Qādī evvel qal‘adārlıqta méniñ devletẖāhlığım üçün on sekiz miñ qoynı qurgandağı yigitlerge ve biziñ bile bolğan yigitlerniñ köçlerige üleşti. (...)

(...) Hoca Kadı o kalenin korunmasında bana olan saygı ve ilgisi sebebiyle on sekiz bin koyununu kurgandaki yiğitlere bizim ile olan yiğitlerin göçlerine paylaştırdı.

(...)

q.+umızını 64a/8

(...) Bī-taḥṣīṣ bizniñ közümiñniñ utrusıda bizniñ atımıznı minip biziñ tonumızını kéyip biziñ qoyumızını yép yürügeyler. (...)

(...) Bunların bizim gözümüzün önünde, bizim atımıza binip, bizim giyeceğimizi giyip ve bizim ekmeğimizi yiyip duracaklar. (...)

qoy- < ET ҡo:ɖ- (ED, 595b) bırakmak, koymak

q.-a (qoya bérðiler) 62b/4

(...) Kömek k  lgenler aldarap k  meni yuqqarı tartmay köçken yerdin oq qoya b  rdiler. (...)

(...)Yardıma gelenler şaşıırıp gemiyi yukarıya doğra çekmeyip, bulundukları yerde bırakıverdiler. (...)

q.-a (qoya kırıştı) 89b/12

(...) Keyindin ve ilgeridin ğanı m kişisi zorlap oq qoya kırıştı. (...)

(...) Arkadan ve   nden zorlayarak, düşman ok bırakmaya (atmaya) başladı. (...)

q.-a (qoya kırıştiler) 90a/4

(...) K  yin   vr  lgen kişi hem k  lip bizniğ   uğqa oq qoya kırıştiler. (...)

(...) Arkamıza geçen adamlar da gelip, bizim alaya ok atmaya başladılar. (...)

q.-a b  r- 7a/2, 34a/2

(...) Sult  n H  sey  n M  rz  niğ ilęarını basıp bu b  glerniğ ekşerini tüşürüp yana qoya b  rdiler. (...)

(...) Sultan H  sey  n Mirza'nın akıncılarını yenip beylerin çoğunu ele düşürüp tekrar serbest bıraktılar. (...)

q.-alı  117a/10

(...) Bende 'Al   bile Baba Sayr  m   ayttılar kim "Atlar   ki k  nd  r kim boğuz [ta]pmadı. Cölgege tüşüp atlarını otęa qoyalı ." (...)

(...) Bende Ali ile Baba Sayrami: "Atlar, iki gündür hiç yem bulamadılar. Ovaya inip, ota bırakalım." dediler. (...)

q.-ar 66b/10, 82b/5, 109a/2, 37a/12

(...) Ribāṭ-ı H̱āce'ğa bargan bēgler şatu qoyar maḥalda tuyupturlar yā tuydurupturlar. (...)

(...) Ribat-Hoca'ya giden beyleri, merdiven bıraktıkları sırada, kurgandakiler duyarak, geri çevirmişler. (...)

q.-ar édi 18b/2

(...) Destārın ol zamān destūri bile çār-piç çırmayp 'alāqasını ilgerirek qaşının üstige qoyar édi. (...)

(...) Sarığını, o zamanın geleneğine göre, çar-piç sarar ve ucunu biraz öne, kaşının üstüne koyardı. (...)

q.-arlar 105b/2, 105b/8, 25a/10

(...) Moğullar yağı kişisi ḥayāl qılıp süren ṭabl-i bāz çalıp oq qoyarlar. (...)

(...) Moğullar onu düşman (olarak) hayal edip, harp çığlığı atıp, davul çalıp, ok atarlar. (...)

q.-dı 42a/6, 75a/1

(...) Oğlı Muḥammed Dost ḥod pādşāhāne bünyādlar qoydı. (...)

(...) Oğlu Muhammed Dost da padişah gibi davranıyordu. (...)

q.-dılar 51a/12, 104b/12

(...) Biz dört kişidin özge cemī' qaçmaqqa öz oq yüz qoydılar. (...)

(...) Bizim bu dört damımızdan başka, bütün asker kaçmaya devam etti. (...)

q.-duk 64a/4, 83a/2, 91a/12, 105a/4, 117a/4, 117a/11

(...) Barı bégler vü yigit yéleñ bile sözleşip sözni muña qoyduk kim Şeybānī Han Semerqand'ını yaqında alıp henüz él aña ve ol élge köñül tohtamaydurlar. (...)

(...) Bütün beylerle görüşüp şuna karar verdik: “Şeybani Han Semerkand'ı alalı çok olmamıştır; halk henüz ona ve o da halka gönülden bağlanmamıştır. (...)

q.-ğan 19b/2, 20a/13, 100b/6, 110b/14, 111b/7

(...) Moğolnın çapqunçısı birin ikin çerignin keynidin kélip partalğa élig qoyğan bile munça qalın çerig uruş yoq biribirge baqmay buzuldılar. (...)

(...) Moğul akıncıları birer ikişer askerin arkasından gelip, askerin ufak tefek eşyasını ele geçirmeleri ile, bu kadar çok asker, hiç bir çarpışma olmadığı ve birbirleri ile karşılaşmadıkları halde, bozuluverdi. (...)

q.-ğaylar 37a/7, 74a/12

(...) Sütünğa yapışqan bile qoyğaylar mu? (...)

(...) Sütuna yapışmak ile bırakırlar mı? (...)

q.-madı 109a/3

(...) Fetile qoymadı. (...)

(...) Fitil koymadı. (...)

q.-madılar 61b/13

(...) Bolğan yigitler yasanıp çıqtılar, maḥalāttın ilgeri kélgeni qoymadılar. (...)

(...) Var olan yiğitler, karşı çıktılar ve düşmanı mahallelerden daha ileriye bırakmadılar. (...)

q.-maduk 111a/11

(...) Köprüge hem kişi qoymaduk. (...)

(...) Köprüye de kişi bırakmadık. (...)

q.-mağaylar 17a/6

(...) Yana bir bu kim bizniñ sipāhī u ra‘iyyetni andaq yekdil ü yekcihet taptılar kim tā cān u tenleride ramaq u tüvān bardur, cān tartmaqlardın qoymağaylar. (...)

q.-maqqa 30b/5

(...) Tamām attın tüşüp şībe qoymaqqa meşgūl boldı. (...)

(...) Hepsi atlarından inmiş olup, ok atmakla meşguldüler. (...)

q.-mas 21a/5, 65a/14

(...) Bu elçi her néçe müzāyaqa qılır, qoymas. (...)

(...) Bu elçi her ne kadar yoksulluk çekse de, bırakmaz. (...)

q.-maslar 110a/12

(...) Qurğan éli qurğannıñ yaqınığa kélgeni qoymaslar édi. (...)

(...) Kurgan halkı onları kurganın yakınma gelmeye bırakmıyordu. (...)

q.-sa 37a/12

(...) Her kim taht dā‘iyesi bile baş qoysa hem munda qoyar hattā kim kināyeti bolup édi kim “Filān pādšāhzādeni Kōk Serāyğa çıqardılar,” ya‘nī öltürdiler. (...)

(...) Her kim taht kavgası yüzünden başını kaybeder ise, burada kaybeder. Hatta “Filān şehzadeyi Göksaray’a çıkardılar” sözü, onun öldürüldüğüne kinaye olmuştu. (...)

q.-up 61a/5, 63a/3, 66b/14, 72a/3, 72b/5, 73a/12, 78b/7, 81b/13, 83a/4, 84a/4, 84a/6, 88b/11, 89b/13, 90a/7, 92b/13, 96b/7, 99b/2, 103b/10, 104b/13, 105a/7, 106b/13, 110a/6, 112a/6, 114a/8, 118b/4, 16a/11, 16a/13, 20a/4, 22a/12, 23b/2, 25b/10, 32b/4, 34b/3, 38a/4, 38a/14, 42a/4, 43b/11, 56a/5, 56a/6, 59a/9, 59b/14

(...) Sultān ‘Alī Mīrzā haber tapıp özi Pulğur ve Mesīḥa kūhistānlarğa çıqıp atakesi Şeyḥ Zünnūnnı Ura Tépede qoyup édi. (...)

(...) Sultan Ali Mirza haber alıp, kendi Pulgur ve Mesiha dağlarına çıkıp, ve Ura Tepe’de atakesi Seyh Zünnun’u bırakmıştı. (...)

q.-uptur 47a/11

(...) Eyvānnıñ içide bir uluq taş taht qoyuptur, tūlı taḥmīnen on dört – on bés qarı bolğay, [‘ar]zı yéti-sekiz qarı, ‘umqı bir qarı. (...)

(...) Sarayının içine, taht olarak, büyük bir taş koydurmuştur; uzunluğu, tahminen, on dört on beş, genişliği yedi sekiz ve yüksekliği bir karıdır. (...)

qoyı < ET kodı (ED, 596a) aşağı

q. 46a/5, 62b/5

(...) Qurğan’ğa öte almay qoyı tüşti[ler]. (...)

(...) Kurgan’a geçmeden, aşağı gitti. (...)

q.+dın 41b/1

(...) Gerzevānnıñ ayağıda [Yek]Çırāğ Öleñige qoyıdın Sultān Hüseyn Mīrzā, yoqqarıdın Bedī‘üzzamān Mīrzā kældiler. (...)

(...) Gerzevan eteğinde bulunan Yekçirag Çayır’ına, aşağıdan Sultan Hüseyin Mirza, yukarıdan da Bediüzzaman Mirza geldiler. (...)

q.+ğı 81b/12, 92a/6, 98a/4, 99a/4

(...) Qoyıǵı qaçqanlar ħod qaçmaqları bile oq bolup édiler. (...)

(...) Aşaǵıya kaçanlar kaçmakta devam ediyorlardı. (...)

qoyıraq < *qoyı+rAk* daha aşıǵı

q. 83a/10, 99a/4, 100a/12, 107b/10

(...) Bu Āb-Bürden'din qoyıraq bir çeşme tüşüptür. (...)

(...) Bu Ab-Burden'den daha aşıǵıda bir çeşmedir. (...)

qoymaq qoy-mAq koymak

q.-maq 111a/10

(...) Köprüge kişi qoymaq kérek édi. (...)

(...) Köprüye kişi koymak gerekti. (...)

qoymaqlıq *qoy-mAq+lıq* koyma, bırakma eylemi

q. 114b/6

(...) Fi'l-ħāl birevni yaǵı arasıda tüşürüp qoymaǵlıq ħuş baqmadı. (...)

(...) Fakat içlerinden birini, düşman içinde, atsız bırakmak iyi deǵildi. (...)

qoyuǵ < ET qoyug/qoğuk (ED,676b) koyu

q.+a 67a/4

(...) Qurǵandın qoyıǵa baqa kũçe dék éki ħarafdın faşıl qoparıp kélťürüp suǵa yétkürüptürler. (...)

(...) Kurgandan aşağıya doğru, sokak şeklinde, iki tarafında duvar yapıp suya kadar getirmişler. (...)

qoyul- < ET *qoy-ul-* (ED, 677a) koyulmak

q.-dı 20a/13, 24b/9, 63b/13, 106a/1

(...) Tutluq yolu bile kélip Andicān'nın cenüb tarafığa Hākān'ğa namāz-ı peşinde çapqun qoyuldı. (...)

(...) Tutluk yolu ile gelip, Andican'ın güney tarafına, Hakan'a öğle namazı vaktinde akıncı gönderildi. (...)

q.-ğusıdur 16b/6

(...) H̱āce Qādī nı ve Uzun Hasan-ı H̱āce H̱useynni elçilikke bu maẓmūn bile yiberildi kim "Bu vilāyetle mülāzımlardın bir kişini ḥod qoyulğusıdur." (...)

(...) Hoca Kadı, Uzun Hasan ve Hoca Hüseyin, elçi olarak, gönderildiler. Söyleyecekleri söz şu idi: "Bu vilayete onun adamından biri nasılsa koyulacaktır. (...)

q.-up 10b/10, 52b/7, 72a/5, 77b/5

(...) Çérig atlanurda Andicānda 'Alī Dost Tagayini ve Aḥsīde Uzun Haşannı qoyulup édi. (...)

(...) Asker atlandığında Andican'da Ali Dost Tagayi ve Ahsi' de Uzun Haşan bırakılmıştı. (...)

qoyun < ET qoyun (ED, 678a) koyun

q.+ğa 116b/12, 119b/11

(...) Her birimiz bir nānı qoyunğa salıp ıztırāb bile yanıp yuqarı puštenin üstige çıqıp bir qulda atlarını bağlap her qaysımız her tarafğa bir bülendiğa çıqıp qaravulluq qılıp oturduk. (...)

(...) Her birimiz bir ekmeği koynumuza koyup, aceleyle dönüp, tepenin üstüne çıkıp, bir derede atları bağlayıp, her birimiz bir tarafa, bir yüksek yere çıkıp, gözetleyerek oturduk. (...)

q.+mı 97a/5

(...) Dıhket'nin qoyını qırq min çınarlar édi. (...)

(...) Dıhket'in koyununu kırk bin kadar tahmin ederler. (...)

quçuş- < ET quçuş- (ED, 593a) kuçaklaşmak

q.-up 103a/5

(...) Ğalebe quçuşup turdılar. (...)

(...) Kucaklaşıp durdular. (...)

qul < ET qul (ED, 615a) köle, esir

q. 37b/10, 43b/4

(...) İş aña yétti kim biznin él ħandeq yaqasığaça barıp qul ve dādek kéltürürler édi.
(...)

(...) İş o dereceye vardı ki, bizimkiler hendek kenarına kadar gidip, esirler getiriyorlardı. (...)

qulaq < ET qulkağ (ED, 621a) kulak

q. 74a/8, 95a/8, 115b/8

(...) Çün éki uluq bég bu éki merdek édi, eger bularnıñ söziqe qulaq salmay şulı balmasa özge iħtimālları hem bar édi. (...)

(...) Bu iki adam bizim iki büyük beyimiz oldukları için, bunların sözüne kulak asmayarak, barış yapılmazsa, başka şeyler yapma ihtimalleri de vardı. (...)

q.+ımgā 111b/8

(...) Cihāngīr Mīrzā méniñ qulağımgā ayttı kim “Bularnı tutmaq kérek.” (...)

(...) Cihangir Mirza benim kulağıma: “Bunları tutmak gerek.” dedi. (...)

q.+ları 72b/4

(...) Köp kişiniñ qulaqları alma dék qabarçuqlanıp édi. (...)

(...) Çoğu kişinin kulakları elma gibi kabarmıştı. (...)

q.+qa 54b/14

(...) Uş mundaq maħalda muħāliflerniñ firīb-āmīz sözlerini qulaqqa alıp işlāħ ħikāyetini arağa salıp H̄`āce Ebū’l Mekārim bile Tenbel aġası Bég Tilbeni, kim ol maħalda ħānnıñ eşik aġası édi, elçilikke yiberdiler. (...)

(...) Böyle bir zamanda, karşıtların hileli sözlerine kulak verip, barış masalını ortaya atıp, Hoca Ebülmekarim ile Han’ın eşik aġası ve Tenbel’in büyük kardeşi olan Beg Tilbe’yi elçiliğe gönderdiler. (...)

qulluġ < ET *kul+IUK* kulluġ (ED, 620b) kulluk

q.+ıġā 39b/2

(...) Sözleri bu édi kim “Baysungur Mīrzā köçüp yangaç biz ayrılıp pādşāh qulluġıġa kéldük.” (...)

(...) *“Baysungur Mirza geri dönünce, biz ondan ayrılıp, padişah hizmetine geldik” dediler. (...)*

q.+umuznı 104a/7

(...) Éli biziñ qulluğumıznı qabül qılıp kişi yiberip maña kirdiler. (...)

(...) *Halkı bize bağılı olmayı kabul edip, adam gönderip, idaremize girdiler. (...)*

qulluq < ET *kul+IUK* *qulluq* (ED, 620b) *kulluk*

q. 60b/1, 62b/12, 82b/7

(...) Mergīnānnı tapşurup bir nev‘ qulluq ve hıdmetkārılıq qılğay mén. (...)

(...) Merginan’ı teslim edip, öyle bir kulluk ve hizmetkarlık yapacağım. (...)

q.+nı 31b/3

(...) Āhır İbrāhīm Saru ‘āciz bolup H̱āce Mevlānā-yı Qāḍīniñ tavassuṭı bile qulluqnı ihtiyār qılıp Şevvāl ayında qılıç sağdağını boynığa asıp kélip mülāzemet qılıp qurğannı tapşurdı. (...)

(...) *Nihayet, İbrahim Saru aciz kalıp, Hoca Mevlana Kadı’nın ara buluculuğu ile kulluğu kabul edip, şevval ayında kılıç ve ok kılıfını boynuna asarak gelip, hizmetimize girdi ve kurganı teslim etti. (...)*

qulluqçı *kul+IUK+çI* *hizmetkar*

q. 93a/6

(...) Uruş ol taraf bolğan üçün bolcar éli ġāfil bolup qul ve qulluqçı iş küç üçün üyge ve bāzārga barıp tarqaşıp édiler. (...)

(...) *Savaş başka tarafta başladığı için, karargahtakiler bu işten habersiz olduklarından, adamları, işleri güçleri için, evlerine veya pazara dağılmışlardı. (...)*

qum < ET kum (ED, 625b) kum

q.+ğa 2a/4

(...) Türkistāndın haylī qoyıraq bu deryā tamām qumğa siñer hīç deryāğa qatılmas.

(...)

(...) Türkistan' dan epey aşağıda bu nehir büsbütün kumlar arasında kaybolur ve hiçbir nehire karışmaz. (...)

qur < ET qur (ED, 642a) kuşak, kemer

q. 102b/11

(...) Meftülluq Moğulī bōrk ve sançma tikken Hıṭāyī atlas ton ve Hıṭāyī qor burunqı resmliq taşǵı çantayı bile. (...)

(...) Moğul bōrkü, elbise işlemeli Çin atlasından ve kuşak da Çin kemer olup, eski şekilde düzenlenmiş. (...)

qur- < ET qur- (ED, 643a) kurmak

q.-up 34b/5

(...) Yana mīrzā tüşken şimāl tarafıdın qazan qurup qalın taş urup bir burcnı kevek qılıp édiler. (...)

(...) Bir defa da Mirza'nın bulunduğu kuzey tarafından, kazan kurup, birçok taş atarak, kalenin bir burcunu tahrip etmişlerdi. (...)

qurğan hisar, kale

q. 61a/9, 62a/1, 62a/5, 63a/7, 66b/14, 67a/2, 67a/8, 91a/12, 92a/11, 94a/7, 94b/10, 101a/10, 104b/1, 105b/10, 106b/1, 106b/1, 109b/7, 110a/11, 112b/3

(...) Yana ékkiley qurğan yavugıǵa kélmediler. (...)

(...) Bir daha kurgan yakınına gelmediler. (...)

q.+da 85b/3, 85b/11, 91a/6, 91a/8, 106a/12, 110b/9, 111b/11, 113a/10

(...) Törtünçi bu kim ğanīmi qurğanda émes édi Bāğ-ı Zāğān'da édi. (...)

(...) Dördüncü, düşman kurganda değil, Bağ-ı Zagan'daydı. (...)

q.+dağı 111a/1

(...) Hānlar Andicān'dın qopqaç Oş ve Margīnān éli hücūm qılıp qurğandağı Moğulları tutup talap urup qavlap çıkardılar. (...)

(...) Hanlar Andican üzerinden kalktıktan sonra, Uş ve Merginan halkı hücum edip, kurgandaki Moğulları tutup yağma edip, vurup, kovup çıkardılar. (...)

q.+daqılar 66b/11

(...) Muḥālifler kim Andicān'ğa barurlar, kéçe bile ḥandaqqa kirip faşılğa şatu qoyar çağda qurğandağılar tuyarlar. (...)

(...) Andican'a gitmiş olan karşıtlar varıp, gece hendeğe girip, kaleye merdiven koydukları vakit, kurgandakiler duyarlar. (...)

q.+dın 67a/4, 67a/8, 91b/3, 94b/9

(...) Qurğandın qoyığa baqa kūçe dék éki ṭarafdın faşıl qoparıp kéltürüp suğa yétkürüptürler. (...)

(...) Kurgandan aşağıya doğru, sokak şeklinde, iki tarafında duvar yapıp suya kadar getirmişler. (...)

q.+ğa 62b/4, 67a/7, 95a/1, 104b/6, 110a/5

(...) Qurğan'ğa öte almay qoyı tüşti[ler]. (...)

(...) Kurgan'a geçmeden aşağıya gittiler. (...)

q.+1 62a/9, 82a/13, 104a/6, 109b/13

(...) Keştūd qurğanı ḥod buzuğ ékendür. (...)

(...) Keştud kurganı harap durumdaymış. (...)

q.+1da 66b/13, 67a/8, 73a/10, 82a/12, 83a/11, 96a/10, 105b/13, 112b/2

(...) Fāndın ötkēç Keştūd qurğanıda Özbek kişisi bar ḥayāl qılıp Keştūd üstige ilğaduk. (...)

(...) Fan'dan geçince, Keştud kurganında Özbek adamı olabileceğini düşünüp, Keştud üstüne akın ettik. (...)

q.+1dın 83b/13

(...) Bir éki kündin soñ Esfidek Qurğanı'dın Vesmend Qurğanı'ğa kélildi. (...)

(...) Bir iki gün sonra, Esfidek Kurganı'ndan Vesmend Kurgan'ına gelindi. (...)

q.+1ğa 62a/11, 73b/12, 82b/8, 83b/13, 86a/13, 104a/2, 110a/1, 110b/9

(...)Yār Yaylaq kēntleridin Esfidek Qurğanı'ğa kéldük. (...)

(...) Yar Yaylak kentlerinden Esfidek Kurganı'na geldik. (...)

q.+1mı 63a/6, 63b/9, 74a/3, 77b/4, 77b/10, 81b/10, 82b/3, 83a/4, 109b/14

(...) Tenbel Cihāngīr'ni alıp Bişḥārān qurğanını arqayı tüştı. (...)

(...) Tenbel, Cihangir'i alıp, Bişharan kurganının arkasına indı. (...)

q.+1mıñ 61a/6, 82b/12, 91a/5, 110a/11

(...) Béş altı yüz kişi bile Semerqand qurğanınıñ içide édi. (...)

(...) Beş altı yüz kişiyle Semerkand kurganının içindeydi. (...)

q.+lar 61b/4, 86a/5, 86a/7

(...) Bā'zı qurğānlar Özbek kişisini qavlap bizge kirdiler. (...)

(...) Bazı kurganlar ise, Özbekleri kovup, bizim idaremize girdiler. (...)

q.+larda 81b/12, 110b/14

(...) Özbek Semerqand'nı alganda H'āce Dīdār'da tura almay Yār Yaylaq'qa kélip qoyıǵı qurğānlarda édi bérkitip olturupturlar. (...)

(...) Özbekler Semerkand'ı aldıǵında Hoca Didar'da kalamayarak, Yar-Yaylak'a gelip, daha aşaǵıda bulunan kurganları saǵlamlaştırıp oturmuşlardır. (...)

q.+lardın 86a/6, 104a/9

(...) Bā'zı qurğānlardın Özbek daruǵaları tevehhüm qılıp salıp çıqtılar. (...)

(...) Bazı kurganlardan Özbek valileri, korkup, bırakıp çıktılar. (...)

q.+largā 111a/13

(...) Ah̡sī'ǵa kirgeç yana ba'zını qurğānlarǵa ve ba'zını daruǵalıq ve taḥşılǵa her taraf her taraf yiberilip édi. (...)

(...) Ah̡si'ye girdikten sonra da, bazıları kurganlara, bazıları da valilik ve tahsildarlık için, çeşitli taraflara gönderilmişti. (...)

q.+ları 86a/12

(...) Ténri 'ināyeti bile Soǵd u Miyān Kāl qurğānları üç tört ayda ekşer bizge rücū' qıldılar. (...)

(...) Tanrı lütfu ile Soğd ve Miyan Kal kurganlarının çoğu üç dört ay içinde, tekrar bize geçti. (...)

q.+larında 81b/10

(...) Yār Yaylaq qurğanlarında hem Qanber ‘Alī ve Ebū‘l Qāsım Kūhber kim H̱āce Dīdār’da édi. (...)

(...) Yar Yaylak kurganlarını da, Kanber Ali, Ebūlkasım Kuhber, Hoca-Didar’da idi. (...)

q.+lardın 66b/13, 109b/13

(...) Aḥsī’niñ bérk qurğanlarıdın biri Bāp Qurğanı’dur.. (...)

(...) Ahsi’nin sağlam kurganlarından biri Bab kurganıdır. (...)

q.+larını 86a/8, 108b/2

(...) Bā‘zı daruğalarını tutup qurğanlarını bérkittiler. (...)

(...) Bazı valilerini tutup, kurganlarını sağlamlaştırdılar. (...)

q.+larının 86a/10

(...) Qurğanlarını mundaq kirgenlerini ve élniñ bu nev‘ rücū‘ını körüp olturğan yerdin Buḥārā sarı köçti. (...)

(...) Kurganların bu şekilde bize geçtiğini ve halkının tarafımıza döndüğünü görüp, bulunduğu yerden kalkıp, Buhara tarafına gitti. (...)

q.+ını 63b/4, 67a/1, 78b/6, 85b/12, 91a/5, 91a/11, 93b/12, 106a/13

(...) Tenbel inisi Ḥalīlni éki yüz éki yüz éllig kişi bile qoyup ol qurğannı bérkitip édi. (...)

(...) Tenbel, küçük kardeşi Halil'i iki yüz iki yüz elli adamla burada bırakıp kurganını sağlamlaştırdı. (...)

q.+nın 67a/11, 83a/9, 91b/6, 93b/12, 94a/9, 110a/12

*(...) Şaybaq Han uruşqa kim atlanur édi, qurgannın yavuşıǵa hem kéle almas édi.
(...)*

(...) Şaybak Han bunlara karşı harekete geçiyor, fakat Kurgan'ının yakınına da gelemiyordu. (...)

quruǵ < ET qurı (ED, 645a) kuru, susuz

q. 93b/10

(...) Ba'zı quruǵ yığačlarını rende qılıp terāşesini suǵa ibitip atqa bérürler édi. (...)

(...) Bazı kuru ağačları doğarayıp, talaşını suda ıslatıp, atlara verirlerdi. (...)

qurut- < ET ıurıt- (ED, 649a) kurutmak

q.-urlar 3b/2

(...) Yana bir cins örük bolur kim dānesini alıp içige maǵz alıp quruturlar. (...)

(...) Bir cins eriǵi vardır ki çekirdeǵını alıp içine kuruturlar. (...)

q.-up 48b/14

(...) Têrisini soyup qurutup teberrüklükler bile vilāyettin vilāyetqa élderler. (...)

*(...) Derisini soyup kuruturlar ve nadir mal olarak, vilayetten vilayete gönderirler.
(...)*

quş < ET kuş (ED, 670b) kuş

q. 19a/3, 21b/9, 108a/1, 71a/8

(...) Quş ğalebe salur édi, yahşı salur érđi. (...)

(...) *Kuş çok avlar ve iyi avlardı. (...)*

q.+t 2a/14, 3b/2, 5a/6, 22b/11

(...) Avı quşı yahşıdur. (...)

(...) *Avı ve kuşu iyidir. (...)*

q.+larg 5b/1

(...) ‘Aşā qılurlar qamçı destesi qılurlar, quşlarġa qafes qılurlar tırāş qılıp tır-gez qılurlar ġaylī yahşı yıġaçdur. (...)

(...) *Asa, kamçı sapı ve kuşlara kafes yapmak için kullanırlar; yontup, ok yaparlar.*

(...)

q.+n 21b/10

(...) Quşnı ġūb salur édi. (...)

(...) *Kuşu iyi avlardı. (...)*

q.+qa 22b/11, 24b/14, 25b/11

(...) Quşqa köp meyli bar édi. (...)

(...) *Kuşa çok eğilimi vardı. (...)*

q.+qına 49b/6

(...) Bağrıqara yosunluq quşqına bolur kim qıl- quyruc dırler. (...)

(...) *Yalnız kıl kuyruk dedikleri ve bağı karaya benzer, bir kuş vardır. (...)*

quşçı < ET *kuş+çı* (ED, 671a) kuşcu

q. 15a/2, 19a/3, 19a/4

(...) Uluğ Bég Mīrzādın soñ ança quşçı pādşāh yoq édi. (...)

(...) *Ulug Bey Mirza'dan sonra, onun gibi kuşçu bir padişah yoktu. (...)*

quşçılığ < *quş+çı+IXg* kuşçuluk

q.+mı 40a/2

(...) Quşçılığını ve yadaçılığını hem bilür édi. (...)

(...) *Kuşçuluk ve yadacılıktan da anlardı. (...)*

quşlağ < ET kuşla:ğ (ED, 672b) avlanacak kuşları çok yer

q.+ı 4a/10

(...) H̱ocendniñ avlağı ve quşlağı bisyār yahşıdur. (...)

(...) *Hocend'in av ve kuş avlayacak yerleri çok iyidir. (...)*

qutlıq < ET *kut+IUk* qutluğ (ED, 601a) kutlu, mesut

q. 93b/1

(...) Qutlıq H̱āce Kōkeldaş ve Qul-Naşar Mīrzā bolcarlarıda Gāzüristān Dervāzesi'de édiler. (...)

(...) *Kutluk Hoca Kōkeltaş ve Kul Nazar Mirza'lar da karargahları olan Gazüristan kapısında idiler. (...)*

qutul- < ET *qurtul-* (ED, 650a) kurtulmak

q.-dı 7a/14, 113a/8

(...) Teşvīş bile qaçıp qutuldı. (...)

(...) Karışıklık ile kaçıp kurtuldu. (...)

q.-madı 80b/4

(...) Çün ecel yétip édi, qutulmadı. (...)

(...) Eceli geldiği için, kurtulamadı. (...)

q.-salar 64a/11

(...) Eger teraḥḥum qılıp tutturulmasa ya talatılmasa bizim bile qazaqlıklarda ve miḥnetlerde bolğan cemāʿatnıñ ḥāzır tanığan mällarığa bārī fermān bolsa kim éliglerige kirse uşmunça bile qutulsalar, minnetler tutsalar kérek. (...)

(...) Eğer kendilerine merhamet edip, onları uygun duruma getirmeden ve mallarını zaptettirmeden, yalnız kazaklıklarda ve zorluklarda bizimle beraber bulunanların mallarını geri almalarına izin verilirse, bu kadarla kurtulabildiklerine şükretmeleri lazımdır. (...)

quy- < ET qud- (ED, 596a) dökmek

q.-arlar 3a/8

(...) Ev<bā>şnıñ zeraḥfeti budur kim her kim anda uyqulasa, ol şāhcüydın su quyarlar.

(...)

(...) Eğer bir kimse burada uykuya dalarsa, o nehirden su alıp, üzerine su dökerler.

(...)

S/ Ş/ Ş

saç- < ET saç- (ED, 794b) saçmak, serpmek

s.-adurlar 100b/2

(...) Han ve tamām turğanlar tuğ sarığa qımızlar saçadurlar. (...)

(...) Han ve bütün etrafta duranlar tuğa kımızlar serpiyorlar. (...)

saçar- < ET saçra- (ED, 798a) sıçramak

s.-ar érdi 14a/1

(...) Hāk-pilleni yahşı saçarar érdi. (...)

(...) Birdirbirde iyi sıçardı. (...)

s.-p 114b/8

(...) Üstidin oq saçrap mindim. (...)

(...) Üstünden sıçrayıp bindim. (...)

sağdağ okluk → sağdaq

s.+ımda 115a/9

(...) Sağdağımda hem yégirmiçe oq bar édi. (...)

(...) Ok kılıfımda da yirmi kadar ok vardı. (...)

sağdaq okluk → sağdağ

s. 107a/12

(...) Méniñ sağdaq qılıçdın özge hīç yarağım yoq édi. (...)

(...) Benim ok kılıfı ile kılıcımdan başka hiç bir silahım yoktu. (...)

s.+nı 106b/9

(...) Qopqaç oq qılıç sağdaqnı bağlap fi'l-ḥāl atlandım. (...)

(...) Kalkar kalkmaz kılıç ve ok kılıfını bağlayıp hemen ata bindim. (...)

s.+qa 107a/5, 107a/6

(...) Yana sağdaqqa élig élttim. (...)

(...) *Elimi tekrar ok kılıfına götürdüm. (...)*

sağın- < ET sakın- (ED, 812b) özlemek, arzulamak

s.-dılar 51a/11

(...) Öylerini hem sağındılar, birer ikirer qaçmaqqa yüz qoydılar. (...)

(...) *Evlerini de özlediler ve böylelikle birer ikişer qaçmaya başladılar. (...)*

sağrılıq sırtlık, arkalık

s. 103a/9

(...) Moğulça börkler, Hıṭāyī atlas ve sançma tikken tonlar ve Moğulça yeşil sağrılıq saqdaqlar ve égerler ve Moğulī atlar ve ṭavrī ġayr-ı muqarrer zīb bile kélđi. (...)

(...) *Moğul biçimi börkleri, Çin atlasından işlemeli elbiseleri ve Moğul biçimi yeşil arkalık ok kılıfları, eğerleri, Moğul atları ile, görülmemiş bir şekilde süslenmiş olarak, geldiler. (...)*

saḡla- < ET saḡla- (ED, 810a) korumak; tutmak

s. almay 39a/11

(...) Dārūgesi Şīrāznı saḡla almay qurgannı bérđi. (...)

(...) *Valisi, Şiraz'ı koruyamayarak kurganı teslim etti. (...)*

s.-dı 30a/3

(...) Maḡmūd Barlas Hişārnı bérmeḡ yaḡşı saḡladı. (...)

(...) *Mahmud Barlas Hisar'ı teslim etmeyerek, iyi korudu. (...)*

s.-ğan 109b/12

(...) Şahbāz bile Uzu[n] Ḥasannın Mīrim atlıq saḥlağan oğlu uruşıǵa çıqtılar, uruştılar, basıldılar. (...)

(...) Şahbaz ve Uzun Hasan'ın Mirim adlı koruyan oğulluǵı karşı çıktılar, savaştılar, yenildiler. (...)

s.-ğanı 39b/4

(...) Āḥir ma'lūm boldı kim bular da'vā bile Baysunǵur Mīrzādın ayrılıp Şīrāznı saḥlağanı kélgen ékendürler. (...)

(...) Sonradan anlaşıldı ki, bunlar Şiraz'ı korumak amacıyla, Baysungur Mirza'dan ayrılmışlar. (...)

s.-gaylar 67b/4

(...) Tenbelniñ inisi Ḥalīl başlıq yétmiş séksen yüz [ābdān] kişini bend qılıp Andicān'ǵa yiberildi kim ihtiyāt bile saḥlaǵaylar. (...)

(...) Tenbel'in küçük kardeşi Halil'in kumandasındaki yetmiş seksen veya yüz adam esir edilip, iyi korunmaları için Andican'a gönderildi. (...)

s.-maq 35a/6

(...) Ḥüsrev Şāh bu öter dünyā-yı bī-beqā üçün ve kéter nöker-i bīvefā üçün munça yamanlıq ve bednāmlıqnı ihtiyār qılıp ve munça zulm u bī-dād qılmaqnı özige şi'ār qılıp munça uluq vilāyetler alıp munça qalın nöker u süder saḥlamaq tarḥın salıp belk soñralar nöker ü çākeri yégirme-otuz miñge tartıp vilāyāt u parganātı öz pādşāhı ve mīrzālarıdın artıp 'ömride qılǵan işi uşbu boldı. (...)

(...) Hüsrev Şah, bu geçici dünya ve günün birinde gidecek olan vefasız asker için, bu kadar kötülük ve kötü ünlülüǵü önemsemeyip, bu kadar zulümü kendine benimsemiş ve bu kadar büyük vilayetler alarak, bu kadar çok adam korumak yoluna

gitmişti. Sonraları adamları yaklaşık yirmi otuz bine çıkıp, vilayetleri kendi padişah ve mirzalarından artmış, hayatında yaptığı yegane iş bu oldu. (...)

s.-maqlıǵını 26a/3

(...) Çehre sahlamaqlıǵını hüner bilürler érdi. (...)

(...) Çehre korumayı bir hüner bilirlirdi. (...)

s.-maslıǵını 26a/4

(...) Çehre sahlamaslıǵını ‘ayb qılurlar édi. (...)

(...) Çehre korumayı ayıplarlardı. (...)

s.-may 40a/6

(...) Çérig zabtı bu mertebede édi kim fermān boldı kim cemī‘ élniñ cihātın hıçkim sahlamay tamām yandura bérgeyler. (...)

(...) Asker hakimiyeti öyle kuvvetli idi ki hemen halkın malını, hiç kimsenin bir şeyi tutmadan, iade etmeleri emredildi. (...)

s.-p 63b/4, 98b/1, 98b/12, 118a/7, 7b/1, 9a/11, 21a/14, 58b/1

(...) Aḥmed Ḥācı Bég yahşı topçaqlar sahlap miner édi. (...)

(...) Ahmed Hacı Bey güzel cins atlar koruyup (besleyip) binirdi. (...)

s.-r 13b/10, 14b/10, 22a/1, 29b/2

(...) Nökerni yahşı ve pürşaq sahlar édi. (...)

(...) Askeri iyi ve şık tutardı. (...)

s.-r édi 25b/13

(...) Çehre qalın sahlar édi. (...)

(...) *Çok çehre saklardı. (...)*

s.-rlar 32a/9

(...) Ol tağlarda uy ornığa qutas saħlarlar. (...)

(...) *O dağlarda, öküz yerine, kutas beslerler. (...)*

s.-sa 5b/8

(...) Fergāna vilāyetiniñ hāşılı bile eger ‘adl qılsalar, üç-tört miñ kişi saħlasa bolur çün ‘Ömer-Şeyh Mīrzā bülend himmetliq ve uluq dā‘iyeliq pādşāh érdi. (...)

(...) *Ömer Şeyh Mirza, yüksek himmetli ve büyük iddialı bir padişah olduğu için Fergana vilayetinin gelirleri ile üç dört bin asker beslemek mümkündür. (...)*

s.-y alma- 37a/2

(...) Erkni bir kün hīç saħlay almadılar. (...)

(...) *İçeridekiler erki bir gün bile korumadılar. (...)*

sal- < ET sal- (ED, 824b) inşa etmek; gündeme getirmek

s. 103b/14, 118b/2

(...) Eger şad sāl [mānī] var yekī ruz bebāyed reft ezīn kāh-ı dil-efrüz. (...)

(...) *İster yüz sene, ister bir gün kal; bu gönül aydınlatan köşkü terk edeceksin. (...)*

s.-a (sala kiriştiler) 74a/5

(...) Üç dört kündin soñ biziñ muhālif bégler, kim ‘Alī Dost ve Qanber ‘Alī Sallah tavābi‘ ü lavāhiqı bile bolğaylar, yaraş sözini arağa sala kiriştiler. (...)

(...) *Üç dört gün sonra, bize muhalif beyler Ali Dost, Kanber Ali Sellah ve onlara bağlı ve birlikte bulunanlar barış sözünü araya koymaya başladılar. (...)*

s.-adurğan 31a/3

(...) Ol küni yigitler şūhluq qılıp yétken bile oq qurğanınıñ taşıda yañı tām qoparıp saladurğan qurğanını aldılar. (...)

(...) O gün yiğitler kendi başlarına hareket edip, gelir gelmez hemen kurganın dış tarafında, henüz tamamlanmakta olan bir kurganı ele geçirdiler. (...)

s.-adurlar 100b/4

(...) Bolğan yasalda turğan çerig éli bir yolu süren saladurlar. (...)

(...) Mevcut ve safta duran asker, hep birden harp çıǵlıǵı koparıyor. (...)

s.-alıñ 105a/10

(...) Mén dédim kim “ Bu az kişidür. Turup at salalıñ.” (...)

(...) Ben: “Bunlar azdır, durup at salalım” dedim. (...)

s.-dı 4b/14, 17b/3, 29a/12, 34a/13, 38a/4, 92a/1, 95a/7

(...) Andın bir éki üç Özbek bularǵa at saldı. (...)

(...) Orada bir iki Özbek bunlar üzerine at salıverdiler. (...)

s.-dılar 47b/5, 93b/14

(...) Bir aḥşam él ġāfil yarım kéçege yavuq Fīruza Dervāzesi tarafıda kélip neqqār[e]ler çalıp süren saldılar. (...)

(...) Bir akşam hiç beklenmedik bir vakit, gece yarısına yakın, Firuze Kapısı tarafına gelip, davullar çalarak, harp çıǵlıkları attılar. (...)

s.-dım 2b/13, 101b/7, 109a/6

(...) Ol hücreşidin qoyıraq uşbu tağnıñ tumşuqıda tārīḥ-i toquz yüz ikide mén bir eyvānlıǵ hücre saldım. (...)

(...) Bu köşkten biraz aşāǵıda ve bu daǵın çıkıntılı ve dik bir yerinde, 902 senesinde, ben de bir ayvanlı köşk yaptırdım. (...)

s.-duk 71a/2, 101a/5, 105a/10

(...) Bir kün seyr ṭarīqı bile sudın ötüp aş bişürüp yigitlerni ve çehrelerini şūḥluqqa salduk. (...)

(...) Bir gün, gezmek niyeti ile, suyu geçip, yemek hazırladık; yiğit ve çehreleri keyiflerine bıraktık. (...)

s.-ğan 30b/6, 31b/13, 31b/14, 34a/13, 37a/9, 56b/12, 92b/13

(...) Hān bāǵnıñ ortasında salǵan uluq çārdere öyde oturup édiler. (...)

(...) Han bahçenin ortasında yapılan büyük çadır evde oturmuşlar. (...)

s.-ğandur 107b/5

(...) Méndin sonra Tenbel Dost Nāşır'ğa hem qılıç salğandur. (...)

(...) Benden sonra Tenbel, Dost Nasır'a da kılıcı ile hücum etmiş. (...)

s.-ğaylar 31a/14

(...) Buyuruldı kim iki-üç yerde serküblar yasap naqblar salğaylar, qal'agirliq esbābıǵa bi-cidd meşǵul bolğaylar. (...)

(...) Savaş uzayınca kalecikler yapıp delikler açılması ve kalenin zaptı için gereken işler ile ciddi bir şekilde meşgul olunmasına emirler verildi. (...)

s.-ğuça 107a/6

(...) Yana sağdaqqa salđuça éki oq atqunça furşat boldı éken. (...)

(...) Bunu ok kılıfına koyuncaya kadar, belki iki ok atacak kadar zaman geçmiştir.

(...)

s.-ıı 97b/4

(...) Uyğa köz salıı. (...)

(...) Öküze bakın, ne der. (...)

s.-ıı 8b/12, 17b/5, 17b/8, 17b/11, 32b/12, 34a/14, 35a/6, 35b/8, 3b/2, 41a/1, 54b/14, 58b/3, 67a/1, 68a/9, 69b/12, 71a/8, 71a/8, 86a/6, 88b/11, 89a/7, 94a/2, 100b/5, 100b/14, 104b/13, 111a/5, 116a/4, 116b/12

(...) Ura Tépe kişisi tura almay salıp çıktı. (...)

(...) Ura Tepeliler koruyamadan şehri bırakıp çıktılar. (...)

s.-ıı 2b/11, 45b/6, 45b/8, 45b/12, 46a/3, 46a/8, 46a/13, 46b/1, 47a/2, 47a/10, 47b/1, 47b/8

(...) Yana medreseniı cenübıda bir mescidı salııptur, Mescid-i Muqatta‘ dérler. (...)

(...) Bir de, medresenin güneyinde Mescid-i Mukatta dedikleri, bir mescid yaptırmıştır. (...)

s.-ıı 46b/2

(...) Bu cihettin muqatta‘ dérler kim qıt‘a qıt‘a yığaılarını tirāş qılıp islīmı ü Hııāyī naqşlar salııpturlar. (...)

(...) Mukatta denilmesinin sebebi, parça parça ağaıları yontup, İslami ve Çin usulü nakışlar ile yapıldığıındandır. (...)

s.-ıı 34b/11

(...) Bu iki ay iki yarım ayda ğayr az siyāset ve naqb salmaq serkūb qoparmaq ve taş atmaqđın özge yaḥşı uruş salmadı. (...)

(...) Bu iki iki buçuk ayda bütün iş delik açmaq, kalecikler kurmaq ve taş atmaktan başka sağlam bir harp olmadı. (...)

s.-madılar 34b/9

(...) Tanlası uruş hem salmadılar. (...)

(...) Ertesi gün de savaşımadılar. (...)

s.-maduq 109b/7

(...) Bī-cidd uruş salmaduk. (...)

(...) Ciddi bir savaş yapmadık. (...)

s.-maq 34a/11, 34b/10, 43b/8

(...) Bu iki ay iki yarım ayda ğayr az siyāset ve naqb salmaq serkūb qoparmaq ve taş atmaqđın özge yaḥşı uruş salmadı. (...)

(...) Bu iki iki buçuk ayda bütün iş delik açmaq, kalecikler kurmaq ve taş atmaktan başka sağlam bir harp olmadı. (...)

s.-may 74a/8, 115b/8

(...) Bularnıñ sözige qulaq salmay yürüy bérdim. (...)

(...) Bunların sözüne kulak asmayarak yürüyüverdim. (...)

s.-mışlar 83b/7

(...) Hı'āce'niñ allıġa ġālibā bī-tekellüfrağ destār-ı hı'ān salmışlar. (...)

(...) Hoca'nın önüne, galiba biraz özensiz sofrā örtüsü yaymışlar. (...)

s.-sak 110b/6

(...) Hātırıǵa bu kéçti kim her ʔavr qılıp özümüzni Ahsī'ǵa salsak yā Şeyh Bāyezīd, Tenbel'din qat' qılıp biziñ sarı bolǵay, yā bir naqşī évrülgey kim münāsib-i devlet bolǵay. (...)

(...) Hatırına bu geçti ki herhangi bir şekilde kendimizi Ahsi'ye sokabilsek ya Şeyh Bayezid, Tenbel'den iletişimini kesip bizim tarafımıza geçer ya tamamen çevirilir ve bize de uygun bir devlet düşer. (...)

s.-ur 95a/8

(...) Eger bir ʔarafdın ümīd-vārılıq bolsa édi, yā zāhīre bolsa, şulḥ sözige kim qulaq salur édi? (...)

(...) Eğer herhangi bir taraf tan ümit olsa veya zahire bulunsa barış sözüne kim kulak asardı? (...)

s.-ur édi 21b/10

(...) Quşnı ḥūb salur édi. (...)

(...) Kuşu iyi avlardı. (...)

s.-ur érdi 19a/4

(...) Quş ǵalebe salur édi, yaḥşı salur érdi. (...)

(...) Kuş çok avlar ve iyi avlardı. (...)

saldur- < ET *sal-tUr-* (ED, 825b) inşa ettirmek, yaptırmak

s.-uptur 45b/14

(...) Dilgüşāda hem uluq köşk salduruptur. (...)

(...) *Dilgüša'da da büyük bir köşk yaptırmış. (...)*

salğuçı salan, gönderici

s. 83b/9

(...) Destār-ı h̄'ān salğuç

(...) *Sofra örtüsünü salan kusur etmiştir. (...)*

salıl- < *sal*-(X)/ yapılmak

s.-dı 67b/1

(...) Şabāhī kim uruş salıldı, çāştgāhdın burunraq āb-dezd allıldı. (...)

(...) *Sabah tekrar savaş yapıldı ve kuşluk vaktinden önce, su yolu alındı. (...)*

s.-ip 31a/10, 110a/6

(...) Çün yaraqsız uruş salılıp édi, ba'zı yigit yeleñ zāyi' bolup haylī kişi yaralıq boldı. (...)

(...) *Çünkü silahsız savaş yapıldı, bazı yiğitler ölüp birçoğu da yaralandılar. (...)*

saman saman

s. 78b/2

(...) Ol bir Türkī meşel bar kim: “İnanmağıl dostuñğa, saman tıqar postuñğa.” (...)

(...) *Türkçede bir atasözü vardır: “İnanma dostuna, saman doldurur postuna.” (...)*

samar eyer, semer

s. 87b/3

(...) Rubā'ī: Mīrzām ki şah-ı baħr u ber bolğusıdur, 'ālemde hūner birle semer bolğusıdur. (...)

(...) *Rubai: Mirzam kara ve denizin şahı olacaktır, hūneri ile cihanda öne çıkacaktır.*
(...)

sanç- < ET sanç- (ED, 835b) vurmak

s.-ıp 115a/12

(...) Tağqa yétkendın soñra bir pāre oqnı belimge sançıp tağqa yarmaşay. (...)

(...) *Dağa vardıktan sonra, bir miktar oku belime vurup (sokup) dağa tırmanırım.*
(...)

s.-qaç 38b/8

(...) 'Abdül Kerīmniñ atını Mehdī Sulţān çerkesī qılıç bile sançqaç oq atı yıqılay özi qopar hālette Mehdī Sulţān éligini bendidin tüşüre çaptı. (...)

(...) *Mehdi Sultan Abdülkerim'in atına çerkes kılıcı ile vurunca at yıkıldı, kendisi kalkmak üzere iken, Mehdi Sultan onun elini ekleminden kesip düşürdü.* (...)

s.-tım 113a/7

(...) Qılıç bile çoqusığa sançtım. (...)

(...) *Kılıç ile çoğuna vurdum.* (...)

sañ buz, suyun üstündeki buz parçaları

s. 85b/14, 114a/4

(...) Bu dégenlerdin ğaraž, élge sañ kem urmaq émes. (...)

(...) *Bunu söylemekten amaç başkalarına taş vurmak (atmak) değil.* (...)

sanaglıq saygılı

s. 87b/14

(...) Mén Semerqand'nı alğanda sanaglıq éki yüz qırq kişim bar édi. (...)

(...) Ben Semerkand'ı aldığım zaman, yanımda saygılı iki yüz kırk adamım vardı.

(...)

sangtu taş yığını

s.+da 115a/8, 115a/10

(...) Tüşey bu sangtuda oqum barıça atqulaşay. (...)

(...) İneyim bu taş yığnında okum bitinceye kadar vuruşayım. (...)

saqal < ET saқа:l (ED, 808b) sakal

s.+ı 18a/14, 18a/14

(...) İki yangaqıda saqalı yoq édi. (...)

(...) İki yanağında sakalı yoktu. (...)

saqallıq < *saqal+lıq* sakallı

s. 6b/14, 18a/13, 25b/5, 97a/13

(...) Şekl ü şem āili : Bülend boyluq, qonqar saqallıq, qızıl yüzlüg, tonbul kişi érdi.

(...)

(...) Şekil ve görünüşü: Uzun boylu, koyu sakallı, kırmızı yüzlü ve şişman bir adamdı. (...)

saqdaq ok torbası

s.+lar 103a/9

(...) Moğulça börkler, Hıṭāyī atlas ve sançma tikken tonlar ve Moğulça yeşil sağırlıq saqdaqlar ve égerler ve Moğulī atlar ve ṭavrī ġayr-ı muqarrer zīb bile kēldi. (...)

(...) Moğul biçimi börkleri, Çin atlasından işlemeli elbiseleri, Moğul biçimi yeşil ok kılıfları, eğerleri, Moğul atları ile görülmemiş bir şekilde süslenmiş olarak geldiler. (...)

sarı < ET sarı (ED, 844b) yön, taraf

s. 2a/2, 2a/3, 4b/10, 9b/12, 10a/5, 15b/14, 16a/2, 24b/1, 25a/1, 25a/3, 32a/3, 32b/10, 33a/5, 33a/12, 33b/4, 33b/9, 34a/13, 35b/12, 3b/9, 44a/5, 47a/2, 47a/9, 48a/9, 54b/4, 56b/13, 58b/12, 61b/9, 63a/8, 63b/2, 66b/2, 66b/8, 67a/2, 69b/10, 74b/3, 75b/8, 77b/11, 79b/8, 79b/10, 80b/12, 81a/4, 81b/13, 83b/8, 84b/7, 86a/11, 87a/5, 89a/5, 89b/3, 89b/4, 89b/6, 89b/11, 90a/10, 90b/12, 91a/2, 91b/11, 96a/8, 102b/12, 102b/13, 102b/14, 103b/10, 104b/10, 106a/4, 106a/7, 106b/10, 107a/10, 107a/11, 107b/9, 109b/8, 110b/6, 111b/12, 112b/6, 112b/8, 112b/13, 113a/6, 115b/5, 116b/6, 117a/8, 117b/2, 118a/2, 118a/2, 118b/10, 119b/5

(...) Semerqand'nı Özbek alğaç Keş'din Hışār sarı müteveccih bolduk. (...)

(...) Özbekler Semerkand'ı aldığında Keş'ten Hisar tarafına doğru gittik. (...)

s. bol- 9b/12, 37b/8

(...) Fetih Sultān 'Alī Mīrzā sarı bolup Baysunğur Mīrzā şikest taptı. (...)

(...) Üstünlük Sultan Ali Mirza tarafında kaldı, Baysungur Mirza yenildi. (...)

s.+dın 65b/5, 65b/6, 72b/9, 107a/9

(...) Bizin sarıdın İbrāhīm Saru'nın inileridin Şamed atlıq, alar sarıdın Hışārī Moğullardın Şahsuvār atlıq rü-be-rü bolurlar. (...)

(...) Bizim taraftan İbrahim Saru'nun küçük kardeşlerinden Samed adlı biri ile, onlar tarafından Hisar Moğullarından Şahsuvar adlı biri karşılaşırlar. (...)

s.+dur 13a/8, 48b/2, 49b/5

(...) Semerqanddın iki şer'īğa yavuşqay ġarb sarıdur, bir néme şimālğa māyıl. (...)

(...) Semerkand'ın biraz kuzeyine doğru, iki yıgaç kadar batı tarafındadır. (...)

s.+ğa 63a/2, 63b/14, 66a/7, 66b/6, 77b/13, 90a/14, 90b/11, 100b/2, 101b/5, 117a/1, 4a/2

(...) Tüşke yavuşup édi kim Aħmed Qoşçı tört atlıq bile Ğavānī'dın Āħsī sarığa baradur. (...)

(...) Ögle yaklaşmıştı ki Ahmed Kuşçı, dört atlı ile birlikte, Gava'dan Ahsi tarafına gidiyordu. (...)

sarığ < ET sarığ (ED, 848a) sarı

s. 56a/8

(...) Têrisi sarığ kīmoħtluq āsūde qavun bolur. (...)

(...) Kabuğu sarı, çekirdeği az ve mükemmel bir kavundur. (...)

sarıraq < *sarı+rAk* daha sarı

s. 100b/8

(...) Baranğar bile cavanğarda her kimniñ i'tibārı köprektür, uç sarıraq turarlar. (...)

(...) Sağ ve sol kollarda kimin saygınlığı fazla ise, (onlar) daha çok baş tarafta dururlar. (...)

sat- < ET sa:t- (ED, 798b) satmak

s.-maq 2a/8

(...) Qavun maḥalıda pālīz başıda qavun satmaq resm émes. (...)

(...) Kavun zamanında tarladan kavun satmak adet değildir. (...)

savug < ET soğı-(O)q (ED, 808a) soğuk → savuq

s.+ıda 72a/14

(...) Bizdeği yıraqdağı kişimizge baqmay ḥāzır kişimiz bile bī-tevaqquf qışnıñ zarb-ı savuğıda ténrige tevekkül qılıp Andicān'dın Bend-Sālār yolu bile Sulṭānım bile Aḥmed Bég'niñ üstige atlanduk. (...)

(...) Biz de uzaktaki adamlarımızı beklemeden, mevcut adamlarımız ile, kışın şiddetli soğuşunda, Tanrıya tevekkül edip Andican'dan Bend-Salar yolu ile, derhal Sultanım ile Ahmed Bey üstüne hareket ettik. (...)

savuk < ET soğı-(O)k (ED, 808a) soğuk

s. 15a/3, 43b/5, 72b/2, 72b/3, 98a/5, 98a/6, 117b/9

(...) Baḥıl ü fitne ve zomoḥt u münāfıq ve ḥod-pesend ve qatıq sözlüg ve savuq yüzlüg kişi édi. (...)

(...) Kıskaç, fitneci, namussuz, iki yüzlü, kendini beğenmiş, sert sözlü ve soğuk yüzlü bir adamdı. (...)

s.+nıñ 98a/6

(...) Ol mertebede savuq édük kim uşol éki üç künd[e] éki üç kişi bu arada savuqnıñ şiddetidin ölüp édi. (...)

(...) Soğuk o derece idi ki, şu iki üç gün içinde, burada iki üç kişi soğuşun şiddetinden ölmüştü. (...)

s.+ta 43b/7

(...) Taşqarı savuqta teşvîş tartqunça şehrniñ yavuqğıdın qopup bir qurganda qışlaq salmaq kérek. (...)

(...) Dışarıda soğuktan eziyet çekmektense, şehrin yakınından kalkıp, bir kurganda kışla yapmak gerekir. (...)

s.+tur 45b/4

(...) Qışı muhkem savuqtur, qarı egerçi Kābil qarıça tüşmes. (...)

(...) Kış çok soğuktur, karı Kabil'e düştüğü kadar düşmez. (...)

savuqluğ < *savuş+IXğ* soğukluk

s.+ı 98a/9

(...) Sunıñ savuqluğı haylî te'sîr qıldı. (...)

(...) Suyun soğukluğu çok etkiledi. (...)

savut- < ET soğı:t- (ED, 806b) soğutmak

s.-up 60b/7

(...) At savutup atğa boğuz bérıp tün yarımı naqāre vaqtıda Tenük Ābdın atlanıldı.

(...)

(...) Atları soğutup, yem verip, sonra, gece yarısı, nekkare vaktinde Tenük Ab'dan hareket edildi. (...)

say < ET sa:y (ED, 858a) dere

s. 5a/11, 67a/2, 67a/6, 116a/9

(...) Şimālî sarı kim saydur, haylî bülend vākı' boluptur. (...)

(...) Kuzey tarafında bir deredir, kurgan oldukça yüksekte bulunmaktadır. (...)

s.+dın 67a/3

(...) Eger saydın oq atsalar şāyed kim faşılğa yétkey. (...)

(...) Nehirden ok atılırsa belki de duvarına varmaz. (...)

s.+ğa 67a/6

(...) Sayğa yavuş üçün say taşlarıdın uluq uluq qazan dék taşlar qurğangā çıkarıp édiler. (...)

(...) Nehire yakın olduğu için buradaki taşlardan kazan kadar büyük taşları kurgana çıkarmışlardı. (...)

s.+ığa 116b/1

(...) Kernān sayığa kim Ğavānīdın çıqıp kélür yéttük. (...)

(...) Gava'dan geçen Kernan suyuna geldik. (...)

s.+ılarda 84b/4

(...) Tilbe itler dék Özbeklerni kūçe sayılarda taş bile tayaq bile öltürdiler. (...)

(...) Özbekleri, kuduz köpekler gibi, sokaklarda taş ve sopalarla öldürdüler. (...)

sekiz < ET sekkiz (ED, 823b) sekiz

s. 9a/8, 46b/10, 47a/12, 48a/5, 56a/1, 68a/11 85a/14, 89a/4, 89a/5, 92b/11, 107b/4, 114a/5, 114a/13

(...) Şāh Béğimni ve uruq qayaşını hem yéti sekiz yıl bar édi körmeydür édim. (...)

(...) Şah Begim'i ve akrabaları görmeyeli yedi sekiz sene olmuştu. (...)

s.+ide 66b/1

(...)Vilāyettin çerigge kélür atlıq yayaq[nı] sürüp ol taraf bu taraf iş küçke bargan nöker ve sipāhīni yığışturup ténrige tevekkül qılıp muharrem ayının on sekizide Hāfız Bég’niñ çārbāğığa sefer qıldım. (...)

(...)Vilayetten asker olabilecek atlı ve yaya adamları ve her tarafa görev ile gitmiş olan adam ve sipahileri toplayıp Tanrıya tevekkülle, Muharrem ayının on sekizinde Hafız Bey’in çarbağına hareket ettim. (...)

sekizinçi < ET sekkizinç (ED, 823b) sekizinci

s. 114a/6

(...) Uşbu hālette sekiz kişi qalıp édük, Dost Nāşır, Qanber ‘Alī Qāsım Bég, Han Qulı Buyan Qulı, Mīrzā Qulı Kōkeldaş, Şāhım Nāşır, ‘Abdulquddūs Seydī Qara, H̱āce H̱üsey’nī, sekizinçi mén édim. (...)

(...) Bu vaziyette sekiz kişi kalmıştık: Dost Nasır, Kanber Ali Kasım Bey, Han Kulu Beyan Kulu, Mirza Kulu Kökeltaş, Şâhım Nâsır, Abdülkuddus Seydi Kara, Hoca Hasi ve sekizinci bendim. (...)

sekiz yüz < sekiz yüz

s. 55a/7

(...) Çün Andicān almaqtın me’yūs boldılar, bég ü bégātdın ve yigit yeleñdin yéti sekiz yüz kişi méndin tamām ayrıldılar. (...)

(...) Andican’ı almaktan ümitlerini kestikleri için, bey ve yiğitlerden yedi sekiz yüz kişi benden tamamen ayrıldılar. (...)

s.+çe 56a/3

(...) Néçe kündin soñ Seyyid Muḥammed Mīrzā Duğlatnı ve Eyyüb Bégçik ve Cān Ḥasan Barınnı yéti sekiz yüzçe çerig bile kömek ta’yın qıldılar. (...)

(...) Birkaç gün sonra, Seyid Muhammed Mirza Duglat, Eyyub Begçik ve Can Haşan Barın'ı, yedi sekiz yüz kadar askerle, yardımcı olarak görevlendirdiler. (...)

sekiz yüz altmış < sekiz yüz altmış

s.+da 6b/4

(...) Otuz toquz yaşar érdi. vilādet ve nesebi sekiz yüz altmışda Semerqandda édi.

(...)

(...) Otuz dokuz yaşında idi. Doğum ve nesebi 860 (1456) da Semerkand'da doğmuştu. (...)

sekiz yüz éllig bés < sekiz yüz elli beş

s.+de 18a/10

(...) Vilādet ü nesebi : Vilādeti sekiz yüz éllig bésde Sulţān Ebū-Sa'īd Mīrzā taht alğan yıl édi. (...)

(...) Doğum ve nesebi: Doğumu 855 (1451/ 1452)'de, Sultan Ebu Said Mirza'nın tahta çıktığı sene idi. (...)

sekiz yüz éllig yéti < sekiz yüz elli yedi

s.+de 25b/2

(...) Vilādet ü nesebi : sekiz yüz éllig yétide édi. (...)

(...) Doğum ve nesebi: 857'de (1453) doğmuştu. (...)

sekiz yüz toqusan toquz < sekiz yüz doksan dokuz

s.+da 1b/1, 18a/8

(...) Ramażān ayı tārīḥ-i sekiz yüz toqsan toquzda Fergāna vilāyetide on iki yaşta pādşāh boldum. (...)

(...) Ramazan ayı tarih 899'da (10 haziran 1494), Fergana vilayetinde, on iki yaşında padişah oldum. (...)

seksen < ET seksö:n (ED, 823a) seksen

s. 57b/1, 62b/14, 67b/3, 68a/12, 82a/2, 84a/3

(...) Yétmiş seksen yigit bile çıqıp kélip Nażar Bahādır bile rūberū bolup yıqıtıp başını késip alıp qal'ağa kirdi. (...)

(...) Yetmiş seksen yiğitle çıkıp gelip Nazar Bahadır ile karşılaştı ve başını kesip, kaleye döndü. (...)

seksençe seksen kadar

s. 110a/6

(...) Qurğan'ğa yétip şatu qoyup çıqıp Dervāze'ni alıp pul-i revān salıp yétmiş séksençe abdān yaraqlıq yigitler kirgende Seyyid Qāsım'ğa haber bolur. (...)

(...) Kurgan'a varıp merdiven ile yukarı çıkıp, kapıyı ele geçirirler ve hendek köprüsünü indirip, yetmiş seksen kadar iyi silahlı yiğit kurgana girdiğinde Seyyid Kasım'a haber olur. (...)

semiz < ET semiz (ED, 830b) şişman, besili

s. 2b/1, 5a/8, 71a/9, 95b/11

(...) Qırğavulı bī-ḥadd semiz bolur. (...)

(...) Sülünü pek besili olur. (...)

ségri- < ET sékri- (ED, 822a) atlamak

s.-gendür 8a/3

(...) Bu cihettin ol mevzi‘ bu ismğa mevsūmdur kim tağ dāmenesı cihetidin bu deryā andaq tar aqar kim rivāyet qılurlar kim ol yérđin tekke ségrigendür. (...)

(...) Bu nehir dağ eteğinde olup gayet dardır; rivayete göre, buradan teke atlamış ve bu isim bunun için verilmiştir. (...)

sén < ET sen (ED, 831b) sen

s. 21a/5, 76a/12, 99a/12, 99a/13, 117b/3

(...) Cānī Bég dér kim “Böke mu sén? Böke bolsañ, kél, güreşeliñ.” (...)

(...) Cani Bey: “Bükemisin; büke isen, gel güreşelim.” demiş. (...)

s.+iñ 24a/1

(...) Cevāb bérür kim “Néçe yıl séniñ bile édi, bir néçe kün anıñ bile bolsun.” (...)

(...) Cevap vermiş: “Kaç senedir senin ile beraberdi, birkaç gün de onun ile beraber olsun.” (...)

séni sén+i seni

s. 99a/13, 115a/2

(...) Mén dédim kim “ Séni taşlap qayan baray? Yürü! Ölüg tirig bile oq bolalı.”

(...)

(...) Ben: “Seni bırakıp nereye gideyim? Yürü! Ölüm ve dirimde beraber olalım.” dedim. (...)

séniñ sén+iñ senin

s. 118a/8

(...) Dédim kim “Séniñ hâtırıñğa né yétedür?” (...)

(...) “*Senin hatrına ne geliyordur?*” dedim. (...)

sév- < ET sev- (ED, 784b) sevmek

s.-er édi 28a/2

(...) Mîrzâ bisyâr séver édi. (...)

(...) *Mirza çok severdi.* (...)

sévgülüg < ET seviglik (ED, 788a) sevimli

s. 12b/8, 20b/3

(...) Asru köp sévgülüg édi ve köp musallaṭ édi. (...)

(...) *Çok sevimliydi ve çok zorba idi.* (...)

sevün- < sevin- (ED, 90) sevinmek

s.-mes 100a/5

(...) Ğurbette sévünmes érmiş elbette kişi. (...)

(...) *Gurbette insan elbette sevinmezmiş.* (...)

sıgın- < ET sığın- (ED, 813b) sığınmak

s.-ıp 99b/3, 104b/14, 106a/12

(...) Bir qaşğa atlıq kişi maña yaqın sığınıp keldi. (...)

(...) *Bir Kaşka adlı biri benim yanıma sokulmuştu.* (...)

sın- < ET sın- (ED, 833b) kırılmak, bozulmak

s.-ıp 109a/4

(...) Özi dér érdi kim “Bir evniñ inçe pāyçesi sınıp bir tutamça yeri rīze rīze bolup édi.” (...)

(...) Kendisi derdi ki: “Bir defa birinin ayağının ince kemiği kırılıp, dört parmak kadar yeri tamamen parça parça olmuş.” (...)

sınuğ < ET sı:nuğ (ED, 837b) kırık

s.+ıça 40a/7

(...) Tanılası bir behre bolmaydur édi kim ip ucu, igne sınuğıça néme çerig élide qalmadı. (...)

(...) Ertesi gün daha bir peher olmamıştı, ip ucu ve iğne kırığına kadar, ufak bir parça bile askerde kalmadı. (...)

siñ(i)l < ET siñi:l (ED, 839a) küçük kız kardeş

s. 96a/13

(...) Méniñ anam hanımınñ siñil Hüb Nigār Hanım ‘ālem-i fānīni vedā‘ qılğan ékendür. (...)

(...) Benim annem hanım’ın küçük kız kardeşi, Hub Nigar Hanım, geçici dünyaya veda etmiş. (...)

s.+leri 96b/2, 102a/11

(...) Hanım, han babam şunqar bolğalı anaları inileri siñilleri né kim Şāh Béğim ve Sultān Maḥmūd Han ve Sultān Nigār Hanım ve Devlet Sultān Hānım bolğaylar körmeydürler édi. (...)

(...) Hanım, Han dayımın vefatından beri, anneleri, küçük erkek ve kız kardeşleri olan Şah Begim, Sultan Mahmud Han, Sultan Nigar Hanım ve Devlet Sultan Hanımları görmemişlerdi. (...)

s.+i 27a/6

(...) Yana bir oğul Sulṭān Veys Mīrzā édi, anası Yūnus Ḥānnıñ qızı méniñ anamnıñ sıñlı Sulṭān Nigār Ḥanım édi. (...)

(...) Sultan Veys Mirza annesi, Yunus Han'ın kızı ve benim annemin küçük kardeşi, Sultan Nigar Hanım idi. (...)

sıñlı < ET sıñıl (ED, 839a) küçük kız kardeş

s.+isi 21b/12

(...) Sıñlisi hem munda édi, Bāqī Tarḥannıñ anası bolgay. (...)

(...) Baki Tarhan'ın annesi olan küçük kız kardeşi de bunun ile evli idi. (...)

siz < ET si:z (ED, 860a) Siz

s. 108b/9, 114b/4, 114b/4, 115a/4, 115a/5, 116a/5, 116b/2

(...) Baba Sayrāmī dédi kim “Siz munda turuñ. Mén barıp Ğavānī yolını ihtiyāt qılıp kéley.” (...)

(...) Baba Sayrami: “Siz burada bekleyin. Ben gidip, Gava yolunu gözetip geleyim.” dedi. (...)

s.+din 119a/13

(...) Qutlıq Muḥammed Barlas ayttı kim “Aḥsī'din qaçıp çıqqanda sizdin ayrıla tüşkende Andicān kéldim kim ḥanlar hem Andicān kéliptürler.” (...)

(...) Kutluk Muhammed Barlas: “Ahsi'den kaçıp çıkarken, sizden ayrıldığında Andican'a geldim ki Hanlar da Andican'a gelmişlerdi.” (...)

s.+ge 108a/14, 118a/7, 118b/7

(...) Dédiler kim “Ğam yémeniz. H̱āce Ahrār méni sizge yiberdiler.” (...)

(...) Dediler ki “Endişe etmeyiniz, Hoca Ahrar beni size gönderdiler.” (...)

s.+ler 118b/12, 119a/12

(...) Bu sözni mén eşitip dédim kim “Sizler bu yosunluq sözlersiz. Ammā köreyem kim qaysınız méniñ qaşımğa kéle alur?” (...)

(...) Bu sözü işitip: “Sizler böyle konuşuyorsunuz, göreyim bakalım, hanginiz benim yanıma yaklaşabilir?” dedim. (...)

s.+lerge 116a/1

(...) Sizlerge köñülleriniz tilegendin artuqraq ri‘āyet ü şefaqt qılay. (...)

(...) Sizlere istediğinizden daha fazla bağlılık ve şefkat ederim. (...)

s.+lerniñ 115b/14

(...) Eger sizlerniñ ba-cāğāh hızm̱et qılır hayālınız bardur, ẖod mundaq hızm̱et qapısı yıllarda tapılmas. (...)

(...) Eğer sizlerin yerinde olan bir hizmet görmeye niyetiniz varsa, yıllarca arayıp bulamayacağınız bir hizmet kapısı bulunmaz. (...)

s.+ni 115b/12, 116a/4, 118a/9, 119a/1, 119a/2, 119b/8

(...) Antlar içedürler kim “Sizni Sultān Aḥmed Bég pādşāh köterür.” (...)

(...) “Sizi Sultan Ahmed Bey padişah yapar.” diye and içiyorlardı. (...)

s.+niñ 118a/11, 118b/10, 119b/9

(...) Şeyḥ Bāyezīd Bég sizniñ ḥaberiñizni tapıp méni yiberdi. (...)

(...) Şeyh Bayezid Bey sizin haberinizi alıp beni gönderdi. (...)

sol < ET so:l (ED, 824a) sol

s. 49a/9, 56a/5, 83b/11, 102b/12, 103a/3

(...) Yavuq yétkeç Һannıñ sol qolı bile keyindin évrölüp kélip Һannıñ allıda tüşüp kélđi. (...)

(...) *Yaklaşınca, Han'ın sol tarafından, arkadan çevirip gelip, Han'ın önünde attan indi. (...)*

soñ < ET soñ (ED, 832b) sonra

s. 7a/2, 9a/10, 10a/8, 11a/10, 12a/3, 12a/4, 12a/9, 12a/12, 12b/5, 14a/2, 14a/4, 14b/6, 14b/8, 15a/11, 16a/14, 18a/1, 18a/6, 18b/7, 19a/4, 19b/6, 19b/14, 20a/6, 20a/8, 20a/8, 20b/9, 21a/8, 23a/7, 24b/2, 25a/6, 26b/7, 26b/12, 27b/12, 28a/4, 28b/5, 28b/12, 30a/11, 31a/13, 32a/2, 32a/3, 32a/14, 32b/8, 32b/10, 32b/11, 36b/10, 36b/13, 37b/2, 37b/5, 38a/11, 39a/10, 40a/12, 42a/4, 42a/7, 42b/6, 43a/2, 44a/6, 47a/14, 49b/4, 50a/6, 50b/6, 50b/7, 50b/8, 51b/8, 53a/9, 53a/10, 53b/13, 54a/10, 56a/2, 57a/2, 57a/4, 58b/10, 59a/12, 61a/7, 61a/9, 61a/12, 61b/5, 61b/9, 65b/12, 69a/7, 69a/9, 69b/1, 70b/8, 74a/3, 74a/12, 74b/8, 74b/11, 79b/3, 79b/7, 79b/12, 80a/2, 80a/8, 80b/5, 80b/10, 83a/6, 83a/7, 83b/13, 84a/1, 84b/2, 84b/11, 86a/4, 86b/8, 87a/6, 91b/2, 94a/1, 96a/3, 96a/7, 96b/7, 97b/14, 99a/1, 100a/7, 100b/5, 101a/3, 103a/7, 103b/4, 104a/8, 105b/9, 108a/2, 108a/9, 108a/10, 108a/11, 109a/9, 110b/1

(...) Sultān Maḥmūd Mīrzā ölgendin soñ oğlını alıp hīçkimge Һaber qılmay Taşkendke ağalarığa barıp éđi. (...)

(...) *Sultan Mahmud Mirza öldükten sonra, oğlunu alıp, hiç kimseye haber vermeden, Taşkend'e büyük kardeşine gitmişti. (...)*

s.+ğı 35b/2, 50b/12

(...) Mundın soñğı vaqāyi'de özge keyfiyyetler ma'lūm bolğusıdur. (...)

(...) Diğər durumlar ise, bundan sonraki eserde bildirilecektir. (...)

s.+ıça 26b/4, 29a/11

(...) Soñıça qavğunçı bardı. (...)

(...) Arkasında takipçi vardı. (...)

s.+ımızça 113b/13

(...) Yağı kişisi bizniñ soñımızça cilav-rîz kişimizni [tüşür]e kéledür. (...)

(...) Düşman kişisi bizim arkamızdan, dolu dizgin ve adamlarımızı düşüre düşüre geliyordu. (...)

soñğı sonra, sonraki

s. 65a/5

(...) Soñğı qabāhatları hem Moğullıq'nıñ neticesidin édi. (...)

(...) Sonra yaptığı hatalar da Moğul olmasından dolayıydı. (...)

soñgınça ardınca

s. 73a/7

(...) Értesiğe ğanīmniñ üstige yürüp tapmay soñınça kélip Arhıyān Qurğanını yavuq qapamaqnıñ şalāhın tapmay bir şer'iside Ğazne Nemengān'ğa tüşüldi. (...)

(...) Ertesi gün, düşmanın üstüne yürüyüp bulamadık, ardından gidip, Arhıyan Kurgan'ını yakından kuşatmayı uygun görmeyerek, bir şer'i mesafede Gazne Nemengan'a inildi. (...)

soñıça ardınca

s. 107b/13

(...) Һанлар Tenbel'ниң [соңиҗа] оқ келип Andicān'ниң nevāhīsiga tüştiler. (...)

(...) *Hanlar, Tenbel'in arkasından gelip, Andican civarına indiler. (...)*

soңra < sonra

s. 6b/11, 7b/2, 9a/1, 9a/5, 10b/11, 11a/5, 11a/11, 12b/2, 13a/3, 13a/11, 13a/12, 14a/14, 15b/7, 19b/7, 20a/2, 20a/3, 20a/4, 21a/13, 22b/7, 27a/14, 2a/9, 30a/4, 39b/7, 42b/5, 43b/3, 4b/9, 50b/2, 50b/5, 51a/13, 52b/8, 65a/4, 68b/4, 70a/10, 86b/2, 87a/4, 90a/12, 100a/6, 107b/4, 109b/6, 115a/11, 116b/3, 119b/12

(...) Andın soңra atlanıp bés künlüg yolını éki kéçe ve kündüz ılğar qılıp kélip Andicān'ğa kirip Uluğ Һan dadamnı ve Kiçik Һan dadamnı körüniş qıldım ve ötken künlerni tamām beyān qıldım. (...)

(...) *Ondan sonra, atlara binip, beş günlük yolu iki gün ve gecede hızla gelip, Andican'a girip orada büyük ve küçük han dayılarımla görüştüm ve geçen günleri tamamen anlattım. (...)*

s.+lar 7b/9, 7b/11, 12b/8, 13b/2, 15a/5, 25b/11, 28b/7, 30b/12, 34a/3, 35a/6, 38a/10, 73b/5, 75a/12

(...) Soңralar ҳod ol mihr hem qalmadı, velī hicāb henüz köprek boldı. (...)

(...) *Sonraları ise, bu sevgim de kalmadı, fakat utanmam arttı. (...)*

sor < ET so:r- (ED, 843b) sormak, incelemek

s.-ar 49a/10

(...) Özige dīvān olturur üçün bir uluq pıştāq ve yana oң yanında ve sol yanında nevāhī bégleri bile dīvān bégleri olturup dīvān sorar üçün iki kiçikrek pıştāq qılıptur. (...)

(...) *Divan kurmak için, kendisine büyük bir tak (divanhane), sağ ve sol tarafına nevahi beyleri ile divan beylerinin oturup divan incelemeleri için, bir az küçük, iki tak yaptırmıştır. (...)*

s.-dı 37a/5

(...) Bir iki söz sordı. (...)

(...) *Bir iki söz sordu. (...)*

s.-duk 117b/3

(...) “Kimsén?” dép sorduk. (...)

(...) *“Kimsin?” diyip sorduk. (...)*

s.-dum 96a/12

(...) Körüşüm, sordum; Semerqand’dın bu yerge yayaq kéliptür. (...)

(...) *Görüşüm, sordum. Semerkand’dan buraya yayan gelmiştir. (...)*

s.-up 117a/13, 63a/13

(...) Nāşır Bég’ni ve oğlanlarını, kim Dost Bég ve Mîrim Bég bolğay, körüp sorup ‘ināyet ü şefqattın ümîd-vār ve ser-efrāz qıldım. (...)

(...) *Nasır Bey’i ve oğullarını Dost Bey ile Mirim Bey’leri görüp, hatırlarını sorup kendilerine iyilik ve şefkat gösterdim. (...)*

s.-uptur 103b/3

(...) Soruptur kim “Bular qaysı sulţāndur?” Aytqandın soñ tanıptur. (...)

(...) *“Bu hangi sultandır?” diye sormuştur ve söylendikten sonra tanımıştır. (...)*

sorul- sor-(X)l- sorulmak, öğrenilmek

s.-ğusıdur 87b/7

(...) Bu rubā'īni H̄'āce Ebū'lberke ayttı: Rubā'ī Bu cevır ki qıldı devr sorulğusıdur.

(...)

(...) Bu rubaiyi Hoca Ebulbereke söyledi: devrin ettiğı cefa, ondan sorulacaktır. (...)

sorun < soran, müracaat eden

s. 49a/11

(...)Yana sorun éli olturur üçün bu dīvān-hāneniñ her zıl'ide kiçik kiçik t̄aqçeler qılıptur. (...)

(...) Bir de başvuran iş sahiplerinin oturması için, bu divanhanenin her tarafına küçük daireler inşa ettirmiştir. (...)

soruş- < ET *sor-(X)ş-* (ED, 855a) konuşmak, birine bir şey sormak

s.-up 38a/8

(...) Narıdın tört beş kişi bile Sultān 'Alī Mīrzā, béridin tört beş kişi bile mén Kuhek Suyınıñ aralığığa kéçip at üstide oq körüşüp soruşup alar ol taraf bardılar, mén bu taraf kéldim. (...)

(...) Oradan dört beş adam ile Sultan Ali Mirza, buradan da dört beş adam ile ben Kuhek Suyu'nun ortasına geçip, at üzerinde görüşüp, konuşup, onlar o tarafa döndüler, ben de bu tarafa geldim. (...)

soy- < ET *soy-* (ED, 858b) soymak

s.-up 48b/14

(...) Térésini soyup kurutup teberrüklükler bile vilāyettin vilāyetqa élderler. (...)

(...) Derisini soyup kurutup ve nadir mal olarak, vilayetten vilayete gönderirler. (...)

söz < ET sö:z (ED, 860b) söz

s. 16a/11, 16b/3, 35a/2, 37a/5, 43b/6, 52a/1, 59a/14, 63a/4, 65a/8, 75b/14, 78b/13, 83a/14, 91a/10, 115b/6, 115b/7

(...) Bu fırsatda Dervîş Gāv atlıg Andicānnıñ erbābıdın nā-münāsib söz aytqan üçün yasaqa yétti. (...)

(...) Bu esnada, Andican'ın ileri gelenlerinden Derviş Gav adlı biri, uygunsuz söz söylediği için, öldürüldü. (...)

s.+de 119b/6

(...) Uşol sözde édük kim Baba-yı Pergarī dédi kim “Mén hem barıp istermén.” (...)

(...) Böyle söz ederken Baba-ı Pergari: “Ben de gidip arayayım.” dedi. (...)

s.+din 53b/9

(...) Bu sözdin bī-pāy bolup muhāliflerni tilep ‘ahd u şart qılıp qal‘anı bérdi. (...)

(...) Bu sözden dolayı fenalaşp, muhalifleri davet edip, yemin ve şart ile kaleyi teslim etti. (...)

s.+i 30b/1, 80b/14, 108b/5, 112b/7

(...) Uşol fırsatda Sultān Maḥmūd Ḥān Sultān Cüneyd Barlasnıñ ve Semerqandnıñ ba‘zı ekābiriniñ sözi bile Semerqand dā‘iyesi bile çerig tartıp Kenbāy nevāḥisiğa kélđi. (...)

(...) Bu sırada Sultan Mahmud Han, Sultan Cüneyd Barlas'ın ve diğer bazı Semerkand büyüklerinin sözüne uyup, Semerkand tahtını isteyerek, askerle Kenbay civarına geldi. (...)

s.+ige 74a/8, 80b/7, 88b/8, 95a/8, 106a/14, 115b/7

(...) Bu tecrübeliq béglerinñ söziqe kirip maḥallātnıñ yaqasıdın oq yanduq. (...)

(...) Bu tecrübeli beylerin sözüne uyup mahallelerin kenarından geri döndük. (...)

s.+ini 26a/10, 38a/3, 74a/5, 95a/7

(...) Ḥāce Yahyā Sultān ‘Alī Mīrzā qaşıdın kélip ittifāq [u] yekcihetlıq sözini arağa saldı. (...)

(...) Hoca Yahya, Sultan Ali Mirza tarafından gelip, anlaşarak, tek cephe sözünü teklif etti. (...)

s.+ler 53a/8, 55a/3, 56b/10, 80a/11, 108a/11, 112b/8, 117a/13

(...) Ol cem‘ özleriniñ ḥalāşlıǵı üçün bir néçe çın ve yalǵan sözler ayıp ḥānga yā aradaǵılargā pāre ve rişve qabūl qıldılar. (...)

(...) Onlar kendilerini kurtarmak için, birkaç doğru yalan sözler söyleyip, Han’a ve oradakilere para ve rüşvet kabul ettirdiler. (...)

s.+lerge 16b/9

(...) Bégler bu sözlerqe mültefit bolmay, dürüşť cevāblar ayıp ilgeriqe köçtiler. (...)

(...) Beyler bu sözlere önem vermediler, kaba bir şekilde cevaplar söyleyip uzaklaştılar. (...)

s.+leri 39b/1, 63a/7

(...) Sözlari bu édi kim “Baysungur Mīrzā köçüp yangaç biz ayrılıp pādşāh qulluǵıǵa kéldük.” (...)

(...) Sözlari bu idi: “Baysungur Mirza geri dönüp, biz ondan ayrılıp, padişah hizmetine geldik.” (...)

s.+leridin 109a/8, 115b/4

(...) Maņa bu sözleridin ħaylī dağdağa boldı bu cihetdin kim barçamız anıñ éligide bolsak ħaıtr iħtimālı köptür. (...)

(...) Ben bu sözlerden fazla telaşa düştüm ħünkü hepimiz onun elinde bulunursak, tehlike ihtimali çoktu. (...)

s.+lerini 54b/14

(...) Uř mundaq maħalda muħāliflerniñ firīb-āmiz sözlerini qulaqqa alıp ıřlāħ ħikāyetini arağa salıp Ĥāce Ebū'l Mekārim bile Tenbel ağası Bég Tilbeni, kim ol maħalda ħānnıñ eşik ağası édi, elçilikke yiberdiler. (...)

(...) Böyle bir zamanda, muhaliflerin hileli sözlerini kulağa alıp, barış masalını ortaya atıp, Hoca Ebülmekarim ile, o sırada Han'ın eşik ağası ve Tenbel'in büyük kardeşi olan Beg Tilbe'yi elçiliğe gönderdiler. (...)

s.+lerni 41a/10, 41a/11, 41a/11, 53b/12, 102a/3

(...) Bu mezkūr bolğan sözlerni öziğe bahāne rāst qıldı. (...)

(...) Bu söylenen sözleri kendine bahane etti. (...)

s.+ni 24b/8, 38a/4, 61a/5, 64a/3, 70b/9, 74b/1, 83a/1, 91a/11, 101b/7, 102a/6, 103b/10, 111b/7, 116b/4, 117a/4, 118b/12, 119a/3

(...) Sözni körüşmekke qoyup Semerqanddın iki-üç şer'ı qoyıraq Soğd tarafıdın mén çerigim bile bardım. (...)

(...) Ben askerim ile, Semerkand'dan iki üç yığaç daha aşağıda olan Soğd tarafından, sözünü ettiğimiz (yere) gittim. (...)

s.+niñ 118b/13

(...) Uşbu sözniñ üstide édim kim bağnıñ dīvārıdın taşqarı qalın atlıqnıñ kélür āvāzı kélđi. (...)

(...) Bu sözünün üstüne bahçenin duvarından, dışarıda kalabalık bir atlı kafilesinin ayak sesi geldi. (...)

s.+ün 16b/8

(...) Her sözün iş küç béglersiz qarār tapmas édi. (...)

(...) Her bir sözü, işi ve gücü beylerinin kararından başka türlü halledilmezdi. (...)

sözle- < ET *sö:z+IE:-* (ED, 863a) söylemek

s.-rsiz 118b/13

(...) Bu sözni mén eşitip dedim kim “Sizler bu yosunluq sözlersiz. Ammā köreyem kim qaysınız méniñ qaşımğa kéle alur?” (...)

(...) Bu sözü işitip “Siz böyle söylüyorsunuz. Ama göreyim hanginiz bana yaklaşabilir?” dedim. (...)

sözleş- < ET *sö:z+IE-ş-* (ED, 864a) sözleşmek

s.-e (sözleşe Aḥsiğa kélür) 78a/14

(...) Qanber ‘Alī öz vilāyeti Ḥocend’din Tenbel’ğa i’timād qılıp çerig maslaḥatını sözleşe Aḥsi’ğa kélür. (...)

(...) Kanber Ali, Tenbel’e güvenip kendi vilayeti olan Hocend’dan asker meseleleri hakkında konuşmak üzere, Aḥsi’ye gelir. (...)

s.-egeyler 104b/6

(...) Qanber ‘Alī Bég ve yana ba’zı bégleri ilgerirek yiberildi kim inçkelik bile qurğanga kişi kivürüp ḥ`āce vü erbāb bile sözleşgeyler. (...)

(...) Kanber Ali Bey ile diğer bazı yiğitler biraz ileri gönderildi. Onlar gizlice kurgana adam sokup, Hoca ve eşraf ile konuşacaklardı. (...)

s.-ip 59a/3, 72a/8, 83a/1, 96b/5, 118a/4

(...) Çıqıp sözleşip keldi. (...)

(...) *Çıkıp sözleşip geldi. (...)*

s.-sek 104b/3

(...) Hâtırğa yétti kim bir kéçe Andicān'ın yavuğığa barıp kişi kivürüp h̄āce vü erbābları bile sözleşsek, ihtimālī bar kim bizni bir tarafdın kivürgeyler. (...)

(...) *“Bir gece Andican'ın yakınına gidip, adam gönderip, Hoca ve eşraf ile sözleşsek belki bizi bir taraftan içeri sokarlar.” diye düşündük. (...)*

sözleşil- söz+IE-ş-(X)/- sözleşilmek

s.-di 78b/11

(...) Bu cihettin néçe nevbet H̄āce Yahyā kişiler yiberip sözleşildi. (...)

(...) *Bunun için birkaç defa Hoca Yahya'ya adamlar gönderilip, konuşuldu. (...)*

sözlüg < söz+lXg sözlü

s. 15a/3

(...) Baḥīl ü fitne ve zomoḥt u münāfiq ve ḥod-pesend ve qatıq sözlüg ve savuq yüzlüg kişi édi. (...)

(...) *Kıskanç, fitneci, namussuz, iki yüzlü, kendini beğenmiş, sert sözlü ve soğuk yüzlü bir adamdı. (...)*

su < ET su:v (ED, 783a) su

s. 2a/11, 33a/3, 33a/5, 33a/8, 33a/13, 34b/3, 39b/9, 3a/8, 45a/9, 45a/13, 45b/2, 48a/11, 48a/12, 53a/5, 53b/7, 64b/7, 70b/14, 72a/9, 114a/7, 117a/14, 118b/3

(...) Qunduz sarı su yoqqarı baqa köçti. (...)

(...) *Kunduz'a doğru suyun yukarı tarafına gitti. (...)*

s.+dın 44a/12, 45a/10, 62a/5, 62b/3, 90a/13, 90a/14, 98a/10, 101a/4

(...) Mīrzā sudın ötüp édi. (...)

(...) *Mirza sudan geçti. (...)*

s.+ğa 17a/1, 18a/8, 44a/12, 67a/5, 90a/11, 93b/11, 98a/9, 98a/9, 116a/12

(...) Mīrim Tarhan anda suğa bardı. (...)

(...) *Mirim Tarhan'ı orada suya götürdü. (...)*

s.+ları 3a/3, 3b/6

(...) Aqar suları, şafalıq bağçeleri bar. (...)

(...) *Akar suları ve şeftali bahçeleri var. (...)*

s.+nı 46a/2, 48a/1, 114a/8

(...) Kān-ı Gil Siyāh Āb yaqasıdadur kim bu qara sunı Āb-ı Raḥmet hem dērler. (...)

(...) *Kan-i Gil ise, Siyah Su kenarındadır ve bu suya Ab-ı Rahmet de derler. (...)*

s.+nıñ 48a/5, 98a/8, 98a/9

(...) Bu sunıñ eṭrāfı tamām ābgirdür. (...)

(...) Bu suyun etrafı tamamen bataklıktır. (...)

s.+yı 5a/9, 5a/10, 8a/6, 8b/1, 16b/14, 2b/8, 45a/10, 45a/11, 47b/10, 47b/14, 48a/5, 4a/7, 50a/2, 94a/9, 114a/4

(...)Yana bir tarafı Kuhek Deryāsıdır, hoş hevā u pür şafā, suyu firāvān, ni‘meti erzān, haylī yahşı tümen tüşüptür. (...)

(...) *Bir tarafı Kuhek Nehridir, Havası hoş, safalı, suyu bol, ürünü çok ve çok güzel bir tümendir. (...)*

s.+yıda 19b/3, 98a/7

(...) Köprek çérig éli Çır Suyıda ğarq boldı. (...)

(...) *Askerin bir çoğu Çir suyunda boğuldu. (...)*

s.+yığa 1b/9, 116a/10

(...) Seyhūn deryāsı, kim Hocend suyuğā meşhūrdur, şarq ve şimāl tarafıdın kélip vilāyetniñ içi bile ötüp ğarb sarı aqar. (...)

(...) *Hocend suyu ismi ile meşhur olan Seyhun Nehri, bu ülkenin doğu ve kuzey tarafından gelip vilayetin içinden geçip, batıya doğru akar. (...)*

s.+yını 83a/11, 98a/2, 98a/10, 103b/9, 116b/6, 8a/7

(...) Uşbu qış ortasında Şaybaq Han, Hocend Suyı’nı muz bile kéçip Şāhruhiyye ve Bīş-Ként nevāhīsini çaptı. (...)

(...) *Bu kış ortasında, Şaybak Han, Hocend Suyu’nu buz üzerinden geçip, Şahruhiye ve Biş Kent civarına akın etti. (...)*

s.+yının 4b/7, 6a/12, 17a/2, 17a/9, 19a/14, 2a/5, 35a/14, 38a/7, 46a/2, 104a/9

(...) Yana Puşte-i Kuhekniñ dāmeneside Kān-i Gilniñ qara suyunıñ üstide, kim bu sunı Āb-ı Raḥmet hem dérler, bir bāğ salıptur, Naqş-i Cihānga mevsūm. (...)

(...) *Kuhek tepesinin eteğinde ve Kan-ı Gil’in, Ab-ı Rahmet de dedikleri, Kara Suyu’nun üst tarafında, Nakş-i Cihan adında, bir bahçe yaptırmıştır. (...)*

s.+yunıŋ 82b/1, 82b/2

(...) Andın ötüp Kühek Suyı'nıŋ yaqasığa kélip tüştük. (...)

(...) Oradan geçip Kuhek Suyu'nun sahiline gelip düştük. (...)

suğur- < ET suğur- (ED, 816a) ayırmak, sıyırmak

s.-ğuça 107b/2

(...) Qılıç suğurğuça fırsat bolmadı. (...)

(...) Kılıç sıyırmca fırsat olmadı. (...)

suğuruş- *suğur-Uş-* ayrılmak, ayrışmak

s.-tılar 100b/12

(...) Birbirlerige qılıçlar suğuruştılar. (...)

(...) Birbirlerine kılıçlar salladılar. (...)

süder hizmetçi

s.+i 76b/7

(...) Muḥammed Mezīd Tarḥan tuyup nöker süderi ve tavābi' u lavāhiqı bile yana anıŋ bile bar kişi bar bégler bile meşel Sulṭān Hüseyn Argun, Pīr Aḥmed-i H'āce Hüseyn, Uzun Ḥasan'nıŋ inisi Qara Barlas, Şālih Muḥammed, yana bā'zı bégler ve yigitler bile şehrdin çıqtı. (...)

(...) Muhammed Mezid Tarhan bunu duyup kendi adamları, hizmetçi ve yanında bulunan bütün adam ve beyleri ile birlikte, şehirden çıktı. Bunlar arasında, Sultan Hüseyin Argun, Pir Ahmed, Hoca Hüseyin, Uzun Hasan'ın küçük kardeşi Kara Barlas, Salih Muhammed ve diğer bazı bey ve yiğitler vardı. (...)

sünek < ET süñük (ED, 838b) kemik

s. 18b/8, 109a/5, 109a/6

(...) Özi dér érdi kim “Bir evniñ inçke pâyçesi sınıp bir tutamça yeri rîze rîze bolup édi. (...)

(...) Kendisinin anlattığına göre, bir defa birinin ayağının ince kemiği kırılıp, dört parmak kadar yeri tamamen parça parça olmuş. (...)

s.+ni 65b/9

(...) Bâ-vücūd bu zaħm Şamed andaq çapar kim Şahsuvār’nıñ başıdın keŧ-i destçe pârçe sünekni qılıçı alıp kéter. (...)

(...) Samed, yaralı olmasına rağmen, Şahsuvar’ın başına öyle bir darbe indirir ki, kılıç Şahsuvar’ın başından avuç kadar bir kemik parçasını alıp götürür. (...)

s.+lerni 109a/5

(...) Étini yarıp ayaq süneklerni tamām alıp sünek ornığa dārūnı un qılıp saldım. (...)

(...) Etini yarıp, kemiklerini tamamen çıkarıp, yerine ilacı toz halinde koymuş. (...)

süren hücum, saldırı

s. 68a/1, 84b/8, 88b/11, 93b/14, 94a/2, 100b/4, 100b/5, 104b/8, 104b/13, 105b/7

(...) Azraqça yanıp édim kim bu durmağanlar oq qoyup süren salıp yetişip kældiler. (...)

(...) Biz biraz ilerleyince, bunlar, ok atarak saldırıp ve çığlık atıp, gelip yetiştiler. (...)

sür- < ET sür- (ED, 844b) sürmek

s.-e (süre süre) 75a/14

(...) Bir ayda ve kırk künde anam hanım muhaşşılıqlar bile süre süre teşvîşler bile yiberür édi. (...)

(...) *Ayda veya kırk günde bir, annem hanım beni azarlayarak ve zorla ona gönderirlerdi. (...)*

s.-üp 66a/13, 71a/13

(...) Andicān ve Oş nevāḥīsidin hem qazaq yigitler ‘eyyārлық bile tınmay barıp ıqlıların sürüp [kişilerin öltürüp] bisyār ‘āciz qıldılar. (...)

(...) *Andican ve Uş civarında da bizim çapulcu yiğitler kurnazlıkla, durmadan hücum edip, düşmanın atlarını sürüp, adamlarını öldürüp, çok taciz ettiler. (...)*

süt < ET sü:t (ED, 798b) süt

s. 113a/10

(...) Yana Cihāngīr Mīrzā’nı bir süt bişimi burunraq qavlap çıkarıpturlar. (...)

(...) *Cihangir Mirza’yı bir süt pişimi (az önce) kovup çıkarmışlar. (...)*

Ş

şatu < ET şatu (ED, 867a) merdiven

ş. 56a/6, 59a/9, 66b/10, 82b/5, 83a/4, 84a/4, 84a/6, 92b/9, 110a/6

(...) Bu yigitler barıp Ğār-ı ‘Āşīqān toğrusıdın şatu qoyup çıqıpturlar. (...)

(...) *Bu yiğitler gidip, Gar-ı Aşikan karşısından merdivenle yukarı çıkmışlar. (...)*

ş.+lar 92b/11

(...) Yéti sekiz yüz abdān yigitni bu şatular bile Gāzüristān Dervazesî'niñ bile Sūzengerān Dervazesî'niñ aralıǵı toǵrısı busaǵa qoyup özi ol tarafdın uruş salǵan ékendür. (...)

(...) Yedi sekiz yüz iyi yiǵiti de bu merdivenlerle Gazüristan Kapısı'nın ile Suzengeran Kapısı'nın arası karşısında pusuya koymuş ve kendisi diğer taraftan hücum etmiş. (...)

ş.+larnı 93a/1

(...) Tamām bu taraf uruşqa meşǵul bolup bolcar hālī bolǵan maǵalda busqan yerdin çıqıp ıldam kélip bu şatularnı éki Dervāze'niñ aralıǵı Muḥammed Mezīd Tarḥan'niñ ḥavīlīsiniñ [toǵrısıdın bir yolu oq faşılǵa koyarlar Qoç Bégi'niñ] Muḥammed Qulı Qoçı'niñ yana bir bölek yigitlerniñ bolcarı bu yer édi. (...)

(...) Askerin hepsi bu tarafta savaş ile meşgulken bu karargah boş kaldığı bir sırada, pusuda bulunanlar saklandıkları yerden çıkıp, koşup, bu merdivenleri iki Kapı'nın arasındaki ve Muhammed Mezid Tarhan'm avlusu karşısındaki duvara koymuşlar. Muhammed Kulı Koçın ile diğer bir kısım yiğitlerin karargahı burası idi. (...)

ş.+nıñ 92b/10

(...) Yégirme beş yégirme altı şatu ṭayar qılǵan ékendürler kim her şatunıñ kénliki ança kim üç kişi éki kişi yandaşa çıqa alǵay. (...)

(...) Düşman yirmi beş yirmi altı merdiven hazırlamış ve her merdivenin genişliği iki üç kişi yan yana çıkabilecek kadarmış. (...)

şışla- şışe saplamak

ş.-p 95b/8

(...) Kéç namāz-ı dīger İlan Otıda tüşüp at öltürüp étini şişlep kebāb qılıp atnı lahta [t]indürüp atlanduk. (...)

(...) Akşam, ikindi namazı vaktinde, İlan Otı'nda inip, bir at kesip, etini şişleyip, kebab yapıp atları da bir az dinlendirip, tekrar hareket ettik. (...)

şunqar Şahin

ş. 96b/1

(...) Hānım, han babam şunqar bolğalı anaları inileri siñilleri né kim Şāh Bégim ve Sultān Maḥmūd Han ve Sultān Nigār Hānım ve Devlet Sultān Hānım bolğaylar körmeydürler édi. (...)

(...) Hanım, Han babam şahin'[in] vefatından beri, anneleri, küçük erkek ve kız kardeşleri olan Şah Begim, Sultan Mahmud Han, Sultan Nigar Hanım ve Devlet Sultan Hanımları görmemişlerdi. (...)

T

tağ < ET ta:ğ (ED, 463a) dağ

t. 1b/7, 1b/8, 2b/10, 3a/5, 4a/8, 4a/13, 8a/2, 23a/7, 35a/12, 40b/12, 42a/1, 42b/6, 49a/4, 49b/14, 59a/8, 61a/14, 61b/4, 62a/2, 97b/2, 104a/5, 105b/9, 109b/7, 115a/7, 115a/9, 115b/5

(...) Sultān Aḥmed Mīrzā vāqi'asıdın soñ bégler ittifāq qılıp tağ yolu bile Sultān Maḥmūd Mīrzāğa kişi [çap]turup tilediler. (...)

(...) Sultan Ahmed Mirza'nın olayından sonra beyler birlik olup, dağ yolu ile Sultan Mahmud Mirza'ya adam gönderip, onu istediler. (...)

t.+da 3a/9, 4a/9, 4a/9, 57a/11

(...) Bu tağda bisyār yılan bar. (...)

(...) *Bu dağda çok yılan var. (...)*

t.+dın 49a/5, 97a/3, 99b/4

(...) Səntirəşliq qılur taşları tamām bu tağdın élderler. (...)

(...) *Yontma için kullanılan taşları tamamen bu dağdan getirirler. (...)*

t.+1 3a/4

(...) Berā Kūh tağı dāmeneside şəhr bile tağnıñ arasında bir mescid tüşüptür, Mescid-i Cevzā atlıg. (...)

(...) *Bera Kuh Dağı(nın) eteğinde, şehir ile dağın arasında, Cevza adlı bir cami bulunmaktadır. (...)*

t.+1dın 82b/4

(...)Yārīdin ötüp Şunqarhāne Tağı'dın aşıp Yār Yaylaq'qa kəldük. (...)

(...) *Yarı'den geçip Şunkarhane Dağı'ndan aşıp Yar Yaylak'a geldik. (...)*

t.+1ğaça 26b/11, 28b/9

(...) Amū Deryāsıdın Hindūkuş tağığaça vilāyāt, ğayr-i Bedaḥşān, tamām muḡa ta'alluq édi. (...)

(...) *Bedaḥşan dışında Amu Derya'dan Hindukuş Dağına kadar olan vilayetler, tamamen ona aittir. (...)*

t.+1mıñ 26b/10

(...) Andın beri Quhqā bile Kühten tağnıñ cenūb tarafıdağı vilāyāt mişl-i Tirmiz ve Çağāniyān ve Hışār ve Hutlān ve Qunduz ve Bedaḥşān Hindūkuş tağığaça Sultān Maḥmūd Mīrzānıñ taşarrufıda édi. (...)

(...) Ondan beri Termiz, Çaganyan, Hisar. Hutlan, Kunduz ve Bedahşan gibi, Kuhka ve Kühten dağının güney tarafındaki vilayetler, Hindukuş dağına kadar, Sultan Mahmud Mirza'nın idaresinde idi. (...)

t.+larda 5a/13, 5b/6, 32a/8, 32a/9

(...) Fergāna bile Kāşgar arasındaki dağlarda bolurlar. (...)

(...) Fergana ile Kaşgar arasındaki dağlarda olurlar. (...)

t.+lardadır 5b/3

(...) Ba'zı kitâblarda bitiptürler kim beyrûcu's-şanem bu dağlardadır velî bu müddette hiç eşitilmedi bir giyâh eşitildi kim yéti kéntniñ dağlarında bolur ol. (...)

(...) Bazı kitaplarda yazmışlardır ki beyrucu's sanemin bu dağlardadır fakat bu sırada hiç duyulmadı, yalnız Yeti Kent'in dağlarında olur. (...)

t.+ları 1b/4, 32a/10

(...) Çün dağları berk ve serhaddte vâqi' bolupturlar, māl bérmede rāyic émeştürler.

(...)

(...) Dağları sarp ve sınırdaki bulunduğui için, vergi vermekte pek istekli değildirler.

(...)

t.+larında 5a/13, 5b/4

(...) Ba'zı kitâblarda bitiptürler kim beyrûcu's-şanem bu dağlardadır velî bu müddette hiç eşitilmedi bir giyâh eşitildi kim yéti kéntniñ dağlarında bolur ol. (...)

(...) Bazı kitaplarda yazmışlar ki beyrucu's sanemin bu dağlardadır fakat bu sırada hiç duyulmadı, yalnız Yeti Kent'in dağlarında olur. (...)

t.+larığa 62a/1

(...) Qāsım Bég, kim Andicān'nın cenūbī tağlarığa barıp édi. (...)

(...) Kasım Bey Andican'nın güney dağlarına gitmişti. (...)

t.+larını 81b/8

(...) Fān tağlarının arasında bir uluq köl tüşüptür. (...)

(...) Fan dağlarının arasında bir büyüköl vardır. (...)

t.+larını 97a/14

(...) Dıhket'te ékende Dıhket'niñ gird ü nevāhīsidağı tağlarını hemīşe yayaq yürüp seyr qılur édim. (...)

(...) Dıhket'te bulunduğum zaman, Dıhket'in civar ve etrafındaki dağlarını her zaman yaya yürüyüp seyrederdim. (...)

t.+larını 7a/13

(...) 'Adāleti bu mertebede édi kim Hıṭāy kārwanı kéledürgende Andicānnıñ şarqī tarafıdağı [ta]ğlarını tüpide miñ uyluq kārwanı anda q qar bastı kim iki kişi qutuldı. (...)

(...) Adaletinin ne kadar yüksek olduğunu şu olay bize göstermektedir: Bin kişiden olan Hitay kervanı yolda giderken, Andican tarafındaki dağların altında, kar altında kalmış ve ancak iki kişi kurtuldu. (...)

t.+nını 2b/11, 2b/12, 3a/4, 50a/1, 97a/3

(...) Kéntleri ekşer bu tağnıñ dāmeneside tüşüptür. (...)

(...) Kentleri sıklıklı bu dağın eteğindedir. (...)

t.+qa 99b/4, 105b/11, 115a/11, 115a/12, 115b/2

(...) Āftāb oltura tağqa yavuq yéttim. (...)

(...) *Güneş batarken, dağa yaklaştım. (...)*

tağayi < ET tağa:y (ED, 474a) dayı

t. 91a/3

(...) Yana ba'zılar meşel Şīrīm Tağayī cemā'atı bile bā- vucūd kim biziñ bile Semerqand'ğa kirdi. (...)

(...) *Bazıları da, bizimle Semerkand'a girdi. Bunlar arasında Şirim Dayı ve adamları da bulunuyordu. (...)*

t.+si 21b/7

(...) Sulṭān Aḥmed Mīrzā Sulṭān Maḥmūd Mīrzānıñ tuqqan Tağayisi édi. (...)

(...) Sultan Ahmed Mirza ile Sultan Mahmud Mirza'nın öz dayısı idi. (...)

t.+lerim 16a/3

(...) Eger vilāyetni bērseler mén bārī éligge tüşmey, tağayilerim Alça Hāṅa yā Sulṭān Maḥmūd Hāṅa bargay mén. (...)

(...) *Eğer vilayeti teslim ederlerse, bari ben ele geçmeden, dayılarım Alça Han'a veya Sultan Mahmud Han'a gideyim. (...)*

t.+m 6a/8, 31a/8

(...) Şāhruḥiyyede barıp tağayim Sulṭān Maḥmūd Hānnı körgen[d]e bahādırlıq ülüşini Seyyid Qāsım aldı. (...)

(...) *Şahruhiyye'de, dayım Sultan Mahmud Han'ı gördüğümde yiğitlik payını Seyid Kasım aldı. (...)*

t.+nıı 93a/4

(...) Gāzüristān Dervāzesi Şīrīm Tağayī'nin ve ağa inisinin ve Qılsağ ve Qutlıq H'āce Kōkeldaş'nın bolcarı édi. (...)

(...) Gazüristan Kapısı, Şirim Dayı'nın büyük ve küçük kardeşlerinin ve Kutluk Hoca Kōkeltaş'ın karargahı idi. (...)

t.+sı 98b/9

(...) Hāq Naţar'nı, kim Noyan'nın tuqqan Tağayī'si édi, yana bir cem' bile yiberildi. (...)

(...) Noyan'nın öz dayısı olan Hak Nazar, birkaç kişi ile oraya gönderildi. (...)

tala- < ET tala- (ED, 492a) yağma etmek

t.-ğan 64a/3, 64a/5

(...) Bu fetretlerde bizge ta'alluq él künni ve H'āce Qāđī ve müte'allıqlarını tutqan talağan bular édiler. (...)

(...) Bu karışıklıkta bize bağılı adamları ve Hoca Kadı ile onun adamlarını tutan ve yağma eden bunlardı. (...)

t.-p 29b/8, 57a/11, 79a/10, 111a/2

(...) Hānlar Andicān'dın qopqaç Oş ve Margīnān éli hücum qılıp qurgandağı Moğulları tutup talap urup qavlap çıqardılar. (...)

(...) Hanlar Andican'dan kalkıp, Uş ve Merginan halkı hücum edip, kurgandaki Moğulları tutup yağma edip, vurup, kovup çıkardılar. (...)

talat- *tala-t-* yağma ettirmek

t.-ıp 74b/12

(...) Andın soñ İbrāhīm Saru’nı ve Veys Lāgarī’ni bī-günāḥ bī-cihet tuturup talatıp vilāyetleridin ayırıp ruḥṣāt bérđi. (...)

(...) Ondan sonra İbrahim Saru ve Veys Lagari’yi günahsız ve sebepsiz tutturup, (mallarını) yağma ettirip vilayetlerinden ayırıp, yol verdi. (...)

talatıl- *tala-t-ıl-* yağma ettirilmek

t.-masa 64a/9

(...) Eger teraḥḥum qılıp tutturulmasa ya talatılmasa biziñ bile qazaqlıqlarda ve miḥnetlerde bolğan cemā’atnıñ ḥāzır tanığan mällarığa bārī fermān bolsa kim éliglerige kirse uşmunça bile qutulsalar, minnetler tutsalar kérek. (...)

(...) Eğer kendilerine merhamet edip, onları tevkif etmeden ve mallarını zaptettirmeden, yalnız kazaklıklarda ve zorluklarda bizimle beraber bulunanların mallarını geri almalarına izin edilirse, bu kadarla kurtulabildiklerine şükretmeleri lazımdır. (...)

tam < ET ta:m (ED, 502b) dam

t. 117b/12, 118a/1

(...) Baba Sayrāmī, tam üstidin ol sarı bu sarı qaralaydur édi. (...)

(...) Baba Sayrami dam üstünden etrafı gözetliyordu. (...)

t.+ığa 113a/7

(...) Attın égilip édi kim kūça tamığa tayandı. (...)

(...) Attan eğilip sokağın damına dayandı. (...)

t.+dın 118a/2

(...) Kün tüşke yavuş tamdın tüşüp ménin qaşımnda kélip aytadır kim “Yūsuf Daruğa kéledür.” (...)

(...) Öğle vaktine yakın damdan inip, benim yanıma gelip: “Yusuf Daruga geliyor.” dedi. (...)

t.+ının 91a/14

(...) Bu maşlahat üçün şehrin ortasında Uluğ Bég Mīrzā'nın medresesinin tamının üstide aq üy tikip olturdum. (...)

(...) Onun için, şehrin ortasında, Uluğ Bey Mirza'nın medresesinin damının üstünde bir ak çadır kurup oturdum. (...)

tamız- < ET tamız- (ED, 510a) damlatmak

t.-adurlar 53b/7

(...) Ağzığa pahta bile su tamızadurlar édi. (...)

(...) Ağzına pamuk ile su damlatıyorlardı. (...)

t.-urlar érđi 53a/5

(...) Ağzımğa pahta bile su tamızurlar érđi. (...)

(...) Ağzıma pamuk ile su damlatıyorlardı. (...)

tañ < ET tañ (ED, 511a) seher, tan vakti

t. 34b/8, 60b/5, 60b/8, 81b/4, 81b/7, 83a/10, 84b/8, 84b/10, 92b/2, 95a/14, 95b/4, 106b/6, 109b/6, 111a/11, 116b/4, 116b/11

(...) Köp teşvīş ü şu'übet bile muhāţara tengi ve uçmalardın ötüp yüz renc ü meşaqqat bile muhlik bülend ü tañ kötellerdin aşıp Fān nevāhisiga kéldük. (...)

(...) Çok zahmet ve zorlukla tehlikeli boğaz ve uçurumlardan geçip, bin zahmet ve zorlukla bu tehlikeli, yüksek ve dar geçitleri aşip seher vakti Fan civarına geldik. (...)

t.+dım 95b/9, 109a/14

(...) Tanđın burunraq Nevkend'ge yavuq yetken maħalda bégler 'arzğa yétkürdiler kim "Bu kişi ħod cezm tuyuptur. (...)

(...) Sabahtan biraz önce, Nev Kend'e yaklaştığımda beyler: "Bu adam kesin olarak iyi duymuştur." diye arz ettiler. (...)

t.+dım 60b/9

(...) Ol kéçe taň atqunça ve ol küni āftāb batqunça ve yana kéçesi taňdın burunraq Merğīnānnıñ bir yığaçığa yétkende Veys Bég ve ba'zı tereddüt qılıp 'arzğa yétkürdiler kim " 'Alī Dost né nev' yamanlıq qılğan kişidür? " (...)

(...) O gece sabahtan biraz önce Merginan'dan bir yıgaç mesafeye geldiğimizde Veys Bey ve diğér bazıları tereddüt edip: "Alī Dost, birçok kötülükler yapmış bir adamdır." dediler. (...)

tanı- < ET tanu- (ED, 516a) tanımak

t.-dım 117a/12

(...) Tanıdım Ğavānī'nıñ uluğı Qādirbérđi. (...)

(...) Gavani'nin büyüğü Kadirbirdi olduğunu tanıdım. (...)

t.-ğan 64a/10, 64a/13

(...) Fermān boldı kim biziñ bile bolğanlar tanığan némelerini alsunlar. (...)

(...) Bizim ile olanların bilinen eşyalarını almaları emredildi. (...)

t.-man 73b/5

(...) Sonralar eşikde tanıman bolup édi. (...)

(...) Sonraları kapıda tanıman olmuştu. (...)

t.-maydur 103b/3

(...) Méni tanımaydur. (...)

(...) Beni tanımayacaktır. (...)

t.-p 84b/2, 117b/5

(...) Eger anı tanıp özimizge qoşsak, hūb édi. (...)

(...) Eğer onu tanıyıp kendimize katsa idik, iyiydi. (...)

t.-ptur 103b/4

(...) Aytqandın soñ tanıptur. (...)

(...) Söylendikten sonra tanımış. (...)

t.-y 117b/5

(...) Andaq ünini tağayyür bérdi kim, bā-vucūd kim yıllar méniñ bile édi, aşlen tanıy almadım. (...)

(...) Sesini öyle değıştirmişti ki, senelerce benim yanımda kalmış olmasına rağmen, hiç tanıyamadım. (...)

tañla < tan+1A yarın

t. 43b/7, 72b/14, 77b/8, 106a/13

(...) Bu kün bolmasa tañla qayağa bargusıdur? (...)

(...) Bugün olmasa sabah nereye gider? (...)

t.+ğaça 73a/5

(...) Tanlağaça fırsatnı ğanīmet tutup kéçesige hīç yerde tüşmey barıp Arhıyān Qurğanı'ğa kirdiler. (...)

(...) Düşman, sabaha kadar fırsatı ganimet bilip, gecesine hiçbir yerde konaklamayıp, Arhıyan Kurgan'ına girdiler. (...)

t.+sı 34b/9, 36b/11, 39a/12, 40a/6

(...) Tanlası 'īd-i fıtr namāzını anda qılıp Semerqand üstige müteveccih bolup İpar Qoruğığa tüşük. (...)

(...) Ertesi gün, ramazan bayramı namazını orada kılıp, Semerkand üstüne yürüyüp, İpar Korusu'na geldik. (...)

t.+sığa 56a/10, 67b/2, 70b/4, 74b/1, 81b/1, 91a/9, 100b/13, 101a/6

(...) Cihāngīr Mīrzā ve Tenbel tanlasığa kélip Receb ayının avāhiride mülāzemet qıldılar. (...)

(...) Cihangir Mirza ile Tenbel ertesi sabah gelip Receb ayının sonlarında, görüştüler.
(...)

t.+si 65a/11, 66b/7, 98a/10, 98b/7, 102b/9

(...) Tanlası haber kélidi kim Noyan Kökeldaş cardın mestlıqda yıqılıp ölüptür. (...)

(...) Sabah Noyan Kökeltaş'ın uçurumdan sarhoşluk ile düşüp, öldüğü haberi geldi.
(...)

tanı- < ET tanu- (ED, 516a) tanımak

t.-dılar 9a/5

(...) Mén ve Muḥammedī Kōkeltaş ikev kēldük, bēgim ve bēgimniñ yavuğıdağılar tanımadılar, bāvücüd kim ayttım, müddettin soñra tanıdılar. (...)

(...) Ben ve Muhammedi Kōkeltaş, ikimiz görmeye geldik, begim ve begim'in yanındakiler beni tanımadılar ancak ismimi söyledikten sonra tanıyabildiler. (...)

t.-ğu 43a/13

(...) Mundaq sipāhī ve él tanıgu dēk yigitlerdin ḥaylī bar érdi. (...)

(...) Bunlar gibi süvari asker ve halkça tanınan yiğitlerden çok vardı. (...)

t.-madılar 9a/5

(...) Mén ve Muḥammedī Kōkeltaş ikev kēldük, bēgim ve bēgimniñ yavuğıdağılar tanımadılar, bāvücüd kim ayttım, müddettin soñra tanıdılar. (...)

(...) Ben ve Muhammedi Kōkeltaş, ikimiz görmeye geldik, begim ve begim'in yanındakiler beni tanımadılar ancak ismimi söyledikten sonra tanıyabildiler. (...)

tap- < ET tap- (ED, 435a) bulmak, elde etmek

t.-a (tapa almaslar) 104b/2, 104a/4

(...) Tenbel'niñ qo[r]quñıdın ve biziñ yıraqlıqımızdın çārelerin tapa almaslar édi.
(...)

(...) Tenbel'in korkusundan ve bizim uzaklığımızdan, çaresini bulamıyorlardı. (...)

t.-a (tapa almay) 80a/10, 81a/9

(...) Hīç çāre tapa almay H̱āce hem çıqtı. (...)

(...) Hiç çare bulamadan Hoca da çıktı. (...)

t.-a almay (tapa almay) 4b/6

(...) Dérler kim bir néçe dervîş bu bâdiyede tünd yélge yoluqup birbirni tapa almay, Hây dervîş hâ dervîş déy déy tamâm helâk bolurlar. (...)

(...) Rivayete göre, birkaç derviş bu çölde kasırgaya tutulmuşlar ve birbirlerini bulamadan, "Ha derviş, ha derviş!" diyerek, ölmüşlerdir. (...)

t.-arğa 119a/5

(...) Uşol hında bu atlıqlar bâğnın eşikini taparğa fırsat qılmay dīvārnı kim eski bolğan yerdin raħne qılıp kirdiler. (...)

(...) O anda bu atlılar, bahçenin kapısını aramaya vakit bulmadan, eski duvarın bir yerinden bir delik açıp, içeri girdiler. (...)

t.-arlar 65a/14

(...) Āhır şikest taparlar. (...)

(...) Sonunda yenilgi bulurlar. (...)

t.-ıp 7a/14, 10a/12, 16a/7, 17a/3, 24b/14, 25a/7, 25a/9, 32b/3, 33b/10, 39a/6, 39a/8, 44a/11, 54a/5, 55b/11, 62b/2, 72b/7, 77b/9, 80a/9, 84a/9, 85a/2, 86a/13, 90b/13, 117b/9, 118a/12, 119b/11

(...) Şaybaq Hān bu ħaberni tapıp ıztırāb bile āftāb çıqanda yüz yüz éllig kişi bile Āhanīn Dervāzesi'ğa yétip kélđi. (...)

(...) Şaybak Han bu haberi alıp, üzüntüyle güneş doğarken, yüz yüz elli adamı ile, Ahenin Kapısı'na gelip yetişti. (...)

t.-ıp édiler (şikest tapıp édiler) 17a/2

(...) Üç-tört yıl mundın burunraq Çır Suyının güzride oq şikest tapıp édiler. (...)

(...) Bundan üç dört sene önce, Çir Suyu'nun geçidinde de bir yenilgi bulmuşlardı (uğramışlardı.) (...)

t.-ıptur 2b/4, 119b/9

(...) Éliniñ lafzı qalem bile rāsttur, né üçün kim Mīr ‘Alī-Şīr Nevā’iniñ muşannefātı, bāvücūd kim Herīde neşv ü nemā tapıptur, bu til biledür. (...)

(...) Halkın konuşma dili yazı diline uygundur, nitekim Mir Ali Şir Nevai'nin eserleri, Herat'ta gelişim bulmuştur, bu dil ile yazılmıştır. (...)

t.-ıpturlar 98b/12

(...) Bular şöhet tutqan yerdin bir oq atımı bülend cerniñ astıda Noyan'nıñ ölügini tapıpturlar. (...)

(...) Bunlar Noyan'ın ölüsünü sohbet edilen yerden bir ok atımı kadar yüksek bir uçurumun altında bulmuşlar. (...)

t.-madı 117a/10

(...) Bende ‘Alī bile Baba Sayrāmī ayttılar kim “Atlar éki kündür kim boğuz [ta]pmadı. (...)

(...) Bende Ali ile Sayrami: “Atlar, iki gündür, hiç yem bulamadılar.” dediler. (...)

t.-madım 100a/3, 101a/2

(...) Köñül yaqqu dék şāfī cevāb tapmadım. (...)

(...) Gönlün arzu ettiği gibi kesin bir cevap bulmadım. (...)

t.-mağan 44b/7

(...) Hīç yağı qahr u ğalebe bile muña dest tapmağan üçün “belde-i maḥfūze” dérler. (...)

(...) Hiçbir düşman, şiddet ve üstünlükle, bunu ele geçiremediği için, “saklanmış diyar” derler. (...)

t.-mağandın 102a/7

(...) Yana hâtırlarığa kéçer kim ri‘āyet tapmağandın meger ruhsat tileydürmén. (...)

(...) Fakat değer bulamadığından gitmeye izin istiyor diye, hatırlarından geçer. (...)

t.-mağığa 22a/5

(...) Şeybānī Hānnıñ munça teraqqī tapmağığa ve munça qadīm hānevādalar buzulmağığa ‘Abdul-‘Alī Tarhan sebep boldı. (...)

(...) Şeybani Han’ın bu derece ilerleme bulmasına (kaydetmesine) ve eski sülalelerin bozulmasına Abdülali Tarhan sebep oldu. (...)

t.-mas 116a/1

(...) Eger sizlerniñ ba-cāgāh hızmət qılur hayālınız bardur, hod mundaq hızmət qapısı yıllarda tapılmas. (...)

(...) Eğer sizlerin yerinde olan bir hizmet görmeye niyetiniz varsa, yıllarca arayıp bulamayacağınız bir hizmet kapısı bulunmaz. (...)

t.-mas édi (qarār tapmas édi) 16b/9

(...) Her sözün iş küç béglersiz qarār tapmas édi. (...)

(...) Her sözü, işi ve gücü(ne) beylersiz karar bulmazdı. (...)

t.-may 33b/3, 56a/12, 73a/7, 73a/8, 77b/11

(...) Sultān Mes‘ūd Mīrzā Hışārda turmaqniñ maşlahatını tapmay Kemrūd rūdı yoqqarı Sipre Tağ Yolu bile inisi Baysungur Mīrzā qaşığa Semerqandğa bardı. (...)

(...) Sultan Mes'ud Mirza, Hisar'da durmanın gereğini bulamadan, Kemrud suyunun yukarı tarafındaki Sipre Dağ yolu ile, Semerkand'a, küçük kardeşi Baysungur Mirza'nın yanına gitti. (...)

t.-maydur 117a/3

(...) Boğuz hem tapmaydur édi. (...)

(...) *Yem de bulamamışlardır. (...)*

t.-qan 97a/7

(...) Hıylı 'umr tapqan hatun édi. (...)

(...) *Çok yaşlı bir kadındı. (...)*

t.-qanda 22b/1, 28a/11

(...) Sultān Aḥmed Mīrzā Çir Suyı yaqasında şikest tapqanda Çir Suyığa bardı. (...)

(...) *Sultan Ahmed Mirza, Çir suyu sahilinde yenilgi bulduğunda Çir Suyu'na vardı.*

(...)

t.-qandin 74a/13

(...) Vilāyetler qarār tapqandin kéyin mén ve Cihāngīr Mīrzā ittifāq qılıp Semerqand üstige yürügeybiz. (...)

(...) *Vilayetler (için) karar bulunduktan (verildikten) sonra ve benimle Cihangir Mirza arasında anlaşma yapılp, Semerkand üstüne yürüyeceğiz. (...)*

t.-qay (şikest tapqay) 41b/11

(...) İnbisāt bile muqarrerdür kim mundaq bütken kişi andaq şikest tapqay ve bu nev' ötken élge her kim dest tapqay. (...)

(...) Şüpheşiz, böyle hareket eden adamlar böyle yenilgi bulurlar ve böyle insanların herkes hakkından gelebilir. (...)

t.-qay (dest tapqay) 41b/12

(...) İnbisāt bile muqarrerdür kim mundaq bütken kişi andaq şikest tapqay ve bu nev‘ ötken élge her kim dest tapqay. (...)

(...) Şüpheşiz, böyle hareket eden adamlar böyle yenilgi bulurlar ve böyle insanların herkes hakkından gelebilir. (...)

t.-qay 119b/6

(...) Dédiler kim “Uşol sarı barıp hūb taḥqīq qılıp ḥaber alıñ. Barı kim zāhiren ḥaber tapqaysız.” (...)

(...) “O tarafa gidip, araştırıp, bir haber alın; hiç olmazsa, o taraftan bir haber bulabilirsiniz.” dediler. (...)

t.-qusıdır 16b/7

(...) Mén hem mülāzım ve hem ferzend, eger bu ḥidmetni maña ‘uhde qılsalar, yaḥşıraq ve āsānraq fayşal tapqusıdır. (...)

(...) Ben onun hem adamı hem de evladıyım, eğer bu işi bana bırakırsalar, mesele daha iyi ve daha kesin bulunacaktır. (...)

t.-tı (qarār taptı) 18a/3, 25a/4, 43b/6, 60b/14

(...) Oş Qāsım Qoçınğa qarār taptı. (...)

(...) Oş Kasım Koçın’a karar verdi. (...)

t.-tı (ri‘āyet taptı) 21a/14

(...) Asru uluğ ri‘āyet taptı. (...)

(...) Çok büyük saygı buldu. (...)

t.-tı (şikest taptı) 5b/10, 8b/2, 37b/8

(...) Usruş hem dەرler Hocendni ba‘zı dāhil Ferġāna tutmaslar Sultān Aḥmed Mīrzā kim Taşkendke Moġol üstige barıp Çir Suyı yaqasında kim şikest taptı. (...)

(...) Hocend’i bazıları Fergana’ya dahil etmezler, Sultan Ahmed Mirza, Taşkend’e Moġul üstüne asker sevkedip, Çir Suyu’nun yakasında yenilgi buldu. (...)

t.-tı 65a/9, 72a/7, 103b/9

(...) Tenbel çün çerigimizin tarqağan haberini taptı ve ağasının Tilbe Han bile sözleşip kélip édi. (...)

(...) Tenbel bizim askerin dağılmış olduğu haberini aldı ve kardeşinin Tilbe Han ile sözleşip gelmişti. (...)

t.-tılar 17a/5, 34a/14, 79a/4

(...) Qurğan éli dağı naqb salıp bu naqbnı taptılar. (...)

(...) Kurgan halkı bulunanlar da delik açıp, bu deliği buldular. (...)

t.-tıñız 119a/12

(...) Mén dédim kim “Sizler qaydın kélesiz? Néçük haber taptıñız?” (...)

(...) Ben: “Siz nereden geliyorsunuz? Nasıl haber aldınız?” dedim. (...)

t.-tuk 95b/13, 95b/14, 119b/8

(...) (Beyt): Vehm ü ‘usrattın amānī taptuk Yañı cān tāze cihānī taptuk. (...)

(...) (Beyit): Korku ve sıkıntıdan çıkıp rahatı bulduk, yeni bir hayat ve dünya bulduk.

(...)

tapıl- < ET *tap-(X)*/ (ED, 439b) bulunmak

t.-dı 66b/5, 81b/9, 99a/1, 100b/12

(...) Fevtniñ tārīhi “ fevt şod Noyan” tapıldı. (...)

(...) *Ölüm tarihi (“Noyan vefat etti”) şeklinde bulundu. (...)*

t.-ur 3b/3, 4a/9, 4a/11, 5a/8, 40b/11

(...) Aq kényik yavuq tapılır. (...)

(...) *Ak geyik yakın bulunur. (...)*

tapşur- < ET *tapşur-* (ED, 447a) teslim etmek

t.-dı 7b/3, 31b/4, 31b/8, 42a/5, 63b/9

(...)Yétkeç oq qurğannı bī-müzāyaqa tapşurdı. (...)

(...) *Yaklaşınca, kurganı sıkıntısız teslim etti. (...)*

t.-dılar 17b/2, 104a/3

(...) Muḥammed Mezīd Tarḥaṅa tapşurdılar. (...)

(...) *Muhammed Mezid Tarhan’a teslim etti. (...)*

t.-ğularıdur 16a/1

(...) Qalın çerig bile kélse bégler ménı ve vilāyetni tapşurgularıdur. (...)

(...) *Eğer çok asker ile gelse beyler beni ve vilayeti ona teslim edeceklerdir. (...)*

t.-up 112a/2, 13b/2, 13b/3, 60b/1

(...) Mīrzā Ḥānnı tapşurup Dizaknı aṅa bérıp édiler. (...)

(...) *Mirza Han’ı nezaretine emanet edip Dızak’ı ona vermişlerdi. (...)*

tar < ET ta:r (ED, 528a) dar

t. 7a/1, 8a/3, 14a/2, 15b/10, 29b/11, 48a/13

(...) İçi tar ve kemhavşıla ve fitne qısqaraq kişi édi. (...)

(...) Dar görüşlü, az kavrayışlı ve fitneci bir adamdı. (...)

tarqa- < Moğ. dağılmak, ayrılmak; perişan olmak

t.-dı 101a/12

(...) Nöker ekşer tarqadı. (...)

(...) Adamlarımın çoğu dağıldı. (...)

t.-p 77b/13, 106a/6

(...) Bir bu kim biziñ sipāhī atağlıq tamām çerig yarağını qılmaq üçün üylüg üyge her sarığa tarqap édi. (...)

(...) Bizim sipahilerimizin hepsi silahlarını tamamlamak için, evli evine, her tarafa dağılmıştı. (...)

t.-ğan 72a/7

(...) Tenbel çün çerigimizniñ tarqağan haberini taptı ve ağasının Tilbe Han bile sözleşip kélip édi. (...)

(...) Tenbel bizim askerin dağılmış olduğu haberini aldı ve kardeşinin Tilbe Han ile sözleşip geldi. (...)

tarqaş < Moğ. ayrılmak, dağılmak, saçılmak

t.-ıp 93a/7

(...) Uruş ol ʔaraf bolğan üçün bolcar éli ġāfil bolup qul ve qulluqçı iş küç üçün üyge ve bāzārğa barıp tarqaşıp édiler. (...)

(...) *Savaş başka tarafta başladığı için, karargahtakiler bu işten habersiz olduklarından, adamları işleri güçleri için, evlerine veya pazara varıp dağılmışlardı.*
(...)

tart daġınık, perişan

t. 112a/1

(...) Turġan yigitler tuş tuşdın yapışıp bu éki kişini tart part qıldılar. (...)

(...) *Etrafta duran yiğitler de her taraftan yetişip, bu ikisini perşan ettiler.* (...)

tart- < ET tart- (ED, 534b) çekmek

t.-ar 52a/1, 69a/10

(...) Alarnıġ taġakkümini kim tartar? (...)

(...) *Onların baskısını kim çeker?* (...)

t.-asız 94b/6

(...) Dér kim “Bu Tenbel né miqdār kişidür kim munça daġdaġa vü tereddüd tartasız? (...)

(...) *Der ki: “Bu Tenbel nasıl bir adamdır ki, bu kadar telaş ve şüphe gösteriyorsunuz?* (...)

t.-ıp 7a/1, 10a/14, 23b/14, 30b/2, 33a/1, 35a/7, 37b/5, 38b/12, 52a/7, 54b/5, 56a/14, 57b/5, 57b/10, 58a/1, 63b/3, 69a/1, 77a/12, 96b/4, 99b/10, 102a/5, 106a/13

(...) Mufāreqat imtidādı on üç on tört yılga tartıp édi. (...)

(...) Ayrılık uzunluğu on üç on dört yıl sürmüştü. (...)

t.-mağığa 29b/3

(...) Sultān Mes'ūd Mīrzānıñ közige mīl tartmağığa ve Baysungur Mīrzānıñ öltürmekige bā'ış ol édi. (...)

(...) Sultan Mesud Mirza'nın gözüne mil çekilmesine ve Baysungur Mirza'nın öldürülmesine sebep o idi. (...)

t.-maqda 60a/3

(...) Ol müselmānlar hem bu müddette imkānı barıça harc tartmaqda ve hıdmet qılmaqta taqşır qılmadılar. (...)

(...) Bu müddet zarfında o Müslümanlar, imkan dahilinde, haraç vermekte ve hizmette kusur etmediler. (...)

t.-maqlardın 17a/6

(...)Yana bir bu kim bizniñ sipāhī u ra'ıyyetni anda q yekdil ü yekcihet taptılar kim tā cān u tenleride ramaq u tüvān bardur, cān tartmaqlardın qoymağaylar. (...)

(...) Bir de bizim asker ve halkı da çok anlaşımış ve azimkar buldular; son nefes ve kuvvetlerine kadar mücadeleyi bırakmayacaklarını anladılar. (...)

t.-may 62b/4

(...) Kömek kélgenler aldarap kémeni yuqqarı tartmay kéçken yerdin oq qoya bérđiler. (...)

(...) Yardıma gelenler şaşıra- rak, gemiyi yukarıya doğru çekmeyip, bulundukları yerde bırakıverdiler. (...)

t.-mış 66b/6

(...) Ribāṭ-ı Serheng Orçını sarığa, kim Oş'nıñ şimālidür, tartmış. (...)

(...) Uş'un şimalinde bulunan Ribat-ı Serheng Urçın tarafına gittikleri haberi geldi.

(...)

t.-qan 119a/6 , 51a/7

(...) Munça tālān ve tārāc tartqan vilāyetlerdin néme almaq ḥod néçük müyesser bolğay? (...)

(...) Bu kadar yağmaya uğramış vilayetlerden bir şey almanın imkanı da yoktu. (...)

t.-qanda 14b/7, 103a/6

(...) Sulṭān Aḥmed Mīrzā Andicāṅga çerig tartqanda Sulṭān Aḥmed Mīrzāğa kirip Ura Tépeni bérđi. (...)

(...) Sultan Ahmed Mirza Andican'a asker gönderdiğinde, Sultan Ahmed Mirza'ya girip, Ura-Tepe'yi verdi. (...)

t.-qaylar 37a/9

(...) Sulṭān 'Alī Mīrzānı buyurđı kim Kōk Serāyğa çıkarıp közlerige mīl tartqaylar. (...)

(...) Sultan Ali Mirza'yı Göksaray'a çıkarıp, gözlerine mil çekilmesini emretti. (...)

t.-qunça 43b/8

(...) Taşqarı savuqta teşvīş tartqunça şehrnıñ yavuqğıdın qopup bir qurganda qışlaq salmaq kérek. (...)

(...) Dışarıda soğuktan eziyet çekmektense, şehrin yakınından kalkıp, bir kurganda kışla yapmak gerek. (...)

t.-tı 5b/10, 31b/2, 33b/4, 41a/3, 42a/8, 42b/7, 44a/5, 44a/8, 44a/9, 56b/13, 63a/8, 94b/7, 99b/9, 112a/11, 112a/13, 114b/14

(...) Uşbu yıl Sultān Hüseyn Mīrzā bile Bedī‘ūzzamān Mīrzā arasındaki niqārlar uruşqa tarttı. (...)

(...) Bu sene Sultan Hüseyin Mirza ile Bediüzzaman Mirza arasındaki anlaşmazlıklar bunları savaşa sürükledi. (...)

t.-tılar 6a/14, 17b/4, 17b/13, 33b/9, 37a/14, 41a/14, 51a/10, 103b/5

(...) Ahsīdağı bégler ve yigitler yahşı cānlar tarttılar. (...)

(...) Ahsi'deki beyler ve yiğitler iyi cesaret gösterdiler. (...)

t.-tuk 90a/10

(...) Deryā sarı oq tarttuk. (...)

(...) Nehir tarafına doğru yürüdük. (...)

tartıl- < *tart-(X)l-* çekilmek

t.-dı 17b/14, 101a/11, 75a/7

(...) ‘Azā resmini becā kéltürüp aş u ʔa‘ām fuqarā u mesākīnga tartıldı. (...)

(...) Yas töreni yerine getirilip, fakir ve miskinlere yiyecekler dağıtıldı. (...)

tartıq < tartıg (ED,535b) hediye, armağan

t. 103a/6

(...) Tartıq tartqanda hem qalın yükündi. (...)

tartış- < ET *tardış-* (ED, 537a) tartışmak

t. 59b/10

(...) Bu qış bu nev‘ telāş ve tartış bile ötti. (...)

(...) Bu kış böyle telaş ve tartışma ile geçti. (...)

t.- tuk 95b/3

(...) Yolda barurda Qanber ‘Alī ve Qāsım Bég bile at tartıştuk. (...)

(...) Yolda giderken Kanber Ali ve Kasım Bey’ler ile at yarıştırdık. (...)

taş < ET taş (ED, 557b) dış

t. 2a/12, 24b/13, 46a/7, 62a/9, 62a/11, 67a/10, 67a/14, 67a/14, 84b/4, 97b/2, 110b/9, 111b/11, 113a/10

(...) Méniñ anam ve uluğ anam Ésen Devlet Bégim taş qurğanda çaqarda édiler. (...)

(...) Benim annem ve büyük annem Esen Devlet Begim dış kurganda, burçta idiler.

(...)

t.+dın 115b/9

(...)Taşdın évrüldüm. (...)

(...) Dışdan evrildim. (...)

t.+ıda 31a/2

(...) Ol küni yigitler şūhluq qılıp yétken bile oq qurğanınıñ taşıda yañı tām qoparıp saladurğan qurğanını aldılar. (...)

(...) O gün yiğitler kendi başlarına hareket edip, gelir gelmez hemen kurganın dışında, henüz tamamlanmakta olan bir kurganını ele geçirdiler. (...)

t.+ıda 99a/6

(...) Uşbu çeşme başıda çeşme yaqasıdağı taşıda qazıp bu üç beytni şebt éttim. (...)

(...) Bu çeşme başında ve çeşmenin kenarındaki taşı kazıyıp, bu üç beyiti yazdım.

(...)

t.+ıdadur 44b/9

(...) Qabri Āhenīn Dervāzesinin taşıdadur. (...)

(...) Mezarı Ahenin Kapısı'nın dışındadır. (...)

t.+ıdın 88b/10

(...) Hendeq'niñ taşıdın süren salıp bir pāre oq qoyup yandılar. (...)

(...) Hendek'in dışından bağırıp, bir miktar ok atıp, geri döndüler. (...)

t.+qı 34b/3

(...) Āhır kūze kūze su kēltürüp qoyup taşqı élni naqbdın qaçurdılar. (...)

(...) Nihayet testilerle su getirip, döküp, dışarıdan girenleri delikten kaçurdılar. (...)

taş < ET taş (ED, 557a) taş

t. 3a/9, 3b/10, 34a/11, 34b/6, 34b/10, 47a/11

(...) Yana mīrzā tüşken şimāl tarafıdın qazan qurup qalın taş urup bir burcnı kevek qılıp édiler. (...)

(...) Bir defa da Mirza'nın bulunduğu kuzey tarafından kazan kurup, birçok taş atıp kalenin bir burcunu tahrip etmişlerdi. (...)

t.+dur 3a/10

(...) Haylī yahşı taşdur. (...)

(...) Çok iyi taşdır. (...)

t.+nı 47a/12

(...) Mundaq uluq taşnı ħaylī yıraq yoldın keltürüptürler. (...)

(...) Bu büyük taşı çok uzak bir yoldan getirmişlerdir. (...)

t.+dın 47a/4, 47a/6, 47a/8

(...) Yoqqarığı āşiyānınıñ dört tarafı eyvāndur, sütünları taşdın. (...)

(...) Üst katın dört tarafı kemerlidir, sütünları taşdan(dır). (...)

t.+ların 49a/5

(...) Señtirāşlıq qılur taşlarını tamām bu tağdın élderler. (...)

(...) Yontma için kullanılan taşları hep bu dağdan getirirler. (...)

t.+lardın 46a/13

(...) Her nev‘ taşlardın ferşler qılıptur. (...)

(...) Her çeşit taşlardan döşeme yaparlar. (...)

t.+lar 67a/7, 67a/9

(...) Sayğa yavuuq üçün say taşlarıdın uluq uluq qazan dék taşlar qurğangā çıkarp édiler. (...)

(...) Nehir yakın olduğu için taşlardan kazan kadar büyük taşlar kurgana çıkarmışlardı. (...)

t.+larıdın 67a/6

(...) Sayğa yavuuq üçün say taşlarıdın uluq uluq qazan dék taşlar qurğangā çıkarp édiler. (...)

(...) Nehir yakın olduğu için taşlardan kazan kadar büyük taşları kurgana çıkarmışlardı. (...)

t.+qa 99a/10, 115b/9

(...) Ol Kūhistān'da bu resmdür kim taşqa qazıp ebyāt u némeler bitirler. (...)

(...) O Dağ'da, böyle taş kazıyıp beyit ve diğer şeylerin yazılması gelenektir. (...)

taşğarıraq < daha dışarı

t.+dın 4b/14

(...) 'Ömer-Şeyh Mīrzā kim munı pāyitaht qıldı bir iki mertebe taşğarıraqdın yana cerler saldı. (...)

(...) Bunu merkez yapan Ömer Şeyh Mirza, bir iki kademe daha dışardan, tekrar çukurlar kazdırdı. (...)

taşla- < ET taşla- (ED, 564b) atmak, fırlatmak

t.-duk 90a/14

(...) Sudın ötkaç kiçimni kesip taşladuk. (...)

(...) Suyu geçtikten sonra zırhları kesip attık. (...)

t.-p 94b/10, 95a/3, 109b/9, 115a/2, 119a/8, 36b/9

(...)Yavuq kişiler ve mu'teber kişiler [özini] faşıldın taşlap qaça kırıştı. (...)

(...) Yakın ve saygın adamlarımız duvardan atlayıp, kaçmaya başladılar. (...)

taşqarı < ET taşgaru (ED, 563) dışarı, harici

t. 3a/6, 31b/13, 35b/14, 36b/7, 43b/7, 56b/12, 66a/4, 106a/3, 110a/12, 118b/14

(...) Uşbu sözniñ üstide édim kim bağniñ dīvārıdın taşqarı qalın atlıqnıñ kélür āvāzı kélđi. (...)

(...) Bu sözünün üstüne, bahçenin duvarından dışarıdan kalabalık bir atlı kafilesinin ayak sesi geldi. (...)

t.+dım 35a/13, 35b/8, 40a/10, 109b/3

(...) Biz Nevkend yaqınığa yétken maḥalda tuyup taşqarının qaçıp kırıptür. (...)

(...) Biz Nevkend'e yaklaştığımız sırada duyup, dışarıdan kaçıp kurgana girmiş. (...)

t.+sıdım 73a/12

(...) Ordunun taşqarısın bir päre oq qoyup yandılar. (...)

(...) Ordunun dışarisından bir miktar ok atıp döndüler. (...)

tavuğ < ET tağıu (ED, 468b) tavuk

t.+ı 49a/1

(...) Pervārī tavuğı ve qazı bisyār bolur. (...)

(...) Tavuğu ve kazı çok olur. (...)

tavuş < ET taviş (ED, 446a) ses

t.+ı 119a/3

(...) Sizni tutqalı ol yaqın qıldı kim bu āvāz Tenbel'niñ yibergen kişilerinin atınıñ tavuşı bolğay. (...)

(...) "Sizi yakalamak için bu kadar adam göndermiş." dedi ve bu sesin, Tenbel'in gönderdiği adamların sesi olacak. (...)

tavuşqan < ET tavişğa:n (ED, 447a) tavşan

t. 71a/4

(...) Uşaq uşaq cengelleride qırğavul u tavuşqan qalın bolur. (...)

(...) Fundalıklarda sülün ve tavşan boldur. (...)

t.+1 4a/11, 5a/7

(...) Andicān tarafı cengeldür buğu maral qırğavul tavuşğanı öp tapılır asru semiz bolur. (...)

(...) Andican tarafı ormandır; geyik, sülün ve tavşanı bol ve çok besili olur. (...)

ṭaya- < ET tay:a- (ED,567a) yüklemek, iliştmek

t.-r qıl- 66b/2, 87b/13, 88a/13, 92b/9

(...) Bir éki kün çārbāğda turup qalğan esbāb u ālātnı ṭayar u mükemmel qılıp Oş sarı muḥāliflerniñ üstige baranğar ve cavanğar ve ğol ve hirāvul ve atlıq yayaqnı yasap yasal bile oq müteveccih bolduk. (...)

(...) Bir iki gün çarbağda kalıp, eksik kalan aletleri tamamlayıp, atlı ve yaya askerin sağ kol, sol kol, merkez ve öncü kısımlarını düzenleyip, saf halinde, Uş tarafına, düşmanların üzerine yürüdük. (...)

ṭayan- < ET tayan- (ED, 569b) dayanmak

t.-dı 113a/7

(...) Attın égilip édi kim kūça tamığa tayandı. (...)

(...) Attan eğilip sokağın duvarına dayandı. (...)

tayaq < ET taya:k (ED, 568a) dayak

t. 62a/9, 63b/3, 84b/4

(...) Tilbe itler dék Özbeklerni kūçe sayılarda taş bile tayaq bile öltürdiler. (...)

(...) Kuduz köpekler gibi Özbekleri sokaklarda taş ve dayak ile öldürdüler. (...)

tekke < ET teke (ED, 477b) keçi

t. 8a/3

(...) Bu cihettin ol mevzi‘ bu ismğa mevsümdür kim tağ dāmenesı cihetidin bu deryā andaq tar aqar kim rivāyet qılurlar kim ol yêrdin tekke ségrigendür. (...)

(...) Bu nehir dağ eteğinde olup dardır; rivayete göre, bu nehirden keçi atlamış ve bu isim bunun için verilmiştir. (...)

tég- < ET teg- (ED, 476a) değmek, vurmak

t. 89a/2

(...) Beyt: Ba tündî sabuk dest burdan ba tıg ba dandān ğazad puşt-i dest-i daruğ.

(...)

(...) Beyit: Hiddetle hemen elini kılıca uzatan,

Pişman olarak, elinin arkasını ısıtır. (...)

t.-di 39b/13, 74a/1, 93a/14

(...) Bu muhāşarada éki qatla hūblar éligi işke tégdi. (...)

(...) Bu savaşta iki defa çok iyi işe vurdu. (...)

t.-er 19a/1, 80a/14, 91a/10

(...) İlbasunga oqı ve tır-gezi ekşer téger édi. (...)

(...) Oku ve tir-gezi hedefe genellikle isabet ederdi. (...)

t.-gen 97b/13

(...) Méniñ başımğa téggen kılıç uşbu kılıç oq édi. (...)

(...) Benim başıma değen kılıç işte bu kılıc(ın) oku idi. (...)

t.-ip 25a/11, 31a/10

(...) Evvelgi kün uruşda Hüdāyberdi atakemge teḥş oqı tégip öldi. (...)

(...) Önceki gün savaşta Hodayberdi atakeme zemberek oku değip öldü. (...)

t.-iptür 107b/10

(...) Anıñ hem oñ ayaqıǵa tizidin qoyıraq oq tégiptür. (...)

(...) Onun da sağ ayağına, dizinden bir az aşağı ok değmişti. (...)

t.-mes 76b/4

(...) Şehrdin bir néme rātibe kim ta‘yīn qılıp édiler andın özge bir fils hīç memerdin Sulṭān ‘Alī Mīrzā’ǵa tégmes édi. (...)

(...) Şehirden ne kadar şey tayin etmişlerse, bundan başka hiçbir yerden bir para bile Sultan Ali Mirza’ya gelmezdi. (...)

t.-mes édi 23b/3

(...) Bularnıñ ba‘zısıǵa ḥod pādşāhlıq hem tégmes édi. (...)

(...) Bunların bazıları iyi padişahlık da yapacak değillerdi. (...)

t.-mey 67a/11

(...) Faşıldin andaq taş urdılar kim hīç yeri yerge tégmey dürüst mu‘allaq aşıp uşandaq bülend yerdin qurǵannıñ ḥākrīziniñ tüpigeçe yumalana yumalana kélđi, velī hīç buşmadı. (...)

(...) Duvardan üzerine o kadar taş attılar ki, hiçbir yere değmeden havadan doğruca fırlayıp, yüksek yerden, kurgan bayırının dibine kadar yuvarlana yuvarlana geldi fakat hiçbir şey olmadı. (...)

t.-se 103a/13, 103a/13

(...) Dér édi kim şeşper ve piyāzī ve kīstan ve teberzīn ve baltu kim bar tégse bir yeri kārgerdür. (...)

(...) Dilli topuz, topuz, küçük topuz, aybalta ve baltadan biri değerse, ancak bir yere etki eder derdi. (...)

t.-ünçe 15b/8, 104b/10

(...) Mén élni tégünçe fırsat hem bolmadı. (...)

(...) Ben(im) askeri toplamaya fırsat(ım) da olmadı. (...)

tégil- < ET *teg-il-* (ED, 481a) ulaşmak

t.-gen 15b/8

(...) İşke tégilgen maħalda qaltağaylığı bar édi. (...)

(...) İşe ulaştığı sırada endişeye kapılırdı. (...)

tégirme < ET *tegirme / tegirmi* (ED, 486b) yuvarlak

t. 6b/14

(...) Şekl ü şemāili pest boyluq, tégirme saqallıq, qoba yüzlüg, tonbul kişi édi. (...)

(...) Şekli ve şemaii: Kısa boylu, yuvarlak sakallı, şişman yüzlü ve tombul bir adamdı. (...)

tégirmen < ET *tegirmen* (ED, 486b) değirmen

t. 48a/5

(...) Qara Su, kim Āb-ı Raħmet hem dérler, Kān-ı Gilniñ ortasıdın aqar yéti-sekiz tégirmen suyu bolğay. (...)

(...) Ab-ı Rahmet de dedikleri Kara Su, Kan-i Gil'in ortasından akar, yedi sekiz değirmen kadar suyu vardır. (...)

tégmek *tég-mEk* değmek

t. 80a/14

(...) Bu bī-devlet hatun, çün nāqış-‘aql érdi, érge tégmek téger hevāsı bile oğlının hānu-mānın berbād bérđi. (...)

(...) Bu uğursuz kadın aklı kıt olduğu için, kocaya varmak hevesiyle oğlunun yurdunu berbat etti. (...)

tégre < ET tegre (ED, 485b) etraf, çevre

t.+side 26a/9

(...) Bir néçe mashara u bībāk tégreside bar érđi. (...)

(...) Çevresinde soytarı ve çekinmeyen birçok kişi vardı. (...)

t.+de 66a/6

(...) Bir ayğa yavuş bu tégrede oturup hīç iş qıla almadı. (...)

(...) Bir aya yakın bu çevrede oturup hiçbir iş yapamadı. (...)

témür < ET temir (ED, 508b) demir

t. 5b/6

(...) Él ayık otı dérler mihrgiyāh hāşşiyetlıq gālibā mihrgiyāhdur ol él bu at bile ayturlar bu tağlarda fīrūze kānı ve témür kānı bolur. (...)

(...) El ayık otu dedikleri bu ot galiba mihrgiyahtır ve oranın halkı ona bu ismi söylemişler, bu dağlarda firuze kanı ve demir kanı vardır. (...)

Téñri < ET Teñri (ED, 523b) tanrı

T. 9a/1, 9b/1, 11a/5, 13b/5, 14b/2, 16b/10, 20a/6, 20a/12, 22a/12, 27a/5, 29a/2, 39b/13, 43a/8, 43b/6, 44b/3, 53a/1, 57a/14, 63b/1, 70a/7, 70b/3, 72b/13, 83b/1, 83b/3, 85a/9, 85b/13, 83b/3, 86b/7, 88a/1, 107b/6

(...) Bu fursatlarda haber keldi kim Téñri rahmetiğa barıptur. (...)

(...) Bu sıralarda Tanrı rahmetine kavuştuğu haberi geldi. (...)

T.+din 41b/10, 52a/6

(...) Tevehhümluq éller hód mundaq vāqı'anı öz qorqunçıdın Téñridin tiler édiler.

(...)

(...) Endişeye kapılan halk da, kendi geleceklerinden korktuklarından böyle bir olayı Tanrıdan diliyorlardı. (...)

T.+ge 66a/14, 72a/14, 84a/1

(...) Bā-vücūd kim bir qatla Semerqand nevāhīsiğa barıp tuydurup kélip édük, yana téñrige tevekkül qılıp uşol hayāl bile Vesmenddin namāz-ı peşîndin soñ Semerqand üstige ilğaduk. (...)

(...) Bir defa Semerkand civarına gidip, duyurup geldik, tekrar Tanrıya tevekkül edip, aynı düşünce ile Vesmend'den, öğle namazından sonra, Semerkand üstüne hücum ettik. (...)

T.+niñ 61a/4, 83a/6

(...) Semerqand'nı éliglegendin soñ her né téñriniñ h'āstı bolsa ol bolğusıdur. (...)

(...) Semerkand'ı ele geçirdikten sonra, Tanrının dileği her ne ise o olacaktır. (...)

tép- < ET tep- (ED, 435b) vurmak

t.-seler 47b/3

(...) Ol künbedniñ ortasında yérge tépseler, tamām künbeddin “laq- laq” ün kélür. (...)

(...) O kubbenin ortasında yere ayak ile vursalar bütün kubbeden “laklak” diye bir ses gelir. (...)

tépre < ET tepre- (ED, 443b) hareket etmek

t.-di 15b/14, 114a/2

(...) Cilavımnı alıp tépredi. (...)

(...) Dizginimi alıp hareket etti. (...)

t.-diler 81a/6, 104b/11

(...) Muḥammed Mezīd Tarḥan başlıg Semerqand bégleri köç ve ehl-i ‘iyālları bile biziñ bile tépr[e]diler. (...)

(...) Muhammed Mezid Tarhan başta olmak üzere, Semerkand beyleri, göç ve aileleri ile birlikte, bizimle hareket ettiler. (...)

t.-dim 106a/5

(...) Çapqunçı’nıñ yığılurıgı baqmay bī-tevaqquf yağı sarı tez oq tépredim. (...)

(...) Akıncıların toplanmamasına bakmadan hemen düşman tarafına hareket ettim.

(...)

t.-dük 61a/5, 95b/2, 106b/13, 113b/6

(...) Qarbuğ Puştesi’nin şimālıdın Cūdek kéntiniñ ayağı bile Ilan Otını tuşlap tépredük. (...)

(...) Karbug Dağı'nın kuzeyinden Cudek köyünün aşağısından, Ilan Otu'na doğru hareket ettik. (...)

t.-geç 113b/7

(...) Biz tépregeç qalın upçınlıq kişi yétip oq kélđi. (...)

(...) Biz hareket ettikten sonra, arkamızdan birçok zırhlı adam geldi. (...)

t.-ken 92a/4

(...) Yayaqlarını tépr[e]tken bile ilgerigi atlıqları H̱āce H̱ızr'nıñ mescidige yığılıp kélđiler. (...)

(...) Yayaları kovduktan sonra, düşmanın ilerideki atlıları Hoca Hızır'ın mescidine doğru geldiler. (...)

t.-p 73b/1, 117b/14

(...) Bu merdekler pürkārlıq qılıp yana maña aytadurlar kim “Qādirbérđi”din ẖaber almağunça ẖod bu yerdin téprep bolmas.” (...)

(...) Bu herifler işgüzarlık edip, bana: “Kadirberdi'den haber almadan bu yerden hareket edemeyiz.” dediler. (...)

tépret- < ET *tépre-t-* (ED,444a) hareket ettirmek

t.-tiler 90a/5, 92a/2, 112b/1

(...) Ayttı kim müddetī boldı kim Cihāngīr Mīrzānı zorlap tépretiler. (...)

(...) Bir süre Cihangir Mirza'yı zorlayıp hareket ettirdiler, dedi. (...)

téri < ET *teri* (ED, 531a) *deri*

t.+si 56a/8

(...) T risi sarıĝ k moĝtluq  s de qavun bolur. (...)

(...) Derisi sarı,  ekirdeĝi az ve m kemm l bir kavundur. (...)

t.+sini 48b/14

(...) T risini soyup qurutup teberrüklükler bile vil yetin vil yetq   lterler. (...)

(...) Derisini soyup kurutup nadir mal olarak, vilayetten vilayete gönderirler. (...)

t ve < ET teve (ED, 436a) deve

t. 17a/1, 57a/10, 81b/3

(...) Qalın  erig k lip köprüde yıqılıp qalın at ve t ve bu qara suĝa yıqılıp z yi  boldi. (...)

(...)  ok asker gelip, bu köprüde toplandıĝından, çok at ve deve, bu kara suya düşüp boĝuldu. (...)

t.+din 42a/9

(...) At ve t vedin ve  ayme u  ar-g hd n belk cem   sip h lıq yaraĝıd n M rz ĝa ve M rz  bile bolĝanlar ĝa ol miqd r ğidmet u  dem ĝirlik qıldı kim k rg nler d diler kim burunĝı yaraĝ bile bu yaraĝn n arasıda tef v t meĝer  il   l t ve nuqre  l t bolĝay  di. (...)

(...) At ve deveden, küçük ve büyük çadırlardan ve süvari askerlere gerekli olan silahlardan vererek, gerek Mirza'ya gerek onun ile beraber bulunanlara, o kadar iyi muamele ve insaniyet gösterdi ki, görenler, Mirza'nın önceki ve bugünkü siahları arasındaki farkın, yalnız süslü ve yaldızlı aletlerin bulunmaması olduĝunu söylediler. (...)

t q- < ET t q- (ED, 465a) tıkmak, zorla sokmak

t.-ar 78b/2

(...) Ol bir Türkī meşel bar kim: “İnanmağıl Dostuḡa, saman tıqar postuḡa.” (...)

(...) *Türkçede bir atasözü vardır: “İnanma dostuna, saman tıkar postuna.” (...)*

t.-ıp 62a/10

(...) Aḡsī uluqlarının Ḥasan Dégçe cemā‘atı bile ve yana Aḡsī’niḡ bir pāre levend u evbāşını barın qılıp qara tayaq qılıp Aḡsī’niḡ taş qurḡanıdaḡılarını zarb-ı rāst erkke tıqıp İbrāhīm Saru ve Veys Lāḡarī ve Seydī Qara başlıḡlarını tilep Aḡsī’niḡ taş qurḡanıḡa kivürdiler. (...)

(...) *Aḡsi'nin büyüklerinden olan Hasan Dikçe ile adamları, Aḡsi'nin bir kısım ayak takımını ayaklandırıp, şehrin dış kurganında olanları erke tıkıp, İbrahim Sam, Veys Lagari ve Seydi Kara kumandasında bulunan kuvvetleri çağırıp, Aḡsi'nin dış kurganına soktular. (...)*

tın- < ET tın- (ED, 514a) dinmek

t.-may 61a/1, 71a/13, 71b/10

(...) Üç kéçe kündüz tınmay tevaqquf qılmay yégirme tört yégirme béş yıḡaç yolını kéldük. (...)

(...) *Üç gün üç gece durup dinlenmeden, yirmi dört yirmi beş yıḡaç yolu geldik. (...)*

tıy- < ET tıy- (ED, 567a) önlemek, engel olmak

t.-dım 105a/6

(...) Uşbu destūr bile üç tört qatla barıp élni tıydım. (...)

(...) *Bu şekilde üç dört defa gidip engel oldum. (...)*

tıyl- *tıy-ıl-* önlenmek, engel olunmak

t. mağaç 105a/7

(...) Él tıylmağaç yana uşbu üç kişi bile yanıp oq qoyup ġanīmni yandurdum. (...)

(...) Asker geri dönmeyince, tekrar bu üç adam ile dönüp, ok atıp, düşmanı çevirdim.

(...)

tik- < ET tik- (ED, 476b) dikmek

t.-ip 91b/1, 103a/2

(...) Bir yerde şāmīyāneler tikip Uluğ Han olturdı. (...)

(...) Bir yerde çadırlar dikip Uluğ Han oturdu. (...)

t.-iptür 108b/10

(...) Kiçikrek çadır tikiptürler. (...)

(...) Küçük çadır dikmişler. (...)

t.-iptürler 47b/9

(...) Çārbāğda hem mertebe mertebe yérlerini siyāq bile tüzetip yahşı nārvenler ve serv [ve] safedār tikiptürler. (...)

(...) Burada kat kat düzelterek, güzel kara ağaçlar beyaz servi ve söğüt ağaçları dikmişlerdir. (...)

t.-ken 102b/11, 103a/8

(...) Moğulça bōrkler, Hıṭāyī atlas ve sançma tikken tonlar ve Moğulça yeşil sağırlıq saqdaqlar ve égerler ve Moğulī atlar ve ṭavri ġayr-ı muqarrer zīb bile kēldi. (...)

(...) Moğul biçimi börkleri, Çin atlasından işlemeli elbiseleri, Moğul biçimi yeşil sahtiyanan dikilen ok kılıfları, eğerleri, Moğul atları ile, görülmemiş bir şekilde süslenmiş olarak, geldiler. (...)

t.-tük 89b/7

(...) Bā-vücūd kim ilgeri kélgen kişileri urup yandurup gölğa tıkdük. (...)

(...) Buna rağmen, ileri gelen adamları vurup, döndürüp merkeze dıktık. (...)

til < ET til dil

t. 2b/4, 49b/3

(...) Gür-ḡāneni Moğolī til bile qarşı dérler, ḡālibā bu at Çingiz Ḥān tasalluṭıdın son bolğandur. (...)

(...) Mezara, Moğulca dil ile “karşı” derler, galiba bu isim buraya Cengiz Han istilasından sonra verilmiştir. (...)

t.+im 53a/5

(...) Bu nevbet asru yaman bī-ḡuzūr boldum, andaq kim tört kün geçe tilim tutuldu. (...)

(...) Bu defa çok fena hastalandım, dört gün ve gece dilim tutuldu. (...)

t.+imde 53a/10

(...) Tört beş künden son ol ḡāldin bir néme yahşıraq boldum, velī tilimde kelālet qaldı. (...)

(...) Dört beş gün sonra bir az daha iyi oldum fakat dilimde ağırlık kaldı. (...)

t.+i 11b/10, 53b/7

(...) Andicān qurğanını qapağanda barıp déptür kim pādşāhnıñ tili tutulup édi, ağızğa pahta bile su tamızadurlar édi. (...)

(...) Andican kurganını kuşattıkları sırada gidip: “Padişahın dili tutulmuştur, ağzına pamuk ile su damlatıyorlar.” demiş. (...)

tilbe deli, çılgın

t.+ler 76a/8

(...) Gāhī tilbeler dék yalguz puşte vü deştqa barur édim, ġāhī bāğāt u maḥallātnı kūçe-be-kūçe ahtarur édim, né yürümekte ihtiyārım bar édi né olturmaqta, né barmaqta qarārım bar édi né turmaqta. (...)

(...) Bazen deliler gibi, tek başıma dağ ve çöllere gider, bazen bahçe ve mahalleleri sokak sokak dolaşırdım, ne yürümeye ne de oturmaya halim vardı; ne gitmeye ve ne de kalmaya karar verebiliyordum. (...)

tile- < ET *til/+e-* (ED, 492a) dilemek

t.-di 71b/2, 79a/13, 110a/14, 110b/8

(...) Uşmundaq qanīmni zebūn u ‘āciz qılğan maḥalda Qanber ‘Alī vilāyetiga barmaqqa icāzet tiledi. (...)

(...) Bu şekilde düşmanın kuvvetini kırıp çaresiz bıraktığımız bir sırada, Kanber Ali, vilayetine gitmek için, izin diledi. (...)

t.-diler 23a/8, 34b/7, 97b/7

(...) Ba‘zı yigitler tizlik qılıp uruşğa ruḥşat tilediler. (...)

(...) Bazı yiğitler, acele edip savaşa izin dilediler. (...)

t.-dim 111b/5

(...) Uruşqa ta'yīn bolğanlarnı yerlig yerige turğurup meşveret qılmaqqa atamnıñ gūr-hānesiğa kélip tüşüp Cihāngīr Mīrzā'nı hem tiledim. (...)

(...) Muharebe için gönderilen yiğitleri yerli yerine bırakıp, konuşmak için, babamın türbesine gelip, Cihangir Mirza'yı da oraya çağırttım. (...)

t.-er édiler 52a/6

(...) Tevehhümluq éller hod mundaq vāqi'anı öz qorquncıdın Téñridin tiler édiler.
(...)

(...) Endişeye kapılan halk da, kendi geleceklerinden korktuklarından böyle bir olayı Tanrıdan diliyorlardı. (...)

t.-ey 78a/3

(...)Yana bu kim cemī' Muḥammed Mezīd Tarḥan başlıg Semerqand bégleri ménı tiley Mīr Moğul'nı yiberip édiler. (...)

(...) Başlarında Muhammed Mezid Tarhan olduğu halde, bütün Semerkand beyleri, beni çağırtmak için, Mir Moğul'u göndermişlerdi. (...)

t.-eydür 102a/7, 118b/5

(...) Başımın münācātqa qoyup tilek tileydür édim kim közüm uyqığa barıptur. (...)

(...) Başımı münacata koyup, dilek diledim ki gözüm uykuya dalmıştır. (...)

t.-gende 11a/1

(...) Mīrzā Hānnı Mübārek Şāh Qal'a-i Zāferğa tilegende Ebā Bekir Kāşğarīniñ çapqunığa yoluqup Şāh Bégim ve Mihr Nigār Hānım ve cemī' élniñ ehl ü 'iyāli esirlıqqa tüşti. (...)

(...) Mirza Han'ı Mübarek Şah Kal'a-i Zafer'e dilediğinde Eba Bekir Kaşgari' nin akıncılarına rastlayıp Şah Begim ve Nigar Hanım ve aileleri esir düştü. (...)

t.-gendin 116a/2

(...) Sizlerge köñülleriniz tilegendin artuqraq ri'āyet ü şefaqt qılay. (...)

(...) Sizlere gönüllerinizin dilediğinden daha fazla bağlılık ve şefkat ederim. (...)

t.-geyler 53a/13

(...) H'āce Mevlānā Qādī bolğay, bu nev' [hāt]lar kélip mundaq ihtimāmlar bile tilegeyler, né köñül bile kişi turğay? (...)

(...) Hoca Mevlana Kadı böyle mektuplar yazıp, bu kadar ısrar ile dileyince ne gönül ne de insan buna karşı nasıl durabilir? (...)

t.-p 10b/3, 11a/11, 20a/11, 32a/2, 43b/5, 51b/12, 51b/12, 52a/5, 53b/10, 55b/4, 58a/10, 7b/2, 62a/10, 62b/7, 63b/9, 67b/3, 68a/5, 77a/2, 101a/8, 110b/11

(...) Körüşüp yanıp yüküngendin soñ yanlarığa tilep qalın şefaqt u mihr- bānlıqlar körsettiler. (...)

(...) Görüşüp, dönerek tekrar eğildikten sonra yanlarına dileyip çok şefkat ve sohbet gösterdiler. (...)

t.-pdür 43b/14

(...) Bu müddette Baysungur Mīrzā Türkistānga Şeybānī Hānga mutavātir kişiler yiberip Şeybānī Hānnı kömek tilepdür. (...)

(...) Bu sırada Baysungur Mirza, Türkistan'a, Şeybani Han'a arkası arkasına adamlar gönderip, Şeybani Han'dan yardım dilemiştir. (...)

t.-ptürler 77a/12

(...) Andicān qabalıda hem H̱āce Qāḏī bile yaḥşı yek cihetlıqlar qılıp cānlar tartıp édi maña yiberip méni tilepdürler. (...)

(...) Andican kuşatmasında da Hoca Kadı ile birlikte, iyi işler yapıp, bana gönderip, beni dilemişler. (...)

t.-r 61a/12, 75a/5, 104a/3, 104b/1

(...) Bi'l-ṭab‘ vilāyet éli bizni köp tiler érdiler. (...)

(...) Vilayet halkı, şüphesiz, bizi çok dilerdiler. (...)

t.-seler 40b/11

(...) Her né şehrlerde tileseler orduda tapılır édi. (...)

(...) Şehirlerde her ne dileseler orduda bulunurdu. (...)

t.-y 55b/14

(...) Andicānga yürüşmek ḥayāli bile kömek tiley Taşkendke ḥān qaşığa bardım. (...)

(...) Andican yürümek hayali ile (kendisinden) yardım dilemek için, Taşkend’e han(ın) yanına vardım. (...)

tilek < ET *til+e-k* (ED, 498b) dilek

t. 118b/4

(...) Başımın münacātqa qoyup tilek tileydür édim kim közüm uyqığa barıptur. (...)

(...) Başımı münacata koyup dilek diledim, gözüm uykuya dalmıştır. (...)

tilemek *til+e-mek* dilemek

t.-+i 110b/1

(...) Bu tilemeki aqası Tenbel’niñ ittifāqı bile ékendür. (...)

(...) Bu istemesi, ağabeyi Tenbel'in birliğı ile imiş. (...)

t.-+ini 110a/14

(...) Bu tilemekini ğaraşı bu édi kim her hîle bile méni hanlardan ayırğay. (...)

(...) Bu istemenin sebebi, beni her türlü hile ile hanlardan ayırmaktı. (...)

tiler < ET til+e-r (ED, 501b) talep, istek

t.+ini 110b/3

(...) Munıñ tilerini hanlarğa ĩmā qılduk. (...)

(...) Onun isteğini hanlara belli ettik. (...)

tin- denmek, söylemek

t.-dürüp 95b/8

(...) Kéç namāz-ı dīger İlan Otıda tüşüp at öltürüp étini şişlep kebāb qılıp atnı lahta [t]indürüp atlanduk. (...)

(...) Akşam, ikindi namazı vaktinde, İlan Otı'nda inip, bir at kesip, etini şişleyip, kebab yapıp, atları da biraz dinlendirip, tekrar hareket ettik. (...)

tirig < ET tirig (ED, 543b) diri, canlı

t. 75a/9, 87a/1, 115a/2

(...) Bu ékinçi nevbet Semerqand'nı alğanda 'Alī Şīr Bég tirig édi. (...)

(...) Semerkand'ı ikinci defa aldığımda Ali Şir Bey canlı idi. (...)

t.+ni 91a/4, 91a/12

(...) Yana ba‘zılar meşel Şīrīm Ṭāḡayī cemā‘atı bile bā- vucūd kim biziñ bile Semerqand’ğa kirdi, meşveret qılıp ölüg tirigni Semerqand qurğanının içide körüp qurğanı bérkitmek bolduk. (...)

(...) Bazıları da, bizimle Semerkand’a girdi, bunlar arasında Şirim Tagayi ve adamları da bulunuyordu; görüşüp, hayatı ve ölümü Semerkand kurganının içinde görüp, kurganı sağlamlaştırmaya karar verdik. (...)

tiriglik < ET *tirig+lik* (ED, 546a) hayat, yaşam

t.+ide 20b/4

(...) Anıñ tiriglikide Sultān Aḥmed Mīrzā özge ḥaremğa barması édi. (...)

(...) Onun sağlığında Sultan Ahmed Mirza başka kadına gitmezdi. (...)

tiril- < ET *tiri+l-* (ED, 547b) kendine gelmek, iyileşmek

t.-mekimdin 53a/6

(...) Méniñ bile qalğan bég ü bégāt u yigit yelenj méniñ tirilmekimdin me’yūs bolup her kim öz fikride boldılar. (...)

(...) Benim ile birlikte kalan bey ve yiğitler iyileşmemden ümitlerini kesip, herkes kendi endişesi ile meşgul oldu. (...)

t.-günçe 101b/3

(...) Dédim kim “Mundaq duşvārlıq bile tirilgünçe baş alıp étsem yahşı, bu nev‘ ḥūārlıq u zārlıq bile él bilgünçe ayaqım yétkençe kétsem yahşı.” (...)

(...) “Böyle zorluk içinde iyileşmeden (yaşamaktansa), başımı alıp gitmek daha iyi ve böyle fakirlik ve şikayet ile insanlara karşı dolaşmaktan ise, ayağımın götüreceği yere kadar gidersem daha iyi.” dedim. (...)

tiz < ET ti:z (ED, 570b) diz

t.+i 118a/10, 18b/5

(...) Dérler kim hergiz H̡āce mecliside tizi birbir tizige yavutkan é mestür. (...)

(...) Derler ki Hoca'nın meclisinde hiçbir bir dizi bir dizine yakın değildir. (...)

t.+idin 107b/10

(...) Anıñ hem oñ ayaqıǵa tizidin qoyıraq oq tégiptür. (...)

(...) Onun da sağ ayağına, dizinden bir az aşağı, bir ok değmiştir. (...)

t.+ige 18b/6

(...) Dérler kim hergiz H̡āce mecliside tizi birbir tizige yavutkan é mestür. (...)

(...) Dediklerine göre, Hoca'nın meclisinde hiçbir vakit dizi bir dizine değiştirmemiştir. (...)

tofraq toprak

t.+qa 98b/10

(...) Barıp Noyan'nıñ yıqılğan yerlerni ihtiyāt qılıp Noyan'nı Bīş-Ként'te tofraqqa tapşurup kældiler. (...)

(...) Noyan'ı düştüğü yerden tedbirle arayıp, Bişkent'te toprağa gömüp, geri geldiler. (...)

toǵrı < ET toǵuru (ED, 473a) doğru, karşı

t.+sı 33a/1, 92b/12, 98a/4

(...) Sulṭān Hüseyn Mīrzā Horāsāndın Hīṣār üstige çerig tartıp qış Tirmiz toǵrısı keldi. (...)

(...) Sultan Hüseyin Mirza, Horasan'dan Hisar üstüne asker sevkedip, Termiz karşısına geldi. (...)

t.+sıda 39b/10

(...) Qara Bulaqdın köçüp su kəcip Yam toğrısında tüştük. (...)

(...) Kara Bulak'tan göçüp, suyu geçip, Yam karşısına indik. (...)

t.+sıdın 82b/1, 84a/4, 84a/6, 98a/10, 110a/1

(...) Yārīni toğrısın Kühek Suyı'nın köprüg bile keçtük. (...)

(...) Yarı'nın karşısından Kuhek Suyu'nu köprü ile geçtik. (...)

tohta- < Moğ. dinlenmek, saklanmak

t.-dı 93b/1

(...) Ol hem yahşı tohtadı. (...)

(...) O da iyi dinlendi. (...)

t.-dılar 105a/5

(...) Azraqça tohtadılar. (...)

(...) Biraz dinlendiler. (...)

t.-ğandın 108a/9

(...) Dédiler kim munda tohtağandın soñ yürüp Semerqand vilāyetini alıp maña bergeyler. (...)

(...) Burada dinlendikten sonra yürüyüp, Semerkand vilayetini alıp, bana vereceklerini söylediler. (...)

t.-may 117a/3

(...) Yana köñül tohtamay bularğa inana almaduk. (...)

(...) Fakat gönlüm razı olmadı, bunlara güvenemedim. (...)

t.-maydur 83a/3, 115b/13

(...) Mén dédim kim “Méniñ köñlüm tohtamaydur.” (...)

(...) Ben dedim ki: “Benim gönlüm güvenmiyor.” (...)

t.-p 89b/9, 93b/3, 107a/1

(...) Sultān Aḥmed Tenbel yüzçe çağlıg kişi bile tohtap turuptur. (...)

(...) Sultan Ahmed Tenbel, yüz kadar adamı ile saklanıp duruyordu. (...)

t.-y 87b/10, 106a/8

(...) Merv’din kélip Qara Köl’ni alğanlar tohtay almadılar. (...)

(...) Merv’den gelip Kara Köl’ü alanlar direnemediler. (...)

tol- < ET to:l- (ED, 491a) dolmak

t.-ğusıdur 87a/14, 87b/8

(...) Ol ğalle u muhmel ki dép érđiñ bildim muhmelğa bŷy u ğalledin üy tolğusıdur.

(...)

(...) O ürün ve bırakılmış yeri sana verdim; vücudun mühmele girecek, evin ürün ile dolacaktır. (...)

t.-masa 87b/8

(...) Tökülgen egerçi tolmasa, ey sâqī, tökülgenimiz bu devrde tolğusıdur. (...)

(...) Ey saki, her ne kadar dökülen dolmazsa da, dökülenimiz bu devirde dolacaktır.

(...)

toldur- *tol-dUr-* doldurmak

t.-dı 113a/1

(...) Yana bir yayaq Mīrzā Qulı ötkēç İbrāhīm Bégge oq toldurdı. (...)

(...) Bir yaya da, Mirza Kuli geçince, İbrahim Bey'e ok doldurdu. (...)

t.-up 112b/12

(...) Şastımdağı oqnı toldurup attım. (...)

(...) Kirişimdeki oku doldurup attım. (...)

tolğama gizlenme

t. 90a/6

(...) Özbek'niñ uruşta bir uluq hüneri uşbu tolğamadur. (...)

(...) Özbek'in savaşta büyük bir hüneri, bu gizlemedir. (gizleme hareketidir.) (...)

tolğamasız *tolgama+sız* gizli olmama

t. 90a/6

(...) Hīç uruşı tolğamasız bolmas. (...)

(...) Hiçbir savaşı gizlemesiz olmaz. (...)

ton < ET to:n (ED, 512a) giysi, kıyafet

t. 102b/11, 106b/8

(...) Mén hemiñşe amānlıqda hem ton oq ve oq çıqarmay oq tekye qılur édim. (...)

(...) Ben emin zamanlarda da herz aman elbiselerimi çıkarmadan yatardım. (...)

t.+lar 103a/8

(...) Moğulça börkler, Hıfāyī atlas ve sançma tikken tonlar ve Moğulça yeşil sağırlıq saqdaqlar ve égerler ve Moğulī atlar ve ʔavri ǵayr-ı muqarrer zīb bile kēldi. (...)

(...) Moğul biçimi börkleri, Çin atlasından işlemeli elbiseleri, Moğul biçimi yeşil sahtiyanadan dikilen ok kılıfları, eğerleri, Moğul atları ile, görülmemiş bir şekilde süslenmiş olarak, geldiler. (...)

t.+umuznı 64a/8

(...) Bī-taḥṣīṣ bizniñ közümiñniñ utrusıda bizniñ atımıznı minip biziñ tonumıznı kēyip biziñ qoyumıznı yép yürügeyler. (...)

(...) Bunların bizim gözümüzün önünde, bizim atımıza binip, bizim giyeceğimizi giyip ve bizim ekmeğimizi yiyip durmalarına kim dayanabilir. (...)

toṇ- < ET toṇ- (ED, 514b) donmak, üşümek

t.-up 98a/8

(...) Bir arıq suйда kim yaqaları t[amā]m muz toṇup édi. (...)

(...) Bir suyuda tamamen buz tutmuş donmuştu. (...)

toṇuz < ET toṇuz (ED, 527b) domuz

t. 71a/3

(...) İlämiş Deryāsi'nın yaqınıdağı qalın cengellerde buğı maral u toṇuz köp bolur.

(...)

(...) İlämiş Nehri'nin yakınındaki sık ormanlarda geyik ve domuz çok olur. (...)

toptogrı dümdüz

t. 107b/7

(...) Ténri rāst kélťürdi, bu arıǵnıñ bir güzeriǵa toptogrı oq keldük. (...)

(...) Tanrı rast getirdi, bu su yolunun bir geçidine dümdüz geldik. (...)

toq- doğmak

t.-qay 105b/1

(...) Ba‘zınıñ toqqay, ba‘zınıñ lülü, yana bir tamām çerigge iş maħalıda éki laftını uran qoyarlar. (...)

(...) Bazısının parolası doğacak, bazısının lulu, bütün askere iş esnasında kullanılmak üzere, iki kelimeyi birleştirilerek yapılır. (...)

toqsan doksan

t. 97a/11

(...) Bir Dıhket’te uşbu ħatunnıñ özidin tuqqan ve nebıre ve qız nebıre ve nebıre-i nebıre toqsan altı kişi ħāzır édi. (...)

(...) Ancak Dıhket’te bu kadının kendisinden doğan erkek ve kız torun ve torunlarının torunundan doksan altı kişi hala vardı. (...)

toqun- dokunmak

t.-up 90a/10

(...) Baraǵarnıñ ucu deryāǵa toqunup édi. (...)

(...) Sağ kolun ucu nehre dokunmuştu. (...)

toquz < ET tokku:z (ED, 474b) dokuz

t. 2a/11, 3b/7, 4b/10, 6b/3, 32a/6, 49a/4, 81a/14, 81a/14, 85b/7, 86b/6, 100a/10, 103a/4, 103a/6

(...) Nevendāk nevāsiğa yétkende Hüsrevşāh'ın nōkeri bir toquz at ve bir toquz parça kéltürdi. (...)

(...) Nevendak civarına vardığımız zaman, Hüsrev Şah'ın adamı dokuz atla dokuz parça kumaş getirdi. (...)

toquz yüz iki < dokuz yüz iki

t.+de 2b/12

(...) Ol hücesidin qoyıraq uşbu tağnıñ tumşuqıda tārīh-i toquz yüz ikide mén bir eyvānlıǵ hücre saldım. (...)

(...) O köşkten biraz aşağıda ve bu dağın çıkıntılı ve dik bir yerinde, 902 (1496-1497) senesinde, ben de bir ayvanlı köşk yaptırdım. (...)

toquz yüz on < dokuz yüz on

t.+da 14a/10, 27b/6

(...) Tārīh-i toquz yüz onda kim Hüsrev Şāhnı alıp Kābilda Muqīmni qapadım, Qāsım Bég ol fursatta kélđi. (...)

(...) 910 (1504)'da Hüsrev Şah'ı alıp, Kabil'de Mukim'i kuşattım, Kasım Bey o sırada geldí. (...)

toquz yüz on bir < dokuz yüz on bir

t.+de 11a/5

(...) Kābilni algandın bés-altı ay sonra tārīh-i toquz yüz on birde Ténri rahmetiğa bardılar. (...)

(...) Kabil'i aldıktan beş altı ay sonra, 911 (1505) de Tanrı rahmetine kavuştu. (...)

toquz yüz sekiz < dokuz yüz sekiz

t.+geçe 6a/6, 32b/13

(...) Uşol tārīhdin beri toquz yüz sekiz geçe Ura Tépe Muḥammed Hüseyn Gūrgānda édi. (...)

(...) O tarihten beri 908 (1502/1503) senesine kadar, Ura Tepe Muhammed Hüseyin Gūrgan'ın idaresinde kaldı. (...)

tovaçı haberci

t.+lar 66a/9, 66a/11, 86b/10

(...) Vilāyet'nin atlıq yayaq çeriglerige qadağa bile tovaçılar ve muḥaşşılar yiberildi. (...)

(...) Vilayetlerin atlı ve yaya askerlerine acele ile haberciler ve memurlar gönderildi. (...)

toy- doymak

t.-ğunça 119b/12

(...) Uşol kebābdın toyğunça yédim. (...)

(...) Bu kebaptan doyuncaya kadar yedim. (...)

toy < ET to:y (ED, 567a) ziyafet, düğün

ṭ. 24a/12, 31a/6

(...) Uluğ oğlu Sulṭān Mes'ūd Mīrzāğa ağası Sulṭān Aḥmed Mīrzānıñ Aq Bégim atlıq ikinçi kızını ṭoy u āyın bile alğan saçıqını keltürdi. (...)

(...) Sultan Mahmud Mirza'nın büyük oğlu Sultan Mes'ud Mirza ile büyük kardeşi Sultan Ahmed Mirza'nın Ak Begim adlı ikinci kızının merasimle yapılan düğününün hediyesini getirdi. (...)

ṭ.+dın 6b/11

(...) ‘Ömer-Şeyḥ Mīrzā bile Cihāngīr Mīrzādın kiçik Şāhrūḥ Mīrzādın uluq Sultān Ebū-Sa‘īd Mīrzā evvel Kābilni béríp ‘Ömer-Şeyḥ Mīrzāğa Bābā Kābilīni bégatake qılıp ruḥṣat béríp édi mīrzāların sūnnet qılır ṭoyı cihetidin Dere-i Gez’din yandurup Semerqand éltti. (...)

(...) Sultan Ebu Said Mirza önce Kabil’i Ömer Şeyh Mirza’ya vermiş ve Baba Kabili’yi ona bey-ateke görevlendirip, izin vermiş, mirzaların sūnnet düğünü sebebiyle, Dere-i Gez’den döndürüp, Semerkand’a getirtti. (...)

ṭ.+1 6b/10

(...) Ṭoydın soñra ol münāsebet bile kim Timur Bég uluq ‘Ömer-Şeyḥ Mīrzāğa Fergāna vilāyetini bérigendür, Andicān vilāyetini béríp Ḥudāberdi Tuğçı Timurtaşnı bégatake qılıp yiberdi. (...)

(...) Düğünden sonra, Timur Bey büyük Ömer Şeyh Mirza’ya Fergana vilayetini verdiği için, o da (kendi oğlu Ömer Şeyh Mirza’ya) Andican vilayetini verip, Hodaybirdi Tuğçı Timurtaş’ı bey-ateke görevlendirip, gönderdi. (...)

ṭ.+lar qıl- 10b/3, 20a/2

(...) Sultān Aḥmed Mīrzādın soñra Sultān Maḥmūd Mīrzā ṭoylar qılıp uluq oğlu Sultān Mes’ūd Mīrzāğa aldı. (...)

(...) Sultan Ahmed Mirza’dan sonra, Sultan Mahmud Mirza, düğünler yapıp, büyük oğlu Sultan Mes’ud Mirza’ya aldı. (...)

tökül- tōk-(X)- dökülmek

t.-gen 87b/7

(...) Tökülgen egerçi tolmasa, ey sāqī, tökülgenimiz bu devrde tolğusıdur. (...)

(...) Ey saki, her ne kadar dökülen dolmazsa da, dökülenimiz bu devirde dolacaktır.

(...)

t.-genimiz 87b/8

(...) Tökülgen egerçi tolmasa, ey sāqī, tökülgenimiz bu devrde tolğusıdur. (...)

(...) Ey saki, her ne kadar dökülen dolmazsa da, dökülenimiz bu devirde dolacaktır.

(...)

tölük erzak, yiyecek

t. 70b/7

(...) Çün qış yavuqlaşıp édi, yazıda aşlıq tölük qalmaydur édi. (...)

(...) Kış yaklaşmıştı, ovada erzak kalmamıştı. (...)

töre < ET törü (ED, 531b) < Moğ. töre, adet

t. 21b/13

(...) Gerçi Derviş Muhammed Tarhan töre ve [mö]çe bile mundın uluğ édi. (...)

(...) Gerçi Derviş Muhammed Tarhan, töre ve rütbe itibarı ile, bundan büyüktü. (...)

t.+si 10b/7

(...) Moğol töresi bile hānnı ve Ésen Devlet Béginmi bir aq kiyiz üstige olturguzup hān köterdiler. (...)

(...) Moğul töresiyle Han ve Esen Devlet Begim'i, beyaz bir keçe üstüne oturtup, han ilan ettiler. (...)

törlüg < ET törlüg (ED, 546b) türlü, çeşitli

t. 107a/1, 109a/1, 113a/2

(...) Tenbel özi yana bir kişi bile yasalıdın eşiklig törlüg ilgerirek “Ur! Ur!” dép turuptur, velî éli ekşer yanlarını bérıp qaçay qaçmay dégen dék aytıp turupturlar. (...)

(...) Tenbel’in kendisi, bir adamı ile birlikte, saftan bir az ileride: “Vur, vur!” diyordu fakat adamlarının çoğu yan dönüp, “Kaçalım mı, kaçmayalım mı?” der gibi duruyorlardı. (...)

tört < ET tört dört

t. 2b/1, 2b/8, 3b/12, 8b/8, 11a/11, 12b/2, 13a/9, 16b/2, 17a/2, 19a/11, 23b/1, 27a/7, 34a/12, 34b/12, 38a/2, 38a/6, 38a/7, 39b/7, 40b/6, 45b/1, 45b/7, 47a/4, 47a/5, 47a/5, 47a/7, 53a/4, 53a/9, 56a/9, 57a/4, 61a/2, 63b/8, 65b/2, 65b/11, 68a/1, 69a/3, 74a/3, 80b/5, 81b/3, 82b/10, 83b/3, 83b/4, 84b/4, 86a/12, 88a/4, 88b/3, 89a/1, 89a/5, 93a/11, 93b/11, 96a/3, 96a/7, 96b/4, 98b/3, 99b/6, 101b/12, 102b/7, 102b/12, 102b/14, 103a/1, 104b/11, 105a/2, 105a/4, 105a/5, 105a/6, 105b/12, 109a/8, 112b/11, 117a/1, 119b/14

(...) Biz tört kişidin né miqdār mutazarrır bolğaylar? (...)

(...) Biz dört kişiden ne kadar zarar görebiliriz? (...)

t.+i 19b/9

(...) Bêş qızı bar édi, törti Qutuq Bégimdın. (...)

(...) Dördü Kutuk Begümden beş kızı vardı. (...)

t.+ide 6b/2

(...) Uşbu târîhde düşenbih küni ramazân ayının törtide ‘Ömer-Şeyh Mîrzâ cerdin kebüter ve kebüterhâne bile uçup şunqâr boldı. (...)

(...) Bu tarihte ramazan ayının dördüncü pazartesi günü , Ömer Şeyh Mirza bu uçurumdan güvercin ve güvercinhane ile düşüp, öldü. (...)

tört miñ < dört bin

t. 5b/7, 10a/1, 28a/9, 35a/3, 55b/5, 57a/3

(...) Ol münāsebet bile Érzen Barın tümen bégleridin [ve] Mîrek Türkmen, kim Hırmas tümen bégleridin édi, hānnı üç-tört miñ öylüg Moğol ulusu bile Uluğ Bég Mîrzāğa kéltürdiler . (...)

(...) O münasebetle Barın tümen beylerinden Erzen ve Çıras Hırmas tümen beylerinden Mîrek Türkmen, üç dört bin aileli Moğul ulusu ile birlikte, Han'ı Uluğ Bey Mirza'ya getirdiler. (...)

tört yüz < dört yüz

t. 39b/1

(...) Uşbu kün Qāsım Dulday, Veys Lāğarī, Ḥasan Nebîre-i Sulṭān Muḥammed Sīğal, Sulṭān Muḥammed Veys üç dört yüz kişi bile kélip mülāzemet qıldılar. (...)

(...) O gün Kasım Dulday, Veys Lagari, Hasan Nebire, Sultan Muhammed Sigal ve Sultan Muhammed Veys, üç dört yüz adam ile gelip, görüştüler. (...)

törter tört+er dörder

t. 105b/10

(...) Bêş altı kündin soñ tağ u tüz ve diz ü qurğan maña rücū‘ qılğanıdın Tenbel ve tavābi‘i bī-dil ü bī-pāy bolup çerigi ve éli üçer törter tağqa ve tüzge qaça kırıstiler. (...)

(...) Beş altı gün sonra, dağ, ova ve kurganlar tekrar benim elime geçtiklerinden, Tenbel ve çevresi bozguna uğrayıp, askerleri dağlara ve ovalara üçer dörder kaçmaya başladılar. (...)

törtünçi < ET törtünç (ED, 535b) dördüncü

t. 6b/5, 20a/7, 27b/4, 85b/3, 85b/11

(...) Törtünçi qız Sulṭān Hüseyn Mīrzā Qunduz üstige kélgende ‘Ömer-Şeyh Mīrzā oğlu Cihāngīr Mīrzānı Andicān çérigi bile kömek yibergende Cihāngīr Mīrzāğa nām-zed bolup édi. (...)

(...) Dördüncü kız Sultan Hüseyin Mirza Kunduz üstüne geldiğinde, Ömer Şeyh Mirza’nın oğlu Cihangir Mirza’yı, Andican askeri ile, yardım için gönderdiğinde Cihangir Mirza ile nişanlanmıştı. (...)

töşek < ET töşe:k (ED, 563b) döşek

t. 34a/6

(...) Ol fırsatlar Timuriyye salāṭīni destūrı bile töşek üstide olturur édim. (...)

(...) O esnada, Timurilerin adetince, döşek üstünde oturuyordum. (...)

t.+din 34a/8

(...) Bu salāṭīnniñ ta‘zīmiqa qopup töşekdin tüşüp bu sulṭānlar bile körüşüm. (...)

(...) Bu saltanata hürmeten ayağa kalkıp, döşekten inip bu sultanlar ile görüşüm.

(...)

tuğ < ET tu:ğ (ED, 464a) tuğ

t. 100a/9, 100b/2, 106b/9

(...) Hān ve tamām turğanlar tuğ sarığa qımızlar saçadurlar. (...)

(...) Han ve bütün duranlar tuğ sarığa kıımızlar serpiyorlar. (...)

t.+ı 88b/7

(...) Bā‘zı “Seydī Qara Bég’niñ tuğı édi.” dédiler. (...)

(...) Bazıları “ Seydi Kara Bey’in tuğuydu.” dediler. (...)

t.+nı 100a/10, 106b/10

(...) Toquz tuğnı Han’nın allıda turğuzup bir Moğul bir uynın orta éligige bir uzun aq bözni bağlap éligige tutuptur. (...)

(...) Bir moğul dokuz tuğu Han’ın önünde dikip, bir öküzün ön bacak kemiğine bir uzun ak bez bağlayıp, elinde tuttu. (...)

t.+nıñ 100a/12

(...)Yana üç parça uzun bözni üç tuğnıñ qotasıdın qoyıraq bağlap tuğnıñ yığaçınıñ astıdın alıp keltürüp bir bözniñ ucını han basıp turdı. (...)

(...) Üç parça uzun bezi üç tuğun kuyruğundan az aşağı bağlayıp, tuğun direğinin altından alıp, getirip bir bezin ucuna Han ayakları ile bastı. (...)

t.+qa 90a/4, 100a/13

(...)Yana bir tuğqa bağlağan bözniñ uçını mén basıp turdum. (...)

(...) Bir tuğa bağlanan bezin ucuna da ben bastım. (...)

tuğ- < ET tuğ- (EDPT, 463b) doğmak

t.-qan 71b/13

(...) Tenbel’nin tuğqan a[ba]ğası édi. (...)

(...) Doğan Tenbel’in ağabeyiydi. (...)

t.-up 72a/1

(...) Kömekdin burunraq Bég Tilbe, kim tā tuğup édi Moğulistān’da édi. (...)

(...) Yardımdan önce Beg Tilbe doğmuştu, Moğolistandaydı. (...)

tuğçı bayrak asan kişi

t. 106b/9

(...) Tuğçı tuğ bağlağıça fırsat bolmadı. (...)

(...) *Tuğcunun tuğ bağlamasına vakit kalmadı. (...)*

tuğluq alaylık

t. 88b/6

(...) Bizniñ bir tuğluq kişi yéñilrek yanıp hādekke kırıptür. (...)

(...) *Bizim bir alay kadar adamımız çabucak dönüp, hendeğe girmiş. (...)*

tuğra < ET tuğra:ğ (ED, 471b) tuğra

†.+sıda 26b/1

(...) Bu cihettin ferāmīniniñ tuğrasında “Sultān Maḥmūd Ġāzī” bitirler édi. (...)

(...) *Bunun için fermanlarının tuğrasında “Sultan Mahmud” Gazi yazarlardı. (...)*

tumşuq < ET tumşuq (ED, 509b) dağ kolu, çıkıntı

t.+ıda 2b/12

(...) Ol hücesidin qoyıraq uşbu tağniñ tumşuqıda tārīḥ-i toquz yüz ikide mén bir eyvānlıq hücre saldım. (...)

(...) *O köşkten biraz aşağıda ve bu dağın çıkıntılı ve dik bir yerinde, 902 (1496-1497) senesinde, ben de bir ayvanlı köşk yaptırdım. (...)*

tuqqan < ET (ED, 521) tuğmış aynı anneden doğmuş

t. 20a/14, 21b/6, 22b/2, 25b/4, 27a/8, 27b/13, 29b/1, 71b/12, 96b/10, 97a/10, 98b/8, 101a/14

(...) Yana bir Muḥammed Mezīd Tarḥan édi, Dervīş Muḥammed Tarḥannıñ tuqqan inişi édi. (...)

(...) *Muhammed Mezid Tarhan, Derviş Muhammed Tarhan'ın öz ve küçük kardeşi idi. (...)*

t. érdi 8b/9, 9a/6, 9a/7

(...) Nāşır Mīrzā bile bir tuqqan érdi. (...)

(...) *Nasır Mirza ile öz kardeşti. (...)*

t.+dur 27b/3

(...) Sultān Hüseyn Mīrzā Hışārnı muḥāşara qılğanda Haydar Mīrzā atlıq oğlığa kim Sultān Ebū-Sa'īd Mīrzānıñ qızı Pāyende Sultān Bégimdīn tuqqandur, alıp yaraşıp Hışārnıñ üstidin qoptı. (...)

(...) *Sultan Hüseyin Mirza, Hisar'ı kuşattığında bunu Sultan Ebu Said Mirza'nın kızı Payende Sultan Begim'den olan Haydar Mirza adlı oğluna alıp, barışıp Hisar'ın üstünden çekilmişti. (...)*

t.+ğa 26a/2

(...) Bégleriniñ oğlanlarını ve oğlanlarınıñ béglerini belk kökeldaşlarını çehre qılıp édi belk özini kökeldaşdın tuqqanğa dağı bu ḥidmetni buyurup érdi. (...)

(...) *Beylerin oğullarını ve oğullarının beylerini, hatta süt kardeşlerini çehre yapmıştı, kendi süt kardeşinin çocuğunu bile bu yolda kullanıyordu. (...)*

t.+larım 108b/4

(...) Mén dédim kim “Revā [bo]lgay [mu]? Hānlar tuqqanlarım.” (...)

(...) *Ben: “Uygun olur mu? Hanlar benim öz akrabalarımıdandır.” dedim. (...)*

t.+larını 96b/4

(...) Bu tuqqan[lar]nı körgeli Taşkend'ge müteveccih boldılar. (...)

(...) Bu kardeşlerini görmek için Taşkend'e doğru yola çıktılar. (...)

tur- < ET tur- (ED, 529b) durmak, kalmak

t. 90a/1, 90b/7, 96a/8, 100b/8, 101b/9, 113b/10

(...) Baraŋar bile cavaŋarda her kimniŋ i'tibārı köprektür, uç sarıraq turarlar. (...)

(...) Sağ ve sol kollarda kimin saygınlığı fazla ise o daha ziyade baş tarafta durur.

(...)

t.-a almay 6a/2, 32b/12, 58a/12

(...) Ura Tépe kişisi tura almay salıp çıqtı. (...)

(...) Ura Tepeliler duramadan şehri bırakıp çıktılar. (...)

t.-ar 81a/8, 92a/6, 100b/7, 107b/3, 60a/9

(...) Turar maħal émes édi. (...)

(...) Durmaya zaman kalmazdı. (...)

t.-ar édi 51b/1

(...) Bu fitneniŋ teskīni üçün H̄āce Qāḍīni yiberdük kim Uzun Ḥasan h̄āceğa özini ḥaylī muḥliş ü mu'teqid tutar édi. (...)

(...) Bu kargaşalıŋın yatıştırılması için, Hoca Kadı'yı gönderdik, Uzun Hasan'ın Hoca'ya karşı oldukça güveni vardı. (...)

t.-ardın 92a/8, 113b/5

(...) Turardın ötti. (...)

(...) Durmadan geçti. (...)

t.-arğa 76a/11

(...) Né barmaqta qarārım bar édi né turmaqta. (...)

(...) Ne gitmeye kuvvetim, ne de durmaya gücüm var. (...)

t.-arımıznı 60a/6

(...) Néçe kün ol nevāhīde öz işimizge hayrān barur turarımıznı bilmey sergerdān ötkerildi. (...)

(...) Nice gün o yerde kendi halimize şaşmış bir vaziyette, duracağımız bir yer bilmeyerek, avare geçirdik. (...)

t.-arlar 84a/9, 100b/8

(...) Baranğar bile cavanğarda her kimniñ i‘tibārı köprektür, uç sarıraq turarlar. (...)

(...) Sağ ve sol kollarda kimin saygınlığı fazla ise o daha ziyade baş tarafta durur. (...)

t.-arnıñ 56a/12

(...) Anda turarnıñ yā qurğannı berkitürniñ maşlaḥatını tapmay yanıp yana Hocendğa kældük. (...)

(...) Orada durmanın kurganı sağlamaştırmanın imkanını bulamayıp, dönüp, tekrar Hocend’e geldik. (...)

t.-dı 44a/2

(...) Şeybānī Hān Türkistāndın ılğap uşol seherī bizniñ yurtumuz üstige kélip turdı. (...)

(...) Şeybani Han, Türkistan' dan hücum edip, o gece bizim yurdumuzun üstüne doğru gelip durdu. (...)

t.-dı 91a/8, 100a/13

(...) Bir bözniñ ucını han basıp turdı. (...)

(...) Bir bezin ucunu da han basıp durdu. (...)

t.-dılar 38b/6, 103a/6

(...) Galebe quçuşup turdılar. (...)

(...) Kucaklaşp durdular. (...)

t.-duk 116b/9

(...) Kernân'nın bir kürühıda turduk. (...)

(...) Kernan'ın bir küruhunda durduk. (...)

t.-dum 100a/14

(...)Yana bir tuğqa bağlağan bözniñ uçını mén basıp turdum. (...)

(...) Bir tuğa bağlanan bezin ucuna da ben bastım. (...)

t.-ğan 100b/3, 111b/14, 119a/10

(...) Bolğan yasalda turğan çerig éli bir yolu süren saladurlar. (...)

(...) Mevcut ve safta duran asker, hep birden harp çıǵlıǵı koparıyor. (...)

t.-ğanda 113b/2

(...) Uşol Dervāzede turğanda Kiçik 'Alī, kim Kūl şıqqdārıdur, merdānelıq ızhārı qıldı. (...)

(...) Bu kapıda durduğunda, Köl şıkdarı olan Kіçik Ali çok cesaret gösterdi. (...)

t.-ğanlar 36b/10, 100b/2

(...) Hān ve tamām turğanlar tuğ sarığa qımızlar saçadurlar. (...)

(...) Han ve bütün duranlar tuğa kımızlar serpiyorlar. (...)

t.-ğay 53a/13, 100b/13

(...) Āhir gālībā mundaq qarār taptı kim çergede birisi yuqqa[rı] turğay yasalda yana biri uçqa çıqqay. (...)

(...) Sonunda şuna karar verildi: Biri kuşatma avında başta duracak ve diğeri de safta başa geçecek. (...)

t.-ğunça 78a/4

(...) Semerqand dēk pāy-i taht turğunça né girāy ol qılğay kim Andicān dēk yer üçün kişi evqāt zāyi‘ qılğay? (...)

(...) Semerkand gibi bir payitaht dururken, niçin Andican gibi bir yer için adam ve vakit kaybetsin. (...)

t.-madı 9b/1, 85a/5

(...) Bir iki oğul boldı turmadı. (...)

(...) Bir iki oğlu oldu fakat durmadı. (yaşamadı) (...)

t.-map 105b/8

(...) Uşbu tarīq gālaṭ gavgā bile turmap perişān bolduk. (...)

(...) Böyle bir yanlışlık yüzünden kavga ile durmayıp, perişan olduk. (...)

t.-maqıñ 33b/2

(...) Sulṭān Mes‘ūd Mīrzā Hīṣārda turmaqniṅ maşlahatını tapmay Kemrūd rūdı yoqqarı Sipre Tağ Yolu bile inisi Baysungur Mīrzā qaşığa Semerqandğa bardı. (...)

(...) Sultan Mesud Mirza, Hisar’da durmanın imkanını bulmadan, Kemrud suyunun yukarı tarafındaki Sipre Tag yolu ile, Semerkand’a, küçük kardeşi Baysungur Mirza’nın yanına gitti. (...)

t.-maqqa 60a/5

(...) Barmaqqa né meskeni turmaqqa né, me’menī. (...)

(...) Ne gidecek müsait bir mesken, ne de kalacak devamlı bir devlet. (...)

t.-mas 14b/10

(...) Bī-namāz édi, rūze tutmas édi. (...)

(...) Namaz kılmaz, oruç tutmazdı. (...)

t.-maslar 8b/1

(...) Usruş hem dérler Hocendni ba‘zı dāhıl Fergāna tutmaslar. (...)

(...) Usruş da derler, (orada) Hocend’i bazıları Fergana’dan tutmazlar. (saymazlar)
(...)

t.-may 58a/8, 72b/2

(...) Kéçesi hīç yerde turmay tün qatıp şabāhī Āhsī’ğa tüştük. (...)

(...) Gecesi hiçbir yerde durmayarak güne sabahı ekleyip Ahsi’ye geldik. (...)

t.-qandur 28a/3

(...) Ol ölgende mīrzā bisyār qatıq ta‘ziyet tutqandur. (...)

(...) O öldüğünde Mirza çok yas tuttu. (...)

t.-uŋ 116b/2

(...) Baba Sayrāmī dédi kim “Siz munda turuŋ. Mén barıp Ğavānī yolını iħtiyāť qılıp kéley.” (...)

(...) Baba Sayrami: “Siz burada durun. Ben gidip Gava yoluna bakıp geleyim.” dedi. (...)

t.-up 17b/1, 36b/4, 51b/12, 60b/13, 91a/6, 61a/7, 61a/8, 63b/10, 66b/2, 104b/7, 105a/9, 105a/10, 105a/10, 107b/8, 113a/12

(...) Mīr Ğıyāş ħān mülāzemetide turup Veys Lāġarī Nāşır Mīrzānı Sulťān Aħmed Mīrzāġa alıp bardı. (...)

(...) Mir Gıyas, Han’ın hizmetinde durup Veys Lagari ise, Nasır Mirza’yı Sultan Ahmed Mirza’ya götürdü. (...)

t.-uptur 89b/9, 107a/1, 107a/2, 107a/3

(...) Sulťān Aħmed Tenbel yüzçe çağlıġ kişi bile toħtap turuptur. (...)

(...) Sultan Ahmed Tenbel, yüz kadar adamı ile, hareketsiz durmuştur. (...)

tura < ET tura (ED, 531a) kalkan

t. 66a/11, 66b/5, 69b/12, 70a/6, 72b/11, 77a/6, 79a/13, 81b/12, 99b/12, 110b/1, 117b/6

(...) Mén ħanlardın ayrılġandın soŋ ħanlar tura almaslar édi. (...)

(...) Ben hanlardan ayrıldıktan sonra, hanlar kalkan almazlardı. (...)

turgur- < ET turgur- (ED, 541a) durdurmak

t.-up 111b/4, 114a/10

(...) Uruşqa ta'yīn bolğanlarnı yerlig yerige turğurup meşveret qılmaqqa atamnıñ gūr-hānesiğa kélip tüşüp Cihāngīr Mīrzā'nı hem tiledim. (...)

(...) Savaş için görevlendirilen yiğitleri yerlerinde durdurup, konuşmak için, babamın türbesine kelip, düşüp Cihangir Mirza'yı da (oraya) diledim. (...)

turğuz- durdurmak

t.-up 100a/10

(...) Toquz tuğnı Han'nıñ allıda turğuzup bir Moğul bir uynıñ orta éligige bir uzun aq bözni bağlap éligige tutuptur. (...)

(...) Bir moğul dokuz tuğu Han'ın önünde durdurup, bir öküzün ön bacak kemiğine bir uzun ak bez bağlayıp, elinde tuttu. (...)

turmaq *tur-mAk* durmak, kalmak

t.+nıñ 77b/10

(...) Bu haber bizge kélgeç turmaqñıñ ve yana bular bile çıрмаşmaqñıñ maşlahatını néçe cihettin tapmay Semerqand sarı oq müteveccih bolduk. (...)

(...) Bu haber bize gelince, burada durmanın ve bunlarla uğraşmayı, birkaç sebepten dolayı, uygun bulmayıp, Semerkand'a doğru hareketimize devam ettik. (...)

t.+qa 111a/4

(...) Turmaqqa bularğa haylī i'timād yoq édi. (...)

(...) Kalmakta bunlara o kadar güvenimiz yoktu. (...)

t.+ta 76a/11

(...) Né barmaqta qarārım bar édi né turmaqta. (...)

(...) Ner varmakta ne de durmakta kararım vardı. (...)

t.+dın 89b/9

*(...) Şaybaq Han'nın ba'zı qarı uluqları Şaybaq Han'ğa déptürler kim [Şaybaq]
“Yürüme kerek. Turmaq”dın iş ötti.” (...)*

*(...) Şaybak Han'ın bazı yaşlı ve büyük adamları, ona: “Yürüme gerek, durmak
zamanı geçti.” demişler. (...)*

turul- < ET *tur-UI-* (ED, 548a) durulmak

t.-dı 113b/6

(...) Munça hem kim turuldı bī-ḥiṣāb édi. (...)

(...) Bu kadar duruldu, faydasız idi. (...)

turuş- < ET *turuş-* (ED, 554a) karşı koymak, direnmek

t. 44a/4, 69b/6, 112a/8

(...) Turuş bérmezdür kevreb qaça bértiler. (...)

(...) Karşı koymadan kaçıverdiler. (...)

tuş < ET *tu:ş* (ED, 558a) sine, göğüs

t. 62b/5, 84b/8, 112a/1

(...) Turğan yigitler tuş tuşdın yapışıp bu éki kişini tart part qıldılar. (...)

(...) Duran yiğitler göğüs göğüsden yapışıp, bu ikisini yakaladılar. (...)

t.+dın 111b/14, 62b/5, 84b/8

(...) Turğan yigitler tuş tuşdın yapışıp bu éki kişini tart part qıldılar. (...)

(...) Duran yiğitler göğüs göğüsden yapışıp , bu ikisini yakaladılar. (...)

tuşla- < ET tuşla- (ED, 565a) rastlamak

t.-p 95b/2

(...) Qarbuğ Puştesi'niñ şimālının Cūdek kəntiniñ ayağı bile Ilan Otını tuşlap tépredük. (...)

(...) Karbug dağının kuzeyinden, Cudek köyünün aşağısından, Ilan Otı'na doğru hareket ettik. (...)

tut- < ET tut- (ED, 451a) tutmak

t.-ar 77a/4, 94a/10

(...) Biz bu eṭrāf u cavānibdağılardan kömek ü meded köz tutarbiz. (...)

(...) Biz, bu etraf ve civardakilerden imdat ve yardım bekliyoruz. (...)

t.-qalı 119a/2

(...) Sizni tutqalı ol yaqın qıldı kim bu āvāz Tenbel'niñ yibergen kişilerinin atınıñ tavuşı bolğay. (...)

(...) Sizi yakalamak için, bu kadar adam göndermiş ve bu sesin, Tenbel'in gönderdiği adamların sesi olduğunu tahmin etti. (...)

t.-qan 64a/3, 64a/5, 98b/11

(...) Bu fetretlerde bizge ta'alluq él künni ve H̱āce Qāḏī ve müte'allıqlarını tutqan talağan bular édiler. (...)

(...) Bu karışıklıkta bizim adamlarımızı ve Hoca Kadı ile onun adamlarını tutan ve soyan bunlardı. (...)

t.-salar 64a/12

(...) Eger teraḥḥum qılıp tutturulmasa ya talatılmasa biziñ bile qazaqlıqlarda ve miñnetlerde bolğan cemā‘atnıñ ḥāzır tanığan mällarığa bārī fermān bolsa kim éliglerige kirse uşmunça bile qutulsalar, minnetler tutsalar kérek. (...)

(...) Eğer kendilerine merhamet edip, onları uygun duruma getirmeden ve mallarını zaptettirmeden, yalnız kazaklıklarda ve mihnetlerde bizimle beraber bulunanların mallarını geri almalarına izin verilirse, bu kadarla kurtulabildiklerine şükretmeleri gerek. (...)

t.-sun 110b/4

(...) Ҳанлар дэптүрлер kim “Barsun. Her җавр қılıп Шейх Бәyezīd’ni tutsun.” (...)

(...) Hanlar: “Varsın. Her ne şekilde Şeyh Bayezid’i tutsun.” demişler. (...)

t.-tı 111b/14

(...) Fi‘l-ḥāl Şeyh Bāyezīd’ni tuttı. (...)

(...) Hemen Şeyh Bayezid’i tuttu. (...)

t.-tılar 65a/9

(...) Sehl tuttılar. (...)

(...) Kolay tuttular. (...)

t.-tınıñ 79b/7

(...) “Közlerini tuz tuttı”nıñ bu ma‘nāsı bar érmış. (...)

(...) “Gözlerini tuz tuttu” nun bu anlamı varmış. (...)

t.-tuk 70b/4

(...) Şügün tuttuk. (...)

(...) *Uğur tuttuk (saydık). (...)*

t.-up 39b/6, 50b/10, 58b/3, 62b/7, 68a/8, 69b/5, 70a/6, 73a/5, 73a/13, 83b/11, 86a/8, 108b/8, 109b/9, 111a/2, 115b/3, 118b/12, 119a/10, 119a/11

(...) Һанлар Andicān'dın qopqaç Oş ve Marǵīnān éli hücūm qılıp qurgandaǵı Moǵullarnı tutup talap urup qavlap çıqardılar. (...)

(...) *Hanlar Andican'dan kalktıktan sonra, Uş ve Merginan halkı hücum edip, kurgandaki Moğulları tutup yağma edip, vurarak, kovup çıkardılar. (...)*

t.-uptur 100a/11

(...) Toquz tuǵnı Һan'nıñ allıda turǵuzup bir Moǵul bir uynıñ orta éligige bir uzun aq bözni bağlap éligige tutuptur. (...)

(...) *Bir Moǵul dokuz tuǵu Han'ın önünde durdurup, bir öküzün ön bacak kemiǵine bir uzun ak bez bağlayıp, elinde tutmuş. (...)*

t.-ursak 64a/6

(...) Bularnı tuttursak [ve talatsak], né 'ayb bolǵay? (...)

(...) *Bunları tuttursak ve zaptettirirsek, ne olur? (...)*

tutış- < ET tutuş- (ED, 462a) vuruşmak

t.-madı 29a/5

(...) Bu öter dünyā üçün mundaq yaman işler qıldı ve mundaq bisyār ma'mūr vilāyet ü munça qalın yaraqlıq nöker bile bir mākiyān bile hem tutışmadı. (...)

(...) *Bu geçici dünya için, böyle kötü işler yaptı, bu kadar gelişmiş vilayet, bu kadar çok ve silahlı askeri ile bir tavuǵa karşı bile vuruşmadı. (...)*

tutluq *tut+IUq* dutluk

t. 105b/14

(...) Tutluq yolu bile kélip Andicān'nın cenūb tarafığa Hākān'ğa namāz-ı peşīnde çapqun qoyuldi. (...)

(...) Tutluk yolu ile gelip, Andican'ın güney tarafına, Hakan'a öğle namazı vaktinde akıncı gönderildi. (...)

tutmaq *tut-mAq* tutmak

t.+ 111a/8, 111b/8

(...) Mīrzā ve İbrāhīm Bégalar dédiler kim “Şeyh Bāyezīd'ni tutmaq kerek. Erkni éliglemek kerek.” (...)

(...) Mirza ve İbrahim Bey: “Şeyh Bayezid'i tutmak ve erki ele geçirmek gerek.” dediler. (...)

t.+qa 111b/7

(...) Maqbereniñ cenūbī eyvānında oturup meşveret qılmaқта édük kim Cihāngīr Mīrzā, İbrāhīm Çapıq bile sözni bularnı tutmaqqa qoyğan ékendürler. (...)

(...) Türbenin güney tarafındaki eyvanında görüşmeye başlamak üzere idik ki Cihangir Mirza ile İbrahim Çapuk bunların sözünü tutmaya karar vermişler. (...)

t.+dın 111b/9

(...) Hālā iş tutmaqđın ötti. (...)

(...) Hala iş tutmaktan geçti. (...)

tutqun < ET tutğun (ED, 453a) esir

t. 36a/14

(...) Baysungur Mīrzānı tutqun yosunluq qılıp nöker süderidin ayırıp erkge kél türdiler. (...)

(...) Baysungur Mirza'yı esir gibi, adamlarından ve uşaklarından ayırıp, erke getirdiler. (...)

tutul- < ET *tut-UI-* (ED, 456b) tutulmak

t.-dı 53a/5

(...) Bu nevbet asru yaman bī-ḥuzūr boldum, andağ kim tört kün geçe tilim tutuldu.
(...)

(...) Bu defa çok fena şekilde hastalandım, öyle oldu ki dört gün kadar dilim tutuldu.
(...)

t.-up 53b/7

(...) Muḥālifler Andicān qurğanını qapağanda barıp déptür kim pādšāhnıñ tili tutulup édi, ağızığa paḥta bile su tamızadurlar édi. (...)

(...) Düşmanlar Andican kurganını kuşattıklarında gidip: “Padişahın dili tutulmuştur, ağzına pamuk ile su damlatıyorlar.” demiş. (...)

t.-ur 67b/13

(...) Ḥandek bolmağan yerde şāḥ tutulur édi. (...)

(...) Hendek olmayan yerlerde ağaçtan engel tutulurdu. (...)

tutun- < ET *tutun-* (ED, 458b) tutulmak, yakalanmak

t.-ğan 25a/1

(...) Tutunğan bégler Muḥammed Bāqır Bég édi; Sulṭān Maḥmūd Dulday, Sulṭān Muḥammed Duldaynıñ atası, édi; yana ba‘zılar hem bar édi. (...)

(...) Tutulan beyler arasında Muhammed Bakır Bey, Sultan Mahmud Dulday, Sultan Muhammed Dulday'ın babası ve daha birkaç kişi vardı. (...)

tuttur- < ET tutur- (ED, 459b) tutturmak

t.-urup 74b/11, 78b/6, 79a/6, 79a/10

(...) Qanber ‘Alī çün tutturup aldurup kélip édi, anı Sengzār’da qoyup öttük. (...)

(...) Kanber Ali her şeyini kaybedip geldi, onu Sengzar'da bırakıp gittik. (...)

t.-up 32b/6, 54a/11

(...) Hocenddin ötüp ara yolğa yétkende Ḥalīfeni Şayḥ Zünnūnga risālet ʔarīqi bile yiberildi, ol bī-hōş mardak cevāb-ı şāfī bérmeḡ Ḥalīfeni tutturup ölümge buyurdı. (...)

(...) Hocend'den geçip, yarı yola gelindiğinde Halife, Şeyh Zünnun'a, elçi olarak, gönderildi, O ahmak ve alçak adam net bir cevap vermeyip, Halife'yi tutturup, öldürülmesini emretti. (...)

tutturul- < tut-tUr-UI- tutturulmak

t.-dı 25a/1

(...) Anıñ bile bar kişi bar bégleri tutturuldı. (...)

(...) Onun ile birlikte hareket eden bütün beyleri tutturuldu. (...)

t.-masa 64a/9

(...) Eger terahhüm qılıp tutturulmasa ya talatılmasa biziñ bile qazaqlıqlarda ve miñnetlerde bolğan cemā'atnıñ hāzır tanığan mällarığa bārī fermān bolsa kim éliglerige kirse uşmunça bile qutulsalar, minnetler tutsalar kérek. (...)

(...) Eğer kendilerine merhamet edip, onları uygun duruma getirmeden ve mallarını zaptettirmeden, yalnız kazaklıklarda ve mihnetlerde bizimle beraber bulunanların mallarını geri almalarına izin verilirse, bu kadarla kurtulabildiklerine şükretmeleri gerek. (...)

tuy- < ET tuy- (ED, 567b) fark etmek, hissetmek

t.-arlar 66b/11

(...) Muñlifer kim Andicān'ğa barurlar, kéçe bile ħandaqqa kirip faşılğa şatu qoyar çağda qurgandağılar tuyarlar. (...)

(...) Andican'a gitmiş olan düşmanlar varıp, geceleyin hendeğe girerek, kaleye merdiven koydukları vakit, kurgandakiler duyarlar. (...)

t.-durup 83b/14, 85b/13

(...) Béşinçi bu kim bir mertebe Semerqand qaşdığa kélip ġanīmğa tuydurup ékinçi mertebe kélgende ténri rāst kéltürdi. (...)

(...) Beşinci, bir defa Semerkand üzerine gelmiştik, düşmana duyurup, ikinci defa geldiğimizde, Tanrı rast getirdi. (...)

t.-maydur 84a/7

(...) Hīç kim tuymaydur. (...)

(...) Hiç kimse duymuyordur. (...)

t.-up 76b/7, 109b/3

(...) Biz Nevkend yaqınığa yétken maħalda tuyup taşqarıdın qaçıp kırıptür. (...)

(...) Biz Nevkend'e yaklaştığımız zamanda duyup, dışarıdan kaçıp kurgana girmiş.

(...)

t.-uptur 109b/1, 109b/4

(...) Bu kişi ħod cezm tuyuptur. (...)

(...) Bu kişi kesin duymuştur. (...)

t.-upturlar 82b/5

(...) Ribāṭ-ı H̱āce'ğa barğan bégler şatu qoyar maħalda tuyupturlar yā tuydurupturlar. (...)

(...) Ribat-Hoca'ya giden beyleri, merdiven koydukları sırada, duymuşlar ya da duyurmuşlar. (...)

tuz < ET tu:z (ED, 571a) tuz

t. 79b/7

(...) “Közlerini tuz tuttı”nıñ bu ma'nası bar érmiş. (...)

(...) “Gözlerini tuz tuttu” nun bu anlamı varmış. (...)

tüken- < ET tüken- (ED, 484b) tükenmek

t.-di 51a/8, 95a/6, 101a/3

(...) Mundın soñ her ğazel kim tükendi uşol tertīb bile oq bitildi. (...)

(...) Bundan sonra tamamlanan her gazel aynen bu düzen ile yazıldı. (...)

t.-gen 101a/1

(...) Ol tükengen ğazel budur:

Cānımdın özge yār-ı vefādār tapmadım.

Könlümdin özge maḥrem-i esrār tapmadım. (...)

(...) *O tamamlanan gazel şudur:*

Canımdan başka, vefadar bir yar bulmadım,

Gönlümden başka, sırlarıma mahrem bulmadım. (...)

tüket- < ET tüke:t- (ED, 479b) tüketmek, bitirmek

t.-e almaydur 2b/2

(...) Andaq rivāyet qıldılar kim bir qırğavulnı işkenesi bile dört kişi yéyip tükete almaydur. (...)

(...) *Söylenir ki bir sülünün budunu dört kişi yiyip bitiremezmiş. (...)*

t.-meydür 87a/11

(...) Ol fırsatlarda birer ékirer beyt aytur édim, velī gazel tüketmeydür édim. (...)

(...) *O zamanlar ben de birer ikişer beyit söylüyordum fakat gazel bitirmiyordum.*

(...)

t.-tim 101a/1

(...) Evvel gazelī kim tükettim uşbu kün uşbu yurтта tükettim. (...)

(...) *İlk gazelimi o gün, o yurтта, bitirdim. (...)*

tülkü tilki

t.+si 71a/5

(...) Tülküsi özge yerniñ tülküsigе baqa yügürük bolur. (...)

(...) *Tilkisi baka yerin tilkisine göre çok olur. (...)*

t.+sige 71a/6

(...) Tülküsi özge yerniñ tülküsiğe baqa yügürük bolur. (...)

(...) *Tilkisi baka yerin tilkisine göre çok olur. (...)*

tümen < ET tümen (ED, 507b) on bin kişilik asker, kuvvet; on bin; ilçe

t. 8b/6, 9b/14, 10a/1, 10b/4, 12b/6, 14b/11, 32b/7, 50a/3, 56b/6, 100b/10, 100b/11, 109a/10

(...) Yana bir tarafı Kuhek Deryāsıdur, hoş hevā u pür şafā, suyu firāvān, ni‘meti erzān, haylī yahşı tümen tüşüptür. (...)

(...) *Bir tarafında da Kuhek Nehridir, havası hoş, safalı, suyu bol, ürünü çok ve fevkalade güzel bir tümendir. (...)*

t.+dür 49b/14

(...) Haylī yahşı tümendür. (...)

(...) *Çok iyi tümendir. (...)*

t.+ge 100b/11

(...) Bégçik tümeniniñ, kim “tümen”ge oq meşhürdur, tümen bégisi Eyyüb Ya‘qūb édi. (...)

(...) *Tümen diye meşhur olan Begçik tümeninin tümen beyi Eyyub Yakub idi. (...)*

t.+i 49b/10, 103b/11, 103b/12, 109a/10

(...)Yahşı tümenātı bar. (...)

(...) *İyi tümeni var. (...)*

t.+idin 105a/12

(...) Bu keyfiyyet mundaq ékendür kim Eyyüb Bégçik’niñ tümenidin bir néçe Moğul Oş’dın bizdin ayrılıp qaralıqqa Andicān“nıñ girdiğa kélgen ékendürler. (...)

(...) Bu durum şöyle olmuştur: Eyyub Begçik tümenine mensup birkaç Moğul, Uş’ta bizden ayrılıp, yağmacılık yapmak için, Andican civarına gelmişler. (...)

t.+idür 49b/13

(...)Yana Şāvdār tümenidür. (...)

(...) Şavdar tümenidir. (...)

t.+iniñ 59a/9, 100b/10

(...) Bégçik tümeniniñ, kim “tümen”ge oq meşhürdur, tümen bégisi Eyyüb Ya‘qūb édi. (...)

(...) Tümen diye meşhur olan Begçik tümeninin tümen beyi Eyyub Yakub idi. (...)

t.+lerdür 49b/10

(...) Ol cümledin Soğd tümeni ve Soğdğa peyvest tümenlerdür. (...)

(...) Soğd ve ona yakın diğer, tümenler gibi, güzel tümenleri vardır. (...)

t.+leri 50a/4

(...) Egerçi yana tümenleri hem bar, bu mezkūr bolğanlarça émes. (...)

(...) Bunlardan başka tümenleri de vardır, onlar söylenenler kadar (güzel) değildir.

(...)

tün < ET tün (ED, 513a) gece

t. 60b/7, 72b/2, 83a/8, 98a/11

(...) Kéçesi hîç yerde turmay tün qatıp şabāhī Āhsī'ğa tüşük. (...)

(...) *Gecesi hiçbir yerde durmadan sabahı gün katıp Ahsi'ye geldik. (...)*

tüp < ET түb (ED, 434b) alt

t.+ide 7a/13, 97a/3

(...) Uluq tağnıñ tüpide tüşüptür. (...)

(...) *Büyük dağın altındadır. (...)*

t.+idin 45a/10

(...) Bu rūd munıñ tüpidin aqar üçün Kuhek Suyı dérler. (...)

(...) *Bu nehir bunun altından aktığı için, Kuhek Suyu derler. (...)*

t.+ige 54b/6

(...) Hān hem çerig tartıp Āhengerān cölgesi bile kélip Kendirlik Dabanınıñ tüpige tüşkende mén Hocenddin barıp hān dedemni kördüm. (...)

(...) *Han da asker sevkedip, Ahengeran vadisi ile gelip, Kendirlik Geçidi altında indiğinde, ben de Hocend'den gelip, Han dedemi gördüm. (...)*

t.+igeçe 67a/12, 92b/8

(...) Bu aralıqta ança zor keltürdiler kim Üştürger'din nevāhiside faşılınıñ tüpigeçe keldiler. (...)

(...) *Bu aralık öyle zorladılar ki, Üştürger'den civarından duvarın altına kadar geldiler. (...)*

tüş < ET түş (ED, 558b) taraf, yan, yön

t. 63a/12, 80a/5, 83b/5, 83b/5, 95b/6, 117a/6, 119a/14

(...) Tüş körer-mén kim Hâzret-i Hâce ‘Ubeydullâh kélmişler. (...)

(...) Rüyamda Hoca Ubeydullah hazretleri gelmişler. (...)

t.+ni 119b/2

(...) Mén bu tüşni körüp hoş-ğâl bolup Uluğ Han Kîçik Han’ğa ‘arz qıldım. (...)

(...) Ben bu rüyayı görüp, sevinip, Büyük ve Küçük hana arz ettim. (...)

t.+ke 116b/14, 118a/2

(...) Kün tüşke yavuq tamdın tüşüp ménin qaşımnda kélip aytadur kim “Yūsuf Daruğa kéledür.” (...)

(...) Öğle vaktine yakın duvardan inip, benim yanıma gelip: “Yusuf Daruga geliyor.” dedi. (...)

t.+te 117b/3

(...) Baya kün tüşte körge yerdin yana bir yerge yaşunğalı baradur ékendür. (...)

(...) Öğleyin gördüğümüz yerden, gizlenmek için, başka bir yere gidiyormuş. (...)

tüş- < ET tüş- (ED, 560a) bir yerde, birinin yanında bulunmak; düşmek

t.-eliñ 106a/13

(...) Kéyinrek tartıp tüşeliñ. (...)

(...)Biraz geri çekilip düşelim. (...)

t.-er 80b/5

(...) Témür Sultân bile tüşer édi. (...)

(...) Temur Sultan ile bulunurdu. (...)

t.-ey 115a/10

(...) Tüşey bu sangtuda oqum barıça atqulaşay. (...)

(...) Bulunan bu taş yığnında okum bitinceye kadar vuruşayım. (...)

t.-ken 34b/5, 35b/14, 41b/6, 65b/3, 66a/5, 70b/6, 85b/4

(...) Yana mīrzā tüşken şimāl tarafıdın qazan qurup qalın taş urup bir burcnı kevek qılıp édiler. (...)

(...) Bir defa da Mirza'nın bulunduğu kuzey tarafından, kazan kurup, birçok taş atıp, kalenin bir burcunu tahrip etmişlerdi. (...)

t.-kende 34b/12, 39b/5, 54b/6, 77a/6, 78b/7, 81a/6, 81a/14, 91a/8, 102b/2, 119a/13

(...) Qunduzdın üç dört yığaç qoyıraq tüşkende Hüsrev Şāh bolğan kişisi bile yasatıp Qunduzdın çıqıp ara qonup Bedī'üzzamān Mīrzā ve bu çérigniñ üstige yasap kélđi. (...)

(...) Kunduz'dan üç dört yığaç kadar aşağıda bulunan Hüsrev Şah bütün adamlarını düzenleyip, Kunduz'dan çıkıp, ertesi gün Bediüzzaman Mirza'nın askeri üstüne yürüdü. (...)

t.-kenler 30b/6

(...) Qalın atlıq ta'aşşubluq Semerqand u Hışār yigitleri at salğan bile Haydar Bég başlıq tüşkenler tamām at ayağıniñ astığa oq qaldı. (...)

(...) Kalabalık atlı ve gayretli olan Semerkand ve Hisar yigitleri atlarını sürünce, Haydar Bey kumandasında bulunanların hepsi, bu atların ayakları altında kaldılar. (...)

t.-künçe 48a/12, 108b/6

(...) Hān yurtıda bu kara su andaq toqay évrölüp kéliptür kim içide bir ordu tüşkünçe yér bolğay. (...)

(...) Bu Kara Su, Han Yurdu'nda öyle bir şekilde kıvrılmıştır ki, meydana getirdiği bu çıkıntı içinde bir ordu inecek kadar yer vardır. (...)

t.-medi 39b/12, 70b/2

(...) Bu cihetidin qalın kişisi éligge tüşmedi. (...)

(...) Bu yüzden adamların birçoğu ele geçirilemedi. (...)

t.-mes 45b/4

(...) Qış muhkem savuqtur, qarı egerçi Kābil qarıça tüşmes. (...)

(...) Kar, Kabil'de olduğu kadar, çok düşmez, kışı çok soğuktur. (...)

t.-mey 16a/3, 66b/12, 73a/6, 106b/4

(...) Eger vilāyetni bērseler mén bārī éligge tüşmey, tağayilerim Alça Hānga yā Sulṭān Maḥmūd Hānga bargay mén. (...)

(...) Eğer vilayeti teslim ederlerse, bari ben ele geçmeden, dayılarım Alça Han'a veya Sultan Mahmud Han'a gideyim. (...)

t.-se 118b/9

(...) Her yerd[e] müşkil iş tüşse, bizni naṭarığa keltürüp yād étsün: biz anda hāzır bolurbiz. (...)

(...) Bir yerde zor iş düşse bizi göz önüne getirip ansın, biz orada hazır oluruz. (...)

t.-ti 8a/4, 11a/2, 16b/2, 20a/3, 21b/4, 34a/11, 35a/11, 37a/4, 37b/4, 37b/9, 41b/4, 42a/3, 43b/5, 44a/14, 57b/6, ti 66a/2, 67b/8, 69b/8, 72a/7, 74a/3, 75b/13, 76a/13,

79b/6, 80a/5, 83b/10, 88b/2, 91b/3, 94b/11, 95a/12, 96a/11, 100a/10, 107b/13, 108a/1, 108a/2, 113b/1

(...) Kiçik Han, Baba Tevekkel Lengeri'niñ yavuqığa tüşti. (...)

(...) Küçük Han, Baba Tevekkel Tekkesi'nin yakınına düştü. (...)

t.-tiler 28a/11, 61b/9, 62b/5, 65b/3, 95a/4, 102b/1, 107b/13, 107b/14, 115b/10

(...) Nāşır Bég, Muḥammed 'Alī Mübeşşir, H̱āce Muḥammed 'Alī, Hüsrev Kökeldaş, Nu'mān Çehre

munda tüştiler, yana hem yigit yelenđin ḥaylī kişi tüşti. (...)

(...) Nasır Bey, Muhammed Ali Mübeşşir Hoca Muhammed Ali, Hüsrev Kökeltaş ve Numan Çehre burada düştüler, yiğitlerden de epeyce adam vuruldu. (...)

t.-tüik 31a/1, 39a/14, 39b/10, 69b/8, 70b/2, 72b/2, 74a/2, 77b/2, 78a/9, 79a/4, 82b/1, 88a/14, 95b/9, 97a/6, 98b/7

(...) Kéçesi ẖiç yerde turmay tün qatıp şabāḥī Āḥsī'ğa tüştüik. (...)

(...) Gece hiçbir yerde durmadan günü sabaha katıp Ahsi'ye düştük. (...)

t.-tüm 16a/10, 44b/3, 85a/6, 97a/6, 102b/4, 110b/10

(...) Rebī'ü'l- Evvel ayınıñ evāḥiride kélip erkte Bostān Sarāyğa tüştüim. (...)

(...) Rebiülevvel ayının sonlarına doğru gelip, erkte, Bostan Saray'a indim. (...)

t.-üp 8b/13, 9a/12, 9a/14, 10b/11, 12b/1, 20b/11, 30b/5, 34a/8, 35b/14, 51a/4, üp 67b/5, 71a/11, 75b/2, 92a/3, 95b/7, 97b/3, 102b/3, 102b/6, 103a/4, 111b/5, 112a/11, 112a/13, 114b/7, 114b/12, 115b/7, 117a/8, 117a/9, 117a/10, 117a/11, 118a/2, 118a/6, 119b/11

(...) Һaylī ıztırābta boldı ġālibā andaq Һayālī bar ékendür kim bir yerde tüşüp olturup ménin bile ta‘zīm bile körüşkeyler. (...)

(...) *Çok canı sıkıldı, onun herhalde, bir yerde durup, oturup, benimle görüşmeye niyeti varmış. (...)*

t.-üptür 2b/10, 3a/2, 3a/4, 3b/10, 4a/8, 4b/3, 5a/1, 5a/9, 45a/9, 49a/4, 50a/1, 50a/3, 81b/8, 84b/14, 88b/13, 89a/1, 97a/3, 99a/4, 107b/4

(...) Seyyid Muḥammed Mīrṣā Duġlat hem ḥan dadam qaşıdın kömek kélip miñ miñ beş yüz kişi bile Diyül tüşüptür. (...)

(...) *Seyid Muhammed Mirza Duglat da, Han dayım tarafından yardıma gelip, bin bin beş yüz adamla Diyul’e düşmüş. (...)*

tüşük < ET teşük (ED, 563a) delik

t.+ni 34b/1

(...) Alar tüşükni berkitken bile tütün yoqqarı qurġan élige oq yanıp qurġan éli ölüm içi bolup qaçıp çıktılar. (...)

(...) *Bunlar deliği kapatınca, duman yukarı, kurgan muhafızları üzerine dönüp, kurgan muhafızları ölüm tehlikesine düşürüp, kaçıp çıktılar. (...)*

tüşül- < tüş-(X)- inilmek, gelinmek

t.-di 40a/9, 42b/13, 43a/3, 43b/10, 54b/8, 60b/7, 61a/9, 66b/7, 67b/7, 73a/9, 100b/14, 106b/3, 106b/5

(...) Yana bu ‘acebraq kim Çārşenbe atlıq kişi Muḥammed Mümin Mīrṣānı tüşürüp keltürür. (...)

(...) *Daha garibi şudur ki, Çarşamba adlı bir adam da Muhammed Mü’min Mirza’yı, düşürüp getirir. (...)*

tüşür- < ET *tüş-(X)r-* (ED, 566a) ele geçirmek

t.-diler 107b/12, 114a/3, 114b/9, 35b/6

(...) Sengge yétkünçe ekşer kişimizni түşürdiler. (...)

(...) Seng'e varıncaya kadar, adamlarımızın çoğunu düşürdüler. (...)

t.-e 38b/9, 43a/11

(...) Ol cümledin bir Muḥammed Miskīn-i Ḥāfız Dulday édi: Şahādet barmağını түşüre çapıp alıp kéltürdiler. (...)

(...) Bunlardan biri Muhammed Miskin Hafız Dulday idi; şehadet parmağını düşürüp getirdiler. (...)

t.-e (tüşüre bardılar) 106a/9

(...) Kişisini Ḥākān Dervāzesi'niñ yavuvıǵaça түşüre [tüşüre] bardılar. (...)

(...) Adamlarını Hakan Kapısı'nın yakınına kadar, atlarından düşüre düşüre, takip ettiler. (...)

t.-e (tüşüre kéledür) 113b/13

(...) Yaǵı kişisi bizniñ soñımızça cilav-rız kişimizni [tüşür]e kéledür. (...)

(...) Düşmanın adamı bizim arkamızdan, dolu dizgin ve adamlarımızı düşüre düşüre geliyordu. (...)

t.-e (tüşüre kiriştiler) 89b/14

(...) Uruşmaqñı qoyup bizniñ élini oq ıalap éttin түşüre kiriştiler. (...)

(...) Savaşı bırakıp, bizim kendi askerimizi yağma edip, attan düşürmeye başladılar.

(...)

t.-güçi 90b/1

(...) Sudın şimāl sarığa kim ötüldi, yağdın uçraştuk, velī yeke yarımını [tāleb] tüşürgüçi yalañaçlağıçı tamām bu şüm Moğul édi. (...)

(...) Suyun kuzey tarafına geçildi, düşmandan kurtulduk fakat burada da dağınık adamlarımızı düşüren ve soyan hep bu uğursuz Moğul idi. (...)

t.-üp 34a/1, 35b/1, 42b/12, 43a/1, 43a/9, 43a/12 , 90a/2, 93a/12, 90b/3, 93b/5, 114b/6

(...) Yana Muhibb ‘Alī Qorçı bir pāre ebdān yigitlerni alıp kélip Hutlān suyunıñ yaqasında bularnıñ kişisige uçrap basıp bir pāre kişi tüşürüp bir néçe baş késip bardı. (...)

(...) Muhib Ali Kurçı bir kısım iyi yiğitlerleri alıp, gelip, Hutlan suyunun kenarında bunların adamları ile karşılaşıp, onları yenip, bir kısmını düşürüp, birkaçının da başını kesti. (...)

tüşürmek *tüş-(X)r-mek* düşürmek

t.+ke 105a/6

(...) Çün bir éki nevbet kördiler, biz üç dört kişi bés émesbiz, yana élni qavlaqqa ve tüşürmekke meşğül boldılar. (...)

(...) Bir iki defa bizim üç dört adamdan fazla olmadığımızı gördükleri için, tekrar askeri takip etme7e ve düşürmeye devam ettiler. (...)

tüt dut ağacı

t. 93b/9

(...) Barı yafraqlardın tüt yafrağı ve qara yığaç yafraqı atqa sāvārraq émiş. (...)

(...) At için dut yaprağı ile kara ağaç yaprağının bütün yapraklardan daha iyiymiş.

(...)

tütün < ET tütün (ED, 457b) duman

t. 34b/1

(...) Alar tüşükni berkitken bile tütün yoqqarı qurğan élige oq yanıp qurğan éli ölüm içi bolup qaçıp çıqtılar. (...)

(...) Bunlar deliği kapatınca, duman yukarı, kurgan muhafızları üzerine dönüp, kurgan muhafızları ölüm tehlikesine düşürüp, kaçıp çıktılar. (...)

tüz < ET tüz (ED, 571b) ova

t. 40b/12, 75b/8, 75b/14, 99a/3, 104a/5, 105b/9

(...) Dıhket tüz yer üçün Āb-Bürden dabamı bile Masiḥā Kūhistān'ığa aştuk. (...)

(...) Dıhket düz yerde olduğu için, Ab-Bürden geçidi ile, Mesiha Dağı'na çıktık. (...)

t.+de 114a/9

(...) Tüzde yıraqdın bir qara köründi. (...)

(...) Düzde uzaktan bir kara göründü. (...)

t.+deki 62a/3

(...) Qāsım Bég, kim Andicān'nıñ cenübī tağlarığa barıp édi, Aşpāriyān ve Turuqşārān ve Çegrek ve ol nevāḥīdağı tağ u tüzdegi ra'ıyyet ü aymaq tamām kirdiler. (...)

(...) Kasım Bey Andican'ın günet dağlarına gitmişti, Aşpariyan, Turukşaran, Çegrek ve o civarın dağ ve ovalarında oturan halktamamen bizim hakimiyetimiz altına girdi.

(...)

t.+ge 105b/11, 112a/8, 114a/9

(...) Érte namāz-ı dīger bar édi kim quldın tüzge çıqıldı. (...)

(...) Ancak ikindi namazı vaktinde bu dereden düze çıkıldı. (...)

tüzet- < düzenlemek

t.-ip 47b/9

(...) Çārbāğda hem mertebe mertebe yérlerini siyāq bile tüzetip yahşı nārvenler ve serv [ve] safedār tikiptürler. (...)

(...) Burada arsayı kat kat düzeltip, güzel kara ağaçlar beyaz servi ve söğüt ağaçları dikmişlerdir. (...)

tüzük < nizam, yasa

t. 25b/9

(...) Barçası qā‘ide u tüzük bile édi. (...)

(...) Hepsi de kural ve düzen ile idi. (...)

t.+i 13a/2, 13b/8, 23b/5, 25b/6, 100b/6

(...) Egerçi yaşı kiçik érdi, tüzüki ve zabt u rabtı bisyār yahşı édi. (...)

(...) Gerçi yaş itibariyle küçük idi ise de düzeni ve disiplini iyi idi. (...)

U

uc < ET u:ç (ED, 17b) uç

u. 100b/8

(...) Baraŋar bile cavaŋarda her kimniñ i‘tibārı köprektür, uç sarıraq turarlar. (...)

(...) Sağ ve sol kollarda kimin saygınlığı fazla ise o daha çok baş (uç) tarafta durur.

(...)

u.+qa 100b/9, 100b/11, 100b/13

(...) Barağarda Çıras bile Bégçik uruğının hemîşe uçqa çıqmaq telâşları bar. (...)

(...) Sağ kolda Çıras ile Begçik kabilelerinin hala başa geçmek kavgası var. (...)

u.+ı 89b/3, 90a/9, 40a/7

(...) Yasallar yavuq yétkeç ğanımniñ barağarınıñ uçı bizniñ arqamız sarı yürüldi.

(...)

(...) Saflar yaklaşıncı, düşmanın sağ kolunun başı bizim arkamıza doğru yürüdü.

(...)

u.+ını 100a/13, 100a/14

(...) Yana bir tuğqa bağlağan bözniñ uçını mén basıp turdum. (...)

(...) Bir tuğa bağlanan bezin ucuna da ben bastım. (...)

u.+ığa 108b/8

(...) Bu nevbet yavuqraq keldim érse, çadırınıñ tanābınıñ uçığa yügürüp çıktı. (...)

(...) Bu defa biraz yaklaraq geldiysem de çadır iplerinin ucuna kadar çıktı. (...)

u.+ıda 92b/6

(...) Ol küni Şeyhzāde Dervāzesi'niñ üstidin oq uçıda bir boz atlıqniñ atını nāvek oqı bile yaḥşı attım. (...)

(...) O gün Şehzade Kapısı'nın üstünden, yakın ucunda bir boz atını navek oku ile iyice vurdum. (...)

uçma uçurum

u. 81b/2, 81b/5

(...) Tengi ve uçma yollarda ve tünd ü tîz kötellerde qalın at ve teve qaldı. (...)

(...) Dar ve uçurum yollarda, sarp geçitlerde birçok at ve deve kaldı. (...)

u.+lardin 81b/6

(...) Köp teşvîş ü şu‘ûbet bile muhâţara tengi ve uçmalardin ötüp yüz renc ü meşaaqqat bile muhlik bülend ü tañ kötellerdin aşıp Fân nevâhîsiğe kældük. (...)

(...) Çok zorluk ile tehlikeli boğaz ve uçurumlardan geçip, bin zahmet ve zorlukla bu tehlikeli, yüksek ve dar geçitleri aşıp, Fan civarına geldik. (...)

uçra- < Moğ. karşılaşmak

u.-dı 105a/9, 114a/7, 115a/8, 118a/5

(...) Dédi kim “Yūsuf Daruğa aytadur Ah̡sî Dervāzesi’de bir yayaq uçradı.” (...)

(...) Yusuf Daruga: “Ahsî Kapısı’nda bir yaya karşıladı.” dedi. (...)

u.-p 35b/1, 42a/2, 72a/6

(...) Qaçarda tağ yolığa uçrap éniş ve uçma yerge yoluqup özi teşvîş bile bu uçmadın tüşti. (...)

(...) Dağ yollarından kaçarken, kayalık ve uçurumlara tesadüf edip, zorlukla uçurumdan indi. (...)

u.-tur 73a/1

(...) Şabāḥ her qanda bolsa uçratur biz dép fi‘l-ḥāl élig qoşmaqnı şalāḥ körmediler.

(...)

(...) Sabahleyin nerede olsa karşılarız diyip ve hemen hücum etmeyi uygun görmediler. (...)

u.-y 75b/13, 96a/11, 102b/1

(...) Biyikbār Ḥan uçray oq tüştiler. (...)

(...) Biyikbar Han karşılayıp indiler. (...)

uçraş- < ET uçruş- (ED, 30b) görüşmek, buluşmak

u.-qanda 105b/2

(...) Tamām çerigge iş maḥalıda éki lafṭnı uran qoyarlar kim iş vaqtıda uçraşqanda biribir lafṭnı aytqanda yana biri ol ma‘hūd lafzı aytqay tā bu ṭarīq bile él yağdın ayrılğay. (...)

(...) Bütün askere iş yerinde (kullanılmak üzere), iki kelimeyi buluşturduğunda, yapılmış bir paroladır, iş vaktinde karşılaştıkları zaman, biri bir kelimeyi söyler, diğeri de onun karşılığı olan kelime ile cevap verir. Bu şekilde dost düşmandan ayrılır. (...)

u.-tı 73a/3

(...) Uşmundaq qapu[da] kélgen ğanīm hīç nev‘ mutazarrır bolmay uçraştı. (...)

(...) Böylece kapıya gelen düşman, hiçbir zarara uğramadan, kurtuldu. (...)

u.-tılar 94b/1

(...) Uruş bolmay uçraştılar. (...)

(...) Savaş olmadan ayrıldılar. (...)

u.-tuk 90b/1

(...) Sudın şimāl sarığa kim ötülđi, yağıdın uçraştuk, velī yeke yarımını [tāleb] tüşürgüçi yalañaçlağıçı tamām bu şüm Moğul édi. (...)

(...) Suyun kuzey tarafına geçildi, düşmanın (takibinden) kurtulduk fakat burada da dağınık adamlarımızı düşüren ve soyan hep bu uğursuz Moğul idi. (...)

uğurla- < uğurla- (ED, 94b) çalmak, hırsızlık yapmak

u.-dılar 101a/6

(...) Uşbu kün ménin tekbandimniñ altun qullābını uğurladılar. (...)

(...) O gün benim kemerimin altın tokasını çaldılar. (...)

u.-p 77b/4, 77b/10

(...) Namāz-ı dīgeri haber keldi kim Sulţān Aḥmed Tenbel’niñ inisi Ḥalīl kélip Oş Qurğanı’nı uğurlap alıptur. (...)

(...) İkinci namazı vaktinde, Sultan Ahmed Tenbel’in küçük kardeşi Halil’in Uş kurganını bastığı haberi geldi. (...)

ulaqsızlıq atsızlık

u.+tın 96a/11

(...) Peşāgar’nıñ qurğanıda Atun kim müddet-i medīd édi ménin anam ḥanımgā mülāzemet qılur édi, bu nevbet ulaqsızlıqtın Semerqand’ta qalıp édi. (...)

(...) Peşagar kurganında, uzun süre annem Hanım’ın hizmetinde bulunan Atun’a tesadüf ettim. Bu defa, at bulunamadığından, Semerkand’da kalmıştı. (...)

ulğan- < ET ulğad (ED, 138b) büyümek

u.-ıp 18b/9

(...) Bāvücūd kim şehirde ulğanıp édi, türk ve sâde édi. (...)

(...) Tamamen şehirde büyüdüğü halde, sade ve basit idi. (...)

ulğat- < ET *ulğa-d-* (ED, 138b) büyütme

u.-ıp 58b/1

(...) Ol şıqqnı maşlaḥat körmey Sulṭān Mes‘ūd Mīrzānı, kim kiçiklikidin beri saḥlap ulğatıp édi, Bég atakesi édi. (...)

(...) Bu sefil ve nankör adam, kendisinin küçüklüğünden beri büyüttüğü Sultan Mes‘ud Mirza’yı tutup, bu beş günlük dünya için ona vefa kılmadı. (...)

ulğay- < ET *ulğad-* (ED, 138b) büyütme

u.-ıp 22b/8, 22b/13, 28b/8, 28b/13

(...) Sulṭān Maḥmūd Mīrzādın soñ oğlanlarının zamānıda ḥod asru köp ulğayıp édi. (...)

(...) Sultan Mahmud Mirza’dan sonra, oğullarının zamanında da çok yükselip büyümüştü. (...)

u.-ğan 103b/1, 108b/10

(...) Yaqa yerde ulğayğan üçün bir néme rūstā‘īraq duruştğūyraq édi. (...)

(...) Taşrada büyüdüğü için, bir parça köylüce ve konuşması da bir az kabaca idi. (...)

u.-ıp 72a/1, 108a/5

(...) Kömekdin burunraq B  g Tilbe, kim t   tu  up   di Mo  ulist  n'da   di, Moğul arasıda ulğayıp   di. (...)

(...) Yardımdan   nce Beg-Tilbe doğduğundan beri Moğulistan'da idi ve Moğullar arasında büyümüştü. (...)

u.-mağığa 36a/1

(...) Hüsrev    hnin   munça ulğaymağığa munça   addi y  tmes işlerni qılmağığa Sult  n Hüseyin M  rz  nin   iki qatla k  lip anı ala almay yanmağı sebeb boldı. (...)

(...) Hüsrev   ah'ın bu kadar büyümesinin ve bu derece haddi olmayan i  leri yapmasının sebebi, Sultan Hüseyin Mirza'nın iki defa gelip, Hisar'ı alamadan dönmesi idi. (...)

u.-maqlarındın 42a/14

(...) Sult  n Mes'ud M  rz   bile Hüsrev    hnin   arasıda anını b  -i'tid  llı  larındın ve munın   ul  aymaqlarındın niq  rlar küdüretler bolup   di. (...)

(...) Sultan Mes'ud Mirza ile Husrev   ah'ın arasında, birinin   l  s  z l    nden ve diğerinin de kendisini büyük görmesinden, anlaşmazlık çıkmıştı. (...)

u.-maydur 101b/9

(...) Munın   fikrini      lıqta kim ulusnı henüz yahşı basmaydur ve k  p ulğaymaydur qılmaqlıq v  cibt  r. (...)

(...) Henüz halka tamamen baskı kurmadan ve çok büyümeden, bunun icabına bakmak gerekir. (...)

ul  ayt- *ul  ay-t-* büyütmek

u.-  p 69a/14

(...) Andaq istiklāl bile saltanat qılmadı kim bir kişini öz allıdın ulğaytıp mu‘teber bég qılmış bolğay. (...)

(...) Kendisi yalnız başına saltanat sürmediği için, hiç kimseyi kendi eli ile büyütüp, saygın bir bey yapamadı. (...)

uluğ < ET uluğ (ED, 136b) büyük → uluq

u. 5b/13, 10b/9, 10b/10, 21a/14, 21b/14, 22a/7, 22a/10, 24a/11, 24b/8, 24b/10, 24b/12, 26b/14, 3a/5, 56b/5, 70b/5, 91a/14, 97b/14, 102a/4, 106a/11, 107b/5, 108a/1

(...) Yana bir néçe uluğ kiçik kim gird u güşāmda bolurlar édi, özge ümīd- vārlıqlar [bile] meñe érişip ser-gerdānlıq tartıp yürürler. (...)

(...) Etrafımda bulunan ve başka ümitler ile bana katılıp, sefalet çeken birkaç büyük ve küçüğe de böyle sözler söylemenin hiçbir hoş tarafı yoktu. (...)

u.+ı 73b/4, 117a/12, 10b/6, 18a/11, 37b/4

(...) Tanıdım Ğavānī’nın uluğı Qādirbérđi. (...)

(...) Gavani’nin büyüğü Kadibirdi olduğunu tanıdım. (...)

u.+ığa 37b/4

(...) Hāzret-i H̄āce ‘Ubeydnin evlādının arasında bu sebebdin ta‘aşşub tüşti, uluğı uluğığa mürebbī boldı, kiçiki kiçik[ig]e muqavvī. (...)

(...) Bu yüzden Hoca Ubeyd’in evlatları arasında düşmanlık ortaya çıktı, büyüğü büyüğüne eğitici ve küçüğü küçüğüne kuvvet veren oldu. (...)

u.+ımlı 27a/14

(...) Uluğını Sultān Maḥmūd Mīrzādın sonıra Ebā Bekir Kāşğarīga bérđiler. (...)

(...) Büyüğünü, Sultan Mahmud Mirza'nın ölümünden sonra, Eba Bekir Kaşgari'ye verdiler. (...)

u.+ları 85a/6

(...) Ekābir ü eşrāf şehir uluğları ménî kélip körüp mübārekbādlığlar qıldılar. (...)

(...) İleri gelenler ve şehrin büyükleri gelip, görüp tebrik ettiler. (...)

u.+larıdın 62a/7

(...) Aḥsī uluqlarından Ḥasan Dégçe cemā'atı bile ve yana Aḥsī'nin bir pāre levend u evbāşını barın qılıp qara tayaq qılıp Aḥsī'nin taş qurğanıdağılarını zārb-ı rāst erkeke tıqıp İbrāhīm Saru ve Veys Lāğarī ve Seydī Qara başlıqlarını tilep Aḥsī'nin taş qurğanığa kivürdiler. (...)

(...) Ahsi'nin büyüklerinden Hasan Dikçe ile adamları, Ahsi'nin bir kısım ayak takımını ayaklandırıp, Ahsi'nin dış kurganında olanları erke kapatıp, İbrahim Sam, Veys Lagari ve Seydi Kara kumandasında bulunan kuvvetleri çağırıp, Ahsi'nin dış kurganına soktular. (...)

uluğluğ < ET uluğluk (ED, 139b) ihtiyarlık

u. 21b/11

(...) Āḥir Baysunğur Mīrzā bile Sultān 'Alī Mīrzānıñ ğavğāsıda uluğluğ zamānıda bednāmlıq bile öldi. (...)

(...) Sonunda Baysungur Mirza ile Sultan Ali Mirza'nın kavgasında, ihtiyarlık zamanında kötüleşerek, öldü. (...)

u.+tın 73b/5

(...) İşi uluğluqtın ötüp édi, béglik da'vāsı bar édi. (...)

(...) *İşi büyüklükten geçmişti ve beylik davası vardı. (...)*

uluğrağ < *uluğ+rAğ* daha büyük

u.+mı 27a/9

(...) Uluğrağını Sultān Maḥmūd Mīrzā abası Minūçihir Mīrzānıñ oğlu Melik-Muḥammed Mīrzāğa çıkarıp édi. (...)

(...) *En büyüğünü Sultan Mahmud Mirza'nın amcası Minuçihir Mirza'nın oğlu Melik Muhammed Mirza ile evlendirmişti. (...)*

uluğraq < *uluğ+rAq* daha büyük

u. 2a/10, 4b/10, 13b/9, 21b/7

(...) Mīrzā qaşıda barça béglerdin uluğraq ve mu'teberraq bu édi. (...)

(...) *Mirza huzurunda bütün beylerin en büyüğü ve saygını bu idi. (...)*

uluq < ET *uluğ* (ED, 136b) büyük → *uluğ*

u. 5b/8, 6a/8, 6b/9, 6b/12, 8b/4, 8b/8, 8b/9, 9a/7, 9a/10, 11b/7, 11b/14, 12a/5, 15b/7, 15b/14, 17b/11, 19b/10, 20a/2, 20a/14, 27b/9, 28a/1, 30a/6, 30a/9, 31b/14, 35a/2, 35a/5, 35b/9, 35b/10, 36a/10, 39b/12, 44b/11, 45a/11, 45a/14, 45b/6, 45b/10, 45b/14, 46a/11, 46a/12, 47a/10, 47a/11, 47a/12, 47b/10, 48b/3, 48b/7, 49a/9, 50a/6, 50a/7, 50b/5, 51a/2, 55b/2, 57a/3, 57b/8

(...) Bir yanında bir uluq köl vāqi' boluptur. (...)

(...) *Bir yanında bir büyük göl ortaya çıkmıştır. (...)*

u.+ları 89b/8

(...) Aña yétti kim Şaybaq Hān'nıñ ba'zı qarı uluqları Şaybaq Hān'ğa déptürler kim [Şaybaq] “Yürüme kerek. Turmaq'dın iş ötti.” (...)

(...) *İş o dereceye geldi ki, Şaybak Han'ın bazı yaşlı ve büyük adamları, ona: "Yürümek gerek, durmak zamanı geçti. " demişler. (...)*

ulus < ET uluş (ED, 151b) halk, insanlar

u. 73b/10, 104a/14, 108b/1

(...) *Hālā kim Oş ve Margīnān ve Özkend ve kirgen vilāyet ü él ü ulus éligiñizdedür.*

(...)

(...) *Uş, Merginan, Özgend ve idarenize giren vilayet ve ulus (halk) hala elinizdedir.*

(...)

u.+1 9b/11, 10a/1, 44b/10, 52a/12

(...) *Moğol ve Türk ulusu "Semiz-Kend" derler. (...)*

(...) *Moğul ve Türk ulusu "Semiz-Kend" derler. (...)*

u.+1d1n 64b/9, 64b/11, 65a/3, 10a/4, 10b/4, 21a/3

(...) *Özbek ulusıda bu élçi zorğa meşhūr ékendür. (...)*

(...) *Bu elçi Özbek ulusunda kuvveti ile ünlüdür. (...)*

u.+1m1 10a/2

(...) *Hānnı üç-tört miñ öylüg Moğol ulusu bile Uluğ Bég Mīrzāğa kéltürdiler kim kömek alıp yana Moğol ulusını alğaylar. (...)*

(...) *Üç dört bin aileli Moğul ulusu ile Han'ı Uluğ Bey Mirza'ya getirdiler, yardım alıp Moğul ulusunu ele geçirecekler. (...)*

u.+1m1n 5b/12, 6a/2, 6a/7, 6a/9, 12a/9

(...) Bu fırsatda Moğol ulusının Hānlığı Yūnus Hānnın uluq oğlu ménin tağayım Sultān Maḥmūd Hānda édi. (...)

(...) Bu sıralarda Moğul ulusunun Hanlığı, Yunus Han'ın büyük oğlu ve benim dayım Sultan Mahmud Han'da idi. (...)

u.+ları 104a/5

(...) Oş'qa kélip kirgeç Andicān'nın şarq u cenūbıdağı tağ u tüz él ü ulusları tamām kirdiler. (...)

(...) Uş'u ele geçirince, Andican'ın kuzey ve güneydeki dağ ve ovaların ulusları tamamen bizim tarafımıza geçtiler. (...)

u.+nı 12a/11, 57a/9, 101b/8

(...) Dérler kim Qazaq hān ve sultānlarının arasında hīç kim ol ulusnı Qāsım Hānça zabt qılğan émeştir. (...)

(...) Derler ki Kazak Han ve sultanlarının arasında hiç kimse o ulusu, Kasım Han gibi hakimiyeti altına almış değildir. (...)

un < ET u:n (ED, 166b) un

u. 109a/6

(...) Étini yarıp ayaq süneklerni tamām alıp sünek ornığa dārūnı un qılıp saldım. (...)

(...) Etini yarıp, kemiklerini tamamen çıkarıp, yerine ilacı un (toz) halinde koymuş. (...)

unut- < ET unıt- (ED, 179b) unutmak

u.-un 41a/11

(...) Bu sözlerni unutuñ. (...)

(...) Bu sözləri unutun. (...)

unutul- < ET *unit-UI-* (ED, 179b) unutulmak

u.-ur 82a/5

(...) Bizge yétkende sehāvet bile meşhūr bolğan él ḥasīs bolur, mürüvvet bile mezkūr bolğan élniñ mürüvveti unutulur. (...)

(...) Bize gelince cömertliği ile meşhur olan kimseler kıymetsiz olur, cömertliği ile anılan kimselerin cömertliği unutulur. (...)

upçınlıq zırhlı

u. 113b/7

(...) Biz tépregeç qalın upçınlıq kişi yétip oq kélđi. (...)

(...) Biz hareket ettikten sonra, birçok zırhlı adam gelip yetiştı. (...)

ur- < ET *ur-* (ED, 194b) vurmak

u.! 107a/2

(...) Tenbel özi yana bir kişi bile yasalıdın eşiklig törlüg ilgerirek “Ur! Ur!” dép turuptur. (...)

(...) Tenbel’in kendisi, bir adamı ile saftan biraz ileride: “Vur, vur!” demiştir. (...)

u.-ar érđi 19a/2

(...) Qabaqnı meydānnıñ ol başı bu başıdın kirip ekşer urar érđi. (...)

(...) Kabağı meydanın o başından bu başına sıklıkla vururdu. (...)

u.-dı 112a/10

(...) Atım бүкүлүп yağının ortası[da] méni yerge urdı. (...)

(...) Atım, eğilip düşmanın ortasında beni yere vurdu. (...)

u.-dılar 44b/12, 67a/10, 67a/14, 70a/13

(...) Boyunlarığa buyurduk kim urdılar. (...)

(...) Emrettik ki boyunlarına vurdular. (...)

u.-up 34b/6, 89b/7, 90a/3, 104a/8, 105a/3, 108b/3, 110a/10, 111a/2

(...) Yana mīrzā tüşken şimāl tarafıdın qazan qurup qalın taş urup bir burcnı kevek qılıp édiler. (...)

(...) Bir defa da Mirza'nın bulunduğu kuzey tarafından, kazan kurup, birçok taş vurup, kalenin bir burcunu tahrip etmişlerdi. (...)

ura seslenme kelimesi

u. 63b/4, 63b/4, 78a/13, 78b/3, 78b/3, 78b/5, 86b/3, 91a/2, 91a/7, 93a/12, 96a/8, 96a/13, 96b/5, 96b/14, 97a/2, 99a/2, 99a/13, 99a/14, 100a/7, 101a/8, 110a/8, 110a/8

(...) Oş'qa kirgeç Oş'da hem qızıl ayaq qara tayaq qılıp zarb-ı rāst ura ura Oş'dın qavlap qurğannı biziñ üçün saḥlap bizge kişi yiberdiler. (...)

(...) Uş'a girince, orada da halk ona karşı isyan edip, kendisini Uş'tan kovdu ve kurganı bizim için koruyup, bize adam gönderdiler. (...)

uran < Moğ. geceleyin yolunu şaşıranı çağırmak

u. 105a/14, 105b/2, 105b/4

(...) Bu uran éki nev' bolur. (...)

(...) Bu geceleyin yolunu şaşıranı çağırmak iki çeşit olur. (...)

u.+ı 105b/1

(...) Her qavm qavmnıñ neçük kim ba'zı qavmnıñ uranı dördanedür. (...)

(...) Her kavmin gece yolunu şaşıranı çağırması (parola) çeşitlidir bu kavmin dördanedür. (...)

urandaş- < Moğ. geceleyin yolunu şaşıranı çağırmaq

u.-urda 105b/5

(...) Bu urandaşurda Hâce Muhammed 'Alî ilgerirek ekendür. (...)

(...) Bu çağırmada Hoca Muhammed Ali ileride bulunuyormuş. (...)

u.-urlar 105a/14

(...) Bizin çerignin gavgāsın eşitip inçelik bile ilgerirek kélip ura[n]daşurlar. (...)

(...) Bizim askerin gürültüsünü duyup, gizlice ileri gelip, çağırırlar. (...)

urdur- < ET *ur-tUr-* (ED, 210b) vurdurmak

u.-dı 29b/9, 41b/5, 41b/6, 69a/3

(...) Üç tört min Moğul'nın boynığa urdurdı. (...)

(...) Üç dört bin Moğul'un boynuna vurdurdu. (...)

u.-uptur 30b/9

(...) Baysungur Mîrzâ öz alıda hem qalın kişiniñ boynını urduptur. (...)

(...) Baysungur Mirza da kendi önündeki birçok adamın başını vurdurmuştu. (...)

urmaq *ur-mAq* vurmaq

u. 85b/14, 34b/12

(...) Naqb salmaq ve qurğan almaq ve taş urmaq ve qazannıñ iş küçide kéçe vü kündüz ārām u qarārı yoq édi. (...)

(...) *Delik açmaq, kalecikler kurmak ve taş vurmak iş gücünde dinlenmek yoktu.*
(...)

uruğ < ET uruq (ED, 215a) birinin çevresindekiler

u.+ı 44a/9, 44a/11

(...) İki üç yüz aç uruğı bile Qunduzğa Hüsrev Şāhğa özini tarttı. (...)

(...) *İki üç yüz kadar aç adamı ile birlikte, Kunduz'a, Hüsrev Şah'ın yanına gitti. (...)*

u.-ını 100b/9

(...) Barağarda Çıras bile Bégçik uruğının hemīşe uçqa çıqmaq telāşları bar. (...)

(...) *Sağ kolda Çıras ile Begçik kabilelerinin hala başa geçmek kavgası var. (...)*

urun < ET urun- (ED, 235a) vurulmak, çarpılmak

u.-up 95a/13

(...) Soğdnıñ uluq şāhcūylarığa qarañgu kéçede urunup yol éttürüp yüz teşvīş bile tañ atqanda H̱āce Dīdār'dın ötüp sünnet vaqtıda Qarbuğ Puşteti'ğa yarmaştuk. (...)

(...) *Karanlık gecede, Soğd'un büyük su yollarından vurulup, yolumuzu kaybedip, bin zorlukla sabahleyin Hoca Didar'dan geçip, sünnet vaktinde Karbug Dağı'na tırmandık. (...)*

uruq < ET uruğ (ED, 214b) akraba → uruğ

u. 56a/1, 91a/6, 96b/8, 97a/9, 98a/1

(...) Semerqand'ta qalğan köç uruq u aç u aruq bile kældiler. (...)

(...) Semerkand'da kaldığımda göç, akraba ve adamları ile geldiler. (...)

u. bol- édi 14b/12, 21b/12

(...) Derviş Muhammed Tarhan [bile] yavuş uruq bolur édi. (...)

(...) Derviş Muhammed Tarhan ile yakın akraba olurdu. (...)

u.+ları 86a/9

(...) Uşbu fursatta Şaybaq Han'nın ve Özbeklerinin köç ü uruqları Türkistāndın keldiler. (...)

(...) Bu sıralarda Şaybak Han'ın ve Özbeklerinin göç ve akrabaları Türkistan'dan geldiler. (...)

u.+larım 86b/2

(...) Ménin vālidelerim ve köç ve uruqlarım, mén Andicān'dın çıqqandın sonra, yüz teşvīş ü meşaqatlar bile Ura Tepe kélip édiler. (...)

(...) Benim validelerim, göç ve akrabalarım, ben Andican'dan çıktıktan sonra, bin zorlukla Ura Tepe'ye gelmiştiler. (...)

u.+nı 77b/6, 96b/6, 99b/1

(...) Şaybaq Han Ura Tepe'nin üstide ékende kişimiznin azlığığa ve yaraqsızlığığa baqmay Masiḥā'da uruqnı qoyup Āb-Bürden dabanıdın aşp Dıḥket nevāḥīsiga keldük kim kéçe érte yavuş sığınp qapuğa kélgen işni taqşır qılmağaybiz. (...)

(...) Şaybak Han Ura Tepe'nin üstünde iken, adamlarımızın az ve silahsız olmalarına bakmayp, Masiha'da akrabayı bırakıp, Ab Bürden Geçidi'nden aşp, sabah akşam yakında bulunup, fırsatı kaçırmayalım diye, Dıḥket civarına geldik. (...)

uruqluğ < ET *uruğ+luğ* (ED, 219a) akrabalık

u.+1 24a/14

(...) Bu kélgen elçiniñ Ҳasan Ya‘qūbqa [uru]qluғı bar ékendür. (...)

(...) Bu gelen elçinin Haaan Yakub’a akrabalığı varmış. (...)

uruş < ET *ur-(u)ş* (ED, 239a) vuruşma, savaş

u. 8a/5, 17b/3, 17b/5, 19b/2, 31a/10, 34b/9, 34b/11, 41b/3

(...) Ҳān Aḥsī yavuғıǵa kélip néçe qatla uruş saldı. (...)

(...) Han, Ahsi yakınlarına gelip, birkaç defa savaş yaptı. (...)

u. bol- 37b/7

(...) Azaǵlaq uruş boldı. (...)

(...) Ufak bir savaş oldu. (...)

u.+a 30b/7, 58a/4

(...) Munı aldurǵan bile uruşa hem almadılar, basturdılar. (...)

(...) Bunların yenilgisi üzerine savaşamıyarak yenildiler. (...)

u.+da 31a/9, 65b/5, 69a/4

(...) Evvelǵı kün uruşda Ҳudāyberdi atakemge teḥş oqı tégip öldi. (...)

(...) Önceki gün atekem Hudayberdi, zemberek oku deǵip öldü. (...)

u.+ǵa 34b/7

(...) Ba‘zı yigitler tızlik qılıp uruşǵa ruḥşat tilediler. (...)

(...) Bazı yiğitler, acele edip savaşa izin istediler. (...)

u.+1 67a/8, 90a/6

(...) Hīç uruşı tolğamasız bolmas. (...)

(...) Hiçbir savaşı tolğamasız olmaz. (...)

u.+ıda 14a/8, 22b/6, 29a/7

(...) Yassı Keçit uruşıda hem yahşı çapqulaştı. (...)

(...)Yassı Keçit savaşında da iyi vuruştı. (...)

u.+ığa 109b/12

(...) Şahbāz bile Uzu[n] Hasannıñ Mīrim atlıq saħlağan oğlu uruşığa çıqtılar, uruştılar, basıldılar. (...)

(...) Şahbaz ve Uzun Hasan'ın Mirim adlı oğlu karşı çıktılar savaşa çıktılar, vuruştular, yenildiler. (...)

u.+ımı 46a/1

(...) Ol köşkte Timur Bégnıñ Hindistān uruşını taşvır qılıpturlar. (...)

(...) O köşkte Timur Bey'in Hindistan savaşını tasvir etmişlerdir. (...)

u.+ları 7b/13

(...) Maşāf ve uruşları üç maşāf uruştı evvel Yūnus Hān bile Andicānnıñ şimāl tarafıda Seyhūn deryāsının yaqasında Teke Sekritgü dégen yerde. (...)

(...) Üç meydan savaşı yaptı, önce Yunus Han ile, Andican'ın kuzey tarafında, Seyhun Nehri'nin yakasında, Teke- Sekritgü adlı yerde yaptığı savaştır. (...)

u.+qa 7b/8, 41a/3, 91b/5, 91b/5, 92a/7, 92b/14, 111b/3, 112a/2, 112a/4

(...) Uşbu yıl Sultān Hüseyn Mīrzā bile Bedī'üzzamān Mīrzā arasındagı niqārlar uruşqa tarttı. (...)

(...) Bu yıl Sultan Hüseyin Mirza ile Bediüzzaman Mirza arasındaki anlaşmazlıklar (bunları) savaşa sürükledi. (...)

uruş muruş vuruşma

u. 104a/13

(...) Bir néçe nevbet ol tarafdın [ve bu tarafdın] azağlaq uruş muruş bolur, velī hīç cānibdin ġālibiyyet ve mağlūbiyyet muşahḥaş u ma‘lūm bolmas. (...)

(...) Birkaç defa o taraftan (ve bu taraftan) biraz vuruşma olur fakat hi.bir tarafın kazanan veya yenilen olduğu anlaşılmaz. (...)

uruş- < ET *ur-(u)ş-* (ED, 239b) vuruşmak, savaşmak

u. 67a/1, 67b/1, 67b/2, 67b/11, 68a/3, 70a/12, 70b/2, 88b/5, 88b/11, 89a/4, 89a/7, 91b/11, 92b/3, 92b/3, 92b/13, 93a/6, 94b/1, 94b/2, 104a/13, 109b/7, 109b/7, 111b/2, 114b/5, 118a/9

(...) Yanıp kélip Māzū qurğanıġa uruş salıp zor kéltürdük. (...)

(...) Biz gelip, Mazu kurganına savaşıp, zor getirdik. (...)

u.-a al- (uruşa almadılar) 62b/6

(...) Kemedekiler hīç uruşa almadılar. (...)

(...) Gemidekiler hiç savaşamadılar. (...)

u.-a al- (uruşa almaslar) 77a/8

(...) Uruşa hem almaslar; buzulup qaçarlar. (...)

(...) Vuruşamazlar, bozulup kaçarlar. (...)

u.-adurlar 84b/12

(...) Tañ atqandın soñ haber keldi kim Āhanīn Dervāzesi’de éki Dervāze’niñ arasını
Özbekler bérkitip uruşadurlar. (...)

*(...) Sabah haber geldi ki Özbeklerin Ahanin Kapısı’nda, iki kapı arasını
sağlamlaştırıp, vuruşurlar. (...)*

u.-mağularıdur 83a/6

(...) Né çāresi bar? Eger bizge meded qılmasalar, Özbek üçün ĥod uruşmağularıdur.
(...)

*(...) Ne çaresi var? Eğer bize yardım etmeseler, Özbek için iyi vuruşmayacaklardır.
(...)*

u.-qanım 70b/3

(...) Méniñ evvel maşāf uruşı uruşqanım uşbu édi. (...)

(...) Benin ilk meydan savaşı vuruşmam bu idi. (...)

u.-tı 7b/14, 19a/11, 26a/11, 68b/12

(...) Maşāfları: Éki maşāf uruştı, bir qatla Sulţān Maĥmūd Ĥan bile. (...)

(...) Meydan Savaşları: İki meydan savaşı yaptı, biri Sultan Mahmud Han ile. (...)

u.-tılar 30b/3, 33b/14, 100b/12, 109b/12

(...) Şahbāz bile Uzu[n] Ĥasannıñ Mīrim atlıq saĥlağan oĥlı uruşıĥa çıqtılar,
uruştılar, basıldılar. (...)

*(...) Şahbaz ve Uzun Hasan’ın Mirim adlı oĥlı karşı çıqtılar savaşa çıqtılar,
vuruştular, yenildiler. (...)*

u.-tuq 88a/2, 89a/2

(...) Uruştuq. (...)

(...) *Savaşтік. (...)*

u.-up 8a/10, 13a/4, 14b/9, 21b/4, 22b/10, 59b/5, 69a/2, 69a/5

(...) Kenbāy'da uruşup yaḥşı bastı. (...)

(...) *Kenbay'da vuruşup, iyi yendi. (...)*

u.-ur 53b/10, 114a/14

(...) Eger ol vahlada munça kişi ékenini taḥqīq bilsek édi, yaḥşı uruşur édük. (...)

(...) *Eğer o esnada bu kadar adamdan ibaret olduğunu kesin olarak bilse idik, iyice vuruşurduk. (...)*

u.-urğa 89b/13

(...) Moğul [çerigi], kim kömekke kélip édi, uruşurğa ḥod ṭāqatları yoq édi. (...)

(...) *Moğul askeri, yardıma gelmişti; savaşmaya hiç gücü yoktu. (...)*

u.-urlar 88b/4

(...) Bizin kişimiz ve yağı kişisi künde narıdın kélip barıdın barıp atqulaşıp uruşurlar édi. (...)

(...) *Bizim adamlarımız ve düşmanın adamları her gün oradan buradan gelip, okla vuruşurlardı. (...)*

uruşmaq *uruş-mAk* vuruşmak, savaşmak

u. 88a/11, 105a/3

(...) Barıp bu durmağan élge yétip uruşmaq kérek. (...)

(...) *Gidip, darmadağın olan adamlarımızı çevirip, vuruşmak gerek. (...)*

u.+m 89b/13

(...) Uruşmaqnı qoyup bizniñ élini oq ʃalap éttin tüşüre kiriştiler. (...)

(...) Savaşmayı bırakıp, bizim kendi askerimizi yağma edip, attan düşürmeye başladılar. (...)

uruşsız < *uruş -sIz* savaşmama

u. 54b/13, 71b/1

(...) İş bu yérge yétkende kim eger yana bir köç yürülse édi köpreki bu édi kim uruşsız oq vilāyet müyesser bolğay édi. (...)

(...) İş bu yere geldiğinde eğer en çok bir menzil daha yürünse idi, savaşsız vilayet bizim olacaktı. (...)

usan- < bıkmak, bezmek

u.-dılar 16b/12

(...) Alar bu kélmekdin usandılar belk bu teveccühdin peşimān bolup bī-murād yandılar. (...)

(...) Onlar bu gelmekten usandılar; pişman olup, istediklerini bulamayıp, geri döndüler. (...)

u.-ıp 17b/5

(...) Uruş salıp hem usanıp édi. (...)

(...) Savaşmaktan da usanmıştı. (...)

uş < işte, şu

u. 24b/14, 35a/8, 38b/11, 50a/4, 53a/7, 54b/13, 55a/4, 108b/1, 110b/13, 111a/1

(...) H ber tapıp u  andın oq Semerqand sarı müteveccih boldı. (...)

(...) Haber alıp,  undan dönmeden, Semerkand tarafına gitti. (...)

uşal < u  ol işte,  u

u. 6a/5, 52b/14

(...) Eger k lip fery dımız a y tmesengiz, i  uşal bolğusıdur. (...)

(...) Eğer gelip kurtarmazsanız,  u i  fena olacaktır. (...)

uşandaq öylece, onun gibi

u. 67a/11

(...) Faşıldin andaq ta  urdılar kim h   yeri yerge t gmey dürüst mu allaq a ıp uşandaq bülend yerdin qurğannın h  kr zini  tüpigeçe yumalana yumalana k ldi, vel  h   buşmadı. (...)

(...) Duvardan  zerine o kadar ta  vurdular ki, hiçbir yere değmeden havadan öylece fırlayıp, bu kadar yüksek yerden, kurgan bayırının dibine kadar yuvarlana yuvarlana geldi fakat hiçbir şey olmadı. (...)

u andın işte oradan

u.+dın 92a/10

(...) U andın oq yandılar. (...)

(...) Oradan ok attılar. (...)

uşaq < ET uşaq (ED, 259a)  ocuk, küçük  ocuk

u. 71a/4, 71a/4, 71a/8

(...) Uşaq u aq cengelleride qır avul u tavu qan qalın bolur. (...)

uşbu < işte, şu

u. 1b/8, 2a/14, 2b/12, 3a/5, 3a/9, 3b/14, 6b/2, 20b/2, 25a/13, 31a/1, 35a/8, 36a/7, 38b/1, 38b/3, 38b/13, 39a/14, 39b/8, 39b/10, 41a/2, 43a/3, 43a/3, 46a/12, 46b/3, 47a/13, 47a/14, 53b/7, 56a/13, 57b/3, 58a/3, 58a/4, 58a/10, 59b/8, 60a/5, 60a/7, 60a/11, 62a/14, 62b/14, 64b/3, 64b/5, 64b/11, 66a/5, 67a/4, 68a/4, 69b/8, 70b/3, 71a/10, 72a/9, 73a/14, 73b/7, 73b/8, 73b/10, 74b/2, 76a/12, 77a/13, 78a/11, 82a/3, 83a/3, 83b/10, 84a/11, 84b/5, 85a/10, 86a/8, 88b/8, 90a/6, 92a/5, 94b/13, 95a/12, 97a/10, 97b/6, 97b/13, 98a/2, 99a/5, 99a/6, 99a/10, 99b/10, 101a/1, 101a/1, 101a/5, 101a/8, 102a/8, 102b/7, 103b/2, 105a/6, 105a/7, 105a/11, 105b/8, 105b/12, 107a/3, 107a/13, 108a/5, 109b/3, 111a/6, 112a/7, 112a/13, 112b/1, 113a/4, 113b/1, 114a/4, 114b/8, 116a/7, 116a/10, 117b/1, 118a/10, 118b/9, 118b/13

(...) Méniñ evvel maşāf uruşı uruşqanıñ uşbu édi. (...)

(...) *Benin ilk meydan savaşı vuruşmam bu idi. (...)*

uşmunça böyle, böylece

u. 64a/11, 64b/10, 67a/8, 70a/11, 100b/5, 106a/6, 106b/7

(...) Uşmunça bile tāb kélťüre [a]lmay yağı qaçtı. (...)

(...) *Böylece düşman güç bulamayarak kaçtı. (...)*

uşmundaq böylece

u. 90a/1, 96a/4, 100b/4, 102b/14, 109b/5

(...) Bir bu émes hemİşe bedbaht Moğulnıñ ‘ādeti uşmundaqtur. (...)

(...) *Bir bu değil talihsiz Moğul’un adeti her zaman böyledir. (...)*

uşol < işte bu

u. 9a/14, 20a/12, 22a/12, 22b/10, 30a/14, 32b/13, 34a/2, 37b/12, 38a/9, 39a/5, 39a/9, 39b/13, 41a/5, 42b/9, 42b/10, 44a/1, 53b/2, 53b/3, 53b/3, 60b/3, 62a/12, 63b/2, 65b/12, 67a/12, 66a/7, 66b/2, 66b/5, 66b/13, 71a/12, 71a/14, 71b/1, 73a/2, 75b/12, 77b/3, 77b/9, 79a/14, 80a/3, 80a/4, 83b/4, 83b/12, 84a/1, 86b/4, 86b/7, 87a/8, 87b/5, 89a/1, 95b/5, 97b/2, 98a/6, 99a/12, 99b/7, 101a/3, 103b/9, 104a/1, 104a/2, 104a/2, 107b/9, 113b/2, 115b/1, 116a/7, 116a/11, 118b/3, 118b/10, 119a/4, 119b/6, 119a/8, 119a/10, 119b/4, 119b/10, 119b/12

(...) Uşol fetrette Ruqiyye Sultān Bégim Cānī Bég Sultānga tüşüp édi. (...)

(...) *İşte bu fetret zamanında Rukiye Sultan Begim, Cani Bey Sultan'ın eline düştü.*

(...)

utru < ET utru (ED, 64a) karşı

u. 94b/3, 102a/12, 103a/1, 110b/8

(...) Uluğ Han dadam hem Taşkend'din üç dört yığaç yol utru çıqıp keldi. (...)

(...) *Büyük Han dayım da Taşkend'den üç dört yığaç yol karşı çıkıp geldi. (...)*

u.+dağı 33a/5

(...) Utrudağı çerigni gāfil qılıp 'Abdul-Laṭīf Bahşı başlıg beş-altı yüz ebdān kişini Kilif güzerige yiberdi. (...)

(...) *Karşıdaki askeri gafil avlayıp, Abdüllatif Bahşı kumandasında beş altı yüz kadar seçme adamını Kilif Geçidi'ne gönderdi. (...)*

u.+dın 89a/14

(...) Biz kim yasap çıqtuk, gānīm hem utrudın yasap peydā boldı. (...)

(...) *Biz saf halinde çıktık, düşman da o taraftan saf halinde karşıdan ortaya çıktı.*

(...)

u.+mdaqı 107a/8

(...) Utrumdaqı éki kişidin biri kim Tenbel ékendür, ol hem ilgerirek yürüdi. (...)

(...) Karşımdaki iki adamdan biri Tenbel imiş; o da biraz ileri yürüdü. (...)

u.+sıda 64a/7

(...) Bī-taḥṣīṣ bizniñ közüimizniñ utrusıda bizniñ atımızı minip biziñ tonumızni kéyip biziñ qoyumızni yép yürügeyler. (...)

(...) Bunların bizim gözümüzün karşısında, bizim atımıza binip, bizim giyeceğimizi giyip ve bizim ekmeğimizi yiyip durmalarına kim tahammül edebilir. (...)

uy < ET uğ (ED, 34a) öküz

u. 25a/10, 32a/9

(...) Ol tağlarda uy ornıǵa qutas sağlarlar. (...)

(...) O dağlarda, öküz yerine, kutas beslerler. (...)

uyluq < *uy+luq* sığırılık

u. 7a/13, 77b/13

(...) Bir bu kim biziñ sipāhī ataǵlıq tamām çerig yaraǵını qılmaq üçün üylüg üyge her sarıǵa tarqap édi. (...)

(...) Bu sebeplerden biri şudur: Bizim sipahilerimizin hepsi silahlarını tamamlamak için, evli evine her tarafa dağılmıştı. (...)

uyqu < ET uyqu (ED, 271a) uyku

u.+da 84b/1, 106b/6

(...) Şehri éli henüz uyqud[a] érdiler. (...)

(...) *Şehir halki henüz uykudalardı. (...)*

u.+ğa 117b/13, 118b/5

(...) Bir tam üyge kirip ot yaqıp bir zamān közüm uyquğa bardı. (...)

(...) *Bir eve girip, ateş yakıp, bir zaman gözüm uykuya daldı. (...)*

uyqula- < ET *uql-* (ED, 42a) uyumak

u.-sa 3a/8

(...) Her kim anda uyqulasa, ol şāhcūydın su quyarlar. (...)

(...) *Eğer bir kimse burada uykuya dalarsa, o nehirden su dökerler. (...)*

uyquluq uyku eylemi

u. 104b/9, 110a/7

(...) Uyquluq köñlek çān (?) qoyup beş altı kişi bile atqulap ura ura bularnı çıkarur.

(...)

(...) *Uyku gömleği ile kalıp, beş altı adam ile, ok atıp, vura vura bunları çıkarır. (...)*

uz < ET *u:z* (ED, 277b) hüner, marifet

u. 88b/8

(...) Seydī Qara egerçi söziğe uz édi, qılıcığa hulya édi. (...)

(...) *Seydi Kara Bey gerçi sözünde marifetliydi, kılıcı biraz zayıf idi. (...)*

uzal- < ET *uzal-* (ED, 287a) uzanmak

u.-ap 116b/10

(...) Şubh uzalap kéledür. (...)

(...) Sabah uzanıp geliyordur. (...)

uzaq < ET *uza-k* (ED, 283a) uzak

u.+qa 94b/7

(...) Muḥāşara imtidādı uzaqqa tarttı. (...)

(...) Savaş zamanı uzağa düştü. (...)

uzat- < ET *uza:-t-* (ED, 282a) göndermek

u.-a (uzata çıktım) 83b/10

(...) Uzata çıktım. (...)

(...) Gönderip çıktım. (...)

u.-tılar 9a/3, 30a/9

(...) Méniñ cihetimdin yahşı körüp ebdān uzattılar. (...)

(...) Benim yüzümden, iyi davranıp gönderdiler. (...)

uzun < ET *uzun* (ED, 288b) uzun

u. 100a/11, 100a/12

(...) Yana üç parça uzun bözni üç tuğnıñ qotasıdın qoyıraq bağlap tuğnıñ yığaçınıñ astıdın alıp keltürüp bir bözniñ ucını ḥan basıp turdı. (...)

(...) Üç parça uzun bezi üç tuğun kuyruğundan az aşağı bağlayıp, tuğ direğinin altından geçirip, bir bezin ucuna Han ayakları ile basıp durdu. (...)

uzunluğ < *uzun+luğ* uzunluk

u.+ı 3b/10

(...) Uzunluğı tahmīnen on qarı bolğay, bülendliğı ba‘zı yéri kiři boyı, pestlığı ba‘zı yéri kiřiniň béliçe bolğay. (...)

(...) Uzunluğu tahminen on karıdır, yüksekliği bazı yerlerinde bir insan boyu, alçak kısmı bazı yerlerinde bir insan beline gelir. (...)

Ü

üç < ET üç (ED, 18b) üç

ü. 7b/14, 8b/3, 10b/9, 11a/11, 11b/8, 12b/2, 17a/2, 18a/6, 20b/9, 27a/8, 27b/12, 28a/13, 2a/10, 30b/10, 31a/14, 32a/1, 32b/8, 34b/12, 37b/2, 38a/2, 38a/2, 38a/4, 40a/9, 45b/1, 46b/6, 56a/7, 57a/4, 61a/1, 61a/12, 65a/13, 65b/1, 65b/11, 68a/1, 69a/3, 69b/10, 71a/6, 71a/11, 73a/14, 73b/8, 73b/9, 74a/3, 81b/3, 82b/10, 85b/5, 86a/12, 89a/5, 90b/7, 91b/2, 91b/14, 92b/10, 93b/11, 96a/7, 96b/4, 98a/6, 98a/6, 98b/3, 99a/6, 99b/6, 100a/11, 100a/12, 100b/4, 102b/7, 102b/12, 102b/14, 103a/1, 104b/8, 105a/1, 105a/5, 105a/6, 105a/7, 105a/7, 105b/12, 107a/3, 107a/7, 107b/4, 109a/8, 111a/12, 112b/11, 113a/9, 116b/1, 116b/12, 119b/7, 120a/1

(...) Evlād ı üç oğul ve bėř qız qalıp édi. (...)

(...) Mirza’nın üç oğlu ile beş kızı kalmıştı. (...)

ü.+đin 11b/7

(...) Bu üçdin uluq, mezkūr bolğan üç qızıdın kiçik Sultān Maĥmūd Ĥān édi kim Semerqandda ol nevāĥīde ba‘zı “Ĥanīke Ĥān” dērler. (...)

(...) Bu üçünden büyük ve bahsedilen üç kızıdan küçük Sultan Mahmud Handı, Semerkand ve o civarda kendisine bazen “Hanike Han” derler. (...)

ü.+ini 39b/7

(...) Qāsım Bég siyāset üçün iki üçini pāre pāre qıldurdı. (...)

(...) Kasım Bey, korkutmak için, bunlardan iki üçünü parçalattı. (...)

üç min < üç bin

ü. 5b/7, 10a/1, 57a/3

(...) Hänni üç-tört min öylüg Moğol ulusu bile Uluğ Bég Mīrzāğa keltürdiler kim kömek alıp yana Moğol ulusını alğaylar. (...)

(...) Üç dört bin aileli Moğul ulusu ile, Han'ı Uluğ Bey Mirza'ya getirdiler, yardım alıp Moğul ulusunu alacaklar. (...)

ü.+ge 22a/1, 57a/10

(...) Nökeri üç minge yétip édi. (...)

(...) Adamları üç bine yaklaştı. (...)

üç yüz < üç yüz

ü. 39a/7, 39b/1, 44a/8

(...) Uşbu kün Qāsım Dulday, Veys Lāğarī, Hasan Nebīre-i Sulṭān Muḥammed Sīğal, Sulṭān Muḥammed Veys üç dört yüz kişi bile kélip mülāzemet qıldılar. (...)

(...) O gün Kasım Dulday, Veys Lagari, Hasan Nebire, Sultan Muhammed Sigal ve Sultan Muhammed Veys, üç dört yüz adam ile gelip görüştüler. (...)

ü.+din 55a/10, 59b/12

(...) Bizniñ bolğan sipāhımız iki yüzdin köprek ve üç yüzdin azraq bolğay édi, her tarafda küçlüg gānīmler. (...)

(...) Bizim mevcut atlı askerimiz iki yüzden fazla ve üç yüzden az idi, her tarafta kuvvetli düşmanlar vardı. (...)

üç yüz min < üç yüz bin

ü.+ge 12a/11

(...) Çerigini üç yüz minge yavuş çınarlar édi. (...)

(...) *Askerini üç yüz bine yakın tahmin ederlerdi. (...)*

üçele < her üç, üçü birlikte

ü. 58a/13

(...) Ba‘zı kûteh-endişler hod berîn éd[i]ler kim üçele pādşāhzādeni öltürüp Hüsrev Şāh atığa huṭbe oqutqaylar. (...)

(...) *Bazı dar görüşlüler, şehzadelerin her üçünü de öldürüp, Hüsrev Şah adına hutbe okutacaklar. (...)*

üçer < ET üçrer (ED, 30a) üçer

ü. 105b/10

(...) Béş altı kûndin son tag u tüz ve diz ü qurgan maṇa rücū‘ qılğanıdın Tenbel ve tavābi‘i bī-dil ü bī-pāy bolup çerigi ve éli üçer törter tagqa ve tüzge qaça kırıstiler. (...)

(...) *Beş altı günden sonra, dağ, ova ve kurganlar tekrar benim elime geçtiklerinden, Tenbel ve adamları bozguna uğrayıp, askeri üçer dörder dağa ve ovaya kaçmaya başladılar. (...)*

üçün < ET üçün (ED, 28b) için

ü. 2b/3, 5a/2, 5a/11, 8a/5, 11b/12, 15b/6, 16b/4, 23a/3, 28b/7, 29a/1, 29a/4, 31b/5, 35a/4, 35a/4, 36a/3, 39b/7, 44b/7, 45a/10, 49a/1, 49a/6, 49a/7, 49a/9, 49a/10, 49a/11, 49b/2, 49b/7, 50a/9, 51a/14, 52a/12, 52b/10, 54a/14, 55a/3, 57b/10, 59b/10, 63b/4,

67a/6, 70b/13, 77a/13, 77b/6, 77b/13, 78a/4, 79a/11, 79b/8, 80b/6, 83a/5, 86b/9, 87b/3, 88a/13, 91a/13, 93a/6, 93a/7, 97b/12, 99a/3, 99b/7, 100b/12, 103b/1, 108a/5, 108b/10, 111b/3, 111b/10

(...) Bêş kün öter dünyâ üçün bir özi üstüvâr [qıl]ğan veliyy-i ni‘met zâdesini kûr qıldı, yana birni öltürdi. (...)

(...) Beş günlük geçici dünya için, kendinin büyüttüğü, velini’metinin oğullarından birini kör etti ve birini öldürdü. (...)

üçünçi < ET üçünç (ED, 29a) üçüncü

ü. 6b/7, 11a/6, 20a/3, 22b/4, 85b/1, 85b/9, 25b/3, 27b/4

(...) Üçünçi kız Aq Bégim édi. (...)

(...) Üçüncü kız Ak Begimdi. (...)

üleş- < ET üleş- (ED, 154a) bölmek, taksim etmek

ü.-ti 32a/14, 52b/11

(...) Qāsım Bég barıp yégirme miñge yavuq qoy ve miñ-miñ bêş yüz at alıp çérig élige üleşti. (...)

(...) Kasım Bey gelip, yirmi bine yakın koyun ve bin bin beş yüz at alıp, askere böldü. (...)

üleşil- *üleş-il-* paylaşılmaq, üleşilmek

ü.-di 91b/2

(...) Özge béglerge ve yigitlerge Dervâzelerde ve girdâgird-i qal‘anın [faşîli]de bolcarlar üleşildi. (...)

(...) Diğər bey ve yiğitlere kapılarda ve etrafındaki kale duvarlarında yerlər bölüşüldü. (...)

ülüş < ET ülüş (ED, 153a) rütbe

ü.+ni 31a/7

(...) Her ʔoy ve aş bolğanda her kim ki éldin uzup qılıç yétkürgen bolsa ol ülüşni ol alur. (...)

(...) Her bayram ve ziyafette halktan hangisi daha iyi kılıç kullanırsa, o rütbeyi o alır. (...)

ü.+i 31a/6

(...) Bahādırlıq ülüşi Moğolda qadīmī resmdür. (...)

(...) Bahadırılık rütbesi, Moğullarda eski bir adettir. (...)

ü.+ini 31a/5, 31a/8

(...) Muḥammed Dost ʔağayi hem qılıç yétkürdi, velī bahādır ülüşini Seyyid Qāsım aldı. (...)

(...) Muhammed Dost Tagayi de kılıç kullandı fakat bahadırılık rütbesini Seyid Kasım aldı. (...)

ün < ET ün (ED, 167a) ses

ü. 47b/4

(...) Ol künbedniñ ortasında yérge tépseler, tamām künbeddin “laq- laq” ün kélür. (...)

(...) O kubbenin ortasında yere vursalar bütün kubbeden “laklak” diye bir ses gelir.

(...)

ü.+i 104b/8

(...) Bıkbār ʔabl-i bāz üni ve süren ʔıqtı. (...)

(...) Birdenbire davul sesi ve harp ʔıǵlıǵı ʔıktı. (...)

ü.+ini 117b/4

(...) Andaq ünini taǵayyür bérdi kim, bā-vucūd kim yıllar méniǵ bile édi, aşlen tanıy almadım. (...)

(...) Ancak sesini öyle deǵıstırmiştı ki, senelerce benim yanımda kalmıǵ olmasına raǵmen, hiç tanıyamadım. (...)

ürük < ET erük (ED, 222a) erik

ü. 3b/1

(...) Yana bir cins örük bolur kim dānesini alıp içige maǵz salıp quruturlar. “Sübḫānı” dérler. (...)

(...) Çekirdeǵını ʔıkarıp, içine çekirdeǵın içini koyup kuruttukları sübhani cinsi erikleri vardır. (...)

ü.+i 3a/13

(...) Anārı ve örüki asru ḫüb bolur. (...)

(...) Nar ve eriǵi ʔok güzel olur. (...)

üst < ET üst (ED, 242a) üst

ü.+ige 5b/10, 6a/14, 8b/1, 10b/8, 13b/1, 18b/2, 25a/7, 25a/9, 27b/4, 30a/2, 30a/7, 31b/6, 32a/14, 32b/11, 33a/1, 33a/9, 33a/12, 33a/14, 33b/1, 33b/1, 33b/13, 34b/11, 34b/14, 37b/6, 38a/1, 38b/6, 39a/2, 39a/13, 40b/14, 41a/13, 41a/14, 42b/1, 44a/2, 44a/12, 52a/7, 52b/4, 54b/5, 55b/5, 55b/6, 55b/7, 56b/1, 57b/9, 58a/1, 59a/8, 100a/7,

103b/4, 104a/1, 105b/13, 109a/14, 110a/5, 114a/11, 116b/13, 66b/3, 66b/8, 68a/4, 68a/5, 69b/6, 69b/13, 70b/7, 72b/1, 72b/6, 73a/7, 74a/13, 76b/12, 77a/7, 77a/13, 77b/1, 77b/2, 78b/1, 78b/4, 79b/9, 82a/1, 82a/13, 84a/2, 84a/5, 84a/9, 85b/2, 93a/10, 99a/2

(...) ‘Ömer-Şeyh Mīrzā Semerqand ‘azīmeti bile Ura Tépe üstige kélgende Ura Tépeni Mīrzā mülāzımlarına tapşurup Mīrzā mülāzemetide boldı. (...)

(...) Ömer Şeyh Mirza, Semerkand’a gitmek niyeti ile, Ura Tepe üstüne geldiğinde, Ura Tepe’yi Mirza’nın adamlarına teslim edip, Mirza’nın hizmetine girdi. (...)

ü.+ide 4b/12, 6b/1, 34a/6, 38a/7, 46a/2, 47b/7, 74a/2, 86b/1, 91a/14, 99b/1, 99b/10, 104b/7, 112b/11, 117a/6, 118b/13

(...) Bişhārān’nın bir şer‘īside bir bülendī üstide tüştü. (...)

(...) Bişharan’ın bir şer’i mesafesinde, yüksek üstünde (yere) indik. (...)

ü.+ideki 34b/4

(...) Yana bir nevbet bir pāre celd yigitler çıqıp naqb üstideki yigitlerni qaçurdılar. (...)

(...) Bir defa da birkaç ateşli yigit çıkıp, delik üstündeki yigitleri kaçırdılar. (...)

ü.+idin 27b/3, 35b/12, 44b/12, 92a/8, 92a/11, 92a/14, 92b/5, 98a/10, 110b/12, 113a/4, 114b/8, 118a/1

(...) Sultān Hüseyn Mīrzā Hışārı muhāşara qılğanda Haydar Mīrzā atlıq oğlığa kim Sultān Ebū-Sa‘īd Mīrzānıñ qızı Pāyende Sultān Bégimdın tuqqandur, alıp yaraşıp Hışārıñ üstidin qoptı. (...)

(...) Sultan Hüseyin Mirza, Hisar'ı kuşattığında, (bunu) Sultan Ebu Said Mirza'nın kızı Payende Sultan Begim'den olan Haydar Mirza adlı oğluna alıp, anlaşıp Hisar'ın üstünden çekilmişti. (...)

üy < ET ev (ED, 3b) ev

ü. 68b/11, 87a/14, 91b/1

(...) Bu maşlahat üçün şehrin ortasında Uluğ Bég Mīrzā'nın medresesinin tamının üstide aq üy tikip olturdum. (...)

(...) Onun için, şehrin ortasında, Uluğ Bey Mirza'nın medresesinin damı üstünde, bir ak ev (çadır) dikip oturdum. (...)

ü.+de 68b/12

(...) Semerqand'ta Baysungur Mīrzā'nın gazelleri ança şāyi'dür kim kem üy bolğay édi kim mīrzānıñ eş'arı ol üyde bolmağay édi. (...)

(...) Semerkand'da Baysungur Mirza'nın gazelleri o kadar yayılmıştı ki, Mirza'nın şiirleri bulunmayan evde çok azdı. (...)

ü.+ge 77b/13, 93a/7, 117b/12

(...) Bir tam üyge kirip ot yaqıp bir zamān közüm uyquğa bardı. (...)

(...) Bir eve girip, ateş yakıp, bir müddet gözüm uykuya daldı. (...)

ü.+ige 97a/6

(...) Mén bir kalāntarīnıñ üyige tüşüm. (...)

(...) Ben bir köy muhtarının evine indim. (...)

ü.+im 101b/1

(...) Öz üyim dék baş yalañ ayaq yalañ kirer édim. (...)

(...) *Kendi evim gibi, baş açık ve yalın ayak girerdim. (...)*

ü.+leride 84b/6

(...) Şehr daruğası Cān Vefā, H̱āce Yahyā'nın üyleride édi. (...)

(...) *Şehir valisi Can Vefa, Hoca Yahya'nın evlerindeydi. (...)*

ü.+lerige 94b/12, 97a/5

(...) Bu kénnte re'āyānıñ üylerige tüştük. (...)

(...) *Bu köyde köylülerin evlerine indik. (...)*

ü.+nin 83b/10

(...) Uşbu üyniñ dālāmıda oñ qolumdın yā sol qolumdın tutup andağ köterdiler kim bir ayağım yerdin qoptı. (...)

(...) *Bu evin avlusunda, sağ veya sol kolumdan tutup, beni öyle yukarı kaldırdı ki, bir ayağım yerden kalktı. (...)*

üyçe bir ev boyu kadar

ü. 115b/9

(...) Āhır bir üyçe taşqa yéttim. (...)

(...) *Sonunda bir ev büyüklüğünde taşta geldim. (...)*

üyürül- çevrilmek, döndürülmek

ü.-gey 110b/7

(...) Hâtırığa bu kéçti kim her tavr qılıp özümüzni Ahşî'ğa salsak yâ Şeyh Bāyezīd, Tenbel'din qat' qılıp biziñ sarı bolğay, yâ bir naqşî évrülgey kim münāsib-i devlet bolğay. (...)

(...) Akla şu geldi: Herhangi bir şekilde kendimizi Ahşî'ye sokabilse idik, ya Şeyh Bayezid Tenbel ile iletişimini kesip, bizim tarafımıza geçer ya da tamamen çevirilir ve bize de uygun bir devlet düşer. (...)

üzdür- < nehrin derin yerlerinden atları yüzdürerek geçirme

ü.-üp 90a/13

(...) Bir tîr gez atımı bir cébelig kiçimlig at üzdürüp öttük. (...)

(...) Bir ok atımı kadar yeri, zırhlı bir halde, at yüzdürüp geçtik. (...)

ü.-me 90a/12

(...) Andın sonra üzdürme édi. (...)

(...) Ondan sonra yüzdürmedi. (...)

üzül- < ET *üzül-* (ED, 287a) eski ve kötü haline dönmek, kopmak

ü.-düm 53a/4

(...) Neqāhet eyyāmını ebdān ri'āyet qıla almadım, üzöldüm. (...)

(...) Zayıflık dönemi günlerinde vücuduma iyice dikkat edemedim, kötüleştim. (...)

üzüm < ET *üzüm* (ED, 288a) *üzüm*

ü. 108b/11

(...) Yaqa yerde ulğayğan üçün çadır ve oturur yeri bî-tekellüfâne ve qazaqāne qavun ve üzüm ve rikābhāne eşyāsı tamām özi oturur ve çadırdā oq. (...)

(...) Taşra yerde büyüdüğü için, çadır ve oturacak yeri teklifsiz ve Kazaklarınki gibiydi; kavun, üzüm ve süvari takımının hepsi, oturduğu çadırda bulunuyordu. (...)

ü.+ler 95b/12

(...) Sémiz etler ve meyde etmekler erzân, çüçük qavunlar ve yahşı üzümner ferāvân, andaq ‘usrettin mundaq erzānlıq[qa] ve andaq beliyyettin mundaq amānlıqqa kéldük.

(...)

(...) Besili etler, has ekmekler, tatlı kavunlar ve iyi üzümner boldu, O kadar sıkıntidan böyle bolluğa ve o kadar felaketten böyle rahata kavuştuk. (...)

ü.+i 2a/7, 45b/2

(...) Üzümi ve qavunu ve elması ve anarı belki cemī‘ mīvesi hūb bolur. (...)

(...) Üzüümü, kavunu, elması, narı ve diğer bütün meyveları çok iyidir. (...)

Y

yafrağ yaprak

y.+ı 93b/9, 93b/10

(...) Barı yafraqlardın tūt yafrağı ve qara yığaç yafraqı atqa sāzvārraq émiş. (...)

(...) Bazı yapraklardan (ağaçlardan) tut yafrağı ve kara ağaç yafrağı atlara verirlerdi.

(...)

y.+ımı 113a/3

(...) Qalmağı cébeniñ éki qāt yafr[a]ğını késiptür. (...)

(...) Kalmak zırhının iki kat yafrağını parçalamıştı. (...)

y.+lardın 93b/9

(...) Barı yafraqlardın tüt yafraqı ve qara yığaç yafraqı atqa sâzvârraq émiş. (...)

(...) *Bazı yapraklardan (ağaçlardan) tut yafraqı ve kara ağaç yafraqı atlara verirlerdi.*

(...)

yada < ET yat (ED, 883a) yağmur taşı

yadaçılıq < yağmur taşçılığı

y. 15a/1

(...) Sultân Ebû Sa'îd Mîrzâğa hîdmet qılğandır. Yada yadaçılıq da'vâsını qılır édi.

(...)

(...) *Sultan Ebu Said Mirza'nın hizmetinde bulunduğunda yağmur taşçılığı işi yapardı. (...)*

y.+m 40a/2

(...) Quşçılığını ve yadaçılığını hem bilür édi. (...)

(...) *Kuşçuluğu ve yağmur taşçılığını da bilirdi. (...)*

yağı < ET yağı (ED, 898a) düşman; isyan

y. 1b/9, 13b/10, 43a/8, 44b/6, 70a/11, 73b/9, 85a/8, 88b/3, 93a/10, 101a/10, 104b/10, 105b/7, 106a/4, 106b/7, 106b/10, 107a/10, 113b/8, 113b/12, 114a/4, 114b/1, 114b/6

(...) Ténri râst kéltürdi, yağı basıldı. (...)

(...) *Tanrı yardım etti, düşman yenildi. (...)*

y.+dın 90a/14, 105b/3, 115a/6

(...) Yağıdın éki kişi peydâ boldı biriniñ atı Baba Sayrāmī, yana biri Bende 'Alī. (...)

(...) Düşmandan iki adam ortaya çıktı. Birinin adı, Baba Sayrami ve diğerinin, Bende Ali, idi. (...)

y.+m 106a/9

(...) Yağını basıp mahallenin yaqası H̄āce Ketta'ğa yétkende namāz-ı şām bolup édi. (...)

(...) Düşmanı yenip, mahallenin kenarı olan Hoca Kette'ye varıldığında, akşam olmuştu. (...)

y.+m 104b/9, 105a/1, 106b/12, 112a/9

(...) Méniñ bile bolğan üç kişi dédiler kim “Qarangı kéçe yağının köpi azı ma'lūm u muşahhaş émes. (...)

(...) Benim ile beraber bulunan üç adam dediler ki “Karanlık gecede düşmanın az veya çok olduğu belli olmaz. (...)

yağılığ < ET *yağı+lığ* / *yağı+lık* (ED,903b) düşmanlık → yağılıq

y.+ı 41b/5

(...) Qaçan her oğlu kim yağılığı yürüdi bastı éligge tüşken nökerlerinin tamām boynığa urdurdı. (...)

(...) Hangi oğlu düşmanlığı (olduysa) yendi ve esir düşen adamlarının hepsinin boynuna vurdurdu. (...)

y.+ıdın 69a/9

(...) Tarhanlar yağılığdın soñ anıñ taşarrufıdın çıqdı. (...)

(...) Tarhanlar düşmanlığından sonra elinden çıktı. (...)

y.+ığa 94b/13

(...) Uşbu künlerde Uzun Ḥasan Ḥāce Ḥüseyn, kim Cihāngīr Mīrzā'nın yağılığığa ve Semerqand'dın çıqmaqımızğa ol bā'is bolup édi. (...)

(...) O günlerde Uzun Hasan, Hoca Hüseyin Cihangir Mirza'nın düşmanlığına ve bizim Semerkand'dan çıkmamıza da sebep olmuştu. (...)

y.+lar 79b/2, 79b/5

(...) Tenbel'ğa muqarreb bolup ğalebe yağılıqlar ve yamanlıqlar bu atalıq oğulluqtın tūhūrğa kélđi. (...)

(...) Tenbel'in yakınlarından olup bu baba ile oğuldan birçok düşmanlıklar ve kötülükler meydana geldi. (...)

yağılıq < ET *yağı+lıq* / *yağı+lık* (ED, 903b) düşmanlık → yağılığ

y.+m 52a/7

(...) Aḥsīdin Andicān üstige çerig tartıp yamanlıq ve yağılıqnı şarīḥ ü āşkārā qıldılar. (...)

(...) Ahsi'den Andican üstüne asker gönderip, kötülük ve düşmanlığını açığa vurdular. (...)

y.+lar 36a/6

(...) Munça yıl yağılıqlar ve fitnelerniñ sebebi ol édi. (...)

(...) Bunca yıl (süren) düşmanlıklar ve fitnelerin sebebi bu idi. (...)

y.+lar qıl- 57b/11

(...) Yangan üçün oğlanları ve yigitleri munça dilir bolup yağılıqlar ve fitneler qıldılar. (...)

(...) Geri döndüğü için, oğulları ve beyleri bundan cesaret alıp, düşmanlıklar ve fitneler çıkardılar. (...)

yağın < yağış, yağmur

y.+ları 35b/7

(...) Dağı Hişārın bahār yağınları cihetidin hem çerig hālī az teşvīş émes érdi. (...)

(...) Hisar'ın bahar yağmurları yüzünden, asker(in) hali az karışık değildi. (...)

yağıq- < ET *yağı-k-* (ED, 901a) düşman olmak

y.-ıp 58a/11

(...) Uşbu fırsatda Uluğ Bég Mīrzānıñ oğlu Mīrānşā[h] Mīrzā atası bile yağıqıp Hezāreğa kirip Hezārede hem bī-i'tidālqlar qılıp Hezārede tura almay ol hem Hüsrev Şāh qaşığa kélip édi. (...)

(...) Bu sırada Uluğ Bey Mirza'nın oğlu Miranşah Mirza babası ile düşman olup, Hezare'ye girmiş, ölçüsüz olup, burada kalamayarak, o da Husrev Şah'ın yanma gelmişti. (...)

y.-mış 64b/13

(...) Andaq émes kim ménin bile bī-münāsebetlıq cihetidin yağıqmış bolğaylar mundaq hareketlerni öz hanlarığa muqarrer qıldılar. (...)

(...) Ancak düşman olmalarının sebebi benimle anlaşımadıkları için değildi, kendi hanlarına da bu şekilde hareket ettiler. (...)

y.-tı 73b/9

(...) Mén uşbu nevbet Andicān'ın algāndın uşbu tārīḥqaça şāyed kim éki üç qatla maña kirip Tenbel'ğa yağıqtı éken, yana éki üç qatla Tenbel'ğa kirip maña yağıqtı éken. (...)

(...) Ben Andican'ı aldığımđan beri bu tarihe kadar iki üç defa bana katılıp, Tenbel'e düşman olduğu gibi, iki üç defa da Tenbel ile birleşip, bana düşman olmuştı. (...)

y.-tılar 64b/12

(...) Uşbu tārīḥqaça bés nevbet ménin bile yağıqtılar. (...)

(...) Bu tarihe kadar benimle beş defa düşman oldular. (...)

yahşı < ET yaxşı (ED, 908a) iyi, güzel

y. 5a/10, 5a/13, 5b/2, 8a/7, 9a/2, 10b/1, 11a/13, 13a/3, 13a/13, 13b/7, 13b/8, 13b/12, 13b/14, 14a/1, 14a/1, 14a/7, 14a/8, 14b/3, 14b/10, 14b/10, 15a/6, 15b/8, 17b/4, 17b/12, 19a/1, 19a/9, 21a/14, 21b/9, 22a/1, 22a/8, 22a/9, 22b/4, 22b/5, 23a/3, 23b/5, 25b/5, 25b/6, 25b/9, 28b/10, 28b/11, 29b/2, 30a/3, 31a/12, 34b/10, 35a/2, 37a/5, 38b/9, 39b/14, 3a/10, 3a/12, 40a/2, 42a/9, 42b/4, 42b/8, 43a/9, 43a/9, 44a/6, 44a/14, 45b/4, 46a/13, 47b/9, 47b/13, 48a/2, 48a/7, 48b/7, 49a/1, 49b/10, 49b/14, 50a/2, 52a/3, 55a/9, 58a/6, 61b/13, 65a/2, 65a/3, 65a/12, 65b/11, 69a/3, 70a/10, 71a/2, 77a/11, 79a/5, 80a/8, 82a/11, 82b/14, 90b/6, 90b/6, 92a/5, 92b/6, 93b/1, 93b/3, 95b/12, 101b/3, 101b/4, 101b/9, 104a/6, 112b/6, 112b/13, 113b/4, 114a/14, 114b/3, 116a/3, 119b/9

(...) Žabtı ve tüzüki ḥaylī yahşı édi. (...)

(...) Yönetimi ve idaresi oldukça iyi idi. (...)

y. bol- 2a/7, 2b/9, 3a/3, 4a/4, 4a/14, 5a/2, 5a/6, 31b/13, 48b/10, 48b/13, 49b/5

(...) Bahārı bisyār yahşı bolur. (...)

(...) *Baharı çok güzel olur. (...)*

y. bol- édim 53a/3

(...) Ol fursatta bir mertebe bî-ḥuzūr bolup yahşı bolup édim. (...)

(...) *O sıralarda biraz huzursuz olup (daha sonra) iyi olmuştum. (...)*

y. émes édi 24b/5

(...) Ḥasan Ya‘qūbnıñ iḥtilāṭı sāyir-i ümerā u sipāhī bile dağı yahşı émes édi. (...)

(...) Hasan Yakub’un tavrı değıştı beylere ve askerlere karşı iyi davranmamaya başladı. (...)

y.+dur 3b/2, 4a/10

(...) Avı quşı yahşıdur. (...)

(...) Avı kuşu iyidir. (...)

y.+ığa 77a/4

(...) Moğul béglerinin Muḥammed Mezīd Bég alar bile yahşığa iḥtilāṭı çıqmadı. (...)

(...) *Moğul beylerinin Muhammed Mezid Bey onlar ile iyice anlaşımadılar. (...)*

y.+ıgana 77a/9

(...) Āḥır çağda Sultān ‘Alī Mīrzā’nıñ bir yahşığına işi bu boldı. (...)

(...) *Son zamanlarda Sultan Ali Mirza’nın oldukça iyi bir işi bu oldu. (...)*

y.+lar 15b/3, 40a/11, 73b/14, 74a/1, 93a/9, 93b/3

(...) Méniñ eşikide yahşılar bardı. (...)

(...) Benim kapıda iyiler vardı. (...)

yaḥşığine < *yaḥşı+gine* oldukça iyi

y. 4a/14

(...) Egerçi qaşaba émes, yaḥşığine qaşabaçadır. (...)

(...) Eğer bir kasaba değilse de güzelce bir kasabacıdır. (...)

yaḥşılıq < *yaḥşı+lxk* iyilik

y. 82a/11, 82a/12

(...) Beyt:

Kim körüptür, ay köñül, ehl-i cihāndın yaḥşılıq.

Kim ki andın yaḥşı yoq, köz tutma andın yaḥşılıq. (...)

(...) Beyit:

Ey gönül, dünya halkından kim iyilik görmüştür,

Kendisinden iyi olmayandan, iyilik bekleme. (...)

y. qıl- 8a/4

(...) Yana Yūnus Ḥān yaḥşılıq qılıp vilāyetiğa ruḥşat bérdi. (...)

(...) *Fakat Yunus Han iyilik edip, vilayetine (gitmesine) izin verdi. (...)*

y.+ı 101a/14

(...) Ḥan dadamnıñ eşkiye barsam gāhī bir kişi bile gāhī éki kişi bile barur édim, velī yaḥşılıqı bu édi kim yat émes édiler, tuqqan édiler. (...)

(...) Han dayımın kapısına gittiğim zaman, bazen bir bazen de iki kişi ile giderdim, iyi ki, yabancı değillerdi; akrabalarlandı. (...)

y.+lar qıl- 22b/13

(...) Atası Şeybānī Hānğa yaşsılıqlar qılğan cihetidin Şeybānī Hān qaşığa bardı. (...)

(...) Babası Şeybani Han'a birçok iyilikler yaptığı için, Şeybani Han(ın) yanına vardı. (...)

y.+larnıñ 22b/14

(...) Ol haqqnāşinās bī-mürüvvet ol yařsılıqlarnıñ muqābeleside hīç nev' ri'āyet u şefaqtat qılmadı. (...)

(...) Bu hak tanımayan ve insaniyetsiz adam, bu iyilikler karşılığında hiç saygı ve şefkat göstermedi. (...)

y.+qa 4a/4

(...) Anārı yařsılıqqa meşhūrdur. (...)

(...) Narı iyiliğiyle (güzelliğiyle) ünlüdür. (...)

yaşsıraq < *yaşsı+rAq* daha iyi

y. 14a/14, 16b/7, 26a/7, 2a/9, 2b/14, 31a/4, 54a/6, 88a/7, 93a/12, 96a/3

(...) Seyyid-Qāsım Êşik Aqa bu kün barçadın yaşsıraq yürüp uzup qılıç yétkürdi. (...)

(...) Seyid Kasım Eşik Ağa o gün herkesten daha iyi hareket edip, kılıç kullanmakta diğerlerini geçti. (...)

y. bol- 53a/10

(...) Tört b  ş kündin son   ol   aldin bir n  me yax  sraq boldum, vel   tilimde kel  let qaldı. (...)

(...) Dört beş gün sonra o halden biraz daha iyi oldum fakat dilimde a  rlyk kaldı.
(...)

yala   < ET yalı   (ED, 929b)   plak

y. 76a/5, 89b/11, 97a/14, 97b/1, 101b/1, 101b/2

(...)   z   yim d  k ba   yala   ayaq yala   kirer   dim. (...)

(...) *Kendi evim gibi, ba   a  k ve çıplak ayak girerdim. (...)*

y.+1 42a/8

(...) Bed   zzam  n M  rz     ikestd  n son   talatıp aldurup yigit yeleni ve yayaq yala   bile Qunduzğa Hüsrev    h  a tarttı. (...)

(...) *Bed   zzaman Mirza mal ve m  lk   yağma edildikten sonra, etrafındaki yiğitleri, yaya ve çıplak adamları ile Kunduz'a, Husrev   ah'a gitti. (...)*

yala  a   < çıplak

y. 32b/8

(...)    n     st yoq   kend  r, H  l  fe   al    bolup yüz tümen me  saqqat u '  z  blar bile iki-    kündin son   yayaq ve yala  a   k  ldi. (...)

(...) Eceli gelmediği için, Halife kurtarılıp, bin türlü zorluk ve azap içinde, iki     günden sonra, yaya ve çıplak bir halde geldi. (...)

yala  a  la- *yala  a  +IA-* soyunmak

y.-p 62b/6

(...) Bizin çerig ve Moğul çerigi tuş tuşdın at yalañaçlap kire başladılar. (...)

(...) Bizim asker ve Moğul askeri bunu haber alıp, bir kısım adamları çıplak atla sudan geçirdiler. (...)

y.-ğuçı 90b/1

(...) Sudın şimāl sarığa kim ötüldi, yağdın uçaştuk, velī yeke yarımını [tāleb] tüşürgüçi yalañaçlağuçı tamām bu şūm Moğul édi. (...)

(...) Suyun kuzey tarafına geçince, düşmanın takibinden kurtulduk fakat burada da dağınık adamlarımızı düşüren ve soyan hep bu uğursuz moğul idi. (...)

yalañaçlat- *yalañaç+IA-t-* çıplak bırakılmak

y.-turup 62b/3

(...) Bizin çerig ve Moğul çerigi haber tapıp bir pāre kişini at yalañaçlapturup sudın kéçürdiler. (...)

(...) Bizim asker ve Moğul askeri bunu haber alıp, bir kısım adamları çıplak bırakıp atla sudan geçirdiler. (...)

yalda- atın yelesinden tutmak

y.-rap 62b/4

(...) Kömek kélgenler **yaldarap** kémeni yuqqarı tartmay kéçken yerdin oq qoya bérđiler. (...)

(...) Yardıma gelenler **gemi** yukarıya doğra çekmeyip, bulundukları yerde bırakıverdiler. (...)

yalğan < ET yalğa:n (ED, 926b) yalan

y. 55a/3

(...) Ol cem‘ özlerinin ħalāşlğı üçün bir néçe çın ve yalğan sözler aytıp ħānga yā aradağılarğa pāre ve rişve qabūl qıldılar. (...)

(...) Onlar kendilerini kurtarmak için, birkaç doğru yalan sözler söyleyip, Han’a ve oradakilere para ve rüşvet kabul ettirdiler. (...)

yalğuz < ET yalġu:s (ED, 930b) yalnız

y. 76a/8, 93b/1, 107b/3, 115a/6

(...) Qara Barlas hem Sūzengerān Dervāzesi bolcarıda yalğuz qalıp édi. (...)

(...) Kara Barlas da Sūzengeran Kapısı karargahında yalnız kalmıştı. (...)

y. émes 41b/5

(...) Né yalğuz munda émes édi. (...)

(...) Yalnız bunda değil. (...)

yaman < ET yama:n (ED, 937a) kötü, fena

y. 24b/3, 29a/4, 35a/2, 52a/3, 53a/4, 55a/10, 61a/11, 68b/4, 68b/7, 74b/10, 75a/10, 79a/13, 79b/4, 80b/6, 82b/14, 96b/11, 98b/1, 114b/4

(...) Béş-altı aydın soñ Ĥasan Ya‘qūbnıñ mizācı münĥarif bolup ménıñ yavugumdağı kişi-qara bile yaman ma‘āş qıla kırıştı. (...)

(...) Beş altı aydan sonra Hasan Yakub’un tavrı sapıp benim yanımdakilere ve diğer kişilere karşı kötü davranmaya başladı. (...)

y. émes 11b/1

(...) İnşāsı hem yaman émes. (...)

(...) İnşası da kötü değildir. (...)

y. émes édi 21a/10

(...) Şi'ri yaman émes édi. (...)

(...) Şiiri kötü değildi. (...)

yamanla- < *yaman+IA*- çekişmek

y.-p 10b/5, 73b/1

(...) Uşbu yurttā ékende Qanber 'Alī éki üç qatla yamanlap vilāyetiga barmaqçı boldı. (...)

(...) Bu yurttayken Kanber Ali iki üç defa çekişip vilayetine gitmek istedi. (...)

yamanlıq < *yaman+IXq* kötülük, fenalık

y. 35a/4, 51b/5, 52a/7, 57b/12

(...) Barçası Sultān Aḥmed Tenbel bargān bile zāhir ü āşkārā yamanlıq maqāmıda boldılar. (...)

(...) Sultan Ahmed Tenbel'in gitmesi ile, hepsi kötülüklerini açığa vurdular. (...)

y. qıl- 60b/11

(...) 'Alī Dost né nev' yamanlıq qılğan kişidür? (...)

(...) Ali Dost, birçok kötülükler yapmış bir adamdır. (...)

y.+lar 79b/2, 88a/9

(...) Tenbel'ğa muqarreb bolup galebe yağılıqlar ve yamanlıqlar bu atalıq oğulluqtın tühürğa kélđi. (...)

(...) Tenbel'e dost olan bu baba ile oğuldan birçok düşmanlık ve kötülükler meydana geldi. (...)

y.+qa 51b/4

(...) Bu fitnelerni engiz qılguçı mundın qaçıp barganlarını yamanlıqqa tiz qılguçı hod
Uzun Hasan harām-nemek ekendür. (...)

*(...) Bu kargaşalığa sebebiyet veren ve buradan kaçıp gidenleri kötülüğe sevkeden,
meğerse nankör Uzun Hasan'ın kendisi imiş. (...)*

yamanraq < *yaman+rAk* daha kötü, fena

y.+raq 81a/1, 118a/13

(...) Bu andın yamanraq meşel bar kim “uzr-eş” beter ez günāh. (...)

(...) Bu kötü (olay) için bir atasözü vardır: Özü kabahatinden büyük.” (...)

yan < ET ya:n (ED, 940a) taraf, yan

y.+ı 2a/12

(...) Qal'anın girdā-girdi hādeqnın taş yanı seḡrızelig şāhrāh [bol]uptur. (...)

*(...) Kalenin etrafındaki hendeğin dışında, taş yanı döşeli büyük yol bulunmaktadır.
(...)*

y.+ıda 46a/5, 48b/3, 49a/9, 49a/9, 80a/8, 92a/3, 107b/14

(...) Yana Semerqandnın qoyı yanında Bāğ-ı Şimāl u Bāğ-ı Behiştur. (...)

(...) Semerkand'ın aşağı yanında, Bağ-ı Şimal ve Bağ-ı Behişt vardır. (...)

y.+ığa 106b/3, 106b/5

(...) Hākān arıqdın ötüp Ribāt-ı Zevraq kəntinin yanığa tüşüldi. (...)

(...) Hakan arığından geçip, Ribat-ı Zevrak köyünün yanına inildi. (...)

y.+ımda 113b/10, 114a/2

(...) Һан Құлй Бейән Құлй мѐниң янымда җди. (...)

(...) Han Kulı Beyan Kulı yanımda idi. (...)

y.+ımdın 113a/6

(...) Yana bir atlıғ мѐниң янымдın Şeyh Bāyezīd qaçqan kūçe sarı qaçıp baradur.

(...)

(...) Bir atlı adam benim yanımdan, Şeyh Bayezid'in kaçtığı sokağa doğru kaçıyordu. (...)

y.+ımızda 64a/14

(...) Cihāngīr Mīrzā dék mevzī yanımızda oturup élni mundaq hürkütmek hıç ma'nası yoq җди. (...)

(...) Cihangir Mirza gibi bir düşman yanımızda oturduğu bir sırada, bunları bu şekilde ürkütmenin hiçbir anlamı yoktu. (...)

y.+ımızdın 69b/9, 69b/10

(...) Uşbu aḥşamı Tenbel Cihāngīr'ni alıp oñ yanımızdın évrülüp Һübān dégen kéntke, kim Andicān sarı yanımızda bizdın üç yıғаç bolғay җди, kélip kirdi. (...)

(...) O akşam Tenbel, Cihangir'i alıp, sağ tarafımızdan ayrılıp, Andican tarafında ve bizden üç yıғаç mesafede bulunan, Huban adlı köye gelip girdi. (...)

y.+larıға 32a/2

(...) Körüşüp yanıp yüküngendin soñ yanlarıға tilep qalın şefaqt u mihrbānlıqlar körsettiler. (...)

(...) Görüşüp dönüp eğildikten sonra yanlarına dileyip çok şefkat ve muhabbet gösterdiler. (...)

y.+larını 107a/2

(...) Tenbel özi yana bir kişibile yasalıdın eşiklig törlüg ilgerirek “Ur! Ur!” dépturuptur, velī éli ekşer yanlarını bérıp qaçay qaçmay dégen dék aytıp turupturlar. (...)

(...) Tenbel’in kendisi, bir adamı ile birlikte, saftan bir az ileride: “Vur, vur!” deyip duruyordu fakat adamlarının çoğu yanlarını dönüp, “Kaçalım mı kaçmayalım mı?” deyip duruyorlardı. (...)

yan- < ET yan- (ED, 941b) dönmek

y.-alıñ 116a/4

(...) Çün kældük sizni mundaq salıp né şavır yanalıñ? (...)

(...) Mademki geldik, sizi nasıl böyle bırakıp dönelim? (...)

y.-ar 39a/9, 73a/11

(...) Bular yavuq yétken mağalda Baysungur Mīrzā bizniñ haberimizni tapıp buzulğan yosunluq yanar. (...)

(...) Bunlar yaklaştıkları zaman, Baysungur Mirza, bizim haberimizi alıp, bozguna uğramış gibi, geri döner. (...)

y.-dı 5b/10, 16a/10, 38b/1, 43a/5, 66a/5, 66a/7, 72b/7, 85a/5, 99a/14, 99b/3, 108b/5, 111b/5

(...) Anı alıp mülk-gırlik dağdağasını qoyup Hışārga yandı. (...)

(...) Onun alıp, memleket davasından vazgeçip, Hisar’a döndü. (...)

y.-dılar 16b/13, 17a/8, 33a/12, 36a/1, 39a/3, 42b/6, 66b/11, 73a/12, 88b/11, 92a/11

(...) Āhīr Bedī‘ūzzamān Mīrzā arāğa tüşüp yaraşıp içkeri taşqarı tüşken yigitlerni alışıp yandılar. (...)

(...) Nihayet Bediüzzaman Mirza'nın araya girmesi üzerine barışıp her iki taraf, esir düşenleri değiştirip döndüler. (...)

y.-duk 41a/2

(...) Yana Semerqand muhâşarasığa yanduk. (...)

(...) Semerkand kuşatmasına döndük. (...)

y.-duq 106b/1

(...) Bu tecrübeliq béglerin sözige kirip mağallâtnıñ yaqasıdın oq yanduq. (...)

(...) Bu tecrübeli beylerin sözüne uyup, mahallelerin kenarından geri döndük. (...)

y.-ğaç 39b/2

(...) Sözleri bu édi kim “Baysungur Mîrzâ köçüp yangaç biz ayrılıp pādşāh qulluğığa kældük.” (...)

(...) Baysungur Mirza geri dönüp, biz ondan ayrılıp, padişah hizmetine geldik.” sözleri bu idi. (...)

y.-ğan 57b/10

(...) Yangan üçün oğlanları ve yigitleri munça dilir bolup yağılıqlar ve fitneler qıldılar. (...)

(...) Geri döndüğü için, oğulları ve beyleri bundan cesaret alıp, düşmanlıklar ve fitneler çıkardılar. (...)

y.-ganda 90a/8, 103a/6

(...) Yanganda hem Kîçik Han toquz qatla yüküندی. (...)

(...) Dönerkende Küçük Han dokuz defa eğildi. (...)

y.-ğandın 32a/14, 32b/11

(...) Biz yangandın soñ hān kişisi Ura Tépe üstige yürüdi. (...)

(...) Biz döndükten sonra Han(in) adamları Ura Tepe üstüne yürüdü. (...)

y.-ğandur 98a/12

(...) Şaybaq Han hod Şāhruhiyye nevāḥīsini oq چاپپ yangandur. (...)

(...) Şaybak Han, Şahruhiyye civarına akın edip geri dönmüştü. (...)

y.-ğusıdur 105b/12

(...) Ba‘zı anıñ içidin kélgenler dédiler kim “Tenbel’niñ işi buz[u]lmaqqa yétiptür. Uşbu üç tört künde taḥqīq buzulup yangusıdur.” (...)

(...) Onların içinden gelen bazıları: “Tenbel’in işi bozulmaya başlamıştır. Şu üç dört günde muhakkak bozulup, geri dönecektir” dediler. (...)

y.-ıñ 116a/3

(...) Yoq eger munı qılmasañız, kélgen yolunız bile yanıñ. (...)

(...) Yok eğer bunu yapmazsanız, geldiğiniz yola dönün. (...)

y.-ıp 32a/2, 34b/2, 37b/13, 55b/12, 56a/13, 58b/13, 59a/10, 61a/3, 66b/12, 67a/1, 67b/8, 68b/5, 77a/6, 79a/4, 82b/6, 85a/5, 88b/6, 99a/1, 104b/12, 105a/4, 105a/7, 105b/9, 106b/3, 107b/4, 109b/9, 111a/3, 116b/9, 116b/13

(...) Körüşüp yanıp yüküngendin soñ yanlarığa tilep qalın şefaqt u mihrbānlıqlar körsettiler. (...)

(...) Görüşüp, dönüp eğildikten sonra, yanlarına çağırıp, çok şefkat ve muhabbet gösterdiler. (...)

y.-ipturlar 55b/11

(...) Sulṭān Muḥammed Sulṭān ve Aḥmed Bég Şeybānī Ḥānnıñ kélip Şīrāz ve ol nevēḥīni çapqan ḥaberini tapıp yanıpturlar. (...)

(...) Sultan Muhammed Sultan ile Ahmed Bey, Şeybani Han'ın Şiraz ve civarına hücum ettiğini haber alıp, geri dönmüşler. (...)

y.-madı 106b/8

(...) Uşmunça dép laḥṭa tevaqquf qılmay öte çıqtı, yanmadı. (...)

(...) Böyle deyip biraz beklmeden çıktı, dönmedi. (...)

y.-mağı 36a/2

(...) Ḥüsrev Şāhnıñ munça ulğaymağığa munça ḥaddi yétmes işlerni qılmağığa Sulṭān Ḥüseyn Mīrzānıñ iki qatla kélip anı ala almay yanmağı sebeb boldı. (...)

(...) Husrev Şah'ın bu kadar büyümesinin bu derece haddi olmayan işleri yapmasına Sultan Hüseyin Mirza'nın iki defa gelip, Hisar'ı alamadan dönmesi neden oldu. (...)

y.-may 90a/8

(...) Yanganda hem perişān yanmay cilavluq yanadurlar. (...)

(...) Döndüklerinde de perişan döner, dolu dizgin dönerler. (...)

yana < ET yana (ED, 943a) yine

y. 3a/11, 3b/1, 3b/5, 3b/13, 3b/13, 3b/13, 6a/2, 7b/6, 8a/4, 8a/6, 8a/9, 8b/5, 8b/7, 9a/5, 9a/7, 9a/8, 10a/2, 11b/2, 11b/5, 12a/8, 12b/4, 12b/6, 12b/7, 12b/11, 13a/9, 13b/5, 13b/7, 13b/10, 13b/11, 13b/12, 14a/3, 14a/12, 14b/5, 14b/11, 15a/4, 15a/6, 15a/12, 15b/5, 17a/3, 17a/5, 19a/7, 19a/12, 19a/13, 19b/4, 19b/13, 20b/1, 20b/1, 20b/5, 20b/8, 20b/11, 20b/12, 21a/6, 21b/5, 21b/11, 22a/6, 22a/12, 22b/2, 22b/6,

23a/2, 23a/4, 23a/5, 23a/11, 23b/1, 23b/2, 23b/4, 23b/5, 23b/11, 24a/2, 24b/7, 25a/3, 26a/12, 26b/8, 27a/1, 27a/2, 27a/3, 27a/5, 27a/13, 27b/12, 27b/14, 28a/1, 28a/5, 28a/13, 29a/2, 29a/6, 29a/12, 29b/1, 29b/9, 29b/12, 2a/3, 2b/6, 33b/13, 34a/1, 34b/4, 34b/5, 35a/13, 35a/13, 35b/5, 36b/14, 37b/8, 39a/1, 40a/13, 40a/14, 40b/8, 41a/1, 42b/4, 42b/11, 43a/11, 43a/13, 45a/3, 45a/4, 45a/13, 45b/7, 46a/1, 46a/4, 46a/5, 46a/12, 46a/14, 46b/5, 46b/12, 46b/13, 47a/2, 47a/9, 47a/14, 47b/2, 48a/1, 48a/9, 48a/14, 48b/1, 48b/5, 48b/13, 49a/3, 49a/9, 49a/11, 49a/13, 49a/14, 49b/2, 49b/8, 49b/8, 49b/8, 49b/13, 4a/2, 4b/14, 50a/1, 50a/4, 50b/10, 51a/12, 51b/13, 53a/1, 53a/12, 53b/1, 54b/12, 56a/13, 56b/2, 57a/5, 58b/13, 59a/10, 5a/8, 60a/3, 60b/9, 61b/14, 62a/5, 62a/8, 62a/13, 62b/12, 62b/13, 62b/13, 63b/2, 64b/9, 66a/10, 69a/4, 70a/1, 70a/3, 72b/14, 73b/9, 76b/7, 76b/9, 76b/11, 77b/10, 77b/14, 78a/2, 78a/10, 82a/7, 82b/10, 83a/11, 84a/1, 85a/9, 85a/9, 87b/2, 87b/11, 89a/9, 89a/9, 89a/11, 89b/2, 90a/6, 90b/2, 90b/8, 90b/10, 90b/12, 90b/14, 91a/3, 92a/9, 92a/12, 93a/2, 93a/9, 93b/3, 95a/10, 95a/11, 97b/9, 98b/5, 98b/9, 99b/4, 99b/11, . 100a/6, 100a/11, 100a/13, 100a/14, 100b/13, 102a/4, 102a/7, 102a/9, 102a/13, 102b/12, 104b/5, 105a/4, 105a/5, 105a/7, 105b/2, 105b/3, 105b/5, 105b/5, 105b/9, 106b/13, 107a/1, 107a/4, 107a/4, 107a/5, 107a/6, 107a/7, 107b/3, 107b/13, 109b/11, 111a/13, 112a/4, 112a/11, 113a/1, 113a/6, 113a/10, 113a/13, 114a/8, 115a/7, 115a/10, 115b/5, 115b/6, 116a/12, 117a/3, 117b/4, 117b/13, 119a/2, 119b/3

(...) Yana bir cins örük bolur kim dānesini alıp içige mağz alıp quruturlar. (...)

(...) Yine bir cins eriği olur ki çekirdeğini çıkarıp, içine çekirdeğin içini koyup kuruturlar. (...)

y.+durlar 90a/8

(...) Yanganda hem perişān yanmay cilavluq yanadurlar. (...)

(...) Döndüklerinde de perişān döner, dolu dizgin dönerler. (...)

yandaş- yaklaşmak

y.-a çıq- 92b/10

(...) Yégirme beş yégirme altı şatu şayar qılğan ékendürler kim her şatunıñ kénliki ança kim üç kişi éki kişi yandaşa çıqa alğay. (...)

(...) Düşman yirmi beş yirmi altı merdiven hazırlamış ve her merdivenin genişliği iki üç kişi yan yana yaklaşacak kadarmış. (...)

y.-ıp 108a/13

(...) Uluğ Han'nın qaşıda biz atlanıp Kiçik Han'nı köre baradurganda Qanber 'Alī Bég, kim Sellāh'qa meşhūr édi, maña yandaşıp kélip ayttı kim "Kördünüz mü?" (...)

(...) Büyük Han'ın huzurundan çıkıp, ata binip, Küçük Han'ı görmeye gittiğimde, Sellah diye tanına Kanber Ali Bey bana yaklaşıp dedi ki: "Gördünüz mü?" (...)

yandur- < ET *yan-tXr-* (ED, 947b) döndürmek

y.-a bér 8a/8, 40a/6, 40a/8

(...) Barçasını igelerige yandura bértiler. (...)

(...) Hepsini sahiplerine geri verdiler. (...)

y.-duk 73b/2, 90a/3

(...) Ba'zı béglerni yiberip teşvışler bile yandurduk. (...)

(...) Bazı beyleri gönderip, karışıklık ile döndürdük. (...)

y.-dum 105a/7, 107b/3, 114a/1

(...) Cilavımnı yandurdum. (...)

(...) Dizginimi döndürdüm. (...)

y.-up 6b/11, 89b/7

(...) Bā-vücūd kim ilgeri kélgen kişilerni urup yandurup ğolıǵa tıkdük. (...)

(...) Buna raǵmen, ileri gelen adamları vurup, döndürüp, merkeze sıkıştırdık. (...)

yañaq < ET yaña:k (ED, 948b) yanak

y.+ıda 18a/14

(...) İki yangaqıda saqalı yoq édi. (...)

(...) İki yanağında sakalı yoktu. (...)

yañı < ET yañı (ED, 943b) yeni

y. 61a/13, 71a/10, 84b/14, 93b/6, 95b/14, 119a/9

(...) Él qallāş yañı şehr élige tüşüptür, her kim künçkāvluqqa bir ğüşede meşğül. (...)

(...) Şehir yeni ele geçmişti, ayak takımından herkes bir tarafı araştırmakla meşgul idi. (...)

yanıl- *yan-XI-* dönülmek

y.-dı 83a/10

(...) Ol aqşam él haberdār boluptur dép qurğannıñ yavuvıǵa kélmey Ǵan Yurtıdın oq yanıldı. (...)

(...) O akşam, ahali haberdar olmuştur diye, kurganın yakınına gitmeden, Han Yurdu'ndan geri dönüldü. (...)

y.-ğay 61a/3

(...) Bu yerdin né nev' yanılğay? (...)

(...) Bu yerden nasıl dönülür? (...)

y.-ğan 98b/2, 104b/14

(...) Özbek çapğunçısınıñ yanılğan haberi kélgeç han qaşığa kişi yiberip Bīş-Ként'tin köçüp Āhengerān kéntleride üç tört kün tevaqquf qılduk. (...)

(...) Özbek akıncılarının döndüğü haberi gelince, Han yanına adam gönderip, Biş Kent'ten kalkıp, AhengerAn köylerinde üç dört gün bekledik. (...)

yañla- yenilemek

y. 65b/13

(...) Qazaqlıqlardın ve felāketlerdin halāş bolup yañla vilāyet alğan maḥalda ‘aceb bī-vaqt şikest édi. (...)

(...) Kazaklık ve felaketlerden kurtulup, vilayeti henüz yenilediğimiz aldığımız bir sırada, bu çok vakitsiz bir yenilgi oldu. (...)

yanmaq *yan-mAq* dönmek

y. 114a/2

(...) “Bī-maḥal yanmaqdur.” dédi. (...)

(...) “Yersiz dönmektir.” dedi. (...)

yap- < ET yap- (ED, 870b) kapatmak, örtmek

y.-ar ékendür 19a/6

(...) Dérler kim ḥalvetlerde maḥrem ve içkileridin hem ayağını yapar ékendür. (...)

(...) Derler ki kimse ile teması olmayan yerlerde, yakın akraba ve adamlarının önünde bile ayağını kapatırmış. (...)

y.-qay 65a/5

(...) Egerçi munda yaḥşı bardı, velī sonra andaḡ qabāḥatlar qıldı kim yüz munıḡ dék
hızmet bolsa yapqay, néçük kim mezkūr bolḡusıdur. (...)

*(...) Gerçi bu defa iyi hareket etti fakat sonra öyle kabahatler yaptı ki, bunun gibi
yüz bin hizmet daha yapsa, kaybolacaktır. (...)*

yapış- < ET yapış- (ED, 880b) yapışmak

y.-ıp 112a/1

(...) Turḡan yigitler tuş tuşdın yapışıp bu éki kişini tart part qıldılar. (...)

(...) Duran yiğitler de her taraftan yapışıp, bu ikisini yakaladılar. (...)

y.-qan 37a/7

(...) Sütünḡa yapışqan bile qoyḡaylar mu? (...)

(...) Sütüna yapışmak ile bırakırlar mı? (...)

y.-tı 37a/7

(...) Derviş Muhammed Tarḡan bī-ṭāqatlıqtın sütünḡa yapıştı. (...)

(...) Derviş Muhammed Tarhan güçsüzlüḡünden sütuna yapıştı. (...)

yapuḡ < ET yapıḡ (ED, 873a) örtü

y.+ı 20b/7

(...) Henüz yüz yapuḡı bar édi. (...)

(...) Henüz yüz örtüsü açılmamıştı. (...)

yaq- < ET yaq- (ED, 896b) yakmak

y.-ıp 117b/12

(...) Bir tam üyge kirip ot yaqıp bir zamān közüm uyquğa bardı. (...)

(...) Bir tam eve girip, ateş yakıp, bir müddet sonra gözüm uykuya daldım. (...)

yaqa < ET yaqa (ED, 898a) کنار

y. 90b/1, 103b/1, 107b/2, 108b/10, 118a/1

(...) Yarım kéçede atlanıp yaqa bāğqa bardım. (...)

(...) Gece yarısı ata binip کنار bahçeye vardım. (...)

y.+da 117b/14

(...) Yaqada hālī bāğlar bar. (...)

(...) Kenarda تنها bahçeler vardır. (...)

y.+ları 98a/7

(...) Bir arıq suйда kim yaqaları t[amā]m muz toņup édi, ortası sunıñ tezliki cihetidin yağ bağlamaydur édi, bu suğa kirip ğusl qıldım. (...)

(...) Sahilleri tamamen buz tutmuş fakat akıntının kuvvetinden, ortası buz tutmamış olan bir arık suyu vardı. Bu suya girip, gusül yaptım. (...)

y.+sı 106a/10, 106b/4

(...) Hākān arıǵı dék bérk arıǵnıñ yaqası bérkilip tüşmey arıǵdın ötüp kélip Ribāt-ı Zevraq kéntiniñ yanıǵa tüptüz yerge tüşüldi. (...)

(...) Yatsı namazı vaktinde gelip, Hakan arıǵının kenarından geçip, Ribat-ı Zevrak köyünün yanına dümdüz yere inildi. (...)

y.+sıda 5a/11, 6b/1, 8a/1, 8a/6, 8b/2, 19a/14, 22b/1, 27b/7, 33a/3, 35b/1, 98b/6

(...) Maşāf ve uruşları üç maşāf uruştı evvel Yūnus Hān bile Andicānnıñ şimāl tarafıda Seyhūn deryāsının yaqasında Teke Sekritgü dégen yerde. (...)

(...) Üç meydan savaşı yaptı, önce Yunus Han ile, Andican'ın kuzey tarafında, Seyhun nehrinin yakasında, Teke Sekritgü adlı yerde yaptığı savaştır. (...)

y.+sıdadur 47b/14

(...) Kān-ı Gil Siyāh Āb yaqasıdadur kim bu qara sunı Āb-ı Raḥmet hem dەرler. (...)

(...) Kan-i Gil ise, Kara Su kenarındadır ve bu Kara-Su'ya Ab-ı Rahmet de derler. (...)

y.+sıdağı 2a/14, 99a/6

(...) Bu maḥalle bile Qal'ağa fāşıla uşbu ḥandeq yaqasıdağı şāhrā<h>tur. (...)

(...) Bu mahalleler Kaleden bu hendek kenerindeki yol ile ayrılırlar. (...)

y.+sıdın 78b/14, 106a/14

(...) Bu tecrübelıq béglerniñ sözige kirip maḥallātın yaqasıdın oq yandıq. (...)

(...) Bu tecrübeli beylerin sözüne uyup, mahallelerin kenarından geri döndük. (...)

y.+sığa 67b/14, 78b/13, 79a/4, 82b/1, 101a/4, 102b/13

(...) Çantaynı sol sarı yana üç tört néme ḥatun kişiniñ yaqasığa asar 'anbardān ve harīṭası dék némeler asıpturlar. (...)

(...) Sol tarafında, kadınların boyunlarına astıkları anberdan ve kese gibi şeylerden üç dört tane ve sağ

tarafında da buna benzer üç dört şey asılmıştı. (...)

y.+sığaça 43b/4

(...) İş anı yétti kim bizniñ él hādeq yaqasığaça barıp qul ve dādek kéltürürler édi.

(...)

(...) İş o dereceye vardı ki, bizimkiler hendek kenarına kadar gidip, esirler getiriyorlardı. (...)

y.+sını 33a/8

(...) Ol çerig vāqıf bolğunça ‘Abdul-Laṭīf Baḥşı ta‘ayyün bolğan él bile Kilif güzeridin ötüp su yaqasını mażbūṭ qıldı. (...)

(...) O askerler haber alıncaya kadar, Abdüllatif Baḥşı, adamları ile Kilif geçidinden geçip, su kenarını zaptetti. (...)

yaqın < ET yakın (ED, 904a) yakın

y. 42b/2, 66b/4, 75b/14, 90a/9, 102a/10, 103a/5, 104b/14, 106a/12, 116a/14, 119a/2

(...) Qurğangā yaqın hem kéle almadılar. (...)

(...) Kurgana yaklaşamadılar. (...)

y. émes édi 44a/2

(...) Bizniñ çerigimiz yaqın émes édi. (...)

(...) Bizim askerimiz yakın değildi. (...)

y.+da 83a/2

(...) Barı bégler vü yigit yéleñ bile sözleşip sözni muña qoyduk kim Şeybānī Hān Semerqand’ını yaqında alıp henüz él anı ve ol élge köñül tohtamaydurlar. (...)

(...) Bütün beylerle sözleşip, şuna karar verdik: “Şeybani Han Semerkand’ı yakında alıp halk henüz ona ve o da halka gönülden bağlanmamıştır.” (...)

y.+ıda 116a/7

(...) Dédim kim “Uşbu daranıñ yaqınıda Keñ Qul yolını nişān bérıp édiler. Uşol yolğa başlañ.” (...)

(...) “Bu derenin yakınında Ken Kul yolunu işaret vermiştiler. O yola başlayın.” dedim. (...)

y.+ıdağı 71a/3

(...) İlāmiş Deryāsı’nıñ yaqınıdağı qalın cengellerde buğu maral u toñuz köp bolur. (...)

(...) İlāmiş Nehri’nin yakınındaki sık ormanlarda geyik ve domuz çok olur. (...)

y.+ığa 109b/3, 110a/12

(...) Biz Nevkend yaqınığa yétken maħalda tuyup taşqarıdın qaçıp kırıptür. (...)

(...) Biz Nevkend(in) yakınına yaklaştığımız sırada duyup dışarıdan kaçıp girmiştir. (...)

yaqmak *yaq-mAk* yakmak

y.+nı 109a/3

(...) Méniñ butumnıñ yarasığa puçqaq yaqmaqñı buyurdı. (...)

(...) Benim budumun yarasına bıçak yakmayı söyledi. (...)

yaqqu yakıcı

y. 100a/2

(...) Köñül yaqqu dék şāfī cevāb tapmadım. (...)

(...) Könl(ün) istediği cevabı alamadım. (...)

yara yara

y. 107b/1, 109a/1

(...) Başımğa haylī yara boldı. (...)

(...) Başıma epeyce yara oldu. (...)

y.+mnı 108b/13

(...) Yaramnı baqqalı Ateke Bahşı atlıq Moğul cerrāhını yiberiptür. (...)

(...) Yarama bakmak için, Ateke Bahşı adlı bir Moğul cerrahını göndermiş. (...)

y.+sı 108b/8, 112b/4

(...) Ayağımda oq yarası cihetidin ‘aşā tutup teşvīş bile yürür édim. (...)

(...) Ayağımdaki ok yarası yüzünden, değnek tutup, güçlükle yürüyordum. (...)

y.+sığa 109a/3

(...) Méniñ butumnıñ yarasığa puçqaq yaqmaqı buyurdı. (...)

(...) Benim budumun yarasına bıçak yakmayı söyledi. (...)

yara- < ET *yara-* (ED, 956a) yaramak

y.-mas 98a/13

(...) ‘Abdul Mennān’dın kiçikrek mü‘min atlıq bir yaramas ve perīşān oğlu mén
Semerqand’ta ékende

méniñ qaşımğa kélip édi. (...)

*(...) Abdul Mennan’dan daha küçük, Mü’min adlı bir işe yaramaz ve darbeder bir
oğlu ben Semerkand’da iken yanıma gelmişti. (...)*

y.-r 15b/1

(...) H or as an ve Semerqand Sul t an Eb -Sa 'id M irz n n ta t-ı z bt ı a kirgende bu iki p ayita tn n işke yarar yiğitlerini h    a tabin qılıp H or as an  ehre tabini Semerqand  ehre tabini d r  ekend r. (...)

(...) Horasan ve Semerkand Sultan Ebu Said Mirza'nın idaresine geçtiğinde, bu iki payitahtın işe yarar yiğitlerini hassa bölüklerine ayırıp, Horasan  ehre b l    ve Semerkand  ehre b l    isimlerini vermiştir. (...)

yara  < ET yara  (ED, 962a) malzeme, araç, alet

y. 42a/11

(...) At ve t vedin ve h yme u h ar-g hd n belk cem ' sip h lı  yarağıdın M irz  a ve M irz  bile bol anlar  a ol miqd r h dmet u  dem  rlik qıldı kim körgenler d diler kim burunğı yara  bile bu yara n n arasıda tef v t meger  il     t ve nuqre    t bolğay  di. (...)

(...) At ve dededen, küçük ve büyük çadırlardan ve sipahilere gerekli olan araçtan vererek, gerek Mirza'nın kendisine ve gerek onun ile beraber bulunanlara, o kadar insaniyet gösterdi ki görenler, Mirza'nın önceki aracı ve bugünkü aracının arasındaki farkın, yalnız süslü ve yaldızlı araçların bulunmaması olduğunu söylediler. (...)

y.+ı 107a/11, 14b/9

(...) Z bt  ve yara ı yah    di. (...)

(...)  daresi ve aracı iyiydi. (...)

y.+ıda 111b/2

(...) Bolğan kişi bile atlanıp kûçe kûçeniñ başıda yigitlerni ta'yîn qılmaqqa ve uruş yarağıda édük kim Şeyh Bāyezīd ve Qanber 'Alī ve Muḥammed Dost Tenbel qaşının ıslāh üçün qatrap kældiler. (...)

(...) Mevcut adam ile ata binip, sokak köşelerinin başlarında yiğitleri tayin etmek ve savaş aracı yapıp, Şeyh Bayezid, Kanber Ali ve Muhammed Dost, Tenbel tarafından, barış hakkında konuşmak için, acele geldiler. (...)

y.+ıdm 42a/10

(...) At ve tévedin ve ḥayme u ḥar-gāhdın belk cemī' sipāhılıq yarağıdın Mīrzāğa ve Mīrzā bile bolğanlarığa ol miqdār ḥidmet u ādemīgīrlık qıldı kim körgenler dédiler kim burunğı yarağ bile bu yarağnıñ arasında tefāvūt meger ṭilā ālāt ve nuqre ālāt bolğay édi. (...)

(...) At ve deveden, küçük ve büyük çadırlardan ve sipahilere gerekli olan araçtan vererek, gerek Mirza'nın kendisine ve gerek onun ile beraber bulunanlara, o kadar insaniyet gösterdi ki görenler, Mirza'nın önceki aracı ve bugünkü aracının arasındaki farkın, yalnız süslü ve yaldızlı araçların bulunmaması olduğunu söylediler. (...)

y.+ım 107a/12

(...) Méniñ sağdaq qılıçdın özge hīç yarağım yoq édi. (...)

(...) Benim ok kılıcımdan başka hiç silahım yoktu. (...)

y.+nıñ 42a/11

(...) At ve tévedin ve ḥayme u ḥar-gāhdın belk cemī' sipāhılıq yarağıdın Mīrzāğa ve Mīrzā bile bolğanlarığa ol miqdār ḥidmet u ādemīgīrlık qıldı kim körgenler dédiler kim burunğı yarağ bile bu yarağnıñ arasında tefāvūt meger ṭilā ālāt ve nuqre ālāt bolğay édi. (...)

(...) At ve deveden, küçük ve büyük çadırlardan ve sipahilere gerekli olan araçtan vererek, gerek Mirza'nın kendisine ve gerek onun ile beraber bulunanlara, o kadar insaniyet gösterdi ki görenler, Mirza'nın önceki aracı ve bugünkü aracının arasındaki farkın, yalnız süslü ve yaldızlı araçların bulunmaması olduğunu söylediler. (...)

yaralıq < yaralı

y. 112a/14, 113a/14

(...) Uşbu fursatta Qanber 'Alī Bég, Qāsım Bég'niñ oğlu yaralıq Cihāngīr Mīrzā qaşıdın keldi. (...)

(...) Bu sırada Kasım Bey'in oğlu Kanber Ali Bey, yaralı halde Cihangir Mirza yanından geldi. (...)

y. bol- 31a/11

(...) Çün yaraqsız uruş salılıp édi, ba'zı yigit yelen žāyi' bolup haylī kişi yaralıq boldı. (...)

(...) Çünkü silahsız savaş yaptı, bazı yiğitler öldüler ve birçok kişi de yaralandılar. (...)

y. qıl- 31a/13

(...) Ekşer élni ol yaralıq qıldı. (...)

(...) Çoğu halkı o yaralı kıldı. (...)

yaramas < yara- mAs yaramaz, kötü

y. 13b/11, 15a/2

(...) Yaramas ahlāq u eṭvārlıq kişi érdi. (...)

(...) *Ahlak ve tavrı yaramaz kişi idi. (...)*

yaramasraq < *yara-mAs+rAk* daha kötü

y. 87b/10

(...) Bu esnada bir éki iş yaramasraq boldı. (...)

(...) *Bu sırada bir iki kişi daha kötü oldu. (...)*

yaraqlan- < *yaraq+lAn-* silahlanmak

y.-ip 43a/7, 61b/10, 67b/14, 69b/12

(...) Buyurduk kim bolğan yigitler yaraqlanıp atlandılar. (...)

(...) *Tüm yiğitlerin silahlanıp atlara binmesini emrettik. (...)*

yaraqlıq < ET *yarağ+lXğ* (ED, 964a) malzemeli, silahlı

y. 29a/5, 30b/3, 111a/12, 88b/13

(...) Bu öter dünyā üçün mundaq yaman işler qıldı ve mundaq bisyār ma‘mūr vilāyet ü munça qalın yaraqlıq nöker bile bir mākīyān bile hem tutışmadı. (...)

(...) *Bu geçici dünya için, kötü işler yaptı. Bu kadar gelişmiş vilayet, bu kadar çok ve silahlı askeri ile bir tavuğa karşı bile savaşmadı. (...)*

yaraqsız < ET *yarağ+sXz* (EDPT, 964b) malzemesiz, silahsız

y. 29a/10, 31a/10

(...) Çün yaraqsız uruş sahlıp édi, ba‘zı yigit yelen žāyi‘ bolup haylī kişi yaralıq boldı. (...)

(...) *Çünkü silahsız savaş yaptı, bazı yiğitler öldüler ve birçok kişi de yaralandılar.*

(...)

yaraqsızlıġ *yaraq+sIz+IIġ* silahsızlık, araçsızlık

y+ıġa 99b/1

(...) Şaybaq Hān Ura Tepe'nin üstide ékende kişimizniñ azlıġıġa ve yaraqsızlıġıġa baqmay Masiḥā'da uruqnı qoyup Āb-Bürden dabanıdın aşıp Dıḥket nevwāḥīsıġa kéldük kim kéçe érte yavuş sıġınıp qapuġa kélgén işni taqşır qılmaġaybiz. (...)

(...) Şaybak Han Ura Tepe'nin üstünde iken, ailemi Mesîha' da bırakıp, adamlarımızın az ve silahsızlıġına bakmayıp, Ab Bürden geçidinden aşıp, sabah akşam yakında bulunup, fırsatı kaçırmayalım diye Dıḥket civarına geldik. (...)

yaraş barış, dostluk

y.+dın 74a/6

(...) Méniñ [ve méniñ] devlethāḥlarımniñ bu yaraşdın aşlā 'ilm ü ḥaberleri yoq édi ve bizler bu şüretqa aşlā rızā érmes érdük. (...)

(...) Benim ve bana candan baġlı adamların bu barıştan hiç haberleri yoktu ve biz bu şekle hiç razı değildik. (...)

y. 35b/8, 74a/5

(...) Üç tört künden soñ biziñ muḥālif bégler, kim 'Alī Dost ve Qanber 'Alī Sallaḥ tavābi' ü lavāḥıqı bile bolġaylar, yaraş sözini araġa sala kırıştiler. (...)

(...) Üç dört günden sonra, bizim muhalif beyler, Ali Dost ve Kanber Ali Sellah ve onlara baġlı olanlar, barış sözünü araya koymaya başladılar. (...)

yaraş- < ET yaraş- (ED, 972a) uzlaşmak, barış yapmak

y.-ıp 108b/2

(...) Hālā kim Oş ve Margīnān ve Özkend ve kirgen vilāyet ü él ü ulus éliginizdedür, fi'l-hāl barıp Oş'qa kirip qurğanlarını bérkitip Sultān Aḥmed Tenbel'ğa kişi yiberip yaraşıp Moğulnı urup çıxarıp vilāyetlerni aḡa ini ḥişşa qılın. (...)

(...) Uş, Merginan, Özgend ve idarenize girdiğinde vilayet ve halk hala elinizdedir, hemen gidip Uş'a girip kurganları sağlamlaştırıp, Sultan Ahmed Tenbel'e adam gönderip, barışıp, Moğulu vurup çıkarıp, vilayetleri iki kardeş bölüşün. (...)

yaraşa < layık

y. 51a/1

(...) Bizniñ bile bolğan béglerini hem ferāḥver-i ḥālleriga yaraşa terbiyet ü şefaḡat qıldım. (...)

(...) Bizim ile olan beylere de, vaziyet ve liyakatlerine layık ihsan ve şefkat gösterdim. (...)

y.-ıp 27b/3, 35b/14

(...) İkinçi qız Bike Bégim édi. Sultān Ḥüseyn Mīrzā Ḥişārnı muḥāşara qılḡanda Ḥaydar Mīrzā atlıq oḡlıḡa kim Sultān Ebū-Sa'īd Mīrzāniñ qızı Pāyende Sultān Bégimdin tuqqandur, alıp yaraşıp Ḥişārnıñ üstidin qoptı. (...)

(...) İkinci kızı Bike Begim idi. Sultan Hüseyin Mirza, Hisar'ı savunduğunda , bunu Sultan Ebu Said Mirza'nın kızı Payende Sultan Begim'den olan Haydar Mirza adlı oğluna alıp, barışıp Hisar'ın üstünden çekilmişti. (...)

yarım < ET yarım (ED, 968b) yarım, buçuk

y. 12b/5, 34b/9, 35a/1, 50b/4, 60a/2, 83a/8, 84a/2, 93b/13, 102b/9, 104b/4, 116a/12, 118a/1

(...) Bir yarım yıl, iki yılga yavuşḡa pādşāhlıq qıldı. (...)

(...) Bir buçuk , iki sene kadar padişahlık etti. (...)

y.+1 60b/8, 113a/11

(...) At savutup atğa boğuz béríp tün yarımı naqāre vaqtıda Tenük Ābdın atlanıldı.

(...)

(...) Atları dinlendirip, ata yem verip, gece yarısı, nekkare vaktinde Tenük Ab'dan hareket edildi. (...)

y.+1dın 90a/11

(...)Yarımıdın köprek yayap oq kélildi. (...)

(...) Yarısından fazlası yaya geçildi. (...)

y.+1ğa 40b/2

(...) Mırşāh Qoçını andaq çaptılar kim boynınıñ yarımığa yavuş çapılıp édi ġāyataş, şehregi késilmeýdür édi. (...)

(...) Mırşah Koçın'ı da öyle vurdular ki, boynunun yarısına kadar kesilmiş ve yalnız büyük şah damarı kalmıştı. (...)

y.+nı 90b/1

(...) Sudın şimāl sarığa kim ötülde, yağıdın uçraştuk, velī yeke yarımını [tāleb] tüşürgüçi yalañaçlağıçı tamām bu şüm Moğul édi. (...)

(...) Suyun kuzey tarafına geçildi, düşmandan kurtulduk fakat burada da yarısı dağınık adamlarımızı düşüren ve soyan bu uğursuz Moğul idi. (...)

yarmaş- tırmalaşmak

y.-tuk 95b/1

(...) Soğdñnñ uluq şāhcūylarıǵa qarangū kéçede urunup yol éttürüp yüz teşvīş bile tañ atqanda H̄āce Dīdār'dın ötüp sūnnet vaqtıda Qarbuğ Puştesi'ǵa yarmaştuk. (...)

(...) *Karanlık gecede, Soğd'un büyük arıklarından çabalanıp, yolumuzu kaybedip, bin zorlukla sabahleyin Hoca Didar'dan geçip, sūnnet vaktinde Karbug Dağı'na tırmandık. (...)*

y.-ay 115a/12

(...) Tağqa yétkendin soñra bir pāre oqnı belimge sançıp tağqa yarmaşay. (...)

(...) *Dağa vardıktan sonra, bir miktar oku belime sokup, dağa tırmanırım. (...)*

yasa- < ET yasa- (ED, 974a) yapmak; düzenlemek

y.-p 31a/14, 34b/14, 37b/7, 44a/4, 66a/3, 66a/4, 66b/4, 66b/7, 69b/6, 69b/12, 70a/5, 89a/8, 89a/14, 89b/1, 100a/9, 100b/6

(...) Buḥār[ā]ǵa yavuq yétken bile Sulṭān'Alī Mīrzā ve Tarḥan bégleri yasap çıqtılar. (...)

(...) *Buhara'ya yaklaştığında, Sultan Ali Mirza ve Tarhan beyleri karşı çıktılar. (...)*

yasal yasa-/ yapılmak, düzenlenilmek

y. 66b/4, 69b/12, 89a/8, 100a/9, 106a/7

(...) Bīş-Ként bile Sām Sīrek'niñ arasında baranǵār u cavanǵar yasal yasap dīm kördile[r]. (...)

(...) *Biş Kent ile Sam Sirek'in arasında sağ ve sol kol saflarını düzenlenip, dim gördüler. (...)*

y.+da 100b/3, 100b/13

(...) Āhīr ġālibā mundaq qarār tapdı kim çerģede birisi yuqqa[rı] turğay yasalda yana biri uçqa çıqqay. (...)

(...) Nihayet şuna karar verildi: Birisi kuşatma avında başta duracak ve diğeri de safta başa geçecek. (...)

y.+ıdm 107a/1

(...) Tenbel özi yana bir kişibile yasalıdın eşiklig törlüg ilgerirek “Ur! Ur!” dép turuptur, velī éli ekşer yanlarını bérıp qaçay qaçmay dégen dék ayıp turupturlar. (...)

(...) Tenbel’in kendisi, bir adamı ile birlikte, saftan bir az ileride: “Vur, vur” diyordu fakat adamlarının çoğu yan dönüp, “kaçalım mı kaçmayalım mı” der gibi duruyorlardı. (...)

y.+m 109b/1

(...) “Bu kişi ħod cezm tuyuptur. Yasalrı buzmay yaruqta oq yétip barsaq münāsibdür.” (...)

(...) “Bu adam kesinlikle duymuştur. Safları bozmadan, aydınlıkta gitmemiz uygun olur.” (...)

yasan- hazırlanmak

y.-ıp 61b/9, 61b/12

(...) Bolğan yigitler yasanıp çıqtılar, maħalāttın ilgeri kélgeni qoymadılar. (...)

(...) Mevcut yiğitler hazırlanıp, çıktılar ve (düşmanı) mahallelerden daha ileriye bırakmadılar. (...)

yasaq < *yasa-q* kanun, nizam; idam

y.+a yét- 16b/4

(...) Bu fursatta Dervîş Gāv atlıg Andicānnıñ erbābıdın nā-münāsib söz aytqan üçün yasaqa yétti. (...)

(...) Bu sırada, Andican'ın ileri gelenlerinden Derviş Gav adlı biri, uygun olmayan söz söylediği için, idam edildi. (...)

yasat- < düzenlemek

y.-ıp 34b/13, 97b/12, 103a/8

(...) Qunduzdın üç tört yıgaç qoyıraq tüşkende Hüsrev Şāh bolğan kişisi bile yasatıp Qunduzdın çıqıp ara qonup Bedī'üzzamān Mīrzā ve bu çérignıñ üstige yasap keldi. (...)

(...) Kunduz'dan üç dört yıgaç kadar aşağıda bir yere geldiğinde, Husrev Şah mevcut adamlarını düzenleyip, Kunduz'dan çıkıp, ertesi gün Bediüzzaman Mirza ve bu askerin üstüne yürüdü. (...)

yassı < ET yası (ED,973b) yassı, düz

y. 97b/11

(...) Qāsım Bég'niñ mübālağası cihetidin Noyan Kōkeldaş'niñ bir uluq yassı qılıçını kim Semerqand'ta özi üçün yasatıp édi, Tenbel'ğa yiberildi. (...)

(...) Kasım Bey'in ısrarı üzerine, Noyan Kōkeltaş'ın Semerkand'da kendisi için yaptırmış olduğu büyük yassı kılıcı alıp, Tenbel'e gönderdim. (...)

yaş < ET ya:ş (ED, 975b) yaş

y. 8b/6, 8b/8, 8b/9, 9a/6, 9a/8

(...) Méndın iki yaş uluq édi. (...)

(...) Benden iki yaş büyük idi. (...)

y.+ı 13a/2

(...) Egerçi yaşı kiçik érdi, tüzüki ve zabtı u rabtı bisyār yahşı édi. (...)

(...) Gerçi yaş olarak küçük idi ise de, idaresi, zapt ve raptı pek iyi idi. (...)

y.+ıda 18a/9, 27a/5

(...) Mîrzâ hayâtıda on üç yaşıda Ténri rahmetiğa bardı. (...)

(...) Mirza hayatta iken, on üç yaşında Tanrı rahmetine kavuştu. (...)

y.+ımda 20a/4, 20b/6

(...) Bêş yaşımda Semerqandğa kélgende Maņa qoyup édiler. (...)

(...) Beş yaşımda, Semerkand'a geldiğimde, bana nişanlamışlardı. (...)

y.+ta 1b/2, 13a/2, 85b/7, 86b/7, 97a/8, 102b/8

(...) Ol maħalda bu Hüdäyberdi yégirme bêş yaşta érdi. (...)

(...) O zaman bu Hundayberdi Timurtaş yirmi beş yaşında idi. (...)

yaşa- < ET yaşa- (ED, 976b) yaşamak

y.-r 6b/4, 25b/2, 30a/14, 97a/13

(...) Qırq üç yaşar édi. (...)

(...) Kırk üç yaşında idi. (...)

y.-sa 118b/2

(...) Dédim kim kişi eger yüz [ü] eger miñ yaşasa, āhır ölmek kérek. (...)

(...) “İnsan eğer bin sene bile yaşasa sonunda ölmek gerek. ” dedim. (...)

yaşlıq < ET ya:şlıġ (ED, 978a) yaşlı

y. 85a/13, 85a/14, 85b/9

(...) On yéti on sekiz yaşlıq bī- tecrübe oġlan [kişi] édi. (...)

(...) On yedi on sekiz yaşlı tecrübesiz oġlan idi. (...)

yaşun- saklanmak, gizlenmek

y.-up 117a/9

(...) Muḥammed Bāqır Bég bu sarı tüşüp yaşunup yürüydür ékendür. (...)

(...) Muhammed Bakır Bey bu tarafa gelip, gizlenip yürüyormuş. (...)

y.-ġalı 117b/4

(...) Baya kün tüşte körġen yerdin yana bir yerge yaşunġalı baradur ékendür. (...)

(...) Öġleyin gördüğümüz yerden, başka bir yere gizlenmek için gidiyormuş. (...)

yaşur < ET yaşur- (ED, 979b) gizlemek

y.-ay 118a/11

(...) Uşbu mukālemede édük kim Yūsuf éki tizi bile allımda yükünüp ayttı kim “Né yaşūray?” (...)

(...) Böyle konuşurken, Yusuf gelip, önümde iki dizi üzerine çöküp: “ Ne gizleyeyim?” (...)

y.-upturlar 116a/12

(...) Bular ġadr maqāmıda bolup yaşurupturlar. (...)

(...) Onlar bana ihanet edip, gizlemişler. (...)

yaşurun < *yaşur-(X)n* gizli

y. 30a/5

(...) Mundaq haber néçük yaşurun qalur? (...)

(...) *Böyle bir haber hiç gizli kalır mı? (...)*

yat < ET ya:t (ED, 882b) yabancı

y. 85a/8, 101a/14

(...) Han dadamnıñ eşkige barsam gāhī bir kişi bile gāhī éki kişi bile barur édim, velī yaḥşılıqı bu édi kim yat émes édiler, tuqqan édiler. (...)

(...) *Han dayımın kapısına gittiğim zaman, bazen bir ve bazen de iki adam ile giderdim, iyi ki, yabancı değillerdi, akrabalarandı. (...)*

y.+dın 105b/4

(...) İş vaqtıda uçaşqanda biribir laftını aytqanda yana biri ol ma'hūd lafzını aytqay tā bu ʔarīq bile él yağıdın ayrılğay ve özini kişini yatdın farq qılğay. (...)

(...) *İş vaktinde karşılaştıkları zaman, biri bir kelimeyi söylediğinde, diğeri de onun karşılığı olan kelime ile cevap verir. Bu şekilde dost düşmandan ayrılır ve kendi adamı yabancından fark edilir. (...)*

yat- < ET yat (ED, 884a) yatmak

y.-ıp 106b/6

(...) Qaravul yoq, çaṇdavul yoq, ġāfil yatılıp édi. (...)

(...) *Öncü yok, bekçi yok, dalgın yatılmıştı. (...)*

y.-qan 110a/5

(...) Seyyid Qāsım ihtiyāṭ qılmay ġāfil yatqan ékendür. (...)

(...) *Seyid Kasım olabilecek şeyleri hesaba katmayarak dalgın yatmıştır. (...)*

yatmaqlıġ yatmak eylemi

y.+1 110a/9

(...) Egerçi mundaq gaflet bile yatmaqlıġı köp nā-serdārāne édi. (...)

(...) *Gerçi böyle bir dalgınlığa yatması (düşmesi) çok iyi değildi. (...)*

yavuġ < ET yağuk (ED, 901a) yakın → yavuq

y.+1daġı 80a/6

(...) Tüş vaqtıda Sultān ‘Alī Mīrzā[nıñ] bég ü bégatıġa yigit yelenige hīç kimge haber qılmay hīç kim bile kēneşmey bir néçe yavuġıdaġı kiçik kirim bile Çārreh Dervāzesi’din Baġ-ı Meydān’ġa Şeybānī Hān qaşıġa bardı. (...)

(...) *Öġle vakti, Sultan Ali Mirza’nın beyleri ve yiğitlerinden hiç kimseye haber vermeden ve hiç kimseye danışmadan, yakınlarından birkaç küçük kişiyle, Çarreh Kapısı’ndan çıkıp, Baġ-ı Meydan’a, Şeybani Han’ın yanına gitti. (...)*

y.+1daġılar 9a/5

(...) Bégim ve bégimniñ yavuġıdaġılar tanımadılar. (...)

(...) *Begim ve Begim’in yanındakiler beni tanımadılar. (...)*

y.+1ġa 104b/2, 17b/3, 17b/7

(...) Hān Ahsī yavuġıġa kélip néçe qatla uruş saldı. (...)

(...) *Han, Ahsi yakınlarına gelip, birkaç defa savaştı. (...)*

y.+umdaġı 24b/3, 91a/2

(...) Bêş-altı aydın son Ĥasan Ya‘qūbnıñ mizācı münħarif bolup ménıñ yavuğumdağı kişi-qara bile yaman ma‘āş qıla kirişti. (...)

(...) Beş altı aydan sonra Haşan Yakub’un tavrı sapmış olup benim yakınımıdaki kişilere ve diğer adamlara karşı kötü davranmaya başladı. (...)

y.+umdağılar 92a/9

(...) Yana ba‘zı yavuğumdağılar oq atadur édiler. (...)

(...) Bazı yakınımdaykiler ok atıyorlardı. (...)

yavuq < değıştirmek

y.-apturlar 30b/10

(...) Andaq kim ölügnıñ keşretidin üç yerde ĥar-gāhnı yavuqapturlar. (...)

(...) Öyle ki, ölülerin çokluğundan, üç defa çadırın yerini değıştirmiştirler. (...)

yavuq < ET yağuk (ED, 901a) yakın → yavuğ

y. 3b/3, 4a/1, 12a/12, 16a/10, 17b/9, 21b/12, 28b/4, 31b/11, 32a/13, 33b/2, 37b/6, 38a/11, 39a/8, 40b/2, 45b/8, 45b/11, 46a/12, 57a/10, 60a/2, 61b/3, 64b/8, 66a/6, 67a/6, 73a/8, 79a/1, 85a/7, 89a/11, 89b/3, 91b/13, 93b/13, 95a/3, 99b/3, 102b/4, 103a/3, 106a/8, 109a/14, 113a/12, 115a/8, 115b/2, 116b/5, 118a/2, 119a/7

(...) Aq kéyik yavuq tapılır. (...)

(...) Ak geyik yakın bulunur. (...)

y. bol- édi 32b/9

(...) Çün qış yavuq bolup édi, él aşlıq tölükini tamām köterip édiler. (...)

(...) Kış yaklaşmıştı, halk kırdaki mahsulleri tamamen toplamıştı. (...)

y.+ça 52a/3

(...) Méniñ bile Semerqandta bég ü beyik yaǵşı u yaman miñge yavuşça kişi qalıp édi. (...)

(...) Semerkand'da benim ile iyi kötü bine yakın adam kalmıştı. (...)

y.+dın 57a/8

(...)Velī barıp Şaburgānnı yavuşdın hem qapay almadı. (...)

(...)Veli, Şaburgan'ı yakından kuşatamadı. (...)

y.+ğa 50b/4

(...) Bir yarım yıl, iki yılga yavuşğa pādşāhlıq qıldı. (...)

(...) Bir buçuk iki seneye yakın padişahlık etti. (...)

y.+ğdın 43b/8

(...) Taşqarı savuqta teşvīş tartqunça şehriñ yavuşğıdın qopup bir qurganda qışlaq salmaq kérek. (...)

(...) Dışarıda soğukta eziyet çekmektense, şehrin yakınından kalkıp, bir kurganda kışla yapmak gerek. (...)

y.+ı 86a/5

(...) Semerqand fethidin soñ Şāvdār u Soğd u tümenāt yavuşğı qurğınlar birer birer maña rücū‘ qıla başladılar. (...)

(...) Semerkand alındıktan sonra, Şavdar, Soğd ve tümenlerin yakınındaki kurgınlar birer birer bana eklenmeye başladılar. (...)

y.+ıda 82b/13

(...) Ҳамза Сулҳан биле Меҳдї Сулҳан тавāби‘ у лавāһиқи биле Семерқанд’нїн явуғида Бўдене Қоруғи’да олтуруп ёди. (...)

(...) Hamza Sultan ile Mehdi Sultan, adamları ile, Semerkand’ın yakınında, Būdene Korusu’na yerleşmişlerdi. (...)

y.+ıgā 62a/1, 83a/9, 91b/6, 93b/12, 108a/2

(...) Ол аҳшам ёл ҳабәрдār болуптур дёп қурганнїн явуқиға кёлмеҗ Ҳан Ҳуртїдїн оқ җанїлды. (...)

(...) O akşam, halk haberdar olmuştur diye, kurganın yakınına gitmeden, Han Yurdu’ndan geri dönüldü. (...)

y.+ıgāça 106a/9

(...) Кїшїсини Ҳākān Дervāзеси’нїн явуқиғача тўшўре [тўшўре] бардїлар. (...)

(...) Adamlarını Hakan Kapısı’nın yakınına kadar, atlarından düşüre düşüre, vardılar. (...)

y.+ıta 39a/2

(...) Ушбу фурсатта Ҳўāце Мўнїр Ушїнїн енгїзи биле Ҳўāце Ебў’л Мекārим ве Андїцāн бёглеридин Веҗс Лāғарї ве Муҳаммед Бāқир ве җана Қāsım Дулдыҗ ве Бaysungur Мїрзāнїн бир пāре ичкїлеридин Бухār[ā] ўстїге ılgadılar явуқїта Бухār[ā]дағїлар ҳабәр-дār болдїлар. (...)

(...) Bu sıralarda, Hoca Münir Uşı’nın teşviki ile, Hoca Ebülmekarim, Andican beylerinden Veys Lagari, Muhammed Bakır ve diğer bazı yiğitler, Kasım Dulday ve Baysungur Mirza’nın bir kısım yakınlarından mürekkep akıncıları Buhara üzerine gönderdiler. (...)

y.+ları 80b/3

(...) Bā‘zı yavuqları keyfiyyetni anlap Mīrzā’nı alıp qaçmaq hayālī qıldılar. (...)

(...) Bazı yakınları vaziyeti kavrayıp, Mirza’yı götürüp kaçmak istediler. (...)

y.+ta 31b/12, 109b/2

(...) Hātırğa yétti kim “Ara munça yavuş bolğanda hān çün ata-ağadurlar, barıp mülāzemet qılsam, ötken küdürerler ref‘ bolsa, yıraқта yavuşta eşitür körerge yahşı bolğay” dép kélip Şāhruhiyyedin taşqarı Haydar Bég salğan bağda hānga mülāzemet qıldım. (...)

(...) “Mademki arada mesafe bu kadar yakındır ve Han da babamın ve ağabeyimin yerindedir, gidip bağlansam ve geçmişteki kırgınlıklar ortadan kalksa, uzakta ve yakında bunu işiten ve görenler için de iyi olur.” deyip gelip Şahruhiye’nin dışında, Haydar Bey’in yaptırdığı bağda hana bağlandım. (...)

y.+tur 46a/5

(...) Yana Semerqandnıñ Cenūbıda Bāğ-ı Çınārdur qal‘āğa yavuştur. (...)

(...) Semerkand’ın güneyinde Bağ-ı Çınardır kaleye yakındır. (...)

yavuşlaş- < yavuş-/Aş- yaklaşmak

y.-ıp 63a/14, 70b/6

(...) Ata vilāyeti, kim éki yılga yavuşlaşıp édi kim éligdin çıqıp édi, ténri ‘ināyeti bile zī‘lqa‘de ayda sene-i de yana müyesser ü musahhar boldı. (...)

(...) Baba vilayeti elden çıkalı iki seneye yaklaşmıştı, (1498) senesinin Zilkade (Arabi ayların şevval ile zilhicce arasında kalan on birincisi) ayında, Tanrının lütfu ile, tekrar alındı. (...)

y.-ur 45a/14

(...) Buḥārā ve Qara Kōlgeçe, kim otuz-qırq yıgaç yolğa yavuqlaşur, Kuhek Suyı bile ma'mūr u meZRū'dur. (...)

(...) Buhara ve Kara Kōl'e kadar otuz kırk yıgaç yola yaklaşıR, Kuhek Suyu ile bayındır hale gelmiş ve arşınlanmıştır. (...)

yavuuqraq < yavuq+rAk daha yakın

y. 108b/7, 115a/7, 115b/1

(...) Bular hem iḥtirāz qılıp yavuuqraq kélmediler. (...)

(...) Bunlar da çekinip daha yakın gelemediler. (...)

yavuş- < ET yağış- (ED, 908b) yakın olmak

y.-qay 48b/2

(...) Kōl Moğāk Öleñidür. Semerqanddın iki şer'īğa yavuşqay ğarb sarıdur, bir néme şimālğa māyıl. (...)

(...) Kōl Mogak çayırır. Semerkand'ın biraz kuzeyine doğru, iki yıgaç kadar yakın batı tarafındadır. (...)

y.-up 28b/13, 57b/6, 95a/9, 116b/14

(...) Nökeri yégirme miñge yavuşup édi. (...)

(...) Askeri yirmi bine yaklaştı. (...)

yavut- < ET yağıt- (ED, 899b) yaklaştırmak, yakına getirmek

y.-kap 18b/7 ?

(...) Bir nevbet Ḥazret-i H̱āce şoḥbetide ḥilāf-ı 'ādet ayağını yavutkap olturuptur.

(...)

(...) Bir defa Hoca hazretlerinin sohbetinde, adetin tersi ayağını yaklaştıırıp oturmuş.

(...)

y.-kan émeştür 18b/6

(...) Dérler kim hergiz H̡āce mecliside tizi birbir tizige yavutkan émeştür. (...)

(...) Derler ki Hoca'nın meclisinde dizini dizi ile yaklaştırmamıştır. (...)

yayaq < ET yağaq (ED, 887a) yaya

y. 32b/8, 42a/8, 66a/9, 66a/13, 70a/6, 78b/2, 90a/12, 92a/14, 92b/1, 96a/12, 97a/14, 104a/11, 107b/4, 112a/6, 113a/1, 113a/4, 114a/10, 118a/5

(...) Yolda kéltüredürgende yayaq qaçıp yüz teşvışler bile Ura Tepe ékende kéldi.

(...)

(...) Yolda götürülürken, Kanber Ali kaçıp, yaya olarak, bin zahmetle Ura Tepe'ye geldi. (...)

y.+ı 78b/5

(...) Ura Tepe'din Börk'ke Yaylağı yolu bile Sengzārga kéldük. (...)

(...) Ura Tepe'den, Bürke Yaya yolu ile, Sengzar'a geldik. (...)

y.+larnı 69b/12, 92a/4

(...) Yayaqlarnı tépr[e]tken bile ilgerigi atlıqları H̡āce Hızır'nın mescidige yığılıp kéldiler. (...)

(...) Yayaları kovduktan sonra, düşmanın ilerideki atlıları, toplu bir halde, Hoca Hızır'ın mescidine doğru yürüdü. (...)

y.+nı 66b/3, 113a/8, 118a/6

(...) Mén kişige bildürmey bu yayaqñı Velī Hazāñçı bile, kim uruşta maña tüşüp édi, bir yerde sahlap özüm sizge çapa kældim. (...)

(...) Ben başkasına duyurmadan, bu yayayı, savaşta elime düşen Veli Hazançı ile birlikte, bir yere gizleyip, kendim size koştum. (...)

y.+qa 112b/14

(...) Mīrzā Qulı Kökeldaş bir yayaqqa piyāzī yétkürdi. (...)

(...) Mirza Kuli Kökeltaş bir yayaya topuz isabet ettirdi. (...)

yayaqla- piyade gitmek

y.-p 92a/1

(...) Bolğan Öz]bekler yayaqlap zor kéltyrdiler. (...)

(...) Mevcut Özbekler piyade gidip zor getirdiler. (...)

yayıl- < ET *ya:d-(X)l-* (ED, 890a) yayılmak

y.-dı 30a/6

(...) Mundaq haber néçük yaşurun qalur? Fi-l-ḥāl barı şehr élige bu haber yayıldı.

(...)

(...) Böyle bir haber hiç gizli kalır mı? Derhal bütün şehir halkına yayıldı. (...)

yaylağ < ET yaylağ (ED, 981) yayla → yaylaq

y.+ıda 13a/6

(...) Ol fırsatta Sultān Aḥmed Mīrzā Ura Tepeniñ Aq Qaçğay dégen yaylağıda édi.

(...)

(...) O esnada Sultan Ahmed Mirza, Ura Tepe'nin Ak Kaçgay denilen yaylasında idi.

(...)

yaylaq < ET yayla:ğ (ED, 981b) yayla → yaylağ

y. 77a/6, 81b/10, 82b/8, 83a/11

(...)Yanıp Yār Yaylaq tüşkende Sulṭān 'Alī Mīrzā az kişi bile Semerqand'dın ılğap Hān Mīrzā bile Moğul çerigi[nin] üstige yéter. (...)

(...)Dönüp Yar Yaylak'a geldiğinde Sultan Ali Mirza, az askerle Semerkand'dan yürüyüp, Han Mirza ile Moğul askerinin üstüne gelir. (...)

y.+lar 5a/13

(...) Fergāna vilāyetinin girdā-girdi tağlarında yaḥşı yaylaqlar bar tabulğu yığaçı bu tağlarda bolur özge hīç yérde bolmas tabulğu bir yığaçıdır, postı qızıl. (...)

(...) Fergana vilayetinin etrafındaki dağlarda güzel yaylalar var, kızıl söğüt (tabulgu) ağacı yalnız bu dağlarda bulunur; diğer yerlerde bu ağaca tesadüf edilmez. (...)

y.+larğa 60a/6

(...) Āḥir uşbu tereddüd u tefriqa bile Ura Tépeniñ cenüb tarafıdağı yaylaqlarğa barduk. (...)

(...) Sonunda bu tereddütle Ura Tepe'nin güney tarafındaki yaylalara gittik. (...)

y.+qa 81b/12, 82b/4

(...)Yārīdin ötüp Şunqarḥāne Tağı'dın aşıp Yār Yaylaq'qa kældük. (...)

(...)Yari'den geçip Şunkarhane Dağı'ndan aşıp, Yar Yaylak'a geldik. (...)

y.+tın 83a/8

(...) Bu qarār bile namāz-ı peşīndin soñ Yār Yaylaq'tın atlanıp kéçe tün qatıp yarım kéçe Hān yurtıǵa yéttük. (...)

(...) Bu kararla, öǵle namazından sonra, Yar Yaylak'tan hareket edip, bütün gece , gece yarısı Han Yurdu'na ulaştık. (...)

yaz < ET yaz (ED, 882) yaz, ilkbahar

y. 39a/4, 59b/10

(...) Sultān 'Alī Mīrzā bile körüşkende andağ muqarrer bolup édi kim yaz alar Buḡā[ā]dın, mén Andicāndın kélip Semerqandnı muḡāşara qılǵay biz. (...)

(...) Sultan Ali Mirza ile görüştüğümüzde, yaz onların Buhara'dan ve benim de Andican'dan gelip, Semerkand'ı savaş yapacağız. (...)

y.+ǵa 83b/1

(...) “Bā‘zı dédiler kim “Yazǵa alǵaybiz.” (...)

(...) “Bazıları yaza alırsız.” dediler. (...)

y.+ǵaça 71b/1

(...) Eger ol kişni uşol qışlaqta ötkerilse édi, köprek ihtimāli bu édi kim yazǵaça uruşsız oq buzulǵaylar édi. (...)

(...) Eğer bu kış o kışlakta geçirilse idi, (düşmanın) yaza kadar, savaşız, bozulacaklardı. (...)

y.+ıǵa 38b/11, 57b/11

(...) Bu sultānlar Semerqand işini ve mīrzālarınǵ eşikini müzebzeb körüp érte yazıǵa Şeybānī Hān qaşıǵa bardılar. (...)

(...) Bu sultanlar, Semerkand işinin ve mirzaların kapısının karışıklık içinde olduğunu görünce, ertesi yazına Şeybani Han'ın yanına gittiler. (...)

y.+lar 7a/5, 45b/1, 45b/4

(...) Mundaq uluq deryā aşlen zirā'attın ve 'imārettin artmas belk yazlar üç dört ay Buḥārāğa su yétmes. (...)

(...) Bu kadar büyük bir nehir olduğu halde, suyu ziraat ve imar için ancak yeterli gelir; hatta yazları Buhara üç dört ay susuz kalır. (...)

yaz- < ET ya:z- (ED, 983b) hata

y.+dım 112b/12

(...) Boynıdın yazdım. (...)

(...) Boynundan yaraladım. (...)

y.-ar érdi 19a/3

(...) Āḫirler tonbul bolğanlarıda qırğavul ve bödeneni piyāzī bile atıp kem yazar érdi. (...)

(...) Sonraları şişmanlayınca, sülün ve bıldırcını piyazı ile vururdu. (...)

yelen < ET yélin (ED, 930a) çabuk

y. 31a/10, 53a/6, 83a/1

(...) Barı bégler vü yigit yélen bile sözleşip sözni muña qoyduk kim Şeybānī Han Semerqand'nı yaqında alıp henüz él aña ve ol élge köñül tohtamaydurlar. (...)

(...) Bütün beylerle çabuk görüşüp, şu sözü söyledik: "Şeybani Han Semerkand'ı alalı çok olmamıştır; halk henüz ona ve o da halka gönülden bağlanmamıştır. (...)

y.+din 55a/6, 107b/13

(...) Nāşır Bég, Muḥammed ‘Alī Mübeşşir, H̱āce Muḥammed ‘Alī, H̱usrev Kōkeldaş, Nu‘mān Çehre munda tüştiler, yana hem yigit yelenđin ḥaylī kişi tüşti.
(...)

(...) Nasır Bey, Muhammed Ali Mübeşşir Hoca Muhammed Ali, Husrev Kōkeltaş ve Numan Çehre burada düştüler. yiğitlerden de epeyce adam vuruldu. (...)

y.+i 41b/13, 42a/8, 56b/2

(...) Bedī‘üzzamān Mīrzā şikestdin soñ talatıp aldurup yigit yelenđi ve yayaq yalañı bile Qunduzğa H̱usrev Şāhğa tarttı. (...)

(...) Bediüzzaman Mirza, mağlup olup, mal ve mülkü yağma edildikten sonra, etrafındaki yiğitleri, yaya ve çıplak adamları ile birlikte, Kunduz’a, Husrev Şah’a gitti. (...)

y.+ige 80a/5

(...) Tüş vaqıtıda Sulṭān ‘Alī Mīrzā[nıñ] bég ü bégatıga yigit yelenđige ẖiç kimge ḥaber qılmay ẖiç kim bile kēñeşmey bir néce yavuğıdağı kiçik kirim bile Çārreh Dervāzesi’din Bağ-ı Meydān’ğa Şeybānī Ḥan qaşığa bardı. (...)

(...) Öğle vakti, Sultan Ali Mirza’nın, beyleri ve yiğitlerinden hiç kimseye haber vermeden ve hiç kimseye danışmadan, yakınlarından birkaç küçük kişiyle, Çarreh Kapısı’ndan çıkıp, Bağ-ı Meydan’a, Şeybani Han’ın yanına gitti. (...)

yemden darı unundan yapılmış yemek

y. 117b/10

(...) Bir ayağ yemden āşnı [tapıp] keltürdi. (...)

(...) Bir çanak darı çorbası getirdiler. (...)

yé- < ET yé- (ED, 869b) yemek

y.-dim 119b/12

(...) Uşol kebābdın toyğunça yédim. (...)

(...) Bu kebaptan doyuncaya kadar yedim. (...)

y.-geli 109a/2

(...) Ba‘zığa yégeli dārū bérür édi. (...)

(...) Bazılarına yemek için bir ilaç verirdi. (...)

y.-mek 29a/14

(...) Yémek ve kéymeki şerfe bile édi. (...)

(...) Yemesi ve giyinmesi garip idi. (...)

y.-mekte 7a/3

(...) Kéymekte ve yémekte bī-tekellūf édi. (...)

(...) Giyinmekte ve yemekte gösterişsizdi. (...)

y.-meñiz 118b/7

(...) Dédiler kim “Ġam yémeñiz.” Ĥāce Aħrār méni sizge yiberdiler. (...)

(...) “Endişe etmeyiniz.” dediler. Hoca Ahrar beni size gönderdiler. (...)

y.-meydür 119b/11

(...) Éki kün bolup érdi kim hīç ta‘ām yémeydür édim. (...)

(...) İki günden beri hiç yemek yemiordum. (...)

y.-p 64a/8

(...) Bī-taḥṣīṣ bizniḡ közümiṣniḡ utrusıda bizniḡ atımıṣnı minip biziḡ tonumıṣnı kéyip biziḡ qoyumıṣnı yép yürügeyler. (...)

(...) *Bunların bizim gözümüzün önünde, bizim atımıza binip, bizim giyeceğimizi giyip ve bizim ekmeğimizi yiyip durmalarına kim tahammül edebilir. (...)*

y.-y 93b/8

(...) Aṇa yétti kim faqīr u miskīn [it] éti eşek éti yéy kırıṣtiler. (...)

(...) *O dereceye geldi ki, fakir ve miskinler köpek ve eşek eti yemeğe başladılar. (...)*

y.-yip 2b/2

(...) Andaq rivāyet qıldılar kim bir qırğavulnı işkenesi bile dört kiṣi yéyip tükete almaydur. (...)

(...) *Ancak şöyle söylenir bir sülünün butunu dört kiṣi yese, bitiremezmiş. (...)*

yédür- *yé-dŪr-* yedirmek

y.-di 109a/4

(...) İldiz dék némeni hem bir qatla yedürdi. (...)

(...) *Bir defa da kök gibi bir şey yedirdi. (...)*

yégirme < ET yégirmi (ED, 915b) yirmi

y. 19a/6, 19a/7, 24a/4, 61a/1, 61a/2, 75a/11, 83b/2, 84b/13, 92b/9, 92b/9, 97a/12, 97a/12, 101b/12, 101b/12, 113b/6, 114a/12, 114a/12, 119a/7

(...) Méniḡ bile on on beṣ yégirme kiṣi bolḡay édi. (...)

(...) *Benimle on on beṣ veya yirmi kadar adam vardı. (...)*

yégirme altı < yirmi altı

y. 13a/9

(...) Bu yüz yégirme altı yıgaç yolını dört künde çapadur. (...)

(...) Bu yüz yirmi altı yıgaç yolu dört günde katetti. (...)

yégirme bés < yirmi beş

y. 13a/2, 24a/4, 48b/8, 4a/2, 4a/3, 60b/5

(...) Ol maħalda bu Ĥudāyberdi Timurtaş yégirme bés yaşta érđi. (...)

(...) O zaman bu Hudaberdi Timurtaş yirmi beş yaşında idi. (...)

yégirme miñ < yirmi bin

y.+ge 28b/13, 32a/13, 35a/7

(...) Qāsım Bég barıp yégirme miñge yavuq qoy ve miñ-miñ bés yüz at alıp çerig élige üleşti. (...)

(...) Kasım Bey varıp yirmi bine yakın koyun ve bin bin beş yüz at alıp, askere paylaştırdı. (...)

yégirme tört < yirmi dört

y. 60b/5

(...) Bu yer bile Mergīnān arası taħmīnen yégirme tört yégirme bés yıgaç bolğay éđi.

(...)

(...) Bu yer ile Merginan arası tahminen yirmi dört yirmi beş yıgaçlık bir yoldur.

(...)

yégirmiçe yirmi kadar

y. 115a/9

(...) Sağdağımda hem yégirmiçe oq bar édi. (...)

(...) Ok kılıfımda da yirmi kadar ok vardı. (...)

yégülük yiyecek

y. 117a/14

(...) Körüp sorup ‘ināyet [ü] şefaqt sözler aytıp va‘deler qılıp istimāletlar bérıp yiberdim kim argamçı ve orğaq ve baltu ve su kéçmek esbābı ve at boğzı ve yegülük ve, eger müyesser bolsa, at hem kéltürgey. (...)

(...) Görüşüp soruşturdıktan sonra, inayet ve şefkat sözleri söyleyip, vaatlerde bulunup avutup, urgan, orak, balta ve suyu geçmek için lazım olan esbabla birlikte atlara yem ve kendimize yiyecek getireceğiz. (...)

yéñil hafif, kolay

y. 71b/3, 72b/10

(...) ‘Aceb yeñil ve bī-māsike merdek édi! (...)

(...) Acayıp hafif ve düşüncesiz bir adamdı. (...)

yéñilrek < yeñil+rAk hızlıca, çabucak

y. 88b/6

(...) Bizniñ bir tuğluq kişi yéñilrek yanıp hāndekke kırıptür. (...)

(...) Bizim bir alay kadar adamımız çabucak dönüp, hendeğe girmiş. (...)

yél < ET yé:l (EDPT, 916b) yel, rüzgar

y. 4b/3, 4b/4, 4b/5

(...) Hemîşe bu deştte yél bardur. (...)

(...) *Buraya daima rüzgar gelir. (...)*

y.+ge 4b/5

(...) Merğînānga kim şarqîdür, hemîşe mundın yél barur Hocendğa kim ğarbîdür dāyim mundın yél kélür tünd yélleri bar dérler kim bir néçe dervîş bu bādiyede tünd yélge yoluqup birbirni tapa almay. (...)

(...) *Çölün kuzeyinde bulunan Merginan ile, batısında olan Hocend'e buradan daima rüzgarlar gelir. Rivayete göre, birkaç derviş bu çölde rüzgara tutulup birbirlerini bulamamışlar. (...)*

y.+i 98a/5

(...) Bu nevāhîde Hā-Dervîş yeli öksümes, hemîşe tünd qopar. (...)

(...) *Bu civarda Ha-Dervîş rüzgarı eksik olmaz; daima şiddetli eser. (...)*

y.+leri 4b/5

(...) Merğînānga kim şarqîdür, hemîşe mundın yél barur Hocendğa kim ğarbîdür dāyim mundın yél kélür tünd yélleri bar dérler kim bir néçe dervîş bu bādiyede tünd yélge yoluqup birbirni tapa almay, Hāy dervîş hā dervîş déy déy tamām helāk bolurlar. (...)

(...) *Bu çöl hep rüzgarlıdır ve kasırgalar olur. Çölün kuzeyinde bulunan Merginan ile, batısında olan Hocend'e buradan daima rüzgarlar gelir. Rivayete göre, birkaç derviş bu çölde kasırgaya tutulup ve birbirlerini bulamadan, "Ha dervîş, ha dervîş!" diyerek, ölmüşlerdir. (...)*

yér < ET yé:r (EDPT, 954a) yer

y. 18a/5, 19a/9, 28b/10, 48a/13, 48a/13, 50a/3, 60a/1, 60b/4, 78a/4, 93a/2, 99a/3, 112a/5, 113b/14, 117b/14

(...) Çağır içmes künleri basîñni güzere yér érdi. (...)

(...) Şarap içmediği günlerde neşesiz olurdu. (...)

y.+de 4a/6, 5a/14, 8a/1, 8a/5, 26a/13, 30b/10, 31a/14, 34a/13, 36b/1, 47a/13, 48b/14, 59a/10, 60a/7, 60b/6, 70b/11, 96b/6, 67b/13, 72b/1, 73a/6, 102b/3, 103a/2, 103b/1, 108b/10, 112a/4, 117a/6, 117b/1, 118a/5, 118a/6, 118b/8, 119a/11, 119b/11

(...) Maşâf ve uruşları üç maşâf uruştı evvel Yûnus Hân bile Andicänniñ şimâl tarafıda Seyhûn deryâsınıñ yaqasında Teke Sekritgü dégen yérde. (...)

(...) Meydan savaşları: Üç meydan muharebesi yaptı, tiki, Yunus Han ile, Andican'ın kuzey tarafında, Seyhun nehrinin yakasında, Teke Sekritgü adlı yerde yaptığı muharebedir. (...)

y.+din 2a/11, 8a/3, 16b/14, 45b/11, 61a/3, 62b/4, 67a/11, 83b/11, 86a/11, 92b/14, 98b/11, 102b/14, 108a/6, 112a/6, 113a/2, 116b/9, 117a/10, 117b/4, 117b/14, 119a/5

(...) Köprügidin özge yérdin kéçip bola almas. (...)

(...) Köprüden başka yerden geçilemez. (...)

y.+dür 5a/10, 49b/4

(...) Kemābraq yérdür. Bahârı hûb bolur. (...)

(...) Suyu az yerdir. Baharı iyi geçer. (...)

y.+ge 16a/11, 24b/9, 42a/2, 47b/3, 54b/12, 67a/11, 67b/8, 96a/12, 95b/5, 103a/4, 106b/5, 112a/10, 115a/14, 116b/5, 117a/5, 117b/4, 119b/14

(...) Qaçarda tağ yolığa uçrap éniş ve uçma yérge yoluqup özi teşvîş bile bu uçmadın tüştü, köp éli bu uçmada žāyi‘ boldı. (...)

(...) Dağ yollarından kaçıp, kayalık ve uçurumlara tesadüf edip, zorlukla buralardan indi ve birçok adamı da bu uçurumlarda telef oldu. (...)

y.+i 3b/11, 3b/11, 67a/10, 103a/13, 108a/6, 108b/11, 109a/5

(...) Uzunluğı tahmīnen on qarı bolğay, bülendlığı ba‘zı yéri kişi boyı, pestlığı ba‘zı yéri kişinin bélice bolğay. (...)

(...) Yüksekliği tahminen on karıdır. Yüksekliği bazı yerlerinde bir insan boyu kadardır; alçak kısmı, bazı yerlerinde bir insan beline gelir. (...)

y.+ide 86b/13, 100b/7, 10a/9

(...) Bā‘zılar kim kömek yiberdiler, mu‘tad bihi kömek émes édi, néçük kim her qaysı öz yeride meşrūh mezkūr bolğusıdur. (...)

(...) Bazıları yardım gönderdilerse de, bu yardım değildi. Bunların hepsi de, yeri gelince, söylenilecektir. (...)

y.+idin 107b/6

(...) Her yeridin kéçip bolmas. (...)

(...) Her yerinden geçilemez. (...)

y.+idür 58b/14

(...) Hocend muhaqqar yéridür. (...)

(...) Hocend küçük bir yerdir. (...)

y.+ige 40b/5, 111b/4

(...) Bir pāre ebdān yigitlerni ve piyādelerni mī‘ād yérige yiberildi. (...)

(...) Bir miktar iyi yiğit ve yaya kararlaştırılmış olan yerine gönderildi. (...)

y.+imiz 81a/8, 99b/5

(...) Biz şehir ü vilāyettin mahrūm, barur turar yerimiz nāma‘lūm. (...)

(...) Biz şehir ve vilayetten mahrumduk; gidecek ve kalacak yerimiz belli değildi.

(...)

y.+imizdin 60a/9

(...) Barur turar yerimizdin ve qılur qılmas işimizdin isti‘lām u istifsār qılıp müteessir bolup bizniñ hālimizğa riqqat qılıp fātiha oqup bardı. (...)

(...) Gideceğimizi yerimizden ve ne yapacağımızı soruşturup, müteessir oldu ve halimize acıyıp bizim halimize dua edip gitti. (...)

y.+ler 71a/2

(...) Bu nevāhī yahşı avlaq yerler bolur. (...)

(...) Buralarda iyi av yerleri vardır. (...)

y.+lerde 47a/6

(...) Özge tamām yerlerde taşdın sütünlardur. (...)

(...) Bütün diğer yerlerde taştan sütunlardır. (...)

y.+lerge 5b/2, 92a/14

(...) Özge yerlerde yayaq yürülür édi. (...)

(...) Diğer yerlerde yaya yürünürdü. (...)

y.+lerini 43b/11

(...) Qurğanğa kirip öy ve képe yérlerini ta'yın qılıp ustākār u muḥaṣṣıl qoyup yurtqa kældük. (...)

(...) Kurgana girip, ev ve kulübe yerlerini belirleyip, bunları yapacak adamlar ile tahsildarlar bırakıp yurda döndük. (...)

y.+lerni 98b/9, 108a/4, 47b/8

(...) Hänni körgen zamān oq maña kérgen yerlerni Kiçik Han'ğa bérdiler. (...)

(...) Han, o zaman benim idareme girmiş olan yerleri küçük Han'a verdiler. (...)

y.+ni 18b/8

(...) Mīrzā qopqandın soñ Hāzret-i H̱āce buyurupturlar kim Mīrzā olturğan yérni baqqaylar. (...)

(...) Mirza kalktıktan sonra, Hoca hazretlerinin emri ile, Mirza'nın oturduğu yere bakmışlar. (...)

y.+niñ 48a/13, 71a/5

(...) Bu yérniñ şerfesini közlep Semerqand muḥāṣarasıda néçe maḥall munda olturulup édi. (...)

(...) Bu yerin elverişli olduğunu gözleyip, Semerkand kuşatmasında birkaç kere burada oturmuştum. (...)

yerlig < ET yé:rlig (ED, 967b) yerli

y. 82b/10, 100b/7, 111b/4

(...) Uruşqa ta'yın bolğanlarnı yerlig yerige turğurup meşveret qılmaqqa atamnıñ gūr-ḥānesiğa kélip tüşüp Cihāngīr Mīrzā'nı hem tiledim. (...)

(...) Savaş için görevlendirilen yiğitleri yerli yerine bırakıp, konuşmak için, babamın türbesine gelip Cihangir Mirza'yı da oraya çağırttım. (...)

yeşil yeşil

y. 103a/9

(...) Moğulça börkler, Hıṭāyī atlas ve sançma tikken tonlar ve Moğulça yeşil sağırlıq saqdaqlar ve égerler ve Moğulī atlar ve ṭavri ğayr-ı muqarrer zīb bile kēldi. (...)

(...) Moğul biçimi börkleri, çin atlasından işlemeli elbiseleri, Moğul biçimi yeşil sahtiyandan ok kılıfları, eğerleri, Moğul atları ile görülmemiş bir şekilde süslenmiş olarak, geldi. (...)

yét- < ET yét- (ED, 884b) yetişmek

y.-e (cölgesi yete) 103b/5

(...) Āhengerān cölgesi yēte Kīçik Ḥan'ın ve mēni ilgerirek ayırdılar. (...)

(...) Ahengeran ovasına yetişince, küçük Han ile beni daha ileri gönderdiler. (...)

y.-edür 118a/8, 119b/4

(...) Ḥanlar dēdiler kim “Bizniñ ḥāṭırımızğa hem yētedür kim Uşol yolğa bargan bolğay.” (...)

(...) Hanlar : “Biz de onun o tarafa gitmiş olacağını düşünüyoruz.” dediler. (...)

y.-er 11b/4, 16a/5, 54a/3, 77a/8, 106a/10, 115a/14, 117a/6

(...) Bu Bedaḥşān şāhları neseblerini İskender-i Filqosqa yéter dērler. (...)

(...) Dediklerine göre, bu Bedaḥşān şāhlarının soyları İskender Filkos'a yetişir. (dayanır) (...)

y.-erler 33b/11

(...) Teñige kirgen maħalda kéynidin yéterler, ança iş qıla almaslar. (...)

(...) Boğaza girdikleri vakit, ona yetişirler; fakat hiç bir şey yapamazlar. (...)

y.-ip 22a/1, 22b/9, 26b/5, 28b/9, 30b/12, 32a/4, 33b/14, 35b/5, 62a/14, 63b/13, 84a/3, 85a/3, 119a/7, 80b/4, 93a/11, 105a/3, 105a/3, 106b/7, 106b/13, 108b/6, 108b/9, 109b/2, 110a/5, 112a/4, 112a/7, 112b/2, 113b/7, 115b/2

(...) Qara Tiginde kéyindin yétip uruşılar. (...)

(...) Kara Tigin’de, arkalarından yetişip vuruştular. (...)

y.-iptür 105b/12

(...) Ba‘zı anıñ içidin kélgenler dédiler kim “Tenbel’niñ işi buz[u]lmaqqa yétiptür. Uşbu üç tört künde taħqıq buzulup yangusıdur.” (...)

(...) Onların içinden gelen bazıları: “Tenbel’in işi bozulmaya başlamıştır ve şu üç dört gün içinde mutlaka bozulup, geri dönecektir.” dediler. (...)

y.-keç 23a/12, 31b/8, 89b/3, 63b/9, 103a/3, 103a/5, 106a/8, 110b/12, 112a/7

(...) Yétkeç oq qurğannı bī-müzāyaqa tapşurdı. (...)

(...) Yetişince kurganı zorluk çıkarmadan teslim etti. (...)

y.-ken 15b/13, 16a/10, 17b/9, 31a/2, 37b/6, 39a/8, 59a/7, 66b/4, 68a/5, 70a/8, 84a/11, 85a/9, 90a/11, 109a/14, 109b/3

(...) Ol küni yigitler şūhlıq qılıp yétken bile oq qurğanınıñ taşıda yanı tām qoparıp saladurğan qurğanını aldılar. (...)

(...) O gün yigitler kendi başlarına hareket edip, yetişince hemen kurganın dış tarafında, henüz tamamlanmakta olan bir kurganı ele geçirdiler. (...)

y.-kençe 101b/4

(...) Dédim kim “Mundaq duşvârlıq bile tirilgünçe baş alıp étsem yahşı, bu nev‘
ḥãrlıq u zârlıq bile él bilgünçe ayaqım yétkençe kétsem yahşı.” (...)

(...) “Böyle zorluk içinde yaşamaktan ise, başımı alıp gitmek daha iyi ve böyle sefalet ve şikayet ile aleme karşı dolaşmaktan ise, ayağımın götüreceği yere kadar gidersem daha iyi.” dedim. (...)

y.-kende 17a/14, 18a/8, 32b/5, 33b/2, 36a/3 39a/6, 54b/12, 60b/10, 63a/6, 72b/6, 81a/13, 82a/4, 105a/9, 106a/10

(...) Yavuq yétkende haber-dâr boldılar. (...)

(...) Yaklaştıklarında haberdar oldular. (...)

y.-kendin 115a/11

(...) Tağqa yétkendin sonra bir päre oqnı belimge sançıp tağqa yarmaşay. (...)

(...) Dağa vardıktan sonra, bir miktar oku belime sokup dağa tırmanırım. (...)

y.-kenimizdin 72b/11

(...) Ağasının mundaq yéñil kétkenidin ve biziñ mundaq ıldam yétkenimizdin deng ü mütehhayyir bolup tura qaldı. (...)

(...) Ağabeyinin böyle kolayca gitmesinden ve bizim de bu suretle çabuk yetişmemizden, şaşırıp kaldı. (...)

y.-keniniñ 102a/10

(...)Yana bir kişi kélip Kiçik Han’nıñ yaqın yétkeniniñ haberini aytqaç Şâh Bégim ve Kiçik Han dadamnıñ sıjilleri Sulţân Nigâr Hanım ve Devlet Sulţân Hanım ve

mén ve Sulţān Muḥammed Ḥātīke ve Mīrzā Ḥan barça Kīçik Ḥan dadamğa utru çıqtuk. (...)

(...)Tekrar bir adam gelip, küçük Han'ın yaklaştığını haber verince, Şah Begim ve Küçük Han dayımın küçük kız kardeşleri Sultan Nigar Hanım, Devlet Sultan Hanım, ben, Sultan Muhammed Hanike ve Mirza Han, hepimiz Küçük Han dayımı karşılamaya çıktık. (...)

y.-key 67a/3, 68a/7

(...) Eger saydın oq atsalar şāyed kim faşılğa yétkey. (...)

(...) Eğer nehirde ok atsalar, belki de duvarına yetişmez. (...)

y.-medi 70a/12

(...) Baranğar bile irevülge pīşepīş uruş yétmedi. (...)

(...) Sağ kol ve öncüye, karşı karşıya harp yapma sırası gelmedi. (...)

y.-mes 36a/1, 45b/2

(...) Ḥüsrev Şāhnıñ munça ulğaymağığa munça ḥaddi yétmes işlerni qılmağığa Sulţān Ḥüseyn Mīrzānıñ iki qatla kélip anı ala almay yanmağı sebeb boldı. (...)

(...) Hüsrev Şah'ın bu kadar büyümesinin ve bu derece haddi olmayan işleri yapmasının sebebi, Sultan Hüseyin Mirza'nın iki defa gelip, Hisar'ı alamadan dönmesi idi. (...)

y.-miş 18b/13

(...) Egerçi hīç andaq bolmadı kim öziniñ éligi işke yétmiş [bolğay], velī dérler kim ba'zı ma'rekelerde andın eşer-i şecā'at zāhir bolur ékendür. (...)

(...) Gerçi kendi eli ile bir iş görmək firsatını bulamadı; fakat bazı savaşlarda cesaret gösterdiği söylenilmektedir. (...)

y.-ti 16b/4, 31b/11, 43b/3, 61b/14, 89b/7, 93b/7, 104b/2, 106b/7, 113b/8, 115a/11

(...) Bu fursatta Derviş Gāv atlığ Andicānnıñ erbābıdın nā-münāsib söz aytqan üçün yasaqa yétti. (...)

(...) Bu esnada, Andican'ın ileri gelenlerinden Derviş Gav adlı biri, uygunsuzsöz söylediği için, öldürüldü. (...)

y.-tiler 62b/2, 115a/14

(...) Seher vaqtı deryā yaqasığa yéttiler. (...)

(...) Seher vakti nehir kenarına vardılar. (...)

y.-tim 53b/1, 101b/2, 115b/2, 115b/9

(...) Yana şenbe édi kim Hocendğa yéttim. (...)

(...) Yine bir cumartesi günü idi, Hocend'e geldim. (...)

y.-tük 39a/11, 81b/4, 83a/8, 116a/10, 116a/12, 116b/2, 106b/12, 106b/14

(...) Üç tört ara qonup Sarataq Kötelige yétтік. (...)

(...) Üç dört gün sonra, Saratak Geçidi'ne vardık. (...)

yéti < ET yétti (ED, 886a) yedi

y. 2a/4, 3a/12, 5b/4, 44a/7, 46b/10, 47a/12, 48a/5, 49b/9, 51a/3, 53b/2, 56a/1, 85a/14, 92b/11, 107b/4

(...) On yéti on sekiz yaşlıq bī- tecrübe oğlan [kişi] édi. (...)

(...) On yedi on sekiz yaşlarında olan tecrübesiz bir oğlan idi. (...)

yéti yüz < yedi yüz

y. 22b/11, 55a/7

(...) Çün Andicān almaqtın me'yūs boldılar, bég ü bégātdın ve yigit yeleñdin yéti sekiz yüz kişi méndin tamām ayrıldılar. (...)

(...) Andican'ı almaktan ümitlerini kestikleri için, bey ve yiğitlerden yedi sekiz yüz kişi benden tamamen ayrıldılar. (...)

y.+çe 56a/3

(...) Néçe kündin soñ Seyyid Muḥammed Mīrzā Duġlatnı ve Eyyüb Bégçik ve Cān Ḥasan Barınnı yéti sekiz yüzçe çerig bile kömek ta'yın qıldılar. (...)

(...) Birkaç gün sonra, Seyid Muhammed Mirza Duglat, Eyyub Begçik ve Can Haşan Barın'ı, yedi sekiz yüz kadar askerle, yardımcı (olarak) görevlendirdiler. (...)

yétıl- < ET *yét-(X)l-* (ED, 890a) ulaşılma

y.-di 59a/10

(...) Şubḥ vaqtı yétildi. (...)

(...) Sabah vakti ulaşıldı. (...)

yétiş- < ET *yét(X)ş-* (ED, 894a) yetişmek

y.-e (yétişe algay) 115a/11

(...) Yana ḥātırğa yétti kim şāyed taġqa yétişe algaymén. (...)

(...) Belki daha yetişebilirim diye aklıma geldi. (...)

y.-ip 70a/4, 102b/4, 103a/4, 104b/13

(...) Azraqça yanıp édim kim bu durmağanlar oq qoyup süren salıp yetişip kældiler.

(...)

(...) Biz bir az ilerleyince, bunlar, ok atıp ve çığlık koparıp, gelip yetiştiler. (...)

y.-medi 94a/3, 94b/9

(...) Her néçe eṭrāf u cavānibqa elçiler ve kişiler yiberildi, hıç kimdin kömek ü mededī yetişmedi. (...)

(...) Her ne kadar etraf ve civara elçiler ve adamlar gönderildi ise de, hiç kimseden imdat ve yardım gelmedi. (...)

y.-mes 70b/10

(...) Néçe kündin soñ kéñeşip sözni muña qarār bérildi kim Andicān'da qışlamaqdın ġanīm kişisige hıç zarar u āsībī yétmes, belk[i] oğurluq ve qazaqlıq bile küçletmekiniñ ihtimālı bardur. (...)

(...) Birkaç gün sonra danışılıp, şuna karar verildi: Andican'da kışlamamızdan düşmana hiç bir zarar ve ziyan gelmez. Belki de hırsızlık ve kazaklıkla o bizi taciz edebilir. (...)

y.-ti 35b/6, 58a/3

(...) Bu ḡaber Sultān Ḥüseyn Mīrzāğa yétişti. (...)

(...) Bu haber Sultan Hüseyin Mirza'ya yetişti. (...)

y.-tük 96a/7, 104a/2

(...) Seḡer vaqtı Oş Qurğanı'ğa ġāfillıqta yetiştük. (...)

(...) Seher vakti, ansızın, Uş kurganına geldik. (...)

yétkür- < ET *yét-k(X)r-* (ED, 892b) vardırmak, ilerletmek

y.-di 7b/5, 24b/4, 31a/4, 31a/5, 31a/5 40a/14, 40b/1, 65a/3, 97b/8, 113a/1

(...) Seyyid-Qāsım Êşik Aqa bu kün barçadın yaşıraq yürüp uzup qılıç yétkürdi.

(...)

(...) Seyyid Kasım Eşik Ağa o gün herkesten daha iyi hareket edip, kılıç kullanmakta diğerlerini geçti. (...)

y.-diler 37a/8, 56a/10, 60b/10, 65a/7, 106a/12, 109b/1

(...) Uluğ qarı tecrübeliq bégler Nāşır Bég, Dost Bég’niñ atası, Qanber ‘Alī Bég ‘arzğa yétkürdiler. (...)

(...) İhtiyar ve tecrübeli büyük beylerden Nasır Bey, Dost Bey’in babası ve Kanber Ali Beye vardılar. (...)

y.-e (yétküre alğay) 117a/6

(...) Qaşımdağılar bile sözni muña qoyd[u]k kim bular bu aḥşam Kernān’da bolğularıdır, kéçe inçelik bile kirip atlarını çıkarılıñ kim özümüzni bir yerge yétküre alğaybiz. (...)

(...) Yanımdakiler ile şuna karar verdik ki, onlar bu gece Kernan’da bulunacaklardır, geceleyin gizlice girip, atlarım çıkaralım ki, kendimizi bir yere kadar ilerletebilelim. (...)

y.-e alma- 51a/11

(...) Biz hem élge néme yétküre almaduk. (...)

(...) Biz de onlara bir şey veremedik. (...)

y.-gen 31a/7

(...) Her  oy ve a  bolğanda her kim ki  ldin uzup qılı  y tk r en bolsa ol  l   ni ol alur. (...)

(...) Her bayram ve ziyafette halktan hangisi daha iyi kılıç kullanırsa parayı o alır.
(...)

y.-gey 32a/12

(...)   rigni Q sım B gge ba latıp  egregke yiberildi kim Çegregdin m l alıp   rigge n me y tk r ey. (...)

(...) Askerin kumandası Kasım Bey'e verilip, oralardan mal alıp, askere bir şeyler getirmesi için, Çegrek'e gönderildi. (...)

y.-mey 63b/14

(...)   n 'ahd qılıp  di, c n ve m lı a  arar-u noks n y tk rmey Qara Tökin yolu bile [ i  r] sarığa ic zet b rildi. (...)

(...)   nk  söz verilmişti, can ve malına zarar ve ziyan dokundurmadan, Kara Tigin yolu ile, Hisar tarafına gitmesine izin verildi. (...)

y.-meydür 63a/10

(...) Cih ngir M rz 'nı bir n  e içkileri ve yigitleri Uzun  asan'dın alıp qa ıp Tenbel' a, kim henüz O ' a yetmeyd r  di, barıp qoşuldılar. (...)

(...) Cihangir Mirza'yı, içki ve yiğitlerinden birkaçı, Uzun Hasan'm yanından kaçıp Tenbel'e, daha Uç'a varmadan, ona katıldılar. (...)

y.- p 12b/9, 118b/8

(...) M rz nı   o - medi a nesebini Sult n Eb -Sa' d M rz nı  ağası Min  ihr M rz  a y tk r p  di. (...)

(...) Mirza'nın (yanına) hoş geldine gitmek için soyunu Sultan Ebu Said Mirza'nın ağabeyisi Minuçihr Mirza'ya kadar çıkarmışlardı. (...)

y.-üpdür 29a/7

(...) Belh eşikide Hezāraspī uruşida Sulṭān Ebū-Sa'īd Mīrzā aldıda da'vā bile muşt yétkürüpdür. (...)

(...) Belh kapısında, Hezare savaşında Sultan Ebu Said Mirza'nın önünde bir olay esnasında, yumruk atmıştır. (...)

y.-üptür 114a/1

(...) Kéyin baqsam Şeyh Bāyezīd'niñ bir çehresi İbrāhīm Bég'ge yétkürüptür. (...)

(...) Geriye baksam Şeyh Bayezid'in bir çehresi İbrahim Bey'e varmıştır. (...)

y.-üptürler 67a/5

(...) Qurgandın qoyığa baqa küçe dék éki ṭarafdın faşıl qoparıp kéltürüp suğa yétkürüptürler. (...)

(...) Kurgandan aşağıya doğru, sokak şeklinde, iki tarafında duvar yapıp, suya kadar getirmişler. (...)

y.-ür 33b/12, 112a/9

(...) Mīrzā Bég Firengībāz anda qılıç yétkürür. (...)

(...) Mirza Bey Frenk tarzında, kahramanca kılıç kullanır. (...)

yétme- < yét-me- yetişmemek

y.-di 37b/1

(...) Cerrāhınñ ihtiyārı bile yā behvāst, mīldin Sulṭān ‘Alī Mīrzānıñ közlerge āsibi yétmedi. (...)

y.-señiz 52b/13

(...) Eger kélip feryādımızğa yétmesengiz, iş uşal bolğusıdur.

(...) Eğer gelip bağırmamıza yetişmezseniz, iş fena olacaktır. (...)

yétmiş < ET yétmiş (ED, 891b) yetmiş

y. 62b/14, 67b/3, 82a/2, 84a/3, 110a/6, 57b/1

(...) Yétmiş seksen yiğit bile çıqıp kélip Naẓar Bahādır bile rüberü bolup yıqıtıp başını késip alıp qal‘ağa kirdi. (...)

(...) Yetmiş seksen yiğitle çıkıp, Nazar Bahadır ile karşılaşp, başını kesip, kaleye girdi. (...)

y.+de 97a/7

(...) Altmış yetmişde bar édi. (...)

(...) Altmış yetmişte var idi. (...)

yığ- < ET yığ- (ED, 897a) toplamak

y.-ıp 61b/7, 65a/6, 87b/13, 103b/8, 33a/2, 54b/8

(...) Sulṭān Mes‘ūd Mīrzā hem çerig yığıp Tirmizqa muqābeleda kélip olturdı. (...)

(...) Sultan Mes‘ud Mirza da, asker toplayıp, Termiz karşısına gelip yerleşti. (...)

y.-lar 99a/1

(...) Bir hafta on küngeçe hemīşe yığlar édim. (...)

(...) Bir hafta on gün kadar hep ağladım. (...)

yığaç < ET ığaç (ED, 79b) ağaç

y. 2b/8, 3a/12, 3b/7, 4a/2, 4b/2, 4b/10, 13a/6, 13a/7, 13a/9, 32a/6, 34b/12, 45a/14, 48a/10, 48b/8, 49a/4, 49b/6, 49b/9, 49b/11, 56a/6, 56a/7, 59a/11, 60b/5

(...) Andicāndın ğarb sarığa yégirme bés yığaç yoldur. (...)

(...) Andican'dan batı tarafa yirmi beş yığaç mesafededir. (...)

y.+dur 4a/3, 5b/2, 49b/13

(...) Hocenddin Semerqand hem yégirme bés yığaçdur. (...)

(...) Hocend ile Semerkand'ın arası da yirmi beş yığaçtır. (...)

y.+ı 5a/13, 45b/14

(...) Dilgüşādın Pīrūze Dervāzesığaça hıyābān qılıp iki tarafıda [tīrak] yığaçı éktürüptür. (...)

(...) Bağ-ı Dilgüşa'dan Firuze Kapısı'na kadar bir yol yaptın, iki tarafına kavak ağacı diktirmiştir. (...)

y.+ığa 60b/10

(...) Ol kéçe tañ atqunça ve ol küni āftāb batqunça ve yana kéçesi tañdın burunraq Merġīnānnıñ bir yığaçığa yétkende Veys Bég ve ba'zı tereddüt qılıp 'arzğa yétkürdiler kim “ ‘Alī Dost né nev‘ yamanlıq qılğan kişidür?” (...)

(...) O gece sabaha ve ertesi günü güneş batıncaya kadar ve takip eden gecesı sabahdan bir az evvel Merginan'dan bir yığaç mesafeye geldiğimiz vakit, Veys Bey ve diğer bazıları tereddüt ettiler: “Ali Dost, ne çeşit kötülükler yapmış bir adamdır?” dediler. (...)

y.+ıda 16b/2

(...) Sulṭān Aḥmed Mīrzā Ura Tépe ve Ḥocend ve Mergīnānnı alıp kélip Andicānnıñ
tört yıǵaçıda Qabāǵa tüşti. (...)

(...) *Sultan Ahmed Mirza, Ura Tepe, Hocend ve Merginan'ı alıp, gelip Andican'dan
dört yıǵaç mesafede olan Kaba'ya geldi. (...)*

y.+ıdın 17a/7

(...) Bu cihetlerdin zarūret bolup Andicānnıñ bir yıǵaçdın Dervīş Muḥammed
Tarḥannı yiberdiler. (...)

(...) *Bu taraflardan mecbur olup, Andican'ın bir yıǵaç mesafesinden Dervīş
Muhammed Tarhan'ı gönderdiler. (...)*

y.+larnı 46b/2

(...) Bu cihettin muqatta' dérler kim qıt'a qıt'a yıǵaçlarnı tirāş qılıp islīmī ü Ḥıṭāyī
naqşlar salıpturlar. (...)

(...) *Mukatta denilmesinin sebebi, parça parça ağaçları yontup, İslami ve Çin usulü
nakışlar ile yapıldığındandır. (...)*

yıǵaç uzunluk birimi

y. 61a/2, 67b/9, 69b/10, 88b/2, 89a/1, 93b/10, 103a/1

(...) Ara dört yıǵaç yoldur. (...)

(...) *Dört yıǵaç mesafe yoldur. (...)*

yıǵaçı < ağaçlık

y.+dür 5a/14

(...) Fergāna vilāyetiniñ girdā-girdi taǵlarıda yahşı yaylaqlar bar tabulǵu yıǵaçı bu
taǵlarda bolur özge hıç yerde bolmas tabulǵu bir yıǵaçıdır, postı qızıl. (...)

(...) Fergana vilayetinin etrafındaki dağlarda güzel yaylalar var, kızıl söğüt ağacı yalnız bu dağlarda bulunur; diğer yerlerde olmaz, kabuğu kırmızıdır. (...)

yıgıl- < ET *yıg-(X)I-* (ED, 901b) toplanmak

y.-dılar 120a/1

(...) Her yerge bargan körgen nökerlerim yığıldılar. (...)

(...) Her yere dağılan adamlarım toplandılar. (...)

y.-ıp 24b/8, 36b/11, 69a/7, 79a/10, 82b/11, 91b/4, 92a/4, 105a/10

(...) Yayaqlarını tépr[e]tken bile ilgerigi atlıqları H̱āce H̱ızr'nın mescidige yıgılıp kéldiler. (...)

(...) Yayaları kovduktan sonra, düşmanın ilerideki atlıları, toplu bir halde, Hoca Hızır mescidine toplanıp geldiler. (...)

y.-madı 105a/4

(...) Qatrap élge yétip urup qamçıláp her-çend qılıp él yıgılmadı. (...)

(...) Hemen askere yetişip vurup kamçılayıp ve ne yaptıysak asker toplanmadı. (...)

y.-maydur 106a/4

(...) Çapqunçı henüz yıgılmaydur édi. (...)

(...) Akıncılar henüz toplanmamıştı. (...)

y.-urığa 106a/4

(...) Çapqunçı'nın yıgılurığa baqmay bī-tevaqquf yağı sarı tez oq tépredim. (...)

(...) Akıncıların toplanmamasına bakmadan, hemen düşman tarafına hareket ettim.

(...)

yıgılmaq *yığ-(X)l-maq* toplanmak

y. 88a/12

(...) Bêş altı kün Bâğ-ı Nev'de çerig yıgılmaq ve isti'dād tayar bolmaq maşlahatı üçün oturuldu. (...)

(...) *Asker toplamak ve hazırlık yapmak için, Bağ-ı Nev'de beş altı gün oturuldu.*
(...)

yığıştur *yığ-(X)ş-tur-* yığıştırmak, toplamak

y.-up 66a/14

(...) Vilāyettin çerigge kélür atlıq yayaq[nı] sürüp ol taraf bu taraf iş küçke bargan nöker ve sipāhîni yığışturup ténrige tevekkül qılıp muharrem ayının on sekizide Hāfıf Bég'nin çārbāğığa sefer qıldım. (...)

(...) *Vilayetten asker olabilecek atlı ve yaya adamları ve her tarafa görev ile gitmiş olan adam ve sipahileri toplayıp, Tanrıya bırakıp, Muharrem ayının on sekizinde Hafız Bey'in çadırına hareket ettim.* (...)

yıgla- < ET ığla:- (ED, 85b) ağlamak

y.-dım 55b/2

(...) Bî-ihtiyār ğalebe yıgıladım. (...)

(...) *İstemededen ağladım.* (...)

y.-dı 41a/12

(...) 'Alī Şîr Bég bisyār müteessîr bolup köp yıgıladı. (...)

(...) *Ali Şir Bey çok üzülüp uzun uzun ağladı.* (...)

yıl < ET yıl (ED, 917a) yıl

y. 7b/2, 9a/1, 9a/4, 10a/10, 11a/11, 12b/2, 12b/5, 14b/14, 17a/2, 17b/6, 18a/10, 21b/14, 22a/11, 22b/3, 24a/1, 24a/4, 25a/13, 27a/7, 33b/6, 36a/6, 41a/2, 41a/3, 41b/12, 48a/8, 50b/4, 51b/6, 56a/1, 56a/13, 57b/3, 68a/4, 76a/12, 101b/12

(...) Atası ölgendin bir-iki yıl sonra Ténri rahmetiğa bardı. (...)

(...) Babası öldükten bir iki yıl sonra, o da Tanrı rahmetine kavuştu. (...)

y.+dın 7b/2, 10a/5, 12a/4, 12b/5, 13a/3, 27b/12, 39b/7, 79b/3

(...) Barıp bir yıldın artuqraq Tebrīzde boldı ol maħalda Tebrīz pādşāhı Cihānşāh Bārānī Qaraqoyluq édi. (...)

(...) Han oraya gidip, bir seneden fazla Tebriz'de kaldı, O zaman Tebriz padişahı Karakoyunlu Cihanşah Barani idi. (...)

y.+ga 4a/1, 50b/4, 60a/2

(...) Bir yarım yıl, iki yılga yavuşğa pādşāhlıq qıldı. (...)

(...) Bir buçuk iki sene kadar padişahlık etti. (...)

y.+ga 63a/14, 85a/7, 96b/4

(...) Mufāreqat imtidādı on üç on dört yılga tartıp édi. (...)

(...) Ayrılahı on üç on dört sene olmuştu. (...)

y.+ı 32b/1

(...) Çérig Çegregdin yangandin soñ Ura Tépeniñ üstige kim müddetler ‘Ömer-Şeyh Mīrzā taşarrufıda édi, mīrzā öler yılı éligdin çıqıp édi. (...)

(...) Asker, Çegrek'den döndükten sonra, Ura Tepe'nin üstüne yürüdü, burası bir müddet Ömer Şeyh Mirza'nın idaresinde idi, öleceği sene elinden çıkmıştı. (...)

y.+lar 117b/5

(...) Andaq ünini tağayyür bérdi kim, bā-vucūd kim yıllar méniñ bile édi, aşlen tanıy almadım. (...)

(...) Ancak sesini öyle değıştirmişti ki yıllarca benim yanımda kalmış olmasına rağmen, hiç tanıyamadım. (...)

y.+larda 116a/1

(...) Eger sizlerniñ ba-cāğāh hızmet qılur hayālınız bardur, hōd mundaq hızmet qapısı yıllarda tapılmas. (...)

(...) Eğer sizlerin yerinde olan bir hizmet görmeye niyetiniz varsa, daha iyi bir hizmet kapısı bulunmaz. (...)

y.+nın 97b/13

(...) Méniñ başımğa téggen kılıç uşbu kılıç oq édi, néçük kim kélür yılınıñ veqāyi'ide mezkūr bolğusıdur. (...)

(...) Benim başıma isabet eden kılıç, işte bu kılıç idi, nitekim gelecek senenin olaylarında söylenecektir. (...)

yılan < ET yıla:n (ED, 930a) yılan

y. 4a/9

(...) Bu tağda bisyār yılan bar. (...)

(...) Bu dağda çokça yılan var. (...)

yıq- < ET yıq- (ED, 897b) yıkmak

y.-ar 21a/6

(...) Cānī Bég yıqar. (...)

(...) *Canı Bey yıkar. (...)*

y.-ıp 36b/7

(...) Fi-l-ḥāl bu tığanı yıqıp çıqıp erkniñ Ğātfer tarafıdağı faşıldin beridin āb murı bile çıqıp du-tohī faşıldin taşlap H̱āce Kefşirge H̱āceke H̱āceniñ öyige bardılar. (...)

(...) *Hemen bu kapıyı yıkıp, erkin Gatfer tarafındaki kale bedeninden su yolunu takiben çıkıp, dutehi duvarından kendini atıp, Hoca Kefşir'e Hocake Hoca'nın evine vardı. (...)*

y.-ıpturlar 112a/7

(...) Bu cemā'atnı qalın atlıq yayaq kélip ol yerdin köterip kûçege yıqıpturlar. (...)

(...) *Kalabalık atlı ve yayalar gelip, bunları oradan atıp, bir sokağa yıkmışlar. (...)*

y.-qalı 57a/14

(...) Hüsrev Şāh Belhni muḥāşara qılğan furşatta bir kün mezḵūr bolğan Naẓar Bahādır atlıq nökerini Belhniñ arıqlarını yıqqalı yiberdi. (...)

(...) *Husrev Şah, Belh'i kuşattığı vakit, bir gün, sözü edilen, Nazar Bahadır adlı adamım, Belh'in su yollarını yıkmak için, gönderdi. (...)*

y.-tılar 92a/2

(...) Āhanīn De]rvāzesi'ğa yıqtılar. (...)

(...) *Ahanin Kapısı'nı yıktılar. (...)*

yıqıl- < ET *yık(X)*- (ED, 902a) yıkılmak

y.-ay 38b/8

(...) ‘Abdül Kerîmniñ atını Mehdî Sultân çerkesî qılıç bile sançqaç oq atı yıqılay özi qopar hâlette Mehdî Sultân éligini bendidin tüşüre çaptı. (...)

(...) Mehdi Sultan Abdülkerim’in atına çerkes kılıcı ile vurunca, at yıkıldı, kendisi kalkmak üzere iken, Mehdi Sultan onun elini mafsalından kesip düşürdü. (...)

y.-dı 107b/8

(...) Arıqdın kéçkeç Dost Nâsır’niñ atı ta‘îfrağ édi, yıqıldı. (...)

(...) Dost Nasır’ın atı biraz zayıftı, su yolunu geçince, yıkıldı. (...)

y.-dılar 119a/8

(...) Bular yavuq kélip attın özlerini taşlap yıraqdın yükünüp ta‘zîm qılıp ménin ayağımgı yıqıldılar. (...)

(...) Bunlar yaklaşınca kendilerini attan yere atıp uzaktan saygıyla eğilip düzenle benim ayağıma düştüler. (...)

y.-dım 95b/5

(...) Başım bile yerge yıqıldım. (...)

(...) Başım ile yere yıkıldım. (...)

y.-ğan 98b/9

(...) Barıp Noyan’nıñ yıqılğan yerlerni ihtiyâţ qılıp Noyan’nı Bîş-Ként’te tofraqqı tapşurup kældiler. (...)

(...) Bunlar gidip, Noyan'ı yıkıldığı yerden arayıp buldular ve Biş Kend'de gömüp, geri döndüler. (...)

y.-ıp 17a/1, 17a/1, 17a/4, 42b/4, 98b/8

(...) Qalın çérig kélip köprügde yığılıp qalın at ve téve bu qara suğa yığılıp zāyi' boldı. (...)

(...) Çok asker bir araya gelip, bu köprüde toplandığından, çok at ve deve, bu kara suya yıkılıp, ziyan oldu. (...)

y.-madı 113a/7

(...) Yıqılmadı. (...)

(...) Yıkılmadı. (...)

y.-mağan 7b/7

(...) Anıñ muştıdın yigit yıqılmağan yoqtur mülk-gırlıq dağdağası cihetidin hıylı yaraşlar uruşqa ve dostluqlar düşmenlıqqa mübeddel bolur édi. (...)

(...) Onun yumruğundan devrilmeyen yoktu, memleketini genişletmek hırsı yüzünden, pek çok barışlar düşmanlık ve dostluklar da düşmanlığa dönerdi. (...)

yıqıt- < yıq-(X)t- yıkmak

y.-ıp 57b/2

(...) Yétmiş seksen yigit bile çıqıp kélip Nazar Bahadır bile rüberü bolup yıqıtıp başını késip alıp qal'ağa kirdi. (...)

(...) Yetmiş seksen yiğitle çıkıp, Nazar Bahadır ile karşılaştı ve başım kesip kaleye döndü. (...)

yıraq < ET ıra:k (ED, 214a) uzak

y. 70b/1, 91b/8, 91b/12, 108a/7, 114a/7, 116b/5, 5b/2, 47a/12

(...) Mundaq uluq taşnı ħaylī yıraq yoldın keltürüptürler. (...)

(...) Bu büyük taşı epeyce uzak bir yerden getirmişlerdir. (...)

y.+dağı 72a/13

(...) Bizdeğı yıraqdağı kişimizge baqmay ħāzır kişimiz bile bī-tevaqquf qışnıñ zarb-ı savuğıda ténrige tevekkül qılıp Andicān’dın Bend-Sālār yolu bile Sultānım bile Aħmed Bég’niñ üstige atlanduk. (...)

(...) Bizde uzaktaki adamlarımızı beklemeden, mevcut adamlarımız ile, kışın şiddetli soğuşunda, Tanrıya bırakıp, Andican’dan Bend-Salar yolu ile, Sultanım ile Ahmed Bey’in üstüne hareket ettik. (...)

y.+dın 114a/9, 119a/8

(...) Tüzde yıraqdın bir qara köründi. (...)

(...) Düzde uzaktan bir karaltı göründü. (...)

y.+ta 31b/12

(...) Ĥātırğa yétti kim “Ara munça yavuq bolğanda ħān çün ata-ağadurlar, barıp mülāzemet qılsam, ötken küdürerler ref‘ bolsa, yıraqta yavuqta eşitür körerge yahşı bolğay” dép kélip Şāhruĥiyyedin taşqarı Ĥaydar Bég salğan bāğda ħānga mülāzemet qıldım. (...)

(...) “Mademki arada mesafe bu kadar yakındır ve Han da babamın ve ağabeyimin yerindedir, gidip bağlansam ve geçmişteki kırgınlıklar ortadan kalksa, uzakta ve yakında bunu işiten ve görenler için de iyi olur.” diye gelip Şahruhiye’nin dışında, Haydar Bey’in yaptırdığı bağda kendisine bağlansam. (...)

yıraqlıq yıraq+lıq uzaklık

y.+ımızdın 104a/4

(...) Tenbel'nin qo[r]qunçdın ve biziñ yıraqlıqımızdın çärelerin tapa almaslar édi.

(...)

(...) Tenbel'in korkusundan ve bizimde uzaklığımızdan çaresini bulamıyorlardı. (...)

yıraqraq < *yıraq+raq* daha uzak

y. 91b/3, 115a/9, 5a/1

(...) Éki üç künden soñ Şaybaq Hān kélip qurğandın yıraqraq tüşti. (...)

(...) İki üç gün sonra, Şaybak Han gelip, kurgandan daha uzak düştü. (...)

y.+dın 93b/12

(...) Üç tört ayğaça Şıbak Hān qurğannıñ yavuqığa kélmey yıraqraqdın qurğannı évrülüp köçüp yürür édi. (...)

(...) Üç dört ay kadar Şaybak Han kurganın yakınına gelmeden daha uzaktan etrafında dolaştı durdu. (...)

y.+tur 45b/12

(...) Semerqandnıñ şarqıda iki bāğ salıptur. Biri, kim yıraqraqtur, Bāğ-ı Dilgüşādur.

(...)

(...) Semerkand'ın kuzeyinde iki bahçe yapmıştır. Biri daha yakındadır, Bag-ı Dilgüşadır. (...)

yiber- < ET 1:q- (ED, 37b) göndermek

y.-di 62b/2, 63a/6, 80b/10, 91a/7, 94a/13, 110a/8, 113b/2, 6b/13, 21a/9, 33a/3, 33a/7, 33a/14, 33b/1, 33b/11, 33b/14, 42b/1, 56a/14, 57a/7, 57a/9, 57a/14

(...) Şaybaq Həŋa Kemāleddīn Hüseyn Gāzurgahī'ni muḥāşara zamanıda élcilikke yiberdi. (...)

(...) Şaybak Han'a, savaş zamanında elçi olarak, Kemaleddin Hüseyn Gazürgehi'yi gönderdi. (...)

y.-diler 17a/7, 52b/4, 55a/2, 55b/3, 59b/10, 63b/5, 74b/8, 86b/13, 109a/11, 118b/7

(...) Uzun Hasan bile Sulṭān Aḥmed Tenbel bir pāre ılğar Tolun H̱ācenin üstige yiberdiler. (...)

(...) Uzun Hasan ile Sultan Ahmed Tenbel, Tolun Hoca üstüne bir miktar akıncı gönderdiler. (...)

y.-dim 87a/12, 97b/9, 117a/14, 117b/11, 118a/12

(...) Birgine Türkī rubā'ī ayıp yiberdim. (...)

(...) Birine Türkçe rubai söyleyip gönderdim. (...)

y.-dük 51a/14

(...) Bu fitnenin teskīni üçün H̱āce Qāḍīni yiberdük kim Uzun Hasan ẖāceğa özini ḥaylī muḥliş ü mu'teqid tutar édi. (...)

(...) Bu kargaşalığın yatıştırılması için, Hoca Kadı'yı gönderdik. Uzun Hasan'ın Hoca'ya karşı oldukça içten ve inançlı idi. (...)

y.-e (yibere başladı) 110a/13

(...) Aḥsī'din Şeyḥ Bāyezīd devletẖahlıq izhār qılıp kişi yibere başladı. (...)

(...) Ahsi'den Şeyh Bayezid, bize taraftarlık gösterip adam göndermeye başladı. (...)

y.-geli 70b/1

(...) Bizin bégler Qāsim Bég ve ‘Alī Dost Bég köpreki ‘Alī Dost cezm ü serdārlığını ri‘āyet qılıp qavğunçını yıraq yibergeli maşlaḥat körmediler. (...)

(...) Bizim beyler Kasım Bey ve Ali Dost, özellikle Ali Dost, fazla tedbirli davranıp takip kuvvetlerinin uzağa gönderilmesini gerekli görmediler. (...)

y.-gen 119a/3

(...) Sizni tutqalı ol yaqın qıldı kim bu āvāz Tenbel’niñ yibergen kişilerinin atının tavuşı bolğay. (...)

(...) Sizi yakalamak için adam göndermiş, bu sesin Tenbel’in gönderdiği adamların sesi olduğunu tahmin etti. (...)

y.-gende 10b/4, 27b/5

(...) Törtünçi qız Sultān Hüseyn Mīrzā Qunduz üstige kélgende ‘Ömer-Şeyḥ Mīrzā oğlu Cihāngīr Mīrzānı Andicān çerigi bile kömek yibergende Cihāngīr Mīrzāğa nām-zed bolup édi. (...)

(...) Dördüncü kızı Sultan Hüseyin Mirza Kunduz üstüne geldiğinde Ömer Şeyh Mirza’nın oğlu Cihangir Mirza’yı, Andican askeri ile, yardım için gönderdiğinde Cihangir Mirza ile nişanlanmıştı. (...)

y.-gey 71b/14

(...) Bara kéle Han’ını barın qıldılar kim Tenbelğa kömek yibergey. (...)

(...) Sonunda Tenbel’e yardım göndermek için, Han’ı ikna ettiler. (...)

y.-geyler 51b/3, 84a/5

(...) Uzun Ḥasanın ittifāqı bile qaçqanların ba‘zısığa sezā bergeyler, ba‘zısını bizim qaşımızğa yibergeyler. (...)

(...) Uzun Hasan'ın yandaşları ile bu kaçanların bazısına ceza verecekler, bazısını bizim yanımıza gönderecekler. (...)

y.-iñ 97b/9

(...) Cihāngīr Mīrzā'ğa maḥşūşāne öz kéygeniñizni yiberiñ. (...)

(...) Cihangir Mirza'ya özellikle kendi elbiselerinizden, bir şey gönderin. (...)

y.-ip 73b/2, 73b/3, 77a/1, 77a/12, 77b/1, 77b/7, 78b/11, 78a/3, 82a/4, 82b/7, 84a/13, 85b/2, 86b/3, 87a/1, 87a/2, 98b/2, 104a/7, 108b/2, 110b/10, 7a/14, 13a/1, 13a/12, 16a/9, 30a/12, 34b/12, 35a/13, 40b/3, 43b/13, 47b/1, 54b/4, 55b/4, 57a/4

(...) Arqasında Türkī beyt aytıp bitip yiberip édim. (...)

(...) Arkasından Türkçe beyit yazıp, bir mektup göndermiştim. (...)

y.-iptür 60a/13, 108b/13, 119a/2

(...) Hālā yana köp kişi yiberiptür. (...)

(...) Bu kadar adam göndermiş. (...)

y.-iptürler 109b/14

(...) Bāplıg Pā[p] Qurganı'nı bérkitip bizge kişi yiberiptürler. (...)

(...) Bab Kurganı'nı kapatıp, bize adam göndermişler. (...)

y.-medi 78b/12, 88a/9

(...) Bu cihettin néçe nevbet H̱āce Yahyā kişiler yiberip sözleşildi. (...)

(...) Bunun için birkaç defa Hoca Yahya'ya adamlar gönderilip konuşuldu. (...)

y.-mey 94a/12

(...) Sulṭān Hüseyn Mīrzā dék merdāne vü şāhib tecrübe pādşāh bizge meded qılmay bizge köñül kömekler bérıp élçi yibermey, Şaybaq Hanga Kemāleddīn Hüseyn Gāzurgahī'ni muḥāşara zamanıda élçilikke yiberdi. (...)

(...) Sultan Hüseyin Mirza gibi cesur ve tecrübe sahibi bir padişah da bize yardım etmediği ve bize manevi yardımlar bir elçi bile göndermeyip savaş zamanında, Şaybak Han'a, elçi olarak, Kemaleddin Hüseyin Gazürgehi'yi gönderdi. (...)

y.-mişler 117b/12

(...) Bu bī-sa'ādet rūstā'ī merdekler ḥod bu kişini ittifāq bile Aḥsī'ğa Tenbel qaşığa yibermişler. (...)

(...) Bu alçak herifler, bu adamla birleşip, onu Ahsi'ye, Tenbel yanına göndermişler. (...)

y.-señiz 97b/10

(...) Tenbel'ğa hem bir néme yiberseniz né bolğay? (...)

(...) Tenbel'e de bir şey gönderseniz ne olur? (...)

y.-ür 75a/14, 79b/14, 110a/5

(...) Bir ayda ve qırq künde anam ḥanım muḥaşşılıqlar bile süre süre teşvīşler bile yiberür édi. (...)

(...) Bir ayda veya kırk günde bir, annem Hanım beni azarlayarak ve zorla ona gönderirlerdi. (...)

y.-ürler 25a/8

(...) İlğar bégleri özleridin ilgerirek bir pāre yigitlerni qaravul yiberürler. (...)

(...) Bu akıncı beyler, kendilerinden daha önce bir kısım yiğitleri öncü gönderirler.

(...)

yiberil- < ET *ı.d-(X)I-* (ED, 56a) gönderilmek

y.-di 16b/5, 25a/7, 32a/12, 32b/5, 40b/6, 61b/2, 61b/3, 66a/10, 67b/4, 78b/14, 82b/2, 94a/3, 97b/12, 98b/9, 104b/5, 109b/14, 113a/12

(...) Haber tapıp ba‘zı bégler bile yigitlerni anıñ üstige yiberildi. (...)

(...) Haber alınca, bazı bey ile yiğitleri onun üstüne akıncı gönderildi. (...)

y.-iñ 117b/8

(...) Anda barıp Qādirbérđi’ge kişi yiberiliñ anda kélsün. (...)

(...) Oraya gidip Kadirbirdi’ye adam gönderelim, oraya gelsin. (...)

y.-ip 52a/13, 111a/14, 61b/11, 79b/8

(...) Bularğa ruḥṣat bérğendin soñ Ğūrī Barlasnı bir néçe yigitler bile ḥaber üçün Buḥār[ā] sarı yiberilip édi. (...)

(...) Bunların gitmelerine izin verildikten sonra, Guri Barlas, birkaç yiğitle, haber almak için, Buhara taraflarına gönderilmişti. (...)

yigit < ET yigit (ED, 911b) yiğit

y. 65b/5, 68b/2, 76b/5, 80a/5, 80b/13, 83a/1, 93a/9, 97a/12, 97a/13, 100b/10, 107b/13, 119b/3, 119b/7, 7b/7, 31a/10, 39b/14, 41b/13, 42a/8, 52a/11, 53a/6, 55a/6, 56b/2, 57b/1

(...) Sultān ‘Alī Mīrzā uluğ yigit bolup édi. (...)

(...) Sultan Ali Mirza büyük bir yiğit olmuştu. (...)

y.+din 62b/14

(...)Yétmiş séksen abdān yigitdin uşbu béş altı ma‘dūdī pīş ḥalāş bolmadı. (...)

(...)Yetmiş seksen iyi yiğitten beş altısından başkası kurtulamadı. (...)

y.+i 41b/14

(...) Altun u gümüş ālāt u edevātı bisyār bolup édi ve qumāş-pūş yigiti ve topçaq atı bī-şümār bolup édi. (...)

(...) Altın ve gümüş aleti fazlaca çoğalmıştı ve kendisinin süslü giydirilmiş yiğitleri ve cins atları sayısızdı. (...)

y.+ler 17b/4, 17b/12, 26b/8, 31a/2, 34b/4, 34b/7, 35a/12, 35b/3, 37b/9, 39a/7, 39a/9, 40a/11, 43a/1, 43a/7, 44b/2, 52b/9, 55a/4, 59a/13, 59b/4, 61b/12, 65a/14, 66a/3, 71a/12, 76b/9, 76b/13, 78a/10, 79b/8, 84a/6, 90b/6, 91a/1, 91a/13, 91b/9, 93a/3, 105a/11, 109b/14, 110a/7, 110a/12, 111b/14

(...) Aḥsīdağı bégler ve yigitler yaḥşı cānlar tarttılar. (...)

(...) Ahsi'deki bulunan beyler ve yiğitler büyük cesaret gösterdiler. (...)

y.+lerdin 7b/5, 14a/13, 43a/13

(...) Türkmen hezāresini Dere-i Hoşta çapqanda Qāsım Bég bāvücūd-ı qarılıq yigitlerdin yaḥşıraq yürügen cihetidin Bengiş vilāyetini culdu bérdim. (...)

(...) Dere-i Hoş'ta Türkmen hezaresine akın ettiğimizde Kasım Bey, ihtiyarlığına rağmen, yiğitlerden daha iyi yürüyünce onun için kendisine Bengiş vilayetini hediye verdim.. (...)

y.+large 52b/10, 91b/1

(...) Özge béglerge ve yigitlerge Dervāzelerde ve girdāgird-i qal‘anın [faşīli]de bolcarlar üleşildi. (...)

(...) Diğer bey ve yiğitlere Kapılarda ve etrafındaki kale duvarlarında yerler gönderildi. (...)

y.+leri 30b/6, 41b/4, 57b/10, 63a/9

(...) Andaq uruş hem bolmadı, basıldı qalın ebdān yigitleri éligge tüşti. (...)

(...) Ancak savaş olmadı, yenildi. Birçok iyi yiğitleri eline düştü. (...)

y.+leridin 52a/9, 62b/12

(...) Yana mu‘teber yigitleridin Seyyid ‘Alī, kim [hālā] ménin qaşımnda mu‘teberdür, yana Haydar Qulı yana Quliga Kāşgarī. (...)

(...) Diğer saygın yiğitlerinden olan Seyyid Ali ki bugün yanımda da itibarlıdır, Haydar Kuli ve Kulike Kaşgari, kurtuldular. (...)

y.+lerige 18a/4

(...) ‘Ömer Şeyh Mīrzānıñ özge bégleri ve yigitlerige her qaysı ferāhver-i hālleri vilāyet ve yér ve möçe ve cérge ve vech-i istiqāmet muqarrer u mu‘ayyen boldı. (...)

(...) Ömer Şeyh Mirza’nın diğer bey ve yiğitlerine her birine, durumlarına göre, uygun vilayet, yer, rütbe, bölük verildi ve bulunacakları yerler belirlendi. (...)

y.+lerini 15b/1, 62b/1

(...) Hōrāsān ve Semerqand Sulţān Ebū-Sa‘īd Mīrzānıñ taht-ı zabtığa kirgende bu iki pāyitahtnıñ işke yarar yiğitlerini hāşşa tabin qılıp Hōrāsān çehre tabini Semerqand çehre tabini dér ékendür. (...)

(...) Horasan ve Semerkand Sultan Ebu Said Mirza'nın idaresine geçtiğine, bu iki payitahtın işe yarar yiğitlerini hassa bölüklerine ayırıp, Horasan çehre bölümü ve Semerkand çehre bölümü isimlerini vermiştir. (...)

y.+lerni 25a/7, 25a/8, 33b/10, 34b/4, 35a/14, 35b/6, 35b/14, 40b/5, 43a/9, 70a/12, 84a/3, 89a/13, 89b/5, 90b/2, 91a/10, 91b/12, 93b/4, 101a/5, 110a/4, 110a/10, 111b/2, 112a/5

(...) Haber tapıp ba'zı bégler bile yigitlerni anıñ üstige yiberildi. (...)

(...) Haber alıp, bazı bey ile yiğitleri üstüne akıncı gönderildi. (...)

y.+lerniñ 25a/9, 52b/11, 93a/2

(...) Hasan Ya'qub haber tapıp kéçe bile bu qaravul ayırğan yigitlerniñ üstige yürüp Uy Müngüzi qapap şıbe qoyarlar. (...)

(...) Hasan Yakub, haber alıp, gece bu öncü olarak gönderilmiş yiğitlerin üstüne yürüyüp kuşatarak ok yağmuruna tutar. (...)

y.+ni 92b/11

(...) Yéti sekiz yüz abdān yigitni bu şatular bile Gāzūristān Dervazesi'niñ bile Sūzengerān Dervazesi'niñ aralığı toğrısı busağa qoyup özi ol taraftın uruş salğan ékendür. (...)

(...) Yedi sekiz yüz iyi yiğiti de bu merdivenlerle Gazüristan Kapısı ile Suzengeran Kapısı'nın aralığı karşısında pusuya koymuş ve kendisi diğer taraftan hücum etmişmiş. (...)

yol < ET yo:l (ED, 917a) yol

y. 32a/6, 41b/8, 42b/6, 49b/11, 55b/8, 64b/6, 67b/9, 82a/2, 89a/1, 95a/13, 97b/3, 97b/4, 103a/1, 114a/8, 115b/5, 115b/6, 115b/11, 116a/9, 116a/11, 116a/14, 116b/1, 119b/7

(...) Bir néçe kündin soñ Bedī‘üzzamān Mīrzā tağ yol bile Qandahār u Zemīn Dāverğa ve Zünnūn Argun ve oğlu Şāh-Şucā‘ Argunğa özini tarttı. (...)

(...) Birkaç gün sonra da, Bediüzzaman Mirza, dağ yolundan Kandahar ve Zemin Daver’e, Zünnun Argun ile oğlu Şah Şuca Argun’a gitti. (...)

y.+da 13b/5, 28b/6, 44b/2, 73a/11, 78b/2, 95b/2, 107a/10

(...) Yolda Tēñri raḥmetiğa barıptur. (...)

(...) Yolda Tanrı’nın rahmetine varmıştır. (...)

y.+dm 47a/13, 96a/8

(...) Mundaq uluq taşnı ḥaylī yıraq yoldın kēltürüptürler. (...)

(...) Bu büyük taşı epeyce uzak bir yoldan getirmişlerdir. (...)

y.+dur 2b/8, 3a/12, 3b/7, 4a/3, 4b/10, 32a/6, 48b/8, 49a/4, 49b/6, 56a/6

(...) Andicāndın ġarb sarığa yégirme bēş yığaç yoldur. (...)

(...) Andican’dan batıya doğru yirmi beş yığaç yoldur. (...)

y.+ğa 107a/10, 116a/1, 116a/8, 116b/1, 116b/3, 32b/5, 45a/14

(...) Buḥārā ve Qara Kōlgeçe, kim otuz-qırq yığaç yolğa yavuqlaşur, Kuhek Suyı bile ma‘mūr u mezzrū‘dur. (...)

(...) Buhara ve Kara Kōl’e kadar otuz kırk yığaç yakın bir yola yakınlaşır, Kuhek suyu ile bayındır ve ekilmiştir. (...)

y.+ġina 114a/7

(...) Bu su yuqqarı ʔavr yolġına uçradı. (...)

(...)Bu su yukarı kısımdaki yoluna gitti. (...)

y.+ı 13b/4, 23a/7, 32a/5, 32a/6, 59a/8, 63b/14, 72a/12, 72b/1, 78b/5, 100b/4, 103b/5, 105b/14, 116a/10, 116a/11, 116a/13, 116a/14

(...) Kābilni alġandın burunraq Mekke ‘azīmeti qılıp Hind yolu bile müteveccih boldı. (...)

(...) Ben Kabil’i almadan önce, Mekke’ye gitmek için, Hind yolu ile gitmiş. (...)

y.+ıġa 42a/2, 78a/8

(...) Qaçarda taġ yolıġa uçrap éniş ve uçma yérge yoluqup özi teşvīş bile bu uçmadın tüştı, köp éli bu uçmada žāyi‘ boldı. (...)

(...) Daġ yoluna kaçıp kayalık ve uçurumlara tesadüf edip zorlukla buralardan indi ve birçok adamı da bu uçurumlarda telef oldu. (...)

y.+ııı 116a/7, 116b/2

(...) “Siz munda turun. Mén barıp Ğavānī yolını ihtiyāʔ qılıp kéley.” (...)

(...) “Siz burada bekleyin; ben gidip, Gava yolunu kontrol edip geleyim.” (...)

y.+lar 47a/5, 81b/5

(...) Bu ‘imāretniġ dört burcıda dört manār dék burclar qoparıpturlar kim yoqqarıġı çıkar yollar bu dört buredındur. (...)

(...) Bu binanın dört köşesinde dört tane minareye benzer burç konulmuştur ki yukarıya bu dört yollar ile çıkılır. (...)

y.+larda 81b/3

(...) Tengi ve uçma yollarda ve tünd ü tîz kötellerde qalın at ve teve qaldı. (...)

(...) Dar ve uçurumlu yollarda, sarp geçitlerde birçok at ve deve kaldı. (...)

y.+nı 13a/9, 59a/11, 61a/2, 119b/13

(...) Üç kéçe kündüz tınmay tevaqquf qılmay yégirme dört yégirme bés yıgaç yolını kéldük. (...)

(...) Üç gün üç gece, durup dinlenmeden yirmi dört yirmi beş yıgaç yolunu yürüdük.
(...)

y.+nıñ 97b/5

(...) Uynı éttürmén tã yolını qaysarı çîqârı ma'lûm bolğay. (...)

(...) Öküze bakın, ne der, yolun nereye çıkacağı bilininceye kadar yürü. (...)

y.+uñız 116a/3

(...) Yoq eger munı qılmasañız, kélgen yolunız bile yanıñ. (...)

(...) Yok eğer bunu yapmazsanız, geldiğiniz yolunuz ile dönün. (...)

yolı < defa, kez

y. 100b/3, 104b/9

(...) Tamām nefīrlerni ve naqqāreleri bir yolı çaladurlar. (...)

(...) Var olan ve safta duran asker bir defa harp çığlığı koparıyor. (...)

yoluq- < ET yulq- (ED, 924b) karşılaşmak

y.-up 4b/5, 11a/1, 42a/2

(...) Mīrzā Hānnı Mübārek Şāh Qal‘a-i Zāferğa tilegende Ebā Bekir Kāşğarīniñ çapqunıǵa yoluqup Şāh Bégim ve Mihr Nigār Hānım ve cemī‘ élniñ ehl ü ‘iyāli esirlıqqa tüşti. (...)

(...) Mirza Han'ı Mübarek Şah Kal'a-i Zafer'e çağırdığında, Eba Bekir Kaşgari'nin akıncılarıyla karşılaşp Şah Begim ile Mihr Nigar ve bütün onlar ile beraber bulunanların aileleri esir düştü. (...)

yoq < ET yo:k (ED, 895b) yok

y. 19b/2, 64b/1, 65b/10, 65b/11, 66a/1, 69a/12, 74a/6, 76a/1, 82a/11, 84a/14, 89b/13, 99b/5, 99b/5

(...) Moğolnıñ çapqunçısı birin ikin çérignıñ keynidin kélip partalǵa élig qoyǵan bile munça qalın çérig uruş yoq biribirge baqmay buzıldılar. (...)

(...) Moğul akıncıları birer ikişer askerin arkasından gelip, askerin ufak tefek eşyasını ele geçirmeleri ile bu kadar çok asker hiç bir çarpışma olmadığı ve birbirleri ile karşılaşmadıkları halde, bozuluverdi. (...)

y. édi 13b/9, 15a/8, 18b/1, 18b/10, 19a/4, 19a/14, 22b/12, 23b/4, 23b/5, 26a/3, 34a/12, 38a/12, 53b/11, 54a/10

(...) İki yangaqıda saqalı yoq édi. (...)

(...) İki yanağında sakalı yoktu. (...)

y. érdi 5a/5, 7b/1, 54a/8

(...) Ahşī qavunınıñ hīç nisbeti yoq érdi. (...)

(...) Ahsī kavununun hiç benzeri yoktur. (...)

y.+tur 1b/8, 2a/10, 2b/3, 3a/11, 4b/10, 4b/14, 7b/8, 36b/11, 45b/5, 47b/10, 49b/11, 54a/5, 59b/7, 101a/10, 101a/12, 111a/4, 102a/6, 115b/11, 116a/2, 106b/6, 116b/8, 107a/12, 108a/6, 108a/11, 118a/7, 118a/11

(...) Şehrī ve bāzārīside Tūrķī kiři yoqtur. (...)

(...) Şehir ve pazarında Türk kişi yoktur. (...)

yoqqarı < ET yoku (ED, 906b) yukarı

y. 33a/5, 33b/3, 33b/10, 34b/2

(...) Alar tüşükni berkitken bile tütün yoqqarı qurğan élige oq yanıp qurğan éli ölüm içi bolup qaçıp çıqtılar. (...)

(...) Bunlar deliği kapatınca duman yukarı kurgan üzerine dönüp kurgan muhafızları ölüm tehlikesine düşüp kaçtılar. (...)

y.+ğı 47a/5, 47a/7

(...) Yoqqarığı āşiyānının dört tarafı eyvāndur, sütünları taşdın. (...)

(...) Yukarı tarafın dört tarafı ayvandır, sütünları taşdandır. (...)

y.+dın 34b/1, 41b/1

(...) Gerzevānnın ayağıda [Yek]Çırāğ Öleñige qoydın Sultān Hüseyn Mīrzā, yoqqarının Bedī‘ūzzamān Mīrzā kældiler. (...)

(...) Gerzevan eteğinde bulunan Yekçırāg Çayırı’na, aşağıdan Sultan Hüseyin Mirza, yukarıdan da Bediüzzaman Mirza geldiler. (...)

yoqqarıraq < yoqqarı+rAq daha yukarı

y. 48a/9

(...) Her yıl bu öleñge çıqıp bir ay iki ay otururlar. bu öleñdin yoqqarıraq şarq cenūb sarı yana bir öleñ vāqi‘ boluptur. (...)

(...) Her sene buraya çıkıp, bir iki ay otururlar, bu çayırdan biraz daha yukarıda, kuzeye doğru, diğer bir çayır daha vardır. (...)

yosunluq < Moğ.+T. gibi, benzer

y. 16a/6, 33a/12, 39a/8, 49b/6, 53b/8, 54b/1, 63a/2, 70b/13, 72b/7, 74a/9, 74b/2, 80b/8, 82a/3, 85a/10, 91a/3, 109b/4, 118b/12

(...) Tā özümni bilip édim bu yosunluq renc ü meşaqqatnı bilmeydür édim. (...)

(...) Kendimi bildim bileli bu gibi ıstırap ve zorluk bilmiyordum. (...)

y.+tur 46b/3

(...) Tamām-ı dīvārları ve saqfı uşbu yosunluqtur. (...)

(...) Bütün duvarları ve çatısı bu gibidir. (...)

y. qıl- 36a/14

(...) Baysunğur Mīrzānı tutqun yosunluq qılıp nöker süderidin ayırıp erkge kéltürdiler. (...)

(...) Baysungur Mirza esir gibi adamlarından ve uşaklarından ayırıp erke getirdiler. (...)

yulduz yıldız

y. 89a/4, 89a/5

(...) Méniñ ihtimāmniñ ciheti bu édi kim uruş küni Sekiz Yulduz aralıqta édi. (...)

(...) Benim gayretimın sebebi şu idi savaş gününde Zühre yıldızı aralıqta idi. (...)

yumalan- yuvarlanmak

y.-a 67a/12, 67a/12

(...) Faşıldın andaq taş urdılar kim hîç yeri yerge tégmey dürüst mu‘allaq aşıp uşandaq bülend yerdin qurgannın hâkrîziniñ tüpigeçe yumalana yumalana kélđi, velî hîç buşmadı. (...)

(...) Duvardan üzerine o kadar taş atıldılar ki, hiçbir yere dokunmadan, havadan doğruca fırlayıp, bu kadar yüksek yerden kurgan bayırının dibine kadar yuvarlana yuvarlana geldi fakat hiçbir şey olmadı. (...)

y.-ıp 104b/14

(...) Yumalanıp bardı. (...)

(...) Yuvarlanıp vardı. (...)

yuqarı < ET yoqaru (ED, 906b) yukarı

y. 116b/13

(...) Her birimiz bir nānı qoyunğa salıp ıztırāb bile yanıp yuqarı puštenin üstige çıqıp bir qulda atlarını bağlap her qaysımız her tarafğa bir bülendiğa çıqıp qaravulluq qılıp oturduk. (...)

(...) Her birimiz bir ekmeği koynumuza koyup, telaşla dönüp, yukarı tepenin üzerine çıkıp, bir derede atları bağlayıp, her birimiz bir tarafa, bir yüksek yere çıkıp, gözetleyip oturduk. (...)

yuqqarı < ET yoqaru (ED, 906b) yukarı

y. 62b/4, 81a/12, 81b/2, 99a/5, 100b/13, 114a/4, 114a/7, 114a/8, 115b/8

(...) Kemrüd Derasi’ğa kirip yuqqarı baqa yürüdük. (...)

(...) Kemrud Deresi'nden yukarıya doğru yürüdük. (...)

y.+1 92a/9

(...) Yuqqarıqı oqnıñ zarbıdın H̱āce Hızır Mescīdi'din ilgeri öte almadılar. (...)

(...)Yukarıdan atılan oklardan dolayı, Hoca Hızır Mescidi'nden ileri gidemediler.

(...)

y.+ıdın 97a/1

(...) Bilmen özlükidin bérmedi mü, yā yuqqarıdın işāret boldı. (...)

(...) Kendiliğinden mi vermedi yoksa yukardan işaret mi oldu anlamadım. (...)

y.+ğı 110a/1

(...) Ahsī'nıñ yuqqarığı kéntleri toğrısın deryānı ötüp barıp Bāp Qurganı'ğa kirdiler. (...)

(...) Ahsi'nin yukarı tarafındaki köylerinin karşısından nehri geçip, Bap Kurganı'na girdiler. (...)

yurt < ET yurt (ED, 958a) yurt

y. 110b/9

(...) Taş qurganda atamnıñ 'imaretleride maña yurt u maqām ta'yīn qılıptur. (...)

(...) Dış kurganda, babamın imaretlerinde, bana yurt ve makam tayin etmiştir. (...)

y.+dın 40b/13

(...) Žarūret bolup bu yurtdın köçüp Özket üstige barıldı. (...)

(...) Bu yurttan göçüp Özket üstüne yürümek zorunluluk oldu. (...)

y.+ıda 5b/12, 48a/11

(...) Hān yurtıda bu kara su andağ toqay évrölüp kéliptür kim içide bir ordu tüşkünçe yér bolğay. (...)

(...) Bu Kara Su, Han yurdunda öyle bir şekilde kıvrılmıştır ki, meydana getirdiği bu çıkıntı içinde bir ordu inecek kadar yer vardır. (...)

y.+ıdın 69b/7, 78b/13, 83a/10

(...) Hān yurtıdın köçüp Dergam yaqasığa kældük. (...)

(...) Han yurdundan kalkıp, Dergam sahiline geldik. (...)

y.+ığa 48a/10, 69b/8, 78b/7, 83a/8

(...) Kélip Hān yurtığa tüşkende Muḥammed Mezīd Tarḥan başlıq Semerqand bégleri kélip mülāzemet qıldılar. (...)

(...) Han yurduna gelip indiğimizde başlarında Muhammed Mezid Tarhan olduğu halde, Semerkand beyleri gelip meşgul oldular. (...)

y.+qa 43a/4, 43b/12

(...) Qurğanga kirip öy ve képe yérlerini ta'yīn qılıp ustākār u muḥaşşıl qoyup yurtqa kældük. (...)

(...) Kurgana girip, ev ve kulübe (kepe) yerlerini belirleyip bunları yapacak adamlar ile tahsildarlar bırakıp yurda döndük. (...)

y.+ta 40a/10, 40a/10, 40b/9, 43a/4, 73a/9, 73a/14, 88b/3, 101a/1

(...) Uşbu yurtta kélip mülāzemet qıldı. (...)

(...) Bu yurtta gelip bağlandı. (...)

y.+tın 43a/4, 79a/3

(...) Semerqanddağılar ol yurttın köçüp bu yurtqa kélgenimizni yandı, taşavvur qılıp kömekī, sipāhī vü şehri Mīrzā Köprügi geçe Şeyhzāde Dervāzesidin Muḥammed-Çeb Köprügigeçe çıqtılar. (...)

(...) Semerkanddakiler, bizim yurttan kalkıp bu yurda gelmemiz üzerine geri dönmüş olduğumuz yanılmasına düştüler ve yardımcı, sipahi ve şehirliler Mirza Köprüsü'ne ve Şehzade Kapısı'ndan da Muhammed Çeb Köprüsü'ne çıktılar. (...)

y.+umız 44a/1

(...) Şeybānī Hān Türkistāndın ılğap uşol seheri bizniñ yurtumuz üstige kélip turdı.
(...)

(...) Şeybani Han, Türkistan' dan hücum edip o gece bizim yurdumuz(un) üstüne doğru geldi. (...)

yurtlan- yurt+IAn- yurtlanmak

y.-ğay 108a/8

(...) Hocend Deryāsi'nıñ cenūbı Andicān başlıq vilāyetlerni Kiçik [Hān'ğa] bérmek kérek kim anda yurtlanğay. (...)

(...) Hocend Suyu'nun güney tarafındaki Andican vilayetlerini Küçük Han'a vermek gerek ki orada yurtlansın. (...)

yüber- göndermek

y.-dük 110b/7

(...) Biz hem kişi yiberdük. (...)

(...) Biz de adam gönderdik. (...)

yügür- < ET yügür- (ED, 914a) koşmak, hareket etmek

y.-üp 93a/11, 108b/8

(...) Bu nevbet yavuqraq keldim érse, çadırınıñ şanābınıñ uçıǵa yügürüp çıqtı. (...)

(...) Bu defa biraz yaklaştım ise çadır iplerinin yanına koşup çıktı. (...)

yügürük koşmak, hareket etmek

y. 71a/6

(...) Tülküsi özge yerniñ tülküsiǵe baqa yügürük bolur. (...)

(...) Tilkisi başka yerin tilkisine göre daha hızlı olur. (...)

yügürüt- < ET yügürt- (ED, 914b) koşturmak, yürütmek

y.tüm 112a/7

(...) Yétkeç oq at yügürüttüm. (...)

(...) Gelir gelmez at koşturdum. (...)

yükün- < ET yükün- (ED, 913b) saygıyla eğilmek, diz çökmek

y.-di 103a/6, 103a/7

(...) Yanganda hem Kiçik Han toquz qatla yükündi. (...)

(...) Dönerken de küçük Han dokuz defa saygıyla eğildi. (...)

y.-düm 32a/1

(...) Öydin kirgeç üç yükündüm. (...)

(...) Çadırdan girince üç kez saygıyla eğildim. (...)

y.-gendin 32a/2

(...) K r    p yanıp yüküngendin son  anları a tilep qalın  efa at u mihrb nliqlar körsettiler. (...)

(...) Görüşüp, dönüp tekrar eğildikten sonra,  anlarına  a ırıp çok şefkat ve muhabbet gösterdiler. (...)

y.-g  e 102b/4

(...)Y k ng  e fırşat hem bolmadı. (...)

(...) Saygıyla eğilecek zaman olmadı. (...)

y.-  p 102b/6, 102b/5, 103a/4, 118a/10, 119a/8

(...)Yükünüp barıp körüştüm. (...)

(...) Saygıyla eğilip varıp görüştüm. (...)

yükündür- < ET *yükün-d(X)r-* (ED,914b) diz çöktürmek

y.-di 36a/5

(...) Her ikkelesini Bel  qa ve Astar  b  dqa bir mecliste yükündürdi. (...)

(...) Her ikisini de Bel   ve Astarabad için, bir mecliste saygıyla diz   kt rd m. (...)

yürü- < ET yorı- (ED, 957a) yürümek

y. 115a/2

(...) M n d dim kim “ S ni taşlap qayan baray? Yürü!  l g tirig bile oq bolalı.” (...)

(...) Ben: “Seni bırakıp nereye gideyim? Yürü! Ölüm ve dirimde beraber olalım.” dedim. (...)

y.-d m 84b/7, 102b/2, 104b/11, 107a/7, 115a/3, 115b/5, 116a/9

(...) N  e nevbet M rz  Qulı’ a başa yürüdüm. (...)

(...) Bir müddet Mirza Kulı'na uyarak yürüdüm. (...)

y.-gen 14a/14

(...) Türkmen hezāresini Dere-i Hoşta çapqanda Qāsım Bég bāvücūd-ı qarılıq yigitlerdin yahşıraq yürügen cihetidin Bengiş vilāyetini culdu bérdim. (...)

(...) Dere-i Hoş'ta Türkmen hezaresine akın ettiğimizde Kasım Bey, ihtiyarlığına rağmen gençlerden daha iyi yürüdüğü için Bengiş vilayetini verdim. (...)

y.-gey 74a/14

(...) Vilāyetler qarār tapqandın keyin mén ve Cihāngir Mīrzā ittifāq qılıp Semerqand üstige yürügeybiz. (...)

(...) Vilayetler hakkında uzlaşıldıktan ve benimle Cihangir Mirza arasında ittifak yapıldıktan sonra Semerkand üstüne yürüyeceğiz. (...)

y.-geyler 64a/8

(...) Bī-taḥṣīş bizniñ közümiñniñ utrusıda bizniñ atımıznı minip biziñ tonumızın keyip biziñ qoyumızın yép yürügeyler. (...)

(...) Bunların bizim gözümüzün önünde, bizim atımıza binip, bizim giyeceğimizi giyip ve bizim ekmeğimizi yiyip yürüyecekler. (...)

y.-liñ 56b/1

(...) Kéliñ, Semerqand üstige yürüliñ. (...)

(...) Gelin, Semerkand üstüne yürüyelim. (...)

y.-megen 55b/13

(...) Çün salṭanat dağdağası ve mülk-girlik dā'iyesi bar, bir qatla iki qatla iş yürümegen bile baqıp oturup bolmas. (...)

(...) Mademki saltanat davası ve mülk edinmek amacı var, bir iki defa işin yürümemesi ile, bundan vazgeçip, karşıdan bakmak olmazdı. (...)

y.-mekni 54b/5

(...) Qāsım Bégni Taşkendke hân qaşığa yiberip Andicān üstige yürümekni istid‘ā qılıldı. (...)

(...) Kasım Bey Taşkend’e, Han yanına gönderilip, Andican üstüne yürümesi rica edildi. (...)

y.-mey 39a/3

(...) Bularnıñ işi yürümey yandılar. (...)

(...) Bunların işi yürümeden döndüler. (...)

y.-ñ 114b/4, 115a/4, 119b/8

(...) Siz maña baqa aldurmañ, yürüñ! (...)

(...) Siz bana aldırmayın, yürüyün! (...)

y.-gendin 97b/1

(...) Yalañ ayaq köp yürügendin ayaqlar andağ bolup édi kim tağ u taş tefāvüd qılmas édi. (...)

(...)Yalın ayak yürümekten ayaklarım o hale gelmişti ki dağ ve taşı fark etmezdi. (...)

y.-mekke 77a/14, 99b/6

(...) Uşbu maşlahat üçün şulh qılıp Semerqand üstige yürümekke cāzim édük. (...)

(...) *Bu sebeple barış yapıp, Semerkand üstüne yürümeye kesin kararımızı verdik.*

(...)

y.-mekte 76a/9

(...) Gāhī tilbeler dēk yalguz puşte vü deştqa barur édim, gāhī bāgāt u maḥallātın kūçe-be-kūçe aḥtarur édim, né yürümekte iḥtiyārım bar édi né olturmaqta, né barmaqta qarārım bar édi né turmaqta. (...)

(...) *Bazen mecnunlar gibi, tek başıma dağ ve çöllere giderim, bazen bahçe ve mahalleleri sokak sokak dolaşırdım, ne yürümeye ve ne de oturmaya halim vardı; ne gitmeye ve ne de kalmaya karar verebiliyordum. (...)*

y.-se 92a/14

(...) Fīruze Dervāzesi'din Şeyḫzāde Dervāzesi'ğaça faşıl üstidin at bile yürüse bolur édi. (...)

(...) *Firuze Kapısı'ndan Şehzade Kapısı'na kadar duvar üstüne atla da yürüse olurdu.*
(...)

y.-ür 74b/13, 78b/1, 91a/3, 93b/13, 97b/1, 108b/9

(...) Ol fırsatıta Mollā Baba nöker émes édi, miḥmān yosunluq yürür édi. (...)

(...) *O zamanlarda Molla Baba hizmette değildi, misafir gibi yürürdü. (...)*

y.-ydür 117a/9

(...) Muḥammed Bāqır Bég bu sarı tüşüp yaşunup yürüydür ékendür. (...)

(...) *Muhammed Bakır Bey bu tarafa gelip, gizlenip yürüyormuş. (...)*

y.-dük 69b/6, 69b/13, 70a/6, 81b/2, 81b/13, 112b/14, 113b/12, 114a/4

(...) Kemrüd Derasi'ğa kirip yuqqarı baqa yürüdük. (...)

(...) Kemrud Deresi'ne girip yukarıya doğru yürüdük. (...)

y.-p 61b/14, 72b/12, 73a/7, 78a/12, 81a/12, 84a/5, 92b/1, 94b/6, 97a/14, 106a/1, 106b/13, 108a/9, 114a/8

(...) Kemrüd yuqqarı yürüp Sarataq Dabanı'dın aşmaq bolduk. (...)

(...) Kemrud'dan yukarıya doğru yürüyüp, Saratak Tepesi'nden aşmaya karar verdik.

(...)

y.-mek 89b/9, 99b/5, 120a/2

(...) Mundaq tağdın tağqa alağan ve alaman vilāyetimiz yoq yerimiz yoq yürümek bī-taqrībdür. (...)

(...) Böyle dağdan dağa, işsiz güçsüz, vilayetsiz ve yersiz yürümek faydasızdır. (...)

y.-y 97b/7, 101a/13, 110b/11, 114a/12, 114b/1, 115a/13, 115b/8, 119b/10

(...) Bu cihettin yürüy bérduk. (...)

(...) Bunun için hemen yürüdük. (...)

y.-üp 25a/10, 31a/4

(...) Seyyid-Qāsım Êşik Aqa bu kün barçadın yahşıraq yürüp uzup qılıç yétkürdi.

(...)

(...) Seyid Kasım Êşik Ağa o gün herkesten daha iyi hareket edip, kılıç kullanmakta diğerlerini geçti. (...)

y.-di 32b/11, 37b/11, 41b/6, 67a/13, 93a/12, 107a/9

(...) Qaçan her oğlu kim yağılığı yürüdi bastı éligge tüşken nökerlerinin tamām boynığa urdurdı. (...)

(...) Hangi oğlu, düşman olarak yürüdü ise yendi ve eline esir düşen adamlarının hepsinin başlarını kestirdi. (...)

yürül- < yürü-/ gidilmek

y.-di 60b/6, 89b/4, 89b/10, 95b/4, 109b/2

(...) Āhistaraq yürüldi. (...)

(...) Bîraz yavaş gidildi. (...)

y.-gen 81b/5

(...) Hîç vaqt mundaq tengi ve uçma yollar bile yürülgen émes. (...)

(...) Hiçbir vakit böyle dar ve uçurumlu yollarda yürünmemiştir. (...)

y.-se 54b/12

(...) İş bu yerge yétkende kim eger yana bir köç yürülse édi köpreki bu édi kim uruşsız oq vilâyet müyesser bolğay édi. (...)

(...) Durum bu yere geldiğinde eğer en çok bir menzil daha gidilse idi, savaşız da vilâyet bizim olacaktı. (...)

y.-ür 92b/1

(...) Özge yerlerde yayaq yürülür édi. (...)

(...) Başka yerlerde yaya gidilirdi. (...)

yürüş < ilerleme

y.+idin 54b/10

(...) Hännıñ bir neme ħiyel yürüşidin muĥâlifler Bâb Qurğanını zorlap aldılar. (...)

(...) *Han'ın biraz ağır yürüyüşünden muhalifler Bab Kurganı'nı zorlayıp aldılar.*

(...)

y. 101a/10

(...) Hänniñ bu yürüşi bī-fāyideraq yürüş édi. (...)

(...) *Han'ın bu yürüyüşü çok faydasız bir yürüyüş idi. (...)*

y.+te 105b/4

(...) Ol yürüşte ma'hūd uran elfāzı "Taškend" bile "Sayrām" édi. (...)

(...) *O yürüyüşte tespit edilen parola "Taškend" ile "Sayram" kelimeleri idi. (...)*

y.+i 101a/10

(...) Hänniñ bu yürüşi bī-fāyideraq yürüş édi. (...)

(...) *Han'ın bu yürüyüşü çok faydasız bir yürüyüş idi. (...)*

yürüş- < ET yorış- (ED, 973a) yürümek, ilerlemek

y.-üp 58b/13

(...) Semerqand ve Andicānga mükerreren yürüşüp hīç iş açılmay yana yanıp Hocendğa kældük. (...)

(...) *Semer kand ve Andican'a çok sayıda ilerleyip hiç bir netice alınamayıp Hocend'e geldik. (...)*

y.-mek 55b/14, 59a/2

(...) Andicānga yürüşmek hayāli bile kömek tiley Taškendke hān qaşığa bardım.

(...)

(...) Andican'a ilerlemek hayali ile yardım dilemek için Taşkend'e Han yanına gittim. (...)

yürüt- < ET yorit- (ED, 959a) yürütmek

y.-üp 116a/9

(...) Alarnı ilgeri yür[ü]tüp kéyinleriçe yürüdüm. (...)

(...) Onları ileri yürütüp arkalarından yürüdüm. (...)

yüz < ET yüz (ED, 982a) yüz 100

y. 13a/9, 17b/11, 32b/7, 53b/1, 58b/14, 58b/14, 61a/10, 64b/3, 64b/8, 65a/4, 66b/14, 66b/14, 67b/3, 68a/11, 76a/1, 78b/3, 81b/7, 82b/12, 82b/14, 84b/4, 85a/2, 85a/2, 85a/7, 86b/2, 87b/14, 88a/4, 88a/5, 88a/5, 88b/14, 92b/11, 95a/14, 97a/8, 97a/12, 104b/12, 113a/9, 113a/10, 116b/6, 118b/2

(...) Bu nevbet Semerqand şehrde yüz kün pādşāhlıq qıldım. (...)

(...) Bu defa Semerkand şehrinde yüz gün padişahlık ettim. (...)

y.+çe 106b/14, 110a/4

(...) Bu mezḳūr bolğanlarğa éki yüzçe abdān yigitlerni qoşup ġāfillıqta bir kéçe Bāp Qurğanı'nıñ üstige yiberür. (...)

(...) Bu söylenenlerle iki yüz kadar iyi yiğit katıp, bir gece ansızın Bab Kurganı'nın üstüne gönderir. (...)

yüz miñ < yüz bin

y. 58b/8

(...) Her kim ki mundaq şenī' hareketke iqdām qılğay ve ol kişige kim bu nev' işke ihtimām qılğay yüz miñ la'netdür. (...)

(...) Böyle irkin hareket edenlere ve bu tür işlerle uğraşanlara kıyamete kadar yüz bin lanet olsun. (...)

y.+ge 61b/4

(...) İbrāhīm Saru'nı ve Veys Lāğarī'ni ve Seydī Qara'nı, Aħsī tarafığa yzge yavuq kişi bile yiberildi kim Hcend Suyı'nı kip ol yzdeği quręanlar bile tağ ellerini her şavr qılıp bizge baqturęaylar. (...)

(...) Yüz kişiye yakın bir kuvvetle de İbrahim Sara, Veys Lagari ve Seydi Kara, Hocend suyunu geçip o yüzdeki kurganlar ile dağ halklarını, ne şekilde olursa olsun, bize bağlı kılmaları için Aħsi tarafına gönderildiler. (...)

y.+din 61a/14, 106a/5, 111b/1, 120a/1

(...) Mniņ bile Aħsī'de yüzdin köprek kişi bolęay di. (...)

(...) Aħsi'de benim ile yüzden biraz fazla adam kalmıştı. (...)

yüz < ET yüz (ED, 982a) yüz

y. 20b/7, 51a/12, 60a/3

(...) Henüz yüz yapuğı bar di. (...)

(...) Henüz yüz örtüsü açılmamıştı. (...)

y.+deki 61b/3

(...) İbrāhīm Saru'nı ve Veys Lāğarī'ni ve Seydī Qara'nı, Aħsī tarafığa yzge yavuq kişi bile yiberildi kim Hcend Suyı'nı kip ol yzdeği quręanlar bile tağ ellerini her şavr qılıp bizge baqturęaylar. (...)

(...) Yüz kişiye yakın bir kuvvetle de İbrahim Saru'yu, Veys Lagari'yi ve Seydi Kara'yı, Hocend suyunu geçip o yüzdeki kurganlar ile dağ halklarını, ne şekilde olursa olsun, bize bağlı kılmaları için Ahsi tarafına gönderildiler. (...)

y.+ige 40a/12

(...)Yüzige çaptılar. (...)

(...) Yüzüne yaraladılar. (...)

y.+ini 20b/8

(...) Türkāna resm bile Maņa buyurdılar, mén yüzini açtım. (...)

(...) Türk adetince, açmamı buyurdular ve ben yüzünü açtım. (...)

y.+niñ 63b/10

(...) Bir néçe kün Ahsīde turup Ahsī ve Kāsān ve ol yüzniñ iş küçini zabt u ser-encām qılıp ılğar kélgen Moğul béglerige ruḥsat bérıp Uzun Ḥasan'nı köç ve müte'alıqları bile alıp Andicān'ğa kélildi. (...)

(...) Birkaç gün Ahsi'de kalıp Ahsi, Kasan ve o yüzin iş gücünü düzenleyip, yardıma gelen Moğul beylerine izin verip Uzun Hasan'ı, göç ve adamları ile birlikte alıp, Andican'a geldik. (...)

y.+ümni 89b/4

(...) Mén hem yüzümni alar sarı qıldım. (...)

(...) Ben de yüzümü onlara doğru çevirdim. (...)

yüzlen- < ET yüzlen- (ED, 987b) yönelmek

y.-dük 116b/9

(...) Ol yerdin yanıp Kernān'ğa yüzlendük. (...)

(...) O yerden dönüp Kernan'a yöneldik. (...)

y.-di 35b/12

(...) Sultān Ebū Sa'īd Mīrzānıñ qız nebiresi édi, alıp Hışār üstidin qopup Qunduz sarı yüzlendi. (...)

(...) Sultan Ebu Said Mirza'nın kız torununu idi, alıp Hisar üzerinden kalkıp, Kunduz'a doğru hareket etti. (...)

y.-ip 25b/1

(...) Rebī'ü'l-āhīr ayıda Sultān Maḥmūd Mīrzāğa qavī 'ārıza yüzlenip altı künde 'ālemdin kéçti. (...)

(...) Rebiülahir (hicri takvime göre yılın dördüncü ayı) ayında Sultan Mahmud Mirza, ağır hastalığa tutulup altı günde vefat etti. (...)

yüzlüg < ET *yüz+l(X)g* (ED, 987a) yüzlü

y. 6b/14, 15a/4, 18a/14, 68b/1

(...) Baḥīl ü fitne ve zomoḥt u münāfıq ve ḥod-pesend ve qatıq sözlüg ve savuq yüzlüg kişi édi. (...)

(...) Kıskaç, fitneci, namussuz, münafık kendini beğenmiş, sert sözlü ve soğuk yüzlü bir adamdı. (...)

3.1. ESKİ TÜRKÇE VE MOĞOLCA KÖKENLİ KELİMELEİN DİZİNİ

A

abağa < Moğ. abağ+a (Les, 4a) amca

a.+sı 69a/11, 71b/12

a.+sını 69a/14

abla < ET aba (ED, 5a) çiçek hastalığı

a. 27b/12

aç < ET aç a:ç (ED, 17a) aç, doymamış

a. 44a/9, 98a/1

aç- < ET a:ç- (ED, 18b) açmak

a.-tılar 84a/11

a.-ıp 61a/8

a.-may 61a/7

açıl- < ET a:ç-(X)l- (ED, 26b) açılmak

iş a.-mas 108a/14

iş a.-ğay 56a/11

iş a.-madı 59b/14

açlıq < ET a:ç-l(X)q a:çlık (ED, 26a)

açlık

a. 95b/14, 96a/5

ağa < Moğ. agä (Les, 19b) ağabey, efendi

a. 69b/2, 70a/2, 73b/13, 73b/14, 78a/8, 79b/13, 89a/12, 93a/5, 99b/8, 108b/3

a.+sı 67a/9, 70a/1, 70a/9, 71b/13, 71b/13, 110b/10

a.+sını 72a/7, 72b/10

a.+sığa 72b/8

ağ(ı)z < ET ağız (ED, 98a) ağız

a.+ımğa 53a/5

a.+ığa 53b/7, 81a/14

ağrı- < ET ağırı- (ED, 91a) ağrımak

a.-ıp 62a/7

ağırla- < ET ağır+IA- (ED, 94a) ağırlamak

a.-ğalı 98b/5

aq < ET a:q (ED, 75a) ak, beyaz

a. 3a/9, 3b/2, 4a/10, 5a/6, 10b/8, 18a/8,
91b/1, 100a/11

aq- < ET aq- (ED, 77b) akmak

a.-ar 2a/2, 2b/8, 3a/3, 3a/5, 3b/6, 4a/7,
4b/12, 8a/3, 45a/8, 45a/10, 45a/12,
48a/5, 107b/6

a.-ip 118b/3

al- < ET al- (ED, 124b) almak

a.-dım 20a/11, 27b/11, 50b/12

a.-dı 10b/7, 11a/10, 12a/10, 20a/1,
20a/3, 22b/3, 22b/11, 27b/9, 28a/5,
31a/6, 31a/9, 44a/13, 50a/8, 50b/5,
50b/11, 69a/12, 72b/3, 85b/6, 86b/1,
87b/13

a.-dım 75a/10, 83b/13

a.-dılar 31a/3, 54b/10, 56b/9, 59b/6

a.-dılar (qapay aldılar) 56b/11

a.-ğaç 81a/4

a.-ğan 65b/13, 65b/14, 79b/1, 85b/4,
106b/13

a.-ğay 51a/10, 64a/9, 75a/4, 75b/9,
75b/11, 83b/1, 83b/2, 92b/11, 101b/13,
114b/4, 115a/5, 115a/11, 117a/6

a.-ğaylar 82b/3

a.-ğuları 74b/14

a.-ğan 30b/7

a.-ğanda 69a/10, 71b/5, 75a/10,
81b/11, 85b/6, 86b/14, 87a/3, 87b/14

a.-ğandın 73b/8, 80a/2

a.-ğanlar 87b/10

a.-urga 114b/14

a.-ıñ 117a/2, 119b/5

a.-iptur 77b/4, 77b/10, 85a/10

a.-duk 51a/3, 56a/7, 83b/4, 113a/8

a.-sunlar 64a/13

a.-aman 99b/5

a.-saq 83a/3, 84a/4

a.-ur 80a/1, 83b/3, 90a/1, 90a/2,
114b/3, 118b/13

a.-a al- 82b/5

a.-a (haber ala) 119b/4

a.-ip 61b/6, 62b/10, 63a/10, 63b/12,
65b/9, 66a/1, 67b/6, 69a/10, 69b/9,
74a/2, 76b/1, 76b/3, 78a/14, 79b/9,

80b/3, 83a/2, 90b/14, 95a/10, 100a/13,
100b/1, 101b/3, 101b/4, 106b/10,
108a/5, 108a/10, 109a/5, 110a/6,
110b/9, 114a/2, 114b/3, 119a/1,
119b/1, 119b/8

almak (II) -abilmek

a.-madı (ala almadı) 57b/10

a.-madı (bara almadı) 115b/10

a.-madı (bére almadı) 112b/5

a.-madı (érgese almadı) 78a/7

a.-madı (kéle almadı) 66a/4

a.-madı (qapay almadı) 57a/8

a.-madı (qıla almadı) 66a/7, 88b/10

a.-madı (tohtay almadı) 106a/8

a.-madı (tura almadı) 66b/5, 77a/6,
79a/13

a.-madılar (kéle almadılar) 42b/2

a.-madılar (köre almadılar) 54b/3

a.-madılar (qıla almadılar) 61b/14,
73a/14, 104a/2

a.-madılar (öte almadılar) 33a/4,
92a/10

a.-madılar (sahtay almadılar) 37a/2

a.-madılar (tohtay almadılar) 87b/11

a.-madılar (tura almadılar) 99b/12

a.-madılar (uruşa almadılar) 62b/6

a.-maduk (yétküre almaduk) 51a/11

a.-mağunça (haber almağunça)
117b/14

a.-mas (bola almas) 114b/2, 16b/14

a.-mas (baqa almas) 75b/8

a.-mas (bara almas) 115a/4

a.-mas (kéle almas) 1b/9, 91b/6

a.-mas (qıla almas) 85a/5, 85b/11

a.-mas (şükr qıla almas) 75b/10

a.-mas (yürüy almas) 101a/13

a.-maslar (tapa almaslar) 104a/4,
104b/2

a.-maslar 36b/12

a.-may (ala almay) 36a/2, 82b/5,
119b/4

a.-may (boldura almay) 67b/2

a.-may (keltüre almay) 40b/14, 70a/11

a.-may (kire almay) 63b/6

a.-may (oltura almay) 63a/1, 110b/12

a.-may (öte almay) 62b/5

a.-may (qıla almay) 66b/11

a.-may (saħla almay) 39a/11

a.-may (tapa almay) 80a/10, 81a/9

a.-may (tura almay) 6a/2, 32b/12,
58a/12, 81b/12

a.-may (yürüy almay) 97b/7

a.-maydur (tükele almaydur) 2b/2

al/all < ET al (ED, 121a) ön

a.+ıda 85a/11, 100a/10, 103a/4,
109a/13

a.+ıdağ 66a/2

a.+ıdın 69a/13, 109a/13

a.+ıg 68a/2, 83b/6

a.+ım 116a/3

a.+ımda 118a/10

a.+ımız 89b/11

a.+ımızda 89b/6, 116a/14

a.+mızdağ 90a/2

a.+mızg 69b/12

alar < ET olar onlar

a. 64b/10, 65b/6, 77a/4, 77a/9, 85b/5,
89b/4, 93b/2, 111b/10, 111b/11,
115b/10

a.+dağ 74b/6

a.+dın 102a/6

a.+g 70a/8, 78a/2, 102a/5, 118b/8

a.+nı 79a/3, 116a/8

a.+nıg 63a/5, 67b/5, 67b/11, 101b/13,
115b/3

ald < ET al (ED, 121a) karşı, ön

a.+ıda 29a/7

aldara- < Moğ. aldah (Les, 47a)
kahkahaya boğulmak, çok sevinmek

a.-ptur 111a/7

aldur- < ET *al-tUr-* (ED, 133b)
aldırmak

a.-man 115a/4

a.-up 42a/8, 58a/2, 78b/6

alıl- < ET *al-(X)l-* (ED, 145b) alınmak,
ele geçirmek

a.-dı 67b/2, 85b/12

alış- < ET *al-(X)ş-* (ED, 153b)
alışmak, uyum sağlamak

a.-ıp 35b/14

a. 85a/12

a.-alıñ 113b/10

a.-ğunça 106a/8

a.-urlar 35b/5

a.-tı 70a/9

a.-tılar 39b/11, 42b/3, 92a/1

alma < ET *alma* (ED, 146a) elma

a. 72b/4

a.+ça 56a/9

altı < ET *altı* (ED, 130b) altı

a. 4b/2, 10a/8, 11a/5, 24a/9, 62b/14,
72a/11, 82b/12, 88a/1, 88a/12, 92b/9,
97a/11, 97a/12, 98a/9, 101a/3, 105b/9,
110a/8, 119b/3 24b/2, 25b/2, 50a/12

altı miñ < altı bin

a. 32a/7

a.+ge 22b/8, 28b/8

altı yüz < altı yüz

a. 33a/6

altmıñ < ET *altmıñ* (ED, 130b) altmıñ

a. 97a/6

altun < ET *altun* (ED, 131a) altın

a. 41b/14, 101a/6

a.+dın 24a/12

ana < ET *ana* (ED, 169b) anne

a. 16a/5, 54a/2, 71b/5, 73b/3, 75b/2,
83a/2, 89b/7, 93b/7, 119b/1

a.+m 8b/5, 9a/10, 24b/8, 24b/10,
24b/12, 24b/12, 27b/11, 53a/11, 64b/8,
70b/5, 75a/13, 91a/5, 96a/10, 96a/12,
96b/10, 97b/14, 101b/6, 108a/1

a.+mğa 102a/3

a.+mnı 55b/2

a.+mnıñ 14b/12, 20a/14, 27a/6,
53a/11, 96b/9

a.+sı 8b/6, 8b/7, 9a/9, 9b/9, 14b/12, 17b/13, 18a/11, 20a/9, 21b/13, 26b/14, 27a/1, 27a/2, 27a/4, 27a/6, 27b/10, 28a/3, 28a/5, 28a/13, 28b/2, 53a/11, 68a/14, 70b/4, 79b/13, 96a/14, 97a/7

a.+sını 20a/12, 113b/9

a.+ları 11b/3, 27b/7, 96b/2

a.+ları 101b/6

a.+ları 53a/11

ança < ET ança (ED, 172b) öyle, o şekilde, öylece

a. 66b/12, 68b/11, 71b/7, 75a/3, 88a/1, 92b/7, 92b/10

anda < ET anta (ED, 176b) orada, o zamanda

a. 66a/8, 70a/10, 75b/6, 82a/14, 93b/9, 96a/9, 96b/9, 102a/14, 108a/8, 109b/13, 110b/10, 112a/4, 112a/5, 112b/6, 115b/13, 116b/5, 116b/7,

anın < ET anın (ED, 187a) onun

a. 66a/8, 68b/9, 69a/9, 69b/8, 70a/9, 73b/4, 73b/10, 76b/7, 81a/10, 95b/3, 98b/1, 105b/11, 107b/10, 112b/14, 113a/11, 115b/4, 118a/14

116b/7, 117b/7, 117b/8, 117b/14, 118b/9

andaq < ET *anda+ok ~ *anı+teg (ED, 177a) öyle, o şekilde

a. 64b/12, 65a/4, 65b/7, 65b/8, 67a/10, 68a/6, 69a/13, 72b/3, 75a/6, 75b/13, 83b/11, 84b/2, 85b/4, 95b/12, 95b/12, 97b/1, 102a/8, 102b/3, 107a/10, 109a/7, 112b/3, 117b/4, 119a/9

andın < ET andın (ED, 177b) Ondan

a. 62b/8, 69a/10, 74b/11, 76b/3, 78a/12, 79b/4, 81a/1, 82a/11, 82a/12, 82a/14, 84a/7, 85a/5, 87a/5, 88a/9, 90a/12, 91a/9, 91b/14, 96a/7, 99a/12, 100b/4, 103a/7, 106a/5, 108a/10, 112b/4, 113a/13, 119b/12

anı onu

a. 78a/14, 78b/7, 80a/1, 96a/9, 96b/1, 107b/8, 117b/5, 119b/1

anla- < ET anla- (ED, 186a) anlamak

a.-ğıl 118a/3

a.-p 26a/11, 77a/5, 80b/3, 94b/11

ant < ET and (ED, 176a) yemin

a.+ığa 118a/14

a.+lar 115b/12, 118a/14

a.iç- 53b/8

ara < ET a:ra (ED, 196a) ara, aralık,
mesafe

a. 31b/11, 32b/5, 34b/13, 73a/10,
73b/11, 77b/2, 81b/3, 88b/2, 89a/1

a.+ğa 17b/10, 35b/8, 35b/14, 38a/3,
41a/1, 54b/14, 74a/5, 95a/7, 101b/7

a.+da 18b/11, 52a/1, 56b/13, 60b/1,
66b/13, 98a/6, 107a/9, 110b/4

a.+dın 101b/14, 114b/3

a.+sı 32a/5, 3b/7, 48a/11, 60b/4,
64b/7, 67b/9, 70b/14, 72b/9, 90b/4,
116b/4

a.+sıdur 117b/14

a.+sını 52b/3, 84b/12

a.+sığa 10b/5, 72a/9

a.+sıda 2b/5, 3a/4, 3b/9, 4b/2, 8a/9,
12a/10, 15a/7, 24b/10, 37b/3, 41a/9,
41a/12, 42a/12, 42a/13, 45a/9, 46b/4,
48b/1, 49a/4, 52b/3, 61a/8, 65a/1,
71b/6, 72a/1, 76a/13, 81b/8, 85a/12,

88a/1, 92b/3, 97b/3, 100a/9, 100b/5,
102a/13, 112b/9, 114b/6

a.+sıdadur 49b/8

a.+sındağı 41a/2

a.+sıdağı 32a/8, 49b/14

a.+dağılarga 55a/3

arala- < ET ara:la:- *ara+IA-* (ED,
231a) aralık etmek

a.-y 73b/11

a.-ğünça 65a/10

aralığ < ET *ara+l(X)q* (ED, 230b)
boşluk, aralık

a.+ta 89a/4, 92b/7

a.+tı 92b/12, 93a/1

a.+ıda 104a/11

a.+ıdaqı 107b/9

a.+ığa 38a/7

argamçı < Moğ. argamj (Les, 83b) ip,
urgan

a. 117a/14

arı- < ET arı- (ED, 198a) temizlenmek,
arınmak

a.-p 60b/2

arıq < ET arıq (ED, 214a) su yolu

a. 62b/10, 98a/7

a.+nıŋ 106b/4, 107b/6

a.+dın 106b/5, 107b/5, 107b/7

a.+ı 106b/4, 107b/5

a.+ıdın 106b/2

a.+ları 57a/14

arqa < ET arqa (ED, 215b) geri taraf,
arka

a. 36b/6, 75a/5

a.+ğa 89b/10

a.+yı 74a/3

a.+mız 89b/3

a.+mızdın 114a/11

a.+sı 42b/13, 43a/2, 89a/5

a.+sığa 91b/12, 103b/10, 113a/3

a.+sıda 61a/6, 87a/2

arqalan- < ET *arqa+lAn-* (ED, 220a)
himaye bulmak, desteklenmek

a.-ıp 75a/2, 79a/11

art- < ET art- (ED, 200a) artmak,
fazlalaşmak

a.-ıp 35a/8

a.-tı 14a/6

a.-mas 45b/1

artturmaq *art-tUr-maq* arttırmak

a. 86a/2

artuq < ET artuq (ED, 204b) artık,
fazla

a. 63b/8, 80b/8, 80b/9, 99a/12, 99a/13

a.+dur 4a/6

a.+raq 10a/5, 57a/10

artuqraq < *artuq +rAk* daha fazla

a. 108b/4, 116a/2

artuqsılıq < *art-uq+sI+l(X)q* ziyadelik,
fazlalık

a. 88b/6

as < ET a:s (ED, 240a) akıl, idrak

a. 97b/9

as- < ET as- (ED, 240b) asmak

a.-ip 31b/3, 53b/14

a.-iptur 102b/13, 102b/14

asru < ET asru (ED, 250a) çok

a. 3a/13, 5a/8, 19a/5, 20b/3, 21a/14,
28b/7, 28b/12, 53a/4, 56b/4, 76a/14,
82a/7, 111b/10

ast < ET ast (ED, 242a) alt

a. 86a/4

a.+da 84b/8, 98b/11

a.+ıdın 100a/13

a.+ıga 30b/7

a.+ıda 2b/14

a.+ıdadur 47b/8

a.+ıdın 4b/12

aş < ET a:ş (ED, 253b) yiyecek, azık

a. 17b/14, 31a/6, 101a/4

a.+nı 117b/10

aş- < ET a:ş- (ED, 255a)
aşmak, geçmek

a.-arlar 116a/14

a.-tuk 99a/3

a.-ip 67a/11, 72a/12, 81b/7, 82b/4,
99b/2, 99b/4, 99b/9, 103b/6

aşlıg < ET *aş+l(X)k* (ED, 261b) erzak

a. 1b/7, 2a/7

aşlıq < ET *aş+l(X)k* (ED, 261b) erzak

a. 32b/9, 57b/6, 70b/7, 93b/5, 93b/6,
110b/14

aşlıqçı *aş+l(X)q+çI* erzak tedarikçisi

a. 67b/11

a.+nıı 68a/2

a.+sı 67b/11

aşlıqsızlıq *aş+l(X)q+s(X)z+l(X)q*
erzak tedarikçisinden yoksunluk

a.+tın 70b/12

aşmaq *aş-mak* aşmak, geçmek

a. 81a/13

at < ET at (ED, 33a) at

a. 17a/1, 17a/4, 30b/6, 30b/6, 32a/13,
38a/7, 42a/9, 60b/7, 62b/3, 62b/5,

80b/6, 81a/14, 81b/3, 82a/2, 82a/4,
90a/13, 92a/1, 92a/14, 95b/3, 95b/7,
104b/7, 105a/10, 105a/10, 112a/7,
114b/4, 115a/9, 115b/10, 116b/6,
116b/11, 117a/14, 117b/1, 118b/6

a.+qa 93b/8, 93b/9, 93b/10, 93b/11,
112a/13

a.+ta 61a/2

a.+nıŋ 114b/10, 114b/14, 117a/6

a.+ınıŋ 72b/12, 95b/3, 119a/3

a.+ını 92b/6, 102b/10, 104b/14,
112a/13, 113b/1, 114b/7, 114b/12

a.+larını 117a/5

a.+larımız 117a/2

a.+nı 95b/8, 114b/3

a.+tın 30b/4, 42b/4, 90b/3, 100a/10,
113a/7, 115b/7, 119a/7

a.+tı 38b/8, 42a/1, 75b/1, 107b/7,
112a/11, 113a/13, 114b/11, 114b/11,
115a/1, 115a/6

a.+ımnıŋ 112a/9, 112a/12, 115a/13

a.+ımğa 114b/8, 114b/13

a.+ımı 90a/13, 98b/11, 106b/11,
106b/14, 107b/5

a.+ımıznı 64a/7

a.+ımızğa 116b/8

a.+ını 38b/7

a.+ları 32a/8

a.+lar 17a/4, 103a/9, 117a/9

a.+larnı 116b/13, 117a/2, 117a/10,
117a/11

a.+largä 89a/7

at < ET a:t (ED, 32b) isim

a. 5b/6, 49b/4, 54a/1

a.+tur 49b/3

a.+ğa 30b/13, 58a/14

a.+tı 8a/14, 28a/1, 35a/8, 40b/8, 46a/4,
48a/6, 54a/1

a.+ını 20a/13

a.+ımğa 87a/8

at- < ET at- (ED, 36a) atmak

a.-adur 92a/9

a.-ar 7b/7, 13b/14, 19a/1, 31a/12,
92b/2

a.-ip 19a/3, 83a/10, 116b/11

a.-ardın 92a/7

a.-tim 92b/6, 107a/5, 107a/13,
112a/10, 112b/12, 112b/13, 113a/3,
113a/5

a.-tı 113a/3

a.-tılar 67a/8, 107a/14

a.-salar 67a/3

a.-qunça 34b/8, 60b/5, 60b/8

a.-qanda 95a/14, 109b/6

a.-qandın 84b/11

a.-madım 115a/14

a.-madılar 67a/9

a.-maqđın 34b/10

ata < ET ata (ED, 40a) (YS, 107) baba

a. 54a/1, 63a/14, 69a/14, 75a/9,
102a/13

a.+durlar 31b/11

a.+m 5b/13, 39b/14, 52a/9

a.+mnıı 30b/11, 32a/4, 70b/4,
96a/14, 110b/9, 111b/4

a.+nıı 102a/14

a.+sı 5b/11, 8a/10, 9a/1, 15b/5, 19b/5,
22a/7, 22b/13, 25a/3, 31b/7, 33b/5,
41a/13, 41b/8, 56b/12, 58a/11, 64b/14,
65a/1, 69a/6, 69b/2, 78a/6, 79a/2,
106a/11, 113b/9

a.+ sınıı 41a/13, 69a/7, 80a/1

a.+sını 11a/10, 22a/7, 50a/9

a.+sıdın 22b/7, 41b/9, 69a/6

atağlıq *atağ+ l(X)q* atalık, babalık

a. 75a/2, 75a/7, 77b/12, 79b/2

a.+dın 95a/3

atake < ata+eke atalık, babalık

a.+mge 31a/9

a.+si 16a/8, 29a/14, 32b/4, 58b/1,
71b/11, 76b/13

atıq- < ET atıq- (ED, 47b) kötü ünle
anılmak

a.-ip 35a/10

atım < ET < *at-(I)+m* atım (ED, 59b)

atılan bir şeyin gidebildiği uzaklık

a.+ı 4a/7

atlan- < ET < *at-lAn-* (ED, 58a) ata

binmek, harekete geçmek

a.-dı 57a/2

a.-dılar 43a/7

a.-ıp 15b/12, 24b/13, 39a/5, 40b/4, 44b/1, 55b/6, 59a/6, 59a/7, 63a/12, 67a/13, 72a/9, 73b/1, 77b/2, 78a/12, 79a/1, 83a/8, 84b/12, 88a/13, 100b/5, 102b/1, 102b/8, 104b/4, 108a/12, 111b/1, 114a/12, 117a/10, 117b/8, 118a/1, 119b/10, 119b/12, 120a/3

a.-ğanda 22a/11, 77b/9, 106b/11

a.-ğanımızın 72b/8

a.-turup 107b/8

a.-ur 71a/7, 91b/6

a.-ıñ 119b/8

a.-dım 95b/5, 106b/9

a.-urda 52b/6

a.-duk 37b/13, 72b/1, 73b/11, 95b/8, 112a/2, 105b/13, 119b/7

atlanıl < ET *at+lAn-(X)l-* harekete geçirilmek

a.+dı 31a/1, 55b/5, 60b/8

atlanmaq *at+lAn-mAq* ata binmek, sefere çıkmak

a. 65a/7

a.+ta 77b/1

atlıg < ET a:tlıg (adlıg) *at+lXg* (ED, 54b) adlı → atlıq

a. 3a/5, 16b/3

atlıq < ET a:tlıg (adlıg) *at+lXk* (ED, 54b) adlı → atlıg

a. 8b/7, 8b/8, 8b/14, 9a/12, 12a/2, 19b/12, 20b/8, 24a/11, 24a/12, 27b/2, 30b/5, 3b/5, 40b/13, 42b/12, 44a/13, 45a/2, 45a/6, 4a/8, 52a/8, 56b/12, 57a/3, 57a/13, 60a/12, 60a/13, 60b/7, 61b/9, 65a/11, 65b/6, 65b/7, 66a/9, 66a/13, 66b/3, 70a/4, 75a/8, 75b/1, 78a/9, 84a/14, 87b/12, 90b/8, 91b/12, 98a/13, 104a/11, 104b/13, 108b/13, 109b/12, 110a/12, 112a/6, 112b/11,

113a/6, 113a/8, 113a/14, 114a/11,
117a/1, 117a/11, 117b/2

a.+nın 92b/6, 118b/14

a.+ları 92a/4

atqula- savaşmak

a.-dılar 93b/3

a.-p 110a/8

atqulaş- *atqula-ş* savaşmak

a.-urlar 67b/12

a.-ay 115a/10

a.-ıp 88b/4

av < ET a:v (ED, 3b) vurma yahut
yakalama yoluyla yakalanan hayvan

a.+ı 2a/14, 3b/2, 5a/5

a.+ını 25b/11

a.+ğa 71a/7

a.+lar 71a/7

avla- < ET *av+la-* (ED, 10b) avlamak

a.-r édi 25b/12

a.- dılar 100b/14

avlağ < *av+lağ* vurma yahut yakalama
yoluyla yakalanan hayvan; avlanacak
yer

a. 71a/2

a.+ı 4a/10

ay < ET ay (ED, 265b) ay, otuz gün

a. 8b/11, 11a/5, 24a/9, 34b/9, 38a/2,
44a/7, 45b/1, 48a/8, 48a/8, 51a/3,
67b/10, 76a/12, 82a/11, 83b/2, 86b/7,
119b/14

a.+nın 31a/1, 88a/1

a.+ğa 41b/9, 66a/6

a.+da 34b/9, 75a/13, 86a/12

a.+ğaça 93b/11

a.+dın 10a/8, 24b/2, 26b/7

a.+ı 1b/1, 30b/14, 34a/5, 36a/7,
37b/12, 37b/13, 39a/5, 53a/14

a.+ının 6b/2, 15b/11, 18a/8, 41b/2,
44b/3, 66a/14, 68a/9, 74b/2

a.+ıda 25b/1, 31b/3, 63b/1, 75a/10,
77b/1, 88a/11, 120a/3

ayağ < ET **adağ** (ED, 45a) ayak
→ayaq

a. 47b/8, 117b/10

a.+ı 49b/11, 95b/2, 103a/14

a.+ığa 112a/9

a.+ım 83b/11

a.+ımga 119a/8

a.+ımda 108b/8

a.+ın 72b/3

a.+ını 30b/7

a.+ını 18b/7, 19a/6

a.+ıda 31a/1, 41a/14

a.+ıdın 60a/12

a.+ları 18b/11

ayaq < ET **adağ** (ED, 45a) ayak
→ayağ

a. 2b/14, 63b/3, 76a/5, 97a/14, 97b/1,
101b/1, 102b/10, 109a/5, 114b/14

a.+ığa 107b/10

a.+ım 101b/3

a.+lar 97b/1

ayıq otı < Yeti Kent dağlarında
bulunan bir ot

a. 5b/5

ay(ı)r- < ET **adır-** (ED, 66b) ayırmak

a.-dılar 103b/6

a.-duk 39a/7, 66b/9, 84a/3

a.-ıp 8a/8, 29b/6, 36b/1, 74b/12

a.-ipturlar 45a/11

a.-ğan 25a/9

a.-ğay 110a/14

a.-mas 103a/14

aymaq oymak

a. 62a/3, 73b/10

ayrıl- < ET **ad(ı)r-(X)l-** (ED, 68b)
ayrılmak

a.- dı 23a/10

a.-dılar 55a/7, 77a/5

a.-ıp 14a/10, 33b/6, 39b/2, 39b/3,
39b/9, 42b/4, 56b/14, 64a/1, 65a/3,
81a/7, 81b/1, 103b/14, 105a/13,
110b/2, 111a/6

a.-ğanlardın 55a/7

a.-ğay 105b/3

a.-a (ayrıla tüşkende) 119a/13

a.-ğaç 77a/6

a.-ğandın 110b/1

a.- maydur 54b/1

ayt < ET ayıt- (ED, 268a) söylemek,
demek

a. 118a/13

a.-ur 13b/7, 15b/4, 15b/9, 15b/10,
68b/8, 75b/5, 87a/11, 94b/5, 100a/1

a.-urlar 5a/2

a.-tım 9a/5

a.-tı 41a/10, 41a/11, 80a/11, 87b/6,
106b/7, 108a/14, 111b/8, 112a/14,
112b/8, 118a/8, 118a/10, 119a/12

a.-tılar 108a/4, 115b/2, 116a/13,
117a/9, 119b/8

a.-qay 105b/3

a.-ıñ 83a/14

a.-a (ayta bolğay) 102a/3

a.-a (ayta kırıştılar) 115b/6, 115b/7,
115b/10

a.-adur 113b/9, 118a/3, 118a/4

a.-adurlar 117b/13

a.-ıp 16b/10, 24b/1, 55a/3, 75b/6,
86a/3, 87a/2, 87a/8, 87a/12, 87b/2,
99a/12, 99b/14, 107a/3, 117a/13

a.-ıpdur 53b/8

a.-ıpturlar 5a/2

a.-qaç 102a/6, 102a/10

a.-qan 16b/3, 109a/8

a.-qanda 105b/3

a.-qanıdın 108b/5

a.-qandın 26a/7, 103b/3

a.-madı 78b/13

a.-mağan 26a/7

a.-maydur 114b/5

aytmaq *ayt-maq* söylemek

a. 87b/6

a.+nıñ 102a/5

aytış- *ayt-(X)ş-* (ED,268b) konuşmak,
sözleşmek

a.-tılar 102b/9

az < ET a:z (ED, 277a)

a. 29a/9, 34b/10, 35b/7, 54a/6, 54a/13,
54a/13, 56a/11, 68b/9, 73a/10, 73a/10,
77a/7, 81a/2, 85a/4, 93b/2, 105a/9,
110a/9, 111b/10, 112a/3, 114b/2

a.+ı 105a/1

a.+mı 104b/9, 114a/12

azlığ < ET *az+l(X)q* azlıq (ED, 286a)

Azlık → azlıq

a.+ığa 99b/1

azlıq < ET *az+l(X)q* azlıq (ED, 286)

azlık → azlığ

a.+ığa 98a/3

azraq < *az+rAk* daha az

a. 103a/10, 103a/11, 111a/13, 112b/4

azraqça < *az+rAk+çA* Daha az

a. 104b/12, 105a/4

B

baba (TDAD, 107) baba, ata

b.+m 96b/1

bağış < ET ba:ğış (ED, 321a) iyilik,
lütuf

b.+da 34a/9

bağışla- < ET *bağış+IA-* (ED, 321b)
suç ve cezayı affetmek

b.-p 60a/14

b.-ptur 41a/8

bağla- < ET *ba:ğla-* (ED, 314b)
bağlamak

b.-p 87a/8, 94b/6, 100a/11, 100a/12,
106b/9, 116b/13, 119a/11

b.-ptur 46b/9, 46b/11, 46b/12

b.-ğan 100a/14, 100b/1

b.-ğanı 46b/14

b.-ğanlarını 119b/8

b.-ğuça 106b/9

b.-ğandin 7a/2

b.-maydurlar 46b/10

b.-maydur édi 98a/8

bağlamaq *bağla-mAq* bağlamak

b. 118b/12

bağlat- < ET *bağla-t-* (ED, 315a)

bağlatmak

b.-ur 7a/1

b.-urda 7a/1

baq- < ET *baq-* (ED, 311a) bakmak

b.-qaylar 18b/8

b.-ar 95b/4

b.-tı 73b/3

b.-sam 113b/14

b.-a (baqa aldurman) 115a/4

b.-a (baqa almas) 75b/8

b.-a (baqa kũçe dék éki țarafđın) 67a/4

b.-a (baqa yandı) 66a/7, 71a/6

b.-a (baqa yürüdüm) 115a/3

b.-a (baqa yürüdük) 81b/2

b.-a 33a/5, 47a/1

b.-ıp 31b/6, 55b/13, 59a/1, 83b/8,
84b/2, 92a/6, 111b/12, 100b/2

b.-qalı 108b/13

b.-madı 114b/6

b.-may 19b/3, 72a/13, 98a/3, 99b/1,
104b/10, 106a/4

baqmaqlıq *baq-mAq+lıq* bakmak
eylemi

b. 75b/14

baqtur- < *baq-tUr* - baktırmak

b.-ğalı 24a/14

b.-ğaylar 61b/5

baltu < ET *baltu* (ED, 333b) balta

b. 66a/11, 84a/10, 103a/13, 117a/14

bar < ET *ba:r* (ED, 353a) var, mevcut

b. 2a/5, 2a/10, 2b/6, 5a/12, 5a/13,
5b/9, 7a/8, 7a/9, 7a/11, 7b/3, 7b/3,
7b/7, 11b/2, 12b/10, 15a/6, 15b/9,
16b/14, 18b/5, 19a/5, 19b/9, 20b/7,
22a/8, 22a/10, 22a/14, 22b/1, 22b/11,
23b/4, 25a/1, 25a/1, 25a/3, 26a/6,
28b/1, 28b/2, 31a/12, 3a/3, 3a/14,
3b/6, 40a/1, 43a/13, 45b/4, 47b/11,

47b/12, 48a/3, 48b/7, 48b/9, 49b/10,
49b/12, 4a/9, 4b/5, 50a/4, 51a/9,
52b/9, 55b/13, 56a/1, 56b/7, 57a/6,
60a/14, 60b/13, 60b/14

b.+dur 11b/1, 17a/6, 2b/5,
32a/8, 47b/13, 4b/3

b. ékendür 1b/5, 18b/8, 22b/11, 23a/5,
24a/14, 36b/6

b. érđi 26a/9, 52a/1

b.+ı 8b/4, 8b/8, 18a/11, 24b/6, 26b/14,
30a/6, 43b/5

b.+ımı 20b/12

b.+ıdın 10b/9, 12a/13, 12b/7, 19b/10,
20a/9

b.+ıça 60a/3

bar- < ET bar- (ED, 354a) varmak,
gitmek

b. 63a/4, 63a/5, 64b/9, 68b/5, 70b/11,
73a/3, 73b/6, 73b/10, 74a/9, 75b/1,
75b/11, 76a/10, 76a/10, 76a/11, 76b/8,
76b/8, 77a/11, 78b/1, 79b/7, 80a/3,
81a/2, 82a/13, 82b/10, 83a/5, 85a/12,
87b/2, 88a/1, 88a/13, 90b/4, 94a/4,
97a/7, 97a/7, 97a/9, 99a/7, 99b/14,

100b/9, 101b/5, 101b/11, 102a/13,
102b/3, 103a/13, 104a/7, 104b/3,
106a/11, 106a/13, 106b/3, 107a/11,
110b/13, 112a/5, 112a/11, 112b/4,
113b/1, 113b/4 113b/10, 113b/14,
114b/5, 115a/8, 115a/10, 115a/13,
115b/14, 116b/7, 117a/6, 117b/14,
117b/7, 118a/8, 119b/3, 120a/1

b.-a (bara almadı) 115b/10

b.-a (bara almas) 115a/4

b.-adur 60b/13, 97b/3, 97b/8, 108a/5,
113a/4, 113a/6, 115a/1, 115b/8,
117a/1, 117a/12, 117b/2, 117b/4

b.-adur édi 26b/4

b.-adurğan 8a/7

b.-adurğanda 108a/13

b.-alıñ 99b/6, 116b/6, 119b/8

b.-asız 115b/3, 115b/11

b.-ay 115a/2, 115a/9, 116a/1, 116b/8,
118a/10

b.-dı 9a/1, 11a/9, 11a/12,
12a/7, 13a/14, 14a/10, 14b/2, 15b/3,
17b/2, 20a/6, 20a/12, 22a/12, 22b/2,

22b/14, 23a/2, 27a/5, 27b/12, 29a/11,
29b/9, 30a/2, 33b/4, 35b/2, 37a/3,
37b/2, 37b/3, 37b/5, 37b/6, 38b/2,
38b/2, 39b/9, 39b/13, 44a/5, 44a/12,
51b/14, 56b/4, 56b/14, 58a/9, 58b/7,
60a/11, 63a/9, 64a/1, 65a/2, 65a/3,
65b/12, 67b/10, 69a/10, 80a/7, 80b/6,
81b/1, 81b/2, 84b/6, 86b/7, 90b/12,
90b/14, 92b/7, 93a/12, 101a/8, 101a/9,
101b/6, 104b/14, 109b/9, 110b/9,
111a/10, 112b/6, 113a/5, 113b/4,
116b/10, 117b/13

b.-dılar 10b/14, 11a/5, 12b/3, 17a/13,
36b/9, 38a/8, 38b/11, 40a/5, 41a/5,
51b/9, 74a/1, 78a/8, 79b/1, 86b/10,
101a/7, 101a/11, 106a/9

b.-dım 38a/5, 56a/1, 99b/14, 108b/6,
112a/7, 115b/9, 118a/1, 118b/1

b.-duk 60a/6, 107b/9, 110b/8

b.-ğan 51b/5, 52a/5, 52b/8, 58a/3,
66a/10, 66a/14, 82b/4, 101a/9, 104b/6,
113b/4, 113b/4, 119b/4, 120a/1

b.-ğanda 20a/11, 102a/1

b.-ğandur 44b/8

b.-ğanlarnı 51b/3

b.-ğay 16a/2, 16a/4

b.-ğusıdur 73a/1

b.-ıp 8b/1, 10a/5, 10a/14, 12a/4,
13a/4, 13b/3, 14a/7, 17b/9, 22b/11,
25a/5, 26a/14, 31a/8, 31b/11, 32a/12,
43b/4, 44a/3, 52a/3, 52b/5, 53b/6,
53b/8, 54b/7, 57a/7, 57a/9, 57b/3,
59a/13, 59b/4, 60a/4, 62a/2, 63a/10,
63b/5, 63b/6, 63b/7, 65b/14, 66b/12,
68a/2, 71a/13, 73a/6, 73a/10, 73b/14,
77a/1, 77b/7, 79a/3, 79b/5, 80b/13,
81a/7, 82a/2, 83b/14, 84a/6, 88b/4,
93a/7, 93a/9, 96a/9, 96b/6, 96b/8,
96b/13, 97a/9, 98b/9, 102b/5, 103b/10,
104b/3, 105a/3, 105a/6, 106b/14,
108b/2, 108b/5, 109b/10, 109b/11,
110a/1, 110b/10, 116a/12, 116b/2,
117b/8, 119b/1, 119b/3, 119b/5,
119b/6, 119b/9

b.-ıptur 9b/2, 13b/5, 78b/4, 118b/5

b.-ıpturlar 105a/11

b.-madı 33a/12

b.-maq 14a/9

b.-maqñı 33a/10

b.-maqqa 60a/4

b.-mas édi 20b/4

b.-may 116a/5

b.-miş 66b/8

b.-sam 101a/13, 101b/13

b.-sağız 116a/5

b.-saq 106b/1, 109b/2, 118a/1, 119a/1

b.-sun 65a/8, 110b/3

b.-ur 2a/3, 3a/1, 48a/11, 4b/1, 4b/4,
60a/6, 60a/9, 101a/14, 112b/13,
119a/2, 68a/4, 71b/10, 75a/12, 76a/8,
81a/8, 97b/4

b.-urda 95b/2, 96a/9

b.-urğa 76a/11

b.-urlar 36b/11, 66b/10

b.-urnı 70b/7

barangar < Moğ. *barün* (Les,133b)
ordunun sağ tarafı

b. 66b/3, 69b/11, 69b/13, 70a/11,
89a/7, 89a/8, 100a/9, 100b/6, 100b/7

b.+da 100b/8

b.+ı 70a/9, 89b/1, 89b/10

b.+ınıñ 89b/3

barça < ET *barça* < *ba:r+ça*
(ED,356b) bütün, hepsi

b. 16a/14, 21b/7, 34a/10, 34a/10,
78a/11, 102a/12, 107a/11, 118a/8

b.+nı 56b/8, 75a/1

b.+ğa 101a/7

b.+mız 115b/4

b.+mızın 114b/3

b.+dın 31a/4, 49b/9

b.+sı 25b/9, 51b/4

b.+sınıñ 41b/4

b.+sını 40a/8, 40b/9, 42a/1

barı bütün hepsi

b. 83a/1, 83a/13, 87a/12, 87a/13,
92a/6, 93b/9, 119b/5

b.+dın 88b/4, 93a/12

barıl- < ET *bar-ıl-* (ED, 365b)
varılmak

b.-dı 102a/14, 109b/8

b.-ğay 81a/12

b.-adur 114b/11

b.-ip 112a/6, 115b/6, 116a/9

barın hepsi

b. 62a/8, 71b/14, 78b/10, 99a/8

b.+ı 62b/10

barmaq bakmak

b. 61a/4, 106a/12, 115b/13, 118a/9

b.+m 101b/4

b.+qa 71b/2, 97b/7, 99b/8

b.+çı 73b/1

b.+ta 76a/10

b.+ığa 62b/9

b.-maydur 111a/5

bas- < ET **bas-** (ED, 370b) baskın yapmak

b.-ar 42b/10, 42b/11

b.-tı 7a/13, 10b/1, 14a/7, 41b/6, 69a/3

b.-tılar 38b/9

b.-ip 8a/8, 9a/13, 11b/11, 12a/6, 14b/9, 20b/10, 29b/8, 30a/8, 34a/1, 35b/1, 71a/11, 78b/4, 89b/10, 100a/13, 100a/14, 106a/9

b.-qan 22b/10

b.-qanda 9a/2

b.-qandın 42a/3

b.-sa 90a/1

b.-maq 101a/10

b.-maydur 101b/9

basıl- < *bas-(X)l-* baskına uğramak

b.-dı 41b/4, 43a/9

b.-dılar 16b/4, 109b/12

b.-ip 13a/4

basmaq *bas-mAq* baskın yapmak

b. 101a/10

bastur- < ET *bas-tUr-* (ED, 372b) bastırmak

b.-dı 22b/10

b.-dılar 30b/8

b.-sa 90a/1

b.-up 104a/1

baş < ET baş (ED, 375a) baş, kafa

b. 17b/6, 35b/2, 37a/11, 37a/12, 65a/14, 76a/4, 93b/5, 94a/7, 94a/8, 101b/1, 101b/3, 101b/4, 102b/10, 110a/8, 118b/10

b.+ı 19a/2, 49b/11, 81a/2

b.+ımnı 57b/2, 65b/10, 65b/11, 67a/14

b.+ığa 43a/2, 65b/8, 67a/13, 112a/12

b.+tın 103a/14, 119a/9

b.+ım 95b/4, 107a/14

b.+ımnı 118b/4

b.+ımğa 97b/13, 107a/14, 107b/1

b.+ımda 107a/14

b.+ıda 26a/9, 2a/8, 39b/10

b.+ıdın 19a/2, 99a/5, 99a/6, 106b/6, 111a/11, 111b/1

başla < ET baş+la- (ED, 381b) başlamak

b.-r 71a/11

b.-dı 75a/2, 103b/7, 110a/14, 114b/12, 115a/2

b.-dılar 62a/4, 62b/6, 86a/5, 111a/1, 116b/1

b.-ı 116a/1, 116a/8, 116b/5

b.-sa 81a/3

b.-p 38b/5, 65a/8, 65a/10, 93b/4

başlat < ET başla-t- (ED, 382b) bir şeyin başlamasına yol açmak

b.-ıp 13a/1, 32a/11

başlıq < ET başlıq (ED, 381b) komutan, kumandan → başlıq

b. 9a/13, 20b/10, 33a/6, 34a/9, 78a/3, 81a/5, 108a/8

b.+lar 74b/7

b.+larnı 61b/11

başlıq < ET başlıq (ED, 381b) komutan, kumandan → başlıq

b. 26b/8, 30b/6, 57b/13, 67b/3, 77b/5, 78b/8, 81a/7, 82b/2, 108a/7, 116b/3

b.+larnı 62a/10

b.+larga 62a/4

başqa < diğər, gayrı

b. 47b/11

başsızlıq < *baş+sız+lıq* başı boşluk,
dik kafalılık

b. 39b/6

bat- < ET bat- (ED, 298a) (güneş)
batmak

b. 85a/5, 99b/3, 103b/4

b.-qunça 60b/9

batğaqlıq < ET batıqlıq (ED, 302a)
bataklık

b. 16b/13

bég < ET be:g (ED, 322b) sözü geçen
adam, bey

b. 13b/9, 15b/7, 23b/12, 29a/13,
29b/13, 36b/14, 47b/5, 52a/3, 53a/5,
55a/6, 56b/2, 58b/1, 69a/14, 70a/14,
71a/10, 71b/11, 71b/12, 71b/14, 73b/6,
74a/7, 76b/13, 80a/5, 90a/7, 90b/8,
91a/14, 95a/3, 106a/12, 113b/10,
113b/14, 118a/11

b. qıl- 52a/10

b.+niñ 60a/1

b.+din 65b/2

b.+çe 23b/12

b.+i 36a/10, 57b/1, 71b/12, 109a/10

b.+im 79a/5, 98a/1

b.+imiz 90b/13

b.+imniñ 108a/1

b.+isi 100b/10, 100b/11

b.+leri 10b/4, 18a/4, 25a/8,
30a/1, 30a/8, 30a/12, 36a/8, 36a/9,
36a/12, 36a/12, 37b/7, 41b/3, 49a/9,
49a/10, 56a/10

b.+leriniñ 10b/6, 13a/13, 25b/14,
56b/7, 77a/3, 79b/11

b.+lerini 26a/1, 50b/13, 65a/9, 76b/11

b.+lerige 28b/4, 63b/11, 64a/5

b.+leridin 8b/6, 9b/10, 9b/14, 10a/1,
12b/6, 14a/4, 14b/12, 28a/6, 38b/14,
57a/6

b.+āt 36b/14, 47b/5, 53a/6

b.+ātdın 55a/6

b.+ler 16a/1, 16a/7, 16a/11, 16a/13,
16b/9, 17a/14, 17b/4, 17b/9, 17b/12,

17b/13, 19a/10, 23a/7, 25a/2, 25a/7,
34b/14, 39b/10, 44b/2, 51a/2, 51a/2,
53a/8, 55a/4, 59a/13, 59b/4, 64a/3,
65a/6, 65b/2, 70a/13, 71b/6, 74a/4,
76b/8, 76b/9, 77a/5, 81a/2, 82b/5,
83a/1, 89a/9, 90b/5, 91a/10, 106a/11,
109b/

b.+leri 62a/13, 68a/10, 69a/7, 69a/14,
69b/1, 73b/13, 77a/3, 78a/3, 78b/8,
81a/7, 89a/10, 93a/7

b.+lerimiz 67b/5, 79a/8

b.+lerimizdin 78a/1

b.+lerniñ 34a/1, 104b/7, 106a/14,
118a/7

b.+lerni 25a/1, 43a/9, 43b/5, 50b/14,
57b/13, 65a/6, 65a/8, 73b/2, 74b/6,
82b/2, 104b/5

b.+lerdin 8b/12, 17a/10, 17a/12,
21b/7, 52a/2, 55a/7, 55a/10, 65b/3,
66a/5, 92a/12

b.+lersiz 16b/9

bég-atake < atabey, padişahın lalası

b. 13b/7, 17a/13

b. qıl- 6b/10, 6b/13, 14b/1, 14b/6

bégim < Özb. hanım, hanımefendi

b. 9a/4

b.+niñ 9a/4

b.+ler 27b/7

béglük < ET *beg+l(X)k* (ED, 326a)
beylik

b. 63b/13, 73b/6

bél < ET *bé:l* (ED, 330b) bel

b.+içe 3b/11

bér- < ET *bér:r-* (ED, 354b) vermek

b.-e (bére almadı) 112b/5

b.-ür 24a/1, 40b/4, 79a/1, 98b/6,
109a/1, 109a/2

b.-ürler 46a/12, 49a/13, 93b/9,
93b/11, 106a/14

b.-dim 14a/14, 79a/14, 115a/13,
115b/8, 118b/3

b.-di 6a/5, (dest bérdi) 6a/14, 8a/5,
8b/3, 12a/9, 13b/2, 14b/7, 24b/2,
32b/13, 36a/5, 39a/12, 42a/1, 50a/6,
53b/10, 56b/6, 57a/2, 57a/14, 57b/7,

58b/11, 69a/10, 72a/4, 74b/10, 74b/12,
78b/6, 79b/12, 80b/1, 80b/12, 83b/12,
85a/9, 87a/5, 106a/8, 112b/14, 113a/3,
114b/8, 114b/12, 117b/3, 117b/4,
119a/9

b.-diler 12a/5, 15a/11, 17b/1, 27b/1,
34a/2, 40a/8, 53b/5, 62b/4, 104b/10,
108a/4, 112a/8

b.-dük 54a/12, 114a/12, 114b/1,
119b/10

b.-gey 35a/13, 59a/5, 80a/1, 80a/2

b.-geyler 40a/6, 51b/2, 96b/14,
108a/10

b.-se 7a/2

b.-seler 16a/2

b.-ip 6b/9, 6b/13, 8a/8, 8a/10, 8a/12,
8b/14, 11a/6, 12b/14, 13b/3, 17a/3,
19b/5, 19b/8, 21a/1, 21a/8, 21a/9,
22b/8, 24b/4, 26b/2, 29b/14, 30a/10,
30a/10, 36a/4, 41a/4, 42a/6, 50a/5,
50a/8, 50b/6, 57b/5, 60b/7, 63b/11,
74b/3, 82b/12, 107a/2, 116a/7, 117a/2

b.-iptür 53b/4

b.-mey 30a/3, 32b/6, 44a/4, 69b/6,
112a/8

b.-meydürler 50a/4

b.-geç 113a/2

b.-gengeç 99b/12

b.-gendin 79b/7

b.-gen 29b/6

b.-gendür 6b/12

b.-gende (dest bérge) 15b/10,
17b/11

b.-mes 36b/12

b.-medi 34b/8, 97a/1

b.-medim 115b/5

b.-megeyler 52a/14

b.-mekke 41a/7

b.-mekte 32a/11

beri < ET berü (ED, 355b) -den bu
yana

b. 4b/7, 8b/3, 26b/9, 32b/13, 44b/14,
58b/1, 101b/5

b.+din 36b/8, 38a/6, 73a/10

béril- < ET *bér-(X)l-* (ED, 365)

verilmek

b.-di 64a/1, 70b/9, 71b/4, 71b/5,
71b/8, 74b/1, 74b/5

b.-ip 64b/6, 66a/8, 69a/6, 78a/6,
94a/12, 107a/6, 117a/14, 119a/11

b.-gey 24b/9, 51b/11, 74b/1

b.-se 51b/13

bérki < ET *bérk* (ED, 361) sağlam

b. 106b/4, 109b/13, 112b/3, 4b/14,
32a/10

b.+gen 63a/11

b.+genni 63a/7

berkil- < *berk+(X)l-* sağlamlaştırılmak

b.-gen 57a/12

b.-ip 106b/4

berkit- < ET *berk+(X)t-* (ED)
sağlamlaştırmak

b.-tiler 33b/5, 40b/13, 54b/9, 66a/8,
86a/8

b.-ip 63a/6, 67a/1, 81b/10, 81b/13,
84b/12, 104a/12, 108b/2, 109b/14

b.-ürniç 56a/12

b.-ken 34b/1, 63a/11

b.-kenni 63a/7

berkitmek *berk+(X)t-mEk*
sağlamlaştırmak

b. 91a/5

b.+ke 91a/11

bérkitmeklik *berk+(X)t-mEk+l(X)k*
sağlamlaştırmak eylemi

b.+ke 94a/7

bérmek *bér-mEk* vermek

b. 108a/7

béş < ET *bé:ş* (ED, 376a) beş

b. 7a/6, 8b/4, 8b/9, 8b/11, 10a/8,
11a/5, 18b/3, 19b/9, 20a/4, 20b/6,
24a/9, 24a/9, 24b/2, 26b/13, 27a/13,
28a/5, 29a/1, 34a/13, 38a/6, 38a/7,
39b/7, 40b/6, 46a/4, 46b/10, 4b/2,
50a/8, 50a/12, 53a/9, 58b/2, 106b/11,
61a/2, 62b/14, 62b/14, 63b/8, 64b/8,
64b/12, 72a/11, 75a/11, 80b/5, 80b/6,
82b/12, 84b/4, 84b/13, 88a/1, 88a/4,
88a/12, 88b/3, 88b/14, 92b/9, 95a/1,

96a/4, 97a/12, 101b/12, 105a/5,
105b/9, 106a/5, 110a/8, 114a/12,
119a/7, 119b/3, 119b/12

b.+i 2a/5

b.+ide 15b/11

béş miñ < beş bin

b. 28a/9, 32a/7, 35a/3, 55b/5

b.+ge 22b/8, 28b/8

béş yüz < beş yüz

b. 33a/6

béşinçi < ET béşinç (ED, 383a) beşinci

b. 1b/2, 27b/10, 44b/4, 85b/6, 85b/12

bıçaq < ET bıçaq (ED, 293b) bıçak

b. 25a/14, 3a/9

bış < ET bış- (ED, 376b) pişmek

b.-qan 93b/6

bışığ < ET *bış-ıg* (ED, 378b)
olgunlaşmış

b.+ı 56a/7

bil < ET bil- (ED, 330b) bilmek

b.-sün 58b/10

b.-ür 85a/11

b.-dim 87a/14

b.-sek 114a/14

b.-ip 63a/5, 72b/8, 118a/4

b.-gen 85b/1

b.-günçe 101b/3

b.-men 97a/1, 98a/14, 111b/13

b.-ip 54b/1

b.-medi 98b/13

b.-medim 76a/7, 119a/4

b.-medük 117a/7

b.-mey 60a/7

b.-mes 47b/4, 88a/7

b.-ür édi 21b/9, 23b/6, 25b/6, 40a/1,
40a/2

b.-ürler érdi 26a/4

b.-mey 102b/1, 104b/9

b.-meydür 96a/2

b.-meydür édim 54b/2

bildür- *bil-d(X)r-* bildirmek

b.-üp 114b/10

b.-mey 118a/6

bile < ET birle < *bir+IA* (ED, 364b)

ile, birlikte → birle

b. 2a/1, 2a/13, 2b/1, 2b/3, 3a/1, 3a/4, 3a/9, 3b/7, 3b/14, 4a/1, 4a/8, 4b/2, 5a/12, 5b/2, 5b/6, 5b/7, 6a/11, 6b/3, 6b/8, 6b/12, 7b/11, 7b/14, 8a/7, 8a/9, 8a/12, 8b/9, 9a/6, 9a/7, 9b/8, 9b/14, 10a/2, 10b/2, 10b/7, 10b/12, 11a/4, 11b/11, 11b/12, 11b/13, 12a/6, 12b/2, 13a/13, 13b/1, 13b/4, 15a/5, 15a/10, 15b/12, 16a/1, 16b/1, 16b/5, 16b/10, 17b/7, 17b/11, 18b/1, 18b/11, 19a/3, 19a/8, 19a/12, 19a/13, 19a/14, 19b/2, 19b/4, 19b/7, 20a/3, 20a/7, 20a/12, 20b/3, 20b/7, 21a/13, 21b/3, 21b/5, 21b/10, 21b/11, 21b/13, 22a/4, 22a/11, 22b/10, 22b/10, 23a/1, 23a/7, 23a/9, 23b/9, 24a/2, 24a/5, 24a/6, 24a/12, 24a/14, 24b/3, 24b/5, 24b/11, 24b/13, 25a/1, 25a/5, 25a/6, 25a/7, 25a/9, 25b/4, 25b/9, 25b/13, 26a/12, 26b/3, 26b/10, 27a/8, 27b/5, 27b/7, 27b/8, 27b/10, 27b/11, 27b/12, 28a/10, 29a/5, 29a/7, 29a/8, 29a/10, 29a/14,

29b/11, 30a/12, 30b/1, 30b/2, 30b/3, 30b/6, 30b/7, 31a/2, 31b/2, 32a/3, 32a/5, 32a/8, 32b/5, 32b/8, 33a/8, 33b/3, 33b/7, 33b/9, 34a/2, 34a/6, 34a/7, 34a/8, 34b/1, 34b/13, 35a/8, 35a/10, 35a/11, 35a/12, 35b/3, 36a/8, 36a/9, 36a/11, 36b/3, 36b/4, 36b/5, 36b/6, 36b/8, 36b/12, 37a/3, 37a/3, 37a/7, 37a/12, 37b/1, 37b/6, 37b/10, 37b/12, 38a/1, 38a/5, 38a/6, 38a/7, 38a/11, 38b/2, 38b/6, 38b/7, 38b/11, 38b/14, 39a/3, 39a/5, 39a/7, 39b/1, 39b/3, 39b/11, 40b/3, 40b/4, 41a/2, 41a/8, 41b/3, 41b/7, 41b/10, 41b/11, 42a/2, 42a/6, 42a/8, 42a/10, 42a/11, 42a/13, 42b/6, 43b/2, 43b/7, 44a/4, 44a/9, 44b/3, 44b/6, 45a/9, 45a/13, 45a/14, 45b/10, 46b/3, 46b/5, 46b/6, 46b/7, 47b/9, 48a/11, 48b/1, 48b/14, 49a/4, 49a/10, 49b/3, 49b/8, 49b/14, 50a/5, 50b/14, 51a/3, 51b/2, 51b/5, 51b/6, 51b/13, 51b/14, 52a/3, 52b/1, 52b/4, 52b/11, 52b/12, 52b/14, 53a/2, 53a/5, 53a/5, 53a/13, 53a/14, 53b/7, 54a/1, 54b/6, 54b/11, 55a/1, 55a/4, 55a/5, 55a/9, 55a/9, 55b/3, 55b/6, 55b/7, 55b/8, 55b/9, 55b/13, 55b/14,

56a/2,56a/4, 56a/5, 56a/11, 56a/13,
 56a/14, 56b/10, 56b/13, 56b/14, 57a/2,
 57a/3, 57b/2, 57b/8, 57b/9, 57b/13,
 58a/5, 58a/8, 58a/11, 58b/5, 58b/6,
 59a/1, 59a/2, 59a/8, 59a/12, 59a/13,
 59a/14, 59a/14, 59b/5, 59b/5, 59b/6,
 59b/10, 59b/11, 60a/1, 60a/2, 60a/4,
 60a/5, 60a/13, 60b/3, 60b/4, 60b/12,
 61a/9, 61b/2, 61b/3, 61b/4, 61b/8,
 61b/12, 62a/8, 62a/13, 62b/12, 63b/1,
 63b/2, 63b/5, 63b/12, 63b/14, 64a/1,
 64a/3, 64a/10, 64a/11, 64a/13, 64b/10,
 64b/12, 64b/12, 65a/2, 65a/11, 65a/13,
 65b/1, 66a/1, 66a/3, 66a/9, 66a/11,
 66b/4, 66b/10, 66b/13, 66b/14, 67a/14,
 67b/4, 68a/1, 68a/4, 68a/6, 68a/8,
 68a/10, 68a/14, 68b/6, 68b/13, 69a/1,
 69a/5, 69a/7, 69a/13, 69b/2, 69b/5,
 69b/14, 70a/2, 70a/8, 70a/8, 70a/9,
 70a/11, 70a/11, 70b/3, 70b/5, 70b/10,
 71a/1, 71a/13, 71b/8, 72a/6, 72a/8,
 72a/11, 72a/12, 72a/13, 72b/1, 72b/1,
 72b/7, 73b/2, 73b/10, 73b/13, 73b/14,
 74a/4, 74b/9, 74b/10, 74b/12, 75a/2,
 75a/14, 75a/14, 76a/1, 76a/13, 76b/6,
 76b/7, 76b/8, 76b/8, 76b/10, 77a/3,
 77a/4, 77a/5, 77a/7, 77a/7, 77a/11,
 77b/1, 77b/7, 77b/9, 77b/11, 78a/7,
 78a/8, 78a/8, 78a/10, 78a/10, 78a/11,
 78a/12, 78b/3, 78b/5, 78b/9, 79a/7,
 79a/13, 79b/1, 79b/8, 79b/14, 80a/4,
 80a/6, 80a/7, 80a/14, 80b/5, 80b/6,
 80b/12, 80b/13, 81a/2, 81a/5, 81a/6,
 81a/10, 81a/11, 81b/5, 81b/6, 81b/7,
 81b/14, 82a/2, 82a/4, 82a/5, 82a/6,
 82b/2, 82b/3, 82b/12, 82b/13, 82b/13,
 83a/1, 83a/4, 83a/7, 83b/8, 84a/1,
 84a/10, 84a/10, 84a/11, 84a/13, 84b/1,
 84b/4, 84b/4, 84b/5, 84b/10, 84b/13,
 85a/2, 85a/2, 85a/3, 85a/11, 86a/12,
 86b/3, 87a/4, 87b/2, 88a/1, 88a/2,
 88a/5, 88a/11, 88a/11, 88b/1, 88b/9,
 88b/13, 89a/1, 89a/7, 90a/8, 90a/11,
 90b/4, 91a/3, 91a/4, 91a/4, 91a/7,
 91a/13, 91b/7, 92a/1, 92a/4, 92a/5,
 92a/7, 92a/14, 92b/2, 92b/4, 92b/6,
 92b/6, 92b/11, 92b/12, 93a/8, 93b/3,
 94a/5, 94a/6, 94a/9, 94b/3, 95a/1,
 95a/14, 95b/2, 95b/3, 95b/5, 96b/5,
 97a/11, 97b/2, 97b/3, 97b/7, 97b/8,
 98a/2, 98a/2, 98a/4, 98b/1, 98b/4,
 98b/9, 99a/3, 99b/8, 99b/9,100a/6,
 100a/7, 100a/8, 100a/9, 100b/8,
 100b/9, 101a/3, 101a/4, 101a/6,

101a/9, 101a/13, 101a/13, 101a/14,
 101b/3, 101b/3, 101b/7, 101b/14,
 102a/4, 102a/12, 102b/1, 102b/3,
 102b/4, 102b/6, 102b/6, 102b/8,
 102b/12, 103a/3, 103a/10, 103a/10,
 103b/2, 103b/2, 103b/3, 103b/5,
 103b/11, 103b/11, 103b/14, 104a/1,
 104a/1, 104a/11, 104a/11, 104a/12,
 104a/12, 104b/3, 104b/4, 104b/6,
 104b/6, 104b/11, 105a/1, 105a/4,
 105a/6, 105a/7, 105a/11, 105a/14,
 105b/3, 105b/4, 105b/8, 105b/14,
 106a/3, 106b/12, 106b/13, 106b/14,
 107a/3, 107a/12, 107a/13, 107b/8,
 107b/9, 107b/9, 107b/11, 108b/9,
 109a/10, 109a/10, 109b/11, 109b/14,
 110a/3, 110a/8, 110a/9, 110a/9,
 110a/14, 110b/2, 110b/2, 110b/13,
 111a/3, 111a/7, 111a/12, 111a/14,
 111b/5, 111b/7, 111b/9, 111b/11,
 111b/11, 112b/7, 112b/9, 112b/11,
 112b/13, 112b/13, 113a/6, 113a/8,
 113a/11, 113b/6, 114b/2, 114b/3,
 114b/9, 115a/3, 115a/13, 115b/1,
 115b/10, 116a/3, 116a/6, 116a/14,
 116b/6, 116b/12, 117a/1, 117a/4,
 117a/5, 117a/8, 117a/9, 117b/5,

117b/8, 117b/12, 118a/6, 118a/10,
 118a/10, 118b/1

bilen ile, birlikte

b. 118b/7, 119b/7, 119b/14

bilmeslig *bil-mes+l(X)g* bilmezlik

b.i 79b/13

bir < ET bi:r (ED, 353b) bir, bir defa

b. 2a/6, 2a/11, 2b/1, 2b/7, 2b/10, 2b/11,
 2b/13, 3a/4, 3a/5, 3a/11, 3a/13, 3b/1,
 3b/5, 3b/9, 3b/10, 3b/12, 3b/13, 3b/13,
 3b/13, 4a/1, 4a/2, 4a/7, 4a/8, 4b/2,
 4b/5, 4b/8, 4b/13, 5a/1, 5a/2, 5a/5,
 5a/8, 5a/14, 5b/4, 7b/2, 7b/6, 7b/6,
 7b/10, 8a/6, 8a/9, 8b/5, 8b/7, 8b/9,
 8b/13, 9a/1, 9a/6, 9a/6, 9a/7, 9a/7,
 9a/8, 9b/1, 9b/12, 10a/4, 10a/5, 10b/8,
 11a/7, 11a/7, 11b/2, 11b/5, 11b/14,
 12a/1, 12a/4, 12b/1, 12b/4, 12b/4,
 12b/5, 12b/5, 12b/6, 12b/7, 12b/10,
 12b/11, 12b/12, 13a/3, 13a/9, 13b/5,
 13b/7, 13b/10, 13b/10, 13b/11, 13b/12,
 14a/3, 14a/6, 14b/5, 14b/11, 15a/4,
 15a/6, 15a/6, 15a/12, 15b/5, 16a/8,
 16a/11, 16a/14, 16b/6, 17a/3, 17a/5,
 17a/7, 18b/6, 18b/8, 19a/8, 19a/8,

19a/13, 19a/13, 19b/4, 19b/12, 20a/5,
 20a/11, 20b/1, 20b/1, 20b/5, 20b/8,
 20b/12, 21a/6, 21b/5, 21b/11, 22a/6,
 22a/12, 22b/2, 22b/6, 23a/2, 23a/4,
 23a/5, 23a/9, 23b/2, 23b/5, 23b/11,
 23b/14, 24a/2, 24a/2, 25a/8, 25b/4,
 25b/7, 25b/7, 25b/9, 26a/9, 26a/12,
 26a/13, 27a/1, 27a/2, 27a/3, 27a/5,
 27a/8, 27b/9, 27b/13, 27b/13, 28a/5,
 28a/6, 28a/13, 28a/14, 28b/2, 28b/2,
 29a/1, 29a/5, 29a/12, 29b/1, 29b/10,
 29b/10, 29b/12, 30a/6, 30b/12, 32a/3,
 32a/7, 34b/4, 34b/4, 34b/6, 35a/1,
 35a/12, 35a/14, 35b/1, 35b/1, 35b/3,
 35b/5, 35b/13, 36a/5, 36b/1, 36b/4,
 36b/10, 36b/13, 37a/2, 37a/5, 37b/4,
 37b/8, 38a/10, 39a/1, 40a/4, 40a/7,
 40a/11, 40a/13, 40a/14, 40b/5, 40b/7,
 40b/11, 40b/13, 41a/8, 41a/9, 41b/3,
 41b/3, 42b/2, 42b/3, 42b/5, 42b/6,
 42b/8, 43a/2, 43a/10, 43b/8, 44a/8,
 45a/9, 45a/11, 45a/12, 45b/6, 45b/8,
 45b/11, 46a/3, 46a/7, 46a/13, 46b/1,
 46b/11, 46b/11, 46b/13, 47a/3, 47a/9,
 47a/10, 47a/11, 47a/12, 47a/14, 47b/2,
 47b/7, 47b/11, 47b/11, 48a/1, 48a/3,
 48a/4, 48a/4, 48a/8, 48a/9, 48a/10,
 48a/12, 48a/14, 48b/2, 48b/3, 48b/3,
 48b/5, 48b/11, 49a/4, 49a/9, 49b/5,
 49b/11, 49b/12, 49b/14, 50a/1, 50b/4,
 50b/10, 51a/4, 51b/13, 52b/4, 53a/2,
 53a/10, 53b/2, 54b/9, 54b/12, 55a/3,
 55b/13, 56a/7, 56a/11, 56b/1,
 56b/2, 57a/13, 58a/8, 58b/3, 60a/1,
 60a/1, 60a/2, 60a/7, 60a/12, 60b/1,
 60b/10, 60b/11, 60b/13, 61a/9, 61b/5,
 61b/8, 61b/9, 62a/5, 62a/8, 62b/3,
 62b/9, 62b/11, 63a/9, 64a/14, 64b/3,
 65b/14, 66a/2, 66a/2, 66a/6, 66b/1,
 67a/14, 67b/9, 67b/10, 68a/1, 68a/2,
 68a/11, 68b/13, 69a/5, 69a/13, 70a/4,
 70b/11, 73a/8, 73a/11, 73a/12, 73b/1,
 74a/1, 74a/2, 75a/12, 75a/13, 75a/14,
 75b/12, 75b/12, 76b/3, 76b/4, 76b/6,
 77a/5, 77a/9, 77b/12, 77b/14, 78a/8,
 78a/10, 78b/1, 79a/5, 79b/2, 79b/8,
 79b/11, 80a/6, 80a/10, 80b/1, 80b/12,
 81a/10, 81a/14, 81a/14, 81b/8, 81b/9,
 82a/4, 83a/3, 83a/11, 83b/2, 83b/11,
 83b/13, 83b/14, 84a/10, 84b/1, 85b/12,
 86a/3, 86b/5, 86b/7, 87a/1, 87a/1,
 87a/7, 87a/8, 87a/11, 87b/2, 87b/3,
 87b/10, 88b/2, 88b/5, 88b/6, 88b/8,
 88b/11, 89b/14, 90a/5, 90a/6, 90a/12,

90b/7, 91a/7, 91a/8, 91b/10, 91b/14,
 92b/1, 92b/2, 92b/6, 93a/2, 93a/8,
 93a/9, 93a/13, 93b/3, 93b/5, 93b/13,
 94a/10, 95a/7, 96a/8, 96b/7, 96b/9,
 97a/6, 97a/8, 97a/10, 97a/12, 97b/2,
 97b/3, 97b/3, 97b/9, 97b/10, 97b/11,
 98a/7, 98a/13, 98b/6, 98b/9, 98b/11,
 98b/14, 99a/4, 99a/14, 100a/7,
 100a/10, 100a/10, 100a/11, 100a/13,
 100a/13, 100a/14, 100b/3, 100b/4,
 101a/4, 101a/13, 102a/4, 102a/9,
 102a/10, 102a/13, 102b/3, 103a/2,
 103a/13, 103b/1, 103b/7, 103b/9,
 104a/9, 104a/13, 104b/2, 104b/3,
 104b/4, 104b/9, 104b/13, 104b/14,
 105a/5, 105a/12, 105b/2, 105b/3,
 106a/8, 106b/11, 107a/1, 107a/3,
 107a/4, 107a/5

b.+niñ 23b/4

b.+ni 29a/2, 45a/2, 45a/3, 62b/7

b.+in 10a/3, 10a/3, 19b/1

b.+i 16b/13, 19b/3, 21a/2, 37a/9,
 45b/12, 51b/11

b.+iniñ 27b/14, 28a/1

b.+ini 12a/7, 12a/8, 40b/8

b.+ge 119b/14

birbir < her biri, bir bir

b. 18b/6

b.+ge 104b/9

b.+ige 63a/7, 118b/11

b.+leri 100a/7

b.+ni 4b/6

b.+leri 6a/11

b.+lerige 47b/12, 100b/12

birer < ET birer (ED) tek tek

b. 51a/11, 62a/3, 75b/5, 79a/10, 86a/5,
 86a/5, 87a/11, 94b/9, 114b/7

birev < *bir+ev* ET biregü (ED?, 364)
 birisi

b. 23b/14

b.+ni 114b/6, 119a/11

biribir < birbiri

b.+ge 19b/3

biri biri

b. 95a/11, 97a/9, 100b/13, 105b/3,
 107a/8, 109b/13, 115a/7

b.+niñ 115a/6

b.+imiz 116b/12

b.+si 72b/13, 100b/13

birle < ET birle < *bir+IA* (ED,364b)

ile, birlikte, beraber → bile

b. 13b/6, 87b/3

bişür- < *biş-(X)r* ET bışur (ED,383b)

pişirmek

b.-üp 101a/5

bit- < ET bit- < büt- (ED, 298b)

yazmak

b.-ir 68b/7

b.-irler 99a/10

b.-iptür 110b/12

b.-ip 80b/8, 87a/2

biti- < ET biti- (ED, 299a) yazmak

b.-rler 1b/5, 4b/8, 6a/5, 6a/5, 45a/8, 48a/7

b.-ptür 46b/7

b.-ptürler 5b/3, 45b/10, 46b/11

b.-r édi 15b/4

b.-rler édi 26b/1

b.-mekniñ 46b/6

bitil- *bit-(X)l-* yazılmak

b.-di 70a/2, 101a/3

b.-ip 89a/14, 89b/5

b.-genlerdin 86a/1

biz < ET biz (ED, 388a) biz

b. 32b/11, 37b/12, 39a/5, 39a/10, 39b/2, 40b/4, 41a/1, 43b/7, 51a/10, 53b/3, 54a/12, 59a/6, 60b/13, 61a/4, 66b/8, 69b/11, 70a/5, 73a/1, 73a/9, 74a/14, 77a/12, 77b/8, 79a/1, 81a/7, 83a/4, 83b/1, 83b/2, 83b/3, 87b/13, 89a/6, 89a/14, 90a/13, 92b/8, 94a/9, 94a/10, 98b/6, 99b/3, 99b/9, 104b/6, 104b/11, 105a/2, 105a/5, 108a/12, 109b/3, 109b/9, 110b/7, 111a/4, 111a/9, 111b/10, 111b/11, 112b/1, 112b/6, 112b/7, 112b/14, 113a/9, 113b/5, 113b/7, 114a/13, 116a/13, 117a/6, 117a/11, 118b/8, 118b/9, 119b/7

b.+iñ 42b/14, 51b/2, 52b/11, 62b/2, 62b/5, 63b/4, 64a/7, 64a/8, 64a/9,

64a/13, 65b/5, 66a/3, 66b/11, 67b/4,
67b/11, 69b/13, 70a/8, 70a/13, 71b/6,
72b/7, 72b/10, 73b/13, 74a/3, 74a/12,
77b/12, 79a/8, 81a/6, 82a/9, 82b/14,
83a/5, 84b/3, 85a/7, 88b/3, 91a/4,
97b/6, 104a/4, 104a/7, 105a/13,
106a/5, 107a/11, 110b/4, 110b/6,
113b/6, 119b/4

b.+niñ 17a/5, 39a/8, 40b/6, 43b/4,
44a/1, 44a/2, 50b/14, 59b/4, 59b/8,
59b/11, 60a/8, 60a/10, 81a/9, 88b/6,
89b/3, 89b/4, 89b/13, 90a/4, 90a/5,
110b/2, 113b/13, 117a/8, 119a/1

b.+ni 29b/8, 34a/5, 69b/3, 76a/11,
82a/10, 104a/3, 110a/14, 110b/8,
118b/9

b.+ge 37b/12, 44b/1, 61b/5, 62a/3,
62a/13, 63b/4, 64a/2, 64a/4, 64a/6,
65a/6, 77b/10, 82a/4, 82a/10, 83a/5,
84a/5, 85b/9, 86a/7, 86a/13, 88b/13,
89a/1, 94a/11, 99b/13, 109b/14

b.+din 39b/9, 69b/10, 88a/10, 105a/13

b.+lerni 52b/13

b.+deği 72a/13

b.+ler 74a/6

boğan < ET boğay (ED, 322a) kısa,
düşük

b. 39b/13

boğuz < ET boğuz (ED, 322a) boğaz

b. 60b/7, 93b/8, 117a/3, 117a/10

b.+ı 116b/11, 117a/14

b.+dın 116b/8

b.+ığa 39b/11

bol- < ET bol- (ED, 331a) olmak

b.-ur 2a/14, 3a/13, 3b/1, 5a/14, 5b/5,
5b/7, 5b/8, 7a/2, 7b/12, 9b/11, 31a/13,
48b/12, 49b/6, 54a/9, 56a/8, 56a/9

b.-dı 9b/1, 10a/6, 10a/11,
10b/9, 11a/11, 12a/7, 13b/2, 13b/10,
17a/4, 18a/6, 20a/11, 27b/9, 28b/5,
30b/14, 35a/8, 40a/5, 54a/13

b.-ğay 1b/8, 3b/11, 3b/12, 4a/7, 5a/3,
5b/13, 11b/5, 15a/1, 21b/13, 22b/12,
23b/10, 24b/10, 29b/11, 32a/6, 35a/3,
40a/9, 42a/12, 45a/5, 45a/9, 45a/12,
46a/14, 47a/11, 47b/6, 47b/11, 48a/4,
48a/5, 48a/11, 48a/13, 53a/12, 53a/12,
55a/10, 59b/12

b.-dılar 9a/10, 12b/2, 24a/6

b.-urlar 32a/8

b.-sa 25b/13, 31a/7, 43b/7, 43b/7,
43b/9, 52a/1, 53a/1, 54a/9

b.-saḡ 21a/5

b.-sun 24a/2

b.-a 16a/6, 54a/3, 54a/12, 59b/10

b.-up 8b/10, 8b/14, 9a/4, 10b/3, 11a/7,
11b/6, 11b/7, 12a/2, 12b/1, 12b/4,
15b/7, 19b/9, 19b/12, 20a/5, 20b/10,
22a/5, 23a/4, 27b/14, 28b/3, 35b/11,
39b/5, 40a/3, 41b/14

b.-ḡan 8a/5, 24b/1, 34b/13, 35b/9,
35b/10, 43a/7, 50b/14, 52a/2, 52b/11,
54b/8, 57a/8, 59b/11

b.-ḡandur 4a/12, 44b/7, 47a/14, 49b/4

b.-ḡanda 13a/14, 30a/13, 31a/6,
31b/11

b.-ḡanlarıḡa 42a/10

b.-ḡanlarıda 19a/2

b.-ḡanlar 56b/9

b.-ḡaç 39b/4, 58a/4

b.-ḡay édi 60b/5, 42a/12

b.-madı 10b/11, 18b/13, 27b/12,
41b/3, 44a/6

b.-mas 2a/9, 5a/14, 48b/11, 48b/14,
49a/2, 55b/14, 56a/10

b.-maḡay 49b/11, 59b/7

b.-masa 35a/1

b.-mas érđi 6a/1

b.-uptur 8a/6, 10a/5, 11b/12, 2a/13,
47a/13

b.-ur édi 17a/14, 21a/13, 22a/4, 24b/12

b.-mas édi 26a/11, 51a/6

bol- < ET (ED, 331) olmak

b.-ur (bile bolur) 65a/2

b.-ur (bisyr bolur) 5a/7, 32a/10,
49a/2, 71a/5, 109b/4

b.-ur (bī-ḡadd bolur) 49b/7

b.-ur (bī-nihāyet bolur) 49b/7

b.-ur (buḡsa bolur) 116b/7

b.-ur (ıẓtırābta bolur) 105b/7

b.-ur (éliglese bolur) 53a/1, 102a/2

b.-ur (fehm bolur) 102a/7

b.-ur (ferīq bolur) 9b/12

b.-ur (haber bolur) 110a/7

b.-ur (hasis bolur) 82a/5

b.-ur (hāzır bolur) 118b/9

b.-ur (hüb bolur) 3a/13, 45b/2, 48b/10,
49b/5

b.-ur (köp bolur) 2b/6, 4a/11, 48b/9,
48b/13

b.-ur (Masihā bolur) 97a/3

b.-ur (muqābele bolur) 70a/7

b.-ur (mün‘akis bolur) 3b/12

b.-ur (müntehī bolur) 54a/2

b.-ur (müyesser bolur) 78b/11

b.-ur (qalın bolur) 71a/4

b.-ur (oqusa bolur) 45b/11

b.-ur (rengīn bolur) 71a/5

b.-ur (sarı bolur) 9b/12, 89a/5

b.-ur (sebz bolur) 49a/6

b.-ur (semiz bolur) 2b/1, 5a/8, 71a/9

b.-ur (tercīg qılsa bolur) 3b/1

b.-ur (tarhanlarıdın bolur) 84a/8

b.-ur (uruş muruş bolur) 104a/13

b.-ur (yahşı bolur) 2a/7, 2b/9, 3a/3,
4a/4, 4a/14, 5a/2, 5a/6, 48b/10,
48b/13, 49b/5

b.-ur (yerler bolur) 71a/2

b.-ur (yürüse bolur) 92a/14

b.-ur (zāhir bolur) 94b/4

b.-urlar (havīlīside bolurlar) 93a/3

b.-urlar (helāk bolurlar) 4b/6

b.-urlar (mübeddel bolurlar) 100a/7

b.-urlar (rū-be-rū bolurlar) 65a/12,
65b/7

b.-urlar édi (halāş bolurlar édi) 23b/9

b.-dum (bī-ğuzūr boldum) 53a/4

b.-dum (divāne boldum) 76a/7

b.-dum (kün anda boldum) 96b/9

b.-dum (mütehayyir boldum) 116b/4

b.-dum (müteveccih boldum) 24b/13,
55b/7, 59a/6, 60b/4, 84b/13, 112a/12

b.-dum (qışlamaq boldum) 96b/6

b.-dum (pādšāh boldum) 1b/2

b.-dum (rāzī boldum) 108a/12

b.-dum (yahşıraq boldum) 53a/10

b.-dı (barmaqçı boldı) 73b/1

b.-dı (ber-țaraf boldı) 43b/3

**b.-dı (dağdağa boldı) 94a/1, 115b/4,
117b/6, 118a/3**

b.-dı (éldin boldı) 96a/1

b.-dı (elef boldı) 90b/8, 93b/7

b.-dı (emrī boldı) 110a/2

b.-dı (fermān boldı) 64a/12

b.-dı (fetḥ boldı) 85b/14

b.-dı (ğafletī boldı) 106b/4

**b.-dı (ğālib boldı) 17a/3, 19a/12,
19a/13, 19b/4**

b.-dı (ğarq boldı) 19b/3, 29a/12

b.-dı (ğavğā boldı) 87a/3, 87b/4

b.-dı (giriftār boldı) 25a/12

**b.-dı (gümān boldı) 98b/12, 101a/7,
101b/6**

b.-dı (ḥaberi boldı) 99a/2

**b.-dı (ḥalāş boldı) 17b/11, 20b/5,
62b/12**

b.-dı (ḥālet boldı) 119a/9

b.-dı (ḥāletī boldı) 115a/5, 118a/12

b.-dı (ḥidmetimde boldı) 38a/10

b.-dı (ıztırāb boldı) 116b/11

b.-dı (işāret boldı) 97a/1

b.-dı (işī bu boldı) 77a/9, 77b/6

b.-dı (iṭmīnānī boldı) 116a/6

b.-dı (kamyāft boldı) 93b/8

**b.-dı (köprek boldı) 75a/13, 75b/14,
76a/4, 95a/2, 95a/9**

b.-dı (qāyim boldı) 104a/10

b.-dı (qılğanımız boldı) 64b/5

b.-dı (qız boldı) 86b/5

**b.-dı (mağlūb boldı) 8a/10, 26a/12,
26a/13, 69a/5**

b.-dı (ma‘lūm boldı) 39b/3

b.-dı (maqāmıda boldı) 35b/13, 76b/6

b.-dı (meşūr boldı) 86a/2

b.-dı (meşğul boldı) 30b/5

b.-dı (mevsüm boldı) 86b/6

**b.-dı (mez_kür boldı) 28b/3, 31b/10,
41a/5, 50b/11, 78a/2, 82a/7, 82a/9,
85a/4, 86a/1, 88a/10, 95a/1,
99b/7,103b/2, 114a/13**

b.-dı (muqarrer boldı) 18a/3, 18a/5

b.-dı (musahhar boldı) 63b/2

b.-dı (müddetî boldı) 112a/14

b.-dı (mürebbî boldı) 37b/4

b.-dı (musahhar boldı) 44b/4

b.-dı (mutaşarrıf boldı) 56b/8

**b.-dı (mülğaq boldı) 26b/5,57a/12,
58a/4**

b.-dı (mümtedd boldı) 31a/14

b.-dı (müncerr boldı) 41a/13

**b.-dı (müteveccih boldı) 13b/4,25a/1,
79b/9, 80a/9**

b.-dı (müyesser boldı) 44b/4

b.-dı (nevmîd boldı) 44a/8

b.-dı (özgeçe boldı) 74b/9

**b.-dı (peydâ boldı) 3a/9, 60a/12, 72b/9,
89b/1, 115a/6**

b.-dı (râzı boldı) 59a/6

b.-dı (rüberü boldı) 38b/7

b.-dı (sarı boldı) 107a/11

**b.-dı (sebeb boldı) 22a/6, 23a/11,36a/3,
62b/9**

b.-dı (segirtçeler boldı) 115b/9

b.-dı (seyr boldı) 101b/6

b.-dı (sezāvārı boldı) 29a/3

b.-dı (Şāh Ruḥiyyede boldı) 99b/13

b.-dı (şarṭlar boldı) 74b/3

b.-dı (şehîd boldı) 13a/5

b.-dı (şunqar boldı) 6b/3

b.-dı (ṭādir boldı) 60a/14

b.-dı (taqrīb boldı) 9b/8, 31b/6

b.-dı (tanqīşlıq boldı) 93b/7

b.-dı (tar boldı) 36a/6

b.-dı (ṭārī boldı) 18a/7

b.-dı (taşarrufıda boldı) 26b/13

b.-dı (ta'yīn boldı) 17b/9, 18a/4

b.-dı (ṭavrī boldı) 67b/6

b.-dı (tecrübe boldı) 93b/9

b.-dı (telef boldı) 90b/6

b.-dı ('uhde boldı) 39a/12

b.-dı (uruş boldı) 37b/7, 88b/5, 109b/7

b.-dı (uşollar boldı) 111a/11

b.-dı (vāqī' boldı) 51a/2

b.-dı (vāqif boldı) 102b/2, 102b/3

b.-dı (yaḥşı boldı) 65b/11

b.-dı (yalañ boldı) 89b/11

b.-dı (yara boldı) 107b/1

b.-dı (yaramasraq boldı) 87b/10

b.-dı (yaralıq boldı) 31a/11

b.-dı (zāhir boldı) 78a/1

**b.-dı (zarūret boldı) 55b/12, 71b/4,
74a/9, 74a/10**

b.-dı (zāyi' boldı) 17a/1, 42a/3, 67b/1

b.-duk (aşmaq bolduk) 81a/13, 88a/14

b.-duk (atlanmaqta bolduk) 77b/1

b.-duk (me'yūs bolduk) 95a/5

b.-duk (kömek bolduk) 91a/13

**b.-duk (müteveccih bolduk) 44b/1,
66b/4, 66b/8, 77b/12, 79a/2, 81a/4,
88a/14, 89a/8, 91a/5, 99b/9, 98a/4,
106a/8, 106b/11, 112b/8**

b.-duk (perişān bolduk) 105b/8

b.-duk (rū-be-rū bolduk) 107a/10

b.-duk (yolığa bolduk) 78a/8

b.-dılar (bī-ḥuzūr boldılar) 96b/11

b.-dılar (dék boldılar) 105a/1

b.-dılar (efsāne boldılar) 35a/10

b.-dılar (fikride boldılar) 53a/7, 58b/6

b.-dılar (gürizān boldılar) 23a/14

**b.-dılar (ḥaber-dār boldılar)
33b/2, 39a/2, 59a/10, 84b/2**

**b.-dılar (maqāmıda boldılar) 30a/7,
51b/5**

b.-dılar (merdāne boldılar) 35a/9

b.-dılar (merk boldılar) 26a/5

b.-dılar (meşgül boldılar) 16a/12,
16b/1, 105a/6

b.-dılar (meyūs boldılar) 55a/6

b.-dılar (mutaşarrıf boldılar) 59b/6

b.-dılar (müteneffir boldılar) 23a/14

b.-dılar (müteveccih boldılar) 96b/5,
102b/14, 103b/5

b.-dılar (nöker boldılar) 81a/7

b.-dılar (rū-be-rū boldılar) 94b/1

b.-dılar (rencide boldılar) 24a/6

b.-dılar (tar boldılar) 36a/12

b.-dılar (telef boldılar) 90b/10

b.-dılar (vāqıf boldılar) 40b/7

b.-ğay (Alaça Han bolğay) 81a/11

b.-ğay (ayb bolğay) 64a/7, 110b/5

b.-ğay (ayta bolğay) 102a/4

b.-ğay (azraq bolğay) 103a/11

b.-ğay (başlıqlar bolğay) 74b/8

b.-ğay (bir bolğay) 70a/4

b.-ğay (bir yığaç bolğay) 88b/2

b.-ğay (devlet bolğay) 110b/7

b.-ğay (éki namāz arası bolğay) 72b/9

b.-ğay (hod néçük bolğay) 110b/5

b.-ğay (Kiçik Hanga bolğay) 108a/10

b.-ğay (köprek bolğay) 106a/5, 111b/1

b.-ğay (maņa bolğay) 74a/11

b.-ğay (meded bolğay) 94a/8

b.-ğay (Mirim Bég bolğay) 63a/13

b.-ğay (müteveccih bolğay) 112b/6

b.-ğay (müyesser bolğay) 51a/7

b.-ğay (né bolğay) 97b/10

b.-ğay (on bés yégirmi kişi bolğay)
84b/13, 119a/7

b.-ğay (onça kişi bolğay) 106b/12

b.-ğay (oq bolğay) 106a/7

b.-ğay (qılmış bolğay) 69a/14

b.-ğay (ref‘ bolğay) 60b/2

b.-ğay (revā bolğay) 108b/3

b.-ğay (sarı bolğay) 110b/6

b.-ğay (serdār bolğay) 94a/8

b.-ğay (ta'alluq bol ğay) 74a/11	b.-ğusıdur (mezķūr bolğusıdur) 11b/14,
b.-ğay (tavuşı bolğay) 119a/3	27a/8, 65a/5, 86b/14, 88a/3, 97b/14
b.-ğay (üç peheri bolğay) 104b/8	b.-ğusıdur (neler bolğusıdur) 87b/4
b.-ğay (üç yıgaç bolğay) 69b/10	b.-ğusıdur (ol bolğusıdur) 83a/7
b.-ğay (üy bolğay) 68b/11	b.-ğusıdur (peyvest bolğusıdur) 114b/1
b.-ğay (yağşı bolğay) 31b/13	b.-ğusıdur (samar bolğusıdur) 87b/3
b.-ğay (yol bolğay) 67b/9	b.-ğusıdur (şah-ı baħr u bar bolğusıdur)
b.-ğay (yosunluq bolğay) 70b/13	87b/3
b.-ğay (zaħıresi bolğay) 94a/9	b.-mış (şitāb bolmış) 64a/14
b.-ğaylar (bile bolğaylar) 74a/4	b.-sa (anı alur bolsa) 80a/1
b.-ğaylar (Devlet Sultān Hānım	b.-sa (barın bolsa) 78b/10
bolğaylar) 96b/3	b.-sa (bu bolsa) 114b/5
b.-ğaylar (on tört yaşta bolğaylar)	b.-sa (éligte bolsa) 112b/3
102b/8	b.-sa (fermān bolsa) 64a/11
b.-ğaylar (meşğül bolğaylar) 31b/1	b.-sa (ḥāstı bolsa) 83a/7
b.-ğaylar (yağıqmış bolğaylar) 64b/13	b.-sa (hıdmet bolsa) 65a/4
b.-ğaylar (mutazarrır bolğaylar) 105a/3	b.-sa (kōp bolsa) 114b/2
b.-ğusıdur (iş uşal bolğusıdur) 52b/14	b.-sa (müyesser bolsa) 56b/1, 116b/8,
b.-ğusıdur (kōnlünđeki dēk bolğusıdur)	117b/1
87a/12	b.-sa (qanda bolsa) 73a/1
b.-ğusıdur (ma'lūm bolğusıdur) 50b/12	b.-sa (ref' bolsa) 31b/12

b.-sa (tüşken bolsa) 70b/6	b.-up (ğäfil bolup) 93a/6
b.-sa (ümīdvārliq bolsa) 95a/8	b.-up (ḥalāş bolup) 32b/7, 65b/13, 96a/6
b.-sa (yavuuq bolsa) 113a/12	b.-up (ḥarāb bolup) 117a/3
b.-sa (zaḥīre bolsa) 95a/8	b.-up (ḥoş-ḥāl bolup) 118b/10, 119b/2
b.-sak (éligide bolsak) 115b/5	b.-up (ıztırāb u infi'ālda bolup) 102b/5
b.-sam (vāsıṭa u sāl'ı bolsam) 101b/14	b.-up (ihtiyār bolup) 76a/14
b.-salar (müteveccih bolsalar) 60b/1	b.-up (köprağ bolup) 119a/4
b.-a (peher bola) 95a/9	b.-up (mağlūb bolup) 8a/3
b.-a (yaz bola) 99a/2	b.-up (maqāmıda bolup) 96b/14, 116a/12
b.-a (bola alğay) 101b/13	b.-up (me'yūs bolup) 8b/12, 53a/6, 77a/10
b.-a (bola kelkendür) 64b/11	b.-up (meşgūl bolup) 92b/14
b.-alı (oq bolalı) 115a/3	b.-up (mezḳūr bolup) 90b/10
b.-up (andaq bolup) 97b/1	b.-up (muqarreb bolup) 79b/1
b.-up (bā'is bolup) 94b/14	b.-up (musallaṭ bolup) 57b/12
b.-up (bedgümān bolup) 59b/9, 87a/5	b.-up (muṭasarریف bolup) 85a/8
b.-up (bī-ğuzūr bolup) 53a/3	b.-up (müddetī anda bolup) 96a/9
b.-up (bī-pāy bolup) 53b/9, 62a/14, 105b/10, 110b/12	b.-up (müngarif bolup) 18a/7, 24b/3
b.-up (éki kün bolup) 119b/10	
b.-up (dilir bolup) 91b/8, 91b/11	

b.-up (müte'essir bolup) 41a/12,
60a/10, 98b/14

b.-up (mütevccih bolup) 39a/13

b.-up (mütehḥayyir bolup) 72b/11

b.-up (mütevehhim bolup) 109a/8

b.-up (müttefik bolup) 99b/11

b.-up (namāz-ı peşîn bolup) 119b/11

b.-up (namāz-ı şām) 106a/10

b.-up (nevmid bolup) 94b/9

b.-up (nöker bolup) 57b/4

b.-up (oq bolup) 92a/7

b.-up (peşimān bolup) 16b/13, 108b/5

b.-up (ref' bolup) 95b/14

b.-up (rū-be-rū bolup) 65a/13, 104a/12,
57b/2

b.-up (sarı bolup) 37b/8

b.-up (sergerdān bolup) 120a/2

b.-up (şikest bolup) 8b/10

b.-up (tanıman bolup) 73b/5

b.-up (tecrübe bolup) 85b/7

b.-up (tāyib bolup) 11a/13

b.-up (ṭayyār bolup) 43b/14

b.-up (uruş bolup) 118a/9

b.-up (uruşı bolup) 67a/8

b.-up (vāqı' bolup) 86b/12, 88a/10

b.-up (yigit bolup) 76b/5

b.-up (ẓa'īf bolup) 79a/11

b.-up (ẓarūret bolup) 17a/6, 40b/13

b.-up (ẓāyi'bolup) 31a/11

b.-updur (merdūd bolupdur) 29a/3

b.-mış (şitāb bolmış) 64a/14

b.-uptur (fevt boluptur) 109b/5

b.-uptur (ġāfil boluptur) 116a/13

b.-uptur (haberdār boluptur) 83a/9

b.-uptur (kéç boluptur) 72b/14,
106a/12

b.-uptur (mezkūr boluptur) 28a/14

b.-uptur (pāk- i'tiqād boluptur) 68b/5

b.-uptur (peydā boluptur) 44b/14,
101b/8

b.-uptur (şādır boluptur) 101a/7

**b.-uptur (vāqi‘ boluptur) 1b/3, 1b/7,
2a/6, 2a/11, 2b/14, 3a/6, 3a/12, 67a/3,
67a/4, 104a/7, 3b/6, 4a/6, 4b/12, 6b/1,
37a/10, 45a/6, 48a/9, 48a/13, 48b/1,
48b/3, 48b/9, 50a/1, 50a/10, 50a/14**

b.-upturlar (vāqi‘ bolupturlar) 32a/10

b.-ğunça (müsta‘idd bolğunça) 43a/1

b.-ğunça (tayyār bolğunça) 43b/12

b.-ğunça (vāqıf bolğunça) 33a/7

b.-ur édi (mübeddel bolur édi) 7b/9

**b.-ur édi (mülāzemetide bolur édi)
58a/8**

b.-ur édi (terk bolur édi) 25a/14

**b.-ur édi (uruq bolur édi)
14b/12, 21b/12**

**b.-ur ékendür (zāhir bolur ékendür)
18b/14**

b.-up édim (pādşāh bolup édim) 54a/14

b.-up édim (yağşı bolup édim) 53a/3

b.-up édi (bī-şümār bolup édi) 42a/1

b.-up édi (cem‘ bolup édi) 37b/14

b.-up édi (kināyeti bolup édi) 37a/12

b.-up édi (küdüretler bolup édi) 42a/14

**b.-up édi (meşhūr bolup édi) 34a/3,
54a/1**

b.-up édi (mezḳūr bolup édi) 6a/14

b.-up édi (muqarreb bolup édi) 15a/10

b.-up édi (muqarrer bolup édi) 39a/4

b.-up édi (müşerref bolup édi) 7a/8

b.-up édi (nām-zed bolup édi) 27b/6

b.-up édi (pürşaqḳ bolup édi) 41b/13

b.-up édi (pürzīb bolup édi) 41b/13

b.-up édi (şehrī bolup édi) 40b/10

b.-up édi (ta‘alluq bolup édi) 59a/4

b.-up édi (yavuuq bolup édi) 32b/9

**b.-up édiler (āzurde bolup édiler)
56b/3, 57b/11**

b.-up édiler (vāqıf bolup édiler) 24b/6

b.-up érdi (muqarreb bolup érdi) 15a/5

b.-ğan (bile bolğan) 61a/9

b.-ğan (bolğan abdān) 89a/13

b.-ğan (bolğan Özbekler) 92a/1

b.-ğan (bolğan sipāhī) 67b/14

b.-ğan (bolğan yasalda) 100b/3

b.-ğan (bolğan yigitler) 61b/12

b.-ğan (Dervāzeğa bolğan) 113a/8

b.-ğan (eski bolğan) 119a/5

b.-ğan (fi'l-ḥāl bolğan) 108a/14

b.-ğan (fütür bolğan) 31b/5

b.-ğan (ḥaberdār bolğan) 84b/9

b.-ğan (ḥālī bolğan) 92b/14

b.-ğan (kim bolğan) 61b/6,
66a/11, 89b/5

b.-ğan (kişi bolğay édi) 111b/1

b.-ğan (māyil bolğan) 75b/3

b.-ğan (meşhūr bolğan) 82a/5

b.-ğan (mezḳūr bolğan) 6a/12, 11b/7,
23a/14, 53b/12, 57a/13, 71a/1, 93a/11

b.-ğan (miḥnetlerde bolğan) 64a/10,
74b/10

b.-ğan (mutazarrir bolğan) 105a/2

b.-ğan (muqarrer bolğan) 74b/2

b.-ğan (perīṣān bolğan) 105a/10

b.-ğan (rū-be-rū bolğan) 106a/6

b.-ğan (Sultān Muḥammed Kelpük
bolğan) 106a/2

b.-ğan (ṣer'ī bolğan) 81b/9

b.-ğan (ta'ayyün bolğan) 33a/7

b.-ğan (ṭaraf bolğan) 93a/6

b.-ğan (turup bolğan) 91a/6

b.-ğan (uṣol bolğan) 119b/4

b.-ğan (utru bolğan) 94b/3

b.-ğan (vāqi' bolğan) 5a/11

b.-ğandur (ṣadır bolğandur) 91a/9

b.-ğanda (maḡlūb bolğanda) 21b/4

b.-ğanda (musahḥar bolğanda) 29b/14

b.-ğanda (müteveccih bolğanda) 39b/8

b.-ğanda (ṣulḥ bolğanda) 77b/4

b.-ğandın (fāriḡ bolğandın) 18a/1

b.-ğandın (müyesser bolğandın)
108a/11

b.-ğanlarça (mezḳūr bolğanlarça émes)
50a/4

b.-ğanlarnı (ta'yın bolğanlarnı) 111b/4	b.-maydur édi (qılğunça bolmaydur édi) 68b/9
b.-ğanlarga (Pap Qurğanının bolğanlarga) 110a/4	b.-maydur édi (şadır bolmaydur édi) 87a/6
b.-ğanlardan (nöker bolğanlardan) 61a/13	b.-maydur édi (şikést u noqsānı bolmaydur édi) 94a/4
b.-ğalı (bolğalı anaları) 96b/1	b.-maydur édi (tamām bolmaydur édi) 116a/8
b.-ğaç (müyesser bolğaç) 57a/1	b.-madı (alısunça hem bolmadı) 106a/8
b.-ğaç (müyesser ü musahhar bolğaç) 74a/14	b.-madı (artuqsılıq bolmadı) 88b/6
b.-ğaç (vāqı'a bolğaç) 78a/14	b.-madı (furşat bolmadı) 102b/5, 104b/10, 106b/10, 107b/2, 108b/6
b.-ğaç (uruş munda bolğaç) 92b/4	b.-madı (halās bolmadı) 63a/1
b.-ğaç (rū-be-rū bolğaç) 112b/10	b.-madı (hayāl bolmadı) 102a/9, 105b/9
b.-ğaç (kéçe bolğaç) 116b/6	b.-madı (ihtiyāç bolmadı) 70a/8
b.-ğay édi (müyesser bolğay édi) 54b/13	b.-madı (müyesser bolmadı) 79a/4, 81a/12
b.-a alma- (bola almas) 16b/14	b.-madı (mübālağa bolmadı) 99b/8
b.-may (mutazarrır bolmay) 73a/3	b.-madı (rızā bolmadı) 80b/4, 99b/6
b.-may (mültefit bolmay) 16b/9	b.-madı (taḥqīq bolmadı) 101a/8
b.-may (şart bolmay) 60b/12	
b.-may (uruş bolmay) 94b/1	

b.-madı (taḥqīq qılğunça bolmadı)

114a/12

b.-madı (uruş bolmadı) 67b/11

b.-madı (uruş işi bolmadı) 114b/5

b.-mağan (ḥendek bolmağan) 67b/13

b.-mağay ('āciz bolmağay) 70b/12

b.-mağay (eş'arı ol üyde bolmağay édi)

68b/12

b.-mağay (yolı uşbu bolmağay)

116a/10

b.-mas (bitip bolmas) 80b/8

b.-mas (dép bolmas) 75a/6

b.-mas (eşitip bolmas) 80b/9

b.-mas (kéçip bolmas) 107b/6

b.-mas (ḥūb qavun bolmas) 48b/10

b.-mas (köp bolmas) 48b/10

b.-mas (malūm bolmas) 104a/14

b.-mas (mundaq bile bolmas) 114b/3

b.-mas (müyesser bolmas) 101b/5

b.-mas (néme bolmas) 118a/13

b.-mas (ötüp bolmas) 116b/4

b.-mas (özge bolmas) 61a/4

b.-mas (qılıp bolmas) 102a/3

b.-mas (téprep bolmas) 117b/14

b.-mas (tolğamasız bolmas) 90a/6

b.-masa (bu kün bolmasa) 72b/14

b.-masa (şānisi bolmasa) 63a/3

b.-mas édi (kömek bolmas édi) 51b/7

b.-mas édi (meded bolmas édi) 51b/7

b.-mas édi (münkir bolmas édi) 25b/8

b.-mas édi (terk bolmas édi) 18b/4

b.-madı (meded bolmadı) 8b/12

b.-madı (rızā bolmadı) 41a/7

**b.-madı (zāhir bolmadı) 14b/14,
18b/12**

b.-maq (yekrū bolmaq) 51b/13

bolcar < Moğ. bolzor (Les, 191a)

toplanma, bir araya getirilme; askeri
ictima edecek yer

b. 77b/1, 78a/11, 92b/14, 93a/6, 93a/7

b.+ı 93a/2, 93a/4, 93a/5

b.+ıda 93a/14

b.+lar 91b/2

b.+larında 93b/2

boldur- *bol-d(X)r-* öldürmək

b.-uptur 115a/4

b.-dı 114b/11

b.-a al- 67b/2

b.-up 115a/7

bolmaq *bol-maq* olmaq

b. (tayar bolmaq) 88a/13

b.+nı (nevāhīde bolmaqı) 79b/10

boy < ET bo:d (ED, 296b) boy

b.+ı 3b/11, 87a/14

boyluq < ET bo:dluğ (ED, 305a) boylu

b. 6b/14, 18a/13, 25b/4, 68b/11

boy(u)n < ET boyun (ED, 386b) boyun

b.+dın 112b/12

b.+ı 72b/12

b.+ığa 69a/3

b.+larığa 70a/13

b.+mın 40b/1

b.+mı 30b/9

b.+ığa 29b/9, 31b/3, 39b/13, 41b/5,
41b/6

boz < ET bo:z (ED, 388b) boz, gri

b. 92b/6

böke < Moğ. böh (Les, 202b) güçlü,
kuvvetli, bünyesi sağlam

b. 21a/4, 21a/5

bölek < ET bölük (ED, 339b) bölüm,
kısım

b. 3b/12, 93a/2

börk < ET börk (ED, 362) başlık

b. 7a/5, 102b/11, 116b/3

b.+ke 78b/5

b.+i 107a/14, 113a/5

b.+ini 113a/4

b.+iniñ 107b/1

b.+mni 97b/9

b.+ler 103a/8

böz bez, kumaş

b. 100b/1

b.+niñ 100a/13, 100a/14

b.+ni 100a/11, 100a/12

bu < ET bu (ED, 291b) bu

b. 2a/4, 2a/11, 2a/13, 2b/4, 2b/11, 2b/14, 4a/5, 4a/9, 4a/14, 4b/1, 4b/3, 4b/5, 4b/7, 5a/13, 5b/3, 5b/4, 5b/6, 6a/7, 6a/14, 7a/11, 8a/1, 8a/2, 8a/5, 9a/7, 9b/1, 10b/2, 10b/8, 11a/13, 11b/3, 11b/4, 11b/5, 11b/6, 11b/7, 11b/12, 12a/2, 12b/7, 12b/14, 13a/1, 13a/8, 13a/9, 13b/13, 14b/14, 15b/1, 15b/10, 15b/12, 15b/14, 16a/7, 16b/3, 16b/4, 16b/5, 16b/5, 16b/7, 16b/9, 16b/12, 16b/13, 17a/1, 17a/3, 17a/5, 17a/6, 17a/13, 17a/14, 17b/4, 17b/10, 18a/1, 18a/11, 19a/2, 1b/6, 20b/11, 21a/3, 21a/5, 21a/10, 21b/1, 21b/8, 21b/14, 23a/12, 23a/14, 23b/3, 23b/5, 23b/10, 23b/11, 23b/13, 23b/14, 24a/2, 24a/6, 24a/13, 24b/6, 24b/9, 24b/13, 25a/9, 26a/2, 26a/14, 27a/7, 27b/7, 27b/9, 28a/4, 28a/8, 28a/11, 28a/12, 29a/3, 29a/5, 30a/4, 30a/6, 30a/11, 30b/10, 31a/3, 31b/5, 31b/8, 32a/6, 32b/2, 32b/10, 33a/8, 33a/9, 33a/11, 33b/9, 34a/1, 34a/4, 34a/8, 34a/14,

34b/9, 34b/14, 35a/3, 35b/6, 36a/5, 36a/12, 36b/7, 37b/4, 37b/12, 38a/2, 38a/8, 38b/1, 38b/9, 39a/9, 39b/2, 3a/2, 40a/4, 40a/5, 40a/10, 40b/4, 40b/9, 40b/11, 40b/13, 41a/5, 41a/11, 41a/12, 41b/7, 41b/11, 42a/2, 42a/3, 42a/11, 42b/3, 42b/9, 42b/11, 43a/4, 43b/2, 43b/7, 43b/13, 45a/3, 45a/9, 45a/10, 45a/13, 45b/10, 45b/11, 46a/2, 46a/4, 46b/1, 46b/3, 46b/4, 46b/6, 46b/7, 46b/14, 47a/1, 47a/3, 47a/4, 47a/5, 47a/8, 47a/9, 47a/14, 47b/8, 47b/10, 48a/1, 48a/5, 48a/6, 48a/8, 48a/9, 48a/11, 48a/12, 48a/13, 48b/3, 48b/3, 48b/5, 49a/5, 49a/11, 49a/13, 49b/4, 49b/13, 50a/1, 50a/4, 50a/8, 50a/13, 50b/11, 51a/6, 51a/10, 51a/14, 51b/3, 51b/8, 51b/11, 51b/13, 52a/1, 52b/1, 52b/3, 52b/12, 53a/2, 53a/4, 53a/12, 53a/14, 53b/2, 53b/9, 53b/12, 54a/1, 54a/3, 54a/8, 54a/14, 54b/1, 54b/9, 54b/12, 54b/13, 56a/2, 56a/4, 56a/11, 56b/3, 58b/2, 58b/3, 58b/8, 58b/9, 58b/9, 58b/10, 59a/4, 59b/3, 59b/3, 59b/9, 60a/2, 60a/12, 60a/13, 60b/3, 60b/4, 60b/14, 61a/3, 61b/2, 62a/14, 62b/9, 63a/1, 63a/5, 63b/7,

64a/2, 64a/5, 64b/5, 64b/14, 65a/3, 98a/6, 98a/9, 98b/1, 98b/5, 98b/6,
 65a/9, 65b/5, 65b/8, 66a/6, 66a/13, 99a/4, 99a/6, 99a/10, 99a/11, 99b/6,
 67b/6, 67b/9, 67b/12, 68b/3, 68b/9, 99b/12, 99b/14, 100a/2, 100a/3,
 69a/4, 70b/1, 70b/5, 70b/13, 70b/14, 100a/5, 100a/8, 101a/1, 101a/7,
 71a/2, 71a/6, 71a/14, 71b/2, 71b/5, 101a/10, 101a/11, 101a/14, 101b/2,
 71b/9, 72a/4, 72b/14, 73a/9, 73b/2, 101b/3, 101b/7, 101b/14, 102a/2,
 74a/6, 74a/7, 74a/9, 75a/2, 75a/3, 102a/6, 102a/8, 102a/9, 102a/14,
 75a/7, 75a/14, 75b/5, 76a/2, 76a/3, 102b/8, 103a/12, 104a/10, 104b/4,
 76a/8, 76a/11, 76a/13, 77a/5, 77a/9, 104b/6, 104b/13, 105a/3, 105a/4,
 77a/13, 77b/4, 77b/8, 77b/10, 77b/12, 105a/9, 105a/12, 105a/14, 105b/3,
 77b/14, 78a/2, 78a/14, 78b/11, 79a/3, 105b/5, 105b/13, 106a/14, 106b/12,
 79a/12, 79b/2, 79b/7, 79b/10, 79b/13, 107a/7, 107a/9, 107b/6, 107b/9,
 79b/14, 80a/2, 80a/3, 80a/13, 80b/6, 108a/11, 108b/7, 109b/1, 109b/10,
 80b/8, 80b/14, 81a/1, 82a/2, 82a/14, 110a/3, 110a/11, 110a/14, 110b/1,
 83a/7, 83b/7, 83b/10, 84a/6, 85a/2, 110b/4, 110b/5, 110b/11, 110b/12,
 85a/11, 85a/12, 85a/14, 85b/1, 85b/3, 110b/13, 111a/4, 111a/9, 111b/11,
 85b/6, 85b/8, 85b/9, 85b/11, 85b/12, 111b/12, 111b/13, 111b/14, 112a/1,
 85b/14, 86a/1, 86a/1, 86a/2, 86a/11, 112a/2, 112a/6, 113a/11, 114a/7,
 86b/5, 86b/6, 86b/11, 86b/14, 87a/14, 114b/1, 114b/3, 114b/5, 114b/7,
 87b/6, 87b/7, 87b/8, 87b/9, 88a/10, 114b/12, 115a/10, 115a/13, 115b/4,
 88b/3, 89a/3, 89b/14, 90a/6, 90b/1, 115b/6, 116a/3, 116b/3, 116b/4,
 90b/6, 90b/7, 90b/10, 90b/14, 91a/8, 116b/10, 117a/4, 117a/7, 117a/8,
 91a/13, 91b/7, 91b/8, 92b/7, 92b/11, 117b/3, 117b/8, 117b/11, 117b/13,
 92b/13, 93a/1, 93a/2, 93a/3, 93a/11, 117b/14, 118a/2, 118a/6, 118a/7,
 93a/13, 94a/9, 94b/5, 95a/1, 95a/7, 118b/12, 119a/2, 119a/3, 119a/4,
 95b/6, 96a/5, 96a/11, 96a/12, 97a/3, 119a/10, 119b/2, 119b/7, 119b/8,
 97a/5, 97a/8, 97b/4, 97b/8, 98a/5, 120a/2

b.+dur 21a/2, 36a/8, 3a/7, 41a/3,
47b/10, 53b/4

buçqaq hayvanın bacak derisi

b. 109a/3

buğu Moğ. bugah (Les, 210a) erkek
geyik

b. 71a/3, 71a/7

buq- parçalamak, taksim etmek

b.-up 116b/5

b.-sa 116b/7

b.-qan 117a/11

bul- < ET bul- (ED, 294?) bulmak

b.-uptur 96a/5

bulan- < ET bulan- (ED, 343a) kalmak

b.+dı 119b/14

bular < *bu+lar* bunlar

b. 27b/8, 34b/14, 36b/12, 39a/7, 39b/3,
63a/6, 64a/3, 77a/6, 77b/11, 78b/9,
94a/10, 98b/10, 103b/3, 110b/2,
115a/14, 115b/1, 116a/10, 116a/11,
116a/13, 117a/4, 119a/7

b.+nın 10b/5, 16a/5, 16a/9, 23b/3,
35b/1, 38b/6, 39a/3, 74a/8, 76b/5,
77b/14, 79a/9, 91b/12, 94a/5, 114b/1,
115b/7

b.+nı 64a/6, 75a/4, 110a/8, 111b/7,
111b/8

b.+ğa 34b/1, 79b/7, 92a/1, 108b/4,
111a/4, 117a/3, 117a/12

b.+da 103b/12

b.+dın 62a/7, 62b/11, 62b/12, 101a/7,
108a/14

burun < ET burun (ED, 366a) önce

b. 1b/4, 12b/7, 12b/10, 23b/8, 25b/11,
44b/10, 46b/8, 53b/3, 71b/4, 75b/3,
94b/14, 104a/6, 108b/6

b.+lar 7b/9

burunğı < *burun+ki* önceki

b. 42a/11, 50b/13, 94a/6

burunqı < *burun+ki* önceki →burunğı

b. 102b/11

burunraq < *burun+rAk* daha önce

b. 9b/12, 13b/4, 17a/2, 20a/6, 25a/11,
31b/9, 51b/14, 58a/7, 60b/9, 61a/1,
65a/1, 67b/1, 70a/8, 71b/14, 77a/10,
90b/10, 95b/9, 109a/14, 113a/10

bus- < ET bus- (ED, 371a) pusmak

b.-qan 92b/14

busağa eşik, kapı

b. 92b/12

buş- < ET buş- (ED, 377a) batmak

b.-up 95b/4

b.-madı 67a/12

but < ET bu:t (ED, 297b) but, bacak

b. 94a/7, 94a/9

b.+umnıŋ 109a/3

b.+umğa 107a/13

buyur- < ET buyur- (ED, 387b)

buyurmak, emretmek

b.-dum 44b/12

b.-dı 32b/6, 37a/6, 37a/8

b.-duk 43a/6

b.-dılar 20b/7

b.-up 26a/2

b.-upturlar 18b/7

buy(u)rul- *buyur-(X)l-* buyurulmak,
emredilmek

b.-ğusıdur 87a/13

b.-dı 109a/3, 31a/14, 43b/2

b.-duk 70a/13

b.-dılar 102b/6

buz- < ET bu:z- (ED, 389b) bozmak

b.-up 112b/6

b.-may 109b/1

buzuq < ET buzuq (ED, 390b) bozuk

b. 82a/13

buzul- < ET *buz-(X)l-* (ED, 391b)

bozulmak

b.-dılar 19b/3

b.-up 46a/4, 63a/7, 77a/8, 105b/12,
106b/3

b.-uptur 1b/6

b.-ğan 33a/12, 39a/8, 63a/2, 72b/7

b.-mağıga 22a/6

b.-ğaylar 71b/1

b.+qa 105b/12

buzuqçılıq < ET *buzuk+çI+IXk*
(ED,390b) bozgunculuk,kargaşa

b. 64a/4, 64b/11, 99a/14

buzuğluq < ET *buzuk+IXg* (ED,
390b) bozgun → buzuğluk

b.+ı 10a/4

b.+ıda 12a/14, 28b/6

b.+ıdım 20a/6

buzuğluq < ET *buzuk +IXk* (ED,
390b) kargaşa, bozgun → buzuğluq

b. 17b/8

b.+ta 33b/9

bükül- < ET *bük-(X)I-* (ED, 326b)
bükülmek

b.-üp 112a/9

büt- < ET *büt-* (ED, 298b) inanmak

b.-ken 41b/11

b.-ti 109a/7

C

cébe < Moğ. zev (Les, 1610a) zırh,
silah, mızrak ucu

c.+niñ 113a/3

cébelen- < Moğ.+T. *cébe+IA-n-* (Les,
1610b) donatmak, silahlanmak

c.-ip 89a/7

cébelig < Moğ.+T. *cébe+IXk* (Les,
1610a) zırhlık, silahlık

c. 90a/11, 90a/13

cilav < Moğ. İleri

c.+nı 107b/3

c.+ım 102a/1

c.+ımmı 114a/1, 114a/2

cilavluq < Moğ.+T. *cilav+IXk* Daha
ileri, daha hızlı

c. 90a/7, 90a/8

cilav-rîz < Moğ.+Far. İleri döken, ileri
saçan

c. 106a/7, 113b/13

Ç

çağ < ET ça:ğ/çaķ (ED, 403b) vakit

ç. 60b/4, 93b/6, 94b/3

ç.+larda 8a/12

ç.+da 65b/14, 66b/10, 68a/6, 77a/8

ç.+ı 113b/12

çağır < ET çağır (ED, 409b) şarap

ç. 19a/9, 20b/3, 25b/12, 41b/10, 68b/5

ç.+ğa 68b/5

ç.+dın 19a/7

ç.+larını 49a/3

ç.+larıdın 49a/2

çağlığ < gibi → çağlıq

ç. 3a/11, 7b/6

çağlıq < gibi → çağlığ

ç. 50a/3, 64b/10, 82b/11, 106b/14

çal- < ET çal- (ED, 417b) bir müziği
dinlemeyi sağlayan aleti çalıştırmak,
çalmak

ç.-ur édi 22a/9, 22a/14

ç.-adurlar 100b/3

ç.-ıp 94a/2, 105b/8, 93b/14

çağdavul < Moğ. artçı

ç. 106b/6

çap- < ET çap- (ED, 394a) dört nala
gitmek; vurmak; akın etmek

ç.-ar 65b/7, 65b/9, 66b/12

ç.-tı 38b/9, 42b/4, 98a/3, 107a/14

ç.-tılar 40a/12, 40b/1, 109b/10,
109b/11

ç.-adur 13a/9

ç.-adurlar 100b/5

ç.-a (çapa atlandıq) 98a/4

ç.-a (çapa kældim) 118a/7

ç.-ıp 8a/7, 10a/13, 14a/8, 43a/11,
51a/6, 57a/9, 57a/11, 84a/11, 98a/12,
111b/7

ç.-qalı 57a/9, 66b/9

ç.-qan 14a/7, 55b/11

ç.-qanda 13a/4, 14a/13

çapıl- < ET çap-ıl- (ED, 397a)

vurulmak

ç.-ıp 40b/2

çapqula- vuruşmak, dövüşmek

ç.-p 62b/8, 65a/13, 84a/10

çapqulaş- < *çapqula-ş-* vuruşmak

ç.-urlar 65a/12, 65a/14, 65b/5,
110a/12, 110a/13, 112b/9

ç.+tı 14a/8, 40a/12, 70a/10, 70a/11,
92a/5

ç.+tılar 40a/11, 73b/14

ç.-a (çapqulaşa çapqulaşa) 93a/11

çapqun < akın

ç. 106a/1, 109b/8

ç.+ığa 11a/1

çapqunçı < *çapqun+çI* akıncı

ç.+sı 19b/1

ç. 66b/9, 66b/11, 106a/3

ç.+nın 106a/1, 106a/4

ç.+ğa 106a/6

ç.+sının 98b/2

ç.+sığa 106b/12

çaptur- < ET çaptur- (ED, 395b) dört
nala gitmek

ç.-dılar 13a/9

ç.-up 66a/11

çarla- < ET çarla- (ED, 429b)

çağırmak, davet ve teklif etmek

ç.-r 98b/5

ç.-dılar 117a/13

ç.-η 117a/12

ç.-ydur 113b/14

ç.-p 91a/11, 117a/2

çek- < ET çek- (ED, 413b) çekmek,
uzatmak

ç.-ip 91b/4

çerge < Moğ.(Les, 277b) küçük kara
kıl çadır ,at bağlamak için kaba, basit
kazık

ç. 71a/8, 100b/14

ç.+de 100b/13

ç.+side 63b/12

ç.+sıdın 80b/7

çérig < ET çerig (ED) asker

ç. 5b/10, 6a/14, 10a/14, 14b/7, 16a/1, 16b/14, 17a/3, 18a/1, 19b/2, 19b/3, 22a/11, 30b/2, 30b/3, 31a/1, 32a/13, 32a/14, 33a/1, 33a/1, 33a/7, 35b/7, 37b/5, 37b/13, 38b/12, 40a/5, 40a/7, 41a/14, 44a/4, 51a/4, 51a/7, 51a/10, 51b/8, 52a/7, 52b/6, 52b/8, 54b/5, 55b/6, 56a/4, 56a/13, 57a/6, 57b/5, 57b/13, 58a/1, 58a/3, 59b/11, 62b/2, 62b/5, 66a/12, 68a/4, 69a/1, 69b/7, 70b/11, 71b/8, 72a/12, 77b/2, 77b/8, 77b/12, 78a/13, 87b/13, 88a/12, 88b/9, 89b/12, 99b/10, 99b/10, 100a/8, 100b/4, 100b/5, 103b/5, 103b/9, 103b/13, 105a/2, 106a/6, 109a/10, 109b/10

ç.+nın 19b/1, 30b/4, 34b/14, 67b/9, 105a/13

ç.+ni 32a/11, 33a/5, 33b/13, 57a/8, 65a/8, 65a/10

ç.+ge 29a/11, 32a/12, 33a/3, 61b/7, 61b/7, 66a/13, 97a/9, 105b/2

ç.+de 68a/1

ç.+im 38a/5

ç.+i 27b/5, 35b/4, 38a/6, 52a/2, 62b/2, 62b/5, 77a/6, 104a/11, 105b/10

ç.+inin 77a/7

ç.+ini 12a/11, 26b/4, 77a/2

ç.+idin 77a/5

ç.+imiznin 72a/7

ç.+ige 57b/6

ç.+imiz 44a/2

ç.+lerini 54b/8

ç.+ler 57b/10

ç.+lerge 66a/10

ç.+lerini 103b/7

ç.+lerige 66a/9

ç. tart-édük 51b/6

çın < ET çın (ED, 424) doğru, gerçek

ç. 55a/3

çına- < tahmin etmek

ç.-rlar 12a/12

çiq- < MK çık < ET taşı- (ED, 562)
çıkmaq

ç.-a (çığa atılap) 63a/12

ç.-a (çığa alğay) 92b/10, 115a/5

ç.-a (çığa kırıstiler) 91b/8, 114b/4

ç.-ar 47a/5, 47b/13, 48a/13

ç.-mış 54a/12, 83b/6

ç.-tım 8b/13, 83b/10, 88a/12, 95a/10,
120a/3

ç.-tı 20a/7, 32b/12, 44b/12, 65a/10,
69a/2, 70a/5, 80a/10, 86a/14, 95a/11,
104b/9, 106b/8, 108b/8

ç.-ar 47a/5, 47b/13, 48a/13

ç.-tük 53a/14, 89a/14, 102a/12

ç.-tılar 34b/3, 37b/7, 38b/12, 42b/14,
43a/6, 61b/12, 65b/2, 66a/4, 67b/3,
86a/6, 91a/2, 91b/12, 109b/12,
114a/11

ç.-ıp 8a/13, 12b/2, 14b/9, 17a/8,
30b/3, 32a/5, 32b/1, 32b/3, 34b/4,
34b/13, 35a/9, 36b/7, 36b/8, 37a/3,
37b/10, 40a/3, 40b/10, 48a/8, 56a/5,
57b/2, 58a/8, 59a/9, 63b/1, 67a/10,

69b/3, 72a/5, 79b/3, 84a/4, 84b/6,
91b/13, 92a/5, 92b/14, 93a/10, 93b/4,
96b/12, 103a/1, 110a/6, 110a/12,
110b/8, 112b/1, 113b/5, 114a/10,
116b/1, 116b/13, 116b/14, 117a/11,
118a/4

ç.-ıptur 53b/3, 106a/3, 113a/11

ç.-qaç 44b/1

ç.-qay 100b/13

ç.-may 11a/8

ç.-qan 34a/2, 80a/12, 107b/9

ç.-qanda 59b/1, 85a/2, 95a/12, 98a/1,
117a/8, 119a/13

ç.-qandın 86b/2

ç.-qanını 80a/9

ç.-qanıdın 80b/2

ç.-qanımızğa 64b/5

ç.-mas 2a/11, 72b/13

ç.-mas édiler 24a/3

ç.-madı 77a/4

ç.-madılar 35a/2

ç.-mağanlar 35a/9

ç.-maqları 43b/3

ç.-maydur 77b/8, 107b/11

ç.-sam 102a/1

ç.-sa 109a/1

çıqar çıxış

ç.+ı 97b/5

çıqar < ET çiq-ar- (ED, 410b)

çıkarmak

ç. 61b/7, 68a/1, 112b/7

ç.-ay 77b/8, 77b/8

ç.-lar 67b/14, 91b/5

ç. érđi 6a/3, 19a/7

ç. ékendür 36b/7

ç.-ur 36b/2, 110a/8

ç.-dı 80b/7

ç.-dılar 12b/5, 26b/6, 37a/13, 43a/3,

94a/14, 111a/2

ç.-ğay 52a/14

ç.-ıp 12a/1, 19b/11, 23b/2, 27a/10,
30a/8, 37a/8, 37a/14, 40b/7, 61b/7,

67a/7, 74b/5, 74b/8, 91a/7, 108b/3,
112a/8

ç.-ıpturlar 84a/6, 85a/1, 113a/11

ç.-ğalı 65a/14

ç.-ğandın 30a/11, 74a/12

ç.-may 106b/8

ç.-mağı 110a/10

çıqarıl- çiq-Ar-(X)/- çıkarılmak

ç.-dı 91b/13

ç.-ıñ 117a/5

çıqarmaq çiq-Ar-mAq çıkarmak

ç. 77b/7

çıqmaq çiq-mAk çıkmak

ç. 77b/6, 100b/9, 100b/11, 111a/5

ç.+ta 93a/10

ç.+ımızğa 94b/14

çıqıl < çık-(X)/- çıkılmak

ç.-dı 44a/4, 114a/9, 95a/10

ç.-ğay 61a/3

çıqış < çık-(X)s- çıkışmak

ç.-mağan 13a/13

çına- karar vermek

ç.-dılar 97a/5,103b/7

çırma- < ET çerme- (ED, 430a)
sarmak

ç.-r 7a/4

ç.-p 7a/4, 18b/2

çırmaş- dolaşmak

ç.-ip 74b/12

çırmaşmaq çırmaş-mAk dolaşmak,
sarılmak

ç.+nın 77b/11

çom- < ET çom- /çöm- (ED, 422a)
suya dalıp çıkmak

ç.-dum 98a/9

çoqul- çoğalmak

ç.-up 113a/5

çoq çok, fazla

ç.+usığa 113a/7

çuğulluq çuquq+l(X)q bozgunculuk

ç. 64a/4

çuqur < ET çuqur (ED, 409b) çukur

ç. 107b/6

çüçük tatlı,lezzetli

ç. 95b/11, 106b/6

çüçüklük < çüçük+IXk ET < sü:çig
(ED, 796b) tatlılık

ç.+ide 3a/14

çüçükrek < çüçük + rAk daha tatlı

ç. 48b/12

D

daban < Moğ. davä (Les, 336a) dağ,
tepe

d. 99b/4

d.+dın 103b/6

d.+ı 99a/3

d.+ının 103b/5

d.+ıdın 81a/12, 99b/2

dağı < ET takı < tak-ı (ED, 466a) dahi

d. 7b/3, 7b/12, 9a/7, 9b/8, 17b/722b/5,
23b/11, 24b/5, 26a/2, 26b/13, 29b/7,

2a/14, 34a/14, 35b/6, 41a/1, 41a/10,
44a/14, 44a/14, 79a/14

dede < ET dede (ED, 451b) baba

d.+m 88b/14, 96b/13, 101b/12,
102b/2, 102b/10, 103a/1, 103a/11,
103b/2, 103b/3, 107a/5

d.+mniŋ 101a/13, 102a/11, 102a/14

d.+mdin 102a/9

d.+mge 102a/6

d.+mgi 96b/7, 101b/13, 108b/5,
119b/13, 119b/13

d.+mni 54b/7

dé- < ET té- (ED, 433b) demek,
söylemek

d.-r 94b/5, 99a/13, 105b/7, 103a/12,
108b/14, 109a/4

d.-rler 3a/14, 3b/2, 3b/10, 4a/5, 4a/8,
4a/12, 4b/5, 4b/7, 4b/9, 5a/3, 5b/5,
8a/14, 9a/9, 11b/5, 11b/9, 11b/10,
11b/11, 12a/10, 18b/5, 18b/14, 19a/5,
22b/11, 28a/5, 40a/13, 44b/6, 44b/7,
44b/10, 45a/2, 45a/10, 45a/10, 45a/11,
46a/3, 46b/1, 46b/2, 46b/10, 47a/4,

47a/13, 47b/1, 47b/3, 48a/1, 48a/4,
48a/6, 48b/4, 48b/12, 49a/5, 49a/6,
49a/13, 49b/3, 49b/4, 49b/7, 49b/8,
52b/3, 56a/8, 64b/7, 70b/14, 73b/4

d.-di 41a/7, 41a/10, 83b/3, 87b/5,
97b/6, 109a/7, 112b/7, 113a/14,
113b/5, 113b/11, 114a/2, 114b/3,
115a/3, 116b/2, 116b/3, 116b/7,
117b/7, 117b/11, 118a/4, 118a/5,
119a/1, 119b/6

d.-dim 83a/14, 83b/8, 97b/4, 101b/2,
105a/9, 108b/3, 111a/9, 111b/8,
112b/4, 115a/2, 115b/13, 116a/5,
116a/6, 116a/10, 116a/13, 116b/5,
117a/12, 117b/10, 118a/3, 118a/7,
118a/9, 118a/13, 118b/2, 118b/12,
119a/9, 119a/12, 119b/3

d.-diler 14b/14, 40b/3, 42a/11, 43b/1,
68b/4, 72b/14, 78b/9, 83b/1, 83b/3,
83b/12, 88b/7, 105a/1, 105b/11,
108a/9, 111a/7, 115b/11, 116a/3,
116a/11, 116a/14, 116b/7, 118b/7,
118b/7, 119a/14, 119b/4, 119b/5,
119b/8

d.-dük 72b/11

d.-se 15a/1, 22b/12

d.-sem 87b/4

d.-p 29b/1, 29b/8, 31b/13, 34a/5, 34b/7, 36b/12, 54b/9, 69b/3, 73a/1, 73b/11, 75a/6, 77b/8, 83a/9, 87a/13, 100b/1, 105b/6, 106b/7, 107a/2, 108b/9, 109b/4, 110b/12, 113a/2, 117b/3, 120a/2

d.-geç 118a/12

d.-gen 67b/7, 67b/8, 69b/9, 96b/6, 98b/7, 102a/13, 107a/2, 113b/14, 119b/1

d.-genlerdin 85b/14

d.-ptür 53b/6

d.-ptürler 5a/12, 89b/8, 94a/6, 101b/9, 110b/3, 114b/2

d.-y 4b/6, 4b/6, 11b/12, 11b/12

d.-ydürler 11a/13

d.-r émiş 21a/4

d.-r édiler 15b/6, 40b/9

d.-r ékendür 15b/2, 15b/3

d.-p érdiler 7a/9

d.-rler édi 19b/10, 20a/1, 20b/1

d.-mes 75b/4

dég- < ET teg- (ED, 476a) değmek, ulaşmak

d.-en 8a/1, 8a/9, 13a/6, 26a/13, 54a/13

d.-endür 49b/12, 49b/13

dék < ET te:g (ED, 475a) gibi (benzetme edatı)

d. 6a/1, 14a/12, 21b/2, 24b/1, 3b/12, 41b/8, 41b/9, 43a/13, 44a/6, 44b/11, 47a/5, 48b/13, 50b/13, 51a/4, 52a/4, 54a/13, 57b/8, 60a/8, 4a/14, 65a/4, 67a/4, 67a/7, 69b/7, 72b/4, 75a/5, 76a/8, 78a/1, 78a/4, 78a/11, 78b/12, 84b/3, 85b/8, 87a/12, 88a/2, 88a/6, 91b/12, 94a/11, 95b/6, 97a/4, 100a/2, 100b/6, 101b/1, 101b/7, 102b/13, 104b/14, 106b/4, 107a/2, 108a/5, 109a/2, 109a/3, 109a/6

d.+tür 118a/14

dulğa < Moğ. zırhlı, külah

d. 107a/14, 107b/1

d. +dın 65b/7

d. +sı 65b/10

d. +sığa 107a/5

E

ekin < ET ekin (ED, 109a) ekin

e.+ti 49b/5

elma < ET alma (ED, 146a) elma

e.+sı 45b/2

eski < ET eski (ED, 246b) eski

e. 117b/9, 119a/5

eşek < ET eşek (ED, 260a) eşek

e. 93b/8

et < ET et (ED, 33b) et

e.+ti 71a/9, 93b/8

e.+ini 95b/8, 109a/5

e.+ler 95b/11

ev < ET e:v (ED, 3b) ev

e.+niñ 109a/4

é- < ET er- (ED, 193b) imek; olmak

→ ér-

é.-miş 93b/10, 100a/4, 100a/4, 100a/7,
108b/9 118a/13

é.-miş (dér émiş) 21a/4

é.-dim 8b/5, 15b/11, 20a/5, 22a/12,
34a/7, 54b/1, 65a/1, 71a/7, 71a/11,
75a/7, 75a/12, 75b/3, 75b/4, 75b/4,
75b/5, 75b/6, 75b/9, 75b/10, 75b/13,
76a/6, 76a/6, 76a/9, 76a/9, 85b/7,
85b/7, 86b/7, 87a/2, 87a/2, 87a/11,
87a/11, 92a/9, 92b/3, 94a/1, 96a/9,
96b/13, 97a/14, 97b/1, 97b/10, 98a/14,
98b/14, 99a/1, 99a/12, 99b/14, 100a/1,
101a/11, 101a/14, 101b/1, 101b/2,
102b/1, 104b/12, 106b/8, 107b/2,
107b/4, 108b/9, 111a/6, 114a/6,
114a/11, 118b/5, 118b/14, 119b/11

é.-dim (ayrılmaydur édim) 54b/1

é.-dim (béğ qılıp édim) 52a/10

é.-dim (bilmeydür édim) 54b/2

é.-dim (içer édim) 49a/3

é.-dim (ihtiyât qılur édim) 25a/14

é.-dim (körmeydür édim) 56a/1

é.-dim (pādşāh bolup édim) 54a/14

é.-di 6a/4, 6a/7, 6a/8, 6b/4, 6b/5,6b/6,
 6b/7, 6b/8, 6b/14, 7a/1, 7a/2,7a/2,
 7a/3, 7a/3, 7a/4, 7a/4, 7a/5,7a/7, 7a/8,
 7a/9, 7a/11, 7a/12, 7b/5,7b/7, 7b/7,
 7b/9, 7b/10, 7b/11, 7b/12,7b/13, 8a/11,
 8a/11, 8a/12, 8a/12, 8a/13, 8a/13, 8b/2,
 8b/3, 8b/4, 8b/5, 8b/5, 8b/6, 8b/7,
 8b/7, 8b/8, 8b/10,8b/13, 8b/14, 8b/14,
 9a/1, 9a/2, 9a/4,9a/7, 9a/8, 9a/9, 9a/9,
 9a/11, 9a/13, 9b/1, 9b/2, 9b/3, 9b/9,
 9b/14, 10a/1,10a/7, 10a/8, 10a/10,
 10b/3, 10b/9, 10b/10, 10b/11, 11a/3,
 11a/6, 11a/7, 11a/7, 11a/8, 11a/10,
 11b/1, 11b/2, 11b/2, 11b/4, 11b/6,
 11b/6, 11b/7, 11b/8, 11b/9, 12a/1,
 12a/2, 12a/4, 12a/12, 12a/14, 12b/1,
 12b/4, 12b/5,12b/6, 12b/6, 12b/8,
 12b/8, 12b/9, 12b/10, 12b/10, 12b/11,
 12b/11, 12b/11, 12b/12, 13a/3, 13a/6,
 13b/3, 13b/7, 13b/8, 13b/9, 13b/10,
 13b/10, 13b/10, 13b/12, 13b/14,
 13b/14,14a/1, 14a/2, 14a/3, 14a/3,
 14a/3, 14a/4, 14a/5, 14a/6, 14a/8,
 14b/3, 14b/4, 14b/5, 14b/5, 14b/10,
 14b/10, 14b/10, 14b/10, 14b/11,
 14b/11,14b/12, 14b/14, 15a/2, 15a/4,
 15a/4, 15a/6, 15a/6, 15a/6, 15a/7,
 15a/7, 15a/8, 15a/9, 15a/10, 15a/11,
 15a/12, 15a/12, 15a/13, 15a/13,
 15b/4, 15b/5, 15b/5, 15b/5, 15b/7,
 15b/8, 15b/9,15b/9, 15b/10, 16a/8,
 16b/8, 17a/9, 17a/10, 17a/12, 17a/13,
 17a/13, 17b/5, 17b/6, 17b/7, 18a/10,
 18a/11, 18a/12, 18a/13, 18a/14, 18b/1,
 18b/4, 18b/5, 18b/9, 18b/9, 18b/10,
 18b/10, 18b/10, 18b/11, 18b/12, 19a/1,
 19a/5, 19a/11, 19b/1, 19b/5, 19b/6,
 19b/7, 19b/8, 19b/8, 19b/9, 19b/9,
 19b/10, 19b/11, 19b/12, 19b/12, 20a/1,
 20a/4, 20a/6, 20a/7, 20a/8, 20a/8,
 20a/9, 20a/9, 20a/10, 20a/14, 20b/1,
 20b/1, 20b/2, 20b/2, 20b/3, 20b/3,
 20b/3, 20b/5, 20b/6, 20b/7, 20b/7,
 20b/8, 20b/9, 20b/10, 20b/11, 20b/12,
 20b/13, 20b/13, 20b/14, 21a/1, 21a/6,
 21a/7, 21a/8, 21a/9, 21b/1, 21b/1,
 21b/1, 21b/2, 21b/5, 21b/7, 21b/8,
 21b/8, 21b/9, 21b/11, 21b/12, 21b/14,
 22a/1, 22a/1, 22a/3, 22a/3, 22a/7,
 22a/8, 22a/9, 22a/10, 22a/10, 22a/12,
 22a/14, 22a/14, 22b/1, 22b/2, 22b/3,
 22b/3, 22b/4, 22b/4, 22b/5, 22b/6,
 22b/7, 22b/8, 22b/9, 22b/11, 22b/12,
 22b/13, 23a/2, 23a/3, 23a/3, 23a/4,

23a/4, 23a/4, 23a/5, 23a/5, 23a/6, 23a/6, 23b/1, 23b/2, 23b/4, 23b/4, 23b/5, 23b/5, 23b/6, 23b/12, 24a/2, 24a/6, 24b/11, 24b/11, 24b/12, 25a/2, 25a/3, 25a/3, 25a/5, 25b/2, 25b/3, 25b/3, 25b/4, 25b/5, 25b/5, 25b/6, 25b/9, 25b/9, 25b/10, 25b/12, 26a/3, 26a/3, 26a/6, 26a/7, 26a/7, 26a/8, 26a/9, 26a/10, 26b/2, 26b/5, 26b/12, 26b/14, 26b/14, 27a/1, 27a/1, 27a/2, 27a/2, 27a/3, 27a/3, 27a/3, 27a/3, 27a/4, 27a/6, 27a/7, 27a/8, 27a/10, 27a/14, 27b/1, 27b/4, 27b/11, 27b/13, 27b/14, 28a/2, 28a/3, 28a/5, 28a/5, 28a/6, 28a/7, 28a/8, 28a/13, 28a/13, 28a/14, 28b/1, 28b/1, 28b/1, 28b/2, 28b/2, 28b/3, 28b/3, 28b/8, 28b/9, 28b/10, 28b/10, 28b/10, 28b/11, 28b/13, 28b/13, 28b/14, 29a/1, 29a/6, 29a/6, 29a/8, 29a/11, 29a/12, 29a/13, 29a/14, 29a/14, 29a/14, 29b/1, 29b/2, 29b/2, 29b/3, 29b/4, 29b/7, 29b/10, 29b/10, 29b/12, 29b/12, 29b/13, 29b/14, 30a/3, 30a/6, 30b/4, 30b/4, 30b/11, 30b/12, 30b/12, 31a/10, 31a/12, 31a/12, 31b/4, 31b/5, 31b/9, 31b/10, 32b/1, 32b/1, 32b/2, 32b/4, 32b/14, 33a/5, 33a/11, 33b/6, 34a/12, 34b/12, 35a/3, 35a/12, 35a/13, 35b/11, 35b/12, 36a/7, 36a/7, 36a/8, 36a/10, 36a/14, 36b/13, 36b/13, 37a/4, 37a/6, 37b/14, 38a/11, 38a/12, 38a/14, 38b/4, 38b/5, 39a/11, 39b/2, 39b/13, 39b/14, 40a/1, 40a/2, 40a/5, 40a/7, 40a/13, 40b/2, 40b/8, 40b/10, 40b/11, 40b/12, 41b/5, 41b/5, 41b/10, 41b/11, 41b/13, 41b/14, 42a/5, 43a/10, 43b/2, 44a/11, 44a/11, 44a/12, 46a/4, 46b/8, 48a/14, 48b/5, 50a/5, 50a/8, 50b/4, 50b/6, 51a/2, 51a/4, 51a/5, 51a/8, 51a/9, 51a/12, 51a/13, 51b/12, 51b/13, 52a/1, 52a/4, 52a/9, 52a/11, 52a/11, 52a/13, 52b/3, 52b/8, 52b/8, 52b/9, 52b/14, 53a/8, 53b/1, 53b/7, 53b/7, 53b/9, 53b/11, 53b/12, 54a/4, 54a/5, 54a/7, 54b/12, 54b/12, 54b/13, 55a/2, 55a/5, 55a/10, 56a/1, 56a/7, 56a/12, 56b/4, 57a/5, 57b/1, 57b/13, 57b/14, 58a/6, 58a/12, 58b/1, 58b/1, 59a/2, 59b/1, 59b/1, 59b/3, 59b/4, 59b/12, 60a/8, 60b/4, 61a/5, 61a/10, 61b/11, 61b/12, 62a/2, 62a/6, 62a/13, 62a/14, 62b/8, 62b/11, 62b/11, 62b/11, 62b/12, 63a/3, 63a/4, 63a/4, 63a/4, 63a/5, 63a/10,

63a/12, 63b/1, 63b/1, 63b/3, 63b/6,
 63b/7, 63b/12, 63b/13, 63b/14, 64a/13,
 64b/1, 64b/9, 64b/10, 65a/2, 65a/2,
 65a/6, 65b/11, 65b/13, 65b/14, 66a/1,
 66a/8, 67a/1, 67a/10, 67b/2, 67b/5,
 67b/9, 67b/12, 67b/13, 67b/13, 67b/13,
 67b/14, 68a/2, 68a/9, 68a/12, 68a/14,
 68b/2, 68b/3, 68b/4, 68b/5, 68b/6,
 68b/6, 68b/7, 68b/7, 68b/8, 68b/9,
 68b/11, 68b/12, 69a/4, 69a/6, 69a/8,
 69a/13, 69b/1, 69b/4, 69b/10, 69b/13,
 70a/3, 70a/7, 70b/3, 70b/7, 71a/9,
 71a/14, 71b/1, 71b/4, 71b/5, 71b/6,
 71b/7, 71b/10, 71b/12, 71b/13, 72a/1,
 72a/2, 72a/3, 72a/5, 72a/8, 72a/11,
 72b/3, 72b/4, 72b/9, 73a/10, 73a/11,
 73a/13, 73b/1, 73b/5, 73b/6, 73b/7,
 73b/10, 74a/6, 74a/8, 74a/9, 74b/13,
 75a/5, 75a/6, 75a/6, 75a/10, 75a/11,
 75a/14, 75b/1, 75b/2, 75b/8, 75b/11,
 75b/12, 75b/14, 76a/1, 76a/10, 76a/10,
 76a/13, 76b/1, 76b/3, 76b/4, 76b/5,
 76b/12, 77a/11, 77a/12, 77b/5, 77b/7,
 77b/8, 77b/13, 78a/6, 78b/6, 79a/5,
 79a/6, 79a/10, 79a/11, 79a/12, 79a/13,
 79b/4, 79b/4, 79b/8, 79b/11, 80a/12,
 80b/3, 80b/4, 80b/5, 80b/11, 81a/1,
 81a/9, 81a/11, 81b/11, 81b/12, 82a/1,
 82a/2, 82a/6, 82b/6, 82b/9, 82b/11,
 82b/12, 82b/12, 82b/14, 83a/1, 83a/10,
 83a/14, 83b/2, 84a/2, 84a/9, 84a/12,
 84a/13, 84a/14, 84b/2, 84b/3, 84b/6,
 84b/9, 84b/9, 84b/13, 85a/3, 85a/4,
 85a/7, 85a/8, 85a/13, 85a/14, 85b/1,
 85b/3, 85b/3, 85b/7, 85b/9, 85b/9,
 85b/10, 85b/11, 85b/12, 86a/1, 86a/2,
 86a/10, 86b/5, 86b/6, 86b/12, 86b/13,
 87a/1, 87a/1, 87a/4, 87a/4, 87a/6,
 87a/6, 87a/7, 87b/5, 87b/6, 87b/9,
 87b/9, 87b/12, 88a/1, 88a/5, 88a/6,
 88a/7, 88a/10, 88a/11, 88b/2, 88b/5,
 88b/7, 88b/8, 88b/8, 88b/10, 88b/12,
 89a/3, 89a/4, 89a/6, 89a/9, 89a/10,
 89a/11, 89a/14, 89b/2, 89b/6, 89b/12,
 89b/13, 90a/9, 90a/10, 90a/11, 90a/12,
 90b/2, 90b/4, 90b/10, 90b/13, 90b/13,
 91a/2, 91a/3, 91b/5, 91b/6, 91b/6,
 92a/6, 92a/8, 92a/13, 92a/14, 92b/1,
 92b/1, 92b/2, 93a/2, 93a/3, 93a/4,
 93a/5, 93a/13, 93b/1, 93b/6, 93b/6,
 93b/9, 93b/11, 93b/13, 94a/2, 94a/4,
 94a/4, 94b/2, 94b/3, 94b/4, 94b/4,
 94b/14, 95a/2, 95a/6, 95a/8, 95a/8,
 95a/9, 95a/11, 95a/11, 95b/7, 95b/11,

96a/5, 96a/10, 96a/11, 96a/11, 96b/3,
 96b/4, 96b/11, 97a/5, 97a/6, 97a/7,
 97a/7, 97a/7, 97a/8, 97a/9, 97a/10,
 97a/11, 97a/12, 97a/13, 97b/1, 97b/2,
 97b/3, 97b/12, 97b/13, 98a/5, 98a/7,
 98a/7, 98a/8, 98a/8, 98a/12, 98a/14,
 98b/9, 99b/7, 99b/11, 99b/14, 100a/1,
 100a/1, 100a/2, 100b/10, 100b/10,
 100b/11, 101a/10, 101a/12, 101a/14,
 101b/5, 101b/5, 101b/14, 102a/2,
 102a/3, 102a/3, 102a/4, 102a/6,
 102b/7, 102b/8, 103a/3, 103a/10,
 103a/11, 103a/11, 103a/12, 103a/12,
 103a/12, 103a/14, 103a/14, 103b/1,
 103b/3, 103b/12, 104a/4, 104a/12,
 104b/2, 104b/8, 105b/5, 105b/14,
 106a/4, 106a/5, 106a/6, 106a/6,
 106a/10, 106a/11, 106b/2, 106b/3,
 106b/6, 106b/6, 106b/11, 106b/12,
 107a/3, 107a/4, 107a/6, 107a/9,
 107a/11, 107a/12, 107a/14, 107b/2,
 107b/3, 107b/8, 107b/11, 108a/11,
 108a/12, 108a/13, 108b/7, 108b/14,
 109a/1, 109a/1, 109a/1, 109a/2,
 109a/2, 109a/5, 109a/12, 109a/12,
 109a/13, 110a/9, 110a/10, 110a/12,
 110a/13, 110a/14, 110b/1, 110b/4,

110b/11, 110b/13, 111a/4, 111a/5,
 111a/9, 111a/10, 111a/13, 111a/14,
 111b/1, 112a/3, 112a/5, 112a/6,
 112a/11, 112b/2, 112b/2, 112b/3,
 112b/3, 112b/4, 112b/4, 112b/5,
 113a/7, 113a/9, 113a/13, 113a/13,
 113a/14, 113b/1, 113b/3, 113b/6,
 113b/7, 113b/10, 114a/2, 114a/3,
 114a/9, 114a/14, 114b/5, 114b/7,
 114b/10, 114b/11, 114b/11, 114b/13,
 115a/1, 115a/7, 115a/8, 115a/10,
 115a/13, 115a/14, 115b/2, 115b/3,
 115b/6, 115b/13, 116a/4, 116a/8,
 116a/9, 116b/7, 116b/11, 116b/14,
 117a/3, 117a/3, 117a/3, 117a/6,
 117a/8, 117a/8, 117a/11, 117b/2,
 117b/5, 117b/5, 117b/9, 117b/9,
 118a/2, 118a/6, 118b/4, 119a/1,
 119a/2, 119b/11, 120a/1

é.-diñ 87a/13

é.-di (aytur édi) 15b/4

é.-di (baradur édi) 26b/4

é.-di (barmas édi) 20b/4

é.-di (bī-şümār bolup edi) 42a/1

é.-di (bilür édi) 21b/9, 23b/6, 25b/6,
40a/1, 40a/2

é.-di (bitir édi) 15b/4

é.-di (bolğay édi) 42a/12, 60b/5

é.-di (bolmas édi) 26a/11, 51a/6

é.-di (bolur édi) 17a/14, 21a/13, 22a/4,
24b/12

é.-di (cem‘ bolup édi) 37b/14

é.-di (çehre qılur édi) 25b/14

é.-di (çehre qılıp édi) 26a/1

é.-di (da‘vāsını qılur édi) 15a/2

é.-di (dérler édi) 19b/10, 20a/1, 20b/1

é.-di (fāyide qılmas édi) 52b/2

é.-di (ğalebe salur édi) 19a/3

é.-di (hıdmet qılıp édi) 40b/8

é.-di (içer édi) 7b/9, 20b/3

é.-di (içmes édi) 19a/8

é.-di (ilmes édi) 21b/14

é.-di (iş qılmaydur édi) 37a/6

é.-di (kéltürürler édi) 43b/4

é.-di (kéyer érđi) 29b/11

é.-di (kināyeti bolup édi) 37a/12

é.-di (qılur édi) 29b/3

é.-di (mundın édi) 44a/8

é.-di (istihfāf qılur édi) 26a/8

é.-di (kesilmeydür édi) 40b/2

é.-di (kéledür édi) 58a/3

é.-di (kélür édi) 52b/12

é.-di (kitābet qılur édi) 21b/8

é.-di (kömek bolmas édi) 51b/7

é.-di (küdüretler bolup édi) 42a/14

é.-di (meded bolmas édi) 51b/7

é.-di (meşhūr bolup édi) 34a/3, 54a/1

é.-di (muqarrer bolup édi) 39a/4

é.-di (muṭāyebe qılur édi) 14b/3

é.-di (muṭī‘ émes édi) 22b/9

é.-di (mübeddel bolur édi) 7b/9

é.-di (mühr-dār qılıp édi) 39b/14

é.-di (mülāzemet qılur édi) 10a/10,
29a/8

é.-di (mümkin émes édi) 51b/10

é.-di (münkir bolmas édi) 25b/8

é.-di (müteveccih édi) 17a/9

é.-di (namāz qılur édi) 28b/13

é.-di (nām-zed bolup édi) 27b/6

é.-di (nisbet qılurlar édi) 36a/11

é.-di (oquğan émes édi) 18b/9

é.-di (oqur édi) 7a/11, 7b/11

é.-di (oynar édi) 7b/13, 14a/1, 21b/9,
21b/9

é.-di (pāytaht qılıp édi) 4b/11, 44b/10

é.-di (perhīz qılur édi) 28b/14

é.-di (pervā qılmas édi) 7a/11

é.-di (pesend tutmas édi) 29b/5

é.-di (peydā qılur édi) 28b/11

é.-di (qarār tapmas édi) 16b/9

é.-di (qoyar édi) 18b/2

é.-di (ri'āyet qılmaқта édi) 52a/9

é.-di (ri'āyet tapıp édi) 15b/8

é.-di (ruhşat berip édi) 6b/10, 30a/10

é.-di (saḥlar édi) 25b/13

é.-di (salur édi) 21b/10

é.-di (sāmān qılur édi) 21b/3

é.-di (ser qılur édi) 21b/3

é.-di (séver édi) 28a/2

é.-di (şoḥbet tutar édi) 7b/10

é.-di (sūd u sevdā qılurlar édi) 40a/4

é.-di (şehrī bolup édi) 40b/10

é.-di (şikest édi) 43b/2

é.-di (ta'alluq bolup édi) 59a/4

é.-di (taḥalluş qılur édi) 21a/9

é.-di (terk bolur édi) 25a/14

é.-di (terk bolmas édi) 18b/4

é.-di (terk qılmas édi) 7a/7, 25b/6

é.-di (tertīb qılıp édi) 26a/6, 30a/3

é.-di (tégmēs édi) 23b/3

é.-di (tilāvet qılur édi) 7a/7

é.-di (tutar édi) 51b/1

é.-di (va'de qılmaydur édi) 51b/11

é.-di (yaḥşı saḥlar édi) 22a/1

é.-di (yoq édi) 13b/9, 15a/8, 18b/1, 18b/10, 19a/4, 19a/14, 22b/12, 23b/4, 23b/5, 26a/3, 34a/12, 38a/12, 53b/11, 54a/10

é.-di (zor qıla algaylar édi) 36b/13

é.-dük 60a/2, 70a/5, 71a/7, 71a/8, 71a/9, 71b/8, 71b/9, 73a/9, 77a/13, 77a/14, 77b/14, 83b/14, 92a/12, 96a/1, 96a/2, 98a/6, 104b/7, 106b/11, 106b/14, 106a/7 111a/4, 111b/2, 111b/6, 112b/10, 113b/8, 114a/5, 114a/13, 114a/14, 118a/10, 119b/6

é.-dük (çerik tartar édük) 51b/6

é.-diler 7a/5, 10b/5, 11a/4, 11a/6, 12a/1, 12b/2, 12b/7, 13b/4, 13b/8, 16a/13, 17a/3, 17a/11, 20a/4, 22a/5, 22b/8, 23b/12, 23b/13, 24a/5, 24b/13, 27b/8, 28a/10, 32a/1, 32b/10, 33b/7, 34b/9, 36a/11, 36b/4, 40b/7, 40b/7, 40b/9, 41a/4, 41b/8, 44a/3, 52a/3, 55a/5, 57b/5, 57b/7, 58a/13, 61a/11, 61a/12, 62a/5, 62a/7, 63a/3, 64a/3, 64a/5, 67a/7, 73a/2, 74b/5, 75a/9, 76a/14, 76b/3, 76b/13, 77a/1, 78a/3, 79a/9, 83a/13, 83a/14, 86a/3, 86b/3, 92a/7, 92a/9, 93a/7, 93a/8, 93a/10,

93a/10, 93b/2, 95a/4, 96b/12, 98a/10, 101a/13, 101a/14, 101a/14, 103a/8, 104b/1, 110a/3, 110a/11, 111b/12, 114b/9, 116a/7

é.-diler (āzurde bolup édiler) 56b/3

é.-diler (çıqmas édiler) 24a/3

é.-diler (dér édiler) 15b/6, 40b/9

é.-diler (pisteler qılıp édiler) 24a/13

é.-diler (qoyar édiler) 7a/5

é.-diler (şikest tapıp édiler) 17a/2

é.-diler (tiler édiler) 52a/6

é.-ken 21a/3, 73b/9, 73b/9, 97b/4, 107a/7

é.-kendür 38b/1, 48a/7

é.-kendür (tarafı ékendür) 41b/7

é.-kendür (aytur ékendür) 13b/7

é.-kendür (bar ékendür) 18b/8, 1b/5, 22b/11, 23a/5, 24a/14, 36b/6

é.-kendür (çıqar ékendür) 36b/7

é.-kendür (dér ékendür) 15b/2, 15b/3

é.-kendür (ḥarām-nemek ékendür)	91a/2, 91a/8, 94b/2, 97b/10, 101a/14,
51b/4	101b/13, 102a/2, 102a/3, 103b/12,
é.-kendür (kélgen ékendür) 22a/7,	105a/2, 105a/5, 107b/3, 108a/11,
24b/1	110b/4, 113b/12, 114b/10, 115b/13
é.-kendür (kişi ékendür) 21a/1	é.-mes (körülgen émes) 54a/8
é.-kendür (meşhür ékendür) 21a/4	é.-mes (ma‘lüm émes) 5a/3, 44b/14,
é.-kendür (muḥāṭab qılur ékendür)	46a/14
29b/1	é.-mes (mezḳūr bolğanlarça émes)
é.-kendür (nökeri ékendür) 60a/13	50a/4
é.-kendür (qatrar ékendür) 25b/11	é.-mes (muṭī‘ émes édi) 22b/9
é.-kendür (yapar ékendür) 19a/6	é.-mes (resm émes) 2a/8
é.-kendür (yoq ékendür) 32b/7	é.-mestür 119b/9, 83b/9
é.-kendürler 85b/4, 92b/9, 105a/13,	é.-mestür (bu fevcniñ ġarīfi éməstür)
111b/7	17b/10
é.-kendürler (kélgen ékendürler) 39b/4	é.-mestür (maḥlūt éməstür) 47b/12
é.-kende 40a/2, 40a/10, 40b/3, 40b/9,	é.-mestür (yavutkan éməstür) 18b/6
60a/7, 78b/3	é.-mestürler (rāyic éməstürler) 32a/11
é.-kenini 114a/14	é.-mes édi 21b/2, 49b/1
é.-mes 4a/14, 41b/5, 64b/12, 68b/7,	é.-mes édi (ġāzır émes édi) 30a/11
71b/7, 75a/10, 75b/3, 79b/4, 81a/1,	é.-mes édi (münqād émes édi) 22b/9
81b/5, 81b/6, 81b/9, 82a/14, 84a/8,	é.-mes édi (mümkin émes édi) 51b/10
85b/3, 85b/14, 86a/2, 86b/13, 89b/14,	

é.-mes édi (nökeri émes édi) 22a/3	98b/1, 102b/3, 104a/6, 105a/12,
é.-mes édi (oquğan émes édi) 18b/9	105b/6, 106b/1, 106b/2, 107a/8,
é.-mes édi (yahşısı émes édi) 24b/5	108a/11, 109b/3, 110a/5, 110b/2,
é.-mes édi (yaman émes édi) 21a/10	114a/13, 116a/11, 117a/7, 117a/9,
	117b/3, 117b/4
é.-mes édi (yaqın émes édi) 44a/2	é.-de 71a/6, 71a/10, 73a/14, 75a/9,
é.-mes érdi (teşvîş émes érdi) 35b/7	78a/11, 78b/3, 97a/13, 98a/13, 99a/11,
	99b/1,
é.-mes édiler (tayyār émes édiler)	éger eyer
42b/14	
égeçi < ET eke (ED, 100b) abla	é.+e 95b/4
é.+si 9b/3, 10b/2, 11b/5, 18a/12,	é.+ler 103a/9
20a/14, 96b/10	égerlig eyerli
é.+sidür 27b/13	é. 102b/10
é.+siniñ 20a/7	égil- < ET ég-(X)/- (ED, 106a)
é.+sini 9b/13	eğilmek
é.+m 95a/12	é.-ip 113a/7
é.+siñe 91a/6	ékki < ET ékki (ED, 100b) iki
égen iken, idi	é. 61a/10, 61a/12, 61b/9, 61b/11,
é.-dür 65a/9, 65a/11, 65b/10, 68b/3,	62a/5, 63a/14, 64b/7, 64b/8, 65a/13,
72b/8, 73b/12, 80a/3, 80a/3, 80b/14,	65b/5, 66a/2, 66b/1, 66b/14, 66b/14,
82a/14, 82a/14, 85b/5, 89a/6, 92b/13,	67a/4, 67b/9, 68b/12, 70b/14, 71a/6,
94a/6, 95b/4, 96a/13, 96b/1, 97a/9,	71a/11, 72a/9, 72b/9, 73a/14, 73b/4,
	73b/8, 73b/9, 74a/7, 74a/7, 77b/2,

78a/8, 79b/2, 79b/11, 80b/11, 80b/13,
82a/8, 82b/14, 83b/13, 84b/11, 87b/10,
87b/14, 88a/5, 88b/12, 88b/13, 90a/8,
90b/4, 91b/2, 91b/14, 92b/10, 93a/1,
93a/8, 93a/13, 94a/7, 94a/7, 94a/8,
94a/8, 94a/9, 95a/9, 95a/10, 97a/11,
98a/6, 98a/6, 101a/14, 102b/7,
103a/10, 105a/5, 105a/7, 105a/14,
105b/2, 106a/8, 107a/6, 107a/8,
108a/2, 109a/11, 110a/4, 111a/12,
112a/1, 112a/2, 113a/3, 113a/9,
113a/9, 113b/4, 114b/3, 115a/6,
116a/9, 117a/9, 118a/10, 118b/4,
119b/7, 119b/10, 119b/13

é.+de 68a/12

ékinçi ikinci

é. 64b/4, 68a/12, 85a/13, 85b/7,
85b/13, 86b/14

ékirer ikiye

é. 62a/3, 75b/5, 87a/11, 94b/9

éktür- < ektirmek

é.-üptür 45b/14

él < ET é:l (ED, 121b) halk, insanlar

é. 5b/5, 5b/6, 16b/4, 24b/6, 2b/6,
32a/8, 32b/9, 33a/8, 40a/3, 42b/14,
43a/13, 43b/4, 51b/14, 52a/14, 54a/9,
57a/9, 64a/2, 65a/2, 73b/10, 82a/5,
83a/2, 83a/9, 84b/14, 85a/11, 92a/6,
93b/13, 101b/3, 104a/5, 104a/14,
104b/9, 105a/4, 105a/7, 105a/10,
105b/3, 106b/6 108b/1

é.+dür 3b/3, 44b/13

é.+niñ 11a/2, 40a/6, 94b/10

é.+ni 29b/3, 31a/12, 34b/3, 52a/14

é.+ge 41b/12, 51a/11, 52a/13, 83a/3,
84b/3, 85b/14, 93b/7, 105a/3

é.+din 30a/4, 31a/7, 42b/4, 96a/1

é.+i 3b/3, 3b/8, 19b/3, 23b/12, 26b/6,
2b/2, 34a/14, 34a/14, 34b/2, 34b/8,
36b/14, 42a/3, 42b/13, 44b/13, 49a/11,
51a/10, 51b/9, 59a/10

é.+iniñ 5a/12, 25a/10, 2b/3, 2b/4,
38a/12, 51a/7

é.+ini 10a/13, 87b/13, 90a/1

é.+idür 32a/7

é.+ige 17a/3, 30a/6, 32a/13, 34b/2,
43b/2, 51a/4

é.+idin 15a/4, 30b/11, 52b/9

é.+ler 52a/6, 54a/11, 54b/2, 62a/6,
97a/4

é.+lerni 52a/5, 57a/12, 61b/2

é.+leri 62a/7

é.+lerini 61b/4

é.+lerige 61a/14

élçi < ET élçi (ED, 129a) elçi

é. 21a/3, 21a/3, 21a/5, 24a/11, 56a/14,
94a/12

é.+niñ 24a/13

é.+ge 24b/2

é.+ler 41a/5, 86b/10, 94a/2

élçilik < *élçi+IXk* elçilik

é.+ke 11a/9, 16b/5, 41a/6, 53a/7,
55a/2, 94a/13

élig < ET elig (ED, 140b) el

é. 19b/2, 35b/5, 39b/11, 56a/9, 59b/14

é.+ge 8a/4, 16a/3, 21b/4, 37a/4, 37b/9,
41b/4, 41b/6, 44a/14

é.+ige 79b/3, 95a/12, 100a/11,
100a/11, 100b/1, 103b/1, 106b/10,
113a/5

é.+de 40a/7

é.+te 53a/1, 112b/3

é.+din 32b/1, 54a/12, 54a/12, 59a/5

é.+tin 8a/13

é.+i 11a/14, 18b/13

é.+igi 64a/14, 89b/14, 90a/5, 104b/10,
105a/5, 105a/6, 105a/8, 112a/4,
114a/10

é.+imdağı 107a/12

é.+imdin 108b/9

é.+inginizde 108b/1

é.+ini 38b/8, 62b/7, 100b/1

é. +ide 19a/10, 102a/2, 115b/3, 115b/4

é.+idin 14b/13

é.+leri 74a/1

é.+lerige 64a/11, 66b/12

éligle- < ET eligle- (ED, 144b) tutmak,
kavramak

é. 111a/8

é.-diler 59b/5

é.-geyler 59a/14

é.-se bol- 53a/1

é.-p 84a/5, 116b/6

é.-gendin 83a/6

éllig < ET ellig (ED, 141a) elli

é. 40a/10, 66b/14, 71b/7, 85a/2

élt- < ET élt- (ED, 130a) ulaştırmak;
göndermek

é.-er 23b/14

é.-erler 5b/2, 48a/2, 49a/1, 49a/5

é.-ti 6b/11

é.-tim 107a/5

é.-mes 117b/7, 118a/1

é.-tiler 43a/2

é.-ken 45b/9

éndür < ET éndür- (ED, 180b)
indirmek

é.-mey 17b/6

éñek < ET eñek (ED, 183b) yanak

é.+ide 18a/14

éniř < ET éniř (ED, 191a) iniş, bayır

é. 42a/2

ér < ET er (ED, 192a) erkek

é.+i 24a/1

é.+ge 80a/14

ér- ET ér- (ED, 194a) imek, olmak

ér.-di 5b/9, 5b/9, 5b/13, 6b/2, 6b/4,
7a/6, 7b/1, 7b/3, 7b/4, 7b/4, 7b/12,
7b/13, 7b/13, 8b/6, 8b/7, 8b/9, 8b/10,
9a/6, 9a/7, 9a/8, 10b/6, 11b/3, 12b/1,
12b/7, 12b/12, 13a/1, 13a/2, 13a/2,
13a/7, 13a/10, 13a/11, 13a/14, 13b/5,
13b/6, 13b/6, 13b/9, 13b/11, 13b/13,
14b/2, 15a/3, 15a/4, 18a/14, 18b/1,
18b/3, 18b/12, 19a/1, 19a/3, 19a/5,
19a/9, 19a/10, 19a/10, 19b/5, 21a/6,
21a/10, 23b/6, 26a/2, 30a/14, 31a/12,
31a/13, 31b/6, 31b/7, 43a/13, 46a/4,
54b/11, 56b/7, 56b/12, 57a/6, 60b/13,
61a/1, 80a/14, 82b/10, 91b/13, 109a/4,

110b/2, 113b/10, 113b/12, 114b/5,
119a/11, 119b/11

ér.-di (bar érđi) 26a/9, 52a/1

ér.-di (bérür érđi) 5b/14

ér.-di (bilürler érđi) 26a/4

ér.-di (bolmas érđi) 6a/1

ér.-di (çıqar érđi) 6a/3, 19a/7

ér.-di (içer érđi) 19a/7, 19a/9, 25b/12

ér.-di (içkülükke tüşer érđi) 19a/6

ér.-di (muqarreb bolup érđi) 15a/5

ér.-di (olturur érđi) 19a/8

ér.-di (oqup érđi) 7a/10

ér.-di (perhîz qılur érđi) 14b/3

ér.-di (saçarar érđi) 14a/1

ér.-di (tamızurlar érđi) 53a/5

ér.-di (teşvîş émes érđi) 35b/7

ér.-di (tuqqan érđi) 8b/9, 9a/6, 9a/7

ér.-di (urar érđi) 19a/2

ér.-di (yağşı salur érđi) 19a/4

ér.-di (yazar érđi) 19a/3

ér.-di (yoq érđi) 5a/5, 7b/1, 54a/8

é.-diler 84b/1, 91b/11, 104a/3

ér.-diler (yiberip érdiler) 13a/12

é.-dük 74a/7, 115a/1

é.-se 108b/7

é.-gese 78a/7

é.-mes 74a/7

é.-miş 76a/8, 79b/7, 100a/5

ér evvel < öncü

é. 30b/4

éri- erimek

é.-gey 75b/14

ériş- < ET ériş- (ED, 239b) erişmek

é. e tur- (érişe turup kaldılar) 105a/10

é.-ip 102a/4, 115b/1

érken < ET érken (ED, 224b) erken

é. 84b/5

érklig < ET erklig (ED, 224a) güçlü

é. 103a/12

érte < ET érte (ED, 202b) sabahın
erken saatleri

é.+sige 69b/10, 73a/6

éşik < ET éşik (ED, 260a) kapı

é. 13a/11, 18a/2, 25a/4, 31a/3, 55a/2,
56b/8, 71b/13

é.+ni 12b/14

é.+de 36b/4, 73b/5

é.+imde 14a/2, 14a/5, 54b/2

é.+i 36b/6

é.+ini 20b/14

é.+ini 38b/10, 119a/5

é.+ige 36b/11, 61a/6, 73b/14, 91b/5,
101a/13, 106b/1

é.+ide 7b/6, 7b/6, 15a/8, 15b/3, 29a/6,
36b/9, 85b/5

éşiklig < ET éşiklig (ED, 261a) kapılı

é. 107a/1, 113a/2

éşik-ağa < muhafız

é. 23a/6

éşit- < ET éşid- (ED, 257b) işitmek,
duymak

é.-ür 31b/12

é.-se 58b/9

é.-ip 53b/13, 58b/9, 80a/13, 80b/9,
105a/14, 116b/4, 118b/12

é.-keç 26b/6, 119a/3

é.-mes 75b/4

é.-turdiler 96a/14, 96b/1

éşitil- < ET *éşid-(X)l-* (ED, 258b)
işitilmek

é.-di 5b/4

é.-medi 5b/4

ét- < ET é:t- (ED, 36b) etmek

é.-tim (sebq éttim) 99a/6

é.-tin (talep éttin) 89b/14

é.-sün (yād étsün) 118b/9

é.-sem (baş alıp étsem) 101b/3

é.-ip (cezm étip) 78b/12, 115b/11

é.-mes (yād étmes) 100a/4

éttür < ET *ét-tÜr-* (ED, 67a) ettirmek

é. mén (uynı éttirmeŋ) 97b/4

g. 41b/14

évrül- < ET *ev(i)r-(X)l-* (ED, 14b)
çevirmek, döndürmek

güreş- < ET küreş- (ED, 747b)
güreşmek

é.-üp 48a/12, 69b/9, 93b/13, 103a/3

g.-eliŋ 21a/5

é.-ür 92a/11

g.-ürler 21a/5

é.-ürler 92a/13, 92b/1

H / Ĥ / Ħ

é.-düm 115b/9

ĥatun < Soğd. ĥwātūn < ET xa:tun
(ED, 602a) kadın, hanım

é.-gey 103b/10

ĥ.+nıŋ 24a/1

é.-gen 90a/3

ĥ.+ı 11b/2, 18a/13, 28a/1

é.-günçe 92b/1

ĥ.+ımı 23b/14

évrüş- < ET evriş- (ED, 15a) sarmak,
çevrelemek

ĥ.+ları 11b/2

é.-gey 59a/5

ĥ.+lar 24b/10

é.-üp 59b/13

I

G / Ğ

ıl- < ET ı:l- (ED, 125b) inmek,
alçalmak

ğol < Moğ. Askerde saf ve alay

ı.-madı 80b/2, 82a/10

ğ. 66b/3, 69b/11, 89a/8, 100b/7,
100b/7, 106b/14

ıldam çabuk

ğ.+ğa 89b/7

ı. 72b/7, 72b/10, 93a/1, 113b/12,
114b/4, 115a/13, 106b/13

ğ.+da 70a/2, 89a/11

gümüş < ET kümüş (ED, 723b) gümüş

ıldımraq < *ıldam+rAk* daha çabuk,
daha seri

1. 70a/5

ıldız yıldız

1. 109a/3

1.+**dın** 109a/1

ılğa- baskın yapmak, saldırmak

1.-**duk** 82a/13, 84a/2, 104a/1, 109a/14

1.-**p** 72b/8, 77a/7

ılğar baskın, hücum

1. 61b/11, 63b/10, 73b/13, 119b/13

ılqı başı boş gezen at sürüsü

1.+**ların** 71a/13

ıltıra- parlamak

1.-**p** 117a/7

İ

iç < ET iç (ED, 17a) iç

i.+**i bol-** 34b/2

i.+**i** 2a/1, 3a/1, 14a/2, 81a/10, 114a/7

i.+**ige** 3b/1, 7a/1

i.+**ide** 31b/7, 45b/8, 46a/10, 47a/10,
47b/2, 48a/12, 52a/11, 61a/9, 82b/12,
91a/5, 91a/12, 107b/2

i.+**ideki** 16a/7

i.+**idin** 85b/1, 105b/11

iç- < ET iç- (ED, 19a) içmek

i.+**kende** 49a/3

i.-**er édim** 49a/3

i.-**er édi** 7b/9, 20b/3

i.-**er érdi** 19a/7, 19a/9, 25b/12

i.-**mek** 41b/10

i.-**mes** 19a/9, 68b/5

i.-**mes édi** 19a/8

i.-**tim** 117b/10

i.-**ti** 118a/14

içkeri < ET içgerü (ED, 25) iç, içeri

i. 35b/14

i.+**din** 17a/7, 35b/8, 40a/11, 40b/6,
57a/14

ige < ET idi (ED, 141?) sahip

i.+lerige 8a/8, 40a/8

igne < ET igne (ED, 110a) iğne

i. 40a/7

iki < ET ékki (ED, 100b) iki

i. 7a/14, 7b/2, 7b/5, 7b/10, 8b/6, 9a/1, 9a/6, 9b/1, 9b/11, 11b/3, 11b/7, 11b/7, 12a/7, 13a/3, 13b/10, 15b/1, 16a/14, 18a/6, 18a/14, 19b/9, 26a/11, 26a/12, 26a/13, 27b/12, 27b/14, 28b/2, 2a/5, 31a/14, 32a/3, 32b/8, 34b/9, 34b/9, 35a/1, 36a/2, 36b/13, 37a/5, 37b/2, 38a/4, 39a/10, 39b/7, 3a/2, 42b/2, 43a/7, 45a/2, 45a/9, 45b/3, 45b/12, 45b/13, 48a/8, 48b/2, 49a/10, 4b/13, 50b/4, 50b/10, 55b/13, 58b/14, 60b/11

i.+n 19b/1

i.+sini 23b/2

i.+sidin 28b/2

iki yüz < iki yüz

i. 39a/7, 44a/8

i.+din 55a/10, 59b/12

ikiley iki defa, ikişer

i. 61b/14

ikinci < ET ékkinç (ED, 110a) ikinci

i. 5b/11, 8b/10, 9b/3, 9b/4, 10a/7, 11a/3, 20a/1, 20a/5, 22b/4, 24a/12, 27b/1

ikirer < ET ékkirer (ED, 115b) ikişer

i. 51a/11

ikkele < her iki

i. 36b/1

i.+si 9a/9

i.+sini 36a/5

il vilayet

i. 85a/10

ilgeri < ET ilgerü (ED, 144a) ileri

i. 34a/13, 61b/13, 66a/4, 84a/3, 89b/7, 90a/7, 92a/5, 92a/10, 102b/2, 116a/9, 116a/11, 119a/1

i.+ge 16b/10

i.+din 89b/11, 90a/4, 103b/7

i.+miz 90a/3

i.+ki 92a/4, 106b/13

ilgerirek < *ilgeri+rAk* daha ileri

i. 66b/9, 103b/6, 104b/5, 105a/14,
105b/6, 107a/1, 107a/7, 107a/9,
112b/10

imdi < ET amtı (ED,156b) şimdi,
halen

i. 93b/6

inan- inanmak

i.-a al- (**inana almaduk**) 117a/4

i.-adur 118a/14

i.-mağıl 78b/1

inçke < ET inçge (ED, 174a) ince

i. 109a/4, 97b/3

inçkelik < ET *inçg+IXk* (ED, 174a)
incelik

i. 104b/6, 105a/14, 117a/5

ini < ET ini (ED, 170a) küçük erkek
kardeş

i.+si 13a/11, 15a/7, 19a/12, 19b/7,
20b/13, 22b/2, 29b/2, 32b/2, 33a/3,
33b/3, 35a/12, 35b/3, 38a/1, 43a/12,
50b/10, 57a/6, 58a/7, 66b/14, 67b/3,
69b/2, 72a/4, 73b/13, 73b/14, 74b/4,
76b/9, 77b/3, 77b/5, 78a/8, 82a/1,

84a/12, 84a/14, 87b/12, 88a/5, 89a/13,
90b/9, 99b/11, 105b/13, 108b/3,
109a/11, 119b/7

i.+m 108b/9, 110b/8

i.+siniñ 93a/5

i.+leri 70a/2, 96b/2

i.+leriğa 101b/6

i.+leridin 65b/6

i.+sige 41a/7

ini-oğ(u)l < yeğen

i.+ıdın 59b/8

ip < ET yıp (ED, 870b) ip

i. 40a/7

irevül kılavuz; ordunun önünde giden

i. 70a/3, 89a/8, 89a/11, 89b/4, 89b/10

i.+ ge 70a/12, 89a/14, 89b/5

iste- < ET iste- (ED, 243a) istemek

i.-r 119b/7

iş < ET i:ş (ED, 254a) iş

i. 14b/13, 16b/8, 17b/3, 21b/2, 23a/10,
24b/11, 29a/10, 33b/12, 34a/12, 37a/6,

43b/3, 44a/7, 52b/14, 54a/6, 54b/12,
55b/13, 56a/11, 58b/13, 59b/14,
61b/14, 62b/8, 63b/10, 66a/7, 66a/13,
66b/11, 67b/6, 73a/13, 83a/3, 85a/4,
85a/11, 85b/7, 85b/8, 87b/10, 88b/10,
89b/5, 89b/9, 91b/9, 92a/6, 92a/8,
93a/7, 105b/2, 105b/2, 108a/14,
109b/5, 109b/5, 111b/9, 111b/10,
112a/1, 113a/9, 113a/13, 113b/2,
118a/13, 118b/9

i. qıl- 29a/11, 45b/9, 57b/3

i.+ler qıl- 29a/4

i.+ni 16b/12, 24b/4

i.+ke 15b/1, 15b/8, 15b/8, 18b/13,
58b/8, 61b/14, 74a/1, 93a/14

i.+te 29b/5

i.+imni 16b/11

i.+i 14b/14, 35a/8, 38b/3, 39a/3, 39b/4,
41b/10, 73b/5, 77a/9, 80b/14, 87b/9,
93a/13, 105b/12, 114b/5

i.+ini 38b/10, 99b/3

i.+imizge 60a/6

i.+imizdin 60a/9

i.+lerni 36a/1, 81a/2

i.+leridin 23a/13

i.+dür 65a/7

i.+niñ 64b/2, 111a/8

i.+din 111b/13, 118a/7

i.+ige 80b/2, 88b/11

i.+imiz 86b/1, 87b/8, 119a/1

i.+imni 119a/4

i.+ler 64b/2, 85a/12, 87a/12

it köpek

i.+ler 84b/3

K

kéç < ET ké:ç (ED, 692b) geç; ikinci

k. 36b/2, 60a/11

kéç- < ET ké:ç- (ED, 694a) geçmek

k. 72b/14, 95b/7, 83b/2, 106a/12

k.-ip 8a/7, 16b/14, 33a/13, 38a/7,
39b/9, 61b/4, 83a/11, 98a/3, 103b/14,
107b/6, 109a/13, 116b/6

k.-iptür 15b/14

k.-ken 33a/9, 33a/11

k.-ti 25b/2, 114a/14

k.-tiler 111a/3

k.-tük 82b/2, 90b/4

k.-ürdiler 62b/3

k.-ürgen 85a/13

k.-keç 107b/7

k.-ken 62b/4, 102b/9

k.-mey 111a/2

kéçe < ET kéçe (ED, 694b) gece

k. 61a/1, 66b/10, 68a/1, 73a/11, 77b/9,
83a/8, 83a/8, 84a/2, 85b/5, 88b/8,
92a/11, 94a/1, 99b/2, 105a/1, 110a/4,
115b/11, 116b/5, 117a/2, 117a/5,
119b/13, 104b/4, 40b/3, 40b/4, 56a/5,
60b/5, 60b/8, 19a/8, 25a/9, 34a/12,
39a/9

k.+de 25a/10, 95a/13, 118a/1

k.+din 95a/9

k.+dür 34b/7

k.+ge 79a/1, 93b/13

k.+geçe 116a/12

k.+ler 67b/12

k.+niñ 104b/8

k.+si 60b/9, 72b/1

k.+sige 73a/5

kéçmek *keç-mek* geçmek

k. 117a/14

kéçelik < *keçe+lik* gecelik (zaman dilimi)

k. 41b/9

kél < ET kel- (ED, 715b) gelmek

k. 21a/5, 113b/11

k.-e 57b/6

k.-e (kéle almadı) 66a/4

k.-e (kéle almas) 91b/6

k.-e (kéle barın kıldılar) 71b/14

k.-e (kéle başladı) 103b/7

k.-e (kéle başladılar) 62a/4, 56b/9,
57b/6

k.-e (kéle biz) 119b/7

k.-e al- (kéle alur) 118b/13

k.-e alma- 1b/9, 42b/2

k.-edür 47b/14

k.-edür 72b/8, 102a/9, 103a/2,
112b/12, 113b/13, 116b/10, 118a/3,
118b/4

k.-edür édi 58a/3

k.-edürgen 106b/10

k.-edürgende 7a/12, 14b/8

k.-edürgende 112b/9

k.-edürler 90a/7, 115b/1

k.-esiz 119a/12

k.-ey 116b/3

k.-eydür 118a/4

k.-di 63a/11, 63b/6, 66a/3, 66b/7,
67a/12, 69a/2, 69b/3, 69b/4, 70b/5,
72a/9, 72a/10, 72b/6, 76a/2, 77b/3,
78b/3, 78b/3, 79b/2, 79b/9, 79b/12,
80a/13, 84b/1, 84b/11, 85a/3, 85b/6,
87a/5, 88b/5, 88b/9, 93b/5, 94a/14,
98b/7, 99b/10, 100a/8, 102a/9, 103a/1,
103a/4, 103a/10, 104b/14, 106a/2,
107a/6, 107b/11, 110b/11, 111a/4,

111a/6, 111a/6, 111a/7, 112a/14,
112b/2, 113b/7, 116b/3, 116b/11,
117a/13, 118a/4, 118b/14, 120a/1,
9b/1, 10a/7, 10b/6, 12a/13, 14a/12,
15b/12, 20a/5, 21a/14, 24a/11, 25a/7,
26b/2, 26b/7, 29a/10, 30b/2, 32b/8,
33a/1, 33b/1, 34b/14, 35b/8, 37b/12,
38a/1, 38a/6, 38b/13, 38b/13, 41a/6,
41b/3, 42a/4, 44a/12, 44b/1, 53a/2,
54a/14, 55b/1

k.-diler 10b/12, 17b/14, 26b/9, 28a/12,
29b/8, 34a/6, 34a/7, 34a/10, 36a/14,
41a/5, 41b/1, 44b/2, 54b/9, 55b/7,
57a/11, 58a/1, 58b/5, 59b/11, 61b/10,
62a/14, 66b/13, 73a/11, 79a/10, 82b/6,
86a/9, 86b/10, 92a/5, 92b/8, 96b/10,
98a/2, 98b/10, 99b/13, 101a/4,
101a/11, 104b/13, 105a/8, 105a/11,
107b/5, 111b/3, 111b/6, 115a/7,
118b/7, 119a/7

k.-dim 32a/5, 38a/8, 40b/5, 53a/11,
55b/2, 55b/10, 55b/12, 59a/8, 61a/6,
63a/12, 78a/13, 90b/5, 92b/4, 94b/12,
99a/2, 103b/2, 106a/2, 108a/3, 108b/7,
108b/13, 112a/5, 117b/9, 118a/7,
119a/13

k.-dük 9a/4, 32b/9, 39b/3,43b/12,
56a/13, 58b/14, 102b/8, 104b/5,
105b/9, 107b/7, 116a/4, 116b/1, 61a/2,
71b/9, 73b/12, 78b/5, 78b/13, 81b/8,
82b/4, 82b/8, 83a/11, 95b/13, 98a/11,
99b/2, 99b/4

k.-geç 33a/9, 54b/2,63b/7, 65a/6,
74b/4, 77b/10, 98b/2, 98a/3,100a/8,
105b/13

k.-gen 20b/6, 21a/12, 24a/13,
60b/3,63b/11, 69a/11, 73a/2, 79a/6,
89b/7, 92a/5, 99b/3, 105a/13, 109b/5,
116a/3, 119b/9

k.-gen êkendür 22a/7, 24b/1

k.-gen êkendürler 39b/4

k.-gençe 59a/5

k.-gende 10b/12, 11a/9, 13b/1, 14b/1,
20a/4, 22a/9, 27b/5, 27b/9, 28a/12,
30a/2, 31b/10, 51a/4, 66a/5, 82a/1,
85b/13, 90a/2

k.-gengin 74b/8, 79b/11

k.-gendür 16a/6, 64b/11

k.-gendürler 54a/3

k.-genimizni 43a/5

k.-genimni 53b/13

k.-genler 62b/3, 105b/11

k.-genni 61b/13, 110a/12

k.-geyde 29b/5

k.-geykeç 117b/2

k.-günçe 87a/2, 113b/4

k.-güsidür 11b/13, 12a/2, 16a/7, 29a/6

k.-in 40b/4, 56b/1

k.-ip 29b/7, 31b/3, 31b/9, 31b/10,
31b/13, 33a/2, 33b/7, 34a/11, 34a/14,
35a/11, 35a/14, 35b/3, 35b/9, 35b/13,
36a/2,36a/13, 38a/3, 38a/11, 38b/5,
38b/6, 39a/4, 39b/1, 41b/9, 42b/4,
43a/4, 44a/2, 44b/3, 52b/6, 52b/8,
52b/13, 53a/8, 53a/13, 54b/6, 55b/11,
56a/4, 56a/5, 56a/14, 57a/5, 57a/12,
57b/2, 57b/5, 58a/3, 58a/7, 58a/12,
61b/9, 61b/14, 62a/13, 64b/10, 65a/10,
66a/1, 67a/1, 67b/6, 68a/3, 69b/5,
69b/8, 69b/10, 71a/2, 72a/4, 72a/8,
72a/12, 73a/7, 73a/10, 73b/12, 74b/1,
75a/9, 75b/12, 77a/2, 77b/2, 77b/3,
77b/9, 78a/9, 78a/11, 78b/6, 78b/7,

78b/8, 79a/7, 80a/4, 81b/12, 82b/1,
82b/6, 83b/6, 83b/14, 84a/4, 84a/7,
84b/7, 84b/9, 85a/3, 85a/5, 85a/6,
85a/8, 85b/13, 86a/13, 86b/1, 86b/3,
87a/1, 87b/5, 87b/10, 87b/13, 88a/4,
88a/6, 88b/1, 88b/4, 88b/10, 88b/14,
89b/12, 90a/4, 90b/4, 90b/14, 91b/3,
91b/5, 93a/1, 93b/14, 94a/1, 94b/11,
95b/9, 96b/12, 98a/14, 98b/6, 99a/11,
99a/14, 100b/14, 102a/10, 102b/7,
103a/3, 103a/4, 103a/7, 103a/10,
103b/4, 104a/4, 105a/14, 105b/14,
106b/2, 106b/5, 106b/11, 107b/10,
107b/14, 108a/13, 109a/12, 109b/9,
111a/12, 111b/5, 112a/6, 113b/5,
118a/3, 119a/7, 119b/11, 119b/13

k.-iptür 48a/12, 55b/8, 61a/4, 72b/12,
96a/12, 103b/8, 116b/3

k.-iptürler 39b/5, 119a/14

k.-medi 57b/6, 82a/4, 88a/8, 88a/8,
94b/8, 95a/7, 95b/6, 101a/9

k.-mediler 62a/1, 115b/1

k.-mekdin 16b/12, 38b/1

k.-mesek 116a/4

k.-mey 60b/12, 83a/9, 93b/12

k.-meydür 84a/12, 85b/9, 116b/10

k.-miş 83b/8

k.-mişler 83b/5

k.-se 3a/7, 16a/1

k.-sün 113a/12, 117b/8

k.-sünler 79a/1

k.-ür 4b/5, 5a/10, 5a/10, 14b/14,
21a/3, 47b/4, 66a/13, 71b/10, 75b/7,
78a/14, 94a/8, 97b/13, 99a/2, 101b/1,
106b/3, 116b/2, 118b/14

k.-ür édi 52b/12

k.-ürde 28b/6

k.-ürler 105b/6

kélil- < *kel-* (X)I gelinmek

k.-di 59a/11 , 63b/12, 78a/5, 83b/13,
90a/12, 95b/10

kélişmek *kel-iş-mek* anlaşmak

k. 112b/2

kélmek *kel-mek* gelmek

k.+ke 72a/8

kéltür- < ET *kel-tür-* (ED, 716b)
getirmek

k.-di 5b/14, 24a/12, 43a/12, 53b/2,
58a/10, 65a/2, 71a/12, 72b/12, 78b/14,
81a/14, 83b/4, 85b/3, 85b/13, 91b/11,
92b/3, 107b/6, 108b/10, 116b/12,
117b/9, 117b/10

k.-diler 10a/2, 36b/1, 37a/5, 39a/10,
39b/6, 43a/8, 43a/10, 43a/11, 43a/14,
70a/12, 92a/2, 92b/7, 115b/3, 119a/11

k.-dük 67a/2, 86b/4, 87a/7

k.-e (keltüre almay) 70a/11

k.-e alma- 40b/14

k.-edürgende 78b/2

k.-ey 116b/9

k.-gende 5b/14, 6a/3

k.-gandin 47a/14

k.-gey 61b/2, 117b/1

k.-medi 116b/12

k.-mey 104a/11

k.-se 72b/13, 83b/1

k.-üp 7b/2, 17b/14, 20a/11, 25b/14,
30a/13, 34b/3, 36a/13, 37a/1, 52b/5,
53a/8, 67a/5, 68a/5, 84b/10, 100a/13,
110b/8, 118b/9

k.-üptür 47b/2, 108a/6

k.-üptürler 47a/13

k.-ür 42b/12, 58b/5

k.-ürler 43b/4

kéltürt < kelürt - (ED, 720a) getirtmek

k.-üp 5a/4

kéme < ET kemi (ED, 721b) gemi

k.+dekiler 62b/6

k.+dekilerin 62b/8

k.+ni 62b/4

kéneş < ET kéneş (ED, 734a) danışma,
görüşme

k. 16a/11

k. qıl- 60b/14

k.+ke 43b/5, 111b/12

kéneş- < ET ké:neş- (ED, 734b)
danışmak, görüşmek

k.-ip 70b/8, 43b/6

k.-mey 80a/6

kénlik < ET kénlik (ED, 732a) genişlik

k.+i 92b/10

ként < Soğd. < ET kend (ED, 728a)

kent, şehir

k. 49b/11, 59b/7, 102a/13

k.+i 48b/6

k.+i 99a/4

k.+idin 70a/5

k.+idindür 3b/5

k.+ige 60b/7

k.+ige 70b/2, 95b/9

k.+iniñ 95b/2, 106b/2, 106b/5

k.+ke 61b/9, 69b/9, 70a/4, 78a/9,
98b/7

k.+leri 50a/1, 98a/4, 110a/1

k.+leride 98b/3

k.+leridin 67b/6, 67b/8, 82b/8, 97a/2,
98b/6, 59a/3

k.+leridindür 59a/4

k.+lerini 109b/11

k.+leriniñ 71a/1

k.+niñ 5b/4

k.+te 8a/10

k.+te 66b/6, 67b/7, 97a/5, 119b/1

kér- genişlemek, germek

k.-gen 108a/4

kérek < ET kerge:k (ED, 742a) gerek,
gerekli

k. 43b/9, 51b/13, 61a/1, 61a/4, 64a/12,
70b/11, 87b/6, 89b/9, 94a/7, 94a/7,
94a/8, 105a/3, 108a/7, 109b/6, 111a/8,
111a/8, 111a/10, 111b/8, 112b/4,
116a/14, 118a/9, 118b/2, 118b/12,
120a/2

kés- < ET kes- (ED, 748b) kesmek

k.-er 103a/14

k.-ip 35b/2, 57b/2, 71a/12, 90a/14,
93b/5, 110a/8

k.-medi 107b/1

késil- < ET *kes-ıl-* (ED, 750a)
kesilmek

k.-meydür édi 40b/2

késtür- < ET *kes-tür-* (ED, 749b)

kestirmek

k.-düm 5a/5

két- < ET *két-* (ED, 701a) gitmek

k.-er 35a/4

k.-er 65b/10

k.-er bol- 43b/9

k.-eri 43b/9

k.-iptür 113b/5

k.-ken 85a/8

k.-kenidin 72b/10, 75b/10

k.-men 66a/11

k.-sem 101b/4

k.-tiler 105a/2

kéy- < ET *ke:d* (ED, 700b) giymek

k.-dim 117b/9

k.-er 7a/1, 7a/5

k.-er érdi 29b/11

k.-genniñizni 97b/9

k.-ip 64a/8, 69b/11, 112b/11

k.-meki 29a/14

k.-mekte 7a/3

kéydür- *key-dür-* giydirmek

k.-üp 74b/5

kéyim harp kıyafetleri

k. 69b/11

kéyik < ET *kéyik* (ED, 755a) geyik

k. 3b/3, 4a/10

k.+i 5a/7

kéy(i)n < ET *ké:din* (ED, 704b) arka

k. 44a/13, 70a/7, 72b/13, 74a/13, 90a/3, 90a/7, 96a/3, 97a/2, 109a/8, 110a/2, 113b/14, 114b/9, 116a/13

k.+din 33b/14, 80b/12, 89b/11, 90a/4, 103a/3

k.+içe 13a/4, 14a/7, 37b/11, 72a/5, 106a/1, 111a/3, 112b/14

k.+ide 114b/1

k.+idin 19b/1, 33b/11

k.+ige 33b/11

k.+imizçe 107b/5

k.+leri 116a/9

kéyinrek < *kéyin+rAk* daha arka

k. 106a/13, 107a/8

kiçik < ET kiçig (ED, 696a) küçük

k. 6b/6, 6b/8, 8b/6, 8b/8, 9a/8, 11b/8,
11b/9, 11b/14, 12a/13, 13a/2, 13b/12,
20a/9, 35a/3, 49a/12, 49a/12, 61a/10,
68a/13, 80a/6, 81a/11, 102a/4, 102a/8,
102a/12, 103b/2, 105b/13

k.+din 30b/11

k.+tin 40b/8

k.+i 37b/4

k.+[ig]e 37b/4

kiçik-kirim < önemsiz

k. 22a/4

kiçiklik < *kiçik+IXk* küçüklük

k. 101b/4

k.+de 12b/5

k.+ide 19b/9, 28b/4

k.+idin 58b/1

kiçikrek < *kiçik+rAk* daha küçük

k. 5a/9, 49a/10, 98a/13, 108b/10

kiçim < Moğ. Ata giydirilen zırh

k.+ni 90a/14

kiçimlig < Moğ.+T. *kiçim+IXg* Zırhlı

k. 90a/11, 90a/13

kim < ET kim (ED, 720b) kimse; kim
(soru zamiri)

k. 1b/5, 1b/8, 1b/9, 2a/2, 2a/6, 2a/11,
2b/1, 2b/3, 2b/4, 2b/5, 3a/7, 3a/7, 3b/1,
4a/5, 4a/8, 4a/12, 4a/12, 4b/4, 4b/4,
4b/5, 4b/8, 4b/13, 5a/2, 5a/3, 5a/9,
5b/3, 5b/4, 5b/11, 5b/13, 6a/3, 6a/4,
6a/5, 6b/1, 6b/12, 7a/1, 7a/2, 7a/12,
7a/13, 7b/1, 8a/2, 8a/3, 8a/3, 8a/11,
8a/14, 8b/1, 8b/2, 8b/10, 9a/5, 9b/1,
9b/14, 10a/2, 10b/2, 10b/9, 11a/13,
11b/5, 11b/8, 11b/9, 11b/10, 12a/1,
12a/4, 12a/10, 12a/10, 13a/6, 13a/7,
14a/11, 14b/4, 14b/14, 15a/1, 15a/10,
15b/9, 15b/14, 16a/4, 16a/8, 16a/13,
16b/5, 16b/10, 16b/11, 16b/12, 16b/13,
17a/3, 17a/4, 17a/5, 17a/5, 17a/9,
17a/12, 17b/6, 17b/7, 17b/9, 17b/10,
18b/5, 18b/8, 18b/9, 18b/13, 18b/14,

19a/5, 19a/6, 19a/7, 19b/5, 21a/2, 21a/4, 21a/11, 22b/11, 22b/12, 23a/14, 23a/14, 23b/5, 23b/8, 23b/9, 23b/11, 23b/11, 23b/12, 23b/13, 24a/1, 24a/2, 24a/4, 24b/4, 24b/9, 25a/5, 25b/10, 26a/3, 27b/2, 27b/7, 28b/3, 28b/11, 29b/10, 30b/4, 30b/9, 30b/10, 31a/7, 31a/14, 31b/4, 31b/10, 31b/11, 32a/6, 32a/12, 32a/14, 33a/9, 33a/11, 33b/6, 34a/3, 34a/7, 34b/11, 35a/1, 35a/13, 35b/9, 35b/11, 36a/8, 36a/8, 36a/11, 36b/6, 36b/10, 36b/13, 37a/4, 37a/6, 37a/8, 37a/9, 37a/11, 37a/11, 37a/12, 37a/12, 38b/4, 39a/4, 39b/2, 39b/3, 39b/12, 40a/5, 40a/5, 40a/7, 40b/1, 40b/3, 40b/4, 40b/7, 40b/10, 41a/3, 41a/7, 41a/9, 41a/10, 41a/11, 41a/13, 41b/5, 41b/8, 41b/11, 41b/12, 41b/12, 42a/11, 42a/11, 42b/9, 42b/10, 42b/11, 43a/6, 43a/14, 43b/2, 43b/3, 43b/6, 44a/10, 44b/12, 44b/14, 45a/1, 45a/1, 45a/4, 45a/7, 45a/13, 45b/11, 45b/12, 46a/2, 46a/8, 46a/14, 46b/2, 46b/5, 46b/7, 46b/8, 46b/9, 46b/11, 46b/13, 46b/13, 47a/5, 47a/13, 47b/4, 47b/10, 47b/11, 47b/14, 48a/2, 48a/4, 48a/6, 48a/12, 48b/7, 48b/11, 49a/13, 49b/2, 49b/6, 49b/11, 49b/12, 49b/12, 49b/12, 50a/13, 50b/3, 50b/11, 51a/3, 51a/8, 51a/9, 51a/12, 51a/14, 51b/6, 51b/8, 51b/11, 51b/11, 51b/13, 51b/14, 52a/1, 52a/13, 52b/1, 52b/3, 52b/13, 53a/4, 53a/6, 53a/7, 53a/11, 53a/12, 53b/1, 53b/2, 53b/3, 53b/4, 53b/5, 53b/6, 54a/6, 54a/14, 54b/12, 54b/13, 55a/1, 55a/5, 55b/9, 56a/6, 56a/8, 56a/11, 56a/14, 56b/3, 56b/4, 56b/5, 57b/1, 57b/4, 57b/7, 57b/12, 57b/14, 58a/2, 58a/6, 58a/7, 58a/13, 58b/1, 58b/2, 58b/7, 58b/7, 58b/8, 59a/1, 59a/3, 59a/4, 59a/8, 59a/9, 59a/13, 59b/3, 59b/7, 60a/8, 60a/13, 60a/14, 60b/3, 60b/10, 60b/14, 61a/5, 61b/2, 61b/4, 61b/6, 61b/10, 62a/1, 62a/4, 62a/12, 62b/8, 62b/13, 63a/3, 63a/4, 63a/12, 63a/13, 63a/14, 63b/1, 63b/2, 63b/6, 63b/7, 63b/12, 64a/4, 64a/6, 64a/9, 64a/11, 64a/12, 64b/7, 64b/12, 64b/14, 65a/4, 65a/5, 65a/7, 65b/7, 65b/9, 65b/14, 66a/11, 66b/5, 66b/6, 66b/7, 66b/9, 66b/12, 66b/13, 67a/2, 67a/3, 67a/7, 67a/10, 67b/1, 67b/2, 67b/4, 68a/6, 68a/9, 68a/14, 68b/4, 68b/9, 68b/11, 68b/11, 69a/4, 69a/13, 69b/3,

69b/9, 70a/4, 70a/5, 70a/6, 70a/13, 70b/5, 70b/9, 70b/11, 70b/13, 71a/10, 71a/14, 71b/9, 71b/11, 71b/13, 71b/14, 72a/1, 72a/5, 72a/10, 72a/11, 72b/3, 72b/6, 72b/9, 72b/11, 72b/14, 73a/3, 73b/6, 73b/8, 74a/4, 74a/10, 74b/4, 74b/6, 74b/13, 75a/3, 75a/4, 75a/8, 75b/9, 75b/10, 75b/14, 75b/14, 76a/7, 76a/13, 76b/3, 77a/10, 77b/3, 77b/5, 77b/12, 77b/14, 78a/1, 78a/2, 78a/2, 78a/4, 78b/1, 78b/4, 78b/9, 79a/1, 79a/5, 79a/8, 79a/11, 79b/9, 79b/12, 79b/13, 79b/14, 80a/6, 80b/14, 81a/2, 81a/8, 81a/11, 81a/11, 81b/9, 81b/11, 81b/14, 82a/6, 82a/10, 82a/11, 82b/3, 83a/2, 83a/10, 83a/14, 83a/14, 83b/1, 83b/3, 83b/5, 83b/9, 83b/11, 83b/12, 83b/14, 84a/4, 84a/7, 84a/7, 84b/11, 84b/14, 85a/4, 85a/4, 85a/11, 85a/12, 85b/1, 85b/3, 85b/5, 85b/6, 85b/8, 85b/9, 85b/11, 85b/12, 86a/1, 86a/2, 86b/5, 86b/11, 86b/12, 86b/13, 87b/5, 88a/2, 88a/3, 88a/7, 88a/10, 89a/3, 89a/14, 89b/4, 89b/4, 89b/6, 89b/8, 89b/9, 89b/12, 90a/6, 90a/14, 90b/4, 90b/7, 90b/9, 90b/12, 91a/3, 91b/6, 92b/1, 92b/3, 92b/7, 92b/10, 92b/10, 93b/6, 93b/7, 93b/8, 94a/3, 94a/7, 94b/5, 94b/5, 94b/13, 94b/14, 95a/8, 95a/9, 96a/10, 96b/2, 96b/13, 97b/2, 97b/4, 97b/6, 97b/8, 97b/10, 97b/12, 97b/13, 98a/1, 98a/6, 98a/7, 98b/5, 98b/7, 98b/8, 98b/12, 99a/10, 99b/2, 99b/4, 99b/7, 99b/11, 100a/6, 100b/11, 100b/13, 101a/1, 101a/3, 101a/7, 101a/11, 101a/12, 101a/14, 101b/2, 101b/7, 101b/8, 101b/9, 101b/12, 101b/13, 101b/14, 102a/3, 102a/3, 102a/4, 102a/7, 102a/9, 102b/3, 102b/6, 103a/13, 103a/13, 103b/2, 103b/3, 103b/8, 103b/9, 104a/6, 104a/10, 104b/2, 104b/3, 104b/6, 104b/12, 105a/1, 105a/9, 105a/12, 105b/1, 105b/2, 105b/11, 106a/2, 106a/12, 106b/3, 106b/6, 106b/7, 106b/12, 106b/14, 107a/4, 107a/8, 107a/10, 107b/1, 107b/4, 108a/1, 108a/4, 108a/8, 108a/9, 108a/13, 108a/14, 108b/1, 108b/3, 108b/5, 109a/4, 109a/7, 109b/1, 109b/5, 110a/14, 110b/3, 110b/4, 110b/5, 110b/7, 111a/6, 111a/7, 111a/9, 111b/2, 111b/7, 111b/8, 111b/8, 111b/9, 111b/10, 112a/14, 112a/14,

112b/2, 112b/4, 112b/5, 112b/7,
 112b/11, 113a/7, 113a/9, 113a/12,
 113a/14, 113b/2, 113b/5, 113b/5,
 113b/6, 113b/8, 113b/9, 113b/11,
 114a/9, 114a/11, 114a/13, 114a/14,
 114b/2, 114b/3, 114b/9, 115a/2,
 115a/4, 115a/9, 115a/11, 115b/4,
 115b/6, 115b/11, 115b/12, 115b/13,
 116a/1, 116a/4, 116a/7, 116a/10,
 116a/11, 116a/13, 116a/13, 116a/14,
 116b/1, 116b/2, 116b/3, 116b/5,
 116b/5, 116b/7, 116b/8, 116b/11,
 117a/1, 117a/1, 117a/2, 117a/4,
 117a/5, 117a/6, 117a/7, 117a/8,
 117a/9, 117a/10, 117a/11, 117a/12,
 117a/14, 117b/1, 117b/2, 117b/3,
 117b/4, 117b/5, 117b/7, 117b/7,
 117b/10, 117b/11, 117b/13, 118a/1,
 118a/3, 118a/3, 118a/3, 118a/4,
 118a/5, 118a/6, 118a/8, 118a/8,
 118a/9, 118a/10, 118a/11, 118a/13,
 118a/14, 118b/2, 118b/5, 118b/5,
 118b/7, 118b/8, 118b/11, 118b/11,
 118b/12, 118b/13, 118b/14, 119a/1,
 119a/2, 119a/5, 119a/6, 119a/6,
 119a/9, 119a/9, 119a/11, 119a/12,
 119a/12, 119a/13, 119a/14, 119a/14,

119b/1, 119b/3, 119b/4, 119b/4,
 119b/5, 119b/6, 119b/6, 119b/6,
 119b/7, 119b/8, 119b/11, 119b/11,
 120a/2

k.+niñ 71b/7, 100b/8

k.+din 94a/3

k.+ge 75b/11, 80a/6

kir- < ET kir- (ED, 735) girmek

k.-di 36b/4, 57b/3, 62a/6, 69b/10,
 85a/9, 86a/14, 87b/11, 91a/4, 95a/1,
 109a/9, 111a/12

k.-diler 36b/5, 41a/1, 62a/3, 63b/5,
 73a/6, 86a/7, 104a/5, 104a/8, 104a/9,
 104a/10, 104b/1, 110a/2, 119a/5

k.-dim 84a/12

k.-dini 88b/9

k.-dük 44a/1, 90a/11, 114a/9

k.-e (kire almay) 63b/6

k.-e (kire başladılar) 62b/6

k.-e alma- 56b/13

k.-er 2a/11, 43b/5, 101b/2, 106b/2

k.-geç 23b/6, 32a/1, 63b/3, 104a/4,
111a/13, 112b/13

k.-gen 33b/11, 36b/5, 39b/5, 51a/6,
73b/12, 86b/5, 90a/10, 108b/1,
110b/13

k.-gende 15b/1, 110a/7, 97a/8

k.-gendin 61a/12

k.-genleri 86a/11

k.-ip 10a/12, 14b/7, 15b/6, 17b/1,
19a/2, 30b/13, 39a/9, 40b/12, 42a/5,
43b/11, 51a/5, 58a/11, 66b/10, 73b/8,
73b/9, 77b/7, 79b/4, 80b/7, 81b/2,
84a/14, 84b/7, 90b/5, 98a/9, 106a/14,
107a/10, 108b/2, 112b/12, 117a/5,
117b/12, 119b/13

k.-iptür 88b/7, 109b/3

k.-meydür 72a/2

k.-miş 63b/7

k.-se 64a/11

kiriş- < ET *kîr-(X)ş* (ED, 747a) giriş

k.+i 95a/1

k.-kende 52a/12

kiriş- < ET *kîr-iş-* (ED, 747a) girişmek

k. (kiriş salıp) 68a/9

k. (kiriş édi) 95a/2

(...) Bu kirişi haylî merdâne giriş édi.

(...)

k.-ti 74b/10, 89b/12, 95a/3

k.-tiler 74a/5, 89b/14, 90a/4, 91b/9,
91b/10, 93b/8, 94b/10, 105b/11,
115b/6, 115b/7, 115b/11

kişi < ET *kişi* (ED, 752) kişi, kimse

k. 5b/8, 60a/4, 60a/12, 60b/12, 6b/14,
7a/6, 7a/14, 7b/4, 7b/5, 7b/10, 13b/5,
13b/6, 13b/9, 13b/11, 13b/13, 13b/14,
14a/3, 14a/6, 14b/2, 14b/11, 15a/2,
15a/4, 15a/8, 15a/12, 15b/3, 15b/10,
16b/8, 18a/14, 18b/1, 18b/3, 18b/10,
19a/3, 19a/10, 21a/6, 21a/9, 21b/1,
21b/2, 21b/8, 22a/3, 23a/6, 23a/8,
24b/3, 25a/1, 25b/5, 26a/3, 26a/7,
26a/8, 29a/1, 29a/8, 29a/9, 29a/13,
29b/12, 2b/2, 2b/3, 30a/12, 31a/11,
35b/1, 35b/5, 38a/6, 38a/7, 39b/1,
3b/11, 40b/3, 41b/11, 42b/12, 44a/13,
47b/1, 51a/9, 51a/12, 52a/4, 53a/13,
53b/2, 54a/7, 54a/8, 55a/7, 55b/4,

57a/3, 59a/1, 61a/2, 61a/9, 61a/10,
61a/14, 61b/3, 63a/4, 63a/6, 63b/4,
64b/7, 65b/11, 66b/14, 67a/14, 73a/10,
73b/3, 76b/8, 77a/7, 78a/5, 79b/14,
82a/14, 82b/11, 82b/12, 83a/1, 84a/5,
84b/13, 85a/2, 85a/3, 85a/11, 85a/14,
85b/2, 85b/5, 85b/9, 85b/9, 85b/11,
86b/3, 87a/6, 88a/2, 88a/4, 88a/5,
88a/7, 88a/8, 88a/8, 88a/9, 88b/6,
88b/13, 88b/14, 89b/6, 90a/3, 90a/9,
90b/6, 91a/6, 91a/7, 92b/10, 92b/10,
93a/11, 93b/2, 93b/5, 94b/4, 94b/5,
95a/11, 97a/6, 97a/11, 97b/8, 98a/6,
98b/2, 98b/13, 100a/1, 100a/4, 100a/4,
100a/5, 101a/13, 101a/14, 102a/2,
102a/9, 102a/10, 103a/10, 103a/11,
103a/12, 103b/7, 104a/7, 104b/3,
104b/6, 104b/14, 105a/1, 105a/4,
105a/5, 105a/7, 105a/9, 105b/6,
106b/11, 106b/12, 106b/14, 107a/3,
107a/8, 107b/4, 107b/13, 108b/2,
109a/11, 109b/1, 109b/14, 110a/8,
110a/9, 110a/13, 110b/7, 111a/10,
111a/10, 111a/12, 111b/1, 111b/1,
112a/11, 113a/9, 113a/10, 113a/12,
113b/1, 113b/4, 113b/5, 113b/6,
113b/7, 113b/11, 114a/5, 114a/7,

114a/13, 114a/13, 114a/14, 114b/13,
115a/6, 116b/3, 117a/11, 117b/7,
117b/8, 117b/10, 118b/2, 119a/2,
119a/7, 119b/5, 120a/1

k. ékendür 21a/1

k.+din 53b/11, 104b/12, 105a/2,
107a/8

k.+dür 60b/11

k.+ge 58b/7, 75b/3, 76b/1, 118a/6

k.+imdin 112a/3

k.+imiz 72a/13, 82b/14, 88b/3,
106a/5, 114a/4

k.+ler 43b/13, 59a/2, 74b/10, 77a/1,
78b/11, 85b/2, 94a/3, 95a/3

k.+leri 35a/1, 103a/7

k.+leridin 62b/10

k.+lerimiz 67b/5

k.+lerimni 107b/11

k.+lerin 71a/13

k.+lerini 82b/7

k.+leriniñ 119a/3

k.+m 87b/14, 111a/13

k.+miz 52a/12, 56a/11

k.+mizge 72a/13

k.+mizni 113b/13, 114a/3

k.+mizniñ 98a/3, 99b/1, 113a/11

k.+ni 16b/6, 21a/4, 29b/5, 33a/6,
39a/9

k.+ni 62b/3, 67b/3, 69a/13, 89b/7,
100a/4, 102a/2, 105b/4, 112a/1,
112a/2, 117b/11

k.+niñ 3b/11, 23b/14, 30b/9, 33a/9,
33a/11, 40b/7, 58b/14, 72b/3, 80b/8,
98b/14, 102b/12, 108b/14

k.+si 66a/8, 68a/3, 70a/5, 70a/9, 70b/1,
71b/10, 73b/12, 82a/12, 84a/13, 86b/1,
88b/3, 88b/5, 89b/12, 93a/10, 94b/2,
105b/7, 106a/3, 106a/5, 112a/3,
113b/8, 113b/12, 114a/4, 30b/8,
32b/11, 32b/12, 34b/13, 38b/11,
39b/11, 43b/6, 44a/4, 44a/11

k.+siçe 35a/1

k.+sige 35b/1, 70b/10, 70b/12, 72a/6

k.+sin 11b/11

k.+sini 61b/7, 86a/7, 106a/9, 106b/13

kivür- içeriye sokmak, koymak

k.-diler 62a/11

k.-geyler 104b/4

k.-üp 104b/3, 104b/6

k.-meydür 93b/6

kivürmek *kivür-mek* koymak

k.+ni 78b/12

kiyiz < ET kıldız (ED, 707a) keçe

k. 10b/8

köç < ET köç (ED, 693a) göç

k. 35a/11, 54b/12, 63b/11, 69b/2,
72a/3, 77b/6, 77b/7, 81a/5, 86a/9,
86b/2, 91a/6, 98a/1

k.+i 27b/8, 52b/2

k.+ige 63a/8

k.+ini 90b/14

k.+leri 55a/5, 55b/3, 79b/11

k.+lerige 52b/11

k.+lerini 74a/11

köç- < ET köç- (ED, 694a) göçmek

k.-ken 35b/4

k.-ti 33a/5, 69b/7, 86a/12

k.-tiler 16b/10, 63a/2

k.-tüm 98b/5

k.-üp 35a/10, 39b/2, 39b/9, 40a/8,
40b/14, 43a/2, 43a/4, 43b/10, 64b/7,
71a/1, 78b/13, 93b/13, 98b/3

kökeldaş < Moğ. Süt kardeş

k. 69a/4, 83b/3, 95a/11, 98a/14, 98b/8,
112b/10, 114b/4

k.+nıñ 97b/11

k.+mı 62a/11

k.+lar 91b/13

köl < ET köl (ED, 715b) göl

k. 48b/3, 81b/8

k.+ni 86a/14

k.+i 81b/9

kömek yardım

k. 62a/13, 62b/1, 62b/3, 71b/14, 72a/8,
72b/8, 86b/13, 86b/13, 88b/14, 91a/13,

92b/3, 94a/3, 94a/4, 94a/8, 94a/10,
94b/8, 112a/4

k.+ke 88a/4, 88a/5, 88a/8, 89b/12

k.+din 71b/14

k.+i 69b/4

k.+ler 94a/12

köñlek gömlek, elbise

k. 110a/7, 112b/11

köñül < ET köñül (ED, 731b) gönül

k. 53a/13

k.+mge 95b/7

k.+leri 75a/5

k.+leriñiz 116a/2

k.+ni 100a/4

k.+üm 76a/12, 82a/11, 83a/3, 94a/12
115b/13, 100a/2, 100a/5, 117a/3

k.+ümdin 101a/2

k.+üñdeki 87a/12

köñüllüg < *köñül+IXg* gönüllü

k. 13b/12, 40a/11, 85b/10

köp < ET köp (ED, 686b) çok, bol

k. 5a/8, 7b/9, 15a/9, 15b/9, 19a/5, 20b/3, 20b/3, 22b/8, 22b/11, 23b/8, 23b/10, 25b/12, 28b/7, 28b/12, 32a/8, 41a/12, 42a/3, 49a/7, 4a/6, 4a/11, 51a/10, 71a/4, 71b/6, 72b/3, 76a/14, 81b/6, 82a/7, 85a/4, 85a/12, 85a/12, 85b/7, 85b/8, 97b/1, 101b/9, 104a/3, 110a/9, 111b/10, 114a/11, 114b/2, 118b/6, 119a/2

k.+i 105a/1

k.+ini 104b/9

k.+tür 45b/6, 115b/5

k.bol- 2b/6, 4a/11, 48b/9, 48b/10, 48b/13

köprağ < *köp+rAg* Daha çok → köprek

k. 119a/4

köprek < *köp+rAk* Daha çok → köprağ

k. 61a/14, 71a/14, 71b/3, 75a/13, 88a/11, 88b/5, 90a/12, 95a/2, 100b/8, 103a/10, 103a/12, 106a/5, 106a/6, 111b/1, 120a/1

k.+i 70a/14

köprüg < ET köprüg (ED, 690b) köprü

k. 82b/2

k.+de 17a/1

k.+din 111a/12, 112b/5

k.+ge 111a/10

k.+idin 16b/14

k.+idin 78a/12

k.+ni 112b/6

kör- < ET kör- (ED, 736a) görmek

k. 79b/6

k.-di 17b/10, 44a/14

k.-di 82b/6, 85a/4, 108b/4

k.-diler 100a/9, 103b/7, 105a/5

k.-düm 38a/9, 38a/10, 54b/7, 83b/5, 96b/13, 108a/3, 108b/6, 112b/11, 119a/14

k.-dür 118b/5

k.-e (köre baradurganda) 108a/13

k.-e alma- 54b/3

k.-e kél- 60a/8

k.-eliñ 111b/9

k.-er 83b/5

k.-erge 31b/12

k.-erler 36b/10

k.-eyem 118b/13

k.-geli 96b/5, 96b/8

k.-gen 46a/3, 50a/3, 85a/13, 85b/8,
89b/5, 91b/9, 101b/13, 108a/3, 117b/3,
120a/1

k.-gende 31a/8

k.-gendin 61a/8

k.-genler 42a/11

k.-medi 80a/8

k.-mediler 70b/1

k.-megen 91b/8

k.-mey 58a/14, 70b/8, 79b/10

k.-meydür 96b/3

k.-meydür édim 56a/1

k.-sem 101b/14, 119a/6

k.-üp 9a/2, 20a/11, 38b/10, 43b/10,
55b/7, 58a/6, 63a/13, 77a/3, 84b/10,
85a/6, 85b/7, 86a/11, 91a/5, 112a/12,
117a/13, 119b/2

k.-üptür 82a/10

körset- < **kör-(X)g+sA-t-* göstermek

k.-güçi 80a/3

k.-ip 53a/9, 53b/5

k.-ti 82a/8

k.-tiler 32a/3

körsetil- < *kör-(X)g+sA-t-(X)l*
gösterilmek

k.-di 18a/2

körül- < ET *kör-(X)l-* (ED, 745a)
görülme

k.-di 56a/2

k.-gen 81b/5

k.-gen émes 54a/8

k.-meydür 31a/12

körün- < ET *kör-(X)n-* (ED, 746a)
görünme

k.-ür 64b/2, 95b/7, 96a/3

k.-di 64a/12

k.-edür 117a/7

k.-mey 114a/4

körünüş *kör-ün-iş* görünüş

k. 101b/1, 119b/14

körüş- < ET *kör-(X)ş-* (ED, 748a)
görüüşmek

k.-kende 39a/3, 108b/6

k.-kendin 38a/11, 80a/8

k.-keyler 102b/4, 102b/6

k.-mekke 38a/4

k.-ti 103a/4, 80a/10

k.-tiler 103a/5

k.-tüm 34a/8, 102b/5, 111a/6, 96a/12

k.-üp 17a/8, 32a/2, 38a/8, 102b/8,
108b/7, 108b/9

k.-ür 103a/4

kötel yedek at

k. 81b/4, 81b/4, 81b/5

k.+i 99b/9

k.+ige 81b/4

k.+lerde 81b/3

k.+lerdin 81b/7

köter- < ET *kötür-* (ED, 706a)
götürmek; yükseltmek

k.-diler 10b/8, 24a/7, 83b/11

k.-gen 69b/12

k.-in 118b/10

k.-ip 32b/10, 36a/13, 37a/11, 112a/6

k.-ür 115b/12

k.-ürler 118a/9

köz < ET *kö:z* (ED, 756b) göz

k. 82a/11, 94a/10, 97b/4, 117a/6

k.+ge 80b/2, 82a/10

k.+ige 21b/14, 29b/2

k.+lerge 37b/1

k.+lerige 37a/8, 37a/14, 58b/3

k.+lerini 79b/6

k.+üm 117b/12, 118b/5

k.+ümge 95b/6

k.+ümizniñ 64a/7

k.+üniz 94b/6

k.+ünizni 94b/6

közle- < ET *kö:z+le-* (ED, 760b)

gözlemek

k.-p 48a/13

közlüg *köz+IXg* gözlü

k. 68b/1

küç < ET *kü:ç* (ED, 693a) güç

k. 24b/11, 93a/7, 88a/13, 88a/13,
101a/4

k.+ini 21b/2, 63b/10, 65b/10

k.+ke 66a/13

küçletmek *küç-let-mek* güçlendirmek

k.+iniñ 70b/11

küçlüg < *küç+IXg* güçlü

k. 59b/13

küçüm kuvvetli

k. 30b/3

kükle- çivilemek

k.-y 107a/13, 113a/5

kümüş < ET *kümüş* (ED, 723b)

gümüş

k.+din 24a/13

kün < ET *kün* (ED, 725a) gün

k. 19a/6, 19a/7, 24a/2, 29a/1, 30a/6,
31a/3, 31a/9, 37a/2, 39a/14, 39b/10,
40a/10, 41a/8, 43a/3, 43b/7, 43b/12,
50b/10, 53a/4, 53b/1, 53b/2, 57a/13,
58a/3, 58a/4, 60a/6, 60a/7, 60a/11,
61a/12, 61b/9, 63b/10, 68a/2, 71b/7,
72b/8, 72b/14, 72b/14, 73a/9, 75b/12,
77b/8, 83a/11, 83b/2, 83b/2, 88a/12,
88b/3, 88b/5, 91b/6, 91b/10, 92b/2,
96a/7, 96b/9, 97b/2, 98b/3, 101a/1,
101a/4, 101a/5, 103b/7, 117a/6,
117a/9, 117b/3, 118a/2, 119b/7,
119b/7, 119b/10

k.+de 13a/9, 25b/2, 67b/11, 68a/1,
71a/6, 75a/11, 75a/13, 83b/3, 83b/4,
83b/12, 86b/4, 86b/7, 88b/4, 88b/13,
98a/6, 105b/12

k.+din 16a/14, 20a/6, 25a/5, 32a/3,
32b/8, 32b/10, 36b/13, 37b/2, 37b/5,

39a/10, 42b/5, 42b/6, 43a/2, 44a/6,
53a/9, 53a/10, 56a/2, 57a/2, 57a/4,
59a/12, 61b/5, 61b/9, 63b/8, 65b/11,
70b/8, 74a/3, 80b/5, 83b/13, 87a/4,
87a/6, 89a/4, 91b/2, 96b/7, 97a/2,
97b/14, 99a/1, 100a/7, 104a/8, 105b/9,
108a/2, 109a/8, 109a/9, 110a/2

k.+ge 31b/1

k.+geçe 53a/4, 67b/10, 89a/5, 98b/14

k.+i 6b/2, 15b/11, 31a/2, 41b/2,
42b/10, 42b/11, 53a/14, 53b/2, 60b/6,
60b/9, 61b/13, 65a/9, 89a/4, 92b/5

k.+lerde 94b/13

k.+lerdin 93b/3

k.+leri 19a/9

k.+lerni 119b/14

k.+ni 64a/2

kündüz < ET küntüz (ED, 729a)
gündüz

k. 19a/8, 34a/12, 61a/1, 116b/5,
117a/2, 119b/13

künlük < *kün+IXk* ET künlük (ED,
732a) günlük

k. 50a/8, 58b/2, 80b/6, 119b/12

küy- < ET küy- (ED, 754b) bahane
aramak

k. 76a/5, 91b/4, 91b/4

küz < ET küz (ED, 757a) güz,
sonbahar

k. 83b/2

M

maña bana

m. 63a/6, 63a/11, 73b/8, 73b/9,
74a/11, 75a/9, 75b/13, 77a/12, 79a/11,
82a/3, 85b/10, 86a/5, 87a/1, 96a/14,
98a/7, 98b/13, 102a/4, 102b/10,
103b/9, 103b/13, 104a/8, 104a/9,
104b/1, 104b/14, 105b/10, 107b/4,
108a/4, 108a/4, 108a/8, 108a/10,
108a/10, 108a/13, 109a/11, 110b/9,
112a/11, 112a/13, 113a/14, 115a/4,
115a/5, 115a/7, 115b/4, 116a/6,
117b/13, 118a/3, 118a/6, 118a/12,
119a/3, 119a/8, 119a/9

maral < Moğ. (Les, 826b) bir geyik
türü, ceylan

m. 71a/3, 71a/7

mén < ET ben/men (ED, 346a) ben

m. 2b/13, 8b/4, 8b/10, 9a/4, 9a/13, 10b/11, 10b/13, 11a/7, 14b/13, 15b/11, 16a/3, 16a/4, 16b/6, 20a/10, 20b/6, 20b/7, 20b/10, 22a/9, 22b/5, 38a/5, 38a/7, 38a/8, 38a/12, 39a/4, 46a/3, 48b/4, 49a/3, 50b/12, 52a/10, 54b/6, 55b/9, 55b/12, 59b/1, 60b/2, 69a/9, 73b/7, 74a/13, 75a/4, 75b/2, 75b/6, 75b/8, 75b/9, 75b/11, 75b/14, 79a/6, 79a/14, 83b/5, 83b/5, 83b/6, 83b/8, 84a/11, 85a/1, 85b/6, 86b/2, 86b/6, 87a/1, 87b/14, 88b/11, 89b/4, 91a/12, 92a/8, 92a/12, 92b/3, 93b/14, 94b/11, 96b/5, 96b/8, 97a/6, 97b/4, 98a/1, 98a/13, 98b/5, 100a/14, 101b/12, 101b/13, 101b/13, 102a/7, 102a/11, 102b/2, 103b/10, 104b/10, 105a/9, 106b/8, 107a/9, 108b/3, 108b/5, 110b/1, 110b/11, 111a/6, 111a/9, 111b/8, 112a/7, 112b/3, 112b/9, 114a/6, 114b/14, 115a/2, 115a/5, 115a/11, 115a/14, 115b/8, 115b/12, 116a/5, 116b/2, 116b/5, 116b/8, 118a/5, 118a/13, 118b/5, 118b/12, 119a/9, 119a/11, 119a/14, 119b/2, 120a/2

m.+de 75a/3

m.+din 8b/5, 8b/8, 8b/9, 9a/6, 9a/8, 20a/7, 55a/7, 60a/13, 107b/4, 74b/14, 81a/1, 83b/9

m.+i 16a/1, 16a/2, 16a/10, 54b/9, 60a/8, 103b/3, 103b/6, 104b/1, 110a/14, 112a/10, 113b/14, 116a/1, 118a/4, 118a/12, 118b/7, 61a/12, 77a/12, 78a/3, 85a/6

m.+in 5b/13, 6a/8, 8b/9, 9a/2, 9a/10, 11a/3, 11a/4, 11a/11, 12b/1, 14a/2, 14a/4, 14b/12, 14b/14, 15a/5, 15b/2, 15b/3, 15b/7, 16a/11, 20a/14, 22a/9, 22b/5, 23a/4, 24b/3, 24b/8, 24b/10, 24b/12, 27a/6, 31a/13, 38a/10, 41a/7, 49b/12, 52a/3, 52b/9, 52b/12, 53a/5, 53a/6, 53b/5, 53b/13, 54a/5, 54b/2, 55a/5, 55a/9, 55b/2, 55b/2, 55b/3

ménin *men+in* benim

m. 61a/9, 61b/11, 62b/13, 64b/4, 64b/12, 64b/12, 70a/2, 70b/2, 70b/5, 74a/5, 74a/5, 74b/9, 75b/7, 77a/10, 78a/7, 78a/8, 79a/5, 79a/12, 79a/12, 83a/13, 83b/8, 84b/13, 85a/3, 85b/8, 85b/11, 86b/1, 86b/5, 86b/6, 87a/8,

89a/3, 90a/8, 91a/5, 95a/11, 95b/3,
96a/10, 96a/12, 96a/14, 96b/9, 96b/10,
97b/13, 97b/14, 98a/14, 101a/5,
101a/13, 102b/3, 102b/6, 104b/11,
105a/1, 106b/12, 107a/3, 107a/10,
107a/12, 107b/11, 108a/1, 109a/2,
111a/13, 111a/14, 111b/8, 113a/2,
113a/6, 113b/10, 114a/2, 114b/8,
115a/4, 115b/13, 116a/3, 117b/5,
118a/2, 118b/13, 119a/6, 119a/8

min- < ET bin- (ED, 348a) binmek

m.-di 114b/8, 114b/13

m.-dim 112a/11, 112a/13, 114b/8,
114b/13

m.-er 21b/1

m.-gen 114b/7, 114b/12

m.-ip 64a/8, 118b/6

miñ < ET biñ /bıñ (ED, 346b) bin

m. 7a/13, 32a/13, 56b/6, 64b/3, 64b/8,
69a/3, 72a/11, 82b/10, 88b/12, 88b/12,
88b/14, 88b/14, 97a/5, 103b/7,
109a/11, 111a/12, 113a/9, 118b/2

m.+din 103a/10, 103a/10

m.+ge 52a/3, 64b/8

miñçe bin kadar

m. 109a/11

miñ bés yüz < bin beş yüz

m. 32a/13

miñ bés yüz seksen tört < bin beş yüz
seksen dört

m. 47a/1

Moğulça *Moğul+ça* Moğolca

M. 100b/1, 102b/10, 103a/8, 103a/8,
103a/9, 103b/2

mu < soru edatı

m. 101b/13, 111b/14, 112b/4, 112b/5,
113a/14

muña buna

m. 61a/5, 64a/3, 64a/8, 65a/8, 70b/9,
74b/1, 83a/2, 103b/8, 103b/10, 117a/4

munça < ET bunça (ED, 349a) bunca,
bu kadar

m. 4b/14, 9b/7, 19b/2, 22a/5, 22a/5,
29a/4, 31b/6, 31b/11, 34b/14, 34b/14,
35a/4, 35a/5, 35a/5, 35a/6, 35a/8,

36a/1, 36a/1, 36a/6, 38b/11, 43b/6,
45a/1, 49a/12, 50a/3, 50a/4, 51a/6,
55a/4, 57b/9, 57b/10, 61a/3, 64a/4,
64a/4, 68a/1, 82b/10, 87b/3, 90b/13,
94b/5, 96a/1, 96a/2, 97a/2, 98b/14,
100a/1, 113b/6, 114a/13, 118a/9

munda bunda

m. 65a/3, 92b/4, 92b/4, 92b/8, 96b/1,
107b/13, 108a/6, 108a/9, 112a/11,
116b/2, 119b/9, 119b/9

mundaq < ET buntag (ED, 349b)
bunun gibi, böyle

m. 17b/11, 23b/9, 29a/4, 29a/4, 30a/5,
39b/4, 41b/11, 43a/12, 45a/14, 47a/12,
51b/13, 52a/6, 52b/13, 53a/7, 53a/13,
54b/13, 58b/7, 60b/2, 64b/1, 64b/13,
67a/9, 68a/9, 69b/4, 71b/1, 72b/10,
72b/10, 72b/12, 73a/2, 75a/2, 76b/5,
80b/7, 81a/2, 81b/4, 81b/5, 86a/10,
89a/1, 90b/13, 91a/8, 91a/9, 91b/9,
94a/5, 95b/12, 95b/13, 96a/5, 99b/4,
100b/12, 101b/2, 101b/2, 102a/3,
102a/5, 104a/10, 105a/12, 108a/4,
109a/7, 110a/9, 110a/9, 111a/11,
112b/2, 113b/11, 114b/3, 115b/2,
115b/11, 115b/14, 116a/4

mundın bundan

m. 61a/1, 77a/10, 80b/8, 80b/9, 94a/1,
101a/3, 101a/3, 116b/4

munı bunu

m. 72b/11, 74b/13, 116a/2

munıñ bunun

m. 65a/4, 69a/8, 75a/5, 101b/8,
101b/8, 110b/3, 117b/6

muz buz

m. 98a/2, 98a/8, 98a/10

mü soru edatı

m. 97a/1, 108a/14, 111b/13, 113a/14,
117b/11

N

narı < ET anjaru (ED, 190a) öte, ötede

n. 10a/14, 66a/5

n.+dın 38a/6, 73a/10, 88b/1, 88b/4

né < ET ne (ED, 774a) ne

n. 23b/9, 29a/11, 2b/3, 35a/1, 35b/9,
40b/11, 41b/5, 41b/6, 53a/13, 54a/14,
56a/11, 58b/2, 58b/2, 60a/3, 60a/4,

60a/4, 60a/5, 60b/11, 60b/12, 61a/2,
61a/2, 61a/3, 61b/6, 62b/8, 64a/6,
64a/6, 64b/4, 65a/7, 66a/10, 66a/11,
68a/7, 68a/7, 68a/7, 68a/7, 68a/7,
68a/7, 68a/8, 68a/8, 68a/8, 75a/4,
75a/5, 75b/9, 75b/10, 76a/6, 76a/6,
76a/9, 76a/10, 76a/10, 76a/10, 76a/11,
76a/11, 77a/3, 78a/4, 79a/11, 81a/4,
81a/8, 81b/4, 82a/6, 83a/5, 83a/6,
85b/7, 85b/7, 87a/8, 87b/4, 87a/9,
87a/10, 88a/9, 89b/4, 94a/5, 94b/5,
96b/2, 97b/10, 98b/1, 102a/3, 105a/2,
106a/13, 108a/6, 111b/10, 112b/4,
113b/11, 116a/4, 117a/7, 118a/8,
118a/8, 118a/9, 118a/11

néçe < ET ne:çe (ED, 775a) nice;
nasıl; ne kadar

n. 4b/5, 5b/9, 5b/10, 8a/11, 8a/12,
11b/11, 12a/4, 14b/14, 15b/6, 16b/12,
17b/3, 17b/6, 19b/6, 19b/8, 19b/13,
20a/6, 20b/11, 21a/5, 21a/7, 21b/14,
22a/4, 22b/3, 23a/2, 23a/9, 23a/11,
23a/13, 24a/1, 24a/2, 25a/5, 26a/9,
26b/7, 32b/10, 33a/10, 33b/6, 35a/11,
35b/1, 37b/4, 40a/10, 41b/3, 41b/12,
42b/5, 42b/6, 43a/2, 43b/12, 44a/6,
45a/13, 48a/14, 48b/9, 51b/6, 51b/10,

53a/10, 54a/9, 55a/3, 56a/2, 57a/2,
57b/9, 58b/3, 59a/12, 60a/6, 61b/5,
63a/9, 63b/9, 69a/8, 70b/8, 71b/2,
76b/5, 76b/6, 77b/11, 78a/1, 78b/11,
79b/8, 80a/6, 80b/12, 83b/12, 84a/10,
84b/1, 86b/4, 87a/4, 87a/5, 90a/2,
90b/10, 91a/7, 91b/6, 93b/5, 94a/2,
96b/7, 96b/9, 97b/14, 99a/1, 99a/12,
99b/8, 100a/7, 102a/4, 102a/13,
104a/8, 104a/13, 104b/2, 105a/12,
109a/9, 109b/10, 109b/14, 110a/2,
110a/8, 115a/3, 116b/3, 119b/3

n.+ni 68a/11

néçük < ET neçük (ED, 775b) nasıl

n. 5a/9, 4a/5, 4b/8, 23b/11, 28b/11,
30a/5, 31b/10, 41a/4, 50b/11, 51a/7,
59a/1, 65a/5, 77b/5, 78a/2, 85a/4,
86b/13, 88a/3, 88a/10, 94b/14, 97b/13,
99b/7, 101b/9, 105b/1, 110b/5, 111a/9,
113a/9, 114a/13, 114b/2, 119a/12

néme < ET ne:me (ED, 777b) ne,
nesne, şey

n. 8a/8, 15a/6, 32a/12, 3b/12, 40a/7,
48a/4, 48b/2, 49b/5, 51a/4, 51a/7,
51a/10, 51a/11, 53a/10, 54b/9, 61a/4,

64a/14, 66b/12, 75a/6, 76b/3, 83b/8,
96a/8, 97b/10, 102b/12, 102b/14,
103b/1, 104b/14, 109a/7, 114b/7,
116b/8, 117a/6, 117a/7, 118a/13

n.+ge 11a/14, 111b/10

n.+ler 3a/10, 21a/2, 100b/1, 102b/13,
109b/5

n.+leri 69b/7

n.+ni 109a/3

némerse < neme erse şey, nesne

n. 18b/8

nöker < Moğ. nöhör (Les, 927a)
hizmetçi, arkadaş, dost, yoldaş

n. 61a/13, 66a/14, 76b/7, 81a/7, 84b/1,
90a/7, 91a/2, 101a/12

n.+i 71b/7, 81a/13, 84a/10, 84a/13,
95a/1, 113b/1, 113b/3

n.+imizçe 82a/10

n.+imizge 82a/9

n.+leri 64a/1

n.+leridin 61a/13

n.+lerim 119a/6, 120a/1

n.+lerini 62b/1

n.+leriñiz 118a/8

nökerlik < Moğ.+T. *nöker+IXk*
hizmetçilik, yardımcılık

n. 71b/6, 108b/4

O

oğlan < ET oğul+An oğlan

o. 8b/14, 19b/12, 25b/13, 85b/1

o.+lar 11b/2

o.+lardın 26b/14

o.+ları 9b/9, 26a/5, 28a/9, 36a/10,
56b/8, 57b/10

o.+larıdın 8b/4, 18a/11, 62b/7, 102b/7

o.+larığa 30a/10, 76b/2

o.+larını 24a/3, 25b/14, 63a/13

o.+larıñ 10a/11, 25b/14, 28b/12

oğ(u)l < ET oğul (ED, 83b) oğul

o. 8b/3, 8b/5, 8b/7, 9b/1, 10b/11,
11b/7, 19b/9, 26b/13, 27a/1, 27a/2,
27a/3, 27a/5, 28a/13, 28b/2

o.+ı 5b/11, 6a/8, 6b/5, 6b/6, 6b/7, 6b/8, 8b/13, 9b/4, 10a/7, 10a/9, 10b/10, 11a/7, 12a/1, 12a/5, 12a/8, 12a/14, 13a/10, 16a/4, 19b/12, 20a/2, 21a/7, 20b/9, 21b/6, 22b/7, 23a/9, 23b/1, 24a/11, 25b/3, 27a/9, 27b/5, 28a/7, 30a/9, 34a/3, 41a/13, 41b/5, 42b/7, 46a/6, 50a/6, 50a/7, 50a/8, 50b/3, 50b/6, 55b/5, 57b/4, 57b/11, 57b/14, 58a/10, 68a/12, 71b/11, 72a/10, 75b/1, 76b/12, 78a/7, 79a/7, 80a/1, 80a/12, 80b/11, 80b/13, 89a/13, 90b/9, 95b/10, 98a/12, 98a/13, 98b/4, 109b/12, 112a/14, 113b/8, 118b/6

o.+ığa 9a/12, 27b/2

o.+ımı 12a/3, 42a/3, 59b/2

o.+ımığ 28a/5, 41a/13, 80a/14

o.+um 41a/7, 119b/3

oğulluq < ET oğulluq *oğul+IXk* (ED, 86b) oğul

o. 41a/12, 75a/2

o.+tın 75a/7, 79b/2

oğurla- < ET oğurla- (ED, 94a) çalmak, gizlice almak

o.-p 56a/7, 59b/6, 70b/10, 82b/3, 83a/4

ol < ET ol (ED, 123a) o

o. 5b/5, 5b/6, 5b/13, 5b/13, 6a/3, 6b/11, 7a/4, 8a/2, 8a/3, 8a/5, 8b/13, 9b/14, 10a/6, 10a/10, 10b/4, 10b/6, 11a/2, 11b/8, 12a/10, 13a/1, 13a/5, 13b/6, 14a/2, 14a/5, 14a/11, 16a/6, 16a/9, 16a/13, 17a/4, 17b/7, 18b/1, 19a/2, 21a/2, 22b/14, 22b/14, 23b/9, 24b/1, 26b/3, 28a/3, 28a/13, 29b/3, 29b/7, 29b/8, 2b/11, 2b/13, 30a/6, 31a/1, 31a/7, 31a/7, 31a/13, 31b/5, 32a/9, 32b/6, 33a/7, 34a/6, 34b/11, 35a/12, 36a/6, 36a/8, 38a/5, 38a/8, 38b/4, 38b/9, 3a/8, 40b/10, 42a/10, 42b/2, 42b/4, 43a/4, 43a/10, 43b/9, 44b/14, 45a/6, 45b/14, 46a/9, 46b/10, 46b/14, 47a/1, 47b/3, 47b/5, 49b/7, 49b/10, 51a/9, 51b/10, 51b/11, 51b/14, 53a/2, 53a/9, 53b/11, 54b/8, 55a/1, 55a/2, 55b/3, 55b/10, 55b/11, 56a/10, 57a/7, 58a/12, 58a/14, 58b/5, 58b/7, 59a/14, 59b/4, 59b/6, 60a/2, 60a/6, 60b/5, 60b/5, 60b/8, 60b/9, 61b/1, 61b/4, 61b/13, 62a/2, 63b/10, 65b/14, 66a/13, 66b/6, 66b/13, 67a/1,

67a/7, 67b/7, 68b/4, 68b/12, 69b/4,
71a/9, 71a/13, 71b/7, 72b/2, 75a/7,
75a/12, 75b/4, 75b/9, 75b/10, 76b/10,
78a/4, 78b/1, 79a/4, 79b/10, 80a/13,
81a/12, 82b/9, 83a/2, 83a/7, 83a/9,
83b/2, 84a/7, 85b/5, 85b/6, 86a/3,
86b/6, 87a/10, 87a/13, 87b/4, 89a/4,
89a/6, 90b/11, 90b/13, 91a/2, 92b/5,
92b/9, 92b/13, 93a/6, 93b/1, 94a/3,
94b/14, 95b/10, 97a/9, 97a/9, 98a/5,
98a/12, 99a/10, 99b/14, 100a/3,
100b/1, 100b/9, 101a/1, 101a/8,
101b/6, 102b/4, 102b/14, 104a/6,
104a/13, 105a/10, 105b/3, 105b/4,
105b/7, 105b/9, 106b/11, 107a/6,
107a/8, 107a/9, 107a/9, 108a/6,
109a/6, 109a/12, 110a/2, 112a/6,
112a/13, 112b/8, 113b/3, 114a/13,
116a/11, 116a/14, 116b/1, 116b/6,
116b/9, 117a/10, 118a/2, 119a/2,
119b/7

o.-gaç 76a/7

o.-madı 100a/5

olca- < Moğ. (Les, 949a) ganimet ele
geçirmek

o. 90a/1, 90a/2

oltur- < ET olur- (ED, 150a) oturmak;
tahta çıkmak

o.-a (oltura almay) 63a/1, 110b/12

o.-a (oltura tağqa yavuş yettim) 115b/2

o.-dı 10a/9, 23a/13, 33a/2, 50b/4,
50b/8, 103a/2

o.-dılar 83b/6, 103a/7

o.-duk 109b/9

o.-dum 84b/8, 91b/1

o.-gaç 50b/13

o.-ğan 18b/8, 19a/8, 39a/6, 68b/13,
82a/14, 86a/11

o.-ğanda 48b/4, 84a/14

o.-gay 56b/1, 59a/1

o.-maqda 76a/10

o.-sa 37a/11

o.-up 32a/1, 48b/5, 49a/10, 55b/13,
57b/14, 59a/5, 64a/14, 66a/6, 82b/9,
82b/14, 83a/14, 96b/12, 102b/3,
102b/9, 102b/9, 104a/12, 109a/13,
111b/6, 119b/12

o.-uptur 18b/7, 81b/10

o.-upturlar 81b/13

o.-ur 34a/7, 37a/11, 49a/8, 49a/11,
60b/3, 65b/8, 108b/10, 108b/11

o.-ur érđi 19a/8

o.-urlar 48a/8

olturguz- < oturtmak; tahta çıkarmak

o.-dı 80a/9

o.-dılar 30a/13, 36b/2, 50b/10

o.-dum 34a/9

o.-up 10b/8, 57a/1, 118b/8

o.-up 48a/14

olturmaq *oltur-mAk* oturmak, tahta
çıkmaq

o. 119b/9

olturul- *oltur-(X)l-* oturulmak

o.-dı 67b/10, 88a/13, 88b/3, 40a/10,
43b/12

olturuşluq < *oltur-(X)ş-IUq* oturan,
yerleşmiş

o. 33b/8, 34a/5

omaqlan- < işe başlamak; toparlanmak

o.-ıp 38b/11

on < ET o:n (ED, 166b) on

o. 3b/10, 9a/4, 56a/6, 66b/1, 75a/11,
75a/11, 83b/3, 83b/4, 84b/13, 84b/13,
85a/14, 85a/14, 85b/6, 86b/6, 89a/5,
89a/5, 90a/8, 90a/8, 95a/1, 95a/1,
96b/4, 96b/4, 97a/8, 98a/9, 98b/14,
102b/7, 102b/7, 106b/11, 106b/11,
119a/6, 119a/7, 119b/5

o.+1 68a/9

on béş < on beş

o. 47a/11

on bir < on bir

o. 26b/13

on éki < on iki

o. 1b/2, 12a/6, 13a/7

on miş altı yüz < on bin altı yüz

o. 44b/12

on sekiz < on sekiz

o. 10a/10, 13a/6, 30a/14, 49b/6

on sekiz miş < on sekiz bin

o. 52b/10

on tört < on dört

o. 47a/11, 59a/11

on üç < on üç

o. 27a/4, 59a/11

on yéti < on yedi

o. 10a/10

oŋ < ET oŋ (ED, 166b) sağ, sağ taraf

o. 34a/9, 49a/9, 69b/9, 81b/13, 83b/10, 89b/6, 89b/11, 102b/13, 107a/10, 107a/11, 107a/13, 107b/10, 112b/13, 114a/8

onça onun gibi

o. 106b/12

oq < ET ok (ED, 76b) kuvvetlendirme edatı

o. 14a/12, 15a/11, 17a/2, 20a/12, 20a/13, 23a/12, 24b/14, 25a/11, 28b/8, 30b/7, 31a/2, 31b/8, 34b/2, 37b/11, 37b/13, 38a/8, 38a/10, 38b/7, 38b/8, 49b/2, 50b/11, 50b/13, 54b/13, 58a/4, 60b/3

o.+tur 100b/6, 106b/8

oq < ET ok (ED, 76a) ok

o. 4a/7, 11a/14, 39b/13

o.+t 19a/1, 25a/11, 31a/9, 92b/6, 107a/13

o.+larımğa 107b/3

o.+nı 7b/6, 13b/14, 18b/14, 107a/7, 112b/12, 115a/12

o.+nıŋ 92a/10

o.+um 115a/10

o.+umnı 115a/14

oqla- < **oq+la-** oklamak, ok ile vurmak

o.-p 39a/9

o.-dım 104b/14

o.-dılar 112a/9

oqu- < ET okı- (ED, 79a) okumak

o.-dum 118b/4

o.-ğan émes édi 18b/9

o.-p 30b/13, 60a/10

o.-p érdi 7a/10

o.-r édi 7a/11, 7b/11

o.+sıdın 48a/5

o.-sa bol- 45b/11

o.+sığa 112a/10

oqut- < ET okıt- (ED, 81b) okutmak

ot < ET o:d (ED, 34b) atəş

o.-qaylar 58a/14

o. 117b/12

ordu < ET ordu (ED, 203a) ordu

ot (II) < ET ot (ED, 34b) ot

o. 40a/3, 40b/10, 48a/12, 67b/12,
73a/12, 75b/1, 88a/14

o.+ğa 117a/10, 117a/11

o.+da 40b/11

o.+ıda 95b/7

o.+dın 23a/10

o.+ını 95b/2

o.+nın 73a/11

otur- oturmak

o.+sığa 108b/12

o.-duk 116b/14

orğaq orak

ottuz < ET ottuz (ED, 74a) otuz

o. 117a/14

o. 19a/6, 19a/7, 45a/13, 49b/12, 73a/9,
84a/13, 103b/7

or(u)n < ET orun (ED, 233a) yer

otuz min < otuz bin

o.+ığa 4b/13, 32a/9, 72b/5, 109a/6,
109a/6

o.+ge 35a/7

orta < ET ortu (ED, 203b) orta

otuz tokuz < otuz dokuz

o. 68b/1, 100a/11, 100b/1, 7b/6

o. 6b/3

o.+sı 47a/8, 98a/8

otuzça otuz kadar

o.+sıda 31b/14, 47a/3, 47a/13, 47b/3,
91a/14, 98a/2, 112a/5

o. 113b/6

oy- oymak, kazmak

o.-ar 65b/11

o.-dılar 65b/10, 67a/14

o.-ğanıŋ 118b/10

oyna- < ET oyna- (ED, 275a)

oynamak

o.-r édi 7b/13, 14a/1, 21b/9, 21b/9

Ö

öksü- < ET egsü- (ED, 117b) azalmak,
eksilmek

ö.-medi 14a/6

ö.-mes 98a/5

öl- < ET öl- (ED, 125b) ölmek

ö.-di 12b/5, 21b/11, 22b/6, 31a/10

ö.-di 69a/4, 79b/3, 109b/13

ö.-e kiriş- 17a/4

ö.-er 32b/1, 80b/6

ö.-gen 43b/1

ö.-gende 28a/3

ö.-gendin 9a/1, 12a/3, 12a/12, 13a/11,
14b/6, 21a/8, 26b/12

ö.-genleri 97a/11

ö.-mekige 23a/11

ö.-üp 10a/9, 12b/10, 65a/1, 71a/13,
84a/10, 95b/8, 98a/7, 99b/7

ö.-üptür 98b/8

öleŋ < ET öleŋ (ED, 147b) çayır

ö. 47b/8, 48a/3, 48a/9, 48a/14

ö.+de 43b/12, 48b/5

ö.+din 48a/9

ö.+dür 48b/6

ö.+ge 43b/10, 48a/8, 66a/2

ö.+ide 80b/5

ö.+ıdür 48b/3

ö.+ige 81a/6

ö.+leri 48a/2

ö.+ni 48a/7

ö.+niŋ 48a/6

ölet < ET ölüť (ED, 130a) salgın

ö.+i 17a/4

ölmek *öl-mek* ölmek

ö. 118b/2

öltür- < ET *öl-dür-* /*ö-ltür-* (ED,133b)

öldürmek

ö.-di 14b/9, 20b/4, 29a/2, 62b/8, 66a/6,
68a/11

ö.-diler 21b/5, 37a/13, 37b/9, 37b/11,
40b/9, 43b/2, 52b/5, 80b/6, 84b/4,
84b/5

ö.-gendifin 11a/10, 19b/6, 80b/10

ö.-güçini 11b/11

ö.-mekige 29b/3

ö.-üp 58a/13

ölüg < ET *öl-üg* (ED, 142a) ölü

ö. 91a/4, 91a/11, 115a/2

ö.+ini 98b/12

ö.+niñ 30b/9

ölüm < ET *öl-üm* (ED, 146a) ölüm

ö. 34b/2, 95b/14

ö.+ge 32b/6, 37a/6, 62b/9, 118b/3

örgüdemek < Moğ. uyuklamak

ö.+te 104b/7

örte- yakmak, tutuşturmak

ö.-p 71a/7

öt- < ET *öt-* (ED, 39a) geçmek

ö.-e (öte almadılar) 92a/10

ö.-e (öte almay) 62b/5

ö.-e (öte bergeç) 113a/2, 113b/14

ö.-e (öte çıqmaydur) 107b/11

ö.-e (öte çıktı) 106b/8

ö.-e alma- 33a/4, 56a/5

ö.-edür 83a/14

ö.-er 59a/1, 60a/1, 68b/6, 72a/6

ö.-er édi 18b/4

ö.-keç 65a/12, 82a/12, 90a/14, 97a/3,
113a/1, 114a/3

ö.-ken 41b/12, 95b/6, 102b/9, 119b/14

ö.-kende 66b/7

ö.-kenidin 117b/6

ö.-se 89a/4

ö.-ti 41a/9, 59b/10, 89b/9, 91b/7,
95b/3, 111b/9, 112a/2, 113b/5

ö.-tük 72b/6, 78b/7, 81a/10, 90a/13,
98a/10

ö.-üp 62a/5, 62b/8, 65b/8, 69a/1,
73b/6, 78a/12, 81a/11, 81b/6, 82a/14,
82b/3, 88a/14, 92a/8, 95a/14, 96a/9,
98a/11, 99b/13, 101a/4, 103b/9,
104a/1, 106b/2, 106b/5, 110a/1,
111a/12, 112b/5, 113a/9, 113a/13,
113b/7, 116b/4, 117b/2, 2a/1, 2a/3,
32b/4, 33a/8, 3a/1, 44a/12, 48a/11,
56b/14, 58b/6, 59a/8

öter < geçici, fani

ö. 29a/1, 29a/3, 35a/3, 50a/9

ötken < geçen, geçmiş

ö. 31b/12, 41a/3

ötker- < ET *öt-g(X)r-* (ED, 52b)
geçirmek

ö. 107a/13

ö.-di 87a/8, 87b/2

ö.-diler 10a/5, 33a/3, 96b/11

ö.-ip 4a/1, 24a/5, 61a/11, 81a/9,
100a/2

ö.-ür 87a/7

ötkeril- < *ötker-(X)l-* geçirilmek

ö.-di 55b/4, 60a/7

ö.-se 71a/14

ötül- *öt-(X)l-* geçilmek

ö.-di 76a/1, 90a/14

öy < ET e:v (ED, 3b) ev

ö. 43b/11

ö.+dür 47a/8

ö.+niñ 36b/5

ö.+ge 36b/4

ö.+de 32a/1

ö.+din 24a/3, 32a/1

ö.+ige 36b/9, 37b/2

ö.+ide 37a/4

ö.+idin 37a/1

ö.+leri 43b/14

ö.+lerini 51a/11

ö.+ler 43b/12

öylüg < ET e:vlig (ED, 10a) aile

ö. 10a/1, 28a/9, 32a/7

öz < ET ö:z (ED, 278a) öz, kendi

ö. 16b/10, 17b/5, 20b/14, 25a/10,
25a/12, 30b/8, 35a/7, 50b/5, 52a/6,
53a/6, 53a/11, 60a/6, 63a/8, 64b/13,
65a/2, 69a/13, 70b/3, 76a/6, 78a/13,
80b/2, 81a/2, 86b/12, 86b/13, 90a/1,
97b/9, 101b/1, 102a/1, 104b/12,
112a/3

ö.+**din** 97a/10, 103a/14

ö.+**i** 7b/5, 19b/11, 23b/11, 29a/1,
32b/3, 33a/2, 33b/1, 38b/8, 42a/2,
42a/7, 50a/12, 56b/8, 57b/13, 65a/2,
65a/13, 72a/3, 82a/4, 84a/12, 89b/9,
91a/7, 92b/13, 97b/12, 107a/1,
108b/11, 109a/4

ö.+**ini** 88a/9

ö.+**idin** 29b/4, 57a/2

ö.+**ige** 23a/9, 35a/5, 49a/8, 53b/12,
104a/11

ö.+**ilerini** 103b/12

ö.+**in** 29a/11

ö.+**ini** 7a/2, 26a/1, 42b/7, 44a/5,
44a/9, 51b/1, 80b/7, 86a/1, 104a/12,
105b/4, 114b/14

ö.+**ini** 18b/13, 23a/10, 23b/1

ö.+**leri** 59b/10

ö.+**leridin** 25a/8

ö.+**lerige** 52a/5, 64b/6

ö.+**lerini** 119a/7

ö.+**lerinin** 55a/2, 64a/5

ö.+**ni** 75b/2

ö.+**üm** 74b/3, 106a/1, 114a/10, 118a/7,
118b/1

ö.+**ümde** 118b/1

ö.+**ümüz** 71b/9

ö.+**ümüzdin** 66b/8

ö.+**ümüzge** 116b/8, 117b/5

ö.+**ümüzni** 110b/5, 117a/5

ö.+**ümni** 54b/1

ö.+**ümni** 118b/3

ö.+**ümni** 102a/1, 108b/12

özge < öz+gA başka

ö. 5a/14, 11b/2, 16b/14, 18a/4, 1b/9,
20b/4, 29b/5, 34b/10, 40b/12, 46b/7,
47a/6, 47b/11, 50b/12, 51a/5, 54b/11,
55b/8, 61a/4, 64a/1, 65b/2, 71a/5,

74a/9, 76b/3, 82a/3, 82a/7, 87b/1,
87b/2, 91b/1, 92a/14, 94a/10, 101a/2,
101a/2, 102a/4, 104a/10, 104b/12,
107a/11, 107a/12, 111b/10

ö.+lerdin 11b/14

özgeçe < *öz+gA+çA* başkaca

ö. 23b/7, 74b/9

özgeçerek < *öz+ gA+çA+rAk* Daha
başka

ö. 118a/13

özlük < ET *ö:zlük* (ED, 286b) *özlü*,
canlı

ö.+idin 97a/1

Q

qaba kaba

q. 68b/1

qabal kuşatma

q. 70b/12

q. qıl- 94a/6

q.+ıda 77a/11

qabaq < ET *qabaq* (ED, 582b) kabak

q.+nı 19a/1

qada- < Moğ. Batırmak, çivilemek

q. 113a/5

qadağ < Moğ. Dış taraf

q.+ğa 66a/9

qaç- < ET *qaç-* (ED, 589a) kaçmak

q.-a 52a/12

q.-a bér- (*qaça bérdi*) 106a/8, 112b/14,
113a/3

q.-a bér- (*qaça bérdiler*) 104b/10,
112a/8

q.-a bér- (*qaça bérıp érđi*) 119a/11

q.-a kırış- (*qaça kırışti*) 95a/3

q.-a kırış- (*qaça kırıştiler*) 94b/10,
105b/11

q.-arda 42a/1

q.-arídın 25a/11

q.-ay 107a/2

q.-ıp 12a/7, 14b/8, 26b/9, 34b/3,
37b/2, 38b/2, 51b/3, 51b/9, 51b/14,
52a/5, 56b/9, 56b/9, 56b/13, 58b/6,

62a/4, 62a/12, 63a/10, 76b/14, 78b/3,
79a/3, 79b/5, 81b/1, 84b/6, 95a/4,
99b/12, 101a/7, 109a/9, 109b/3,
109b/9, 111a/6, 113a/4, 113a/6,
113a/8, 119a/13

q.-iptur 36b/10

q.-maqqa 51a/11

q.-may 107a/2

q.-qan 113a/6, 114b/1

q.-qanlar 92a/6

q.-tı 51a/12, 51a/14, 58a/5, 70a/11

q.-tılar 51a/13, 90b/11

q.-urup 112a/8

q.+lar 77a/8

qaçan < ET *қақан* (ED, 592a) ne
zaman

q. 41b/5, 83b/1

qaçqan < ET *қағын* (ED, 591a) *қақан*,
қақак

q.+ların 51b/2

qaçmaq *қаç-maq* kaçmak

q. 80b/3

q.+qa 104b/12

q.+ları 92a/7

qaçur- < ET *қаç-Ur-* (ED, 592b)
kaçırmak

q.-dılar 34b/4, 34b/5, 93a/12

qaçurul- *қаç-Ur-UI-* kaçırılmak

q.-dı 85b/12

qal- < ET *қал-* (ED, 615b) kalmak

q.-adur 114b/11

q.-dı 30b/7, 53a/10, 72b/11, 78a/7,
81b/3, 89b/6, 107a/8, 113a/5, 114b/10,
114b/12, 114b/13, 115a/5, 116b/10

q.-dılar 64a/2, 70a/7, 92a/3, 98b/6,
105a/10

q.-dım 107b/3, 114b/14, 115a/6

q.-ğan 66b/2, 98a/1

q.-ğanda 77b/9

q.-ğanını 95b/3

q.-ip 41b/9, 61b/12, 89b/11, 90a/9,
93a/8, 93b/1, 96a/11, 98a/1, 101a/12,
107a/3, 113b/6, 114a/5, 114b/9

q.-ip édi 8b/4, 11a/8, 52a/4, 59b/1

q.-ip édiler 55a/5

q.-iptur 61a/2, 86a/3

q.-madı 69a/11, 75a/3, 75a/12, 78a/2,
89b/6, 95a/5

q.-mas 102a/1

q.-maydur 1b/6, 46a/4, 70b/7, 115a/1,
115a/13

q.-mış 116a/13

q.-ur 30a/5

qalın < ET *qalın* (ED, 622a) çok,
sayısız; yoğun

q. 11b/11, 16a/1, 16b/14, 17a/1, 19b/2,
25b/11, 25b/13, 29a/5, 29a/10, 30b/2,
30b/5, 30b/8, 30b/8, 32a/2, 32a/7,
34b/5, 35a/6, 35b/5, 39a/9, 39a/10,
3a/3, 40a/3, 41b/4, 42b/14, 47b/5,
57a/6, 57b/13, 67a/14, 70a/12, 70b/1,
71a/3, 71a/4, 71b/6, 72a/6, 76b/11,
78a/10, 81b/3, 90b/6, 103a/6, 107b/2,

110a/10, 111b/10, 112a/6, 113b/7,
114a/11, 118b/14

qalınlıq *qalın+lık* çokluk

q. 75a/9

q.+dur 32a/9

qalma- < kalmamak

q.-dı 19b/9, 40a/8, 54a/7

qalmaq *qal-maq* kalmak

q.+ı 113a/3

qalqan kalkan, savaş kıyafeti

q. 107a/12

qamçı < ET *qamçı* (ED, 626a) kamçı

q. 5b/1

qamçıla- *qamçı+la-* kamçılamak

q.-p 105a/4

qan < ET *qa:n* (ED, 629b) kan

q.+ınıq 21b/4, 37b/10

qanda nerede

q. 73a/1

qandağ ne kadar, çok

q.+ı 85a/8	q. 7a/13
qap- < ET qap- (ED, 580a) kuşatmak	q.+ı 45b/4
q.-qanda 12b/14	q.+ıça 45b/4
q.-tı 38a/2, 72b/12	qara < ET qara (ED, 643b) kara, siyah
qapa- kuşatmak	q. 16b/14, 17a/1, 24b/3, 44a/13, 46a/2, 48a/1, 48a/11, 48a/12, 62a/9, 62a/10, 63b/3, 69b/2, 86a/14, 88b/8, 93b/10, 99b/6, 114a/9
q.-dı 87b/13	q.+sı 72b/9, 91a/7
q.-dılar 72a/13	q.+sını 91a/6
q.-masa 73a/3	qarala- < ET qara:+lA:- (ED, 659b) karalamak
qapamaq <i>qapa-mAq</i> kuşatmak	q.-ydu 118a/2
q. 61b/8	qaralıq <i>qara+lık</i> karalık, siyahlık
q.+nıñ 73a/8	q.+qa 105a/13
qapqara kapkara	qarangu < ET karanğu (ED, 662b) karanlık
q. 97a/13	q. 25a/10, 95a/1, 105a/1, 115b/11
qapu kapı, eşik	q.+da 106a/12
q. 73a/2	qaraq yağma
q.+da 85a/3	q. 72a/5
q.+dağını 73a/3	
q.+ğa 109b/5, 99b/3	
q.+sı 116a/1	
qar < ET qar (ED, 641a) kar	

qaravul < Moğ. Koruyucu

q. 106b/5

q.+dın 106a/2

qaravulluq < Moğ.+T. *qaravul+IXk*
koruyuculuk

q. 114a/10, 116b/14

qarı < ET *qarı* (ED, 644b) bir uzunluk
ölçü birimi, karış

q. 3b/10, 47a/11, 47a/12, 47a/12

qarı < ET *qarı* (ED, 644b) yaşlı

q. 50a/9, 89b/8, 97a/6, 106a/11

qarı- < ET *qarı-* (ED, 645b) yaşlanmak

q.-ğuça 73a/4

qarılıq < ET *qarı+lıq* (ED, 659b)
yaşlılık

q. 14a/13

qar(ı)n < ET *qarın* (ED, 661a) karın

q.+ını 7a/1

qarluğaç < ET *qarlığaç* (ED, 659b)
kırlangıç

q. 62b/6, 62b/10

qart ET *qart* (ED, 647b) pir, ihtiyar

q. 79b/3

qaş < ET *qa:ş* (ED, 669b) ön, huzur

q.+ğa 104b/13

q.+ıda 64b/8, 85a/11, 108a/12

q.+ıdın 88b/14, 108b/12, 111b/3,
112a/14

q.+ığa 62b/2, 71b/10, 77a/1, 77a/14,
79b/1, 80a/7, 80a/13, 80b/10, 81b/1,
84b/6, 98b/2, 99b/5, 99b/9, 99b/12,
99b/13, 101b/1, 102b/8, 116a/1,
117b/12, 119a/1, 11a/12, 12a/13,
12b/3, 13b/3, 14a/9, 14a/10, 20b/6,
22b/14, 26b/7, 26b/9, 29b/9, 33b/4,
38b/11, 39b/8, 54b/4, 55b/14, 56b/4,
58a/12, 58b/5, 58b/7

q.+ımğa 98a/14, 75b/7, 118b/13

q.+ımda 62b/13, 70a/3, 77a/11,
83a/13, 118a/2

q.+ımdağılar 117a/4

q.+ımızda 110b/2

q.+ıda 13b/9, 14a/7, 15a/5, 15a/13,
15b/7, 21b/7, 23a/6, 24b/8, 26a/10,

29a/2, 29a/2, 29a/12, 29b/13, 31a/11,
53b/8

q.+ıdın 38a/3, 56b/3

q.+ımğa 22b/5, 55b/3

q.+ımda 14b/14, 15b/2, 15b/7, 16a/11,
22a/9, 23a/4, 31a/13

q.+ımdağı 15b/12

q.+ınıñ 18b/2

q.+ımızğa 51b/2

qaşuq < ET *kaşuq* (ED, 671b) kaşık

q. 25a/14

qat- < ET *qat-* (ED, 594b) katmak

q.-ıp 98a/11

qatıl- < ET *kat-(X)l-* (ED, 601b)
katılmak

q.-dı 107b/4, 107b/10, 9a/14

q.-dılar 9a/3, 78a/11

q.-ğannı 69b/5

q.-ıp 63b/2, 72b/2, 83a/8

q.-mas 2a/4

qatıq < ET *katıg* (ED, 597b) katı, sıkı

q. 15a/3, 28a/3, 72b/2, 91a/8

qatla defa, kere

q. 66a/2, 68b/13, 71a/11, 73a/14,
73b/1, 73b/8, 73b/9, 83b/14, 90b/10,
93a/13, 98a/9, 103a/4, 103a/6, 105a/6,
109a/4, 109b/10, 109b/11

qatlan- < ET *ka:t-lAn-* (ED, 602a)
katlanmak

q.-ıp 17b/12

qatmaqlıq *qat-mAk+lıq* katmak
eylemi

q.+ınıñ 75b/14

qatra- meşgul olmak, uğraşmak

q.-r 115a/13

q.-p 105a/3, 106b/7, 111b/3, 114a/11,
115a/1, 116b/11

qavğunçı gammaz

q. 114b/2, 114a/12, 114a/14

qavla- kovalamak

q.-y 105a/8

q.-p 63b/4, 72a/6, 79a/9, 86a/7, 93b/5,
104a/8, 106b/14, 111a/2, 113a/8,
113a/10

qavlamaq *qavla-mAq* kovalamak

q.+qa 105a/5

qavlat- *qavla-t-* kovalatmak

q.-ip 79a/6

qavun kavun

q. 108b/11

q.+lar 95b/11

qavuş- *qavış-* (ED, 588a) kavuşmak

q.-may 63a/7

qayan nere, nereye

q. 115a/2, 115a/9, 115b/2, 116a/5

q.+ğa 72b/14, 97b/4, 115b/11

qayaş < ET *qadaş* (ED, 607a) akraba

q.+nı 56a/1, 96b/8

q.+ıdın 97a/9

qaydın nereden

q. 119a/12

qayğur- < *qadğur-* (ED, 676a)
kaygılanmak

q.-ur 73a/4

qayı ne, hangi

q. 80a/8

qayn ata < ET *qadın ata* (ED, 602a)

kayınpeder

q. 5b/11, 56b/4

qaysı < *qayu+sI* hangi, hangisi

q. 86b/13, 94a/10, 103b/3

q.+mız 116b/13

q.+nız 118b/13

qayt- <ET *qayt-* (ED, 675a) dönmek,
dönüp gitmek

q.-ip 63a/12

qaytarıl- < ET *qaytar-ıl-* (ED, 676a)
geri döndürülmek

q.-dım 95b/4

qaz < ET *qaz* (ED, 679a) kaz

q.+ı 49a/2

qaz- < ET *qaz-* (ED, 680b) kazmak

q.-ıp 99a/10, 109a/5, 99a/6

qazaq göçebe

q.+mı 71a/11, 71a/12

qazan < ET qazğan (ED, 683a) kazan

q. 34b/5

q.+nı 34a/12

qazıl- < ET qaz-ıl- (ED, 684a)

işlenmek, bir yüzey kazımak

q.-ur 67b/13

qıçqır- bağırmaq, haykırmak

q.-ıp 106b/7, 113b/9

qıl- < ET kıl- (ED, 616a) kılmak,
yapmak

q.-a (āşlıq qıla başladı) 110b/14

q.-a (bī-vuqūf qıla başlasa) 81a/3

q.-a (iş qıla) 29a/11

q.-a (ma'āş qıla kırıştı) 74b/10

q.-a (mén' qıla işāret) 111b/13

q.-a (rücū' qıla başladı) 86a/5

q.-a (talap qıla mén) 120a/2

q.-a (sustlıq qıla başladı) 114b/12,
115a/2

q.-a al- (çāre qıla almadılar) 104a/2

q.-a al- (hikāyet qıla alğay) 75b/9

q.-a al- (hayālını qıla almas) 85b/11

q.-a al- (iş qıla almadı) 66a/7, 88b/10

q.-a al- (iş qıla almadılar) 61b/14,
73a/14

q.-a al- (iş qıla almay) 66b/11

q.-a al- (iş qıla alsaq) 83a/3

q.-a al- (men' qıla alğay) 75a/4

q.-a al- (qıla almas) 75b/10

q.-a al- (şikāyet qıla alğay) 75b/11

q.-a al- (qıla almas) 85a/4

q.-a al- (taḥammül qıla alğay) 64a/9

q.-a al- édi (zor qıla alğaylar édi)
36b/13

q.-a alma- (iş hem qıla almadı) 23a/10,
29a/10

q.-a alma- (iş qıla almadı) 17b/3

q.-a alma- (ri'āyet qıla almadım) 53a/3

q.-a almas édi (tecāvüz qıla almas édi)

25b/10

q.-a almaslar (iş qıla almaslar) 33b/12

q.-a almay (çāre qıla almay) 42a/5

q.-a almay (iş qıla almay) 44a/7

q.-a başla- (bünyād qıla başladı) 23b/7

q.-a başla- (köp ta‘addī u taşaddud qıla başladılar) 23b/10

q.-a başla- (perhīz qıla başladım)

25a/13

q.-a kırış- (buzuğluq qıla kırışti) 17b/8

q.-a kırış- (ma‘āş qıla kırışti) 24b/3

q.-adur (hīyel qıladur) 118b/12

q.-adur (işāret qıladur) 83b/8, 100b/2

q.-adur (qaravulluq qıladur) 114a/10

q.-adur (ta‘aşşub qıladur) 113b/11

q.-adur (tāma‘ qıladur) 51b/14

q.-adurlar (maşlahat qıladurlar)

118b/11

q.-adurlar (Uşmundaq qıladurlar)

100b/4

q.-alıñ (zıkr qılalıñ) 9b/8

q.-ay (şefqat qılay) 116a/2, 118a/14

q.-dı (‘ināyet qıldı) 102b/11

q.-dı (‘ahd-ı iltimās qıldı) 61a/7

q.-dı (‘azīmet qıldı) 32b/2

q.-dı (bā‘iş qıldı) 16b/12

q.-dı (binā qıldı) 49a/8

q.-dı (cehl qıldı) 71b/3

q.-dı (cevr ki qıldı) 87b/6

q.-dı (dest-endāzlıq qıldı) 30a/5

q.-dı (engiz qıldı) 79b/6

q.-dı (esīr qıldı) 10a/3, 10a/13

q.-dı (harekatmı qıldı) 111b/14

q.-dı (hidmet qıldı) 42a/10

q.-dı (hidmetler qıldı) 42a/9, 42b/8

q.-dı (ihtimāmlar qıldı) 49a/8

q.-dı (ihtiyār qıldı) 49b/2

q.-dı (iş qıldı) 113b/2, 57b/3, 92a/6

q.-dı (işāret qıldı) 111b/13

q.-dı (işler qıldı) 29a/4

q.-dı (iṭhārı qıldı) 113b/3	q.-dı (sa'y qıldı) 33a/10, 49a/8
q.-dı (kūr qıldı) 29a/2, 58b/3	q.-dı (sadaq qıldı) 74b/13
q.-dı (maẓbūt qıldı) 33a/8	q.-dı (sirāyet qıldı) 23b/11
q.-dı (muḥāşara qıldı) 57a/5	q.-dı (şāhīd qıldı) 68a/10
q.-dı (mübālağa qıldı) 97b/10	q.-dı (şehīd qıldı) 23b/2, 50a/9
q.-dı (mülāqāt qıldı) 77a/3	q.-dı (taḥvīl qıldı) 43b/5
q.-dı (mülāzemet qıldı) 27b/7, 43a/4, 61a/8, 79a/8, 99a/11	q.-dı (te'şīr qıldı) 98a/10, 98b/13
q.-dı (mürāca'at qıldı) 17b/5, 18a/6, 42a/7, 44a/7, 55a/4, 57b/8	q.-dı (tereddüd qıldı) 99b/8
q.-dı (pādşāhlıq qıldı) 50b/5, 50b/7	q.-dı (teşīr qıldı) 60a/11
q.-dı (pāyitaḥt qıldı) 4b/13	q.-dı (ṭirāfetī qıldı) 97b/5
q.-dı (perīşān qıldı) 10a/4	q.-dı (vedā' qıldı) 18a/9
q.-dı (peşkeş qıldı) 82a/3	q.-dı (vefā qıldı) 58b/2
q.-dı (pīşkeş qıldı) 42b/9	q.-dı (yaqīn qıldı) 119a/2
q.-dı (qabāḥatler qıldı) 65a/4	q.-dı (yaralıq qıldı) 31a/13
q.-dı (qaşd qıldı) 98b/13	q.-dı (yosunluq qıldı) 82a/3
q.-dı (qatl-i'ām qıldı) 87b/14	q.-dı (żabṭ qıldı) 7b/1
q.-dı (rāst qıldı) 53b/12	q.-dılar (vefā qıldılar) 64a/6
q.-dı (rūzī qıldı) 70b/4	q.-dılar ('āciz qıldılar) 71a/13
	q.-dılar ('ahd qıldılar) 116a/6, 116a/8
	q.-dılar (barın qıldılar) 71b/14

q.-dılar (béğ-atake qıldılar) 14b/6

q.-dılar (berîn qıldılar) 54b/3

q.-dılar (bünyād qıldılar) 75a/3

q.-dılar (du'ālar qıldılar) 84b/10

q.-dılar (dūd qıldılar) 34b/1

q.-dılar (fitneler qıldılar) 57b/11

q.-dılar (hikāyet qıldılar) 115b/7

q.-dılar (hālāş qıldılar) 42b/5

q.-dılar (hayāl qıldılar) 36b/2, 80b/4

q.-dılar (ihtiyār qıldılar) 34a/10

q.-dılar (istib'ād qıldılar) 116a/10

q.-dılar (iḥhārını qıldılar) 82b/8

q.-dılar (kebāb qıldılar) 119b/12

q.-dılar (Köpek Bey qıldılar) 81a/1

q.-dılar (kör qıldılar) 79b/6

q.-dılar (merdānelıqlar qıldılar) 93a/9

q.-dılar (muḥāşara qıldılar) 52b/6

q.-dılar (muqarrer qıldılar) 64b/14

q.-dılar (mübārekbādlıqlar qıldılar)
85a/7

q.-dılar (mülāzemet qıldılar) 39b/1,
74b/2, 78b/8

q.-dılar (pādşāh qıldılar) 50b/9, 69a/8

q.-dılar (part qıldılar) 112a/1

q.-dılar (qabūl qıldılar) 55a/4

q.-dılar (rivāyet qıldılar) 2b/1, 4a/12

q.-dılar (rücū' qıldılar) 86a/13

q.-dılar (sa'y qıldılar) 41a/6

q.-dılar (şarīḥ qıldılar) 52a/7

q.-dılar (sehlinqārılıq qıldılar) 86b/11

q.-dılar (şehīd qıldılar) 53b/14

q.-dılar (ta'ammül qıldılar) 102a/8

q.-dılar (ta'yīn qıldılar) 119b/5, 56a/4

q.-dılar (ṭama' qıldılar) 51b/10

q.-dılar (tamām qıldılar) 114b/7

q.-dılar (teğāfūl qıldılar) 86b/12

q.-dılar (va'de qıldılar) 108a/9, 96b/14

q.-dılar (vedā' qıldılar) 11a/3

q.-dılar (yağılıqlar qıldılar) 57b/11

q.-dılar (zāyi' qıldılar) 19b/14

q.-dılar (zāyi' qıldılar) 90b/3

q.-dım (arz qıldım) 100a/2, 119b/2

q.-dım (azm qıldım) 101b/4

q.-dım ('azīmet qıldım) 32a/4, 4a/2,
10b/13

q.-dım ('ināyet qıldım) 50b/14

q.-dım (āzād qıldım) 20b/12

q.-dım (āzimetı qıldım) 96b/8

q.-dım (bég-atake qıldım) 14b/1

q.-dım (beyān qıldım) 119b/14

q.-dım (endīşe qıldım) 118b/1

q.-dım (fehm qıldım) 118b/1

q.-dım (huzūr qıldım) 117b/10

q.-dım (hayāl qıldım) 112b/5, 115a/8,
117a/1

q.-dım (ihtimām qıldım) 88b/12

q.-dım (körünüş qıldım) 119b/14

q.-dım (mülāzemet qıldım) 31b/14

q.-dım (mürācaat qıldım) 74b/4

q.-dım (pādşāhlıq qıldım) 53b/1

q.-dım (peydā qıldım) 75b/2

q.-dım (qal'adārhlıq qıldım) 8b/11

q.-dım (qat' qıldım) 59a/12

q.-dım (ri'āyet qıldım) 14a/12, 50b/14,
51a/3

q.-dım (riqqat qıldım) 60a/11

q.-dım (sarı qıldım) 89b/4

q.-dım (sefer qıldım) 66b/1

q.-dım (ser-efrāz qıldım) 63a/14

q.-dım (seyr qıldım) 96a/9

q.-dım (şefaqt qıldım) 14a/12, 51a/1

q.-dım (şeydā qıldım) 75b/3

q.-dım (tavāf qıldım) 32a/4

q.-dım (tayīn qıldım) 112a/4

q.-dım (vuzū qıldım) 118b/4

q.-dım 15b/13

q.-dırlar (şahīd qıldırlar) 80b/14

q.-duk ('azīmet qılduk) 63b/8, 79b/10

q.-duk (direñ qılduk) 113b/4

q.-duk (īmā qılduk) 110b/3

q.-duk (istirāḥat qıldıuk) 96a/7

q.-duk (mazbūt qıldıuk) 88b/1

q.-duk (mī'ād qıldıuk) 117b/1

q.-duk (mübālāğa qıldıuk) 99b/8

q.-duk (te'cīl qıldıuk) 89a/2

q.-duk (tevaqquf qıldıuk) 98b/3

q.-duq (kéñeş qıldıuk) 60b/14

q.-duq (muḥāşara qıldıuk) 38a/2

q.-duq (mürāca'at qıldıuk) 38a/13

q.-duq (ta'yīn qıldıuk) 59a/13

q.-ğan ('āciz qılğan) 71b/2

q.-ğan (bolcar qılğan) 78a/11

q.-ğan (buzuqqılıq qılğan) 64a/4

q.-ğan (fevt qılğan) 96b/1

q.-ğan (nökerimizge qılğan) 82a/9

q.-ğan (ol qılğan) 79a/4, 105b/9

q.-ğan (Qādirberdi Ğavānīğa qılğan)
117b/6

q.-ğan (ṭayar qılğan) 92b/9

q.-ğan (vedā' qılğan) 96a/13

q.-ğan ('ömrde qılğan işi) 35a/8

q.-ğan (başsızlıq qılğan) 39b/6

q.-ğan (ḥidmetler qılğan) 28b/6

q.-ğan (muḥāşara qılğan) 57a/13

q.-ğan (ri'āyet qılğan) 62b/1, 71b/12,
79a/5, 90b/12, 9b/10, 22a/13, 52a/11,
57b/1

q.-ğan (sellāhlıq qılğan) 15b/6

q.-ğan (ta'rīf qılğan) 53b/7

q.-ğan (yamanlıq qılğan) 60b/11

q.-ğan éməstür (pāytaḥt qılğan
éməstür) 44b/11

q.-ğan éməstür (zabṭ qılğan éməstür)
12a/11

q.-ğanda ('azīmeti qılğanda) 14a/9

q.-ğanda (ḥetne qılğanda) 41a/8

q.-ğanda (muḥāşara qılğanda) 27b/1

q.-ğanda (pīşkeş qılğanda) 42b/8

q.-ğanda (şehīd qılğanda) 19b/13

q.-ğandın (ahd-ı iltimās qıldı) 61a/7

q.-ğandın (pādşāhlıq qılğandın) 108b/4

q.-ğandur (binā qılğandur) 44b/9

q.-ğandur (hidmet qılğandur) 13b/8,
15a/1

q.-ğandurlar (hayāli hem qılğandurlar)
77a/5

q.-ğandurlar (tebbu' qılğandurlar)
100a/3

q.-ğanı (hizmetkārlıqlar qılğanı) 82a/7

q.-ğanıdın (rücū' qılğanıdın) 105b/10

q.-ğanım (nökerlik qılğanım) 108b/4

q.-ğanımız (hüküm qılğanımız boldı)
64b/5

q.-ğanımızdın (hüküm qılğanımızdın)
64b/4

q.-ğanlar (ihtiyār qılğanlar) 55a/9

q.-ğanlardın (qaşd qılğanlardın) 54a/6

q.-ğay ('ahd qılğay) 111a/9

q.-ğay (dérh'ast qılğay) 70b/6

q.-ğay (farq qılğay) 105b/4

q.-ğay (girāy ol qılğay) 78a/4

q.-ğay (hidmetkārlıq qılğay mén) 60b/2

q.-ğay (Hocendqa barıp hem kişi né
qılğay?) 60a/4

q.-ğay (hod qılğay) 83a/3

q.-ğay (ihtimām qılğay) 58b/8

q.-ğay (iqdām qılğay) 58b/7

q.-ğay (muḥāşara qılğay) 39a/4

q.-ğay (pādsāh qılğay) 24b/4

q.-ğay (zāyi' qılğay) 78a/5

q.-ğaylar (def' qılğaylar) 17b/9

q.-ğaylar (meded qılğaylar) 94a/5

q.-ğaylar (vefā qılğaylar) 64a/6

q.-ğuçı (bu fitnelerni engiz qılğuçı)
51b/3

q.-ğuçı (yamanlıqqa téz qılğuçı) 51b/4

q.-ğunça (tayar qılğunça) 87b/13

q.-ğunça (taḥqīq qılğunça) 114a/12

q.-ğunça (tertīb qılğunça) 68b/9

q.-ğusıdır (vefā qılğusıdır) 58b/2

q.-ıñ 108b/3, 116a/6

q.-ıp ('ahd u şart qılıp) 110b/7

q.-ıp (‘azīmet qılıp) 30b/14

q.-ıp (‘azīmeti qılıp) 13b/4, 25a/6

q.-ıp (‘ināyet qılıp) 60a/14

q.-ıp (bahāne qılıp) 118b/11

q.-ıp (barīn qılıp) 62a/8

q.-ıp (béğ qılıp édim) 52a/10

q.-ıp (béğ qılıp) 71a/11

q.-ıp (béğ-atake qılıp) 6b/10, 6b/13

q.-ıp (bend qılıp) 67b/4, 78a/14

q.-ıp (bī-i‘tidāllıq qılıp) 58a/11

q.-ıp (buzuqçılıq qılıp) 99a/14

q.-ıp (cezm qılıp) 101b/4

q.-ıp (cihatlıqlar qılıp) 77a/11

q.-ıp (çehre qılıp édi) 26a/1

q.-ıp (çerig bégi qılıp) 109a/10

q.-ıp (daruğası qılıp) 103b/13

q.-ıp (dārūnū qılıp) 109a/6

q.-ıp (éşik ihtiyārı qılıp) 13a/12

q.-ıp (fehm qılıp) 83b/9

q.-ıp (fırşat qılmay) 119a/5

q.-ıp (fülūs qılıp) 56b/6

q.-ıp (gāfil qılıp) 33a/5, 56b/10

q.-ıp (ğalaṭ qılıp) 53a/8

q.-ıp (hiyel qılıp) 77b/8

q.-ıp (gūna qılıp) 95a/9

q.-ıp (hān qılıp) 10b/4

q.-ıp (ḥandaq qılıp) 73a/13

q.-ıp (ḥāṭır-nişān qılıp) 71b/3

q.-ıp (ḥayāl qılıp) 82a/13, 95b/4,
105b/7

q.-ıp (her-çend qılıp) 105a/4

q.-ıp (ḥidmet qılıp édi) 40b/8

q.-ıp (ḥidmet qılıp) 72a/3, 84a/9

q.-ıp (ḥidmetler qılıp) 30b/11

q.-ıp (hücūm qılıp) 111a/1, 26b/6

q.-ıp (ılğar qılıp) 59a/7, 119b/13

q.-ıp (i’timād qılıp) 77b/14, 78a/13

q.-ıp (ihtirāz qılıp) 115b/1

q.-ıp (ihtiyāt qılıp) 88b/1, 98b/10,
116b/2

q.-ıp (iẖtiyār qılıp) 31b/3, 35a/4

q.-ıp (isti‘lām qılıp) 60a/9

q.-ıp (istid‘ā qılıp) 5b/13

q.-ıp (istifsār qılıp) 60a/10

q.-ıp (işāret qıldı) 111b/13

q.-ıp (izhār qılıp) 110a/13

q.-ıp (izhārı qılıp) 110b/11

q.-ıp (ittifāq qılıp) 119b/7

q.-ıp (ittifāq qılıp) 64a/3, 74a/13,
109a/9

q.-ıp (ittifāq qılıp) 6a/11, 23a/7

q.-ıp (kebāb qılıp) 95b/8

q.-ıp (körnemeklik qılıp) 79b/5

q.-ıp (körüñüş qılıp) 101b/1

q.-ıp (küyev qılıp) 6a/12

q.-ıp (ma‘zül qılıp) 24b/9

q.-ıp (ma‘āş qılıp) 61a/11

q.-ıp (ma‘lüm qılıp) 63a/5, 63a/7

q.-ıp (meşveret qılıp) 91a/4, 91a/11,
103b/8

q.-ıp (meyl qılıp) 2a/3

q.-ıp (muḥāşara qılıp) 51a/3

q.-ıp (muḥkem qılıp) 33a/2

q.-ıp (mükemmel qılıp) 66b/2

q.-ıp (mülāzemet qılıp) 16a/14, 31b/4,
96b/9

q.-ıp (mülāzım qılıp) 87a/4

q.-ıp (namāzını qılıp) 39a/13

q.-ıp (nāmūs qılıp) 102a/8

q.-ıp (naşīḥat qılıp) 52a/13

q.-ıp (pādşāh qılıp) 58b/11

q.-ıp (pürkārılıq qılıp) 117b/13

q.-ıp (qabül qılıp) 104a/7

q.-ıp (qalınlıq qılıp édiler) 75a/9

q.-ıp (qaravulluq qılıp) 116b/14

q.-ıp (qat’ qılıp) 110b/6

q.-ıp (redīf qılıp) 87b/1

q.-ıp (ref’ qılıp) 16a/9

q.-ıp (rende qılıp) 93b/11

q.-ıp (ri‘āyet qılıp) 35a/2, 39b/14

q.-ip (ri'āyet qılıp édim) 98a/14

q.-ip (ri'āyet qılıp) 70a/14, 71a/10,
65a/1

q.-ip (riqqat qılıp) 60a/10

q.-ip (sarı bolğan dék qılıp) 24b/1

q.-ip (tavr qılıp) 110b/3, 110b/5,
119b/9, 61b/5

q.-ip (sefer qılıp) 88a/12

q.-ip (ser-encām qılıp) 63b/10

q.-ip (siyāset qılıp) 35b/13

q.-ip (şoylar qılıp) 10b/3, 20a/2

q.-ip (şulh qılıp) 77a/13

q.-ip (şulhgüne qılıp) 17a/8, 59b/14

q.-ip (şart qılıp) 53b/10

q.-ip (şi'ār qılıp) 35a/5

q.-ip (şūhluq qılıp) 31a/2

q.-ip (ta'yīn qılıp) 43b/11, 55b/6

q.-ip (ta'zīm qılıp) 32a/1

q.-ip (ta'zīm qılıp) 119a/8

q.-ip (ta'zīm qılıp) 80a/11

q.-ip (ta'yīn qılıp édi) 62a/13, 76b/3,
76b/12

q.-ip (ta'yīn qılıp) 62b/1, 72a/11,
112a/4, 112a/11

q.-ip (tabin qılıp) 15b/1

q.-ip (taḥammül qıla) 64a/9

q.-ip (taḥqīq qılıp) 119b/5

q.-ip (tirāş qılıp) 5b/1

q.-ip (taşavvu qılıp) 43a/5

q.-ip (tayaq qılıp) 62a/9, 63b/3

q.-ip (terbiyet qılıp) 52a/10

q.-ip (tereddüt qılıp) 60b/10

q.-ip (tertīb qılıp) 69b/11

q.-ip (tevehhüm qılıp) 17a/12, 86a/6

q.-ip (tevekkül qılıp) 61a/5, 66a/14,
72a/14, 84a/1

q.-ip (tīzlik qılıp) 34b/7

q.-ip (va'delar qılıp) 117a/13

q.-ip (vuqūf hem qılıp) 102a/2

q.-ip (yahşılıq qılıp) 8a/4

q.-ip (yosunluq qılıp) 36a/14

q.-ip édi ('ömri qazālarını tamam qılıp édi) 7a/7

q.-ip édi (mühr-dār qılıp édi) 39b/14

q.-ip édi (pāytaht qılıp édi) 4b/11, 44b/10

q.-ip édi (ri'āyet qılıp édi) 15a/11, 28b/5, 28b/7, 52a/9, 59b/2

q.-ip édi (tertib qılıp édi) 26a/6, 30a/3

q.-ip édiler (ḥarāmnemekler andaq qılıp édiler) 52b/1

q.-ip édiler (maña evvel bég-atake anı qılıp édiler) 13b/8

q.-ip édiler (pisteler qılıp édiler) 24a/13

q.-ip édim (ri'āyet qılıp édim) 14b/13, 22a/10, 22b/5

q.-iptur ('ālī 'imāret qılıptur) 47a/3

q.-iptur (eyvān 'imāret qılıptur) 47a/10

q.-iptur (ferşler qılıptur) 46a/14

q.-iptur (ḥaberdār qılıptur) 79a/3

q.-iptur (maqbere qılıptur) 49a/14

q.-iptur (pādşāhlıq qılıptur) 46a/9

q.-iptur (peydā qılıptur) 11a/13

q.-iptur (pīşşāq qılıptur) 49a/11

q.-iptur (sehlingārılıq qılıptur) 109b/4

q.-iptur (tāqçeler qılıptur) 49a/12

q.-iptur (taqşır qılıptur) 83b/9

q.-iptur (tecil qılıptur) 89a/6

q.-ipturlar (ba'zını mārpiç ḥiyāra qılıpturlar) 47a/7

q.-ipturlar (iş qılıpturlar) 45b/9

q.-ipturlar (muḥāşara qılıpturlar) 52b/13

q.-ipturlar (raşad qılıpturlar) 46b/13

q.-ipturlar (taşvır qılıpturlar) 46a/1

q.-ipturlar (taşdın ferş qılıpturlar) 47a/9

q.-madı (bizge qılmadı) 82a/10

q.-madı (ḥükümet qılmadı) 24a/10

q.-madı (ihtilāf qılmadı) 44a/6

q.-madı (meded qılmadı) 59b/13

q.-madı (mürüvveti qılmadı) 10a/3

q.-madı (pervā hem qılmadı) 80b/1

q.-madı (ri'āyet qılmadı) 23a/1

q.-madı (saltanat qılmadı) 69a/13,
50a/12

q.-madı (şefaqt qılmadı) 23a/1

q.-madı (tama' qılmadı) 8a/8

q.-madı (taqat qılmadı) 102b/4

q.-madı (te'sīr qılmadı) 108b/5

q.-madılar (kömek ü meded qılmadılar)
94a/5

q.-madılar (taqşīr qılmadılar) 60a/3

q.-maduk (pervā qılmaduk) 92b/5

q.-mağannı (la'net qılmağannı) 58b/10

q.-mağay (taqşīr qılmağay) 99b/3

q.-mağığa (ḥaddi yétmes işlerni
qılmağığa) 36a/2

q.-mamaq (taqşīr qılmamaq) 109b/6

q.-mañ 111b/9

q.-maq (hücüm qılmaq) 30a/7

q.-maq (tahāret qılmaq) 36b/3

q.-maqñı (bī-dād qılmaqñı) 35a/5

q.-maqñı (zulm qılmaqñı) 35a/5

q.-maqqa (tālān qılmaqqa) 57a/7

q.-maqqa(tārāc qılmaqqa) 57a/7

q.-maqta (ḥidmet qılmaqta) 60a/3

q.-maqta édi (ri'āyet qılmaqta édi)
52a/9

q.-mas 60a/9, 97b/2, 100b/2

q.-mas édi (fāyide qılmas édi) 52b/2

q.-mas édi (pervā qılmas édi) 7a/11

q.-mas édi (sipāhīleri bile anca qılmas
édi) 36a/9

q.-mas édi (terk qılmas édi) 7a/7, 25b/6

q.-masalar 83a/5

q.-masañız 116a/3

q.-may (cihatlıq qılmay) 90b/14

q.-may (çāre qılmay) 63b/9

q.-may (endīşe qılmay) 60b/3

q.-may (fırşat qılmay) 119a/5

q.-may (haber qılmay) 12a/3

q.-may (haber qılmay) 80a/6

q.-may (ihtiyāṭ qılmay) 110a/5

q.-may (izhār qılmay) 37b/2

q.-may (meded qılmay) 94a/11

q.-may (mülāḥaṭa qılmay) 106a/7

q.-may (teklīf qılmay) 113b/1

q.-may (tevaqquf qılmay) 56a/4,
59a/11, 60b/3, 60b/6, 61a/1, 63a/11,
63b/8, 72b/5, 106b/8

q.-maydur (tebebbu' qılmaydur) 100a/1

q.-maydur édi (iş qılmaydur édi) 37a/6

q.-maydur édi (bég qılmaydur édi)
73b/6

q.-maydur édi (ḥidmet qılmaydur édi)
72a/2

q.-maydur édi (va'de qılmaydur édi)
51b/11

q.-maydur édük (ferāḡat qılmaydur
édük) 96a/1

q.-maydurlar (mülāqāt qılmaydurlar)
101b/12

q.-miş (mu'teber bég qılmış) 69a/14

q.-sa bol- (tercīḥ qılsa bolur) 3b/1

q.-salar ('uhde qılsalar) 16b/7

q.-salar (men' qılsalar) 91b/10

q.-sam (mülāzemet qılsam) 31b/11

q.-saq 93a/5

q.-sın (néçe taḥammül qılsın) 76b/5

q.-sun (né qılsun?) 41b/7

q.-sun (la'net qılsun) 58b/9

q.-ur (iẖtilāṭ qılur) 36a/8

q.-ur édi (istiẖfāf qılur édi) 26a/8

q.-ur (azāblar qılur édi) 79a/12

q.-ur (çehre qılur) 24a/3

q.-ur (dādḥ'āhlıq qılur) 24a/1

q.-ur (ḥikāyet qılur édi) 97a/10

q.-ur (ḥidmet qılur) 115b/14

q.-ur (istirāḡat qılur) 3a/7

q.-ur (köpraḡ bolup qılur) 119a/4

q.-ur (maāş qılur) 98b/1

q.-ur (muālaca qılur édi) 109a/1

q.-ur (mülāzemet qılur édi) 96a/10

q.-ur (müzāyaqa qılur) 21a/5

q.-ur (señtirāşlıq qılur) 49a/5

q.-ur (seyr qılur édim) 76a/5, 97a/14

q.-ur (sünnet qılur toyı) 6b/10

q.-ur (taħalluş qılur édi) 68b/8

q.-ur (takya qılur édim) 106b/8

q.-ur 60a/9

q.-ur édi (çehre qılur édi) 25b/14

q.-ur édi (da‘vāsını qılur édi) 15a/2

q.-ur édi (hidmet qılur édi) 15a/14,
28b/4, 29a/13

q.-ur édi (ihtiyār qılur édi) 7b/11

q.-ur édi (kitābet qılur édi) 21b/8

q.-ur édi (muşāyebe qılur édi) 14b/3

q.-ur édi (mülāzemet qılur édi) 10a/10,
29a/8

q.-ur édi (namāz qılur édi) 28b/13

q.-ur édi (nisbet qılurlar édi) 36a/11

q.-ur édi (perhīz qılur édi) 28b/14

q.-ur édi (qumār hem qılur édi) 7b/13

q.-ur édi (sāmān qılur édi) 21b/3

q.-ur édi (ser qılur édi) 21b/3

q.-ur édi (taħalluş qılur édi) 21a/9

q.-ur édi (tilāvet qılur édi) 7a/7

q.-ur édi (zerāfetler qılur édi) 14b/4

q.-ur édim (ihtiyāt qılur édim) 25a/14

q.-ur ékendür (muḥātab qılur ékendür)
29b/1

q.-ur érđi (perhīz qılur érđi) 14b/3

q.-urıǵa (pāyitaht qılurıǵa) 49a/7

q.-urlar (‘aṭā qılurlar) 5a/14

q.-urlar (ba‘zı nēmeler qılurlar) 3a/10

q.-urlar (duā qılurlar édi) 84b/2

q.-urlar (ǵavǵā qılurlar édi) 94a/2

q.-urlar (ḥisāb qılurlar édi) 97a/12

q.-urlar (mülāḥaza qılurlar) 36b/10

q.-urlar (qamçı destesi qılurlar) 5b/1

q.-urlar (qaşd qılurlar) 99b/12

q.-urlar (qoruk qılurlar) 48a/7

q.-urlar (quşlarga qafes qılurlar) 5b/1

q.-urlar (rivāyet qılurlar) 8a/3, 21a/2

q.-urlar (tīr-gez qılurlar) 5b/2

q.-urlar édi (‘ayb qılurlar édi) 26a/4

q.-urlar édi (hareketler qılurlar édi)
26a/10

q.-urlar édi (sūd u sevdā qılurlar édi)
40a/4

q.-urlar édi (tāma‘ qılurlar édi) 51b/8

qıldur- < ET *qıl-tUr-* (ED, 619b)
yaptırmak

q.-dı (pāre pāre qıldurdı) 39b/7

qılıç < ET *kılıç* (ED, 618a) kılıç

q. 7b/5, 14a/8, 31a/4, 31a/4, 31a/5,
31a/7, 31b/3, 33b/12, 38b/7, 42b/3,
65b/8, 89b/5, 91b/7, 92a/1, 97b/13,
97b/13, 103a/13, 106a/8, 106b/9,
107a/14, 107b/2, 107b/3, 107b/5,
112a/9, 113a/6, 113b/10

q.+dın 107a/12

q.+ı 65b/9

q.+ığa 88b/8, 103a/11

q.+mı 97b/12, 103a/1

q.+lar 100b/12

q.+nı 107b/1

q.+qa 103a/12

qılıl- < ET *qıl-(X)l-* (ED, 621b)
yapılmak

q.-dı (iktifā qılıldı) 50a/5

q.-dı (istid‘ā qılıldı) 54b/5

q.-dı (mūrāca‘at qılıldı) 32b/10, 60a/1

q.-dı 65a/6, 66a/12, 70b/8, 71b/3,
78b/9, 112a/3

q.-ıp 63b/14, 70a/7, 73a/13, 81a/10,
88b/10

q.-ur 67b/12

qılmaq *qıl+mAk* kılmak, yapmak

q. (né qılmaq) 112b/4

q. (qabal qılmaq) 94a/6

q. (yarağnı qılmaq) 77b/13

q. 116a/14

q.+qa (meşveret qılmaqqa édük)
111b/6

q.+qa (mülāqāt qılmaqqa) 101b/14

q.+qa (ta’yīn qılmaqqa) 111b/2

qılmaqlıq *qıl-mAk+lıq* kılmak
eylemi

q. 101b/9, 110b/2

q.+qa 75b/11

qımız < ET qımız (ED, 629b) kımız

q.+lar 100b/2

qını kenar, kıyı

q.+da 107b/2

qır- < ET kır - (ED, 643a) kesmek

q.-dılar 62b/10

q.-ğan 11b/12

qırğavul yabani tavuk, sülün

q. 71a/4, 71a/9

q.+ğa 71a/8

q.+ları 71a/9

qırıl- < ET *qır-(X)l-* (ED, 658b) telef
olmak

q.-dı 30b/8

qırq < ET kırk (ED, 651a) kırk

q. 31b/1, 40a/9, 45a/13, 61a/10,
67b/10, 71b/7, 73a/9, 75a/13, 83a/1,
83b/2, 85a/7, 86b/7, 87b/14, 97a/5

qırk miñ < kırk bin

q. 42b/9

qırq tört < kırk dört

q. 18a/9

qırq üç < kırk üç

q. 25b/2

qırqça kırk kadar

q. 84a/13

qısqaraq < ET *qısqaqısqarAk* (ED,
667a) dar görüşlü

q. 14a/3

qış < ET qış (ED, 670a) kış

q. 1b/9, 32b/9, 33a/1, 38a/11, 59a/4,
59b/5, 59b/9, 97b/6, 98a/2, 117b/9

q.+nıñ 33a/3

q.+ı 45b/3

qışlamaq *qış+lA-mAq* kışlamak, kışı
geçirmek

q. 70b/11, 71a/1, 96b/6

q.+dın 70b/9

qışlaq < ET kışla:ğ (ED, 672b) kışla,
kışın sığınılacak yer

q. 43b/8, 43b/14, 44a/2, 71a/2

q.+[qa] 43b/9

q.+ı 43b/12

q.+ta 71a/9, 71a/6, 71a/10, 71a/14,
71b/7, 71b/9, 38b/3

qışlıq < ET qış+lıg (ED, 672b) kışlık

q.+ta 87b/8

qız < ET kı:z (ED, 679b) kız

q. 8b/4, 9a/6, 9a/7, 9a/8, 10b/11,
11a/3, 11a/6, 11b/7, 12b/4, 20a/1,
20a/3, 20a/7, 20a/9, 20a/11,
20b/8, 26b/13, 27a/8, 27a/13, 27b/1,
27b/4, 27b/4, 27b/10, 27b/13, 27b/14,
28a/5, 28b/2, 35b/11, 57b/5, 86b/5,
97a/11

q.+dın 11b/14

q.+ı 9b/3, 9b/11, 10b/7, 10b/9, 11a/7,
11b/4, 11b/5, 12a/7, 12b/1, 12b/4,
18a/12, 19b/9, 20a/5, 20a/14, 27a/1,

27a/6, 27b/2, 27b/9, 28a/2, 28a/7,
29b/10

q.+ının 16a/8, 28a/13, 28b/2

q.+ını 24a/12, 35b/10, 69a/12, 75a/8

q.+ığa 20a/12, 38a/14

q.+ıdın 11b/8

q.+ların 11b/3

q.+lardın 8b/8

q.+nı 11a/7

qızıl < ET kızıl (ED, 683a) kızıl

q. 3a/9, 5a/14, 18a/14, 63b/3

qoba < ET kaba (ED, 580b) kaba,
şişman

q. 6b/14

qol < ET қо:l (ED, 614b) el, taraf

q. 24a/7, 89b/6, 89b/11, 94a/7, 94a/8,
112b/13

q.+da 34a/9, 56a/5

q.+ı 103a/3, 107a/11

q.+um 107a/10

q.+umdın 83b/11, 83b/11

qol- < ET qol- (ED, 616b) istemek,
rica etmek

q.-ğusıdur 87b/7, 114a/8

qolda- himaye etmek

q. 81b/13

q.-p 108b/9

qoltuğ koltuk

q.+umğa 113a/2

qon- < ET qon- (ED, 632a) geceleme,
durmak

q.-up 34b/13, 73b/11, 77b/2, 81b/4

qonqar < ET qonjur (ED, 639b) koyu
kestane rengi

q. 18a/13

qop- < ET qop- (ED, 580a) kalkmak

q.-ar 98a/5

q.-arıp 67a/5

q.-ğanda 80a/11

q.-may 80a/10

q.-qaç 106b/9, 111a/1

q.-qandın 18b/7

q.-tı 27b/4, 64b/4, 80a/11, 83b/12

q.-tılar 32a/1, 83b/10, 110b/13

q.-tum 118b/1

q.-uñ 106b/7

q.-up 34a/8, 35b/12, 43b/8, 69b/4,
95b/5, 103a/5, 108b/12, 110a/7,
112a/10

qopar- < ET *qop-(X)r-* (ED, 586a)
kalkmak, inşa etmek

q. 38b/8

q.-ıp 31a/3, 34b/8

q.-ıpturlar 47a/5

q.-ğan 36b/6

q.-maq 34b/10

qopuz < ET qopuz (ED, 588a) kopuz

q.+nı 22a/9

qor[q]- < ET qorq- (ED, 651b)
korkmak

q.-may 41b/10

q.-maq 54a/7

q.-sa 94b/6

qorqaqlıq < *qorqaq+IXk* korkaklık

q.+qa 35a/9

qorqunç < ET *korq-ınç/ korq-unç* (ED, 654b) korkunç olan şey

q.+ı 88a/10

q.+ıdın 24a/3, 29b/7, 52a/6, 85b/10, 104a/3

q.+tın 52a/14

qorın < ET *qorın* (ED, 661b) kuşak, kemer

q.+ı 102b/10

qoruğ < sahra, yaban → *qoruq*

q.+nın 107b/14

q.+ıda 82b/14

qoruq < sahra, yaban → *qoruğ*

q. 114a/8

qoş- < ET *qoş-* (ED, 670b) katmak

q.-ğandın 72b/13

q.-qaylar 103b/9

q.-sak 117b/5

q.-tılar 52a/5, 103b/13

q.-up 76b/11, 109a/11, 110a/4, 61a/14, 23a/9, 42b/1, 57a/6, 58b/12

q.-uptur 72a/12

qoşla- beraberine almak

q.-p 114b/4

qoşmaq *qoş+mAk* koşmak

q.+nı 73a/2

qoşul < ET *qoş-ul-* (ED, 673a) katılmak

q.-alıñ 119b/10

q.-dı 72a/4

q.-dılar 27b/8, 63a/10, 101b/6

q.-ğan 65a/10

q.-masun 73b/11

q.-up 11a/9, 28b/6, 30a/1

q.-ur 88b/13, 89a/1

qoşuq < ET *qoşuğ* (ED, 671b) koşma

q.+larnı 13b/7

qoşun ordu, alay

q.+ıñız 119b/3

qota < Moğ. Uç

q.+sıdın 100a/12

qoy < ET ko:ñ (ED, 631a) koyun

q. 32a/13, 42b/9, 57a/10

q.+ları 32a/9

q.+mı 52b/10

q.+umızını 64a/8

qoy- < ET qo:d- (ED, 595b) bırakmak,
koymak

q.-a (qoya bérðiler) 62b/4

q.-a (qoya kırıştı) 89b/12

q.-a (qoya kırıştılar) 90a/4

q.-a bér- 7a/2, 34a/2

q.-alıñ 117a/10

q.-ar 66b/10, 82b/5, 109a/2, 37a/12

q.-ar édi 18b/2

q.-arlar 105b/2, 105b/8, 25a/10

q.-dı 42a/6, 75a/1

q.-dılar 51a/12, 104b/12

q.-duk 64a/4, 83a/2, 91a/12, 105a/4,
117a/4, 117a/11

q.-ğan 19b/2, 20a/13, 100b/6,
110b/14, 111b/7

q.-ğaylar 37a/7, 74a/12

q.-madı 109a/3

q.-madılar 61b/13

q.-maduk 111a/11

q.-mağaylar 17a/6

q.-maqqa 30b/5

q.-mas 21a/5, 65a/14

q.-maslar 110a/12

q.-sa 37a/12

q.-up 61a/5, 63a/3, 66b/14, 72a/3,
72b/5, 73a/12, 78b/7, 81b/13, 83a/4,
84a/4, 84a/6, 88b/11, 89b/13, 90a/7,
92b/13, 96b/7, 99b/2, 103b/10,
104b/13, 105a/7, 106b/13, 110a/6,
112a/6, 114a/8, 118b/4, 16a/11,
16a/13, 20a/4, 22a/12, 23b/2, 25b/10,
32b/4, 34b/3, 38a/4, 38a/14, 42a/4,
43b/11, 56a/5, 56a/6, 59a/9, 59b/14

q.-uptur 47a/11

qoyı < ET qodı (ED, 596a) aşağı

q. 46a/5, 62b/5

q.+dın 41b/1

q.+ğı 81b/12, 92a/6, 98a/4, 99a/4

qoyıraq < *qoyı+rAk* daha aşağı

q. 83a/10, 99a/4, 100a/12, 107b/10

qoymaq *qoy-mAq* koymak

q.-maq 111a/10

qoymaqlıq *qoy-mAq+lıq* koyma,
bırakma eylemi

q. 114b/6

qoyuğ < ET *qoyug/qoduk* (ED, 676b)
koyu

q.+a 67a/4

qoyul- < ET *qoy-ul-* (ED, 677a)
koyulmak

q.-dı 20a/13, 24b/9, 63b/13, 106a/1

q.-ğusıdur 16b/6

q.-up 10b/10, 52b/7, 72a/5, 77b/5

qoyun < ET qoyun (ED, 678a) koyun

q.+ğa 116b/12, 119b/11

q.+nı 97a/5

quçuş- < ET quçuş- (ED, 593a)
kuçaklaşmak

q.-up 103a/5

qul < ET qul (ED, 615a) köle, esir

q. 37b/10, 43b/4

qulaq < ET qulqak (ED, 621a) kulak

q. 74a/8, 95a/8, 115b/8

q.+ımğa 111b/8

q.+ları 72b/4

q.+qa 54b/14

qulluğ < ET *qul+IUk* qulluğ (ED,
620b) kulluk

q.+ığa 39b/2

q.+umuznı 104a/7

qulluq < ET *qul+IUk* qulluq (ED,
620b) kulluk

q. 60b/1, 62b/12, 82b/7

q.+nı 31b/3

qulluqçı *qul+IUk+çI* hizmetkar

q. 93a/6

qum < ET kum (ED, 625b) kum

q.+ğa 2a/4

qur < ET qur (ED, 642a) kuşak,
kemer

q. 102b/11

qur- < ET kūr- (ED, 643a) kurmak

q.-up 34b/5

qurğan hisar, kale

q. 61a/9, 62a/1, 62a/5, 63a/7, 66b/14,
67a/2, 67a/8, 91a/12, 92a/11, 94a/7,
94b/10, 101a/10, 104b/1, 105b/10,
106b/1, 106b/1, 109b/7, 110a/11,
112b/3

q.+da 85b/3, 85b/11, 91a/6, 91a/8,
106a/12, 110b/9, 111b/11, 113a/10

q.+dağı 111a/1

q.+daqılar 66b/11

q.+dın 67a/4, 67a/8, 91b/3, 94b/9

q.+ğa 62b/4, 67a/7, 95a/1, 104b/6,
110a/5

q.+ı 62a/9, 82a/13, 104a/6, 109b/13

q.+ıda 66b/13, 67a/8, 73a/10, 82a/12,
83a/11, 96a/10, 105b/13, 112b/2

q.+ıdın 83b/13

q.+ığa 62a/11, 73b/12, 82b/8, 83b/13,
86a/13, 104a/2, 110a/1, 110b/9

q.+ını 63a/6, 63b/9, 74a/3, 77b/4,
77b/10, 81b/10, 82b/3, 83a/4, 109b/14

q.+ının 61a/6, 82b/12, 91a/5, 110a/11

q.+lar 61b/4, 86a/5, 86a/7

q.+larda 81b/12, 110b/14

q.+lardın 86a/6, 104a/9

q.+largā 111a/13

q.+ları 86a/12

q.+larıda 81b/10

q.+larıdın 66b/13, 109b/13

q.+larını 86a/8, 108b/2

q.+larını 86a/10

q.+nı 63b/4, 67a/1, 78b/6, 85b/12,
91a/5, 91a/11, 93b/12, 106a/13

q.+nıñ 67a/11, 83a/9, 91b/6, 93b/12,
94a/9, 110a/12

quruğ < ET qurı (ED, 645a) kuru,
susuz

q. 93b/10

qurut- < ET k̄urit- (ED, 649a)
kurutmak

q.-urlar 3b/2

q.-up 48b/14

quş < ET kuş (ED, 670b) kuş

q. 19a/3, 21b/9, 108a/1, 71a/8

q.+ı 2a/14, 3b/2, 5a/6, 22b/11

q.+largā 5b/1

q.+mı 21b/10

q.+qa 22b/11, 24b/14, 25b/11

q.+qına 49b/6

quşçı < ET *kuş+çı* (ED, 671a) kuşçu

q. 15a/2, 19a/3, 19a/4

quşçılığ < *quş+çı+IXg* kuşçuluk

q.+mı 40a/2

quşlağ < ET kuşla:ğ (ED, 672b)
avlanacak kuşları çok yer

q.+ı 4a/10

qutlıq < ET *kut+IUk* qutluğ (ED, 601a) kutlu, mesut

q. 93b/1

qutul- < ET k̄urtul- (ED, 650a)
kurtulmak

q.-dı 7a/14, 113a/8

q.-madı 80b/4

q.-salar 64a/11

quy- < ET kuğ- (ED, 596a) dökmek

q.-arlar 3a/8

S/ Ş/ Ş

saç- < ET saç- (ED, 794b) saçmak,
serpmek

s.-adurlar 100b/2

saçar- < ET saçra- (ED, 798a)
sıçramak

s.-ar érđi 14a/1

s.-p 114b/8

sağdağ okluk →sağdağ

s.+ımda 115a/9

s.ğdaq okluk →sağdağ

s. 107a/12

s.+mı 106b/9

s.+qa 107a/5, 107a/6

s.ğın- < ET **sakın-** (ED, 812b)

özlemek, arzulamak

s.-dılar 51a/11

s.ğrılıq sırtlık, arkalık

s. 103a/9

sahla- < ET **sakla-** (ED, 810a)

korumak; tutmak

s. almay 39a/11

s.-dı 30a/3

s.-ğan 109b/12

s.-ğanı 39b/4

s.-ğaylar 67b/4

s.-maq 35a/6

s.-maqlıgını 26a/3

s.-maslıgını 26a/4

s.-may 40a/6

s.-p 63b/4, 98b/1, 98b/12, 118a/7,
7b/1, 9a/11, 21a/14, 58b/1

s.-r 13b/10, 14b/10, 22a/1, 29b/2

s.-r édi 25b/13

s.-rlar 32a/9

s.-sa 5b/8

s.-y alma- 37a/2

sal- < ET **sal-** (ED, 824b) inşa etmek;
gündeme getirmek

s. 103b/14, 118b/2

s.-a (sala kirıştiler) 74a/5

s.-adurğan 31a/3

s.-adurlar 100b/4

s.-alıñ 105a/10

s.-dı 4b/14, 17b/3, 29a/12, 34a/13,
38a/4, 92a/1, 95a/7

s.-dılar 47b/5, 93b/14

s.-dım 2b/13, 101b/7, 109a/6

s.-duk 71a/2, 101a/5, 105a/10

s.-ğan 30b/6, 31b/13, 31b/14, 34a/13,
37a/9, 56b/12, 92b/13

s.-ğandur 107b/5

s.-ğaylar 31a/14

s.-ğuça 107a/6

s.-ıñ 97b/4

s.-ıp 8b/12, 17b/5, 17b/8, 17b/11,
32b/12, 34a/14, 35a/6, 35b/8, 3b/2,
41a/1, 54b/14, 58b/3, 67a/1, 68a/9,
69b/12, 71a/8, 71a/8, 86a/6, 88b/11,
89a/7, 94a/2, 100b/5, 100b/14,
104b/13, 111a/5, 116a/4, 116b/12

s.-iptur 2b/11, 45b/6, 45b/8, 45b/12,
46a/3, 46a/8, 46a/13, 46b/1, 47a/2,
47a/10, 47b/1, 47b/8

s.-ipturlar 46b/2

s.-madı 34b/11

s.-madılar 34b/9

s.-maduq 109b/7

s.-maq 34a/11, 34b/10, 43b/8

s.-may 74a/8, 115b/8

s.-mışlar 83b/7

s.-sak 110b/6

s.-ur 95a/8

s.-ur édi 21b/10

s.-ur érđi 19a/4

saldur- < ET *sal-tUr-* (ED, 825b) inşa
ettirmek, yaptırmak

s.-uptur 45b/14

salğuçı salan, gönderici

s. 83b/9

salıl- < *sal-(X)l* yapılmak

s.-dı 67b/1

s.-ıp 31a/10, 110a/6

saman saman

s. 78b/2

samar eyer, semer

s. 87b/3

sanç- < ET *sanç-* (ED, 835b) vurmak

s.-ıp 115a/12

s.-qaç 38b/8

s.-tım 113a/7

sañ buz, suyun üstündeki buz
parçaları

s. 85b/14, 114a/4

sanaglıq saygılı

s. 87b/14

sangtu taş yığını

s.+da 115a/8, 115a/10

saqal < ET saqa:l (ED, 808b) sakal

s.+ı 18a/14, 18a/14

saqallıq < *saqal+lıq* sakallı

s. 6b/14, 18a/13, 25b/5, 97a/13

saqdaq ok torbası

s.+lar 103a/9

sarı < ET sarı (ED, 844b) yön, taraf

s. 2a/2, 2a/3, 4b/10, 9b/12, 10a/5,
15b/14, 16a/2, 24b/1, 25a/1, 25a/3,
32a/3, 32b/10, 33a/5, 33a/12, 33b/4,
33b/9, 34a/13, 35b/12, 3b/9, 44a/5,
47a/2, 47a/9, 48a/9, 54b/4, 56b/13,
58b/12, 61b/9, 63a/8, 63b/2, 66b/2,
66b/8, 67a/2, 69b/10, 74b/3, 75b/8,
77b/11, 79b/8, 79b/10, 80b/12, 81a/4,
81b/13, 83b/8, 84b/7, 86a/11, 87a/5,
89a/5, 89b/3, 89b/4, 89b/6, 89b/11,
90a/10, 90b/12, 91a/2, 91b/11, 96a/8,

102b/12, 102b/13, 102b/14, 103b/10,
104b/10, 106a/4, 106a/7, 106b/10,
107a/10, 107a/11, 107b/9, 109b/8,
110b/6, 111b/12, 112b/6, 112b/8,
112b/13, 113a/6, 115b/5, 116b/6,
117a/8, 117b/2, 118a/2, 118a/2,
118b/10, 119b/5

s. bol- 9b/12, 37b/8

s.+dın 65b/5, 65b/6, 72b/9, 107a/9

s.+dur 13a/8, 48b/2, 49b/5

s.+ğa 63a/2, 63b/14, 66a/7, 66b/6,
77b/13, 90a/14, 90b/11, 100b/2,
101b/5, 117a/1, 4a/2

sarığ < ET sarığ (ED, 848a) sarı

s. 56a/8

sarıraq < *sarı+rAk* daha sarı

s. 100b/8

sat- < ET sa:t- (ED, 798b) satmak

s.-maq 2a/8

savug < ET soğı-(O)q (ED, 808a)
soğuk → savuq

s.+ıda 72a/14

savuş < ET soğı-(O)k (ED, 808)a
soğuk

s. 15a/3, 43b/5, 72b/2, 72b/3, 98a/5,
98a/6, 117b/9

s.+nın 98a/6

s.+ta 43b/7

s.+tur 45b/4

savuşluğ < *savuş*+*lXğ* soğukluk

s.+ı 98a/9

savut- < ET soğı:t- (ED, 806b)
soğutmak

s.-up 60b/7

say < ET sa:y (ED, 858a) dere

s. 5a/11, 67a/2, 67a/6, 116a/9

s.+dın 67a/3

s.+ğa 67a/6

s.+ıga 116b/1

s.+ılarda 84b/4

sekkiz < ET sekkiz (ED, 823b) sekiz

s. 9a/8, 46b/10, 47a/12, 48a/5, 56a/1,
68a/11 85a/14, 89a/4, 89a/5, 92b/11,
107b/4, 114a/5, 114a/13

s.+ide 66b/1

sekkizinçi < ET sekkizinç (ED, 823b)
sekizinci

s. 114a/6

sekkiz yüz < sekiz yüz

s. 55a/7

s.+çe 56a/3

sekkiz yüz altmış < sekiz yüz altmış

s.+da 6b/4

sekkiz yüz éllig beş < sekiz yüz elli beş

s.+de 18a/10

sekkiz yüz éllig yéti < sekiz yüz elli
yedi

s.+de 25b/2

sekkiz yüz toqsan toquz < sekiz yüz
doksan dokuz

s.+da 1b/1, 18a/8

seksen < ET seksö:n (ED, 823a)

seksen

s. 57b/1, 62b/14, 67b/3, 68a/12, 82a/2,
84a/3

seksençe seksen kadar

s. 110a/6

semiz < ET semiz (ED, 830b) şişman,
besili

s. 2b/1, 5a/8, 71a/9, 95b/11

ségri- < ET sékri- (ED, 822a) atlamak

s.-gendür 8a/3

sén < ET sen (ED, 831b) sen

s. 21a/5, 76a/12, 99a/12, 99a/13,
117b/3

s.+iñ 24a/1

séni *sén+i* seni

s. 99a/13, 115a/2

séniñ *sén+iñ* senin

s. 118a/8

sév- < ET sev- (ED, 784b) sevmek

s.-er édi 28a/2

sévgülüg < ET seviglik (ED, 788a)

sevimli

s. 12b/8, 20b/3

sevün- < sevin- (ED, 90) sevinmek

s.-mes 100a/5

sıgın- < ET sığın- (ED, 813b)

sığınmak

s.-ıp 99b/3, 104b/14, 106a/12

sın- < ET sın- (ED, 833b) kırılmak,
bozulmak

s.-ıp 109a/4

sınuğ < ET sı:nuğ (ED, 837b) kırık

s.+ıça 40a/7

siñ(i)l < ET siñi:l (ED, 839a) küçük
kız kardeş

s. 96a/13

s.+leri 96b/2, 102a/11

s.+i 27a/6

siñli < ET siñil (ED, 839a) küçük kız
kardeş

s.+isi 21b/12

siz < ET si:z (ED, 860a) Siz

s. 108b/9, 114b/4, 114b/4, 115a/4,
115a/5, 116a/5, 116b/2

s.+din 119a/13

s.+ge 108a/14, 118a/7, 118b/7

s.+ler 118b/12, 119a/12

s.+lerge 116a/1

s.+lerni 115b/14

s.+ni 115b/12, 116a/4, 118a/9, 119a/1,
119a/2, 119b/8

s.+ni 118a/11, 118b/10, 119b/9

sol < ET so:l (ED, 824a) sol

s. 49a/9, 56a/5, 83b/11, 102b/12,
103a/3

son < ET son (ED, 832b) sonra

s. 7a/2, 9a/10, 10a/8, 11a/10, 12a/3,
12a/4, 12a/9, 12a/12, 12b/5, 14a/2,
14a/4, 14b/6, 14b/8, 15a/11, 16a/14,
18a/1, 18a/6, 18b/7, 19a/4, 19b/6,
19b/14, 20a/6, 20a/8, 20a/8, 20b/9,
21a/8, 23a/7, 24b/2, 25a/6, 26b/7,
26b/12, 27b/12, 28a/4, 28b/5, 28b/12,
30a/11, 31a/13, 32a/2, 32a/3, 32a/14,

32b/8, 32b/10, 32b/11, 36b/10, 36b/13,
37b/2, 37b/5, 38a/11, 39a/10, 40a/12,
42a/4, 42a/7, 42b/6, 43a/2, 44a/6,
47a/14, 49b/4, 50a/6, 50b/6, 50b/7,
50b/8, 51b/8, 53a/9, 53a/10, 53b/13,
54a/10, 56a/2, 57a/2, 57a/4, 58b/10,
59a/12, 61a/7, 61a/9, 61a/12, 61b/5,
61b/9, 65b/12, 69a/7, 69a/9, 69b/1,
70b/8, 74a/3, 74a/12, 74b/8, 74b/11,
79b/3, 79b/7, 79b/12, 80a/2, 80a/8,
80b/5, 80b/10, 83a/6, 83a/7, 83b/13,
84a/1, 84b/2, 84b/11, 86a/4, 86b/8,
87a/6, 91b/2, 94a/1, 96a/3, 96a/7,
96b/7, 97b/14, 99a/1, 100a/7, 100b/5,
101a/3, 103a/7, 103b/4, 104a/8,
105b/9, 108a/2, 108a/9, 108a/10,
108a/11, 109a/9, 110b/1

s.+gı 35b/2, 50b/12

s.+ıça 26b/4, 29a/11

s.+ımızça 113b/13

sonğı sonra, sonraki

s. 65a/5

sonğınça ardınca

s. 73a/7

sonıa ardınca

s. 107b/13

sonra < sonra

s. 6b/11, 7b/2, 9a/1, 9a/5, 10b/11, 11a/5, 11a/11, 12b/2, 13a/3, 13a/11, 13a/12, 14a/14, 15b/7, 19b/7, 20a/2, 20a/3, 20a/4, 21a/13, 22b/7, 27a/14, 2a/9, 30a/4, 39b/7, 42b/5, 43b/3, 4b/9, 50b/2, 50b/5, 51a/13, 52b/8, 65a/4, 68b/4, 70a/10, 86b/2, 87a/4, 90a/12, 100a/6, 107b/4, 109b/6, 115a/11, 116b/3, 119b/12

s.+lar 7b/9, 7b/11, 12b/8, 13b/2, 15a/5, 25b/11, 28b/7, 30b/12, 34a/3, 35a/6, 38a/10, 73b/5, 75a/12

sor < ET so:r- (ED, 843b) sormak, incelemek

s.-ar 49a/10

s.-dı 37a/5

s.-duk 117b/3

s.-dum 96a/12

s.-up 117a/13, 63a/13

s.-uptur 103b/3

sorul- *sor-(X)l-* sorulmak, ğrenilmek

s.-ğusıdur 87b/7

sorun < soran, müracaat eden

s. 49a/11

soruş- < ET *sor-(X)ş-* (ED, 855a) konuşmak, birine bir şey sormak

s.-up 38a/8

soy- < ET soy- (ED, 858b) soymak

s.-up 48b/14

söle- < ET sü:le- (ED, 825a) söylemek

s.-rni 102a/5

söz < ET sö:z (ED, 860b) söz

s. 16a/11, 16b/3, 35a/2, 37a/5, 43b/6, 52a/1, 59a/14, 63a/4, 65a/8, 75b/14, 78b/13, 83a/14, 91a/10, 115b/6, 115b/7

s.+de 119b/6

s.+din 53b/9

s.+i 30b/1, 80b/14, 108b/5, 112b/7

s.+ige 74a/8, 80b/7, 88b/8, 95a/8, 106a/14, 115b/7

s.+ini 26a/10, 38a/3, 74a/5, 95a/7

s.+ler 53a/8, 55a/3, 56b/10, 80a/11,
108a/11, 112b/8, 117a/13

s.+lerge 16b/9

s.+leri 39b/1, 63a/7

s.+leridin 109a/8, 115b/4

s.+lerini 54b/14

s.+lerni 41a/10, 41a/11, 41a/11,
53b/12, 102a/3

s.+ni 24b/8, 38a/4, 61a/5, 64a/3,
70b/9, 74b/1, 83a/1, 91a/11, 101b/7,
102a/6, 103b/10, 111b/7, 116b/4,
117a/4, 118b/12, 119a/3

s.+niŋ 118b/13

s.+ün 16b/8

sözle- < ET *sö:z+IE:-* (ED, 863a)
söylemek

s.-rsiz 118b/13

sözleş- < ET *sö:z+IE-ş-* (ED, 864a)
sözleşmek

s.-e (sözleşe Aħsiğa kélür) 78a/14

s.-egeyler 104b/6

s.-ip 59a/3, 72a/8, 83a/1, 96b/5,
118a/4

s.-sek 104b/3

sözleşil- *söz+IE-ş-(X)l-* sözleşilmek

s.-di 78b/11

sözlüg < söz+lXg sözlü

s. 15a/3

su < ET su:v (ED, 783a) su

s. 2a/11, 33a/3, 33a/5, 33a/8, 33a/13,
34b/3, 39b/9, 3a/8, 45a/9, 45a/13,
45b/2, 48a/11, 48a/12, 53a/5, 53b/7,
64b/7, 70b/14, 72a/9, 114a/7, 117a/14,
118b/3

s.+dın 44a/12, 45a/10, 62a/5, 62b/3,
90a/13, 90a/14, 98a/10, 101a/4

s.+ğa 17a/1, 18a/8, 44a/12, 67a/5,
90a/11, 93b/11, 98a/9, 98a/9, 116a/12

s.+ları 3a/3, 3b/6

s.+nı 46a/2, 48a/1, 114a/8

s.+nıŋ 48a/5, 98a/8, 98a/9

s.+yı 5a/9, 5a/10, 8a/6, 8b/1, 16b/14,
2b/8, 45a/10, 45a/11, 47b/10, 47b/14,
48a/5, 4a/7, 50a/2, 94a/9, 114a/4

s.+yıda 19b/3, 98a/7

s.+yığa 1b/9, 116a/10

s.+yını 83a/11, 98a/2, 98a/10, 103b/9,
116b/6, 8a/7

s.+yınıñ 4b/7, 6a/12, 17a/2, 17a/9,
19a/14, 2a/5, 35a/14, 38a/7, 46a/2,
104a/9

s.+yunıñ 82b/1, 82b/2

suğur- < ET suğur- (ED, 816a)
ayırmaq, sıyırmak

s.-ğuça 107b/2

suğuruş- *suğur-Uş-* ayrılmak,
ayrışmak

s.-tılar 100b/12

süder hizmetçi

s.+i 76b/7

sünek < ET süñük (ED, 838b) kemik

s. 18b/8, 109a/5, 109a/6

s.+ni 65b/9

s.+lerni 109a/5

süren hücum, saldırı

s. 68a/1, 84b/8, 88b/11, 93b/14, 94a/2,
100b/4, 100b/5, 104b/8, 104b/13,
105b/7

sür- < ET sür- (ED, 844b) sürmek

s.-e (süre süre) 75a/14

s.-üp 66a/13, 71a/13

süt < ET sü:t (ED, 798b) süt

s. 113a/10

Ş

şatu < ET şatu (ED, 867a) merdiven

ş. 56a/6, 59a/9, 66b/10, 82b/5, 83a/4,
84a/4, 84a/6, 92b/9, 110a/6

ş.+lar 92b/11

ş.+larnı 93a/1

ş.+nıñ 92b/10

şışla- şişe saplamak

ş.-p 95b/8

şunqar Şahin

ş. 96b/1

T

tağ < ET ta:ğ (ED, 463a) dağ

t. 1b/7, 1b/8, 2b/10, 3a/5, 4a/8, 4a/13,
8a/2, 23a/7, 35a/12, 40b/12, 42a/1,
42b/6, 49a/4, 49b/14, 59a/8, 61a/14,
61b/4, 62a/2, 97b/2, 104a/5, 105b/9,
109b/7, 115a/7, 115a/9, 115b/5

t.+da 3a/9, 4a/9, 4a/9, 57a/11

t.+dın 49a/5, 97a/3, 99b/4

t.+ı 3a/4

t.+ıdın 82b/4

t.+ığaça 26b/11, 28b/9

t.+ının 26b/10

t.+larda 5a/13, 5b/6, 32a/8, 32a/9

t.+lardadır 5b/3

t.+ları 1b/4, 32a/10

t.+larıda 5a/13, 5b/4

t.+larığa 62a/1

t.+larının 81b/8

t.+larını 97a/14

t.+ların 7a/13

t.+nın 2b/11, 2b/12, 3a/4, 50a/1, 97a/3

t.+qa 99b/4, 105b/11, 115a/11,
115a/12, 115b/2

tağayı < ET tağa:y (ED, 474a) dayı

t. 91a/3

t.+si 21b/7

t.+lerim 16a/3

t.+m 6a/8, 31a/8

t.+nın 93a/4

t.+sı 98b/9

tala- < ET tala- (ED, 492a) yağma
etmek

t.-ğan 64a/3, 64a/5

t.-p 29b/8, 57a/11, 79a/10, 111a/2

talat- *tala-t-* yağma ettirmek

t.-ip 74b/12

talatıl- *tala-t-ıl-* yağma ettirilmek

t.-masa 64a/9

tam < ET ta:m (ED, 502b) dam

t. 117b/12, 118a/1

t.+ığa 113a/7

t.+dın 118a/2

t.+ını 91a/14

tamız- < ET tamız- (ED, 510a)
damlatmak

t.-adurlar 53b/7

t.-urlar érdi 53a/5

tañ < ET tañ (ED, 511a) seher, tan
vakti

t. 34b/8, 60b/5, 60b/8, 81b/4, 81b/7,
83a/10, 84b/8, 84b/10, 92b/2, 95a/14,
95b/4, 106b/6, 109b/6, 111a/11,
116b/4, 116b/11

t.+dın 95b/9, 109a/14

t.+dın 60b/9

tanı- < ET tanu- (ED, 516a) tanımak

t.-dım 117a/12

t.-ğan 64a/10, 64a/13

t.-man 73b/5

t.-maydur 103b/3

t.-p 84b/2, 117b/5

t.-ptur 103b/4

t.-y 117b/5

tañla < tan+IA yarın

t. 43b/7, 72b/14, 77b/8, 106a/13

t.+ğaça 73a/5

t.+sı 34b/9, 36b/11, 39a/12, 40a/6

t.+sığa 56a/10, 67b/2, 70b/4, 74b/1,
81b/1, 91a/9, 100b/13, 101a/6

t.+si 65a/11, 66b/7, 98a/10, 98b/7,
102b/9

tanı- < ET tanu- (ED, 516a) tanımak

t.-dılar 9a/5

t.-ğu 43a/13

t.-madılar 9a/5

tap- < ET tap- (ED, 435a) bulmak,
elde etmek

t.-a (tapa almaslar) 104b/2, 104a/4

t.-a (tapa almay) 80a/10, 81a/9

t.-a almay (tapa almay) 4b/6

t.-argı 119a/5

t.-arlar 65a/14

t.-ip 7a/14, 10a/12, 16a/7, 17a/3,
24b/14, 25a/7, 25a/9, 32b/3, 33b/10,
39a/6, 39a/8, 44a/11, 54a/5, 55b/11,
62b/2, 72b/7, 77b/9, 80a/9, 84a/9,
85a/2, 86a/13, 90b/13, 117b/9,
118a/12, 119b/11

t.-ip édiler (şikest tapıp édiler) 17a/2

t.-iptur 2b/4, 119b/9

t.-ipturlar 98b/12

t.-madı 117a/10

t.-madım 100a/3, 101a/2

t.-mağan 44b/7

t.-mağandın 102a/7

t.-mağığa 22a/5

t.-mas 116a/1

t.-mas édi (qarār tapmas édi) 16b/9

t.-may 33b/3, 56a/12, 73a/7, 73a/8,
77b/11

t.-maydur 117a/3

t.-qan 97a/7

t.-qanda 22b/1, 28a/11

t.-qandın 74a/13

t.-qay (şikest tapqay) 41b/11

t.-qay (dest tapqay) 41b/12

t.-qay 119b/6

t.-qusıdır 16b/7

t.-tı (qarār taptı) 18a/3, 25a/4, 43b/6,
60b/14

t.-tı (ri‘āyet taptı) 21a/14

t.-tı (şikest taptı) 5b/10, 8b/2, 37b/8

t.-tı 65a/9, 72a/7, 103b/9

t.-tılar 17a/5, 34a/14, 79a/4

t.-tıñız 119a/12

t.-tuk 95b/13, 95b/14, 119b/8

tapıl- < ET *tap-(X)l-* (ED, 439b)
bulunmak

t.-dı 66b/5, 81b/9, 99a/1, 100b/12

t.-ur 3b/3, 4a/9, 4a/11, 5a/8, 40b/11

tapşur- < ET *tapşur-* (ED, 447a) teslim
etmek

t.-dı 7b/3, 31b/4, 31b/8, 42a/5, 63b/9

t.-dılar 17b/2, 104a/3

t.-ğularıdur 16a/1	63b/3, 69a/1, 77a/12, 96b/4, 99b/10, 102a/5, 106a/13
t.-up 112a/2, 13b/2, 13b/3, 60b/1	
tar < ET ta:r (ED, 528a) dar	t.-mağığa 29b/3
t. 7a/1, 8a/3, 14a/2, 15b/10, 29b/11, 48a/13	t.-maqda 60a/3
tarqa- < Moğ. dağılmak, ayrılmak; perişan olmak	t.-maqlardın 17a/6
t.-dı 101a/12	t.-may 62b/4
t.-p 77b/13, 106a/6	t.-mış 66b/6
t.-ğan 72a/7	t.-qan 119a/6, 51a/7
tarqaş < Moğ. ayrılmak, dağılmak, saçılmak	t.-qanda 14b/7, 103a/6
t.-ıp 93a/7	t.-qaylar 37a/9
tart dağınık, perişan	t.-qunça 43b/8
t. 112a/1	t.-tı 5b/10, 31b/2, 33b/4, 41a/3, 42a/8, 42b/7, 44a/5, 44a/8, 44a/9, 56b/13, 63a/8, 94b/7, 99b/9, 112a/11, 112a/13, 114b/14
tart- < ET tart- (ED, 534b) çekmek	t.-tılar 6a/14, 17b/4, 17b/13, 33b/9, 37a/14, 41a/14, 51a/10, 103b/5
t.-ar 52a/1, 69a/10	t.-tuk 90a/10
t.-asız 94b/6	tartıl- < <i>tart-(X)l-</i> çekilmek
t.-ıp 7a/1, 10a/14, 23b/14, 30b/2, 33a/1, 35a/7, 37b/5, 38b/12, 52a/7, 54b/5, 56a/14, 57b/5, 57b/10, 58a/1,	t.-dı 17b/14, 101a/11, 75a/7

tartıq < tartıg (ED,535b) hediye,
armağan

t. 103a/6

tartış- < ET tardış (ED, 537a) tartışma

t. 59b/10

t.- tuk 95b/3

taş < ET taş (ED, 557b) dış

t. 2a/12, 24b/13, 46a/7, 62a/9, 62a/11,
67a/10, 67a/14, 67a/14, 84b/4, 97b/2,
110b/9, 111b/11, 113a/10

t.+dın 115b/9

t.+ıda 31a/2

t.+ıda 99a/6

t.+ıdadur 44b/9

t.+ıdın 88b/10

t.+qı 34b/3

taş < ET taş (ED, 557a) taş

t. 3a/9, 3b/10, 34a/11, 34b/6, 34b/10,
47a/11

t.+dur 3a/10

t.+nı 47a/12

t.+dın 47a/4, 47a/6, 47a/8

t.+larnı 49a/5

t.+lardın 46a/13

t.+lar 67a/7, 67a/9

t.+larıdın 67a/6

t.+qa 99a/10, 115b/9

taşğarıraq < daha dışarı

t.+dın 4b/14

taşla- < ET taşla- (ED, 564b) atmak,
fırlatmak

t.-duk 90a/14

t.-p 94b/10, 95a/3, 109b/9, 115a/2,
119a/8, 36b/9

taşqarı < ET taşğaru (ED, 563) dışarı,
harici

t. 3a/6, 31b/13, 35b/14, 36b/7, 43b/7,
56b/12, 66a/4, 106a/3, 110a/12,
118b/14

t.+dın 35a/13, 35b/8, 40a/10, 109b/3

t.+sıdın 73a/12

tavuğ < ET taqıgu (ED, 468b) tavuk

t.+1 49a/1

tavuş < ET taviş (ED, 446a) ses

t.+1 119a/3

tavuşqan < ET tavişğa:n (ED, 447a)

tavşan

t. 71a/4

t.+1 4a/11, 5a/7

ṭaya- < ET tay:a- (ED, 567a)

yüklemek, iliştmek

t.-r qıl- 66b/2, 87b/13, 88a/13, 92b/9

tayan- < ET tayan- (ED, 569b)

dayanmak

t.-dı 113a/7

tayaq < ET taya:k (ED, 568a) dayak

t. 62a/9, 63b/3, 84b/4

tekke < ET teke (ED, 477b) keçi

t. 8a/3

tég- < ET teg- (ED, 476a) değmek,

vurmak

t. 89a/2

t.-di 39b/13, 74a/1, 93a/14

t.-er 19a/1, 80a/14, 91a/10

t.-gen 97b/13

t.-ip 25a/11, 31a/10

t.-iptür 107b/10

t.-mes 76b/4

t.-mes édi 23b/3

t.-mey 67a/11

t.-se 103a/13, 103a/13

t.-ünçe 15b/8, 104b/10

tégil- < ET teg-il- (ED, 481a)

ulaşılmak

t.-gen 15b/8

tégirme < ET tegirme / tegirmi (ED, 486b) yuvarlak

t. 6b/14

tégirmen < ET tegirmen (ED, 486b)

değirmen

t. 48a/5

tégmek téğ-mEk değmek

t. 80a/14

tégre < ET tegre (ED, 485b) etraf,
çevre

t.+side 26a/9

t.+de 66a/6

témür < ET temir (ED, 508b) demir

t. 5b/6

Ténri < ET Tenri (ED, 523b) tanrı

T. 9a/1, 9b/1, 11a/5, 13b/5, 14b/2,
16b/10, 20a/6, 20a/12, 22a/12, 27a/5,
29a/2, 39b/13, 43a/8, 43b/6, 44b/3,
53a/1, 57a/14, 63b/1, 70a/7, 70b/3,
72b/13, 83b/1, 83b/3, 85a/9, 85b/13,
83b/3, 86b/7, 88a/1, 107b/6

T.+din 41b/10, 52a/6

T.+ge 66a/14, 72a/14, 84a/1

T.+nin 61a/4, 83a/6

tép- < ET tep- (ED, 435b) vurmak

t.-seler 47b/3

tépre < ET tepre- (ED, 443b) hareket
etmek

t.-di 15b/14, 114a/2

t.-diler 81a/6, 104b/11

t.-dim 106a/5

t.-dük 61a/5, 95b/2, 106b/13, 113b/6

t.-geç 113b/7

t.-ken 92a/4

t.-p 73b/1, 117b/14

tépret- < ET *tépre-t-* (ED, 444a)

hareket ettirmek

t.-tiler 90a/5, 92a/2, 112b/1

téri < ET teri (ED, 531a) deri

t.+si 56a/8

t.+sini 48b/14

téve < ET teve (ED, 436a) deve

t. 17a/1, 57a/10, 81b/3

t.+din 42a/9

tıq- < ET tıq- (ED, 465a) tıkmak, zorla
sokmak

t.-ar 78b/2

t.-ıp 62a/10

tın- < ET tın- (ED, 514a) dinmek

t.-may 61a/1, 71a/13, 71b/10

tıy- < ET tıy- (ED, 567a) önlemek,
engel olmak

t.-dım 105a/6

tıyıl- *tıy-ıl-* önlenmek, engel olunmak

t. mağaç 105a/7

tık- < ET tik- (ED, 476b) dikmek

t.-ip 91b/1, 103a/2

t.-iptür 108b/10

t.-iptürler 47b/9

t.-ken 102b/11, 103a/8

t.-tük 89b/7

til < ET til dil

t. 2b/4, 49b/3

t.+im 53a/5

t.+imde 53a/10

t.+i 11b/10, 53b/7

tilbe deli, çılgın

t.+ler 76a/8

tile- < ET *til+e-* (ED, 492a) dilemek

t.-di 71b/2, 79a/13, 110a/14, 110b/8

t.-diler 23a/8, 34b/7, 97b/7

t.-dim 111b/5

t.-er édiler 52a/6

t.-ey 78a/3

t.-eydür 102a/7, 118b/5

t.-gende 11a/1

t.-gendin 116a/2

t.-geyler 53a/13

t.-p 10b/3, 11a/11, 20a/11, 32a/2,
43b/5, 51b/12, 51b/12, 52a/5, 53b/10,
55b/4, 58a/10, 7b/2, 62a/10, 62b/7,
63b/9, 67b/3, 68a/5, 77a/2, 101a/8,
110b/11

t.-pdür 43b/14

t.-ptürler 77a/12

t.-r 61a/12, 75a/5, 104a/3, 104b/1

t.-seler 40b/11

t.-y 55b/14

tilek < ET *til+e-k* (ED, 498b) dilek

t. 118b/4

tilemek *til+e-mek* dilemek

t.-+i 110b/1	tofrağ toprak
t.-+ini 110a/14	t.+qa 98b/10
tiler < ET <i>til+e-r</i> (ED, 501b) talep, istek	toğrı < ET <i>toğuru</i> (ED, 473a) doğru, karşı
t.+ini 110b/3	t.+sı 33a/1, 92b/12, 98a/4
tin- denmek, söylemek	t.+sıda 39b/10
t.-dürüp 95b/8	t.+sıdın 82b/1, 84a/4, 84a/6, 98a/10, 110a/1
tirig < ET <i>tirig</i> (ED, 543b) diri, canlı	toğta- < Moğ. dinlenmek, saklanmak
t. 75a/9, 87a/1, 115a/2	t.-dı 93b/1
t.+ni 91a/4, 91a/12	t.-dılar 105a/5
tiriglik < ET <i>tirig+lik</i> (ED, 546a) hayat, yaşam	t.-ğandın 108a/9
t.+ide 20b/4	t.-may 117a/3
tiril- < ET <i>tiri+/-</i> (ED, 547b) kendine gelmek, iyileşmek	t.-maydur 83a/3, 115b/13
t.-mekimdin 53a/6	t.-p 89b/9, 93b/3, 107a/1
t.-günçe 101b/3	t.-y 87b/10, 106a/8
tiz < ET <i>ti:z</i> (ED, 570b) diz	tol- < ET <i>to:l-</i> (ED, 491a) dolmak
t.+i 118a/10, 18b/5	t.-ğusıdur 87a/14, 87b/8
t.+idin 107b/10	t.-masa 87b/8
t.+ige 18b/6	toldur- <i>tol-dUr-</i> doldurmak

t.-dı 113a/1

t.-up 112b/12

tolğama gizlenme

t. 90a/6

tolğamasız *tolğama+sız* gizli olmama

t. 90a/6

ton < ET to:n (ED, 512a) giysi, kıyafet

t. 102b/11, 106b/8

t.+lar 103a/8

t.+umuznı 64a/8

toŋ- < ET toŋ- (ED, 514b) donmak,
üşümek

t.-up 98a/8

toŋuz < ET toŋuz (ED, 527b) domuz

t. 71a/3

toptogrı dümdüz

t. 107b/7

toq- doğmak

t.-qay 105b/1

toqsan doksan

t. 97a/11

toqun- dokunmak

t.-up 90a/10

toqquz < ET toŋku:z (ED, 474b)
dokuz

t. 2a/11, 3b/7, 4b/10, 6b/3, 32a/6,
49a/4, 81a/14, 81a/14, 85b/7, 86b/6,
100a/10, 103a/4, 103a/6

toqquz yüz iki < dokuz yüz iki

t.+de 2b/12

toqquz yüz on < dokuz yüz on

t.+da 14a/10, 27b/6

toqquz yüz on bir < dokuz yüz on bir

t.+de 11a/5

toqquz yüz sekiz < dokuz yüz sekiz

t.+geçe 6a/6, 32b/13

tovaçı haberci

t.+lar 66a/9, 66a/11, 86b/10

toy- doymak

t.-ğunça 119b/12

toy < ET to:y (ED, 567a) ziyafet,
düğün

t. 24a/12, 31a/6

t.+dın 6b/11

t.+ı 6b/10

t.+lar qıl- 10b/3, 20a/2

tökül- *tök-(X)l-* dökülmek

t.-gen 87b/7

t.-genimiz 87b/8

tölük erzak, yiyecek

t. 70b/7

töre < ET törü (ED, 531b) < Moğ.

töre, adet

t. 21b/13

t.+si 10b/7

törlüg < ET törlüg (ED, 546b) türlü,
çeşitli

t. 107a/1, 109a/1, 113a/2

tört < ET tört dört

t. 2b/1, 2b/8, 3b/12, 8b/8, 11a/11,
12b/2, 13a/9, 16b/2, 17a/2, 19a/11,

23b/1, 27a/7, 34a/12, 34b/12, 38a/2,

38a/6, 38a/7, 39b/7, 40b/6, 45b/1,

45b/7, 47a/4, 47a/5, 47a/5, 47a/7,

53a/4, 53a/9, 56a/9, 57a/4, 61a/2,

63b/8, 65b/2, 65b/11, 68a/1, 69a/3,

74a/3, 80b/5, 81b/3, 82b/10, 83b/3,

83b/4, 84b/4, 86a/12, 88a/4, 88b/3,

89a/1, 89a/5, 93a/11, 93b/11, 96a/3,

96a/7, 96b/4, 98b/3, 99b/6, 101b/12,

102b/7, 102b/12, 102b/14, 103a/1,

104b/11, 105a/2, 105a/4, 105a/5,

105a/6, 105b/12, 109a/8, 112b/11,

117a/1, 119b/14

t.+i 19b/9

t.+ide 6b/2

tört miñ < dört bin

t. 5b/7, 10a/1, 28a/9, 35a/3, 55b/5,
57a/3

tört yüz < dört yüz

t. 39b/1

törter tört+er dörder

t. 105b/10

törtünçi < ET törtünç (ED, 535b)
dördüncü

t. 6b/5, 20a/7, 27b/4, 85b/3, 85b/11

töşek < ET töşe:k (ED, 563b) döşek

t. 34a/6

t.+din 34a/8

tuğ < ET tu:ğ (ED, 464a) tuğ

t. 100a/9, 100b/2, 106b/9

t.+ı 88b/7

t.+nı 100a/10, 106b/10

t.+nı 100a/12

t.+qa 90a/4, 100a/13

tuğ- < ET tuğ- (EDPT, 463b) doğmak

t.-qan 71b/13

t.-up 72a/1

tuğçı bayrak asan kişi

t. 106b/9

tuğluq alaylık

t. 88b/6

tuğra < ET tuğra:ğ (ED, 471b) tuğra

ı.+sıda 26b/1

tumşuq < ET tumşuq (ED, 509b) dağ
kolu, çıkıntı

t.+ıda 2b/12

tuqqan < ET (ED, 521) tuğmış aynı
anneden doğmuş

t. 20a/14, 21b/6, 22b/2, 25b/4, 27a/8,
27b/13, 29b/1, 71b/12, 96b/10, 97a/10,
98b/8, 101a/14

t. érđi 8b/9, 9a/6, 9a/7

t.+dur 27b/3

t.+ğa 26a/2

t.+larım 108b/4

t.+larını 96b/4

tur- < ET tur- (ED, 529b) durmak,
kalmak

t. 90a/1, 90b/7, 96a/8, 100b/8, 101b/9,
113b/10

t.-a almay 6a/2, 32b/12, 58a/12

t.-ar 81a/8, 92a/6, 100b/7, 107b/3,
60a/9

t.-ar éđi 51b/1

t.-ardın 92a/8, 113b/5

t.-argʻa 76a/11

t.-arimizni 60a/6

t.-arlar 84a/9, 100b/8

t.-arni 56a/12

t.-di 44a/2

t.-di 91a/8, 100a/13

t.-dilar 38b/6, 103a/6

t.-duk 116b/9

t.-dum 100a/14

t.-gan 100b/3, 111b/14, 119a/10

t.-ganda 113b/2

t.-ganlar 36b/10, 100b/2

t.-gay 53a/13, 100b/13

t.-gunça 78a/4

t.-madı 9b/1, 85a/5

t.-map 105b/8

t.-maqnı 33b/2

t.-maqqa 60a/5

t.-mas 14b/10

t.-maslar 8b/1

t.-may 58a/8, 72b/2

t.-qandur 28a/3

t.-u 116b/2

t.-up 17b/1, 36b/4, 51b/12, 60b/13,
91a/6, 61a/7, 61a/8, 63b/10, 66b/2,
104b/7, 105a/9, 105a/10, 105a/10,
107b/8, 113a/12

t.-uptur 89b/9, 107a/1, 107a/2, 107a/3

tura < ET tura (ED, 531a) kalkan

t. 66a/11, 66b/5, 69b/12, 70a/6,
72b/11, 77a/6, 79a/13, 81b/12, 99b/12,
110b/1, 117b/6

turgur- < ET turgur- (ED, 541a)
durdurmak

t.-up 111b/4, 114a/10

turguz- durdurmak

t.-up 100a/10

turmaq tur-mAk durmak, kalmak

t.+ni 77b/10

t.+qa 111a/4

t.+ta 76a/11

t.+dın 89b/9

turul- < ET *tur-UI-* (ED, 548a)

durulmak

t.-dı 113b/6

turuş- < ET *turuş-* (ED, 554a) karşı

koymak, direnmek

t. 44a/4, 69b/6, 112a/8

tuş < ET *tu:ş* (ED, 558a) sine, göğüs

t. 62b/5, 84b/8, 112a/1

t.+dın 111b/14, 62b/5, 84b/8

tuşla- < ET *tuşla-* (ED, 565a)

rastlamak

t.-p 95b/2

tut- < ET *tut-* (ED, 451a) tutmak

t.-ar 77a/4, 94a/10

t.-qalı 119a/2

t.-qan 64a/3, 64a/5, 98b/11

t.-salar 64a/12

t.-sun 110b/4

t.-tı 111b/14

t.-tılar 65a/9

t.-tınıq 79b/7

t.-tuk 70b/4

t.-up 39b/6, 50b/10, 58b/3, 62b/7,
68a/8, 69b/5, 70a/6, 73a/5, 73a/13,
83b/11, 86a/8, 108b/8, 109b/9, 111a/2,
115b/3, 118b/12, 119a/10, 119a/11

t.-uptur 100a/11

t.-ursak 64a/6

tutuş- < ET *tutuş-* (ED, 462a)
vuruşmak

t.-madı 29a/5

tutluq *tut+IUq* dutluk

t. 105b/14

tutmaq *tut-mAq* tutmak

t.+ 111a/8, 111b/8

t.+qa 111b/7

t.+dın 111b/9

tutqun < ET *tutqun* (ED, 453a) esir

t. 36a/14

tutul- < ET *tut-UI-* (ED, 456b)

tutulmak

t.-dı 53a/5

t.-up 53b/7

t.-ur 67b/13

tutun- < ET tutun- (ED, 458b)

tutulmak, yakalanmak

t.-ğan 25a/1

tuttur- < ET tutur- (ED, 459b)

tutturmak

t.-urup 74b/11, 78b/6, 79a/6, 79a/10

t.-up 32b/6, 54a/11

tutturul- < *tut-tUr-UI-* tutturulmak

t.-dı 25a/1

t.-masa 64a/9

tuy- < ET tuy- (ED, 567b) fark etmek,
hissetmek

t.-arlar 66b/11

t.-durup 83b/14, 85b/13

t.-maydur 84a/7

t.-up 76b/7, 109b/3

t.-uptur 109b/1, 109b/4

t.-upturlar 82b/5

tuz < ET tu:z (ED, 571a) tuz

t. 79b/7

tüken- < ET tüken- (ED, 484b)

tükenmek

t.-di 51a/8, 95a/6, 101a/3

t.-gen 101a/1

tüket- < ET tüke:t- (ED, 479b)

tüketmek, bitirmek

t.-e almaydur 2b/2

t.-meydür 87a/11

t.-tim 101a/1

tülkü tilki

t.+si 71a/5

t.+sige 71a/6

tümen < ET tümen (ED, 507b) on bin

kişilik asker, kuvvet; on bin; ilçe

t. 8b/6, 9b/14, 10a/1, 10b/4, 12b/6,

14b/11, 32b/7, 50a/3, 56b/6, 100b/10,

100b/11, 109a/10

t.+dür 49b/14

t.+ge 100b/11

t.+i 49b/10, 103b/11, 103b/12,
109a/10

t.+idin 105a/12

t.+idür 49b/13

t.+inin 59a/9, 100b/10

t.+lerdür 49b/10

t.+leri 50a/4

tün < ET tün (ED, 513a) gece

t. 60b/7, 72b/2, 83a/8, 98a/11

tüp < ET түб (ED, 434b) alt

t.+ide 7a/13, 97a/3

t.+idin 45a/10

t.+ige 54b/6

t.+igeçe 67a/12, 92b/8

tüş < ET түш (ED, 558b) taraf, yan,
yön

t. 63a/12, 80a/5, 83b/5, 83b/5, 95b/6,
117a/6, 119a/14

t.+ni 119b/2

t.+ke 116b/14, 118a/2

t.+te 117b/3

tüş- < ET түш- (ED, 560a) bir yerde,
birinin yanında bulunmak; düşmek

t.-eliñ 106a/13

t.-er 80b/5

t.-ey 115a/10

t.-ken 34b/5, 35b/14, 41b/6, 65b/3,
66a/5, 70b/6, 85b/4

t.-kende 34b/12, 39b/5, 54b/6, 77a/6,
78b/7, 81a/6, 81a/14, 91a/8, 102b/2,
119a/13

t.-kenler 30b/6

t.-künçe 48a/12, 108b/6

t.-medi 39b/12, 70b/2

t.-mes 45b/4

t.-mey 16a/3, 66b/12, 73a/6, 106b/4

t.-se 118b/9

t.-ti 8a/4, 11a/2, 16b/2, 20a/3, 21b/4,
34a/11, 35a/11, 37a/4, 37b/4, 37b/9,
41b/4, 42a/3, 43b/5, 44a/14, 57b/6, ti
66a/2, 67b/8, 69b/8, 72a/7, 74a/3,
75b/13, 76a/13, 79b/6, 80a/5, 83b/10,
88b/2, 91b/3, 94b/11, 95a/12, 96a/11,

100a/10, 107b/13, 108a/1, 108a/2,
113b/1

t.-tiler 28a/11, 61b/9, 62b/5, 65b/3,
95a/4, 102b/1, 107b/13, 107b/14,
115b/10

t.-tük 31a/1, 39a/14, 39b/10, 69b/8,
70b/2, 72b/2, 74a/2, 77b/2, 78a/9,
79a/4, 82b/1, 88a/14, 95b/9, 97a/6,
98b/7

t.-tüm 16a/10, 44b/3, 85a/6, 97a/6,
102b/4, 110b/10

t.-üp 8b/13, 9a/12, 9a/14, 10b/11,
12b/1, 20b/11, 30b/5, 34a/8, 35b/14,
51a/4, üp 67b/5, 71a/11, 75b/2, 92a/3,
95b/7, 97b/3, 102b/3, 102b/6, 103a/4,
111b/5, 112a/11, 112a/13, 114b/7,
114b/12, 115b/7, 117a/8, 117a/9,
117a/10, 117a/11, 118a/2, 118a/6,
119b/11

t.-üptür 2b/10, 3a/2, 3a/4, 3b/10, 4a/8,
4b/3, 5a/1, 5a/9, 45a/9, 49a/4, 50a/1,
50a/3, 81b/8, 84b/14, 88b/13, 89a/1,
97a/3, 99a/4, 107b/4

tüşük < ET teşük (ED, 563a) delik

t.+ni 34b/1

tüşül- < *tüş-(X)l-* inilmek, gelinmek

t.-di 40a/9, 42b/13, 43a/3, 43b/10,
54b/8, 60b/7, 61a/9, 66b/7, 67b/7,
73a/9, 100b/14, 106b/3, 106b/5

tüşür- < ET *tüş-(X)r-* (ED, 566a) ele
geçirmek

t.-diler 107b/12, 114a/3, 114b/9, 35b/6

t.-e 38b/9, 43a/11

t.-e (tüşüre bardılar) 106a/9

t.-e (tüşüre kéledür) 113b/13

t.-e (tüşüre kırıstiler) 89b/14

t.-güçi 90b/1

t.-üp 34a/1, 35b/1, 42b/12, 43a/1,
43a/9, 43a/12, 90a/2, 93a/12, 90b/3,
93b/5, 114b/6

tüşürmek *tüş-(X)r-mek* düşürmek

t.+ke 105a/6

tüt dut ağacı

t. 93b/9

tütün < ET tütün (ED, 457b) duman

t. 34b/1

tüz < ET tüz (ED, 571b) ova

t. 40b/12, 75b/8, 75b/14, 99a/3,
104a/5, 105b/9

t.+de 114a/9

t.+deki 62a/3

t.+ge 105b/11, 112a/8, 114a/9

tüzet- < düzenlemek

t.-ip 47b/9

tüzük < nizam, yasa

t. 25b/9

t.+i 13a/2, 13b/8, 23b/5, 25b/6,
100b/6

U

uc < ET u:ç (ED, 17b) uç

u. 100b/8

u.+qa 100b/9, 100b/11, 100b/13

u.+ı 89b/3, 90a/9, 40a/7

u.+ım 100a/13, 100a/14

u.+ığa 108b/8

u.+ıda 92b/6

uçma uçurum

u. 81b/2, 81b/5

u.+lardin 81b/6

uçra- < Moğ. karşılaşmak

u.-dı 105a/9, 114a/7, 115a/8, 118a/5

u.-p 35b/1, 42a/2, 72a/6

u.-tur 73a/1

u.-y 75b/13, 96a/11, 102b/1

uçraş- < ET uçruş- (ED, 30b)
görüüşmek, buluşmak

u.-qanda 105b/2

u.-tı 73a/3

u.-tılar 94b/1

u.-tuk 90b/1

uğurla- < uğurla- (ED, 94b) çalmak,
hırsızlık yapmak

u.-dılar 101a/6

u.-p 77b/4, 77b/10

ulaqsızlıq atsızlık

u.+tın 96a/11

ulğan- < ET ulğad (ED, 138b) büyümek	70b/5, 91a/14, 97b/14, 102a/4, 106a/11, 107b/5, 108a/1
u.-ıp 18b/9	u.+ı 73b/4, 117a/12, 10b/6, 18a/11, 37b/4
ulğat- < ET <i>ulğa-d-</i> (ED, 138b) büyütmek	u.+ığa 37b/4
u.-ıp 58b/1	u.+ını 27a/14
ulğay- < ET ulğad- (ED, 138b) büyütmek	u.+ları 85a/6 u.+larıdın 62a/7
u.-ıp 22b/8, 22b/13, 28b/8, 28b/13	uluğluğ < ET uluğluğ (ED, 139b) ihtiyarlık
u.-ğan 103b/1, 108b/10	u. 21b/11
u.-ıp 72a/1, 108a/5	u.+tın 73b/5
u.-mağığa 36a/1	
u.-maqlarındın 42a/14	uluğrağ < <i>uluğ+rAğ</i> daha büyük
u.-maydur 101b/9	u.+ını 27a/9
ulğayt- <i>ulğay-t-</i> büyütmek	uluğraq < <i>uluğ+rAq</i> daha büyük
u.-ıp 69a/14	u. 2a/10, 4b/10, 13b/9, 21b/7
uluğ < ET uluğ (ED, 136b) büyük → uluq	uluq < ET uluğ (ED, 136b) büyük → uluğ
u. 5b/13, 10b/9, 10b/10, 21a/14, 21b/14, 22a/7, 22a/10, 24a/11, 24b/8, 24b/10, 24b/12, 26b/14, 3a/5, 56b/5,	u. 5b/8, 6a/8, 6b/9, 6b/12, 8b/4, 8b/8, 8b/9, 9a/7, 9a/10, 11b/7, 11b/14, 12a/5, 15b/7, 15b/14, 17b/11, 19b/10, 20a/2, 20a/14, 27b/9, 28a/1, 30a/6,

30a/9, 31b/14, 35a/2, 35a/5, 35b/9,
35b/10, 36a/10, 39b/12, 44b/11,
45a/11, 45a/14, 45b/6, 45b/10, 45b/14,
46a/11, 46a/12, 47a/10, 47a/11,
47a/12, 47b/10, 48b/3, 48b/7, 49a/9,
50a/6, 50a/7, 50b/5, 51a/2, 55b/2,
57a/3, 57b/8

u.+ları 89b/8

ulus < ET uluş (ED, 151b) halk,
insanlar

u. 73b/10, 104a/14, 108b/1

u.+ı 9b/11, 10a/1, 44b/10, 52a/12

u.+ıdın 64b/9, 64b/11, 65a/3, 10a/4,
10b/4, 21a/3

u.+ını 10a/2

u.+ınığ 5b/12, 6a/2, 6a/7, 6a/9, 12a/9

u.+ları 104a/5

u.+nı 12a/11, 57a/9, 101b/8

un < ET u:n (ED, 166b) un

u. 109a/6

unut- < ET unit- (ED, 179b) unutmak

u.-uğ 41a/11

unutul- < ET unit-UI- (ED, 179b)

unutulmak

u.-ur 82a/5

upçınılıq zırhlı

u. 113b/7

ur- < ET ur- (ED, 194b) vurmak

u.! 107a/2

u.-ar érđi 19a/2

u.-dı 112a/10

u.-dılar 44b/12, 67a/10, 67a/14, 70a/13

u.-up 34b/6, 89b/7, 90a/3, 104a/8,
105a/3, 108b/3, 110a/10, 111a/2

ura seslenme kelimesi

u. 63b/4, 63b/4, 78a/13, 78b/3, 78b/3,
78b/5, 86b/3, 91a/2, 91a/7, 93a/12,
96a/8, 96a/13, 96b/5, 96b/14, 97a/2,
99a/2, 99a/13, 99a/14, 100a/7, 101a/8,
110a/8, 110a/8

uran < Moğ. geceleyin yolunu şaşıranı
çağırarak

u. 105a/14, 105b/2, 105b/4

u.+ı 105b/1

urandaş- < Moğ. geceleyin yolunu
şaşıranı çağırmak

u.-urda 105b/5

u.-urlar 105a/14

urdur- < ET *ur-tUr-* (ED, 210b)
vurdurmak

u.-dı 29b/9, 41b/5, 41b/6, 69a/3

u.-uptur 30b/9

urmaq *ur-mAq* vurmak

u. 85b/14, 34b/12

uruğ < ET *uruq* (ED, 215a) birinin
çevresindekiler

u.+ı 44a/9, 44a/11

u.-ının 100b/9

urun < ET *urun-* (ED, 235a) vurulmak,
çarpmak

u.-up 95a/13

uruq < ET *uruğ* (ED, 214b) akraba →
uruğ

u. 56a/1, 91a/6, 96b/8, 97a/9, 98a/1

u. bol- édi 14b/12, 21b/12

u.+ları 86a/9

u.+larım 86b/2

u.+nı 77b/6, 96b/6, 99b/1

uruqluğ < ET *uruğ+luğ* (ED, 219a)
akrabalık

u.+ı 24a/14

uruş < ET *ur-(u)ş* (ED, 239a) vuruşma,
savaş

u. 8a/5, 17b/3, 17b/5, 19b/2, 31a/10,
34b/9, 34b/11, 41b/3

u. bol- 37b/7

u.+a 30b/7, 58a/4

u.+da 31a/9, 65b/5, 69a/4

u.+ğa 34b/7

u.+ı 67a/8, 90a/6

u.+ıda 14a/8, 22b/6, 29a/7

u.+ığa 109b/12

u.+ını 46a/1

u.+ları 7b/13

u.+qa 7b/8, 41a/3, 91b/5, 91b/5,
92a/7, 92b/14, 111b/3, 112a/2, 112a/4

uruş muruş vuruşma

u. 104a/13

uruş- < ET *ur-(u)ş-* (ED, 239b)

vuruşmak, savaşmak

u. 67a/1, 67b/1, 67b/2, 67b/11, 68a/3, 70a/12, 70b/2, 88b/5, 88b/11, 89a/4, 89a/7, 91b/11, 92b/3, 92b/3, 92b/13, 93a/6, 94b/1, 94b/2, 104a/13, 109b/7, 109b/7, 111b/2, 114b/5, 118a/9

u.-a al- (uruşa almadılar) 62b/6

u.-a al- (uruşa almaslar) 77a/8

u.-adurlar 84b/12

u.-mağularıdır 83a/6

u.-qanım 70b/3

u.-tı 7b/14, 19a/11, 26a/11, 68b/12

u.-tılar 30b/3, 33b/14, 100b/12, 109b/12

u.-tuq 88a/2, 89a/2

u.-up 8a/10, 13a/4, 14b/9, 21b/4, 22b/10, 59b/5, 69a/2, 69a/5

u.-ur 53b/10, 114a/14

u.-urğa 89b/13

u.-urlar 88b/4

uruşmaq *uruş-mAk* vuruşmak, savaşmak

u. 88a/11, 105a/3

u.+nı 89b/13

uruşsız < *uruş -sIz* savaşmama

u. 54b/13, 71b/1

usan- < bıkmak, bezmek

u.-dılar 16b/12

u.-ıp 17b/5

uş < işte, şu

u. 24b/14, 35a/8, 38b/11, 50a/4, 53a/7, 54b/13, 55a/4, 108b/1, 110b/13, 111a/1

uşal < uş ol işte, şu

u. 6a/5, 52b/14

uşandaq öylece, onun gibi

u. 67a/11

uşandın işte oradan

u.+dın 92a/10

uşaq < ET uşaq (ED, 259a) çocuk,
küçük çocuk

u. 71a/4, 71a/4, 71a/8

uşbu < işte, şu

u. 1b/8, 2a/14, 2b/12, 3a/5, 3a/9,
3b/14, 6b/2, 20b/2, 25a/13, 31a/1,
35a/8, 36a/7, 38b/1, 38b/3,
38b/13, 39a/14, 39b/8, 39b/10, 41a/2,
43a/3, 43a/3, 46a/12, 46b/3, 47a/13,
47a/14, 53b/7, 56a/13, 57b/3, 58a/3,
58a/4, 58a/10, 59b/8, 60a/5, 60a/7,
60a/11, 62a/14, 62b/14, 64b/3, 64b/5,
64b/11, 66a/5, 67a/4, 68a/4, 69b/8,
70b/3, 71a/10, 72a/9, 73a/14, 73b/7,
73b/8, 73b/10, 74b/2, 76a/12, 77a/13,
78a/11, 82a/3, 83a/3, 83b/10, 84a/11,
84b/5, 85a/10, 86a/8, 88b/8, 90a/6,
92a/5, 94b/13, 95a/12, 97a/10, 97b/6,
97b/13, 98a/2, 99a/5, 99a/6, 99a/10,
99b/10, 101a/1, 101a/1, 101a/5,
101a/8, 102a/8, 102b/7, 103b/2,
105a/6, 105a/7, 105a/11, 105b/8,
105b/12, 107a/3, 107a/13, 108a/5,
109b/3, 111a/6, 112a/7, 112a/13,
112b/1, 113a/4, 113b/1, 114a/4,

114b/8, 116a/7, 116a/10, 117b/1,
118a/10, 118b/9, 118b/13

uşmunça böyle, böylece

u. 64a/11, 64b/10, 67a/8, 70a/11,
100b/5, 106a/6, 106b/7

uşmundaq böylece

u. 90a/1, 96a/4, 100b/4, 102b/14,
109b/5

uşol < işte bu

u. 9a/14, 20a/12, 22a/12, 22b/10,
30a/14, 32b/13, 34a/2, 37b/12, 38a/9,
39a/5, 39a/9, 39b/13, 41a/5, 42b/9,
42b/10, 44a/1, 53b/2, 53b/3, 53b/3,
60b/3, 62a/12, 63b/2, 65b/12, 67a/12,
66a/7, 66b/2, 66b/5, 66b/13, 71a/12,
71a/14, 71b/1, 73a/2, 75b/12, 77b/3,
77b/9, 79a/14, 80a/3, 80a/4, 83b/4,
83b/12, 84a/1, 86b/4, 86b/7, 87a/8,
87b/5, 89a/1, 95b/5, 97b/2, 98a/6,
99a/12, 99b/7, 101a/3, 103b/9, 104a/1,
104a/2, 104a/2, 107b/9, 113b/2,
115b/1, 116a/7, 116a/11, 118b/3,
118b/10, 119a/4, 119b/6, 119a/8,
119a/10, 119b/4, 119b/10, 119b/12

utru < ET utru (ED, 64a) karşı

u. 94b/3, 102a/12, 103a/1, 110b/8

u.+dağı 33a/5

u.+dın 89a/14

u.+mdaqı 107a/8

u.+sıda 64a/7

uy < ET uğ (ED, 34a) öküz

u. 25a/10, 32a/9

uyluq < uy+luq sığırılık

u. 7a/13, 77b/13

uyqu < ET uyqu (ED, 271a) uyku

u.+da 84b/1, 106b/6

u.+ğa 117b/13, 118b/5

uyqula- < ET uçı- (ED, 42a) uyumak

u.-sa 3a/8

uyquluq uyku eylemi

u. 104b/9, 110a/7

uz < ET u:z (ED, 277b) hüner, marifet

u. 88b/8

uzal- < ET uzal- (ED, 287a) uzanmak

u.-ap 116b/10

uzaq < ET uza-k (ED, 283a) uzak

u.+qa 94b/7

uzat- < ET uza:-t- (ED, 282a)

göndermek

u.-a (uzata çıktım) 83b/10

u.-tılar 9a/3, 30a/9

uzun < ET uzun (ED, 288b) uzun

u. 100a/11, 100a/12

uzunluğ < uzun+luğ uzunluk

u.+ı 3b/10

Ü

üç < ET üç (ED, 18b) üç

ü. 7b/14, 8b/3, 10b/9, 11a/11, 11b/8,

12b/2, 17a/2, 18a/6, 20b/9, 27a/8,

27b/12, 28a/13, 2a/10, 30b/10, 31a/14,

32a/1, 32b/8, 34b/12, 37b/2, 38a/2,

38a/2, 38a/4, 40a/9, 45b/1, 46b/6,

56a/7, 57a/4, 61a/1, 61a/12, 65a/13,

65b/1, 65b/11, 68a/1, 69a/3, 69b/10,

71a/6, 71a/11, 73a/14, 73b/8, 73b/9,

74a/3, 81b/3, 82b/10, 85b/5, 86a/12,

89a/5, 90b/7, 91b/2, 91b/14, 92b/10,

93b/11, 96a/7, 96b/4, 98a/6, 98a/6,

98b/3, 99a/6, 99b/6, 100a/11, 100a/12,
100b/4, 102b/7, 102b/12, 102b/14,
103a/1, 104b/8, 105a/1, 105a/5,
105a/6, 105a/7, 105a/7, 105b/12,
107a/3, 107a/7, 107b/4, 109a/8,
111a/12, 112b/11, 113a/9, 116b/1,
116b/12, 119b/7, 120a/1

ü.+din 11b/7

ü.+ini 39b/7

üç min < üç bin

ü. 5b/7, 10a/1, 57a/3

ü.+ge 22a/1, 57a/10

üç yüz < üç yüz

ü. 39a/7, 39b/1, 44a/8

ü.+din 55a/10, 59b/12

üç yüz min < üç yüz bin

ü.+ge 12a/11

üçele < her üç, üçü birlikte

ü. 58a/13

üçer < ET üçrer (ED, 30a) üçer

ü. 105b/10

üçün < ET üçün (ED, 28b) için

ü. 2b/3, 5a/2, 5a/11, 8a/5, 11b/12,
15b/6, 16b/4, 23a/3, 28b/7, 29a/1,
29a/4, 31b/5, 35a/4, 35a/4, 36a/3,
39b/7, 44b/7, 45a/10, 49a/1, 49a/6,
49a/7, 49a/9, 49a/10, 49a/11, 49b/2,
49b/7, 50a/9, 51a/14, 52a/12, 52b/10,
54a/14, 55a/3, 57b/10, 59b/10, 63b/4,
67a/6, 70b/13, 77a/13, 77b/6, 77b/13,
78a/4, 79a/11, 79b/8, 80b/6, 83a/5,
86b/9, 87b/3, 88a/13, 91a/13, 93a/6,
93a/7, 97b/12, 99a/3, 99b/7, 100b/12,
103b/1, 108a/5, 108b/10, 111b/3,
111b/10

üçünçi < ET üçünç (ED, 29a) üçüncü

ü. 6b/7, 11a/6, 20a/3, 22b/4, 85b/1,
85b/9, 25b/3, 27b/4

üleş- < ET üleş- (ED, 154a) bölmek,
taksim etmek

ü.-ti 32a/14, 52b/11

üleşil- *üleş-il-* paylaşılmaq, üleşilmek

ü.-di 91b/2

ülüş < ET ülüş (ED, 153a) rütbe

ü.+ni 31a/7

ü.+i 31a/6

ü.+ini 31a/5, 31a/8

ün < ET ün (ED, 167a) ses

ü. 47b/4

ü.+i 104b/8

ü.+ini 117b/4

ürük < ET erük (ED, 222a) erik

ü. 3b/1

ü.+i 3a/13

üst < ET üst (ED, 242a) üst

ü.+ige 5b/10, 6a/14, 8b/1, 10b/8,
13b/1, 18b/2, 25a/7, 25a/9, 27b/4,
30a/2, 30a/7, 31b/6, 32a/14, 32b/11,
33a/1, 33a/9, 33a/12, 33a/14, 33b/1,
33b/1, 33b/13, 34b/11, 34b/14, 37b/6,
38a/1, 38b/6, 39a/2, 39a/13, 40b/14,
41a/13, 41a/14, 42b/1, 44a/2, 44a/12,
52a/7, 52b/4, 54b/5, 55b/5, 55b/6,
55b/7, 56b/1, 57b/9, 58a/1, 59a/8,
100a/7, 103b/4, 104a/1, 105b/13,
109a/14, 110a/5, 114a/11, 116b/13,
66b/3, 66b/8, 68a/4, 68a/5, 69b/6,
69b/13, 70b/7, 72b/1, 72b/6, 73a/7,

74a/13, 76b/12, 77a/7, 77a/13, 77b/1,
77b/2, 78b/1, 78b/4, 79b/9, 82a/1,
82a/13, 84a/2, 84a/5, 84a/9, 85b/2,
93a/10, 99a/2

ü.+ide 4b/12, 6b/1, 34a/6,
38a/7, 46a/2, 47b/7, 74a/2, 86b/1,
91a/14, 99b/1, 99b/10, 104b/7,
112b/11, 117a/6, 118b/13

ü.+ideki 34b/4

ü.+idin 27b/3, 35b/12, 44b/12, 92a/8,
92a/11, 92a/14, 92b/5, 98a/10,
110b/12, 113a/4, 114b/8, 118a/1

üy < ET ev (ED, 3b) ev

ü. 68b/11, 87a/14, 91b/1

ü.+de 68b/12

ü.+ge 77b/13, 93a/7, 117b/12

ü.+ige 97a/6

ü.+im 101b/1

ü.+leride 84b/6

ü.+lerige 94b/12, 97a/5

ü.+niñ 83b/10

üyçe bir ev boyu kadar

ü. 115b/9	yadaçılıq < yağmur taşçılığı
üyürül- çevrilmək, döndürülmək	y. 15a/1
ü.-gey 110b/7	y.+nı 40a/2
üzdür- < nehrin dərin yerlərindən atları yüzdürərək keçirmə	yağı < ET yağı (ED, 898a) düşman; isyan
ü.-üp 90a/13	y. 1b/9, 13b/10, 43a/8, 44b/6, 70a/11, 73b/9, 85a/8, 88b/3, 93a/10, 101a/10, 104b/10, 105b/7, 106a/4, 106b/7, 106b/10, 107a/10, 113b/8, 113b/12, 114a/4, 114b/1, 114b/6
ü.-me 90a/12	
üzül- < ET <i>üzül-</i> (ED, 287a) eski və kötü halinə dönmək, kopmaq	
ü.-düm 53a/4	y.+dın 90a/14, 105b/3, 115a/6
üzüm < ET üzüm (ED, 288a) üzüm	y.+nı 106a/9
ü. 108b/11	y.+nıŋ 104b/9, 105a/1, 106b/12, 112a/9
ü.+ler 95b/12	
ü.+i 2a/7, 45b/2	yağılıq < ET <i>yağı+lıq</i> / <i>yağı+hık</i> (ED,903b) düşmanlıq → yağılıq
Y	
yafraq yaprak	y.+ı 41b/5
y.+ı 93b/9, 93b/10	y.+ıdın 69a/9
y.+mı 113a/3	y.+ığa 94b/13
y.+lardın 93b/9	y.+lar 79b/2, 79b/5
yada < ET yat (ED, 883a) yağmur taşı	yağılıq < ET <i>yağı+lıq</i> / <i>yağı+hık</i> (ED, 903b) düşmanlıq → yağılıq

y.+m 52a/7

y.+lar 36a/6

y.+lar qıl- 57b/11

yağın < yağış, yağmur

y.+ları 35b/7

yağıq- < ET *yağı-k-* (ED, 901a)
düşman olmak

y.-ip 58a/11

y.-miş 64b/13

y.-tı 73b/9

y.-tılar 64b/12

yağşı < ET yaxşı (ED, 908a) iyi, güzel

y. 5a/10, 5a/13, 5b/2, 8a/7, 9a/2, 10b/1,
11a/13, 13a/3, 13a/13, 13b/7, 13b/8,
13b/12, 13b/14, 14a/1, 14a/1, 14a/7,
14a/8, 14b/3, 14b/10, 14b/10, 15a/6,
15b/8, 17b/4, 17b/12, 19a/1, 19a/9,
21a/14, 21b/9, 22a/1, 22a/8, 22a/9,
22b/4, 22b/5, 23a/3, 23b/5, 25b/5,
25b/6, 25b/9, 28b/10, 28b/11, 29b/2,
30a/3, 31a/12, 34b/10, 35a/2, 37a/5,
38b/9, 39b/14, 3a/10, 3a/12, 40a/2,
42a/9, 42b/4, 42b/8, 43a/9, 43a/9,

44a/6, 44a/14, 45b/4, 46a/13, 47b/9,
47b/13, 48a/2, 48a/7, 48b/7, 49a/1,
49b/10, 49b/14, 50a/2, 52a/3, 55a/9,
58a/6, 61b/13, 65a/2, 65a/3, 65a/12,
65b/11, 69a/3, 70a/10, 71a/2, 77a/11,
79a/5, 80a/8, 82a/11, 82b/14, 90b/6,
90b/6, 92a/5, 92b/6, 93b/1, 93b/3,
95b/12, 101b/3, 101b/4, 101b/9,
104a/6, 112b/6, 112b/13, 113b/4,
114a/14, 114b/3, 116a/3, 119b/9

y. bol- 2a/7, 2b/9, 3a/3, 4a/4, 4a/14,
5a/2, 5a/6, 31b/13, 48b/10, 48b/13,
49b/5

y. bol- édim 53a/3

y. émes édi 24b/5

y.+dur 3b/2, 4a/10

y.+ığa 77a/4

y.+ığana 77a/9

y.+lar 15b/3, 40a/11, 73b/14, 74a/1,
93a/9, 93b/3

yağşığme < *yağşı+ğine* oldukça iyi

y. 4a/14

yağşılıq < *yağşı+IXk* iyilik

y. 82a/11, 82a/12

y. qıl- 8a/4

y.+ı 101a/14

y.+lar qıl- 22b/13

y.+larnı 22b/14

y.+qa 4a/4

(...) Anārı yaḥşılıqqa meşhūrdur. (...)

yaḥşıraq < *yaḥşı+raq* daha iyi

y. 14a/14, 16b/7, 26a/7, 2a/9, 2b/14,
31a/4, 54a/6, 88a/7, 93a/12, 96a/3

y. bol- 53a/10

yalaŋ < ET yalıŋ (ED, 929b) çıplak

y. 76a/5, 89b/11, 97a/14, 97b/1,
101b/1, 101b/2

y.+ı 42a/8

yalaŋaç < çıplak

y. 32b/8

yalaŋaçla- *yalaŋaç+IA-* soyunmak

y.-p 62b/6

y.-ğuçı 90b/1

yalaŋaçlat- *yalaŋaç+IA-t-* çıplak
bırakılmak

y.-turup 62b/3

yalda- atın yelesinden tutmak

y.-rap 62b/4

yalğan < ET yalğa:n (ED, 926b) yalan

y. 55a/3

yalğuz < ET yalğu:s (ED, 930b) yalnız

y. 76a/8, 93b/1, 107b/3, 115a/6

y. émes 41b/5

yaman < ET yama:n (ED, 937a) kötü,
fena

y. 24b/3, 29a/4, 35a/2, 52a/3, 53a/4,
55a/10, 61a/11, 68b/4, 68b/7, 74b/10,
75a/10, 79a/13, 79b/4, 80b/6, 82b/14,
96b/11, 98b/1, 114b/4

y. émes 11b/1

y. émes édi 21a/10

yamanla- < *yaman+IA-* çekişmek

y.-p 10b/5, 73b/1

yamanlıq < *yaman+* *IXq* kötülük,
fenalık

y. 35a/4, 51b/5, 52a/7, 57b/12

y. qıl- 60b/11

y.+lar 79b/2, 88a/9

y.+qa 51b/4

yamanraq < *yaman+rAk* daha kötü,
fena

y.+raq 81a/1, 118a/13

yan < ET ya:n (ED, 940a) taraf, yan

y.+ı 2a/12

y.+ıda 46a/5, 48b/3, 49a/9, 49a/9,
80a/8, 92a/3, 107b/14

y.+ığa 106b/3, 106b/5

y.+ımda 113b/10, 114a/2

y.+ımdın 113a/6

y.+ımızda 64a/14

y.+ımızdın 69b/9, 69b/10

y.+larığa 32a/2

y.+larını 107a/2

yan- < ET yan- (ED, 941b) dönmek

y.-alıq 116a/4

y.-ar 39a/9, 73a/11

y.-dı 5b/10, 16a/10, 38b/1, 43a/5,
66a/5, 66a/7, 72b/7, 85a/5, 99a/14,
99b/3, 108b/5, 111b/5

y.-dılar 16b/13, 17a/8, 33a/12, 36a/1,
39a/3, 42b/6, 66b/11, 73a/12, 88b/11,
92a/11

y.-duk 41a/2

y.-duq 106b/1

y.-ğaç 39b/2

y.-ğan 57b/10

y.-ğanda 90a/8, 103a/6

y.-ğandın 32a/14, 32b/11

y.-ğandur 98a/12

y.-ğusıdur 105b/12

y.-ıq 116a/3

y.-ip 32a/2, 34b/2, 37b/13, 55b/12,
56a/13, 58b/13, 59a/10, 61a/3, 66b/12,
67a/1, 67b/8, 68b/5, 77a/6, 79a/4,
82b/6, 85a/5, 88b/6, 99a/1, 104b/12,
105a/4, 105a/7, 105b/9, 106b/3,

107b/4, 109b/9, 111a/3, 116b/9,
116b/13

y.-ipturlar 55b/11

y.-madı 106b/8

y.-mağı 36a/2

y.-may 90a/8

yana < ET yana (ED, 943a) yine

y. 3a/11, 3b/1, 3b/5, 3b/13, 3b/13,
3b/13, 6a/2, 7b/6, 8a/4, 8a/6, 8a/9,
8b/5, 8b/7, 9a/5, 9a/7, 9a/8, 10a/2,
11b/2, 11b/5, 12a/8, 12b/4, 12b/6,
12b/7, 12b/11, 13a/9, 13b/5, 13b/7,
13b/10, 13b/11, 13b/12, 14a/3, 14a/12,
14b/5, 14b/11, 15a/4, 15a/6, 15a/12,
15b/5, 17a/3, 17a/5, 19a/7, 19a/12,
19a/13, 19b/4, 19b/13, 20b/1, 20b/1,
20b/5, 20b/8, 20b/11, 20b/12, 21a/6,
21b/5, 21b/11, 22a/6, 22a/12, 22b/2,
22b/6, 23a/2, 23a/4, 23a/5, 23a/11,
23b/1, 23b/2, 23b/4, 23b/5, 23b/11,
24a/2, 24b/7, 25a/3, 26a/12, 26b/8,
27a/1, 27a/2, 27a/3, 27a/5, 27a/13,
27b/12, 27b/14, 28a/1, 28a/5, 28a/13,
29a/2, 29a/6, 29a/12, 29b/1, 29b/9,
29b/12, 2a/3, 2b/6, 33b/13, 34a/1,

34b/4, 34b/5, 35a/13, 35a/13, 35b/5,
36b/14, 37b/8, 39a/1, 40a/13, 40a/14,
40b/8, 41a/1, 42b/4, 42b/11, 43a/11,
43a/13, 45a/3, 45a/4, 45a/13, 45b/7,
46a/1, 46a/4, 46a/5, 46a/12, 46a/14,
46b/5, 46b/12, 46b/13, 47a/2, 47a/9,
47a/14, 47b/2, 48a/1, 48a/9, 48a/14,
48b/1, 48b/5, 48b/13, 49a/3, 49a/9,
49a/11, 49a/13, 49a/14, 49b/2, 49b/8,
49b/8, 49b/8, 49b/13, 4a/2, 4b/14,
50a/1, 50a/4, 50b/10, 51a/12, 51b/13,
53a/1, 53a/12, 53b/1, 54b/12, 56a/13,
56b/2, 57a/5, 58b/13, 59a/10, 5a/8,
60a/3, 60b/9, 61b/14, 62a/5, 62a/8,
62a/13, 62b/12, 62b/13, 62b/13, 63b/2,
64b/9, 66a/10, 69a/4, 70a/1, 70a/3,
72b/14, 73b/9, 76b/7, 76b/9, 76b/11,
77b/10, 77b/14, 78a/2, 78a/10, 82a/7,
82b/10, 83a/11, 84a/1, 85a/9, 85a/9,
87b/2, 87b/11, 89a/9, 89a/9, 89a/11,
89b/2, 90a/6, 90b/2, 90b/8, 90b/10,
90b/12, 90b/14, 91a/3, 92a/9, 92a/12,
93a/2, 93a/9, 93b/3, 95a/10, 95a/11,
97b/9, 98b/5, 98b/9, 99b/4, 99b/11, .
100a/6, 100a/11, 100a/13, 100a/14,
100b/13, 102a/4, 102a/7, 102a/9,
102a/13, 102b/12, 104b/5, 105a/4,

105a/5, 105a/7, 105b/2, 105b/3,
105b/5, 105b/5, 105b/9, 106b/13,
107a/1, 107a/4, 107a/4, 107a/5,
107a/6, 107a/7, 107b/3, 107b/13,
109b/11, 111a/13, 112a/4, 112a/11,
113a/1, 113a/6, 113a/10, 113a/13,
114a/8, 115a/7, 115a/10, 115b/5,
115b/6, 116a/12, 117a/3, 117b/4,
117b/13, 119a/2, 119b/3

y.+durlar 90a/8

yandaş- yaklaşmak

y.-a çık- 92b/10

y.-ıp 108a/13

yandur- < ET *yan-tXr-* (ED, 947b)
döndürmek

y.-a bér 8a/8, 40a/6, 40a/8

y.-duk 73b/2, 90a/3

y.-dum 105a/7, 107b/3, 114a/1

y.-up 6b/11, 89b/7

yañaq < ET *yaña:k* (ED, 948b) yanak

y.+ıda 18a/14

yañı < ET *yañı* (ED, 943b) yeni

y. 61a/13, 71a/10, 84b/14, 93b/6,
95b/14, 119a/9

yanıl- *yan-XI-* dönülmek

y.-dı 83a/10

y.-ğay 61a/3

y.-ğan 98b/2, 104b/14

yañla- yenilemek

y. 65b/13

yanmaq *yan-mAq* dönmek

y. 114a/2

yap- < ET *yap-* (ED, 870b) kapatmak,
örtmek

y.-ar ékendür 19a/6

y.-qay 65a/5

yapış- < ET *yapış-* (ED, 880b)
yapışmak

y.-ıp 112a/1

y.-qan 37a/7

y.-tı 37a/7

yapuğ < ET *yapıg* (ED, 873a) örtü

y.+ı 20b/7

yaq- < ET *yaq-* (ED, 896b) yakmak

y.-ip 117b/12

yaqa < ET *yaqa* (ED, 898a) کنار

y. 90b/1, 103b/1, 107b/2, 108b/10,
118a/1

y.+da 117b/14

y.+ları 98a/7

y.+sı 106a/10, 106b/4

y.+sıda 5a/11, 6b/1, 8a/1, 8a/6, 8b/2,
19a/14, 22b/1, 27b/7, 33a/3, 35b/1,
98b/6

y.+sıdadur 47b/14

y.+sıdağı 2a/14, 99a/6

y.+sıdın 78b/14, 106a/14

y.+sığa 67b/14, 78b/13, 79a/4, 82b/1,
101a/4, 102b/13

y.+sığaça 43b/4

y.+sını 33a/8

yaqın < ET *yaqın* (ED, 904a) yakın

y. 42b/2, 66b/4, 75b/14, 90a/9,
102a/10, 103a/5, 104b/14, 106a/12,
116a/14, 119a/2

y. émes édi 44a/2

y.+da 83a/2

y.+ıda 116a/7

y.+ıdağı 71a/3

y.+ığa 109b/3, 110a/12

yaqmak *yaq-mAk* yakmak

y.+nı 109a/3

yaqqu yakıcı

y. 100a/2

yara yara

y. 107b/1, 109a/1

y.+mnı 108b/13

y.+sı 108b/8, 112b/4

y.+sığa 109a/3

yara- < ET *yara-* (ED, 956a) yaramak

y.-mas 98a/13

y.-r 15b/1

yarağ < ET yarağ (ED, 962a)

malzeme, araç, alet

y. 42a/11

y.+ı 107a/11, 14b/9

y.+ıda 111b/2

y.+ıdın 42a/10

y.+ım 107a/12

y.+nın 42a/11

yaralıq < yaralı

y. 112a/14, 113a/14

y. bol- 31a/11

y. qıl- 31a/13

yaramas < *yara- mAs* yaramaz, kötü

y. 13b/11, 15a/2

yaramasraq < *yara-mAs+rAk* daha kötü

y. 87b/10

yaraqlan- < *yaraq+lAn-* silahlanmak

y.-ıp 43a/7, 61b/10, 67b/14, 69b/12

yaraqlıq < ET *yarağ+IXğ* (ED, 964a)
malzemeli, silahlı

y. 29a/5, 30b/3, 111a/12, 88b/13

yaraqsız < ET *yarağ+sXz* (EDPT, 964b) malzemesiz, silahsız

y. 29a/10, 31a/10

yaraqsızlıq *yaraq+sIz+IIğ* silahsızlık, araçsızlık

y+ığa 99b/1

yaraş barış, dostluk

y.+dın 74a/6

y. 35b/8, 74a/5

yaraş- < ET *yaraş-* (ED, 972a)
uzlaşmak, barış yapmak

y.-ıp 108b/2

yaraşa < layık

y. 51a/1

y.-ıp 27b/3, 35b/14

yarım < ET yarım (ED, 968b) yarım, buçuk

y. 12b/5, 34b/9, 35a/1, 50b/4, 60a/2, 83a/8, 84a/2, 93b/13, 102b/9, 104b/4, 116a/12, 118a/1

y.+ı 60b/8, 113a/11

y.+ıdın 90a/11

y.+ığa 40b/2

y.+nı 90b/1

yarmaş- tırmalaşmak

y.-tuk 95b/1

y.-ay 115a/12

yasa- < ET yasa- (ED, 974a) yapmak;
düzenlemek

y.-p 31a/14, 34b/14, 37b/7, 44a/4,
66a/3, 66a/4, 66b/4, 66b/7, 69b/6,
69b/12, 70a/5, 89a/8, 89a/14, 89b/1,
100a/9, 100b/6

yasal *yasa-I-* yapılmak, düzenlenilmek

y. 66b/4, 69b/12, 89a/8, 100a/9,
106a/7

y.+da 100b/3, 100b/13

y.+ıdın 107a/1

y.+nı 109b/1

yasın- hazırlanmak

y.-ıp 61b/9, 61b/12

yasaq < *yasa-q* kanun, nizam; idam

y.+a yét- 16b/4

yasat- < düzenlemek

y.-ıp 34b/13, 97b/12, 103a/8

*(...) Kunduz'dan üç dört yığaç kadar
aşağıda bir yere geldiğinde, Husrev
Şah*

yassı < ET yası (ED, 973b) yassı, düz

y. 97b/11

yaş < ET ya:ş (ED, 975b) yaş

y. 8b/6, 8b/8, 8b/9, 9a/6, 9a/8

y.+ı 13a/2

y.+ıda 18a/9, 27a/5

y.+ımda 20a/4, 20b/6

y.+ta 1b/2, 13a/2, 85b/7, 86b/7, 97a/8,
102b/8

yaşa- < ET yaşa- (ED, 976b) yaşamak

y.-r 6b/4, 25b/2, 30a/14, 97a/13

y.-sa 118b/2

yaşlıq < ET ya:şlıq (ED, 978a) yaşlı

y. 85a/13, 85a/14, 85b/9

yaşun- saklanmak, gizlenmek

y.-up 117a/9

y.-ğalı 117b/4

yaşur < ET yaşur- (ED, 979b)
gizlemek

y.-ay 118a/11

y.-upturlar 116a/12

yaşurun < *yaşur-(X)n* gizli

y. 30a/5

yat < ET yat (ED, 882b) yabancı

y. 85a/8, 101a/14

y.+dın 105b/4

yat- < ET yat (ED, 884a) yatmak

y.-ıp 106b/6

y.-qan 110a/5

yatmaqlıg yatmak eylemi

y.+ı 110a/9

yavuğ < ET yağuk (ED, 901a) yakın
→ yavuq

y.+ıdağı 80a/6

y.+ıdağılar 9a/5

y.+ığa 104b/2, 17b/3, 17b/7

y.+umdağı 24b/3, 91a/2

y.+umdağılar 92a/9

yavuğ < değıştirmek

y.-apturlar 30b/10

yavuq < ET yağuk (ED, 901a) yakın
→ yavuğ

y. 3b/3, 4a/1, 12a/12, 16a/10, 17b/9,
21b/12, 28b/4, 31b/11, 32a/13, 33b/2,
37b/6, 38a/11, 39a/8, 40b/2, 45b/8,
45b/11, 46a/12, 57a/10, 60a/2, 61b/3,
64b/8, 66a/6, 67a/6, 73a/8, 79a/1,
85a/7, 89a/11, 89b/3, 91b/13, 93b/13,
95a/3, 99b/3, 102b/4, 103a/3, 106a/8,
109a/14, 113a/12, 115a/8, 115b/2,
116b/5, 118a/2, 119a/7

y. bol- édi 32b/9

y.+ça 52a/3

y.+dın 57a/8

y.+ğa 50b/4

y.+ğıdın 43b/8

y.+ı 86a/5

y.+ıda 82b/13

y.+ığa 62a/1, 83a/9, 91b/6, 93b/12,
108a/2

y.+ığaça 106a/9

y.+ıta 39a/2

y.+ları 80b/3

y.+tur 46a/5

yavuqlaş- < *yavuş-ılaş-* yaklaşmak

y.-ıp 63a/14, 70b/6

y.-ur 45a/14

yavuşraq < yavuş+rAk daha yakın

y. 108b/7, 115a/7, 115b/1

yavuş- < ET yağuş- (ED, 908b) yakın
olmak

y.-qay 48b/2

y.-up 28b/13, 57b/6, 95a/9, 116b/14

yavut- < ET yağut- (ED, 899b)
yaklaştırmak, yakına getirmek

y.-kap 18b/7 ?

y.-kan éməstür 18b/6

yayaq < ET yağığ (ED, 887a) yaya

y. 32b/8, 42a/8, 66a/9, 66a/13, 70a/6,
78b/2, 90a/12, 92a/14, 92b/1, 96a/12,
97a/14, 104a/11, 107b/4, 112a/6,
113a/1, 113a/4, 114a/10, 118a/5

y.+ı 78b/5

y.+larnı 69b/12, 92a/4

y.+nı 66b/3, 113a/8, 118a/6

y.+qa 112b/14

yayaqla- piyade gitmek

y.-p 92a/1

yayıl- < ET *ya:đ-(X)ı-* (ED, 890a)
yayılmak

y.-dı 30a/6

yaylağ < ET yaylağ (ED, 981) yayla
→ yaylaq

y.+ıda 13a/6

yaylaq < ET yayla:đ (ED, 981b) yayla
→ yaylağ

y. 77a/6, 81b/10, 82b/8, 83a/11

y.+lar 5a/13

y.+largā 60a/6

y.+qa 81b/12, 82b/4

y.+tın 83a/8

yaz < ET yaz (ED, 882) yaz, ilkbahar

y. 39a/4, 59b/10

y.+ġa 83b/1

y.+ġaça 71b/1

y.+ıġa 38b/11, 57b/11

y.+lar 7a/5, 45b/1, 45b/4

yaz- < ET ya:z- (ED, 983b) hata

y.+dim 112b/12

y.-ar érđi 19a/3

yelenġ < ET yélinġ (ED, 930a) çabuk

y. 31a/10, 53a/6, 83a/1

y.+din 55a/6, 107b/13

y.+i 41b/13, 42a/8, 56b/2

y.+iġe 80a/5

yemden darı unundan yapılmış
yemek

y. 117b/10

yé- < ET yé- (ED, 869b) yemek

y.-dim 119b/12

y.-geli 109a/2

y.-mek 29a/14

y.-mekte 7a/3

y.-meñizl 118b/7

y.-meydür 119b/11

y.-p 64a/8

y.-y 93b/8

y.-yip 2b/2

yédür- yé-dŪr- yedirmek

y.-di 109a/4

yégirme < ET yégirmi (ED, 915b)
yirmi

y. 19a/6, 19a/7, 24a/4, 61a/1, 61a/2,
75a/11, 83b/2, 84b/13, 92b/9, 92b/9,
97a/12, 97a/12, 101b/12, 101b/12,
113b/6, 114a/12, 114a/12, 119a/7

yégirme altı < yirmi altı

y. 13a/9

yégirme beş < yirmi beş

y. 13a/2, 24a/4, 48b/8, 4a/2, 4a/3,
60b/5

yégirme min < yirmi bin

y.+ge 28b/13, 32a/13, 35a/7

yégirme tört < yirmi dört

y. 60b/5

yégirmiçe yirmi kadar

y. 115a/9

yégülük yiyecek

y. 117a/14

yénil hafif, kolay

y. 71b/3, 72b/10

yénilrek < yeñil+rAk hızlıca, çabucak

y. 88b/6

yél < ET yé:l (EDPT, 916b) yel,
rüzgar

y. 4b/3, 4b/4, 4b/5

y.+ge 4b/5

y.+i 98a/5

y.+leri 4b/5

yér < ET yé:r (EDPT, 954a) yer

y. 18a/5, 19a/9, 28b/10, 48a/13,
48a/13, 50a/3, 60a/1, 60b/4, 78a/4,
93a/2, 99a/3, 112a/5, 113b/14,
117b/14

y.+de 4a/6, 5a/14, 8a/1, 8a/5, 26a/13,
30b/10, 31a/14, 34a/13, 36b/1, 47a/13,
48b/14, 59a/10, 60a/7, 60b/6, 70b/11,
96b/6, 67b/13, 72b/1, 73a/6, 102b/3,
103a/2, 103b/1, 108b/10, 112a/4,
117a/6, 117b/1, 118a/5, 118a/6,
118b/8, 119a/11, 119b/11

y.+din 2a/11, 8a/3, 16b/14, 45b/11,
61a/3, 62b/4, 67a/11, 83b/11, 86a/11,
92b/14, 98b/11, 102b/14, 108a/6,
112a/6, 113a/2, 116b/9, 117a/10,
117b/4, 117b/14, 119a/5

y.+dür 5a/10, 49b/4

y.+ge 16a/11, 24b/9, 42a/2, 47b/3,
54b/12, 67a/11, 67b/8, 96a/12, 95b/5,
103a/4, 106b/5, 112a/10, 115a/14,
116b/5, 117a/5, 117b/4, 119b/14

y.+i 3b/11, 3b/11, 67a/10, 103a/13,
108a/6, 108b/11, 109a/5

y.+ide 86b/13, 100b/7, 10a/9

y.+idin 107b/6

y.+idür 58b/14

y.+ige 40b/5, 111b/4

y.+imiz 81a/8, 99b/5

y.+imizdin 60a/9

y.+ler 71a/2

y.+lerde 47a/6

y.+lerge 5b/2, 92a/14

y.+lerini 43b/11

y.+lerni 98b/9, 108a/4, 47b/8

y.+ni 18b/8

y.+niñ 48a/13, 71a/5

yerlig < ET yé:rlig (ED, 967b) yerli

y. 82b/10, 100b/7, 111b/4

yeşil yeşil

y. 103a/9

yét- < ET yét- (ED, 884b) yetişmek

y.-e (cölgesi yete) 103b/5

y.-edür 118a/8, 119b/4

y.-er 11b/4, 16a/5, 54a/3, 77a/8,
106a/10, 115a/14, 117a/6

y.-erler 33b/11

y.-ip 22a/1, 22b/9, 26b/5, 28b/9,
30b/12, 32a/4, 33b/14, 35b/5, 62a/14,
63b/13, 84a/3, 85a/3, 119a/7, 80b/4,
93a/11, 105a/3, 105a/3, 106b/7,
106b/13, 108b/6, 108b/9, 109b/2,
110a/5, 112a/4, 112a/7, 112b/2,
113b/7, 115b/2

y.-iptür 105b/12

y.-keç 23a/12, 31b/8, 89b/3, 63b/9,
103a/3, 103a/5, 106a/8, 110b/12,
112a/7

y.-ken 15b/13, 16a/10, 17b/9, 31a/2,
37b/6, 39a/8, 59a/7, 66b/4, 68a/5,
70a/8, 84a/11, 85a/9, 90a/11, 109a/14,
109b/3

y.-kençe 101b/4

y.-kende 17a/14, 18a/8, 32b/5, 33b/2,
36a/3 39a/6, 54b/12, 60b/10, 63a/6,
72b/6, 81a/13, 82a/4, 105a/9, 106a/10

y.-kendin 115a/11

y.-kenimizdin 72b/11

y.-kenini 102a/10

y.-key 67a/3, 68a/7

y.-medi 70a/12

y.-mes 36a/1, 45b/2

y.-miş 18b/13

y.-ti 16b/4, 31b/11, 43b/3, 61b/14,
89b/7, 93b/7, 104b/2, 106b/7, 113b/8,
115a/11

y.-tiler 62b/2, 115a/14

y.-tim 53b/1, 101b/2, 115b/2, 115b/9

y.-tük 39a/11, 81b/4, 83a/8, 116a/10,
116a/12, 116b/2, 106b/12, 106b/14

yétti < ET *yétti* (ED, 886a) *yedi*

y. 2a/4, 3a/12, 5b/4, 44a/7, 46b/10,
47a/12, 48a/5, 49b/9, 51a/3, 53b/2,
56a/1, 85a/14, 92b/11, 107b/4

yéti yüz < *yedi yüz*

y. 22b/11, 55a/7

y.+çe 56a/3

yétil-< ET *yét-(X)l-* (ED, 890a)
ulaşılma

y.-di 59a/10

yétiş- < ET *yét(X)ş-* (ED, 894a)
yetişmek

y.-e (yétişe algay) 115a/11

y.-ip 70a/4, 102b/4, 103a/4, 104b/13

y.-medi 94a/3, 94b/9

y.-mes 70b/10

y.-ti 35b/6, 58a/3

y.-tük 96a/7, 104a/2

yétkür- < ET *yét-k(X)r-* (ED, 892b)
vardırmak, ilerletmek

y.-di 7b/5, 24b/4, 31a/4, 31a/5, 31a/5
40a/14, 40b/1, 65a/3, 97b/8, 113a/1

y.-diler 37a/8, 56a/10, 60b/10, 65a/7,
106a/12, 109b/1

y.-e (yétküre algay) 117a/6

y.-e alma- 51a/11

y.-gen 31a/7

y.-gey 32a/12

y.-mey 63b/14

y.-meydür 63a/10

y.-üp 12b/9, 118b/8

y.-üpdür 29a/7

y.-üptür 114a/1

y.-üptürler 67a/5

y.-ür 33b/12, 112a/9

yétme- < *yét-me-* yetişmemek

y.-di 37b/1

y.-señiz 52b/13

yétmiş < ET *yétmiş* (ED, 891b) yetmiş

y. 62b/14, 67b/3, 82a/2, 84a/3, 110a/6, 57b/1

y.+de 97a/7

yığ- < ET *yığ-* (ED, 897a) toplamak

y.-ıp 61b/7, 65a/6, 87b/13, 103b/8, 33a/2, 54b/8

y.-lar 99a/1

yığaç < ET *ığaç* (ED, 79b) ağaç

y. 2b/8, 3a/12, 3b/7, 4a/2, 4b/2, 4b/10, 13a/6, 13a/7, 13a/9, 32a/6, 34b/12, 45a/14, 48a/10, 48b/8, 49a/4, 49b/6,

49b/9, 49b/11, 56a/6, 56a/7, 59a/11, 60b/5

y.+dur 4a/3, 5b/2, 49b/13

y.+ı 5a/13, 45b/14

y.+ığa 60b/10

y.+ıda 16b/2

y.+ıdın 17a/7

y.+ların 46b/2

yığaç uzunluk birimi

y. 61a/2, 67b/9, 69b/10, 88b/2, 89a/1, 93b/10, 103a/1

yığaçı < ağaçlık

y.+dür 5a/14

yıgıl- < ET *yığ-(X)/-* (ED, 901b) toplanmak

y.-dılar 120a/1

y.-ıp 24b/8, 36b/11, 69a/7, 79a/10, 82b/11, 91b/4, 92a/4, 105a/10

y.-madı 105a/4

y.-maydur 106a/4

y.-urığa 106a/4

yığılmaq *yığ-(X)l-maq* toplanmaq

y. 88a/12

yığıştur *yığ-(X)ş-tur-* yığıştırmak,
toplamak

y.-up 66a/14

yığla- < ET ığla:- (ED, 85b) ağlamak

y.-dım 55b/2

y.-dı 41a/12

yıl < ET yıl (ED, 917a) yıl

y. 7b/2, 9a/1, 9a/4, 10a/10, 11a/11,
12b/2, 12b/5, 14b/14, 17a/2, 17b/6,
18a/10, 21b/14, 22a/11, 22b/3, 24a/1,
24a/4, 25a/13, 27a/7, 33b/6, 36a/6,
41a/2, 41a/3, 41b/12, 48a/8, 50b/4,
51b/6, 56a/1, 56a/13, 57b/3, 68a/4,
76a/12, 101b/12

y.+dım 7b/2, 10a/5, 12a/4, 12b/5,
13a/3, 27b/12, 39b/7, 79b/3

y.+ga 4a/1, 50b/4, 60a/2

y.+ğa 63a/14, 85a/7, 96b/4

y.+ı 32b/1

y.+lar 117b/5

y.+larda 116a/1

y.+nın 97b/13

yılan < ET yıla:n (ED, 930a) yılan

y. 4a/9

yıq- < ET yık- (ED, 897b) yıkmak

y.-ar 21a/6

y.-ıp 36b/7

y.-ıpturlar 112a/7

y.-qalı 57a/14

y.-tılar 92a/2

yıqıl- < ET *yık(X)l-* (ED, 902a)
yıkılmak

y.-ay 38b/8

y.-dı 107b/8

y.-dılar 119a/8

y.-dım 95b/5

y.-ğan 98b/9

y.-ıp 17a/1, 17a/1, 17a/4, 42b/4, 98b/8

y.-madı 113a/7

y.-mağan 7b/7

yıqıt- < *yıq-(X)t-* yıkmak

y.-ip 57b/2

yıraq < ET ıra:k (ED, 214a) uzak

y. 70b/1, 91b/8, 91b/12, 108a/7,
114a/7, 116b/5, 5b/2, 47a/12

y.+dağı 72a/13

y.+dın 114a/9, 119a/8

y.+ta 31b/12

yıraqlıq *yıraq+lıq* uzaklık

y.+ımızdın 104a/4

yıraqraq < *yıraq+raq* daha uzak

y. 91b/3, 115a/9, 5a/1

y.+dın 93b/12

y.+tur 45b/12

yiber- < ET ı:d- (ED, 37b) göndermek

y.-di 62b/2, 63a/6, 80b/10, 91a/7,
94a/13, 110a/8, 113b/2, 6b/13, 21a/9,
33a/3, 33a/7, 33a/14, 33b/1, 33b/11,
33b/14, 42b/1, 56a/14, 57a/7, 57a/9,
57a/14

y.-diler 17a/7, 52b/4, 55a/2, 55b/3,
59b/10, 63b/5, 74b/8, 86b/13, 109a/11,
118b/7

y.-dim 87a/12, 97b/9, 117a/14,
117b/11, 118a/12

y.-dük 51a/14

y.-e (yibere başladı) 110a/13

y.-geli 70b/1

y.-gen 119a/3

y.-gende 10b/4, 27b/5

y.-gey 71b/14

y.-geyler 51b/3, 84a/5

y.-iñ 97b/9

y.-ip 73b/2, 73b/3, 77a/1, 77a/12,
77b/1, 77b/7, 78b/11, 78a/3, 82a/4,
82b/7, 84a/13, 85b/2, 86b/3, 87a/1,
87a/2, 98b/2, 104a/7, 108b/2, 110b/10,
7a/14, 13a/1, 13a/12, 16a/9, 30a/12,
34b/12, 35a/13, 40b/3, 43b/13, 47b/1,
54b/4, 55b/4, 57a/4

y.-iptür 60a/13, 108b/13, 119a/2

y.-iptürler 109b/14

y.-medi 78b/12, 88a/9

y.-mey 94a/12

y.-mişler 117b/12

y.-señiz 97b/10

y.-ür 75a/14, 79b/14, 110a/5

y.-ürler 25a/8

yiberil- < ET *ı:ḡ-(X)I-* (ED, 56a)

gönderilmek

y.-di 16b/5, 25a/7, 32a/12, 32b/5, 40b/6, 61b/2, 61b/3, 66a/10, 67b/4, 78b/14, 82b/2, 94a/3, 97b/12, 98b/9, 104b/5, 109b/14, 113a/12

y.-iñ 117b/8

y.-ip 52a/13, 111a/14, 61b/11, 79b/8

yigit < ET yigit (ED, 911b) yiğit

y. 65b/5, 68b/2, 76b/5, 80a/5, 80b/13, 83a/1, 93a/9, 97a/12, 97a/13, 100b/10, 107b/13, 119b/3, 119b/7, 7b/7, 31a/10, 39b/14, 41b/13, 42a/8, 52a/11, 53a/6, 55a/6, 56b/2, 57b/1

y.+din 62b/14

y.+i 41b/14

y.+ler 17b/4, 17b/12, 26b/8, 31a/2, 34b/4, 34b/7, 35a/12, 35b/3, 37b/9, 39a/7, 39a/9, 40a/11, 43a/1, 43a/7, 44b/2, 52b/9, 55a/4, 59a/13, 59b/4, 61b/12, 65a/14, 66a/3, 71a/12, 76b/9, 76b/13, 78a/10, 79b/8, 84a/6, 90b/6, 91a/1, 91a/13, 91b/9, 93a/3, 105a/11, 109b/14, 110a/7, 110a/12, 111b/14

y.+lerdin 7b/5, 14a/13, 43a/13

y.+lerge 52b/10, 91b/1

y.+leri 30b/6, 41b/4, 57b/10, 63a/9

y.+leridin 52a/9, 62b/12

y.+lerige 18a/4

y.+lerini 15b/1, 62b/1

y.+lerni 25a/7, 25a/8, 33b/10, 34b/4, 35a/14, 35b/6, 35b/14, 40b/5, 43a/9, 70a/12, 84a/3, 89a/13, 89b/5, 90b/2, 91a/10, 91b/12, 93b/4, 101a/5, 110a/4, 110a/10, 111b/2, 112a/5

y.+lerniñ 25a/9, 52b/11, 93a/2

y.+ni 92b/11

yol < ET *yo:l* (ED, 917a) yol

y. 32a/6, 41b/8, 42b/6, 49b/11, 55b/8,
64b/6, 67b/9, 82a/2, 89a/1, 95a/13,
97b/3, 97b/4, 103a/1, 114a/8, 115b/5,
115b/6, 115b/11, 116a/9, 116a/11,
116a/14, 116b/1, 119b/7

y.+da 13b/5, 28b/6, 44b/2, 73a/11,
78b/2, 95b/2, 107a/10

y.+dın 47a/13, 96a/8

y.+dur 2b/8, 3a/12, 3b/7, 4a/3, 4b/10,
32a/6, 48b/8, 49a/4, 49b/6, 56a/6

y.+ğa 107a/10, 116a/1, 116a/8,
116b/1, 116b/3, 32b/5, 45a/14

y.+ğın 114a/7

y.+ı 13b/4, 23a/7, 32a/5, 32a/6, 59a/8,
63b/14, 72a/12, 72b/1, 78b/5, 100b/4,
103b/5, 105b/14, 116a/10, 116a/11,
116a/13, 116a/14

y.+ığa 42a/2, 78a/8

y.+ını 116a/7, 116b/2

y.+lar 47a/5, 81b/5

y.+larda 81b/3

y.+nı 13a/9, 59a/11, 61a/2, 119b/13

y.+nın 97b/5

y.+uñız 116a/3

yolı < defa, kez

y. 100b/3, 104b/9

yoluq- < ET yulq- (ED, 924b)
karşılaşmak

y.-up 4b/5, 11a/1, 42a/2

yoq < ET yo:k (ED, 895b) yok

y. 19b/2, 64b/1, 65b/10, 65b/11, 66a/1,
69a/12, 74a/6, 76a/1, 82a/11, 84a/14,
89b/13, 99b/5, 99b/5

y. édi 13b/9, 15a/8, 18b/1, 18b/10,
19a/4, 19a/14, 22b/12, 23b/4, 23b/5,
26a/3, 34a/12, 38a/12, 53b/11, 54a/10

y. érđi 5a/5, 7b/1, 54a/8

y.+tur 1b/8, 2a/10, 2b/3, 3a/11, 4b/10,
4b/14, 7b/8, 36b/11, 45b/5, 47b/10,
49b/11, 54a/5, 59b/7, 101a/10,
101a/12, 111a/4, 102a/6, 115b/11,
116a/2, 106b/6, 116b/8, 107a/12,
108a/6, 108a/11, 118a/7, 118a/11

yoqqarı < ET yoqaru (ED, 906b)
yukarı

y. 33a/5, 33b/3, 33b/10, 34b/2

y.+ğı 47a/5, 47a/7

y.+dın 34b/1, 41b/1

yoqqarıraq < *yoqqarı+rAq* daha yukarı

y. 48a/9

yosunluq < Moğ.+T. gibi, benzer

y. 16a/6, 33a/12, 39a/8, 49b/6, 53b/8,
54b/1, 63a/2, 70b/13, 72b/7, 74a/9,
74b/2, 80b/8, 82a/3, 85a/10, 91a/3,
109b/4, 118b/12

y.+tur 46b/3

y. qıl- 36a/14

yulduz yıldız

y. 89a/4, 89a/5

yumalan- yuvarlanmak

y.-a 67a/12, 67a/12

y.-ıp 104b/14

yuqarı < ET yoqaru (ED, 906b) yukarı

y. 116b/13

yuqqarı < ET yoqaru (ED, 906b)
yukarı

y. 62b/4, 81a/12, 81b/2, 99a/5,
100b/13, 114a/4, 114a/7, 114a/8,
115b/8

y.+ı 92a/9

y.+ıdın 97a/1

y.+ğı 110a/1

yurt < ET yurt (ED, 958a) yurt

y. 110b/9

y.+dın 40b/13

y.+ıda 5b/12, 48a/11

y.+ıdın 69b/7, 78b/13, 83a/10

y.+ığa 48a/10, 69b/8, 78b/7, 83a/8

y.+qa 43a/4, 43b/12

y.+ta 40a/10, 40a/10, 40b/9, 43a/4,
73a/9, 73a/14, 88b/3, 101a/1

y.+tın 43a/4, 79a/3

y.+umız 44a/1

yurtlan- *yurt+lAn-* yurtlanmak

y.-ğay 108a/8

yüber- göndermek

y.-dük 110b/7

yügür- < ET **yügür-** (ED, 914a)
koşmak, hareket etmek

y.-üp 93a/11, 108b/8

yügürük koşmak, hareket etmek

y. 71a/6

yügürüt- < ET **yügürt-** (ED, 914b)
koşturmak, yürütmek

y.tüm 112a/7

yükün- < ET **yükün-** (ED, 913b)
saygıyla eğilmek, diz çökmek

y.-di 103a/6, 103a/7

y.-düm 32a/1

y.-gendin 32a/2

y.-güçe 102b/4

y.-üp 102b/6, 102b/5, 103a/4, 118a/10,
119a/8

yükündür- < ET *yükün-d(X)r-*
(ED,914b) diz çöktürmek

y.-di 36a/5

yürü- < ET **yorı-** (ED, 957a) yürümek

y. 115a/2

y.-düm 84b/7, 102b/2, 104b/11,
107a/7, 115a/3, 115b/5, 116a/9

y.-gen 14a/14

y.-gey 74a/14

y.-geyler 64a/8

y.-lin 56b/1

y.-megen 55b/13

y.-mekni 54b/5

y.-mey 39a/3

y.-ŋ 114b/4, 115a/4, 119b/8

y.-gendin 97b/1

y.-mekke 77a/14, 99b/6

y.-mekte 76a/9

y.-se 92a/14

y.-ür 74b/13, 78b/1, 91a/3, 93b/13,
97b/1, 108b/9

y.-ydür 117a/9

y.-dük 69b/6, 69b/13, 70a/6, 81b/2,
81b/13, 112b/14, 113b/12, 114a/4

y.-p 61b/14, 72b/12, 73a/7, 78a/12,
81a/12, 84a/5, 92b/1, 94b/6, 97a/14,
106a/1, 106b/13, 108a/9, 114a/8

y.-mek 89b/9, 99b/5, 120a/2

y.-y 97b/7, 101a/13, 110b/11, 114a/12,
114b/1, 115a/13, 115b/8, 119b/10

y.-üp 25a/10, 31a/4

y.-di 32b/11, 37b/11, 41b/6, 67a/13,
93a/12, 107a/9

yürül- < *yürü-l-* gidilmek

y.-di 60b/6, 89b/4, 89b/10, 95b/4,
109b/2

y.-gen 81b/5

y.-se 54b/12

y.-ür 92b/1

yürüş < ilerleme

y.+idin 54b/10

y. 101a/10

y.+te 105b/4

y.+i 101a/10

yürüş- < ET yorış- (ED, 973a)
yürümek, ilerlemek

y.-üp 58b/13

y.-mek 55b/14, 59a/2

yürüt- < ET yorit- (ED, 959a)
yürütmek

y.-üp 116a/9

yüz < ET yüz (ED, 982a) yüz 100

y. 13a/9, 17b/11, 32b/7, 53b/1, 58b/14,
58b/14, 61a/10, 64b/3, 64b/8, 65a/4,
66b/14, 66b/14, 67b/3, 68a/11, 76a/1,
78b/3, 81b/7, 82b/12, 82b/14, 84b/4,
85a/2, 85a/2, 85a/7, 86b/2, 87b/14,
88a/4, 88a/5, 88a/5, 88b/14, 92b/11,
95a/14, 97a/8, 97a/12, 104b/12,
113a/9, 113a/10, 116b/6, 118b/2

y.+çe 106b/14, 110a/4

yüz miñ < yüz bin

y. 58b/8

y.+ge 61b/4

y.+din 61a/14, 106a/5, 111b/1, 120a/1

yüz < ET yüz (ED, 982a) yüz

y. 20b/7, 51a/12, 60a/3

y.-**dük** 116b/9

y.+**deki** 61b/3

y.-**di** 35b/12

y.+**ige** 40a/12

y.-**ip** 25b/1

y.+**ini** 20b/8

yüzlüg < ET *yüz+l(X)g* (ED, 987a)

y.+**niñ** 63b/10

yüzlü

y.+**ümni** 89b/4

y. 6b/14, 15a/4, 18a/14, 68b/1

yüzlen- < ET *yüzlen-* (ED, 987b)

yönelmek

3.2. ÖZEL ADLAR DİZİNİ

3.2.1. Kişi ve Boy Adları Dizini

‘Abdul ‘Alī Tarḥan

A. 21b/11, 22a/6

A.+nıḡ 22b/6

‘Abdul ‘Azīz Mīrzā

A. 10b/2

A.+ḡa 9b/13

‘Abdul Kerīm

A.+nıḡ 38b/7

‘Abdul Kerīm Eşrit

A. 23a/5

‘Abdul Laṭīf Baḡşı

A. 33a/6, 33a/7

‘Abdul Laṭīf Mīrzā

A. 50a/8

A.+dın 50b/2

‘Abdul Laṭīf Sulṭān

A. 9a/12

‘Abdul Quddūs

A. 19b/5

‘Abdul Quddūs Bég

A. 24a/10

‘Abdul Vahhāb Şığavul

A. 31b/7

A.+dın 13a/8

‘Abdullāh

A.+dur 54a/1

‘Abdullāh Mīrzā

A. 50b/3

A.+nıḡ 10a/9

A.+ḡa 10a/9

Adīk Sulṭān

A.+ḡa 12a/4, 12a/7

A.+dın 12a/7, 12a/9

Aḡa Sulṭān

A. 12b/12

Aḡmed Bég

A. 55b/8, 55b/10, 71b/11, 72a/11,
72b/6, 94a/14, 94b/4

A.+ni 55b/5, 76b/11

Aḥmed Tenbel

A.+niḡ 72b/1

A.+ḡa 108b/2

Aḥmed Ḥācī Bég

Aḥmed Yūsuf

A. 21a/6, 21a/12, 21a/4, 30a/8,

A. 59b/3

36b/13, 37b/8

Āḥır Mīrzā Qulı

A.+niḡ 13a/10, 20b/8, 37a/4

Ā. 115a/3

A.+ni 37b/9

Aḡtaçı

Aḥmed Muştāq

A.+dın 15b/5

A. 26b/8

Aq Bégim

Aḥmed Qaravul

A. 20a/1, 24a/12, 27b/4

A. 69b/2

Aq Buḡa Bég

Aḥmed Qāsım

A.niḡ 12b/12

A.+nı 84a/12, 98b/4

Aqqoyluq Uzun Ḥasan

Aḥmed Qāsım Kūhber

A. 28a/8

A. 101a/8

Alaca Ḥan

Aḥmed Qoşçı

A. 81a/11

A. 117a/1

Alça Ḥān

A.+nı 117a/1

A.+ḡa 3b/14, 11b/10, 16a/3

Aḥmed Tarḡan

‘Alī Dervīş

A. 84a/14, 87b/12

A. 15a/12

‘Alī Dervīš Bég

A. 17a/10, 55a/7

‘Alī Dost

A. 53b/9, 60b/11

A.+nıñ 15a/7, 53b/8

‘Alī Dost Tağayi

A. 14b/11, 24b/7, 53b/3

A.+nıñ 60a/12

A+ni 52b/7

A.+ğa 18a/4

‘Alī Kitābdār

‘A.+nı 78b/14

‘Alī Mezīd Bég

‘A. 13b/10

‘Alī Mezīd Qoçın

‘A. 55a/8

‘Alī Mīrāhūr

‘A. 85b/2

‘Alī Şīr Bég

‘A. 41a/6, 41a/8, 41a/10, 41a/11,
86b/14

‘A.+ni 41a/9

‘Alī Şükr Bég

‘A.+nıñ 28a/6, 28a/9

Andicān

A.+lıg 8b/7

Andicānī

A.+dür 2b/6

Ateke Bağşı

A. 108b/13

Āyşe Sultān Bégim

Ā. 20a/3

Bābā Hān

B. 19b/12

Bābā Qulı

B.+nı 43a/1

Bābā Qulı Bābā ‘Alī Bég

B. 14b/5

Baba Peşāgarī

B. 91a/2

Baba Sayrāmī

B. 115a/6, 116b/2, 117a/9, 118a/1

Baba Şirzād

B. 112b/6

B.+nın 112b/7

Baba-ī Pergārī

B. 119a/6, 119b/6

Bābur Mīrzā

B.+ğa 13b/8

Bāburī

B. 75b/1, 75b/7, 75b/8, 75b/13

Bāqī Çagāniyānī

B. 27b/7, 33b/5, 58a/7

B.+nın 27b/8, 33a/10

Bāqī

B.+ni 42a/14

Bāqī Hīz

B. 112b/9

Bāqī Tarḥan

B. 78b/4, 86a/13, 88b/12

Barāq Hān

B. 9b/6

Bārīn

B.+lar 88a/4

B.+ları 103b/11

Bārīn Tümeni

B.+ni 62a/13

Batlamyūs

B. 46b/11

Bāyezīd

B. 109a/12, 111a/10, 118a/11

B.+ni 110b/4, 111b/14

Baysunğur Mīrzā

B. 68a/8, 68b/4, 69a/2, 21b/3, 21b/10,
27a/1, 27a/8, 30a/13, 30b/2, 30b/8,
32b/2, 33b/3, 36a/8, 36a/14, 36b/3,
37a/4, 37b/5, 37b/8, 38b/12, 39a/8,
39b/2, 43b/13, 44a/7, 44b/1, 50b/11,
56a/13, 56b/3

B.+nın 68b/10, 69b/1, 29a/13, 29b/3,
30b/13, 37b/11, 38b/3, 38b/5, 39a/1,
39b/10, 44a/5, 44a/11, 44a/13

B.+ni 68a/4, 36a/14, 36b/2, 44a/14,
50b/9, 50b/9, 57a/1, 57a/4, 58a/10,

58b/11

B.+ğa 68a/9, 82a/2, 30a/10, 30a/12,
56b/9

B.+dın 39b/3, 50b/11

Bedī‘üzzamān

B. 35a/10

Bedī‘üzzamān Mīrzā

B. 34b/11, 34b/13, 35b/13, 36a/6,
41a/2, 41b/1, 42a/4, 42a/7, 42b/6,
57b/14, 58a/5

B.+nı 33a/13, 42b/10

B.+ğa 36a/4, 41a/4, 42b/1, 57b/4

B.+da 41b/12

Behlül-i Eyyüb

B. 35b/3

Bégim Mihr Nigār Hanım

B. 20a/3

Bég Tilbe

B. 71b/13, 72a/1

B.+ni 110b/10, 55a/1

Bégçik

B. 100b/9, 100b/10

B.+ni 103b/10, 109a/9

Beyān Qulı

B. 101a/6, 114a/2

Bıçkâ Halife

B. 95a/11

Bike Bégim

B. 27b/1

Buhārī

B. 48b/13

Cān Hasan Bārın

C.+nı 56a/3

C.+nı 103b/11, 109a/10

Cān Vefā

C. 84b/5

Cānı Bég

C. 9a/14, 21a/4, 21a/6, 21a/8

Cānı Bég Dulday

C. 20b/13

Cānı Bég Sultān

C. 19b/14, 89b/1

C.+ğa 9a/14

Cānike Kōkeldaş

C. 91a/1

Cihāngīr

C. 70b/6

C.+ğa 74a/10

C.+ni 52b/6

Cihāngīr Mīrzā

C. 17a/10, 17b/13, 27b/9, 49a/14,
8b/5, 63b/2, 63b/5, 64a/14, 74a/13,
74b/1, 77a/14, 111a/5, 111b/8,
111b/12, 112a/14, 112b/1, 113b/5

C.+nuḡ 46a/6, 50a/6, 94b/13, 112a/2

C.+nı 24b/4, 27b/5, 61b/6, 63a/9,
111b/5, 112a/14, 113a/10, 115b/3

C.+ğa 27b/6, 50a/5, 51b/10, 51b/12,
74a/14, 74b/3, 97b/8, 113a/12

C.+dın 6b/8, 88a/5

Cihāngīr Mīrzā İbrāhīm

C. 111b/7

Cihānşāh

C. 28a/8

Cihānşāh Bārānī Qaraqoyluq

C. 10a/6

Cihānşāh Mīrzā Bārānī Qaraqoyluq

C.+nuḡ 28a/7

Cuci

C. 12a/5

Cūkī Mīrzā

C.+nı 12b/13

Çağatay

Ç. 6a/6

Çağatay Hān

Ç. 9b/4, 9b/7

Ç.+nuḡ 5b/11, 5b/12

Çārşenbe

Ç. 42b/12

Çingiz Hān

Ç. 9b/7, 49b/4, 100b/6

Ç.+nuḡ 5b/11, 9b/4, 12a/4, 100b/6

Duvā Hān

D. 9b/6

Dervīṣ Bég	D.+niṯ 106a/11, 107b/7, 114b/11
D. 22a/12	Ebā Bekir Duġlat Kāṣġarī
Dervīṣ Gāv	E. 17b/6
D. 16b/3	Ebā Bekir Kāṣġarī
Dervīṣ Muḥammed	A.+niṯ 11a/1
D. 37a/4	A.+ġa 27a/14
Dervīṣ Muḥammed Tarḥan	Ebā Bekir Mīrzā
D. 21b/5, 21b/12, 21b/13, 36a/12, 37a/3, 37a/6	A. 11b/6, 29b/11
D.+niṯ 18a/12, 21b/4, 22b/2, 37b/10, 47b/5, 48b/6	A.+ġa 29b/14
D.+nī 17a/7	Ebū'l Muḥsin Mīrzā
Devlet Sulṭān Ḥanım	E. 41b/2
D. 12a/13, 96b/3, 102a/11	E.+nī 33b/10
Dīvāne Cāmebāf	Ebū'l Qāsim Kūhber
D.+nī 43a/14	E. 40a/13, 81b/11, 110a/3
Dost Nāṣır	Ebū Yūsuf Arġun
D. 83a/12, 104b/11, 107a/3, 112b/9, 114a/5	E.+niṯ 80a/2
Dost Bég	Ésen Devlet Bég
D. 63a/13	É.+imniṯ 97b/14, 108a/1
	Eyyüb
	E. 29a/12

Eyyüb Bégçik

E. 4b/9

E. 29a/12, 88a/14, 56a/3

Fahrunnisā

E.+niñ 105a/12

F.+ğa 86b/5

E.+ni 103b/10, 109a/9

Fāṭıma Sultān

Érzen Barın

F. 8b/6

É. 9b/14

Fāṭıma Sultān Ağa

Ésen Buğa Hān

F. 12b/6

É. 10a/12, 9b/6, 9b/9, 9b/12

F.+nı 12b/7

É.+nı 10b/1

Fāzıl Tarḥan

É.+dın 10b/5

F. 84a/7

Ésen Devlet Bégim

F.+nı 84a/9

É. 24b/12, 53a/11, 9a/10

Ġūrī Barlas

É.+niñ 24b/8

Ġ.+nı 79b/8

É.+ni 10b/7, 10b/7

Hacı

É.+ge 14b/12

H. 40b/8

É.+dın 10b/8

Hācı Pīr Bekāvul

É.+çe 24b/10

H. 35b/9

Eṣīreddīn

Ḥāce

E. 4b/8

Ḥ.+de 54a/9

Eṣīreddīn Aḥsīkatī

Ḥāce Aḥrār

H. 39b/12

H̡āce Mevlānā Qāḏī

H. 16a/4, 16a/10, 53a/12

H.+niḡ 53b/14

H.+ni 53b/13

H̡āce Mevlānā-yı Qāḏī

H.+niḡ 31b/2

H̡āce Mīr Mīrān

H. 112b/8

H̡āce Muḡammed ‘Alī

H. 107b/12

H̡āce Muḡammed Derzī

H.+ni 16a/7

H̡āce Muḡammed Zekeriyā

H. 80b/11

H̡āce Mūnīr UVṡī

H.+niḡ 38b/14

H̡āce Naṡīr Tūsī

H. 46b/8

H̡āce Qāḏī

H. 17b/8, 24b/6, 52b/8, 52b/9, 54a/4,
54a/7, 64a/2, 77a/11

H.+niḡ 54a/5

H.+ni 16b/4, 17b/10, 40b/14, 51a/14

H.+din 52b/12

H̡āce ‘Ubeydullāh

H. 119a/14

H̡āce Yaḡyā

H. 37b/5, 38a/3, 78b/9, 78b/11,
78b/12, 78b/14, 80a/9, 80a/11

H.+niḡ 37b/2, 84b/5, 118b/6

H.+ni 59b/10

H.+din 80b/11

H̡āce Ya‘qūb

H. 118b/5

H̡āce Yūsuf

H. 2b/5

Hācī Ġāzī Mangīt

H.+ni 62a/12

Ḥaḏret-i H̡āce ‘Ubeydullāh

Ḥ. 83b/5, 83b/6, 83b/9

Ḥamza

Ḥafız Bég

Ḥ.+nıḡ 113b/8

Ḥ. 76b/14

Ḥamza Sultān

Ḥ.+nıḡ 66b/1

Ḥ. 9a/13, 20b/9, 20b/10, 33b/6, 34a/2,
34a/7, 38b/2, 64b/9, 82b/13, 89b/2

Ḥāfız Bég Dulday

Ḥ.+nıḡ 9a/12, 33b/13, 34a/2

Ḥ. 8b/2, 76b/12

Ḥ.+dın 20b/9

Ḥāfız Muḥammed Bég

Ḥanım

Ḥ. 95b/10

Ḥ.+nı 10b/2

Ḥāfız Muḥammed Bég Dulday

Ḥānıke Ḥān

Ḥ. 13a/9

Ḥ. 11b/9

Ḥ.+nıḡ 95b/10

Ḥān Mırzā

Ḥalife

Ḥ. 10b/13, 68a/14, 77a/7

Ḥ. 74b/13

Ḥān Qulı Beyan Qulı

Ḥ.+ğa 74b/10

Ḥ. 51a/12, 83a/12, 101a/6, 114a/2,
114a/5, 114b/3, 114b/7, 114b/8,
114b/10

Ḥalıl

Ḥ. 67b/3, 74b/4, 77b/3, 77b/5, 88a/5,
90b/9

Ḥānzāde Bégim

Ḥ.+nı 66b/14

Ḥ. 8b/8, 8b/13, 9a/2, 20b/5, 27a/4,
27b/10, 28a/2, 28a/5, 95a/12

Ḥalıl Divāne

Ḥ. 62b/11

Ḥānzāde Bégim

Ḥ.+niḡ 28a/4	Ḥ. 30b/6, 31b/13
Ḥ.+din 27a/13, 35b/10	Ḥaydar Kōkeldaṣ
Ḥasan Bég	Ḥ. 19b/4, 69a/3
Ḥ.+din 14a/4	Ḥaydar Kōkeltaṣ
Ḥasan Dégçe	Ḥ. 30b/4
Ḥ. 62a/8	Ḥaydar Qāsım Bég
Ḥasan Nebīre	Ḥ.+niḡ 89a/13
Ḥ. 39a/14, 76b/13	Ḥaydar Qulı
Ḥ.+[ni] 43a/12	Ḥ. 62b/13
Ḥasan Şerbetçi	Ḥaydar Mīrzā
Ḥ. 36b/5	Ḥ. 11a/10, 27b/2
Ḥasan Ya‘qūb	Ḥ.+ğa 35b/10
Ḥ. 16a/12, 17a/8, 24b/12, 24b/14, 25a/5, 25a/9	Ḥaydar Rikābdār
Ḥ.+niḡ 24b/2, 24b/5, 25a/11	Ḥ. 55b/1
Ḥ.+nı 24a/14, 24b/9	Ḥazret-i Emīrū’l Mümīn ‘Oṣmān
Ḥ.+qa 18a/2, 24a/13	Ḥ. 44b/7
Ḥasan Ya‘qūb Bég	Ḥazret-i Ḥāce
Ḥ. 13b/12	Ḥ. 7a/9, 18b/6, 18b/7
Ḥaydar Bég	Ḥ.+niḡ 18b/10, 59a/3
	Ḥ.+ğa 22a/13

Ḥazret-i Ḥʿāce ‘Ubeyd	Ḥ. 11a/6
Ḥ.+nıñ 37b/3	Ḥudāberdi Tuğçı Moğol
Ḥazret-i Ḥʿāce ‘Ubeydullāh	Ḥ. 55a/14
Ḥ.+nıñ 23b/7, 54a/4	Ḥudāberdi Tuğçı Timurtaş
Ḥ.+ğa 7a/8, 18b/4, 26a/7	Ḥ.+nı 6b/13
Ḥırmas	Ḥudāy
Ḥ. 9b/14	Ḥ. 72b/11, 119a/9
Ḥıṭāyī < Çin ülkesinden olan	Ḥudāyberdi
Ḥ. 46b/2	Ḥ. 31a/9
Ḥızr Ḥʿāce Ḥān	Ḥudāybérđi Bég
Ḥ. 9b/5	Ḥ. 13a/11
Hindū	Ḥudāy Bérđi Buqaq
H.+larnıñ 46b/14	Ḥ.+nı 64b/14
Hindū Bég	Ḥudāybérđi Timurtaş
H. 76b/13	Ḥ. 12b/12, 13a/1, 13a/4
Ḥıṣārī Moğul	Ḥ.+qa 12b/14
Ḥ.+lardın 65b/6	Ḥudāy Berdi Tuğçı
Ḥorāsān	Ḥ. 71a/10, 90b/9
Ḥ.+lıq 15a/13	Ḥudāydād
Ḥūb Nigār Ḥanım	Ḥ. 91a/1

Hürrem Şāh

H. 8b/14

Hülāgū Hān

H. 46b/9

H.+dur 46b/9

Hümāyūn

H.+ğa 14b/1

Hüsrev Kökeldaş

H. 107b/12

Hüsrev Kökeldaş Mīrim Nāşır

H. 83a/13

Hüsrev Şāh

H. 14a/10, 26b/8, 28b/3, 30a/4, 33a/2,
33a/9, 33a/14, 34b/11, 34b/12, 35a/3,
35a/8, 35a/11, 38a/1, 42a/8, 44a/14,
56a/13, 57a/12, 58a/9, 58a/12, 58a/14,
68a/4, 68a/6, 81a/8, 82a/5, 88a/8

H.+nıñ 23b/14, 29a/9, 29b/1, 30a/7,
35a/1, 35a/2, 36a/1, 37b/14, 42a/13,
58a/7, 58b/9, 81a/13

H.+nı 14a/11, 29b/6, 30a/8, 30a/11

H.+ğa 23b/13, 24a/1, 42a/8, 44a/9,
58a/9, a 69a/10, 69a/11, 81a/7, 90b/11,
90b/14

İbrāhim Ata

İ.102a/13

İbrāhīm Bég

İ. 111a/7, 111b/12, 112b/3, 112b/10,
113a/1

İ.+nıñ 113a/13

İ.+ge 113b/1, 113b/9, 113b/10,
113b/14, 114a/1

İbrāhīm Bégçek

İ. 13a/3

İbrāhīm Bégçik

İ. 40a/12, 51a/13

İbrāhīm Cānī

İ. 89a/8, 90b/7

İbrāhīm Çapuq

İ. 40a/13

İbrāhīm Çapuq Tağayī

İ. 110a/2

İbrāhīm H̱āce Qādī

İ.+nı 84a/13, 90b/2

İ.+nı 74b/13

İ.+ğa 66a/7

İbrāhīm H̱useyn Mīrzā

İkü Timur Bég

İ. 33a/13, 57a/5

İ.+nı 22a/13

İ.+ğa 42a/6

İlhan

İbrāhīm Saru

İ. 46b/9

İ. 30b/10, 31b/2, 61b/10, 62a/4,
62a/10, 61b/2, 65b/1, 69b/14, 79a/5,
89a/8, 90b/7

İmām Ebū Hanīfe

İ. 45a/4

İ.+nı 30b/14, 31a/11, 65b/6

İshāq Ata

İ.+nı 102a/13

İ.+nı 59a/12, 74b/11

İskender

İ.+ğa 39a/12

İ. 44b/9

İbrāhīm Saru Mınlıg Bég

İskender-i Filqos

İ. 55a/11

İ.+qa 11b/4

İbrāhīm Sultān Mīrzā

İslīmī

İ. 10a/8, 10a/8

İ. 46b/2

İ.+nı 50b/3

Kāşgarī

İbrāhīm Tarhan

K. 17b/10

İ. 33b/12, 81b/9, 82b/7, 89a/9, 90b/6

K.+ni 17b/9

İ.+nı 87b/12

Kel Qaşuq

K.+nı 43a/14	K.+nı 103b/6, 108a/6, 108a/12
Kelān Bég	K.+ğa 108a/4, 108a/7, 108a/10, 119b/2
K.+niņ 70a/1	*Kisrā
Kemāleddīn Hüseyn Gāzurgahī	K. 49a/13
K.+ni 94a/12	Laṭīf Bégim
Kepek Bey	L. 20b/8
K. 81a/1	Maḥdūm Sultān Bégim
Kerīmdād	M. 9a/9
K. 83a/12	Maḥdūme Sultān Bégim
Kerīmdād Hudāydād Türkmen	M. 27b/13
K. 107a/4	Maḥmūd Barlas
Kıçık Bég	M. 29b/12, 30a/2, 33b/5, 35b/8,
K. 70a/1, 70a/10	M.+qa 29b/14
K.+din 70a/10	Maḥmūd Köndürsen
Kıçık Han	M. 40b/8
K. 101b/12, 101b/13, 102a/9, 102a/10, 102a/14, 102b/2, 102b/10, 103a/2, 103a/5, 103a/6, 103a/10, 103a/11, 108a/2, 108b/5, 108b/6, 119b/13	Maḥmūd Mīrzā
K.+nıņ 102a/10, 103a/7, 108b/12, 110b/13	M. 69a/6
	Maḥmūd Sultān
	M. 89b/1
	Mālik Muḥammed Mīrzā

M.+nıñ 94b/12

Mezîd Tağayî

Mamaq Sultān

M. 107b/10

M. 34a/3, 34a/7

Mihr Bānū Bégim

Ma'sūme Sultān Bégim

M. 9a/6

M. 20a/9

Mihr Nigār Hanım

Mehdî Sultān

M. 10b/9, 10b/14, 11a/1, 20a/14,
96b/10

M. 20a/9, 33b/6, 34a/2, 34a/7, 38b/1,
38b/5, 38b/6, 38b/7, 38b/8, 64b/9,
82b/13, 89b/2

Minūcihr Mîrzā

Melik Muḥammed Mîrzā

M.+nıñ 23a/8, 27a/9

M. 23a/9 M.+nı 23a/14, 23b/2

M.+ğa 12b/9

M.+ğa 27a/10

Mîr 'Alî Şir Nevā'î

M.+da 23b/4

M. 21a/12

Me'mûn Halîfe

M.+nıñ 2b/3

M. 46b/11

Mîr Büzürg

Mergînānî

M.+nıñ 27a/4, 27a/13, 28a/4

M.+dür 3b/4

Mîr Büzürg Tirmizî

Mezîd Bég Arğun

M.+nıñ 27a/1, 28a/2

M. 30a/1

Mîr Ğıyāş

M.+ğa 28b/5

M. 17b/1

Mîr Ğıyāş Tağayî

M. 15a/6, 17a/11

Mīr Moğul

M. 77a/10

M.+nı 77a/14, 78a/3

M.+nı 31b/7

Mīrim

M. 109b/12

Mīrim Bég

M. 63a/13b

Mīrim Dīvān

M. 65b/4, 74b/7

Mīrim Lāgarī

M. 65b/4, 55a/8

M.+nı 66a/6

Mīrim Nāşır

M. 83a/13

Mīrim Tarḥan

M. 44a/12

Mīrşāh Qoçın

M. 40b/1, 55a/12

M.+nı 40b/1

Mīrzā Hān

M. 77a/1, 102a/12

M.+nı 10b/14, 13b/3, 77a/2

Mīrzā Qulı

M. 112b/10, 113a/1, 114b/4, 115a/5

M.+ğa 115a/3

M.+nı 115a/1

Mīrzā Qulı Kökeldaş

M. 17a/10, 107a/4, 112b/14, 114a/6,
114b/14

Moğol

M. 1b/6, 5b/12, 6a/2, 6a/7, 6a/9, 8b/1,
9b/11, 10a/1, 10a/2, 10a/4, 10b/3,
10b/7, 11b/10, 12a/6, 12b/6, 15a/7,
15b/5, 30b/4, 30b/8, 44b/9, 52a/2,
52a/12, 56a/10, 59b/7, . 62b/2, 62b/5,
63b/11, 64b/9, 64b/10, 64b/11, 65b/14,
69a/3, 72a/1, 76b/11, 77a/2, 77a/3,
77a/3, 77a/5, 77a/6, 77a/7, 89b/12,
90b/2, 90b/2, 90b/12, 100a/9, 100a/10,
100b/1, 100b/5, 105a/12, 108b/13,
108b/13

M.+nın 8b/6, 19b/1, 65a/5

M.+nın 98a/12, 98b/4

M.+nı 61b/6, 99b/6, 108b/2

Mollā Hicrī

M.+da 31a/6

M. 99a/11

M.+dın 12b/11, 22a/7

Mötügen

M.+lar 33b/8, 34a/5, 34a/10, 51a/13,
51b/9, 52a/11, r 64b/6, 65a/1, 65a/2,
105b/6, 105b/7

M. 9b/7

Muḥammed ‘Alī Mübeşşir

M.+larnın 33b/13

M. 55a/13, 105a/9

Muḥammed Bāqır

M.+larnı 39b/6, 111a/2

M. 39a/1

M.+ğa 101b/8

Muḥammed Bāqır Bég

M.+larga 65a/10

Moğul Bég

M. 17a/11, 25a/2, 55a/8, 117a/7,
117a/8, 117b/3

M. 62b/7

Muḥammed Burunduq Barlas

Moğulī

M.+nı 33b/1

M. 102b/11, 103a/9, 7a/5, 49b/3

Muḥammed Dost-ı ‘Alī Dost Ғāgayi

Mollā Baba

M. 55a/13

M. 83b/8, 91a/2

Muḥammed Dost

Mollā Binā’ī

M. 65b/4, 74b/6, 74b/14, 79a/14,
79b/3, 111b/3, 111b/5

M. 87a/3, 38a/10

M.+ni 38a/9

Muḥammed Dost Ғāgayi

Mollā Ḥaydar

M. 31a/5

Muḥammed Ḥüseyn Mīrzā

Muḥammed Duġlat

M. 59a/6, 85b/4, 96b/5, 96b/14

M. 33b/7, 34a/3, 64b/10, 99b/10

M.+nı 57b/12

Muḥammed Ḥān

M.+nı 54b/3

M. 9b/5

Muḥammed Mezīd Bég

Muḥammed Ḥānīke

M. 77a/3

M. 102a/12

Muḥammed Mezīd Tarḥan

Muḥammed Ḥüseyn Duġlatnı

M. 22b/2, 37a/2, 76b/1, 76b/7, 77a/1,
77a/9, 78a/2, 78b/7, 81a/5, 81a/6,
89a/9, 90b/11, 93a/3

M.+nı 76b/10

Muḥammed Ḥiṣārī

M.+ġa 17b/2

M. 34a/9

M.+nı 76a/13, 76b/6, 93a/1

M.+ġa 34a/3

M.+nı 77a/4

Muḥammed Ḥiṣārī

Muḥammed Miskīn-i Ḥāfız Dulday

M.+ġa 99b/11

M. 43a/10

Muḥammed Ḥüseyn Gūrgān

Muḥammed Mü'min Mīrzā

M.+ge 32b/12

M.+nı 41a/7, 42b/1, 42b/11

M.+da 32b/13

Muḥammed Qāsım Nebīre

Muḥammed Ḥüseyn Gūrgān Duġlat

M.+ni 43a/11

M. 59a/1

Muḥammed Qulı Qoçın

M.+qa 11a/6

M. 36b/5, 93a/8

M.+nı 93a/2

Muhammed Şālih

M.+ni 38a/9, 38a/9

M.+nı 76a/1

Muhammed Sultān-ı Cihāngīr

M.+ga 50a/6

Muhammed Sultān Mīrzā

M. 46a/7

Muhammed Şeybānī

M. 29b/9

Muhammed Şeybānī Hān

M. 3b/13

M.+ga 8b/13

Muhammed Velī Bég

M. 33a/13, 42a/6, 57b/13

Muhammed Yūsuf

M. 79a/7

Muhammedī Kōkeltaş

M. 9a/4

Muhammedī Mīrzā

M. 28a/7

Muhibb ‘Alī Qurçı

M. 35a/14, 42b/3

Muhibb Sultān

M.+dur 28a/1

Muzafter Hüseyin Mīrzā

M.+ga 36a/4

Muzafter Mīrzā

M. 33a/14, 42b/11

M.+ga 41a/4

Mübārek Şāh

M. 10b/14

Nāşır Bég

N. 106a/11, 107b/12

N.+ni 63a/2, 63a/12

Nāşır Mīrzā

N. 85a/14, 115b/3, . 8b/7, 9a/6, 9a/7,
17a/14

N.+ni 110b/8, 10b/13, 17b/2

N.+ga 17a/13

Nazar Bahadır

N. 57a/3, 57a/13, 57b/2

Nazar Tağayı

N. 91b/14

Nigār Hanım

N. 96a/13, 96b/3

Ni‘met Argun

N. 19a/12

Noyan

N. 99a/1

N.+nın 98b/8, 98b/9, 98b/11

N.+nı 98b/10

N.+ğa 98b/13

Noyan Kökeldaş

N. 83a/12, 83b/3, 91b/14, 98a/14,

98b/7

N.+nın 97b/11

Nundāklıq Barlaslar

N.+dındur 29b/12

Ordu Buğa Tarhan

O.+nın 18a/12, 21b/5

‘Ömer Şeyh Mīrzā

‘Ö. 4b/11, 4b/13, 5b/8, 6a/4, 6b/3,
6b/8, 8b/3, 13b/1, 13b/2, 13b/9, 14a/1,
14a/7, 14b/13, 15a/5, 19a/13, 27b/5,
31b/4, 32b/1, 52a/9

‘Ö.+nın 3a/8, 5b/14, 6a/1, 6a/8, 6a/10,
6a/13, 12b/3, 15a/9, 16a/8, 18a/4

‘Ö.+ğa 6b/9, 6b/12, 12b/14, 15b/10,
19b/7

‘Ö.+dın 17b/12

Özbek

Ö. 1b/6, 8a/7, 11a/10, 21a/3, 21a/4,
27a/3, 59b/7, 79b/6, 80b/12, 81a/4,
81b/11, 82a/12, 83a/5, 85a/8, 86a/6,
86a/7, 86a/14, 91b/14, 98b/2

Ö.+nın 14a/7, 29b/7

Ö.+ni 9a/1, 84b/4

Ö.+ke 79b/4

Ö.+i 82b/10

Ö.+dın 21a/3, 28b/1

Ö.+leri 33b/7

Ö.+ler 19b/13, 34a/4, 84b/12, 87b/11, 92a/1, 92a/5	Q. 117b/6
Ö.+leriniñ 86a/9	Q.+ni 117a/12
Ö.+lerni 84b/3, 85a/1, 93b/4	Q.+ğa 117b/8, 117b/10
Özge Hatun	Q.+din 117b/13
Ö. 69a/12	Qalmaq
Paşa Bégin	Q. 11b/10
P. 68a/14, . 27a/2, 28a/6	Q.+ni 11b/11
P.+ni 28a/12	Qanber 'Alī
Pīr Aḥmed-i Ḥ̣āce Ḥ̣useyn	Q. 15b/5
P. 89a/10, 96b/14	Qanber 'Alī Bég
Pīr Muḥammed Élçi Buğa	Q. 26b/3, 26b/9
P. 29a/6	Qanber 'Alī Sellāḥ
Pīr Veys	Q. 15b/6, 89a/11
P. 55a/14, 74b/7	Qanber Bey
Pīr Veys Şeyḥ	Q. 81a/1
P. 95a/4	Qanber 'Alī Sellāḥ
Qādī Gulām	Q. 89a/11
Q. 62b/11	Qara Barlas
Qādirbérđi	Q. 76b/9, 89a/10, 93a/14
	Q.+niñ 93a/4

Qara Tékin

Q. 63b/14, 69b/3, 81a/11

Qaraköz Bégim

Q. 9a/9, 12b/7, 19b/10

Qaraqoyluq Bahārlu

Q. 28a/6

Qaraqoyluq Türkmen

Q. 30a/1

Q.+ler 28a/10

Qāsım ‘Aceb

Q. 55a/13, 74b/7

Q.+ni 72a/4

Qāsım Aḥmed

Q. 84a/12

Qāsım Bég

Q. 14a/3, 14a/10, 14a/11, 14a/13,
32a/12, 39b/6, 39b/8, . 62a/1, 65a/8,
65a/9, 65a/12, 65b/1, 70a/2, 70a/13,
74b/12, 78a/9, 82b/2, 87a/5, 89a/11,
91a/10, 91a/12, 92a/12, 93b/3, 95b/3,
97b/7, 97b/9, 99b/6

Q.+niñ 113b/8, 97b/11

Q.+ni 54b/4, 61b/10

Q.+ge 32a/11, 61a/12

Qāsım Dulday

Q. 39a/1, 39a/14

Q.+da 39a/11

Qāsım Ḥātīke Arğun

Q. 110a/3

Qāsım Ḥān

Q. 12a/9, 12a/12

Q.+ça 12a/11

Qāsım Mīrāḥur

Q. 55b/1

Qāsım Qoçın

Q. 16a/12, 24b/7

Q.+ğa 18a/3, 25a/4

Qāsım Qoçın Bég

Q. 55a/11

Qaşqa Maḥmūd

Q. 88a/4, 100b/10

Qazaq	Q. 20b/1
Q. 12a/5, 12a/9, 12a/10, 39a/7, 52a/8, 52a/10	Q.+din 19b/10
Qıpçaq	Rābi‘a Sultān Bégim
Q. 9b/10	R. 19b/10
Q.+dındur 28b/3	Rāca Biker Mācīt Hindū
Qoçın	R. 46b/12
Q. 13b/10, 14a/3, 23a/4, 29a/6	Receb Sultān
Qul Bābā	R. 28a/1
Q.+nı 35b/5	Reşīd Sultān
Qulı Bég	R.+ğa 12a/8
Q. 35b/3	Ruqiyye Sultān Bégim
Qulı-Muḥammed Buğdā[dī]	R. 9a/8, 9a/14
Q. 23a/4	Sağarıçı
Qusem ibn-i ‘Abbās	S. 10b/4, 10b/6, 14b/11
Q.44b/8	Şālih Muḥammed
Qutluq Nigār Hanım	Ş. 76b/9
Q. 8b/5, 9b/2, 11a/3	Şāliha Sultān Bégim
Q.+nıñ 27b/11	S. 20a/1
Qutuq Bégim	Samançı (Bég)
	S. 57b/1

Şamed	S. 65b/1, 62a/10, 69b/14, 88b/7
Ş. 65b/6, 65b/8	S.+nı 61b/3
Ş.+niñ 65b/8, 65b/11	Seydī Qara Bég
Sarığ Baş	S.+niñ 55a/12, 88b/7
S. 109a/10	Seydim ‘Alī
Sarığ Baş Mīrzā İtārcī	S. 35b/5
S+nı 103b/13	Seydim ‘Alī Derbān
Sart	S. 35b/2
S. 3b/8	Seyyid Bedr
S.+tur 3b/3	S. 26b/8
Sayrāmī	Seyyid Hüseyn Ekber
S. 116b/2, 118a/1	S. 44a/10
Semerqand Bégleri	Seyyid Kābil
S. 81a/5	S.+nı 58b/12
Semerqandlıq	Seyyid Maḥmūd
S. 15a/4	S. 68b/3
Seydī Bég	Seyyid Muḥammed
S. 68a/2, 74b/7	S. 11a/8, 88b/13
S.+nı 68a/3	Seyyid Muḥammed Mīrzā
Seydī Qara	S. 11a/8

Seyyid Muḥammed Mīrzā Duġlat

S.+nı 56a/2, 88b/14

Seyyid Qāsım

S. 31a/5, 31a/9, 78a/10, 89a/12,
110a/5, 112b/2, 112b/9

S.+ğa 110a/7

S.+nı 109b/14

Seyyid-Qāsım Êşik Aqa

S. 31a/3, 89a/12

Seyyid Qāsım Êşik Ağa Celāyir

S. 55a/12

Seyyid Yūsuf Bég

S. 59b/2, 59b/8

S.+nı 79a/7

S.+ni 22a/11, 43a/3

S.+de 59b/1

Seyyid Yūsuf Mecemī

S. 73b/2, 73b/4

Seyyid Yūsuf Oġlaqçı

S. 22a/6

Sogd

S. 86a/5, 86a/12

S.+nı 95a/13

Sultān Aḥmed

S.+nı 118a/11

Sultān Aḥmed Bég

S. 115b/12

S.+ge 78a/6

Sultān Aḥmed Hān

S. 11b/9

S.+nı 9b/3

Sultān Aḥmed Mīrzā

S. 6a/9, 6a/11, 6a/13, 6b/5, 8a/9,

8a/11, 8b/1, 13a/5, 13a/13, 14b/6,

15b/14, 16b/1, 16b/8, 18a/6, 18a/9,

20b/2, 20b/4, 20b/6, 20b/14, 21b/6,

22b/1, 22b/7, 23a/5, 23a/6, 25b/4,

26b/12, 31b/9, 50b/7

S.+nı 24a/4, 24a/11, 26b/7, 47b/4,

50b/7, 75a/8

S.+ğa 10b/10, 13a/14, 14b/7, 17b/2,
31b/6, 50b/6

S.+da 19b/8

S.+dın 20a/1

Sultān Aḥmed Qādī

S.+niņ 16a/4

Sultān Aḥmed Qaravul

S. 69b/1, 69b/2, 69b/5

S.+nı 70a/1

Sultān Aḥmed Tenbel

S. 31a/4, 51a/13, 51b/5, 52b/4, 61a/10,
61b/6, 63a/8, 63b/2, 90b/9, 106b/14

S.+niņ 39b/11, 51a/1, 103b/4, 77b/3

S.+ğa 73b/3, 108b/2

Sultān ‘Alī Mīrzā

S. 14b/9, 20a/8, 21b/3, 22b/8, 27a/2,
32b/2, 32b/3, 37a/3, 37b/6, 37b/7,
37b/11, 38a/3, 38a/5, 38a/6, 38a/11,
38a/12, 38b/4, 38b/13, 39a/3, 48b/5,
58b/4, 59b/2, 76a/12, 77a/6, 79b/12,
80b/2

S.+niņ 21b/10, 27b/13, 37b/1, 37b/6,
38b/12, 79b/13, 80a/5, 86b/4

S.+nı 36a/13, 37a/1, 37a/8, 37a/13,
50b/10

S.+ğa 22b/9, 51a/5, 76b/4, 80a/2

Sultān Arğun

S.+niņ 20a/10, 20b/12

Sultān Bégim

S. 17b/13

Sultān Cüneyd Barlas

S. 68b/14

S.+niņ 30a/14

Sultān Ebū Sa‘īd Mīrzā

S. 6b/6, 6b/9, 10a/13, 10b/1, 10b/10,
11b/5, 12b/13, 13a/7, 15a/8, 15a/13,
18a/10, 20a/13, 20b/14, 21a/7, 26b/1,
28a/10, 28a/11, 29a/7, 29a/12, 29b/13,
50b/5

S.+niņ 6b/4, 12b/9, 13a/12, 15a/8,
15a/14, 18a/11, 23a/8, 25b/3, 26b/3,
27b/2, 35b/11

S.+ğa 15a/1, 29b/13

S.+dın 50b/6

Sultān Élig Māzī

S.+ğa 16a/5, 54a/2

Sultān Halīl Mīrzā

S.+nı 69a/12

Sultān Hüseyin

S. 68a/13

Sultān Hüseyin Arğun

S. 23a/2, 76b/8, 89a/10

Sultān Hüseyin Duğlat

S. 33b/8, 34a/4, 103b/11

Sultān Hüseyin Mīrzā

S. 21a/13, 26a/12, 27a/3, 27b/1, 27b/4,
29a/9, 32b/14, 33a/4, 33a/12, 33b/9,
34a/10, 36a/3, 37b/13, 41a/2, 41b/1,
41b/4, 42a/3, 42a/5, 42b/10, 57b/3,
57b/8, 57b/11, 58a/5, 58a/7, 58b/6,
82a/1, 85a/10, 85a/12, 85b/3, 88a/6,
94a/11

S.+nı 26b/5, 33b/14, 36a/2, 41b/2,
57a/5, 57b/1

S.+ğa 35b/6, 56b/14, 58a/2

S.+dın 58a/9

Sultān Hüseyin Qara Köli

S.+ğa 23a/3

Sultānım Bégim

S. 20a/7

Sultān Maḥmūd Dulday

S. 25a/2, 79a/2

S.+nı 79a/2

Sultān Maḥmūd Ġāzī

S. 26b/1

Sultān Maḥmūd Hān

S. 2b/11, 3b/13, 6a/10, 6a/13, 9b/3,
11b/8, 13b/3, 14a/9, 17a/9, 19a/14,
30a/14, 31b/8, 62a/11, 68b/13, 68b/13,
94b/2, 96b/2

S.+nı 19b/14, 29b/11

S.+nı 6a/11, 31a/8

S.+ğa 15a/10, 16a/3, 17b/4,

19b/11, 55b/4

S.+da 6a/8

S.+dın 11b/9, 51b/6

Sultān Maḥmūd Mīrzā

56a/14

S. 12a/2, 20a/2, 27a/9, 28a/11, 28a/12,
28b/7, 29a/14, 30a/2, 30a/9, 33b/7,
34a/5, 50b/8

S.+dın 68a/13

S.+nıñ 21b/6, 23a/13, 26b/11, 28b/8,
30a/1, 30a/4, 35b/10, 68a/12, 69a/6

Sultān Muḥammed Arğun

S. 65a/13

S.+nı 26b/6, 26b/8

Sultān Muḥammed Dulday

S.+nıñ 25a/2

S.+ğa 12a/1, 23a/7, 23a/11, 25b/1,
26b/5, 28b/6

Sultān Muḥammed Hānīke

S.+nı 55b/5

S.+dın 6b/5, 14b/8, 24a/10, 27a/14,
28b/12, 50b/8

Sultān Muḥammed Hātīke

S. 100a/14, 102a/11

Sultān Melik Kāşğarī

S.+nı 72a/10

S.+nıñ 13a/10, 20b/13, 21a/6

Sultān Muḥammed Kelpük

Sultān Mes'ūd Mīrzā

S. 105b/14, 106a/2

S. 26b/14, 33a/1, 33a/10, 33b/2,
33b/11, 37b/14, 38a/13, 42a/12, 56b/4,
56b/11, 58a/2

Sultān Muḥammed Mīrzā

S. 6b/5, 6b/6

S.+nıñ 28a/2, 29b/2, 37b/14, 42b/1,
44a/10, 56b/2, 56b/7

S.+nıñ 6b/6

S.+nı 56b/10, 58a/5, 58a/14,

Sultān Muḥammed Sīğal

S. 39a/14

58b/4

Sultān Muḥammed Sultān

S.+ğa 20a/2, 24a/11, 30a/9, 33a/8,

S. 55b/8, 55b/10

S.+nıñ 71b/11

Sultānım

Sultān Muḥammed Veys

S. 72b/1, 72b/7

S. 39b/1, 101a/6, 112a/12, 113b/3

S.+ğa 72a/11

Sultān Nigâr Hanım

Şâh Bég

S. 12a/1, 27a/6, 28a/14, 96b/2,
102a/11

Ş. 57b/14, 58a/5

Şâh Bégim

Sultān Qulı

Ş. 10b/12, 10b/14, 11a/1, 11b/2, 11b/3,

S. 43a/1

96b/2, 96b/8, 101b/1, 102a/10, 102b/8

Sultān Qulı Çanaq

Ş.+nıñ 11b/5

S. 64b/14

Ş.+ni 56a/1, 96b/7

Sultān Qulı-ı Bâbâ Qulı

Ş.+din 11b/6

S. 55a/14

Şâh Hüseyin Çehre

Sultān Sa'îd Hân

Ş.+ni 42a/6

S. 11a/9, 12a/13, 12b/3, 102b/5

Şâh İsmâ'îl

S.+nıñ 12a/8

Ş. 9a/1

S.+din 11a/8

Şâh Şüfî

Sultān Veys

Ş. 93a/9

S. 12a/2

Şâh Sultān Bégim

Sultān Veys Mîrzâ

Ş. 70b/5

S. 27a/5

Şâh Sultān Muḥammed

Ş.+nıñ 11b/3, 29b/10

101b/7, 108a/4

Şāh Şucā‘

Ş.+nıñ 85b/10, 86a/8, 87b/9, 89b/8,
94b/11, 95a/12, 110b/11

Ş.+nıñ 57b/4

Şāh Şucā‘ Argun

Ş.+ğa 89b/8, 94a/12

Ş.+ğa 42b/7

Şehr Bānū Bégim

Şahbāz Qarlıg

Ş. 9a/7

Ş. 109b/8

Şeybān

Şahbāz Qarlıq

Ş. 12a/8

Ş. 109a/12

Şeybānī Hān

Şāhım Nāşır

Ş. 9a/11, 10b/13, 12a/6, 22a/3, 22b/3,
22b/9, 22b/10, 22b/13, 38b/11, 44a/1,
44a/4, 78b/4, 79b/14, 80a/4, 80a/7,
80a/8, 80a/10, 80a/11, 80a/13, 80b/1,
80b/11, 83a/2, 88a/11

Ş. 114a/6, 114b/9

Şāhruḥ Mīrzā

Ş. 50a/7

Ş.+nıñ 12a/14, 22a/5, 55b/10, 80b/14

Ş.+nıñ 10a/7, 50b/2

Ş.+nı 43b/14

Ş.+dın 6b/8

Ş.+ğa 10b/11, 22b/13, 43b/13, 79b/12,
79b/14, 80a/1, 84a/8

Şaybaq Hān

Ş. 84b/6, 85a/1, 85a/4, 85b/8, 86a/9,
87a/3, 87a/4, 87b/12, 88a/2, 88a/7,
88b/1, 88b/9, 91b/3, 91b/5, 91b/10,
92b/2, 93b/12, 94b/10, 95a/7, 98a/11,
99a/2, 99a/13, 99a/14, 99b/3,

Ş.+dın 33b/6, 62a/12

Şeyḥ ‘Abdullāh Barlas

Ş. 29b/10, 36a/10, 56b/3, 56b/13

Ş.+nı 38a/13

Ş.+nı 19a/11

Ş.+dın 56b/13

Şeyh Ebū Mansūr

Şeyh ‘Abdullāh Éşik Ağa

Ş. 45a/1

Ş. 17a/11, 55a/8

Ş.+ğa 45a/3

Şeyh ‘Alī Bahādır

Şeyh Maşlahat

Ş.+nı 14b/5

Ş. 4a/3

Şeyh ‘Alī Tağayi

Şeyh Mezīd Bég

Ş.+ni 42a/4

Ş. 13b/7, 14b/5

Şeyh Bāyezīd

Şeyh Nūreddīn Bég

Ş. 110a/3, 110a/13, 110b/6, 111a/7,

Ş.+nı 9b/10

111b/2, 111b/5, 111b/11, 112b/11,

Şeyh Veys

113a/6

Ş. 55a/14

Ş.+nı 114a/1

Şeyh Zūnnūn

Ş.+ni 111a/8

Ş.+nı 32b/4

Şeyh Burhāneddīn Qılıç

Ş.+ğa 32b/5

Ş.+nı 16a/4

Şeyhzāde

Ş.+qa 54a/2

Ş. 90b/5, 92a/13, 92b/2, 92b/5,

Şeyh Cemāl

95a/10

Ş.+nı 19b/5

Şeybān

Şeyh Cemāl Argun

Ş. 12a/8

Şīr ‘Alī Oġlan

T.+nı 37a/5

Ş. 9b/5

T.+lar 69a/8

Şīr Hācī Bég

T.+largā 37b/3

Ş. 10b/6

T.+lardın 20b/1, 84a/7

Şirim Taġayi

Tarġan Bégim

Ş. 15b/13, 55a/12, 91a/3, 93a/4

T. 20b/1

Ş.+ni 59a/13

T.+niñ 20b/2

Taġayī Aġmed

Tarġānī

T. 110a/3

T.+ler 76a/14

Taġayī Bég

Tarġanīler

T. 65b/4, 74b/6

T. 36b/4, 36b/11

Tāhir Bég

T.+niñ 36a/7

T. 76b/12, 76b/14

T.+ni 37a/1

Tāhir Dulday

Tarġan Şīrāz

T. 95b/11

T. 81b/10

Tāhir Muġammed

Tenbel

T. 44a/13

T. 51b/9, 52b/6, 55a/1, 62a/6, 63b/5,
65a/10, 66b/14, 67b/7, 72a/7, 72b/7,
73a/9, 74b/1, 75a/5, 78a/14, 79b/1,
94a/13, 94b/3, 94b/5, 99b/10, 99b/12,
100a/7, 103b/8, 104a/11, 105b/10,

Tarġan

T. 28b/4, 30a/8, 36a/11, 37b/7

T.+niñ 50b/9

107a/1, 107a/8, 107a/14, 111a/3,
111a/11, 117b/12, 119a/1, 119b/9

T.+niñ 67b/3, 71a/11, 71b/10, 71b/12,
71b/13, 72a/6, 72a/10, 72b/9, 73b/12,
74b/4, 77b/4, 88a/5, 94a/14, 104a/3,
105b/11, 105b/13, 106b/3, 107a/4,
107a/10, 107a/11, 107b/13, 109a/11,
110b/1, 119a/3

T.+ni 79a/11

T.+ğa 63a/10, 64b/7, 71b/14, 72a/4,
73b/8, 73b/9, 73b/10, 75a/2, 78a/13,
79b/1, 97b/10, 97b/12, 99b/12, 101a/7,
101a/9, 108b/4

T.+din 110b/6

Tenbel Cihāngīr

T.+ni 66a/1, 69b/8, 74a/2

Tenbel Dost Nāşırğa

T.+ğa 107b/5

Tenbel Hālīl

T.+ni 77b/6

Tenbel Şaybaq Hān

T.+ğa 110b/10

Tilbe Hān

T. 72a/8

Timur Bég

T. 6b/12, 9b/10, 22a/13, 37a/9, 37a/10,
44b/10, 44b/10, 45b/6, 49b/2, 49b/12,
50a/5, 97a/8

T.+niñ 6b/7, 45b/5, 46a/1, 46a/6,
46a/8, 49a/7

T.+din 44b/10

Timur Sultān

T. 20a/8, 20b/10, 80b/5, 89b/1

T.+ğa 12a/14

Timuriyye

T. 34a/6

Tolun H̡āce

T. 52a/8, 52a/12

T.+niñ 52b/2, 52b/4

T.+ni 52a/13

Tolun H̡āce Moğol

T.+nı 39a/6

Toqçı

T. 15a/4	Uluğ Bég Mīrzā
Tuqa	U. 22a/7, 46b/6, 9b/13
T.+nı 66a/6	U.+nı 10a/11, 45b/5, 46a/9,
Tuqa Bég	50a/9, 50b/3, 58a/10
T. 65b/4	U.+ğa 10a/2, 50a/7
Tuğluq Timur Hān	U.+dın 19a/4, 50a/8
T. 9b/6	Uluğ Hān
Tün Sultān	U. 103a/1, 103a/2, 103a/5, 103b/3,
T. 12b/11	107b/14, 119b/2, 119b/13
Türk	U.+nı 108a/12
T. 18b/9, 24a/2, 44b/, 94b/4	U.+nı 108a/3
T.+dür 2b/2	Ulus Ağa
T.+ke 101b/8	U. 12b/4
Türkistānlıq	Urus
T. 28b/3, 9b/10	U. 8a/6, 8a/7
Türkmen	Uygur
T. 14a/12, 28a/6, 68b/1, 91a/1, 107a/4	U. 23a/5, 73b/4
T.+ler 28a/10	Uzun Hāsan
‘Ubeyd Hān	U. 16b/5, 24b/7, 51a/14, 51b/4, 51b/9,
‘U. 11a/7	52b/3, 52b/5, 61a/10, 61b/5, 62a/6,
	63a/8, 63b/6

U.+nıñ 51b/1, 53a/7, 53b/4, 62b/10,
63a/3, 76b/9, 109b/11

U.+nı 52b/7, 63b/11

U.+ğa 18a/3, 62a/14

U.+dın 63a/9

Ümīd

Ü. 8b/8

Ümīd Ağaçe

Ü. 12b/10

Velī

V. 29b/1, 29b/9, 33a/9, 33b/4,

57a/7, 57a/11

V.+nıñ 33a/11

V.+ni 33a/3, 35a/12, 38a/1, 42a/14

V.+ğa 57a/2, 57a/6

Veys Bég

V. 60b/10

Veys Hān

V. 9b/5

V.+nıñ 9b/9, 9b/11

Veys Lāğarī

V. 15a/4, 15a/10, 17a/11, 17a/13,
17b/1, 39a/1, 39a/14, . 61b/11, 62a/4,
62a/10, 65b/1, 69b/14, 72b/13, 95a/4

V.+nıñ 17a/12

V.+ni 59a/12, 61b/3, 74b/11

Veys Lāğarī Bég

V. 55a/11

Veys Mīrzā

V.+dın 68a/14

Yādgār Muḥammed Mīrzā

Y. 85b/4, 85a/14

Y.+nıñ 85b/5

Yādgār Sulṭān Bégim

Y. 9a/11

Y.+ni 9a/10

Ya‘qūb Eyyūb

Y. 33b/13

Yār ‘Alī Bilāl

Y. 55b/1

Yāraq Ṭāğayī

Y.+ni 72b/5	Zahīrūddīn Muḥammed Bābur
Yārek Taḡayi	Z. 8b/4
Y. 55a/14	Zeyneb Sultān Bégim
Yisun Teve	Z. 27b/10
Y. 9b/7	Zünnün
Yulçuq	Z.+nı 57b/14
Y. 60a/13	Zünnün Arğun
Yūnus Hān	Z. 42b/7, 42b/7
Y. 7b/14, 8a/4, 9b/4, 9b/4, 9b/8,	Z.+nı 57b/4
9b/12, 15b/6	Z.+nı 33a/14
Y.+nı 6a/7, 9b/2, 9b/9, 9b/13,	Zünnün
20a/14, 27a/6	Z.+nı 57b/14
Y.+nı 5b/11, 10b/2	
Yūsuf	
Y. 118a/10, 118a/14	
Yūsuf Daruḡa	
Y. 118a/3, 118a/4, 118b/11, 119a/1	
Y.+nı 119a/10	
Yūsuf Mecemī	
Y. 73b/3	

3.2.2. Yer Adları Dizini

Âb-Bürden

Â. 99a/3, 99b/2, 99a/4, 99b/9

Â.+din 99a/4

Âhejerân

Â. 54b/6

Âhenîn Dervāzesi

Â.+niñ 44b/8

Â.+ğa 45b/7

Âhanîn

Â. 84b/11, 84b/12, 85a/1, 85a/2,

91b/10, 92a/2, 92b/2

Aḥsī

A. 5a/2, 5a/4, 5a/5, 5a/6, 5a/10, 6b/1,
7b/6, 17a/14, 17b/3, 18a/3, 23a/1,
25a/6, 32a/3, 54b/9, 61b/3, 62a/5,
62a/7, 63a/8, 63b/6, 63b/8, 63b/10,
74b/3, 104a/11, 108a/8, 109a/11,
117a/1 110b/8, 118a/4

A.+dür 4b/8

A.+niñ 5a/8, 48b/11, 54b/7, 61b/7,
62a/8, 62a/9 62a/10, 62b/1, 63b/7,
110a/1, 109b/13, 110a/1, 113b/13

A.+ni 17a/9, 9a/11, 31b/10

A.+ğa 32a/4, 51b/9, 78a/14, 111a/13,
63b/9, 72b/2, 77a/14, 117b/12, 103b/8,
110b/6, 110b/8

A.+de 13b/11, 17a/11, 52b/7, 72b/4
63b/10, 72a/5, 109a/11, 110a/3,
111a/14, 117a/7

A.+dağı 17b/4

A.+din 17b/13, 32a/4, 52a/7, 110a/13,
114a/3, 117a/8, 119a/12

Aḥsīket

A. 4b/8

Aq Qaçğay

A. 13a/5

Aqar Tüzi

A.+de 19a/12

Aqkotal

A.+dm 69a/1

Alayluq

A. 104a/1	3a/1, 51b/9, 52a/2, 52a/7, 52b/14,
Almalīg	53a/1, 53a/14, 53b/4, 53b/6, 54a/12,
A. 1b/5	54b/5, 55a/6, 61b/7, 63a/1, 63a/6,
Almatu	66b/8, 69b/9, 71a/12, 73b/3, 74a/11,
A. 1b/5	77a/11, 78a/4, 104a/9, 104a/14,
Amū	105b/13, 105b/13, 108a/7, 110a/11,
	110b/12, 112b/6, 119a/13, 119a/13,
	119b/10
A.+nī 44a/10	A.+dur 2a/6
Amū Deryā	A.+nī 2a/8, 2b/7, 3a/11, 7a/12, 7b/14,
A.+sīdīn 28b/9	14a/4, 16b/2, 16b/3, 17a/7, 61a/14,
A.+sī 27b/6	62a/1, 63a/11, 66a/1, 79b/5, 104a/5,
‘Anber Kūh	104b/1, 104b/2, 104b/4, 105a/13,
	105b/14, 107b/14
‘A. 35b/3	A.+nī 10a/13, 51b/8, 52b/6, 53b/13, 1
Andarāb	65b/14, 71b/5, 73b/7, 74a/14
A. 29b/7	A.+ga 14b/7, 15b/12, 17b/14, 32a/5,
Andhūd	34a/6, 38a/12, 3a/1, 52a/2, 54a/11,
A. 26a/13	55b/14, 58b/13, 59b/13, 63a/6, 63a/12,
Andicān	63b/6, 63b/12, 66b/10, 67b/4, 70b/8,
	71b/9, 74b/4, 74b/4, 74b/8, 97b/7,
	103b/4, 106b/3, 109a/9, 119b/13
A. 5a/7, 5a/9, 6b/12, 9a/11, 13a/13,	A.+da 15b/11, 37b/12, 52b/7, 55a/5,
13b/2, 18a/2, 25a/4, 27b/5, 31b/9,	63a/2, 63b/8, 67b/7, 70b/9, 71b/9,
32a/3, 32a/6, 32b/10, 38b/14,	94a/13, 96a/14

A.+dın 2b/8, 3a/12, 4a/2, 4b/9, 4b/10,
39a/4, 39a/5, 53b/2, 64b/4, 70b/5,
71a/1, 72a/14, 86b/2, 104a/9, 111a/1

Arçaként

A. 72a/12

Arhıyān

A.+nıñ 73a/9

Arhıyān Qurganı

A.+ğa 73a/6

A.+nı 73a/7

Astarābād

A. 41b/12

A.+nı 26b/2, 36a/4, 41a/3, 41a/6

A.+qa 36a/5, 41a/14, 57b/12, 58a/3

A.+ta 26a/12, 42b/11

Aspara

A.+da 10a/14

Aşpāriyān

A. 62a/2

Atun

A. 96a/10

Azərbaycān

A. 28a/8

Bāb Qurganı

B.+nı 54b/9, 54b/10

Bābā Hākī

B.+de 13a/7

Bābā Kābilī

B.+ni 6b/9

Bāgāt

B.+tın 66a/4, 106a/3

Bāg-ı Behişt

B.+tur 46a/6

Bāg-ı Çınār

B.+dur 46a/5

Bāg-ı Dilgüşā

B.+dur 45b/12

Bāg-ı Méydān

B. 48b/6

B.+nıñ 42b/13

B.+ğa 47a/3, 80a/7

B.+dın 47b/7

Bāğ-ı Nev

B.+ğa 36a/14

B.+de 36a/14

Bāğ-ı Şimāl

B. 46a/5

Bāmyān

B. 58b/12

Barın

B.+nın 52a/8

Bedahşān

B. 11b/3, 11b/4, 12b/2, 26b/11,

27b/10, 27b/14, 28b/9

B.+nın 1b/4, 26a/14

B.+ğa 10b/14

Belh

B. 29a/6, 41a/14, 45a/8, 57a/4,

8b/14, 68a/5

B.+nın 57a/14

B.+ni 36a/3, 41a/3, 42a/5, 42a/5,

57a/2, 57a/5, 57a/13

B.+ğa 36a/3

B.+qa 36a/5, 42a/4

B.+te 42a/4, 57a/5, 57a/12

Benāket

B. 45a/8

Bend-i Sālār

B. 32a/5, 32a/6, 72b/1

Beñiş

B. 14a/14

Berā Kūh

B. 3a/4

B.+ğa 2b/10

Bīçrātā

B. 72a/6

B.+nın 109a/13

Bīş-Ként

B. 98a/3, 98a/12, 100a/8

B.+ke 98a/11

B.+te 98b/5, 98b/10

B.+tin 98b/2, 98b/5

Bīṣāmūn

B.+nıñ 105a/8

Biṣḥārān

B. 73b/11, 73b/12, 73b/14, 74a/2,
109b/8

B.+nıñ 74a/1

Bostān Sarāy

B.+ğa 44b/3

B.+nıñ 36b/3

Buḥārā

B. 5a/3, 11a/7, 19b/5, 21b/14, 37a/3,
39a/2, 45a/7, 45a/13, 48b/10, 48b/13,
49a/2, 49a/3, 49b/8, 49b/11, 69a/8,
76b/1, 78b/4, 79b/8, 86a/11

B.+dur 48b/8

B.+nıñ 48b/9

B.+nı 22b/7, 22b/11, 30a/10, 76a/14,
79b/9

B.+ğa 30a/12, 37b/3, 37b/5, 37b/5,
37b/6, 38a/13, 45b/1

B.+da 21b/3, 3b/4, 48b/12, 69a/5

B.+dağılar 39a/2

B.+dın 36a/13, 39a/4, 49b/9, 5a/4

Büdene Qoruğı

B.+dur 48b/1

B.+da 82b/14

Bürke Yaylağı

B. 55b/9

Büst

B. 57b/7

B.+nıñ 57b/7, 57b/7

B.qa 57b/5

Büstān Serā

B.+ğa

Cūdek

C. 95b/1

Çāç

Ç. 6a/5

Çağānyān

Ç. 26a/13

Ç.+nın 81a/6

Çıras

Çağāniyān

Ç. 100b/9

Ç. 26b/10, 56a/14

Ç.+nın 100b/10

Ç.+dın 56b/10

Çihil Duḥterān

Çārcū Gūzarı

Ç. 66a/2, 104b/5

Ç. 58b/6

Çır Suyı

Çārreh

Ç. 8b/1, 22b/1

Ç. 80a/7

Ç.+nın 17a/2, 19a/14

Çehre

Ç.+ğa 22b/1

Ç. 81b/1, 107b/12

Ç.+da 19b/3

Çehārraha Dervāzesi

Çoban Köpri

Ç. 37a/2

Ç.+dın 78a/12

Çegreg

Dehār

Ç. 32a/7, 61b/1, 62a/2

D.+da 46b/13

Ç.+ke 32a/11

Dere-i Gez

Ç.+dın 32a/12, 32a/14

D.+dın 6b/11

Çeltū

Dere-i Hoş

Ç. 81a/6

D.+ta 14a/13

Çekmen

Dergam

D. 78b/13, 79a/4

92a/13, 93b/4, 95a/10

D.+dın 79a/1

D.+lerde 91b/1

Dergam Suyı

Deşt-i Hâşbân

D. 45a/11

D. 78a/12

Dervāze

Devletserā

D. 61a/8

D. 56b/12

D.+nıñ 61a/6, 84a/10, 84b/11, 92a/8,
93a/1

Dıhket

D. 96b/6, 97a/2, 99a/2, 99b/2

D.+ni 61a/7, 61a/8, 84a/5, 84a/11,
110a/6, 113a/8

D.+nıñ 97a/4, 97a/13

D.+ğa 106a/10, 112b/10, 113a/8

D.+ke 99a/1

D.+te 96b/7, 97a/10, 97a/13

D.+de 113a/12, 113b/2, 113b/4

Dilgüşā Bāğı

D.+dın 84b/6, 112b/7, 112b/12,
112b/13,

D. 48b/1

D.+si 91b/10, 92b/2, 92b/3, 93a/3,
93a/4, 93a/14, 93b/14

Dilgüşā

D.+da 45b/14

D.+siniñ 92b/5, 92b/12, 106a/9

D.+dın 45b/13

D.+siğa 84a/7, 84b/12, 85a/3, 92a/2

Diyül

D.+side 84b/11, 93b/2, 118a/5

D. 89a/1

D.+sideğilerniñ 84a/4

Dizak

D.+sidin 80a/7, 84a/12, 85a/1,

D.+mı 13b/3

Dizek

E.+ıǵa 82b/8

D. 95b/10

E.+ıda 83a/11

D.+te 95b/10, 96a/7

E.+ıdın 83b/13

Duǵlat

Fān

D. 103b/12

F. 81b/7, 81b/8, 81b/14, 82a/2

D.+nı 76b/11

F.+nı 81b/13

Duşı

F.+dın 82a/12

D. 29b/6

Fenākat

Éki Su

F.+nıñ 2a/2

É. 52b/2, 52b/3

Fergāna

Él-Taǵ

F. 10a/12, 12b/14, 1b/1, 1b/2, 2a/6,
32a/8, 3a/10, 45a/7, 48b/11, 54a/3,
5a/12, 5b/7, 6b/12, 8a/10, 8a/13,
8a/14, 96b/14, 108a/10, 120a/2,
120a/3

É. 16a/2

Ermıyān

E. 70b/14

F.+nıñ 45a/5, 104a/6, 107b/8

Erzen

E. 10a/4

F.+da 4b/9, 4b/14

Esfera

Fīrūze Dervāzesi

E. 71b/5, 78a/8

F. 93b/14

E.+ nın 78a/8

F.+ǵa 84a/7

Esfidek Qurǵan

F.+deǵılarnıñ 84a/4

F.+din 84a/12

G.+nıñ 41a/14

Fülül

H̄a Dervīş

F. 35a/12

H̄. 4b/7, 98a/5

Ġār-ı ‘Āşıqān

H̄.+ġa 4b/3

Ġ. 40b/3, 84a/4, 84a/6

H̄āce Çeñāl

Ġ.+da 43b/1

H̄. 35b/4

Ġātfer

H̄āce Dīdār Qurganı

Ġ. 36b/8

H̄.+m 43b/9

Ġavānī

H̄āce Kāzrūn

Ġ. 116a/14, 116b/2, 117b/2

H̄. 38b/13

Ġ.+nıñ 117a/12

H̄āce Kefşīr

Ġ.+ġa 117b/6

H̄.+ge 36b/9

Ġ.+dın 116b/1, 117a/1

H̄ākān Dervāzesi

Gāzüristān

H̄.+de 53b/9

G. 92b/11, 93a/4, 93b/2

H̄alīliyye

Gāzüristān Dervāzesi

H̄. 95b/9

G. 92b/4

H̄.+dın 95b/9

Ġazne Nemengān

H̄an Yurtı

Ġ.+ġa 73a/9

H̄.+ġa 40a/9

Gerzevān

H̄.+da 40b/2, 48b/4

Ḥarābūk

H. 29a/6

Ḥ. 107b/8, 105a/8

Ḥiṭāy

Ḥārezm

Ḥ. 102b/11, 101b/5

Ḥ. 45a/7

Ḥ.+ḡa 101b/4

Ḥāṣ

Ḥiyābān

Ḥ. 8a/9

Ḥ.+nūḡ 84a/2

Ḥ+ta 19a/13

Ḥiṣār

Ḥazān

Ḥ. 23b/12, 26b/3, 26b/11, 28a/12, 30a/9, 30a/12, 30b/6, 32b/14, 33a/12, 33b/1, 33b/4, 33b/8, 34a/4, 34a/11, 35b/12, 36a/8, 37b/13, 56b/5, 56b/11, 57a/1, 57b/9

Ḥ. 49b/8

Herī (Herāt)

H. 12b/12, 21a/7

H.+de 2b/4

Ḥ.+nūḡ 27b/3, 35b/6, 42b/3

H.+din 13a/7, 21a/12

Ḥ.+nī 9a/13, 20b/11, 27b/1, 30a/3, 30a/10, 58a/2, 69a/10

H.+nī 85a/10

Heṣṭ Yek

Ḥ.+ḡa 26b/9, 38a/14, 39b/9, 42b/1, 58b/11

H. 98a/4

Ḥ.+da 30a/2, 33b/2, 56b/2, 57a/1

Hezāre

Ḥ.+dm 58a/9, 64a/9

H.+ḡa 58a/11

Hind

H.+de 58a/11, 58a/12

H. 13b/4

Hezārespī

Hindistān

H. 22a/11, 26b/3, 46a/1

H.+ga 4b/1, 97a/8

H.+da 46b/12, 46b/14

H.+dın 45b/8

Hindūkuş

H. 26b/11, 28b/9

Hıṭāy

H. 7a/12

H.+dın 47b/1

Hocend

H. 4a/5, 4b/2, 6a/12, 8a/13, 16b/1,
17a/9, 19b/8, 1b/8, 1b/9, 31b/4, 31b/7,
53b/13, 58b/14, 60a/1, 71b/5

H.+dür 4a/2

H.+nıñ 2a/2, 4a/9, 60b/6, 98a/4

H.+ni 8a/14

H.+ga 4b/4, 53b/1, 55b/12, 56a/13,
58b/13, 60a/4

H.+qa 20a/5, 54b/2, 55b/2, 55b/3,

55b/4, 60a/4

H.+te 19b/13, 56a/4

H.+dın 32b/4, 4b/1, 54b/7, 78a/13,
111a/3

H.+tin 4a/3, 56a/6, 59a/6

H.+ tindürler 4a/4

H.+de 75a/9

Hocend Suyı

H.+nıñ 71b/5, 74a/10, 104a/9

H.+ni 61b/4, 98a/2, 98a/10, 103b/9,
103b/14, 116b/6

H.+dın 72a/6

Hocend Deryası

H.+nıñ 101a/4, 108a/7, 108a/8

H.+ni 111a/2

H.+dın 109a/13

Horāsān

H. 15a/13, 15a/14, 15b/2, 26b/6,
29a/12, 35b/4, 46a/14, 120a/3, 80b/12

H.+ga 10b/12, 20a/11, 26b/2,

26b/4, 42a/7, 57b/8, 59b/9

H.+da 58a/8

Ḥ.+dın 10b/3, 10b/12, 26b/6, 32b/14,
7b/2

Ḥotan

Ḥ. 17b/7

Ḥübān

Ḥ. 69b/9, 70a/5, 70b/2

Ḥ.+nın 70a/3

Ḥ.+dın 70a/4

Ḥūqān

Ḥ. 103b/14

Ḥūqān Orçın

Ḥ. 25a/6

Ḥutlān

Ḥ. 26b/11, 33b/1, 33b/4, 35a/14,
56b/6, 56b/6, 56b/13, 9a/13

Ḥ+nı 57a/1

Hürmüz

H. 4b/1

Hüşyār

H. 3b/13, 4a/1

İpar Qoruğı

İ.+ğa 39a/13

‘Irāq

‘İ. 10a/5, 10b/3, 26b/2, 28b/5, 29b/14

‘İ+nı 28a/8

‘İ+qa 26b/4

İlāmiş Deryası

İ.+nın 65a/11, 71a/3

İsfara

İ. 3b/7, 3b/12, 3b/13, 30b/12

İ.+dur 3b/5

İ.+nın 3b/9

İ.+nı 31a/1

İşkemiş

İ. 35a/12

İtmek Dabanı

İ. 49a/5

Kābil

K. 29b/8, 45b/4, 4a/2

K.+ni 6b/9, 11a/4, 13b/4, 27b/11

K.+ğa 10b/11, 10b/12, 14b/1, 20a/11,
22a/9

K.+da 14a/11, 22a/11

K.+çe 45b/5

Kābud

K. 59b/11

K.+ğa 44a/3

Kāfiristān

K.+ğa 26a/14

Kahmerd

K.+qa 27b/9

Kān-ı Ābgīr

K. 48a/6

Kān-ı Gil

K. 47b/14, 48a/7, 48a/11

K.+niḡ 46a/2, 48a/4

K.+dın 47b/14

Kān-ı Gil Öleḡi

K.+dür 48a/3

Kāsān

K. 5a/12, 14a/6, 63b/10, 72b/5

K.+dur 5a/8

K.+m 15a/10, 17b/1, 72a/12, 109b/11

K.+ğa 17a/12, 72b/6, 109b/9

K.+da 17a/14, 109a/12

K.+dın 5a/10, 72a/9

Kāşgar

K. 17b/7, 1b/3, 32a/8, 45a/7

K.+ni 17b/9

K.+ğa 11a/12, 12a/12, 12b/3,
20a/3

Kelpük

K.+niḡ 106a/5

Kemrūd

K. 33b/3, 81a/12, 81a/14, 81b/2

Kemrūd Deresi

K. 33b/10

Kenbāy

K. 30b/2, 30b/3, 38b/1, 69a/1

K.+da 69a/2

Kendirlik

K.+nıñ 116b/9, 117b/7, 117b/8

K. 103b/5

K.+ğa 116b/8, 116b/9

Kend-i Bādem

K.+da 117a/4, 118a/5

K. 4b/2, 71b/5, 111a/3

K.+dın 103b/13

K.+dür 4a/13

Keş

K.+ni 56a/5

K. 2a/9, 49a/3, 49a/4, 79b/10

K.+dın 56a/6

K.+nıñ 49b/1

K.+ğaça 10a/12, 25a/5

K.+qa 58b/5

Kendirlik Dabarı

K.+de 49a/8

K. 32a/3

K.+te 49a/13

K.+nıñ 54b/6

K.+dın 49a/7, 58b/6, 81a/4

K.+nı 54b/7

K.+ni 71a/14

Keñ Qul Yolu

K.+ke 79b/11, 88b/13

K. 116a/7, 116a/10, 116a/11,

K.+de 79b/11

116a/13

Keştūd

Kermīne

K. 81b/13, 82a/12, 82a/13

K. 49b/8

Kilif

Kernān

K. 33a/6, 33a/8

K. 103b/6, 104a/11, 116b/1, 116b/7,

Kirmān

117b/2, 119a/14, 119b/3

K+nı 29b/14

Kök Serāy

K.+dur 37a/9

K.+ğa 23b/1, 36b/2, 37a/8,

37a/13, 37a/14, 45b/7

Köl-i Melik

K. 22b/6

Köl Moğāk Öleñi

K. 48b/4

K.+dür 48b/1

Kūfin

K. 38b/4

Kūl

K. 113b/2

Kuhek

K. 45a/9

K.+niñ 43a/2

Kuhek Deryāsı

K. 48b/6, 90a/9

K.+dur 50a/2

K.+niñ 90a/10, 90b/3

Kuhek Suyı

K. 38a/7, 45a/8, 45a/10, 45a/14

K.+niñ 82b/1, 83a/11, 90b/4

Kūy-i Pāyān

K.+da 94b/12

*Kūhten

K. 26b/10

Künbed-i Çemen

K. 113b/13

K.+din 113b/14

Lātkend

L. 66b/6

Leklekān

L. 94a/14

Lenger

L.+iniñ 108a/2

Mālva

M. 46b/13

Mandū

M.+ğa 46b/13

Maṇlīg

M.+ı 67a/2

M. 30b/11, 79a/5, 95a/11

M.+ıda 66b/13, 67a/1, 67a/8

Mātūrīd

Meḡak

M. 45a/2

M.+ ıḡa 84a/3

Masiḡā

Mekke

M. 97a/3, 99a/5, 99a/10, 32b/3

M. 13b/4

M.+nıḡ 99a/3

Merāḡa

M.+ḡa 99b/4

M.+da 46b/9

M.+da 99b/1

Mergīnān

M.+dın 39b/8

M. 16a/13, 18a/3, 3b/7, 45a/5, 4a/6,
60b/4, 61a/5, 63a/1, 108b/1, 110b/13,
111a/1, 111a/3

Masiḡa Kuhistānı

M.+dın 14a/9

Māverāü’nnehr

M.+dur 3a/11

M. 36a/3, 44b/6, 50a/7

M.+nıḡ 3b/5, 3b/6, 60b/9, 61b/8,
61b/10

M.+dür 45a/6

M.+nı 16b/2, 60b/1, 61b/8, 78a/6

M.+de 2a/9, 3b/4, 48b/10, 49a/2

M.+ḡa 4b/3, 60b/4, 61a/12, 78a/5,
111a/4

M.+dın 44b/14

M.+dindür 45a/4

M.+ da 78a/7

Māzū

M.+ dın 63a/11, 111a/5

M.+nı 67b/6

Māzū Qurḡan

Mergīnānlıḡ

M. 104a/8

Munuğıl

Merv

M. 4a/8

M.+de 9a/2, 9a/2

Naḥşeb

M.+din 87b/10

N. 49b/3

Mısr

Naqş-i Cihān

M. 50a/3

N.+ğa 46a/3

Mīrzā Ḥamāmı

Nesef

M.+ğa 46a/13

N. 49b/3

Mīrzā Köprügi

Nesūh

M.+geçe 43a/5

N.+da 56a/7

Miyān Kāl

Nesūh Qurğanı

M. 86a/12

N.+nı 56a/6

Moğulistān

Nevā

M. 102a/1

N.+da 87a/7

M.+da 72a/1, 10a/14

Nevendāk

M.+ğa 6a/3, 10b/5

N. 81a/13

Muḥammed Çeb Köprügi

Nevkend

M.+geçe 43a/6

N. 72b/9, 109b/3

Muqīm

N.+niñ 109a/12

M.+ni 14a/11

N.+din 109b/7

N.+ke 109a/13, 109a/14

N.+ni 109b/9

N.+te 109b/9

Nişîn Öleşi

N.+de 57b/13

Nûşāb

N. 70b/14

Oş

O. 2b/7, 3a/11, 5a/12, 13a/3,

18a/3

O.+nıj 66b/6, 67b/6

O.+nı 66a/7, 66a/8, 104a/2, 2b/9, 3a/1

O.+ğa 63a/8, 63a/10

O.+qa 63b/3, 66b/4, 67b/10, 104a/4,

105a/11, 105b/9, 107b/11, 108b/2

U.+da 63b/3, 69b/3, 113b/3

O.+dın 63b/4, 66b/7, 104b/4, 105a/12,

108a/2, 5a/9

Otrar

O. 1b/5

Özkend

Ö. 64b/7, 66b/8, 66b/9, 66b/12, 70b/7,

103b/9, 108b/1, 16a/2, 17b/7

Ö.+nıj 104a/6

Ö.+ni 74a/11

Ö.+ge 63b/5, 77b/7

Ö.+deki 77b/6

Ö.+dın 72a/9

Özket

Ö. 40b/13, 40b/14

Pap Qurganı

P. 62a/5

P.+dur 109b/13

P.+nıj 110a/4

P.+ğa 110a/1

P.+da 112b/2

Paplıg

P. 109b/13

Pelgar

P.+ğa 99a/5

Peşāgār

P.+nıñ 95b/1, 95b/3

P. 96a/8

Pušte-i Kuhek

P.+nıñ 96a/9

P. 46b/5, 47a/9, 48b/7

P.+dın 61a/13, 59b/14

P.+nıñ 46a/1, 47a/2

P.+nı 59a/3

Qabā

P.+ğa 59a/6, 59a/11

Q.+nı 104a/1

Pīrūze Dervāzesi

Q.+ğa 77b/2, 16b/2

P.+ğaça 45b/13

Q.+dın 78a/5

Pul-i Meğāk

Q.+nıñ 16b/13

P.+ke 40b/5

Qal‘a-ı Debūsī

P.+ta 40a/13

Q.+de 22b/10, 87b/11

P.+ığa 84a/3

Qal‘a-ı Zāfer

Pul-ı Mīrzā

Q.+ğa 11a/1

P.+dın 43a/7

Qandahār

Pul-ı Muḥammed Çeb

Q. 42b/6, 57b/9

P. 42b/14

Q.+da 10b/13

P.+dın 43a/8

Qara Bulaq

Pulğur

Q.+qa 39b/5

P. 32b/3

Q.+dın 39b/9

Pušte-i ‘Ays

Q.+ta 99b/6

Qara K l

Q. 87b/11

Q.+ni 87b/10

Q. 23a/2, 49b/9

Q.+ge e 45a/13

Qara Tigin

Q. 33b/9

Q.+ge 33b/14

Q.+de 33b/14

Qara Su

Q. 48a/4

Qarbuğ

Q. 95b/1

Qarşı

Q. 49b/2, 49b/3, 49b/3, 49b/7, 86a/13,

86a/14

Q.+dın 36a/13

Qo  Teginmen

Q.+de 108a/3

Quhqa (Ta ı)

Q.+nı  26b/10

Qulbe

Q. 48b/6, 80b/5, 90b/4

Qulbe  le i

Q.+ge 47b/7

Q.+d r 48b/5

Qunduz

Q. 26b/11, 27b/4, 29b/5, 33a/5,
35a/11, 35b/12, 57b/9, 90b/12

Q.+nı 29a/9, 33a/2

Q.+ a 35b/12, 42a/8, 44a/9, 68a/5

Q.+da 9a/3

Q.+dın 34b/12, 34b/13, 37b/13

Rib  ek Or mı

R. 66b/6, 104a/1

R.+nı 70b/14

R.+da 70b/13

R.+dın 64b/6

Rib   H   e

R.+ a 44a/3

Ribāṭ-ı H̱āce	S. 81a/12, 81b/4
R.+niṅ 59a/8	Sayram
R.+din 83a/10	S. 8a/11, 105b/5
R.+ge 82b/4	S.+nı 19b/6, 19b/7
Ribāṭ-ı H̱āce Qurḡanı	S.+nıṅ 102a/12
R.+nı 82b/3, 59a/9	Semerqand
Ribāṭ-ı Serheng	S. 1b/4, 1b/8, 2a/9, 3b/4, 4a/3, 4a/5,
R. 66a/5	5b/9, 6a/9, 6b/11, 7b/2, 8a/6, 13b/1,
Ribāṭek Urçını	15a/14, 15b/2, 15b/3, 19b/5, 20b/14,
R. 52b/3	21a/2, 24a/4, 24b/14, 25a/3, 25a/5,
Riṣḡān	29b/9, 30a/6, 30a/12, 30a/13, 30b/1,
R. 3b/5	30b/5, 36a/9, 36a/12, 37b/12, 38a/1,
Sām Sīrek	38a/12, 38b/2, 38b/2, 38b/10, 38b/11,
S. 98b/7, 100b/14	39a/13, 41a/1, 42b/13, 43b/2, 44a/5,
S.+niṅ 100a/8	44a/5, 44b/4, 44b/7, 45a/9, 45b/3,
Sān u Çārik	45b/3, 45b/5, 47b/10, 48a/3, 48a/14,
S. 57a/11	48b/1, 48b/4, 48b/8, 49a/4, 49b/8,
Saqā	49b/14, 50b/8, 50b/13, 50b/13, 51a/8,
S. 70a/4	51b/7, 52b/14, 53b/1, 55b/4, 55b/6,
Sara Taq	55b/7, 56b/1, 56b/1, 58b/13, 59a/5, .
	68b/14, 74a/13, 74a/14, 76b/11,
	77a/13, 77b/1, 77b/2, 77b/11, 78a/3,
	78a/3, 78b/8, 78b/8, 78b/10, 79b/9,
	79b/10, 81a/7, 82b/11, 82b/12, 83a/4,
	83a/4, 83b/14, 84a/1, 85a/7, 85b/6,

85b/13, 85b/14, 86a/4, 86b/8, 87a/4,
89a/10, 91a/4, 108a/5, 108a/9

S.+dur 44b/6

S.+nır 30b/1, 37a/10, 40a/8, 45a/1,
45a/11, 45a/12, 45b/6, 45b/12, 46a/4,
46a/5, 46a/7, 46a/10, 47b/2, 48a/1,
48a/10, 48b/8, 49a/3, 50a/5, 82b/13,
91b/3

S.+mı 5a/4, 8b/10, 11a/7, 20a/5, 22b/4,
38a/2, 39a/4, 44b/9, 44b/11, 49b/2,
51a/3, 51a/8, 51b/6, 53a/1, 54a/12,
69a/9, 80a/1, 81a/4, 81b/11, 83a/2,
83a/6, 83b/1, 83b/4, 83b/12, 86b/14,
87a/3, 87b/14

S.+ğa 11a/9, 13a/13, 20a/4, 20b/6,
21a/9, 21a/12, 23a/10, 23a/12, 23b/6,
26b/7, 30a/2, 33b/4, 37b/11, 44b/1,
58b/4, 59a/2, 59b/13, 82a/2, 86b/3,
87a/4, 87a/7, 87b/5, 91a/4

S.+da 6b/4, 11b/8, 36a/7

S.+ ta 24a/9, 46a/8, 46a/14, 49a/3,
52a/3, 56b/1, 68b/4, 68b/10, 69a/7,
76b/2, 96a/11, 97b/12, 98a/1, 98a/14,
98a/13

S.+dın 28a/12, 30b/2, 38a/4,

38b/5, 40a/9, 40b/9, 40b/11, 43a/3,
45a/8, 45a/12, 45b/3, 47b/13, 48a/10,
48b/2, 49b/5, 51a/4, 52a/12, 52b/8,
53a/14, 53b/3, 59b/1, 69a/2, 77a/7,
85b/9, 90b/14, 94b/14, 96a/12, 96b/10,
96b/12, 98a/1

S.+tın 10b/12, 12b/1, 13a/6, 14b/8

S.+ça 44b/4, 49b/1

S.+dağlar 43a/4

S.+dağı 98b/3

S.+daqı 98b/12

Semiz-Kend

S. 44b/10

Semnān

S. 3a/14

Señzār

S.+ğa 55b/9

Serpül

S. 38b/13

S.+de 8b/10

Seyhūn

S. 1b/9, 2a/5, 4a/7, 4b/7, 4b/11, 5a/6,
8a/1

Sipān

S. 61b/9

Sipre Tağ Yolu

S. 33b/3

Sīrāb

S.+ga 29b/7

Siyāh Āb

S. 47b/14

Siyāl-Kut

S. 59b/3

Soğd

S. 38a/5, 49b/10

S.+ga 49b/10

Suḥ

S. 3b/13, 3b/14

Süzengerān Dervāzesi

S. 92b/4, 93a/3, 93a/14

S.+niṅ 92b/12

S.+din 93b/4

Şaburgān

Ş.+nı 57a/6, 57a/8

Şāhdār Tağı

Ş.+niṅ 40b/12

Şāhruḥiyye

Ş. 6a/6, 7b/6, 8a/9, 8a/13, 19b/6,
45a/7, 98a/3, 98a/11

Ş.+ni 3b/14, 8a/12, 12a/6

Ş.+ga 2a/2, 31b/9

Ş.+de 12b/14, 31a/8, 99b/13

Ş.+din 31b/13

Şam

Ş. 50a/3

Şāş

Ş. 6a/4, 45a/8

Şāvdār

Ş. 49b/13, 59a/9, 77a/2, 86a/4

Şehr-i Sebz

Ş. 38a/1, 49a/6, 49b/14

Şeyhzāde Dervāzesi

T.+de 72a/3, 101a/11

Ş.+din 43a/6

T.+din 100a/8, 103a/1

Ş.+din 90b/5

Tebrīz

Ş.+ğaça 92a/13

T. 10a/6

Şīrāz

T.+de 10a/6

Ş. 10a/7, 10a/10, 38b/1, 39a/10,
39a/11, 39a/12, 39b/4, 55b/11, 59b/11

Tegirmen

T.+ge 108a/1

Ş.+mı 39a/11, 39b/4

T.+de 108a/3

Ş.+ğa 44a/3

Teke Sekritgü

Ş.+da 10a/7

T. 8a/1

Şunqarhāne

Teke Sekritgü Uruşı

Ş. 82b/4

T. 8a/5

Taşkend

Tenük Āb

T. 3b/14, 6a/4, 6a/6, 8a/11, 8a/13,
12a/6, 12a/14, 19a/13, 19b/6, 19b/7,
20a/6, 45a/7, 54b/3, . 96b/8, 102a/12,
102b/14, 105b/4, 105b/6, 105b/7

T. 60b/7

T.dın 60b/8

T.+ke 8b/1, 12a/3, 54b/4, 55b/14,
71b/10, 96b/5, 99b/5, 99b/9, 99b/13,
103b/4

Tirmiz

T. 20b/5, 26b/10, 33a/1, 44a/9, 44a/11,
45a/8

T.+qa 33a/2

T.+te 13b/11

T.+ta 27b/8

Ṭurfān

Ṭ.+ġa 102a/1

Turuq-Şārān

T. 61b/1, 62a/2

Tūrek Čārbāġı

T. 94b/1, 100b/14

Türkistān

T. 22b/3, 2a/3

T.+mı 22b/3

T.+ġa 43b/13, 44a/7

T.+da 8a/6

T.+dın 2a/3, 44a/1, 86a/9

T.+da 84a/8

Türkistānī

T. 84a/8

Ubāç

U.+qa 68a/5

Ucceyn

U. 46b/12

Ura Tépe

U. 8a/9, 8a/13, 13b/1, 16b/1, 18a/7,
19b/8, 32b/11, 32b/12, 32b/13, 55b/6,
78a/13, 78b/3, 86b/3, 91a/2, 96a/8,
96b/5, 99a/2

U.+niġ 13a/5, 32a/14, 32b/8, 60a/5,
97a/2, 99a/13, 99a/14, 100a/7

U.+ni 13b/1, 14b/7, 32b/12, 96b/14

U.+ge 91a/7, 101a/8

U.+geçe 55b/6

U.+de 8b/2, 13a/14, 32b/4, 59a/2

U.+dın 14b/8, 78b/5

U.+de 78b/3, 96a/13

Urus

U. 8a/6, 8a/7

Uruş

U. 8a/14

Uruşna

U. 8b/3

U.+dur 8a/14

Uyaç Güzari

U. 56b/14

Ünçütöpe	Y.77a/6, 81b/10, 82b/8, 83a/11, 39a/5,
Ü. 67b/7	49b/11, 55b/7, 55b/8, 59a/3, 59a/14,
Üştürger	59b/1, 59b/2
Ü.+din 91b/13, 92b/7	Y.+qa 79a/6, 81b/12, 82b/4
Vārūh	Y.+tın 83a/8, 83a/11
V. 3b/13	Y.+nıñ 19b/4, 55b/9
Vesmend	Yārī
V.+din 84a/1	Y.+nıñ 82b/1
Vesmend Qurğanı	Y.+din 82b/3
V.+ğa 83b/13	Yassı Keçit
Yağa	Y. 65a/11, 14a/8
Y. 102a/13	Yek Çırāğ Öleñi
Yam	Y.+ge 41b/1
Y. 39b/9, 40a/2	Zāmīn
Yañı	Z. 19a/12
Y. 1b/5, 31a/2	Z.+ğa 59a/7
Y.+din 10a/14	Z.+din 38b/2, 59a/7
Yār Yaylaq	Zeberqān
	Z. 103b/6
	Zemīn Dāver
	Z.+ni 14b/1

Z.+ğa 42b/6

Zerdek Çöli

Z.+ni 57a/9

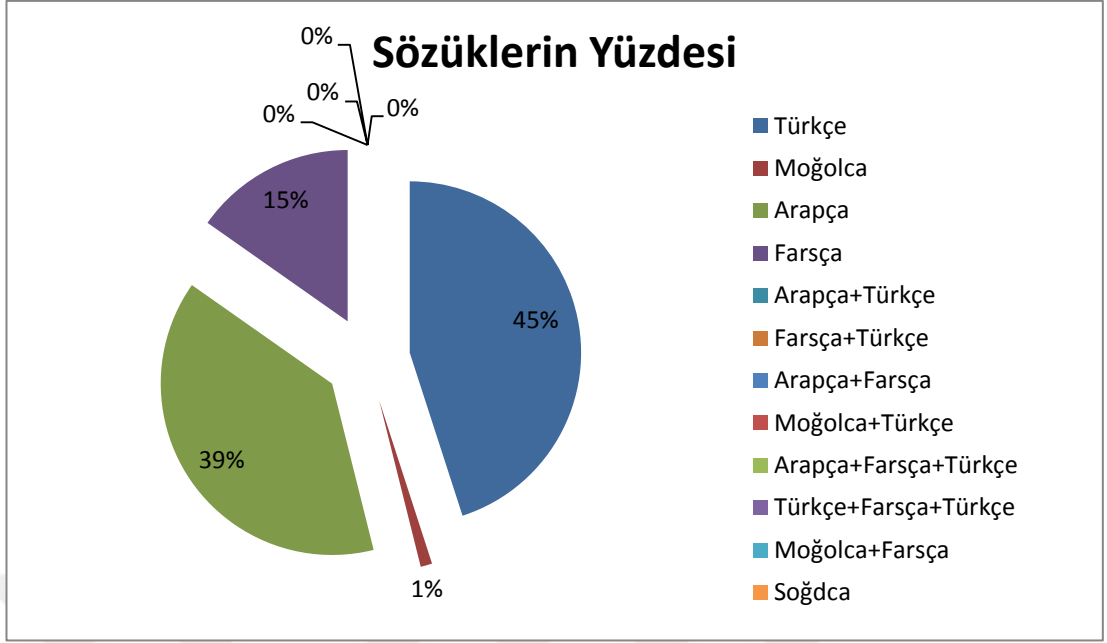
Z.+dağı 57a/8

4.SONUÇ

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmada Babur-nâme'nin [1b-120a] arasındaki varaklarının transkripsiyonlu metninde yer alan Eski Türkçe ve Moğolca kökenli kelimelerin açıklamalı sözlüğü ve gramatikal dizini hazırlandı. Metinde Türkçe kelimelerin ağırlıklı olarak kullanılmasının yanı sıra Arapça ve Farsça kelimeler de oldukça yoğun olarak kullanılmıştır. Farsça+Türkçe, Arapça+Türkçe, Arapça+Farsça, Arapça+Türkçe+Farsça şeklinde türemiş kelimelerle az da olsa Soğdça ve Moğolca kelimeler de bulunmaktadır. Söz varlığı incelenirken birleşik kelimeler, şahıs ve yer adları söz varlığının dışında tutulmuştur. Anlamı bulunamayan kelimelerin yanına ? işareti konulmuştur. Söz varlığı ile ilgili metinden elde edilen istatistikler aşağıdaki tablo ve şemalarda verilmiştir. Babur-nâme'nin [1b-120a] arasındaki varaklarının transkripsiyonlu metninde yer alan Eski Türkçe ve Moğolca kökenli kelimelerin açıklamalı sözlüğünün hazırlanması ile de klasik dönem Çağatay Türkçesinin dil özelliklerinin incelenmesi ve söz varlığının ortaya konulması hedeflenmiştir.

Metnin Sözvarlığı	Metinde Kullanılan Sözcük Sayısı
Türkçe	2143
Arapça	1840
Farsça	726
Farsça+Türkçe	92
Arapça+Farsça	65
Arapça+Türkçe	117
Moğolca	52
Arapça+Farsça+Türkçe	19
Moğolca+Türkçe	9
Soğdça	3
Soğdça+Türkçe	1
Moğolca+Farsça	2
Toplam	5069

5. KAYNAKÇA

- (1983) “Babur”, Türk Ansiklopedisi, c. 5: s.21-23
- AKANSEL, M. Hakkı (1942). “Babur” Tanrıdağ, S.12, 24, 7. s. 5-9
- AKSAKAL, Ali (1991). “Baburname’de Avcılık ve Avlanma Usulleri.” Türk Dünyası Tarih Dergisi, S.54: s. 34-36
- AKSAN, Doğan (2004). “Türkçenin Sözcük Varlığı”, Ankara: Engin Yayınevi
- AKSU, Cemal (2008), “Büyük Türk Hükümdarı Zahirüddin Muhammed Babür’ün Oğluna Verdiği Hediye”, Kültür Dergisi, Özel Sayı: Osmanlı’da Çocuk, S.12: s.126-129
- AKÜN, Ömer Faruk, KONUKÇU, Enver (1991). “TDVİA c. 4:s 395-400
- ALPARLSAN, Ali, (1977-79). “Babür’ün icat Ettiği Bâbüri Yazısı ve Onunla Yazılmış Olan Kur’an” I. Türkiyat Mecmuası, c. 18: s. 161-168
- ALPARSLAN, Ali, (1976). “Babur’un İcat Ettiği Bâbüri Yazı”, Türkiyat Mecmuası, c. 19, S. 18: s. 207-211
- ARAT, Reşid Rahmeti (1979). Kutadgu Bilig III İndeks (haz. Kemal EraslanOsman F. Sertkaya-Nuri Yüce). İstanbul: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- ARGUNŞAH, Mustafa (2013), Tarihi Türk Lehçeleri – Çağatay Türkçesi İstanbul: Kesit Yay
- ATALAY, Besim (1970).Abuşka Lügati veya Çağatay Sözlüğü. Ankara: Ayyıldız Matbaası
- ATALAY, Besim (2006). Divanü Lûgat-it-Türk “Dizin” IV. Ankara: TDK Yayınları
- BABUR, Gazi Zahirü’l-din Muhammed Babur (1987). Vekayi, Babur’un Hâtıratı (Çev. Reşit Rahmeti ARAT). I-II. Ankara: TTK
- BALA, Mirza (1945). “Hümayun” TDVİA, İstanbul.
- BAŞ, Bayram (2011). “Söz Varlığı ile İlgili Çalışmalarda Kullanılacak Ölçütler”, TÜBAR, s.33.
- BAYDEMİR, Hüseyin (2010). “Baburname’de Folklorik ve Etnografik Unsurlar.” Gazi Türkiyat, S. 7.

- BAYRAM, Fatih (2004). “ Garip Bir Memleket Garip Bir Sultan: Babürnâme’deki Hindistan.” Divân İlmî Araştırmalar, S.17 S.169.
- BAYUR, H. Y. (2006). “ Baburname (Vekayi), Gazi Zahiruddin Muhammed Babur”, Önsöz, İstanbul: Kabalcı Yayınevi: 266, Şark Klasikleri Dizisi: 5.
- BERBERCAN, Mehmet Turgut (2008). Babur'un Hatıratında Geçen Hayvan Adları Ve Bunların Türk Dili Açısından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- BİLKAN, Ali Fuat (1999). “Babür’ün Risale-i Validiyye Tercümesi Adlı Eseri.” Bilig S.8: s. 105-110.
- BİLKAN, Ali Fuat (2001). “Babür’ün Risale-i Validiyye Tercümesi.” İstanbul: Kitabevi Yayınları
- BİLKAN, Ali Fuat (2002). “Divan ve Babürname Işığında Babür’ün Hayatı.” Bilig, S. 21: s. 97-114.
- BİLKAN, Ali Fuat (2004/2). “ Babürlü Devletinde Türkçe.” Divân İlmî Araştırmalar Dergisi, S. 17: s. 162-168.
- CEYLAN, Nimet (2009). Gazi Zahirüddin Muhammed Bâbur Mirza’nın Eserlerindeki İkilemeler. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- CLAUSON, Sir Gerard (1972). An Etymological of Pre Thirtteenth-Century Turkish. Oxford
- ÇETİN, Ali (1987). “Büyük Türk Hükümdarı Bâbur”, Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi, S:1: s. 25-30
- ÇORBACI, Esra (2012). Babür-nâme’de Sıfatlar. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- DEMİR, Cengiz (2016). Baburnâme’de Birleşik Fiiller. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- DOERFER, Gerhard (1980-81). “Temel Sözcükler ve Altay Dilleri Sorunu”, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, s.1: s.7
- ECKMANN, Janos (2003). Çağatayca El Kitabı (çev. Günay Karaağaç). Ankara:

Akçağ Yayınları

- ECKMANN, Janos (1996). Harezmi, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar (haz. Osman Fikri SERTKAYA), Türk Dil Kurumu Yay. : 635, Ankara
- EĞİLMEZ, Savaş (2011). “Babur-name’de Yer Alan Törenler”, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S.46: s. 237-254.
- ERCİLİSUN, Ahmet B. (2008). Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi. Ankara: Akçağ Yayınları.
- ERDEM, Mevlüt (2016). “Türkçede Fiiller ve Sınıflandırma Sorunları.”, Turkish Studies, Volume 11/20, s. 185-200.
- GRENARD, Fernand (1971). Babur (çev. Orhan Yüksel). İstanbul: MEB Yayınları.
- GÜL, Ekrem (2014). “Babürname’de Geçen Askeri Terimler Üzerine”, Belleten, 62-1, s.27-103.
- GÜLBEDEN (1987). Hümayunnâme (Çev. Abdürrab Yelgar). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi
- GÜLENSOY, Tuncer (2011). Köken Bilgisi Sözlüğü A-N, O-Z. Ankara: TDK Yayınları.
- GÜNERİ, Mukadder (1994). Baburname'nin Temel Konuları. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- GÜNERİ, Mukadder (2001). Babur'un Siyasi, Sosyal ve Kültürel Hizmetleri (1483-1530). Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KADİR, Pirim (1994). Yıldızlı Geceler Babur (Çev. Ahsen Batur). İstanbul: Ötüken Neşriyat
- KANAR, Mehmet (2009). Arapça-Türkçe Sözlük. İstanbul: Say Yayınları.
- KANAR, Mehmet (2010). Farsça-Türkçe Sözlük. İstanbul: Say Yayınları.
- KARABEYOĞLU, Adnan (2012). “Babürnamedeki Bazı Cümle Yapıları Üzerine” Turkish Studies – International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/4, s. 427-442.
- KARADEMİR, Fevzi (2019). “Türkçe Söz Varlığı Tasnifinde Kullanılan Bazı

- Terimler Üzerine.”, Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences, Volume 5, s.736-744.
- KAVALLI, Seda. (2016). Babur-nâme“nin [304a-382a] Arasındaki Bölümü (Metin, Gramatikal Dizin ve Sözlük), Kocaeli: Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kocaeli.
- KOCA, Duygu (2013). Babur-nâme’nin [1b-60b] Arasındaki Bölümün Gramatikal Dizini ve Sözlüğü, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KOÇ, Bilal (2012). “ Türk Devletinde Akıl: Kutadgu Bilig ve Babür-nâme”, c. 31, S. 52: s. 55-78
- KONUKÇU, Enver (2002). “Babürlüler Hindistan“daki Témürlüler.” Türkler. Yeni Türkiye Yayınları c. 8: s. 744-760)
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad (1979). “Babur.” İslam Ansiklopedisi. İstanbul: M.E.B. c. 2: s. 180-187.
- KURUKAYA, Onur (2019). Eski Türkçeden Çağatay Türkçesine Anlam Olayları, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- LAMB, Harold (1956). “Babür’ün Bir Hususiyeti.” Türkistan Sesi. S.5: s. 5-11.
- LESSING, F. D. (2003). Moğolca-Türkçe Sözlük. Çev. Günay Karaağaç, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Lİ, Yong-Song (1999). Türk Dillerinde Akrabalık Adları. İstanbul: Simurg Yayınları
- MANO, Eiji (1995-1996). Zahir al-Din Muhammed Bâbü: Bâbü-Nâme, Kyoto/Syokada
- Mehmet Kurdayıoğlu-Özay Karadağ (2005). “Kelime Hazinesi Çalışmaları Açısından Kelime Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme”, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı 25, s. 293-307.
- MUTLU, Kemal (2017) Babur-nâme’nin [61a-120a] Arasındaki Bölümün Gramatikal Dizini ve Sözlüğü, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- NUR, Rıza (1925-1926). “Babür.” Türk Yurdu, Ankara: Tutibay Yay. c. 10, S.177-16: s. 177-183.
- ORAL SEYHAN, Tanju (2004). “Babür’ün Aruz Risalesi’nde Yer Alan Bazı Dil Bilgisi ve Yazım Kuralları”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi. c. 31: s. 217-241.
- ÖLMEZ, Zuhâl (2007). “Çağatay Edebiyatı ve Çağatay Edebiyatı Üzerine Araştırmalar.” Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, c. 5, S.9: s. 173-219.
- ÖZCAN, Azmi (1997). “Babürlüler ve Babürlü-Osmanlı Devletleri Arasındaki İlişkiler.” İSAV-Ensar Neşriyat.
- ÖZDİL, Hatice (2013). “Babürname’de Babür’e Göre Bazı Ğsimlerin Koyulma Nedenleri” The Journal of Academic Social Science Studies, JASSS International Journal of Social Science, p. 1141-1148.
- ÖZTOKSOY, Özlem Nurben (2007). 16-18. Yüzyıl Osmanlı Hint- Babür Kumaş Sanatları Etkileşimleri. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- PARLATIR, İsmail (2006). Osmanlı Türkçesi Sözlüğü. Ankara: Yargı Yayınları.
- PARLATIR, İsmail (2001). Babür şah ve Babür Devleti’nin Kuruluşu. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- RAHİMİ, FARHAD (2016). Fetahi Kaçar’ın Çağatay Türkçesi Sözlüğü, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ROUX, Jean-Paul (2008). Büyük Moğolların Tarihi Babur. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- SEYHAN, Tanju Oral (2003). “Zahuriddin Muhammed Bâbü Mirza: Mübeyyen Der Fıkh (Giriş-Metin-Dizin-Tıpkıbasım), İstanbul: Çağrı Yay.
- STEINGASS, F. (2005). A Comprehensive Persian-English Dictionary. İstanbul: Çağrı Yay.
- ŞEN, Mesut (1993). Gazi Zahirüddin Muhammed Babur Giriş-metin (Kabil ve Hindistan Bölümleri) Açıklamalı Dizin. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ŞEN, Mesut (1997). “Babur’un Mektupları.” Türklük Araştırmaları Dergisi, S. 8: s. 397-462.

ŞEN, Mesut (2006). “Babur-nâme’de Meyveler, Meyve Kitabı.” Kitabevi, s. 291-334.

Şeyh Süleymân Efendi (1298). Lugat-i Çagatay ve Türkî-i ‘Osmânî, İstanbul.

TEKCAN, Münevver (2006). “Qariş, a Unit of Measurement in Turkic Languages”, Man and Nature in the Altaic World, s.399.

TEKCAN, Münevver (2007). Bayram Han’ın Türkçe Divanı. İstanbul: Beşir Kitabevi.

TEKCAN, Münevver (2008). Hakîm Ata’nın Hz. Meryem Kitabı. İstanbul: Beşir Kitabevi.

TEKCAN, Münevver (2013). A Personal View of Description of Samarkant in the Babur-nama.” Historical And Philological Studies of Chinese Western Regions Dedicate to Professor Klaus Sagaster on His Eightieth Birthday, Science Press Beijing s. 403-416.

TEKİN, Talat (2003). Orhon Yazıtları. İstanbul: Yıldız Dil ve Edebiyat.

TİMUR, Mujiburahman (2012). Gazneli Devleti’nden Babürlüler Devleti’ne Kadar Bölgede Kurulan Hanedanlıklar: 1206-1526. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

ÜLKÜTAŞIR, M. Şakir (1946). Babur Şah İstanbul: Ahmet Halit Kitabevi Yayını.

ÜNLÜ, Suat (2013). Çağatay Türkçesi Sözlüğü, Konya: Eğitim Yayınevi.

YAZICI ŞAHİN, Serpil (2016) Mûnis Harezmî & Rızâ Âgehî, Firdevsü’l-İkbal [200b-300a] (Giriş, Transkripsiyonlu Metin, İnceleme, Dizin-Sözlük, Tıpkıbasım), Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

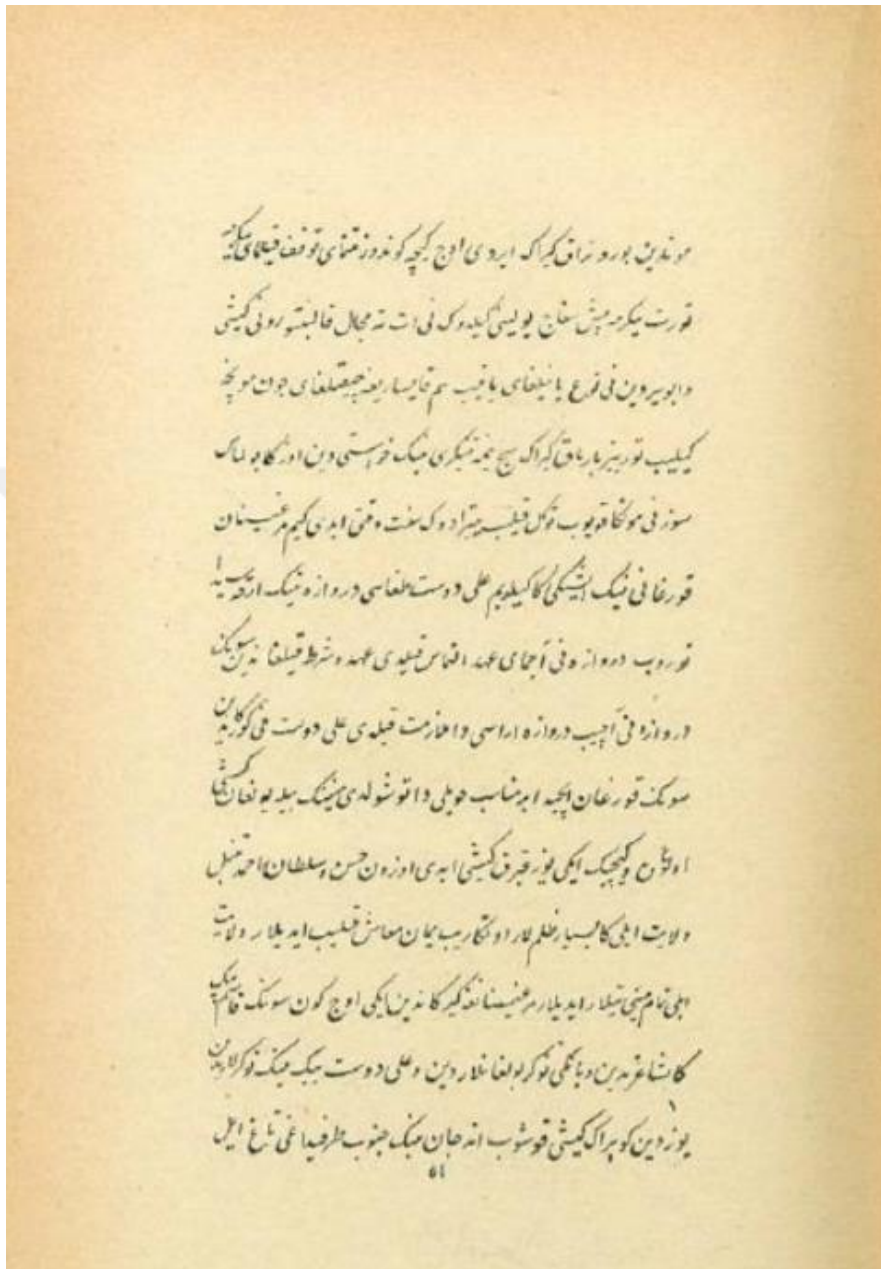
YILDIZ, Hüseyin (2017). “Türk Dilinde Fiillerin Semantik Sınıflandırılması Problemi, Journal of Turkish Language and Literature, c.3, s.337-362

YÜCEL, Bilal (1995), Babür Divanı. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.

6. EKLER

6.1. METNİN TIPKIBASIMINDAN ÖRNEKLER

لاریک شوشه پاریان و نوروق شاران و چکر اک و اول فراخی لاری
 بسیار بید می کیم استهانت بید باز و رواج لاری کیست و کای ابراهیم لاری
 و ویر لاری و سبده لاری و قرانی و سبده یوزکا باق کیشی بید یوز
 کیم خجسته سوسی و کچیب اول یوز و اکی نورغانه بید غل و لاری
 و بطور قطیب نیک باق نورغانی لاری و سبده کوندین سوکک اوزون حسن
 و سلطان احمد بل جهانگیر میرزانی آتیب فی کیم بونان سپاهی و نول
 یغیب اند جان افسی و نیک هر یک کا چقا کیشی سینی هر یک کا چقا
 مرغینان فی قایاق و اعبه سی بید مرغینان نیک میر شری سبده ابر
 و ساری سبان افسی کیشی کا کلب تر شتی لاری و کوندین سوکک پنا
 یار اقلان یغیب مرغینان نیک محله تید کینه بار و اجه و کیم غاسم بیک فی و سم
 ساد و ویر لاری و شلیخ لاری و اکی طرفه ایغار بسیار غیب اید و سبده
 بید معد و سی قایب ایدی بولغان یکت لاری با سانب چیتی لاری محلات
 تین ایککاری کیک فی توپا ویدا اول کونی فعل هر و دستار پت و بخش
 بر و ب اید و کیشی کای کلب سچ و سچ قیل و ایدی لاری و ایدی لاری
 بید و ویر

آرغان

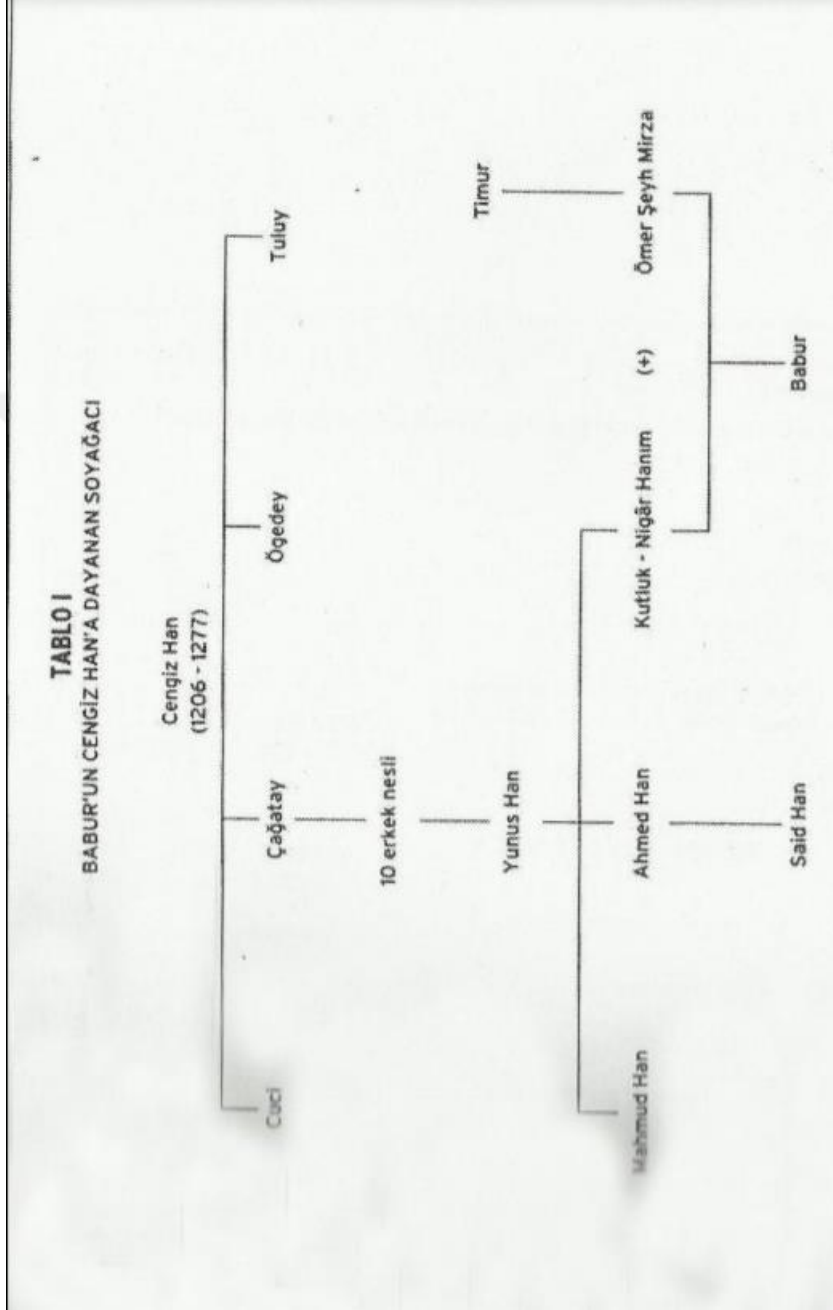
قبلان نوکر لاری و ابر ان سیکت لاری انسی جنک ارکی کا کوک مقبل
 بسیار دی سحر و قتی و با فاشینغ منی لاری جنک چهریک و منول چهرکی خبرتتا
 بر پار و کشی فی آت یا لکنج لا متور و ب سو وین کچو ردیلار کوک کیلچنغا
 ایلدوراب کیم فی یوققاری تاریخی کچکان بر دین اوق تو یا بر دیکار غنا
 اونا انامای قوشی توشنی بزینک چهریک و منول چهرکی قوش قوش در آت
 به لکنج لاب کیر باشلا دیلار کیمه و اکی لاریج اوروشا ایلدورقار
 لوقاج بخش منول یکک او غلغاری دین برنی تلبا به ایلکی فی قوتوب
 به لوقاب اولتور دی فی طابره کیم ایش اندین او قوب ایدی اکر کیمه و اکی
 لاریک اولوم کابار غنی غده بو حرکت سبب بولدی بر زمان و ایلدور غنی
 لاری فی اریق آغیب بارینی قیر و یلار اوزون حسن نیک معتبر کشی لاری قوت
 قونلج بخش ایدی قعیل دیوانه ایدی قاضی غلام ایدی بولار دین بر غلام
 ایدی بولار دین قوتلوق بانه سی سید خلاص بولدی بینه معتبر سیکت لاری دین
 سید علی کیم سیکت قاشیم و معتبر دینه جیدر قتی نه هکله کاغذی تمیز
 سیکس انان سیکت دین او شنبو پیش اقی مده دی پیش خلاص

اولادی

بولادی بوخیرلاری ایشیتیب مرغیستان نواحی سید اوغورالماچی
 ساریجه یوزدن ان یوسونوق آیتب که چتی لاراند جان اناصر بیکلی
 قویوب ایدیلار کیم اوزون حسن نیک یزنسی ایدی اگر نانی سی بولاس
 نانی خودنی سوز ایدی کیم بار ایدی صاحب تجرب کشتی ایدی مرد ایشی
 هم بار ایدی بو کشتی لاری بیلک لار نیک بی نیا و منی فی معلوم قلیب
 اند جان تورغانی فی برکتیب منکا کیشی سباروی بولار اند جانده نیک
 تورغان برکتیکان فی معلوم قلیب سوزلاری بر بیک کا ووشای بوز
 اوزون حسن کوچی کا اخی ساری ناری سلطان احمد قلی اوزولاتی غدا
 باروی جاکیز مرزانی برینجه اچکی لاری ویکت لاری اوزون حسن
 آیتب قاییب قلی کیم نوز او شغیتاید ورایدی باریب قوشو لیدار
 اند جان نیک برکتیکان خبری منکا کیشی سچ توق قیدای مرغیستان
 اقناب چقا اقلایب قوش قاییب ایدی کیم اند جانده کیدیم ناصر بیک
 و او غلامارنی کیم دوسته بیک و میرم بیک دینای کور و سوره
 و شفقت بین امیدار و سوار از قیدیم انا و لایسی کیم اکی مل کا و غلام

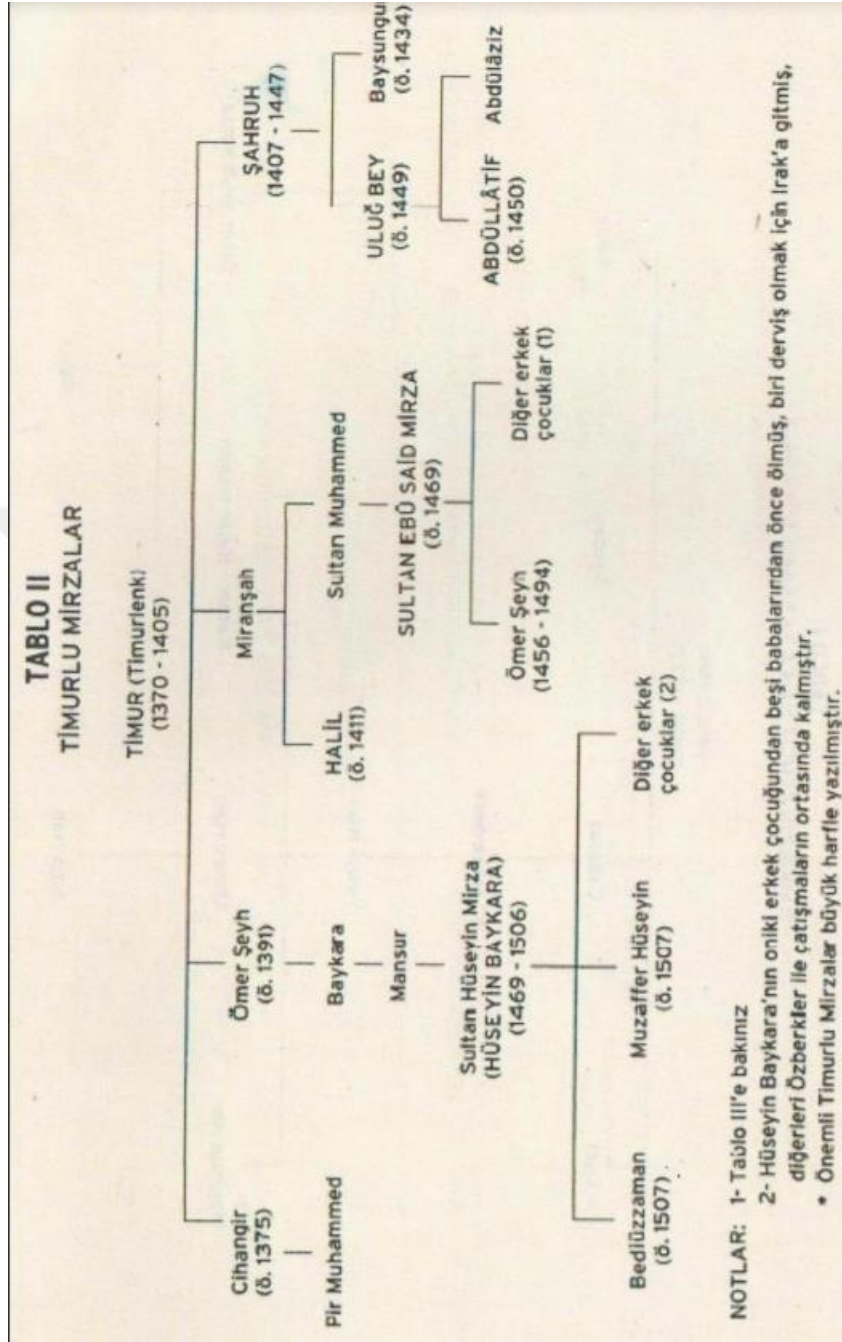
6.2. BABUR'UN ŞECERESİNE DAİR TABLOLAR

Tablo 1: Babur'un Soyağacı⁸

⁸ Roux, 2008

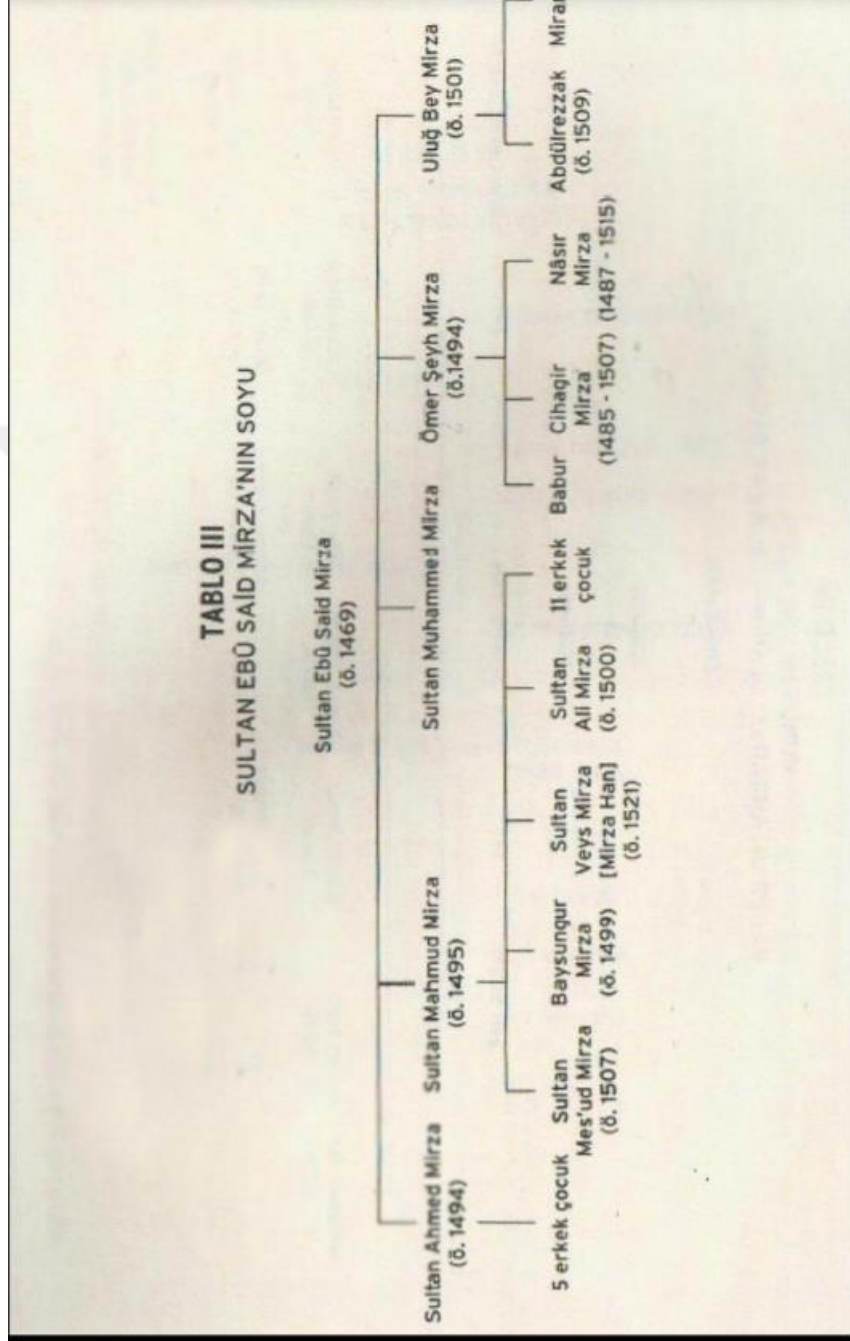
Tablo 2: Timurlu Mirzalar⁹

⁹ Roux,2008

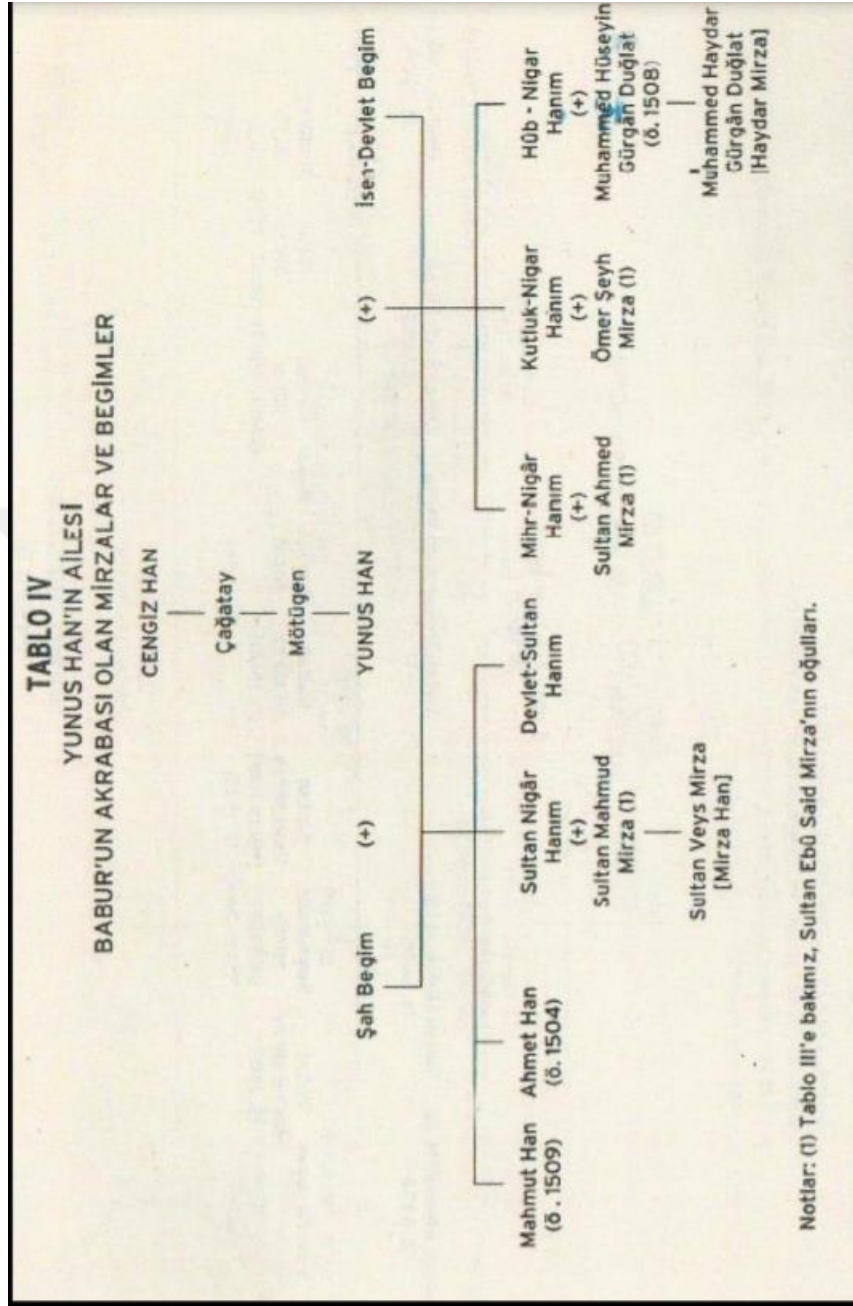

Tablo 3: Sultan Ebü Said Mirza'nın Soyu¹⁰

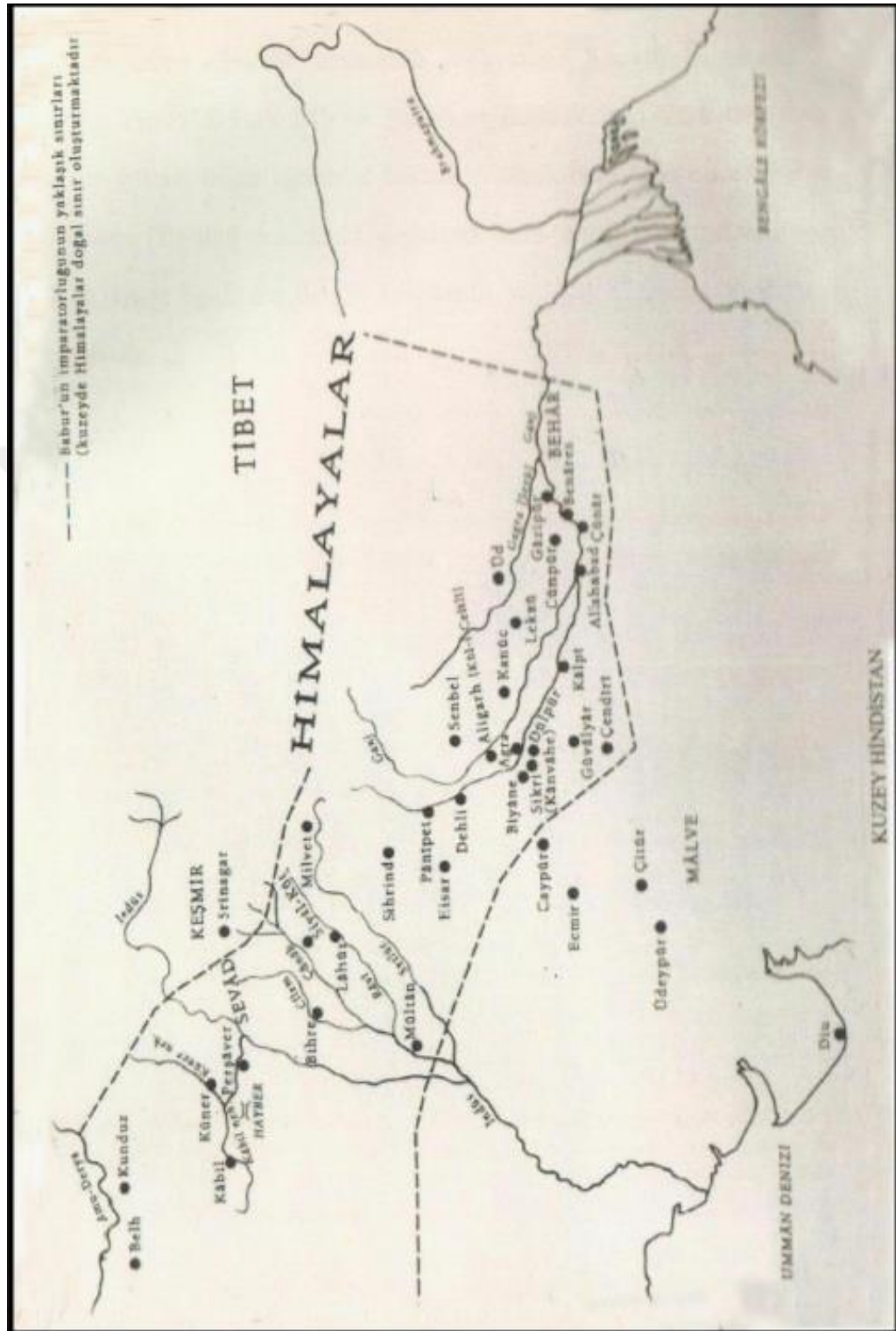
¹⁰ Roux, 2008

Tablo 4: Yunus Han'ın Ailesi¹¹

¹¹ Roux, 2008

6.3. HARĪTA¹²

¹² Roux, 2008

ÖZGEÇMİŞ

Alara Kumsar, [REDACTED] doğdu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı (2013). 2013 yılında Kocaeli Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde lisans eğitime başladı. 2017 tarihinde lisans eğitimini tamamladı ve aynı yıl Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Dili Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitime başladı. Yüksek lisans tezi olarak Babur-nâme adlı eserin [1b-120a] arasındaki varakların açıklamalı sözlüğünü hazırlamış olup hala yüksek lisans eğitime devam etmektedir ve İstanbul'da özel bir okulda Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenidir.